

**ÚRSKURÐUR ENDURUPPTÖKUNEFNDAR
Í MÁLI NR. 6/2015**

**Beiðni erfingja
Tryggva Rúnars Leifssonar
um endurupptöku
hæstaréttarmáls nr. 214/1978:**

**Ákærvaldið
gegn
Kristjáni Viðari Viðarssyni,
Sævari Marinó Ciesielski,
Tryggva Rúnari Leifssyni,
Alberti Klahn Skaftasyni,
Erlu Bolladóttur og
Guðjóni Skarphéðinssyni**

24. FEBRÚAR 2017

I. Beiðni um endurupptöku.....	1
II. Málsatvik	2
III. Framlögð gögn	401
IV. Grundvöllur beiðni	404
IV.1. Rannsókn starfshóps innanríkisráðherra	404
IV.2. Mat á áreiðanleika framburða dómfelldu í Guðmundar- og Geirfinnsmálum	409
IV.3. Önnur ný gögn á grundvelli upplýsingaöflunar starfshópsins.....	412
IV.4. Samantekt	412
V. Viðhorf gagnaðila.....	413
V.1. Rannsóknin	414
V.2. Önnur ný gögn á grundvelli upplýsingaöflunar starfshóps innanríkisráðherra	419
V.3. Samantekt	419
V.4. Um sálfræðimat í skýrslu starfshóps innanríkisráðherra	420
V.5. Niðurstaða.....	425
VI. Athugasemdir endurupptökubeiðenda	426
VI.1. Rannsóknin	427
VI.2. Sálfræðimatið	430
VI.3. Samantekt og niðurlag.....	434
VII. Grundvöllur niðurstöðu	435
VII.1 Almennt um skilyrði fyrir endurupptöku máls sem dæmt hefur verið í Hæstarétti.....	435
VII.2 Almennt um réttaráhrif dóma í sakamálum og endurupptöku dóma	435
VII.3 Almennt um endurupptökuheimildir í a–d-liðum 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.....	436
VII.3.1 Um a-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála	437
VII.3.2 Um b-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.....	438
VII.3.3 Um c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála	438
VII.3.4 Um d-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.....	440
VII.3.5 Almennt um samspil endurupptökuheimildar í c-lið við endurupptökuheimildir í a- og d-liðum.....	446
VII.4 Þýðing mannréttindaákvæða við úrlausn um endurupptöku.....	447
VII.5 Um sönnunarmat	455
VII.5.3 Meðferð dómstóla.....	455
VII.5.3.a Um afskipti sakadóms af aðbúnaði dómfelldu í gæsluvarðhaldi	461
VII.5.1 Almennt um sönnunargildi játninga við lögreglurannsókn og fyrir dómi og um afturhvarf frá játningum.....	464

VII.5.2 Atriði sem hafa áhrif á mat á sönnunargildi framburða í málinu	467
VII.5.2.a Persónulegir þættir sem varða dómfelldu	468
VII.5.2.b Aðstæður dómfelldu	473
VII.5.2.c Lyfjagjöf dómfelldu	478
VII.5.2.d Rannsóknar- og yfirheyrsluaðferðir	479
VII.5.2.d.1 Sefjun, dáleiðsla og sannleikssprautur	480
VII.5.2.d.2 Samprófanir á rannsóknarstigi	483
VII.5.2.d.3 Beiting harðræðis	486
VII.5.2.d.4 Umbun til dómfelldu í tengslum við framgang rannsóknar	493
VII.5.2.d.5 Framkvæmd yfirheyrslna	495
VII.5.2.e Aðgengi að verjendum	499
VII.5.2.f Framburðir í mótsögn við staðreyndir	499
VII.6 Um staflíði a–d 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála	503
VII.6.1 Greining á nýjum gögnum	503
VII.6.2 Greining á því hvort sönnunargögn hafi verið rangt metin	520
VII.6.3 Greining á því hvort verulegir gallar hafi verið á meðferð máls	571
VII.6.3.a Fyrirkomulag dómsmeðferðar eftir útgáfu ákæru	571
VII.6.3.b Bann við samskiptum við verjendur	572
VII.6.3.c Áhrif harðræðis	573
VII.6.3.d Framkvæmd einangrunar í gæsluvarðhaldi undir dómsmeðferð	574
VII.6.3.e Skortur á að kynna sakborningum réttarstöðu	576
VIII. Niðurstaða	577
VIII.1 Grunnforsendur endurupptökunefndar	577
VIII.2 Sérkenni Guðmundar- og Geirfinnsmálanna	578
VIII.3 Almenn atriði sem varða öll dómfelldu í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum	579
VIII.3.1 Ný gögn sem liggja fyrir endurupptökunefnd	579
VIII.3.2 Áhrif framkvæmdar gæsluvarðhalds og einangrunar	580
VIII.3.3 Persónulegar aðstæður dómfelldu í gæsluvarðhaldi	581
VIII.3.4 Yfirheyrslur, viðtöl og samprófanir svo og skráning þeirra	585
VIII.3.5 Möguleikar á að halda uppi vörnum	591
VIII.4 Atriði sem varða sérstaklega endurupptöku dóms Hæstaréttar í Guðmundarmáli	593
VIII.4.1 Framburður dómfelldu og lykilvitna og trúverðugleiki játninga og afturkallana	593
VIII.4.1.a Framburður dómfelldu Erlu Bolladóttur	596
VIII.4.1.b Framburður dómfellda Sævars	597

VIII.4.1.c Framburður dómfellda Kristjáns Viðars	599
VIII.4.1.d Framburður endurupptökubeiðanda	600
VIII.4.1.e Framburður dómfellda Alberts	602
VIII.4.1.f Framburður vitnisins [GunJ]	604
VIII.4.2 Mat Hæstaréttar á framburðum dómfelldu og trúverðugleika játninga þeirra	607
VIII.4.3 Afturköllun játninga og mat Hæstaréttar á trúverðugleika afturkallana	608
VIII.4.4 Framburðir annarra vitna.....	610
VIII.4.5 Um áhrif veðurs, færðar og annarra hlutrænna staðreynda á sönnunarmat	612
VIII.4.6 Um sýnileg sönnunargögn	614
VIII.4.7 Samantekt um hvort skilyrðum til endurupptöku Guðmundarmálsins teljist fullnægt	614
ÚRSKURÐARORÐ.....	618

Hinn 24. febrúar 2017 var á fundi endurupptökunefndar tekið fyrir mál nr. 6/2015:

Beiðni um endurupptöku
hæstaréttarmáls nr. 214/1978

Ákærvaldið

gegn

Kristjáni Viðari Viðarssyni,

Sævari Marinó Ciesielski,

Tryggva Rúnari Leifssyni,

Alberti Klahn Skaftasyni,

Erlu Bolladóttur og

Guðjóni Skarphéðinssyni

og kveðinn upp svohljóðandi

ÚRSKURÐUR:

I. Beiðni um endurupptöku

1. Með erindi dagsettu 12. mars 2015 fór Lúðvík Bergvinsson héraðsdómslögmaður þess á leit fyrir hönd tveggja erfingja Tryggva Rúnars Leifssonar að mál nr. 214/1978, sem dæmt var í Hæstarétti Íslands 22. febrúar 1980, yrði endurupptekið. Með bréfi, dagsettu 27. mars 2015, lýsti ríkissaksóknari yfir vanhæfi sínu til að veita endurupptökunefnd umsögn um viðhorf sitt til endurupptökubeiðni erfingja Tryggva Rúnars Leifssonar með vísan till. mgr. 26. gr. og g-liðar 1. mgr. 6. gr. laga nr. 88/2008 um meðferð sakamála. Hinn 15. apríl 2015 var Davíð Þór Björgvinsson settur ríkissaksóknari til að gefa endurupptökunefnd umsögn um viðhorf embættisins til endurupptökubeiðni endurupptökubeiðenda. Með bréfi, dagsettu 2. júlí 2015, lét settur ríkissaksóknari umsögn í té. Með bréfi, dagsettu 30. september 2015, bárust athugasemdir endurupptökubeiðenda við umsögn ríkissaksóknara. Málsaðilum, settum ríkissaksóknara og lögmönnum endurupptökubeiðenda, var gefinn kostur á að tjá sig munnlega um beiðnina fyrir nefndinni og var fundur haldinn með aðilum málsins hinn 5. september 2016. Tryggvi Rúnar lést 1. maí 2009. Þótt beiðni um endurupptöku sé sett fram af hálfu erfingja hans er vísað til hans sem endurupptökubeiðanda í niðurstöðukafla í úrskurði þessum.

2. Að beiðni endurupptökubeiðenda var Lúðvík Bergvinsson héraðsdómslögmaður skipaður talsmaður þeirra, samkvæmt 1. mgr. 213. gr. laga um meðferð sakamála, samanber 29. gr. laga nr. 78/2015. Jafnframt hafa endurupptökubeiðendur óskað þess að kostnaður vegna endurupptökumáls þessa verði greiddur úr ríkissjóði, samanber 4. mgr. 214. gr. laga um meðferð sakamála.
3. Með vísan til 34. gr. laga nr. 15/1998 um dómstóla, samanber 2. gr. laga nr. 15/2013, fjallar endurupptökunefnd um beiðni þessa. Nefndina skipa Björn L. Bergsson, Ásgerður Ragnarsdóttir og Sigurður Tómas Magnússon. Úrskurður þessi er uppbyggður á þann hátt að fyrst eru rakin í tímaröð málsatvik, framvinda rannsóknar og dómsmeðferðar sem og þau atvik sem gerst hafa í tengslum við fyrri úrlausnir beiðna um endurupptöku málsins. Vegna umfangs málsins er vitnað til gagna endurupptökumálsins í neðanmálgreinum í umfjöllun um málsatvik. Auk þess er í niðurstöðuköflum vitnað til málgreina í kafla II um málsatvik auk fræðitulvitnana.

II. Málsatvik

4. Með dómi Hæstaréttar í máli nr. 214/1978, uppkveðnum 22. febrúar 1980, var hinn látni dómfelldi, Tryggvi Rúnar Leifsson, sakfelldur fyrir manndráp af gáleysi, samanber 218. gr. og 215. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Í málinu var Tryggvi Rúnar dæmdur fyrir að hafa, ásamt öðrum, orðið Guðmundi Einarssyni að bana að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði 27. janúar 1974. Tryggvi Rúnar var jafnframt dæmdur fyrir brennu, nauðgun og þjófnaði. Ekki er óskað endurupptöku dóms Hæstaréttar að því er tekur til síðastgreindra sakargifta og því ekki ástæða til að reifa þær nánar. Endurupptökubeiðandi var dæmdur í 13 ára fangelsi.
5. Að kvöldi laugardagsins 26. janúar 1974 fór Guðmundur Einarsson frá heimili sínu að Hraunprýði, Blesugróf í Reykjavík, til að sækja dansleik í Alþýðuhúsinu í Hafnarfirði ásamt tveimur félögum sínum. Sátu þeir saman að drykkju fram undir miðnætti í heimahúsi í Garðabæ, þá Garðahreppi, en héldu svo til Hafnarfjarðar á dansleikinn. Guðmundur varð viðskila við félag sína í Alþýðuhúsinu og þegar dansleiknum var lokið um klukkan 02:00 um nóttina urðu þeir hans hvergi varir og héldu þá hver sína leið.¹ Lýst var eftir Guðmundi um hádegi 28. janúar 1974 og hann beðinn um að hafa samband heim. Morguninn eftir tilkynnti faðir Guðmundar hvarf hans til lögreglu, en þá hafði enn ekkert til hans spurst.² Fyrir liggur afrit bókunar úr dagbók lögreglunnar í Hafnarfirði 29. janúar 1974, en þar segir orðrétt: „Kl. 11:00 tilkynnti Njörður Snæhólm að auglýst verði eftir Guðmundi Einarssyni, Hraunprýði, Blesugróf, sem ekki hefur sést síðan á laugardag, en þá var hann á dansleik í Alþýðuhúsinu í Hafnarfirði.“³ Í kjölfarið hófst rannsókn lögreglu og skipulögð leit að Guðmundi.
6. Eftir að lýst hafði verið eftir Guðmundi gaf [EJR] sig fram við lögreglu og kvaðst hafa verið á ferð um Strandgötu ásamt annarri stúlku aðfaranótt 27. janúar 1974. Þar hafi hún séð Guðmund á gangi með eldri pilti nálægt Bæjarbíó, en hún kvaðst kannast við Guðmund í sjón. Piltinum lýsti hún sem nokkuð ölvuðum, með dökkskollitað hár,

¹ Bls. 5.

² Bls. 1.

³ Bls. 8_A.

jakkalausum og í gulri skyrtu. Hefðu þeir reynt að stöðva bíla en stúlkurnar ekki þorað að stöðva fyrir þeim vegna sláttar í piltinum í gulu skyrtunni.⁴ Tvö önnur vitni gáfu sig fram við lögreglu sem kváðust hafa séð Guðmund á gangi þessa nótt. [SRV] og [SKK] kváðust hafa séð Guðmund á Reykjavíkurveginum til móts við frystihúsið. Sögðu þeir hann hafa verið ölvaðan og einan á ferð. Hann hafi baðað út höndum og reynt að stöðva bifreiðar. Hafi hann gengið í veg fyrir bíl þeirra og við það fallið í götuna. Skömmu síðar óku þeir til baka sömu leið en sáu þá Guðmund hvergi.

7. Lögreglan lýsti eftir piltinum í gulu skyrtunni í útvarps- og prentmiðlum þann 30. janúar 1974. Leitarflokkar leituðu í Hafnarfirði og nágrenni og einnig í Garðahreppi, Kópavogi og nágrenni með það í huga að Guðmundur kynni að hafa ætlað að ganga heim til sín að dansleiknum loknum.⁵ Þá var einnig leitað úr lofti með aðstoð þyrlu frá Landhelgisgæslunni og Slysavarnarfélagi Íslands. Leitin að Guðmundi reyndist erfið vegna mikilla snjóloga og bar engan árangur. Síðasta skipulagða leit lögreglu að Guðmundi var gerð 3. febrúar 1974.⁶
8. Á þessum tíma hafði lögreglan í Reykjavík þau Sævar Marinó Ciesielski, Kristján Viðar Viðarsson, Albert Klahn Skaftason og Erlu Bolladóttur grunuð um fíkniefnamisferli. Fyrir liggur að Sævar hafi haldið utan til Amsterdam og Kaupmannahafnar laugardaginn 19. janúar 1974 og komið heim miðvikudaginn 23. janúar sama ár.⁷ Með Sævari í för var [ViG] sem kvaðst hafa ekið Sævari að Hamarsbraut 11, kvöldið sem þeir komu heim. Þá kvaðst [ViG] hafa ekið Sævari nokkuð oft fyrstu dagana eftir heimkomuna, meðal annars tvö skipti með matvæli að Gljúfurárholti í Ölfusi, skammt austan við Hveragerði.⁸
9. Þriðjudaginn 29. janúar 1974 barst lögreglunni upplýsingar um að Sævar Marinó Ciesielski stæði í sölu og dreifingu ólöglegra fíkniefna. Af því tilefni og með vísan til þess að Sævar var nýkominn erlendis frá hóf lögregla eftirlit með ferðum og gerðum Sævars og vaktaði hann að mestu óslitið frá 30. janúar til og með 1. febrúar 1974.⁹ Fyrir liggur afrit af bókunum úr dagbók lögreglunnar í Hafnarfirði miðvikudaginn 30. janúar 1974. Orðrétt var bókað: „Kl. 21:10 bað Þorsteinn lögr.m. í R-vík. s. 10205 um að fylgst verði með hvort kæmi að Hamarsbraut 11 lítill maður í leðurjakka, síðhærður. Hann komst í bifreið í R-vík, og er talið að hann fari þangað eða jafnvel austur fyrir fjall. Nr. 2 og 23 fóru að fylgjast með húsinu. [...] Kl. 21:50 komu nr. 3 og 25 inn. Urðu ekki varir við manninn.“¹⁰ Föstudaginn 1. febrúar 1974 var bókað í dagbók lögreglunnar í Hafnarfirði: „Kl. 11:30 hringdi Snorri Sigurjónsson í fíkniefnadeild í R-vík og bað um að farið væri að Hamarsbraut 11 Hf. og að Sævar Marinó Ciesielski Michaelsson yrði tekinn ef hann sæist koma út úr húsinu, en prufa á að hringja í hann og reyna að fá hann út. Nr. 10 og 20 fóru á staðinn á G-558. Þar

⁴ Bls. 7.

⁵ Bls. 12.

⁶ Bls. 17.

⁷ Bls. 23.

⁸ Bls. 31.

⁹ Bls. 18.

¹⁰ Bls. 8_A.

svaraði enginn.¹¹ Sævar var svo að endingu handtekinn vegna gruns um fíkniefnamisferli sunnudaginn 4. febrúar 1974 að Hamarsbraut 11 og í kjölfarið úrskurðaður í 20 daga gæsluvarðhald.¹² Daginn eftir hóf lögregla leit að Kristjáni Viðari Viðarssyni og Alberti Klahn Skaftasyni í tengslum við sömu rannsókn.¹³ Höfðu þeir ráðið sig til vinnu við uppskipun í Vestmannaeyjum og haldið þangað sunnudaginn 4. febrúar 1974.¹⁴ Erla Bolladóttir gaf skýrslu hjá lögreglu 7. febrúar 1974 vegna rannsóknar á ætluðu fíkniefnamisferli Sævars. Þar greindi hún frá því að Sævar hafi komið til sín fyrst eftir langan tíma sunnudaginn 27. janúar 1974 og nokkrum sinnum þá viku, það er 27. janúar til og með 3. febrúar 1974.¹⁵ Sævar hafi heimsótt sig reglulega en þó hafi fallið úr tímabil, einkum eftir síðastliðin áramót.¹⁶ Af sama tilefni gaf [AH] skýrslu fyrir dómi 22. febrúar 1974 þar sem hann kvaðst hafa komið að minnsta kosti einu sinni á sólarhring á heimili Kristjáns Viðars að Grettisgötu 82, Reykjavík, á tveggja vikna tímabili í lok janúar og byrjun febrúarmánaðar 1974. Kvað hann Sævar hafa mjög vanið komur sínar þangað á tímabilinu og Albert Klahn jafnframt verið þar tíður gestur. Gerði hann grein fyrir fíkniefnaviðskiptum Sævars og Kristjáns Viðars sem hann hafi orðið vitni að að Grettisgötu 82. Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Vitnið segir áður margnefnd viðskipti að Grettisgötu 82, hafa orðið á sunnudegi, og skömmu síðar kveðst vitni hafa fylgst með, er Sævar hóf að telja peninga. Vitni kveðst hafa með vissu séð, að upphæð var 95.000–100.000 ísl. kr., sennilega alveg um 97.000. Varðandi mánaðardag, kveðst vitni muna, að það hafi föstudaginn næsta, haldið norður á Hvammstanga. Telur vitni það hafa verið fyrsta föstudag í feb. en kveðst munu geta aflað um það staðfestingargagna.“¹⁷ Þá kom fyrir dóminn til skýrslugjafar [ViG], leigubifreiðastjóri og kvaðst vilja gera hreint fyrir sínum dyrum. Greindi hann frá ferð hans og Sævars til Amsterdam til hasskaupa. Kvaðst hann hafa komið heim 22. janúar 1974, en Sævar hafi komið daginn eftir, 23. janúar 1974. Var [ViG] í framhaldinu beðinn um að gera grein fyrir akstri sínum með Sævar eftir heimkomuna og skýrði hann frá því að 25. janúar 1974 hafi hann ekið Sævari að Gljúfurárholti í Ölfusi. Orðrétt var bókað: „Sævar var einn, og hafði með sér mat, enda ætlað að dvelja þarna. Þann 28. jan. kveðst kærði hafa keyrt Sævar öðru sinni að Gljúfurárholti. Í þeirri ferð hafi verið með, Kristján Viðar Viðarsson.“ Fyrir liggur að Sævar var úrskurðaður í áframhaldandi 30 daga gæsluvarðhald 25. febrúar 1974.¹⁸

10. Rannsóknarlögreglan í Reykjavík hafði allt frá byrjun nóvember 1974 haft til rannsóknar fjársvik gagnvart Pósti og Síma. Í byrjun desembermánaðar 1975 veitti refsifangi á Litla-Hrauni, [SSA], lögreglu upplýsingar um að Sævar Marinó Ciesielski og Erla Bolladóttir stæðu að baki fjársvikunum.¹⁹ Miðvikudaginn 10. desember 1975

¹¹ Bls. 8_A.

¹² Bls. 33_L.

¹³ Bls. 25.

¹⁴ Bls. 26.

¹⁵ Bls. 22.

¹⁶ Bls. 33-B.

¹⁷ Bls. 33_Ö.

¹⁸ Bls. 33_L-S.

¹⁹ Bls. 3665.

var Kristján Viðar Viðarsson fluttur af vinnuhælinu að Litla-Hrauni til yfirheyrslu í fangelsið við Síðumúla í Reykjavík.²⁰

11. Kristján Viðar var til yfirheyrslu hjá lögreglu klukkan 14:00 til 18:00 fimmtudaginn 11. desember 1975. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessa yfirheyrslu. Bókað var í dagbók Síðumúlafangelsisins að um kvöldið hafi Kristján Viðar verið mjög upptrekkur og látið frekar dólglega. Hafi hann gert tilraun til að kalla til annars fanga og rekið upp einhvers konar söngvein. Í kaffitímanum hafi hann verið stranglega aðvaraður en frekari aðgerðum frestað að beiðni rannsóknarlögreglumanna sem hafi ætlað að taka af honum skýrslu. Kristján Viðar var færður til skýrslutöku um kvöldið. Í skýrsluna var bókað að tilefnið var kunningsskapur hans og félagsskapur við Sævar í ágúst og október 1974 en á þeim tíma hafi verið sviknar út háar fjárhæðir hjá Pósti og Síma. Kristján Viðar kvað það rétt að hann og Sævar hafi mikið verið í félagsskap hvors annars í ágústmánuði 1974 en hins vegar hafi þeir engin samskipti átt í október sama ár. Sagði Kristján Viðar að Sævar hafi sýnt sér þykkan bunka af fimm þúsund króna seðlum og sagst hafa svikið þá út hjá Pósti og Síma. Þá sagði Kristján Viðar að Erla Bolladóttir, sambýliskona Sævars, hafi á þessum tíma starfað hjá Pósti og Síma og hafi Sævar greint honum frá því að vegna þekkingar Erlu á starfsaðferðum stofnunarinnar hafi þessi fjárvik verið möguleg.²¹ Að skýrslutökunni lokinni var bókað í dagbók fangelsisins að Kristján Viðar hafi upplýst um frekar stórt mál og því fengið austurferð í snatri í verðlaun. Bókað er í dagbók vinnuhælisins að Litla-Hrauni að klukkan 02:45 hafi rannsóknarlögreglan í Reykjavík komið með Kristján Viðar.²² Á sama stað er bókað að föstudaginn 12. desember 1975 hafi [SSA] verið látinn laus úr fangelsi.²³
12. Sævar var handtekinn í kjölfarið og færður til skýrslutöku vegna gruns um aðild að póstsvikamálinu. Sævar neitaði sök og kvaðst hafa alla vitneskju sína um málið úr dagblöðum. Sævar kvað eiginkonu sína, Erlu Bolladóttur, hafa verið yfirheyrða vegna málsins síðastliðið sumar, en hún hafi ekkert getað upplýst um málið.²⁴ Var Sævar í kjölfarið færður fyrir sakadóm Reykjavíkur þar sem hann neitaði sök. Var hann úrskurðaður í 30 daga gæsluvarðhald og fluttur í Síðumúlafangelsi.²⁵ Um hádegi næsta dag, 13. desember 1975, var Erla tekin til skýrslutöku vegna gruns um aðild póstsvikamálinu. Kvaðst Erla enga vitneskju hafa um málið aðra en þá sem hún hafði lesið um í blöðum. Kvaðst hún ekki hafa neina hugmynd um hver hafi verið þarna að verki.²⁶ Var Erla færð fyrir sakadóm Reykjavíkur þar sem hún neitaði sök. Var hún jafnframt úrskurðuð í 30 daga gæsluvarðhald og flutt í Síðumúlafangelsi.²⁷
13. Fyrir liggur handrituð skýrsla um húsleit í íbúð Sævars og Erlu að Þverbrekku 4 í Kópavogi dagana 13. til 14. desember 1975. Var húsleitin framkvæmd af

²⁰ Dagbók nr. 3, bls. 491.

²¹ Bls. 239-A.

²² DA/31, örk 2, bls. 107.

²³ DA/31, örk 2, bls. 107.

²⁴ Bls. 239-C.

²⁵ Dagbók nr. 3, bls. 495.

²⁶ Bls. 239-D.

²⁷ Dagbók nr. 3, bls. 496.

rannsóknarlögreglumönnum Þorsteini J. Jónssyni úr ávana- og fíkniefnadeild, Eggerti Norðdahl Bjarnasyni, Sigurbirni Víði Eggertssyni og Ásmundi Guðmundssyni úr lögreglunni í Kópavogi. Fram kom að mikið hafi verið tekið þaðan af ýmsum skjölum og bréfum sem yrðu rannsökuð nánar af framangreindum lögreglumönnum. Þá hafi verið haldlagður lítill hassmoli. Að leit lokinni hafi íbúðin verið innsiglið.²⁸

14. Í dagbók fangelsisins var bókað 15. desember 1975 að Sævar hafi verið færður að eigin ósk fyrir sakadóm í ávana- og fíkniefnamálum og komið aftur í Síðumúlafangelsið skömmu fyrir miðnætti.²⁹ Var Sævar færður aftur til yfirheyrslu daginn eftir, 16. desember 1975.³⁰
15. Fyrir liggur handrituð bókun dagsett sama dag um að tveir lögreglumenn hafi farið klukkan 17:10 að Þverbrekku 4 ásamt móður Erlu Bolladóttur. Hafi innsigli fyrir íbúðinni verið rofið og móðir Erlu tekið föt fyrir hana og barnið ásamt rúmi barnsins. Var íbúðin innsiglið aftur að því loknu.³¹
16. Að morgni 17. desember 1975 hafi Jón Oddsson hæstaréttarlögmaður komið og rætt við Sævar og Erlu í um klukkustund, en hann var skipaður réttargæslumaður þeirra beggja vegna póstsvikamálsins. Í dagbók fangelsisins er bókað að Jón hafi farið með bréf frá Erlu til móður hennar. Ákvörðun hafi verið tekin um að láta bréfið fara þar sem það hafi eingöngu verið um barn Erlu sem væri í umsjón móður hennar og sjálfsásakanir Erlu um að hafa ekki farið að ráðum þeirra í fjölskyldunni sem hafi varað hana við sambandi við barnsföður sinn.³² Í kjölfarið var Erla færð til yfirheyrslu hjá lögreglu og stóð hún yfir í rúmar fimm klukkustundir. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessa yfirheyrslu, en að henni lokinni var bókað í dagbók fangelsisins að Erla hafi verið færð á klefa eftir langt og strangt viðtal. Á sama tíma var Sævar í yfirheyrslu fyrir sakadómi í ávana- og fíkniefnamálum. Um kvöldið var Erla tekin til yfirheyrslu í þrjár klukkustundir.³³ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessa yfirheyrslu.³⁴
17. Að morgni 18. desember 1975 var Sævar fluttur aftur fyrir sakadóm í ávana- og fíkniefnamálum til yfirheyrslu.³⁵ Klukkan 13:00 var Erla tekin til skýrslutöku. Kvaðst hún hafa kynnst Sævari fyrir um tveimur og hálfu ári síðan. Hafi þau búið saman síðan í október 1973, fyrst að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði, þá að Álfheimum 30, svo að Hjallavegi 31 og nú síðast að Þverbrekku 4 í Kópavogi. Inni á milli hafi þau dvalið erlendis, heima hjá móður Sævars að Grýtubakka 10 og þá hafi komið fyrir að þau hafi ekki búið saman um tíma. Erla jataði aðild sína að póstsvikamálinu og greindi lögreglu í meginatriðum frá aðferð þeirra við fjársvikin. Erla kvað Sævar hafa krafist þess af sér að hún sviki peninga út úr kerfi Pósts og Síma og hafi hún á endanum fallist á það. Samkvæmt skriflegri skýrslu var yfirheyrslunni lokið klukkan 19:30.³⁶ Þess skal getið

²⁸ Bls. 239_L–M.

²⁹ Dagbók nr. 3, bls. 499.

³⁰ Dagbók nr. 3, bls. 501.

³¹ Bls. 239_O.

³² Dagbók nr. 3, bls. 502.

³³ Dagbók nr. 3, bls. 503–504.

³⁴ Dagbók nr. 3, bls. 503.

³⁵ Dagbók nr. 4, bls. 1.

³⁶ Bls. 239-H.

að bókað var í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 20:00 þennan dag að yfirheyrsla yfir Erlu stæði enn yfir og hafi gert hvíldarlítið síðan í morgun.³⁷ Þá var bókað að Örn Höskuldsson hafi tekið við yfirheyrslunni klukkan 22:05 í smá stund og henni lokið klukkan 22:30. Bókað var í dagbók fangelsisins að klukkan 15:00 þennan sama dag hafi [SSA] verið fluttur í Síðumúlafangelsið, en honum hafði verið sleppt úr fangelsi sex dögum fyrr.³⁸

18. Föstudaginn 19. desember 1975 hringdi Örn Höskuldsson í Síðumúlafangelsið vegna [SSA]. Skömmu eftir hádegi var bókað um að hringt hafi verið í [GSA], bróður [SSA], og hann inntur eftir því hvort þeir bræður ættu bókað flug til Egilsstaða. Hafi það reynst rétt sem [SSA] hafi sagt. Kvað [GSA] þá bræður eiga flug klukkan 15:30. Stuttu seinna komu rannsóknarlögreglumenn að sækja [SSA] og var bókað að hann kæmi sennilega ekki aftur.³⁹ Sama dag var Erla færð til yfirheyrslu klukkan 12:45. Skömmu seinna var farið með Erlu í sakadóm og var komið með hana aftur klukkan 18:55. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessa yfirheyrslur. Seinnipart sama dag hafi móðir Erlu komið með sendingu til hennar.⁴⁰ Um kvöldið var Erla aftur tekin til skýrslutöku um póstsvikamálið og stóð hún yfir í um eina og hálf klukkustund. Játaði hún þar aðild sína að frekari fjársvikum og kvað Sævar hafa átt frumkvæðið sem og í fyrra skiptið.⁴¹
19. Að morgni 20. desember 1975 er Erla aftur tekin til skýrslutöku hjá lögreglu, en þá með réttarstöðu vitnis.⁴² Tílefnið var að rannsóknarlögreglunni hafði borist til eyrna að sambýlismaður Erlu gæti hugsanlega verið viðriðinn hvarf Guðmundar Einarssonar aðfaranótt 27. janúar 1974. Erla kvaðst muna eftir því að lýst hafi verið eftir ungum manni sem síðast hafi sést til í Hafnarfirði. Þegar hún hafi séð mynd af honum í dagblöðunum hafi hún munað eftir að hafa séð hann í samkvæmi fjórum árum áður. Kvaðst Erla hafa farið einsömul á dansleik í Klúbbnum 26. janúar 1974. Að dansleiknum loknum hafi hún hitt kunningjakonu sína, [AÚJ], sem hafi verið fyrir utan Klúbbinn á gömlum Mercedes Benz. Með henni í bifreiðinni hafi verið unnusti hennar, ökumaðurinn og tveir aðrir piltar. Öll hafi þau verið ölvuð, nema ökumaðurinn. Kvaðst Erla hafa aðeins bragðað áfengi á dansleiknum, en ekki fundið til áhrifa. Hún hafi verið peningalaus og því óskað eftir fari suður í Hafnarfjörð. Hafi þau fallist á það, en viljað bjóða Erlu fyrst í partí í hús skammt frá Klúbbinum þar sem þau hafi dvalið í nokkra stund. Síðan hafi henni verið ekið til Hafnarfjarðar um nóttina, en þá hafi verið í bílnum nefnd [AÚJ], unnusti hennar og ökumaðurinn. Ekki hafi verið farið hefðbundna leið til Hafnarfjarðar heldur ekið leið utan byggðar og sagðist Erla ekki hafa áttað sig á því hvar hún var stödd þegar þau komu í bæinn. Hún hafi síðan vísað leiðina heim til sín að Hamarsbraut 11 og verið komin heim milli klukkan 03:30 og 04:00. Hún og Sævar hafi búið að Hamarsbraut 11 á þessum tíma, en sambúð þeirra hafi verið fremur stíð og hafi hann stundum verið að heiman

³⁷ Dagbók nr. 4, bls. 1b.

³⁸ Dagbók nr. 4, bls. 2.

³⁹ Dagbók nr. 4, bls. 2–2b.

⁴⁰ Dagbók nr. 4, bls. 2b.

⁴¹ Bls. 239-I.

⁴² Bls. 240.

sólarhringunum saman. Þegar hún hafi komið heim að húsinu hafi hvergi logað ljós. Sagði Erla að aðeins einn lykkill hafi verið að íbúðinni og hafi Sævar verið með hann þetta kvöld. Af þeim sökum hafi hún skriðið inn um glugga á kyndi- og þvottaherberginu til að komast inn í íbúðina. Erla sagði dyrnar fram á gang hafa verið lokaðar, en dyrnar inn í geymsluherbergið, sem hafi verið inn af þvottaherberginu, hafa verið opnar. Kvaðst hún hafa farið inn á ganginn og þaðan inn í stofuna. Hélt hún að dyrnar úr ganginum inn í stofuna hafi verið lokaðar, en það hafi hún haft fyrir sið. Kvaðst hún ekki hafa kveikt ljós fyrr en hún hafi komið inn í svefnherbergið. Dyrnar úr stofunni inn í svefnherbergið hafi aftur á móti verið lokaðar, sem hafi verið óvanalegt og kvaðst hún viss um að þær hafi verið opnar þegar hún fór úr íbúðinni morguninn áður. Dró hún af því þá ályktun að einhver hafi komið inn í íbúðina í hennar fjarveru. Þá hafi hún veitt því athygli að hellst hafi úr sykurpoka, sem hafi verið í hillu á borði í svefnherberginu, en svo hafi örugglega ekki verið um morguninn. Erla kvaðst hafa verið þreytt en ekki ölvuð og því farið beinustu leið í rúmið. Hafi hún slökkt ljósið og lagst fyrir í öllum fötunum. Hafi hún þá tekið eftir því að lakið hafi vantað utan um dýnuna sem hafi verið undarlegt þar sem hún hafi ekki fjarlægt það úr rúminu. Þetta hafi verið ljóst lak sem hafi náð yfir tvíbreitt rúm. Kvaðst Erla hafa sofnað mjög fljótlega, en vaknað stuttu seinna við þrusk sem hún hafi talið koma utan við herbergisgluggann. Fyrir utan gluggann hafi verið garður og bifreiðastæði. Kvaðst Erla hafa greint að þruskið hyrfi fyrir húshornið og hafi hún þá sofnað aftur. Mjög stuttu síðar hafi hún vaknað aftur og heyrt þá umgang á ganginum. Augljóst hafi verið að einhver eða einhverjir hafi verið komnir inn í íbúðina. Kvaðst Erla hafa heyrt það á umganginum að þar væru fleiri en einn á ferðinni, berandi eitthvað þungt. Erla sagðist hafa farið fram úr rúminu og inn í stofuna. Þá hafi hún séð að dyrnar úr stofunni og fram á ganginn hafi verið í hálfu gátt en Erla kvaðst örugg um að hafa lokað þeim á eftir sér. Kvaðst hún ekki hafa kveikt ljós né gert vart um sig með öðrum hætti. Sagðist Erla hafa séð að birta hafi verið á ganginum og heyrt að þeir sem hafi verið þarna á ferð hafi farið af ganginum í gegnum kyndi- og þvottaherbergið. Virtist henni sem þeir hafi farið þaðan inn í geymsluherbergið sem hafi legið þar inn af. Kvaðst hún hafa heyrt mannamál en ekki greint orðaskil. Hún hafi þekkt raddir tveggja manna, Sævars sambýlismanns síns og Kristjáns Viðars, kunningja hans og vinar. Einnig fannst henni sem hún hafi heyrt rödd þriðja manns, en hún hafi ekki þekkt hana. Þegar hún hafi heyrt raddir mannanna hafi hún verið komin fram á ganginn og þeir inn í geymsluherbergi. Kvaðst hún hafa staðið nokkra stund við dyrnar að kyndi- og þvottaherberginu og hafi þá heyrt sem mennirnir væru að eiga við eitthvað þungt. Hafi hún fært sig í dyragættina og séð þá beint inn í geymsluherbergið. Hafi hún séð greinilega hvað hafi farið þar fram. Sævar, Kristján Viðar og þriðji maðurinn sem hún hafi ekki þekkt hafi verið inni í geymsluherberginu með eitthvað stórt og þungt á milli sín sem hafi verið umlukið ljósu laki. Sagði Erla að Kristján Viðar hafi haldið í annan endann á lakinu sem hafi verið bundinn í hnút. Sævar hafi bograð yfir hinum endanum og verið að binda hann í hnút. Þriðji maðurinn hafi staðið fyrir aftan Kristján Viðar. Virtist Erlu sem hann hafi ekki aðhafst neitt sérstakt. Erla kvaðst ekki hafa séð hvað hafi verið í lakinu, en væri þess fullviss að það hafi verið mannslíkami. Fætur og sitjandi mannsins hafi staðið út í lakið og hafi Erla séð móta greinilega fyrir þessum

líkamshlutum og hafi þeir snúið að Kristjáni Viðari. Þá hafi hún séð hvernig bleytublettur hafi myndast á lakinu þar sem sitjandinn stóð út í það. Vond lykt hafi gosið upp, einhvers konar saurlykt. Kvaðst Erla hafa orðið svo miður sín að hún hafi sig hvergi getað hreyft. Hafi hún gripið andann á lofti og Kristján Viðar þá tekið eftir veru hennar, bölvað og talað um hvað hún væri að gera þarna. Þá hafi Sævar litið upp frá verki sínu og sagt honum að vera rólegum og hafi Kristján Viðar þá þagnað. Kvaðst Erla hafa staðið þarna hreyfingarlaus og hafa upplifað kulda þrátt fyrir að hár hennar hafi verið blautt af svita. Hafi þremmingarnir tekið manninn upp í lakinu. Kristján Viðar hafi haldið undir annan endann, Sævar undir hinn en þriðji maðurinn hafi haldið um miðjuna. Hafi Sævar farið fyrstur og hrundið henni frá svo þeir kæmst fram hjá henni í dyrunum. Kvaðst Erla hafa fallið í gólfið og legið þar í einhverja stund þar sem hún hafi hreinlega ekki getað hreyft sig. Að smástund liðinni hafi Sævar komið til baka, tekið undir hendur hennar, dregið hana inn í svefnherbergið og lagt hana í rúmið. Hafi hann þá spurt hana hvort hún hafi séð nokkuð en Erlu hafi verið ómögulegt að koma upp orði. Þá hafi Sævar sagt að hún skyldi aldrei segja neitt þótt hún yrði spurð. Með þeim orðum hafi Sævar haldið út úr íbúðinni. Kvaðst Erla hafa sofnað eftir þetta og ekkert muna fyrir en hún hafi vaknað daginn eftir og bjart var orðið. Kvaðst hún halda að hún hafi vaknað fyrir en ekki þorað út fyrir en í birtu. Þegar hún hafi vaknað hafi hún farið út að sorptunnum við húsið. Kvaðst hún ekki geta gert sér grein fyrir því hvers vegna hún hafi gert þetta. Hafi hún litið ofan í þær og efst í annarri tunnunni hafi hún fundið lakið af rúmi hennar og Sævars og í því hafi verið linur og blautur mannssaur. Blettur hafi verið í lakinu á sama stað og hún hafi séð hann myndast um nóttina. Þá hafi sama ólyktin gosið upp. Kvaðst Erla halda að hún hafi farið út til þess að reyna að ganga úr skugga um hvort það sem hún hafi séð um nóttina hafi verið veruleiki. Hafi henni þá liðið mjög illa og fleiri daga þar á eftir. Hafi hún einbeitt sér að því að hugsa ekki um þetta. Sævar hafi hún ekki séð fyrir en nokkrum dögum síðar, nánar tiltekið 1. febrúar 1974. Þegar lýst hafi verið eftir Guðmundi Einarssyni þá hafi hún ekki sett atburði þessarar nætur í samband við hvarf hans. Kvaðst hún yfirleitt ekkert hafa hugsað um þetta. Kvað hún Sævar aldrei hafa minnst á þetta við sig síðan og hún ekki við hann. Undir lok skýrslunnar, sem var sex klukkustundir, kvað Erla það rangt að Kristján Viðar hafi haldið í annan enda laksins þegar henni hafi verið litið inn í geymsluherbergið. Kvað hún hann hafa gengið um gólf og barið krepptum hnefa í lófa sér. Hafi henni virst sem maðurinn í lakinu hafi legið á bakinu með hnén kreppt upp að maganum. Erla kvaðst ekki hafa heyrt til neinnar bifreiðar um nóttina. Sagði hún bifreið hafa geta komið á bifreiðastæðið og farið af því án þess að hún heyrdi það inn í húsið. Skýrslutökunni lauk klukkan 16:35 og var Erla þá færð fyrir sakadóm Reykjavíkur. Kvaðst hún reiðubúin að bera vitni í málinu. Samkvæmt endurriti úr þingbók skýrði hún sjálfstætt frá málsatvikum og var bókað að framburður hennar væri í samræmi við lögregluskýrsluna.⁴³ Var Erlu þá kynntur framburður sinn og kvað hún rétt eftir sér haft og staðfesti undirritun sína á skýrslunni. Í dagbók Síðumúlafangelsisins þennan dag er bókað að Erla hafi verið látin

⁴³ Bls. 246.

laus úr fangelsinu í kjölfarið.⁴⁴ Hafði Erla þá setið í fangelsi í sjö daga af 30 daga gæsluvarðhaldsúrskurði.

20. Sunnudaginn 21. desember 1975 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að komið hafi verið með [ViG] í fangelsið klukkan 11:30. Hafi hann verið færður til yfirheyrslu af rannsóknarlögreglumönnum Eggerti N. Bjarnasyni og Sigurbirni Víði. Hafi þeir talað við [ViG] í hálf klukkustund en fært hann svo á klefa. Hafi þeir aftur tekið til við að yfirheyra [ViG] klukkan 12:45 og þá í rúma klukkustund. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessar yfirheyrslur. Þá hafi Örn Höskuldsson, fulltrúi hjá sakadómi Reykjavíkur, hringt í Eggert og sagst munu koma innan tíðar. Var [ViG] færður aftur á klefa sinn og funduðu Eggert, Víðir og Örn um „viðkomandi mál.“ Bókað var í fangelsisdagbókina klukkan 14:45 að Sævar hafi verið færður fyrir Eggert og Víði til viðtals til að byrja með. Klukkustund síðar er [ViG] látinn laus úr Síðumúlafangelsi af þeim Eggerti og Erni. Gert er klukkustundarlangt hlé á yfirheyrslu yfir Sævari klukkan 18:55. Bókað er í dagbók fangelsisins að Jón Oddsson hæstaréttarlögmaður og réttargæslumaður Sævars hafi komið klukkan 20:30 og farið aftur tveimur klukkustundum síðar. Yfirheyrslu yfir Sævari hafi lokið klukkan 01:55 og þá staðið yfir í rúmar tíu klukkustundir að teknu tilliti til klukkutíma matarhlés. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessa yfirheyrslu.⁴⁵
21. Samkvæmt bókun í dagbók Síðumúlafangelsisins var Sævar aftur tekinn til yfirheyrslu daginn eftir, 22. desember 1975, klukkan 11:00.⁴⁶ Gert var hlé á yfirheyrslunni klukkan 13:00. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessa yfirheyrslu. Sævar var aftur tekinn til yfirheyrslu klukkan 14:00. Fyrir liggur samantektarskýrsla lögreglu um yfirheyrsluna og kemur þar fram að yfirheyrslan hafi hafist klukkan 14:00 og lokið klukkan 19:00.⁴⁷ Í skýrslunni segir að fljótlega eftir að hún hafi hafist hafi komið og verið viðstaddir Örn Höskuldsson fulltrúi og Jón Oddsson, réttargæslumaður Sævars. Í dagbók fangelsisins er bókað að þeir hafi báðir komið um klukkan 15:30. Í samantektarskýrslunni kemur fram að Sævar hafi verið yfirheyrður með réttarstöðu sakbornings. Tílefnið hafi verið skýrsla sem Erla Bolladóttir sambýliskona Sævars hafði gefið. Í skýrslunni segir að Sævar hafi verið margspurður um vitneskju sína varðandi hvarf Guðmundar Einarssonar. Hafi Sævar í fyrstu neitað allri vitneskju þar um. Hafi honum þá verið bent á að Erla hafi skýrt frá sinni vitneskju um málið og hún hafi sagt Sævar verið við það riðinn. Þá hafi Sævar viðurkennt að hafa einhverja vitneskju um afdrif Guðmundar, en hafi ekki til að byrja með viljað segja nánar frá henni. Þá segir að í samráði við Jón Oddsson, réttargæslumann Sævars, hafi upphafið að skýrslu Erlu verið lesið fyrir Sævar. Sævar hafi fljótlega beðið um að lestrinum yrði hætt og fallist á að skýra sjálfur frá hlutdeild sinni í hvarfi Guðmundar. Ekki hafi verið tekin skrifleg skýrsla af Sævari, en hann hafi skýrt frá atburðum mjög á sömu lund og Erla hafði þá þegar gert. Sævar hafi rakið í aðalatriðum þann atburð að Guðmundur Einarsson, Kristján Viðar Viðarsson og Tryggvi Rúnar Leifsson hafi allir komið að

⁴⁴ Dagbók nr. 4, bls. 3b.

⁴⁵ Dagbók nr. 4, bls. 4-4b.

⁴⁶ Dagbók nr. 4, bls. 5.

⁴⁷ Bls. 286.

Hamarsbraut 11 að nóttu til seint í janúar 1974. Tímasetningu hafi Sævar miðað við það að hann hafi þá verið nýkominn erlendis frá vegna kaupa á hassi, en í þá ferð hafi hann farið ásamt [ViG]. Átök hafi orðið í íbúðinni við Hamarsbraut sem hafi lyktað með því Guðmundur hafi beðið bana. Ekki hafi lögreglu verið gert viðvart eða lækni tilkvaður, heldur hafi Sævar hringt til Alberts Klahn Skaftasonar kunningja síns og fengið hann til að koma á staðinn á bifreið föður síns. Í þeirri bifreið hafi þeir flutt lík Guðmundar og urðað það í hrauninu sunnan Hafnarfjarðar. Í lok samantektarskýrslunnar er fært til bókar að skrifleg skýrsla hafi ekki verið tekin af Sævari vegna þess að mjög hafi verið liðið á yfirheyrslutíma og einnig hafi réttargæslumaður Sævars óskað eftir því. Samkvæmt samantektarskýrslunni stóð yfirheyrslan yfir í fimm klukkustundir. Ekkert er bókað um lok yfirheyrslunnar í dagbók Síðumúlafangelsisins þennan dag.

22. Að kvöldi 22. desember 1975 var fært í dagbók Síðumúlafangelsisins að sýslumaðurinn á Seyðisfirði hafi hringt í Eggert rannsóknarlögreglumann og neitað að handtaka manninn sem um hafi verið beðið nema til kæmi úrskurður eða skeyti. Þar sem ekki hafi verið hægt að senda skeytið hafi ráðuneytisstjórinn í dómsmálaráðuneytinu verið látinn hringja í sýslumanninn.⁴⁸ Skömmu fyrir miðnætti hafi tveir lögreglumenn lagt af stað í leiguflugvél til Egilsstaða til að sækja manninn og hafi þeir komið með hann í Síðumúlafangelsið klukkan 05:00.
23. Um hádegi næsta dag, 23. desember 1975, var bókað í dagbók fangelsisins að Sævar hafi verið tekinn til yfirheyrslu en hann neitað að tjá sig án þess að hafa réttargæslumann sinn viðstaddan. Hafi þá verið gerð tilraun til að ná í réttargæslumann Sævars, en það ekki tekist. Sævar hafi þá verið sóttur aftur til yfirheyrslu en hann neitað að tjá sig án réttargæslumanns. Hafi hann þá verið settur á klefa aftur.⁴⁹ Í dagbók Síðumúlafangelsisins þennan dag var bókað að Albert Klahn Skaftason hafi verið tekinn til yfirheyrslu af lögreglu klukkan 13:15.⁵⁰ Í lögregluskýrslu var upphaf skýrslutökunnar bókað klukkan 13:55.⁵¹ Var Albert Klahn með réttarstöðu vitnis og tilefni yfirheyrslunnar kynnt sem hvarf á ungum manni í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974. Var Alberti kynnt að Sævar Ciesielski hafi tjáð rannsóknarlögreglunni að á þeim tíma hafi maður verið barinn í íbúð Sævars að Hamarsbraut 11 eða geymsluherbergi innaf íbúðinni. Albert kvaðst hafa verið töluvert mikið í félagsskap Sævars á þeim tíma, enda hafi þeir verið félagar frá því í æsku. Einnig hafi hann umgengist mikið þá Kristján Viðar og Tryggva Rúnar. Hafi hann oft haft til umráða bifreið föður síns, sem hafi verið gul Toyota. Kvaðst Albert oft hafa ekið þeim félögum í bifreiðinni. Kvað Albert það eitt sinn hafa skeð að nóttu til, vel gæti verið að það hafi verið aðfaranótt 27. janúar 1974, að hann hafi komið á bifreið föður síns á heimili Sævars í Hafnarfirði. Kvaðst hann ekki muna það fyrir víst hvort hann hafi ekið einhverjum þangað eða hvort þeir hafi hringt heim til hans og beðið hann um að koma. Albert var ekki viss um hvað klukkan hafi verið, en kvað hana hafa getað verið

⁴⁸ Dagbók nr. 4, bls. 5–6.

⁴⁹ Dagbók nr. 4, bls. 6b.

⁵⁰ Dagbók nr. 4, bls. 6b.

⁵¹ Bls. 287.

einhvers staðar milli klukkan 00:00 og 05:00. Kvaðst Albert muna eftir því að hafa setið í bifreiðinni á bifreiðarstæðinu Suðurgötu-megin við hús Sævars. Hafi Sævar komið út frá húsinu og beðið Albert um að opna farangursgeymsluna. Hafi Albert gert það og sest inn í bifreiðina aftur, en Sævar farið aftur inn í húsið. Eftir nokkra bið hafi þeir allir þrír komið að bifreiðinni, Sævar, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar. Bifreiðin hafi snúið þannig að afturendi hennar vísaði að sundi milli Hamarsbrautar 11 og næsta húss við hliðina á. Þarna hafi verið slæm götulýsing og hafi Albert fylgst með ferðum þeirra í vinstri baksýnispegli bifreiðarinnar. Hafi hann séð að þeir hafi allir verið með að hann hélt fleiri en einn poka, eða eitthvað sem hafi líkst poka. Kvað Albert það vel geta verið að þetta hafi aðeins verið einn poki eða eitthvað pokalaga sem þeir hafi hver um sig haldið í á mismunandi stöðum. Hafi hann ekki séð hvað hafi verið í þessum poka eða pokum. Þegar þeir hafi sett byrðina í farangursgeymslu bifreiðarinnar hafi hún ruggað svolítið til og smádynkir heyrst. Hafi Alberti virst það benda til þess að þeir hafi verið að setja eitthvað fremur þungt í farangursgeymsluna. Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi sest í aftursæti bifreiðarinnar. Sævar hafi ekki komið strax inn í bifreiðina. Hélt Albert að Sævar hafi farið aftur heim að húsinu. Þegar hann hafi komið hafi hann sest í framsætið við hliðina á Alberti. Kvaðst Albert ekki hafa séð neinn þeirra fara að sorptunnunum við húsið. Kvaðst Albert hafa ekið sem leið lá út úr Hafnarfirði að sunnanverðu, nánar tiltekið á sama stað og ekið hafi verið að Sædýrasafninu. Síðan hafi hann ekið inn á Keflavíkurvegin og hann til suðurs. Sævar hafi sagt til um hvert skyldi aka og hafi hann aðeins ekið að hans fyrirsögn. Kvaðst Albert ekki geta gert sér nána grein fyrir hversu langt þeir hafi ekið eftir Keflavíkurveginum, en veginn hafi þeir ekið þar til Sævar hafi sagt honum að beygja út af honum til vinstri. Sagðist Albert halda að þá hafi þeir verið komnir eitthvað fram hjá Álverinu í Straumsvík, jafnvel þónokkuð suður fyrir það. Hafi hann þá ekið stuttan vegspotta þvert útaf Keflavíkurveginum, beygt svo til hægri nokkurn spöl og síðan aftur til vinstri, eða þannig hafi hann munað best eftir legu þessa afleggjara. Að lokum hafi hann stöðvað bifreiðina ofan í nokkurs konar dæld sem hafi verið svo slétt að hann hafi getað snúið bifreiðinni við. Kvaðst hann halda að þeir hafi ekki verið í sjónmáli frá Keflavíkurveginum ofan í dældinni. Þegar Albert hafi verið búinn að snúa bifreiðinni við þannig að framendi hennar sneri í átt að Keflavíkurveginum, hafi þremmingarnir farið út. Sævar hafi beðið um lykilinn að farangursgeymslunni og hafi Albert rétt honum lykilinn út um gluggann. Kvaðst Albert ekkert hafa farið út úr bifreiðinni. Þremmingarnir hafi verið nokkra stund aftan við bifreiðina og í erfiðleikum með að ná einhverju úr farangursgeymslunni. Hafi það virst vera fyrirferðarmikið og ekki mjög þægilegt í meðförum. Albert hafi ekki séð hvað þetta var enda myrkur og engin ljós á bifreiðinni. Þeir hafi lokað farangursgeymslunni áður en þeir hafi farið frá bifreiðinni og hafi hann séð móta fyrir þeim og byrði þeirra.⁵² Þegar þeir hafi gengið frá bifreiðinni þá hafi Alberti virst sem þeir hafi verið með einn poka meðferðis og borið hann á milli sín. Þá kvaðst Albert hafa talið að hann hafi ekki slökkt ljósin á bifreiðinni og hann hafi séð móta fyrir þessu í skini frá afturljósum bifreiðarinnar. Þeir hafi svo horfið út í myrkrið. Um 15 til 30 mínútum síðar hafi þeir

⁵² Bls. 288.

komið aftur og þá ekki verið með neitt meðferðis. Kvaðst Albert ekki viss hvert hann hafi ekið þeim, en kvaðst halda að hann hafi ekið þeim heim til Kristjáns Viðars að Grettisgötu 82, þó vilji hann ekki fullyrða um það. Sævar hafi setið í framsætinu og kvað Albert það hafa borist í tal þeirra á milli hvað hafi verið í pokanum. Hafi Sævar þá sagt það berum orðum að lík hafi verið í pokanum. Hafi Alberti fundist þetta svo fjarstæðukennt að hann hafi ekki tekið mark á þessu og ekki hugsað frekar um þetta. Kvaðst Albert hafa hitt þessa menn oft en einu sinni síðan og hafi aldrei verið minnst á þessa ferð svo hann hafi heyrt til. Var skýrslutökunni lokið klukkan 17:10 og hafði þá staðið yfir í um fjórar klukkustundir.⁵³

24. Í dagbók fangelsisins var skráð að farið hafi verið með Albert Klahn í leiðangur út í bæ klukkan 14:25, á meðan skýrslutökunni stóð. Ekki kemur fram hvenær leiðangrinum hafi lokið. Þá eru rannsóknargögn ekki til um leiðangurinn og ekkert bókað um hann í lögregluskýrsluna.⁵⁴ Um kvöldið var Albert færður fyrir sakadóm Reykjavíkur. Fyrir dómi kvaðst Albert kannast við hafa ekið þeim Sævari, Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari með eitthvað sem þeir hafi sett í farangursgeymslu bifreiðar hans. Kvaðst Albert ekki hafa vitað þá hver flutningurinn hafi verið, en Sævar hafi sagt sér á heimleiðinni að í farangursgeymslunni hafi verið lík. Kvaðst Albert hafa ekið þeim félögum suður fyrir Hafnarfjörð í umrætt sinn. Var Alberti kynntur framburður hans hjá lögreglu fyrr um daginn. Kvað hann þar rétt eftir sér haft og staðfesti undirritun sína á skýrsluna. Var Albert úrskurðaður í allt að 45 daga gæsluvarðhald. Ákvað dómari að skipa Örn Clausen hæstaréttarlögmann sem réttargæslumann Alberts. Kvaðst Albert ekki óska eftir að kæra úrskurðinn til Hæstaréttar Íslands.⁵⁵
25. Í dagbók Síðumúlafangelsisins var bókað að komið hafi verið með Kristján Viðar frá Litla-Hrauni klukkan 17:30 þennan dag, 23. desember 1975. Klukkustund síðar hafi hann verið tekinn til skýrslutöku í stutta stund og síðan færður á klefa sinn aftur. Í lögregluskýrslu segir að Kristján Viðar hafi verið tekinn til yfirheyrslu með réttarstöðu sakbornings. Tilefnið hafi verið vitneskja sem rannsóknarlögreglunni hafi borist í tengslum við hvarf ungs manns í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974. Kvaðst Kristján Viðar muna eftir því að lýst hafi verið eftir ungum manni sem hafi horfið í Hafnarfirði á þessum tíma. Hann hafi þekkt Guðmund Einarsson sem hafi verið fyrrverandi skólafélagi sinn. Hitt sé annað að hann hafi enga minnstu hugmynd um hvernig hann hvarf eða hvað kann að hafa orðið af honum. Yfirheyrslan stóð yfir í 15 mínútur. Neðanmáls í skýrslu lögreglu er bókað að Kristján Viðar hafi neitað að skrifa undir skýrsluna og yfirleitt að tjá sig nokkuð um málið.⁵⁶ Kristján Viðar var þá færður fyrir sakadóm Reykjavíkur í kjölfarið. Fyrir dómi kvaðst hann neita að hafa nokkra vitneskju um hvarf Guðmundar Einarssonar. Kvaðst hann halda að hann hafi verið í vinnu í Vestmannaeyjum þegar Guðmundur hvarf, annaðhvort hjá Ísfélaginu eða Herjólfí. Var skýrsla Kristjáns Viðars hjá lögreglu lesin fyrir hann og kvað Kristján

⁵³ Bls. 289.

⁵⁴ Dagbók nr. 4, bls. 6b.

⁵⁵ Bls. 255.

⁵⁶ Bls. 290.

Viðar þar rétt eftir sér haft. Kvaðst hann hafa neitað að skrifa undir skýrsluna nema lögfræðingur hans fengi að vera viðstaddur.⁵⁷ Var Kristján Viðar úrskurðaður í allt að 90 daga gæsluvarðhald og til að gangast undir geðheilbrigðisrannsókn á gæsluvarðhaldstímanum. Óskaði Kristján Viðar eftir því að Páll Arnór Pálsson hæstaréttarlögmaður yrði skipaður réttargæslumaður sinn. Þá óskaði hann eftir því að kæra úrskurðinn til Hæstaréttar Íslands.⁵⁸

26. Tryggvi Rúnar Leifsson var færður í Síðumúlafangelsið klukkan 14:15 þennan dag samkvæmt bókun í dagbók fangelsisins.⁵⁹ Þá var bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið tekinn til yfirheyrslu og færður á klefa að henni lokinni.⁶⁰ Var hann tekinn til skýrslutöku með réttarstöðu sakbornings. Tilefnið hafi verið vitneskja sem rannsóknarlögreglunni hafi borist um að Tryggvi Rúnar hafi átt hlut að máli þegar ungur maður hafi horfið í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974. Kvaðst Tryggvi Rúnar enga hugmynd hafa um á hvern hátt maðurinn hvarf eða muna yfirleitt nokkuð eftir því að nokkur hafi horfið í Hafnarfirði. Kvaðst hann á engan hátt geta tjáð sig um málið. Stóð skýrslutakan yfir í 10 mínútur.⁶¹ Í kjölfarið var Tryggvi Rúnar færður fyrir sakadóm Reykjavíkur. Kvaðst hann ekki hafa verið viðriðinn hvarf Guðmundar Einarssonar. Var skýrsla hans hjá lögreglu lesin fyrir hann og kvað hann þar rétt eftir sér haft og staðfesti undirskrift sína.⁶² Var Tryggvi Rúnar úrskurðaður í allt að 90 daga gæsluvarðhald og til að gangast undir geðheilbrigðisrannsókn á gæsluvarðhaldstímanum.⁶³ Óskaði Tryggvi Rúnar eftir því að Hilmar Ingimundarson hæstaréttarlögmaður yrði skipaður réttargæslumaður sinn. Þá óskaði hann eftir því að kæra úrskurðinn til Hæstaréttar Íslands.
27. Á þeim tíma sem Tryggvi Rúnar var handtekinn og tekinn til yfirheyrslu vegna gruns um aðild að hvarfi Guðmundar Einarssonar og úrskurðaður í gæsluvarðhald af þeim sökum, hafði hann verið dæmdur sjö sinnum til fangelsisrefsingar vegna hegningarlaga brota, í tvígang gengist undir sáttir fyrir brot á áfengislögum, einu sinni sakfelldur án þess að vera gerð sérstök refsing fyrir brot á umferðarlögum, útgáfu ákæru verið frestað einu sinni vegna hegningarlaga brota og einu sinni sýknaður af ákæru fyrir meint hegningarlaga brot.
28. Útgáfu ákæru var frestað skilorðsbundið árið 1966 fyrir nytjastuld samkvæmt við 259. gr. almennra hegningarlaga. Tryggvi Rúnar undirgekkst sátt 16. ágúst 1968 fyrir brot gegn 21. gr. áfengislaga en var svo dæmdur í níu mánaða óskilorðsbundna fangelsisrefsingu í sakadómi Reykjavíkur 29. október 1968 af Ármanni Kristinssyni sakadómara fyrir fjölda brota, sem fólust skjalafalsi, líkamsárás og ofbeldisbroti og þjófnuðum samkvæmt 155. gr., 217. gr., 218. gr. og 244. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940 auk brota gegn áfengis- og umferðarlögum. Vegna þessara brota sætti Tryggvi Rúnar gæsluvarðhaldi í fjórgang, samtals í 233 daga sem komu til frádráttar

⁵⁷ Bls. 247.

⁵⁸ Bls. 249.

⁵⁹ Dagbók nr. 4, bls. 6b.

⁶⁰ Dagbók nr. 4, bls. 7.

⁶¹ Bls. 291.

⁶² Bls. 250.

⁶³ Bls. 252.

dæmdri refsingu. Undir rekstri málsins fól dómurinn Erni Helgasyni sálfræðingi að annast sálfræðilega athugun á Tryggva Rúnari. Sálfræðingurinn lagði meðal annars fyrir hann greindarpróf. Niðurstaða þess var að samanlögð greindarvísitala Tryggva Rúnars væri 75 stig. Sálfræðingurinn taldi niðurstöðurnar gefa til kynna að Tryggvi Rúnar væri mjög greindarsljór, samkvæmt viðtekinni greiningu rétt ofan við mörk þess að vera vangefinn. Hann væri áberandi fáfróður, kynni ekki skil á algengum þekkingaratriðum og orðaforði hans væri mjög takmarkaður. Niðurstaða sálfræðingsins var að við Tryggva Rúnar væri næsta lítið að athuga að öðru leyti en því að hann væri greindarsljór. Greindarskortur þessi væri hins vegar á svo háu stigi að hann móti persónuleika hans í heild. Þó Tryggvi væri ekki vanviti sé dómgreind hans það skert að hún skapi honum erfiðleika jafnvel við lausn hversdagslegra vandamála. Þá þurfi engum getum að því að leiða að svo greindarsljór maður sé mjög gagnrýnislítill á utanaðkomandi áhrif og muni flestum fremur draga dóm af þeim sem hann umgengst og vera þeim leiðitamar. Bent var á að flestir brotafélagar hans væru eldri að árum. Hljóti Tryggvi Rúnar atvinnu við sitt hæfi og örugga persónulega leiðsögn og stuðning um nokkurt árabil kynni hann að geta orðið nýtur þjóðfélagsþegn.

29. Tryggvi Rúnar var næst dæmdur í níu mánaða óskilorðsbundið fangelsi í sakadómi Reykjavíkur 30. janúar 1970 af Gunnlaugi Briem, sakadómara, fyrir skjalafals, þjófnað og nytjastuld samkvæmt 155. gr., 244. gr., og 259. gr. almennra hegningarlaga auk brota gegn umferðarlögum. Gæsluvarðhald í 81 dag kom til frádráttar refsingu. Næst var hann dæmdur 10. apríl 1970 í sakadómi Reykjavíkur af Halldóri Þorbjörnssyni sakadómara fyrir skjalafals og þjófnað samkvæmt 155. gr. og 244. gr. almennra hegningarlaga, enn var honum svo dæmdur hegningarauki eins mánaðarfangelsi 16. júní 1970 í sakadómi Reykjavíkur af Gunnlaugi Briem sakadómara fyrir skalafals og þjófnað samkvæmt 155. gr. og 244. gr. almennra hegningarlaga, gæsluvarðhald í sjö daga kom til frádráttar refsingu. Þá var Tryggvi Rúnar dæmdur í fjögurra mánaða fangelsi 19. mars 1971 í sakadómi Reykjavíkur af Ármanni Kristinssyni sakadómara fyrir líkamstjón af gáleysi og nytjastuld í andstöðu við 219. gr. og 259. gr. hegningarlaga auk brota gegn umferðarlögum og áfengislögum. Næst var Tryggvi Rúnar dæmdur í sex mánaða fangelsi 15. júlí 1971 í sakadómi af Halldóri Þorbjörnssyni sakadómara, fyrir skjalafals og þjófnað í andstöðu við 155. gr. og 244. gr. almennra hegningarlaga en í þeim dómi var fyrrnefnd rannsókn Arnar Helgasonar sálfræðings rakin í samhengi við ákvörðun refsingar. Refsing var síðan felld niður í dómi 9. mars 1972 sem kveðinn var upp í sakadómi af Ólafi Þorlákssyni sakadómara fyrir nytjastuld og ofbeldisbrot samkvæmt 259. gr. og 217. gr. almennra hegningarlaga og umferðarlög. Tryggvi Rúnar undirgekkst sátt fyrir brot gegn 21. gr. áfengislaga 10. september 1973 en var næst dæmdur til sex mánaða fangelsis 20. september 1973 með dómi sakadóms af Gunnlaugi Briem sakadómara fyrir þjófnað samkvæmt 244. gr. almennra hegningarlaga, 30 daga gæsluvarðhald kom til frádráttar refsingu. Dómi þessum var áfrýjað til Hæstaréttar sem staðfesti niðurstöðu sakadóms. Á árinu 1974 var hann fyrst dæmdur 29. mars í sakadómi Reykjavíkur af Jóni A. Ólafssyni sakadómara, en þá var hann sakfelldur fyrir brot gegn umferðarlögum en ekki gerð

sérstök refsing. Því næst var hann dæmdur í þriggja mánaða fangelsi fyrir þjófnað, samanber 244. gr. almennra hegningarlaga með dómi sakadóms Reykjavíkur 9. september 1974 af Sverri Einarssyni, sakadómarar fyrir þjófnað í andstöðu við 244. gr. almennra hegningarlaga.

30. Síðasti dómurinn sem kveðinn var upp áður en Tryggvi Rúnar var úrskurðaður í gæsluvarðhald, grunaður um aðild að hvarfi Guðmundar Einarssonar, gekk 5. desember 1975 í sakadómi kveðinn upp af Ármanni Kristinssyni sakadómarar. Í því máli var Tryggvi Rúnar ákærður fyrir innbrotspjófnað samkvæmt 244. gr. almennra hegningarlaga. Við rannsókn málsins hjá lögreglu játaði Tryggvi Rúnar aðild að málinu en þegar fyrir dóm kom afturkallaði hann játningu sína með þeim rökum að hann hefði látið hana í té til að losna við að verða úrskurðaður í gæsluvarðhald. Sakadómur rakti framburð rannsóknarlögreglumanns sem bar um að tilefni þess að Tryggvi hafi verið handtekinn hafi verið grunur um annað afbrot en hann hafi játað aðild að þessu máli að eigin frumkvæði. Engin verksummerki hafi hins vegar verið á innbrotsstað og ekkert þýfi hafi fundist. Þá hefði verið gengið hart að meðákærða að játa í ljósi játningar Tryggva Rúnars. Tiltekið var í dóminum að engir vottar hefðu verið við yfirheyrsluna. Með vísan til þessa taldi dómurinn að ekki yrði talið að lögfull sönnun væri fram komin fyrir því að ákærðu hefðu gerst sekir um þá háttsemi sem þeir voru sakaðir og þeir við svo búið sýknaðir.
31. Í dagbók fangelsisins sama dag, 23. desember 1975, er jafnframt bókað að Sævar hafi verið tekinn fyrir klukkan 18:45 og hafi Jón Oddsson hæstaréttarlögmaður einnig verið viðstaddur réttarhaldið. Fimm mínútum síðar hafi Örn Höskuldsson, fulltrúi sakadóms Reykjavíkur, komið og þá slitnað upp úr viðræðum í réttinum. Rannsóknargögn eru ekki til um þetta réttarhald. Sævar hafi þá verið færður á klefa sinn til viðtals ásamt Jóni Oddssyni og Sigurbirni Víði.
32. Á aðfangadag 24. desember 1975 var bókað í dagbók fangelsisins að Örn Clausen, Hilmar Ingimundarson og Páll Arnór Pálsson hæstaréttarlögmenn hafi komið um klukkan 11:00 til viðræðna við sína skjólstaðinga í viðurvist lögreglumanna.⁶⁴ Var svo bókað í dagbók fangelsisins að lögmennirnir hafi farið um einni og hálfri klukkustund síðar og hafi þá málin verið lögð á hilluna fram yfir hátíðar. Skömmu síðar hafi komið Jón Oddsson, réttargæslumaður Sævars, og rætt við Sævar í örstutta stund í áheyrn lögreglu.⁶⁵
33. Á jóladag, 25. desember 1975, er bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að klukkan 15:55 hafi Örn Höskuldsson komið ásamt fylgdarliði, sótt Albert og farið með hann í einhvern leiðangur. Hafi þeir komið til baka úr leiðangrinum klukkan 18:50.⁶⁶ Daginn eftir var fært í dagbókina að réttargæslumaður Kristjáns Viðars, Páll Arnór Pálsson hæstaréttarlögmaður hafi hringt í tilefni af upphringingum ömmu Kristjáns Viðars og kvartana hennar um að dóttursonurinn hafi hvorki fengið jólapakka né sæng. Kvaðst færsluritari hafa sagt Páli það rétta í málinu, að pakkann hafi hann fengið, annað hafi

⁶⁴ Dagbók nr. 4, bls. 7b.

⁶⁵ Dagbók nr. 4, bls. 8.

⁶⁶ Dagbók nr. 4, bls. 8b.

aldrei staðið til, en sængina hafi hann ekki fengið í klefann ennþá. Þar sem maðurinn hefði tvö ullarteppi þá gæti hann varla verið mjög illa haldinn. Jafnframt hafi færsluritari sagt Páli að konan gæti alls ekki stjórnað þeirra verkum eða breytt ákvörðun fulltrúa, hvorki í gegnum lækna né lögmann. Er bókað að þeir hafi báðir hlegið að lokum.⁶⁷

34. Aðfaranótt 27. desember 1975 er bókað í dagbók fangelsisins að Tryggvi Rúnar hafi talað við sjálfan sig annað slagið frá klukkan 20:00. Þá var bókað að klukkan 09:10 hafi Albert Klahn verið tekinn til yfirheyrslu í 35 mínútur. Rannsóknargögn eru ekki til um þessa yfirheyrslu. Klukkan 11:05 hafi Tryggvi Rúnar verið tekinn til yfirheyrslu.⁶⁸ Rannsóknargögn eru ekki til um þessa yfirheyrslu. Um einni og hálfri klukkustund síðar er bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðsteinn læknir hafi verið beðinn um að koma og sprauta niður Tryggva Rúnar svo hann geti sofnað. Í sama mund hafi Örn Höskuldsson fulltrúi komið og farið inn á klefa til að tala við Tryggva Rúnar. Rannsóknargögn eru ekki til um þetta samtal. Hafi Guðsteinn læknir sprautað Tryggva Rúnar með 2 amp. Clorpr. og jafnframt skoðað Kristján Viðar Viðarsson.⁶⁹ Þá hafi Tryggva Rúnari verið gefið 70 milligröm af Diazepam klukkan 16:55.
35. Klukkan 13:00 þennan dag, 27. desember 1975, er bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sævar hafi verið tekinn til yfirheyrslu. Rannsóknargögn eru ekki til um þessa yfirheyrslu. Hafi Eggert Norðdahl Bjarnason rannsóknarlögreglumaður sótt jeppa sem fenginn hafi verið að láni til að fara í leit. Klukkan 13:50 hafi Eggert og Sigurbjörn Víðir farið með Sævar í ökutúr og hafi þeir komið til baka klukkan 16:45. Rannsóknargögn eru ekki til um ökutúrinn. Í kjölfarið hafi Sigurbjörn Víðir tekið Albert Klahn til yfirheyrslu í 15 mínútur. Í dagbók fangelsisins var bókað að skömmu eftir að Albert hafi verið færður á klefa sinn hafi hann orðið óður smá stund og brotið stól. Hafi hann þá verið settur í handjárn og fótjárn. Handjárnin hafi verið tekin þegar Albert hafi jafnað sig. Færsluritari hafi þá sagt Alberti að hann hefði frekar átt að berja vegginn heldur en að brjóta stólinn. Hafi Albert þá sagst ekki hafa gert það því þá hefði hann meitt sig. Klukkan 18:30 var bókað að Jón Oddsson, réttargæslumaður Sævars, hafi hringt og spurt um skjólstaðing sinn.⁷⁰ Um klukkustund síðar hafi Guðsteinn læknir komið og sprautað Tryggva Rúnar aftur.
36. Á hádegi næsta dag, 28. desember 1975, var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Tryggvi Rúnar hafi sofið í 16 klukkustundir, farið fram til að borða en hafi svo hallað sér aftur. Einnig var bókað að Sævar hafi ekki borðað í sólarhring.⁷¹ Klukkan 13:35 var fært til bókar að Erla hafi hringt og talað við Sigurbjörn Víði. Klukkan 14:55 hafi Tryggvi Rúnar verið færður til yfirheyrslu og hafi hún staðið yfir í tvær og hálf klukkustund. Rannsóknargögn eru ekki til um yfirheyrsluna. Þennan dag hafi Kristján

⁶⁷ Dagbók nr. 4, bls. 8b–9.

⁶⁸ Dagbók nr. 4, bls. 9.

⁶⁹ Dagbók nr. 4, bls. 9–9b.

⁷⁰ Dagbók nr. 4, bls. 9b.

⁷¹ Dagbók nr. 4, bls. 10.

Viðar verið færður til yfirheyrslu klukkan 17:55 og gert hlé á yfirheyrslunni rúmri klukkustund síðar. Rannsóknargögn eru ekki til um yfirheyrsluna. Klukkan 19:45 hafi yfirheyrsla yfir Kristjáni Viðari hafist aftur. Skrifleg skýrsla liggur fyrir um yfirheyrsluna. Tilefnið var hvarf Guðmundar Einarssonar. Aðspurður kvaðst Kristján Viðar muna eftir því að hafa komið að nóttu til heim til Sævars Ciesielski seinast í janúar 1974. Miðaði hann tímum við það að örfáum dögum áður hafi Sævar komið hingað til lands frá Kaupmannahöfn og Amsterdam. Kvaðst hann ekki muna vikudaginn sem hann hafi komið til Sævars, en það hafi örugglega verið helgi, sennilega aðfaranótt sunnudags. Með honum hafi verið Sævar, Tryggvi Rúnar Leifsson og svo einhver einn til, sem hann gæti ómögulega komið fyrir sig hver hafi verið. Sævar hafi á þessum tíma búið að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði með Erlu Bolladóttur. Sagði Kristján Viðar að Erla hafi ekki verið heima þessa nótt. Kristján Viðar kvaðst ekki muna greinilega eftir atvikum þessa nótt, enda hafi hann verið undir áhrifum áfengis, en teldi sig muna örugglega það sem hann ætlaði að skýra frá. Kristján Viðar lýsti því svo að þeir hafi allir farið inn í íbúð þeirra Sævars og Erlu, en Erla hafi ekki verið heima. Í íbúðinni hafi verið tvö herbergi, gangur, salerni, þvottaherbergi og geymsla inn af því. Gengið hafi verið inn í geymsluna úr ganginum í gegnum þvottaherbergið, en salernið hafi verið við hliðina á þvottaherberginu og einnig hafi verið gengið inn í það af ganginum. Herbergin hafi verið samliggjandi og gengið í gegnum annað til að komast inn í hitt. Kvaðst Kristján Viðar halda að innra herbergið hafi verið notað sem svefnherbergi, en það fremra sem stofa. Átök hafi orðið í íbúðinni og kvaðst hann viss um að hafa ekki tekið þátt í þeim og þau hafi ekki verið milli þeirra Sævars og Tryggva Rúnars. Þau hafi því hlotið að vera á milli þeirra tveggja og fjórða mannsins sem hann gæti ekki komið fyrir sig hver hafi verið. Átökin hafi byrjað inn í innra herberginu, svefnherberginu, og borist svo fram í það fremra, stofuna. Kvaðst Kristján Viðar ekki geta gert sér grein fyrir hvernig þau hafi byrjað eða af hvaða tilefni. Sagði Kristján Viðar sér finnast það sennilegast að Tryggvi Rúnar og fjórði maðurinn hafi tekist á, því Sævar hafi ekki verið til stórræðanna í átökum. Í stofunni hafi hann orðið eitthvað fyrir átakamönnunum og hafi þau borist út í horn þar sem símtækið hafi verið. Kvaðst Kristján Viðar muna það greinilega að hann hafi beðið þá um að gæta að því að brjóta ekki tækið. Úr stofunni hafi svo leikurinn borist fram á ganginn.⁷² Hvernig þeim hafi lyktað eða hvar, gæti hann ekki gert sér grein fyrir. Átökin hafi hætt og hafi þeir allir þrír farið út úr húsinu, það er hann, Sævar og Tryggvi Rúnar. Hann gæti ekki gert sér grein fyrir hvað hafi orðið um ókunna manninn. Hafi þeir þrír þá ekið um Hafnarfjörð nokkra stund og þá hafi sá ókunni örugglega ekki verið með. Hafi þeir ekið meðal annars fram hjá samkomuhúsinu Skiphóli og eitthvað hafi þeir komið við í nætursölunum við Hafnarfjarðarveginn. Síðar hafi þeir farið aftur heim til Sævars. Kvaðst Kristján Viðar ekki geta gert sér ljósa grein fyrir því hvað þeir hafi aðhafst þar. Í ljós hafi komið að Erla hafi verið komin heim, því hann hafi séð hana. Hélt Kristján Viðar að hún hafi komið fram í ganginn og hann hafi verið þar staddur. Kvað Kristján Viðar þá Sævar og Tryggva hafa bogað yfir einhverju í þvottaherberginu eða geymslunni. Ekki hafi hann getað

⁷² Bls. 292.

séð hvað þeir hafi aðhafst. Hafi honum fundist sem þeir hafi verið með einhvern poka, gæti hafa verið sjópoki. Kvaðst Kristján Viðar ekki geta sagt til um hvort eða hvað þeir hafi sett í pokann. Kvaðst hann halda að hann hafi séð til þeirra úr dyrunum úr ganginum inn í þvottaherbergið, en ekki geta gert sér grein fyrir hvernig birtan hafi verið. Honum hafi fundist dimmt. Erla hafi komið en Kristján Viðar sagðist ekki viss um hvert eða hversu langt fram á ganginn, en hún hafi virst mjög hissa og skrítin þegar hún hafi séð til þeirra Tryggva Rúnars og Sævars. Þegar þeir hafi orðið hennar varir hafi Sævar sagt honum að tala við hana og fara með hana inn, sem hann hafi gert. Kristján Viðar kvaðst ekki muna hvað hann hafi sagt við hana. Kristján Viðar kvaðst ekki muna glögggt hvað hafi gerst næst. Kvaðst hann muna að bifreið Alberts Klahn Skaftasonar hafi verið komin að húsinu. Það hafi verið gul, lítil fólksbifreið af japanskri gerð. Bifreiðinni hafi verið bakkað inn í sunni milli hússins sem Sævar hafi búið í og næsta húss við hliðina. Kvaðst Kristján Viðar hafa séð í afturenda bifreiðarinnar þegar hann hafi komið út. Kvaðst hann ekki muna hvort hann hafi verið samferða þeim tveim út úr húsinu, eða hvort þeir hafi komið aðeins á eftir sér. Allavega hafi hann fyrstur þeirra þriggja sest inn í bifreiðina. Albert hafi setið undir stýri. Kvaðst Kristján Viðar ekki geta gert sér ljósa grein fyrir því hvort búið hafi verið að opna farangursgeymsluna eða ekki. Tryggvi Rúnar og Sævar hafi síðan sett eitthvað þungt í farangursgeymsluna, því bifreiðin hafi vaggast til við það. Kvaðst hann ekki hafa séð hvað það hafi verið. Hafi hann sest í aftursæti bifreiðarinnar fyrir aftan ökumannssætið, en Tryggvi Rúnar hægra megin við hlið sér. Sævar hafi farið aftur inn í húsið. Kvaðst Kristján Viðar telja að hann hafi farið til að tala við Erlu. Sævar hafi síðan komið út í bifreiðina aftur. Hann hafi sest í framsætið við hlið Alberts og þá hafi verið ekið af stað.⁷³ Kristján Viðar kvaðst ekki muna hvaða leið hafi verið ekin um Hafnarfjörð, en ekið hafi verið út úr kaupstaðnum til suðurs, það er yfir Hvaleyrarholt í átt að Álverinu. Hélt Kristján Viðar að þá hafi verið ekið til suðurs um Keflavíkurveg því hann hafi séð rauð- og hvítmáluðu turnana við Álverið uppljómaða. Kvað Kristján Viðar það einnig hugsanlegt að þeir hafi ekið eftir veginum áleiðis til Krísuvíkur, en vildi ekki fullyrða um það. Hafi þeir allavega fljótlega komið á ójafnan veg og hafi þeir ekið eftir honum nokkurn spöl, eða þar til einhver hindrun hafi verið á honum og þeir hafi ekki getað ekið lengra í þá áttina. Kvaðst hann ekki vera viss um hvort þar hafi verið numið staðar í einhverja stund eða hvort ekinn hafi verið einhver spölur til baka og þar stöðvað. Hvar svo sem stöðvað hafi verið hafi Sævar og Tryggvi Rúnar farið út og tekið eitthvað úr farangursgeymslunni, vafalaust það sem þeir hafi sett þar heima hjá Sævari. Ekki hafi Albert farið þá út úr bifreiðinni og hafi hann því annaðhvort látið Sævar eða Tryggva Rúnar hafa lykllana að farangursgeymslunni. Kvaðst Kristján Viðar ekki muna hvernig þeim Sævari og Tryggva Rúnari hafi gengið að afferma farangursgeymsluna, en þeir hafi verið svo í burtu svolitla stund. Kvaðst Kristján Viðar trúa því að það hafi verið um 15 mínútur en vildi annars ekki um það fullyrða. Þegar Sævar og Tryggvi Rúnar hafi komið aftur í bifreiðina hafi verið ekið aftur af stað, en Kristján kvaðst ekki geta gert sér grein fyrir því hvert hafi verið haldið. Hafi hann talið sennilegast að sér hafi verið ekið heim, því þar hafi hann

⁷³ Bls. 293.

vaknað daginn eftir. Einhverjum dögum síðar hafi Kristján Viðar séð lýst eftir Guðmundi Einarssyni í fjölmiðlum, en hann hafi ekki sett það í neitt samband við atburði þá sem hann hafi nú lýst. Aldrei síðan hafi Tryggvi eða Sævar minnst á þetta atvik við hann og ekki heldur Erla eða Albert. Samkvæmt skriflegri skýrslu lauk yfirheyrslunni klukkan 01:42 og stóð því yfir sex klukkustundir.⁷⁴ Í dagbók Síðumúlafangelsisins er bókað að klukkan 01:55 hafi Eggert, Sigurbjörn Víðir og Örn farið í ökuferð með Kristján Viðar í klukkustund.⁷⁵ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um ökuferðina.

37. Þann 29. desember 1975 er bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sævar hafi verið tekinn til yfirheyrslu klukkan 14:50 og færður aftur á klefa klukkan 16:00. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Í millitíðinni hafi faðir Alberts komið með sendingu til sonar síns. Klukkan 16:30 var bókað að Páll Arnór Pálsson, réttargæslumaður Kristjáns Viðars, hafi komið til viðtals við hann í eina og hálfu klukkustund. Um kvöldið var fært til bókar að Sigurbjörn Víðir og Eggert hafi komið klukkan 22:30 og tekið Albert til viðtals í hálf tíma.⁷⁶
38. Klukkan 11:00 næsta dag, 30. desember 1975, er bókað í dagbók fangelsisins að Jón Oddsson hafi hringt. Hafi færsluritari sagt honum að koma strax því Sigurbjörn Víðir væri á staðnum og myndi hann afgreiða samtalið við Sævar. Hálf tíma síðar er bókað að Jón Oddsson hafi komið og talað við Sævar í áheyrn færsluritara og Sigurbjörns Víðis í tæpa klukkustund.⁷⁷ Klukkan 13:20 þennan dag var fært til bókar að Tryggvi Rúnar hafi verið tekinn til yfirheyrslu í rúman hálf tíma. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Nokkrum mínútum síðar er bókað að Eggert hafi farið að sækja Erlu Bolladóttur og komið með hana um hæl. Klukkan 18:45 er bókað að Eggert hafi farið með Erlu. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um dvöl Erlu þennan tíma í Síðumúlafangelsinu.
39. Á forsíðum Morgunblaðsins og Tímans 30. desember 1975 var birt frétt um að fjórir menn væru í gæsluvarðhaldi grunaðir um morðið á Guðmundi Einarssyni. Kom þar fram að rannsóknarlögreglan í Reykjavík hafi unnið stöðugt að rannsókn málsins í rúman mánuð. Þá kom fram að Eggert Norðdahl Bjarnason og Sigurbjörn Víðir Eggertsson, rannsóknarlögreglumenn og Örn Höskuldsson, aðalfulltrúi hjá sakadómi Reykjavíkur, færu með rannsókn málsins. Haft var eftir þeim í Morgunblaðinu að yfirheyrslum yrði haldið áfram en játning manna lægi ekki fyrir. Þeir hafi verið yfirheyrðir á hverjum degi og hafi yfirheyrslur stundum staðið fram á nótt.⁷⁸ Í Dagblaðinu var birt frétt á baksíðu blaðsins þar sem fram kom að játningar lægu þegar fyrir og stuðst væri við þær við rannsókn málsins.⁷⁹ Á forsíðu sama blaðs þennan dag var önnur frétt um málið þar sem fram kom að meðal þeirra játninga sem stuðst væri við í rannsókn málsins væri framburður manns sem fenginn hafi verið til þess að aka

⁷⁴ Bls. 294.

⁷⁵ Dagbók nr. 4, bls. 10b.

⁷⁶ Dagbók nr. 4, bls. 11.

⁷⁷ Dagbók nr. 4, bls. 11b.

⁷⁸ Bls. 295 og 297.

⁷⁹ Bls. 296.

líki Guðmundar. Fullyrt var að þeim sem fenginn hafi verið til þessa óhugnanlega flutnings hafi verið hóttað lífláti ef hann segði nokkru sinni frá þessu atviki.⁸⁰

40. Miðvikudaginn 31. desember 1975 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Albert Klahn hafi verið tekinn til yfirheyrslu klukkan 14:30 í hálf tíma.⁸¹ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Þennan dag var birt frétt í Þjóðviljanum þar sem haft var eftir Erni Höskuldssyni að fljótlega eftir hvarf Guðmundar hefði rannsókn verið hætt að mestu. Leit hafi farið fram á sínum tíma en án árangurs og síðan hafi lítið verið unnið í málinu þar til fyrir mánuði síðan. Þá hafi eins og svo oft áður verið dustað rykið af gömlu máli og þráðurinn tekinn upp að nýju.⁸² Önnur frétt var birt þennan dag á forsíðu Morgunblaðsins. Þar var vitnað í samtali blaðamanns við rannsakendur sem hafi sagt grun um aðild fjórmanninganna að hvarfi Guðmundar hafa styrkst verulega í yfirheyrslum yfir þeim. Fullkomin játning lægi þó ekki fyrir um verknaðinn.⁸³
41. Föstudaginn 2. janúar 1976, klukkan 14:45, var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Albert Klahn hafi verið tekinn til yfirheyrslu. Yfirheyrslu yfir honum hafi verið frestað klukkan 16:20 og Sævar þá tekinn fyrir. Bókað var að klukkan 17:00 hafi Sævar verið aftur færður á klefa sinn og Tryggvi Rúnar færður fram til yfirheyrslu.⁸⁴ Klukkan 18:45 hafi Tryggvi verið færður inn á klefa í mat og hinkrað við með frekari yfirheyrslu í bili. Fært er í dagbókina að klukkan 21:30 hafi Sigurbjörn Víðir og Eggert tekið Tryggva Rúnar til yfirheyrslu en hann farið aftur á klefa klukkan 21:55 að yfirheyrslunni lokinni. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessar yfirheyrslur. Í dagbók fangelsisins var bókað að klukkan 23:45 hafi verið farið með lyfjaskammt Sævars inn á klefa til hans en hann hafi hafnað honum vegna þess að hann hafi verið með verk fyrir hjartanu. Klukkan 02:15 hafi Sævar hringt og hafi hann þá verið kominn með blóðnasir.⁸⁵
42. Daginn eftir, 3. janúar 1976, var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Eggert hafi tekið Tryggva Rúnar til yfirheyrslu klukkan 09:30. Um 15 mínútum seinna hafi Sigurbjörn Víðir komið og blandað sér í yfirheyrsluna. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Bókað er í dagbókina að Guðsteinn læknir hafi komið í vitjun klukkan 09:50. Hafi hann talað meðal annars við Kristján Viðar, Albert og Sævar. Fært er til bókar að litlar breytingar hafi verið gerðar á lyfjum. Hafi Guðsteinn tekið Diazepam af Sævari og fái hann þá ekkert. Þá hafi Albert fengið eina Mogadon í viðbót. Skráð er í dagbókina þennan dag að klukkan 10:00 hafi Eggert og Sigurbjörn Víðir farið með Tryggva Rúnar í leiðangur. Hafi þeir komið til baka klukkan 10:55 og haldið yfirheyrslunni áfram. Stuttu síðar hafi Sigurbjörn Víðir farið og klukkan 11:20 hafi Eggert gert hlé á yfirheyrslunni og skroppið út.⁸⁶ Hafi fangavörður setið yfir Tryggva Rúnari þar til frammivist hafi verið lokið klukkan 11:40, eins og það er orðað

⁸⁰ Bls. 296_A.

⁸¹ Dagbók nr. 4, bls. 12–12b.

⁸² Bls. 298.

⁸³ Bls. 299.

⁸⁴ Dagbók nr. 4, bls. 13.

⁸⁵ Dagbók nr. 4, bls. 13b.

⁸⁶ Dagbók nr. 4, bls. 13b.

í dagbókinni. Hafi Tryggvi Rúnar þá verið færður á klefa sinn. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir, hvorki um leiðangurinn né yfirheyrsluna. Klukkan 13:10 var Sævar færður til yfirheyrslu en færður á klefa sinn aftur fimm mínútum síðar. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna.⁸⁷

43. Þennan dag var jafnframt bókað í dagbók fangelsisins að klukkan 13:45 hafi Kristján Viðar verið færður til yfirheyrslu. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir skýrsla um yfirheyrsluna. Bókað var að Kristjáni Viðari hafi verið kunnugt um tilefnið, en það sé það sama og áður, en tvívegis hafi verið teknar skriflegar skýrslur af Kristjáni Viðari um sama efni. Haft er eftir Kristjáni Viðari að hann hafi mikið íhugað þetta mál síðan síðast hafi verið tekin af honum skrifleg skýrsla, 28. desember 1975. Kvaðst hann telja sig muna nú nánar ýmis atriði málsins. Kvaðst hann ekki enn muna hvernig hafi staðið á komu sinni heim til Sævars þetta kvöld eða hvernig hann hafi komið þangað. Kvaðst hann aftur á móti vera algjörlega fullviss um að hafa komið heim til Sævars að nóttu til um helgi síðast í janúar á árinu 1974. Átökin hafi byrjað, eins og hann hafi áður sagt, í svefnherberginu og borist þaðan fram í stofuna. Í stofunni hafi átökin verið komin að borði, sem hafi staðið þar undir glugga og hafi Sævar þá verið í átökum við manninn. Sævar hafi orðið undir í átökunum og kallað á hjálp. Kvaðst Kristján Viðar hafa brugðist við og komið honum til hjálpar og það hafi Tryggvi Rúnar einnig gert. Kristján Viðar kvaðst ekki hafa aðhafst mikið. Hafi hann togað aðeins í einhvern útlím á manningum, að hann minnti annan fótinn. Frekari afskipti hafi hann ekki haft af átökunum, sem hafi borist út í það horn stofunnar þar sem símtækið hafi verið. Þá hafi átökin verið á milli mannsins annars vegar og Sævars og Tryggva Rúnars hins vegar. Kvaðst Kristján Viðar muna greinilega að maðurinn hafi legið í gólfinu og Sævar hafi sparkað margsinnis í hann. Sagðist Kristján Viðar halda að flest spörkin hafi komið í höfuð mannsins. Maðurinn hafi ekki misst meðvitund við þetta því hann hafi komist fram á ganginn. Tryggvi Rúnar og Sævar hafi farið á eftir honum og hafi Kristján Viðar heyrt þaðan læti, eins og frekari átök hafi átt sér þar stað, en hann hafi ekki séð hvað hafi gerst því hann hafi verið áfram inni í stofunni. Kvaðst Kristján Viðar fram að þessu hafa talað um óþekktan mann sem þarna hafi verið í átökum við þá Tryggva Rúnar og Sævar. Hafi hann mikið hugsað um þetta að undanfögnu, eins og hann hafi áður sagt. Kvaðst hann fullyrða það nú að þessi óþekkti maður hafi verið Guðmundur Einarsson sem einu sinni hafi verið skólabróðir sinn, nánar tiltekið í Austurbæjarbarnaskóla í Reykjavík. Þessa nótt hafi hann verið klæddur í jakka og buxur. Kvaðst Kristján Viðar minnst þess að jakkinn hafi verið einhvern veginn köflóttur og fremur dökkur, en buxurnar hafi verið ljósari, að hann hélt brúnleitar.⁸⁸ Kvaðst Kristján Viðar ekki muna það ennþá hvernig staðið hafi á veru Guðmundar þarna heima hjá Sævari. Aftur á móti muni hann óljóst eftir því að hafa verið í bifreið með þeim Sævari og Tryggva Rúnari þessa nótt í Hafnarfirði. Hafi þeir tekið mann upp í bifreiðina í brekkunni á götunni sem liggur úr Hafnarfirði til Reykjavíkur. Kvaðst Kristján Viðar ekki vita heitið á götunni, en sagði hana liggja fram hjá samkomuhúsinu Skiphóli. Sagði Kristján Viðar að sér þætti sennilegt að þar hafi verið

⁸⁷ Dagbók nr. 4, bls. 14.

⁸⁸ Bls. 301.

um Guðmund að ræða. Kvaðst Kristján Viðar ekki geta fullyrt í hvaða bifreið þeir hafi verið, en vel geti verið að þeir hafi verið í bifreið Alberts Klahn, eða þá í leigubifreið. Kvaðst Kristján Viðar halda að tilefni átakanna heima hjá Sævari hafi verið að Guðmundur hafi kallað þá dópista og hafi þar átt við að þeir væru eiturryfjaneytendur. Þeir hafi verið með þarna eitthvað af töflum, en Kristján Viðar kvaðst ekki muna hvaða lyf það hafi verið en minnti að Guðmundi hafi verið boðin lyf. Kvaðst Kristján Viðar reyndar ekki hafa verið með nein lyf þarna, það hafi annaðhvort verið Sævar eða Tryggvi Rúnar eða þeir báðir. Kvaðst Kristján Viðar ekki muna nánar, en kvað það sem gerst hafi næst hafa áður komið fram, það er eftir að átökin höfðu borist fram á ganginn. Kvaðst Kristján Viðar halda að þeir þrír, það er hann, Sævar og Tryggvi Rúnar, hafi yfirgefið húsið um tíma, eins og fram hafi komið. Næsta sem Kristján Viðar kvaðst muna með vissu var að þeir þrír hafi verið komnir aftur í íbúð Sævars. Sævar og Tryggvi Rúnar hafi verið að bjástra við eitthvað á gólfinu, eiginlega í dyrunum á milli geymsluherbergisins og kyndi- og þvottaherbergisins. Þeir hafi verið að vefja einhverju ljósu utan um eitthvað sem hafi verið það fyrirferðamikið að það hafi getað verið mannslíkami. Kristján Viðar kvaðst ekki hafa séð þarna mann eða móta fyrir manni, en hann hafi séð fatnað í umbúðunum. Hverjar þessar umbúðir hafi verið gæti hann ekki sagt um, en hann gæti látið sér detta í hug einhvers konar rúmfatnað, til dæmis sængurver. Eitthvað hafi þeir verið að binda utan um þetta. Meðan á þessu hafi gengið, hafi Erla komið, eins og hann hafi áður greint frá. Þá hafi hann áður greint frá viðbrögðum hennar. Minnti Kristjáni Viðari að þegar þeir Tryggvi Rúnar og Sævar hafi lokið verki sínu, hafi þeir beðið hann um að hjálpa sér við að bera það sem í umbúðunum var út úr húsinu. Kvaðst Kristján Viðar hafa neitað því. Kristján Viðar taldi sig hafa farið út úr húsinu á undan þeim hinum og hafa sest inn í bifreiðina hjá Alberti. Kvað hann Tryggva Rúnar og Sævar hafa komið með byrði sína og sett hana í farangursgeymslu bifreiðarinnar, eins og hann hafi áður skýrt frá. Kristján Viðar sagði að við nánari umhugsun væri hann viss um að bifreið Alberts hafi ekki verið gul af japanskri gerð, heldur Volkswagen bifreið, svört að lit. Kvaðst hann hafa skýrt frá því sem gerst hafi eftir þetta í skýrslu sinni frá 28. desember síðastliðnum og geti engu við það bætt, í það minnsta ekki að sinni. Þá kvaðst Kristján Viðar vilja geta þess, að þegar Sævar hafi sparkað í Guðmund liggjandi á stofugólfinu, þá hafi Tryggvi Rúnar legið ofan á Guðmundi og haldið honum niðri.⁸⁹ Lauk skýrslutökunni klukkan 17:25 og hafði þá staðið yfir í tæpar fjórar klukkustundir.

44. Sunnudaginn 4. janúar 1975 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Albert Klahn hafi verið tekinn til yfirheyrslu klukkan 10:35 og færður aftur á klefa sinn klukkan 12:00. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessa yfirheyrslu. Klukkan 13:30 þennan dag er bókað í dagbók fangelsisins að Jón Oddsson, réttargæslumaður Sævars, hafi komið. Þá er fært til bókar að á sama tíma hafi faðir Alberts hringt til að vita hvort Alberti vantaði eitthvað. Kvaðst færsluritari hafa sagt honum að Albert hafi beðið um banana, ávexti, sígarettur og varasalva. Var þá bókað í dagbókina að faðir Alberts ætlaði að koma seinna þann daginn.⁹⁰ Klukkan 13:55 er fært til bókar að Sævar hafi

⁸⁹ Bls. 303.

⁹⁰ Dagbók nr. 4, bls. 14.

verið færður til yfirheyrslu og Jón Oddsson, réttargæslumaður hans hafi verið viðstaddur. Hálf tíma síðar, klukkan 14:25, hafi Sævar verið færður aftur á klefa. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Fimm mínútum síðar var Tryggvi Rúnar færður til yfirheyrslu hjá Eggerti og Sigurbirni Víði. Klukkan 14:40 hafi Örn Höskuldsson komið og hafi þá Eggert vikið frá um leið.⁹¹ Klukkan 16:10 hafi Tryggvi Rúnar verið færður á klefa sinn aftur. Stóð yfirheyrslan yfir í rúma eina og hálf klukkustund. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir.

45. Þá er bókað í dagbók fangelsisins þennan sama dag, 4. janúar 1975, að klukkan 16:15 hafi Sævar verið færður til yfirheyrslu hjá Erni og hafi Jón Oddsson verið viðstaddur. Klukkan 16:18 var Sævar færður á klefa sinn og tveimur mínútum seinna fóru þeir Örn og Jón. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna.
46. Klukkan 16:50 þennan dag er fært til bókar að Sævar hafi verið tekinn til yfirheyrslu af Sigurbirni Víði og Eggerti sem hafi þá verið nýkominn aftur. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir skýrsla um yfirheyrsluna. Tilefni yfirheyrslunnar hafi verið vitneskja sem rannsóknarlögreglunni hafi borist um hvarf Guðmundar. Samkvæmt heimildum rannsóknarlögreglunnar hafi Sævar verið sagður viðriðinn hvarf Guðmundar. Kvaðst Sævar skömmu eftir áramótin 1973 til 1974 hafa komið heim til sín um helgi að nóttu til, en þá hafi hann búið ásamt Erlu að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði. Við húsið hafi verið tveir kunningjar hans, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar. Kvað Sævar þá hafa farið með honum inn í íbúðina en Erla hafi ekki verið heima. Rétt á eftir hafi Sævar heyrt einhvern dynk úr geymsluherbergi tilheyrandi íbúðinni og farið þangað fram. Þá hafi þeir Tryggvi Rúnar og Kristján Viðar verið þar inni og á gólfinu hafi legið maður sem búið hafi verið að breiða rúmlak yfir. Kvaðst Sævar ekki hafa séð manninn öðruvísi, en hann hafi séð móta fyrir honum undir lakinu. Kvaðst Sævar hafa farið fram á ganginn og kallað á Kristján Viðar að koma með sér en hann hafi ekki komið. Kvaðst Sævar þá hafa farið inn á salerni og dvalist þar nokkra stund. Þegar hann hafi komið fram aftur hafi þeir Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar verið að enda við að vefja lakinu utan um manninn og binda utan um. Í því hafi Erla komið að þeim og hafi henni orðið bersýnilega mikið um. Kvað Sævar manninn hafa verið borinn í lakinu út í bifreið, sem enn einn kunningi hans, Albert Klahn, hafi haft til umráða. Hafi hann setið í bifreiðinni við húsið. Kvað Sævar manninn hafa verið látinn í lakinu í aftursæti bifreiðarinnar, en þeir Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi sest sitthvoru megin við hann. Kvaðst Sævar aftur á móti hafa sest í framsætið við hlið Alberts. Hafi þeir ekið til suðurs út úr Hafnarfirði og áleiðis suður veginn til Keflavíkur. Nálægt Álverinu við Straumsvík hafi verið ekið til vinstri út af aðalveginum, ekki þó langt. Kvaðst Sævar hafa farið úr bifreiðinni og þeir Tryggvi Rúnar og Kristján Viðar einnig. Þeir hafi tekið með sér manninn í lakinu og horfið með hann á milli sín út í náttmyrkrið. Sævar kvaðst ekki hafa séð hvert þeir hafi farið, en þeir hafi verið nokkra stund í burtu.⁹² Síðan hafi þeir komið aftur í bifreiðina og þá hafi verið ekið til baka. Kvaðst Sævar ekki muna í augnablikinu hvert hafi verið ekið með hann, en það hafi annaðhvort verið á Hamarsbrautina eða til vinstúlku hans í

⁹¹ Dagbók nr. 4, bls. 14b.

⁹² Bls. 304.

starfsmannahúsi Kópavogshælisins. Bókað var í skýrsluna að yfirheyrslunni hafi lokið klukkan 22:40. Hafði hún þá staðið yfir í tæpar fimm klukkustundir, en í lok skýrslunnar er bókað að hlé hafi verið gert á yfirheyrslunni milli klukkan 19:00 og 20:00. Þá segir neðst í skýrslunni að Jón Oddsson, réttargæslumaður Sævars, hafi verið viðstaddur skýrslugerðina sem og Örn Höskuldsson.⁹³

47. Í dagbók Síðumúlafangelsisins var bókað að klukkan 19:00 þennan dag hafi Sævar verið færður á klefa til að matast. Klukkustund síðar var bókað að Sævar hafi verið tekinn til yfirheyrslu. Klukkan 22:00 um kvöldið hafi Örn komið og tíu mínútum seinna hafi Jón Oddsson komið. Fært var til bókar að Örn hafi talað við Albert og Tryggva klukkan 22:30 og tuttugu mínútum seinna hafi Jón Oddsson farið.⁹⁴ Klukkan 23:00 er bókað í dagbók fangelsisins að þremmingarnir, það er Örn, Sigurbjörn Víðir og Eggert, hafi farið með Sævar í ökuferð og komið aftur klukkan 00:10. Hafi Örn, Sigurbjörn Víðir og Eggert farið fimm mínútum síðar. Klukkan 01:50 er bókað í dagbókina að Sævari hafi verið svarað. Hafi hann þá ælt og fengið blóðnasir og kvartað um hjartverk. Klukkan 08:00 morguninn eftir er færð til bókar að fylgst hafi verið með Sævari af og til í alla nótt. Hafi líðan hans nokkuð skánað, hann hafi ekki sofnað en hafi verið farinn að dotta undir vaktarlok.⁹⁵
48. Mánudaginn 5. janúar 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sævar hafi verið tekinn til yfirheyrslu klukkan 13:30 af Sigurbirni Víði og Eggerti og færður aftur á klefa klukkan 16:30.⁹⁶ Fimm mínútum síðar hafi Albert verið færður til yfirheyrslu og aftur á klefa sinn klukkan 16:45.⁹⁷ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrslurnar.
49. Klukkan 11:00, 6. janúar 1976, var færð í dagbók fangelsisins að hringt hafi verið í Örn vegna yfirheyrslna fanga í húsinu. Hafi Örn verið spurður hvort ekki væri hægt að nýta dagana betur til þeirra hluta. Færsluritari bókaði að eftir því sem lengra líði sé meiri hætta á slysi, þannig að viðkomandi gætu hugsanlega náð saman. Það hafi þó ekki enn gerst. Klukkan 12:05 er bókað að Erla hafi hringt og beðið um að fá að tala við Sigurbjörn Víði eða Eggert strax og hægt væri. Hafi færsluritari sagt henni að Eggert væri í yfirheyrslu og tæki ekki síma en hann myndi láta Eggert vita strax og hann væri laus. Sigurbjörn Víðir hafi ekki komið enn.⁹⁸
50. Fyrir liggur upplýsingaskýrsla rituð af Sigurbirni Víði þennan dag, 6. janúar 1976. Annars vegar var bókað um upplýsingar frá Nirði Snæhólm lögreglumanni um að nafngreindur kokkur á Litla-Hrauni hafi verið staddur í Vík í Mýrdal þegar stúlka hafi horfið þar. Hafi kokkurinn sagt Kristján Viðar hafa þá verið á staðnum. Hins vegar var bókað að haft hafi verið samband við mann í Hafnarfirði vegna ábendingar frá Jóni Thors. Fram kom að maðurinn væri næturvörður á Hótel Esju. Bókaði Sigurbjörn Víðir að maðurinn hafi greint frá því að hafa hýst stúlku sem hafi komið á hótelið 6.

⁹³ Bls. 305.

⁹⁴ Dagbók nr. 4, bls. 14b.

⁹⁵ Dagbók nr. 4, bls. 15.

⁹⁶ Dagbók nr. 4, bls. 15 og 15b.

⁹⁷ Dagbók nr. 4, bls. 15b.

⁹⁸ Dagbók nr. 4, bls. 16.

apríl 1975 og sagst hvergi eiga höfði sínu að halla. Hún hafi verið í gleðskap í heimahúsi í Kópavogi þar sem rætt hafi verið um hvarf Geirfinns en þá hafi henni og fleirum verið hótað lífláti ef hún segði frá því sem hún hefði heyrt. Hafi stúlkan einnig talað um að líkið gæti hugsanlega verið í námunda við Grindavík.⁹⁹

51. Í dagbók fangelsisins er bókað að Sævar hafi verið tekinn til yfirheyrslu hjá Eggerti klukkan 13:50. Meðal rannsóknargagna er skýrsla um yfirheyrsluna.¹⁰⁰ Kemur þar fram að skýrslutakan hafi hafist klukkan 14:10. Í upphafi skýrslunnar er fært til bókar að Sævar hafi viljað bæta nokkru við fyrri skriflega skýrslu sína í málinu og greina nánar frá ýmsum atvikum. Kvaðst Sævar hafa búið um áramótin 1973 til 1974 ásamt sambýliskonu sinni, Erlu Bolladóttur, í íbúð sem faðir hennar átti að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði. Sagði Sævar íbúðina hafa verið í kjallara hússins og samanstaðið af tveimur íveruherbergjum, snyrtiherbergi, kyndi- og þvottaherbergi og geymsluherbergi. Húsið hafi verið ein hæð og ris, auk kjallarans. Snyrtiherbergið og kyndi- og þvottaherbergið hafi verið sameiginlegt með öðrum íbúum hússins. Kvað Sævar innganginn í kjallarann hafa verið frá Hamarsbraut og hafi verið gengið nokkrar tröppur niður að dyrunum. Sævar sagði Hamarsbrautina vera nokkuð sérkennilega götu, því hún væri lokuð í báða enda, en ekið inn á hana um húsasund frá bifreiðastæði sem tilheyrði Suðurgötu. Húsasundið hafi verið milli húsanna númer 11 við Hamarsbraut og þess næsta við. Kvað Sævar íveruherbergin í íbúð þeirra hafa verið svefnherbergi og stofa. Þegar komið hafi verið inn um útidyrnar, þá hafi maður komið inn á ganginn. Fyrstu dyr til hægri af ganginum hafi verið kyndi- og þvottaherbergið. Aðrar dyr til hægri hafi verið snyrtiherbergið. Kvað Sævar að á enda gangsins, gegnt útidyrnum, hafi verið dyr inn í stofuna og svo úr henni inn í svefnherbergið. Inn í svefnherbergið hafi því ekki verið hægt að komast nema í gegnum stofuna. Í geymsluherbergið hafi verið gengið í gegnum kyndi- og þvottaherbergið af ganginum. Kvaðst Sævar hafa komið í eitt skipti einn heim um nótt síðast í janúar 1974. Kvaðst hann ekki viss um hvað klukkan hafi verið, en þetta hafi verið eftir miðnætti. Þetta hafi verið um helgi, sennilega aðfaranótt sunnudags, en sagðist ekki alveg viss um það. Að þetta hafi verið síðast í janúar kvaðst Sævar miða við það að örfáum dögum áður hafi hann komið til landsins úr ferð til Kaupmannahafnar og Amsterdam. Þegar hann hafi komið þarna heim að húsinu, hafi hann orðið þess var, að tveir kunningjar sínir, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar, hafi verið í tröppunum við útidyrnar. Með þeim hafi verið einhver þriðji maður sem Sævar kvaðst ekki muna eftir að hafa borið kennsl á. Kvaðst Sævar hafa opnað og farið inn og hafi þeir hinir ruðst inn óboðnir með honum en honum hafi alls ekki verið um það gefið að þessi gestir kæmu inn í íbúðina. Kvaðst Sævar ekki hafa verið viss um hvort Erla hafi verið heima, en hún hafi ekki reynst vera heima. Hvort hann hafi opnað útidyrnar með lykli, eða hvort þær hafi verið ólæstar kvaðst Sævar ekki muna fyrir víst. Sagði Sævar að hann og Erla hafi haft aðeins einn lykil að dyrunum.¹⁰¹ Hafi þá annað þeirra oft verið lykillaust og dyrnar þá stundum skildar eftir ólæstar. Sævar kvaðst hafa farið racleitt inn í svefnherbergið og sagðist

⁹⁹ Bls. 305_A.

¹⁰⁰ Bls. 306.

¹⁰¹ Bls. 306.

gera ráð fyrir að tilgangurinn með því hafi verið að athuga hvort Erla væri heima. Hafi þeir hinir elt hann þangað. Kvaðst Sævar hafa reynt að mótmæla veru þeirra þarna í íbúðinni en þeir Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi þá bent honum vinsamlegast á að þegja, því það væri best fyrir hann. Sævar kvað þá hafa gefið það fyllilega í skyn að ef hann væri eitthvað að rífa kjaft myndu þeir taka hann og fara illa með hann. Einhver orðaskipti hafi orðið þarna. Þá hafi ókunni maðurinn gert sig líklegan til að fara út úr herberginu og sagst ætla að yfirgefa staðinn. Þá hafi Kristján Viðar ráðist á manninn og kvaðst Sævar hafa séð hann slá manninn með krepptum hnefa í andlitið. Sagði Sævar þá Kristján Viðar og Tryggva Rúnar hafa setið á rúminu í svefnherberginu. Sævar kvað Tryggva Rúnar hafa staðið á fætur og gert sig líklegan til að ráðast á sig. Kvaðst Sævar ekki hafa haft hug á að verða fyrir árás af hans hendi og því hafi hann forðað sér fram í stofuna. Þegar hann hafi verið kominn þangað hafi hann heyrt dýnk inni í svefnherberginu og smell líkt og eitthvað hafi slegist utan í vegginn eða á þröskuldinn milli svefnherbergisins og stofunnar. Kvaðst Sævar jafnframt hafa séð að maðurinn hafi fallið á gólfið alveg við dyrnar milli svefnherbergisins og stofunnar, svefnherbergismegin. Sævar kvað Kristján Viðar þá hafa komið inn í stofuna og haft í frammi ýmsa tilburði. Kvaðst Sævar hafa tekið því sem svo að Kristján Viðar hefði í hyggju að ráðast á sig, en það hafi hann þó ekki gert. Hafi Kristján Viðar ekki sagt neitt. Á meðan hafi Tryggvi Rúnar verið inni í svefnherberginu og kvaðst Sævar ekki hafa séð hvað hann hafi aðhafst. Nú hafi þeir báðir farið eitthvað að stumra yfir manninum og hrist hann til, en maðurinn hafi ekki sýnt nein merki þess að vera með meðvitund. Kvaðst Sævar þá hafa heyrt Kristján Viðar segja að maðurinn væri dáinn. Þetta hafi fengið mjög á Sævar og kvaðst hann telja að það áfall sem hann hafi orðið fyrir þarna sé orsök þess hversu erfiðlega honum hafi gengið að muna atvikin náíð og í rétttri röð. Kristján Viðar og Tryggvi hafi gengið um gólf um stund í herbergjunum og hafi rætt saman sem Sævar kvaðst ekki hafa heyrt. Á meðan hafi Sævar haldið sig í stofunni og verið mjög miður sín. Þeir hafi svo farið fram á ganginn og þaðan í gegnum kyndi- og þvottaherbergið, inn í geymsluherbergið. Kvaðst Sævar hafa séð þá hverfa inn í kyndi- og þvottaherbergið, en hafa heyrt til þeirra inni í geymslunni og séð ljós kvikna þar inni. Kvaðst Sævar hafa orðið verulega hræddur og farið inn í snyrtiherbergið til að hugsa ráð sitt og hvað hann skyldi til bragðs taka.¹⁰² Kvaðst Sævar hafa heyrt til þeirra Kristjáns Viðars og Tryggva Rúnars. Þeir hafi verið að ræða eitthvað saman og svo kvaðst Sævar hafa heyrt hljóð, eins og eitthvað hafi verið dregið eftir gólfinu úr svefnherberginu, um ganginn og inn í geymsluherbergið. Kvaðst Sævar hafa komið rétt á eftir út úr snyrtiherberginu fram á ganginn og í því hafi Kristján Viðar komið út úr kyndi- og þvottaherberginu. Sævar kvað Kristján Viðar þá hafa skipað sér að hringja til Alberts Klahn og segja honum að koma strax undir því yfirskinu að hann ætlaði að gefa honum hass, því þá myndi Albert koma undir eins. Kvaðst Sævar hafa hringt eins og Kristján Viðar hafi lagt fyrir hann að gera, enda hafi hann ekki þorað öðru. Hafi Albert fallist á að koma. Þegar hann hafi verið búinn að hringja, kvaðst Sævar hafa farið inn í svefnherbergið og þá séð að maðurinn hafi verið horfinn þaðan. Jafnframt hafi lak úr rúmi hans og Erlu verið horfið. Lakið hafa verið

¹⁰² Bls. 307.

einhvern veginn gulleitt með röndum. Kvaðst Sævar þá hafa heyrt til þeirra Kristjáns Viðars og Tryggva Rúnars inni í geymsluherberginu, enda ekki nema þunnur veggur milli þess og svefnherbergisins. Kvaðst hann ekki muna nákvæmlega eftir ferðum sínum um íbúðina næstu mínúturnar en svo hafi hann verið kominn fram á ganginn. Í því hafi þeir Tryggvi Rúnar og Kristján Viðar komið út úr kyndi- og þvottaherberginu fram á ganginn og slökkt ljósin á eftir sér. Kvað Sævar Tryggva Rúnar hafa gengið til sín og tekið um axlir sér. Kvaðst Sævar hafa haft það einhvern veginn á tilfinningunni að þeir myndu einnig ráðast á sig. Ekki hafi þeir gert það, en Tryggvi Rúnar hafi talað um að hann skyldi ekki vera með neina stæla. Kvað Sævar þá hafa farið út úr húsinu, en kvaðst ekki geta gert sér grein fyrir því hvert ferðinni hafi verið heitið, enda hafi það ekki verið hann sem hafi ráðið henni. Rétt á eftir hafi Albert komið í Volkswagen bifreið föður síns og hafi þeir allir sest upp í hana. Kvaðst Sævar hafa tekið með sér hass eins og hann hafi lofað Alberti og hafi sagt honum að þeir skyldu nú aka suður fyrir Hafnarfjörð að Álverinu. Áður hafi þeir eitthvað ekið um bæinn. Þeir hafi svo ekið suður veginn til Keflavíkur og beygt til hægri inn á afleggjarann að Álverinu. Kvað Sævar það hafa verið sína hugmynd að gefa Alberti þar í pípu. Þarna hafi allt verið upplýst og fólk á ferli og því hafi hann sagt Alberti að snúa við, sem hann hafi gert rétt við vegamótin. Sagði Sævar þá hafa ekið í átt til Hafnarfjarðar smá spotta, en svo út af veginum til hægri og stöðvað þar rétt utan við veginn. Kvað Sævar að þar hafi Albert fengið sér í pípu, en síðan hafi verið ekið til baka til Hafnarfjarðar. Sævar sagði Albert hafa ekið bifreiðinni inn húsasundið að Hamarsbrautinni og stöðvað við húshornið, en kvaðst ekki muna hvort Albert hafi þá strax snúið bifreiðinni við. Hafi þeir allir farið út úr bifreiðinni og inn í húsið, nema Albert.¹⁰³ Kvaðst Sævar ekki muna hvort dyrnar hafi þá verið læstar eða ekki. Sævar sagði Kristján Viðar og Tryggva hafa verið eitthvað að þískra sín á milli sem hann kvaðst ekki hafa heyrt, eins hafi þeir gert það meðan á ökuferðinni stóð. Kvaðst Sævar halda að þeir hafi báðir verið undir áhrifum áfengis og einhverra lyfja, sennilega örvandi. Tryggvi Rúnar og Kristján Viðar hafi farið rakleidis inn í geymsluherbergið í gegnum kyndi- og þvottaherbergið og kveikt þar ljós, en Sævar kvaðst hafa farið inn í snyrtiherbergið. Þaðan hafi hann svo farið út aftur og á eftir hinum tveimur inn í geymsluherbergið. Þegar hann hafi farið þangað inn kvaðst Sævar hafa orðið þess var að Erla hafi komið heim í millitíðinni og væri heima því hann hafi heyrt til hennar í stofunni. Þegar hann hafi komið í dyr geymsluherbergisins hafi Tryggvi Rúnar og Kristján Viðar verið að vefja lakinu úr rúmi hans og Erlu utan um eitthvað sem hafi verið svo fyrirferðamikið að það hafi vel getað verið mannlíkami. Kvaðst Sævar hafa verið þess fullviss að um hafi verið að ræða manninn sem hafi komið með þeim Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari fyrir um nóttina og þeir höfðu ráðist á. Sævar kvaðst hafa fundist maðurinn vera einhvern veginn samanhnipraður. Hafi Tryggvi Rúnar rétt honum annan enda laksins og sagt honum að binda hnút á. Kristján Viðar hafi þá verið við hinn endann. Kvaðst Sævar halda að hann hafi hnýtt hnútinn á þann enda laksins sem hafi snúið að dyrum geymslunnar. Á þessum tímapunkti hafi Sævar orðið þess var að Erla hafi staðið í gangdyrunum og hafi augljóslega verið mjög miður sín af svipnum að dæma, en hún

¹⁰³ Bls. 308.

hafi ekki sagt neitt. Kvað Sævar þá Kristján Viðar og Tryggva Rúnar hafa tekið undir sitthvorn enda laksins og borið það áleiðis fram á ganginn í gegnum kyndi- og þvottaherbergið. Kvaðst Sævar hafa gengið við hlið byrðinnar, en ekki minnst þess að hafa haldið nokkurs staðar í. Sagði hann Kristján Viðar hafa farið fyrir en Erla hafi staðið í dyrunum milli gangsins og kyndi- og þvottaherbergisins og verið fyrir þeim. Hafi Kristján Viðar hrint henni til hliðar svo hún hafi hrökklast aftur á bak. Kvaðst Sævar ekki halda að hún hafi dottið. Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi farið með manninn í lakinu út úr húsinu, en Sævar kvaðst hafa farið að stumra yfir Erlu og komið henni inn í rúm. Kvaðst Sævar ekki muna greinilega hvað hann hafi sagt við hana, en hann hafi sagt henni að segja ekki nokkrum frá því sem hún hafi heyrt eða séð. Kvaðst Sævar þá hafa farið út, en þá hafi Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar verið horfnir sem og bifreið Alberts. Sævar kvaðst þá hafa farið aftur inn og hafi Erla þá legið uppi í rúmi. Kvaðst Sævar ekki geta gert sér nánari grein fyrir ástandi hennar, nema að hún hafi verið mjög miður sín á svipinn.¹⁰⁴ Nokkru síðar hafi Albert komið aftur, en þá hafi Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar ekki verið með honum. Sævar kvað Albert hafa ekið sér í Kópavog því hann hafi verið að fara að starfsmannahúsinu við Kópavogshæli. Albert hafi ekki getið þess hvert hann hafi ekið Tryggva Rúnari og Kristjáni Viðari. Kvaðst Sævar ekki minnst þess að þeir hafi nokkuð rætt um það hvað Albert hafi verið að flytja. Sagði Sævar það vel geta verið að hann hafi sagt Alberti að það hafi verið lík af manni. Kvaðst Sævar hafa heyrt auglýst eftir manni tveimur til þremur dögum síðar, sem átti að hafa horfið í Hafnarfirði þá nótt sem hann hafi nú lýst. Kvaðst Sævar ekki neita því að hann hafi sett það mannhvarf í samband við atburðina þessa nótt. Sagðist Sævar ekki hafa þorað að segja neinum frá vitneskju sinni af hræðslu við hefndaraðgerðir af hálfu Kristjáns Viðars og Tryggva Rúnars, enda hafi þeir fullkomlega gert honum skiljanlegt að til þeirra yrði gripið ef hann segði frá. Í lok skýrslunnar er bókað eftir Sævari að þegar hann hafi sagt Erlu að hún mætti ekki segja neinum frá því sem hún kynni að hafa heyrt eða séð, þá hafi hann gert það að fyrirmælum Kristjáns Viðars.¹⁰⁵ Var bókað í skýrsluna að yfirheyrslunni hafi lokið klukkan 16:00 og Jón Oddsson og Örn hafi verið viðstaddir upplestur skýrslunnar. Var þess jafnframt getið í bókun í dagbók Síðumúlafangelsisins.¹⁰⁶ Var Sævar færður á klefa sinn klukkan 16:40.

52. Í dagbók fangelsisins var bókað að klukkan 16:45 þennan dag, 6. janúar 1976, hafi Kristján Viðar verið færður til yfirheyrslu og aftur á klefa klukkan 17:10. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Klukkan 16:50 er fært í dagbókina að Albert hafi beðið um að fá að tala við Örn og Eggert. Þeir hafi talað við hann fyrir um daginn en nú vildi Albert hafa lögfræðing sinn líka.¹⁰⁷
53. Miðvikudaginn 7. janúar 1976 er fært til bókar í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 15:30 að Tryggvi Rúnar hafi verið tekinn til yfirheyrslu hjá Sigurbirni Víði, Eggerti og Erni. Hlé hafi verið gert í 15 mínútur klukkan 19:45 og hafi Tryggvi verið fluttur á

¹⁰⁴ Bls. 309.

¹⁰⁵ Bls. 310.

¹⁰⁶ Dagbók nr. 4, bls. 16.

¹⁰⁷ Dagbók nr. 4, bls. 16.

klefa klukkan 20:55.¹⁰⁸ Hafði þá yfirheyrslan staðið yfir í fimm og hálf klukkustund, en rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna.

54. Bókað var í dagbók fangelsisins að klukkan 08:50 daginn eftir, 8. janúar 1976, hafi yfirheyrslu yfir Tryggva Rúnari verið fram haldið af Sigurbirni Víði. Klukkan 12:00 hafi Tryggvi verið færður á klefa til að matast, en færður aftur til yfirheyrslu klukkan 13:10 og þá hjá Eggerti og Erni. Bókað var að Tryggvi hafi verið færður aftur á klefa klukkan 13:35. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrslurnar. Fimm mínútum síðar var Kristján Viðar tekinn til yfirheyrslu af Erni, Eggerti og Sigurbirni Víði. Klukkan 15:30 er bókað í dagbók fangelsisins að Sigurbjörn Víðir, Eggert og Örn hafi farið með Kristján Viðar í ökuferð. Hafi þeir komið til baka klukkan 17:45 og þá hafi Örn talað nokkur orð við Sævar. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir, hvorki um yfirheyrsluna né ökuferðina.¹⁰⁹ Klukkan 18:25 var bókað í fangelsisdagbókina að hringt hafi verið í Sigurbjörn Víði þar sem Tryggvi hafi óskað eftir að fá að tala einslega við hann. Var fært til bókar að Sigurbjörn Víðir hefði áhuga á að tala við Tryggva og kæmi sennilega um kvöldið. Tæpum hálf tíma síðar er fært til bókar að Sigurbjörn Víðir hafi komið og tekið Tryggva strax til yfirheyrslu að hans beiðni. Klukkan 19:25 hafi Tryggvi verið færður aftur á klefa sinn og Sigurbjörn Víðir farið aftur heim.¹¹⁰ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna.
55. Föstudaginn 9. janúar 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Tryggva Rúnar til yfirheyrslu klukkan 08:50. Skýrsla um yfirheyrsluna er meðal rannsóknargagna. Í upphafi skýrslunnar er bókað að Tryggvi Rúnar hafi sagst hafa hugsað mikið um mál þetta síðan síðast hafi verið tekin af honum skrifleg skýrsla 23. desember 1975. Kvaðst hann vilja skýra nú frá ýmsum atriðum varðandi málið. Kvaðst Tryggvi muna eftir því að hafa verið staddur einhvers staðar í húsi með Sævari, Kristjáni Viðari og óþekktum manni, á þeim tíma sem atburður sá sem um ræðir á að hafa átt sér stað. Kvaðst hann ekki geta munað hver hafi verið húsráðandi á þessum stað, eða hvar þetta húsnæði hafi verið. Herbergjaskipan í íbúðinni hafi verið í aðalatriðum á þann veg að gengið hafi verið inn í tvö íveruherbergi innst af gangi og þá fyrst gengið í gegnum annað, en svo hafi verið frammar af ganginum gengið inn í geymsluherbergi. Kvaðst Tryggvi halda að það hafi verið þvottaherbergi en ekki muna nánar eftir herbergjaskipan enn sem komið væri. Kvaðst Tryggvi ekki vita deili á manni þeim sem hafi verið með þeim. Aftur á móti kvaðst hann halda að Kristján Viðar hafi eitthvað þekkt þennan mann, eða það hafi honum virst af tali þeirra. Tryggvi Rúnar sagði eitthvað ósamkomulag hafa komið upp og hafi það ábyggilega verið milli Kristjáns Viðars og þess nafnlaus. Þetta hafi byrjað með einhverjum fúkyrðum þeirra á milli, en endað með átökum. Kvaðst Tryggvi halda að hann mætti fullyrða að þetta hafi byrjað í innra íveruherberginu. Leikurinn hafi síðan borist fram í fremra íveruherbergið og kvaðst Tryggvi halda að þá hafi Sævar verið kominn í átök við nafnlaus manninn og beðið um hjálp. Sagði Tryggvi það hafa verið óljóst fyrir sér hver þáttur Kristjáns Viðars hafi verið í átökunum á því stigi. Kvaðst Tryggvi hafa

¹⁰⁸ Dagbók nr. 4, bls. 17.

¹⁰⁹ Dagbók nr. 4, bls. 17b.

¹¹⁰ Dagbók nr. 4, bls. 17b.

komið Sævari til hjálpar og reynt að ganga á milli hans og þess nafnlaus. Þá hafi hann fengið högg frá þeim síðarnefnda og hélt Tryggvi að hann hafi þá slegið manninn aftur. Við það hafi hann fallið í gólfið, en ekki misst meðvitund heldur dasast eitthvað. Maðurinn hafi hálfpartinn legið á gólfinu úti í horni fremra íveruherbergisins og virtist Tryggva hann hafa reynt að standa á fætur en ekki hafa átt mjög gott með það. Kvaðst Tryggvi þá hafa séð Sævar ráðast á manninn með því að sparka með fæti í höfuð honum og hélt Tryggvi að höggið hafi komið ofan við annað eyrað á honum. Við það hafi maðurinn fallið fram fyrir sig á gólfið og ekki hafa hreyft sig eftir það. Kvaðst Tryggvi þess viss að Sævar hafi verið í skóm er hann hafi sparkað í manninn.¹¹¹ Hafi þeir allir verið í skóm þarna inni. Kvaðst Tryggvi muna að Sævar hafi farið eitthvað að stumra yfir mannum og þá haft á orði að hann væri dáinn. Kvaðst Tryggvi einnig hafa farið að athuga þetta með því að leita eftir hjartslætti eða æðaslætti eða öðru lífsmarki en hafi ekkert fundið. Hafi þeim brugðið nokkuð í brún því þeir hafi allir orðið þess fullvissir að maðurinn væri látinn. Sagði Tryggvi þá hafa rætt það sín á milli hvað gera skyldi við manninn og hafi það á endanum verið ákveðið að láta hann til að byrja með í geymsluherbergið. Þangað hafi þeir farið með manninn og lagt hann á gólfið. Kvaðst Tryggvi ekki muna eftir neinum verulegum áverkum á mannum, en kvaðst halda að það hafi blætt úr munni hans eitthvað. Kvaðst Tryggvi alls ekki geta komið því fyrir sig, í það minnsta ekki að svo komnu máli, hvað hafi skeð eða hvað þeir hafi aðhafst eftir að hafa komið mannum fyrir í geymsluherberginu. Sagði Tryggvi að þeir hafi hlotið að hafa gert eitthvað við látinn manninn, en kvaðst ekki muna hvernig þeir hafi borið sig að. Kvaðst Tryggvi heldur ekki muna aðdragandann að því að þeir yfirleitt voru staddir í þessari íbúð eða húsi en kvað þessi atriði kunna að rifjast upp fyrir honum síðar.¹¹² Var skýrslutökunni lokið klukkan 10:05 og var Tryggvi færður á klefa sinn fimm mínútum síðar, samkvæmt bókun í dagbók fangelsisins.¹¹³

56. Klukkan 10:30 þennan dag var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sævar hafi verið tekinn til yfirheyrslu. Fimmtán mínútum seinna hafi hann verið færður aftur á klefa eftir árangurslaust samtal, eins og það er orðað í dagbók.¹¹⁴ Klukkan 11:00 var fært í dagbókina að Kristján Viðar hafi verið færður til yfirheyrslu, en settur strax inn aftur. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessar yfirheyrslur. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið tekinn til yfirheyrslu klukkan 14:30 þennan dag. Hafi hann verið færður á klefa sinn rúmum hálf tíma síðar. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Á sama tíma var fært til bókar að Örn hafi talað við Albert Klahn inni á klefa hans í smá stund og einnig við Sævar inni á hans klefa. Þá var bókað klukkan 15:50 að Kristján Viðar hafi verið tekinn til viðtals við Sigurbjörn Víði og Örn í tuttugu mínútur. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessi viðtöl. Í beinu framhaldi hafi Albert Klahn verið tekinn til viðtals við Sigurbjörn Víði og Örn. Klukkan 17:40 var bókað í dagbókina að gert hafi verið hlé á yfirheyrslunni fram yfir matartíma. Loks var bókað að Eggert, Sigurbjörn Víðir og Örn hafi farið með Albert í bíltúr klukkan

¹¹¹ Bls. 311.

¹¹² Bls. 312.

¹¹³ Dagbók nr. 4, bls. 18.

¹¹⁴ Dagbók nr. 4, bls. 18.

19:15 og komið aftur klukkan 21:30. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir, hvorki um yfirheyrsluna né bíltúrinn

57. Á forsíðu Alþýðublaðsins þennan dag, 9. janúar 1976, var birt frétt með yfirskriftinni: „Er hvarf Guðmundar skylt Geirfinnsmálinu?“ Í fréttinni kom fram að Geirfinnsmálið hafi skotið upp kollinum í tali manna á nýjan leik við það að hulu hafi verið svipt af hvarfi Guðmundar Einarssonar. Hafi margir látið þá tilgátu í ljós að viss tengsl væru á milli þessara tveggja mannshvarfa. Sagði í fréttinni að hvarf Guðmundar virtist vera að skýrast og allt benti til þess að þar hafi verið um morð að ræða. Væru fjórir aðilar í gæsluvarðhaldi vegna þessa máls, eins og kunnugt sé. Sagði í fréttinni að tilgáta manna væri sú að hér gæti mögulega verið um bein tengsl að ræða. Í báðum málunum hafi smygl verið nefnt á nafn og ekki hafi liðið langur tími á milli hvarfs mannanna tveggja. Þá kom fram að blaðið hafi haft samband við rannsóknarlögregluna í Keflavík og spurst fyrir um stöðu Geirfinnsmálsins í þeirra hirslum. Hafi svör rannsóknarlögreglumannsins verið á þá leið að ekkert nýtt hafi komið fram í málinu að undanfögnu. Rannsakað yrði þó gaumgæfilega hvort það kynnu að leynast einhver tengsl á milli hvarfs Guðmundar Einarssonar og Geirfinnsmálsins. Var haft eftir rannsóknarlögreglumanninum að um leið og upplýsingar bærust frá höfuðborginni myndu þeir athuga með hugsanlegt samhengi milli þessara tveggja mannshvarfa.¹¹⁵
58. Laugardaginn 10. janúar 1976 er bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðsteinn læknir hafi komið í vitjun milli klukkan 09:30 og 09:50. Hafi hann meðal annars talað við Kristján Viðar og breytt lyfjunum hans lítilsháttar. Klukkan 13:50 var fært til bókar að Tryggvi Rúnar hafi verið tekinn fram til yfirheyrslu en hafi verið færður aftur á klefa klukkan 16:50. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Þá hafi Albert Klahn verið sóttur og farið með hann út í fylgd Eggerts, Sigurbjörns Víðis og Arnar. Klukkan 16:40 þennan dag er bókað að Eggert hafi komið aftur í Síðumúlafangelsið og þá tekið Sævar til viðtals til klukkan 18:05. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um viðtalið. Fært var í dagbókina að Eggert, Sigurbjörn Víðir og Örn hafi komið klukkan 18:50 með Albert og fært hann á klefa sinn. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessa ferð.
59. Klukkan 13:40 næsta dag, 11. janúar 1976, var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sævar hafi verið tekinn til skýrslutöku. Skýrsla um yfirheyrsluna er meðal rannsóknargagna. Tílfni skýrslutökunnar var kynnt sem hlutdeild Sævars í því að svíkja peninga út hjá Pósti og Síma í ágústmánuði 1974. Sævar játaði aðild sína að fjársvikunum og kvaðst hafa lagt að Erlu til þess að fá hana til þátttöku í verknaðinum. Lýsti hann aðferð þeirra við verknaðinn í öllum meginatriðum fyrir lögreglu. Skýrslutökunni lauk klukkan 15:00.¹¹⁶ Fimm mínútum síðar var skýrslutaka hafin aftur yfir Sævari um fjársvik gegn Pósti og Síma framin í október 1974. Í skýrslutökunni játaði Sævar að hafa svikið út tilgreinda fjármuni. Var bókað að skýrslutökunni hafi lokið klukkan 16:45.¹¹⁷

¹¹⁵ Bls. 312-A.

¹¹⁶ Bls. 312_B-C.

¹¹⁷ Bls. 312_E-F.

60. Þennan dag var háð þinghald í sakadómi Reykjavíkur vegna rannsóknar á hvarfi Guðmundar Einarssonar. Í þingbók var bókað að klukkan 14:30 hafi Albert Klahn mætt fyrir dóminn. Hafi hann skýrt sjálfstætt frá málsatvikum og framburður hans verið í samræmi við skýrslu hans hjá rannsóknarlögreglu 23. desember 1975. Þá var bókað að Albert hafi lesið skýrsluna yfir og kveðið þar rétt eftir sér haft og staðfest undirskrift sína.¹¹⁸
61. Þá var Kristján Viðar bókaður mættur fyrir dóminn klukkan 14:58. Í þingbók var bókað að Kristján Viðar hafi greint sjálfstætt frá málsatvikum og hafi framburður hans verið í samræmi við skýrslu hans hjá rannsóknarlögreglu 3. janúar 1976. Í framburði sínum fyrir dómi sagði Kristján Viðar að þeir félagar hafi sennilega hitt Guðmund Einarsson í brekkunni sem liggja upp úr Hafnarfirði. Kvaðst hann ekki muna hvort þeir hafi verið fótgangandi eða í bifreið. Sagðist Kristján Viðar ekki muna hvort Sævar hafi verið með þeim Tryggva Rúnari þegar þeir hittu Guðmund. Þegar átökin hafi verið um garð gengin og þeir hafi komist að þeirri niðurstöðu að Guðmundur væri látinn þá hafi verið farið með hann suður í Hafnarfjarðarhraun og hann látinn þar í gjótu og stórum steini velt yfir. Kvaðst Kristján Viðar ekki muna hver hafi tekið ákvörðun um hvað gera skyldi við líkið en sagðist eiginlega vera fullviss um að það hafi verið Sævar. Taldi Kristján Viðar að hann hafi eitthvað flækst inn í áflogin en líklega fengið högg á höfuðið og misst úr einhverja stund. Næst muni hann hvar verið var að athuga manninn og hann úrskurðaður látinn. Kvaðst Kristján Viðar muna að hafa séð Sævar sparka í síðu og höfuð Guðmundar þar sem hann hafi legið á gólfinu inni í stofu. Loks var bókað í þingbókina að Kristján Viðar hafi lesið skýrslu sína frá 3. janúar 1976 og kveðið þar rétt eftir sér haft og staðfest undirskrift sína.¹¹⁹
62. Sama dag var bókað í þingbók sakadóms Reykjavíkur að Tryggvi Rúnar hafi komið fyrir dóminn klukkan 15:01. Í dagbók Síðumúlafangelsisins er bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fyrir dóminn klukkan 16:00. Hafi hann skýrt sjálfstætt frá málsatvikum og hafi framburður hans verið í samræmi við skýrslu hans hjá rannsóknarlögreglu 9. janúar 1976. Bókað er að Tryggvi Rúnar muni ekki hvernig á því hafi staðið að þeir hafi verið þarna að Hamarsbraut 11. Kvaðst hann ekki muna hvað þeir hafi gert við líkið af manninum. Þá var bókað að Tryggvi Rúnar hafi lesið yfir skýrsluna frá 9. janúar síðastliðnum og kveðið þar rétt eftir sér haft og staðfest undirskrift sína.¹²⁰
63. Sævar kom síðastur fyrir dóminn klukkan 16:35 þennan dag, 11. janúar 1976. Framburður Sævars fyrir dóminum var bókaður í þingbók. Kvaðst Sævar hafa eitt sinn komið heim til sín að Hamarsbraut 11 þegar þeir Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi verið við útidyrnar ásamt einhverjum þriðja manni. Kvað Sævar þá hafa ruðst inn í íbúðina þrátt fyrir mótmæli hans og þar hafi hafist deilur sem hafi endað með áflogum og hafi maðurinn verið rotaður. Kvaðst Sævar hafa sparkað í kjálka mannsins þar sem hann hafi legið á gólfinu í svefnherberginu eftir að Kristján Viðar hafi slegið hann niður. Eftir þetta hafi maðurinn velt sér við. Hann hafi ekki staðið upp eftir þetta en

¹¹⁸ Bls. 255.

¹¹⁹ Bls. 256–257.

¹²⁰ Bls. 257–258.

hafi gert tilraunir til þess. Farið hafi verið með manninn inn í geymslu og hafi hann þá verið meðvitundarlaus. Hafi Sævar bætt því við að maðurinn hafi verið á hnjúnum er hann hafi sparkað í hann. Kvaðst Sævar ekki vita hvort maðurinn hafi verið látinn er farið var með hann í geymsluna. Kvaðst hann heldur ekki vita hvað hafi orðið af mannum eftir þetta. Var Sævar í kjölfarið úrskurðaður í allt að 60 daga gæsluvarðhald og til að undirgangast geðrannsókn.¹²¹

64. Þennan sama dag var fært í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Albert hafi verið tekinn til viðtals klukkan 17:30 og færður aftur á klefa tuttugu mínútum síðar.¹²² Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Þá var bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið tekinn til viðtals klukkan 18:10 af Sigurbirni Víði og Eggerti. Hafi hann verið færður á klefa klukkustund síðar. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Klukkan 19:30 var svo bókað í dagbók fangelsisins að Albert hafi verið sóttur og færður til viðtals hjá Eggerti og Sigurbirni Víði. Tíu mínútum síðar hafi Tryggvi Rúnar verið sóttur og settur fram til samprófunar við Albert. Stuttu seinna hafi Albert verið færður á klefa sinn. Klukkan 19:50 hafi Tryggvi verið færður á klefa sinn og hafi árangur verið enginn, eins og það er bókað í dagbókina.¹²³ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um samprófunina.
65. Mánudaginn 12. janúar 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 13:00 að Örn og Sigurbjörn Víðir hafi komið til að tala við Albert og hafi hann verið færður til þeirra skömmu síðar. Fimmtán mínútum seinna hafi Albert verið færður á klefa sinn. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Klukkan 13:50 var bókað að Örn hafi talað aðeins við Sævar. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um samtalið.
66. Fyrir liggja handritaðir punktar lögreglu, dagsettir 12. janúar 1976, um samtal við [HeG], starfsstúlku á Kópavogshæli. Í punktunum kemur fram að Sævar hafi komið oft til [HeG], en svo til ætíð á nóttunni milli klukkan 02:00 og 04:00. Hafi hann örsjaldan komið á kvöldin og hafi hann þá venjulega verið að fara í Hafnarfjörð. Hafi [HeG] vitað um aðra stúlku þar.¹²⁴ Í punktunum kemur fram að um vorið 1974 hafi [HeG] flutt að Laugavegi 24b. Þar hafi Albert búið um nokkurn tíma og kvaðst [HeG] hafa lent í átökum við hann og endað á Borgarspítalanum með heilahristing og sjö spor í enni. Sævar og Kristján hafi komið þangað nokkrum sinnum óvelkomnir. Kvað [HeG] þá hafa hótað sér lífláti þar sem hún væri galdranorn. Kvaðst [HeG] hafa spáð einhverri vitleysu í spil fyrir Sævar. Hafi þeir talað um að hella síru á hana og [JIG] niður um þakglugga. Hafi Sævar aðallega talað um að gera þetta. Hann hafi talað um að þeir myndu sitja fyrir þeim [HeG], [JIG] og Alberti. Albert hafi virst undir mikilli pressu frá þeim Sævari og Kristjáni. Skömmu áður en þær hafi flutt hafi Sævar gefið [HeG] hníf sem hann hafi sagt mann hafa verið drepinn með. Hafi hann síðar viljað fá hnífinn aftur og sagt þá að enginn hafi verið drepinn með honum.¹²⁵

¹²¹ Bls. 260.

¹²² Dagbók nr. 4, bls. 19b.

¹²³ Dagbók nr. 4, bls. 20.

¹²⁴ Bls. 313.

¹²⁵ Bls. 314.

67. Þriðjudaginn 13. janúar 1976 er bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Örn og Sigurbjörn Víðir hafi talað aðeins við Sævar klukkan 17:15. Hafi Sævar vísað þeim á ákveðinn stað og hafi þeir farið að athuga hann. Rannsóknargögn eru hvorki til um yfirheyrsluna, né leitina. Klukkan 18:00 sama dag var bókað í dagbók fangelsisins að Örn, Sigurbjörn Víðir og Eggert hafi farið saman í landaleit, eins og það er bókað. Lætur færsluritari þess getið í bókun að þeir muni síðan taka Sævar með sér sömu erinda seinna í kvöld.¹²⁶ Klukkan 21:40 sama dag er bókað að þremmingarnir hafi farið með Sævar í útsýnisferð, eins og það er orðað í dagbókinni.¹²⁷ Var komið með Sævar aftur í fangelsið klukkan 23:50. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um útsýnisferðina.
68. Klukkan 13:45 næsta dag, 14. janúar 1976, var bókað í dagbók fangelsisins að Örn hafi tekið til við að yfirheyra Sævar. Hafi hann verið færður aftur á klefa sinn klukkan 14:20. Þá var bókað að Tryggvi hafi verið tekinn til yfirheyrslu hjá Erni klukkan 14:45 og færður aftur á klefa sinn klukkan 15:30. Fimm mínútum síðar hafi Sigurbjörn Víðir tekið Albert til yfirheyrslu.¹²⁸ Hafi hann verið færður á klefa sinn klukkan 16:50. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessar yfirheyrslur. Þá var bókað sama dag klukkan 17:15 að Sigurbjörn Víðir og Eggert hafi farið með Albert í ökuferð. Hafi þeir komið til baka klukkan 18:55 eftir árangurslitla ferð, eins og það er bókað í dagbókina.¹²⁹
69. Fimmtudaginn 15. janúar 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Eggert hafi tekið Tryggva Rúnar til yfirheyrslu klukkan 08:50. Sigurbjörn Víðir hafi komið klukkan 10:45 og leyst Eggert af við yfirheyrsluna.¹³⁰ Klukkan 12:00 var bókað að tekið hafi verið matarhlé við yfirheyrsluna yfir Tryggva Rúnari. Hafi hann verið látinn borða í horninu, eins og það er orðað í færslunni. Klukkan 12:30 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi hafið yfirheyrsluna aftur og hálf tíma síðar var fært til bókar að Eggert og Örn hafi komið. Þennan sama dag klukkan 14:15 var bókað í dagbók fangelsisins að Örn hafi talað nokkur orð við Kristján Viðar á klefa hans. Færsluritari lætur þess getið að um sama leyti hafi hann fært Kristján af klefa númer átta yfir á klefa númer 17. Hafi hann gert það að vandlega yfirveguðu máli sem ekki yrði skýrt hér frekar. Klukkan 15:10 var bókað hlé á yfirheyrslu yfir Tryggva Rúnari til klukkan 15:40. Bókað var að klukkan 15:45 hafi Örn farið inn á klefa til Alberts Klahn að hans beiðni og talað við hann nokkur orð. Klukkan 16:00 var bókað í dagbókina að yfirheyrslu yfir Tryggva Rúnari hafi lokið. Hafi yfirheyrslan staðið yfir í um sjö klukkustundir með stuttum hléum.¹³¹
70. Meðal rannsóknargagna eru handritaðir punktar, dagsettir 15. janúar 1976, en að öðru leyti ómerktir.¹³² Í fyrstu færslunni kemur fram að Tryggvi Rúnar og [BVA] hafi ætlað að kaupa 17 tonna bát saman, m/b Skutul, af [E], bróður [BjBl]. Hafi kaupin farið út

¹²⁶ Dagbók nr. 4, bls. 20b.

¹²⁷ Dagbók nr. 4, bls. 21.

¹²⁸ Dagbók nr. 4, bls. 21.

¹²⁹ Dagbók nr. 4, bls. 21b.

¹³⁰ Dagbók nr. 4, bls. 21b.

¹³¹ Dagbók nr. 4, bls. 22.

¹³² Bls. 315.

um þúfur. Í annarri málsgrein kemur fram að samprófa þurfi við Kristján Viðar. Gæti hann minnt Tryggva á. Þá ef til vill gæti hann áttað sig á hvað/hvar það væri þessi staður og fleira. Þriðja færslan er tímasett klukkan 14:15, en á þeim tíma var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Örn hafi talað nokkur orð við Kristján Viðar.¹³³ Þar stendur, hvort farið var niður hjá lögreglustöðinni eða uppeftir, og svo innan sviga, þegar talað var um flutninginn á líkinu. Loks er ritað neðst með annarri rithönd að Kristján muni eftir rauðamöl á veginum.¹³⁴

71. Þennan sama dag, 15. janúar 1976, klukkan 16:08 var bókað í dagbók fangelsisins að Örn, Eggert og Halldór Sigurðsson, rannsóknarlögreglumaður, hafi farið með Kristján Viðar í ökuferð. Þá var bókað klukkan 16:50 að Örn Clausen hæstaréttarlögmaður hafi komið og rætt meðal annars við Albert. Klukkan 17:25 var bókað að Örn, Eggert og Halldór hafi komið úr ökuferðinni með Kristján Viðar. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um ökuferðina. Klukkan 17:45 var bókað í dagbókina að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Tryggva aftur til yfirheyrslu. Hafi Eggert tekið við yfirheyrslunni milli klukkan 18:40 og 19:25 en þá hafi Sigurbjörn Víðir komið aftur. Hafi Sigurbjörn Víðir lokið yfirheyrslunni yfir Tryggva Rúnari klukkan 20:30. Loks er bókað í lok dags að fyrir um daginn hafi Jón Oddsson, réttargæslumaður Sævars, hringt og spurt um skjólstaðing sinn. Færsluritari bókar að hann hafi svarað því til að það væri allt í lagi með Sævar, en önnur svör hafi hann ekki fengið.¹³⁵
72. Föstudaginn 16. janúar 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Tryggvi Rúnar hafi verið tekinn til yfirheyrslu af Sigurbirni Víði um klukkan 09:00. Fyrir þann tíma hafi Sigurbjörn Víðir rætt við Tryggva inni í fangaklefa.¹³⁶ Tíu mínútum seinna var bókað að Tryggvi hafi verið settur á klefa sinn og Sigurbjörn Víðir skroppið frá. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Klukkan 10:30 var fært til bókar að Tryggvi hafi verið færður til viðtals við Sigurbjörn Víði. Um klukkan 12:00 hafi verið tekið matarhlé og Tryggvi færður á klefa sinn. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Þennan sama dag klukkan 13:30 var bókað í dagbók fangelsisins að Kristján Viðar hafi verið tekinn til yfirheyrslu og færður aftur á klefa þremur tímum síðar, eða klukkan 16:30. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir. Hafi Sævar þá verið sóttur og færður til viðtals í hornið. Hafi viðtalið staðið mjög stutt og Sævar færður snarlega á klefa sinn aftur, eins og það er orðað. Færsluritari bókaði að Sævar hafi rétt strax hringt bjöllunni og beðið um viðtal við Örn. Hafi Örn gefið kost á því en viðtalið hafi staðið mjög stutt. Klukkan 17:00 þennan sama dag var bókað að Örn, Eggert og Sigurbjörn Víðir hafi farið úr Síðumúlafangelsi og boðað helgarfrí hjá sér, nema eitthvað sérstakt kæmi upp.
73. Daginn eftir, 17. janúar 1976, er bókað í dagbók fangelsisins að Guðsteinn læknir hafi komið klukkan 10:00 og litið á Kristján Viðar og Tryggva Rúnar. Í færslunni er þess getið að ekkert hafi verið gert annað en að láta Tryggva Rúnar fá hægðalyf.

¹³³ Dagbók nr. 4, bls. 22.

¹³⁴ Bls. 315.

¹³⁵ Dagbók nr. 4, bls. 22b.

¹³⁶ Dagbók nr. 4, bls. 22b.

74. Sunnudaginn 18. janúar 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að klukkan 16:30 hafi bróðir Tryggva Rúnars sótt fatapoka sem hafi verið í fangelsinu. Í dagslok var þess getið í dagbók fangelsisins að Örn hafi talað við Albert og Sævar á klefum sínum.
75. Daginn eftir, 19. janúar 1976, er fært til bókar í dagbók fangelsisins að Sævar hafi verið tekinn til yfirheyrslu frá klukkan 14:50 til 20:40, en þá hafi Sævar verið settur aftur á klefa. Yfirheyrslan stóð yfir í tæpar sex klukkustundir en rannsóknargögn um hana liggja ekki fyrir.¹³⁷
76. Bókað var í dagbók Síðumúlafangelsisins að þriðjudaginn 20. janúar 1976, klukkan 09:05, hafi Sævar verið tekinn til yfirheyrslu til klukkan 14:55. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna sem stóð yfir í tæpar sex klukkustundir. Bókað var í dagbókina að um sama leyti hafi Jón Oddsson, réttargæslumaður Sævars, hringt og spurt um líðan skjólstaðings síns. Bókaði færsluritari í dagbókina að Jóni hafi verið svarað því til að líðanin væri ágæt, en önnur svör hafi hann ekki fengið.¹³⁸ Þennan sama dag klukkan 20:10 var bókað að Sævar hafi verið færður á klefa að lokinni yfirheyrslu. Ekki var þess getið með bókun í dagbók fangelsisins hvenær seinni yfirheyrslan yfir Sævari hófst þennan dag.¹³⁹
77. Miðvikudaginn 21. janúar 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að klukkan 08:15 hafi færsluritari hringt í Örn og beðið hann um að sjá til þess að rannsóknarlögreglumenn kæmu strax því nú hefði skipast veður í lofti, eins og það var orðað í bókuninni. Klukkan 09:45 var bókað að Örn, Sigurbjörn Víðir og Eggert hafi tekið Albert til yfirheyrslu til klukkan 10:30. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Fimm mínútum síðar hafi Sævar verið tekinn til yfirheyrslu og hafi hann verið færður aftur á klefa sinn klukkan 13:45. Klukkan 16:25 þennan dag var bókað í dagbókina að Sævar hafi verið færður til yfirheyrslu. Hafi hann verið færður á klefa klukkan 18:45. Rannsóknargögn um yfirheyrslurnar liggja ekki fyrir. Þá var bókað í dagbók fangelsisins að klukkan 19:50 hafi Sigurbjörn Víðir sótt Erlu Bolladóttur fyrir Örn. Tíu mínútum síðar hafi Sigurbjörn Víðir komið með Erlu og hafi hún strax verið tekin til yfirheyrslu. Klukkan 20:15 hafi Sævar verið færður til yfirheyrslu. Bókað var í dagbókina að yfirheyrslu yfir Erlu hafi lokið klukkan 23:55 og hafi Sigurbjörn Víðir farið með hana. Hafi Sigurbjörn Víðir komið til baka klukkan 00:40. Bókað var að Örn hafi farið klukkan 01:00 og skýrslutöku yfir Sævari hafi lokið klukkan 02:00, hann færður á klefa og þeir Sigurbjörn Víðir og Eggert hafi farið.¹⁴⁰
78. Meðal rannsóknargagna eru handritaðir punktar, dagsettir 21. janúar 1976.¹⁴¹ Í fyrstu málsgrein kemur fram að [EÓ] í Keflavík hafi talað um hvarf Geirfinns við Sævar. Þá er ritað orðrétt: „Nefndi hann Magnús L. í því sambandi.“ Í annarri málsgrein segir svo orðrétt: „Einar B., [JR] og Magnús L. eru sennilega þeir, sem Erla er hrædd við (í

¹³⁷ Dagbók nr. 4, bls. 24.

¹³⁸ Dagbók nr. 4, bls. 24b–25.

¹³⁹ Dagbók nr. 4, bls. 25.

¹⁴⁰ Dagbók nr. 4, bls. 26.

¹⁴¹ Bls. 317.

sambandi við Geirfinn).“ Í þriðju málsgrein segir að [IJ], sonur [JF] í Kápunni, gæti vitað um Geirfinn í sambandi við [JA]. [IJ] gruni [JA] um að hafa stolið laxi úr flotgirðingu suður með sjó. Í þriðju málsgrein segir að Albert hafi ekið [SSH] til að ná í áfengi (75%). Loks í fjórðu og síðustu málsgreininni segir orðrétt: „Valdimar (Valtýsson), Framnesvegi 71. Hefur verið hóteltjóri í Valhöll og unnið í Klúbbnum. Var ef til vill með í ferðinni til Keflavíkur Sævar hefur heyrt þetta og finnst hann líkjast Leirfinni.“

79. Þá er einnig meðal rannsóknargagna handrituð samantekt af framburði Erlu Bolladóttur, dagsett sama dag, 21. janúar 1976.¹⁴² Frásögnin er rituð í fyrstu persónu og telur átta blaðsíður merktar með rómverskum tölustöfum frá I–V. Kvaðst Erla hafa verið í bíl. Hafi hún setið ein aftur í með Sævari. Bílstjórinn hafi verið M.P. og hafi hann setið einn fram í. Kvaðst Erla hafa heyrt á leiðinni eða eftir að komið hafi verið til Keflavíkur að þetta væri eina ráðið, það er að segja að hann sykki þá alveg niður á botn. Hafi þau verið í dýrum fólksbíl, með mjúkum sætum og fannst Erlu mælaborðið hafa verið eins og í Mercedes Benz. Bíllinn hafi verið stöðvaður niður við sjó. Hafi þeir farið út úr bílnum, en fyrir hafi verið að minnsta kosti tveir aðrir menn. Hafi þeir verið að tala saman og allir snúið baki í Erlu nema einn, það er sá sem þeir hafi verið að tala við.¹⁴³ Þeir hafi ætlað að fá manninn með sér til að sækja spíra eða fara út í eitthvað skip að því er þeir hafi sagt honum. Kvaðst Erla hafa haldið að hún ætti að fara sömu leið. Hafi hún orðið hrædd og farið út úr bílnum. Það hafi verið þarna fleiri bílar. Fannst Erlu eins og Kristján Viðar Viðarsson hafi verið þarna eða einhver af því liði. Þegar hún hafi farið út úr bílnum hafi þeir farið að litlum bát og hafi Sævar farið um borð ásamt einhverjum öðrum og G.E., en þar mun vera vísað til Geirfinns Einarssonar. Kvaðst Erla hafa gengið fyrst aftur á bak en þar sem enginn hafi verið að horfa á hana hafi hún farið að hlaupa. Kvaðst hún hafa farið inn í einhverja skemmu eða byggingu og meðan hún hafi beðið þess að einhver kæmi að sækja sig hafi hún farið að kasta upp.¹⁴⁴ Erla kvað Sævar ekki hafa viljað að henni yrði stytur aldur og hafi hann kvaðst munu geta séð um hana. Erla kvaðst muna að hún hafi beðið eftir að það yrði bjart. Hafi hún stoppað gamlan Moskvitch með V-númeri á einhverjum vegi. Hafi ökumaðurinn verið gamall karl. Kvað Erla hann hafa ekið sér inn Grindavíkurafluggjara og þaðan hafi hún farið með olúbíl til Hafnarfjarðar. Þegar hún hafi komið heim þá hafi hún verið ein. Síðan hafi Sævar komið og spurt hvar hún hafi verið svona lengi. Kvað Erla þau hafa talað um að hún yrði að komast til Kaupmannahafnar, hún gæti ekki unað lengur heima. Kvaðst Erla hafa talið ástæðuna vera þá að unnið hafi verið að leit að henni fyrir póstmálið.¹⁴⁵ Erla kvað Sævar hafa látið sig hafa peninga fyrir fargjaldi og hringt í strák sem hafi leigt á Bergþórugötu. Hafi sá ekið þeim á allar bensinstöðvar þar sem Sævar hafi skipt í hundraðkalla. Kvaðst Erla hafa falið peningana í stígvélunum og farið svo um morguninn. Mamma Sævars hafi þá vaknað og hafi Sævar sagt Erlu vera að fara til Akureyrar. Þetta hafi verið í byrjun desember. Kvaðst Erla ekki fá að fara neitt svona með Sævari og hafi

¹⁴² Bls. 318–325.

¹⁴³ Bls. 318.

¹⁴⁴ Bls. 319.

¹⁴⁵ Bls. 320.

hún haft það á tilfinningunni að hann væri að passa mig fyrir Kristjáni Viðari Viðarssyni.¹⁴⁶ Kvaðst Erla ekki vita hvernig hún hafi orðið vör við það, en það hafi komið upp eitthvað vandamál og hafi Sævar farið um miðjan dag og sagst ætla að heimsækja Guðjón Skarphéðinsson. Sævar hafi hringt um miðnætti og sagst hafa tafist, en hann hafi ekki komið heim fyrr en klukkan 02:00. Þetta hafi komið aftur fyrir en Erla kvaðst hafa fundið það út að þetta hafi verið hvorutveggja lygi. Erla kvaðst hafa heyrt að það hafi verið eitthvað vandamál með það að G.E. gæti hugsanlega fundist og yrði að flytja hann á betri stað. Um 1. desember hafi Sævar farið á stúdentaball með Megasi og farið með hann fullan heim á Hjallaveg og látið hann sofa þar. Þá sagði Erla að nokkru eftir þetta hafi leigusali hennar sagt sér frá þeim og hafi hún þá farið upp í Breiðholt til að hitta Sævar en hann hafi ekki verið þar og hafi hann ekki komið þá nótt. Í næstu málsgrein sem er afmörkuð í samantektinni segir að þeir hafi allir verið með hanska. Í málsgrein þar á eftir er haft orðrétt eftir Erlu: „Einar Bollason var þarna, Magnús Leópoldsson og einn sem ég þekki ekki. Á bátnum fóru Sævar, Einar og sá þriðji sem ekki kom til baka. Sá sem ég ekki þekkti gæti hafa verið [JR].“ Kvað Erla jakka bílstjórans hafa verið með kraga og úr einhverju gervileðri. Sagði hún að þegar Kristján Viðar hafi farið út úr bílnum hafi hann sagt við Sævar að hann skyldi passa hana. Loks segir orðrétt í samantektinni: „Ég held að Sigurbjörn í Klúbbnum hafi verið þarna.“ Á síðustu blaðsíðunni segir svo að Sævar hafi vitað að A.G.G. væri kominn til landsins.¹⁴⁷

80. Í dagbók Síðumúlafangelsisins var bókað að Sævar hafi verið færður á klefa sinn að yfirheyrslunni lokinni klukkan 02:00 um nóttina.¹⁴⁸ Yfirheyrslan hafði þá staðið samfleytt yfir í tæpar sex klukkustundir. Í rannsóknargögnum málsins liggur fyrir handrituð samantekt á framburði Sævars. Samantektin er dagsett 21. janúar 1976, í henni segir að Einar B., Magnús L., Geirfinnur og Sævar hafi ekið um borgina, rætt um dreifingu áfengis og hvort Sævar gæti dreift. Hafi þeir verið við Klúbbinn um miðnætti. Þeir hafi verið á leið til Keflavíkur á lítilli, evrópskri og rauðleitri bifreið til að sækja áfengi. Hafi þeir hitt Sævar fyrst á Laugaveginum og ekið inn að Klúbbnum. Vissu þeir að Sævar hafi verið í hassdreifingu. Hafi Sævar ekki talið slíkt útilokað. Þetta hafi skeð nokkrum dögum áður en Geirfinnur hafi horfið. Eftir hvarf Geirfinns hafi Sævari verið gert skiljanlegt af Magnúsi Leópoldssyni að það væri betra að þegja. Þá kemur fram að Sævar hafi verið í Keflavík kvöldið sem Geirfinnur hafi horfið. Hafi Sævar verið í bifreið með Einari Bollasyni, rauðum Fiat sem hafi verið í eigu föður Einars. Einar hafi ekið og hafi Magnús Leópoldsson og Valdimar Valtýsson einnig verið í bifreiðinni.¹⁴⁹ Hafi þeir skilið Magnús og Valdimar eftir einhvers staðar í Keflavík. Erla hafi ekki verið með í bifreiðinni. Fleiri aðilar hafi farið um leið til Keflavíkur í einni bifreið. Hafi Sævar ekki vitað hverjir þeir voru. Haft er eftir Sævari að hann og Einar hafi skilið Magnús og Valdimar eftir nálægt höfninni en þeir ekið sjálfir inn í Njarðvík. Hafi þeir komið aftur inn í Keflavík eftir ákveðinn tíma og tekið Magnús upp í bifreiðina. Hafi Sævar ekki séð Geirfinn en Magnús og Valdimar höfðu

¹⁴⁶ Bls. 321.

¹⁴⁷ Bls. 325.

¹⁴⁸ Dagbók nr. 4, bls. 26.

¹⁴⁹ Bls. 326.

sagst ætla að hitta hann. Magnús hafi sagt frá því að Geirfinnur hafi fallið útbyrðis við að sækja áfengið. Valdimar hafi farið með hinni bifreiðinni. Næst hafi verið ekið til borgarinnar og Sævari heim í Breiðholt. Magnús og Einar hafi ætlað niður í Klúbb. Ekki hafi orðið úr frekari viðskiptum við þá félag, heldur hafi Sævar farið á fund [SSH].¹⁵⁰

81. Sunnudaginn 25. janúar 1976 var bókað í dagbók fangelsisins að Sigurbjörn Víðir hafi farið inn á klefa til Kristjáns Viðars til að tala við hann klukkan 08:45. Þá var bókað klukkan 09:00 að Eggert hafi tekið Sævar til yfirheyrslu í hornið. Klukkan 09:10 var fært til bókar að Sigurbjörn Víðir hafi komið frá Kristjáni Viðari og klukkan 09:20 hafi Sævar verið settur aftur á klefa. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna yfir Sævari og viðtalið við Kristján Viðar liggja ekki fyrir. Klukkan 09:40 var bókað í dagbók fangelsisins að Eggert og Sigurbjörn Víðir hafi farið með Sævar í bíltúr. Fært var til bókar að klukkan 10:45 hafi Örn tekið Albert Klahn fram til viðtals og klukkan 11:20 hafi hann farið með Albert í ökuferð ásamt Matthíasi Guðmundssyni rannsóknarlögreglumanni. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir, hvorki um viðtalið né ökuferðina. Bókað var í dagbókina að klukkan 11:55 hafi verið komið aftur með Sævar úr bíltúrnum og hann færður á klefa. Rannsóknargögn um bíltúrinn liggja ekki fyrir. Klukkan 12:00 var bókað að komið hafi verið með Albert úr ökuferðinni. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um ökuferðina. Klukkan 13:00 hafi Kristján Viðar verið sóttur og hafi Örn og Sigurbjörn Víðir farið með hann í bíltúr. Hálf tíma síðar hafi Jón M. Gunnarsson rannsóknarlögreglumaður komið og sagst vera að vinna ákveðið verkefni að boði Arnar.¹⁵¹
82. Sama dag var bókað í dagbókina klukkan 15:20 að Örn og Sigurbjörn Víðir hafi komið með Kristján Viðar úr bíltúrnum og fært hann á klefa. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um bíltúrinn. Klukkan 15:30 hafi skýrslan yfir Sævari verið undirrituð. Tíu mínútum síðar var bókað í dagbók fangelsisins að Sævar hafi verið færður á klefa sinn og ráðstefna þeirra fjögurra rannsóknarlögreglumanna sem staddir væru í húsinu hafi hafist í horninu.¹⁵² Fært var til bókar klukkan 16:10 að Kristján Viðar hafi verið sóttur til viðtals í hornið og færður aftur á klefa klukkan 16:45. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir.
83. Birt var frétt 27. janúar 1976 á baksíðu Dagblaðsins þar sem haft var eftir Eggerti varðstjóra. Þar kom fram að þrír ungir menn hefðu játað aðild að bana Guðmundar Einarssonar. Þá hefði fjórði maðurinn játað að hafa ekið líkið Guðmundar út fyrir Hafnarfjörð að beiðni hinna þriggja. Í fréttinni voru þeir Sævar, Kristján Viðar og Tryggvi nafngreindir sem banamenn Guðmundar og Albert Klahn sem sá sem hafi ekið líkinu. Þá sagði að Albert hafi nærri strax eftir handtöku og úrskurð í gæsluvarðhald játað sinn hlut í málinu en hinir þrír hafi ekki játað fyrr en nú. Í lok fréttarinnar var greint frá því að í framhaldi af rannsókn þessa máls hafi Geirfinnsmálið verið tekið upp að nýju. Á sömu síðu í Dagblaðinu þennan dag var að finna aðra frétt undir fyrirsögninni: „Nýju ljósi varpað á hvarf Geirfinns“, en þar sagði

¹⁵⁰ Bls. 327.

¹⁵¹ Dagbók nr. 4, bls. 28b.

¹⁵² Dagbók nr. 4, bls. 28b.

að þrír menn hefðu nú verið úrskurðaðir í gæsluvarðhald vegna rannsóknarinnar. Í fréttinni sagði að í samtali blaðamanns við Eggert hafi hann hvorki viljað staðfesta né neita þegar hann var spurður hvort tengsl væru á milli þessara mála. Tekið var fram að engar játningar lægju fyrir enn en þess getið að einn þeirra sem nú sætti gæsluvarðhaldi vegna málsins hefði verið yfirheyrður þegar rannsókn Geirfinnsmálsins stóð sem hæst.¹⁵³

84. Miðvikudaginn 28. janúar 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að klukkan 19:00 var bókað í dagbók fangelsisins að Jón Oddsson, réttargæslumaður Sævars, hafi hringt og sagst mjög óhress vegna yfirlýsingar Arnar Clausen í Dagblaðinu í dag. Kvaðst færsluritari hafa bent Jóni á að tala um það við Örn.¹⁵⁴
85. Yfirlýsing sú sem Jón Oddsson vísaði til var birt á baksíðu Dagblaðsins þennan sama dag, 28. janúar 1976. Óskaði Örn Clausen, sem réttargæslumaður Alberts Klahn, eftir því að yfirlýsingin yrði birt í tilefni af frétt blaðsins þar sem nafngreindir hafi verið fjórir menn sem taldir væru viðriðnir Guðmundarmálið. Örn kvað réttargæslumönnum fjórmenninganna hafa verið fyrirskipað af dómara að tala ekki um málið í fjölmiðlum. Kvað Örn það nauðsynlegt í tilefni af nafnbirtingunni að skýra frá því að umbjóðandi hans hafi játað strax í upphafi yfirheyrslu þátt sinn í málinu. Hafi hann verið kallaður til, til þess að aka mönnum er þeir földu lík Guðmundar. Að því búnu hafi honum verið hótáð að hann færi sömu leið ef hann minntist einu orði á vitneskju sína. Kvað Örn það bókað í málinu. Taldi hann rétt að þetta kæmi fram þar sem nafn umbjóðanda hans hafi verið birt í blöðum.¹⁵⁵
86. Föstudaginn 30. janúar 1976 var birt frétt í Dagblaðinu um strangar öryggisráðstafanir í Síðumúlafangelsi vegna rannsóknar Geirfinnsmálsins. Kom þar fram að mennirnir þrír sem sættu gæsluvarðhaldi vegna málsins væru í eins öruggri einangrun og hægt væri og þeirra gætt mun strangar heldur en vanalega hafi verið gert. Til dæmis fengju réttargæslumenn þeirra ekki að tala einir við skjólstæðinga sína og öll skilaboð til þeirra eða frá þeim yrðu að vera skrifleg og fara um hendur lögreglunnar. Sagði í fréttinni að fangarnir hefðu engan samgang sín í milli eða við aðra fanga. Í lok fréttarinnar sagði að rannsóknarmenn væru ófánlegir til þess að gefa fjölmiðlum upplýsingar um ganga mála.¹⁵⁶ Sama dag var frétt á forsíðu Alþýðublaðsins sem sagði að líklegt mætti telja að meginþungi rannsóknarinnar hvíldi nú á Geirfinnsmálinu enda væri morð Guðmundar upplýst að miklu leyti. Þá sagði að lögreglan hefði greinilega ákveðið að sveipa sig hulu þagnarinnar öfugt við það sem gert hafi verið í fyrri rannsókn Geirfinnsmálsins.¹⁵⁷
87. Laugardaginn 31. janúar 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 14:15 að götulögreglan hafi komið með [HJÞ] í fangelsið til yfirheyrslu hjá Eggerti og Sigurbirni Víði. Hafi honum verið sleppt klukkan 15:45. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir. Þennan sama dag klukkan 16:45 var bókað í dagbókina

¹⁵³ Bls. 351.

¹⁵⁴ Dagbók nr. 4, bls. 33.

¹⁵⁵ Bls. 352_A.

¹⁵⁶ Bls. 356.

¹⁵⁷ Bls. 357.

að Örn, Matthías, Sigurbjörn Víðir, Eggert og Magnús hafi farið með Sævar í bíltúr til klukkan 18:30. Rannsóknargögn um bíltúrinn liggja ekki fyrir.¹⁵⁸

88. Meðal rannsóknargagna er handrituð skýrsla Högna Ó. Einarssonar, fangavardar, dagsett 2. febrúar 1976, þar sem hann bókaði eftir Sævari. Þar kemur fram að Sævar hafi upplýst Högna um að sá sem hafi mest keyrt [SSH] spíradreifara sé í húsinu og heiti Albert Klahn. Hafi Sævar sagt Tryggva Rúnar og Kristján Viðar einnig vita um þessi mál.¹⁵⁹
89. Föstudaginn 6. febrúar 1976 var háð þinghald í sakadómi Reykjavíkur vegna rannsóknar á hvarfi Guðmundar Einarssonar. Í þingbók var bókað að klukkan 17:27 hafi Albert Klahn komið fyrir dóminn. Kvaðst hann vera þess fullviss að hafa í umrætt sinn ekið veginn að Sædýrasafninu.¹⁶⁰ Var Albert úrskurðaður í áframhaldandi 30 daga gæsluvarðhald frá klukkan 20:16, 5. febrúar 1976. Vék Albert frá klukkan 17:35 og var farið með hann í varðhaldið.¹⁶¹ Bókað var í dagbók fangelsisins að Sigurbjörn Víðir og Eggert hafi farið með Albert í ökuferð klukkan 17:35 og komið til baka klukkan 18:45. Rannsóknargögn um ökuferðirnar liggja ekki fyrir önnur en færslur í dagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis. Þar kemur fram að farið hafi verið með Sævar og Albert Klahn í sitt hvoru lagi suður fyrir Hafnarfjörð til að vísa á lík Guðmundar. Hafi Örn og Sigurbjörn Víðir farið með Sævar sem hafi vísað á stað skammt vestan við veginn að Sædýrasafninu og skammt norðan við Reykjanesbraut.¹⁶² Í framhaldinu var bókað í dagbókina að Eggert og Sigurbjörn Víðir hafi farið með Albert og hafi hann vísað á stað á mjög svipuðum slóðum og Sævar hafði gert. Var þá fært til bókar í dagbók lögreglumannanna að eftir tilvísan Sævars og Alberts sé um að ræða svæði um 150–200 metra vestur af veginum að Sædýrasafninu og álíka vegalengd til norðurs frá Reykjanesbraut.¹⁶³
90. Laugardaginn 7. febrúar 1976 var fært til bókar í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 14:00 að Örn hafi farið inn á klefa til Sævars og síðar Tryggva. Rannsóknargögn um vitjanirnar liggja ekki fyrir. Klukkan 14:50 var bókað að Eggert og Örn hafi farið í ökuferð með Tryggva Rúnar. Í dagbók fangelsisins var bókað að Örn og Eggert hafi komið með Tryggva Rúnar úr ökuferðinni klukkan 17:00. Rannsóknargögn um ökuferðina önnur en færsla í rannsóknardagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis liggja ekki fyrir. Sagði þar að farið hafi verið suður fyrir Hafnarfjörð í þeim tilgangi að kanna hvort Tryggvi Rúnar myndi geta þekkt aftur einhvern þann stað sem þeir kynnu að hafa farið með lík Guðmundar. Hafi þessi ferð verið farin að beiðni Tryggva Rúnars. Bókað var í dagbókina að þegar komið hafi verið að gamalli, steinhlaðinni fjárborg rétt við rauðamalgryfju hafi Tryggva Rúnari fundist sem hann

¹⁵⁸ Dagbók nr. 4, bls. 35b.

¹⁵⁹ Bls. 363.

¹⁶⁰ Bls. 261.

¹⁶¹ Bls. 262.

¹⁶² Bls. 928.

¹⁶³ Bls. 928.

hafi komið þangað áður með Sævari. Hafi hann ekki frekar munað en kvaðst munu hugsa málið nákvæmlega.¹⁶⁴

91. Sunnudaginn 8. febrúar 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 17:55 var bókað að fatasending og ávextir hafi borist Tryggva Rúnari.
92. Þriðjudaginn 10. febrúar 1976 birtist frétt í Vísi þar sem blaðamaður velti því fyrir sér hversu mikið Klúbbmálið, spíramálið, hvarf Geirfinns og hvarf Guðmundar tengdust. Lýsti blaðamaður því svo að mörgu hafi verið varpað fram manna á meðal og í fjölmiðlum en lítið hafi fengist staðfest hjá réttum yfirvöldum. Málin virðist flækjast óendanlega og sérhver tilraun til að fá botn í þau leiða til þess að viðkomandi ruglast bara enn meir. Hafi rannsóknaraðilar verið tregir til að gefa upplýsingar og væru rannsóknir á mannhvörfunum einna lokaðastar.¹⁶⁵
93. Miðvikudaginn 11. febrúar 1976 var bókað í dagbók fangelsisins að klukkan 12:05 hafi Örn farið inn á klefa til Sævars og Alberts og talað stutta stund við hvorn um sig. Klukkan 14:05 var bókað að Sævar hafi verið færður til yfirheyrslu en færður aftur á klefa um hálf tíma síðar. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir.
94. Fimmtudaginn 12. febrúar 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Örn hafi hringt klukkan 12:00 og tilkynnt um að hann hafi veitt Erni Clausen, réttargæslumanni Alberts, leyfi til að tala einslega við skjólstæðing sinn.¹⁶⁶ Klukkan 13:40 var bókað að Örn Clausen hafi komið og rætt einslega við Albert til klukkan 14:30. Þá hafi Eggert farið inn á klefa númer 20 samkvæmt beiðni fangans þar og talað við hann stutta stund. Klukkan 15:00 þennan dag var bókað í dagbókina að Sigurbjörn Víðir og Örn Clausen hafi farið í ökuferð með Albert í sól og suðurátt.¹⁶⁷ Þá var bókað klukkan 16:30 að Sigurbjörn Víðir og Örn Clausen hafi komið úr ökuferðinni með Albert. Rannsóknargögn um ökuferðina liggja ekki fyrir.
95. Sunnudaginn 15. febrúar 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 16:00 þennan dag að Örn Höskuldsson og Eggert hafi farið með Sævar í ökuferð. Hafi þeir komið til baka klukkan 16:45 og var bókað í dagbókina að Sævar hafi reynt að strjúka við fangelsisdyrnar en Örn hlaupið hann uppi. Væri Sævar því í handjárnnum og fótjárnnum, fengi ekki að reykja og sem minnsta þjónustu að öðru leyti. Rannsóknargögn um ökuferðina liggja ekki fyrir önnur en færsla í rannsóknardagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis. Þar var bókað að Sævar hafi bent lögreglu á stað sunnan Hafnarfjarðar, nánar tiltekið gamlan, hruninn kartöflukofa í Hvaleyrarholti. Hafi Sævar talið að lík Guðmundar Einarssonar hafi verið skilið eftir þar. Í rannsóknardagbókina var bókað að af aðstæðum að dæma yrði það að teljast fremur ósennilegt.¹⁶⁸
96. Mánudaginn 16. febrúar 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 17:00 að Eggert og Þorsteinn Steingrímsson, rannsóknarlögreglumaður úr fíkniefnadeild,

¹⁶⁴ Bls. 930.

¹⁶⁵ Bls. 382.

¹⁶⁶ Dagbók nr. 4, bls. 45.

¹⁶⁷ Dagbók nr. 4, bls. 45b.

¹⁶⁸ Bls. 944.

hafi farið með Albert í ökuferð. Bókað var klukkan 19:10 að Eggert og Þorsteinn hafi komið til baka úr ökuferðinni með Albert.¹⁶⁹ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um ökuferðina, önnur en færsla í rannsóknardagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis. Þar var bókað að þeir hafi farið suður fyrir Hafnarfjörð og skoðað gryfjur gegnt Álverinu og Lónakoti sem og svæði við Kúagerði. Einnig hafi verið skoðað svæði austur að Krýsuvíkurvegi, sunnan Reykjanesbrautar nálægt öskuhaugum Hafnarfjarðar. Hafi Albert ekki treyst sér til að segja til um neinn af þessum stöðum. Hafi honum fundist sem hann kannaðist við sig við gryfjurnar gegnt Álverinu og eins í Kúagerði. Hafi honum fundist líklegt að hann hafi farið þangað í seinni ferðinni sem hafi verið farin þar sem hann telji sig hafa farið með lík.

97. Á forsíðu Mánudagsblaðsins 16. febrúar 1976 var birt frétt undir fyrirsögninni: „Geirfínnur, Guðmundur og spírinn: Stór glæpahringur að störfum á Íslandi.“ Í fréttinni var fullyrt að bílstjórinn sem flutt hafi lík Guðmundar væri laus allra mála á þessu stigi rannsóknar eftir játningu sína, en hafi beðið um að vera ekki leystur úr haldi þar sem hann teldi sig ekki öruggan um líf sitt utan fangelsisins. Þá var fjallað um að höfuðpaurar málsins væru þjóðþekktir einstaklingar, svo sem einn fremsti körfuknattleiksmaður Íslendinga og íþróttakennari sem væri fyrirmynd ungra pílta.¹⁷⁰
98. Í rannsóknardagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis var bókað 17. febrúar 1976 að tilkynning hafi borist um beinafund í gjótu skammt sunnan við Hafnarfjörð. Hafi Gunnar Guðmundsson, yfirfangavörður, fundið þessi bein. Í ljós hafi komið að um skepnubein hafi verið að ræða.¹⁷¹
99. Bókað var í dagbók fangelsisins við Síðumúla 18. febrúar 1976 að klukkan 17:50 hafi verið hringt í Hilmar Ingimundarson, réttargæslumann Tryggva Rúnars, að beiðni Tryggva og ákveðinn viðtalstími í samráði við Örn.
100. Föstudaginn 20. febrúar 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 11:35 að Hilmar Ingimundarson hafi komið og hafi Tryggvi Rúnar verið færður til viðtals við hann í áheyrn Sigurbjörns Víðis til klukkan 12:05.
101. Laugardaginn 21. febrúar 1976 var fært til bókar í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðsteinn læknir hafi komið milli klukkan 09:45 til 10:55 til að líta á Tryggva Rúnar, Kristján Viðar, Magnús Leópoldsson og Einar Bollason.
102. Miðvikudaginn 25. febrúar 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 17:20 að bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu til hans og tekið óhrein föt.
103. Þriðjudaginn 2. mars 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Örn hafi hringt klukkan 10:30 og spurt hvort hugsanlegt væri að Tryggvi Rúnar hafi komið út skilaboðum í gegnum aðra fanga sem hafi verið vistaðir í Síðumúlafangelsi.¹⁷² Lét

¹⁶⁹ Dagbók nr. 4, bls. 48b.

¹⁷⁰ Bls. 413.

¹⁷¹ Bls. 988.

¹⁷² Dagbók nr. 4, bls. 60.

færsluritari þess getið að slíkt væri útilokað með öllu. Hafi skilaboðin átt að fela í sér morðhótun til ákveðins aðila.

104. Meðal rannsóknargagna eru handritaðir punktar, dagsettir 3. mars 1976. Punktarnir eru í 11 tölusetnum færslum. Þar á meðal undir tíunda lið var bókað að Magnús og Njörður Snæhólm væru að undirbúa það að geta spilað segulbandsupptöku fyrir Tryggva Rúnar. Í rannsóknardagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis var um þetta atriði bókað að um væri að ræða hluta af segulbandsupptöku sem [EiEi] hafi gert á Litla-Hrauni á síðastliðnu ári í sambandi við hugsanleg mannhvörf.¹⁷³
105. Í rannsóknardagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis 4. mars 1976 var bókað að Örn hafi farið með menn með sér suður fyrir Hafnarfjörð á stað sem Erla Bolladóttir hafi vísað á. Bókað var að grafið hafi verið eftir hugsanlegum líkamsleifum þar.
106. Föstudaginn 5. mars 1976 var fært til bókar í dagbók Síðumúlafangelsisins að klukkan 17.30 hafi [ÓmL], bróðir Tryggva Rúnars komið með sendingu.
107. Í rannsóknardagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis var bókað að þeir hafi farið með Erlu suður í Kópavog. Hafi þeir farið þangað til að athuga með dót sem Erla sagði þau Sævar hafa skilið eftir í geymslu tilheyrandi íbúð þeirra við Þverbrekku. Bókað var að Ásmundur Guðmundsson hafi farið með þeim og tekið að sér að henda því sem henda ætti af þessu dóti. Hafi hann síðan tekið í sína vörslu nokkuð af pappírsdóti sem hann hafi síðan afhent Eggerti. Í framhaldinu hafi þeir farið með Erlu suður fyrir Hafnarfjörð.¹⁷⁴ Hafi Erla bent á hraungjótu skammt frá Krísuvíkurvegi þar sem hún hafi talið mögulegt að eitthvað hafi verið sett í. Bókað var að leitað hafi verið í gjótunni eins og hægt var og grafið í hana en án alls árangurs.¹⁷⁵
108. Laugardaginn 6. mars 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sigurbjörn Víðir og Eggert hafi farið með Albert Klahn í bíltúr í góða veðrinu, eins og það er orðað, milli klukkan 10:00 og 11:00. Rannsóknargögn um bíltúrinn liggja ekki fyrir önnur en færsla í rannsóknardagbók. Þar sagði að farið hafi verið með Albert suður fyrir Hafnarfjörð á þær slóðir sem Erla hafi bent á. Bókað var að Albert hafi ekkert kannast við sig þar.¹⁷⁶ Í dagbók fangelsisins þennan dag var bókað um komu Guðsteins læknis klukkan 11:50 og viðtöl hans við Einar Bollason, Kristján Viðar, Sævar, Tryggva Rúnar og Magnús Leópoldsson. Bókað var að smá breytingar hafi verið gerðar á lyfjaskrá. Klukkan 13:10 var bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fram til viðtals við rannsóknarmennina og Örn. Hafi hann verið færður aftur á klefa klukkan 13:45. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir önnur en færsla í rannsóknardagbók þar sem sagði að ekkert nýtt hefði komið fram.¹⁷⁷
109. Sunnudaginn 7. mars 1976 var fært til bókar í dagbók fangelsisins klukkan 16:00 að Örn hafi talað við Albert Klahn í smástund inni á klefa. Var þess getið í bókuninni að

¹⁷³ Bls. 1003.

¹⁷⁴ Bls. 1004–1005.

¹⁷⁵ Bls. 982.

¹⁷⁶ Bls. 982.

¹⁷⁷ Bls. 982 og 1005.

gæsluvarðhaldsúrskurður yfir Alberti rynni út í dag klukkan 20:16. Þá var Albert Klahn færður til réttarhalds hjá Erni klukkan 19:25.¹⁷⁸

110. Þennan dag var háð þinghald í sakadómi Reykjavíkur vegna rannsóknar á hvarfi Guðmundar Einarssonar. Í þingbók var bókað að klukkan 19:50 hafi Albert Klahn mætt fyrir dóminn. Kvaðst hann nú vera viss um að hann hafi farið tvær ferðir með lík fyrir þá féлага Sævar, Kristján Viðar og Tryggva Rúnar. Sagðist Albert ekki hafa vitað í fyrra skiptið hvað hann hafi verið að flytja en í síðara skiptið hafi honum verið sagt að það hafi verið lík. Kvaðst hann ekki muna hvert hann hafi ekið, en taldi að í seinna skiptið hafi hann ekið suður í Kúagerði.¹⁷⁹ Var Albert úrskurðaður í áframhaldandi gæsluvarðhald í allt að 30 daga. Kvaðst Albert ekki óska eftir því að úrskurðurinn yrði kærður til Hæstaréttar Íslands.¹⁸⁰ Bókað var í fangelsisdagbókina að réttarhaldi yfir Alberti Klahn hafi lokið klukkan 20:05.
111. Mánudaginn 8. mars 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 09:15 að Örn hafi farið inn á klefa til Alberts og rætt við hann til klukkan 09:50. Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir.
112. Í dagbók fangelsisins 11. mars 1976 var bókað klukkan 12:15 að Sævar hafi verið færður fyrir rétt. Fyrir liggur að þennan dag hafi verið háð þinghald í sakadómi Reykjavíkur vegna rannsóknar á hvarfi Guðmundar Einarssonar. Var bókað í þingbók að Sævar hafi kvaðst ekki hafa neitt nýtt fram að færa vegna máls þessa. Var Sævar úrskurðaður í áframhaldandi gæsluvarðhald í allt að 90 daga.¹⁸¹ Í dagbók fangelsisins var bókað að Sævar hafi verið færður aftur á klefa sinn klukkan 12:25.
113. Föstudaginn 12. mars 1976 birtist frétt í Dagblaðinu undir yfirskriftinni: „Geirfinnsmálið á nýtt stig: Minnisleysi alvarlegt og útbreitt í fangelsinu í Síðumúla.“ Fram kom að kaflaskil hafi orðið í þessu hrollvekjumáli, eins og það var orðað, þegar Örn Höskuldsson kvað upp úrskurð um áframhaldandi gæsluvarðhald yfir þremur af þeim fjórum sem sæta gæsluvarðhaldi vegna meintrar aðildar að hvarfi Geirfinns. Í fréttinni sagði að það næsta skref væri að ríkissaksóknari myndi skipa dómara í málið og síðan hæfist hin eiginlega dómsrannsókn sem væri frábrugðin lögreglurannsókn að því leyti að nú gæfist réttargæslumönnum færi á að spyrja vitni og fylgjast með framgangi málsins. Lítið væri vitað um gang rannsóknarinnar, enda væri minnisleysi alvarlegt og nokkuð útbreitt vandamál í fangelsinu við Síðumúla þessa dagana. Þá sagði að ljóst væri að Sævar og Kristján væru flæktir í bæði hvarf Geirfinns og Guðmundar Einarssonar, sem þeir hafi raunar viðurkennt að hafa orðið að bana.¹⁸²
114. Laugardaginn 13. mars 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 13:45 að Albert hafi verið færður fram til viðtals við Geir Vilhjálmsson, sálfræðing. Klukkan 15:10 var þess getið að Örn, Sigurbjörn Víðir og Geir hafi farið með Albert í ferðalag, eins og það var orðað. Klukkan 16:20 var bókað í fangelsisdagbókina að

¹⁷⁸ Dagbók nr. 4, bls. 64.

¹⁷⁹ Bls. 263.

¹⁸⁰ Bls. 384_D–E.

¹⁸¹ Bls. 265–266.

¹⁸² Bls. 493.

Tryggvi Rúnar hafi fengið sendingu af ávöxtum og öli frá [ÓmL] bróður sínum. Klukkan 18:05 var bókað að Örn, Sigurbjörn Víðir og Geir hafi komið með Albert úr ferðalaginu. Rannsóknargögn um ferðalagið liggja ekki fyrir.¹⁸³

115. Mánudaginn 15. mars 1976 var bókað í dagbók fangelsisins að Geir Vilhjálmsson, sálfræðingur, hafi komið klukkan 15:30 og tekið Albert til sálgreiningar og sefjunar til klukkan 18:30. Bókað var að Geir hafi farið klukkan 18:45 og beðið fangaverði fyrir segulbandsspólur merktar Erni Höskuldssyni.¹⁸⁴
116. Þriðjudaginn 16. mars 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 09:50 var bókað um komu Sigurbjörns Víðis sem hafi sótt segulbandsspólur frá Geir Vilhjálmssyni, sálfræðingi, með upptöku af viðtali hans við Albert.
117. Fimmtudaginn 18. mars 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu og nýtt úr ásamt korti frá frænku hans.
118. Föstudaginn 19. mars 1976 var fært til bókar í dagbók fangelsisins klukkan 11:30 um komu Geirs Vilhjálmssonar, sálfræðings, til viðtals við Albert Klahn. Lét færsluritari þess getið að skömmu síðar hafi hann talað við Örn um ákveðið atriði sem Albert hafi sagt sér frá. Hafi Örn verið ánægður með það.
119. Í dagbók Síðumúlafangelsisins þennan dag var bókað klukkan 13:40 að Albert Klahn hafi verið færður aftur á klefa eftir viðtal við sálfræðinginn. Klukkan 15:30 var bókað að Albert hafi verið færður til yfirheyrslu hjá Sigurbirni Víði og Eggert að viðstöddum Erni Clausen, réttargæslumanni sínum.¹⁸⁵ Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna. Albert var yfirheyrður með réttarstöðu vitnis og fór yfirheyrslan fram að hans eigin ósk. Albert greindi frá því að það sem hann hafi borið um í yfirheyrslu 23. desember 1975 um líkflutning á Toyota bifreið suður fyrir Hafnarfjörð 27. janúar 1974 væri rétt að öðru leyti en því að atburðurinn hafi ekki átt sér stað í janúar heldur 14. september 1974. Hitt væri annað að aðfaranótt 27. janúar 1974 hafi hann einnig flutt eitthvað heiman frá Sævari í Hafnarfirði. Með Sævari hafi verið Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar. Lýsti Albert því svo að Sævar hafi hringt heim til hans um nóttina og beðið sig um að koma gegn hassmola. Kvaðst Albert á þessum tíma hafa haft Volkswagen bifreið föður síns, árgerð 1957, til umráða. Hafi hann stöðvað bifreiðina við heimili Sævars og hafi Sævar þá komið út og beðið sig um að bíða aðeins hvað hann hafi gert. Hafi Sævar horfið aftur inn í húsið en komið út aftur eftir skamma stund og á eftir honum þeir Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar sem hafi borið á milli sín nokkuð langan poka, eða eitthvað pokalaga úr ljósu efni. Kvaðst hann muna það greinilega að bundið hafi verið fyrir báða enda. Hafi Sævar komið að bifreiðinni og beðið sig að opna farangursgeymsluna. Hafi þeir reynt að koma byrðinni fyrir í farangursgeymslunni en hún reynst of lítil. Hafi byrðin virst nokkuð þung eftir því hvernig þeir meðhöndluðu hana. Hafi þeir lagt byrðina á gólfíð milli fram- og aftursætis. Sagði Albert byrðina hafa verið svo langa, að sitthvor endinn hafi bagnað upp á við.¹⁸⁶ Hafi Kristján Viðar

¹⁸³ Dagbók nr. 4, bls. 69.

¹⁸⁴ Dagbók nr. 4, bls. 69b.

¹⁸⁵ Dagbók nr. 4, bls. 73.

¹⁸⁶ Bls. 498.

og Tryggvi Rúnar sest í aftursæti bifreiðarinnar og orðið að hafa fætuna ofan á byrðinni. Kvaðst Albert muna að Kristján Viðar hafi verið í vandræðum og virst feiminn við að hafa fætuna ofan á þessu. Hafi Sævar farið aftur inn í húsið en komið út aftur og sest í framsætið á bifreiðinni. Kvaðst Albert hafa ekið til suðurs út úr Hafnarfirði og beygt til hægri veginn sem hafi legið að Sædýrasafninu. Hafi hann stöðvað við hliðið og hafi Kristján Viðar, Tryggvi Rúnar og Sævar farið út úr bifreiðinni og reynt að opna hliðið en án árangurs. Kvaðst Albert hafa haft á orði við þá að hætta þessari vitleysu því honum hafi ekki fundist neitt vit í því að reyna að fara inn í Sædýrasafnið. Kvaðst Albert hafa snúið bifreiðinni við á planinu og ekið til baka áleiðis á veginn sem hafi legið til suðurs úr Hafnarfirði á Reykjanesbrautina. Á leiðinni hafi þeir félagarnir reynt að sjá út stað til þess að losa sig við pokann á. Hafi þá verið snúið við aftur og ekið áleiðis að safninu til baka. Kvaðst Albert hafa stöðvað bifreiðina á leiðinni og snúið henni við á veginum. Þar hafi þeir Kristján Viðar, Tryggvi Rúnar og Sævar farið út úr bifreiðinni með byrðina. Hafi þeir gengið vestur yfir veginn og út í hraunið í átt að Álverinu. Dimmt hafi verið af nóttu og því hafi Albert ekki getað fylgst með ferðum þeirra. Þó hafi hann séð að þeir hafi numið staðar og kvaðst halda að þeir hafi lagt byrðina frá sér í hraunbolla nokkuð vestan vegarins. Kvaðst hann hafa litið af þeim um stund, en þegar hann hafi litið aftur í átt til þeirra hafi þeir verið horfnir. Kvaðst Albert hafa gert ráð fyrir að þeir hafi farið enn lengra út í hraunið. Kvaðst hann hafa beðið nokkra stund í bifreiðinni en allt í einu tekið eftir þeim. Hafi þeir allir sest í bifreiðina og hafi Albert ekið þeim heim til Sævars þar sem þeir hafi allir farið úr bifreiðinni en hann hafi farið heim til sín. Það hafi verið þá sem Sævar hafi látið hann fá hassmolann. Kvaðst Albert hafa reykt hann daginn eftir.¹⁸⁷ Nánar lýsti Albert því þegar hann kom heim til Sævars um nóttina að Sævar hafi talað um að þeir félagar þyrftu að losa sig við eitthvað. Sagði Albert að þeir hafi aldrei nefnt hvað það væri, hvorki áður en þeir settu byrðina í bifreiðina, á leiðinni í bifreiðinni eða eftir á. Kvaðst Albert raunar ekki vita það fyrir víst enn þann daginn í dag. Lögunin á byrðinni hafi hins vegar getað bent til þess að um mannslíkama hafi verið að ræða. Kvaðst Albert ekki hafa dottið slíkt í hug á þeim tíma og hafi ekkert verið að veita því neina sérstaka athygli. Gat Albert þess að Sævar hafi sagt algjörlega til um það hvert hafi verið ekið og hvar hafi verið stöðvað. Yfirheyrslunni lauk klukkan 17:03.¹⁸⁸

120. Þennan sama dag, 19. mars 1976, var bókað í dagbók fangelsisins klukkan 17:35 að Albert hafi verið látinn laus að fyrirmælum Arnar sem hafi ekið honum heim. Klukkan 20:40 var bókað um komu Sigurbjörns Víðis. Hafi hann farið inn á gang og talað við Kristján Viðar, Tryggva Rúnar og Magnús. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi farið klukkan 22:10. Rannsóknargögn um viðtölin liggja ekki fyrir.
121. Laugardaginn 20. mars 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Örn og Ívar Hannesson rannsóknarlögreglumáður hafi komið við á leið sinni í hraunholur. Klukkan 14:00 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi komið til viðtals við Tryggva Rúnar til klukkan 14:50. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir.

¹⁸⁷ Bls. 499

¹⁸⁸ Bls. 500.

122. Laugardaginn 20. mars 1976 birtist frétt á forsíðu Dagblaðsins um að Albert hafi verið látinn laus úr gæsluvarðhaldi. Haft var eftir Erni skömmu áður en Albert var látinn laus að þáttur hans væri talinn fullrannsakaður og því ekki ástæða til að halda honum lengur.¹⁸⁹
123. Sunnudaginn 21. mars 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu.¹⁹⁰
124. Fyrir liggur skýrsla Geirs Vilhjálmssonar, sálfræðings hjá Rannsóknarstofnun vitundarinnar, um Albert Klahn og vinnu með honum að upprifjun á ökuferðum hans suður fyrir Hafnarfjörð í tengslum við hvarf Guðmundar Einarssonar. Skýrslan var dagsett 21. mars 1976. Í henni sagði að kjarninn í vinnunni hafi falist í að auðvelda upprifjun Alberts á smáatriðum ökuferðanna með þeim kumpánum Sævari, Kristjáni og Tryggva Rúnari, eins og það er orðað í skýrslunni. Fjórir sefjunarfundir hafi farið fram, 11., 13., 15. og 19. mars 1976. Beitt hafi verið hefðbundinni talningartækni til þess að dýpka vitundarástand Alberts og myndrænt táknmál notað til að beina meðvitundinni aftur í tímann. Hafi Albert svo verið beðinn um að endurupplifa ferðalögin og lýsa ökuleiðunum. Þá kom fram að doktor Jakob Jónasson, geðlæknir, hafi gert tilraun til að dáleiða Albert. Hafi þá komið fram að Albert væri í takmörkuðum mæli móttækilegur fyrir sefjun, á að giska 30 til 35%. Með æfingu hafi Albert þó komist smátt og smátt dýpra og á þriðja og fjórða sefjunarfundinum hafi hann verið í léttu sefjunarástandi mestallan tímann. Fullyrt var að tvímælalaust hafi tekist með framangreindri aðferð að virkja minnishæfileika Alberts. Því til stuðnings var vísað til þess að í þeim prófunum sem gerðar hafi verið hafi hann náð rúmlega 50% árangri í réttri röðun vikudaga og mánaðardaga einu og hálfu til tveimur og hálfu ári aftur í tímann, en samkvæmt tilviljuninni einni saman mætti búast við 14% árangri í slíkri prófun. Fram kom að þetta 50% skekkjuhlutfall sýndi þó að vænta mætti skekkna í framburði hans í sefjunarástandinu og því yrði að meðhöndla þær upplýsingar með svipaðri varkárni og annan framburð. Í skýrslunni voru dregnar saman helstu niðurstöður um tímasetningar og ákvörðunarstaði ökuferðanna. Um ökuferð á Volkswagen bifreið í janúar sagði að tímasetningin aðfaranótt sunnudagsins 27. janúar 1974 hafi komið fram í bæði skiptin. Staðsetning hafi verið mjög óljós fyrst og Albert átt í erfiðleikum með að tengja minningu um hringakstur á bifreiðastæði Álversins inn í heildarsamhengi ökuleiðar. Á þriðja sefjunarfundinum 15. mars 1976 hafi komið fram nokkuð skýr minning um að hafa snúið við þrisvar sinnum á afleggjaranum frá Sædýrasafninu og hafi Albert talið 100% víst að þar hafi þeir tekið pokann úr bifreiðinni við fyrri lægðina eða gelin sem hafi verið á vinstri hönd þegar ekið hafi verið í áttina að safninu. Fram kom í skýrslu sálfræðingsins að ef nákvæm leit á svæðinu milli þessa vegar og Álversins bæri ekki árangur ætti að leita einnig hinumegin við Keflavíkurvegin á þessu svæði milli Álversins og afleggjarans að Sædýrasafninu. Þar væri að minnsta kosti einn staður sem hafi passað allvel við staðarlýsingu Alberts og einnig við staðarlýsingu Kristjáns Viðars um hringlaga gjótu. Bæri leit þar engan árangur væri hægt að vinna að því að koma Alberti í enn dýpra

¹⁸⁹ Bls. 501.

¹⁹⁰ Dagbók nr. 4, bls. 74.

sefjunarástand til að reyna að fá enn frekari upplýsingar frá honum.¹⁹¹ Um haustferðina 1974 sagði í skýrslunni að í upphafi hafi Albert ekki talið sig muna tímasetningu að öðru leyti en að ferðin hafi verið farin á bilinu ágúst til nóvember 1974. Á sefjunarfundi 13. mars 1976 hafi hann gefið upp tímasetninguna aðfaranótt mánudagsins 14. október 1974 sem hafi verið rétt samsvörun viku- og mánaðardags. Á sefjunarfundi 19. mars 1976 hafi hann gefið upp sunnudagskvöldið 14. september 1974 og aðfaranótt mánudagsins 15. september sama ár. Fram kom að þar skeikaði viku- og mánaðardögum um einn, en tímasetningin ætti að vera 15. og 16. september ef um hafi verið að ræða sunnudagskvöld um þetta leyti í september 1974. Líklegra væri því að fyrri tímasetningin, 14. október 1974, hafi verið rétt en það mætti staðfesta með upplýsingum frá Veðurstofunni þar sem Albert hafi munað skýrt að veður hafi verið stillt, stjörnuþjart og frostlaust en þó fremur kalt. Fram kom að staðsetning ákvörðunarstaðar hafi verið í bæði skiptin sú sama; nálægt Kúagerði. Leita þyrfti nákvæmlega á töluverðu svæði fyrir ofan afleggjarana tvo, því þá hafi félagarnir Sævar og Tryggvi Rúnar verið í burtu í að minnsta kosti eina klukkustund. Í skýrslu sálfræðingsins sagði að þar sem starfsmenn sakadóms Reykjavíkur hafi hlustað á frásögn Alberts af öðrum sefjunarfundinum og segulbandsupptökum af síðustu tveimur fundunum væri þessi lauslega samantekt um helstu niðurstöður látin nægja. Benti sálfræðingurinn að lokum á þann möguleika að Albert hafi farið þriðju ferðina suður fyrir Hafnarfjörð þar sem minning um hringsól við Álverið virtist hvorki passa við Sædýrasafnsferðina né Kúagerðisferðina. Kom fram að Albert hafi talið það mjög ólíklegt. Í lok skýrslunnar var kafli með upplýsingum um skapgerð Alberts sem komið hafi fram í viðtölum við hann og á sefjunarfundum. Þar sagði að Albert væri opinskár og hreinskilinn um sögu sína, töluvert spenntur á köflum og mjög samvinnuþýður. Hann hafi greint frá töluvert mikilli neyslu vímugjafa, einkum kannabísefna og áfengis. Hafi hann talað um 300 LSD töflur en við nánari könnun hafi komið í ljós að hann hafi munað aðeins eftir tveimur skiptum þar sem um verulega sterka ofskynjunarreynslu hafi verið að ræða. Hafi það verið reynsla sem hafi virst passa við 100 til 250 míkrógramma skammt, svo líklega hafi verið um lítið eða óverulegt magn LSD að ræða í töflunum sem hann hafi tekið inn. Hafi hann ekki virst hafa beðið neinn óbætanagerlegan skaða af neyslu sinni. Fram kom að Albert væri ekki í góðu sambandi við sitt tilfinningalíf sem væri annar þröskuldur á vegi hans til betra lífs. Hafi hann sýnt merki um mjög mikla árásarkennd í tengslum við kumpánana þrjá, eins og það er orðað í skýrslunni, sem hafi teymt hann út í þessar ökuferðir fyrir sig. Þessi árásarkennd hafi einnig brotist út í miklu og stjórnlausu reiðikasti fyrr á gæsluvarðhaldstímanum. Mikilvægt væri að Alberti tækist að læra á þessar dulvituðu tilfinningar og gæti sálæknisleg vinna með honum komið að miklum notum.¹⁹²

125. Meðal rannsóknargagna liggja skrif Tryggva Rúnars í gæsluvarðhaldinu, svokölluð „játningaskýrsla“. Færslur í skýrslunni eru stílaðar á Sigurbjörn Víði og skrifaðar til hans. Fyrsta færslan er dagsett þennan dag, 21. mars 1976, með yfirskriftinni: „Það

¹⁹¹ Bls. 502.

¹⁹² Bls. 504.

sem ég man af slagsmálum eða barsmíðum“. Í færslunni greindi Tryggvi Rúnar frá fjórum slagsmálum sem hann hafi tekið þátt í.¹⁹³

126. Mánudaginn 22. mars 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Tryggvi Rúnar verið tekinn fram til viðtals klukkan 14.10 við Sigurbjörn Víði til klukkan 16:00. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir. Klukkan 16:45 var Kristján Viðar tekinn fram til viðtals við Sigurbjörn Víði að viðstöddum Páli Arnóri Pálssyni, réttargæslumanni. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir, en þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð í fangelsinu og tekin fyrir rannsókn á hvarfi Guðmundar. Í þingbók var bókaður mættur Páll Arnór Pálsson, réttargæslumaður Kristjáns Viðar. Bókað var að klukkan 16:49 hafi Kristján Viðar komið fyrir dóminn. Kvaðst Kristján Viðar vilja bæta því við fyrri skýrslu sína að þegar hann hafi mætt Erlu á ganginum í umrætt sinn hafi hún verið alvarleg á svip. Hún hafi gengið inn í íbúðina og hafi hann farið á eftir henni. Kvaðst Kristján Viðar hafa sagt henni að hræðilegt slys hafi orðið og maður dáið. Hafi Erla sagst ekkert ætla að skipta sér af þessu. Sagðist Kristján Viðar muna eftir að í átökunum hafi hann verið tekinn hálstaki og þá hafi hann sparkað aftur fyrir sig en síðan hafi hann hnigið niður. Daginn eftir hafi hann og Tryggvi Rúnar verið undir áhrifum LSD taflna heima hjá Kristjáni Viðari og talað um að þeir hafi ekki verið í Hafnarfirði, enginn hafi dáið og ekkert skeð. Var Kristján Viðar úrskurðaður í 90 daga áframhaldandi gæsluvarðhald.¹⁹⁴ Klukkan 17:15 var bókað í dagbók fangelsisins að Kristján Viðar hafi verið færður á klefa.¹⁹⁵ Þá kom Tryggvi Rúnar fyrir dóminn klukkan 17:28. Kvaðst hann ekki muna neitt frekar um málið. Var Tryggvi Rúnar jafnframt úrskurðaður í 90 daga áframhaldandi gæsluvarðhald.¹⁹⁶ Bókað var í fangelsisdagbók að Tryggvi Rúnar hafi verið færður á klefa klukkan 17:30.¹⁹⁷
127. Þennan dag ritaði Tryggvi Rúnar í framangreinda játningaskýrslu sína. Þar sagði: „Kæri Víðir. Játning. Allsherjaruppgjöf. Já, það er rétt að það þýðir ekkert að bíða lengur með þetta sem ég hef að segja.“ Í framhaldinu greindi Tryggvi Rúnar frá tilvikum þar sem hann hafi stundað ávisanafals og einu innbroti í verslun. Undir liðnum árásir kvað Tryggvi Rúnar slagsmálin hafa verið svo mörg að hann gæti ekki nefnt neitt sérstakt annað en atvik sem hafi átt sér stað heima hjá Kristjáni Viðari þar sem hann hafi slegist við tvo menn, [S] og [R]. Kom fram að Tryggvi Rúnar hafi ekki vitað til þess að hann hafi barið þá illa en sagði [S] hafa farið upp á slysavarðstofu og saumuð hafi verið nokkur spor.¹⁹⁸ Sagði í færslunni að mörg fleiri slagsmál hafi átt sér stað en þau hafi ekki verið hættuleg að hans mati. Undir liðnum íkveikja kom fram að Tryggvi Rúnar vissi ekki til þess að hann hafi af ásettu ráði kveikt í. Kvaðst hann ætla að skýra síðar frá einu tilfelli á Litla-Hrauni. Þá viðurkenndi hann að hafa brotist inn í Glit en annað væri honum ekki minnstætt að svo stöddu.¹⁹⁹ Þá greindi hann frá

¹⁹³ Bls. 505–507.

¹⁹⁴ Bls. 267–268.

¹⁹⁵ Dagbók nr. 4, bls. 74b.

¹⁹⁶ Bls. 269–270.

¹⁹⁷ Dagbók nr. 4, bls. 74b.

¹⁹⁸ Bls. 508.

¹⁹⁹ Bls. 509.

nokkrum tilvikum í viðbót þar sem hann hafi verið í átökum við menn og einnig frá veskjapjófnum sem hann hafi stundað ásamt Kristjáni Viðari og Sævari „rottu“. Hafi þeir þrír verið mikið saman á árinu 1972 fram á árið 1973, en þó hafi Tryggvi Rúnar stundað vinnu inni á milli. Kvaðst Tryggvi Rúnar hafa verið á sjónum á mb. Kofra fram í desemberbyrjun 1973. Þá hafi hann farið fjóra túra á togaranum Víking AK 100. Í byrjun mars 1974 hafi hann farið á bátinn Stapa frá Ólafsvík og stundað sjósókn á honum þar til hann hafi verið handtekinn í apríl 1974.²⁰⁰

128. Miðvikudaginn 24. mars 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 15:30 var bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið færður til yfirheyrslu hjá Sigurbirni Víði. Var hann færður aftur á klefa klukkan 16:20. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir.
129. Sama dag ritaði Tryggvi Rúnar minnispunkta til Sigurbjörns Víðis í svonefnda „jåtningaskýrslu“ sem hann hélt um tíma í gæsluvarðhaldinu. Kom þar meðal annars fram að Kristján Viðar hafi farið austur á skytteri ásamt [PKKÞ] og þriðja manni sem Tryggvi Rúnar mundi ekki hver hafi verið. Hafi þetta verið í kringum ágúst, september 1974. Í lok færslunnar kvaðst Tryggvi Rúnar leggja þetta fram ef það gæti orðið einhver hjálp í því.²⁰¹ Þá rakti Tryggvi Rúnar lýsingu á slagsmálum þar sem hann hafi kjálkabrotið mann. Þá sagði í færslunni að Tryggvi Rúnar hafi frétt að Albert væri ásamt fleirum að brugga. Rakti hann upplýsingar um [ViG] fyrrum leigubílstjóra og fullyrti að hann seldi spíra og vín. Fram kom að Albert hafi selt honum LSD töflur og Kristján Viðar hafi brotist inn í hljóðfæraverslun í Reykjavík. Í færslunni sagði Tryggvi Rúnar að ágætt væri að segja frá þessum atriðum hvort sem það gagnaðist eða ekki enda hafi þeir örugglega ekki hlíft sér í kjaftasögunum. Þá greindi Tryggvi Rúnar frá fíkniefnasölu og –dreifingu sem Albert, Kristján Viðar og Sævar hafi staðið fyrir. Kvaðst Tryggvi Rúnar aldrei hafa komið nálægt því.²⁰² Í lok færslunnar ritaði Tryggvi Rúnar að hann hafi enn ekki komið fyrir sig hvar hann hafi verið á laugardeginum. Hafi hann verið búinn að hugsa þetta frá því Sigurbjörn Víðir hafi yfirheyrt hann. Klukkan sé 21:30 og ætli hann að taka smá hvíld. Þá segir næst að hann hafi byrjað aftur um klukkan 22:30 að reyna að rifja upp hvar hann hafi verið á laugardeginum. Hafi hann hugsað meira og minna til klukkan 03:00 um nóttina. Í framhaldinu ritaði Tryggvi Rúnar að ekkert nýtt hafi komið fram ennþá um hvar hann hafi verið eða hvað hann hafi verið að gera daginn áður en hann hafi tekið inn LSD töflu heima hjá Kristjáni Viðari. Hafi það verið á sunnudegi og hafi verið farið í Klúbbinn um kvöldið. Ritaði Tryggvi Rúnar að hann ætlaði sér að reyna að rifja þessa helgi upp.²⁰³
130. Föstudaginn 26. mars 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sigurbjörn Víðir hafi farið inn á klefa til Tryggva Rúnars. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi farið klukkan 19:10.²⁰⁴

²⁰⁰ Bls. 510.

²⁰¹ Bls. 518.

²⁰² Bls. 521.

²⁰³ Bls. 522–524.

²⁰⁴ Dagbók nr. 4, bls. 77.

131. Fyrir liggja skrif Tryggva Rúnars þennan sama dag í játningaskýrslu sína. Þar sagði að það eina sem hann gæti munað um þá athöfn að hafa bundið fyrir enda á poka eða einhverju svoleiðis væri þegar hann hafi farið með fisk af togaranum Víkingi AK 100. Hafi hann þá farið með fisk í stakk og bundið fyrir endann á honum. Fram kom í færslunni að Tryggvi Rúnar hafi reynt að rifja þetta upp um nóttina en ekki fengið neina niðurstöðu. Þá greindi hann frá sögu sem Sævar hafi sagt honum um stórfelld hasskaup og frá því er hann hafi séð tvær ferðatöskur fullar af fatnaði sem Sævar hafi stolið þegar hann hafi komið að utan árið 1973. Í þeirri ferð hafi hann smyglað miklu magni af LSD og einhverju af hassi. Í færslunni gat Tryggvi Rúnar þess að þetta væri lítil lýsing á Sævari, en gæti kannski komið að gagni.²⁰⁵ Þá greindi Tryggvi Rúnar frá því að náíð samband hafi verið milli Sævars og [HV]. Hafi Sævar haldið mikið upp á [HV] og notað hann sem lífvörð. Hafi hann gert sig breiðan með því að taka [HV] með sér og láta hann tuska þá til sem þurft hafi með. Fram kom í færslunni að ýmislegt hafi verið á bakvið Sævar sem vont væri að átta sig á. Hafi Sævar sem dæmi viljað borga ferð fyrir Tryggva Rúnar til Kaupmannahafnar þar sem hann hafi sagst þurfa mann eins og hann sem gæfi á kjaftinn ef þörf væri á. Hafi Tryggvi Rúnar þá verið trúlofaður og ekki getað hreyft sig og því hafi Sævar fengið [HV] til að gæta sín.²⁰⁶
132. Laugardaginn 27. mars 1976 var bókað í fangelsisdagbókina að Guðsteinn læknir hafi komið og talað við Magnús, Tryggva Rúnar og Kristján Viðar milli klukkan 09:50 og 10:35. Klukkan 13:45 var bókað að sending hafi komið til Tryggva Rúnars frá bróður hans.²⁰⁷ Þá var bókað klukkan 19:00 að [ÓmL] bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu af ávöxtum og kexi til hans.
133. Fyrir liggur færsla í játningaskýrslu Tryggva Rúnars þennan sama dag. Í upphafi færslunnar sagði: „Kæri Víðir. Til minnis.“ Greindi Tryggvi Rúnar frá því að þegar hann hafi verið refsifangi á Litla-Hrauni hafi hann einu sinni sagt að ef hann héldi áfram slagsmálum þá myndi það enda með því að hann myndi slá einhvern til dauða. Sagðist Tryggvi hafa verið að furða sig á þessu undanfarið. Þeir sem hafi verið viðstaddir þessa umræðu hafi verið Kristján Viðar og [HV]. Hafi Kristján Viðar þá sagt eitthvað á þá leið að ætli hann væri ekki búinn að því. Greindi Tryggvi frá því að hafa verið mjög hissa yfir þessu svari og orðið vondur því það hafi fokið í sig. Hafi hann gengið í burtu en kvaðst ekki muna hvað hann hafi hugsað. Í færsluna ritaði Tryggvi Rúnar að hann væri hissa núna þegar hann hugsaði um þetta atvik hvað hann hafi í raun verið vondur yfir þessu. Fram kom að hann myndi ekki hvort hann hafi hugsað um hvað Kristján Viðar hafi meint með þessu. Væri það líkt og undirmeðvitundinni hafi ekki staðið á sama, þó svo hann grunaði ekki að nokkuð hættulegt hafi skeð þegar hann hugsaði um þetta núna. Hafi Kristján verið með fulla fimm, eins og hann orðaði það í færslunni. Kvaðst hann hissa á því að ekkert kæmi fram sem hann gæti bent á í þessum flutningi.²⁰⁸ Sama dag stílaði Tryggvi Rúnar færslu til Sigurbjörns Víðis með minnispunktum um vinnu um borð í togaranum

²⁰⁵ Bls. 527.

²⁰⁶ Bls. 529.

²⁰⁷ Dagbók nr. 4, bls. 77b.

²⁰⁸ Bls. 532.

Víkingi AK 100 um áramótin 1974–1975. Hafi honum verið boðið brennivín um borð og séð nokkrar vodkaflöskur af tegundinni Tovaritch.²⁰⁹

134. Pennan dag, 27. mars 1976, birtust fréttir í öllum prentmiðlum um blaðamannafund rannsóknarlögreglunnar í Reykjavíkur sem hafi verið haldinn daginn áður. Á fundinum var blaðamönnum skýrt frá nokkrum atriðum í sambandi við rannsókn á hvarfi Geirfinns og morði Guðmundar, en mikil þögn hafi verið um málin af hálfu lögreglunnar fram að því. Greint var frá forsögu Guðmundarmálsins. Fram kom að upphaflega hafi rannsókn lögreglunnar beinst að allmiklum fjársvikum Sævars og Erlu gegn Pósti og Síma. Við yfirheyrslur hafi Erla greint frá vitneskju sinni um hvarf Guðmundar sem hafi orðið til þess að morð hans hafi upplýsts. Í janúarmánuði síðastliðnum hafi Erla leitað til lögreglunnar, kvartað undan ónæði og sagst vera orðin mjög hrædd. Hafi hún greint frá því að sér hafi verið hótað og ógnað, til dæmis með símhringingum. Í umfjöllun blaðanna sagði að lögreglunni hafi í upphafi gengið illa að fá Erlu til að upplýsa hvað hún væri hrædd við. Hafi hún loks greint frá því að það væri vegna vitneskju sinnar um hvarf Geirfinns. Hafi hún í kjölfarið nefnt nöfn þriggja manna sem hafi síðar verið úrskurðaðir samtímis í gæsluvarðhald vegna gruns um aðild að málinu. Á blaðamannafundinum var greint frá framburðum Sævars, Kristjáns Viðars og Erlu hjá lögreglu vegna málsins. Fram kom að lögreglumenn hafi rætt samtímis við Erlu og Sævar, sitt í hvoru lagi, og hafi þau þá bæði greint frá því að þau hafi farið í bifreið frá Klúbbinum til Keflavíkur, sennilega 19. nóvember 1974, ásamt Kristján Viðari og einum manni sem nú sæti í gæsluvarðhaldi vegna málsins. Þegar þangað hafi verið komið hafi verið farið niður að Dráttarbrautinni þar sem bátur hafi legið bundinn og hafi menn verið þar fyrir, einn þeirra Geirfinnur. Fram kom að talið væri að þrír aðrir sem nú sættu gæsluvarðhaldi hafi einnig verið þar. Skömmu síðar hafi allir farið í sjóferð, fyrir utan Erlu og einn mann sem hafi orðið eftir í fjörunni. Fram kom að lögreglan vissi hvorki hvaða bátur þetta hafi verið né hver hafi stýrt honum. Hafi Erla læðst úr bifreiðinni eftir smástund og falið sig í mannlausu húsi í nágrenninu, en hún hafi óttast að sér yrði sýnt banatilræði. Hafi Erla fengið far til Reykjavíkur og því lýsti lögreglan eftir tveimur öikumönnum, annars vegar eldri manni á Moskvitch bifreið með V-númeri og hins vegar manni á stórrí flutningabifreið. Í umfjöllun blaðanna sagði að samkvæmt framburði Sævars og Kristjáns Viðars hafi áflog orðið um borð og Kristján Viðar sagt að Geirfinnur hafi látið lífið. Var þess getið að Sævar og Kristján Viðar greindi á um hvernig dauða Geirfinns hafi borið að höndum og einnig um það hvort líki hans hafi verið fleygt í sjóinn eða það tekið með í land aftur. Sagði að þeir teldu síðarnefnda atriðið þó líklegra. Hafi þeim báðum verið hótað ef þér létu uppskatt um það sem hafi gerst. Í nær öllum blöðum kom fram að Sævar hafi ekki skýrt frá neinu við yfirheyrslur nema því sem hann hafi nauðsynlega þurft, eins og það hafi verið orðað af lögreglu, og hafi reynt að gera hlut sinn sem lítilfjörlegastan. Einnig hafi komið fram að þau atriði sem lögregla hafi lagt áherslu á að upplýsa við frumrannsókn málsins, svo sem símhringingar á heimili Geirfinns, leirmynd af maninum úr Hafnarbúðinni svo og hinar ýmsu bifreiðar sem lýst hafi verið eftir, tengdust ekki rannsókn málsins nú. Upplýsti lögreglan að ekkert nýtt hafi

²⁰⁹ Bls. 533.

komið fram um þau atriði. Vegna rannsóknar á morði Guðmundar óskaði rannsóknarlögreglan eftir því að sá sem hefði undir höndum Pierpoint úr númer 267X í kassa númer 2080, gæfi sig fram. Þegar spurt hafi verið um það hvort frekari upplýsingar lægju fyrir um hvernig dauða Guðmundar hafi borið að, hafi rannsóknarlögreglan svarað því til að líklega hafi verið um að ræða fyllerísslagsmál, eins og það hafi verið orðað, sem hafi endað með þessum hætti. Í lokin kom fram að dómsrannsókn í Geirfinnsmálinu myndi hefjast á mánudag undir stjórn Arnar Höskuldssonar, en lögreglurannsókn yrði haldið áfram af fullum krafti. Þá var tekið sérstaklega fram að rannsóknarlögreglan hafi ekki viljað skýra frá afstöðu fjórmeninganna til þeirra framburða sem greint hafi verið frá á fundinum.²¹⁰ Í umfjöllun Þjóðviljans kom fram að aðspurðir um hvers vegna nýrri ljósmyndin af Geirfinni hafi ekki verið birt strax þegar hann hvarf í stað gömlu ljósmyndarinnar hafi rannsóknarlögreglan svarað því svo að það hafi verið ákvörðun Hauks Guðmundssonar, lögreglumanns í Keflavík, á þeim tíma. Hafi því verið lýst yfir að birting samtímamyndarinnar hefði líklega getað auðveldað rannsóknina þar sem ljósmyndirnar hafi verið svo ólíkar.²¹¹ Í Morgunblaðinu var birt ítarleg umfjöllun um sömu atriði og kom þar jafnframt fram að talsmaður rannsóknarlögreglunnar hafi á blaðamannafundinum verið spurður að því hvort hugsanlegt væri að Sævar, Kristján Viðar og Erla væru að ljúga umræddri sögu upp á fjórmeningana sem nú sættu gæsluvarðhaldi til að hefna sín á þeim eða draga athyglina frá sjálfu sér og sínum verkum. Hafi því verið svarað til að sá möguleiki væri auðvitað fyrir hendi en þó hafi umræddir aðilar allir verið úrskurðaðir í gæsluvarðhald á mismunandi tímum og verið í einangrun. Auk þess hafi Sævar og Kristján Viðar lítinn samgang geta haft frá hvarfi Geirfinns fram að handtöku vegna afplánunar á öðrum dómum. Þrátt fyrir það hafi þeim borið saman í flestum atriðum.²¹²

135. Í fangelsisdagbókina var bókað 30. mars 1976 klukkan 20:50 að Sigurbjörn Víðir hafi farið inn á gang og talað við Kristján Viðar og Tryggva Rúnar. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um viðtölin. Klukkan 21:50 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi farið.²¹³
136. Bókað var í fangelsisdagbókina, 6. apríl 1976, að klukkan 23:15 hafi Sigurbjörn Víðir farið inn á klefa til Tryggva Rúnars í viðtal. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir. Tíu mínútum síðar var bókað í dagbókina að Sigurbjörn Víðir og Eggert hafi farið.²¹⁴
137. Miðvikudaginn 7. apríl 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Kristján Viðar hafi verið tekinn fram til viðtals til Eggerts milli klukkan 14:55 og 16:35. Þá var bókað klukkan 18:50 að Eggert hafi komið og tekið Kristján Viðar til yfirheyrslu til klukkan 19:50.²¹⁵ Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kemur að Kristján Viðar hafi sjálfur óskað eftir yfirheyrslunni. Lýsti hann því yfir að hann hafi

²¹⁰ Bls. 535–540.

²¹¹ Bls. 541.

²¹² Bls. 544.

²¹³ Dagbók nr. 4, bls. 79b.

²¹⁴ Dagbók nr. 4, bls. 83b.

²¹⁵ Dagbók nr. 4, bls. 84.

tvívegis gefið skýrslu um hvarf Guðmundar. Hafi þær skýrslur verið að flestu leyti réttar, en nú vildi hann skýra frá öllum sannleikanum eins og hann muni hann örugglega. Greindi Kristján Viðar frá því að Guðmundur hafi ekki látist af völdum átaka í íbúð þeirra Sævars og Erlu heldur hafi hann stungið hann með hnífi. Hafi Guðmundur að vísu lent í átökum þarna, en þau hafi ekki beinlínis leitt til dauða hans. Greindi Kristján Viðar frá því að hann, Sævar og Tryggvi Rúnar hafi verið saman á heimili hans um laugardagskvöld þegar þeir hafi ákveðið að fara eitthvað út að skemmta sér. Hafi þeir farið í leigubifreið heiman frá Kristjáni Viðari að starfsmannahúsi Kópavogshælis, en þar hafi [HeG] búið. Hafi hann og Sævar þekkt stúlkuna, en ekki Tryggvi Rúnar að hann hélt. Hafi Sævar farið úr leigubifreiðinni við starfsmannahúsið en hann og Tryggvi Rúnar farið suður í Hafnarfjörð. Ákváðu þeir að hittast við samkomuhúsið Skiphól í Hafnarfirði. Hafi Sævar greitt fyrir aksturinn í Kópavoginn og fyrirfram fyrir þá tvo til Hafnarfjarðar. Kristján Viðar kvaðst eiga nokkuð stóran hníf heima hjá sér, einhvers konar hermannahníf. Greindi hann frá því að þegar hann og Sævar hafi verið í Kaupmannahöfn um sumarið 1973 hafi verið þar íslenskur strákur sem hafi átt það til að ráðast á menn með hnífi. Kvaðst Kristján Viðar hafa tekið hnífinn af honum og komið síðan með hann heim til Íslands. Hafi tollverðir á Keflavíkurflugvelli skoðað hnífinn en engar athugasemdir gert við hann. Hnífurinn hafi verið í slíðri og með mjög dökku skafti með rifflum, svo betri handfesta væri á því. Á efri enda skaftsins hafi verið hnúður, en á hinum enda skaftsins við blaðið hafi verið takki eða fjöður. Lýsti Kristján Viðar því að ýta þyrfti á takkann um leið og hnífurinn væri tekinn úr slíðrinu, annars sæti hann fastur. Hafi hnífsblaðið verið um 20 til 22 sentimetrar á lengd og skaftið þverhandarbreitt.²¹⁶ Kvaðst Kristján Viðar halda að hnífurinn hafi ekki bitið neitt, en hann hafi aldrei notað hann til að skera neitt. Gæti hann ímyndað sér að þetta hafi verið byssustingur sem hefði verið stytur. Vissi hann ekki hvort hnífurinn hafi upprunalega verið í slíðrinu, en hann hafi passað í það. Kristján Viðar kvaðst hafa haft það fyrir sið að geyma hnífinn uppi á vegg við hliðina á dyrunum inni í herberginu sínu. Lýsti Kristján því hvernig hann handlék hnífinn heima hjá sér umrætt laugardagskvöld, áður en þeir fóru af stað með leigubifreiðinni. Hafi hann talað um hvort hann ætti að taka hann með sér, en komist að þeirri niðurstöðu að gera það ekki því það gæti verið hættulegt. Hafi Sævar þá viljað hnífinn og fest hann við belti sitt. Þegar þeir hafi komið að starfsmannahúsi Kópavogshælis hafi Kristján Viðar beðið Sævar um hnífinn og hann afhent hann til baka. Kvaðst Kristján Viðar þá hafa fest hann við belti innan undir stórum frakka sem hann hafi þá verið í. Greindi Kristján Viðar frá því að hann og Tryggvi Rúnar hafi farið úr leigubifreiðinni í Hafnarfirði, en gæti ekki komið því fyrir sig hvar. Af einhverjum ástæðum fóru þeir á mis við Sævar í Skiphóli og hittu hann aldrei þar. Lýsti Kristján Viðar því að hann og Tryggvi Rúnar hafi hitt Guðmund Einarsson á gangi á götu þeirri sem hafi legið út úr Hafnarfirði í áttina til Reykjavíkur. Ákváðu þeir að ganga heim til Sævars. Kvaðst Kristján Viðar hafa komið áður heim til Sævars og því átt að vita hvar hann ætti heima, en honum hafi gengið hálfilla að finna húsið. Um það leyti sem þeir hafi komið að húsinu hafi Sævar komið og þeir farið fjórir inn í íbúðina. Kvaðst

²¹⁶ Bls. 597.

Kristján Viðar hafa áður í skýrslu hjá lögreglu lýst herbergjaskipan í húsnæðinu. Myndi hann ekki nákvæmlega hvað hafi gerst til að byrja með nema að Sævar og Guðmundur hafi verið komnir í hár saman inni í svefnherberginu. Kvaðst Kristján Viðar hafa verið í stofunni og því ekki séð nákvæmlega hvað hafi farið fram, en Guðmundur hafi verið mjög æstur í garð Sævars.²¹⁷ Kvaðst Kristján Viðar halda að Guðmundur hafi ráðist á Sævar. Hafi Sævar komið hlaupandi fram í stofu og virst mjög hræddur við Guðmund. Því næst hafi Sævar sagt Guðmund eiga að fara úr húsinu og læst að sér inni á salerni. Greindi Kristján Viðar frá því að Tryggvi Rúnar hafi verið inni í svefnherberginu á meðan á þessu stóð og því vissi hann ef til vill betur um hvað þar fór fram. Hafi Tryggvi Rúnar skipt sér lítið af Guðmundi og kvaðst Kristján Viðar halda að hann hafi gengið á milli þeirra Sævars og því hafi Sævar sloppið út úr svefnherberginu. Kristján Viðar gat ekki sagt til um hvers vegna Guðmundur hafi reiðst Sævari svona heiftarlega, en eitthvað hafi hann talað um „dópista“ og svoleiðis. Kvaðst Kristján Viðar hafa skipað Guðmundi að fara út en hann neitað því. Hafi Kristján Viðar þá spurt Guðmund hvort hann ætti að hjálpa honum út og hafi Guðmundur þá sagt hann enga krafta hafa í slíkt og boðið honum að reyna. Hafi þetta orðaskak þeirra átt sér stað í horni stofunnar, rétt hjá símtækinu. Hafi Kristján Viðar snúið sér aðeins frá Guðmundi til að kalla til Sævars, en þá hafi Guðmundur ráðist á hann aftan frá og tekið hann hálstaki. Kvaðst Kristján Viðar hafa reynt hvað hann gat að losa sig án árangurs. Hafi Guðmundur tekið svo fast um hálsinn á Kristjáni Viðari að honum fannst hann vera að kafna. Lýsti Kristján Viðar því að hann hafi orðið hræddur og án þess að vita hvað hann væri að gera hafi hann gripið í hnífinn sem var fastur við beltið á hægri mjöðm hans, kippt honum úr slíðrinu og rekið hann í blindni aftur fyrir sig. Hafi hann þá stungið í Guðmund. Kvaðst Kristján Viðar ekki geta gert sér grein fyrir hvar hnífurinn hafi komið í hann eða hversu djúpt hann hafi stungist. Um leið hafi Guðmundur linað hálstakið og stuna heyrst frá honum. Kvaðst Kristján Viðar þá hafa losað sig frá Guðmundi og farið yfir í gagnstætt horn stofunnar. Hafi Guðmundur elt hann yfir gólfið, náð aðeins til hans en fallið svo í gólfið. Kristján Viðar sagðist hafa verið enn í frakkanum sem hafi verið fráhnepptur. Í þann mund sem Guðmundur féll í gólfið hafi hann gripið um eina tölu á frakkanum og slitið hana af. Hafi Guðmundur legið á bakinu á gólfinu. Meðan á þessu stóð hafi Tryggvi Rúnar verið staddur einhvers staðar í íbúðinni og Sævar enn inni á salerninu. Kvaðst Kristján Viðar hafa gert sér fljótlega grein fyrir því að Guðmundur væri illa slasaður.²¹⁸ Myndi hann þó ekki eftir því að blætt hafi úr honum. Greindi Kristján Viðar frá því að hann hafi farið fram á gang og barið á salernisdyrnar. Hafi Sævar ekki opnað fyrr en hann hafi verið viss um að um Kristján Viðar hafi verið að ræða. Hafi þeim þremur, Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar, orðið það ljóst að Guðmundur væri alvarlega slasaður og kvaðst Kristján Viðar hafa stungið upp á því að kalla til lögregluna. Hafi Tryggvi Rúnar verið sama sinnis, en ofan á varð að gera það ekki. Hafi þeir borið Guðmund fram í geymsluherbergi og var þá komin nokkuð sterk og vond lykt sem Kristján Viðar kvaðst ekki geta gert sér grein fyrir hvaðan hafi

²¹⁷ Bls. 598.

²¹⁸ Bls. 600.

komið. Hafi Guðmundur virst meðvitundarlaus og töldu þeir hann látinn. Kvaðst Kristján Viðar ekki gera sér grein fyrir hversu langur tími hafi liðið frá því hann stakk hann og þar til þeir báru hann fram, en það hafi ekki verið löng stund, í það minnsta 15 mínútur. Kristján Viðar kvaðst halda að hann hafi gert sér strax grein fyrir því sem hann hafði gert og verið miður sín yfir því. Greindi Kristján Viðar frá því að eftir að þeir hafi lagt Guðmund til í geymslunni hafi þeir tekið leigubifreið einhvers staðar og ekið í henni um Hafnarfjörð nokkra stund, en þá haldið aftur til Sævars. Hafi þeir ekkert rætt saman í leigubifreiðinni. Þegar þeir komu til baka ákváðu þeir að losa sig við lík Guðmundar. Hafi Sævar þá hringt í Albert Klahn og beðið hann að koma á bifreið föður síns. Hafi hann komið á svartri Volkswagen bifreið og hafi Sævar lofað honum hassi í staðinn. Nokkur tími leið þar til Albert kom og á meðan hafi þeir vafið ljósu klæði utan um lík Guðmundar. Kvaðst Kristján Viðar halda að þeir hafi lokið því um leið og Albert hafi komið. Klæddu þeir Guðmund ekki úr neinu nema skónum, en þeir hafi samt verið settir með honum. Beygðu þeir líkama Guðmundar saman þegar þeir vöfðu um hann klæðinu og hafi þá brakað í honum líkt og líkið hafi verið byrjað að stirðna. Lýsti Kristján Viðar því að þeir hafi verið þrír þarna við innpökkunina, eins og það er orðað í skýrslunni, þegar Erla hafi birst allt í einu, en hann hafi ekki vitað til þess að hún hafi verið heima. Kvaðst Kristján Viðar hafa hætt við innpökkunina og farið að tala við Erlu, en Sævar og Tryggvi Rúnar hafi lokið verkinu. Kvaðst Kristján Viðar ekki muna betur en að hann hafi sagt Erlu hvað hafi skeð, í það minnsta reynt að gera henni það skiljanlegt. Þá taldi hann sig hafa sagt henni að Albert væri á leiðinni.²¹⁹ Kvaðst Kristján Viðar halda að Erla hafi sagst ekki skipta sér af þessu. Hafi hann þá snúið sér aftur að félögum sínum og aðstoðað við að ljúka innpökkuninni. Minnti Kristján Viðar að Guðmundur hafi verið klæddur úr jakkanum áður en vafið hafi verið um hann og hann látinn fylgja með ásamt skónum þegar hann hafi verið urðaður um nóttina. Kvaðst Kristján Viðar ekki hafa orðið var við að annað hafi verið tekið af honum.²²⁰ Kristján Viðar lýsti því hvernig þeir þrír báru lík Guðmundar út úr húsinu. Þegar út hafi komið hafi hann hætt burðinum og farið á undan Sævari og Tryggva Rúnari að bifreið Alberts og spurt hann hvort hann vissi hvað stæði til og hafi Albert þá sagt Sævar hafa greint sér frá því. Kvaðst Kristján Viðar ekki hafa minnst á það berum orðum við Albert hvað væri um að vera. Hafi hann sest í aftursæti bifreiðarinnar og tekið á móti byrði Sævars og Tryggva Rúnars. Lögðu þeir lík Guðmundar þvert á gólfið á milli fram- og aftursætis bifreiðarinnar. Hafi Tryggvi Rúnar sest við hlið hans í aftursætinu en Sævar í framsætið. Minnti hann að Sævar hafi farið aftur inn í húsið. Óku þeir af stað út úr Hafnarfirði til suðurs í átt að Keflavík. Hafði ekkert verið ákveðið fyrirfram um hvert skyldi halda nema í hraunið sunnan Hafnarfjarðar. Kvaðst Kristján Viðar ekki muna greinilega eftir ferðalaginu í bifreiðinni, nema að þeir hafi ekið veginn að Sædýrasafninu en svo aftur á Reykjanesbraut. Hafi þeir ekið til móts við Álverið og svo út af Reykjanesbrautinni í gagnstæða átt. Þar hafi verið ekið eftir einhverjum malarvegi, eða þar til Albert taldi sér ekki fært að aka lengra. Kvaðst Kristján Viðar halda að framundan hafi verið

²¹⁹ Bls. 600.

²²⁰ Bls. 602.

einhver hæð og Sævar hafi farið út að kanna hvort hún væri bílfær. Hvernig sem það hafi verið þá var ekki ekið lengra. Þá hafi Tryggvi Rúnar einnig farið út úr bifreiðinni og þeir Sævar lagt af stað með lík Guðmundar. Kvaðst Kristján Viðar ekki hafa farið um leið út úr bifreiðinni en svo elt þá þegar þeir hafi verið komnir spölkorn frá. Hafi hann þá hjálpað þeim að bera líkið. Kvaðst hann ekki vita með vissu eða gera sér grein fyrir því hversu langt þeir hafi gengið, en það hafi verið í það minnsta 100 metrar frá bifreiðinni. Lýsti Kristján Viðar því að þeir hafi sett líkið ofan í hraunsprungu sem hafi verið svo djúp að sprungubarmarnir hafi gnæft yfir höfuðið á honum þegar hann hafi verið kominn ofan í hana.²²¹ Hafi sprungan komið svolítið inn undir sig niðri við botninn og myndað þar eins og hellisskúta. Lögðu þeir lík Guðmundar inn í hellisskútann ásamt jakka hans og skóm og velti Tryggvi Rúnar stórum steini að sem þeir svo lögðu yfir líkið. Steinninn hafi ekki náð að hylja líkið alveg svo afganginn huldi Kristján Viðar með smásteinum. Að því loknu héldu þeir til baka að bifreiðinni. Mundi Kristján Viðar ekki betur en að henni hafi verið ekið heim til hans og Tryggvi Rúnar komið með honum heim. Kvaðst Kristján Viðar hafa beðið Tryggva Rúnar um að dvelja hjá sér um nóttina þar sem honum hafi liðið bölvánlega eftir þetta allt saman. Hélt hann að Sævar hafi orðið eftir í bifreiðinni hjá Alberti. Greindi Kristján Viðar frá því að hann og Tryggvi Rúnar hafi ekki farið strax að sofa heldur tekið inn LSD töflur. Hafi þeir þó á endanum sofnað og ekki vaknað fyrr en seint daginn eftir. Hafi þeir þá talað um hvort þessi atburður hafi virkilega átt sér stað en þeir voru þá enn undir áhrifum LSD. Sagði Kristján Viðar að þeir hafi talið sér trú um að atburðurinn hafi aldrei skeð. Viðurkenndi Kristján Viðar að þegar atburðurinn hafi átt sér stað hafi hann og Tryggvi Rúnar báðir verið undir áhrifum áfengis og lyfja, í það minnsta hann. Kvaðst Kristján Viðar vilja taka það fram að það væri nokkur tími síðan hann hafi rifjað atburðina upp fyrir sér eins og hann hafi nú skýrt frá þeim. Nánar tiltekið hafi það verið tveimur dögum áður en gæsluvarðhaldsúrskurður var síðast kveðinn upp yfir honum. Aftur á móti hafi hann ekki óskað eftir því fyrr en í gær að skýra rannsóknarlögreglunni frá þessu. Kvaðst Kristján Viðar halda að hann og Tryggvi Rúnar hafi ekki sofnað þarna um nóttina heima hjá honum heldur verið í móki undir áhrifum LSD. Þá kvaðst hann vilja taka það fram að sú vonda lykt sem hann hafi fundið hafi verið af Guðmundi og Tryggvi Rúnar hafi verið frammi á gangi íbúðarinnar á meðan hann og Guðmundur hafi tekist á og því hafi hann ábyggilega ekki séð hvað hafi gerst. Bókað var í skýrsluna að yfirheyrslunni hafi lokið klukkan 19:45.²²²

138. Þennan sama dag, 7. apríl 1976, voru birtar fréttir af Geirfinnsmálinu og Guðmundarmálinu í Dagblaðinu. Fram kom að geðrannsókn banamanna Guðmundar væri ekki hafin og mjög erfiðlega gengi að afla upplýsinga hjá rannsóknarlögreglunni og sakadómi um gang rannsóknar morðmálanna. Þá sagði að ökumaður bifreiðar á V-númeri sem lögregla hafi lýst eftir hafi gefið sig fram. Ástæða þess að hann hafi ekki gefið sig fram strax hafi verið sú að lýst hafi verið eftir Moskvitch bifreið, en bifreið hans hafi verið annarrar tegundar. Fullyrt var í fréttinni að framburður ökumannsins

²²¹ Bls. 601.

²²² Bls. 602.

tæki af öll tvímæli um að stúlkan hafi skýrt rétt frá um ferð sína frá Keflavík umræddan morgun. Loks kom fram að dómsrannsókn væri hafin í Geirfinnsmálinu og því færu stöðugar yfirheyrslur fram.²²³

139. Mánudaginn 12. apríl 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Örn hafi hringt klukkan 09:15 að beiðni færsluritara. Hafi færsluritari borið upp erindi sitt við Arnar með beiðni um hjálp fyrir Kristján Viðar og Tryggva Rúnar frá geðlækni vegna ákveðinna þátta í skapgerð þeirra. Fram hafi komið eindregin beiðni þeirra þess efnis.
140. Þriðjudaginn 13. apríl 1976 var bókað í fangelsisdagbókina um kvöldið að [ÓmL], bróðir Tryggva Rúnars, hafi komið klukkan 20:10 með umbeðna Biblíu. Bókað var um komu [HiL], bróður Tryggva Rúnars, klukkan 20:45 með sendingu til hans af páskaegg, öli og sælgæti.²²⁴
141. Laugardaginn 17. apríl 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 17.55 að [PS] hafi komið með öl og sælgæti til Tryggva Rúnars. Hafi hún fengið útsaumaðar gallabuxur hjá honum.
142. Laugardaginn 24. apríl 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 17.30 um símtal frá [StT], móður Tryggva Rúnars, með fyrirspurn um hvort hún mætti senda syni sínum smurbrauð. Bókaði færsluritari um að hann hafi aftekið slíkt með öllu og hafi hún látið það gott heita.²²⁵
143. Sunnudaginn 25. apríl 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 14:20 af Gunnari Guðmundssyni, forstöðumanni og færsluritara, um að hafa tekið allt út frá Sævari nema harðfisk og smávegis annað matarkyns. Hafi hann ákveðið að ekki yrði talað orð við Sævar í náinni framtíð og að honum yrði ekki afhentar bækur, spil eða annað til dægrastyttingar á meðan hann lýgur annan úr og annan í við yfirheyrsluaðilana og þar á meðal vararíkissaksóknara. Í lok færslunnar sagði að viðhafa ætti sömu aðferð og notuð hafi verið á [HÓ] á sínum tíma.²²⁶
144. Þriðjudaginn 27. apríl 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 14:35 að Tryggvi Rúnar hafi verið tekinn til yfirheyrslu af Ívari Hannessyni vegna ávísanamisferlis.²²⁷ Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið færður á klefa sinn klukkan 15:15. Klukkan 20:50 var svo bókað um komu [ÓmL], bróður Tryggva, með sendingu af sælgæti, ávöxtum og skólabókum.
145. Fimmtudaginn 29. apríl 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 23:00 að faðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu af fötum til hans.²²⁸
146. Föstudaginn 30. apríl 1976 var bókað í dagbók fangelsisins að Sigurbjörn Víðir hafi flutt Tryggva Rúnar fyrir sakadóm Reykjavíkur klukkan 10:00.²²⁹ Þennan dag var

²²³ Bls. 605.

²²⁴ Dagbók nr. 4, bls. 88.

²²⁵ Dagbók nr. 4, bls. 96.

²²⁶ Dagbók nr. 4, bls. 96b. Sjá einnig bls. 33_AO–AP.

²²⁷ Dagbók nr. 4, bls. 99.

²²⁸ Dagbók nr. 4, bls. 101b.

²²⁹ Dagbók nr. 4, bls. 101b.

dómþing sett og tekin fyrir rannsókn vegna hvarfs Guðmundar Einarssonar.²³⁰ Bókað var að Hallvarður Einvarðsson vararíkissaksóknari hafi sótt þing af hálfu ákærvaldsins ásamt Nirði Snæholm aðalvarðstjóra. Þá voru bókaðir mættir Hilmar Ingimundarson og Örn Clausen, réttargæslumenn Tryggva Rúnars og Alberts. Klukkan 10:17 kom Tryggvi Rúnar og bókað að hann hafi skýrt frá á sama hátt og í skýrslu hans hjá rannsóknarlögreglu 9. janúar 1976. Kvaðst hann ekki muna í hvaða húsi þessi atburður hafi átt sér stað og ekki heldur hvernig hafi staðið á ferðum hans þangað. Tryggvi Rúnar sagðist muna að Kristján Viðar hafi verið að deila við mann og hafi þær deilur endað með átökum. Kvaðst Tryggvi Rúnar hafa slegið manninn niður og séð að Sævar hafi sparkað í höfuðið á honum. Hafi maðurinn ekki hreyft sig eftir þetta og hafi þeir félagar farið með hann fram í geymsluherbergi og rætt svo sín á milli hvað þeir skyldu gera. Kvaðst Tryggvi Rúnar ekki muna eftir því að hafa flutt manninn í bifreið Alberts Klahn. Tók Tryggvi Rúnar fram að hann hafi ætlað sér að ganga á milli þegar Kristján Viðar hafi verið í átökum við manninn og kvaðst halda að Sævar hafi beðið sig um það.²³¹ Klukkan 10:49 var bókað að Albert hafi komið fyrir dóminn til samprófunar. Bókað var að gætt hafi verið ákvæða en þess getið að frekara samræmi milli Alberts og Tryggva Rúnars hafi ekki náðst. Viku þeir frá og var dómþingi slitið.²³²

147. Í dagbók fangelsisins var bókað 30. apríl 1976 að Páll Arnór Pálsson, réttargæslumaður Kristjáns Viðars, hafi rætt við skjólstæðing sinn ásamt Sigurbirni Víði milli klukkan 12:10 og 13:00. Klukkan 14:00 var bókað um komu Hallvarðs Einvarðssonar, Arnar Clausen, lögmans, og Alberts Klahn Skaftasonar. Tíu mínútum síðar var bókað að Sævar hafi verið tekinn fram til viðtals við Sigurbjörn Víði, Hallvarð og Örn Clausen, réttargæslumann Alberts²³³ Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir. Klukkan 14:40 var bókað að Albert Klahn hafi verið færður fyrir Sævar og framangreinda menn. Klukkan 15:40 var samprófun bókuð lokið og Sævar færður inn á klefa.²³⁴ Fyrir liggur skýrsla um samprófunina þar sem bókað var að Albert Klahn héldi fast við sinn fyrri framburð. Ræddi hann við Sævar og rakti fyrir hann ferðina frá því að Sævar hafi hringt í hann 27. janúar 1974. Hafi Sævar sagt framburð Alberts ósannan og spurt hann að því hvenær hann hafi fyrst komið heim til hans að Hamarsbraut 11. Hafi Albert sagt það hafa verið á aðfangadag jóla 1973 þegar hann hafi ekið Sævari frá Grýtubakka að Hamarsbraut. Kvað Sævar það rétt. Albert rakti svo ferð sem hann kvaðst hafa farið í ásamt Sævari, Tryggva Rúnari og Kristjáni Viðari um haustið 1974. Sagði hann að Sævar hafi komið til sín og beðið sig um að aka sér sem hann hafi gert. Sævar sagði framburð Alberts ósannindi og tóman uppspuna. Bókað var í skýrsluna að Sævar hafi neitað því harðlega að þetta hafi átt sér stað.²³⁵

²³⁰ Bls. 270.

²³¹ Bls. 271.

²³² Bls. 272.

²³³ Dagbók nr. 4, bls. 101b.

²³⁴ Dagbók nr. 4, bls. 102.

²³⁵ Bls. 654.

148. Fyrir liggur skýrsla Njarðar Snæhólm, dagsett 2. maí 1976, um leit að líkamsleifum Guðmundar Einarssonar. Fram kom að Njörður hafi farið ásamt 18 nemendum úr lögregluskólanum suður í hraun við Sædýrasafnið. Leitað hafi verið á svæðinu frá Sædýrasafninu að Reykjanesbraut og girðingu sem liggur yfir gamla veginn að gömlu ruslahaugum Hafnarfjarðar. Leitað hafi verið í einni röð, þrisvar sinnum svæðið endilangt og þrisvar sinnum þversum. Farið hafi verið í allar holur og gjótur, laust grjót og dauður mosi færður til. Fram kom að ekkert hafi fundist nema kindabein og rusl. Bókað var að leitinni hafi hætt klukkan 15:00 og þá hafi verið farið suður að Óttastaðagryfjum og leitað þar eina umferð, án árangurs. Þar hinum megin vegar hafi Gísli Guðmundsson og Borgþór Þórhallsson lögreglumenn verið að leit ásamt 30 skátum.²³⁶
149. Þriðjudaginn 4. maí 1976 var birt frétt í Tímanum þar sem fjallað var um árangurslausa leit lögreglu að líki Guðmundar Einarssonar. Um 50 manns hafi tekið þátt í leitinni, nemar úr Lögregluskólanum og menn úr hjálparsveit skáta. Haft var eftir Erni Höskuldssyni að búast mætti við frekari leit að líki Guðmundar, en leitað hafi verið á þremur stöðum. Leit á tveimur svæðum hafi verið tilkomin vegna ábendinga frá bílstjóra sem hafi verið fenginn til þess að flytja líkið út í hraunið. Einnig hafi verið stuðst við framburð þriggja banamanna Guðmundar „eftir föngum“.²³⁷
150. Miðvikudaginn 5. maí 1976 var [HMW], systir Valdimars Olsen, yfirheyrð sem vitni hjá lögreglu. Var tilefni yfirheyrslunnar bókað sem vitneskja hennar um ríffil í eigu Valdimars. Kvaðst hún halda að faðir hans hafi gefið honum ríffilinn en hann hafi verið geymdur á heimili þeirra að Framnesvegi. Greindi [HMW] frá atviki í byrjun ágúst 1973 þegar Kristján Viðar, Sævar og Albert hafi komið heim til sín á Framnesveginn en þá hafi Erla verið hjá sér. Um kvöldið hafi þær farið upp í Borgarfjörð á blót. Um nóttina hafi Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar komið í leigubifreið til þeirra í þeim tilgangi að skila henni rífflinum sem þeir sögðust hafa tekið af heimilinu. Var það Kristján Viðar sem gekkst við því að hafa tekið ríffilinn. Kvaðst hún ekki muna hvort hún hafi tekið við rífflinum þá eða hvort þeir hafi tekið hann og skilað honum seinna.²³⁸
151. Í dagbók fangelsisins þennan dag var bókað meðal annars að klukkan 21:25 hafi Kristján, Erla og Sævar mætt í samprófun. Klukkan 22:15 var bókað að Sævar og Kristján Viðar hafi verið færðir aftur á klefa. Rannsóknargögn um samprófunina liggja ekki fyrir. Klukkan 23:20 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi komið frá Kristjáni Viðari á klefa númer tvö og þess getið að Kristján hafi fengið tvær Mogadon töflur í stað Truxal. Klukkan 00:30 var bókað að Erla hafi verið færð á klefa og Sigurbjörn Víðir farið heim.
152. Í dagbók fangelsisins 8. maí 1976 var bókað að bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu á ávöxtum, kexi og teiknitækjum.²³⁹

²³⁶ Bls. 657.

²³⁷ Bls. 664.

²³⁸ Bls. 666.

²³⁹ Dagbók nr. 4, bls. 110.

153. Sakadómur Reykjavíkur sendi frá sér fréttatilkynningu 10. maí 1976. Þar sagði að umfangsmikil rannsókn hafi farið fram til að upplýsa um afdrif tveggja horfinna manna, Guðmundar Einarsonar og Geirfinns Einarssonar. Greint var frá stöðu rannsóknar á hvarfi Guðmundar, að þrír sættu gæsluvarðhaldi vegna málsins, en lík Guðmundar væri enn ófundið.
154. Fimmtudaginn 13. maí 1976 var bókað meðal annars í rannsóknardagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis að [ÞS], fyrrverandi kærasta Tryggva Rúnars Leifssonar, hafi verið að hælast um af því að hafa sloppið vel frá viðtali við Sigurbjörn Víði rannsóknarlögglummann. Hafi [ÞS] sagst vita hvernig atburðurinn hafi gerst og um felustað. Bókað var að þar ætti hún við um annaðhvort eða bæði lík þeirra Guðmundar og Geirfinns.²⁴⁰
155. Mánudaginn 17. maí 1976 var bókað í rannsóknardagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis að upplýsingar hafi borist frá Birgi Baldurssyni, gæslumanni í fangelsinu að Litla-Hrauni, að Tryggvi Rúnar og samfangi hans [BVA] hafi verið miklir trúnaðarvinir í fangelsinu. Hafi [BVA] lýst því yfir að vita ýmislegt um málin, eins og hann hafi orðað það. Bókað var að Njörður Snæhólm hafi tekið skýrslu af honum, en ekkert hafi komið þar fram sem máli hafi skipt.²⁴¹
156. Föstudaginn 21. maí 1976 var bókað í fangelsisdagbókina að klukkan 20:30 var bókað að [ÓmL], bróðir Tryggva Rúnars, hafi komið með sendingu til hans.
157. Miðvikudaginn 26. maí 1976 var bókað í fangelsisdagbókina klukkan 20:40 að sending hafi borist til Tryggva Rúnars frá bræðrum hans.²⁴²
158. Föstudaginn 28. maí 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 10:10 að hringt hafi verið í Hilmar Ingimundarson, réttargæslumann Tryggva Rúnars, að hans beiðni.
159. Sunnudaginn 30. maí 1976 var bókað í fangelsisdagbókina að [ÓmL], bróðir Tryggva Rúnars, hafi komið með sendingu til hans klukkan 16:00.
160. Mánudaginn 31. maí 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 20:50 að Sigurbjörn Víðir hafi farið inn á klefa til Tryggva Rúnars í 15 mínútur. Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir.
161. Þriðjudaginn 1. júní 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Tryggva Rúnar til yfirheyrslu milli klukkan 09:50 og 10:50.²⁴³ Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir. Klukkan 14:05 var bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið tekinn til yfirheyrslu en settur aftur á klefa sinn klukkan 15:00. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið tekinn til yfirheyrslu milli klukkan 20:45 og 22:10. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir. Klukkan 22:55 var bókað að ræða þyrfti við lækni í sambandi við Tryggva Rúnar.²⁴⁴

²⁴⁰ Bls. 1050.

²⁴¹ Bls. 1058.

²⁴² Dagbók nr. 4, bls. 129.

²⁴³ Dagbók nr. 4, bls. 132b.

²⁴⁴ Dagbók nr. 4, bls. 133.

162. Miðvikudaginn 2. júní 1976, var bókað í fangelsisdagbókina klukkan 17:22 að Sigurbjörn Víðir, Högni fangavörður, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi rætt saman. Klukkan 19:00 var bókað að Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi verið færðir inn á klefa. Rannsóknargögn um samtalið liggja ekki fyrir. Í athugasemd við færsluna var bókað að Högni hafi verið viðstaddur samtalið að ósk Sigurbjörns Víðis.
163. Fimmtudaginn 3. júní 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sigurbjörn Víðir hafi komið klukkan 12:45 og talað við Tryggva Rúnar. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi lokið samtalinu klukkan 13:55.²⁴⁵ Rannsóknargögn um samtalið liggja ekki fyrir. Klukkan 21:00 var bókað í dagbókina að Kristján Viðar hafi verið færður fram til viðtals við Sigurbjörn Víði. Tíu mínútum síðar var bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fram til viðtals við Kristján Viðar og Sigurbjörn Víði. Klukkan 22:50 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi lokið viðtali sínu við Kristján Viðar og Tryggva Rúnar og þeir færðir inn á klefa sína.²⁴⁶ Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir.
164. Föstudaginn 4. júní 1976 var bókað í fangelsisdagbókina klukkan 17:40 að Örn hafi hringt og boðað komu Hilmaris Ingimundarsonar, réttargæslumanns Tryggva Rúnars, til viðtals við skjólstaðing sinn. Klukkan 19:30 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi hringt og beðið um mann á aukavakt um kvöldið vegna samprófunar. Bókað var að Hlynur Þór hafi gefið kost á sér.²⁴⁷ Klukkan 21:50 var bókað að Tryggvi Rúnar, Kristján Viðar og Sævar hafi verið teknir fram til samtals hjá Sigurbirni Víði og Hlyni Þór Magnússyni, fangaverði. Klukkan 23:50 var bókað að Tryggvi Rúnar og Kristján Viðar hafi verið færðir inn á klefa en Sævar klukkan 00:07.²⁴⁸ Rannsóknargögn um samtalið liggja ekki fyrir.
165. Laugardaginn 5. júní 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Guðsteinn læknir hafi komið milli klukkan 09:25 og 10:30 og tekið meðal annarra Tryggva Rúnar, Sævar og Erlu til viðtals, breytt lyfjum og bætt við lyfjum. Klukkan 10:45 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Sævar fram til yfirheyrslu. Var Sævar færður á klefa sinn klukkan 12:00. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir. Klukkan 16:30 var bókað að Sævar hafi verið færður aftur til yfirheyrslu hjá Sigurbirni Víði. Klukkustund síðar var Tryggvi Rúnar færður fram til samprófunar við Sævar. Klukkan 18:15 var bókað að þeir hafi báðir verið færðir aftur á klefa sína.²⁴⁹ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir, hvorki um yfirheyrsluna yfir Sævari né samprófun Tryggva Rúnars og Sævars.
166. Daginn eftir var bókað í fangelsisdagbókina að Sigurbjörn Víðir hafi komið klukkan 10:30 og rætt við Kristján Viðar og Erlu inni á klefum þeirra og farið síðan heim. Rannsóknargögn um vitjanirnar liggja ekki fyrir. Bókað var klukkan 21:45 að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Tryggva Rúnar til viðtals. Bókað var klukkan 23:40 að

²⁴⁵ Dagbók nr. 4, bls. 134.

²⁴⁶ Dagbók nr. 4, bls. 134b.

²⁴⁷ Dagbók nr. 4, bls. 135.

²⁴⁸ Dagbók nr. 4, bls. 135b.

²⁴⁹ Dagbók nr. 4, bls. 135b.

samtali Sigurbjörns Víðis og Tryggva Rúnars hafi lokið. Rannsóknargögn um samtalið liggja ekki fyrir.²⁵⁰

167. Mánudaginn 7. júní 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sævar hafi verið færður fram til viðtals við Sigurbjörn Víði klukkan 13:45. Bókað var að litlu síðar hafi Tryggvi Rúnar verið færður fram til viðtals. Klukkan 17:15 var bókað í dagbókina að Sævar og Tryggvi Rúnar hafi verið færðir á klefa sína. Klukkan 20:05 var bókað að Sigurbjörn Víðir og Hlynur Þór, fangavörður, hafi farið með Kristján Víðar í leiðangur. Komu þeir tilbaka klukkan 22:20. Rannsóknargögn um leiðangurinn liggja ekki fyrir.²⁵¹
168. Daginn eftir, 8. júní 1976, var bókað í fangelsisdagbókina klukkan 16:20 að lögð hafi verið skilaboð fyrir Pál Arnór Pálsson, réttargæslumann Kristjáns Viðars, um að hafa samband að hans beiðni. Klukkan 19:40 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Kristján Viðar til viðtals og stuttu síðar hafi Erla Bolladóttir bæst í hópinn, eins og það var orðað í færslunni.²⁵² Klukkan 21:20 var bókað í dagbókina að Kristján Viðar og Erla hafi verið færð aftur á klefa.²⁵³ Rannsóknargögn um sampröfunina liggja ekki fyrir.
169. Miðvikudaginn 9. júní 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 17:00 að Sævar hafi verið færður fyrir Örn og Hallvarð til framhaldsúrskurðar. Bókað var að Jón Oddsson réttargæslumaður hafi komið á sama tíma og verið viðstaddur. Var þinghald háð í sakadómi Reykjavíkur þennan dag og tekið fyrir rannsókn vegna hvarfs Guðmundar Einarssonar og kveðinn upp úrskurður. Vísað var til þess að Sævar, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi allir viðurkennt að Guðmundur hafi látið lífið í átökum við þá. Þá sagði að rannsókn málsins væri enn ekki lokið, meðal annars ætti eftir að finna lík Guðmundar. Auk þess væri geðrannsókn ekki lokið. Var Sævar úrskurðaður í áframhaldandi 90 daga gæsluvarðhald.²⁵⁴ Klukkan 19:40 var bókað að samband hafi náðst við Guðstein lækni og ítrekað við hann að símsenda lyf fyrir meðal annars Tryggva Rúnar.²⁵⁵
170. Daginn eftir, 10. júní 1976, var bókað í fangelsisdagbókina klukkan 15:10 að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Tryggva Rúnar til viðtals.²⁵⁶ Var því lokið klukkan 15:30. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir. Bókað var klukkan 16:40 að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Kristján Viðar til viðtals. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir. Þá var bókað klukkan 17:15 að Örn Höskuldsson hafi tekið Erlu til viðtals. Var samtali þeirra lokið klukkan 17:40. Rannsóknargögn um samtalið liggja ekki fyrir. Þá var bókað klukkan 18:10 að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Kristján Viðar til viðtals til klukkan 19:00. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um viðtalið. Bókað var klukkan 23:00 að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Kristján Viðar til samtals og Tryggva Rúnar

²⁵⁰ Dagbók nr. 4, bls. 136.

²⁵¹ Dagbók nr. 4, bls. 136b.

²⁵² Dagbók nr. 4, bls. 137.

²⁵³ Dagbók nr. 4, bls. 137b.

²⁵⁴ Bls. 272–273.

²⁵⁵ Dagbók nr. 4, bls. 138.

²⁵⁶ Dagbók nr. 4, bls. 138b.

- hálf tíma síðar. Klukkan 00:45 var bókað að Kristján og Tryggvi hafi verið færðir inn á klefa sína. Rannsóknargögn um samprófunina liggja ekki fyrir.²⁵⁷
171. Föstudaginn 11. júní 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Njörður Snæhólm hafi tekið Tryggva Rúnar til yfirheyrslu milli klukkan 12:55 og 13:15, ásamt óþekktum þriðja aðila.²⁵⁸ Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir. Klukkan 22:15 var bókað að Örn hafi komið með sendingu til Erlu. Bókað var klukkan 22:20 að Kristján Viðar hafi verið færður fram til viðtals við Sigurbjörn Víði. Klukkan 23:35 var bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fram til þeirra. Klukkan 23:45 voru Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar færðir á klefa sína.
172. Laugardaginn 12. júní 1976 var bókað í fangelsisdagbókina að Guðsteinn læknir hafi komið klukkan 09:30 og rætt við Tryggva Rúnar og Kristján Viðar meðal annarra. Klukkan 13:30 kom [ÓmL], bróðir Tryggva Rúnars, með sendingu til hans. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi látið sækja Tryggva Rúnar og leyft þeim bræðrum að talast við. Klukkustund síðar fór [ÓmL] og var Tryggvi Rúnar þá færður á klefa sinn.²⁵⁹ Bókað var klukkan 23:05 að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Tryggva Rúnar til yfirheyrslu til klukkan 23:50.²⁶⁰
173. Daginn eftir, 13. júní 1976, var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Kristján Viðar hafi verið færður fram til skýrslutöku hjá Sigurbirni Víði. Bókað var að Kristján Viðar hafi verið færður á klefa sinn klukkan 15:45 og á sama tíma hafi Tryggvi Rúnar verið sóttur fram. Fóru Sigurbjörn Víðir og Örn með Tryggva Rúnar í bíltúr og komið aftur klukkan 18:20. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir, hvorki um skýrslutökuna né bíltúrinn.²⁶¹
174. Meðal rannsóknargagna liggja skrif Tryggva Rúnars í gæsluvarðhaldinu, svokölluð „játningaskýrsla“, sem að framan greinir. Fyrir liggur færsla í játningaskýrslu Tryggva Rúnars þennan sama dag. Á forsíðu færslunnar sagði: „Til minnis. Kæri Hr. Sigurbjörn Víðir Eggertsson. Frá Tryggva Rúnari Leifssyni“. Tryggvi Rúnar ritaði athugasemd á forsíðuna þar sem sagði orðrétt: „P.s. það sem mér rifjast upp og ég festi á blað, til minnis hjá mér og verði vonandi til góðs í þessu leiðindamáli sem við getum kallað „mál minnisleysisins hjá mér“ og ég held að það megi fullyrði Kristjáni. En svo er annar eins og við vitum sem veit meira og getur sagt hvernig þetta átti sér stað og ég fullyrði að hann geti vísað á hvar staðurinn er. En við verðum að trúá að þetta komi. Trú, von, kærleikur. Tryggvi.“²⁶² Á næstu síðu játningaskýrslunnar ritaði Tryggvi Rúnar: „Spyrja Kristján um þegar við tölum saman um þessar spurningar.“ Tryggvi Rúnar ritaði fjórar spurningar. Í fyrsta lagi hvort þeir hafi getað farið með strætó til Hafnarfjarðar. Í öðru lagi kvaðst hann muna eftir þeim á rölti við Kópavogshælið við leit að Sævari. Í þriðja lagi hvort þeir hafi getað farið frá Kópavogshæli til Hafnarfjarðar í tveimur ferðum, annars vegar í leigubíl að Kópavogshæli og hins vegar

²⁵⁷ Dagbók nr. 4, bls. 139.

²⁵⁸ Dagbók nr. 4, bls. 139b.

²⁵⁹ Dagbók nr. 4, bls. 140.

²⁶⁰ Dagbók nr. 4, bls. 140b.

²⁶¹ Dagbók nr. 4, bls. 140b–141.

²⁶² Bls. 772.

með strætó til Hafnarfjarðar. Velti Tryggvi Rúnar því fyrir sér í fjórða lagi hvort það gæti hafa verið svo að þeir hafi farið með [VigG] í leigubíl að Kópavogshæli en farið síðan í bæinn aftur en væflast um og farið með strætó til Hafnarfjarðar. Loks setti Tryggvi Rúnar fram þá spurningu hvort þeir hafi ekki verið blankir.²⁶³ Tryggvi Rúnar ritaði aðra færslu í játningaskýrsluna þennan dag þar sem hann sagðist minna eða ráma í að þeir hafi verið að leita að húsinu sem Sævar hafi búið í. Hafi það komið einhvern veginn þegar hann hafi farið 13. júní að húsinu. Greindi Tryggvi Rúnar frá því að honum hafi fundist sem hann hafi kannast við húsið sem hafi staðið fyrir neðan. Hafi komið upp í huga hans líkt og þeir hafi sagt: „Spyrjum í þessu húsi“ og gamall maður hafi komið til dyra.²⁶⁴ Setti Tryggvi Rúnar fram þá spurningu hvort Kristján Viðar myndi eftir því. Í næstu færslu á eftir sagði orðrétt: „Svo með Guðmund, hvort hann hafi verið með, veit ég ekki. En samt finnst mér eins og við höfum ekki verið tveir, að einhver hafi verið nálægur okkur, þó ég komi því ekki fyrir mig. Enda kannski ekki skrítið því ég þekkti þennan mann ekki svo ég viti til, svo þá hef ég gefið honum lítinn gaum. Já, svo eftir rúmlega 2 ár auðvitað er ég óþolinmóður að muna þetta ekki, úr því ég var hér með í ferðum.“²⁶⁵

175. Miðvikudaginn 16. júní 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 20:50 að [HiL] hafi komið með sendingu til Tryggva Rúnars bróður síns.
176. Fyrir liggur minnisblað Kristjáns Péturssonar, deildarstjóra Tollgæslunnar á Keflavíkurflugvelli og Gísla Pálssonar lögregluþjóns, dagsett sama dag, um viðræður þeirra við [MhilG] á Spáni vegna aðildar hennar að hasssmugli. Fram kom að Sævar hafi kyrkt stúlku í Vík í Mýrdal og kastað líki hennar í sjóinn til að villa um fyrir verknaðinum. Þá var bókað í minnisblaðið að skömmu eftir að Sævar og félagar hafi orðið Guðmundi Einarssyni að bana hafi Sævar farið með [HJP] í ferðalag. Hafi Sævar þá verið búinn að ákveða að drepa [HJP] vegna vitneskju hans um morðin og lausmælgis hans. Eftir að þeir hafi verið komnir á staðinn hafi [HJP] fengið hugboð um hvað hafi staðið til og leitað hjálpar. Bókað var í minnisblaðið að [MhilG] hefði þessar upplýsingar frá [MÁ]. Þá greindi [MhilG] frá því að Tryggvi Rúnar hafi keypt stóra kjötöxi rétt áður en Guðmundur hafi verið myrtur. Hafi öxin verið notuð til að búta í sundur líkama Guðmundar sem síðan hafi verið að einhverju leyti geymdur í ísskáp um stundarsakir. Þá var greint frá þeim upplýsingum að [HJP] hafi komið í heimsókn til Sævars stuttu eftir lát Guðmundar og þá verið boðið upp á blóðte sem sagt hafi verið úr nautablóði. Rétt á eftir hafi [HJP] verið spurður hvernig honum þætti blóðið úr Guðmundi. Kvaðst [MhilG] einnig hafa þetta eftir [MÁ]. Þá sagði hún lík Guðmundar vera grafið skammt frá húsinu þar sem hann lét lífið og sagði [SGÍ] vita um þann þátt málsins.²⁶⁶ Var minnisblaðið sent frá sakadómi í ávana- og fíkniefnamálum til Hallvarðs Einvarðssonar, vararíkissaksóknara, með bréfi dagsett

²⁶³ Bls. 768.

²⁶⁴ Bls. 770.

²⁶⁵ Bls. 771.

²⁶⁶ Bls. 777.

sama dag.²⁶⁷ Áframsendi Hallvarður minnisblaðið til Arnar Höskuldssonar með bréfi dagsettu 18. júní 1976.²⁶⁸

177. Sunnudaginn 20. júní 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að hringt hafi verið til Arnar klukkan 13:00 og hann látinn vita að úrskurðir Kristjáns Viðars og Tryggva Rúnars rynnu út þann dag. Bókað var að því yrði sinnt. Hafi Örn hringt klukkan 14:40 og beðið fangaverði um að hafa samband við réttargæslumenn Kristjáns Viðars og Tryggva Rúnars vegna úrskurða seinna um daginn. Klukkan 18:15 var bókað um komu Arnar með dómaraþókina og tók hann fyrst Kristján Viðar fyrir dóm og síðar Tryggva Rúnar. Var dómþing sett í sakadómi Reykjavíkur þennan dag og tekið fyrir rannsókn vegna hvarfs Guðmundar Einarssonar og kveðinn upp úrskurður. Vísað var til þess að Sævar, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnari hafi allir viðurkennt að Guðmundur hafi látið lífið í átökum við þá. Þá hafi Kristján Viðar skýrt svo frá 7. apríl 1976 að Guðmundur hafi ekki látist af völdum átaka heldur hafi hann stungið Guðmund með hnífi. Þá sagði að rannsókn málsins væri enn ekki lokið, meðal annars ætti eftir að athuga málsatvik með tilliti til framburðar Kristjáns Viðars um hnífstunguna auk þess sem lík Guðmundar hafi ekki fundist. Auk þess væri geðrannsókn ekki lokið. Var Kristján Viðar úrskurðaður í áframhaldandi 90 daga gæsluvarðhald.²⁶⁹ Bókað var að Kristján Viðar hafi komið fyrir dóminn klukkan 18:35. Aðrir voru ekki bókaðir mættir. Var úrskurðarorðið lesið í heyranda hljóði og bókað að Kristján Viðar hygðist ekki kæra úrskurðinn til Hæstaréttar Íslands. Vék hann frá klukkan 18:40.²⁷⁰ Í beinu framhaldi var kveðinn upp úrskurður á sömu forsendum yfir Tryggva Rúnari Leifssyni. Var bókað í þingbókina að úrskurðarorð hafi verið lesið í heyranda hljóði og að Tryggvi Rúnar hygðist ekki kæra úrskurðinn. Enginn annar var bókaður mættur. Vék Tryggvi Rúnar frá klukkan 18:47.²⁷¹ Í dagbók fangelsisins var bókað klukkan 18:45 að [ÓmL], bróðir Tryggva Rúnars, hafi komið með sendingu til hans og á sama tíma hafi [JÓC], bróðir Sævars, einnig komið með sendingu til bróður síns.²⁷²
178. Mánudaginn 21. júní 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að klukkan 13:45 hafi Tryggvi Rúnar verið sóttur af boðunarmanni og fluttur í sakadóm.²⁷³ Bókað var að komið hafi verið með Tryggva Rúnar úr sakadómi klukkan 14:30. Klukkan 16:25 var bókað að Örn komið og farið inn á klefa til Tryggva Rúnars. Bókað var að þeir hafi komið fram klukkan 16:40. Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir.²⁷⁴
179. Þriðjudaginn 22. júní 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sigurbjörn Víðir og Eggert hafi farið í bíltúr með Kristján Viðar klukkan 11:00. Bókað var að þeir hafi komið tilbaka klukkan 11:35, en engin rannsóknargögn um bíltúrinn liggja fyrir. Þá var bókað klukkan 13:00 að Kristján Viðar hafi verið færður fram til viðtals við

²⁶⁷ Bls. 776.

²⁶⁸ Bls. 775.

²⁶⁹ Bls. 274–276.

²⁷⁰ Bls. 274.

²⁷¹ Bls. 276–277.

²⁷² Dagbók nr. 5, bls. 1b.

²⁷³ Dagbók nr. 5, bls. 2.

²⁷⁴ Dagbók nr. 5, bls. 2b.

Eggert.²⁷⁵ Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem haft er eftir Kristjáni Viðari að hann vilji að nokkru leyti breyta framburði sínum sem hann hafi gefið 7. apríl 1976 um að hafa stungið Guðmund með hnífi sem hafi orðið hans bani. Kvað hann það ekki rétt og sagðist ekki hafa stungið Guðmund með hnífi eða öðru. Rétt væri að hann, Tryggvi Rúnar og Sævar hafi lent í átökum við Guðmund heima hjá Sævari í Hafnarfirði og þau átök hefðu leitt til dauða Guðmundar. Kvaðst Kristján Viðar hafa greint rétt frá tilkomu hnífsins, en vildi ekki fullyrða um hvort hann hafi tekið hann með í þessa örlagaríku ferð til Hafnarfjarðar. Greindi Kristján Viðar frá því að hann og Tryggvi Rúnar hafi hitt Guðmund í Hafnarfirði en farið á mis við Sævar. Þeir hafi ekki hitt Sævar fyrr en þeir þrír hafi verið komnir að húsinu hjá Sævari. Kvaðst Kristján Viðar hafa áður lýst herbergjaskipan í húsinu, en ekki muna eftir þvottaherberginu. Sagði hann það geta stafað af sínu minnisleysi. Komið hafi til átaka milli Guðmundar, Tryggva Rúnars og Sævars inni í svefnherberginu út frá missætti í milli Sævars og Guðmundar. Átökin hafi borist fram í stofuna þar sem Kristján Viðar kvaðst hafa tekið þátt í þeim. Kvaðst hann ekki muna greinilega eftir því hvernig átökin hafi gengið fyrir sig í smáatriðum. Kvaðst hann muna eftir að Guðmundur hafi tekið sig hálstaki aftan frá. Myndi hann eftir Tryggva Rúnari yfir Guðmundi líkt og hann héldi honum niðri. Þá hafi Sævar sparkað í Guðmund liggjandi.²⁷⁶ Hafi Sævar svo hlaupið fram á salernið og læst að sér. Lýsti Kristján Viðar því að hann og Tryggvi Rúnar hafi þá áttað sig á því að Guðmundur hafi ekki staðið upp og eitthvað alvarlegt væri að honum. Þegar Sævar hafi komið fram aftur hafi þeir rætt þann möguleika að hringja í lögregluna en ekki hafi orðið af því. Rámaði Kristján Viðar í að Tryggvi Rúnar hafi lagt það til að skilja Guðmund eftir á einhverjum húströppum. Hafi þeir ákveðið að sjá hvort Guðmundur myndi ekki hressast við og borið hann fram í geymsluherbergi. Fóru þeir síðan allir þrír úr húsinu um stund og kvaðst Kristján Viðar áður hafa lýst athöfnum þeirra þá. Þegar þeir hafi komið til baka hafi þeim verið það ljóst að Guðmundur væri látinn og ákváðu þeir þá að losa sig við líkið. Hringdi Sævar þá í Albert Klahn og hafi hann komið stuttu seinna. Lýsti Kristján Viðar því að á meðan þeir biðu Alberts hafi þeir vafið líkinu inn í eitthvað sem hafi líkst rúmlaki og Sævar lagði til. Kvað Kristján Viðar það hafa verið á þeirri stundu sem Erla hafi birst allt í einu en hann hafi áður greint frá því. Þá kvaðst hann áður hafa lýst líkflutningnum í bifreiðinni og Albert hafi verið á svartri Volkswagen bifreið föður síns. Kvaðst Kristján Viðar hafa spurt Albert hvort hann vissi hvað væri í gangi og sagði Kristján hann hafa kinkað kolli til samþykkis. Hafi Sævar stjórnað ökuferðinni og vísaði Kristján Viðar til skýrslu sinnar frá 7. apríl 1976 um ferðina sjálfa. Kvaðst hann þó ekki muna eftir því að þeir hafi klætt Guðmund úr nokkru. Bókað var eftir Kristjáni Viðari að lögreglan hafi nokkrum sinnum ekið með sig suður fyrir Hafnarfjörð til að athuga hvort hann kannaðist við einhvern stað þar sem Guðmundur hafi verið urðaður. Kvaðst Kristján vera mikið búinn að hugsa þetta og finnst helst koma til greina að þeir hafi ekið að rauðamalargryfju sem sér hafi verið sagt að heiti Lónakotsgrýfja, en skammt frá henni væri gömul fjárborg hlaðin úr grjóti. Haft var eftir Kristjáni Viðari að farið hafi verið

²⁷⁵ Dagbók nr. 5, bls. 3b.

²⁷⁶ Bls. 783.

með sig á þennan stað og fyndist honum hann kannast við sig þar líkt og hann hafi komið þar áður.²⁷⁷ Kvaðst hann vera þess viss að það gæti ekki hafa verið nema í þessu tilviki. Þegar þeir hafi verið á ferð með líkið hafi að vísu verið myrkur. Sagði hann ferðina til baka og athafnir þeirra eftir það hafa verið, að því er hann best myndi, líkt og hann hafi síðast skýrt frá. Í lok skýrslunnar var bókað að ástæða þess að hann hafi breytt skýrslu sinni frá 7. apríl 1976 hafi verið sú að það sem hann hafi nú sagt væri hið sanna og rétta í málinu. Kvaðst Kristján Viðar ekki geta gert sér ljósa grein fyrir því hvers vegna hann hafi farið að tala um þennan hníf, einhvern veginn hafi honum fundist þá að hann hafi beitt honum. Bókað var að yfirheyrslunni hafi lokið klukkan 14:50.²⁷⁸ Í dagbók fangelsisins var bókað að Kristján Viðar hafi verið settur á klefa klukkan 16:45.²⁷⁹

180. Í dagbók fangelsisins þennan sama dag, 22. júní 1976, klukkan 17:40 var bókað um komu Ásgeirs Karlssonar geðlæknis sem hafi tekið Erlu til viðtals til klukkan 18:00. Var Erla þá færð á klefa sinn og Tryggvi Rúnar tekinn fram til viðtals við geðlækninn.²⁸⁰ Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið færður á klefa sinn klukkan 19:15.²⁸¹
181. Fimmtudaginn 24. júní 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Njörður Snæholm hafi komið klukkan 13:40 og rætt við Kristján Viðar og Tryggva Rúnar. Bókað var að Njörður hafi farið klukkan 14:05 og Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar verið færðir á klefa sína. Klukkan 17:30 var bókað að Ásgeir Karlsson geðlæknir hafi komið til að ræða við Erlu og Tryggva Rúnar. Var Erla færð á klefa sinn klukkan 18:30 að loknu viðtali við Ásgeir geðlækni. Á sama tíma var Tryggvi Rúnar færður fram til viðtals við geðlækninn. Var Tryggvi Rúnar færður á klefa sinn klukkan 19:15 að loknu viðtali við Ásgeir geðlækni.²⁸²
182. Fyrir liggur færsla í játningaskýrslu Tryggva Rúnars þennan sama dag. Þar segir orðrétt: „Skrifað 24/6 1976 af Tryggva Rúnari Leifssyni til vinar síns Sigurbjörns Víðis Eggertssonar. Samt ekki komið frá honum sjálfum heldur finnst mér þetta gott Víðir minn kær því þú átt fjölskyldu og ég les þetta oft sjálfur. Þinn vinur Tryggvi R. Leifsson.“ Á fjórum blaðsíðum ritaði Tryggvi Rúnar upp reglur upp úr bók sem væru til þess að skapa trúarlegt andrúmsloft á heimilinu, eins og hann orðaði það í játningaskýrslunni.²⁸³
183. Þriðjudaginn 29. júní 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 13:10 að Jón M. Gunnarsson, rannsóknarlögreglumaður og Gísli H. Guðjónsson, starfsmaður sakadóms, hafi komið með tæki sem kallaðist lygamælir. Hafi þeir tekið til viðtals fangann [GuBj] og prófuðu meðal annars tækið í viðtalinu og var útkoman sú að [GuBj] hafi logið flestu því sem hann hafi verið spurður um. Bókað var að þeir

²⁷⁷ Bls. 784.

²⁷⁸ Bls. 785.

²⁷⁹ Dagbók nr. 5, bls. 4.

²⁸⁰ Dagbók nr. 5, bls. 4.

²⁸¹ Dagbók nr. 5, bls. 4b.

²⁸² Dagbók nr. 5, bls. 6.

²⁸³ Bls. 789–792.

hafi farið klukkan 14:30 eftir að hafa prófað lygamælirinn á Hlyni Þór, fangaverði, að hans eigin ósk. Var þess getið að Hlynur hafi logið fremur litlu, en þó svolítið, eins og það var orðað í færslunni. Klukkan 18:55 var bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fram til viðtals við Ásgeir Karlsson geðlækni.

184. Miðvikudaginn 30. júní 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sigurbjörn Víðir hafi komið og talað við Sævar og Tryggva Rúnar. Var þess getið að eftir að Sævar hafi verið settur inn á klefa sinn hafi Kristján Viðari verið bætt í hópinn. Bókað var klukkan 18:45 að Tryggvi Rúnar og Kristján Viðar hafi verið færðir á klefa sína í bili að minnsta kosti, eins og það var bókað.²⁸⁴ Rannsóknargögn um samprófunina liggja ekki fyrir.
185. Fyrir liggur fimm blaðsíðna færsla í játningaskýrslu Tryggva Rúnars dagsett þennan sama dag sem stíluð er til Sigurbjörns Víðis með orðunum: „Kæri Víðir!“. Greindi Tryggvi Rúnar frá upplýsingum um nokkra menn sem Sigurbjörn Víðir hafði spurt hann um.²⁸⁵
186. Föstudaginn 2. júlí 1976 var bókað í fangelsisdagbókina klukkan 20:20 að Sigurbjörn Víðir hafi farið og þá nýlega talað við Kristján Viðar og Tryggva Rúnar. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessi viðtöl.²⁸⁶
187. Fyrir liggur færsla dagsett sama dag í játningaskýrslu Tryggva Rúnars. Stílaði hann færsluna til Sigurbjörns Víðis. Fram kom að það eina sem hann gæti ímyndað sér væri að hann hafi verið í leðurjakknum sínum sem hann hafi keypt af [ViG] leigubílstjóra. Kvaðst Tryggvi Rúnar ekki geta ímyndað sér aðra yfirhöfn en leðurjakkann á þessu tímabili því hann hafi alltaf verið í honum.²⁸⁷ Þá kvaðst hann halda að hann hafi verið í peysu sem hann ætti ennþá, röndóttri. Tryggvi Rúnar sagðist ekki vita í hvaða buxum hann hafi verið í, hann hafi átt alls konar gallabuxur. Kæmi hann engum sérstökum fyrir sig í hugarum hvernig sem hann reyndi.²⁸⁸ Varðandi skótau sagðist Tryggvi Rúnar örugglega hafa verið í uppháu leður hermanskónum sem Sævar hafi stolið og gefið sér. Kvaðst hann hafa skilið þá eftir á Litla-Hrauni þar sem komið hafi verið gat á þá.²⁸⁹ Greindi Tryggvi Rúnar frá því að hann hafi yfirleitt alltaf verið í leðurjakknum og skónum. Hann hafi farið í þessu á ball sem og í vinnuna hjá Glit, en þar hafi hann starfað um það leyti sem þessi atburður hafi átt að ske, eins og hann orðaði það.²⁹⁰
188. Laugardaginn 3. júlí 1976, var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Guðsteinn læknir hafi komið klukkan 09:45 og rætt við Sævar og Tryggva Rúnar meðal annarra. Bókað var klukkan 10:30 að Tryggvi Rúnar hafi verið færður til viðtals við Sigurbjörn Víði til klukkan 11:20 og var þá færður á klefa sinn aftur. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir. Bókað var í fangelsisdagbókina að Eggert og

²⁸⁴ Dagbók nr. 5, bls. 10.

²⁸⁵ Bls. 795–799.

²⁸⁶ Dagbók nr. 5, bls. 12.

²⁸⁷ Bls. 802.

²⁸⁸ Bls. 803.

²⁸⁹ Bls. 804.

²⁹⁰ Bls. 805.

Sigurbjörn Víðir hafi komið klukkan 21:10 ásamt bróður Tryggva Rúnars og ræddu þeir allir saman við Tryggva til klukkan 21:40. Klukkan 22:35 var bókað að bróðir Tryggva Rúnars hafi komið og rætt við Sigurbjörn Víði.

189. Sunnudaginn 4. júlí 1976 var bókað í fangelsisdagbókina klukkan 15:00 að Ásgeir Karlsson geðlæknir hafi komið og talað við Erlu og Tryggva Rúnar. Bókað var um komu [ÓmL] bróður Tryggva Rúnars með sendingu til bróður síns. Klukkan 17:00 var bókað að Ásgeir geðlæknir hafi farið.²⁹¹ Kom Ásgeir geðlæknir aftur klukkan 20:45 og tók Tryggva Rúnar til viðtals í klukkustund.
190. Þriðjudaginn 6. júlí 1976 sendi Ásgeir Friðjónsson, dómari í sakadómi í ávana- og fíkniefnamálum, upplýsingaskýrslu lögreglunnar í Reykjavík um framburð [FKS], dagsett sama dag. Fram kom að [FKS] hafi greint svo frá að Kristján Viðar hafi rætt um hvarf Guðmundar við ýmsa aðila að Laugavegi 32, án þess þó að skýra nánar hvað við væri átt eða við hverja hann hafi rætt. Hafi [FKS] bætt því við að eflaust hafi Kristján Viðar rætt um hvarf Geirfinns við sömu aðila og á sama stað.²⁹²
191. Sama dag var bókað í rannsóknardagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis að þeir hafi rætt við eiganda fornverslunar við Grettisgötu í Reykjavík vegna ísskáps sem núverandi eigandi hússins við Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði, [SL], hafi selt skömmu eftir að hann hafi keypt húsið. Kvaðst fornsalinn kannast við að hafa keypt ísskápinn af [SL] en sagðist hafa selt hann aftur og hafa enga hugmynd um hver kaupandinn hafi verið.²⁹³
192. Fimmtudaginn 8. júlí 1976 var bókað í fangelsisdagbókina að Tryggvi Rúnar hafi verið sóttur klukkan 08:10 og fluttur á Kleppsspítala í læknisskoðun og síðan í heilalínurit að Eiríksgötu 29. Var komið með hann aftur í fangelsið klukkan 11:30. Á sama tíma var bókað að Bjarni Matthíasson rannsóknarlögreglumaður hafi tekið sálfræðipróf frá Tryggva Rúnari og Sævari og farið með inn á Klepp til Gylfa Ásmundssonar sálfræðings.²⁹⁴ Klukkan 21:45 var bókað að [ÓmL], bróðir Tryggva Rúnars, hafi rætt við Sigurbjörn Víði og Tryggva Rúnar í horninu.²⁹⁵ Lauk viðtali Tryggva Rúnars við bróður sinn klukkan 22:25 og var bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið færður á klefa sinn. Kom [ÓmL] aftur klukkan 23:00 með sendingu til Tryggva.
193. Föstudaginn 9. júlí 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Eggert og Sigurbjörn Víðir hafi komið klukkan 10:20 og tekið [GJT] til viðtals. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna, en tilefnið var bókað sem kunningsskapur hans við [HJÞ]. Fram kom að vitninu væri kunnugt um að [HJÞ] hafi verið góður kunningi Sævars. Kvaðst hann sjálfur kannast við Sævar, en lítið þekkja hann. Hafi [HJÞ] ekki sagt sér mikið af samskiptum þeirra nema það að hann væri hræddur um líf sitt. Kvaðst vitnið halda að það væri eitthvað í sambandi við Sævar. Hafi [HJÞ] greint honum frá því að Sævar hafi hótad honum lífláti. Kvaðst vitnið ekki vita hvers vegna. Kvaðst hann þekkja Erlu mun betur en Sævar, en hvorki hún né Sævar hafi sagt sér frá ferðum

²⁹¹ Dagbók nr. 5, bls. 13.

²⁹² Bls. 817.

²⁹³ Bls. 1064.

²⁹⁴ Dagbók nr. 5, bls. 15.

²⁹⁵ Dagbók nr. 5, bls. 15b.

þeirra eða gerðum. Minntist hann þess ekki að þau hafi nokkurn tímann minnst á Geirfinn eða Guðmund. Var yfirheyrslunni lokið klukkan 11:10.²⁹⁶ Á sama tíma var bókað í fangelsisdagbókina að [GJT] hafi verið færður á klefa og Sigurbjörn Víðir hafi tekið [HJP] til skýrslutöku í horninu. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kemur að tilefnið sé ummæli vitnisins um gerðir Sævars og Erlu. Kvaðst [HJP] þekkja Sævar náðið og talið hann vin sinn en þó aldrei hafa treyst honum og aldrei vitað fullkomlega hvar hann hefði hann. Þá kvaðst [HJP] þekkja Erlu töluvert og treysta henni mun betur en Sævari. Eftir að fréttir hafi borist af hlutdeild þeirra í mannhvörfunum hafi hann ekki lengur talið þau til vina sinna. Kvaðst hann vel geta trúað þeim báðum til að hafa átt hlutdeild í málunum, sér í lagi Sævari. Greindi vitnið frá því að þegar þeir hafi umgengist hvað mest þá hafi Sævar oft talað um að láta fólk hverfa og beinlínis um að drepa fólk. Hafi hann talið það mjög auðvelt hér á landi án þess að það kæmist nokkurn tímann upp. Kvaðst vitnið ekki muna hvaða aðferðir Sævar hafi nefnt, en mundi eftir því að Sævar hafi talað um að fá erlendan aðila, svo sem frá Púertó Ríkó, til að vinna verkið og borga honum fyrir.²⁹⁷ Greindi hann frá því að Sævar hafi hótad sér lífláti þegar þeim sinnaðist í eitt sinn. Kvaðst vitnið muna eftir því að Sævar hafi sagt sér að vara sig svo ekki færi fyrir honum líkt og Guðmundi og Geirfinni. Kvaðst vitnið á þeim tíma ekki hafa tekið neitt mark á þessu þar sem hann hafi ekki vitað að Sævar hafi átt þátt í hvarfi þeirra.²⁹⁸ Þá greindi vitnið frá heimsókn sinni til Sævars og Erlu þar sem þau þá bjuggu í Hafnarfirði, sennilegast í fyrrihluta febrúar 1974. Kvað vitnið Sævar ekki hafa verið heima þar sem hann hafi þá verið í gæsluvarðhaldi. Var Erla heima og taldi vitnið ábyggilegt að [HeG] hafi einnig verið á staðnum. Kvaðst [HJP] muna eftir að hafa séð blóð í gólfteppinu í svefnherberginu og á kæliskáp sem hafi verið þar inni. Kvaðst vitnið einhverra hluta vegna hafa farið að gramsa í kæliskápnum og fundið þar tvo taupoka utan af hassi. Var þá ákveðið að sjóða pokana þar sem soðið hafi svipuð áhrif og neysla hassefnis. Sagðist [HJP] hafa strax tekið eftir blóðblettum á taupokunum og hafi Erla sagt blóðið vera nautsblóð. Kvaðst vitnið hafa drukkið soðið með bestu lyst en mundi ekki hvort Erla eða [HeG] hafi drukkið það. Greindi vitnið frá því að Erla hafi sagt blóðið í teppinu og á kæliskápnum hafa komið eftir að Sævar hafi verið að handleika nautakjöt. Í vetur hafi Erla hins vegar sagt honum að blóðið hafi í raun verið mannsblóð. Var yfirheyrslunni lokið klukkan 14:50.²⁹⁹

194. Í fangelsisdagbókina var bókað að [HJP] hafi verið settur á klefa klukkan 12:20 en færður aftur í skýrslutöku til Eggerts klukkan 13:15.³⁰⁰ Bókað var klukkan 15:30 að [HJP] hafi verið sleppt lausum. Þá var bókað að Gylfi Ásmundsson sálfræðingur hafi rætt við Sævar inni á klefa númer 13, vegna aðstæðna í húsinu, milli klukkan 16:20 og 17:15. Þá var bókað um komu Sigurbjörns Víðis og Hilmars Björnssonar lögreglumanns með [GEPB]. Var hann tekinn til skýrslutöku í horninu klukkan 18:00. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem tilefni yfirheyrslunnar er bókað sem

²⁹⁶ Bls. 818–819.

²⁹⁷ Bls. 820.

²⁹⁸ Bls. 821.

²⁹⁹ Bls. 823.

³⁰⁰ Dagbók nr. 4, bls. 16.

kunningsskapur vitnisins við Kristján Viðar og Tryggva Rúnar. Greindi vitnið frá samkvæmi sem hann hafi verið staddur í heima hjá Kristjáni Viðari að Grettisgötu í Reykjavík, skömmu eftir hvarf Guðmundar. Hafi Sævar einnig verið þar staddur og nokkrar stúlkur. Hafi hvarf Guðmundar komið til tals og kvaðst vitnið muna eftir því að Kristján Viðar hafi þá sagt að hann vissi um málið og að hann hefði látið Guðmund hverfa. Minnti vitninu að ástæðan þar að baki hafi eitthvað verið tengd fíkniefnum. Mundi vitnið eftir því að hafa spurt Kristján Viðar að því hvað hann hefði gert við líkið og hafi hann þá sagt að þeir hefðu sett það í hraunið við Grindavíkurafluggjarann af Keflavíkurveginum. Kvaðst vitnið minna að Kristján Viðar hafi nefnt Sævar í þessu sambandi, en kvaðst ekki muna eftir að Tryggvi Rúnar hafi verið nefndur á nafn. Kvaðst vitnið hafa ráðið það af tali Kristjáns Viðars að Guðmundur hafi ekki verið sá fyrsti sem hafi horfið af hans völdum. Greindi vitnið frá því að þegar Kristján Viðar hafi talað um þetta mál í samkvæminu þá hafi sér þótt það svo fjarstæðukennt að hann hafi ekkert mark tekið á því. Kvaðst vitnið hafa heyrt það frá mörgum aðilum að Sævar hafi verið í fjárhagslegum tengslum við eigendur Klúbbsins og hafi það verið nefnt í tengslum við Geirfinnsmálið. Lauk yfirheyrslunni klukkan 19:00.³⁰¹ Bókað var í fangelsisdagbókina að Sigurbjörn Víðir og Hilmar lögreglumaður hafi farið með vitnið að yfirheyrslunni lokinni klukkan 19:20.³⁰²

195. Sunnudaginn 11. júlí 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 21:10 að sending hafi borist til Tryggva Rúnars frá öllum heima, eins og það var orðað í færslunni.³⁰³
196. Mánudaginn 12. júlí 1976 var bókað í fangelsisdagbókina að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Kristján Viðar til viðtals milli klukkan 13:25 og 14:20. Klukkan 14:35 var Tryggvi Rúnar færður fram til viðtals við Sigurbjörn Víði. Var viðtalinu lokið klukkan 14:50. Rannsóknargögn um viðtölin við Kristján Viðar og Tryggva Rúnar liggja ekki fyrir, önnur en færsla í rannsóknardagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi farið inn á klefa til Erlu klukkan 16:00. Tuttugu mínútum síðar var bókað að þau hafi flutt sig fram í horn. Var Erla færð aftur á klefa sinn klukkan 16:45. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir, hvorki um vitjunina á klefa Erlu né viðtalið önnur en bókun í rannsóknardagbókina. Þar kemur fram að þennan dag hafi Erlu, Kristjáni og Tryggva verið sýnd grunnteikning af kjallaraíbúðinni að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði og niðurröðun á húsgögnum í hana, svo og afstöðu af geymslunni og öðru því sem í kjallaranum var. Var þess getið að niðurröðunin hafi verið samkvæmt frásögn Erlu. Bókað var að Kristján Viðar og Tryggvi hafi báðir talið röðun húsgagna í íbúðinni verið rétta eftir því sem þeir best myndu. Kristján Viðar hafi reyndar talið að einn stóll í stofunni hafi staðið á öðrum stað. Var það borið undir Erlu og aðspurð sagði hún það mjög sennilega rétt hjá Kristjáni Viðari. Bókað var að þau hafi verið spurð um hvar Guðmundur Einarsson hafi legið á gólfinu. Orðrétt var bókað: „Nú að sjálfsögðu Erla hún gat ekki um það sagt. Það hefur aldrei komið fram að hún hafi vitað um það eða séð, þegar átökin áttu sér stað, en þeim bar saman Tryggva Rúnari og

³⁰¹ Bls. 824–825.

³⁰² Dagbók nr. 5, bls. 16b.

³⁰³ Dagbók nr. 5, bls. 17b.

Kristjání um þann stað þar sem að þeir bentu báðir á sama staðinn á teikningunni, þar sem Guðmundur er sagður hafa legið eftir átökin áður en hann var borinn fram í geymsluna.“ Var þess getið að Erla hafi verið spurð hvort hún hafi einhvern tímunn, og þá hvar, hreinsað blóð í íbúðinni. Hafi Erla svarað því fyrst að þeir skyldu spyrja [HJP] um það. Síðan hafi hún bent á að sig minnti að hún hafi hreinsað upp blóð á gólfinu eða úr teppinu í innra herberginu þar sem ísskápurn og eldunarplatan hafi líka verið. Þá kvaðst hún ekki frá því að hafa hreinsað blóð af ísskápnum. Hafi hún ekki verið klár á því hvernig þetta blóð hafi komið til.³⁰⁴

197. Mánudaginn 12. júlí 1976 var bókað í fangelsisdagbókina klukkan 18:00 að Sigurbjörn Víðir hafi komið ásamt Gísla H. Guðjónssyni rannsóknarlögreglumanni með lygamæliapparatið, eins og það var orðað. Bókað var að Erla hafi verið fyrst tekin fyrir. Klukkan 19:15 var bókað að Erla hafi verið færð inn í varðstjóraherbergi til að ljúka við krossapróf. Á sama tíma hafi Tryggvi Rúnar verið tekinn fram og beitt fyrir apparatið, eins og það var bókað. Klukkan 20:40 var orðrétt bókað: „Fór Gísli Guðjónsson, sálf.“
198. Þriðjudaginn 13. júlí 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sigurbjörn Víðir hafi komið klukkan 14:55 og talað við Tryggva Rúnar og Erlu á klefum þeirra. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessar vitjanir. Klukkan 17:10 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi farið inn á klefa til Kristjáns Viðars. Bókað var að Örn hafi komið klukkan 17:20 og farið inn á klefa til Tryggva Rúnars í 15 mínútur. Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir. Klukkan 17:40 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi komið fram af klefa Kristjáns. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um vitjunina. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi rætt við Erlu frá klukkan 17:50 til 18:05. Bókað var um komu Gísla Guðjónssonar, rannsóknarlögreglumanns og sálfræðings, klukkan 18:20. Klukkan 18:50 var bókað að Kristján Viðar hafi verið færður fram til Gísla Guðjónssonar í apparatið, eins og það var orðað í færslunni. Var Kristján Viðar færður aftur á klefa sinn klukkan 20:35 og með próf með sér sem Gísli Guðjónsson hafi lagt fyrir hann. Fimm mínútum síðar var bókað að Gísli hafi farið og boðað komu sína aftur næsta dag til að sækja prófið.³⁰⁵
199. Í rannsóknardagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis var bókað þennan dag að leitað hafi verið aðstoðar vestur-þýsks sérfræðings og rannsóknarlögreglumanns að nafni Schütz. Hafi hann óskað eftir því að fá teppin af Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði til rannsóknar í Þýskalandi. Bókað var að haft hafi verið samband við verslunina Axminster um teppaskiptin, en þess getið að þeir myndu vera viðstaddir og taka ljósmyndir um leið og teppin yrðu tekin af. Myndu Axminster sjá um að pakka teppunum inn til sendingar og leggja ný teppi á íbúðina.³⁰⁶
200. Sama dag, 13. júlí 1976, var frétt um komu erlenda sérfræðingsins á forsíðu Þjóðviljans. Þar kom fram að Baldur Möller, ráðuneytisstjóri í dómsmálaráðuneytinu, hafi staðfest það sem rétt að dómsmálaráðherra hafi haft forgöngu um að þýski

³⁰⁴ Bls. 1070.

³⁰⁵ Dagbók nr. 5, bls. 19b.

³⁰⁶ Bls. 1071.

sakamálasérfræðingurinn kæmi til landsins.³⁰⁷ Fullyrt var í frétt blaðsins að ekki fengist séð hvernig þýski sérfræðingurinn ætti að koma að gagni. Mergurinn málsins væri sá að alvöru rannsókn, eins og það var orðað, hafi ekki hafist fyrr en einu og hálfu ári eftir að atburðurinn hafi átt sér stað. Þegar svo langur tími væri liðinn væri nær ógerlegt að fá botn í málið nema fyrir heppni.³⁰⁸

201. Föstudaginn 16. júlí 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að farið hafi verið með Sævar í heilalínurit klukkan 08:30. Þá var bókað klukkan 09:20 að komið hafi verið með Sævar til baka. Á sama tíma var bókað að við yfirferð á klósetti og baði hafi fundist brúnt bréf í poka, falið við vask inni á baðinu. Í bréfinu hafi fundist duft með rauðum ögnum sem benti til þess að um væri að ræða skammt af kvöldlyfjum Sævars sem hann hafi reynt að fela þarna. Bókað var að í kvöldlyfjum Sævars hafi verið þrjár 50 mg Largactil töflur með rauðri húð, tvær Somadril töflur og ein 5 mg Diazepam tafla.³⁰⁹ Í færslunni var rakið að bréfpakkinn hafi verið þurr sem benti til þess að hann hafi ekki verið þarna lengi, en Sævar hafi farið í bað kvöldið áður. Bókað var að Sævar hafi ekki fengið nein lyf síðan 12. júlí 1976, en þá hafi hann alfarið neitað lyfjum. Bókað var að Sævar hafi viðurkennt að þetta væri frá sér komið, en hafi ekki komið með fullkomna skýringu á því hvenær eða hvers vegna hann hafi látið þetta þarna. Eins vantaði skýringu á því hvernig hann hafi komist yfir bréfið. Bókað var að Sævar hafi sagt einn varðstjórnari hafa misst það úr lyfjaglasinu og á borðið hjá sér og skilið það eftir þar. Var þess getið að þær sendingar sem Sævar hafi fengið og færsluritari hafi afgreitt til hans hafi verið teknar úr öllum pokum og umbúðum sem hægt hafi verið að skrifa á og látnar í glæra plastpoka sem væru til notkunar í fangelsinu. Tíu mínútum síðar var bókað um komu Arnar sem hafi talað stutta stund við Erlu og Tryggva Rúnar á klefum þeirra. Rannsóknargögn um vitjanirnar liggja ekki fyrir. Bókað var klukkan 14:00 að Sigurbjörn Víðir hafi farið með Tryggva Rúnar út í leiðangur og í heimsókn til ömmu hans. Komu þeir til baka klukkan 14:55. Bókað var klukkan 16:25 að Tryggvi Rúnar hafi verið fluttur á Litla-Hraun í samræmi við ákvörðun Arnar Höskuldssonar. Klukkan 17:00 var bókað að Erla og Sævar hafi verið færð fram til samtals í horninu í áheyrn Sigurbjörns Víðis og Eggerts. Var þess getið með bókun klukkan 20:00 að samtal þeirra stæði enn yfir. Bókað var í dagbókina klukkan 20:15 að Erla og Sævar hafi verið færð á klefa sína. Rannsóknargögn um samtal þeirra liggja ekki fyrir. Fimm mínútum síðar var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi farið inn á klefa til Erlu til klukkan 21:05. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um vitjunina.³¹⁰
202. Laugardaginn 17. júlí 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðsteinn læknir hafi komið klukkan 09:30 og rætt við Erlu. Tuttugu mínútum síðar var bókað að Erla hafi verið færð fram til viðtals við Sigurbjörn Víði. Klukkan 10:00 var Sævar færður fram í hornið til Erlu og Sigurbjörns Víðis.³¹¹ Klukkan 12:00 var bókað að Erla

³⁰⁷ Bls. 829.

³⁰⁸ Bls. 830.

³⁰⁹ Dagbók nr. 5, bls. 20b.

³¹⁰ Dagbók nr. 5, bls. 21b.

³¹¹ Dagbók nr. 5, bls. 21b.

- og Sævar hafi verið færð á klefa sína. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um samtal þeirra.
203. Daginn eftir var bókað í fangelsisdagbókina að Erla hafi verið færð fram til viðtals við Sigurbjörn Víði klukkan 09:20. Klukkan 09:45 var bókað að Sævari hafi verið bætt við í hornið, eins og það var orðað í færslunni. Bókað var klukkan 12:55 að Erla og Sævar hafi verið færð á klefa sína.³¹² Rannsóknargögn um samtal þeirra liggja ekki fyrir.
204. Mánudaginn 19. júlí 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að lyf hafi verið sótt í apótekið, 300 stykki af Magnýl, 100 stykki af Methylpenicillin og 2000 g Chloral. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Erlu og Sævar fram til samprófunar milli klukkan 13:30 og 19:25.³¹³ Klukkan 20:20 var bókað að Sigurbjörn Víðir og Hlynur Þór fangavörður hafi farið úr húsi með Erlu og Sævar. Bókað var að Sævar væri járnaður við Hlyn. Komu þau til baka klukkan 22:50 samkvæmt bókun í dagbók, en rannsóknargögn um ferðina liggja ekki fyrir.³¹⁴
205. Daginn eftir, 20. júlí 1976, var bókað í fangelsisdagbókina að Sævar og Erla hafi verið færð fram til samprófunar klukkan 10:20. Klukkan 12:50 var bókað að Sigurbjörn Víðir og Hlynur Þór hafi farið með Erlu og Sævar í leiðangur og hafi Sævar verið járnaður við Hlyn. Bókað var um komu þeirra til baka klukkan 14:30 og þess getið að Erla og Sævar hafi verið færð í hornið. Klukkan 16:10 var bókað að Erla og Sævar hafi verið færð á klefa sína. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir, hvorki um svokallaða samprófun né leiðangurinn. Klukkan 20:39 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi rætt við Sævar og Erlu til klukkan 22:20.³¹⁵ Rannsóknargögn um samtalið liggja ekki fyrir.
206. Miðvikudaginn 21. júlí 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sævar hafi verið færður fram til yfirheyrslu hjá Sigurbirni Víði klukkan 10:00 en færður aftur á klefa sinn klukkan 10:15. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir. Klukkan 14:35 var bókað að Sigurbjörn Víðir og Hallvarður vararíkissaksóknari hafi farið eftir að hafa rætt stutta stund við Erlu. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir. Bókað var klukkan 17:40 að Erla hafi verið færð fram til tals við Sigurbjörn Víði. Tíu mínútum síðar var bókað að Sævar hafi verið færður fram til tals við Erlu og Sigurbjörn Víði. Bókað var að yfirheyrslu yfir Sævari og Erlu hafi lokið klukkan 19:40 og þau sett á klefa sína. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna yfir þeim.³¹⁶
207. Fimmtudaginn 22. júlí 1976 bókaði færsluritari í fangelsisdagbókina klukkan 08:45 um að hann hafi í samráði við Sigurbjörn Víði og áður tekna ákvörðun Arnar Ármanns, varðstjóra, samþykkt að Sævar fengi að reykja fjórar til fimm sígarettur á dag þar til annað yrði ákveðið. Bókað var klukkan 10:15 að Erla hafi verið tekin til yfirheyrslu af Sigurbirni Víði. Klukkan 10:35 var Sævar færður fyrir Sigurbjörn Víði til yfirheyrslu saman með Erlu.³¹⁷ Bókað var klukkan 12:00 að Sævar hafi verið færður

³¹² Dagbók nr. 5, bls. 22.

³¹³ Dagbók nr. 5, bls. 22b.

³¹⁴ Dagbók nr. 5, bls. 23.

³¹⁵ Dagbók nr. 5, bls. 23.

³¹⁶ Dagbók nr. 5, bls. 23b.

³¹⁷ Dagbók nr. 5, bls. 24.

fram á klefa sinn. Var Erla áfram til yfirheyrslu og loks færð á klefa sinn klukkan 12:30. Rannsóknargögn um yfirheyrslurnar yfir þeim liggja ekki fyrir. Bókað var klukkan 20:25 að Sævar og Erla hafi verið færð fram til yfirheyrslu hjá Sigurbirni Víði. Lauk yfirheyrslunni klukkan 21:15 samkvæmt bókun, en rannsóknargögn liggja ekki fyrir.³¹⁸

208. Fyrir liggur bréf frá Jóni Oddssyni, réttargæslumanni Sævars, til Arnar Höskuldssonar, dagsett sama dag, 22. júlí 1976. Í bréfinu sagðist Jón ítreka margítrekuð tilmæli sín um að skjólstæðingur sinn yrði yfirheyrður fyrir dómi, að honum viðstöddum, eða þá að teknar yrðu af honum lögregluskýrslur vegna framburðar hans. Áréttaði hann hinar ýmsu umkvartanir varðandi vistun Sævars og varðhald í fangelsinu. Loks óskaði hann eftir því að fá aðstöðu til að kynna sér gögn málsins.³¹⁹
209. Föstudaginn 23. júlí 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að klukkan 09:30 hafi Sigurbjörn Víðir hafi tekið Sævar til yfirheyrslu. Bókað var klukkan 10:00 að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Erlu fram líka og væru þau hjónaleysein bæði í horninu, eins og það var orðað í færslunni.³²⁰ Bókað var að Sævar og Erla hafi verið færð á klefa sína klukkan 11:40. Rannsóknargögn um yfirheyrslurnar liggja ekki fyrir. Bókað var klukkan 13:30 að Sigurbjörn Víðir og Hlynur Þór hafi farið suður í hraun með Erlu og Sævar. Komu þau til baka klukkan 15:00. Rannsóknargögn um leiðangurinn liggja ekki fyrir. Klukkan 21:45 var bókað að Erla hafi verið færð fram til tals við Sigurbjörn Víði og Hallvarð vararíkissaksóknara. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir. Klukkan 22:35 var bókað að Sævar hafi verið færður fram til viðtalsins. Hafi þau verið sett á klefa sína að lokinni yfirheyrslu klukkan 23:50. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um viðtalið.³²¹
210. Daginn eftir var bókað í fangelsisdagbókina að Sævar hafi verið færður fram til viðtals við Sigurbjörn Víði. Var viðtalinu lokið klukkan 10:00 og var Sævar færður á klefa sinn. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um viðtalið. Bókað var klukkan 12:20 að Hallvarður hafi komið og ætlað að hitta á Sigurbjörn Víði. Lét færsluritari þess getið að hann hafi rætt um stöðu Sævars í Guðmundarmálinu af vissum ástæðum. Fór Hallvarður klukkan 19:15 án þess að hitta á Sigurbjörn Víði, en hann hafi ráðgert að mæta.³²² Bókað var að Hallvarður hafi hringt klukkan 20:05 og boðað komu sína. Hafi hann sagst langa til að tala við Sævar og vantaði aðstoðarmann. Bókað var að það yrði afgreitt. Klukkan 20:40 var bókað um komu Hallvarðs og tekið fram að hann hafi hinkrað með viðtalið á meðan annir væru sem mestar með fangana. Bókað var klukkan 21:05 að Sigurbjörn Víðir hafi komið óvænt og hafi þeir tekið Sævar fram í horn til viðtals. Bókað var klukkan 00:15 að Sævar hafi verið látinn á klefa sinn. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir.³²³

³¹⁸ Dagbók nr. 5, bls. 25.

³¹⁹ Bls. 832_A.

³²⁰ Dagbók nr. 5, bls. 25.

³²¹ Dagbók nr. 5, bls. 26.

³²² Dagbók nr. 5, bls. 26b.

³²³ Dagbók nr. 5, bls. 27.

211. Sunnudaginn 25. júlí 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Erla hafi verið færð í hornið til Sigurbjörns Víðis og Hallvarðs klukkan 11:10. Var hún færð aftur á klefa sinn klukkan 11:55. Bókað var klukkan 14:00 að Sævar hafi verið færður fyrir Hallvarð til yfirheyrslu og aftur á klefa sinn klukkan 15:55. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessar yfirheyrslur. Bókað var klukkan 16:10 að Erla og Kristján Viðar hafi verið færð fyrir Hallvarð.³²⁴ Voru þau færð aftur á klefa sinn klukkan 17:20. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir. Bókað var að Hallvarður hafi ekki haft árangur sem erfiði, eins og það var orðað í færslunni, og farið klukkan 17:30.³²⁵
212. Mánudaginn 26. júlí 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sigurbjörn Víðir hafi talað við Erlu og Sævar milli klukkan 10:00 og 11:45, en rannsóknargögn liggja ekki fyrir. Bókað var klukkan 13:30 að Sigurbjörn Víðir og Högni fangavörður hafi farið með Erlu og Sævar út í hraun. Komu þau til baka klukkan 14:45. Bókað var að Erla hafi verið sett á klefa klukkan 15:00 eftir samtalið og Sævar tíu mínútum síðar. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir, hvorki um leiðangurinn út í hraun né samtölin.³²⁶
213. Daginn eftir var bókað í fangelsisdagbókina að Sigurbjörn Víðir hafi komið klukkan 08:00 og rætt við Sævar og Erlu. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir. Klukkan 13:35 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi komið aftur til viðtals við Sævar og Erlu. Bókað var klukkan 14:50 að Sævar hafi verið settur inn á klefa sinn. Var Erla færð inn á klefa sinn klukkan 16:45 eftir samtalið við Sigurbjörn Víði. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um samtalið.
214. Fyrir liggur ódagsett skýrsla Ásgeirs Karlssonar, geðlæknis um geðrannsókn á Tryggva Rúnari Leifssyni.³²⁷ Að beiðni sakadóms Reykjavíkur rannsakaði Ásgeir geðheilbrigði Tryggva Rúnars Leifssonar. Frá því er greint að Tryggvi Rúnar hafi að mestu leyti verið alinn upp hjá móðurömmu sinni sem hafi rekið heimili sitt í allströngum kristilegum anda. Hann hafi þó ætíð talsvert mikið samneyti við foreldra sína og dvaldist hjá öðru hverju. Heimili þeirra hafi ekki verið ákjósanlegur uppeldisstaður, þar eð þau voru bæði mjög drykkfelld og samkomulag milli þeirra slæmt. Tryggvi segist hafa tekið út venjulegan þroska á fyrstu árum ævi sinnar en hætt námi snemma með slökum árangri. Að skólagöngu lokinni hóf Tryggvi Rúnar atvinnuþátttöku 16 ára gamall en komst fljótlega í slæman félagsskap. Upp frá því hófst afbrotasaga Tryggva er drykkja hans hafi keyrt um þverbak auk lyfjaneyslu og mun einskis hafa verið svifist til að útvega peninga fyrir víni og öðru. Innbrot og ofbeldi þóttu sjálfsagðir hlutir. Hann mun hafa greint frá því að hann hafi alltaf skort framtak og staðfestu til að rífa sig upp úr þessu slæma lífsmunstri þrátt fyrir áhuga á því. Tryggvi Rúnar mun hafa verið lagður inn á sjúkrahús þrisvar sinnum. Orsakir hafa í öll skiptin verið bein afleiðing af áfengis- og lyfjaneyslu. Líkamleg skoðun hafi leitt í ljós að Tryggvi Rúnar hafi verið tæplega meðalmaður á hæð, en þreklega og kraftalega vaxinn, ekkert sjúklegt hafi komið fram við kerfisbundna skoðun líffærakerfa né við neurologiska skoðun. Sálfræðileg athugun hafi verið gerð af Gylfa Ásmundssyni

³²⁴ Dagbók nr. 5, bls. 27.

³²⁵ Dagbók nr. 5, bls. 27b.

³²⁶ Dagbók nr. 5, bls. 28.

³²⁷ Bls. 854–861. Sjá dóm, bls. 370–373.

sálfræðingi á vegum geðlæknisins og lögð fyrir hann ýmis sálfræðipróf. Á einu greindarprófi reyndist greindarvísitala Tryggva Rúnars vera 83, sem er talsvert undir meðallagi, en hann er talinn vera fjarri því að vera vangefinn. Þá hafi þekkingarforði Tryggva reynst lítill sem var talið bera vott um litla greindarfarslega ræktun og lélega skólaundirstöðu. Þá bentu sálfræðiprófin til þess, að Tryggvi væri ekki næmur á mannlegar tilfinningar og jafnframt að dómgreind væri léleg, tilfinningalíf grunnt og líkur á hvatvíslegu atferli. Hann var þannig talin búa við talsverða persónuleikagalla. Dómgreind hans væri léleg og hæfileikinn til geðtengsla lítill og tilfinningar grunnar jafnframt því að vera haldinn nokkrum kvíða og vanmetakennd. Geðlæknirinn lýsti Tryggva sem dálítið kvikum í hreyfingum og órólegum, er greinilega haldinn talsvert mikilli spennu, sem reyndar hafi ekki verið óeðlilegt miðað við aðstæður. Hann hafi gert sér mjög mikið far um að vera kurteis og samvinnulipur allt að því á yfirdrifinn hátt. Hann hafi reynt að vanda sig mjög í frásögn og svara sem nákvæmast. Þrátt fyrir það hafi verið erfitt að fá hjá honum nákvæmt yfirlit yfir lífsferil hans sökum þess hversu óöruggur hann hafi verið og minni ónákvæmt. Hann hafi oft þurft að hugsa sig mikið um og leiðrétt svör sín. Geðslag hans taldi læknirinn einkennast fyrst og fremst af kvíða, spennu og óöryggi. Geðbrigði taldi hann mjög lítil og virst rista grunnt. Engar hugsanatraflanir hafi komið fram, sem rekja mættu til annars en spennu og óöryggis og lélegs minnis og því engin einkenni um geðveiki (psychosis) til staðar. Læknirinn gat þess að ekkert hafi komið fram, sem benti til þess, að Tryggvi væri haldinn ranghugmyndum eða ofskynjunum. Dómgreind virtist talsvert áfátt og skilningur og almennur fróðleikur lítill. Læknirinn getur þess að Tryggvi Rúnar hafi greint frá því að það hafi komið flatt upp á hann þegar hann hafi verið settur í gæsluvarðhald 23. desember 1975. Hann hafi ekki talið sig flæktan í hvarf Guðmundar Einarssonar og hafa farið í mikið uppnám, hafi haldið að það væri verið að beita sig einhverjum bellibrögðum. Hann hafi misst svefn og ekki getað sofið í fjóra sólarhringa eftir að hann var settur inn, hafi verið spenntur, kvíðinn og örvæntingarfullur. Fengið ofheyrnir, heyrt raddir kunningja, bæði karla og kvenna. Það sem hann hafi heyrt var mest sundurlaust málæði, mest rifrildi eða veisluglaumur, eins og í partyi. Tryggvi Rúnar hafi sagt að læknir hafi verið fenginn til sín og gefið sér róandi lyf. Taldi hann að ruglið hafi runnið af sér á nokkrum dögum. Niðurstaða læknisins var að Tryggvi Rúnar væri hvorki vangefinn né haldinn geðveiki (e. psychosis), heldur væri hann illa greindur og haldinn miklum persónuleikagöllum, sem komi fram sem geðvilla (e. psychopathia). Hann hafi verið haldinn drykkjusýki frá 16 ára aldri og háður fíknilyfjum frá 17 ára aldri. Ekki væri til neitt meðferðarform við geðvillu. Geðvilla hans komi fyrst og fremst fram í grunnu tilfinningalífi, litlum hæfileika til geðtengsla og lélegri dómgreind. Sjálfstjórn væri lítil og minnkaði að mun við neyslu áfengis eða fíkniefna, svo hvatir brjótist auðveldar út, svo sem árásargirni eða ofbeldi auk annarra andfélagslegra aðgerða. Tryggvi Rúnar var talinn sakhæfur.

215. Sunnudaginn 1. ágúst 1976 birtist viðtal við [ÖS], fyrrum fanga sem skrifaðist á við Sævar í gæsluvarðhaldinu, í tímaritinu Samúel. Í viðtalinu var rakið samtal blaðamanns tímaritsins við [ÖS] þar sem sá síðarnefndi las upp úr bréfi sem hann sagði stafa frá Sævari og snúast um frásögn Erlu um morðið á Guðmundi. Hafi Sævar

greint frá því sem Erla hafi orðið vitni að þegar hún hafi beðið eftir Sævari að Hamarsbraut 11 á meðan hann föntraði eitthvað í kjallara hússins með félögum sínum. Er henni hafi verið litið niður í kjallarann hafi hún séð þá vera að pakka líki inn í lak.³²⁸ Fullyrti [ÖS] að Sævar hafi í bréfi sínu lýst þessum framburði sem hinu mesta rugli og sagt þetta allt saman vera eitthvað sem Erlu hafi dreymt. Hafi Sævar reynt að segja bæði henni og lögreglunni það allan tímann. Í viðtali við blaðamann kvaðst [ÖS] hafa þurft að skaffa Sævari pappír og penna, Sævar hafi ekki haft neitt slíkt í klefa sínum en [ÖS] kvaðst hafa allt til alls. Um aðferðina við bréfasmyglið kvaðst [ÖS] hafa náð heilum þræði úr lakinu á beddanum sínum, bundið greiðu við annan endann en bréfið við hinn. Síðan hafi hann smeygt greiðunni undir dyrnar og skutlað henni yfir ganginn. Greiðan hafi runnið beint undir klefadyrnar hjá Sævari, sem hafi dregið þráðinn inn og þar með bréfið. [ÖS] kvaðst hafa upplýst Sævar um marga hluti varðandi rannsóknina á Geirfinnsmálinu. Greindi hann frá því að upp hafi komist um bréfaskipti þeirra og kvaðst hann hafa verið settur í handjárn og fótajárn og sýndi blaðamanni mar sem hann sagði vera eftir fótajárnin. Þá hafi Sævar verið sviptur sígarettum og sagði [ÖS] blaðamanni frá því að Sævar hafi iðulega beðið sig um að senda sér sígarettu yfir. Fullyrti hann að fangelsisreglur segðu til um að ekki mætti svipta fanga sígarettum, en fangarnir hefðu ekki fengið að sjá reglurnar þegar þeir hafi beðið um það. [ÖS] greindi einnig frá því að Sævar hafi sent sér eyðublöð sem honum hafi borið að fylla út í tengslum við geðrannsókn. Hafi Sævari fundist spurningarnar fáránlegar og nefndi [ÖS] sem dæmi spurningu um hvort Sævari fyndist sem einhver fylgdist með honum. Fullyrti [ÖS] að ekki væri hægt að svara spurningunni. Ef Sævar hefði svarað játandi yrði hann talinn haldinn ofsóknarbrjálæði, en ef hann hefði svarað neitandi þá yrði hann talinn lygari, enda undir eftirliti í gæsluvarðhaldinu. Sagði hann Sævar hafa neitað því að gangast undir þetta próf. Skoðun sín væri sú að Sævar væri haldinn ofsóknarbrjálæði. Sævar teldi að unnið væri markvisst að því að gera hann brjáláðan svo hægt væri að loka hann inni til æviloka. Þá óttaðist hann líka einhverja fyrir utan fangelsið. [ÖS] greindi blaðamanni frá því að hann teldi Sævar stundum ljúga og nefndi hann sem dæmi að Sævar hafi spurt sig í bréfskiptum þeirra á milli hvort hann hafi ekki heyrt barsmíðar og dynki skömmu áður. Hafi Sævar sagt að fangaverðirnir væru að angra hann svo hann færi á taugum. Kvaðst [ÖS] ekki hafa heyrt neitt en sagðist hafa átt að heyra það sem hefði farið fram í næstu klefum. Í lok viðtalsins var greint frá því að tímaritið Samúel hafi fallist á að kaupa bréfin, en viljað ganga úr skugga um að þau væri ófölsuð. Hafi [ÖS] verið handtekinn áður og því ekkert orðið af viðskiptunum. Gat blaðamaður þess að hann hafi játað fyrir lögreglu að hafa falsað bréfin sem hann hafi falboðið, en hins vegar hafi lögreglan viðurkennt að bréfaskipti hefðu átt sér stað milli Sævars og [ÖS].³²⁹

216. Miðvikudaginn 4. ágúst 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Eggert hafi hringt og beðið um pláss fyrir Tryggva Rúnar, en hann kæmi að austan um kvöldið. Klukkan 22:55 var komið með Tryggva Rúnar frá Litla-Hrauni sem vista ætti í

³²⁸ Bls. 862.

³²⁹ Bls. 865.

fangelsinu um óákveðinn tíma vegna málsrannsóknar og blóðtöku. Bókað var að Tryggvi Rúnari hafi verið látinn á klefa númer sjö.³³⁰

217. Þá liggur fyrir skýrsla Karls Schütz til Arnar, dagsett sama dag, um símtal við Bundeskriminalamt í Wiesbaden, Þýskalandi. Í skýrslunni sagði að við fald á frakka Kristjáns Viðars hafi fundist margir blóðflekki sem væri örugglega mannablóð af A blóðflokki. Fram kom að gera þyrfti samanburðarblóðprufu sem allra fyrst á Sævari, Tryggva Rúnari, Erlu og Kristjáni Viðari. Þá yrði að gera strax könnun á því í hvaða blóðflokki Guðmundur var. Bókað var í skýrsluna að gagnstætt framburði Erlu, þá hefði ekki fundist nein merki um mannablóð á svefnherbergisteppi. Einn dropi af blóði hafi fundist í teppi af ganginum, en ekki lægi fyrir af hvaða blóðflokki. Í skýrslu Schütz kom fram að innan í Volkswagen fólksbifreið hafi fundist spor eða slóð (þ. Spureträger). Svörun við Benzidin forprófi hafi reynst jákvæð. Þar sem fundist hafi eggjahvítuefni úr mannslíkama væri mjög líklegt að einnig væri um að ræða mannablóð. Bókað var að verið væri að reyna að finna blóðflokk.³³¹
218. Þennan dag var bókað í rannsóknardagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis að samþykkt hafi verið af Erni, Hallvarði og Karli Schütz að fjórir fangaverðir úr Síðumúlafangelsi yrðu fengnir til sérstakrar leitar á gömlu sorphaugunum sunnan Hafnarfjarðar. Bókað var að fangaverðirnir hefðu leitað á staðnum og tilkynnt síðar um að lík Guðmundar Einarssonar væri nokkuð örugglega ekki á þessu svæði. Fram kom að frekari leit hafi ekki verið talin þjóna tilgangi á svæðinu, í það minnsta ekki að sinni.³³²
219. Fimmtudaginn 5. ágúst 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Erla hafi verið færð fram til viðtals við Eggert klukkan 22:10. Klukkan 23:15 var bókað að Sævar hafi verið tekinn fram og blandað í samræðurnar í horninu, eins og það var orðað í fangelsisdagbók. Voru þau færð aftur á klefa sína klukkan 23:30.³³³ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir önnur en færsla í rannsóknardagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis, en þar sagði að Erla hafi verið mjög miður sín og grátið á meðan samræðum þeirra stóð. Hafi hún hamrað stöðugt á því að Sævar gæti upplýst hvar lík Guðmundar væri, því það væri öruggt að hann vissi um það. Hafi hún einnig sagt að Sævar hafi sparkað í höfuðið á Guðmundi. Bókað var í rannsóknardagbókina að Sævar hafi viðurkennt að átök hafi átt sér stað og lík Guðmundar hafi verið fjarlægð úr íbúðinni. Neitaði hann því að hafa sparkað í Guðmund og að hafa farið með lík Guðmundar á brott með Alberti, Tryggva Rúnari og Kristjáni Viðari. Var þess getið að annar árangur hafi ekki orðið af samtali þeirra Sævars og Erlu.³³⁴
220. Þennan dag bókaði Eggert einnig í rannsóknardagbókina að hann hafi rætt við móður Guðmundar Einarssonar í síma. Aðspurð hafi hún sagst ekki vita til þess að Guðmundur hafi legið á sjúkrahúsi eða farið í blóðrannsókn.³³⁵ Sama dag var bókað að Erla og Sævar hafi bæði gefið í skyn að nafngreindur eigandi samnefnds innflutnings-

³³⁰ Dagbók nr. 5, bls. 34b.

³³¹ Bls. 974.

³³² Bls. 1083.

³³³ Dagbók nr. 5, bls. 35.

³³⁴ Bls. 1087.

³³⁵ Bls. 1084.

og heildsölufyrirtækis, kynni að vera viðriðinn ólöglegan innflutning á áfengi og ef til vill eiturlyfjum. Bókað var um framburð Sævars um nafngreinda starfsmenn fyrirtækisins og tengsl þeirra við fjármögnun eiturlyfjakaupa.³³⁶

221. Föstudaginn 6. ágúst bókaði Eggert í rannsóknardagbókina um að hafa farið í heimsókn til foreldra Guðmundar Einarssonar, ásamt Karli Schütz og Péttri Eggerz. Bókað var að móðir Guðmundar hafi afhent lögreglu lokk úr hári sínu og hárbursta sem hafi verið í eigu Guðmundar og móðir hans hafi nær eingöngu notað síðan.³³⁷ Foreldrar Guðmundar sögðu son sinn hafa verið þjattaðan, töldu hann aldrei hafa tekið inn eiturlyf, hann hafi verið mótfallinn slíku. Bókað var að þau gætu ekki gert sér nokkra grein fyrir því hvers vegna Guðmundur hafi horfið.³³⁸
222. Laugardaginn 7. ágúst 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 12:45 um samtal færsluritara við Eggert um austurferð Tryggva Rúnars. Aðspurður hafi Eggert sagt ferðina þurfa að bíða fram yfir helgi. Bókað var klukkan 14:05 að Guðsteinn læknir hafi komið og meðal annars talað við Tryggva Rúnar, Kristján Viðar og Sævar til klukkan 14:40.³³⁹
223. Laugardaginn 7. ágúst 1976 var bókað í rannsóknardagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis að Karl Schütz hafi rætt við Albert Klahn á skrifstofu Arnar Höskuldssonar í sakadómi Reykjavíkur. Fram kom í færslunni að Schütz hafi bent Alberti á að hann teldi hann ekki beinlínis vera afbrotamann. Hafi Albert verið mjög ánægður með það. Þá hafi Schütz sagst hafa kynnt sér framburð Alberts í málinu mjög nákvæmlega og fullyrt að það væri staðreynd að Albert hafi þar ekki alltaf sagt satt. Kvaðst Albert ekki geta gert sér grein fyrir því í hverju það lægi að hann hefði ekki sagt satt. Bætti hann því við að hann vissi ekki hvar lík Guðmundar væri grafið. Bókað var í rannsóknardagbókina að nokkur orðaskipti hafi orðið milli Schütz og Alberts út af þessu. Hafi Schütz viljað meina að Albert hlyti að vita hvert hann hafi farið með líkið, en Albert sagst alls ekki geta munað það. Schütz tryði því ekki. Albert hafi þá sagst vilja óska þess að honum væri mögulegt að muna hvert farið hafi verið með líkið. Benti Schütz þá Alberti á að innan skamms yrði hafin mjög nákvæm leit að líki Guðmundar með mannskap á tækjum. Slík leit væri kostnaðarsöm og væri ábyrgð Alberts þar á mjög mikil. Fram kom að Albert héldi því fram að hann myndi sum atriði í tengslum við líkflutninginn mjög vel en önnur ekki. Hafi hann sagst vera ruglaður í staðháttum, sérstaklega eftir að hafa farið á staðina.³⁴⁰ Hafi Schütz þá bent honum á að líkflutningur væri það áhrifamikill verknaður að hann hlyti að muna hvert hafi verið farið. Bókað var að Schütz hafi gefið Alberti tækifæri til að leiðrétta það sem væri rangt í framburði sínum en með því myndi staða hans batna gagnvart yfirvöldum. Hafi Albert sagst ekki geta munað nánar atvik heldur en hann hafi þegar skýrt frá og óskað eftir allri mögulegri aðstoð til að muna betur. Í framhaldinu var bókað orðrétt: „Segist í rauninni ekkert hafa munað um þessa hluti er handtakan fór

³³⁶ Bls. 1085.

³³⁷ Bls. 1091.

³³⁸ Bls. 1092.

³³⁹ Dagbók nr. 5, bls. 36.

³⁴⁰ Bls. 1094.

fram en minnið hafi komið síðan.“ Þegar Schütz hafi bent á ósamræmi í framburðum hans hjá lögreglu hafi Albert sagst halda að hann hafi tvívegis ekið einhverju fyrir Sævar og félag, en hafi í upphafi ruglað tilvikunum saman. Sagðist Albert muna fyrir víst hvað hafi verið sett í Toyota bifreið og hvað í Volkswagen bifreið. Kvaðst hann hárviss um að hafa farið í hraunið í bæði skiptin. Í Toyota bifreiðina hafi verið settir fleiri en einn dökkur poki. Kvaðst Albert ekki hafa vitað hvað hafi verið í pokunum fyrr en í bakaleiðinni, en þá hafi Sævar sagt sér að það hafi verið lík.³⁴¹ Hafi Sævar, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hóttað sér lífláti ef hann segði frá. Kvaðst Albert ekki viss um hvort pokarnir hafi verið fleiri en einn eða einn poki sem margir hafi haldið á. Bókað var að Schütz hafi þá sagt Albert koma nú með þriðju útgáfuna sem væri mjög alvarlegt. Albert sagði það alveg öruggt að Erla hafi aldrei farið með út í hraun, hvorki í Toyota bifreiðinni né Volkswagen bifreiðinni. Aðspurður kvaðst Albert aldrei hafa farið í ferðir út í hraun nema í þessum tveimur tilvikum með lík og svo síðar með rannsóknarlögreglumönnum. Greindi Albert frá því að ferðin á Volkswagen bifreiðinni hafi verið farin á undan. Albert sagðist gera sér grein fyrir erfiðleikunum við að koma líki fyrir á gólfinu á milli fram- og aftursætis í Volkswagen bifreið. Kvaðst hann hafa setið í bifreiðinni á meðan. Lýsti hann því svo að fyrst hafi verið reynt að setja líkið í farangursgeymsluna en það hafi ekki tekist. Taldi hann hugsanlegt að hann hafi farið út úr bifreiðinni til að opna farangursgeymsluna. Benti Schütz á ósamræmi í útskýringum Alberts og taldi Albert það hugsanlegt að hann hafi eitthvað hagrætt hlutunum, en það væri óafvitandi. Greindi Albert frá því að í fyrri flutningnum hafi hann farið til hægri út af Keflavíkurveginum og síðan til vinstri. Hann hafi alls ekki farið á sama stað í bæði skiptin.³⁴² Taldi hann að sennilega hafi liðið tveir til sex mánuðir á milli ferðanna, þó vissi hann það ekki. Bókað var að Albert hafi í fyrstu talið að hann hafi farið á Toyota bifreiðinni í fyrri ferðina, en það hafi verið útilokað þegar í ljós hafi komið að faðir hans hafi ekki verið orðinn eigandi að þeirri bifreið þá. Bókað var að Schütz hafi þá sagt það ljóst að ferðin á Volkswagen bifreiðinni hafi verið farin frá húsi Sævars og ferðin á Toyota bifreiðinni líka, en þá hafi Sævar verið fluttur. Kvaðst Albert sér finnast sem Sævar hafi búið þar enn. Aðspurður kvaðst Albert telja að Kristján Viðar hafi setið fyrir aftan hann og haft fætuna uppi á einhverju. Kvaðst hann ekki hafa tekið eftir neinni vondri lykt í bifreiðinni. Hafi gluggarnir verið opnir og Sævar hafi eitthvað átt við gluggana. Albert sagðist ekki hafa heyrt neinn kvarta undan vondri lykt. Mundi Albert ekki hvernig hafi verið staðið að ferðinni á Toyota bifreiðinni, hvort hann hafi farið einn heim til Sævars eða sótt þá félag til Kristjáns Viðars eða annars staðar.³⁴³ Bókað var að Albert hafi sagt að í undirritaðri skýrslu, þar sem talað væri um einn poka, hafi verið eins og honum hafi fundist á þeim tíma. Núna fyndist honum pokarnir hafa getað verið fleiri. Lýsti Albert því að þegar komið hafi verið að brekkunni þar sem hann hafi ekki talið sér fært að aka lengra þá hafi hann snúið bílnum við og bakkað að brekkunni. Hafi hann þá farið sjálfur út og opnað farangursgeymsluna eða rétt einhverjum lyklana út um gluggann. Hafi bifreiðin þá snúið þannig að hann hafi horft á Keflavíkurgönginn. Þegar ferðin á

³⁴¹ Bls. 1095.

³⁴² Bls. 1096.

³⁴³ Bls. 1097.

Volkswagen bifreiðinni hafi verið farin kvaðst Albert hafa ekið að hliðinu á Sædýrasafninu og þeir félagar reynt að opna, en án árangurs. Þá hafi verið snúið við og ekið stutt til baka og stöðvað. Hafi Sævar gefið fyrirmæli um hvert hafi verið ekið og hvar stöðvað. Hafi pokinn verið tekinn úr Volkswagen bifreiðinni og gengið með hann út í hraun. Hafi Kristján Viðar, Tryggvi Rúnar og Sævar verið í burtu í um hálf tíma eða lengur. Þegar þeir hafi komið til baka hafi hann ekið þeim til baka heim til Sævars. Bókað var að Albert hafi ekki getað gert sér grein fyrir hversu langur tími hafi liðið milli ferðanna en talið ólíklegt að tíu mánuðir hafi liðið á milli ferðanna. Kvaðst hann ekki vilja útiloka þann möguleika.³⁴⁴ Bókað var að viðtalið hafi farið fram milli klukkan 10:30 og 15:00.³⁴⁵

224. Sama dag, 7. ágúst 1976, var bókað í rannsóknardagbókina að eftir að viðtalinu var lokið hafi Eggert, Schütz, Albert og Pétur Eggerz farið að Sædýrasafninu um gamla Keflavíkurveginn í Kúagerði og að Lónakotsgrýfjunni. Bókað var að Albert hafi talið sig hafa stöðvað Volkswagen bifreiðina við Sædýrasafnið og var því sett varða þar. Lýst var í færslunni hvernig þeirri leið hafi verið fylgt sem Toyota bifreiðinni hafi verið ekið og á þann stað þar sem Albert taldi mjög sennilegt að hann hefði stöðvað á. Síðan óku þeir aftur af stað og fóru ógreiðfæran veg að rauðarmalargryfju, en þar hafi vegurinn endað. Í grennd hafi verið gömul upphlaðin fjárborg. Bókað var að Albert hafi ekkert kannast við sig. Eftir þetta hafi verið haldið aftur á skrifstofur sakadóms.³⁴⁶ Bókaði Eggert um að hafa farið aftur með Albert suður nýja Keflavíkurveginn. Fóru þeir heim að fjárhúsi og hlöðu sem hafi staðið nokkuð frá aðalveginum. Bókað var að Albert hafi ekki kannast við nokkurn skapaðan hlut, eins og það var orðað.³⁴⁷
225. Fyrir liggur tillaga Schütz um áætlun að víðtækri leit í hrauninu, dagsett sama dag. Þar kom fram að eins og málið stæði væri ekki útilokað að lík Guðmundar væri falið í hrauninu við Hafnarfjörð. Sú staðreynd að sakkborningar hafi neitað að láta uppi felustaðinn og jafnvel reynt að villa um fyrir lögreglunni leiddi til þess að dregin yrði sú ályktun að lík Geirfinns væri að finna á sama stað. Gera þyrfti skipulagða leit að líkunum með aðferðum sem kostuðu mikið fé og mannafla. Þá var gerð grein fyrir því hvernig undirbúa skyldi leitina.³⁴⁸
226. Mánudaginn 9. ágúst 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Tryggvi Rúnar hafi verið fluttur austur á Litla-Hraun.³⁴⁹
227. Meðal rannsóknargagna liggja niðurstöður Rannsóknastofu Háskólans, dagsettar þennan dag, um blóðflokkun frá Kristjáni Viðari, Erlu, Tryggva Rúnari, Sævari og foreldrum Guðmundar Einarssonar. Þar kom fram að allir aðilar hafi verið í O blóðflokki nema Sævar og móðir Guðmundar sem hafi verið í B blóðflokki.³⁵⁰

³⁴⁴ Bls. 1098.

³⁴⁵ Bls. 1099.

³⁴⁶ Bls. 1099.

³⁴⁷ Bls. 1100.

³⁴⁸ Bls. 879–881.

³⁴⁹ Dagbók nr. 5, bls. 37b.

³⁵⁰ Bls. 876–877.

228. Miðvikudaginn 11. ágúst 1976 var bókað í fangelsisdagbókina klukkan 21:05 að [ÓmL] bróðir Tryggva hafi sótt dót hans.³⁵¹
229. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir ódagsett handritað bréf frá Tryggva Rúnari til Sigurbjörns Víðis. Byrjaði Tryggvi bréfið á því að biðja Sigurbjörn Víði fyrirgefningar á því að hafa ekki skrifað honum fyrir, en hann hafi komist strax í steypuvinnu við komuna á Litla-Hraun. Ritaði Tryggvi Rúnar um hvað það hafi gert honum gott eftir að hafa verið innilokaður í sjö mánuði. Sagðist hann vera kominn í gott líkamlegt form eftir vinnuna en einnig væri spilaður fótbolti og væri hann búinn að skora 105 mörk í 15 leikjum. Orðrétt ritaði Tryggvi Rúnar: „En það er allt gott að fréttu, ég segi frá meira seinna eins og ég var búinn að tala um við þig, minn kæri vinur. Ég var og er þér mjög þakklátur fyrir það sem þú hefur gert fyrir mig.³⁵² Þó sérstaklega að heimsækja ömmu sem ég var mjög ánægður því allir tóku mér vel eins og þú veist.“ Í bréfinu lýsti Tryggvi Rúnar dvöl sinni á Litla-Hrauni sem paradís eftir alla þessa innilokun. Fram kom að þegar hann hafi komið suður um daginn til að gefa blóðsýni hafi honum verið sagt að hann væri í fríi. Vonaði hann að Sigurbjörn Víðir hafi notið sumarfrísins. Orðrétt ritaði Tryggvi Rúnar: „Ég ætla að skrifa þér meira næst svo vona ég fái smá línur frá þér því þú varst mér sá vinur í raun sem ég gleymi seint. Kær kveðja frá mér, Tryggvi.“³⁵³ Í eftirskrift bréfsins bað Tryggvi Rúnar fyrir kveðju til Hlyns, Högna og Jóhanns, fangavarða. Þá bað hann Sigurbjörn um að athuga fyrir sig hvort Örn Höskuldsson hafi kannað fyrir sig kaup á ríkisskuldabréfum. Kvaddi hann með orðunum: „Jæja kæri vinur. Bið að heilsa þér og þinni fjölskyldu. Þinn vinur, Tryggvi Rúnar.“³⁵⁴
230. Fimmtudaginn 12. ágúst 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 17:20 um símtal frá Gísla Guðjónssyni, starfsmanni sakadóms, sem hafi spurt um líðan tveggja gæsluvarðhaldsfanga. Var þess getið að Gísli hefði heimild yfirsakadómarara til að tala við þá og prófa sín lygatæki á þeim, eins og það var orðað.
231. Föstudaginn 13. ágúst 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að fangaverðirnir Skúli og Högni hafi komið við klukkan 08:00 á leið sinni suður í hraun.³⁵⁵ Bókað klukkan 11:00 að Högni og Skúli hafi komið til baka og farið beint í sakadóm Reykjavíkur.³⁵⁶
232. Laugardaginn 14. ágúst 1976 var bókað í fangelsisdagbókina að klukkan 11:20 hafi Hlynur Þór fangavörður komið fram með bréf frá Erlu til Arnar. Væri bréfið lokað aftur að hennar ósk. Bókað var að Erni hafi verið tilkynnt um þetta. Bókað var að Örn hafi komið klukkan 13:00 og sótt bréfið frá Erlu.³⁵⁷ Bréfið frá Erlu til Arnar er meðal rannsóknargagna og er dagsett sama dag klukkan 02:00. Í bréfinu segir orðrétt: „Ég bið þig frammar öllu að taka orð mín trúanleg, því sönn eru þau, óþægilega sönn,

³⁵¹ Dagbók nr. 5, bls. 39.

³⁵² Bls. 806.

³⁵³ Bls. 807.

³⁵⁴ Bls. 808.

³⁵⁵ Dagbók nr. 5, bls. 39b.

³⁵⁶ Dagbók nr. 5, bls. 40.

³⁵⁷ Dagbók nr. 5, bls. 40b.

játning, sem lestur Biblíunnar og annarra góðra bóka hafa knúið mig til að gera frammi fyrir Guði og mönnum. Hér kemur það og taktu vel eftir.“ Greindi Erla frá því að eftir Guðmundarmálið hafi henni fundist hún vera yfirgefin í slæmu andlegu ástandi. Hafi hún áttað sig fyrst á því þegar rannsakendur hafi hætt að hafa afskipti af sér. Kvaðst hún hafa séð Sævar í nýju ljósi sem sökudólg allra óupplýstra mála. Hafi Sævar sérstaklega vakið tortryggni sína í Geirfinnsmálinu þar sem hann hafi ætíð sýnt málinu hinn einkennilegasta áhuga, líkt og hún orðaði það í bréfinu. Í framhaldinu ritaði Erla orðrétt: „Til að byrja með vakti ég athygli á þessu máli, til að vekja athygli á mér sjálfri. Síðan sá ég, eða gerði, í hugskotsjónum mínum mynd af atburðinum og lifði mig inn í hana. Sagði ykkur frá því aftur og aftur svo hún mótaðist æ fastar í höfði mínu. Tilvist mín, eða nærvera, þessa umræddu nótt er tilbúningurinn einn. Uppspuni. Byrjaði þegar þú spurðir mig hvort ég hefði verið þarna.“ Kvaðst Erlu aldrei hafa létt eins mikið eins og þegar hún hafi lýst því yfir fyrir dómi að hún væri ekki viss varðandi Einar. Hann hafi verið tengiliðurinn í ímyndun sinni milli Sævars og málsins. Lýsti Erla því yfir að hún játaði þetta núna fyrir honum, en smáatriði gæti hún útskýrt augliti til auglitis. Játning hennar um að hafa skotið mann hafi verið vísitandi uppspuni. Kvaðst Erla tilbúin til að þola refsingu fyrir það sem hún hefði gert, en fyrst og fremst óskaði hún þess að Örn vitjaði hennar svo hún gæti gefið játningu sína í smáatriðum og eiðsvarna ef þess þyrfti. Í lok bréfsins ritaði Erla: „Örn viltu leggjast svo lágt að tala við stúlku sem hefur leitt þig á villigötur í starfi þínu og opinberlega, þó ég sé varla verð þess, nema því aðeins að ég hefji játað. Þín einlæg og eftirvæntingarfull, Erla Bolladóttir.“³⁵⁸

233. Bókað var í fangelsisdagbókina klukkan 13:30 að Örn hafi spurt hvort framkvæmd einangrunar væri ekki eitthvað strangari en áður. Gat færsluritari þess að honum hafi verið svarað að svo væri. Bókað var að Örn hafi þá orðrétt sagt: „Gott, frekar herða á en hitt.“ Var þess getið að fangaverðirnir Skúli og Jóhann hafi verið við leit suður í hrauni í dag að beiðni Arnar.³⁵⁹
234. Daginn eftir, 15. ágúst 1976, var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að færsluritari hafi fengið bréf á borðið til sín frá Erlu til Arnar.³⁶⁰ Bréfið frá Erlu er meðal rannsóknargagna og er dagsett sama dag klukkan 12:00. Í upphafi bréfsins lýsir Erla því yfir að bréfið sem hún hafi skrifað honum daginn áður, 14. ágúst 1976, hafi verið yfirsjón af hennar hálfu. Sagðist Erla sitja og hugsa mikið um þessi mál og furða sig á því hvers vegna enginn talaði við sig. Kvaðst Erla ekki vita hvað væri að gerast. Hún yrði í senn örvæntingarfull og reið út í tilveruna og hafi skrifað bréfið frá 14. ágúst 1976 í framhaldi af slíkum hugsunum. Orðrétt ritaði Erla: „Ég tek það hér með til baka í von um fyrirgefningu þína, ég get ímyndað mér þvílíka reiði slíkt bréf hefur valdið þér.“ Kvaðst hún eftir sem áður leitast við að halda fótum sínum jörðu nær, eins og hún orðaði það, og segja afdráttarlausan sannleikann, eins og hún hafi gert hingað til

³⁵⁸ Bls. 901–902.

³⁵⁹ Dagbók nr. 5, bls. 40b.

³⁶⁰ Dagbók nr. 5, bls. 41.

að undanskildu bréfinu frá því deginum áður. Í niðurlagi bréfsins vonaðist Erla að Örn fyrirgæfi sér og veitti sér viðtal um barnið sitt sem hún lifði fyrir.³⁶¹

235. Fyrir liggur ódagsett uppritun Gunnars Guðmundssonar, forstöðumanns Síðumúla-fangelsisins, á handritaðri frásögn Erlu Bolladóttur um Guðmundarmálið. Uppritunin er rituð í fyrstu persónu en handritið er ekki meðal rannsóknargagna. Fram kemur að Erla hafi fengið far heim á gamalli Mercedes Benz bifreið með kunningjum [AÚJ] og [Ó] eftir að hafa verið í Klúbbnum og einhverju partyi. Kvaðst Erla hafa séð ljós í glugganum á íbúðinni en hún talið Sævar vera í hasskaupaferð. Hafi hún því litið inn um gluggann og um leið séð Sævar sparka í höfuð manns sem hafi legið hreyfingarlaus á grúfu. Hafi hún séð Kristján Viðar og Tryggva Rúnar bregða fyrir og ekki þorað inn fyrr en þeir hafi verið farnir úr kjallaranum. Hafi hún því beðið drykklanga stund úti í garði. Erla kvaðst hafa skriðið inn um þvottahússgluggann og hafi verið dimmt þar sem og í öllu húsinu. Um það leyti hafi hún heyrt í Sævari og Kristjáni í forstofunni. Kvaðst hún hafa legið hreyfingarlaus í öllum fötunum í laklausu rúminu. Þegar hún hafi heyrt þá fara inn í þvottahús hafi hún farið fram í fremri stofuna og síðan fram á gang þegar þeir hafi verið komnir inn í geymslu. Þegar hún hafi birst í þvottahúsdyrnunum hafi þeir þrír staðið með mannlíkama á milli sín sem búið hafi verið að koma fyrir í lakinu hennar. Kvaðst Erla hafa séð blett myndast við afturenda mannsins sem hafi stækkað og fundið vonda lykt. Hafi Kristján bölvað nærveru hennar en Sævar þá sagt honum að vera rólegan. Hafi þeir borið mannlíkamann út á milli sín og Sævar stuggað við henni svo hún hafi dottið. Hafi Kristján Viðar komið aftur og talað eitthvað um orðinn hlut. Kvaðst Erla hafa sagst ekkert ætla að skipta sér af þessu og farið upp í rúm. Þá hafi Sævar komið og sagt henni að fara í pelsinn og skóna og koma með þeim. Kvaðst Erla hafa gert strax það sem hann hafi verið sagt og farið út með Sævari. Hafi bíll Alberts staðið opinn vinstra megin og líkið legið á gólfinu. Lýsti Erla því hvar Kristján Viðar hafi setið vinstra megin, hún í miðjuna og Tryggvi hægra megin. Hafi Sævar sest í framsætið og byrjað að gefa Alberti fyrirmæli um hvert skyldi ekið. Lýsti Erla ferðum þeirra um Hafnarfjörð með mannlíkamann á gólfi bifreiðarinnar. Hafi bíllinn verið afturþungur. Greindi Erla svo frá að þegar þau hafi stöðvað bifreiðina hafi forarpyttur verið fyrir framan. Lýsti Erla því hvernig Kristján, Sævar og Tryggvi hafi farið í kringum pyttinn en hún vaðið drulluna og komið upp á gras. Hafi þau gengið með líkið í 20 til 25 mínútur, fyrst á grasi, svo í hrauni. Hafi Sævar sagt til um hvar ætti að fela líkið. Kvaðst Erla hafa sest á stein og horft út á sjóinn. Hafi Sævar tekið lakið með sér til baka. Hafi þau komið aftur á Hamarsbrautina og Sævar fleygt lakinu. Kvaðst Erla hafa orðið hrædd við Sævar í fyrstu en hann hafi sagt henni að hún þyrfti aldrei að segja frá. Kvaðst Erla hafa lagst fyrir og farið út í öskutunnu þegar birta tók og hafi hún þá séð lakið. Kvaðst hún hafa farið aftur inn og ekki skilið hvers vegna hún hafi athugað öskutunnurnar. Hafi Sævar komið á sunnudagskvöldinu og faðmað sig innilega. Kvaðst Erla ekkert hafa botnað í hvað hafi skeð, en sagt Sævari frá slitrótttri martröð

³⁶¹ Bls. 903.

sem hana hafi dreymt nóttinni áður. Hafi Sævari verið hinn tillitssamasti, þau horft á sjónvarp og farið svo að sofa.³⁶²

236. Þriðjudaginn 17. ágúst 1976 bókaði Eggert í rannsóknardagbókina um að hafa heimsótt [AF], móður Guðmundar Einarssonar, í þeim tilgangi að athuga hvort hugsanlegt gæti verið að Guðmundur hafi verið ranglega feðraður. Bókað var í rannsóknardagbókina að athugunin hafi verið gerð með tilliti til blóðflokkagreiningar. Var þess getið að móðir Guðmundar hafi sagt það algjörlega útilokað. Einnig var bókað í sömu færslu um ónæði sem móðir Guðmundar hafi orðið fyrir af símhringingum á heimili þeirra eftir að Guðmundur hafi horfið. Kvað hún stundum hafa verið hringt þrisvar á dag, ýmist að degi eða kvöldi til. Stundum hafi liðið nokkrir dagar á milli hringinga. Aldrei hafi verið sagt neitt í símann nema í síðustu hringingunni sem hafi borist en þá hafi karlmannsrödd sagt í símann: „Haltu kjafti.“³⁶³
237. Miðvikudaginn 18. ágúst 1976 birtist frétt á forsíðu Morgunblaðsins um að tíu manna starfshópur hjá sakadómi Reykjavíkur ynni nú að rannsókn Geirfinnsmálsins. Fram kom að hópurinn ynni undir forystu Karls Schütz og algerlega eftir ákveðnum kerfum sem Schütz hafi þróað og notað með góðum árangri við að upplýsa sakamál í Vestur-Þýskalandi. Í hópnum væru auk Karls Schütz, Örn Höskuldsson, fulltrúi við sakadóm Reykjavíkur, rannsóknarlögreglumennirnir Eggert Norðdahl Bjarnason, Ívar Hannesson, Jónas Bjarnason, Grétar Sæmundsson og Sigurbjörn Víðir Eggertsson úr rannsóknarlögreglunni í Reykjavík, Rúnar Sigurðsson við lögreglustjóraembættið og loks íslenskur túlkur. Hafi hópurinn tekið formlega til starfa 11. ágúst 1976 og muni einbeita sér að Geirfinnsmálinu en einnig ljúka vinnu við Guðmundarmálið, sem væri á lokastigi og yrði afhent ríkissaksóknara innan skamms. Fram kom að ríkissaksóknari myndi væntanlega síðar gefa út ákæru á hendur þeim sem hafi viðurkennt að hafa myrt Guðmund.³⁶⁴
238. Laugardaginn 21. ágúst 1976 var bókað í fangelsisdagbókina að fangaverðirnir Erlingur, Skúli og Guðjón hafi farið suður í hraun klukkan 09:00. Bókað var að þeir hafi komið til baka klukkan 12:40 en ekki haft árangur sem erfiði.³⁶⁵
239. Mánudaginn 23. ágúst 1976 sendi Páll Arnór Pálsson, réttargæslumaður Kristján Viðars, bréf til yfirsakadómarans í sakadómi Reykjavíkur. Var afrit bréfsins sent ríkissaksóknara. Í bréfinu kom fram að rannsókn á hvarfi Guðmundar hafi verið mjög erfið og í ofanálag hafi fléttast inn í hana rannsókn á hvarfi Geirfinns. Kristján Viðar væri búinn að vera í gæsluvarðhaldi í átta mánuði og það allan tímann í einangrun. Hann hafi margsinnis skýrt frá öllu sem hann vissi um þessi mannhvörf og geðrannsókn væri lokið. Því væri ekki að sjá neina ástæðu til þess að halda honum í algjörri einangrun lengur. Slík einangrun þjónaði engum öðrum tilgangi en að brjóta Kristján Viðar niður andlega. Benti Páll Arnór á að Tryggvi Rúnar væri á Litla-Hrauni og Alberti Klahn hafi verið sleppt lausum og sagði um fortakslaust misrétti að ræða.

³⁶² Bls. 904–905.

³⁶³ Bls. 1104.

³⁶⁴ Bls. 1108.

³⁶⁵ Dagbók nr. 5, bls. 45.

Gerði Páll Arnór þá kröfu að Kristján Viðar yrði tafarlaust fluttur úr einangrun í Síðumúlafangelsinu og sætti ekki verri meðferð en aðrir gæslufangar með sömu brot að baki.³⁶⁶ Greindi Páll Arnór frá því að hann hafi margsinnis gert kröfu um að fá afhent gögn. Í vor hafi hann loks fengið nokkrar skýrslur um hvarf Guðmundar. Þá hafi honum gengið mjög erfiðlega að fá upplýsingar um stöðu rannsóknar. Strax í upphafi rannsóknar hafi það komið ítrekað fyrir að Kristján Viðar hafi ekki fengið að ræða við hann þrátt fyrir brýna beiðni hans þar um. Þá hafi beiðni Kristjáns um að Páll Arnór yrði viðstaddur yfirheyrslur verið vísað á bug. Í bréfi Páls Arnórs kom fram að steininn hafi síðan tekið úr þegar hann hafi lesið í blöðum að dómsrannsókn á hvarfi Geirfinns væri að hefjast. Kvaðst hann hafa haft samband við fulltrúa yfirsakadómarar og óskað eftir að vera kallaður til þegar Kristján Viðar yrði yfirheyrður. Hafi fulltrúinn sagt það óþarfa þar sem Kristján Viðar hefði réttarstöðu vitnis í málinu. Síðar hafi hann komist að því að Kristján Viðar hafi verið tekinn til yfirheyrslu án þess að haft hafi verið samband við hann, en Kristján hafi krafist þess að Páll Arnór yrði viðstaddur. Hafi Kristján Viðar verið mjög sleginn eftir yfirheyrsluna. Auk rannsóknardómara hafi hann verið spurður spjörum um af vararíkissaksóknara og réttargæslumönnum annarra gæsluvarðhaldsfanga í málinu. Hafi það vakið athygli Kristjáns að réttargæslumennirnir hafi verið með skjöl málsins fyrir framan sig, en honum hafi þá verið kunnugt um að réttargæslumaður sinn hafi engin skjöl fengið. Kvaðst Páll Arnór hafa krafist þess að vera viðstaddur dómsrannsóknina sem hafi leitt til þess að hann hafi verið boðaður 28. apríl 1976 þegar tekin hafi verið stutt skýrsla af Kristjáni Viðari einum. Hafi honum þá verið ljóst að Kristján hafi verið spurður sem sakaður maður en ekki sem vitni.³⁶⁷ Síðan þá hafi ekkert markvert gerst við rannsókn málanna og hann ekki fengið endurrit yfirheyrslna í dómi. Kvaðst Páll Arnór mjög ósáttur með meðferðina á Kristjáni Viðari og samskipti sín við sakadóm Reykjavíkur sem réttargæslumaður hans. Sagði hann alla þessa meðhöndlun bera keim af ómengduðu rannsóknarréttarfari sem væri í algjörri andstöðu við meginreglur opinbers réttarfars. Gerði hann skýlausa kröfu um að fá aðgang að öllum gögnum um skjólstæðing sinn svo hann gæti sinnt réttargæslustarfi sínu. Þá gerði hann kröfu um að fá að vera viðstaddur allar yfirheyrslur yfir skjólstæðingi sínum og að yfirsakadómari tryggði að því yrði sinnt. Í lok bréfsins ítrekaði hann kröfu sína um að skjólstæðingur sinn nyti sanngirni í gæsluvistinni og benti á að hann ætti enga sök á þeim drætti sem hefði orðið.³⁶⁸

240. Föstudaginn 27. ágúst 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Haraldur Árnason hafi farið inn á klefa til Kristjáns Viðars klukkan 13:10. Bókað var að Haraldur hafi farið klukkan 15:15. Fyrir liggur skýrsla um vitjunina þar sem fram kemur að viðtalið hafi farið fram að ósk Kristjáns Viðars. Þess var ekki getið að gætt hafi verið ákvæða um réttarstöðu Kristjáns Viðars. Bókað var að Kristján Viðar hafi sagst mikið hafa hugsað um Guðmundar- og Geirfinnsmálið. Kvaðst hann nú minnst þess að í ágúst 1974 hafi Sævar komið heim til sín að Grettisgötu 82. Hafi Sævar sagt

³⁶⁶ Bls. 1120.

³⁶⁷ Bls. 1121.

³⁶⁸ Bls. 1122.

honum að koma með sér í þurrkherbergið í kjallara hússins. Þar hafi staðið tveir pokar úr efni eins og notað væri í sjóstakka. Kvaðst Kristján Viðar hafa spurt Sævar hvort þýfi væri í pokunum en þá hafi Sævar svarað orðrétt: „Það er maður í pokunum.“ Kvaðst Kristján Viðar hafa sagt Sævari að hann yrði að koma þessu út úr húsinu hið fyrsta. Hafi Sævar þá sagt honum að hringja í Albert Klahn. Kvaðst Kristján hafa hringt en til svara hafi verið [JIG] vinkona Alberts og hjá henni stödd [HeG]. Hafi Albert komið í símann og sagst koma þá þegar. Þegar Albert hafi komið á staðinn hafi Tryggvi Rúnar þegar verið kominn. Kvaðst Kristján Viðar ekki gera sér grein fyrir hvort þeir hafi komið saman. Taldi Kristján Viðar fyrir víst að pokarnir hafi verið tengdir Tryggva Rúnari því Sævar hafi lýst því yfir að það sem í þeim væri hafi verið verk Tryggva. Bókað var í skýrsluna að aðspurður hafi Kristján Viðar ekki vitað hvernig Sævar hafi komist óséður með pokana í kjallara hússins. Sagði hann læsingu á bakdyr hússins hafa verið í ólagi og Sævar vitað að nóg væri að ýta þéttingsfast á hurðina svo hún opnaðist.³⁶⁹ Greindi Kristján Viðar frá því að á meðan þeir hafi beðið eftir Alberti Klahn hafi Sævar sagt honum að sækja hníf sem Kristján kvaðst hafa sótt í herbergið sitt. Hafi Sævar opnað annan pokann og sett hnífinn ofan á það sem í honum hafi verið og lokað síðan pokanum. Þegar Albert hafi komið hafi þeir Sævar og Tryggvi tekið pokana og farið með þá í gula Toyota bifreið í eigu föður Alberts. Hafi Tryggvi Rúnar látið sem honum hafi verið fullkunnugt um tilkomu pokanna. Sagði Kristján Viðar þá alla hafa farið með pokana suður í Hafnarfjarðarhraun eftir fyrirsögn Sævars. Kvaðst hann ekki vita nákvæmlega hvert hafi verið farið, en ekið var suður fyrir álverið í Straumsvík og beygt þar til vinstri út af veginum og einhvern spöl eftir malarvegi. Þegar bifreiðin hafi verið stöðvuð hafi hann og Albert beðið í bifreiðinni en Sævar og Tryggvi farið með pokana út í hraunið og falið þá þar. Kvaðst Kristján Viðar ekki hafa neitt annað fyrir sér en orð Sævars um innihald pokanna, en sagðist sjálfur hafa verið í slæmu ástandi vegna langvarandi áfengis- og lyfjaneyslu. Af þeirri ástæðu væru allir atburðir líkt og í móðu fyrir sér. Myndi hann þó greinilega eftir að hafa verið sannfærður um að Sævar segði satt um innihaldið. Kvaðst Kristján Viðar vilja benda á að Sigurbjörn Eiríksson og [GrB] hefðu haft aðgang að íbúð að Grettisgötu 78 og að greiður aðgangur væri á milli bakdyra húsanna. Þetta væri hins vegar aðeins hugarfóstur sitt og hann hefði ekkert fyrir sér í því að pokarnir væru þaðan komnir.³⁷⁰

241. Í fangelsisdagbókina þennan dag var bókað klukkan 16:00 að Gunnar forstöðumaður og Hlynur Þór fangavörður hafi farið með Erlu suður í hraun til leitar. Bókað var að þau hafi komið til baka klukkan 18:15. Rannsóknargögn um leitarferðina liggja ekki fyrir.
242. Mánudaginn 30. ágúst var í dagbók fangelsisins við Síðumúla bókað um komu Péturs Eggerz, Karls Schütz, Jónasar Bjarnasonar og doktors Kissling klukkan 11:25. Bókað var að doktor Kissling hafi breitt úr tækjum sínum, smásjá og fleiru, á varðstofuskrifborðið. Var Sævar færður til þeirra og tekin af honum rithandarsýnishorn og fleira. Var Sævar færður aftur á klefa sinn klukkan 11:40 og Kristján Viðar færður fram til fjórmeninganna, eins og það var orðað. Bókað var að

³⁶⁹ Bls. 1138.

³⁷⁰ Bls. 1139.

Kristján Viðar hafi verið settur á klefa sinn klukkan 12:10 og fjórmennirnir farið. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessa aðgerð.

243. Þennan dag var bókað í fangelsisdagbókina klukkan 18:30 að Sigurbjörn Víðir hafi náð í Tryggva Rúnar niður í Hegningarhús. Hafi þeir komið í Síðumúlafangelsið klukkan 19:00.³⁷¹
244. Þriðjudaginn 31. ágúst 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fyrir Sigurbjörn Víði milli klukkan 17:27 og 17:58. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um viðtalið. Bókað var að sending hafi borist Tryggva Rúnari klukkan 21:10.³⁷²
245. Fimmtudaginn 2. september 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að klukkan 17:10 hafi Hilmar Ingimundarson, réttargæslumaður Tryggva Rúnars, komið til að tala við skjólstæðing sinn að viðstöddum Sigurbirni Víði. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi strax verið færður til viðtalsins. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið færður aftur á klefa sinn klukkan 17:40.³⁷³
246. Föstudaginn 3. september 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fyrir Sigurbjörn Víði klukkan 13:23 og aftur á klefa sinn klukkan 13:35.³⁷⁴ Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir. Bókað var klukkan 14:25 að Guðsteinn læknir hafi komið og talað við Kristján Viðar og Tryggva Rúnar, meðal annarra til klukkan 15:30. Klukkan 16:20 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi komið og sótt bréf frá Tryggva Rúnari og farið strax aftur.³⁷⁵
247. Sunnudaginn 5. september 1976 var bókað í fangelsisdagbókina klukkan 13:55 að Gísli Guðjónsson, sálfræðingur, hafi komið. Klukkan 14:20 var orðrétt bókað: „Sævar Ciesielski færður fram til dýptarmælingar með leyfi viðkomandi aðila.“ Var Sævar færður á klefa sinn klukkan 16:15. Fimmtán mínútum síðar var bókað að Gísli Guðjónsson, sálfræðingur, hafi farið með alla mæla slæma á taugum, eins og það var orðað í færslunni.
248. Með bréfi dagsettu 6. september 1976 ritaði Finnur Torfi Stefánsson héraðsdómslögmaður dómsmálaráðuneytinu bréf fyrir hönd skjólstæðings síns [GK] sem sat í gæsluvarðhaldi í Síðumúlafangelsinu. Í bréfinu kom fram að strax í upphafi gæsluvarðhalds hefði skjólstæðingurinn óskað eftir reglum fangelsisins til að fara eftir en verið tjáð að þær væru engar en starfsmenn þess sett sér húsreglur. Til orðahnippinga hafi svo komið milli hans og fangavarða 24. ágúst 1976, sem hafi endað á þann máta að hann var járnaður í bak og fyrir og svo þjarnað að honum þannig að hann hafi hljóðað. Fangaverðir hafi ekki látið af þeim verkum fyrr en fangar í aðliggjandi klefum hafi mótmælt þar sem þeir gætu ekki sofið fyrir sársaukaópum hans. Meðal annars af þessari ástæðu krafðist lögmaðurinn þess að ráðuneytið myndi

³⁷¹ Dagbók nr. 5, bls. 52b.

³⁷² Dagbók nr. 5, bls. 54.

³⁷³ Dagbók nr. 5, bls. 56b.

³⁷⁴ Dagbók nr. 5, bls. 56b.

³⁷⁵ Dagbók nr. 5, bls. 57.

sjá til þess að aðbúnaður hans yrði bættur og rannsókn látin fara fram og þeim refsað sem ábyrgð bæru.³⁷⁶

249. Þriðjudaginn 7. september 1976 var dómþing sett í sakadómi Reykjavíkur þennan dag og tekið fyrir rannsókn vegna hvarfs Guðmundar. Bókað var að dómari hafi lagt fram niðurstöður geðrannsóknna á Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari auk annarra skjala. Jón Oddsson, réttargæslumaður Sævars, var bókaður mættur.³⁷⁷ Var kveðinn upp úrskurður á dómþinginu þar sem fram kom að rannsókn málsins væri ekki lokið. Enn væri óljóst hvort Guðmundur hafi látið lífið vegna átaka eða hvort hann hafi verið stunginn með hnífi. Þá sagði að dóminum hafi borist niðurstöður geðrannsóknar á Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari, en geðrannsókn á Sævari væri enn ólokið.³⁷⁸ Var Sævar úrskurðaður í áframhaldandi 90 daga gæsluvarðhald. Bókað var að Sævar hafi komið fyrir dóminn klukkan 13:50 og úrskurðarorðið hafi verið lesið í heyranda hljóði. Loks var bókað um að Sævar myndi hafa samráð við réttargæslumann sinn um kæru á úrskurðinum til Hæstaréttar Íslands. Vék Sævar frá klukkan 14:00.³⁷⁹
250. Fimmtudaginn 9. september 1976 var bókað í fangelsisdagbókina að klukkan 20:15 hafi [ÁI] hafi verið tekinn fram til tals við Gísla Guðjónsson, rannsóknarlögreglumann. Lauk viðtalinu klukkan 22:40. Bókað var að Gísli Guðjónsson hafi farið inn á klefa til Sævars. Klukkan 23:00 var bókað að Gísli Guðjónsson hafi farið.³⁸⁰ Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir.
251. Föstudaginn 10. september 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 16:55 að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fyrir Sigurbjörn Víði. Bókað var að Tryggvi hafi verið færður á klefa sinn klukkan 17:23. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir.
252. Daginn eftir var bókað í fangelsisdagbókina að klukkan 21:45 hafi Tryggva Rúnari borist sending frá heimili sínu.³⁸¹
253. Bókað var dagbók fangelsisins við Síðumúla, 13. september 1976, að Eggert Bjarnason hafi veitt Gísla Guðjónssyni, rannsóknarlögreglumanni og sálfræðingi, leyfi til að taka viðtal við Sævar.³⁸²
254. Miðvikudaginn 15. september 1976 birtist frétt á baksíðu Dagblaðsins um að einn banamanna Guðmundar væri í opinni gæslu á Litla-Hrauni. Fram kom að Tryggvi Rúnar væri búinn að vera í um tvo mánuði á Litla-Hrauni þar sem hann hafi notið allra sömu fríðinda og frelsis, eins og það var orðað, og aðrir fangar sem þar væru í afplánun. Í fréttinni sagði að þáttur Tryggva Rúnars væri að fullu rannsakaður en þó hafi hann nokkrum sinnum verið fluttur til Reykjavíkur til yfirheyrslu hjá Karli Schütz

³⁷⁶ Bls. 1173_A.

³⁷⁷ Bls. 278.

³⁷⁸ Bls. 279.

³⁷⁹ Bls. 280.

³⁸⁰ Dagbók nr. 5, bls. 63.

³⁸¹ Dagbók nr. 5, bls. 64b.

³⁸² Dagbók nr. 5, bls. 66.

og Erni Höskuldssyni. Fram kom að Sævar og Kristján Viðar væru enn í öryggisgæslu í Reykjavík, enda ættu þeir einnig hlut að hvarfi Geirfinns Einarssonar.³⁸³

255. Fimmtudaginn 16. september 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að klukkan 18:35 Tryggvi Rúnar hafi verið færður fyrir Sigurbjörn Víði. Var hann færður aftur á klefa sinn klukkan 19:00.
256. Þennan sama dag, 16. september 1976, var birt frétt á forsíðu Tímans um að einn banamanna Guðmundar Einarssonar hafi verið á Litla-Hrauni en væri nú kominn í einangrun á ný. Haft var eftir Erni að ákveðið hafi verið að flytja umræddan fanga yfir á Litla-Hraun til að léttu af honum einangruninni, án þess þó að sleppa honum alveg. Hafi hann verið þar í stuttan tíma en væri aftur kominn í einangrun í Reykjavík. Í fréttinni kom fram að á Litla-Hrauni gæti hann fengið að hringja og taka á móti gestum. Kvað Örn það alls ekki einsdæmi að gæsluvarðhaldsfangar væru fluttir yfir á Litla-Hraun.³⁸⁴
257. Föstudaginn 17. september 1976 var dómþing sett í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir rannsókn vegna hvarfs Guðmundar. Bókað var að dómari hafi lagt fram tvær skýrslur. Bókaður var mættur Páll Arnór Pálsson, réttargæslumaður Kristjáns Viðars. Þá kom Kristján Viðar fyrir dóminn klukkan 17:30. Var Kristjáni Viðari bent á misræmi í framburðarskýrslum hans á dóm skjali númer sjö og átta. Kvaðst Kristján Viðar ekki vita hvar hnífur hans væri nú niðurkominn. Þá kvaðst hann hafa sagst hafa notað hnífinn á Guðmund vegna þess að sér hafi þá fundist það. Bókað var að Kristján Viðar minnti að hann hafi tekið hnífinn af Sævari í Kópavogi umrætt sinn og verið með hann á Hamarsbraut 11.³⁸⁵ Kveðinn var upp úrskurður í þinghaldinu þar sem fram kom að geðrannsókn yfir Sævari væri enn ólokið. Var Kristján Viðar úrskurðaður í áframhaldandi 90 daga gæsluvarðhald.³⁸⁶ Bókað var í þingbók að Kristján Viðar vildi ekki kæra úrskurðinn til Hæstaréttar Íslands. Vék hann frá klukkan 18:00.³⁸⁷
258. Klukkan 18:05 var bókað í fangelsisdagbókina að Kristján Viðar hafi verið færður á klefa sinn. Bókað var klukkan 18:08 að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fyrir Örn og Sigurbjörn Víði en á sama tíma hafi Páll Arnór, réttargæslumaður Kristjáns Viðars, farið.³⁸⁸ Bókað var í þingbók sakadóms að Tryggvi Rúnar hafi komið fyrir dóminn klukkan 18:07. Kvaðst hann ekki muna eftir að Kristján Viðar hafi verið með hníf á Hamarsbraut 11 umrætt sinn. Sagðist hann ekki muna frekar hvert þeir félagar hafi farið með lík Guðmundar. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi þó sagst muna eftir að hafa séð fjárborg og hafi það getað verið umrætt sinn en gæti líka verið í annað sinn eða annars staðar.³⁸⁹ Var Tryggvi Rúnar úrskurðaður í áframhaldandi 90 daga gæsluvarðhald. Bókað var að hann vildi ekki kæra úrskurðinn til Hæstaréttar Íslands.

³⁸³ Bls. 1192.

³⁸⁴ Bls. 1198.

³⁸⁵ Bls. 281.

³⁸⁶ Bls. 282.

³⁸⁷ Bls. 283.

³⁸⁸ Dagbók nr. 5, bls. 69b.

³⁸⁹ Bls. 283.

Vék Tryggvi Rúnar frá klukkan 18:21.³⁹⁰ Bókað var í fangelsisdagbókina að Tryggvi Rúnar hafi verið færður á klefa sinn klukkan 18:25. Klukkan 19:35 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi farið með dót sem Erla hafi átt eftir í Síðumúlafangelsinu.³⁹¹

259. Laugardaginn 18. september 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 16:00 að Tryggvi Rúnar hafi fengið sendingu frá [ÓmL] bróður sínum, öl, sælgæti og ávexti.
260. Fyrir liggur skýrsla, dagsett 19. september 1976 en ótímasett og óundirrituð, um viðtal við Kristján Viðar. Bókað var í upphafi skýrslunnar að viðtalið hafi farið fram að beiðni hans sjálfs. Kvaðst hann hafa hugsað mikið um atburðinn að Hamarsbraut 11 þegar Guðmundur hafi beðið bana. Vísaði hann til þess sem hann hafi áður borið um hvernig hann og Tryggvi Rúnar hafi hitt Guðmund. Greindi Kristján Viðar frá því að eftir því sem hann myndi best þá hafi átökin byrjað út frá því að Sævar hafi stolið veski Guðmundar en við það hafi Guðmundur ráðist á Sævar og Tryggvi Rúnar gengið á milli þeirra. Hafi Sævar flúið Guðmund og beðið hann og Tryggva um að koma Guðmundi út. Kvaðst Kristján Viðar hafa beðið Guðmund um að fara í góðu, en hann hafi brugðist hinn versti við. Hafi Guðmundur þá tekið Kristján Viðar hálstaki aftan frá og hert að. Kvaðst Kristján Viðar hafa beðið Guðmund um að sleppa sér, en hann hafi þá hert fastar svo hann hafi ekki náð andanum. Sagði Kristján Viðar að allar tilraunir hans til að losa sig hafi reynst árangurslausar en Guðmundur hafi haldið honum föstum og sveigt hann aftur á bak. Lýsti Kristján Viðar því hvernig hann hafi verið hættur að heyra, orðið máttlaus og fundið að hann væri við það að missa meðvitund. Hafi þá gripið hann óstjórnleg hræðsla. Kvaðst Kristján þá hafa með hægri hendi dregið upp hníf úr slíðri sem var áfast beltinu hans og rekið hann aftur fyrir sig. Hafi hann fundið hvernig hnífurinn hafi lent í Guðmundi. Við það hafi Guðmundur rekið upp hljóð og losað hálstakið. Þegar á þessu hafi staðið hafi þeir verið við norðurvegg stofunnar. Kvaðst Kristján Viðar hafa stokkið yfir í herbergið. Hafi Guðmundur stokkið á eftir honum og náð taki á tölu á frakka sem Kristján Viðar hafi verið í en við það hafi hann fallið á gólfið. Hafi talan slitnað af frakkanum og Guðmundur haldið henni í krepptum hnefanum. Kvaðst Kristján Viðar hafa áttað sig á því hvað hafi gerst og sagðist hafa hnigið niður í stól í mikilli geðshræringu. Hafi Guðmundur legið hreyfingarlaus á gólfinu. Skyrta hans hafi verið blóðug ofan við beltisstað og kvaðst Kristján Viðar hafa fundið óþef líkt og saurlykt sem þó hafi verið sterkari og römm.³⁹² Einnig hafi hann heyrt hljóð koma frá Guðmundi sem Kristján Viðar hafi sagt mjög erfitt að lýsa. Hafi það verið einna líkast garnagauli eða prumphljóði og minnt hann á þegar loftbólur kæmu upp úr vatni, en þó hafi það verið hærra og öðruvísi. Í því hafi Tryggvi Rúnar komið inn í stofuna. Kvaðst Kristján Viðar þá hafa farið að leita að Sævari og meðal annars farið út á tröppur til að gá að honum. Sagðist hann hafa fundið Sævar læstan inni á salerni og sagt honum að koma fram og sjá hvað hafi gerst. Hafi þeir farið inn í stofu þar sem Tryggvi Rúnar hafi staðið upp við skrifborð og starað á Guðmund. Kvaðst Kristján hafa spurt hvort ekki væri best að

³⁹⁰ Bls. 285.

³⁹¹ Dagbók nr. 5, bls. 69b.

³⁹² Bls. 1200.

hringja á lögregluna og hafi Tryggvi Rúnar þá jánkað því en Sævar engu svarað. Hafi óþefurinn verið orðinn svo sterkur að þeir hafi ákveðið að bera Guðmund inn í geymsluherbergið. Hafi þeir komið Guðmundi fyrir í sitjandi stellingu í einu horni geymslunnar. Greindi Kristján Viðar frá því að þar hafi þeir skilið Guðmund eftir á meðan þeir hafi farið út úr íbúðinni vegna ólyktarinnar. Hafi þeir fallið frá því að hringja í lögregluna. Hafi Tryggvi Rúnar stungið upp á því að lík Guðmundar yrði skilið eftir á nærliggjandi húströppum. Kvaðst Kristján Viðar hafa lagt til að flytja líkið í Hellisgerði en Sævar talið það of mikla áhættu. Minnti Kristján Viðar að þeir hafi farið með leigubifreið að nætursölu B.S.H. við Reykjavíkurveg og nokkru síðar með sömu bifreið til baka. Hafi þeir þá farið beint inn í geymsluherbergið og tekið til við að búa um Guðmund í ljósu rúmlaki eða voð. Kristján Viðar kvaðst muna að þeir hafi þurft að kreppa Guðmund saman svo hægt væri að koma voðinni utan um hann og hafi Kristján þá heyrt braka í bakinu á Guðmundi. Meðan á þessu stóð hafi þeir heyrt umgang frammi og hafi Sævar þá sagt Erlu hafa komið heim í millitíðinni.³⁹³ Hafi Sævar sagt Kristjáni að ræða við hana og kvaðst hann hafa sagt Erlu hvað hafi gerst og hún hlustað þegjandi á. Kvaðst Kristján Viðar hafa sagt við hana að hann skyldi hringja á lögregluna ef hún það vildi. Hafi hún sagst ekki skipta sér af þessu og farið inn í svefnherbergi. Þá kvaðst Kristján Viðar hafa heyrt í bifreið Alberts Klahn og áttað sig á því að Sævar hafi hringt í hann áður en þeir hafi farið út, en ekki hafi liðið langur tími frá því þeir hafi komið til baka og þar til Albert hafi komið á bifreiðinni. Greindi Kristján Viðar frá því að Sævar hafi farið út að ræða við Albert og komið svo til baka og sagt að allt væri í lagi. Kvaðst Kristján þá hafa rætt við Albert og spurt hvort hann vissi hvað hann væri að fara út í og hafi Albert játað því. Síðan hafi hann aðstoðað Sævar og Tryggva Rúnar við að ganga frá líkinu. Hafi Sævar rétt honum veski Guðmundar. Kvaðst Kristján Viðar vera sannfærður um að Sævar hafi verið að leita í veskinu þegar hann hafi læst sig inni á salerninu fyrr um kvöldið. Einnig kvaðst Kristján Viðar vera viss um að Sævar hafi verið búinn að gera Guðmundi eitthvað áður en átök hans og Guðmundar hafi hafist. Þegar líkið hafi verið komið í voðina hafi þeir borið það saman út í Volkswagen bifreið Alberts. Hafi þeir lagt líkið á gólfíð milli sætanna og Sævar sest fram í en hann og Tryggvi Rúnar hafi sest aftur í. Þegar þeir hafi verið lagðir af stað hafi Kristján Viðar munað að sér hafi ekki tekist að losa tak Guðmundar á tölunni og því nefnt þetta við Tryggva Rúnar sem hafi ætlað að sjá hvað hægt væri að gera þegar þeir myndu stöðva bifreiðina. Hafi Albert ekið eftir leiðsögn Sævars og kvaðst Kristján Viðar vera viss um að þeir hafi ekið eftir Keflavíkurveginum. Mundi hann eftir því að þeir hafi verið komnir út á Álftanes og þá hafi hann sagt að þeir skyldu ekki haga sér eins og fífl því forsetinn byggi þar og því skyldu þeir fara eitthvað annað. Hafi þá verið ekið til baka. Mundi Kristján Viðar að ekið hafi verið Sædýrasafnsafleggjarann en þar hafi þeir líka snúið við og ekið suður Keflavíkurveg. Kvaðst hann nokkuð viss um að ekið hafi verið suður fyrir álverið í Straumsvík því hann hafi séð sjávarpollana sem væru rétt sunnan við álverið á leiðinni til baka. Kristján Viðar kvaðst ekki geta sagt nánar hvar þeir hafi lagt Guðmund, en hann Tryggvi og Sævar hafi farið með hann út í hraunið á meðan Albert hafi beðið í

³⁹³ Bls. 1201.

bifreiðinni.³⁹⁴ Lýsti Kristján Viðar því hvar þeir hafi sett Guðmund í mannhæðardjúpa gjótu og lagt yfir líkama hans stóra steinhellu og síðan minni steina yfir höfuðið. Minnti hann að Tryggvi Rúnar hafi losað töluna úr hendi Guðmundar og rétt honum hana. Þá kvaðst Kristján Viðar minna að Albert hafi ekið Sævari að Hamarsbraut 11 að þessu loknu en þeir beðið í bifreiðinni á meðan. Hafi Sævar komið aftur inn í bifreiðina og þeir ekið inn í Reykjavík. Sagði Kristján Viðar að Tryggvi Rúnar hafi komið með sér heim að Grettisgötu 82, en Sævar farið áfram með Alberti. Í niðurlagi skýrslunnar lýsti Kristján Viðar því yfir að þetta væri atburðarásin eins og hann myndi hana best þó svo að sumt af því sem hafi gerst væri eins og þokukennt fyrir hugskotssjónum hans. Kvaðst hann vonast til þess að geta lagað það sem hann hafi hugsanlega rangminnt og bætt í eyðurnar eftir því sem minni hans skýrðist.³⁹⁵

261. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir önnur skýrsla um viðtal við Kristján Viðar þennan sama dag, 19. september 1976. Skýrslan er ótímasett og óundirrituð. Bókað var að viðtalið hafi farið fram að ósk Kristjáns. Greindi Kristján Viðar frá því að í ágúst 1974 hafi Tryggvi Rúnar komið til sín á Grettisgötu 82 ásamt manni sem hann gæti ekki komið fyrir sig hver hafi verið. Kvaðst Kristján Viðar muna að Sævar hafi verið þarna líka. Maðurinn hafi verið milli fertugs og fimmtugs, dökkhærður og stuttclipptur með frekar þykkt hár. Fannst honum eins og maðurinn hafi verið farinn að grána í vöngum. Hann hafi verið meðalmaður á hæð, frekar grannvaxinn og með lítið höfuð. Sagði Kristján Viðar lýsinguna á mannum vera eins og hann minnti helst. Hafi þeir setið að drykkju fram eftir nóttu en þá hafi maðurinn fengið höfuðhögg af hans völdum. Kvaðst Kristján Viðar vilja taka það fram að um slys hafi verið að ræða og engin átök hafi átt sér stað. Kristján kvaðst hafa verið að handleika járntein sem hann hafi tekið af skúrbyggingu í garðinum að Grettisgötu. Hafi Kristján verið að vingsa honum og þá hafi hann rekist óvart í höfuð mannsins. Kvaðst Kristján Viðar halda að maðurinn hafi farið út úr íbúðinni vegna þessa og Tryggvi Rúnar með honum. Taldi Kristján Viðar að Sævar hafi einnig farið með þeim. Kvaðst Kristján Viðar ekkert hafa munað fyrr en um morguninn þegar Sævar hafi skyndilega komið inn í herbergið hans og bað hann um að fylgja sér niður í kjallara. Hafi Kristján Viðar verið klæddur og eitthvað undir áhrifum áfengis.³⁹⁶ Þegar þeir hafi komið niður hafi Kristján séð tvo poka standa við þurrkherbergið sem hafi verið appelsínugulir á litinn og úr svipuðu efni og notað væri í sjóklæðnað. Hnýtt var fyrir pokana með hvítum reimum. Kristján Viðar sagði pokana hafa verið úttroðna, um 30 sentimetrar að þvermáli og 50 til 60 sentimetrar á hæð. Kvaðst hann hafa spurt Sævar hvað þetta væri og þá hafi hann svarað orðrétt: „Það er maður í þessum pokum og þeir eru splunkunýir, keyptir í Ellingsen.“ Kristján Viðar sagðist hafa haldið að Sævar væri að gera að gamni sínu en sagt að ef hann meinti það sem hann hafi sagt þá skyldi hann koma þessu út úr húsinu með hraði. Hafi Sævar þá reiðst og sagt Tryggva Rúnar hafa sagt að maðurinn hafi dáið af völdum höggisins sem Kristján hafi veitt honum. Hafi maðurinn skyndilega dottið niður eftir að hann og Tryggvi Rúnar hafi farið út úr íbúðinni og nú væri búið að koma honum fyrir í

³⁹⁴ Bls. 1202.

³⁹⁵ Bls. 1203.

³⁹⁶ Bls. 1204.

pokunum. Þegar Sævar hafi gert sig líklegan til að fara hafi Kristján Viðar stoppað hann þar sem hann hafi ekki vitað annað en að þetta væri rétt hjá honum. Kvaðst Kristján ekki hafa munað greinilega atburðina kvöldið áður. Hafi Sævar þá farið að tala um Guðmundarmálið og að Kristján hafi stungið Guðmund til bana á heimili Sævars. Hafi Sævar þá sagt að nú væri best að losa sig við hnífinn og sagt Kristjáni Viðari að sækja hann. Kvaðst Kristján hafa rétt Sævari hnífinn sem hafi sett hann í slíðrinu ofan í annan pokann. Að fyrirmælum Sævars hafi Kristján Viðar hringt í Albert Klahn og beðið hann um að koma að Grettisgötu 82. Um það leyti hafi Tryggvi Rúnar komið og hafi hann og Sævar borið pokana út í bifreið Alberts sem hafi verið gul Toyota. Hafi Albert ekið þeim þremur og pokunum út í Hafnarfjarðarhraun þar sem Sævar og Tryggvi Rúnar hafi borið pokana út í hraunið. Kvaðst Kristján Viðar ekki vita hvar lík þetta hafi verið hlutað í sundur og sett í pokana. Hafi hann aðeins haft orð Sævars fyrir því að lík hafi verið í pokunum. Sagði hann engin ummerki um slíkan verknað í kjallaranum heima hjá sér, en þó vildi hann ekki fullyrða um það.³⁹⁷ Þá kvaðst Kristján Viðar vilja benda á að umræddur járnteinn væri geymdur í skáp undir vaski í íbúðinni síðast þegar hann hafi vitað.³⁹⁸

262. Mánudaginn 20. september 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Haraldur og Grétar Sæmundsson, rannsóknarlögreglumenn, hafi sótt Kristján Viðar klukkan 12:40. Bókað var að þeir hafi komið til baka klukkan 13:35, en engin rannsóknargögn liggja fyrir um ferðina. Bókað var klukkan 13:50 að Rúnar Sigurðsson, rannsóknarlögreglumaður, hafi tekið Sævar til tals í horninu.³⁹⁹ Í skýrslu um yfirheyrsluna, dagsett sama dag, kemur fram að tilefnið hafi verið hvort Sævar myndi hvoru megin Guðmundur hafi verið settur inn í bifreiðina þegar hann hafi verið fluttur frá Hamarsbraut 11. Kvaðst Sævar telja að Albert hafi ekið bifreiðinni að húsinu þannig að framendinn hafi snúið niður, eins og það var orðað í skýrslunni. Ályktaði Sævar því að Guðmundur hafi verið settur inn í bifreiðina vinstra megin. Tók hann fram að Albert hafi komið inn í forstofuna. Var yfirheyrslunni lokið klukkan 19:00.⁴⁰⁰ Á sama tíma var bókað í fangelsisdagbókina að Sævar hafi verið færður á klefa sinn. Bókað var klukkan 20:50 að Kristján Viðar hafi verið færður fyrir Harald og Pál Arnór Pálsson, réttargæslumann. Klukkan 21:10 var bókað í fangelsisdagbókina að rabbi Rúnars og Sævars hafi lokið, eins og það var bókað. Ekki liggur fyrir hvenær samtal þeirra hófst. Þá liggja ekki fyrir rannsóknargögn um samtalið.
263. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir Kristjáni Viðari, dagsett sama dag klukkan 22:15, en þá var liðin ein klukkustund og 25 mínútur frá því Kristján Viðar var tekinn til yfirheyrslu hjá Haraldi. Rannsóknargögn um upphaf yfirheyrslunnar liggja ekki fyrir. Bókað var að skýrsla um viðtal við hann, dagsett 19. september 1976, þar sem hann bar um atburðina að Hamarsbraut 11, hafi verið lesin fyrir hann. Bókað var eftir Kristjáni Viðari að hann teldi skýrsluna að öllu leyti rétta en vildi þó bæta því við að Guðmundur hafi sagt sér að Sævar hafi tekið veski hans. Hafi hann því leitað að

³⁹⁷ Bls. 1205.

³⁹⁸ Bls. 1206.

³⁹⁹ Dagbók nr. 5, bls. 71b.

⁴⁰⁰ Bls. 1209.

Sævari áður en átökin hafi hafist og einnig eftir þau. Þá kvaðst hann ekki vilja fullyrða að þeir hafi ekið út á Álftanes, en sagðist minnst þess að hafa sagt þessi orð um forsetann og bústað hans. Aðspurður kvaðst Kristján Viðar muna það greinilega að lík Guðmundar hafi verið sett inn í bifreiðina um hurðina hægra megin og tekið út sömu leið. Í lok skýrslunnar var bókað eftir Kristjáni Viðari að hann hafi ekki vísitandi þagað yfir atburðarásinni heldur hafi þetta rifjast upp fyrir honum smám saman. Bókað var að yfirheyrslunni hafi lokið klukkan 23:00 Var þess getið í skýrslunni að Páll Arnór Pálsson, réttargæslumaður Kristjáns Viðars, hafi verið viðstaddur yfirheyrsluna, en hann ritaði ekki undir hana.⁴⁰¹ Í fangelsisdagbók þennan dag var bókað að Kristján Viðar hafi verið færður á klefa sinn klukkan 01:10 að lokinni yfirheyrslu.⁴⁰² Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir Kristjáni Viðari dagsett sama dag, klukkan 00:20. Bókað var að Kristjáni væri kunnugt um tilefnið. Var þess getið að skýrsla um viðtal við hann dagsett 19. september 1976, þar sem hann hafi borið um að hafa slegið í höfuð manns með járnteini, hafi verið lesin fyrir hann. Kvað Kristján Viðar skýrsluna vera rétta að öllu leyti. Vildi hann þó bæta því við að þegar Tryggvi Rúnar hafi komið á staðinn virtist Kristjáni sem hann vissi allt um tilveru og innihald pokanna tveggja. Kvaðst Kristján Viðar vilja taka það fram að Sævar og Tryggvi Rúnar hafi ekki þáð boð hans um hjálp við að bera pokana út í hraunið og fannst honum sem þeir kærðu sig ekki um nærveru hans. Af endurriti skýrslunnar verður ekki ráðið hvenær skýrslutökunni lauk en samkvæmt bókun í fangelsisdagbók var Kristján Viðar færður á klefa sinn klukkan 01:10.⁴⁰³

264. Fyrir liggur skýrsla, dagsett þennan dag 20. september 1976, um leit að líki Guðmundar sem fram hafi farið 18. sama mánaðar. Í skýrslunni kom fram að 25 lögreglumenn hafi farið til leitarinnar og var leitarvæðinu lýst nákvæmlega. Fram kom að fundist hafi hvítur taubútur með hnappagati og vasaklútur sem lögregla hafi haldlagt.⁴⁰⁴ Þá liggur fyrir skýrsla Eggerts dagsett sama dag þess efnis að á tímabilinu 6. febrúar til og með 18. september 1976 hafi verið farnar að minnsta kosti 28 ferðir í Hafnarfjarðarhraun til leitar að líki Guðmundar. Fram kom að í það minnsta 11 ferðum hafi Erla, Sævar, Tryggvi Rúnar, Albert eða Kristján Viðar verið með í för. Þrátt fyrir það hafi leit að líkamsleifum engan árangur borið.⁴⁰⁵
265. Meðal rannsóknargagna er skýrsla Sigurbjörns Víðis dagsett sama dag, um viðtal við foreldra Guðmundar Einarssonar. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi sýnt þeim jakka og vasaklút sem fundist hafi í Kapelluhrauni 18. september 1976. Sögðust hjónin fullviss um að jakkinn væri ekki sá sem Guðmundur hafi verið í og vissu ekki til þess að Guðmundur hafi átt eins vasaklút og fundist hafi.⁴⁰⁶
266. Karl Schütz ritaði svokallaðar vikuskýrslur til Ólafs Jóhannessonar, dómismálaráðherra, til að halda honum upplýstum um framgang starfa

⁴⁰¹ Bls. 1207–1208.

⁴⁰² Dagbók nr. 5, bls. 72.

⁴⁰³ Bls. 1217.

⁴⁰⁴ Bls. 1210–1211.

⁴⁰⁵ Bls. 1212.

⁴⁰⁶ Bls. 1213.

rannsóknarnefndar Reykjavíkur. Fyrsta vikuskýrslan var dagsett þennan dag en þar kom fram að 18. september 1976 milli klukkan 09:00 og 16:00 hafi skipulögð leit farið fram í hrauninu í Hafnarfirði eftir lýsingum vitna og sakborninga. Bókað var að lík eða líkamshlutar hafi ekki fundist. Við leit á svæði vestan álversins í Straumsvík hafi þó fundist rifinn karlmannsjakki, hluti af rifinni skyrtu og ljóst efni, ef til vill rúmlak eða koddaver.⁴⁰⁷ Bókað var að jakkinn og rifrildið af skyrtunni yrði borið undir foreldra Guðmundar. Var þess getið að Erla og sumir gerendanna, eins og það var orðað, hafi verið samhljóða í framburði sínum um að líkið af Guðmundi hafi verið lagt í ljóst lak eða svipað efni. Af þeim sökum yrði efnið sem fannst við leitina borið undir móður Erlu til samanburðar við það sem notað hafi verið til innpökkunar á líki Guðmundar. Bókað var að ef nauðsyn krefði yrði óskað eftir tæknirannsókn á lakinu hjá Bundeskriminalamt í Wiesbaden. Þá var þess getið að fundist hafi við leitina leifar af beinagrindum af sauðfé og hesti. Þá kom fram í skýrslunni að frakki Kristjáns Viðars væri til blóðrannsóknar í Wiesbaden. Framburður lægi fyrir um að Guðmundur hafi slitið hnapp af frakka Kristjáns Viðars. Hafi Kristján sagst hafa saumað hnappinn aftur á síðar. Í skýrslunni kom fram að þegar væri búið að óska eftir samanburðarrannsókn á tvinnapráðum sem notaðir hafi verið til að festa hnappana á frakkann. Í skýrslunni sagði einnig að greining á framburðum væri í vinnslu og við þá vinnu væri notast við Raumraffer-kerfi. Fram kom að greiningin yrði að líkindum send ríkissaksóknara á næstu dögum. Á sama tíma yrði ríkissaksóknara send skýrsla um eftirfarandi sýnileg sönnunargögn, í fyrsta lagi blóðflekki á frakkafaldi Kristjáns Viðars, í öðru lagi blóðkám á hliðarvegg í bifreiðinni sem lík Guðmundar var flutt í, í þriðja lagi blóðflekki á teppi á gangi í íbúð Sævars og í fjórða og síðasta lagi niðurstöður um greiningu á hári úr Guðmundi.⁴⁰⁸ Í sérstökum kafla í skýrslunni greindi Schütz frá stöðu rannsóknar Geirfinnsmálsins.⁴⁰⁹

267. Þriðjudaginn 21. september 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Tryggvi Rúnar hafi verið færður til viðtals við Rúnar Sigurðsson, rannsóknarlögreglumann, klukkan 13:25. Bókað var klukkan 14:43 að Karl Schütz, Pétur Eggerz og Haraldur hafi farið með Kristján Viðar.⁴¹⁰ Klukkan 14:45 var bókað í fangelsisdagbókina að Tryggvi Rúnar hafi verið færður á klefa sinn. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kom að tilefnið væri hvort hann myndi hvoru megin Guðmundur hafi verið settur inn í bifreiðina er lík hans var flutt út í Hafnarfjarðarhraun og hvoru megin hann hafi verið tekinn úr bifreiðinni. Haft var eftir Tryggva Rúnari að hann hafi reynt að gera sér grein fyrir þessari hlið málsins en gæti ekki munað þetta atriði. Kvaðst hann hvorki geta munað eftir bifreiðinni né Alberti Klahn eða flutningi á líki Guðmundar úr íbúðinni og ökuferðinni út í hraun.⁴¹¹
268. Í fangelsisdagbókina var bókað þennan dag að Sævar hafi verið færður fyrir Rúnar klukkan 15:20. Þá hafi verið komið til baka með Kristján Viðar klukkan 15:40. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um ferðir Kristjáns Viðars þennan dag. Klukkan

⁴⁰⁷ Bls. 1214.

⁴⁰⁸ Bls. 1215.

⁴⁰⁹ Bls. 1216.

⁴¹⁰ Dagbók nr. 5, bls. 72b.

⁴¹¹ Bls. 1218.

16:15 var bókað um komu Jónasar Bjarnasonar, rannsóknarlögreglumanns, með Albert Klahn í fangelsið. Var þess getið að þeir hafi farið í hornið ásamt Rúnari, eins og það var orðað. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir Alberti Klahn, dagsett sama dag. Var tilefnið það hvort Albert myndi hvoru megin Guðmundur hafi verið settur inn í bifreiðina er hann hafi verið fluttur út í Hafnarfjarðarhraun og hvoru megin hann hafi verið tekinn út úr bifreiðinni. Bókað var eftir Alberti að hann minntist þess að hafa bakkað að húsinu og að Guðmundur hafi verið settur inn í bifreiðina hægra megin. Kvaðst Albert vilja geta þess að hann hafi ekki farið út úr bifreiðinni, en stýrið væri vinstra megin í bifreiðinni. Þá vildi hann geta þess að farið hafi verið með Guðmund út úr bifreiðinni hægra megin en hann hafi setið kyrr í bifreiðinni á meðan.⁴¹² Í sérstakri skýrslu rannsóknarnefndarinnar kom fram að eftir skýrslutökuna hafi Albert óskað eftir því við Rúnar Sigurðsson, rannsóknarlögreglumann, að fá að koma öðru hvoru og ræða málin ef það gæti orðið til þess að rifja frekar upp fyrir honum þannig að hann gæti gefið frekari skýringar við ýmsum hlutum sem ekki væru komnir á hreint.⁴¹³ Bókað var í dagbók Síðumúlafangelsisins að farið hafi verið með Albert Klahn klukkan 17:55. Fimm mínútum síðar var bókað að Kristján Viðar hafi verið færður fyrir Rúnar.⁴¹⁴ Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna, dagsett sama dag. Í upphafi var bókað að tilefni yfirheyrslunnar væri hvort Kristján myndi hvoru megin Guðmundur hafi verið settur inn í bifreiðina sem hann hafi verið fluttur í frá Hamarsbraut 11 og út í Hafnarfjarðarhraun og hvoru megin hann hafi verið tekinn út úr bifreiðinni. Kvaðst Kristján Viðar minnast þess að Guðmundur hafi verið settur inn í bifreiðina hægra megin og tekinn út úr bifreiðinni sömu megin þegar komið hafi verið út í Hafnarfjarðarhraun. Myndi hann að Sævar hafi farið fyrstur út úr bifreiðinni og beygt stólbakið fram svo þeir kæmust út, en Albert hafi setið vinstra megin í bifreiðinni þar sem stýrið hafi verið. Var yfirheyrslunni lokið klukkan 18:10.⁴¹⁵

269. Þennan sama dag athugaði Jónas Bjarnason, rannsóknarlögreglumaður, aðstæður við sorphauga Hafnarfjarðar með tilliti til þess hvort þar gæti verið að finna lík Guðmundar eða lakið sem líkið var flutt í. Skýrsla liggur fyrir um athugunina þar sem fram kemur að rætt hafi verið við starfsmenn sorphauganna og verkstjórnann á staðnum. Í samtali við þá hafi komið fram að sorpinu væri ýtt daglega með jarðýtu og rótað yfir það eins og við væri komist. Þá kæmi oft upp eldur í haugunum og þá brynni allt sem brunnið gæti. Hafi verkstjórinn talið það útilokað að leit á haugunum í þessum tilgangi gæti borið árangur.⁴¹⁶
270. Sama dag, 21. september 1976, vitjaði Sigurbjörn Víðir Erlu í Hegningarhúsið og sýndi henni líndúk sem lögreglan hafi fundið í Kaphelluhrauni 18. september 1976. Fyrir liggur skýrsla um vitjunina þar sem bókað var að líndúkurinn gæti hafa verið úr sængurfatnaði eða skyrtu. Fram kom að hann hafi spurt Erlu hvort hún þekkti þennan

⁴¹² Bls. 1219.

⁴¹³ Bls. 1220.

⁴¹⁴ Dagbók nr. 5, bls. 72b.

⁴¹⁵ Bls. 1221.

⁴¹⁶ Bls. 1222.

líndúk eða kannaðist við hann. Bókað var að Erla hafi sagst ekkert kannast við líndúkinn og sagt að hann væri ekki úr hennar búskap.⁴¹⁷

271. Fyrir liggur skýrsla, ódagsett en unnin af Karli Schütz, um hlutlæg sönnunargögn í Guðmundarmálinu. Var skýrslunni skipt upp í tvo kafla annars vegar með heitinu „Jákvæð spor“ og hins vegar „Neikvæð spor“. Fram kom undir kaflaheitinu „Jákvæð spor“ að við rannsókn á gólfteppi úr íbúðinni að Hamarsbraut 11 hafi, þrátt fyrir hversu langt liðið væri frá atburðinum, fundist dropi sem hafi óvefengjanlega verið mannsblóð. Vegna mikilla óhreininda í gólfteppinu hafi ekki reynst unnt að gera blóðflokkagreiningu á blóðdropanum. Var þess getið að sérstök vísindaleg greinargerð frá tæknideild Bundeskriminalamt í Wiesbaden yrði send síðar. Þá sagði að í skýrslunni að margir dropar af mannsblóði úr A-blóðflokki hafi fundist við fald á frakka Kristjáns Viðars. Var þess getið að sérstök vísindaleg greinargerð frá tæknideild Bundeskriminalamt í Wiesbaden yrði send síðar um það atriði. Fram kom að fólksbifreiðin sem Albert Klahn hafi flutt lík Guðmundar í hafi verið svört af gerðinni Volkswagen og fundist í Reykjavík. Hafi lögregla lagt hald á bifreiðina og allir hreyfanlegir hlutir innan úr bifreiðinni hafi verið sendir til Wiesbaden til tæknirannsóknar. Við þá rannsókn hafi fundist mikið af eggjahvítuefni úr manni í blóðstroki (d. Blut-Wischspur) á klæðningu innan á bílhurðinni. Ekki hafi reynst unnt að gera blóðflokkagreiningu, en sérstök vísindaleg greinargerð yrði send síðar.⁴¹⁸ Þrátt fyrir ítrekaðar tilraunir hafi ekki tekist að komast yfir blóð úr Guðmundi til þess að gera samanburðarblóðgreiningu. Leitað hafi verið til allra hugsanlegra aðila, svo sem lækna, sjúkrahúsa, blóðbanka og fleira. Vegna þessa hafi tæknideild Bundeskriminalamt í Wiesbaden framkvæmt blóðflokkagreiningu úr höfuðhárum Guðmundar sem fengin hafi verið úr hárbursta sem hafi verið í hans eigu. Sú greining hafi sýnt fram á að Guðmundur hafi verið í blóðflokki A eða AB. Yrði greinargerð einnig send síðar um þetta atriði. Þá kom fram í skýrslunni að hnappur sem Guðmundur hafi rifið af frakka Kristjáns Viðars í átökum þeirra hafi samkvæmt framburði Kristjáns verið saumaður aftur á frakkann. Hafi þráðurinn og saumurinn sem hafi verið notaður við það verið sendur til rannsóknar hjá Bundeskriminalamt í Wiesbaden og greinargerð um niðurstöðurnar yrði send síðar. Loks var bókað undir kaflanum „Jákvæð spor“ að framburður sakborninganna um lýsingu á Guðmundi þegar hann hafi verið særður og eftir að hann hafi látist hafi verið borinn undir, doktor Jónas Hallgrímsson, meinafræðing við Háskóla Íslands. Hafi hann sagt lýsingar þeirra læknisfræðilega réttar og hvorki getað fundið þær upp, lesið sér til um þær né komið sér saman um þær. Um þetta atriði var í skýrslunni vísað til athugasemdarskýrslu Schütz, dagsett sama dag. Auk þess var þess getið að meinafræðingurinn væri reiðubúinn að gera vísindalega greinargerð væri þess óskað. Undir kaflaheitinu „Neikvæð spor“ kom fram að leitin að líki Guðmundar hafi ekki enn borið árangur. Margar ferðir hafi verið farnar til leitar, þar á meðal tvær skipulagðar leitir þar sem 70 manns hafi tekið þátt. Í 17 skipti hafi rannsóknarlögreglumenn leitað og í 11 skipti hafi þeir leitað ásamt sakborningunum Sævari, Kristjáni, Tryggva, Albert og vitninu Erlu.

⁴¹⁷ Bls. 1223.

⁴¹⁸ Bls. 1224.

Fram kom að rætt hafi verið við starfsmenn sorphreinsunar Hafnarfjarðar sem hafi talið það algjörlega vonlaust að finna búi af laki með mannsaur sem Erla hafi fundið í sorptunnu. Þá sagði að hnífurinn sem Kristján Viðar hafi sagst hafa sært Guðmund með alvarlegu sári hafi enn ekki fundist, en að hans sögn hafi hann verið falinn í sjópoka í Hafnarfjarðarhrauni í ágúst 1974. Loks kom fram að blóðrannsókn við Háskóla Íslands hafi leitt í ljós að enginn sakborninganna hafi blóð úr flokki A.⁴¹⁹

272. Þá liggur fyrir svokölluð athugasemdaskýrsla Schütz, dagsett þennan dag 21. september 1976, sem var fylgiskjal með framangreindri skýrslu. Þar kom fram að áberandi mikið samræmi væri í framburði sakborninganna og Erlu um lýsingu á ástandi Guðmundar þegar hann hafi verið alvarlega særður og einnig eftir andlát hans. Hafi þau sagt vonda, beiska lykt hafa gosið upp, líkri saurlykt, auk þess sem myndast hafi brúnleitur vatnsblettur. Hafi Erla sagst hafa fundið búi af lakinu, sem lík Guðmundar hafi verið vafið í, með mannsaur í sorptunnu morguninn eftir. Í skýrslu Schütz voru teknar upp setningar úr framburði Kristjáns Viðars um lýsingu á ástandi Guðmundar eftir að hann hafi stungið hann; „skyrta varð blóðug fyrir ofan beltið“, „vond beisk lykt eins og saurlykt gaus upp“, „Ég heyrði hljóð líkt og frá loftbólum, sem stíga upp í vatni, en hærra.“ Þá var dregið fram að Kristján Viðar hafi greint frá því í yfirheyrslu að Guðmundur hafi rifið hnappa af frakka Kristjáns og hafi hnappurinn enn verið í lófa hans þegar líkið hafi verið flutt í bifreiðinni. Hafi Tryggvi Rúnar tekið hnappinn úr lófa Guðmundar og fengið Kristjáni hann.⁴²⁰ Loks hafi Tryggvi Rúnar lýst því að Sævar hafi sparkað í Guðmund með skó á fætinum sem hafi legið á gólfinu og hitt hann rétt fyrir ofan eyrað. Úr munni Guðmundar hafi runnið blóð. Í skýrsluna var bókað að framangreindar lýsingar hafi verið bornar undir doktor Jónas Hallgrímsson, meinafræðing. Í fyrsta lagi hafi hann efnislega sagt að ef sparkað væri fast í höfuð manns sem lægi á gólfi væri hugsanlegt að höfuðkúpubotn hans myndi brotna, en við það særast þunnar slímhúðir í koki og þá kemur blóð úr munni. Í öðru lagi hafi hnífstungan hægra megin í kvið sennilega hafa myndað sár á þarmi. Í slíkum tilvikum væri einkennandi að út gengi loft sem þarmurinn væri fullur af og við það heyrðist titrandi hljóð sem orsakaðist af þunnum veggjum þarmanna, sem Kristján Viðar hafi lýst sem: „loftbólum sem koma upp í vatni.“ Í þriðja lagi væri einnig rétt að við stungusár gæti runnið út vökvi sem líktist brúnleitri kvoðu og ætti það einkum við þegar hnífstunga hittir á ristil. Í fjórða lagi hafi meinafræðingurinn sagt að ef saurinn sem fundist hafi í lakbútnum hafi ekki verið þunnfljótandi heldur mótaður væri útilokað að hann hafi komið út úr stungusárinu. Hugsanlegt væri að hann hafi komið út um endaparminn eftir venjulegri leið, en slíkt kæmi oft fyrir þegar hinn látni hafi komist í mikla geðshræringu eða verið gripinn mikilli skelfingu fyrir andlátinu.⁴²¹ Loks kom fram að þrátt fyrir að lík væri orðið stirt væri hægt að taka hnapp úr greip þess með valdi. Sinarnar væru svo teygjanlegar að þær gæfu eftir föstu taki, en myndu loka hendinni aftur. Í lok skýrslunnar var bókað um álit meinafræðingsins um að lýsingin á því sem hafi gerst rétt fyrir og eftir dauða Guðmundar væri áberandi rétt lýsing

⁴¹⁹ Bls. 1226.

⁴²⁰ Bls. 1227.

⁴²¹ Bls. 1228.

leikmanna sem ekki hafi verið unnt að afla sér með viðtölum, lestri eða öðrum hætti. Benti þetta eindregið til þess að framburður þessara aðila væri sannleikanum samkvæmur um þessi atriði. Bókað var að Pétur Eggerz hafi verið viðstaddur samræður Schütz og doktor Jónasar Hallgrímssonar. Þá kom fram að hann væri reiðubúinn að gera vísindalega greinargerð um þessi atriði.⁴²²

273. Fyrir liggur rannsóknarskýrsla frá doktor Ekkehard Kissling hjá Bundeskriminalamt í Wiesbaden til rannsóknarnefndar Reykjavíkur, dagsett þennan dag, 21. september 1976, um rannsókn á sönnunargögnum varðandi morðmál Guðmundar. Í skýrslunni var að finna lista yfir hluti sem rannsakaðir voru af tæknideild; buxur í eigu Sævars, buxur og peysa af Tryggva Rúnari, frakka, tvær skyrtur og skó af Kristjáni Viðari, ýmsa hluti úr innanklæðningu Volkswagen fólksbifreiðar, handfang, öskubakka, nokkra skrautlista, fjórar gólfmottur, fjögur hlífðaráklæði, gólfteppi úr svefnherbergi, stofu og gangi íbúðar að Hamarsbraut 11, hnífsblað og ljósmyndaalbúm. Í skýrslunni sagði að rannsaka hafi átt framangreind sönnunargögn til að leita að blóðleifum og leifum af saur eða eftir uppköst. Leit að blóði hafi verið gerð í smásjá og með Benzidin prófi sem gæfi mjög góða svörun við forprófun.⁴²³ Hafi rannsókn leitt það í ljós að ekkert blóð hafi fundist á fatnaði sakborninganna nema á frakka Kristjáns Viðars. Á frakkanum hafi fundist fjórir blóðdropar á innanverðu vinstra framstykki rétt við fóðurfaldinn. Samkvæmt líffræðilegri eggjahvítugreiningu, svokölluðu – Ulenluth prófi [Uhlenhuth prófi], hafi blóðdroparnir reynst vera mannsblóð. Rannsókn samkvæmt gleypni-skolunaraðferð (d. Absorptions-Elutions) hafi sýnt blóðflokk A. Vegna þess hve lítið magn hafi verið af efninu hafi ekki reynst unnt að gera á því nánari greiningu. Í rannsóknarskýrslunni kom fram að margir hlutar úr klæðningu Volkswagen bifreiðarinnar hafi verið fyrir hendi. Hafi einn hlutinn verið merktur: „Úr VW Bifr. Innan af vinstri hurð.“ Á hlutanum hafi fundist svartar leifar sem hafi gefið jákvæða svörun við Benzidin forprófun. Ekki hafi verið hægt að gera nánari blóðgreiningu, en tekist hafi að fá sönnun fyrir eggjahvítuefni úr manni sem bendi til að um mannsblóð hafi verið að ræða. Hafi nánari rannsóknir ekki leitt neitt sérstakt í ljós, en hugsanlegt væri að hér væri um að ræða leifar af miklu meira blóðmagni. Á öðrum hlutum klæðningarinnar og öðrum sönnunargögnum hafi ekki fundist leifar sem máli hafi skipt. Í lok skýrslunnar kom fram að við rannsókn á gólfteppi úr íbúðinni að Hamarsbraut 11 hafi fundist þykkur blóðdropi í teppi úr forstofu sem við rannsóknir hafi reynst mannsblóð. Vegna óhreininda hafi ekki verið unnt að gera nánari greiningu á honum. Þá hafi ekkert komið út úr rannsóknum á hnífsblaði sem þýðingu gæti haft í málinu.⁴²⁴
274. Loks barst þennan sama dag, 21. september 1976, rannsóknarskýrsla frá doktor Ekkehard Kissling um rannsókn á blóðsýnum og mannshári í sambandi við morð Guðmundar Einarssonar. Fram kom í skýrslunni að eftirtalin sönnunargögn hafi verið lögð fram til blóðvatnsrannsóknar: hárbursti með stálhárur, höfuðhár móður Guðmundar til samanburðar, rakvél, höfuðhár og skegghár bróður Guðmundar til

⁴²² Bls. 1230.

⁴²³ Bls. 1231.

⁴²⁴ Bls. 1232.

samanburðar, blóðsýni úr Kristjáni Viðari, Erlu, Tryggva Rúnari, Sævari og foreldrum Guðmundar. Um niðurstöður rannsóknar á hárbursta sagði í skýrslunni að í rannsóknarbeiðni hafi komið fram að burstinn hafi einungis verið notaður af Guðmundi á meðan hann lifði. Eftir lát hans hafi burstinn ekki verið hreinsaður og eingöngu notaður af móður hans. Hafi rannsóknin lotið að því að athuga hvort blóðflokkagreining væri möguleg af hárum úr burstanum. Í skýrslunni var aðferðarfræðin að baki rannsókninni rakin í smáatriðum. Niðurstaðan var sú að A- og B-efni hafi fundist í hárum úr burstanum. Þar sem móðir Guðmundar hafi verið í B-blóðflokki gætu A-efnin ekki verið frá henni, heldur kæmi þar eingöngu til greina fólk í A- eða AB-blóðflokki. Ef í hárburstanum hafi örugglega engin önnur hár verið en Guðmundar og móður hans hafi Guðmundur samkvæmt því verið í A- eða AB-blóðflokki. Um rannsókn á hárum og skeggmylsnu úr rakvél sagði að ekki hafi verið unnt að gera neina sundurgreiningu á gerð efnisins og blóðvatnsrannsókn hafi ekki komið til greina.⁴²⁵ Niðurstöður rannsóknar á blóðsýnum hafi leitt í ljós að Kristján Viðar, Erla, Tryggvi Rúnar og faðir Guðmundar hafi verið í O blóðflokki, en Sævar og móðir Guðmundar hafi verið í B blóðflokki.⁴²⁶

275. Miðvikudaginn 22. september 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Albert Klahn hafi komið klukkan 13:50 til fundar við Rúnar Sigurðsson og Jónas Bjarnason, rannsóknarlögreglumenn. Fyrir liggur samantektarskýrsla um samtal þeirra þar sem fram kom að eftir nokkrar viðræður hafi verið farið með Albert út í Hafnarfjarðarhraun. Var akstursleiðinni lýst nokkuð nákvæmlega. Bókað var að þegar komið hafi verið í Kúagerði hafi Albert virst kannast við það svæði en fundist það hafa breyst nokkuð ef um sama stað hafi verið að ræða. Var þess getið að þeir hafi verið þar í nokkurn tíma áður en haldið var aftur til Reykjavíkur.⁴²⁷ Í annarri samantektarskýrslu, ódagsettri, en ritaðri af Jónasi Bjarnasyni, kom fram að farið hafi verið með Albert til leitar að tveimur pokum sem hann hafi sagst hafa flutt fyrir Sævar, Tryggva Rúnar og Kristján Viðar á Toyota bifreið föður síns á árinu 1974, líklegast í september. Var því nákvæmlega lýst hvaða leið hafi verið ekið og lýsingum Alberts á aðstæðum gerð skil. Fram kom í skýrslunni að rætt hafi verið við landeiganda sem upplýst hafi að mikil efnistaka hafi átt sér stað á svæðinu. Bókað var einnig um samtal við verkstjóra Vegagerðarinnar sem hafi haft umsjón með efnistöku á svæðinu.⁴²⁸ Haft var eftir honum að það svæði sem Albert hafi bent á hafi breyst allmikið síðan 1974 en mikið efni hafi verið tekið í Keflavíkurvegin.⁴²⁹
276. Fyrir liggur samantektarskýrsla Rúnars Sigurðssonar, rannsóknarlögreglumanns, dagsett 23. september 1976, um viðtal við Albert Klahn í húsakynnum sakadóms. Greindi Albert frá því að honum hafi verið kunnugt um að Erla hafi verið með farmiða, áfengi og gjaldeyri kvöldið áður en lögreglan hafi handtekið hana í seinna skiptið. Vissi hann ekki hvar hún hafi fengið þessa hluti en kvaðst ætla að kanna það nánar. Kvaðst Albert hafa verið við vinnu í Bolungarvík í ágúst 1974 ásamt Sævari.

⁴²⁵ Bls. 1235.

⁴²⁶ Bls. 1236.

⁴²⁷ Bls. 1220.

⁴²⁸ Bls. 1261.

⁴²⁹ Bls. 1262.

Bókað var í skýrsluna að við könnun hafi komið í ljós að það hafi verið árið á undan, 1973, sem Albert hafi verið í Bolungarvík. Þegar Albert hafi verið greint frá þessu hafi hann sagt það geta verið en minni sitt væri ekki betra en þetta.⁴³⁰

277. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir fylgibréf frá Karli Schütz með yfirliti yfir framburð sakborninga og vitna í Guðmundarmálinu. Fram kom að yfirlitið væri gert í réttri tímaröð (d. Raumraffer-system) og ætti að gefa ljósa yfirsýn yfir framburði sem oft bæri ekki alveg saman í nokkrum atriðum eða stönguðust jafnvel á. Yfirlitið næði yfir allan þýðingarmikinn framburð sem fram hafi komið fyrir 18. september 1976. Í fylgibréfinu sagði að tilgangurinn með yfirlitinu væri þrjúþættur, í fyrsta lagi til að skýra einstök atriði í framburði mismunandi aðila, sem bæri alveg saman eða væru svipuð, til þess að geta dæmt um hvort atburðirnir gætu verið hreinn tilbúningur eða hvort öruggt væri að þeir hafi gerst svo hægt væri að fella dóm um þá. Í öðru lagi væri tilgangurinn sá að varpa ljósi á skort á sönnunum (eyður í yfirheyrslum) og í þriðja lagi til að sýna fram á þýðingarmikil atriði sem stönguðust á. Þá var einnig meðfylgjandi bréfi Schütz upptalning og mat á sönnunargögnum sem fundist hafi í millitíðinni, dagsett 21. september 1976, og gerð var grein fyrir hér að framan. Yfirlitið yfir framburði sakborninga og vitna í Guðmundarmálinu liggur fyrir meðal rannsóknargagna.
278. Föstudaginn 24. september 1976 var bókað í dagbók fangelsisins klukkan 19:05 var bókað að [ÓmL], bróðir Tryggva Rúnars, hafi komið með ávexti, kex og sælgæti handa honum.⁴³¹
279. Séra Jón Bjarman fangelsisprestur ritaði dómsmálaráðuneytinu bréf dagsett þennan dag og fór þess á leit að ráðuneytið myndi þegar í stað láta fara fram könnun á framkvæmd viðurlaga við agabrotum í Síðumúlafangelsinu. Tilefni þessarar óskar voru frásagnir tveggja fanga í sálgæsluviðtölum við Jón sem hafi kvartað undan því að þeir hafi verið beittir ótilhlýðilegri harðýðgi vegna agabrota á reglum sem þeir báru um að hafa ekki verið kynntar. Annar þeirra [ÖS] greindi séra Jóni frá málsatvikum 3. september er hann kom að máli við hann á Litla-Hrauni þar sem [ÖS] var að afplána refsingu. Sá síðarnefndi [GK] hafi greint séra Jóni frá málsatvikum 23. september í samtali þeirra í Hegningarhúsinu þar sem [GK] sæti enn í gæsluvarðhaldi. Séra Jón tók það fram að ekki væri vitað til þess að mennirnir þekktust, né hefðu talast við auk þess sem afbrot þeirra séu sitthvors eðlis. [GK] hefði raunar kvartað bæði við réttargæslumann sinn og rannsóknardómara. Lýsing beggja mannanna á atvikum hafi þó nánast verið sú sama. Þeir hafi verið færðir í einangrunarklefa, lagðir þar á gólf, járnaðir á höndum og fótum og festir annars vegar við stólfót sem skrúfaður var fastur við gólfið og hins vegar við rúmfót á naglföstum járnbekk sem í klefanum var. [GK] hafi verið haldið svona í um það bil fjórar klukkustundir en [ÖS] hafi ekki tiltekið hve lengi honum var haldið á þennan máta. Séra Jón gat þess að hann hefði kynnt sér lög og gildandi reglur og kvaðst ekki sjá að fyrirmælum laga eða reglna hafi verið fylgt áður en viðurlögum var beitt auk þess sem séra Jón sá ekki að þessi viðurlög væru

⁴³⁰ Bls. 1220.

⁴³¹ Dagbók nr. 5, bls. 75.

verjandi í ljósi ákvæðanna. Séra Jón vísaði til þess að ráðuneytinu væri kunnugt um hið óeðlilega ástand sem ríkt hefði í fangelsinu við Síðumúla allt frá 23. desember 1975. Gat hann þess að margir þeirra fanga sem hafi verið í gæsluvarðhaldi á þessu tímabili hafi kvartað undan harðræði og því að vera haldið í stöðugum ótta, bæði í sambandi við framkvæmd gæslunnar og við yfirheyrslur og rannsóknaraðgerðir í sambandi við mál sín. Bréf þetta kvaðst séra Jón senda af vandlega yfirveguðu ráði en brýna nauðsyn bæri til að kannað yrði af óvilhöllum aðila hvort í þessum tilvikum og öðrum hafi verið beitt ótilhlýðilegri harðýðgi við gæslufanga. Eins kvað hann gott ef unnt væri að fá upplýsingar um hvort sérstakar reglur giltu um fangelsið við Síðumúla 28 og hverjar þær væru ef svo háttaði til.⁴³²

280. Daginn eftir var bókað í fangelsisdagbókina að Guðsteinn læknir hafi komið klukkan 17:07 og tekið til viðtals Tryggva Rúnar og Sævar meðal annarra. Bókað var að læknirinn hafi farið klukkan 18:00.⁴³³
281. Mánudaginn 27. september 1976 var bókað í dagbók fangelsisins í Síðumúla klukkan 19:47 að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fyrir Sigurbjörn Víði.⁴³⁴ Var Tryggvi Rúnar færður aftur á klefa sinn klukkan 20:00.⁴³⁵ Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir.
282. Þennan dag var tekið viðtal við [JIG] á heimili hennar. Skýrsla um viðtalið liggur fyrir meðal rannsóknargagna. Fram kemur að tilefni viðtalsins hafi verið framburður Kristjáns Viðars um að hann hafi hringt heim til Alberts Klahn til að fá hann til að flytja poka heiman frá sér að Grettisgötu 82 og [JIG] hafi svarað símanum. Hafi [HeG] verið hjá henni þegar símtalið hafi átt sér stað. [JIG] neitaði að þetta símtal hafi átt sér stað og kvaðst aldrei hafa talað við Kristján Viðar í símann. Hafi hún búið að Laugavegi 24 á tímabilinu 1. maí 1974 og fram til 15. mars 1975. Enginn sími hafi verið í íbúðinni og því hafi Kristján Viðar ekki getað hafa hringt þangað. Þá hafi hún einungis verið gestur á heimili Alberts á þeim tíma og af þeim sökum hefði hún ekki svarað í símann þar. [JIG] greindi frá því að eftir áramótin 1973, 1974 hafi Sævar farið að heimsækja [HeG]. Það hafi sennilega verið í febrúar 1974, þegar Sævar hafi verið í gæsluvarðhaldi, að Erla og [HeG] hafi hist í gleðskap heima hjá Erlu að Hamarsbraut. Hafi þær sennilega þá komist að því að þær höfðu báðar verið með Sævari. Seinna hafi hún heyrt það frá [HJP] að þarna hafi verið drukkið „blóðte“. Loks greindi [JIG] frá því að fyrir nokkrum dögum hafi [HeG] sagt sér frá því að á því tímabili sem Sævar hafi heimsótt hana á Kópavogshælið hafi hann komið með skyrtu sem í hefðu verið blóðblettir.⁴³⁶ Fyrir liggur skýrsla um viðtal við [HeG] af sama tilefni. Bókað var að hún myndi ekki eftir að hafa vitað til þess að [JIG] hafi svarað símtali frá Kristjáni Viðari.⁴³⁷

⁴³² Bls. 1237_A–B.

⁴³³ Dagbók nr. 5, bls. 75b.

⁴³⁴ Dagbók nr. 5, bls. 77.

⁴³⁵ Dagbók nr. 5, bls. 77b.

⁴³⁶ Bls. 1238–1239.

⁴³⁷ Bls. 1240.

283. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir önnur skýrsla dagsett sama dag, 27. september 1976, um skyrta af Sævari sem blóð hafi verið í. Fram kom í skýrslunni að [HeG] hafi aðspurð sagt það vera rétt að Sævar hafi komið til sín með svarta skyrta sem hann hafi síðar sagt henni að henda. Hafi hún gefið bróður sínum skyrta. Fram kom í skýrslunni að rétt hafi verið við bróður [HeG] og hafi hann afhent lögreglunni umrædda skyrta sem hafi verið svört, úr gerviefni og með leggingum framan á öxlum. Kvaðst hann ekki muna eftir neinum blettum í skyrtni. Bókað var að einnig hafi verið rétt við móður [HeG] og hafi hún sagst margoft hafa þvegið skyrta en hún hafi verið eins og ný. Kvaðst hún enga bletti hafa séð í henni.⁴³⁸
284. Þriðjudaginn 28. september 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 19:20 að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Tryggva Rúnar tali, eins og það var orðrétt bókað. Á sama tíma var bókað í fangelsisdagbókina að Tryggvi Rúnar hafi ekki matast í dag þar sem hann væri ósáttur við kerfið. Var Tryggvi færður á klefa sinn klukkan 20:00. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir.⁴³⁹
285. Fyrir liggur að sama dag skipaði dómsmálaráðherra Steingrím Gaut Kristjánsson héraðsdómara sem sérstakan dómara til að fara með rannsókn vegna kæra um ótilhlýðilega beitingu viðurlaga við agabrotum í fangelsinu við Síðumúla 28.
286. Þennan dag var [HeG] yfirheyrð af rannsóknarlögreglunni í Reykjavík. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kom að hún hafi aðeins þekkt Sævar af afspurn þar til í janúar 1974 þegar hann hafi komið erlendis frá. Eftir það hafi samband þeirra orðið nánara og staðið í viku eða 10 daga. Hafi hann yfirleitt komið á hverri nóttu til hennar á Kópavogshælið þar sem hún hafi búið en stoppað stundum mjög stutt. Hafi samband þeirra staðið milli þess er hann hafi komið að utan í janúar 1974 og þar til hann hafi verið settur í gæsluvarðhald 4. febrúar sama ár. [HeG] sagði Sævar yfirleitt hafa komið einn og á mismunandi tímum. Á þessu tímabili myndi hún eftir því að þegar hún hafi komið af vakt klukkan 21:00 þá hafi Sævar verið í herberginu og þrír aðrir með honum. Kvaðst hún hafa þekkt Kristján Viðar og Tryggva Rúnar. Sá fjórði hafi verið maður á aldursbilinu 20 til 30 ára, en hún kvaðst ekki muna frekar eftir útliti hans. Kvaðst hún halda að Kristján Viðar hafi þekkt hann. Þá hafi Sævar einu sinni komið til sín og þá hafi Albert Klahn og Kristján Viðar verið með honum og einnig fjórði maður. Hafi það verið ungur maður sem henni hafi fundist sem ætti ekki heima í þessum félagsskap. Kvaðst [HeG] hafa hugleitt það síðan hvort það hafi getað verið Guðmundur Einarsson.⁴⁴⁰ Kvaðst hún ekki muna útlit hans að öðru leyti en að hann hafi verið dökkhærður með meðalsítt hár og dökkklæddur. Hann hafi verið hægur og fátalaður, en undir áhrifum áfengis eins og flestir það kvöld. Kvaðst hún telja að þetta hafi verið á föstudags- eða laugardagskvöldi á framangreindu tímabili. Sagði [HeG] það geta verið að Albert hafi verið kominn á undan hinum og þeir hafi verið að spyrja eftir honum en þeir hafi verið á ganginum fyrir framan herbergi [JIG], vinkonu Alberts. Á þessu tímabili hafi Sævar verið mjög undarlegur og stundum þegar hann hafi komið til hennar hafi hann ætt um gólf og farið svo aftur. Kvaðst [HeG] muna

⁴³⁸ Bls. 1241.

⁴³⁹ Dagbók nr. 5, bls. 78.

⁴⁴⁰ Bls. 1242.

eftir því að Sævar hafi í eitt skipti sagt við hana að hann hafi drepið mann. Þegar hún hafi spurt nánar út í það hafi hann ekki svarað neinu sem mark hafi verið á takandi, en hafi þó sagt að það hafi verið erlendis. Síðar hafi hún frétt af því að Sævar hafi verið að grobba sig af því að hafa drepið mann og talað um að auðvelt væri að láta menn hverfa. Greindi [HeG] frá því að í eitt skipti þegar Sævar hafi komið til sín síðla nætur á þessu tímabili, frá 23. janúar 1974 og þar til 4. febrúar sama ár, hafi hann beðið hana um að þvo svarta skyrtu. Kvaðst hún ekki muna að hann hafi beðið hana um að þvo neitt sérstakt úr henni. Hafi skyrtan verið sett inn í skáp og þegar hún hafi spurt hvort hann ætlaði ekki að taka skyrtuna þá hafi Sævar sagt henni að henda henni. Kvaðst [HeG] hafa skoðað skyrtuna þegar Sævar hafi verið kominn í gæsluvarðhald í febrúar 1974 og muna að þá hafi verið einhverjir dökkir blettir framan á henni. Treysti hún sér ekki til að segja til um hvort þarna hafi verið um að ræða blóð eða ekki. [HeG] kvaðst vita að Sævar hafi einnig verið með Erlu á sama tíma og þau hafi verið að hittast. Minnti hana að hún hafi komið ásamt [HJP] heim til Erlu í Hafnarfirði þegar Sævar hafi verið í gæsluvarðhaldi í febrúar 1974. Síðan þá hafi [HJP] spurt hana hvort hún myndi ekki eftir blóðinu. Sagði [HeG] að einhver hryllingur hafi verið í [HJP] í þessu sambandi. Kvaðst hún ekki geta munað eftir því sem hann hafi talað um. Hafi hún og [HJP] drukkið eitthvað úr flösku heima hjá Erlu, áfengi eða einhvers konar vímugjafa en Erla hafi ekki viljað drekka þetta. Kvaðst hún muna að þetta hafi verið eitthvað ólustugt, en myndi ekki eftir blóði í því sambandi.⁴⁴¹

287. Bókað var í ódagsetta samantektarskýrslu, ritaða af Jónasi Bjarnasyni, að dagana 28. og 29. september 1976 hafi verið leitað mjög nákvæmlega á framangreindu efnistökusvæði sem Albert Klahn hafi bent rannsóknarlögreglunni á, en án árangurs.⁴⁴²
288. Daginn eftir, 30. september 1976, var bókað í dagbók fangelsisins að pöntuð hafi verið lyf hjá Guðsteini lækni klukkan 10:00, Chloral og Diazepam 5 mg. Bókað var klukkan 13:50 að Rúnar Sigurðsson hafi komið og tekið Sævar til tals.⁴⁴³ Klukkan 20:35 var bókað að Grétar hafi hringt og spurt fréttu af yfirheyrslu. Bókað var klukkan 21:45 að Jón Oddsson, réttargæslumaður Sævars, hafi komið að beiðni Rúnars og hafi hann blandast í hornið, eins og það var orðað í færslunni. Klukkan 22:45 var bókað að yfirheyrslu og viðtali Sævars hafi lokið og hann hafi verið settur inn á klefa sinn. Var þess getið í bókuninni að yfirheyrslan hafi staðið lengur yfir en lögboðnar sex klukkustundir en það hafi verið með vitund og vilja Sævars og vottað af Jóni Oddssyni, réttargæslumanni hans, og færsluritara, Erni Ármanni Sigurðssyni.⁴⁴⁴
289. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna yfir Sævari þennan dag. Var tilefni yfirheyrslunnar framburður hans og vitneskja um hvarf Guðmundar. Í upphafi kvaðst Sævar vilja nú skýra frá því sem hafi skeð 26. janúar og aðfaranótt 27. janúar 1974. Kvaðst hann hafa verið staddur hjá kunningjakonum sínum að Vesturgötu 24 og þar hafi Albert Klahn einnig verið. Hafi Albert verið á leið til Kristjáns Viðars en hann ætlað að starfsmannabústaðnum að Kópavogshæli. Kvaðst Sævar hafa tekið

⁴⁴¹ Bls. 1243–1244.

⁴⁴² Bls. 1262.

⁴⁴³ Dagbók nr. 5, bls. 79.

⁴⁴⁴ Dagbók nr. 5, bls. 79b.

leigubifreið þangað og hitt [HeG]. Hafi þau drukkið áfengi saman. Um klukkustund síðar hafi Kristján Viðar komið og kvaðst Sævar hafa vitað að Tryggvi Rúnar hafi verið með honum í leigubifreið. Taldi Sævar það hugsanlegt að [ViG] hafi ekið þeim, en hann hafi umgengist þá nokkuð mikið á þeim tíma. Þá sagði Sævar það geta verið að Guðmundur Einarsson hafi verið með þeim í bifreiðinni. Erindi Kristjáns Viðars hafi verið að fá hjá honum peninga að láni. Sagðist Sævar hafa svarað honum að hann hefði ekki neina peninga á sér og kvaðst muna eftir að hafa átt í einhverjum orðaskiptum við Kristján vegna þessa en hann hafi svo farið. Kvaðst Sævar þá hafa hugleitt hvort þeir myndu ekki fara að Hamarsbrautinni og leita að peningum þar, en íbúðin hafi nær alltaf verið opin og því mjög auðvelt að komast þar inn. Kvaðst Sævar vilja geta þess að hann hafi verið með 80.000 krónur á sér í peningum, en hann hafi ekki viljað lána Kristjáni Viðari peninga þar sem hann greiddi yfirleitt ekki skuldir sínar. Hafi peningarnir komið til vegna hasssólu.⁴⁴⁵ Kvaðst Sævar hafa farið fljótlega og tekið leigubifreið frá Kópavogsbíó að Hamarsbraut. Þegar hann hafi komið að húsinu hafi hann mætt Kristjáni Viðar, Tryggva Rúnari og einhverjum manni sem hann vissi núna að hafi verið Guðmundur Einarsson. Þeir hafi verið á leiðinni út þegar hann hafi komið að en þeir allir snúið aftur inn í íbúðina. Kvaðst Sævar hafa sagt þeim að þeir gætu ekki verið þarna þar sem Erla væri húsráðandi og hún myndi ekki kæra sig um veru þeirra í íbúðinni. Hafi Kristján Viðar verið jákvæður gagnvart þessum ummælum hans, en Tryggvi Rúnar og Guðmundur hafi brugðist illa við. Hafi einhver orðaskipti átt sér stað inni í stofunni og mundi Sævar að Guðmundur hafi búið sig undir að fljúga á hann. Hafi Kristján Viðar þá ráðist á hann og hafi þeir slegist á gólfinu. Sævar sagðist þá hafa farið strax inn á salerni og lokað að sér. Þaðan hafi hann heyrt nokkuð brölt, hávaða og stunur frá áflogunum. Kvaðst hann hafa heyrt stunur bæði frá Kristjáni og Guðmundi. Eftir nokkra stund hafi Tryggvi Rúnar kallað á hann og verið kominn inn í þvottahúsið til þess að leita að honum. Kvaðst Sævar einnig minnst þess að Kristján hafi komið á salernið og kallað: „Heyrðu, Sævar!“ Kvaðst Sævar þá hafa farið með Kristjáni Viðari fram í stofu og séð þá hvar Guðmundur hafi legið á gólfinu og búið að breiða yfir hann lak. Mundi Sævar að Kristján Viðar hafi sagt að Guðmundur væri dáinn. Hafi Kristján Viðar skýrt frá því að maðurinn hefði komið sér í gólfið og náð á sér haustaki. Hafi Kristján ekki getað gert sér grein fyrir hvað hafi skeð. Greindi Sævar frá því að þegar Kristján Viðar hafi komið að Kópavogshælinu fyrr um kvöldið hafi hann veitt því athygli að hann hafi verið með hníf. Hafi þetta verið gamall byssustingur, 40–45 sentímetra langur, sem Kristján Viðar hafi keypt þegar þeir voru í Kaupmannahöfn 1973. Hafi hulstrið utan um hann verið um það bil sjö sentímetrar á breidd. Mundi Sævar að Kristján Viðar hafi verið í brúnum frakka og með hnífinn hægra megin. Sævar sagði þá hafa rætt hvort þeir ættu að kalla til lögreglu eða ekki. Hafi þeir síðan ákveðið að bíða með það og var Guðmundur dreginn inn í þvottahús. Kvaðst Sævar muna eftir að hafa nefnt að hann væri hræddur um að Erla gæti komið heim. Eftir að Guðmundi hafi verið komið fyrir í þvottahúsinu hafi þeir farið út og ekið í burtu í leigubifreið sem Sævar kvaðst hafa hringt á skömmu áður. Kvaðst Sævar vilja geta þess að hann hafi séð blóð í lakinu og

⁴⁴⁵ Bls. 1245.

fundið sterka lykt sem hann myndi eftir að hafa fundið þegar hann hafi verið í sveit og væri einna líkust saurlykt. Sagði Sævar að Guðmundur hafi legið á bakinu þegar þeir hafi farið að handleika hann og draga hann fram í geymsluherbergið. Hafi hann og Tryggvi Rúnar tekið í sitthvora öxlina á Guðmundi og Kristján Viðar hafi tekið undir fæturna.⁴⁴⁶ Þannig hafi Guðmundur verið borinn fram í geymsluherbergið. Síðan hafi þeir farið í leigubifreiðina og beint í nætursöluna þar sem Sævar kvaðst hafa keypt sér Coca Cola. Mundi hann að þeir hafi ekkert rætt atburðinn í leigubifreiðinni og þeir hafi verið mjög niðurdregnir út af þessu. Þegar þeir hafi komið aftur að Hamarsbrautinni hafi Erla verið komin heim og mundi Sævar að Kristján Viðar hafi farið að ræða við hana. Hafi það komið til umræðu milli hans, Kristjáns Viðars og Tryggva Rúnars að leggja Guðmund á bersvæði þar sem hann myndi finnast. Hafi þeir horfið frá þeirri hugmynd þar sem þeir töldu að hægt yrði að rekja slóðina til þeirra. Hafi síðan verið ákveðið að hringja til Alberts Klahn. Kvaðst Sævar muna að Kristján Viðar hafi staðið í þvottahúsdyrnum og sagt honum að hringja í Albert. Kvaðst Sævar hafa hringt í Albert og sagt honum að áriðandi væri að hann kæmi og hann fengi hassmola fyrir. Eftir það hafi hann farið inn í svefnherbergi og rætt við Erlu. Áflog hafi orðið og maður dáíð en það hafi verið slys. Hafi Erla verið undir áhrifum áfengis og hún lögst fyrir en Kristján Viðar hafi þá verið búinn að greina henni frá atburðinum. Ákveðið hafi verið á meðan beðið var eftir Alberti að fara með líkið af Guðmundi út í hraunið sunnan Hafnarfjarðar. Þegar Albert hafi ekið niður húsasundið að Hamarsbraut 11 hafi hann blikkað ljósunum svo þeir hafi orðið varir við það úr svefnherberginu. Hafi Kristján Viðar farið strax út og talað við Albert og útskýrt fyrir honum hvað hafi komið fyrir. Taldi Sævar að Albert hafi komið inn í forstofu og hafi hann og Tryggvi Rúnar borið manninn út en hann hafi farið að ræða við Erlu. Hafi Erla komið fram á gang. Hafi Tryggvi Rúnar og Albert haldið í sitthvorn endann á lakinu og mundi Sævar að Kristján Viðar hafi sagt við sig að fara með Erlu inn í svefnherbergi til að fyrirbyggja að hún fengi lost þegar hún sæi Guðmund. Kvaðst Sævar hafa farið með hana inn í herbergi, tekið utan um hana og sagt henni að hún skyldi ekki vera hrædd. Hann myndi fara með þeim en koma strax aftur. Þetta væri hrottalegur atburður en hefði verið slys. Sævar sagði Albert hafa verið að loka farangursgeymslunni á bifreiðinni þegar hann hafi komið út og Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi farið inn í bifreiðina vinstra megin. Hafi framendi bifreiðinnar snúið til suðurs og hafi hann gengið fram fyrir bifreiðina og sest inn í hana hægra megin. Hafi Tryggvi Rúnar setið beint fyrir aftan hann, en Kristján Viðar fyrir aftan Albert. Sævar kvaðst muna að þeir hafi ekið veginn sem hafi legið að Sædýrasafninu og eins að þeir hafi farið afleggjarann sem hafi legið að Álverinu.⁴⁴⁷ Kvaðst Sævar reiðubúinn að fara eina ferð enn með lögreglunni út í Hafnarfjarðarhraun og gera ítrekaða tilraun til þess að finna þann stað sem Guðmundur hafi verið settur á. Hafi þeir allir farið út úr bifreiðinni þegar komið hafi verið á þann stað þar sem Guðmundur var tekinn út úr bifreiðinni. Kvaðst Sævar ekki geta greint frá staðnum nákvæmlega. Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi tekið í sitthvorn enda á lakinu sem Guðmundur

⁴⁴⁶ Bls. 1246.

⁴⁴⁷ Bls. 1247.

hafi verið vafinn inn í og borið hann út í hraun. Hann og Albert hafi gengið stuttan spöl á eftir þeim en snúið svo aftur að bifreiðinni og biðu þar í um 20 mínútur. Hafi þeir komið með lakið til baka og kvaðst Sævar muna að það hafi verið gult á litinn. Strax hafi verið haldið heim á leið og kvaðst Sævar hafa farið úr bifreiðinni við Hamarsbrautina og hafa tekið lakið með sér og hent því í sorptunnuna utan við húsið. Kvaðst Sævar hafa farið inn og rætt lítillaga við Erlu frameftir nóttu en farið síðan aftur að Kópavogsbústaðnum þar sem hann hafi sofið það sem eftir var af nóttinni. Þegar Erla hafi komið heim úr vinnu að kvöldi 27. janúar 1974 hafi þau rætt um atburðarásina og kvaðst Sævar muna að Erla hafi verið hrædd um að Tryggvi Rúnar og Kristján Viðar myndu koma aftur að Hamarsbrautinni. Bókað var í lok skýrslunnar að Sævar vildi geta þess að hann hafi verið staddur á Vesturgötu 24 um klukkan 22:00 að kvöldi 26. janúar 1974. Kvaðst hann telja að hann hafi verið kominn í Kópavogsbústaðinn milli klukkan 22:30 og 23:00. Hafi hann dvalið þar í um klukkustund þegar hann hafi svo farið að Hamarsbrautinni og kvaðst því telja að klukkan hafi verið um miðnætti þegar þangað hafi verið komið. Bókað var í lokin að Sævari væri ljóst að yfirheyrslan hafi staðið yfir í meira en sex klukkustundir samfleytt, en hann hafi óskað eftir því að haldið yrði áfram uns skýrslunni væri lokið hvað sem tímanum hafi liðið.⁴⁴⁸

290. Föstudaginn 1. október 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Jónas og Rúnar hafi farið með Sævar í bílferð klukkan 13:10. Klukkan 17:10 var bókað að Rúnar hafi komið með Sævar úr ökuferð.⁴⁴⁹ Fyrir liggur ódagsett samantektarskýrsla þar sem fram kemur að farið hafi verið með Sævar í hraunið sunnan Hafnarfjarðar þennan dag. Bókað var að við yfirheyrslu daginn áður hafi hann látið í ljós vilja sinn til að gera sitt besta til að vísa á hvar hann og félagar hans hafi urðað lík Guðmundar. Bókað var að ekið hafi verið suður í hraunið á móti Álverinu. Hafi vegurinn endað í rauðamalgryfju og þar hafi Sævar sagst kannast við sig. Hafi Sævar sagt þá alla fjóra hafa tekið lík Guðmundar út úr bifreiðinni sem hafi verið vafið í lök og grátt plast. Haft var eftir Sævari að Tryggvi og Kristján Viðar hafi tekið í sitthvorn enda laksins og gengið með líkið milli sín út í hraunið og komið tómhentir til baka. Hafi Sævar sagst minnst þess sérstaklega að hafa séð greinilega turna Álversins í Straumsvík í umrætt sinn. Bókað var í samantektarskýrsluna að leitað hafi verið vandlega á þessum stað, en frá þeim stað sem Sævar hafi bent lögreglunni á hafi turnarnir blasað við. Hafi leitinn ekki borið árangur en á meðan henni stóð hafi Sævar af og til haft orð á því að líkið hafi sennilega verið lagt þarna í sprungu til bráðabirgða en síðan flutt. Bókað var í skýrsluna að Sævar hafi ekki fengist til að tjá sig um það frekar og sagst ekki hafa tekið þátt í þeim flutningi.⁴⁵⁰
291. Laugardaginn 2. október 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðsteinn læknir hafi komið klukkan 08:50 og talað við Tryggva Rúnar meðal annarra til klukkan 09:30. Bókað var að læknirinn hafi breytt lyfjum og var vísað til lyfjaskrár um

⁴⁴⁸ Bls. 1248.

⁴⁴⁹ Dagbók nr. 5, bls. 80.

⁴⁵⁰ Bls. 1262–1263.

- það. Bókað var klukkan 15:08 að [HiL], bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu til hans í tilefni af afmæli Tryggva sem hafi verið þann dag.
292. Laugardaginn 2. október 1976 hóf Tryggvi Rúnar að halda dagbók um vist sína í Síðumúlafangelsinu. Dagbókin liggur fyrir meðal rannsóknargagna. Þennan dag ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbókina um að tíminn í einangrun væri orðinn ansi langur, nærri 10 og hálfur mánuður. Hann væri saklaus af því sem hafi verið borið upp á hann en reyndar hafi sumt komið í ljós en það varðaði smærri mál. Orðrétt bókaði Tryggvi Rúnar: „Ég vona að [...] það fari að koma ljósar línur í þetta svo það sé hægt að afmá mig og mína af þessum leiðindaráburði og reyndar líka fyrir almenningi því nafn mitt hefur verið vel skrifað og kryddað í sumum blöðum hér!“⁴⁵¹
293. Fyrir liggur ódagsett samantektarskýrsla þar sem fram kemur að 4. október 1976 hafi verið farið með Albert Klahn í hraunið sunnan Hafnarfjarðar, en hann hafi viljað reyna að benda á þann stað þar sem hann hafi ekið líki Guðmundar í janúar 1974. Hafi Albert sagst kannast við landslagið af veginum suður af Álverinu. Bókað var að Albert hafi talið sig hafa snúið við á veginum rétt áður en hann hafi komið að rauðamalgryfjum og stöðvað bifreiðina. Hafi Sævar, Tryggvi Rúnar og Kristján Viðar tekið Guðmund út úr bifreiðinni og þeir síðan horfið út í hraunið. Kvaðst hann hafa séð nokkuð lengi til þeirra þar sem umbúðirnar utan um líkið hafi verið ljósleitar.⁴⁵² Þá var bókað í samantektarskýrsluna að sama dag hafi verið farið með Kristján Viðar á sama stað og hafi hann sagt staðinn vera mjög líkan þeim er þeir hafi farið með lík Guðmundar á. Bókað var að daginn eftir hafi Kristján Viðar sagst viss um að þetta hafi verið staðurinn.⁴⁵³
294. Þriðjudaginn 5. október 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Jónas Bjarnason og Rúnar Sigurðsson, rannsóknarlögreglumenn, hafi komið til að sækja Sævar til að fara með hann í ferðalag, eins og það var orðað. Bókað var klukkan 11:55 að Rúnar og Jónas hafi komið með Sævar til baka. Fyrir liggur ódagsett samantektarskýrsla þar sem fram kemur að farið hafi verið með Sævar í Fossvogskirkjugarð. Bókað var í skýrsluna að kvöldið áður hafi Sævar viðurkennt við yfirheyrslu hjá Rúnari að lík Guðmundar hafi verið flutt þangað í ágúst 1974. Hafi Sævar vísað Haraldi og Rúnari á stað nálægt miðju kirkjugarðsins þar sem hann taldi Guðmund grafinn. Bókað var að haft hafi verið samband við yfirverkstjóra kirkjugarðanna í Reykjavík sem hafi athugað staðinn og sagt að ekki hafi verið hróflað við umræddu leiði eða svæðinu í kringum það.⁴⁵⁴
295. Bókað var í fangelsisdagbókina þennan dag klukkan 17:00 að Jón Oddsson, réttargæslumaður Sævars, hafi hringt og spurt um Sævar. Bókað var að réttargæslumaðurinn hafi fengið fremur loðin svör þegar hann hafi farið að spyrja um leit og annað í þeim dúr. Klukkan 17:50 var bókað að Örn hafi hringt og beðið um að Albert Klahn yrði vistaður í fangelsinu í það minnsta í nótt. Bókað var klukkan 18:55

⁴⁵¹ Bls. 1248_A–C.

⁴⁵² Bls. 1263.

⁴⁵³ Bls. 1264.

⁴⁵⁴ Bls. 1264.

að Sigurbjörn Víðir og Grétar hafi komið með Albert Klahn í geymslu. Bókað var að hann hafi verið settur á klefa númer átta og þess getið að eftirlit yrði að hafa með honum vegna sjálfsmorðshugleiðinga.⁴⁵⁵ Á bilinu klukkan 20:10 til 20:35 var bókað að Sigurbjörn Víðir, Grétar Sæmundsson, Rúnar Sigurðsson og Örn Höskuldsson hafi komið í fangelsið. Bókað var klukkan 21:00 að Sævar hafi verið færður fram til yfirheyrslu. Fimm mínútum síðar var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi farið inn á klefa númer átta.

296. Þennan dag var Albert Klahn yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglunnar í Reykjavík milli klukkan 11:15 og 15:30. Í skýrslu um yfirheyrsluna var bókað að Albert hafi verið enn á ný spurður og beðinn um að rifja upp aðild sína að hvarfi Guðmundar. Greindi hann frá því sem áður hafði komið fram að Sævar hafi hringt í hann um nótt í janúar 1974. Hafi hann spurt Albert hvort hann vildi keyra fyrir sig lík. Kvaðst Albert hafa neitað því. Hafi Sævar þá lagt að sér að koma heim til sín að Hamarsbraut 11, en ekki talað meira um lík í þessu sambandi. Hafi Alberti skilst að hann ætti að aka Sævari eitthvert og fá hassmola. Kvaðst hann hafa fallist á það og farið á Volkswagen bifreið föður síns. Albert sagðist hafa lagt bifreiðinni á planið fyrir ofan húsið og gengið niður fyrir húsið og bankað eða hringt dyrabjöllunni og hafi Sævar komið til dyra. Hafi Sævar bannað honum að koma inn og sagt honum að koma með bifreiðina að kjallaratröppunum. Greindi Albert frá því hann hafi náð í bifreiðina og ekið henni að kjallaratröppunum þannig að vinstri hlið bifreiðarinnar hafi snúið að húsinu. Hafi Sævar komið út og beðið hann um að opna húddið eða lok farangursgeymslunnar. Minnti Albert að hann hafi fyrst tekið í handfang inni í bifreiðinni en svo farið út og opnað lokið. Komu þá út Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar með eitthvað á milli sín sem þeir hafi sett í farangursgeymsluna. Hafi það verið svo fyrirferðamikið að ekki hafi verið hægt með nokkru móti að loka farangursgeymslunni. Hafi því ekki verið um annað að ræða en að setja þetta inn í bifreiðina og kvað Albert það geta verið að hann hafi átt hugmyndina að því.⁴⁵⁶ Það sem Kristján og Tryggvi hafi borið á milli sín hafi verið í laki og virst bundið saman til endanna. Kvaðst Albert ekki hafa séð í það sem hafi verið innanundir. Hann kvaðst ekki geta lýst því hvað hafi komið yfir hann eða lýst tilfinningum sínum. Hann mundi að Sævar hafi talað um líkflutning og hafi séð að það sem í lakinu var hafi getað verið lík. Hafi hann reynt að bægja þessum hugsunum frá sér, enda alltaf reynt að blanda sér ekki í afbrotamál þeirra. Albert kvaðst hafa reynt að byggja sig upp þannig að það gæti ekki verið að þeir hafi verið með lík. Hafi Sævar haft orð á því að dauður maður væri í lakinu. Kvaðst Albert hafa forðast að tala nokkuð um þetta við hann. Albert taldi sig muna það fyrir víst að flutningurinn, eins og það var orðað í skýrslunni, hafi verið settur vinstra megin inn í bifreiðina og einhver af strákunum hafi farið hægra megin inn í bifreiðina til að taka á móti. Albert kvaðst ekki hafa hjálpað til en sagðist hafa þurft að laga flutninginn til svo hann gæti lagt sætisbakið í rétta stellingu. Lýsti Albert því hvaða leið þeir hafi ekið út úr Hafnarfirði og hvar hann hafi stöðvað bifreiðina við hliðið að Sædýrasafninu. Þar hafi Sævar og Tryggvi Rúnar farið úr bifreiðinni og reynt

⁴⁵⁵ Dagbók nr. 5, bls. 83.

⁴⁵⁶ Bls. 1250.

að opna hliðið. Hafi Kristján Viðar talað um hvort þeir væru orðnir vitlausir að ætla þar inn. Hafi þeir þá hætt við og farið aftur inn í bifreiðina. Lýsti Albert því hvar hann hafi ekið út á Keflavíkurveg en snúið við hjá Álverinu og ekið þá í átt að Hafnarfirði, en farið út af veginum til hægri, ekið áfram um 500 metra en snúið þar við og stöðvað bifreiðina. Þar hafi flutningurinn verið tekinn úr bifreiðinni. Albert sagði Sævar, Kristján Viðar og Tryggva Rúnar hafa farið með flutninginn á brott og hafi Kristján Viðar sagt honum að horfa ekki á eftir þeim. Kvað hann framenda bifreiðarinnar hafa snúið að Álverinu og hafi strákarnir farið til vinstri út frá bifreiðinni. Þegar þeir hafi komið til baka hafi Sævar verið með lakið meðferðis og sett það í farangursgeymslu bifreiðarinnar. Hafi þeir síðan ekið til baka að Hamarsbraut 11. Kvaðst Albert halda að Sævar hafi sett lakið í öskutunnu. Hélt Albert að hann hafi síðan ekið Tryggva Rúnari og Kristjáni Viðari heim til Kristjáns. Bókað var orðrétt í skýrsluna: „Það hefur nú verið að rifjast upp fyrir mér að verið geti að ég hafi farið fleiri ferðir líkra erinda fyrir strákana.“ Í framhaldinu greindi Albert frá því að sig rámaði í að hafa síðar farið með sömu stráka suður í hraun, en þá hafi verið meðferðis tveir tómir, svartir pokar. Hafi Sævar og Tryggvi Rúnar farið út í hraun og sótt eitthvað í pokana sem hafi verið látnir hver utan yfir annan. Hafi Kristján Viðar verið með sér í bifreiðinni. Kvaðst Albert muna að farið hafi verið út á Álftanes og þar hafi verið tekin gróf rétt við hliðina á bifreiðinni. Væri þetta allt saman mjög óljóst fyrir honum, en hann gæti mögulega rifjað þetta upp.⁴⁵⁷

297. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir Sævari sama dag þar sem fram kemur að hún hafi hafist klukkan 21:10. Var tilefni yfirheyrslunnar bókað sem hvarf Guðmundar. Greindi Sævar frá því að hann og Kristján Viðar hafi setið við Iðnó í byrjun ágústmánaðar 1974, drukkið áfengi og rætt það sem hafi gerst í janúarmánuði að Hamarsbraut 11. Hafi þeir rætt um að flytja líkamsleifar Guðmundar úr Hafnarfjarðarhrauni í kirkjugarð. Hafi þeir verið sammála um að koma honum fyrir í Fossvogskirkjugarði. Hafi þeir einnig rætt hvort líkamsleifarnar hafi fundist, en þeir hafi skilið hann eftir í gráum pokum í hraunsprungu, en ekki falið hann. Hafi þeir farið heim til Alberts Klahn og beðið hann um að aka þeim út í Hafnarfjarðarhraun til að finna þann stað þar sem líkamsleifar Guðmundar hafi verið skildar eftir. Kvaðst Sævar vilja taka það fram að þeir hafi tekið með sér tvo stóra, svarta plastpoka. Hafi þeir farið á Toyota bifreið sem faðir Alberts hafi átt. Greindi Sævar frá því að þeir hafi ekið um í nokkurn tíma og eftir nokkra leit hafi þeir fundið staðinn sem hafi verið handan við Álverið, skammt frá rauðamalgryfju. Ekki hafi verið hægt að greina að nokkuð hafi verið hreyft við líkamsleifunum. Greindi Sævar frá því að þeir hafi tekið pokana og sett þá ofan í svörtu pokana sem þeir hafi haft meðferðis. Hafi þeir sett líkamsleifarnar í farangursgeymslu bifreiðarinnar og ekið heim til Kristjáns Viðars að Grettisgötu 82. Kvaðst Sævar halda að klukkan hafi verið á milli 19:00 og 20:00. Hafi Sævar, Kristján Viðar og Albert haldið kyrru fyrir á heimili Kristjáns fram undir miðnætti. Fóru þeir þá akandi af stað með tvær skóflur sem voru í kjallaranum að Grettisgötu 82. Kvaðst Sævar muna að önnur skóflan hafi verið stunguskófla en hin venjuleg mokstursskófla. Lýsti Sævar því hvar þeir óku yfir Öskjuhlíð og að hliði sem

⁴⁵⁷ Bls. 1252.

hafi verið fyrir neðan Fossvogskapellu. Hafi þeir bakkað að hliðinu og farið út úr bifreiðinni. Albert og Kristján Viðar hafi haldið á pokanum í sameiningu en Sævar kvaðst hafa haldið á skóflunum. Lýsti Sævar því með nákvæmum hætti hvaða leið þeir hafi gengið. Sagði hann þá hafa fundið stað ekki langt frá grafreit með mörgum steiptum krossum, þar sem franskir sjómenn hafi verið jarðaðir 40 árum áður. Kvaðst hann muna að þeir hafi grafið um 60 til 70 sentímetra ofan í jörðina, sett pokann niður og mokað yfir. Kvaðst hann muna að þeir hafi slétt yfirborðið vel, bæði með skóflunum og fótunum svo ekki myndi bera á greftrinum. Lýsti Sævar leiðinni til baka með nákvæmum hætti. Sagði hann þá hafa sett skóflurnar inn í bifreiðina og ekið aftur heim til Kristjáns að Grettisgötu 82. Kvaðst hann þá hafa sett skóflurnar aftur í kjallarann. Hafi Albert dvalið í nokkurn tíma en síðan farið heim. Sævar sagðist hafa verið um nóttina hjá Kristjáni Viðari. Kvaðst Sævar vilja geta þess að um mánuði síðar hafi hann farið aftur í Fossvogskirkjugarð ásamt Kristjáni Viðari og ömmu hans sem hafi ætlað að vitja leiðis. Hafi þeir leitað að staðnum þar sem þeir hafi grafið líkamsleifarnar en ekki fundið hann. Bókað var í lok skýrslunnar að yfirheyrslunni hafi lokið klukkan 22:15.⁴⁵⁸ Í dagbók Síðumúlafangelsisins var bókað að Örn, Eggert, Sigurbjörn Víðir, Jónas og Haraldur hafi farið á miðnætti. Bókað var klukkan 02:20 að Sævar hafi verið færður á klefa sinn og um svipað leyti hafi Grétar og Rúnar farið.⁴⁵⁹ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrslu Sævars milli klukkan 22:15 og 02:20.

298. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir ódagsett samantektarskýrsla þar sem fram kemur að þennan dag, 5. október 1976, hafi Jónas Bjarnason, Grétar Sæmundsson og Örn Höskuldsson farið með Albert Klahn út á Álftanes til að athuga þann stað sem hann hafi sagt félagi sína hafa grafið gryfju, sett eitthvað í hana og mokað yfir. Bókað var að staðurinn hafi komið heim og saman við lýsingu Alberts. Fram kom í samantektarskýrslunni að rannsóknarlögreglumenn hafi grafið holur í sandinn hér án árangurs. Nota þyrfti vélgröfu ef leit ætti að koma að fullum notum.⁴⁶⁰
299. Miðvikudaginn 6. október 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Grétar Sæmundsson, rannsóknarlögreglumaður, hafi farið með Albert Klahn.⁴⁶¹ Fyrir liggur skýrsla dagsett sama dag um yfirheyrslu yfir Alberti. Tilefni yfirheyrslunnar var bókað sem fyrst og fremst það atriði hvar lík Guðmundar væri nú. Haft var eftir Alberti að eftir skýrslutökuna daginn áður hafi hann farið ásamt rannsóknarlögreglumönnum suður á Álftanes. Þar hafi hann vísað á stað í fjöru þar sem hann hafi tekið þátt í að grafa hlut sem hann taldi geta hafi verið lík. Kvaðst Albert nú telja þetta rangt og þarna hafi verið um ímyndun hans að ræða. Þrátt fyrir það kvaðst Albert minnast þess að farið hafi verið með hlut sem gæti hafa verið lík og hann grafinn. Kvaðst Albert muna eftir því að Sævar hafi komið til sín um sumar og beðið sig um að aka honum. Hafi Albert farið á Toyota bifreið föður hans heim til Kristjáns Viðars. Kvaðst Albert hafa ekið um undirgang bak við húsið þar sem hann hafi stoppað stutt á meðan náð hafi verið í tóma, svarta plastpoka og eina eða tvær

⁴⁵⁸ Bls. 1254.

⁴⁵⁹ Dagbók nr. 5, bls. 83b.

⁴⁶⁰ Bls. 1264.

⁴⁶¹ Dagbók nr. 5, bls. 84.

skóflur. Albert kvaðst ekki muna hvert hann hafi ekið svo. Næsta sem hann myndi var að hann hafi hjálpað við að bera flutning sem kominn hafi verið í plastpokana úr bifreiðinni. Þá kvaðst hann muna að hafa tekið þátt í að grafa þetta, en hvar það hafi verið kvaðst Albert ekki muna fyrir víst. Rámaði hann þó í að þetta hafi verið flutt í kirkjugarð og taldi hann að þar kæmi helst til greina Hafnarfjarðarkirkjugarður, en í þessu sambandi myndi hann eftir garðvegg. Taldi Albert að þarna hafi verið um að ræða lík Guðmundar. Kvaðst Albert muna fyrir víst að Sævar og Kristján Viðar hafi verið með honum við flutninginn. Minnti hann einnig að Tryggvi Rúnar hafi verið með, en kvaðst þó ekki viss.⁴⁶² Albert sagðist ekki geta gefið neina skýringu á því hvers vegna þetta hafi farið að rifjast upp fyrir sér núna en taldi að aðalorsök þess væri sú að hann hafi óttast refsingu. Hann hafi reynt að byrgja þetta inni. Væri honum nú ljóst að hann hafi barist á móti því að segja sannleikann um þetta mál. Orðrétt var haft eftir Alberti: „Mér finnst að núna við þessar síðustu yfirheyrslur að eitthvað sé að mér í höfðinu. Ég veit að ég tók þátt í þessu og að ég ætti að geta sagt skýrt frá öllu, en þótt ég reyni að leggja mig fram þá á ég erfitt með að greina á milli hugarburðar og veruleika.“ Í lok skýrslunnar var bókað eftir Alberti að hann hafi frá barnsaldri neytt margvíslegra fíkniefna og eiturlyfja sem kynni að eiga sinn þátt í því að hann myndi þessi mál óskýrt. Bókað var að yfirheyrslunni hafi lokið klukkan 09:45.⁴⁶³

300. Fyrir liggur önnur skýrsla dagsett þennan dag um yfirheyrslu yfir Alberti Klahn. Bókað var að hún hafi byrjað klukkan 11:30. Haft var eftir Alberti að hann hafi þennan morgun reynt að rifja upp ferðir sínar í sambandi við flutning á líki Guðmundar og síðar líkamsleifum hans. Kvaðst hann standa við framburð sinn um að hafa komið heim til Sævars og sagðist ekki vilja bæta neinu við þann framburð. Albert greindi frá því að Sævar og Kristján Viðar hafi komið til sín seinnihluta dags nokkrum mánuðum eftir að hann hafi flutt lík Guðmundar. Kvaðst hann ekki muna hvað þeir hafi rætt, en hann hafi ekið þeim í Toyota bifreið föður hans. Hafi þeir fyrst ekið heim til Kristjáns Viðars og minnti Alberti að þangað hafi verið sóttir plastpokar, en þó myndi hann þetta ekki örugglega. Þá kvaðst Albert halda að hann hafi komið með skóflur sem faðir hans hafi átt, minnti hann að það hafi verið stunguskófla og steypu- eða malarskófla. Kvaðst hann ekki muna vel hvort skóflurnar hafi verið teknar með strax eða sóttar síðar. Eftir þetta hafi verið farið í Hafnarfjarðarhraun og mundi Albert eftir því að það hafi tekið þá nokkurn tíma að finna staðinn. Nú minnti hann að Tryggvi Rúnar hafi verið kominn með þeim og hann og Sævar hafi fundið staðinn. Þó kvaðst hann ekki muna þetta örugglega. Albert sagðist ekki hafa verið með þegar líkamsleifarnar hafi verið sóttar heldur hafi hann beðið í bifreiðinni. Kvaðst hann halda að Kristján Viðar hafi verið hjá honum.⁴⁶⁴ Hafi þeir sett pokann í farangursgeymsluna og ekið aftur heim til Kristjáns Viðars. Kvaðst Albert ekki þora að fullyrða um staðinn í Hafnarfjarðarhrauninu en halda að þetta hafi verið á móti Álverinu, langt þar úti í hrauninu. Albert sagðist ekki muna hvað þeir hafi gert heima hjá Kristjáni, en minnti að komið hafi til tals að fara í bíó. Mundi hann þó ekki eftir því að af því hafi orðið.

⁴⁶² Bls. 1255.

⁴⁶³ Bls. 1256.

⁴⁶⁴ Bls. 1257.

Hafi það verið seint um kvöldið eða snemma nætur sem þeir hafi farið í Fossvogskirkjugarð. Mundi Albert eftir að hafa farið inn á planið við Fossvogskapellu og síðan að hliði. Hafi hann og Kristján Viðar tekið pokann úr farangursgeymslunni og borið hann að hliðinu eða stutt inn í garðinn. Kvaðst Albert muna óljóst þennan burð en muna þó að hann hafi farið inn í bifreiðina og minnti hann að Kristján hafi komið rétt á eftir honum. Þá mundi hann örugglega eftir að hafa séð Sævar og Tryggva Rúnar þar sem þeir hafi verið að grafa, en þá hafi hann setið inni í bifreiðinni og fylgst með þeim út úr hliðarrúðuna. Albert kveðst ekki hafa verið ölvaður eða undir annars konar áhrifum og hélt örugglega að sama hafi átt við um hina. Minnti Alberti að eftir þetta hafi verið farið heim til Kristjáns og síðan rámaði hann í að hafa ekið Sævari og Tryggva eitthvað. Albert sagðist ekki muna hvað hafi orðið um verkfærin, en taldi líkur með því að þau hafi endað aftur heima hjá honum.⁴⁶⁵ Kvaðst Albert ekki viss um að þessar skóflur væru enn til og minnti hann að önnur skóflan, örugglega steypu- eða malarskóflan, hafi verið með brotnu skafti. Þá greindi Albert frá því að hann myndi eftir að hafa farið út á Álftanes og eftir gröf við hlið bifreiðarinnar, en myndi ekki hvort eitthvað hafi verið sett í þá gröf eða tekið úr henni. Í þeirri ferð hafi verið Sævar, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar. Haft var eftir Alberti að hann hafi vísað rannsóknarlögreglunni á stað sem honum þætti líklegur. Kvaðst Albert muna að auðvelt hafi verið að aka þar að, ekið væri á milli tveggja húsa áður en komið væri á staðinn. Í lok skýrslunnar kvaðst Albert hafa sagt það sem hann best myndi í þessu sambandi, en þó gæti samhengið eitthvað hafa ruglast. Var yfirheyrslunni lokið klukkan 12:15.⁴⁶⁶

301. Þennan dag, 6. október 1976, var bókað í dagbók fangelsisins klukkan 20:15 að sending hafi borist Tryggva Rúnari. Klukkan 20:30 var bókað að Sævar hafi verið færður til viðtals við Rúnar og Jónas. Var Sævar færður aftur á klefa sinn klukkan 22:57.⁴⁶⁷ Fyrir liggur ódagsett samantektarskýrsla þar sem fram kemur að þennan dag hafi Sævar verið yfirheyrður frekar um hvert lík Guðmundar hafi verið flutt. Fram kom að Sævar hafi sagst fullviss um að Guðmundur hafi verið grafinn á þeim stað sem hann hafi vísað þeim á eða þá mjög nálægt.⁴⁶⁸ Hefði hann til viðmiðunar stóra steinkrossa sem þarna væru. Bókað var í samantektarskýrsluna að Sævar hafi sagst vera viss um að hnífur Kristjáns Viðars, byssustingurinn, hafi verið látinn í plastpokann hjá líki Guðmundar áður en þeir hafi grafið hann í kirkjugarðinum.⁴⁶⁹ Þá var bókað í samantektarskýrsluna að Jónas Bjarnason og Rúnar Sigurðsson hafi farið með Albert Klahn í Fossvogskirkjugarð. Fram kom að Albert hafi bent lögreglumönnum á sama hlið og Sævar hafi sagt þá hafa stoppað við. Hafi Albert sýnt lögreglumönnum hvernig hann hafi lagt bifreiðinni sem hafi komið heim og saman við lýsingar Sævars. Þegar Alberti hafi verið bent á að ekki hafi verið hægt að sjá inn í garðinn fyrir gróðri hafi hann sagst hafa farið inn fyrir hliðið og þannig séð til félaga sinna. Bókað var að nokkru síðar hafi Albert viðurkennt að hafa farið með þeim

⁴⁶⁵ Bls. 1258.

⁴⁶⁶ Bls. 1259.

⁴⁶⁷ Dagbók nr. 5, bls. 85.

⁴⁶⁸ Bls. 1264.

⁴⁶⁹ Bls. 1265.

inn í garðinn og hjálpað til við gröftinn. Bókað var að Albert hafi ekki getað sagt til um hvar þeir hafi grafið, þrátt fyrir að lögreglan hafi verið lengi með hann í garðinum.⁴⁷⁰

302. Miðvikudaginn 6. október 1976 var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð í dómsalnum í Hegningarhúsinu við Skólavörðustíg 9 af Steingrími Gaut Kristjánssyni dómara vegna rannsóknar á kæru um ótilhlýðilega meðferð gæslufanga. Fyrir dóminn mætti sem vitni [GK] gæsluvarðhaldsfangi. Bar hann um málsatvik 24. ágúst 1976 er leiddu til þess að honum hafi hitnað í hamsi og farið niðrandi orðum um fangaverði Síðumúlafangelsisins. Það hafi síðan leitt til þess að hann hafi verið fluttur í annan klefa og hlekkjaður fastur við rúmfót og borðfót og hafður þannig þónokkra stund þar til hann hafi beðist velvirðingar gagnvart einum fangavarðanna en [GK] bar um að hafa ekki vitað af hvaða sökum hann hefði átt að gera það en kosið að gera það allt að einu til að losna úr hlekkjunum. Kvaðst hann hafa verið fjórar klukkustundir í hlekkjunum og marist undan þeim en ekki haft vit á að biðja um lækni.⁴⁷¹
303. Fimmtudaginn 7. október 1976 var bókað í fangelsisdagbókina að Haraldur og Rúnar hafi farið með Sævar í öku- og labbitúr, eins og það var orðað, klukkan 09:55. Bókað var að komið hafi verið til baka með Sævar klukkan 10:55.⁴⁷² Rannsóknargögn um öku- og labbitúrinn liggja ekki fyrir. Klukkan 21:15 var bókað að Rúnar hafi tekið Sævar til viðtals. Bókað var klukkan 00:30 að Sævar hafi verið færður á klefa.⁴⁷³ Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir.
304. Fyrir liggur ódagsett samantektarskýrsla þar sem fram kemur að þennan dag hafi verið fenginn maður með málmleitartæki til að reyna að finna lík Guðmundar í kirkjugarðinum, en eins og fram hafi komið hafi hnífur Kristjáns Viðars verið grafinn með. Bókað var að leitinn hafi engan árangur borið þar sem steypustyrktarjárn væru í steinveggjum umhverfis leiðin og þau hafi truflað málmleitartækið.⁴⁷⁴
305. Meðal rannsóknargagna er ódagsett samantektarskýrsla þar sem fram kemur að Jónas og Ívar Hannesson, rannsóknarlögreglumenn, hafi farið aftur þennan dag með Albert Klahn í Fossvogskirkjugarð þar sem hann hafi talið sig geta muna frekar eftir ferðinni í garðinn sumarið 1974. Bókað var um nákvæma leiðarlýsingu Alberts. Þá hafi Albert lýst því hvar hann hafi setið á steinvegg og reykt. Þá hafi hann sagst muna eftir leiði með keðju í kringum. Hafi hann sett fótinn upp á keðjuna og ruggað honum til.⁴⁷⁵
306. Sama dag birtist frétt á forsíðu Tímans um að rannsóknarlögreglan hafi verið við leit í Fossvogskirkjugarði. Haft var eftir yfirverkstjóra Kirkjugarða Reykjavíkur að þrír lögreglumenn hafi óskað eftir leyfi til að ganga um garðinn. Hafi þeir sagst vera að leita að fíkniefnum. Í fréttinni kom fram að Örn Höskuldsson hafi hvorki vilja

⁴⁷⁰ Bls. 1265.

⁴⁷¹ Bls. 1431_C–F.

⁴⁷² Dagbók nr. 5, bls. 85b.

⁴⁷³ Dagbók nr. 5, bls. 86b.

⁴⁷⁴ Bls. 1265.

⁴⁷⁵ Bls. 1265.

staðfesta né neita því aðspurður hvort rétt væri að leitinn í kirkjugarðinum hafi verið á þeirra vegum.⁴⁷⁶

307. Laugardaginn 9. október 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðsteinn læknir hafi komið milli klukkan 09:25 og 09:45 og rætt við Tryggva Rúnar meðal annarra.
308. Fyrir liggur ódagsett samantektarskýrsla, rituð af Jónasi, þar sem fram kom að hann og Ívar hafi farið í Fossvogskirkjugarð til að athuga aðstæður. Bókað var að þeir hafi skrifað upp númer þeirra staða sem helst kæmu til greina miðað við lýsingar Alberts Klahn. Hafi þeir afhent yfirverkstjóra kirkjugarðsins upplýsingarnar og hafi hann ætlað að athuga þær nánar. Bókað var í samantektarskýrsluna að síðdegis þennan dag hafi Jónas og Ívar farið aftur með Albert í kirkjugarðinn. Rammaði Albert ákveðið svæði af þar sem hann hafi talið öruggt að þeir hafi ekki farið út fyrir með byrði sína. Kvaðst hann telja að hann hafi hjálpað til að bera inn í garðinn. Bókað var að farið hafi verið með Albert út í hraunið sunnan við Álverið á þann stað þar sem hann hafi áður verið búinn að benda á sem líklegan felustað líksins. Fram kom að Albert hafi gengið nokkuð hiklaust frá bifreiðinni og út í hraunið um 50 metra vegalengd þar til hann hafi komið að hárrí klettaborg. Hafi Albert talið að líkið hafi legið þar þegar það hafi verið sótt. Greindi Albert frá því að líkið hafi verið vafið inn í plastdúk, en ekki plastpoka. Bókað var orðrétt í lok skýrslunnar: „[Albert] kvaðst nú eftir að hafa farið að rifja þetta upp fyrir sér vera alveg viss um að þeir hafi farið í Fossvogskirkjugarðinn, en áður hafi þetta algjörlega verið þurrkað úr minni sínu.“⁴⁷⁷
309. Mánudaginn 11. október 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Guðsteinn læknir hafi komið með tilvísun fyrir Tryggva Rúnar á Grétar Ólafsson, lækni á Domus Medica. Bókað var klukkan 19:40 að [ÓmL] bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu til hans.
310. Mánudaginn 11. október 1976 var Albert Klahn yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglunnar klukkan 16:30. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem bókað var að Albert hafi verið að reyna að rifja frekar upp fyrir sér flutning á líki Guðmundar úr hrauninu og í Fossvogskirkjugarð. Kvaðst Albert ekki enn hafa komist að fullnaðarniðurstöðu um hvort hann hafi lagt af stað í umrædda ferð frá Hamarsbraut 11 eða frá heimili Kristjáns Viðars. Eftir því sem hann hugsaði meira um málið væri hann nokkurn veginn alveg viss um að Tryggvi Rúnar hafi ekki verið með í ferðinni. Kvaðst Albert örugglega hafa verið á Toyota bifreið föður hans og dagsbirta hafi verið þegar þeir hafi farið suður eftir. Albert kvaðst muna óljóst eftir að hafa farið með strákunum frá bifreiðinni og út í hraunið en kvaðst muna eftir að hafa séð Guðmund í frekar djúpri gjótu eða laut. Mosi eða eitthvað því um líkt hafi verið ofan á honum. Taldi Albert að þeir hafi velt Guðmundi í plast eða svartan dúk, en ekki sett hann í poka. Þegar þeir hafi verið komnir í Fossvogskirkjugarðinn hafi Albert séð að snæri hafði verið vafið utan um Guðmund á þremur stöðum, en hann vissi ekki hvernig það hafi komið til. Albert kvaðst muna að hann og Kristján Viðar hafi borið pokann inn í

⁴⁷⁶ Bls. 1260.

⁴⁷⁷ Bls. 1265–1266.

kirkjugarðinn en Sævar hafi haldið á skóflunum. Bókað var um lýsingu Alberts á leiðinni um kirkjugarðinn. Kvaðst hann muna að Sævar og Kristján Viðar hafi grafið aflanga gryfju niður með austurhlið steinveggs eða kants, en á meðan kvaðst Albert hafa setið á steinvegg vestan við þá. Mundi hann eftir leiði rétt hjá með slakri keðju í kringum. Albert kvaðst ekki muna þegar mokað hafi verið ofan í gryfjuna og taldi því að hann hafi verið þá kominn inn í bifreiðina aftur, enda hafi honum fundist sem hann hafi séð Kristján Viðar og Sævar í gegnum girðinguna.⁴⁷⁸ Kvaðst hann ekki muna eftir því að verkfærin hafi verið sett í bifreiðina en taldi að um tvær skóflur hafi verið að ræða. Önnur þeirra hafi alltaf verið í bifreiðinni en sú hafi verið brotin. Fram kom að Albert hafi afhent lögreglunni brotnu skófluna. Hafi holan sem þeir hafi grafið þarna ekki verið djúp, en Albert kvaðst ekki vera viss um að hún hafi verið komin í fulla dýpt þegar hann hafi farið frá.⁴⁷⁹

311. Mánudaginn 11. október 1976 var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð í fangelsinu við Síðumúla 28 af Steingrími Gaut Kristjánssyni dómara vegna rannsóknar á kæru um ótilhlýðilega meðferð gæslufanga. Fyrir dóminn mætti Gunnar Guðmundsson forstöðumaður áminntur um sannsögli en jafnframt gætt ákvæða 2. mgr. 77. gr. um meðferð opinberra mála. Gunnar tók það fram í upphafi að hann hefði verið í fríi þegar þeir atburðir gerðust sem vörðuðu [ÖS]. Aðspurður um hvaða reglur giltu um agaviðurlög og öryggisráðstafanir í Síðumúlafangelsinu bar hann um það álit sitt að reglugerð um fangelsi frá 1957 hafi ekki gilt um þetta fangelsi og þar sem dómsmálaráðuneytið hafi ekki brugðist við hafi hann orðið að mynda þær reglur sem hagnýttar hafi verið í fangelsinu. Þær reglur kvað hann einfaldar, lögð væri áhersla á að fangar sýndu kurteisi, þá væri þeim sýndi kurteisi á móti; ef þeir væru með uppsteyt yrði að taka á því. Ef áminningar um bætta hegðun dygðu ekki til væri gripið til harðari ráðstafana og fangar þá handjárnaðir við rúmfót og fótjárnnum brugðið um stólfót. Kvað hann það rangt að fangar væru strekktir þar sem svo stutt væri milli rúmfótar og stólfótar. Lýsti hann síðan þeirri framgöngu [GK] sem hafi verið slík að grípa hefði þurft til þessara ráðstafana.⁴⁸⁰ Sama dag kom Ari Ingimundarson fangavörður fyrir dóm í fangelsinu við Síðumúla. Bar hann um aðkomu sína að því að beita [GK] agaviðurlögum en hann hafi hins vegar verið í vaktarfríi þegar [ÖS] var settur í fótjárn en verið viðstaddur þegar hann hafi verið handjárnaður og festur við rúmfót og borðfót.⁴⁸¹ Þennan dag kom [ÖS] refsifangi fyrir dóm í fangelsinu við Síðumúla. Kvaðst hann hafa verið í gæsluvarðhaldi í Síðumúlafangelsinu. Þar hefði hann verið í klefa beint á móti Sævari Ciesielski en er hann hafi verið fluttur í annan klefa hafi komist upp að þeir hafi staðið í bréfaskiptum. Af þeim sökum hafi hann verið hafður í fótjárnnum í eina viku, frá sunnudegi til sunnudags, auk þess sem hann hafi verið sviptur sigarettum og lesmáli. Að degi liðnum hafi hann vafið koddaveri um fótjárnin en fangaverðir fjarlægð það. Hann hafi á þessum tíma verið farinn að snúa sólarhringnum við og því verið að ganga um gólf í járnunum að nóttu til, að auki hafi samskipti milli hans og fangavarðar vaxið stig af stigi þannig að hann hafi haft

⁴⁷⁸ Bls. 1267.

⁴⁷⁹ Bls. 1268.

⁴⁸⁰ Bls. 1431_G-I.

⁴⁸¹ Bls. 1431_I-J.

hnjóðsyrði yfir við fangavörðinn. Það hafi leitt til þess að hann hafi verið lagður á gólfíð og strekktur milli borðs og rúms. Ekki var honum ljóst hve lengi hann var hafður svona en að 15 mínútum liðnum hafi hann farið að finna fyrir miklum sársauka, þeim mesta sem hann hefði kynnst, kvaðst hann hafa tárast af reiði og sársauka en ekki hljóðað. Kvaðst hann hafa kallað og beðið um að fara á salernið en fengið neitun, sagðist hann hafa kallað svo hátt að líklega hefðu allir heyrt. Í þessu sambandi gat [ÖS] þess að þessi meðferð hafi verið léttvæg í samanburði við þá sem Sævar hefði fengið að hans sögn í bréfum þeim sem hann hefði sent [ÖS]. Hann hafði jafnframt eftir Sævari að reynt væri að stressa hann á taugum en [ÖS] kvaðst sjálfur hafa heyrt að barið var bylmingshögg á klefavegginn hjá Sævari. Gæsluvarðhaldi [ÖS] hafi lokið þannig að kveðinn var upp dómur yfir honum og hann við svo búið látinn laus. Á þeim tíma hafi hann haft bréf frá Sævari undir höndum sem hann hafi sýnt þremur nafngreindum félögum sínum og svo reynt að selja til fjölmiðla. Áður en til þess kom hafi Eggert Bjarnason rannsóknarlögreglumaður komið heim til hans og flutt hann í Síðumúlafangelsið. Í bifreiðinni hafi Eggert innt hann eftir bréfunum en hann sagt ekki kannast við nein bréf. Eggert hafi þá slegið hann þrisvar sinnum utan undir með flötum lófa. Við yfirheyrslu í Síðumúlafangelsinu viðurkenndi hann að hafa bréfin undir höndum en knúið hafi verið á um að hann skrifaði undir yfirlýsingu um að bréfin væru fölsuð. Hann hafi í kjölfarið verið úrskurðaður í úttekt refsingar sem hann átti ólokna. Til þess að forðast húsleit undirritaði hann yfirlýsinguna en sagðist jafnframt hafa selt bréfin. Loks gat hann þess að greinin í Samúel sem sett sé upp sem viðtal við hann sé uppspuni að mestu leyti enda hafi ekkert viðtal átt sér stað.⁴⁸²

312. Sama dag, 11. október 1976, birtist frétt á forsíðu Vísis undir fyrirsögninni: „Lík Guðmundar ekki falið í hrauninu“. Í fréttinni kom fram að rannsóknarmenn teldu nú nær fullvíst að lík Guðmundar væri ekki í Hafnarfjarðarhrauni eins og áður hafi verið talið heldur hafi þeir, sem sök hafi átt á dauða hans, flutt líkið úr hrauninu og flutt það á einhvern annan stað. Hafi athyglin beinst að Fossvogskirkjugarði og fleiri stöðum. Í fréttinni sagði að gæsluvarðhaldsfangarnir virtust enn rugla saman ferðum sínum í sambandi við líkflutninga og því hafi rannsóknarmenn átt í erfiðleikum með að átta sig á því hvort þeir væru að ræða um flutninga á sama líki eða hvort þeir hafi átt hlut að fleiri mannhvörfum og fleiri líkflutningum. Fram kom að geðrannsókn á gæsluföngunum fjórum hafi lokið og væru þau öll talin sakhæf en erfitt hafi reynst að skilgreina persónuleika þeirra enda hafi rannsóknarlögreglan ekki í annan tíma átt skipti við erfiðari fanga. Í lok fréttarinnar sagði að margt benti til þess að það hafi verið samantekin ráð hjá gæsluföngunum að láta hneppa fjórmeningana í gæsluvarðhald vegna Geirfinnsmálsins.⁴⁸³
313. Þriðjudaginn 12. október 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sigurbjörn Víðir og Grétar hafi farið með Tryggva Rúnar til Grétars Ólafssonar, læknis, milli klukkan 14:25 og 14:55.⁴⁸⁴ Á tímabilinu 20:30 til 20:35 var bókað um komu Lárusar Helgasonar, yfirlæknis á Kleppi, Ingvars Kristjánssonar geðlæknis og Ásgeirs

⁴⁸² Bls. 1431_K–L.

⁴⁸³ Bls. 1269.

⁴⁸⁴ Dagbók nr. 5, bls. 90b.

Karlssonar, geðlæknis. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fram til viðtals við lækna klukkan 21:40 og var Sigurbjörn Víðir viðstaddur. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið færður á klefa sinn klukkan 21:55. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um viðtalið. Klukkan 23:50 var bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fram til viðtals við Sigurbjörn Víði. Var hann færður á klefa sinn klukkan 00:20.⁴⁸⁵ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um viðtalið.

314. Miðvikudaginn 13. október 1976 var sakadómur Hafnarfjarðar háður í skrifstofu dómsins að Strandgötu 31 af Steingrími Gaut Kristjánssyni dómara vegna rannsóknar á kæru um ótilhlýðilega meðferð gæslufanga. Dómþingið var haldið í kjölfar tilraunar þar sem [ÖS] var hlekkjaður fastur við borðfót annars vegar og rúmfót hins vegar. Tilraun þessi hafi verið framkvæmd í klefa númer átta sem sé samkvæmt upplýsingum Gunnars Guðmundssonar forstöðumanns nákvæmlega eins og klefi númer níu sem [ÖS] hafi verið járnaður í. Þeir sem járnudu [ÖS] á sínum tíma voru Erlingur Þ. Guðmundsson varðstjóri og fangaverðirnir Ari Ingimundarson og Jón B. Sveinsson. Þennan dag mætti Erlingur Þór Guðmundsson fyrir dóminn, gætt var ákvæða 2. mgr. 77. gr. laga nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála. Kvaðst Erlingur hafa ákveðið að [ÖS] yrði færður í járn, 26. maí 1976. Tildrög þess voru að fanginn hafi verið í fótjárnnum og gengið í hringi í klefanum að næturlagi með þeim afleiðingum að hringlaði í hlekkjunum en að aðrir fangar hafi kvartað yfir að verða ekki svefnsamt af þessum sökum nóttina á undan. [ÖS] hafi neitað að verða við fyrirmælum um að hætta að ganga þannig að handjárn hafi verið sett á hann líka og hendurnar hlekkjaðar við rúmfót og fætturnir við borðfót. Bar hann á móti því að handjárn hefðu verið nýtt til að hlekkja fætur hans og eins að handjárnin hafi verið höfð opinn þannig að þau gætu helst að úlnliðum fangans. Samprófun milli Erlings og [ÖS] um nánari framkvæmd hlekkjunarinnar reyndist árangurslaus. Fangaverðirnir Ari Ingimundarson og Jón Baldvin Sveinsson báru um sína aðkomu að framkvæmd þessarar strekkingar.⁴⁸⁶
315. Fimmtudaginn 14. október 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að klukkan 14:30 hafi Haraldur og Rúnar farið með Kristján Viðar í bíltúr.⁴⁸⁷ Bókað var að þeir hafi komið til baka klukkan 17:30 og farið með Kristján Viðar í hornið í yfirheyrslu. Klukkan 17:45 var bókað að Rúnar hafi farið inn á klefa til Sævars.⁴⁸⁸ Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir Kristjáni Viðari, dagsett sama dag. Kvaðst Kristján Viðar minnst þess að hafa farið í ágúst 1974 ásamt Sævari og Alberti Klahn í Fossvogskirkjugarð til að grafa þar eitthvað. Kvaðst Kristján Viðar muna að þetta hafi verið seinni hluta dags, milli klukkan 18:00 og 19:00. Sagðist hann halda að þeir hafi verið að grafa Guðmund Einarsson, en þó myndi hann ekki eftir því að hafa sótt hann út í Hafnarfjarðarhraun þangað sem hann hafi verið fluttur fyrst. Kristján Viðar kvaðst ekki muna eftir að hafa verið að grafa sjálfur. Þá kvaðst hann muna það fyrir víst að hafa rifist við Sævar og viljað að líkið af Guðmundi, eða það sem hafi verið grafið, yrði tekið upp aftur þar sem hugsanlega hafi verið um leiði að ræða á þeim stað sem

⁴⁸⁵ Dagbók nr. 5, bls. 91b.

⁴⁸⁶ Bls. 1431_M–N.

⁴⁸⁷ Dagbók nr. 5, bls. 93.

⁴⁸⁸ Dagbók nr. 5, bls. 93b.

þeir hafi grafið á. Kvaðst Kristján Viðar hvorki muna aðdragandann að ferð þeirra í kirkjugarðinn né það sem á eftir fór. Kvaðst hann vonast til að minni sitt myndi skýrast og hann myndi muna atburðina í smáatriðum og í samhengi. Var yfirheyrslunni lokið klukkan 19:25.⁴⁸⁹ Bókað var í fangelsisdagbókina að Kristján Viðar hafi verið færður á klefa sinn klukkan 19:50. Klukkan 19:10 var bókað að Rúnar hafi komið af klefa númer 13 og sagst hafa heyrt mannamál í gegnum lofttúðu á klefanum. Hafi Sævar sagt honum að þetta væri nokkuð algengt. Í framhaldinu var bókað um grun um samskipti tveggja fanga á klefum sínum.⁴⁹⁰ Rannsóknargögn um vitjunina á klefa Sævars liggja ekki fyrir. Klukkan 20:55 var bókað að Sævar hafi verið færður fram til yfirheyrslu hjá Rúnari. Klukkan 00:40 var bókað að Sævar hafi verið færður á klefa sinn.⁴⁹¹ Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir.

316. Föstudaginn 15. október 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 18:00 að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fram til viðtals við Sigurbjörn Víði. Bókað var klukkan 18:30 að Tryggvi Rúnar hafi verið færður á klefa sinn. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir.
317. Fyrir liggur önnur athugasemdarskýrsla Karls Schütz, dagsett 15. október 1976. Í skýrslunni kom fram að tæknideild Bundeskriminalamt í Wiesbaden hafi verið beðin um að athuga hvort ummerki fyndust á frakka Kristjáns Viðars sem styddu framburð hans, um að hafa saumað hnapp aftur við frakkann eftir að Guðmundur hafi rifið hann af í átökum þeirra. Bókað var í skýrsluna um árangur rannsóknarinnar. Fram kom að hnappar frakkans, að einum undanskildum, hafi allir verið saumaðir í verksmiðju. Fjórði hnappur að ofan á vinstra framstykki frakkans hafi sýnt tvenns konar saumaskap sem hafi verið gerður í sitthvoru lagi. Hafi rannsókn bent til að hnappurinn hafi sennilegast losnað, en aldrei slitnað alveg af, og verið þá festur aftur af leikmanni með svörtum tvinna, án þess að notuð hafi verið áhöld og saumagarn frá verksmiðjunni.⁴⁹²
318. Meðal rannsóknargagna er önnur vikuskýrsla Schütz, dagsett sama dag, til Ólafs Jóhannessonar, dómsmálaráðherra. Fram kom að Schütz hafi komið aftur til Reykjavíkur 11. október 1976. Þá sagði að sönnunargögn í Guðmundarmálinu hafi verið send frá Reykjavík til tæknideildar Bundeskriminalamt í Wiesbaden. Í skýrslunni greindi Schütz frá samkomulagi við forstöðumann Bundeskriminalamt í Wiesbaden um leyfi fyrir notkun á rannsóknarforritum í tölvu á Íslandi. Fram kom að hann myndi leggja fram skýrslu um tillögur sínar um stofnun embættis rannsóknarlögreglu á Íslandi og þjálfun lögreglumanna 19. eða 20. október 1976. Í skýrslunni sagði að rannsóknarnefnd Reykjavíkur hafi einbeitt sér að því undanfarnar tvær vikur að finna lík Guðmundar Einarssonar. Hafi það reynst nauðsynlegt þar sem Sævar hafi borið um að hafa flutt lík Guðmundar ásamt Kristjáni Viðari og Alberti Klahn í ágúst 1974 úr Hafnarfjarðarhrauni yfir í Fossvogskirkjugarð. Staðarlýsingum Sævars í

⁴⁸⁹ Bls. 1277.

⁴⁹⁰ Dagbók nr. 5, bls. 93b.

⁴⁹¹ Dagbók nr. 5, bls. 94.

⁴⁹² Bls. 1292–1293.

kirkjugarðinum hafi verið fylgt eftir en leit hafi ekki borið árangur.⁴⁹³ Leitað yrði á öðrum mögulegum stöðum í kirkjugarðinum fram að helgi. Fram kom að Örn Höskuldsson, rannsóknardómari, myndi afhenda öll sönnunargögn í Guðmundarmálinu til saksóknara 19. október 1976. Frá og með þeim tímapunkti myndi rannsóknarnefndin eingöngu einbeita sér að frekari rannsókn á Geirfinnsmálinu. Í lok skýrslunnar kom fram að mikil ólga hafi ríkt meðal rannsóknarlögreglumanna í Reykjavík síðan 13. október 1976. Gat Schütz þess að af umræðum að dæma teldi hann spennuna stafa af tilkynningu um stofnun rannsóknarlögreglu í Reykjavík sem skipuð yrði nýútskrifuðum lögreglumönnum.⁴⁹⁴

319. Laugardaginn 16. október 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við klukkan 09:10 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi farið eftir stutt samtal við Tryggva Rúnar. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um samtalið. Bókað var klukkan 14:10 að Karl Schütz og Pétur Eggerz hafi komið í fangelsið. Var Kristján Viðar færður þeim strax í hornið, eins og það var orðrétt bókað. Bókað var klukkan 16:20 að Kristján Viðar hafi verið færður aftur á klefa sinn. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem bókað er að skýrslutakan hafi hafist klukkan 15:15 og lokið klukkan 16:30. Var tilefnið bókað sem yfirhöfnin sem Kristján Viðar hafi verið í þegar Guðmundi hafi verið ráðinn bani. Bókað var að Kristjáni Viðari hafi verið sýndur græn-brúnn taufrakki og hafi Kristján Viðar sagt frakkann vera í sinni eigu. Kvaðst hann hafa verið í honum kvöldið sem hann hafi orðið Guðmundi að bana að Hamarsbraut 11. Aðspurður hvers vegna hann hafi verið í frakka inni í íbúð kvað hann það ekkert athugavert að sínu mati, það hafi hann oft gert. Bókað var að Kristjáni Viðari hafi verið gerð grein fyrir niðurstöðum rannsóknar um að það hafi aldrei losnað hnappur af frakkanum og því gæti framburður hans um að hnappurinn hafi verið í hendi Guðmundar ekki verið réttur. Bókað var að Kristján Viðar hafi gefið þær skýringar að samkvæmt hans bestu vitund hafi þetta verið svona. Sagði hann það geta verið að hnappurinn hafi verið úr annarri flík sem hann hafi verið í umrætt kvöld. Kvaðst hann ekki viss um í hvers konar jakka hann hafi verið, það gæti hafa verið leðurjakki. Minnti Kristján Viðar fastlega að það hafi vantað hnapp á þennan svarta leðurjakka. Leðurjakkinn væri ekki lengur í hans eigu og kvaðst hann ekki vita hvar hann væri niðurkominn. Myndi hann það nákvæmlega að frakkinn sem hann hafi verið í þegar hann hafi slegist við Guðmund hafi verið óhnepptur. Kvaðst Kristján Viðar halda fast við það að hann hafi gert tilraun til að ná hnappinum úr hendi Guðmundar í íbúðinni. Hafi hann talað um hnappinn við Tryggva Rúnar í bifreiðinni. Kvaðst hann einnig halda fast við það að Tryggvi Rúnar hafi síðar afhent honum hnappinn. Hvað hafi orðið af hnappinum kvaðst Kristján Viðar ekki vita. Aðspurður um hver hafi saumað hnappinn fastan á frakkann hans kvaðst Kristján Viðar ekki vita það og sagði það hugsanlegt að hann hafi gert það sjálfur eða amma hans.⁴⁹⁵ Auk skýrslunnar liggur fyrir athugasemdaskýrsla um yfirheyrsluna, rituð af Karli Schütz og dagsett sama dag. Fram kom að Kristján Viðar hafi stöðugt verið minntur á ósamræmi milli framburðar hans og niðurstöðu tæknirannsóknar á

⁴⁹³ Bls. 1295.

⁴⁹⁴ Bls. 1296.

⁴⁹⁵ Bls. 1297–1298.

frakkanum. Þrátt fyrir það hafi Kristján haldið fast við það að hnappurinn hafi ekki bara losnað í átökum við Guðmund, heldur alveg slitnað af og Tryggvi Rúnar hafi síðan tekið hnappinn úr hendi Guðmundar. Þegar hann hafi síðan verið spurður hvort hnappurinn hafi getað dottið af einhverri annarri flík hafi Kristján Viðar viðurkennt að frakkinn hafi verið opinn og hnappurinn því getað hafa dottið af jakka hans, líklega svörtum leðurjakka. Bókað var í athugasemdaskýrsluna að Haraldur Árnason, rannsóknarlögreglumaður, hafi greint frá því að umræddur leðurjakki væri í vörslum lögreglunnar. Við skoðun á leðurjakkanum hafi komið í ljós að á hann vantaði einn hnapp sem upprunalega hafi verið á honum.⁴⁹⁶

320. Bókað var í fangelsisdagbókina klukkan 16:25 þennan dag að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fram til viðtals við Schütz og co., eins og það var orðað í færslunni.⁴⁹⁷ Klukkan 16:55 var bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið færður á klefa sinn. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir. Bókað var klukkan 17:45 að Rúnar Sigurðsson, rannsóknarlögreglumaður, hafi tekið Sævar til skýrslutöku. Bókað var að skýrslutökunni hafi lokið klukkan 19:45 og Sævar hafi verið settur inn á klefa. Rannsóknargögn um skýrslutökuna liggja ekki fyrir. Í dagbók Síðumúlafangelsisins var bókað klukkan 20:30 að [HiL], bróðir Tryggva Rúnars, hafi komið með sendingu til hans.⁴⁹⁸
321. Þriðjudaginn 19. október 1976 var bókað klukkan 20:00 að [ÓmL] hafi komið með sendingu til Tryggva Rúnars bróður síns.⁴⁹⁹
322. Miðvikudaginn 20. október 1976 var bókað klukkan 12:55 að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fram til viðtals við Sigurbjörn Víði. Bókað var að Tryggvi hafi verið færður aftur á klefa sinn klukkan 13:10. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir.⁵⁰⁰
323. Bókað var í fangelsisdagbókina þennan dag að klukkan 19:30 hafi Tryggvi Rúnar verið færður fyrir Sigurbjörn Víði. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið færður á klefa sinn klukkan 21:15. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir.⁵⁰¹
324. Fyrir liggur skýrsla um viðtal Jónasar Bjarnasonar við yfirverkstjóra hjá kirkjugörðum Reykjavíkur, dagsett 20. október 1976. Fram kom að yfirverkstjórinn hafi verið beðinn um að láta starfsmenn sína athuga ákveðin svæði í Fossvogskirkjugarði sem sakborningar í Guðmundarmáli hafi bent á. Jafnframt hafi honum verið veittar upplýsingar um hvernig gengið hafi verið frá líkinu.⁵⁰²
325. Fimmtudaginn 21. október 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 15:05 að Sigurbjörn Víðir og Haraldur hafi farið með Tryggva Rúnar til læknis. Hafi

⁴⁹⁶ Bls. 1299.

⁴⁹⁷ Dagbók nr. 5, bls. 95b.

⁴⁹⁸ Dagbók nr. 5, bls. 96b.

⁴⁹⁹ Dagbók nr. 5, bls. 99.

⁵⁰⁰ Dagbók nr. 5, bls. 100.

⁵⁰¹ Dagbók nr. 5, bls. 101.

⁵⁰² Bls. 1319.

- þeir komið til baka klukkan 16:10. Klukkan 19:00 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi komið með Penbritin fyrir Tryggva Rúnar, í færslunni var vísað til lyfjaskrár.⁵⁰³
326. Föstudaginn 22. október 1976 klukkan 13.25 var bókað að Haraldur hafi rætt við Kristján Viðar inni á klefa. Bókað var klukkan 16:00 að Haraldur hafi fært sig í hornherbergið með Kristján Viðar. Rannsóknargögn um vitjun á klefa Kristjáns Viðars liggja ekki fyrir. Á sama tíma var bókað um að [KJ], amma Kristjáns Viðars, hafi hringt og spurt um líðan hans.⁵⁰⁴ Fyrir liggur skýrsla, dagsett sama dag, þar sem fram kemur að Kristján Viðar hafi mætt til yfirheyrslu klukkan 16:55 þennan dag. Í upphafi skýrslunnar var bókað um að Kristján vildi breyta skýrslu sinni frá 16. október 1976. Hafi hann farið þess á leit að skýrslan yrði eyðilögð þar sem hún væri ónákvæm. Greindi Kristján Viðar frá því að honum þætti nú augljóst að hnappurinn sem hafi slitnað af yfirhöfn hans hafi komið af leðurjakkka sem hann hafi verið í innanundir frakkanum. Kvaðst hann muna eftir að hafa verið í dökkbrúnum leðurjakkka innan undir frakkanum. Kvaðst hann muna það greinilega núna að efri hnappinn af tveimur hafi vantað á leðurjakkann eftir þennan atburð að Hamarsbrautinni. Hafi hann lánað [HV] leðurjakkann í byrjun febrúar 1974 og vissi hann til þess að [HV] hafi skipt á leðurjakkann við [KjB] á rauðum flauelsjakka. Kvaðst Kristján því síðast hafa vitað af leðurjakkannum í fórum [KjB]. Fullyrti Kristján Viðar að frásögn hans um hnappinn væri sönn, en hann hafi viljað leiðrétta misminni sitt um af hvaða flík hnappurinn hafi slitnað. Kvaðst hann fullviss um þetta atriði núna og minnst þess að hnappurinn hafi lengi á eftir verið laus í vasa leðurjakkans. Bókað var að skýrslutökunni hafi lokið klukkan 17:36.⁵⁰⁵ Í dagbók fangelsisins var bókað klukkan 18:40 að Kristján Viðar hafi verið færður fram á klefa sinn að lokinni skýrslutöku.⁵⁰⁶
327. Í dagbók fangelsisins 25. október 1976 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi komið klukkan 16:45 til að lesa upp úr dagbók fangelsisins frá því í desember 1975. Bókað var að klukkan 16:50 hafi Sigurbjörn Víðir farið inn á klefa númer sex til að tala við Tryggva Rúnar. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi farið klukkan 17:14. Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir.⁵⁰⁷
328. Þennan dag, 25. október 1976 var dómþing sett í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir dómsrannsókn á hvarfi Guðmundar Einarssonar. Bókað var í þingbók að dómari hafi lagt fram 26 skjöl, þar á meðal niðurstöðu geðrannsóknar á Sævari.⁵⁰⁸ Fyrir liggur ódagsett skýrsla Ingvars Kristjánssonar geðlæknis um geðrannsókn á Sævari Marínó Ciesielski.
329. Þriðjudaginn 26. október 1976 var bókað að Sigurbjörn Víðir og Jónas Bjarnason hafi farið með Tryggva Rúnar á Landspítalann í skurðaðgerð á fæti klukkan 09:20. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi komið með Tryggva til baka í fangelsið klukkan 09:45.⁵⁰⁹

⁵⁰³ Dagbók nr. 5, bls. 102b.

⁵⁰⁴ Dagbók nr. 5, bls. 103b.

⁵⁰⁵ Bls. 1346–1347.

⁵⁰⁶ Dagbók nr. 5, bls. 104.

⁵⁰⁷ Dagbók nr. 5, bls. 107.

⁵⁰⁸ Bls. 1370–1372.

⁵⁰⁹ Dagbók nr. 5, bls. 108.

Klukkan 14:05 var bókað að Rúnar og Jón Oddsson, réttargæslumaður Sævars, hafi farið inn á klefa til hans. Klukku tíma síðar var bókað að Rúnar og Jón Oddsson hafi farið.⁵¹⁰ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um vitjunina. Bókað var í fangelsisdagbókina klukkan 20:33 að Haraldur hafi farið með Kristján Viðar. Var bókað um komu þeirra til baka í fangelsið klukkan 03:50.⁵¹¹ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um ferðir Kristjáns Viðars.

330. Þennan dag, 26. október 1976 ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína. Ritaði Tryggvi Rúnar um samtalið við Guðjón Lúther, fangavörð, klukkan 07:00 þennan dag. Hafi Tryggvi spurt hann út í bréf sem hann hafi skrifað, hvort nokkuð væri í þeim sem ætti að stoppa þau. Ritaði hann í færsluna að Guðjón hafi neitað því og boðist til að fara með þau í póst fyrir hann. Lýsti Tryggvi Rúnar morgunverkum sínum og ferðinni upp á Landspítala þar sem skipt hafi verið um umbúðir á fæti hans. Ritaði hann um lyfjagjöf klukkan 15:30 og ferð út í garð milli klukkan 17:30 til 17:50. Hafi Jón Baldvin, fangavörður, farið með honum út í garð og tilkynnt honum um að lögfræðingurinn hans kæmist ekki í dag en myndi koma um hádegið daginn eftir. Ritaði Tryggvi Rúnar að honum hafi fundist einhvern veginn sem ekkert yrði gert úr samtali þeirra þennan dag, en lögfræðingurinn yrði að koma daginn eftir. Þá gat Tryggvi þess að hann hafi beðið Jón Baldvin, fangavörð, um að hringja austur á Litla Hraun og biðja fangaverðina þar um að opna gluggann á klefa hans svo það kæmist sæmilegt loft þangað inn. Um tveir mánuðir hafi liðið síðan hann hafi verið þar síðast og vildi hann því fyrirbyggja að vont loft kæmi í klefann. Þetta væri góður klefi og inni í honum væru dýrmætar steríó græjur.⁵¹² Gat Tryggvi þess að hann hafi byrjað á mynd, en hætt við hana þar sem hann vantaði liti til að gera myndina almennilega. Þá hafi hann lokið við bókina „Menn og múrar“, en það hafi verið eina bókina sem hann hafi getað einbeitt sér að á löngum tíma, en bókaáhuginn hafi ekki verið mikill undanfarið.⁵¹³
331. Miðvikudaginn 27. október 1976 var bókað klukkan 11:50 að Hilmar Ingimundarson, réttargæslumaður Tryggva Rúnars, hafi rætt við skjólstæðing sinn í áheyrn Sigurbjörns Víðis. Bókað var klukkan 12:13 að Tryggvi Rúnar hafi verið færður aftur á klefa sinn. Þennan dag ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína að um tólfleytið hafi hann talað við Hilmar um þetta allt saman frá grunni, að hann væri saklaus af þessu og hann hefði sagt ósatt þegar hann hafi borið um átökin. Með flutninginn hefði hann aldrei tjáð sig um, einfaldlega af því hann hafi ekki munað eftir honum. Orðrétt ritaði Tryggvi Rúnar: „Vildi [ég] ekki vera að flækja þessu meira með að búa til sögu um flutninginn eftir þeirra innskotum, þ.e.a.s. fara eftir því sem ég var búinn að heyra.“ Hafi Hilmar spurt hvers vegna hann væri í Síðumúlafangelsinu. Ritaði Tryggvi um að hafa sagt honum að hann hefði verið sendur í bæinn til að gefa betri skýringu á þessum pokum, eins og hann orðaði það í dagbókinni. Síðan hafi honum ekkert frekar verið tjáð um þetta nema að hann hafi ekki verið viðriðinn þessa poka. Vildi hann frekar fara á

⁵¹⁰ Dagbók nr. 5, bls. 108b.

⁵¹¹ Dagbók nr. 5, bls. 109.

⁵¹² Bls. 1378_B.

⁵¹³ Bls. 1378_C.

- Skólavörðustíginn, þar væri vistin betri en í Síðumúlafangelsinu.⁵¹⁴ Hafi Hilmar ætlað að athuga það fyrir hann og ritaði Tryggvi um að hann vonaði að Hilmar myndi standa við það, þó hann hefði mikið að gera. Fram kom að Tryggvi Rúnar hafi farið út í garð milli klukkan 16:10 og 16:35 og rætt við Ingimund, fangavörð, allan tímann.⁵¹⁵
332. Bókað var í fangelsisdagbókina klukkan 20:20 að [ÓmL], bróðir Tryggva Rúnars, hafi sótt bréf frá honum.
333. Fimmtudaginn 28. október 1976 ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína þar sem fram kom að hann hafi farið út í garð milli klukkan 17:35 og 17:50. Ritaði hann um athafnir sínar þennan dag, svo sem langa baðferð og samtal sitt við Högna fangavörð um úrslit Íslandsmóts í handbolta.⁵¹⁶
334. Föstudaginn 29. október 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sigurbjörn Víðir hafi lítið stutta stund inn til Tryggva Rúnars klukkan 08:25 og farið síðan. Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir en fyrir liggur færsla í dagbók Tryggva Rúnars þennan dag. Ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa hringt bjöllunni og beðið um Sigurbjörn Víði sem hafi komið inn. Bað Tryggvi hann um að spyrja Örn hvort hann mætti ekki allavega fara í lausagæslu á Skólavörðustíg 9. Þætti honum skrítið að þurfa að hanga svona í einangrun. Hafi Sigurbjörn Víðir tekið undir það með honum að það væri lítið spennandi og ætlað að spyrja Örn um þetta.⁵¹⁷
335. Í dagbókarfærslu Tryggva Rúnars þennan dag ritaði hann um atburði dagsins og hugleiðingar sínar um að styrkur og gæfa myndi fylgja honum eftirleiðis sem og jafnvægi. Trúin væri alltaf það sterkasta hjá sér, síðan vonin og kærleikurinn. Nú væri það að duga eða drepast, hann væri ekki lengur 16 ára heldur 25 ára svo tími væri til kominn til að gera hlutina að raunveruleika. Hafi hann farið út milli klukkan 16:45 og 17:05 og labbað um garðinn sem hafi verið gott fyrir löppina. Þá hafi hann valið sér bókina „Hver er hræddur“ eftir Yael Dayan þar sem hann hafi verið búinn með bókina „Tólf ruddar“. Hafi hann teiknað eina mynd og ritaði um að lítið hafi gerst yfir daginn.⁵¹⁸
336. Laugardaginn 30. október 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 17:30 að [ÓmL], bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu til hans.
337. Þennan dag ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína. Ritaði hann um morgunverkin og beiðni sína til fangavarðar um að hringja heim og athuga með það sem hann hafi beðið um. Hafi hann fengið þau skilaboð um að búið væri að kaupa allt sem hann hafi beðið um og að mamma hans hafi beðið kærlega að heilsa honum.⁵¹⁹ Ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa farið út milli klukkan 17:20 og 17:30 og um sendinguna sem hafi borist að heiman. Ritaði Tryggvi Rúnar orðrétt í dagbók sína: „Maður vonar bara að svarið verði jákvætt að [ég] komist í lausagæslu. Ég sé enga ástæðu til að halda mér

⁵¹⁴ Bls. 1386_A.

⁵¹⁵ Bls. 1386_B.

⁵¹⁶ Bls. 1399_A–B.

⁵¹⁷ Bls. 1399_B.

⁵¹⁸ Bls. 1399_D.

⁵¹⁹ Bls. 1399_D.

hér í einangrun. Nema Örn sé með einhverjar hefndarráðstafanir útaf því að ég sagði sannleikann um daginn! Því ég var búinn að játa mig inn í stór mál, en samt sem áður, er aldrei of seint að segja sannleikann. Eins og ég sagði núna og eins og ég er oft búinn að segja þá beið ég eftir því að segja þetta útaf frelsi, að komast austur og eins bjóst ég líka við að einhvern daginn myndi hlekkurinn opnast, þ.e.a.s. ég kæmist út úr þessu máli, eins og pokamálinu sem mér var blandað inn í. Eina skýringin sem ég er búinn að fá er sú að þeir misminntu! Já, það er meira en að misminna í svona stórum málum. En við verðum bara að bíða úr því að þetta er komið til ríkissaksóknara og sjá þá hvort það rétta komi ekki í ljós þá þegar allir verða spurðir og leiddir fyrir mig. Sjá hvort þá verði ekki eitthvað gruggugt við þessa framburði þeirra sem þeir eiga að vera búnir að segja. Já ætli það rétta komi ekki í ljós þá.⁵²⁰ En að sitja nærri 1 ár í einangrun fyrir svona jólasveina og vera saklaus, þótt ég hafi kannski játað gömul mál, það er annað mál, en ekki að sitja eitt ár í gæsluvarðhaldi. Þetta kemur í ljós. Ég geri mínar áætlanir það er öruggt. Það er búið að útskúfa mann allstaðar. Nafn í blöðum dag eftir dag fyrst. Já og sagt að maður væri morðingi og allir búnir að játa aðild að morðinu. Ég er ekki búinn að sjá mig ennþá eftir alla þessa mánuði í þessu máli, hvorki í átökunum eða flutningnum sem þeir Kristján Viðar eru búnir að játa og svo Albert Klahn sem segist hafa keyrt. Nú hefur mér verið tjáð að Sævar hafi orðið leiður á þessari innilokun og sé búinn að játa sína aðild. En mér er sama, allavega er ég ekki í þessu með þeim eins og þessu pokamáli sem ég átti að hafa verið með alla þessa mánuði frá 23/12 '75. En núna rétt alls ekki fyrir löngu komst það á hreint. Já líka sem betur fer enda verður eins með hitt málið, þ.e.a.s. mál Guðmundar Einarssonar. Gott í bili.⁵²¹

338. Sunnudaginn 31. október 1976 ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína um sín helstu morgunverk. Hafi hann svo farið út milli klukkan 15:20 og 16:05. Fram kom að hann hafi heyrt að tveimur hafi verið hleypt út á eftir sér. Ritaði Tryggvi Rúnar orðrétt: „Ætli það hafi ekki verið Kristján Viðar og Sævar Ciesielski, [...] glæponar sem ættu að hanga í gálganum! en að fá lífstíðarfangelsi eins og þeir fá að líkindum. Eins ætti Albert Klahn að sitja inni í hlekkjum. En það eru þessi lög hér á Íslandi sem gera það að verkum að þeim er hlíft. Ég mæli með gapastokk niður á Lækjartorgi fyrir þá.“⁵²²
339. Mánudaginn 1. nóvember 1976 var bókað í fangelsisdagbókina klukkan 20:10 að Sigurbjörn Víðir hafi greitt tóbaksskuld sína og talað stutta stund við Tryggva Rúnar. Tuttugu mínútum síðar var bókað að [HiL], bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu til hans. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi farið klukkan 21:00.⁵²³ Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir.
340. Sama dag var sakadómur Hafnarfjarðar háður í skrifstofu dómsins að Strandgötu 31 af Steingrími Gauti Kristjánssyni umboðsdómara. Fyrir dóminn mætti Gunnar Guðmundsson forstöðumaður fangelsisins að Síðumúla 28 og var gætt ákvæða 2. mgr. 77. gr. laga nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála. Bar Guðmundur um að hafa hafið störf sem fangavörður í Hegningarhúsinu 1. júní 1957 og svo yfirfangavörður í

⁵²⁰ Bls. 1404_B.

⁵²¹ Bls. 1404_C.

⁵²² Bls. 1406_A.

⁵²³ Dagbók nr. 5, bls. 114b.

Síðumúlafangelsinu 1. mars 1973 og forstöðumaður þess frá 1. janúar 1974. Greindi hann frá agaviðurlögum sem beitt hafi verið í Hegningarhúsinu gagnvart föngum sem hafi sýnt af sér ofbeldisfulla framkomu í orði eða verki, eða verið með „frekju og kjaft.“ Þeir hafi verið járnaðir, jafnvel í kuðung, settir í segldúkspoka í járnum með höfuðið eitt upp úr og með ólar spenntar utan um. Hann minntist þess einungis einu sinni að notuð hafi verið spennitreyja. Bókað var að hann kvæðist enga samvisku hafa haft af því að beita þessum úrræðum á „frekjuhunda“ en sárast hefði honum þótt að þurfa að hafa sjúklinga í járnum. Hann hefði svo ekki haft stífari reglur þegar hann hafi farið að ráða sjálfur og kvaðst sig hafa dreymt um að hafa annan brag á þannig að allt væri opnara en vant var í Hegningarhúsinu. Þessar hugmyndir hafi kollvarpast vegna framferðis fanganna. Á undanförunum misserum hafi komið í fangelsið margir menn sakaðir um manndráp og eiturfjafaðbrot og af þeim sökum hafi aginn þurft að vera meiri. Gunnar tók það sérstaklega fram að hafa aldrei beitt fanga hörðum viðurlögum án þess að hafa áður margvarað fangann við, misjafnlega oft eðli máls samkvæmt. Aðspurður kvað hann ekkert sérstakt samráð hafa verið haft við dómsmálaráðuneytið um agareglur í Síðumúlafangelsinu. Kvað hann ráðuneytinu hafa þó verið kunnugt um þær reglur sem fylgt hafi verið og að hann hefði haft náði samband við deildarstjórnann í ráðuneytinu, Jón Thors. Sagðist hann hafa litið á agavandamál sem innanhúsmál sem ekki þyrfti að hafa samráð við ráðuneytið um. Þá gat hann þess að upphaflega hafi fangelsið verið hugsað sem varðhaldsfangelsi og til úttekta á vararefsingum við sektum en þróunin orðið sú að fangelsið hafi orðið geymslustaður gæsluvarðhaldsfanga í stórbrotamálum. Bókað var að Gunnar vildi taka það sérstaklega fram að einungis 2,90% fanganna hafi kvartað yfir meðferðinni. Að lokum voru fyrirbyggjandi sakargögn kynnt Gunnari og það sérstaklega að klefi sem látinn hafði verið í té til prófunar á þeirri aðferð að festa fanga við borð og rúmfót hefði verið 10 sentimetrum styttri en sá sem nýttur var þegar [ÖS] var beittur þeirri aðferð. Kvaðst Gunnar ekki hafa gert sér grein fyrir því að klefarnir væru misstórir en sæi það nú þar sem fangelsisgangurinn færi mjókkandi. Lagði hann það í mat dómsins hvort endurtaka þyrfti tilraunina þar sem bókað var það álit dómarsins að tilraunin væri ónýt.⁵²⁴

341. Tryggvi Rúnar ritaði færslu 1. nóvember 1976 í dagbók sína um líf sitt í Síðumúlanum. Þar greindi Tryggvi frá samtali sínu við Sigurbjörn Víði um beiðni hans um að verða fluttur í lausagæslu. Fram kom að Sigurbjörn Víðir hafi sagt að svar hafi enn ekki borist frá Erni en myndi tala við Örn. Hafi Tryggvi Rúnar þá sagt við Sigurbjörn Víði að hann vissi svarið. Ritaði Tryggvi orðrétt í dagbókina: „Hann er vondur út af þessum framburði mínum sem er réttur samt sem áður svo hann verður bara að kyngja því rétta. Annars geri ég eins og ég sagði Víði alveg hiklaust tek allt til baka sem ég er búinn að játa og er rétt í raun ef Örn vill það. Þá hann um það. Ekki verra fyrir mig. Jú, meiri innilokun, en hún venst. Gott í bili.“⁵²⁵ Þennan dag ritaði

⁵²⁴ Bls. 1431_Q-P.

⁵²⁵ Bls. 1415_A.

- Tryggvi Rúnar einnig um dagsverk sín innan fangelsisins og sendingu sem hann fékk inn á klefa sinn, sæng, kodda og fleira.⁵²⁶
342. Þriðjudaginn 2. nóvember 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að farið hafi verið með Tryggva Rúnar á skurðeild Landspítalans milli klukkan 09:20 og 10:00.⁵²⁷ Bókaði færsluritari, Gunnar Marinósson, klukkan 16:30 um að hafa hringt í Hilmar Ingimundarson, réttargæslumann Tryggva Rúnars, vegna beiðna hans um flutning í lausagæslu.⁵²⁸
343. Þennan dag sama dag ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um læknisferðina þar sem fram hafi komið að skurðurinn væri enn ekki gróinn. Þakkaði hann Guðsteini læknir fyrir að hafa útvegað sér sérfræðing til að framkvæma aðgerð á fætinum, því hann fyndi mikinn mun á sér.⁵²⁹ Ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa beðið Gunnar Marinósson um að þrýsta á réttargæslumann sinn með beiðni sína um lausagæslu.⁵³⁰ Þá ritaði Tryggvi um sín hefðbundnu dagsverk og loks um að hafa farið út í garð milli klukkan 17:25 og 17:45. Hafi hann gengið þar í hringi með Guðjóni fangaverði og þeir rætt saman.⁵³¹
344. Miðvikudaginn 3. nóvember 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Örn Höskuldsson hafi farið inn á klefa til Tryggva Rúnars klukkan 21:25 og talað við hann þar til klukkan 21:50. Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir en Tryggvi ritaði í dagbók sína þennan dag um heimsóknina frá Erni. Ritaði hann um að Örn hafi verið fremur rólegur og spurt hvort hann væri hættur að teikna. Hafi hann neitað því og sýnt honum allar myndirnar sem hann ætti sjálfur, alls 50 talsins, en hann væri búinn að gefa um tíu myndir. Tryggvi ritaði um að hafa spurt Örn út í lausagæslu og hafi hann ætlað að athuga það. Gaf Örn honum leyfi til þess að láta hringja til sín á föstudag vegna þessa.⁵³²
345. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína þennan dag, 4. nóvember 1976. Velti hann fyrir sér hverju Örn kæmi til með að svara um beiðni hans um lausagæslu. Ritaði Tryggvi Rúnar um að Örn hafi sagt að honum væri ekki illa við hann, en hann yrði að taka þessi vitni trúanleg. Ritaði Tryggvi orðrétt: „Já, Örn Höskuldsson gerðu það bara og sjáðu svo hvað kemur út úr dæminu fyrir rest! Ég saklaus og svo hvað, bara allt í lagi því ég er búinn að játa á mig gömul afbrot. Nei, Örn, ég ætla ekki að láta það enda svona flott fyrir ykkur.“ Ritaði Tryggvi Rúnar um ferð sína út í garð þann daginn og mynd sem hann hafi teiknað.⁵³³
346. Fimmtudaginn 4. nóvember 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að [ÖS] hafi verið járnaður á klefa númer níu að viðstöddum Steingrími Gauti Kristjánssyni, umboðsdómara í kærumáli vegna illrar meðferðar á gæsluföngum, Grími héraðslækni

⁵²⁶ Bls. 1415_B.

⁵²⁷ Dagbók nr. 5, bls. 114b.

⁵²⁸ Dagbók nr. 5, bls. 115.

⁵²⁹ Bls. 1420_A.

⁵³⁰ Bls. 1420_B.

⁵³¹ Bls. 1420_C.

⁵³² Bls. 1420_D.

⁵³³ Bls. 1431_A–B.

og fangavarða. Bókað var í fangelsisdagbókina að járnin hafi reynst laus bæði á höndum og fótum. Bókað var að járnin hafi farið fram milli klukkan 09:00 og 09:10. Að henni lokinni hafi umboðsdómari tekið skýrslur af héraðslækninum, lögreglumönnum og loks [ÖS] í horninu. Var bókað klukkan 09:48 að rannsókninni væri lokið.⁵³⁴

347. Þennan dag var dómþing sakadóms Hafnarfjarðar háð í fangelsinu við Síðumúla 28 af Steingrími Gauti Kristjánssyni umboðsdómara vegna rannsóknar á kæru um ótilhlýðilega meðferð gæslufanga. Refsifanginn [ÖS] mætti fyrir dóminn og var í tilraunarskyni lagður í járn í klefa númer níu þannig að hendur hans voru hlekkjaðar við rúmfót með handjárnnum og fætur með tveimur fótjárnnum. Tilraun þessi var þar með endurtekin öðru sinni en klefi númer átta sem nýttur var í fyrri tilraun var 10 sentímetrum styttri og sú tilraun því ekki marktæk. Erlingur Þ. Guðmundsson varðstjóri og Jón B. Sveinsson fangavörður hlekkjuðu hann. Jafnharðan var fanginn leystur úr hlekkjunum. Bókað var að einnig hafi verið viðstaddir Gunnar Guðmundsson forstöðumaður sem og Grímur Jónsson héraðslæknir. Viðstaddir vottar og læknirinn létu í ljós álit sitt á því hversu þvingandi strekking sem þessi væri. Kvað læknirinn járnin geta valdið sárum við þessar aðstæður einkum ef fanginn hreyfði sig mikið auk þess sem þetta hafi verið tölvvert þvingandi fyrir piltinn sem hafi ekki getað snúið sér og því erfitt fyrir hann að fá hvíld í þessum stellingum og gæti fundið til innilokunarkenndar og taldi líkur til að hann hafi fengið harðsperrur. Fanginn bar um að járnin um vorið hafi verið framkvæmd á annan og verri veg.⁵³⁵
348. Föstudaginn 5. nóvember 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 13:55 að hringt hafi verið í Örn Höskuldsson fyrir Tryggva Rúnar og hann minntur á loforð sem hann hafi gefið Tryggva. Bókað var að Örn ætlaði að svara seinna um daginn.⁵³⁶ Bókað var klukkan 18:15 að Örn hafi hringt og beðið fyrir skilaboð til Tryggva Rúnars.
349. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína þennan dag, 5. nóvember 1976. Var hann andvaka um nóttina og hugsaði tómtrugl, eins og hann orðaði það. Ritaði hann um að sér liði alltaf þannig þegar hann væri að bíða eftir svari líkt og hann gerði nú. Sofnaði hann undir morgun og svaf fram yfir hádegi.⁵³⁷ Ritaði Tryggvi um að hafa beðið fangavörð um að hringja til Arnar. Hafi hann þá fengið þau svör að Örn ætlaði að svara seinna um daginn. Lýsti Tryggvi ferð sinni út í garð með Jóhanni fangaverði og samtali þeirra um pillur og ógæfu þeirra sem og sjómennsku. Bað hann fangavörðinn um að athuga með pláss fyrir sig um sumarið, en hann hafi verið lengi á sjó, bæði togurum og bátum. Ritaði Tryggvi Rúnar um skilaboð sem Gunnar Guðmundsson færði honum frá Erni um að Hegningarhúsið væri ekki möguleiki. Hafi Örn sagst munu athuga með austurferð fyrir hann á mánudag. Lýsti Tryggvi Rúnar áhyggjum sínum af fyrirhugaðri fótaaðgerð og samtali sínu við Gunnar um það.⁵³⁸ Var niðurstaða Tryggva sú að það

⁵³⁴ Dagbók nr. 5, bls. 117.

⁵³⁵ Bls. 1431_Q–R.

⁵³⁶ Dagbók nr. 5, bls. 118.

⁵³⁷ Bls. 1431_B.

⁵³⁸ Bls. 1438_A.

yrði ekkert vandamál þar sem honum yrði bara ekið á milli. Ritaði hann um að hafa fengið Mogadon og Chloral fyrir svefninn.⁵³⁹

350. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína 6. nóvember 1976. Fram kom að hann hafi vaknað klukkan 03:30 upp úr sínu hugsanamóki, hann væri hættur að geta sofnað strax eftir að hafa fengið lyfin líkt og hann hafi gert fyrst. Ritaði hann um dagsverk sín og útiveru í tíu mínútur. Greindi hann frá samtali sínu og Gunnars Guðmundssonar þar sem þeir ræddu um beiðni Tryggva Rúnars um lausagæslu. Hafi Gunnar sagt málið klárt frá sínum bæjardyrum séð og sagst munu ýta við Erni á mánudag.⁵⁴⁰
351. Sunnudaginn 7. nóvember 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsis að sending hafi borist til Tryggva Rúnari frá bróður hans klukkan 13:00.
352. Í dagbókina þennan dag ritaði Tryggvi Rúnar um sendinguna sem honum hafi borist að heiman. Þá ritaði hann um dagsverkin og útiveru. Að venju ritaði hann um hver hafi komið með síðustu lyfjagjöf dagsins og greindi hann frá því að hafa fengið 25 millilíttra af Chloral í staupi, en það hafi átt að vera 30 millilítrar. Kvaðst Tryggvi Rúnar ekkert hafa gert með það. Þá hafi hann einnig fengið Mogadon.⁵⁴¹
353. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína 8. nóvember 1976 um dagsverk sín, útiveru í garðinum og væntingar um svar frá Erni við beiðni um lausagæslu.⁵⁴²
354. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína 9. nóvember 1976 um sín hefðbundnu verk innan fangelsisins og biðina eftir svári frá Erni Höskuldssyni um lausagæslu. Hafi honum verið lofað að svárið myndi berast um klukkan 15:00. Þá hafi hann spurt um kvöldmatarleytið hvort svar hafi borist frá Erni og hafi Guðjón fangavörður sagt honum að Örn hafi ekkert hringt. Ritaði Tryggvi Rúnar um vonbrigði sín vegna þess og um að hafa beðið fangavörðinn um að ýta við Erni.⁵⁴³
355. Miðvikudaginn 10. nóvember 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Örn hafi hringt klukkan 13:09 og tilkynnt um að flytja ætti Tryggva Rúnar austur á Litla-Hraun við fyrsta tækifæri. Klukkan 14:30 var bókað að hringt hafi verið í Guðstein lækni og hann beðinn um að líta á fót Tryggva Rúnars fyrir austurferðina. Var þess getið að Guðsteinn hefði ekki tíma fyrr en annað kvöld. Bókað var þá um að hringt hafi verið til Grétars Ólafssonar, læknis, sem hafi boðað Tryggva Rúnar til sín í skoðun upp á Landspítala morguninn eftir.⁵⁴⁴
356. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína sama dag, 10. nóvember 1976, um að svar hafi borist frá Erni um að hann mætti fara með fyrstu ferð austur. Lýsti Tryggvi Rúnar því hve ánægður hann væri yfir þessum fréttum.⁵⁴⁵
357. Fimmtudaginn 11. nóvember 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sigurbjörn Víðir og Haraldur hafi farið með Tryggva Rúnar upp á Landspítala milli

⁵³⁹ Bls. 1438_B.

⁵⁴⁰ Bls. 1441_A–B.

⁵⁴¹ Bls. 1441_E.

⁵⁴² Bls. 1443_A–B.

⁵⁴³ Bls. 1449_B.

⁵⁴⁴ Dagbók nr. 5, bls. 122b.

⁵⁴⁵ Bls. 1458_B.

klukkan 08:25 og 08:45.⁵⁴⁶ Bókað var í fangelsisdagbókina klukkan 14:45 að Tryggvi Rúnar hafi verið fluttur austur á Litla-Hraun.

358. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbókina sína þennan dag. Ritaði hann um sínar daglegu athafnir og læknisferðina þar sem hann fékk þau tilmæli að hlífa fætinum á sér við allri erfiðisvinnu í tvær til þrjár vikur. Þá ritaði hann um eftirvæntingu fyrir flutningi á Litla-Hraun.⁵⁴⁷
359. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir tímalína sem spannar tímabilið frá 23. ágúst 1974 til og með 12. nóvember 1976. Tekur tímalínan yfir atburði allt frá fyrra tilviki póstsvikamálsins og fram til þess að Guðjón Skarphéðinsson var handtekinn og færður til yfirheyrslu vegna Geirfinnsmálsins. Fram kom að Guðjón hafi skráð sig í gestabók Landsbókasafnsins 16. júní 1975.⁵⁴⁸ Þá sagði að í janúar 1976 hafi Erla heimsótt Guðjón og sagt honum frá máli Guðmundar Einarssonar. Í sama mánuði hafi hún hitt Guðjón í Austurstræti í Reykjavík og farið með honum í kaffi á Tröð. Seinna þann dag hafi hún heimsótt hann og sagt honum frá Geirfinnsmálinu. Ber tímalínan engar frekari nýjar upplýsingar með sér.
360. Fyrir liggur athugasemdaskýrsla Karls Schütz um yfirheyrslu yfir Erlu Bolladóttur dagsett 15. nóvember 1976. Fram kom að þennan dag hafi átt sér stað fróðlegt viðtal við Erlu. Bókað var að Erla hafi sagst hafa heimsótt Guðjón í janúar 1976. Fyrst hafi þau rætt Guðmundarmálið en síðan hafi hann farið að tala um Geirfinnsmálið. Hafi Erla tekið eftir því að hann hafi verið að fiska eftir upplýsingum. Kvaðst Erla hafa sagt honum að Geirfinnsmálið væri komið á dagskrá, en þá hafi Guðjón spurt: „Hvað hefur komist upp?“ Kvaðst Erla þá hafa sagt honum frá öllu og þá hafi hann komist að því að hún hafi ekki nefnt hans nafn. Hafi Guðjón spurt hana ítrekað hvaða fólk hún hefði sagt hafa verið viðstatt í fjörunni umrætt kvöld.⁵⁴⁹
361. Miðvikudaginn 17. nóvember 1976 var bókað að Sævar hafi verið sérstaklega spurður um samskipti sín við Guðjón og símtal sem þeir hafi átt í mars 1975. Hafi Sævar sagst hafa hringt til Guðjóns frá Kaupmannahöfn til að spyrjast fyrir um hver staðan væri á póstsvikamálinu og Geirfinnsmálinu. Hafi Guðjón sagt það óheppilegt að hann og Erla kæmu heim. Hafi þeir rætt um það sem fram hefði komið í blöðum um Geirfinnsmálið. Hafi Guðjón sagt málið vera á rangri braut. Kvaðst Sævar ekki hafa getað skilið það öðruvísi en að málið væri að renna út í sandinn, en þó væri ekki ráðlegt fyrir þau að koma heim. Kvaðst Sævar hafa verið búinn að sjá það í blöðum úti að póstsvikamálið væri komið upp.⁵⁵⁰ Greindi Sævar frá því hann hafi komið til Íslands í apríl 1975 og hafi hann og Erla þá hætt saman. Um það leyti hafi hann og Guðjón talið Geirfinnsmálið úr sögunni þar sem lögreglan hafi alltaf verið á villigötum. Kvaðst Sævar gruna að Guðjón hafi vitað eitthvað um Guðmundarmálið án þess að hann hafi sagt honum frá því. Hafi honum skilist það á tali Guðjóns. Haft var eftir Sævari að Erla hafi sagt honum við sampröfun síðasta vor að hún hafi heimsótt Guðjón þegar

⁵⁴⁶ Dagbók nr. 5, bls. 123.

⁵⁴⁷ Bls. 1459_A.

⁵⁴⁸ Bls. 1483.

⁵⁴⁹ Bls. 1507–1508.

⁵⁵⁰ Bls. 1536.

hún hafi gengið laus seinnihluta vetrarins. Vildi Sævar geta þess sérstaklega að hafi Guðjón einhverja vitneskju um Guðmundarmálið þá hafi hún verið komin frá Erlu.⁵⁵¹

362. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð af Birgi Þormari, fulltrúa, og tekið fyrir dómsrannsókn á hvarfi Geirfinns. Bókað var að klukkan 13:45 hafi [GUÆ] mætt sem vitni. Var haft eftir henni að hún hafa vitað að Sævar hafi átt erfitt uppdráttar. Hún hafi litið á hann sem smælingja sem staðið hafi höllum fæti. Sagði hún Sævar hafa átt erfitt með að koma orðum að hugsun sinni. Hann hafi helst rætt um heilsufar sitt eða verið með skýjaborgir í sambandi við kvikmyndagerð. Taldi [GUÆ] að Guðjón hafi verið sama sinnis. Kvaðst hún ekki hafa vitað um að Sævar hafi verið í glæpastarfsemi. Aðspurð kvaðst hún ekki hafa vitað til þess að Sævar hafi útvegað Guðjóni hass. Sagði hún hassneyslu Guðjóns hafa verið hverfandi litla ef einhverja.⁵⁵² Greindi [GUÆ] frá því að skömmu eftir að Erla hafi losnað úr gæsluvarðhaldi hafi hún komið eitt sinn í heimsókn og sagst alltaf hafa verið hrædd við Sævar.⁵⁵³ Við sama tilefni hafi hún sagt henni og Guðjóni frá morðinu á Guðmundi Einarssyni. Sagði [GUÆ] að sú saga hafi breyst í þau tvö skipti sem Erla hafi komið aftur í heimsókn. Hafi henni virst sem Erla hafi orðið stöðugt ruglaðri og kvaðst hún hafa haldið að Erla væri á mjög sterkum deyfilyfjum. Mundi hún eftir því að Erla hafi komið inn á heimilið eftir að Guðjón hafi hitt hana á kaffihúsi fyrir þann dag. Hafi hún þá sagt Guðjóni sögu um Geirfinnsmálið og hverjir hafi verið þar að verki. Greindi [GUÆ] frá því að Guðjóni hafi verið mikið niðri fyrir vegna þessarar sögu og sagt henni strax frá henni þegar hann hafi komið heim. Hafi þau rætt það sín á milli hvort Erla væri ekki uppdópuð og vitlaus. Hafi Erla komið til þeirra í umrætt sinn um það bil klukkutíma eftir að Guðjón hafi komið heim. Endurtók hún þá söguna um Geirfinn sem hún hafði áður sagt Guðjóni. Sagði [GUÆ] að Erla hafi nafngreint fjóra menn sem hafi þá setið í gæsluvarðhaldi og sagt fleiri menn hafa verið í fjörunni. Erla hafi ekki viljað nafngreina þá en sagt þá vera háttsetta. Kvaðst [GUÆ] muna eftir að hafa spurt Erlu hvort Ólafur Jóhannesson, dómsmálaráðherra, hafi verið í fjörunni og hafi Erla þá ekki viljað taka fyrir það. Kvaðst [GUÆ] einnig muna eftir að Erla hafi sagt einhverja hryllingssögu um að einhverjir máttarstólpar í þjóðfélaginu hafi orðið [BjBe] að bana. Kvaðst vitnið hafa skýrt Haraldi Blöndal, lögfræðingi, frá þessu samdægurs þar sem henni hafi þótt mjög óþægilegt að sitja uppi með þessar upplýsingar. Sagði [GUÆ] að daginn eftir hafi alveg sama frétt birst í Dagblaðinu. Taldi vitnið að hún og Guðjón hafi litið frásagnir Erlu svipuðum augum. Bókað var orðrétt í þingbókina: „Fyrst er hún sagði frá morði Guðmundar Einarssonar og kom með fyrstu útgáfu af því, þá trúðu þau henni, en þegar á leið, útgáfurnar breyttust og Erla gerðist ruglaðri voru þau hætt að trúa henni.“⁵⁵⁴ Bókað var í þingbókina að Haraldur Blöndal, réttargæslumaður Guðjóns, hafi óskað eftir því að fá að tala einslega við Guðjón. Hafi dómariinn tjáð honum að það yrði ekki heimilað að svo stöddu. Viku viðstaddir frá.⁵⁵⁵

⁵⁵¹ Bls. 1537.

⁵⁵² Bls. 1683–1684.

⁵⁵³ Bls. 1685.

⁵⁵⁴ Bls. 1686–1687.

⁵⁵⁵ Bls. 1687.

363. Meðal rannsóknargagna er fimmta vikuskýrsla Schütz, dagsett 19. nóvember 1976, til Ólafs Jóhannessonar, dómsmálaráðherra.⁵⁵⁶
364. Þriðjudaginn 23. nóvember 1976 ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína um vinnu innan fangelsisins þann daginn.⁵⁵⁷
365. Miðvikudaginn 24. nóvember 1976 ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um vinnu sína innan fangelsisins. Þá ritaði hann um að hafa orðið veikur um nóttina.⁵⁵⁸
366. Fimmtudaginn 25. nóvember 1976 ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um vinnu innan fangelsisins, komu nýrra fanga í fangelsið að Litla-Hrauni og brottför annarra. Þá ritaði hann um að ætla að gera líkamsæfingar á hverjum degi.⁵⁵⁹
367. Fyrir liggur samantektarskýrsla dagsett 26. nóvember 1976, rituð af Ívari, um viðtal hans og Sigurbjörns Víðis við [ISd], eiginkonu [LV]. Bókað var að [ISd] hafi verið innt eftir því hvort hún væri tilbúin til að greina frá ummælum [SóE], fyrrum kærustu Tryggva Rúnars. Kvaðst vitnið hafa verið stödd á veitingastað ásamt eiginmanni sínum þegar [SóE] hafi komið til þeirra og sagt þeim að hún hafi lengi vitað um morðið á Guðmundi Einarssyni. Sagðist vitnið halda örugglega að [SóE] hafi ekki nefnt nein nöfn í þessu sambandi.⁵⁶⁰
368. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [LV] sama dag, 26. nóvember 1976, milli klukkan 17:20 og 18:10. Tílefni yfirheyrslunnar var bókað sem símtöl hans til lögreglunnar 26. apríl 1976 og aftur 6. maí sama ár þar sem hann tilkynnti ummæli [SóE] um Guðmundarmálið og Geirfinnsmálið. Greindi vitnið frá því að hafa hitt [SóE] í janúar 1976 á veitingahúsi ásamt eiginkonu sinni. Hafi [SóE] verið ölvuð og sagt þeim að hún hafi lengi vitað að Guðmundur hafi verið myrtur og hverjir hafi verið þar að verki, en ekki nefnt nein nöfn í því sambandi. Minnti vitninu að bróðir hennar [PRE] hafi verið heimildarmaður hennar. Greindi vitnið frá því að [SóE] hafi heimsótt sig í marsmánuði sama ár en þá hafi hún verið mikið ölvuð. Hafi Geirfinnsmálið borið á góma og hafi [SóE] sagst vita mikið um málið og að Geirfinnur hafi verið myrtur. Kvaðst vitnið hafa spurt hver hafi drepið hann og þá hafi hún svarað því til að Tryggvi Rúnar hafi ekki verið viðriðinn það mál. Sagðist vitnið hafa spurt af hverju líkið fyndist ekki og þá hafi hún sagt að Geirfinnur hafi verið brenndur til ösku fyrir utan Reykjavík. Enginn vandi væri að láta menn hverfa með því að hella olíu á líkið í heila viku og láta það brenna til ösku. Sagði vitnið að [SóE] hafi látið í það skína að hún vissi hverjir hefðu verið að verki, en hafi þó ekki nefnt nein nöfn.⁵⁶¹ Við sama tílefni hafi hún greint vitninu frá því að hafa farið með Tryggva Rúnari til Keflavíkur nokkru fyrir hvarf Geirfinns þar sem þau hafi hitt Geirfinn. Kvaðst vitnið ekki hafa lagt neinn trúnað á frásagnir hennar, en þegar fram hafi komið í fjölmiðlum að Geirfinnur hafi verið myrtur hafi hann talið réttast að láta lögregluna vita. Kvaðst vitnið þekkja Tryggva Rúnar, Sævar, Kristján Viðar og Albert en ekkert hafa hitt þá eftir ágúst

⁵⁵⁶ Bls. 1557–1566.

⁵⁵⁷ Bls. 1607_A.

⁵⁵⁸ Bls. 1607_A.

⁵⁵⁹ Bls. 1607_A.

⁵⁶⁰ Bls. 1616.

⁵⁶¹ Bls. 1617.

1973, en þó einhverja þeirra á þrettándanum 1974.⁵⁶² Í kjölfar yfirheyrslunnar var [LV] yfirheyrður aftur milli klukkan 18:10 og 18:15 um ummæli sem [ÁHB] hafi látið falla við ónafngreindan ábendingaraðila um að vitnið vissi eitthvað um Geirfinnsmálið. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna. Bókað var að vitnið hafi sagst þekkja umrædda stúlku en ekki hafa hitt hana í nokkur ár. Kvaðst hann ekki geta skýrt þessi ummæli hennar öðruvísi en svo að hún hafi heyrt af sögunni sem hann hafi haft eftir [SÓE], en hann hafi talað um þetta á vinnustað sínum. Kvaðst hann ekki hafa neinu við framburð sinn að bæta.⁵⁶³

369. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína þennan dag, 26. nóvember 1976. Ritaði hann um að þurfa að hringja heim og biðja um peninga og kubba í myndavélina sína. Þá ritaði hann um ælupest sem hann væri að kljást við og sagði meirihluta fanga vera veika af sömu pest.⁵⁶⁴
370. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína þennan sama dag, 27. nóvember 1976, um að lítið hafi gerst yfir daginn en þó hafi hann náð að smala saman liði í fótbolta. Ritaði hann um skótau sitt sem hafi verið ómögulegt í hálkunni og því hafi hann bara skorað eitt mark.⁵⁶⁵
371. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína 28. nóvember 1976 um útiveru í fangelsisgarðinum.⁵⁶⁶
372. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu 29. nóvember 1976 yfir [PRE]. Bókað var að tilefni yfirheyrslunnar hafi verið framburður [LV] um að [SÓE], systir vitnisins, hafi sagt hann hafa vitneskju um morðið á Guðmundi Einarssyni. Kvaðst vitnið neita því að hafa vita nokkuð um morðið á Guðmundi. Sagði hann það vera ósannindi systur sinnar hafi hún borið hann fyrir einhverjum sögum í því sambandi. Kvaðst hann ekkert hafa heyrt um málið annað en það sem Tryggvi Rúnar hafi sagt honum þegar hann hafi komið austur á Litla-Hraun um sumarið. Kvaðst hann vísa til skýrslu sem Njörður Snæhólm hafi tekið af honum í febrúar um samskipti hans og Tryggva Rúnars. Hafi hann greint frá öllu þar sannleikanum samkvæmt. Kvaðst hann vilja láta það koma fram að þegar hann og Tryggvi Rúnar hafi rætt um afbrot sín hafi hann sagt sér frá málum sem hann hafi greint Nirði frá. Sagði vitnið að daginn eftir hafi Tryggvi spurt hvort hann hefði verið að blaðra eitthvað og hótað sér lífláti. Kvaðst vitnið halda að hann hafi einnig sagt Nirði þetta.⁵⁶⁷
373. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína þennan dag, 29. nóvember 1976 um vinnu sína innan fangelsisins.⁵⁶⁸
374. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína 30. nóvember 1976 um vinnu sína þann daginn í fangelsinu, símtal heim og kennslustund í Þjóðfélagsfræði sem hann hafi sótt um kvöldið.⁵⁶⁹

⁵⁶² Bls. 1618.

⁵⁶³ Bls. 1619.

⁵⁶⁴ Bls. 1623_A.

⁵⁶⁵ Bls. 1627_A.

⁵⁶⁶ Bls. 1627_A.

⁵⁶⁷ Bls. 1652–1653.

⁵⁶⁸ Bls. 1653_A.

375. Miðvikudaginn 1. desember 1976 ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína þennan dag um áfengis- og vímuefnafund sem hann hafi sótt um kvöldið. Ritaði hann um vinnu sína þennan dag innan fangelsisins og sendingu sem honum hafi borist frá versluninni Faco með fimm plötum.⁵⁷⁰
376. Fimmtudaginn 2. desember 1976 var [SóE] yfirheyrð á skrifstofu rannsóknarlögreglunnar milli klukkan 15:00 og 15:20. Viðurkenndi hún fyrir lögreglunni að það sem hún hafi fullyrt við [LV] og konu hans um að vita allt um Guðmundarmálið hafi verið lygi og tilbúningur af sinni hálfu. Sagðist hún ekkert vita um málið.⁵⁷¹ Í beinu framhaldi var hún yfirheyrð aftur og þá um ummæli sem hún hafi haft uppi við [LV] um Geirfinnsmálið. Sagði hún þessar sögur sínar hafa verið uppspuna frá rótum. Kvaðst hún eiga það til að segja miklar lygasögur og þá einkum er hún væri ölvuð. Var yfirheyrslunni lokið klukkan 15:25.⁵⁷²
377. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína þennan dag um vinnu sína innan fangelsisins og líkamsæfingar.⁵⁷³
378. Föstudaginn 3. desember 1976 ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um vinnu sína í fangelsinu og tíma í Þjóðfélagsfræði. Greindi hann frá komu nýs fanga í fangelsið og för tveggja annarra til læknis í Reykjavík.⁵⁷⁴
379. Tryggvi Rúnar ritaði færslu 4. desember 1976 í dagbók sína um fótboltaleik sem hann hafi spilað ásamt samföngum sínum.⁵⁷⁵
380. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína 5. desember 1976 um heimsókn frá bræðrum sínum, [HiL] og [ÓmL] frá klukkan 14:25 til 18:00. Hafi þeir komið með segulbandið hans og spólurnar. Væri hann búinn að fá þær inn á klefa sinn þegar hann ritaði færsluna en þá væri þriðjudagur. Hefðu þeir bræður rabbað saman og spilað. Væri hann feginn að hafa fengið þá í heimsókn.⁵⁷⁶
381. Mánudaginn 6. desember 1976 ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína um vinnu sína í fangelsinu. Hann væri háflslappur.⁵⁷⁷
382. Þriðjudaginn 7. desember 1976 ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um vinnu sína innan fangelsisins og tímasókn í félagsfræði og þjóðfélagsfræði. Honum þætti mjög gaman í skólanum, kennarinn væri góður og mórallinn líka.⁵⁷⁸
383. Fyrir liggur upplýsingaskýrsla, dagsett 8. desember 1976, rituð af Haraldi Árnasyni um að fyrir skömmu hafi Kristján Viðar greint frá því að móðuramma hans [IrF] hafi átt þátt í að hluta sundur og fela lík Færeyings að nafni [WP] sem saknað hafi verið síðan í september 1974. Hafi Kristján Viðar skýrt frá því að eftir dauða [WP] hafi

⁵⁶⁹ Bls. 1653_A.

⁵⁷⁰ Bls. 1702_B.

⁵⁷¹ Bls. 1703.

⁵⁷² Bls. 1704.

⁵⁷³ Bls. 1705_A.

⁵⁷⁴ Bls. 1705_A.

⁵⁷⁵ Bls. 1710_A.

⁵⁷⁶ Bls. 1710_A.

⁵⁷⁷ Bls. 1710_A.

⁵⁷⁸ Bls. 1729_A.

hann, Sævar og Tryggvi Rúnar farið með líkið niður í kjallara og inn í vaskahús. Hafi þeir komist að þeirri niðurstöðu að þeir yrðu að hluta líkið í sundur. Hafi hann ætlað að framkvæma verkið en ekki getað það þegar til hafi komið. Tryggvi Rúnar hafi þá kallað hann bleyðu og búist til þess að framkvæma verknaðinn. Hafi Kristján Viðar þá farið upp á íbúðarhæðina en mætt ömmu sinni. Hafi hann þá bannað henni að fara niður en það hafi orðið til þess eins að vekja forvitni gömlu konunnar. Hún hafi því farið niður í vaskahúsið og komið að Sævari og Tryggva Rúnari með lík [WP]. Hafi Kristján þá sagst hafa farið upp í herbergi sitt, tekið inn svefnlyf og sofið fram undir hádegi daginn eftir. Þá hafi verið búið að búa um líkið í tveimur pokum og hafi Albert Klahn verið fenginn til að flytja það í Toyota bifreiðinni. Kristján hafi greint frá því að ákveðið hafi verið að fara með pokana í Fossvogskirkjugarð og grafa þá þar. Hafi amma hans farið með. Hún hafi ekki verið ánægð með felustaðinn sem leitt hafi til ósættis þeirra á milli og hafi Kristján þá farið. Fram kom að Kristján hafi sagst ekki vita hvað hafi orðið um lík [WP], en talið víst að amma hans vissi það. Í lok skýrslunnar var bókað að frásögn Kristjáns hafi verið nokkuð óljós, en hann hafi ekki verið spurður nánar um smáatriði. Orðrétt var bókað: „Er sannleiksgildi frásagnar hans vafasamt, en persónulega finnst mér hæpið, að hann ljúgi upp á ömmu sína, sem virðist honum mjög kær, að ekki sé minnst á jafn alvarlegan verknað og þennan.“⁵⁷⁹

384. Sama dag gaf ríkissaksóknari út ákæru vegna Guðmundarmálsins og fleiri mála á hendur Kristjáni Viðari, Sævari, Tryggva Rúnari, Alberti Klahn, Erlu, [ÁEP] og Guðjóni. Voru Kristján, Sævar og Tryggvi Rúnar ákærðir fyrir morð með því að hafa, aðfaranótt 27. janúar 1974, í félagi ráðist á Guðmund Einarsson í kjallarafbúð að Hamarsbraut 11 og misþyrmt honum svo, þar á meðal með hnífstungum sem Kristján Viðar hafi veitt honum, að hann hafi hlotið bana af og komið líki hans síðan fyrir á ókunnnum stað. Var Albert Klahn ákærður fyrir eftirfarandi hlutdeild í fyrrgreindum verknaði með því að hafa veitt Sævari, Kristjáni Viðar og Tryggva Rúnari liðsinni við að fjarlægja og koma líki Guðmundar fyrir á ókunnnum stað og þannig leitast við að afmá ummerki brotsins, bæði fyrrgreinda nótt og síðar síðla sumars 1974 þegar líkamsleifar Guðmundar voru fluttar á enn annan stað. Hafi flutningar þessir farið fram í bifreiðum sem Albert hafi haft til umráða og ekið. Tryggvi Rúnar var einnig ákærður fyrir brennu, nauðgun og þjófnað. Sævar var einnig ákærður fyrir þjófnað og saman með Erlu fyrir þjófnað og hylmingu, skjalafals og fjársvik. Var Sævar einnig ákærður saman með Kristjáni fyrir margvísleg þjófnaðarbrot og hylmingu. Sævar, Guðjón og [ÁEP] voru ákærðir saman fyrir brot á lögum um ávana- og fíkniefni. Þá var Kristján Viðar ákærður fyrir þjófnað og Albert Klahn fyrir hylmingu og brot á lögum um ávana- og fíkniefni.⁵⁸⁰
385. Þennan dag ritaði Tryggvi Rúnar stutta færslu í dagbók sína um vinnu innan fangelsisins.⁵⁸¹
386. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína 9. desember 1976 um vinnu innan fangelsisins, útiveru og sígarettukaup.⁵⁸²

⁵⁷⁹ Bls. 1730.

⁵⁸⁰ Bls. 1735–1745.

⁵⁸¹ Bls. 1729_A.

387. Þá ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína 11. desember 1976 um vinnu innan fangelsisins.⁵⁸³
388. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína 11. desember um að hafa spilað Manna við samfanga sinn. Hann hafi fengið símtal frá [HiL] bróður sínum daginn áður. Hafi þeir rætt rúm sem Tryggvi Rúnar væri að smíða og fyrirhugaða heimsókn bræðra hans í fangelsið.⁵⁸⁴
389. Sama dag birtist frétt í Vísi undir fyrirsögninni: „Sævar Ciesielski: Hefur verið í gæsluvarðhaldi í eitt ár.“ Fram kom að þetta væri eitt lengsta samfellda gæsluvarðhald sem einn maður hafi verið í hér á landi, en hann hafi verið rúmum mánuði lengur en Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar.⁵⁸⁵
390. Ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um heimsókn frá bræðrum sínum 12. desember 1976. Hann hafi fengið filmu í myndavélina og kubba. Allt gott væri að fréttu að heiman. Dagurinn hafi verið góður, um kvöldið hafi þeir tekið myndir og spáð í spil.⁵⁸⁶
391. Tryggvi Rúnar ritaði 13. desember 1976 í dagbók sína um steypuvinnu innan fangelsisins.⁵⁸⁷
392. Þriðjudaginn 14. desember 1976 ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um steypuvinnu innan fangelsisins.⁵⁸⁸
393. Miðvikudaginn 15. desember 1976 ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína um að hafa fengið hljómplötu með Kings. Hann héldi að gæsluvarðhaldið rynni út morguninn eftir og velti hann því fyrir sér hvort hann færi í bæinn eða hvort Örn Höskuldsson kæmi í fangelsið til að framlengja varðhaldinu. Vonaðist hann til að fá að halda jólin að Litla-Hrauni.⁵⁸⁹
394. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína 16. desember 1976. Ritaði hann um steypuvinnu innan fangelsisins og ferð í bæinn seinnipartinn en Örn Höskuldsson hafi beðið um hann þar sem gæsluvarðhaldið rynni út daginn eftir.⁵⁹⁰
395. Föstudaginn 17. desember 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Tryggvi Rúnar hafi verið færður í hornið til viðtals við Sigurbjörn Víði klukkan 09:04. Var hann færður aftur á klefa sinn klukkan 09:30. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir. Bókað var klukkan 11:10 að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fram á skrifstofu varðstjóra til viðtals við Örn Höskuldsson og Sigurbjörn Víði. Klukkan 11:20 var bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið úrskurðaður í 150 daga áframhaldandi gæsluvarðhald. Dómþing var sett í sakadómi Reykjavíkur þennan dag og tekin fyrir dómsrannsókn á hvarfi Guðmundar Einarsson. Klukkan 11:20 var bókað í þingbók að

⁵⁸² Bls. 1729_A.

⁵⁸³ Bls. 1729_A.

⁵⁸⁴ Bls. 1773_A.

⁵⁸⁵ Bls. 1778.

⁵⁸⁶ Bls. 1773_A.

⁵⁸⁷ Bls. 1773_A.

⁵⁸⁸ Bls. 1773_A.

⁵⁸⁹ Bls. 1856_A.

⁵⁹⁰ Bls. 1856_A.

Tryggvi Rúnar hafi komið fyrir dóminn.⁵⁹¹ Var kveðinn upp úrskurður í málinu þar sem fram kom að með ákæru dagsettri 8. desember 1976 hafi ríkissaksóknari höfðað mál á hendur sjö aðilum fyrir ýmiss konar brot. Málið væri höfðað gegn Tryggva Rúnari fyrir meðal annars manndráp, íkveikju, nauðgun og fjögur þjófnaðarbrot. Ákæran hafi enn ekki verið birt. Ljóst væri að málsmeðferðin muni taka langan tíma auk þess sem augljóst væri að fara þyrfti fram rannsókn á tilteknum atriðum í framangreindum málum. Væri því rétt að framlengja gæsluvarðhald Tryggva Rúnars þar til rannsókn mála hans og málsmeðferð væri lokið. Var hann því úrskurðaður í áframhaldandi 150 daga gæsluvarðhald. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi lýst því yfir að hann óskaði ekki eftir að kæra úrskurðinn. Var dómþingi slitið klukkan 11:22.⁵⁹² Bókað var í fangelsisdagbókina klukkan 14:25 þennan dag að farið hafi verið með Tryggva Rúnar austur á Litla-Hraun.

396. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína þennan dag um að rétt í þessu hafi verið bætt á hann gæslunni stóru, eins og hann orðaði það eða 150 dögum. Örn hafi sagt að hann færi austur þann dag, en fyrst ætti hann að fara upp í Borgartún í myndatöku. Bókaði hann í dagbókina hverjir hefðu ekið honum til og frá Litla-Hrauni.⁵⁹³
397. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína 18. desember 1976 um að hafa farið út í fótbolta og skorað öll sex mörkin. Taldi hann upp leikmenn beggja liða.⁵⁹⁴
398. Sunnudaginn 19. desember 1976 ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína þennan dag um heimsókn frá [HiL] bróður sínum.⁵⁹⁵
399. Degi síðar ritaði hann í dagbók sína þennan dag um steypuvinnu innan fangelsisins.⁵⁹⁶
400. Þriðjudaginn 21. desember 1976 ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um þær vörur sem hann hafi tekið út þennan mánuðinn og steypuvinnu sína innan fangelsisins. Ritaði hann um að nenna ekki að horfa á sjónvarpið þar sem það ylli honum streitu. Líkt og vanalega hafi verið margmenni inni á klefa hans um kvöldið.⁵⁹⁷
401. Fimmtudaginn 23. desember 1976 ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína um vinnu sína innan fangelsisins.⁵⁹⁸
402. Annan dag jóla, 26. desember 1976, ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um heimsókn frá foreldrum sínum og bræðrum. Greindi hann frá jólagjöfunum sem hann hafði fengið, jólin á Litla-Hrauni hafi verið góð, en lengi að líða.⁵⁹⁹
403. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína 27. desember 1976, um vinnu innan fangelsisins.⁶⁰⁰

⁵⁹¹ Bls. 1859.

⁵⁹² Bls. 1860.

⁵⁹³ Bls. 1856_A.

⁵⁹⁴ Bls. 1863_A.

⁵⁹⁵ Bls. 1863_A.

⁵⁹⁶ Bls. 1663_A.

⁵⁹⁷ Bls. 1868_A.

⁵⁹⁸ Bls. 1868_A.

⁵⁹⁹ Bls. 1868_A og 1875_H.

⁶⁰⁰ Bls. 1875_H.

404. Degi síðar, 28. desember 1976, ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um steypuvinnu innan fangelsisins.⁶⁰¹
405. Enn ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína næstu daga, 29. og 30. desember, um steypuvinnu innan fangelsisins og hluti sem hann vantaði.⁶⁰²
406. Þennan dag, 30. desember 1976, var á forsíðu Tímans birt frétt undir fyrirsögninni: „Hvorki vitni né líkfundur ómissandi – ef önnur sönnunargögn þykja nógu traust“.⁶⁰³ Var þar vísað til viðtals inn í blaðinu við Jónatan Þórmundsson, prófessor í refsirétti við Háskóla Íslands. Svaraði Jónatan spurningum blaðamanns um ýmis lagaleg atriði sem snertu Guðmundar- og Geirfinnsmálin.⁶⁰⁴
407. Á gamlársgangi, 31. desember 1976, birtist opnugrein í Morgunblaðinu um dóms- og sakamáli ársins 1976 og var þar meðal annars til umfjöllunar Guðmundar- og Geirfinnsmál. Var gangur málsins á árinu 1976 rakinn og fullyrt að lausn Geirfinnsmálsins myndi liggja fyrir snemma á komandi ári. Meðal annars kom fram að nær fullvíst væri talið að Kristján Viðar hafi verið sá sem hafi hringt í Geirfinn úr Hafnarbúðinni. Hann líktist hins vegar ekkert leirhausnum sem gerður hafi verið eftir fyrir mælum afgreiðslustúlkna í Hafnarbúðinni þannig að leitinn að „Leirfinni“ hafi verið alveg út í loftið.⁶⁰⁵
408. Á nýársdag, 1. janúar 1977, var bókað að séra Jón Bjarman hafi komið og rætt við fangana milli klukkan 16:00 og 17:30.⁶⁰⁶
409. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína þennan dag um fótþoltaleik í fangelsisgarðinum þar sem hann hafi skorað 16 mörk.⁶⁰⁷
410. Sunnudaginn 2. janúar 1977 ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um að hafa enga heimsókn fengið.⁶⁰⁸
411. Mánudaginn 3. janúar 1977 ritaði Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína um vinnu sína innan fangelsisins.⁶⁰⁹
412. Þriðjudaginn 4. janúar 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Jónas hafi komið klukkan 16:30 með Morgunblaðið til Sævars.⁶¹⁰
413. Miðvikudaginn 5. janúar 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Jónas hafi komið með Morgunblaðið handa Sævari klukkan 16:30.⁶¹¹ Sama dag var bókað í dagbók Hegningarhússins að Kristján Viðar hafi kveikt í klefa sínum klukkan 01:40. Slökkvilið hafi komið á staðinn klukkan 01:50 og farið klukkan 02:10. Hafi Kristján

⁶⁰¹ Bls. 1882_A.

⁶⁰² Bls. 1882_A.

⁶⁰³ Bls. 1891_A.

⁶⁰⁴ Bls. 1891.

⁶⁰⁵ Bls. 1892–1893.

⁶⁰⁶ Dagbók nr. 6, bls. 45.

⁶⁰⁷ Bls. 1882_A.

⁶⁰⁸ Bls. 1893_A.

⁶⁰⁹ Bls. 1893_A.

⁶¹⁰ Dagbók nr. 6, bls. 48.

⁶¹¹ Dagbók nr. 6, bls. 48.

Viðar verið fluttur á slysadeild Borgarspítala og þaðan í fangelsið að Síðumúla.⁶¹² Í dagbók Síðumúlafangelsisins var bókað um símtal frá Erni klukkan 02:00 sem hafi beðið um klefapláss fyrir Kristján Viðar sem hafi verið í Hegningarhúsinu um tíma. Var það veitt. Klukkan 02:25 var bókað að þrír lögreglumenn hafi komið með Kristján Viðar í jánnum úr Hegningarhúsinu. Var þess getið að við nákvæma leit á Kristjáni Viðari hafi fundist rakvélablað og brot úr spegli. Bókað var klukkan 02:35 að hringt hafi verið í Örn vegna Kristjáns Viðars. Fimm mínútum síðar var bókað að hringt hafi verið til Haraldar Árnasonar, rannsóknarlögreglumanns, að beiðni Kristjáns Viðars. Á sama tíma hafi fangavörður verið kallaður út á aukavakt af öryggisástæðum. Bókað var að Kristján Viðar hafi verið færður í hornið til viðtals við Harald klukkan 03:50.⁶¹³ Klukkan 04:30 var bókað að Kristján Viðar hafi verið færður á klefa númer níu. Bókað var að Haraldur hafi farið klukkan 07:10. Á sama tíma var bókað orðrétt í fangelsisdagbókina: „Þar sem að fanginn Kristján Viðar Viðarsson er ekki í andlegu ástandi góðu, þótti ekki ástæða til að hafa í klefa hans annað en teppi.“⁶¹⁴

414. Þennan sama dag, 5. janúar 1977, ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um slæman höfuðverk og magaverk.⁶¹⁵
415. Fimmtudaginn 6. janúar 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Örn hafi hringt klukkan 09:55 og spurt um líðan Kristjáns Viðars og hvað væri í klefa hans sem hann gæti hugsanlega skaðað sig með. Lét færsluritari þess getið að ekkert væri inni á klefanum nema teppi. Bókað var um kröfu Arnar um að setið yrði yfir Kristjáni Viðari vegna sjálfsvígstilrauna hans. Gat færsluritari þess að erfitt væri að verða við þeirri kröfu þar sem fangelsið væri undirmannað. Bókað var klukkan 13:45 að Jónas og Ívar hafi sótt Sævar og farið með hann í bíltúr.⁶¹⁶ Var komið með Sævar til baka klukkan 15:30. Rannsóknargögn um bíltúrinn liggja ekki fyrir. Bókað var um símtal frá Erni klukkan 16:00 þar sem hann hafi ítrekað beiðni sína um stöðuga gæslu á Kristjáni Viðari. Færsluritari bókaði um neitun sína og tók fram að hann teldi starfsmenn fangelsisins sama sinnis. Hann hafi hringt í Gunnar Guðmundsson, forstöðumann, sem hafi verið algjörlega mótfallinn slíkri gæslu og aftekið með öllu að henni yrði sinnt, hvorki af fangavörðum eða starfsmönnum sakadóms Reykjavíkur. Gunnar hafi tekið að sér að hringja í Dómsmálaráðuneytið vegna málsins. Færsluritari bókaði um að hafa hringt í alla starfsmenn Síðumúlafangelsisins sem hafi allir verið mótfallnir því að taka þetta að sér, þrátt fyrir fjárhagslegan ábata. Í lok færslunnar var þess getið að Gunnar forstöðumaður hafi hringt og tilkynnt um að ekkert yrði af þessu. Bókað var klukkan 16:30 að Guðsteinn læknir hafi komið að beiðni Arnar til að líta á Kristján Viðar. Var þess getið að Guðsteinn hafi ekki séð neitt athugavert við Kristján en skaffað honum lyf, eins og það var orðað.⁶¹⁷ Klukkan 16:50 var bókað að Guðsteinn hafi farið og á sama tíma hafi Haraldur farið inn til Kristjáns og rætt við hann. Bókað var í fangelsisdagbókina klukkan 17:00 að Sigurbjörn Víðir, Ívar og

⁶¹² Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 2.

⁶¹³ Dagbók nr. 6, bls. 50.

⁶¹⁴ Dagbók nr. 6, bls. 51.

⁶¹⁵ Bls. 1893_A.

⁶¹⁶ Dagbók nr. 6, bls. 51.

⁶¹⁷ Dagbók nr. 6, bls. 52.

Bjarnfríður Gunnarsdóttir, spjaldskrárritari í sakadómi, hafi komið með [JEM], dóttur Sævars. Orðrétt var bókað: „Og var hann sóttur í klefa sinn og leyft að sjá barnið, var þetta að öllu leyti ráðstöfun rannsóknarnefndar í stórmálum þeim er nú eru í rannsókn í sakadómi.“ Klukkan 18:10 var bókað að heimsókn Sævars hafi lokið og hann settur aftur á klefa. Klukkan 18:20 var bókað að Haraldur hafi komið frá Kristjáni Viðari. Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir. Bókuð var athugasemd í dagbók fangelsisins þess efnis að Kristján Viðar mætti reykja undir eftirliti fangavarðar eftir því sem tími væri til.⁶¹⁸ Klukkan 21:31 var bókað að Gunnar Guðmundsson, forstöðumaður hafi hringt og tilkynnt um að Kristján Viðar yrði fluttur í Hegningarhúsið aftur. Klukkan 22:30 var bókað að Sigurbjörn Víðir og Ívar hafi flutt Kristján Viðar í járnum í Hegningarhúsið.⁶¹⁹ Í dagbók Hegningarhússins var bókað að Kristján Viðar hafi verið fluttur klukkan 22:50 úr Síðumúlafangelsi aftur í Hegningarhúsið. Var þess getið að Bjarni Matthíasson, starfsmaður sakadóms, hafi setið yfir Kristjáni Viðar.⁶²⁰ Í dagbók Síðumúlafangelsisins var bókað um símtal frá starfsmanni Hegningarhússins klukkan 23:15 sem hafi spurt um lyfjagjöf til Kristjáns Viðars.⁶²¹

416. Meðal rannsóknargagna liggur bréf rannsóknarnefndar Reykjavíkur, dagsett þennan dag, 6. janúar 1977, til Halldórs Þorbjörnssonar, yfirsakadómarar hjá sakadómi Reykjavíkur. Var bréfið merkt: „Mjög áriðandi“. Í efnislýsingu bréfsins stóð: „Varðar: Kæru á hendur Sævari Ciesielski og annarra vegna rannsókna á dauða Geirfinns Einarssonar.“ Í bréfinu kom fram að Kristján Viðar hafi á síðustu tveimur vikum reynt að fyrirfara sér. Hann hafi gert tilraunir til þessa í Hegningarhúsinu á tímabilinu 24. desember 1976 til 5. janúar 1977, annars vegar með því að skera sig á púls og hins vegar með því að kveikja í klefanum sínum. Fram kom að Kristján Viðar væri mjög mótstöðulítill á þessum tímamarki og óútreiknanlegur. Hætta væri á að hann myndi endurtaka þessar tilraunir sínar. Núverandi varsla Kristjáns væri ófullnægjandi, hann hafi verið fluttur aftur í Síðumúlafangelsið þar sem fangaverðir fylgdust með honum af og til. Bréfritari benti á að bæði væri það hörmulegt ef ungur maður léti lífið með þessum hætti en einnig myndi af því rísa margvíslegur vandi. Orðrétt var ritað: „Kærði er í hinu viðkvæma máli einn sá þýðingarmesti og jafnframt trúlegasti aðili.“⁶²² Þá liggur fyrir bréf Halldórs Þorbjörnssonar, yfirsakadómarar, til Jón Thors, deildarstjóra hjá dómsmálaráðuneytinu, dagsett sama dag. Meðfylgjandi bréfi hans til ráðuneytisins var framangreint bréf rannsóknarnefndarinnar. Í bréfi Halldórs kom fram að erfiðleikar hafi verið á að koma á nauðsynlegri varðgæslu yfir Kristjáni Viðari vegna afstöðu forstöðumanns fangelsisins í Síðumúla. Þrýsti Halldór á að ráðuneytið kæmi því til leiðar að varðgæslu yrði komið á yfir Kristjáni.⁶²³

⁶¹⁸ Dagbók nr. 6, bls. 53.

⁶¹⁹ Dagbók nr. 6, bls. 54.

⁶²⁰ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 3.

⁶²¹ Dagbók nr. 6, bls. 54.

⁶²² Bls. 1906.

⁶²³ Bls. 1905.

417. Fyrir liggur skýrsla lögreglunnar í Reykjavík, dagsett sama dag, um íkveikju Kristjáns Viðars í rúmdýnu sinni í Hegningarhúsinu. Fram kom að Kristján hafi verið fluttur á slyssadeild Borgarspítalans til að ganga úr skugga um heilbrigði hans.⁶²⁴
418. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína þennan dag, 6. janúar 1977, um að hafa verið inni allan daginn.⁶²⁵
419. Föstudaginn 7. janúar 1977 ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína um laun innan fangelsisins.⁶²⁶
420. Þennan dag birtist frétt á forsíðu Vísi undir fyrirsögninni: „Gæslufangarnir í Guðmundar- og Geirfinnsmálinu: Grunaðir um að vera valdir að þriðja mannhvarfinu.“ Fram kom að grunsemdir rannsóknarmanna um að fangarnir hafi verið viðriðnir að minnsta kosti eitt manndráp til viðbótar hafi vaknað við athugun á framburði þeirra um líkflutninga. Í framburðunum hafi margt bent til þess að um flutning á fleiri líkum en tveimur hafi verið að ræða. Þá sagði að Karl Schütz væri kominn aftur til starfa eftir leyfi. Unnið væri að ýmsum tæknilegum rannsóknum og sannprófunum, en öll meginatriði Geirfinnsmálsins lægju nú ljós fyrir.⁶²⁷ Á baksíðu DV sama dag var að finna frétt sama efnis undir fyrirsögninni: „Liggur fyrir játning um þriðja morðið?“ Þar kom fram að lögreglan hafi undanfarið kannað afdrif ungs Færeyings sem hafi horfið hér á landi haustið 1974. Samkvæmt heimildum blaðsins hafi einn gæslufanganna í Guðmundar- og Geirfinnsmálum játað að hafa banað Færeyingnum. Í lok fréttarinnar kom fram: „Kann hér að vera komin skýringin á þeim líkflutningum er ökumaður banamanna Guðmundar Einarssonar telur sig hafa tekið þátt í um miðjan september 1974.“⁶²⁸
421. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir skýrsla Ármanns Kristinssonar, sakadómara, dagsett 9. janúar 1977, um könnun hans á I. hluta ákæruskjals dagsettu 8. desember 1976, í svokölluðu Guðmundarmáli. Við yfirferðina hafi verið stuðst við ákæruskjalið, tvö endurrit úr sakadómsbókum og dómskjöl númer 1–57. Fram kom að í rannsókn málsins hafi verið gengið býsna langt á vissum sviðum og í því sambandi nefnd blóðflokksrannsókn á Guðmundi Einarssyni. Væri það lofsvert, en á sama hátt yrði að þukla jafn þétt á öðrum þráðum málsins, eins og það var orðað í skýrslunni. Nær engin rannsókn hafi farið fram fyrir dómi í málinu. Að hluta til hafi lögreglurannsókn málsins verið vægast sagt afar sérstæð. Ekkert hafi verið gert til að reyna að samræma framburði aðila. Látið hafi verið undir höfuð leggjast að kanna veigamikil sönnunargögn og yfirheyra mikilsverð vitni. Í sérstökum kafla í skýrslunni er að finna hugrenningar dómarans við yfirllestur dómskjala. Fram komu athugasemdir um að ekkert hafi verið rætt við aðra íbúa hússins að Hamarsbraut 11 eða nágretta. Ekkert hafi verið rætt við leigusala um hvenær íbúðin hafi verið í útleigu og hverjir hafi verið leigutakar. Ósamræmi væri í gögnunum um hvenær Erla og Sævar hafi hafið búskap að Hamarsbraut. Benti sakadómari á að Sævar hafi verið handtekinn í byrjun

⁶²⁴ Bls. 1907.

⁶²⁵ Bls. 1893_A.

⁶²⁶ Bls. 1893_A.

⁶²⁷ Bls. 1930.

⁶²⁸ Bls. 1931.

febrúar 1974 vegna fíkniefnamáls. Afla þyrfti gagna úr þeirri rannsókn, svo sem hvort húsleit hafi þá verið framkvæmd og hvort lögreglumenn hafi orðið varir við blóð að Hamarsbraut 11. Þá yrði að afla gagna um hvort leigusali hafi orðið var við ummerki í íbúðinni þegar Erla og Sævar hafi flutt.⁶²⁹ Sem sérstaka athugasemd ritaði sakadómariinn í skýrsluna: „Hvergi kemur fram, hvernig mál þetta kemst á rekspöl.“ Þá kom fram að ferill Guðmundar Einarssonar hafi hvorki verið kannaður né kunningsskapur hans og Kristjáns Viðars. Athuga þyrfti tímamörk vitnisburða þeirra sem töldu sig hafa séð Guðmund í síðasta skipti. Í framburði vitna hafi verið talað um mann í gulri peysu. Velti sakadómariinn því upp hvort sá maður væri meðal ákærðu og hvort vitnum hafi verið sýndar myndir af ákærðu. Kanna þyrfti nánar hversu víðtæk leitinn að Guðmundi hafi verið og hvort hún hafi verið á líklegum urðunarstað. Minnst hafi verið á 60 sentímetra snjólag þegar leitinn hafi farið fram 29. og 30. janúar 1974 og velti dómariinn því fyrir sér hvort snjórinn hafi verið fallinn 27. janúar sama ár. Þá vakti hann athygli á því að svo virtist sem Erla Bolladóttir hafi verið yfirheyrd viðstöðulaust hjá lögreglu 20. desember 1975 frá klukkan 09:30 til klukkan 16:30. Benti sakadómariinn á að það fólk sem Erla hafi umgengist aðfaranótt 27. janúar 1974 og hafi síðan ekið henni heim að Hamarsbraut 11, hafi ekki verið yfirheyrt og listaði hann upp atriði sem spyrja þyrfti um.⁶³⁰ Þá taldi hann að rannsaka þyrfti betur lýsingar ákærðu á lakinu og afdrifum þess. Staðreyna þyrfti með upplýsingum úr farþegaskrá hvenær nákvæmlega Sævar hafi komið heim frá Kaupmannahöfn og Amsterdam í janúar 1974. Þá væri þörf á að staðreyna framburð Sævars sem hafi fullyrt um að hafa hringt á leigubifreið um nóttina og þeir ákærðu hefðu ekið um í, meðal annars að nætursölu. Benti sakadómariinn á að framburðir Alberts Klahn frá 23. desember 1975 og Kristjáns Viðars frá 28. desember sama ár væru mjög keimlíkir um mörg atriði, svo sem um gerð bifreiðar, notkun farangursgeymslu og fleira. Velti dómariinn því upp hvort þeir hafi getað haft samband sín á milli. Gagnrýndi dómariinn þau vinnubrögð að einungis Kristján Viðar hafi lýst klæðnaði Guðmundar umrædda nótt, en aðrir ákærðu hafi ekki verið látnir lýsa hvorki útliti hans né klæðnaði. Um væri að ræða mikilsvert atriði til sönnunar á því að ákærðu og Guðmundur hafi verið saman þessa nótt.⁶³¹ Taldi dómariinn þörf á að kanna hvort Tryggvi Rúnar hafi fyrir umrædda nótt komið inn í íbúðina að Hamarsbraut 11, en í skýrslu hjá lögreglu hafi hann réttilega lýst herbergjaskipan. Gerði hann athugasemd við að Albert Klahn hafi verið yfirheyrdur sem vitni hjá lögreglu 23. desember 1975 og aftur 19. mars 1976, þegar hann var gæsluvarðhaldsfangi.⁶³² Vakti hann athygli á því að Kristján Viðar hafi fullyrt í framburði sínum hjá lögreglu að Sævar hafi tekið peningaveski Guðmundar, en það atriði hafi ekkert verið rannsakað nánar af lögreglu. Var það mat dómans að spyrja þyrfti ákærðu frekar um tilurð mannsblóðs sem hafi fundist á gólfteppi í íbúðinni, í Volkswagen bifreiðinni og í frakka Kristjáns Viðars. Rannsaka þyrfti læknisfræðileg atriði málsins nánar, svo sem hvort Guðmundur hafi getað látist af einni hnífstungu án mikils blóðrennslis. Þá þyrfti að gaumgæfa sennileika framburðar Kristjáns Viðars um

⁶²⁹ Bls. 1939–1940.

⁶³⁰ Bls. 1941.

⁶³¹ Bls. 1942.

⁶³² Bls. 1943.

hnífstunguna. Orðrétt ritaði sakadómariinn: „Á dskj. nr. 41 er nokkuð rætt um „mótanlegur“ „formbar“ mannsaur og á dskj. nr. 1 segir Erla Bolladóttir að í lakinu hafi verið „linur og blautur mannsaur“. Kanna þarf veður um nóttina, hvort frostleysa hafi verið. Áður en sú rannsókn er framin, væri þó ef til vill ekki úr vegi að fá viðhlítandi svar við því, hvernig „mótanlegur“, „linur“, „blautur“ mannsaur kemst heill á húfi gegnum tvennar brækur?“. Þá væri þörf á að yfirheyra starfsstúlkur á Kópavogshæli miklu nánar og sýna þeim mynd af Guðmundi Einarssyni. Þá þyrfti að yfirheyra rækilega [GuðGí] og [SGí], en Sævar hafi borið um að hafa verið hjá þeim kvöldið 26. janúar 1974, ásamt Alberti Klahn. Vakti sakadómariinn athygli á því að af framburði Sævars á dómskjali númer 44 virtist sem hann hafi haft samband við meðákærðu.⁶³³ Ósamræmi væri í framburði hans og Erlu. Fram kom að möguleg fjarvistasönnun Sævars hafi ekki verið könnuð, en hann hafi borið um að hafa verið í Hveragerði á umræddum tíma. Loks kom fram í skýrslunni að nauðsyn bæri til að yfirheyra [ViG], leigubifreiðastjóra, sem líklega hafi ekið ákærðu á umræddu tímabili.⁶³⁴

422. Mánudaginn 10. janúar 1977, ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína um laun innan fangelsisins.⁶³⁵
423. Þriðjudaginn 11. janúar 1977 ritaði Tryggvi Rúnar aðra færslu í dagbók sína um laun innan fangelsisins.⁶³⁶
424. Þennan dag var bókað í dagbók Hegningarhússins að um klukkan 13:00 hafi komið fyrirskipun frá Erni Höskuldssyni um að klefinn hjá Kristjáni Viðari og gæslumanni hans yrði hafður opinn. Bókað var að Kristján Viðar hafi þá verið færður af klefa númer sjö yfir á klefa númer átta. Þá var bókað að Kristján Viðar hafi verið færður til yfirheyrslu klukkan 15:30 og komið hafi verið með hann í fangelsið klukkan 18:00 ásamt tveimur varðmönnum.⁶³⁷ Rannsóknargögn um yfirheyrslu yfir Kristjáni Viðari þennan dag liggja ekki fyrir.
425. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir skýrsla rannsóknarlögreglunnar í Reykjavík, rituð af Nirði Snæhólm, dagsett 12. janúar 1977, um upplýsingar um Guðmund Einarsson. Fram kom að skýrslan hafi verið unnin að beiðni Gunnlaugs Briem, sakadómara í Reykjavík.⁶³⁸ Meðfylgjandi voru skýrslur um yfirheyrslur yfir [EB], föður Guðmundar, [ÁP], æskuvini hans og [PS], vinnuveitanda Guðmundar. Í skýrslunum kom fram að Guðmundur hafi bragðað áfengi, en hann hafi aldrei notað lyf. Hann hafi verið rólegur og skapstilltur að eðlisfari. Guðmundur hafa verið sterkur, en forðast slagsmál. Fram kom að Guðmundur og Kristján Viðar hafi verið saman í bekk í Austurbæjarskóla. Þeir hafi þekkt og leikið sér saman í barnaskóla. Greindi [ÁP] svo frá að Guðmundur og Kristján Viðar hafi stolið saman gosflöskum frá Ölgerðinni þegar þeir voru um 12 eða 13 ára gamlir. Sagði hann Kristján Viðar örugglega ekki

⁶³³ Yfirheyrsla frá 30. september 1976, bls. 1245.

⁶³⁴ Bls. 1946.

⁶³⁵ Bls. 1893_A.

⁶³⁶ Bls. 1893_A.

⁶³⁷ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 6.

⁶³⁸ Bls. 1996.

- hafa verið á ballinu sem hann og Guðmundur hafi verið á í Hafnarfirði nóttina sem Guðmundur hvarf.⁶³⁹
426. Sama dag ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína um laun innan fangelsisins.⁶⁴⁰
427. Meðal rannsóknargagna liggur skýrsla Gísla Guðmundssonar, lögreglumanns, dagsett sama dag, 13. janúar 1977, um framhaldsrannsókn í morðmáli Guðmundar Einarssonar að beiðni Gunnlaugs Briem, sakadómara. Fram kom að Ármann Kristinsson, meðdómari Gunnlaugs, hafi gert allitarlega skrá yfir atriði sem þyrftu frekari rannsóknar við. Um mikla vinnu væri að ræða og því hafi Hellert Jóhannesson og Nirði Snæholm einnig verið falið að vinna einnig að framhaldsrannsókninni. Í skýrslunni kom fram að óskað hafi verið eftir því við Örn og Eggert að þeir leggðu fram allar skýrslur og upplýsingar varðandi málið.⁶⁴¹ Fyrir liggur samantektarskýrsla Grétars, dagsett sama dag, um viðtöl í apríl 1976 við íbúa miðhæðar og rishæðar húss númer 11 við Hamarsbraut í janúar 1974. Fram kom að íbúar miðhæðar hafi nokkrum sinnum orðið varir við hávaða úr kjallarafbúð hússins seint að kvöldi eða nóttu, en undantekningalaust hafi hljóðnað við það eitt að stappa fæti í gólfið. Gátu þeir ekki sagt til um hvort hávaði hafi komið frá íbúðinni 27. janúar 1976 eða borið um mannaferðir eða bílaumferð. Aldrei hafi heyrst hávaði sem hægt væri að setja í samhengi við umrædda atburði. Bókað var að íbúar rishæðarinnar hafi ekki orðið varir við hávaða úr kjallarafbúðinni og engar upplýsingar getað gefið um málið. Einnig var rætt við íbúa húss númer 12 að Hamarsbraut sem hafi verið gegnt húsi númer 11. Fram kom að úr eldhúsglugga hússins hafi sést inngangur í kjallara á Hamarsbraut 11. Bókað var að íbúar hússins hafi ekki orðið varir við neitt sem hægt hafi verið að setja í samband við umrædda atburði.⁶⁴²
428. Þennan dag, 13. janúar 1977, ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína um laun innan fangelsisins.⁶⁴³
429. Föstudaginn 14. janúar 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins um komu Jónasar klukkan 16:16 með Morgunblaðið til Sævars ásamt peningum frá Félagsmálastofnun, 7.500 krónum. Var þess getið að Jónas hafi farið inn á klefa til Sævars. Bókað var að viðtalinu hafi lokið klukkan 17:00. Rannsóknargögn um vitjun til Sævars liggja ekki fyrir. Klukkan 17:30 var bókað að komið hafi verið með Tryggva Rúnar frá Litla-Hrauni að beiðni Gunnlaugs Briem sakadómara.⁶⁴⁴
430. Meðal rannsóknargagna liggja fyrir minnispunktar Kristmundar Jóhannesar Sigurðssonar, aðstoðaryfirlögregluþjóns hjá lögreglunni í Reykjavík, sem hann ritaði við lestur á málskjöllum Guðmundarmálsins. Orðrétt ritaði hann: „Við lestur málsins, finnst mér ekki hafa verið staðið að yfirheyrslum eins og tilefni hafa gefist til og ekki sé fram komið svo ljóst sé, hvort einn eða fleiri af kærðum, hafi valdið dauða

⁶³⁹ Bls. 1997–2004.

⁶⁴⁰ Bls. 1893_A.

⁶⁴¹ Bls. 2016.

⁶⁴² Bls. 2017.

⁶⁴³ Bls. 1893_A.

⁶⁴⁴ Dagbók nr. 6, bls. 64.

Guðmundar Einarssonar.⁶⁴⁵ Í minnispunktunum rakti Kristmundur að ekki hafi verið leitað upplýsinga á leigubifreiðastöðvum um akstur á mönnum nóttina sem Guðmundur hvarf. Þá hafi ekki verið rætt við dyraverði og annað starfsfólk Alþýðuhússins til að afla upplýsinga um Guðmund. Fram kom að skortur væri á mikilvægum upplýsingum um veður og snjóalög. Rakti hann atriði úr framburðum Erlu svo sem um að hún hafi ekki borið um að hafa fundið óþef þegar hún hafi komið inn í íbúðina um nóttina, líkt og nokkuð hafi verið rætt um að hafi verið mikill eftir lát Guðmundar. Þá hafi hún borið um að lakið hafi ekki verið í rúminu og hellst hafi niður úr sykarpoka, en ekki minnst á að húsgögn hafi færst úr stað. Benti Kristmundur á að blóð hefði ekki átt að leyna sér, hafi Guðmundur verið dreginn fram í geymsluna.⁶⁴⁶ Ritaði hann um að lakið væri þýðingarmikið í málinu. Þá benti hann á að ekki hafi verið aflað upplýsinga um atburðinn frá öðrum íbúum hússins að Hamarsbraut 11 og nágranna í nærliggjandi húsum. Þá kvaðst hann ekki hafa fundið gögn um hvort hljóðbært hafi verið í húsinu og hver afstaða herbergja hafi verið milli hæða. Benti hann á að slagsmál eða ryskingar að næurlagi færu varla fram á hljóðlátan hátt og ættu sérstaklega að heyrast í húsi sem stæði ekki við umferðargötu.⁶⁴⁷ Ritaði hann um skort á upplýsingum um hvort geymslan hafi verið tóm aðfaranótt 27. janúar 1974 svo aðstaða hafi verið til að athafna sig þar. Spurði hann spurninga um hvort engin ummerki hafi verið í íbúðinni morguninn eftir sem hafi þurft að þrifa og hver hafi þá gert það og hvernig. Orðrétt ritaði Kristmundur: „Gátu þau í fangavistinni á einhvern hátt, látið hvort annað vita að einhverju leiti, um framburði annars hvors og þá hvernig?“ Velti hann því fyrir sér hvort sagan um hnífinn væri þvættingur þar sem framburðir hafi ekki verið á þá leið að Guðmundur hafi hlotið blæðandi áverka.⁶⁴⁸ Taldi hann ekki ósennilegt að upphaf málsins hafi verið að Sævar hafi stolið veski Guðmundar, en hann hafi verið þekktur að slíkum athöfnum. Velti Kristmundur fyrir sér nokkrum sviðsmyndum af dauða Guðmundar miðað við fyrirliggjandi framburðarskýrslur og þá ábyrgð hvers og eins ákærðu í því sambandi.⁶⁴⁹ Benti hann á að ekki hafi gerður reki að því að kanna hvort skór sem ákærðu hafi verið í umrædda nótt væru enn til reiðu. Gerði hann athugasemd við að ákærðu hafi lítið verið spurðir um hvar áverkinn hafi verið á Guðmundi þegar þeir hafi kannað hvort hann væri látinn.⁶⁵⁰ Þá gagnrýndi Kristmundur að ákærðu hafi ekki verið spurðir nánar út í ástand líksins, fatnað og annað þegar líkið hafi verið urðað og svo þegar það hafi verið flutt. Benti hann á að hefðu slíkar upplýsingar legið fyrir hefði verið unnt að átta sig betur á sannleiksgildi framburða.⁶⁵¹

⁶⁴⁵ Bls. 2039.

⁶⁴⁶ Bls. 2034.

⁶⁴⁷ Bls. 2035.

⁶⁴⁸ Bls. 2036.

⁶⁴⁹ Bls. 2037.

⁶⁵⁰ Bls. 2038.

⁶⁵¹ Bls. 2039.

431. Þennan dag, 14. janúar 1977, ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um að hafa verið fluttur í bæinn þar sem hann ætti að mæta hjá Gunnlaugi Briem á mánudag. Ritaði hann um að vera saklaus í Guðmundarmálinu og nauðgunarmálinu.⁶⁵²
432. Laugardaginn 15. janúar 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að sonur Jónasar Bjarnasonar, rannsóknarlögreglumanns, hafi komið með Morgunblaðið til Sævars klukkan 20:15.⁶⁵³
433. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína sama dag um að hafa fengið Chloral og tvær töflur af Mogadon kvöldið áður og hafa sofið ágætlega. Lítið sem ekkert hafi skeð yfir daginn. Hann væri hálf stressaður. Ritaði hann um að hafa beðið fangavörð um að hringja heim og láta vita að hann væri í Síðumúlafangelsi og það hafi verið gert. Hann hafi engin lyf fengið yfir daginn, bara fyrir svefninn.⁶⁵⁴
434. Sama dag var birt grein eftir Hauk Guðmundsson, fyrrum lögreglumanni, undir fyrirsögninni: „Hvað er að gerast?“ Í greininni kom fram að vegna umræðu og skrifa um afbrotamál undanfarin misseri teldi hann þörf á að upplýsa um nokkur atriði við meðferð þeirra og þá sérstaklega hlutverk ríkissaksóknara. Rakti hann aðkomu Þórðar Björnssonar, ríkissaksóknara, að nokkrum sakamálum. Undir yfirheitinu: „Geirfinnsmál og önnur mál“ kom fram að ríkissaksóknari hafi ekki séð neina ástæðu til að fylgjast með og kveða á um rannsókn Geirfinnsmálsins í upphafi þrátt fyrir að Valtýr Sigurðsson, fulltrúi bæjarfógetans í Keflavík, hafi ítrekað óskað viðtals við ríkissaksóknara vegna málsins. Orðrétt ritaði Haukur: „31. des. 1975 eða u.þ.b. 13 mánuðum eftir hvarf Geirfinns, óskaði ríkissaksóknari loks eftir því símleiðis að fá send málsskjöl, sem voru send frá honum rակleiðis í Sakadóm Reykjavíkur, vegna nýrra upplýsinga í málinu.“⁶⁵⁵
435. Sunnudaginn 16. janúar 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Jónas og Grétar hafi komið klukkan 14:20 og tekið Sævar með sér út í bíltúr í góða veðrinu, eins og það var orðað í færslunni. Bókað var að [HiL] bróðir Tryggva Rúnars hafi komið klukkan 15:30 með sendingu til hans. Klukkan 16:00 var bókað að komið hafi verið með Sævar úr bíltúrnum.⁶⁵⁶ Rannsóknargögn um bíltúrinu liggja ekki fyrir.
436. Sama dag var bókað í dagbók Hegningarhússins að Haraldur Árnason hafi sótt Kristján Viðar klukkan 17:00 og farið með hann úr húsi. Bókað var að Haraldur hafi komið til baka með Kristján Viðar klukkan 23:30.⁶⁵⁷
437. Mánudaginn 17. janúar 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Bjarni Matt, rannsóknarlögreglumaður, hafi komið klukkan 14:05 og fengið að birta Sævari og Guðjóni ákærur í Guðmundarmáli, fíkniefnamálum, skjalafalsi, svikum og þjófnaði. Bókað var klukkan 18:00 að Gísli Guðmundsson, rannsóknarlögreglumaður, hafi hringt og spurt hvort Kristján Viðar væri ekki örugglega réttthentur. Bókað var að

⁶⁵² Bls. 1893_A.

⁶⁵³ Dagbók nr. 6, bls. 66.

⁶⁵⁴ Bls. 2040_A.

⁶⁵⁵ Bls. 2042.

⁶⁵⁶ Dagbók nr. 6, bls. 66.

⁶⁵⁷ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 9.

færsluritari hafi talið það nokkuð öruggt. Bókað var í dagbókina að starfsmenn Heimilistækja hafi lokið við að setja sjónvarpsmyndavél í einn klefa og bjölluhnappa í fimm klefa.⁶⁵⁸

438. Sama dag var bókað í dagbók Hegningarhússins að Sigurbjörn Víðir hafi komið klukkan 22:30 og rætt við [SSA].⁶⁵⁹
439. Þriðjudaginn 18. janúar 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að [HiL], bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með hársápu fyrir hann klukkan 07:30.⁶⁶⁰ Klukkan 10:00 var bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið sóttur fyrir Gunnlaug Briem, sakadómara. Bókað var klukkan 11:40 að komið hafi verið með Tryggva Rúnar til baka.⁶⁶¹
440. Sama dag var bókað í dagbók Hegningarhússins að Kristján Viðar hafi verið sóttur klukkan 15:40 og færður til yfirheyrslu.⁶⁶² Í dagbók Hegningarhússins var bókað að komið hafi verið með Kristján Viðar klukkan 17:50 og á sama tíma hafi tveir lögreglumenn mætt til vaktar yfir honum.⁶⁶³
441. Klukkan 18:45 þennan dag var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Tryggva Rúnar til viðtals. Á sama tíma hafi Mogginn komið fyrir Sævar, eins og það var orðað í færslunni.⁶⁶⁴ Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið færður á klefa sinn klukkan 21:20 að loknu samtali við Sigurbjörn Víði. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir önnur en færsla í dagbók Tryggva Rúnars þar sem fram kom að þeir hafi rætt um brunann að Litla-Hrauni.⁶⁶⁵ Klukkan 22:15 var bókað í fangelsisdagbókina að hringt hafi verið í Sigurbjörn Víði fyrir Tryggva Rúnar. Var þess getið að Tryggvi Rúnar hafi óskað þess að fá að ræða við verjanda sinn sem fyrst og breyta framburði sínum frá deginum áður.⁶⁶⁶
442. Fyrir liggur skýrsla Njarðar Snæhólm, dagsett 18. janúar 1977, um viðtal við móður Guðmundar Einarssonar. Aðspurð hvort Guðmundur hafi verið í yfirhöfn þegar hann hvarf sagði hún Guðmund ekki hafa átt yfirhöfn og því verið yfirhafnalaus þegar hann fór að heiman. Aðspurð hvort hann hafi verið með hring á sér sagði hún Guðmund hafa átt hring, en hann hafi ekki verið með hann á sér. Aðspurð hvort hann hafi verið með seðlaveski á sér játaði hún því og lýsti því sem dökkleitu úr slönguskinni. Aðspurð hvort Guðmundur hafi verið með úr á sér játaði hún því og sagði það hafa verið af gerðinni Pierpoint. Bókað var í skýrsluna að lögreglan hafi haft ábyrgðaskírteinið í marga mánuði og auglýst eftir úrum af sams konar tegund. Fjöldi úra hafi verið skoðaður í því sambandi en úr Guðmundar hafi ekki komið í leitirnar.⁶⁶⁷

⁶⁵⁸ Dagbók nr. 6, bls. 68.

⁶⁵⁹ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 10.

⁶⁶⁰ Dagbók nr. 6, bls. 68.

⁶⁶¹ Dagbók nr. 6, bls. 69.

⁶⁶² Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 11.

⁶⁶³ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 11.

⁶⁶⁴ Dagbók nr. 6, bls. 69.

⁶⁶⁵ Bls. 2047_A.

⁶⁶⁶ Dagbók nr. 6, bls. 70.

⁶⁶⁷ Bls. 2045.

443. Þennan dag, 18. janúar 1977, ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um að hafa rætt við Gunnlaug Briem í sakadómi um brunann á Litla-Hrauni. Hann hafi lýst yfir sakleysi sínu. Um kvöldið hafi hann farið fram og rætt við Sigurbjörn Víði um sama mál. Þá ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa óskað eftir viðtali við lögfræðinginn sinn og að vilja ræða við hann um þetta allt saman.⁶⁶⁸
444. Miðvikudaginn 19. janúar 1977 var bókað í dagbók fangelsisins að Tryggvi Rúnar hafi verið sóttur og færður í yfirheyrslu hjá Gunnlaugi Briem, sakadómara klukkan 09:55. Bókað var að komið hafi verið með Tryggva Rúnar til baka klukkan 11:50. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir önnur en færsla í dagbók Tryggva Rúnar þar sem fram kom að hann hafi verið yfirheyrður vegna nauðgunarmáls sem hafi verið höfðað gegn honum.⁶⁶⁹ Klukkan 13:50 var bókað í fangelsisdagbókina að Gunnlaugur Briem hafi hringt og sagt að Tryggvi Rúnar ætti að vera í algjörri einangrun og flutningur niður á Skólavörðustíg yrði ekki til umræðu. Var þess getið að ákvörðunin hafi verið tekin af öllum þremur dómurunum. Bókað var að Gunnlaugur hafi sagst vera tilbúinn að ræða við Tryggva Rúnar ef hann svo óskaði.⁶⁷⁰ Bókað var klukkan 16:15 að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fram til viðtals við Hilmar Ingimundarson, réttargæslumann sinn, í áheyrn lögreglumanns frá sakadómi. Bókað var að Tryggvi hafi verið færður aftur á klefa sinn klukkan 16:30.
445. Fyrir liggur bréf Ásgeirs Friðjónssonar, sakadómara í ávana- og fíkniefnamálum, til Gunnlaugs Briem, sakadómara, dagsett 19. janúar 1977. Meðfylgjandi var meðal annars myndrit af ákæruskjali á hendur Sævari. Í bréfinu kom fram að ekki yrði séð að Guðmundur Einarsson hafi verið kallaður fyrir dóminn sem vitni eða grunaður. Þá hafi lögrelustjóraembætti í Reykjavík ekki haft afskipti af honum.⁶⁷¹
446. Þá liggur fyrir meðal rannsóknargagna minnispointar Gísla Guðmundssonar, rannsóknarlögreglumanns, vegna framhaldsrannsóknar í máli Guðmundar Einarssonar. Minnispointarnir eru ódagsettir, en fram kemur að þeir séu í aðalatriðum byggðir á punktum úr skýrslu Ármanns Kristinssonar, sakadómara, sem dagsett var 9. janúar 1977. Fram kom að athuga þyrfti hjá föður Erlu hvort til hafi verið fleiri en einn lykill að íbúðinni. Athuga þyrfti hvort kannað hafi verið hvort Guðmundur eða aðrir sem málinu tengdust hafi haldið dagbók.⁶⁷² Reyna þyrfti að rekja sögu hnífsins sem Kristján Viðar hafi beitt.⁶⁷³ Kanna þyrfti hvort sú vonda lykt sem greint hafi verið frá gæti hafa tengst öðru tilviki þar sem Kristján Viðar og Sævar hafi fundið lyktina miklu fyrir en Erla. Var því velt upp hvort lyktin gæti hafa átt um Geirfinn eða Færeying. Þá kom fram að kanna þyrfti eins vel og kostur væri sannleiksgildi framburðar Kristjáns Viðars um að hafa tekið hnífinn úr belti sínu og stungið aftur fyrir sig í Guðmund. Athuga þyrfti hvort Kristján Viðar væri réttthentur og hvaða aðstöðu hann hafi haft til að ná hnífnum. Þá þyrfti að kanna vakta- eða launaskrá Kópavogshælis varðandi störf

⁶⁶⁸ Bls. 2047_E.

⁶⁶⁹ Bls. 2060_A.

⁶⁷⁰ Dagbók nr. 6, bls. 71.

⁶⁷¹ Bls. 2060.

⁶⁷² Bls. 2333.

⁶⁷³ Bls. 2334.

[JIG] og [HeG].⁶⁷⁴ Yfirheyra þyrfti rækilega [GuðGí] og [SGí] þar sem Sævar hafi sagt hann og Albert Klahn hafa verið þar að kvöldi 26. janúar 1974. Þá kom orðrétt fram: „Eftir er að kanna um ferðir Sævars austur í Hveragerði, þar telur hann sig hafa fjarvistarsönnun. Ath. að Pétur Eggerz hafði fengið upplýsingar um komu Sævars á lögreglustöðina til, Arnars Guðmundssonar fltr., þar verið með segulbandstæki, er hann ætlaði með austur í Hveragerði eða að Gljúfurárholti.“⁶⁷⁵

447. Fyrir liggur samantektarskýrsla dagsett 19. janúar 1977, rituð af Gísla Guðmundssyni, um skýrslur sem lagðar hafi verið fram við í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Fram kom að lögð hafi verið fram skýrsla merkt rannsóknarnefnd Reykjavíkur, sem rituð hafi verið af Sigurbirni Víði í Vestmannaeyjum 26. nóvember 1976. Skýrslan hafi verið um viðtal við [LV] þar sem hann hafi aðspurður talið líklegt að hann hafi komið heim til Kristjáns Viðars daginn eftir að Guðmundur hafi horfið.⁶⁷⁶ Greint var frá því að í framhaldi af framangreindri skýrslu hafi Sigurbjörn Víðir haft svo til sömu frásögn eftir [ISd], konu [LV]. Í skýrslu um viðtal við hana hafi komið fram að þau hafi ætlað sér að heimsækja [DanH], leigubifreiðastjóra.⁶⁷⁷ Þá var í samantektarskýrslu Gísla vísað til framlagðrar skýrslu Sigurbjörns Víðis um viðtal við [SBe] um ferðir Sævars í Kaupmannahöfn. Framangreindar skýrslur, ritaðar af Sigurbirni Víði, liggja ekki fyrir meðal rannsóknargagna. Fram kom að Örn Höskuldsson hafi afhent skýrslur um upplýsingaöflun á Spáni, ritaðar af Gísla Pálssyni og Kristjáni Péturssyni. Um hafi verið að ræða viðtöl við [MÁ] og [HJÞ]. Bókað var í samantektarskýrsluna að Örn hafi sagt að umrædd gögn hafi ekki verið lögð fram í málinu vegna þess hve fjarstæðukennt efni þeirra væri. Fram kom að skýrslurnar hafi verið afhentar Haraldi Henryssyni, auk gagna frá fíknilyfjadómstólnum.⁶⁷⁸ Tilvitnaðar skýrslur liggja ekki fyrir meðal rannsóknargagna. Loks var bókað í samantektarskýrsluna að [ViG], leigubifreiðastjóri, virtist vera aðalökumaður sakborninganna, þó aðallega Sævars. Örn, Eggert og Sigurbjörn Víðir hafi allir borið um að [ViG] hafi verið yfirheyrdur og vistaður um tíma en láðst hafi að gera skýrslu um það efni, eða skrá niður framburð hans.⁶⁷⁹
448. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu þennan dag yfir [GEPB], rituð af Gísla Guðmundssyni. Fram kom að vitnið hafi kannast við skýrslu sína hjá lögreglu dagsetta 9. júlí 1976 og talið sig geta bætt litlu við hana.⁶⁸⁰ Ber skýrslan með sér engar nýjar upplýsingar sem máli geta skipt.
449. Þennan dag ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um að hafa rætt nauðgunarmálið við Gunnlaug Briem í sakadómi Reykjavíkur. Ritaði hann um sakleysi sitt af sakargiftunum. Tryggvi Rúnar ritaði um að hafa rætt við lögfræðinginn sinn um dvöl sína í Síðumúlafangelsinu og hafi hann fengið þau svör að þetta væri dagaspursmál

⁶⁷⁴ Bls. 2335.

⁶⁷⁵ Bls. 2336.

⁶⁷⁶ Bls. 2337.

⁶⁷⁷ Bls. 2338.

⁶⁷⁸ Bls. 2338.

⁶⁷⁹ Bls. 2339.

⁶⁸⁰ Bls. 2340.

hvenær hann færi niður eftir.⁶⁸¹ Ritaði hann um að eiga að mæta fyrir dóm daginn eftir í samprófun í nauðgunarmálinu. Rifjaði Tryggvi Rúnar upp fyrri dvöl sína í Síðumúlafangelsinu og hvaða klefum hann hafi dvalið í hverju sinni. Klefinn sem hann væri í núna væri ekki góður, en þó betri en klefi númer sjö sem hann hafi verið sem lengst í. Ritaði hann um að hata þann klefa út af lífinu, þar hafi hann verið í mesta ruglinu, allt frá Þorláksmessu 1975 fram til júlí 1976.⁶⁸²

450. Fimmtudaginn 20. janúar 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að farið hafi verið með Tryggva Rúnar niður í sakadóm klukkan 10:55. Var komið með Tryggva Rúnar til baka klukkan 13:10. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um tilgang fararinnar. Bókað var klukkan 13:40 að Sævar hafi verið færður fram til viðtals við Jónas og Ásgeir Friðjónsson, sakadómara í ávana- og fíkniefnamálum.
451. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína þennan dag um að hafa skúrað allan klefann og biðina eftir flutningi. Ritaði hann um að hafa farið í samprófun í nauðgunarmálinu. Ritaði hann um vitnisburð vinkonu meints brotþola sem og læknis sem hafi verið leiddur fyrir dóminn til staðfestingar á vottorði. Tryggvi Rúnar ritaði um að það sem fram hafi komið væri lygi og ef staðið væri rétt að málinu yrði hann sýknaður.⁶⁸³
452. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína 21. janúar 1977 um að hafa farið út í garð um klukkan 18:00 í um tíu mínútur. Orðrétt ritaði hann: „Já, svona er nú lífið hjá mér í dag og hefur verið síðustu mánuði. Bara að bíða og sjá hvað skeður, þó ég viti fyrir víst að ég er ekki í þessu Guðmundarmáli, þá verð ég að bíða og sjá útkomu þess þ.e.a.s. saklaus.“ Ritaði hann um stöðu brunamálsins og nauðgunarmálsins. Lýsti hann nokkuð harðorður reiði sinni í garð kærandsins í nauðgunarmálinu og framburðar vitnis sem hafi sagt hann hafa hóttað þeim lífláti. Orðrétt ritaði hann: „Já, þær halda að ég sleppi aldrei út en það er misskilningur hjá þeim. TLeifsson sleppur út í lífið á þessu ári.“⁶⁸⁴ Ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa þvegið af sér um kvöldið og rætt við Gunnar Guðmundsson, forstöðumann, um ýmislegt og þar á meðal Guðmundarmálið. Hafi Gunnar sagst halda að þeir þyrftu ekki að ræða við hann heldur væri verið að staðfesta atriði sem sneru að öðrum sakborningum málsins. Orðrétt ritaði Tryggvi Rúnar: „Enda hef ég ekkert að segja í þessu máli, ég veit ekki neitt, enda kom ég hvergi þar nærri þó svo ég hafi játað mig inn í mál sem ég á ekki neinn þátt í sem betur fer segi ég nú bara, því eftir þetta allt væri lítið gaman að eiga einhvern þátt í svona máli eins og þessu og þessu Geirfinnsmáli. Já ekki öfunda ég strákana yfir þessu. Ég er farinn að vorkenna þeim þrátt fyrir allt að hafa lent í þessu. En ef þeir hafa nú þrátt fyrir allt komið mér í þetta verða þá að koma mér út úr því sem allra fyrst. Ef þeir eru ekki búnir að því nú svo að þetta mál geti nú komist á hreint sem allra fyrst og að minn þáttur sem er enginn komi í ljós fyrir almenningi, þ.e.a.s. fyrir þjóðinni sem að hefur haldið mig inni í þessu öllu og þessu (Geirfinnsmáli). Já það þarf að koma skýrt fram í öllum atriðum svo ég losni út úr þessu öllu saman eins og rétt er. P.s. Ég held með tímanum að ég geti tekið mig á ef ég hætti öllum ólátum, þ.e.a.s. slagsmál og að standa í þessum

⁶⁸¹ Bls. 2060_A.

⁶⁸² Bls. 2060_B.

⁶⁸³ Bls. 2065_A–C.

⁶⁸⁴ Bls. 2065_D.

félagsskap. Ef það tekst þá heldur fólk og trúir því að ég sé ekki eins glataður eins og ég leit út að vera í byrjun þ.e.a.s. Þorláksmessu 1975 og allt til dagsins í dag, en samt er mikið breytt. Þ.e.a.s. ég er alltaf að detta úr fleiri málum með hverjum mánuði, þ.e.a.s. stelpu í Vík í Mýrdal sem var logið upp á mig, svo þessi karl í Ólafsvík, þá var ég á sjó. Svo þetta (Guðmundarmál) sem ég var aðal karlinn í fyrst, en svo orðinn smá það en núna held ég að þeir sjái mig ekki lengur í þessari mynd sinni, því þar er ég ekki í raunveruleikanum, þrátt fyrir allt.⁶⁸⁵

453. Laugardaginn 22. janúar 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðsteinn læknir hafi rætt við Tryggva Rúnar meðal annarra milli klukkan 09:40 og 10:00.
454. Sama dag var bókað í dagbók Hegningarhússins að klukkan 13:10 hafi Kristmundur Sigurðsson, lögreglumaður, komið að beiðni Ármanns Kristinssonar, sakadómara, og rætt við Kristján Viðar.⁶⁸⁶ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna.
455. Fyrir liggur skýrsla lögreglunnar í Snæfellsnes- og Hnappadalssýslu um hvarf á byssusting, dagsett sama dag, 22. janúar 1977. Fram kom að [MJM] hafi verið yfirheyrð sem vitni vegna hvarfs á byssusting úr vörslum hennar og eiginmanns hennar árið 1973. Bókað var að vitnaskýrslan hafi farið fram að beiðni Gísla Guðmundssonar, rannsóknarlögreglumanns í Reykjavík. Lýsti vitnið byssustingnum ítarlega, sem hafi verið með um 25 sentímetra löngu blaði. Fram kom að byssustingurinn hafi verið á heimili vitnisins í Kaupmannahöfn, en hafi horfið um sumarið 1973. Vissi vitnið ekki með hvaða hætti byssustingurinn hafi horfið. Aðspurð sagðist [MJM] kannast við Kristján Viðar og hafa hitt hann í október 1973 á Íslandi, en þá hafi eiginmaður hennar kynnt hann fyrir henni.⁶⁸⁷
456. Sama dag var [AÚJ] tekin til yfirheyrslu hjá Gísla Guðmundssyni. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kom að hún kannaðist við Erlu í sjón. Aðspurð kvaðst hún muna eftir því að hafa ekið Erlu suður í Hafnarfjörð og sagði það vel geta hafa verið að kvöldi 26. janúar 1974 líkt og Erla hafi skýrt frá hjá rannsóknarlögreglunni. Hún hafi þá verið með núverandi eiginmanni sínum, [ÓA] og minnti hana að fleiri krakkar hafi verið í bifreiðinni. Mundi hún ekki hver hafi ekið, en sagði manninn sinn oftast hafa gert það.⁶⁸⁸ Vel gæti verið að þau hafi verið á Mercedes Benz bifreið sem hann hafi átt. Kvaðst [AÚJ] ekki muna eftir því að hafa boðið Erlu í party og fannst það heldur ótrúlegt þar sem þær hafi þekkt lítið. Bókað var að vitnið myndi afla frekari upplýsinga um það atriði. Kvaðst hún ekki muna hvað klukkan hafi verið þegar ekið hafi verið suður í Hafnarfjörð í umrætt sinn en taldi það hljóta hafa verið á milli klukkan 01:00 og 03:00. Mundi hún ekki heimilisfangið en húsið hafi verið sunnan við lögreglustöðina. Mundi hún ekki betur en að Erla hafi farið inn um dyr hússins. Vitnið kvaðst ekki hafa tekið eftir ljósi í húsinu, né neinum mannaferðum þar. Þá sagðist hún ekki muna eftir að hafa séð neina bifreið við húsið, en kvaðst ekki vilja neitt fullyrða um það. Minnti [AÚJ] að hún hafi séð Erlu koma aftur út úr húsinu en vildi ekkert

⁶⁸⁵ Bls. 2065_E–F.

⁶⁸⁶ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 13.

⁶⁸⁷ Bls. 2073–2074.

⁶⁸⁸ Bls. 2341.

fullyrða um það frekar. Kvaðst hún ekki geta sagt til um hvort Erla hafi farið inn um dyr hússins því hún hafi ekki veitt því sérstaka athygli.⁶⁸⁹

457. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [EJR] þennan dag. Fram kom að tilefni yfirheyrslunnar hafi verið ábending hennar til lögreglu í upphafi rannsóknar málsins þar sem hún hafi greint frá því að hafa ásamt vinkonu sinni séð til ferða Guðmundar aðfaranótt sunnudagsins 27. janúar 1974. Fram kom að vitnið minntist þess að hafa látið rannsóknarlögregluna vita um að hún hafi séð Guðmund á gangi í Hafnarfirði við annan mann umrædda nótt. Hún hafi verið þarna á ferð í bifreið með [SM] vinkonu sinni. Sagði hún klukkuna hafa verið um 02:00 þegar þær hafi ekið eftir Strandgötunni á leið til Reykjavíkur. Sagði hún Guðmund og manninn hafa verið skammt frá Alþýðuhúsinu á gangi í gagnstæða átt miðað við þær. Kvaðst vitnið hafa þekkt Guðmund vel og vera alveg viss um að þetta hafi verið hann. Lýsti hún klæðnaði Guðmundar og sagði hann oft hafa verið í þessum sama jakka. Þá kvaðst hún hafa veitt því athygli að hann hafi eitthvað verið undir áhrifum áfengis, en þó ekki mikið áberandi. Vitnið kvaðst ekki hafa þekkt piltinn sem hafi verið með Guðmundi. Orðrétt var bókað: „Henni fannst hann svipaður á hæð og Guðmundur og vera með dökkt mikið hár sem flaksaðist. Mætta kvaðst muna eftir því að hann hafi verið í dökkum buxum og í ljósri skyrtu og hélt á jakka sínum á handleggnum.“⁶⁹⁰ Sagði hún þá hafa gefið þeim merki með fingrunum líkt og þeir vildu vera með, en Guðmundur hafi greinilega þekkt þær og þá dregið sig í hlé. Greindi hún frá því að þær hafi fyrst ætlað að stöðva bifreiðina en hætt við þar sem pilturinn sem hafi verið með Guðmundi hafi verið það mikið ölvaður. Þær hafi því ekið áfram og vissi hún ekki frekar um ferðir Guðmundar og félaga hans. Orðrétt var bókað í skýrsluna: „Mætta skoðar nú myndir úr myndasafni rannsóknarlögreglunnar þar á meðal af þeim mönnum sem viðurkennt hafa aðild sína að hvarfi og dauða Guðmundar Einarssonar. Ekki segist hún þekkja þar á myndunum pilt þann sem var með Guðmundi umrædda nótt í Hafnarfirði, en hún tekur út mynd af Kristjáni Viðari Viðarssyni og segir hann líkjast nokkuð þeim manni. Hún segist ekki vilja fullyrða neitt um þetta, en telur þó nokkrar líkur á að um sama mann geti þarna verið að ræða.“ Greindi hún frá því að um viku eftir hvarf Guðmundar hafi hringt til hennar maður sem hafi kynnt sig sem Kristján vin Guðmundar Einarssonar. Hann hafi beðið hana um að lýsa manningnum sem hún hafi séð með Guðmundi. Hún hafi gert það og þessi Kristján þá sagt að lýsingin gæti ekki átt við neinn af kunningjum Guðmundar.⁶⁹¹
458. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir skýrsla um yfirheyrslu yfir [SM] þennan dag. Staðfesti hún framangreindan framburð [EJR] og sagðist hafa kannast vel við Guðmund og vera viss um að þetta hafi verið hann. Með honum hafi verið ungur maður sem hún hafi ekki þekkt. Minnti hana að hann hafi verið svipaður á hæð og Guðmundur og hafi verið mjög áberandi ölvaður, eða að minnsta kosti látið þannig.⁶⁹² Sagði hún piltana hafa verið stadda hægra megin Strandgötunnar til móts við

⁶⁸⁹ Bls. 2342.

⁶⁹⁰ Bls. 2343.

⁶⁹¹ Bls. 2344.

⁶⁹² Bls. 2345.

bæjarskrifstofunnar sem hafi verið í húsi númer sex. Orðrétt var bókað: „Mætta skoðar nokkrar myndir í myndasafni rannsóknarlögreglunnar, en þar á meðal eru myndir af þeim aðilum sem hafa viðurkennt aðild að morði Guðmundar Einarssonar. Hún stanzar við mynd af Kristjáni Viðari Viðarssyni og segir hann líkjast þeim pilti sem var þarna með Guðmundi umrædda nótt á Strandgötu í Hafnarfirði. Ekki kveðst hún samt vilja fullyrða neitt um þetta.“⁶⁹³

459. Þennan dag, 22. janúar 1977, ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um viðtal við Guðstein lækni. Hann hafi beðið hann um að skaffa sér vítamín og kalktöflur og að athuga með skurðaðgerð á hægri fæti líkt og gerð hafi verið á vinstri. Þá ritaði hann um útiveru í garðinum í fimm mínútur sem hafi gert honum gott.⁶⁹⁴
460. Degi síðar, 23. janúar 1977 var bókað í fangelsisdagbókina að [ÓmL], bróðir Tryggva Rúnar, hafi komið með sængurföt og ávexti handa honum.⁶⁹⁵
461. Fyrir liggur skýrsla dagsett þennan dag, 23. janúar 1977, um yfirheyrslu yfir [BRJ]. Bókað var að tilefnið hafi verið framburður Kristjáns Viðars um að hafa stolið frá vitninu gömlum byssusting sem hann hafi veitti Guðmundi banastungu með. Lýsti hann byssustingnum ítarlega. Fram kom að á handfangi byssustingsins hafi verið tittur til að læsa stinginn ofan í slíðrinu. Til að losa stinginn úr slíðrinu hafi því þurft að ýta tittinum inn. Byssustingurinn hafi horfið úr herbergi sínu í Kaupmannahöfn í kringum miðjan júlí 1973, en vitnið vissi ekki hver hafi verið þar að verki. Mundi hann eftir því að á þessum tíma hafi Kristján Viðar og Sævar komið í heimsókn ásamt fleirum, en mjög gestkvæmt hafi verið hjá honum. Margir sem hafi komið í heimsókn hafi handleikið byssustinginn og því vitað af honum.⁶⁹⁶ Byssustingurinn í slíðrinu hafi verið fremur þungur og því taldi hann ólíklegt að menn hafi borið hann á sér eða látið hann hanga við belti. Kvaðst hann þekkja Sævar, Kristján Viðar, Tryggva Rúnar og Albert Klahn en aldrei hafa heyrt þá ræða um þá atburði sem þeir hafi nú játað á sig.⁶⁹⁷
462. Þá kom [AÚJ] aftur til yfirheyrslu hjá Gísla Guðmundssyni þennan dag. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kemur að hún hafi kannað það hvort hún hafi boðið Erlu í partý áður en henni hafi verið ekið heim aðfaranótt 27. janúar 1974. Kvaðst vitnið hafa rætt þetta við mann sinn og kunningja en enginn hafi kannast við þetta partý og sjálf myndi hún alls ekki eftir því. Greindi hún frá því að maður hennar myndi ekki eftir ökuferðinni að Hamarsbraut 11. Bókað var í skýrsluna að hringt hafi verið í [ÓA] sem hafi staðfest framburð konu sinnar, hann myndi ekki eftir ferðinni. Þá var bókað að farið hafi verið með [AÚJ] að Hamarsbraut 11. Kannaðist hún ekki vel við staðinn og sagðist ekki muna eftir því að ekið hafi verið að húsinu heldur hafi verið stöðvað á Suðurgötunni og Erla hafi hlaupið þar úr bifreiðinni. Orðrétt var bókað: „Eftir þessu að dæma, er ekki víst að Hamarsbraut 11 hafi sést úr bílnum.“⁶⁹⁸

⁶⁹³ Bls. 2346.

⁶⁹⁴ Bls. 2074_A.

⁶⁹⁵ Dagbók nr. 6, bls. 78.

⁶⁹⁶ Bls. 2347.

⁶⁹⁷ Bls. 2348.

⁶⁹⁸ Bls. 2349.

463. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir skýrsla um yfirheyrslu yfir [SVR]. Bókað var að tilefni skýrslutökunnar væri framburður vitnisins um að hafa orðið var við ferðir Guðmundar Einarssonar aðfaranótt 27. janúar 1974. Greindi hann frá því að hafa ekið um Hafnarfjarðarbæ á bifreið sinni umrædda nótt ásamt [EKH]. Fremur hálta hafi verið og minnti hann að snjóþæfingur hafi verið á götunum og fremur illfært að aka víða. Veðrið hafi þó verið gott að mestu leyti þessa nótt. Lýsti hann því svo fyrir lögreglu að hann hafi ekið upp Reykjavíkurvegin og þegar hann hafi komið að mótum Hverfisgötu hafi ölvaður maður gengið fyrir bifreiðina. Hann hafi hægt ferðina þar sem maðurinn hafi verið á leiðinni yfir götuna. Kvaðst vitnið hafa haldið ferð sinni áfram þegar maðurinn hafi verið kominn af akbrautinni. Mundi hann ekki eftir því að hafa séð manninn aftur. Sagði hann manninn hafa verið einan á ferð. Hann myndi ekki vel eftir útliti hans en myndi það glögg að hann hafi verið dökkhærður með sítt hár og klæddur köflóttum jakka. Í lok skýrslunnar bætti hann því við að maðurinn hafi dottið í vegkantinum og ljóst að hann hafi verið mikið ölvaður.⁶⁹⁹
464. Sama dag, 23. janúar 1977, var [KMM], vinur Guðmundar, yfirheyrður hjá lögreglu. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kom að vitninu hafi verið kynnt það sem haft hafi verið eftir honum við rannsókn á hvarfi Guðmundar og hafi hann staðfest það rétt eftir sér haft. Lýsti hann gerðum þeirra félaganna fram til þess að þeir fóru á ball í Alþýðuhúsinu í Hafnarfirði umrætt kvöld. Kvaðst hann ekki muna hvað klukkan var þegar þeir komu þangað. Mundi hann ekki atburðarásina á ballinu.⁷⁰⁰ Næsta sem hann mundi var að hann og félagi hans, [SKrH], hafi tekið leigubifreið við samkomuhúsið Skipphól eftir að [SKrH] hafi lent í slagsmálum þar fyrir utan. Kvaðst vitnið hafa verið klæddur ljósum bol, en [SKrH] ljósdoppóttri skyrtu.⁷⁰¹
465. Þennan dag ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um að hafa óskað eftir því að hringt yrði heim og að fá að fara út í garð. Ritaði hann um að vera spenntur fyrir því að klára þessi smá afbrot sem hann hafi verið ákærður fyrir. Hann væri saklaus af nauðgunarákærinni og manndrápi. Orðrétt ritaði Tryggvi Rúnar: „Já, nei takk, þar er ég saklaus og í þessu Guðmundarmáli kem ég hvergi nálægt. Það er eins öruggt eins og ég sit hér og skrifa það niður hjá mér og vitna í Guð minn að ekki hef ég verið þar nærri.“⁷⁰²
466. Mánudaginn 24. janúar 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að klukkan 17:45 hafi Ívar farið inn til Tryggva Rúnars. Hann hafi farið aftur klukkan 18:00. Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir önnur en færsla í dagbók Tryggva Rúnars þar sem fram kom að Ívar hafi rætt við hann um líkamsárasmál sem til rannsóknar væri hjá lögreglu.⁷⁰³
467. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir samantektarskýrsla, dagsett þennan dag 24. janúar 1977, rituð af Gísla Guðmundssyni, um efni málskjala frá sakadómi í ávana- og fíkniefnamálum varðandi ólöglega meðferð fíkniefna Sævars og fleiri. Fram kom að

⁶⁹⁹ Bls. 2350.

⁷⁰⁰ Bls. 2351.

⁷⁰¹ Bls. 2352.

⁷⁰² Bls. 2081_A.

⁷⁰³ Bls. 2091_A.

það sem gerði gögnin áhugaverð væri að atburðir væru að gerast á því tímabili sem Guðmundur Einarsson hafi horfið og sama fólk kæmi þar við sögu. Bókað var að gögn lægju fyrir um að húsleit hafi verið framkvæmd heima hjá Kristjáni Viðari 19. febrúar 1974 í tengslum við fíkniefnamálið. Ekki hafi verið getið um byssusting eða hníf í þeim gögnum. Orðrétt bókaði Gísli: „Á bls. 62 í sömu gögnum, gerir [ViG] grein fyrir akstri sínum með Sævari á undan og eftir umræddri utanferð og vekur þar athygli, að svo virðist sem dagarnir 26.–27. janúar 1974 detti út úr prógraminu. Þ. 25. jan. kveðst [ViG] keyra Sævar að Gljúfurholti í Ölfusi, þá hafi hann haft með sér mat og verið einsamall og ætlað að dvelja þar um einhvern tíma. Þann 28. jan. greinir [ViG] frá við yfirheyrsluna, að hann aki Sævari aftur austur að Gljúfurholti og þá hafi Kristján Viðar Viðarsson, verið með. Á framburði [ViG] er það að skilja, að Sævar að minnsta kosti, hafi verið með aftur til Reykjavíkur. Af þessu sýnist vera nauðsynlegt, að yfirheyrsla [ViG] rækilega í sambandi við þetta mál.“⁷⁰⁴

468. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [SKrH], kunningja Guðmundar Einarssonar, þennan dag. Fram kom að hann hafi staðfest það sem lesið hafi verið upp fyrir hann og bókað var eftir honum í upphafi rannsóknar málsins.⁷⁰⁵ Ber skýrslan engar nýjar upplýsingar með sér.
469. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína þennan dag um að hafa beðið Högna fangavörð um að hringja í Hilmar Ingimundarson, réttargæslumann, til að spyrja hann um stöðu sína og hvers vegna hann væri nú í einangrun. Ritaði Tryggvi Rúnar um að hringt hafi verið í Hilmar sem hafi sagst munu skoða málið. Þá ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa farið út í garð um klukkan 17:45, úti hafi verið mjög gott veður líkt og um sumar.⁷⁰⁶
470. Bókað var í fangelsisdagbókina 25. janúar 1977 klukkan 13:40 að Örn hafi hringt og tilkynnt um að sér þætti ekki unnt að flytja Sævar í Hegningarhúsið þrátt fyrir að honum hafi verið hálfpartinn lofað því. Mælti Örn fyrir um að Sævar yrði fluttur í klefa númer 20 þar sem hann væri stærrí og rýmri. Færsluritari bókaði um að því yrði ekki svarað án samráðs við Gunnar Guðmundsson, forstöðumann, auk þess sem borðið í kleanum væri laflaust og enn hafi ekki verið orðið við beiðni um lagfæringu á kleanum. Bókað var um að Örn hafi sagst ætla beita sér fyrir því að klean yrði lagaður strax. Orðrétt bókaði færsluritari: „Jafnframt bað ég Örn að sjá um að fanganum yrði sagt hreint út að flutn. væri ekki mögulegur, svo hann væri ekki að því daglega og eilífðar stagli um flutning og loforð um það, eins og hann væri látlaust að. Örn kvað það rétt að fanginn fengi að vita þetta, og sagðist skildi sjá um að Jónas Bjarnason r.l.m. gerði það í dag.“ Bókað var að smiður hafi komið klukkan 16:00 til að lagfæra borðið í klefa númer 20.⁷⁰⁷ Bókað var í fangelsisdagbókina klukkan 16:15 að hringt hafi verið með hraði í Gunnlaug Briem, sakadómara, fyrir Tryggva Rúnar sem sagst hafi viljað breyta og bæta framburð sinn fyrir dómi helst þá þegar. Hafi dómari tekið þessu vel og sagst munu láta sækja Tryggva Rúnar. Fimmtán mínútum seinna var bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur. Klukkan

⁷⁰⁴ Bls. 2354.

⁷⁰⁵ Bls. 2357.

⁷⁰⁶ Bls. 2091_A.

⁷⁰⁷ Dagbók nr. 6, bls. 82.

16:45 var bókað að Jónas hafi komið með Moggann til Sævars, eins og það var orðað, en blandast í skýrslugerð Grétars og Guðjóns í horninu. Klukkan 18:00 var bókað að komið hafi verið með Tryggva Rúnar úr sakadómi.⁷⁰⁸

471. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [EKH], þennan dag 25. janúar 1977. Var honum kynnt tilefni yfirheyrslunnar, um framburð [SRV] þess efnis að hann hafi verið með honum í bifreið á Reykjavíkurvegi í Hafnarfirði þegar hann hafi séð ölvaðan mann á akbrautinni 27. janúar 1974. Mundi vitnið ekki eftir atvikinu og fannst ekki ósennilegt að [SKK] hafi getað verið sá sem var með honum í bifreiðinni í umrætt sinn.⁷⁰⁹ Ber skýrslan engar frekari upplýsingar með sér.
472. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína þennan dag, 25. janúar 1977, um samtal við Gunnlaug Briem, sakadómara, um brunann að Litla-Hrauni árið 1972. Ritaði hann um að hafa gengið frá því og að eiga að ræða við Harald Henrysson, dómara, daginn eftir.⁷¹⁰
473. Meðal málgagna eru þrjár yfirlýsingar sem Sævar vélritaði væntanlega í Hegningarhúsinu er hann hafði ritvél að láni. Fyrsta er auðkennd „25/januar 1977“, næsta „5/1 1977“ og sú þriðja er án auðkenningar. Ekki liggur fyrir hvenær yfirlýsingarnar voru afhentar sakadómi Reykjavíkur. Í yfirlýsingum þessum getur að líta frásögn af inntaki fyrstu framburða hans um Guðmundarmálið og harðræði sem hann hafi sætt í þeim tengslum. Fyrsta yfirlýsingin er fjórar tölusettar blaðsíður 4–7 ekki liggur fyrir hvenær yfirlýsingin var afhent sakadómi Reykjavíkur.⁷¹¹ Rakti Sævar hvernig skýrslutökur þróuðust í lok desember 1975 sem og fyrstu vikurnar í janúar 1976 og lýsti harðræði sem hann hafi verið beittur sem meðal annars hafi falist í því að honum hafi verið neitað um hjartalyf sem hafi leitt af sér mikla vanlíðan, ljós hafi verið látið loga í fangaklefa hans allan sólarhringinn auk þess sem hann bar um að rannsóknarlögreglumenn hafi ítrekað lagt á sig hendur og haft uppi ýmis konar hótanir við hann. Ritaði hann um að hafa dregið til baka fyrstu skýrslu sína sem hann hefði gefið 22. desember 1975 en í kjölfarið hafi verið haft ljós allan sólarhringinn í einn og hálfan mánuð í klefanum sem hann var hafður í á þessum tíma sem var hlið varðstofu fangavarða. Eins bar hann um að er hann hafi dregið framburð sinn til baka hafi hann verið sviptur tóbaki, skriffærum og blöðum sem hann hafi verið búinn að rita niður fjarvistasönnun um að hafa ekki hitt Erlu fyrr en á sunnudagskvöldi. Hún hafi þá verið að tala um að hún væri búin að vera hrædd og dreymt illa og hafi borið á hann að vera kominn til landsins fyrir löngu. Þar sem hún hafi verið svona illa á sig komin hafi hann hætt við að fara austur með [ViG]. Bar hann um að rannsóknarlögreglumennirnir Eggert og Sigurbjörn Víðir hafi margoft snúið hann niður í gólf og hótad að traðka á honum eins og hann hefði traðkað á Guðmundi en þetta hafi þeir sagt og eins að hann hafi sparkað í Guðmund áður en hann sjálfur hafi borið um það. Þegar hins vegar kom að framlengingu gæsluvarðhalds 11. janúar 1976 hafi hann verið orðinn ruglaður á þessu öllu saman. Þar hafi hann sagt að hann hefði sparkað í piltinn til þess að ekki

⁷⁰⁸ Dagbók nr. 6, bls. 83.

⁷⁰⁹ Bls. 2360.

⁷¹⁰ Bls. 2091_B.

⁷¹¹ Bls. 2125_B.

yrði sparkað í hann og að hann hafi verið svo blindur að honum hafi ekki dottið í hug að þurfa að sitja lengur inni. Það hafi síðan komið honum algerlega í opna skjöldu þegar gæsluvarðhald hafi verið framlengt um 60 daga og því hafi verið bætt við að það þýddi ekkert að kæra úrskurðinn. Ritaði hann um að hafa ekki áttað sig á að hann væri fyrir dómi en hann hafi strax dregið framburðinn til baka. Í kjölfarið hafi hann verið beittur harðræði bæði af rannsóknarlögreglumönnum og fangavörðum. Rakti hann síðan ýmis tilvik harðræðis sem fangaverðir hefðu beitt hann sem síðar voru meðal þeirra tilvika sem tekin voru til rannsóknar í máli rannsóknarlögreglu ríkisins nr. 2875/79,⁷¹² svonefndri harðræðisrannsókn, sem fram fór árið 1979. Í lok yfirlýsingarinnar gat hann þess að hann hefði ekki fengið að tala við lögmann sinn frá því rétt eftir jól 1975 fram til loka apríl 1976.

474. Í yfirlýsingu sem Sævar vélritaði í Hegningarhúsinu og auðkennd er „5/I 1977“ rakti hann tilvik harðræðis sem hann hafi orðið fyrir í janúar 1976, vísar auðkenning væntanlega til þess.⁷¹³ Ekki liggur fyrir hvenær yfirlýsingin var afhent sakadómi Reykjavíkur. Tilvik þetta hafi falist í að fangavörður hafi krafist þess, þegar hann hafi óskað þess að fá að fara á salernið, að hann færi allsnakinn. Hafi hann sagt þetta vera fyrirmæli frá varðstjóra. Fangavörðurinn hafi hrint honum í gólfið þegar hann hafi ekki tekið þessi orð alvarlega. Ekki hafi orðið af salernisferð í það skiptið en síðar sama kvöld hafði annar fangavörður samþykkt eftir nokkur orðaskipti að hann færi á buxunum einum fata. Bar hann um að Sigurbjörn Víðir og Guðrún Jóna Sigurjónsdóttir fangavörður hefðu orðið vitni að þessum samskiptum. Tilvik þetta var rannsakað í harðræðisrannsókninni.⁷¹⁴
475. Fyrir liggur janframt ódagsett og óundirrituð vélrituð yfirlýsing Sævars sem væntanlega var vélrituð í Hegningarhúsinu.⁷¹⁵ Ekki liggur fyrir hvenær yfirlýsingin var afhent var sakadómi. Greindi Sævar frá aðdraganda þess að hann játaði aðild að Guðmundarmálinu. Bar hann um að hafa verið beittur miklu harðræði samhliða því sem hann var yfirheyrður um fjársvik gagnvart Pósti og síma og aðild að dauða Guðmundar Einarssonar. Þessar aðfarir hafi orðið til þess að hann játaði fjársvikin og tók undir frásögn Erlu sem borin var undir hann við yfirheyrslu 22. desember 1975. Sagði hann einnig frá því að hafa innt Sigurbjörn Víði eftir því við samprófun í júlí 1976 hvers vegna þeir hafi byrjað að tala við Erlu um mannshvarf og hafði eftir Sigurbirni Víði að málsatvik hefðu verið draumkennd fyrir henni. Þá gat hann þess að Erla hafi sjálf sagt honum við samprófun í maí 1976 að viðstöddum Nirði Snæhólm aðalvarðstjóra að hún hafi sagt þeim frá draumi þar sem hún hafi ekkert vitað um hvarf Guðmundar Einarssonar. Í lok yfirlýsingarinnar rakti hann hugsanir sínar um að segja það sem af honum væri krafist þegar Örn fulltrúi yfirsakadómara hafi lesið upp úr framburði Erlu. Kvað hann skýrslur sínar svo fáránlegar að hvaða heilvita maður gæti séð í gegnum þær. Strikaði hann svo undir orðin „sá sem flír undann díri spir ekki til

⁷¹² Málsgrein 962.

⁷¹³ Bls. 2125_F.

⁷¹⁴ Málsgrein 962.

⁷¹⁵ Bls. 2125_G.

vegar, eða dírum.“ Lauk Sævar yfirlýsingunni með útdrætti úr framburði sínum frá 22. desember 1975 og ósk um að upphaf málsins yrði rannsakað.

476. Miðvikudaginn 26. janúar 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að lögreglumenn úr sakadómi hafi komið klukkan 13:10 til að sækja Tryggva Rúnar fyrir Harald Henrysson, dómara.⁷¹⁶ Klukkan 14:10 var bókað um að komið hafi verið með Tryggva Rúnar til baka í fangelsið. Rannsóknargögn um ferðir Tryggva Rúnars liggja ekki fyrir, önnur en færsla í dagbók hans þar sem fram kom að hann hafi gengið frá fjórum innbrotsmálum hjá Haraldi Henryssyni, sakadómara.⁷¹⁷
477. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir skýrsla um yfirheyrslu yfir Kristjáni Péturssyni, fulltrúa hjá Tollgæslunni á Keflavíkflugvelli, þennan dag, 26. janúar 1977. Var tilefni yfirheyrslunnar bókað sem koma vitnisins að Hamarsbraut 11, mánudaginn 4. febrúar 1974, vegna handtöku á Sævari Ciesielski. Kvaðst Kristján vel muna eftir umræddu atviki, en búið hafi verið að leita að Sævari nokkra daga á undan, en ekki hafi áður verið leitað að honum að Hamarsbraut 11. Greindi hann frá því að honum hafi borist ábending símleiðis þess efnis að leita að Sævari á umræddum stað. Um þetta leyti hafi hann haft allmarga krakka, eins og hann orðaði það, sem hafi verið tilbúnir að gefa honum upplýsingar. Kvaðst Kristján hafa beðið innandyra á meðan Sævar hafi klætt sig í föt. Minntist hann þess að hafa gengið þar inn í eldhús og stofu. Kvaðst hann muna eftir því að honum hafi fundist allt á rúi og stúi í íbúðinni en sagðist ekki muna eftir neinu sérstöku sem gæti varpað ljósi á þá atburði sem væru nú til rannsóknar. Mundi hann ekki hvort teppi hafi verið á gólfi íbúðarinnar en taldi líklegra að svo hafi ekki verið.⁷¹⁸
478. Þennan dag var tekin skýrsla af vitninu [LG], en hún var stödd á dansleiknum í Alþýðuhúsinu í umrætt sinn. Kvaðst hún hafa séð Guðmund þar rétt fyrir lokun, en ballinu var lokið klukkan 02:00. Hún hafi reynt að heilsa honum, en hann hafi ekki þekkt hana. Sagðist hún ekki hafa séð hann eftir ballið.⁷¹⁹ Í kjölfarið var [AV] tekin til yfirheyrslu, en hún hafi einnig verið á ballinu í Alþýðuhúsinu ásamt vinkonu sinni [LG] og séð Guðmund í umrætt sinn. Greindi hún svo frá að hann hafi látið sem hann þekkti þær ekki. Kvaðst hún hafa talið hann mikið ölvaðan. Minnti hana að lítið hafi verið eftir af ballinu þegar hún sá Guðmund. Kvaðst hún ekki hafa séð hann aftur.⁷²⁰ Bera skýrslurnar engar frekari upplýsingar með sér.
479. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [SGÍ] þennan dag. Tilefni yfirheyrslunnar var framburður Sævars um að hann og Albert Klahn hafi verið á heimili hennar að Vesturgötu 24 að kvöldi 26. janúar 1974. Kvaðst vitnið ekki treysta sér til að muna eftir þessu laugardagskvöldi en Sævar, Albert og fleiri menn hafi verið tíðir gestir á heimilinu. Kristján Viðar hafi einnig oft komið, en ekki mundi hún eftir að Tryggvi Rúnar hafi komið.⁷²¹ Gat hún engar upplýsingar gefið um ástand eða ferðir umræddra

⁷¹⁶ Dagbók nr. 6, bls. 84.

⁷¹⁷ Bls. 2131_B.

⁷¹⁸ Bls. 2361.

⁷¹⁹ Bls. 2362.

⁷²⁰ Bls. 2363–2364.

⁷²¹ Bls. 2365.

manna umrætt kvöld, þar sem komur þeirra þangað hafi verið mjög tíðar um þetta leyti.⁷²² Í beinu framhaldi var af sama tilefni tekin skýrsla af [JIG], sambýliskonu Alberts Klahn. Kvaðst hún ekki eiga gott með að muna eftir umræddu laugardagskvöldi. Sagði hún þessa menn ekki hafa komið oft á heimilið nema þá helst Sævar sem hafi þá verið að heimsækja [HeG]. Kvaðst vitnið hafa séð mynd af Guðmundi í blöðum og ekki muna eftir því að hann hafi komið á Kópavogshælið. Þá kvaðst hún ekki þekkja Tryggva Rúnar. Var henni þá sýnd mynd af honum og kvaðst hún þá ekki minnst þess að hafa séð hann koma í heimsókn á Kópavogshælið. Mundi hún ekki eftir því að [HeG] hafi greint henni frá því að Sævar hafi komið í heimsókn umrætt laugardagskvöld eða nóttina eftir.⁷²³ Í lok skýrslunnar var bókað að vitnið vissi til þess að Sævar hafi látið [HeG] fá stóran hníf sem hafi verið afhentur rannsóknarlögreglunni eftir yfirheyrslur árið 1976. Kvaðst hún ekki muna hvenær hann hafi fengið henni hnífinn.⁷²⁴

480. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína þennan dag, 26. janúar 1977, um að hafa farið upp í sakadóm til að ræða við Harald Henrysson, dómara, um fjögur innbrot sem hann hafi framið á tímabilinu 1972 til 1974. Ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa gengið frá þeim. Orðrétt ritaði hann: „Svo nú er allt klárt nema þetta (Guðmundarmál) að mér skilst. Ég vona bara að Kristján og Sævar segi sannleikann í þessu sem fyrst. Því fyrr því betra, aðallega fyrir þá. Svo með þennan Albert Klahn, ef þetta skýrist ekki sem fyrst því ég er orðinn ansi leiður á þessari bið. Þá fer ég í hungurverkfall til að mótmæla að hann sé laus því hann hefur gefið ranga sök í minn garð. P.s. og af hverju getur það ekki alveg eins verið í (Guðmundarmálinu) því það er sannleikur að þar lýgur hann mig inn í sína bifreið sem ég hef umrædda nótt aldrei komið í þegar þetta átti sér stað, með þennan flutning (með heilu líki af manni í, eða þessum (Guðmundi Einarssyni). Nei, ekki ég Tryggvi Rúnar Leifsson. Ég hef aldrei farið svona flutning fyrr né síðar í fullri alvöru. Það sver ég við minn mann.“⁷²⁵
481. Fimmtudaginn 27. janúar 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sigurbjörn Víðir hafi rætt við Tryggva Rúnar milli klukkan 08:15 og 08:40. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um viðtalið.⁷²⁶ Klukkan 16:15 var bókað að hringt hafi verið í Gunnlaug Briem, sakadómara, að beiðni Tryggva Rúnars. Fram kom að tilfærslu og eða lausagæslu hafi verið hafnað að svo komnu máli.⁷²⁷
482. Bókað var í dagbók Hegningarhússins að Kristján Viðar hafi verið sóttur af sakadómsmönnum klukkan 10:30. Klukkan 11:30 var bókað að komið hafi verið aftur með Kristján Viðar í fangelsið.⁷²⁸ Fyrir liggur skýrsla dagsett sama dag, 27. janúar 1977, um sakbendingu við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Fram kom að átta mönnum frá lögregluskóla ríkisins hafi verið stillt upp ásamt Kristjáni Viðari. Voru [EJR] og [SM] látnar segja til um hvort þær þekktu þar sama mann og þær hafi séð

⁷²² Bls. 2366.

⁷²³ Bls. 2366.

⁷²⁴ Bls. 2367.

⁷²⁵ Bls. 2131_A.

⁷²⁶ Dagbók nr. 6, bls. 86.

⁷²⁷ Dagbók nr. 6, bls. 87.

⁷²⁸ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 17.

með Guðmundi Einarssyni á Strandgötu í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974. Bókað var að klukkan 10:45 hafi [EJR] mætt og verið innt eftir því hvort hún hafi þekkt þar aftur sama mann. Greindi hún frá því að maður sem hafi borið númerið sex hafi líkst mjög þeim manni sem hún hafi séð í umrætt sinn með Guðmundi, nema henni hafi virst sem hann hafi verið mun feitari en hann hafi verið þá. Kvaðst hún ekki vilja fullyrða að þetta væri sami maður þar sem svo langur tími væri liðinn frá því hún hafi séð mennina saman. Bókað var orðrétt: „Kristján Viðar var með nr. 6, þegar þetta var gert.“ Þá var bókað að [SM] hafi mætt klukkan 10:55 og verið látin sjá Kristján Viðar í hópi sömu manna, en þá hafi hann borið númerið fjórir. Bókað var að hún hafi sagt þann sem hafi borið númer fjögur hafi líkst þeim manni sem hún hafi séð með Guðmundi umrædda nótt. Kvaðst hún þó ekki geta fullyrt það þar sem svo langur tími væri liðinn frá því hún sá mennina.⁷²⁹

483. Í beinu framhaldi ræddi Gísli við Kristján Viðar í viðurvist Páls Arnórs Pálssonar, réttargæslumanns hans. Fyrir liggur samantektarskýrsla um samtalið þar sem fram kom að Kristján Viðar hafi verið inntur eftir því hvort hann gæti verið sá maður sem [EJR] og [SM] hafi séð með Guðmundi umrædda nótt á Strandgötu í Hafnarfirði. Bókað var að Kristján Viðar hafi sagt það ekki geta passað, enda hafi hann verið með Tryggva Rúnari líkt og hann hafi greint rannsóknarlögreglunni frá. Fram kom að Kristján Viðar hafi verið spurður hvort hann hafi hringt í [EJR] skömmu eftir hvarf Guðmundar og spurt hana um lýsingu á þeim manni sem hafi verið með Guðmundi. Kvaðst Kristján ekki muna eftir neinu slíku. Bókað var í lok skýrslunnar að ekki hafi verið tekin skýrsla af Kristjáni Viðari þar sem hann hafi verið beðinn um að hugleiða málið og skýra seinna frá niðurstöðum sínum. Kristján hafi tekið því vel og lofað að reyna að rifja þessi atriði betur upp.⁷³⁰
484. Fyrir liggur önnur samantektarskýrsla, dagsett þennan dag, 27. janúar 1977, rituð af Gísla, um símtal frá [EJR] klukkan 21:00 þar sem hún hafi sagst vera búin að hugsa málið mikið og vera enn öruggari en áður um að þarna hafi verið um þann mann að ræða sem hún hafi séð með Guðmundi umrædda nótt. Sagðist hún muna sérstaklega eftir munnsvip hans, en eins og hún hafi tekið fram um morguninn þá væri maðurinn mun feitari en hann hafi verið á umræddum tíma.⁷³¹
485. Meðal rannsóknargagna er samantektarskýrsla um framkvæmd sakbendingarinnar, dagsett sama dag og rituð af Gísla. Fram kom að sakbendingin hafi verið að fyrirlagi Gunnlaugs Briem. Ákveðið hafi verið að gefa [EJR] og [SM] tækifæri til að sjá Kristján Viðar ef það gæti rifjað betur upp fyrir þeim hvort það hafi verið hann sem þær hafi séð með Guðmundi á Strandgötunni umrædda nótt. Viðstaddir voru Ragnar Vignir, deildarstjóri tæknideildar lögreglu, sakadómarmenn Gunnlaugur Briem og Haraldur Henrysson ásamt Páli Arnóri Pálssyni, réttargæslumanni Kristjáns Viðars. Var sakbendingin framkvæmd þannig að stúlkurnar voru látnar skoða mennina í gegnum gler, ein í einu, fyrst [SM] og svo [EJR]. Orðrétt var bókað: „Þeir voru allir með númer frá 1–9 og í þeirri umferð bar Kristján nr. 4. [SM] hafði skýrt Ragnari frá

⁷²⁹ Bls. 2368.

⁷³⁰ Bls. 2369.

⁷³¹ Bls. 2369.

því að sá maður sem hún taldi líkjast þeim sem með Guðmundi hafði verið væri sá sem var nr. 4 og mun [EJR] hafa heyrt [SM] nefna þá tölu.“ Fram kom að ákveðið hafði verið fyrirfram að láta mennina skipta um númer og var Kristján Viðar með spjald númer sex í seinni umferð. Bókað var að [EJR] hafi talið mann með númer sex vera þann sem henni þætti líkjast þeim sem hafi verið með Guðmundi umrædda nótt.⁷³² Hún hafi sérstaklega haft orð á því að [SM] hefði rangt fyrir sér.⁷³³

486. Fyrir liggur samantektarskýrsla rituð af Haraldi Árnasyni, rannsóknarlögrelumanni, um viðtal við Kristján Viðar þennan dag, 27. janúar 1977, að hans ósk. Fram kom að Kristján Viðar hafi verið í mjög slæmu sálarlegu ástandi. Orðrétt var bókað: „Skýrði hann mér frá því, að hann væri að bilast vegna atviks, er gerzt hafði árið 1972. Sagði Kristján að hann gæti stundum ekki sofið vegna umhugsunar um þetta atvik og að hann yrði að segja frá því svo hann ekki sturlaðist.“ Í skýrslunni var bókað um frásögn Kristjáns Viðars af því er hann hafi af gáleysi myrt mann með því að kasta járnteini í höfuðið á honum. Fram kom að Kristján Viðar teldi Sævar hafa aðstoðað við flutning á líki mannsins. Hann væri viss um að skýringin á tregðu Sævars til að greina frá greftrunarstað líks Geirfinns væri sú að fjögur lík væru þar falin, það er lík Geirfinns, Guðmundar, [WP] og svo lík þessa manns. Í lok skýrslunnar var bókað að Kristján Viðar teldi mann þennan hafa verið [SvK], nema við Háskóla Íslands, sem hafi verið lýst eftir í blöðum skömmu eftir þetta atvik.⁷³⁴
487. Þennan dag ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína um að hafa farið út í garð með Daníel, fangaverði sem væri nýbyrjaður og hafi skipt við Skúla Steins sem hafi farið austur á Litla-Hraun til vinnu. Ritaði Tryggvi Rúnar um að sjá ekki eftir honum, hann væri falskur maður. Hann hafi rætt við Gunnar Guðmundsson, forstöðumann, um klukkan 19:30. Gunnar hafi greint honum frá samtali sínu við Gunnlaug Briem, sakadómara, um að flutningur hans niður á Skólavörðustíg væri ekki mögulegur að svo komnu máli. Þá yrði Guðmundarmálið tekið fyrir um miðjan febrúar. Ritaði Tryggvi Rúnar um að ekkert annað væri í stöðunni en að bíða en hann væri feginn því að málið væri komið fyrir dóm.⁷³⁵
488. Þennan dag mætti [EJR] aftur til yfirheyrslu hjá lögreglu. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna, dagsett sama dag, rituð af Gísla. Fram kom að hún hafi staðfest rétt eftir henni bókað í skýrslu um sakbendingu. Lýsti hún því nánar hvar mennirnir hafi verið staðsettir á Strandgötunni í umrætt sinn. Minnti hana að þær hafi mætt mönnum nokkru norðan við gatnamót Lækjargötu og Strandgötu.⁷³⁶
489. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [SKK] þennan dag, 28. janúar 1977, á skrifstofu rannsóknarlögrelunnar. Bókað var að honum hafi verið kynnt tilefnið. Greindi hann svo frá að muna ekki vel þar sem svo langt væri um liðið síðan hann hafi átt að hafa ekið umrædda leið. Minntist hann þess að hafa verið að aka [SRV] ásamt öðrum pilti sem hann hafi ekki þekkt mikið. Mundi hann eftir að hafa ekið

⁷³² Bls. 2370.

⁷³³ Bls. 2371.

⁷³⁴ Bls. 2132–2133.

⁷³⁵ Bls. 2131_I.

⁷³⁶ Bls. 2371.

Reykjavíkurvegin og skammt frá umferðarljósunum hafi hann séð ölvaðan, ungan og síðhærðan mann. Mundi hann eftir því að farþegar bifreiðarinnar hafi beðið hann um að hleypa ekki mannum inn í bifreiðina og því hafi hann haldið ferð sinni áfram. Gat hann ekki sagt til um tímasetningar með vissu, en ferðin hafi verið farin eftir dansleik sem haldinn hafi verið í Alþýðuhúsinu í Hafnarfirði.⁷³⁷ Fyrir liggur upplýsingaskýrsla, dagsett sama dag, rituð af Hellerti Jóhannessyni, um mögulega ökumenn bifreiðar á Reykjavíkurvegi aðfaranótt 27. janúar 1974. Bókað var að [SKK] hafi borið um að hafa verið ökumaður [SRV] og annars manns sem hafi verið [EKH]. Þá hafi [SRV] borið um að hafa verið ökumaður í umrætt sinn, en [EKH] tekið fyrir að svo hafi getað verið. Fram kom að af þessu tilefni hafi verið kannað hvort [SRV] hafi haft ökuréttindi á umræddum tíma og reyndist svo ekki vera fyrir en 11. nóvember 1974.⁷³⁸

490. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir upplýsingaskýrsla dagsett sama dag, rituð af Gísla, um lán á gömlum byssusting í slíðri til samanburðar á þeim byssusting sem Kristján Viðar hafi viðurkennt að hafa stolið frá vinafólki sínu í Kaupmannahöfn. Bókuð var nákvæm lýsing á byssustingnum. Að beiðni dómara yrðu teknar ljósmyndir af byssustingnum til framlagningar í málinu, ef um sams konar hlut væri að ræða.⁷³⁹
491. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína þennan dag um veðrið og að hafa fengið b- og c-vítamín. Ritaði hann um að þurfa að fá eitthvað ávísað við sviða í augunum á sér og að auka þyrfti Chloral skammtinn á kvöldin.⁷⁴⁰
492. Laugardaginn 29. janúar 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðsteinn læknir hafi komið klukkan 09:20 og rætt við Tryggva Rúnar meðal annarra til klukkan 10:20.⁷⁴¹
493. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [BRJ] þennan dag, um byssusting sem lögreglan hafi aflað við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Lýsti vitnið því yfir eftir skoðun á byssustingnum að um nákvæmlega sams konar grip væri að ræða, eini munurinn væri efnið í hulstrinu. Kvaðst vitnið hafa vitað til þess Kristján Viðar hafi oft gengið með hníf á sér, en aldrei séð hann bregða honum fyrir sig.⁷⁴²
494. Sama dag var aftur tekin skýrsla af [SM] í tilefni af framburði hennar og [EJR] um staðsetningu mannanna á Strandgötu aðfaranótt 27. janúar 1974. Fram kom að henni hafi verið sýnt kort af hluta Hafnarfjarðar og taldi hún mennina hafa verið til móts við Strandgötu 6, þar sem bæjarskrifstofurnar væru til húsa. Minnti hana að þetta hafi verið um tvöleytið umrædda nótt. Bókað var að henni hafi verið kynntur framburður [EJR] um að mennirnir hafi verið skammt norðan við Lækjargötu. Sagði hún það ekki geta staðist því hún myndi þetta vel og benti á að hún væri mun kunnugri í Hafnarfirði

⁷³⁷ Bls. 2372.

⁷³⁸ Bls. 2374.

⁷³⁹ Bls. 2373.

⁷⁴⁰ Bls. 2136_A.

⁷⁴¹ Dagbók nr. 6, bls. 90.

⁷⁴² Bls. 2373.

heldur en [EJR]. Kvaðst vitnið vera nokkurn veginn viss um að Kristján Viðar væri sá sem hafi verið með Guðmundi í umrætt sinn.⁷⁴³

495. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir Snorra Sigurjónssyni, lögreglumanni, um húsleit á heimili Kristjáns Viðars 19. febrúar 1974. Aðspurður hvort hann hafi tekið eftir byssusting í fórum Kristjáns Viðars í umrætt sinn kvaðst hann ekki muna eftir því að hafa séð slíkan grip og taldi ólíklegt að hann hefði farið fram hjá þeim hafi hann verið þar. Greindi hann frá því að í lok janúar 1974 hafi í þágu rannsóknar fíkniefnamáls verið fylgst mjög mikið með ferðum ákveðinna einstaklinga, þar með þeirra sem kæmu við sögu í máli Guðmundar Einarssonar. Minntist vitnið þess að þegar Kristján Pétursson hafi handtekið Sævar hafi hann hringt á skrifstofu fíkniefnadeildarinnar og óskað eftir því að hann kæmi til móts við hann að verslun við Álfaskeið í Hafnarfirði. Kvaðst vitnið ekki muna betur en að hann hafi farið einn þangað og hitt þá Kristján og Sævar þar sem þeir hafi setið í bifreið Kristjáns. Taldi hann líklegt að hann hafi fylgt bifreið Kristjáns eftir. Mundi hann ekki eftir neinu, hvorki í framburði Sævars né hegðun, sem hægt væri að tengja hvarfi Guðmundar.⁷⁴⁴
496. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir upplýsingaskýrsla Hellerts um könnun á því hvort leigubifreið hafi verið send 26. og 27. janúar 1974 að Hamarsbraut 11, Kópavogshæli, Grettisgötu 82 og Vesturgötu 24. Fram kom að í bókhaldi Hreyfils hafi komið fram að bifreið hafi verið send að starfsmannahúsi Kópavogshælis báða dagana, að Kópavogshæli 26. janúar og daginn eftir að Grettisgötu 82. Bókað var að búið væri að brenna bókhald Bæjarleiða fyrir árið 1974. Upplýsingar hafi ekki borist frá Borgarbilastöðinni og Bifreiðastöð Reykjavíkur. Þá hafi ekki verið til bókhald fyrir umrætt ár hjá Bifreiðastöð Steindórs, bókhald Nýju-bílastöðvarinnar í Hafnarfirði hafi týnst í flutningum og bókhaldi Bifreiðarstöðvar Hafnarfjarðar fyrir árið 1974 hafi verið fargað.⁷⁴⁵
497. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína þennan dag um að hafa fengið 30 milligrömm af Chloral hjá læknum í stað 15 milligramma. Í staðinn hafi læknirinn tekið hann af Mogadon töflunum en hann hafi verið að taka tvær töflur á kvöldin. Ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa farið út í garð í 15 mínútur.⁷⁴⁶ Þá ritaði hann um bókalestur.⁷⁴⁷
498. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [AH], kunningja Kristjáns Viðars, þennan dag. Tílefni yfirheyrslunnar voru upplýsingar þess efnis að vitnið hafi verið tíður gestur á heimili Kristjáns Viðars að Grettisgötu 82. Aðspurður hvort hann hafi orðið séð eða heyrt eitthvað sem hægt væri að tengja rannsókn málsins sagðist hann ekki muna eftir neinu sérstöku sem hægt væri að setja í samband við þetta mál. Greindi hann frá því að hafa komið nokkrum sinnum á heimilið eftir áramótin 1973, 1974. Nokkuð hafi verið um drykkjuskap og óreglusemi. Mundi hann eftir að hafa séð þar Albert Klahn,

⁷⁴³ Bls. 2375.

⁷⁴⁴ Bls. 2376.

⁷⁴⁵ Bls. 2378.

⁷⁴⁶ Bls. 2136.

⁷⁴⁷ Bls. 2137_A.

Tryggva Rúnar, Sævar og [ViG], leigubifreiðastjóra.⁷⁴⁸ Ber skýrslan með sér engar frekari upplýsingar.

499. Þennan dag var [ÁÞ], vinur Guðmundar Einarssonar, yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglunnar. Fram kom að vitnið hafi verið með Guðmundi á dansleik í Alþýðuhúsinu aðfaranótt 27. janúar 1974. Rámaði hann í að hafa farið af dansleiknum rétt áður en honum var lokið. Þá hafi hann gengið út á Strandgötuna í áttina að Skiphóli og náð þar í leigubifreið sem hafi ekið honum heim.⁷⁴⁹ Ber skýrslan engar frekari nýjar upplýsingar með sér.
500. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína sama dag um að hafa fengið matarsendingu að heiman og bréf frá bróður sínum.⁷⁵⁰
501. Mánudaginn 31. janúar 1977 var [HeG] yfirheyrð í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem orðrétt er bókað: „Mættu er sýnd mynd af Guðmundi Einarssyni, sem birtist í dagblöðum á sínum tíma. Mætta kveðst ekki kannast við hann af myndinni. Hún segir ekki loku fyrir það skotið að hann hafi einu sinni komið ásamt Sævari Ciesielski o.fl. í heimsókn er hún var á Kópavogshælinu. Hún kveðst ekki muna hvenær sú heimsókn kunni að hafa verið, en það geti vel verið kvöldið áður en Guðmundur hvarf. Mættu minnir að þeir hafi þá verið á leigubíl, en veit ekki hvaða bíll það var, eða af hvaða leigubílastöð. Hún segist muna eftir því, að þeir hafi haft orð á því að þeir væru mikið að flýta sér, og stanzað mjög stutt.“ Taldi hún fremur ólíklegt að stúlka sem hafi deilt með henni herbergi á Kópavogshælinu hafi orðið vör við komu mannanna. Sagði vitnið það fráleitt að hún sjálf hafi farið með Sævari og félögum í þetta skipti. Kvaðst hún halda að [JIG] hafi vitað um komu þessara manna. Minnti [HeG] að hún hafi verið stödd á annarri hæð í herbergi [JIG], en hún hafi verið frammi á snyrtiherberginu að mála sig. Orðrétt var bókað: „Mætta segir að herbergi þeirra [LH] hafi verið í kjallara hússins og mennirnir ekki komið þangað í þetta skipti, nema þeir hafi verið búnir að því áður og spurst þar fyrir um sig.“ Kvaðst vitnið ekki geta munað erindi mannanna í þetta skipti. Sagði hún minni sitt allt á reiki þar sem hún hafi verið oft undir áhrifum áfengis á umræddu tímabili.⁷⁵¹ Gat hún ekki munað hvort Sævar hafi komið aftur í heimsókn til hennar eftir miðnætti sama kvöld og áðurgreind heimsókn hafi átt sér stað. Það gæti vel verið þótt hún myndi ekki eftir því. Aðspurð sagði hún fyrri framburð sinn réttan um svarta skyrtu sem Sævar hafi komið með til hennar og beðið hana um að þvo eða henda. Minnti hana að hún hafi tekið eftir litlum blettum í skyrtunni, á brjóstinu og annarri erminni. Sagðist hún ekkert geta sagt til um hvort það hafi verið blóðblettir eða eitthvað annað. Kvaðst hún ekki muna hvenær Sævar hafi komið með skyrtuna en taldi sig muna að það hafi verið um sama leyti og hann hafi komið með hníf með hvítu skafti sem hún hafi áður afhent lögreglunni. Bókað var orðrétt: „Mætta segist ekki muna, hvernig það kom til, en hún muni eftir því, að Sævar hafi haft orð á því, að með hnífnum hefði hann orðið mannsbani, en hann hefði líka tekið það fram, að það hefði

⁷⁴⁸ Bls. 2379.

⁷⁴⁹ Bls. 2391–2382.

⁷⁵⁰ Bls. 2137_A.

⁷⁵¹ Bls. 2383.

skeð erlendis.“ Seinna hafi hann viljað fá hnifinn aftur en hún hafi ekki orðið við þeirri beiðni Sævars.⁷⁵² Greindi hún frá því að enginn almenningssími hafi verið að Kópavogshæli og einungis hafi verið hægt að komast í síma hjá vaktmanni, en hann hafi eingöngu verið notaður af starfsfólki. Sagðist hún ekki viss um að Kristján Viðar hafi nokkru sinni komið með Sævari eða öðrum á Kópavogshælið á þeim tíma sem hún hafi unnið þar, nema þetta eina skipti sem hún hafi getið um.⁷⁵³

502. Sama dag, 31. janúar 1977, ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína um að hafa séð lögreglumenn frá Selfossi frammi á fangelsisganginum. Velti hann því fyrir sér hvað væri um að vera.⁷⁵⁴
503. Þennan dag birtist opnuviðtal í Mánudagsblaðinu við [GuP] undir fyrirsögninni: „Haukur og Kristján eru notaðir af tröðkurunum.“ Í viðtalinu fór [GuP] mikinn um handtökumálið svokallaða sem leiddi til þess að Hauki Guðmundssyni, lögreglumanni í Keflavík, var vikið frá störfum. Orðrétt var haft eftir [GuP]: „Hvernig væri til dæmis, að Kristján Pétursson segði frá kunningsskap sínum og Sævars Ciesielski, sem nú situr inni fyrir morðið á Guðmundi Einarssyni og aðild að drápi Geirfinns. Þeir voru góðir kunningjar og sáust síðast saman daginn, sem Geirfinnur hvarf.“⁷⁵⁵
504. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [LH] 1. febrúar 1977 í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Fram kom að [LH] hafi dvalið í sama herbergi og [HeG] á Kópavogshælinu. Kvaðst hún hafa orðið vör við að náinn kunningsskapur hafi verið á milli Sævars og [HeG] og hann hafi oft komið í heimsókn til hennar, jafnt á nóttu sem að degi. Kvaðst hún ekki muna eftir kvöldinu 26. janúar 1974 eða aðfaranótt 27. janúar sama ár. Gæti hún ekki borið um hvort Sævar hafi þá komið í heimsókn til [HeG].⁷⁵⁶
505. Sama dag var [ViG] yfirheyrður vegna málsins á skrifstofu rannsóknarlögreglunnar. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kom að hann hafi bent á framburð sinn hjá ávana- og fíkniefnadómstólnum í sambandi við utanferðina með Sævari í janúar 1974 og staðfest þar rétt eftir sér haft um atburðarásina. Orðrétt var bókað: „Í þeim framburði kemur það fram, að mætti hafi ekið Sævari og félögum hans, bæði á undan og eftir þá för, en tveir dagar, 26. og 27. janúar, falli alveg út úr þeirri mynd. Mætti kveðst ekki treysta sér til að skýra það nú hvernig á því stendur að eyða myndast í þessa tvo daga. Hann getur þess helst til, að hann hafi reynt að forðast að keyra þessa menn og láta þá ná í sig þegar mikið var að gera á stöðinni.“⁷⁵⁷ Í skýrsluna var bókað að Hreyfill hafi þennan dag tekið saman bókaða túra vitnisins umrædda daga. Þar hafi meðal annars komið fram að vitnið hafi farið alls tólf ferðir í starfsmannahúsið í Kópavogi og enn fremur að Grettisgötu 82, klukkan 07:00 á morgni 27. janúar 1974. Kvaðst [ViG] ekki muna lengur eftir þessum ferðum. Taldi hann ólíklegt að hann hafi farið allar þessar ferðir að Kópavogshælinu, taldi hann

⁷⁵² Bls. 2384.

⁷⁵³ Bls. 2385.

⁷⁵⁴ Bls. 2137_A.

⁷⁵⁵ Bls. 2144–2145.

⁷⁵⁶ Bls. 2386.

⁷⁵⁷ Bls. 2388.

líklegra að verið væri að ítreka við hann skilaboð um að koma þangað. Mundi hann ekki eftir ferðinni að Grettisgötu.⁷⁵⁸ Kvaðst [ViG] hafa velt þessu máli mikið fyrir sér, sérstaklega þar sem hann hafi þekkt þá menn sem bendlaðir væru við málið. Sagðist hann ekki hafa heyrt neitt það á tali manna sem væri hægt að setja í samband við hvarfið á Guðmundi. Kvaðst hann ekki hafa séð byssusting í fórum Kristjáns Viðars en ráma í að hann hafi keypt sér dolk í versluninni Ellingsen. Kvaðst hann ekki hafa séð hníf í fórum Sævars.⁷⁵⁹ Seinna sama dag var [ViG] aftur tekinn til skýrslutöku hjá lögreglu og spurður hvort hann hafi haldið dagbók yfir akstur á leigubifreiðinni. Kvaðst hann ekki vanur að halda dagbók en hafi haldið utan um þá túra sem hann hafi farið þar sem hann hafi ekið leigubifreið föður síns. Hafi hann notað færslurnar í uppgjöri þeirra á milli en taldi útilokað að þær væru til yfir áðurgreint tímabil, það er 26. og 27. janúar 1974.⁷⁶⁰

506. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína þennan dag um að hafa beðið um viðtal við Sigurbjörn Víði. Hann hafi ekki fengið að fara út í garð þennan dag vegna anna hjá fangavörðum.⁷⁶¹
507. Miðvikudaginn 2. febrúar 1977 var bókað í dagbók fangelsisins klukkan 15:30 að Gísli Guðmundsson, rannsóknarlögreglumaður, hafi hringt og spurt um Sævar. Lét færsluritari þess getið að hann hafi tjáð Gísla að Sævar hafi verið fluttur í Hegningarhúsið. Fram kom að Gísli hafi látið undrun sína í ljós í símtalinu og spurt hver stjórnaði flutningunum. Bókað var að Gísla hafi verið bent á að ræða við Örn.
508. Fimmtudaginn 3. febrúar 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að klukkan 17:00 hafi verið hringt á Litla-Hraun fyrir Tryggva Rúnar, en hann hafi viljað biðja tiltekinn fangavörð um að endurnýja fyrir sig happdrættismiða eins og hann hafi áður gert. Var skilaboðunum komið á framfæri.⁷⁶²
509. Bókað var í dagbók Hegningarhússins þennan dag að Örn Höskuldsson hafi hringt klukkan 15:50 og beðið um að brýnt yrði fyrir vaktmönnum yfir Kristjáni Viðari að þeir töluðu ekkert við hann og gættu að því að hann og Sævar gætu ekki haft samband sín á milli. Lét færsluritari þess getið að hann hafi gefið Gunnlaugi Briem, sakadómara, vottorð að hans beiðni um að Sævar hafi verið látinn á klefa númer tíu að fyrirmælum Arnar.⁷⁶³
510. Þennan dag, 3. febrúar 1977, birtust fréttir af Geirfinnsmálinu á forsíðum allra blaða á Íslandi ásamt andlitsmyndum af Sævari, Kristjáni Viðari, Guðjóni og Erlu. Fram kom að sakadómur Reykjavíkur hafi haldið tveggja og hálfur klukkustundar langan fund með fréttamönnum síðdegis 2. febrúar 1977. Á fundinum voru viðstaddir rannsakendur Geirfinnsmálsins ásamt Karli Schütz, Halldóri Þorbjörnssyni yfirsakadómara, Erni Höskuldssyni auk túlka. Greint var frá því að rannsókn málsins væri að lokum komin og málið yrði væntanlega sent ríkissaksóknara fyrir lok næstu

⁷⁵⁸ Bls. 2389.

⁷⁵⁹ Bls. 2390.

⁷⁶⁰ Bls. 2391.

⁷⁶¹ Bls. 2137_A.

⁷⁶² Dagbók nr. 6, bls. 101.

⁷⁶³ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 21.

viku. Á fundinum hafi verið skýrt frá gangi rannsóknarinnar og rakinn aðdragandinn að morði Geirfinns. Var sú atvikalýsing birt í flestum blöðum. Í *Alpýðublaðinu* var birt frétt undir fyrirsögninni: „Geirfinnsmálið upplýst: Þrír piltar hafa játað á sig morðið.“ Rakinn var aðdragandinn að morði Geirfinns, eins og honum hafði verið lýst á blaðamannafundinum. Fram kom að Sævar hafi nálgast Geirfinn í Klúbbinum 17. nóvember 1974 í þeim tilgangi að ræna hann. Hann hafi hætt við þegar Geirfinnur hafi kynnt sig, en Sævar hafi talið hann vera „Geira frá Keflavík“ sem hann hafði heyrt um að seldi spíra. Sævar hafi þá kynnt sig sem Magnús Leópoldsson og sóst eftir því að kaupa spíra af Geirfinni. Fram kom að Geirfinnur hafi verið talsvert ölvaður og því mögulega misskilið Sævar og talið hann vera spírasöllumann. Geirfinnur hafi látið Sævar fá nafn sitt og heimilisfang og þeir ákveðið að Sævar myndi hafa samband við hann síðar. Fram kom að 19. nóvember 1974 hafi Erla og Sævar tekið bifreið á leigu hjá bifreiðaleigu Geysis. Enginn samningur hafi verið gerður heldur hafi afgreiðslumanninum verið greiddar 5.000 krónur undir borðið. Rakið var að Kristján Viðar hafi viðurkennt að hafa hringt í Geirfinn úr Hafnarbúðinni og samtal þeirra hafi verið eftirfarandi: „Geirfinnur: „Er Maggi þarna?“ Kristján Viðar: „Við erum hér.“ Geirfinnur: „Ég er búinn að koma í Hafnarbúðina, en ég kem þá aftur.“ Þá kom fram að framburður vinnufélaga Geirfinns um að Geirfinnur hafi sagt skynsamlegra að fara vopnaður á stefnumótið hafi verið staðfestur. Rakið var að Sævar hafi sagt Erlu að fara á puttanum til Reykjavíkur þar sem þeir hafi þurft á plássi hennar að halda í bifreiðinni undir lík Geirfinns.⁷⁶⁴ Fram kom að rannsakendur teldu að ekki hafi verið um fyrirfram skipulagt morð að ræða. Upplýstu rannsakendur um að sakborningarnir hafi viðurkennt að það hafi verið samantekin ráð hjá þeim að bendla fjórmenningana við málið.⁷⁶⁵ Sama dag birtist frétt í *Vísi* undir fyrirsögninni: „Börðu Geirfinn til bana þegar hann reyndi að komast undan – Fjórmenningarnir sem settir voru í varðhald lýstir saklausir.“ Fram kom að Schütz hafi tekið fram á blaðamannafundinum að ef til vill vildu morðingjarnir ekki að líkið myndi finna vegna þess hversu illa útleikið það væri eða þá í þeirri von um að fá hagstæðari meðferð fyrir dómi. Hins vegar lægju fyrir játningar fimm manns, þar af þriggja, sem hafi tekið þátt í morðinu sjálfu. Enginn vafi léki á þátttöku þeirra í glæpnum.⁷⁶⁶ Inn í blaðinu var önnur frétt undir fyrirsögninni: „Þýskar aðferðir“. Hermdu heimildir blaðsins að Schütz hafi beitt sér fyrir því að fangarnir færu í ökuferðir um borgina ásamt óeinkennisklæddum lögreglumönnum. Slík hlé á algjörri einangrun hafi gefið mjög góða raun og fangarnir reynt samstarfsfúsari á eftir.⁷⁶⁷ Á forsíðu *Tímans* var fyrirsögnin: „Banamenn Geirfinns Einarssonar: Þröngur hópur afbrotamanna sem einskis svífast til þess að komast yfir peninga.“ Frekari fréttir um lausn Geirfinnsmálsins voru inni í blaðinu.⁷⁶⁸ Þar var aðdragandinn að morðinu rakinn nánar og orðrétt kom fram: „Schütz sagði varðandi komu Kristjáns og Sævars inn í Hafnarbúðina, að það væri með ólíkindum, að enginn í Hafnarbúðinni hefði tekið sérstaklega eftir þeim tveimur, þar eð annar væri lítill að

⁷⁶⁴ Bls. 2157.

⁷⁶⁵ Bls. 2158.

⁷⁶⁶ Bls. 2160.

⁷⁶⁷ Bls. 2161.

⁷⁶⁸ Bls. 2162.

vexti en hinn mjög stór. Í búiðinni hefði Sævar keypt sígarettur handa Erlu og súkkulaði, sem er sannað að hann hafi afhent henni.⁷⁶⁹ Í frétt með fyrirsögninni: „Geirfínnur þekkti ekki Magnús Leópoldsson í sjón“ kom fram að á fundinum hefði Schütz bent á að með því að nefna sig Magnús Leópoldsson hafi Sævar tekið á sig mikla áhættu sem sýndi best hversu „kaldur“ hann væri.⁷⁷⁰ Þá var birt frétt í Tímanum með fyrirsögninni: „Bardagaþrekið í lamasessi.“ Aðspurður hvers vegna Guðjón hafi ekki verið úrskurðaður í gæsluvarðhald þegar hann hafi fyrst komið til yfirheyrslu hafi Örn sagt erfitt að svara spurningunni en bardagaþrekið hafi verið í lamasessi. Um þetta leyti hafi fjórmeningunum nýlega verið sleppt úr haldi og fjölmiðlar hafi verið mjög gagnrýnir á þá ákvörðun. Þá hafi þeir ekki alveg verið vissir um þátt Guðjóns í málinu. Á sama stað var frétt með fyrirsögninni: „Ekki margt jákvætt við frumrannsóknina.“ Aðspurður hvort Keflavíkurrannsóknin hafi verið vænleg til árangurs kvaðst Schütz ekki sjá margt jákvætt við þá rannsókn. Lýsti hann furðu sinni á viðtölum rannsakenda við sjáendur. Þá hafi leirmyndin fremur verið til þess fallin að villa um fyrir rannsókninni heldur en hitt.⁷⁷¹ Á forsíðu Morgunblaðsins var viðtalsfrétt við Ólaf Jóhannesson, dómsmálaráðherra undir fyrirsögninni: „...martröð er létt af þjóðinni.“ Vildi hann þakka sérstaklega starfshópnum sem hafi unnið að rannsókn málsins og taldi þá hafa unnið ákaflega vel og að martröð hafi verið létt af þjóðinni. Orðrétt var haft eftir honum: „Það hefði verið óskemmtilegt, ef málið hefði ekki upplýstst. Þá hefðu að minnsta kosti fjórir menn og kannski fleiri verið tortryggðir allt sitt líf, legið undir grun. Það er ljótur leikur. En mér er efst í huga þakklæti til mannanna, sem unnið hafa að þessu og sérstaklega Karls Schütz, þýzka sakamálasérfræðingsins.“⁷⁷² Þennan dag birtust fréttir í Morgunblaðinu um blaðamannafundinn. Undir fyrirsögninni: „Aldrei kynnst jafn duglegum en lágt launuðum lögreglumönnum“ var frétt um ummæli Karls Schütz um íslenska starfsbræður sína. Fram kom að Örn Höskuldsson hafi verið rannsóknarstjóri, lögreglumennirnir Eggert Bjarnason, Rúnar Sigurðsson og Jónas Bjarnason hafi haft sérstaka umsjón með Sævari. Haraldur Árnason, lögreglumaður, hafi haft umsjón með Kristjáni Viðari, Grétar Sæmundsson hafi haft umsjón með Guðjóni og Sigurbjörn Víðir Eggertsson hafi haft umsjón með Erlu. Þá hafi Eggert einnig haft umsjón með [SÓH], en hann hafi þó aldrei setið í gæsluvarðhaldi. Þá kom fram að Ívar Hannesson hafi unnið að því að undirbyggja framburði einstakra manna.⁷⁷³ Önnur frétt um sama efni birtist í Morgunblaðinu undir fyrirsögninni: „Engin Mafia heldur þröngur hópur venjulegra glæpamanna – sagði sakamálafræðingurinn Schütz.“ Í fréttinni komu fram lýsingar Schütz á rannsóknaraðferðum. Í upphafi hafi verið reynt að leysa málið utan við sakborningana þar sem þeir hafi margsinnis verið staðnir að lygum. Leitað hafi verið að vitnum fyrir utan, en eftir tveggja mánaða vinnu hafi þeir gefist upp á þessari aðferð. Um tvö ár hafi þá verið liðin frá atburðinum og greinilegt að fólk myndi lítið frá þessum tíma. Auk þess hafi rannsakendur rekið sig á að margir þeir sem Sævar og félagar hafi

⁷⁶⁹ Bls. 2165.

⁷⁷⁰ Bls. 2164.

⁷⁷¹ Bls. 2163.

⁷⁷² Bls. 2167.

⁷⁷³ Bls. 2169.

umgengist hafi ekki verið sterkir á svellinu á ýmsum sviðum og framburðir þeirra því komið að litlu gagni. Orðrétt var haft eftir Karli Schütz: „Eftir tvo mánuði breyttum við alveg um og einbeittum okkur að sakborningunum. Við beittum sömu aðferðum og beitt er í Þýzkalandi, en þó auðvitað innan ramma laganna. Við fundum nokkur föst atriði, sem við gátum borið á milli og samprófað sakborningana. Við þurftum ætíð að vera á varðbergi því þau Kristján Viðar, Sævar og Erla reyndu hvað eftir annað að villa um fyrir okkur, og voru þau þá oft slóttug.“ Síðar í fréttinni var haft eftir Schütz að þegar Guðjón hafi verið handtekinn vegna framburðar sakborninganna hafi fyrsta örugga vitnið komið í málið.⁷⁷⁴

511. Þennan dag birtist frétt á forsíðu Tímans undir fyrirsögninni: „Hefði hiklaust átt að setja á stofn rannsóknarnefnd þremur dögum eftir hvarf Geirfinns – segir Karl Schütz vestur-þýzki sakamálafræðingurinn.“ Orðrétt var haft eftir Schütz: „Ég tel hiklaust að rétt hefði verið að setja á stofn rannsóknarnefnd í Geirfinnsmálinu, þegar u.þ.b. þrír dagar voru liðnir frá hvarfi Geirfinns, enda mátti þá ætla, að hér væri um morðmál að ræða, sagði vestur-þýzki sakamálasérfræðingurinn Karl Schütz í samtali við Tímann í gær.“ Í fréttinni kom fram að Karl Schütz héldi af landi brott daginn eftir. Sama dag birtist frétt í Þjóðviljanum undir fyrirsögninni: „Geirfinnsmálið: Engir lausir endar lengur, segir yfirsakadómari í Reykjavík – því eru ekki allir sammála.“ Í fréttinni voru rakin nokkur atriði í Geirfinnsmálinu sem blaðamenn Þjóðviljans töldu veigamikil og væru óupplýst í málinu. Fram kom að þegar umrædd atriði hafi verið borin undir Halldór Þorbjörnsson yfirsakadómara hafi hann svarað á þá leið að engir endar væru lausir í málinu og aðeins væri eftir að fullbúa það til afhendingar ríkissaksóknara. Orðrétt sagði í lok fréttarinnar: „Leikmönnum sýnist að of mörgum spurningum sé ósvarað í þessu máli til þess að segja að því sé lokið.“⁷⁷⁵ Á baksíðu Morgunblaðsins var birt frétt undir fyrirsögninni: „[GSig], kona Geirfinns Einarssonar: „Oki af mér létt.““ Fram kom að hún hafi þurft að verja börnin fyrir sorpblaðamennsku um að Geirfinnur hafi staðið í glæpsamlegu athæfi, svo sem smygli og spírasölu. Meðal annars vegna þess fagnaði hún niðurstöðum rannsóknarinnar sem hafi hreinsað Geirfinn af öllum slíkum gróusögum.⁷⁷⁶ Í sama blaði var birt frétt undir fyrirsögninni: „Mál fjórmeninganna: Þrjú vitni báru á þá sakir og Hæstiréttur staðfesti ætíð gæzluvarðhaldsúrskurðina.“ Fram kom að á blaðamannafundi sakadóms í vikunni hafi komið fram að Erla, Sævar og Kristján Viðar hafi í upphafi árs 1975 verið ásátt um að bera sakir á fjórmeningana ef Geirfinnsmálið kæmi upp á yfirborðið, enda hafi þeir þá þegar verið bendlaðir við málið í kjaftasögum sem hafi gengið um borgina. Hafi þau hist þrisvar til að samræma framburðinn og skáldað sögu um að fjórmeningarnir hafi ætlað að eiga viðskipti við Geirfinn um spíra í Keflavík.⁷⁷⁷

⁷⁷⁴ Bls. 2171.

⁷⁷⁵ Bls. 2180.

⁷⁷⁶ Bls. 2181.

⁷⁷⁷ Bls. 2182.

512. Laugardaginn 5. febrúar 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að klukkan 10:45 hafi Guðsteinn læknir komið og rætt við Tryggva Rúnar meðal annarra til klukkan 12:00.
513. Fyrir liggur upplýsingaskýrsla rituð af Gísla Guðmundssyni þennan dag vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Fram kom að Ármann Kristinsson, sakadómari, hafi óskað eftir því að ljósmyndir af ákærðu og Guðmundi yrðu látnar liggja frammi á þeim leigubifreiðastöðvum í Hafnarfirði sem hafi fargað bókhaldi sínu fyrir árið 1974, ef það yrði til glöggvunar fyrir bifreiðastjóra stöðvanna um að hafa farið að Hamarsbraut 11 eða ekið þessum mönnum eitt eða annað. Bókað var að það hafi verið gert og myndu ljósmyndirnar liggja þar frammi í nokkra daga. Á sama stað bókaði Gísli um ferð sína að Hamarsbraut 11 ásamt Jóhannesi Jónssyni, rannsóknarlögreglumanni í Hafnarfirði. Þar hafi þeir rætt við eigendur að kjallara og fyrstu hæðar hússins, en þau hafi flutt þangað 15. mars 1974.⁷⁷⁸ Fram kom að þeir hafi fengið að líta á húsaskipan. Greindu eigendur frá því að timburgólf væri á milli hæða og fremur hljóðbært í húsinu. Orðrétt var bókað: „[Á]reiðanlega hefði vel heyrst upp, þegar gleðskapur eða átök áttu sér stað í kjallaranum.“ Vissu eigendur hússins ekki til annars en að aðeins einn lykill hafi verið til að útihurðarlæsingunni á kjallaranum.⁷⁷⁹
514. Sunnudaginn 6. febrúar 1977 ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína um samtal sitt við Gunnar Guðmundsson. Hann hafi spurt Gunnar um hvenær hann kæmist austur og fengið þær upplýsingar að málið yrði tekið fyrir um miðjan mánuðinn, svo hann gæti ekki búist við því fyrr en í byrjun maí.⁷⁸⁰
515. Mánudaginn 7. febrúar 1977 ritaði Gísli upplýsingaskýrslu vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Fram kom að hnífsblað það sem [HeG] hafi borið um að Sævar hafi beðið sig að geyma hafi verið rannsakað hjá Glæpamálastofnuninni í Wiesbaden í september 1976, en ekkert hafi komið út úr því. Bókað var að um miðjan janúar 1977 hafi doktor Kissling upplýst um að hnífsblaðinu hafi verið hent þar sem það hafi enga þýðingu haft fyrir rannsókn málsins.⁷⁸¹
516. Sama dag ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um gengi íslenska handboltalandsliðsins.⁷⁸²
517. Þriðjudaginn 8. febrúar 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 19:30 að sending hafi borist Tryggva Rúnari frá [ÓmL] bróður hans sem hafi tekið til baka hljómplötu og bréf.⁷⁸³ Klukkan 20:15 var bókað að [ÓmL] bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með tvo íspinna fyrir hann.⁷⁸⁴
518. Þennan dag var [PRE] yfirheyrður sem vitni vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem bókað er að tilefnið sé frásögn Tryggva Rúnars um atburðinn að Hamarsbraut 11 þegar Guðmundi hafi verið

⁷⁷⁸ Bls. 2392.

⁷⁷⁹ Bls. 2392.

⁷⁸⁰ Bls. 2188_A.

⁷⁸¹ Bls. 2393.

⁷⁸² Bls. 2188_A.

⁷⁸³ Dagbók nr. 6, bls. 109.

⁷⁸⁴ Dagbók nr. 6, bls. 110.

ráðinn bani. Vísaði vitnið á framburð sinn hjá rannsóknarlögreglunni 29. nóvember 1976 um sama efni. Kvaðst hann muna vel eftir samtalinu og sagði [HFE] hafi verið vitni að því. Enginn þeirra hafi verið undir áhrifum í umrætt sinn, hvorki áfengis né lyfja. Samtalið hafi farið fram um klukkan 20:00 í klefa númer 39 á fyrstu hæð Litla-Hrauns. Kvaðst [PRE] hafa spurt Tryggva Rúnar um málið þar sem hann hafi verið nýkominn úr yfirheyrslum. Fannst honum Tryggvi Rúnar ekki tregur til að ræða um málið og fundist hann segja þeim sannleikann. Kvaðst vitnið muna eftir því að Tryggvi Rúnar hafi sagst hafa slegið Guðmund niður og síðan hafi Sævar sparkað í höfuð hans þar sem hann hafi legið á gólfinu. Guðmundur hafi verið að reyna að rísa á fætur þegar Sævar hafi sparkað í höfuð hans og það hafi orðið honum að bana. Minntist vitnið þess ekki að Tryggvi Rúnar hafi sérstaklega skýrt frá þætti Kristjáns Viðars í málinu að öðru leyti en því að hann hafi verið viðstaddur. Mundi hann ekki eftir því að Tryggvi hafi tilgreint ástæðu fyrir árásinni á Guðmund. Minnti vitninu að Tryggvi hafi haft orð á því að þeir hafi dregið líkið inn í einhvern skáp. Í kjölfarið hafi þeir orðið svo skelkaðir að þeir hafi tekið inn LSD töflur. Tryggvi Rúnar hafi greint frá því að hafa orðið svo ruglaður eftir töflurnar að hann myndi ekki eftir því hvað þeir hafi gert við líkið, en rámaði eitthvað í að hafa farið með það í jeppa. Orðrétt var bókað eftir vitninu: „[Tryggvi Rúnar] hafi síðan alveg gleymt þessu máli og ekkert verið að hugsa um það, fyrr en hann var tekinn og farið að yfirheyrja hann um það, þá hafi þetta rifjast upp smátt og smátt.“ Aðspurður kvaðst [PRE] muna eftir að Tryggvi Rúnar hafi eitthvað talað um að líklega tvær stúlkur hafi verið viðstaddar, en ekki nefnt þær á nafn. Mundi vitnið ekki eftir því að minnst hafi verið á hníf í sambandi við þennan atburð. Bókað var í skýrsluna að vitnið hafi enn ekki komist að því hverjir hafi setið fyrir honum og ráðist á hann í Keflavík 8. október 1976. Kvaðst hann gruna að árásin hafi verið að undirlagi Tryggva Rúnars vegna þess að hann hafi gefið lögreglunni upplýsingar um Tryggva Rúnar.⁷⁸⁵ Var vitnið nokkuð visst um að Tryggvi Rúnar hafi rætt málið við fleiri fanga á Litla-Hrauni enda hafi þetta ekki verið mikið launungarmál hjá honum. Í framhaldinu var tekin skýrsla af [HFE]. Minnti hann að það hafi verið í júlí eða ágúst 1976 á Litla-Hrauni sem hann hafi heyrt Tryggva Rúnar ræða um atburðinn þegar Guðmundi var ráðinn bani. Orðrétt var bókað: „Mætti segir að frásögn hans af því hafi verið mjög ruglingsleg og erfitt að henda reiður á hvað raunverulega gerðist.“ Sagði hann Tryggva hafa rætt frjállega um málið og spurt hvað hafi verið ritað um það í blöðum. Bókað var orðrétt í skýrsluna: „Mætti segist hafa heyrt það á Tryggva að hann teldi sig vera saklausan í málinu og jafnvel að þarna væri um að ræða samsæri gegn sér. Hann hafi t.d. haldið því fram, að flutningar á líki Guðmundar væri algjört rugl hvað hann sjálfan snerti. Það hafi helst verið á honum að skilja að hér væri á ferðinni eitt allsherjar rugl.“ Mundi vitnið eftir því að Tryggvi hafi sagst óskað þess heitast að lík Guðmundar fyndist þar sem hann hafi verið sannfærður um að þannig yrði hann hreinsaður af verknaðinum. Kvaðst vitnið hafa skynjað það að Tryggvi Rúnar kenndi Kristjáni Viðari um að hafa flækt sér í málið. Bókað var að skýrsla [PRE] hjá lögreglu hafi verið lesin upp fyrir vitninu. Sagði vitnið framburðinn vera helber ósannindi. Mundi hann eftir því að hafa verið inni á klefa með þeim en þar

⁷⁸⁵ Bls. 2395.

hafi þessi mál alls ekki verið rædd líkt og [PRE] hafi grein lögreglunni frá. Tilefnið hafi verið sáttafundur milli þeirra tveggja, en [PRE] hafi verið mjög hræddur við Tryggva Rúnar. Hafi Tryggvi lýst því yfir að hann þyrfti ekki að vera hræddur því hann myndi láta hann í friði. Kvaðst vitnið ekki vita hvers vegna [PRE] hafi verið að spinna þessa sögu, en það kæmi honum ekki á óvart.⁷⁸⁶

519. Fyrir liggur upplýsingaskýrsla dagsett sama dag, 8. febrúar 1977, rituð af Gísla vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Fram kom að nokkrar skýrslur hafi komið fram eftir að sakadómarnir þrír hafi fengið málið til meðferðar, þar á meðal skýrsla, rituð af Sigurbirni Víði í Vestmannaeyjum um yfirheyrslu 26. nóvember 1976 yfir [LV]. Í upplýsingaskýrsluna var bókað að [LV] hafi borið um heimsókn sína að Grettisgötu 82 ásamt unnustu sinni, [ISd] og [HV], bróður sínum. Þar hafi verið staddir Kristján Viðar, Tryggvi Rúnar, Albert Klahn og Sævar. Fram kom að [LV] hafi greint frá því að hópurinn hafi ætlað í Klúbbinn, en enginn komist inn nema Sævar. Þá hafi hinir farið að Sólheimum 27 til [DanH] og [EIEI], en ekki fengið þar inngöngu. Hafi hann haldið því fram að lögreglan hafi komið skömmu síðar og þeir þá forðað sér í burtu. Fram kom að kannað hafi verði með útkall hjá lögreglunni 27. janúar 1974 og aðfaranótt 28. janúar að Sólheimum 27 en ekkert hafi verið skráð. Bókað var að ekki væri óhugsandi að lögreglan hafi verið þar í öðrum erindagjörðum.⁷⁸⁷
520. Miðvikudaginn 9. febrúar 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sigurbjörn Víðir hafi komið klukkan 08:00 og talað við Tryggva Rúnar. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi farið klukkan 09:05.⁷⁸⁸ Klukkan 13:15 var bókað að Ívar Hannesson vantaði aðstöðu í horninu til að tala við Tryggva Rúnar í um 30 mínútur. Klukkan 13:30 var bókað að Ívar hafi tekið Tryggva Rúnar til skýrslutöku í horninu. Klukkan 14:45 var bókað að skýrsla hafi verið undirrituð í horninu og Tryggvi Rúnar hafi verið færður inn á klefa sinn. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um skýrslutökuna. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fram til viðtals við Hilmar Ingimundarson, réttargæslumann sinn, klukkan 18:45. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið færður aftur inn á klefa sinn.⁷⁸⁹ Bókað var að bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu til hans klukkan 22:20.⁷⁹⁰
521. Þennan dag var [PRE] aftur tekinn til yfirheyrslu hjá lögreglu og borinn undir hann framburður [HFE]. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna og kvaðst [PRE] halda fast við það sem hann hafi sagt í skýrslu sinni hjá lögreglu 8. febrúar 1977. Rétt væri hjá [HFE] að frásögn Tryggva Rúnars hafi verið ruglingsleg á köflum, en hann hafi rakið nokkuð atburðarásina í sambandi við Guðmund.⁷⁹¹
522. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir upplýsingaskýrsla, dagsett þennan dag, rituð af Gísla, um akstursleiðir [ViG], leigubifreiðastjóra, dagana 26. og 27. janúar 1974. Orðrétt var bókað: „Í fyrstu var talið að [ViG] hafi verið pantaður nokkrum sinnum að

⁷⁸⁶ Bls. 2398.

⁷⁸⁷ Bls. 2399.

⁷⁸⁸ Dagbók nr. 6, bls. 110.

⁷⁸⁹ Dagbók nr. 6, bls. 111.

⁷⁹⁰ Dagbók nr. 6, bls. 112.

⁷⁹¹ Bls. 2399.

Starfsmannahúsi Kópavogshælis og á Grettisgötu 82, en þegar grannt er skoðað, þá hefur hann ekki verið sendur á þessa staði á áðurgreindum tíma.⁷⁹² Í annarri upplýsingaskýrslu, dagsettri sama dag, kom fram yfirlit yfir bókaða túra að starfsmannahúsi Kópavogshælis, Kópavogshæli og Grettisgötu 82 á fyrrgreindum tíma. Bókað var að kalla þyrfti fyrir alla þá leigubifreiðastjóra sem ættu í hlut.⁷⁹³

523. Meðal rannsóknargagna liggur bréf frá Gunnlaugi Briem, sakadómara í Reykjavík, dagsett þennan dag, 9. febrúar 1977, til Halldórs Þorbjörnssonar, yfirsakadómara í Reykjavík. Ritaði Gunnlaugur um að hafa fengið Guðmundarmálið úthlutað 15. desember 1976 sem dómsformaður en meðdómsmenn yrðu Ármann Kristinsson og Haraldur Henrysson. Ritaði hann um að við yfirlestur málgagna hafi komið í ljós að mjög skorti á að málið væri nægilega rannsakað.⁷⁹⁴ Rakti Gunnlaugur hvar ákærðu voru vistuð þegar málskjölin hafi verið afhent. Tryggvi Rúnar hafi síðan verið fluttur frá Litla-Hrauni í Síðumúlafangelsið 14. janúar 1977, að fyrirmælum Arnar Höskuldssonar. Ritaði Gunnlaugur um að hafa beðið um að Tryggvi yrði vistaður í Hegningarhúsinu en því hafi ekki verið sinnt. Erla hafi verið látin laus úr gæsluvarðhaldi 22. desember 1976, en hann ekki frétt af því fyrir en fimm dögum síðar er hann hafi lesið um það í blaði. Sævar hafi verið fluttur í Hegningarhúsið 31. janúar 1977, án hans vitneskju, í klefa við hliðina á Kristjáni Viðari. Þá hafi hann frétt af sjálfsvígsvakt yfir Kristjáni Viðari á skotsþónum.⁷⁹⁵ Vísaði Gunnlaugur í bréf sem honum hafi borist frá Valdimar Guðmundssyni, yfirfangaverði í Hegningarhúsinu, þar sem fram hafi komið að hann hafi bent Erni Höskuldssyni á klefa í hinum enda Hegningarhússins til að vista Sævar í, en því hafi ekki verið sinnt. Í bréfinu hafi komið fram að hljóðbært væri í Hegningarhúsinu og heyrst gæti á milli klefa. Ritaði Gunnlaugur um að hafa reynt að leita skýringa á þessu tiltæki, en ekki fengið og tilraunir til að fá þessu breytt hafi reynst árangurslausar. Orðrétt ritaði Gunnlaugur: „Síðdegis í gær hringdi Jónas Bjarnason, rannsóknarlögreglumaður, til mín og beindi þeirri fyrirspurn til mín frá Sævari Marinó, sem hann hafði þá samdægurs talað við, hvenær dómsyfyrirheyrslur hæfust í máli hans. Ég veit ekki hvað þeim Jónasi og Sævari Marinó hefur farið á milli, en samtal þetta fór fram án minnar vitundar og mér er sagt, að yfirheyrslum í „Geirfinnsmáli“ sé lokið, svo sem áður greinir.“ Ritaði Gunnlaugur um að fleiri atriði mætti týna til sem vörpuðu ljósi á vinnuskilyrði málsins. Orðrétt ritaði hann: „Af ofanskráðu ætti að vera ljóst, að mál þetta er komið á mjög alvarlegt stig. Rannsókn þess hefur þegar tafist af framangreindum orsökum og getur ekki haldið áfram við þessar aðstæður. Þarf að fá skýr svör um það þegar, hvort fela á dómurum málsins forræði fanganna á meðan á rannsókn málsins stendur, en ætlunin er að hafa þá í einangrun á meðan og leyfa ekki samtöl við þá, nema leyfi komi sérstaklega hverju sinni.“⁷⁹⁶
524. Þennan dag voru yfirheyrðir átta leigubifreiðastjórar í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar Einarssonar. Fyrir liggja skýrslur um yfirheyrslurnar. Enginn

⁷⁹² Bls. 2400.

⁷⁹³ Bls. 2401.

⁷⁹⁴ Bls. 2192.

⁷⁹⁵ Bls. 2193.

⁷⁹⁶ Bls. 2194–2195.

- þeirra mundi eftir leiguakstri 26. og 27. janúar 1977. Var þeim sýndar ljósmyndir af ákærðu í málinu og könnuðust tveir þeirra við að hafa ekið Tryggva Rúnari nokkur skipti.⁷⁹⁷ Bera skýrslurnar engar frekari upplýsingar með sér.
525. Fyrir liggur upplýsingaskýrsla, dagsett 10. febrúar 1977, rituð af Gísla um beiðni Ármanns Kristinssonar, sakadómara, um að kanna hvenær [JIG] og [HeG] hafi verið á vöktum á Kópavogshæli 26. og 27. janúar 1977. Fram kom að bréf hafi borist þennan dag frá skrifstofu ríkisspítalanna með upplýsingum um vaktir þeirra þessa daga.⁷⁹⁸
526. Föstudaginn 11. febrúar 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Jón H. Halldórsson, lögreglumaður í sakadómi, hafi komið með bréf og myndavél til Tryggva Rúnars frá Litla-Hrauni.⁷⁹⁹
527. Þennan dag voru yfirheyrðir tveir leigubifreiðastjórar í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar Einarssonar. Fyrir liggja skýrslur um yfirheyrslurnar. Hvorugur þeirra mundi eftir leiguakstri 26. og 27. janúar 1977.⁸⁰⁰ Bera skýrslurnar engar frekari upplýsingar með sér.
528. Laugardaginn 12. febrúar 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðsteinn læknir hafi rætt við Tryggva Rúnar meðal annarra milli klukkan 09:45 og 10:30. Bókað var að lyfjaskrá hafi verið breytt. Bókað var að [ÓmL], bróðir Tryggva Rúnars, hafi komið með sendingu til hans klukkan 21:20.⁸⁰¹
529. Þennan dag var birt frétt á forsíðu Tímans undir fyrirsögninni: „Guðmundar- og Geirfinnsmál: Að öllum líkindum tekin saman til dóms.“ Haft var eftir Hallvarði Einvarðssyni, vararíkissaksóknara, að honum þætti einsýnt að málin kæmu til dóms saman. Fram kom að ástæðan lægi í augum uppi, tveir sakborningar væru viðriðir bæði málin, Sævar og Kristján Viðar.⁸⁰²
530. Þennan dag var Kristján Pétursson yfirheyrður aftur í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kemur að honum hafi verið kynntur framburður Snorra Sigurjónssonar, lögreglumanns, um að hafa ekið til móts við hann eftir handtöku á Sævari. Mundi hann ekki sérstaklega eftir því en taldi það hugsanlegt. Staðfesti hann að engin átök hafi orðið á milli hans og Sævars við handtökuna.⁸⁰³
531. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína 14. febrúar 1977 um úrslit fótboltaleiks milli Íslands og Póllands.⁸⁰⁴
532. Miðvikudaginn 16. febrúar 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sigurbjörn Víðir hafi komið klukkan 08:15 og farið inn til Tryggva Rúnars samkvæmt beiðni hans um viðtal. Bókað var Sigurbjörn Víðir hafi farið klukkan 08:50.

⁷⁹⁷ Bls. 2402–2409.

⁷⁹⁸ Bls. 2404.

⁷⁹⁹ Dagbók nr. 6, bls. 114.

⁸⁰⁰ Bls. 2408–2409.

⁸⁰¹ Dagbók nr. 6, bls. 116.

⁸⁰² Bls. 2196.

⁸⁰³ Bls. 2410.

⁸⁰⁴ Bls. 2188_A.

Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir. Bókað var klukkan 16:20 að Smári Sigurðsson, rannsóknarlögreglumaður, hafi komið með erindisbréf frá Gunnlaugi Briem, sakadómara, varðandi Tryggva Rúnar, um að hann þurfi sérstakt leyfi hverju sinni til viðtals við lögmann eða aðra.⁸⁰⁵

533. Bókað var í dagbók Hegningarhússins þennan dag Sævar hafi verið sóttur klukkan 09:45 til yfirheyrslu hjá Haraldi Henryssyni, sakadómara. Bókað var að komið hafi verið til baka með Sævar klukkan 12:15. Klukkan 15:00 var bókuð athugasemd í fangelsisdagbókina um að bréf hafi borist frá Gunnlaugi Briem, sakadómara, þess efnis að öllum væru bönnuð viðtöl við Sævar og Kristján Viðar nema með sérstöku leyfi. Bókað var að bannið gildi jafnt um Örn Höskuldsson og þá rannsóknarlögreglumenn sem áður fóru með mál fanganna.⁸⁰⁶
534. Fyrir liggur bréf Gunnlaugs Briem, sakadómara í Reykjavík, til Valdimars Guðmundssonar, yfirfangavarðar í Hegningarhúsinu, dagsett sama dag. Með bréfinu var tilkynnt um að honum, Ármanni Kristinssyni og Haraldi Henryssyni, hafi verið falið mál gegn Kristjáni Viðari og Sævari. Fram kom að viðtöl við Kristján Viðar og Sævar væru ekki leyfð nema með sérstöku leyfi frá dómurum málsins.⁸⁰⁷
535. Fimmtudaginn 17. febrúar 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 12:55 að [ÓmL], bróðir Tryggva Rúnars, hafi sótt tvö bréf frá honum.⁸⁰⁸
536. Þennan dag var [AH] yfirheyrður aftur í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kom að hann hafi verið inntur eftir því hvort eitthvað fleira hafi rifjast upp eftir skýrslu hans hjá lögreglu 30. janúar 1977. Bókað var að honum hafi verið kynnt að [ISd] eiginkona [LV] hafi gefið lýsingu á manni sem hafi verið staddur heima hjá Kristjáni Viðari sunnudagskvöldið 27. janúar 1977. Af lýsingunni að dæma gæti hún átt við vitnið. Tók vitnið undir það með lögreglu, en kvað lýsinguna jafnframt geta átt við [IRB]. Mundi hann ekki eftir þessu tiltekna kvöldi en vissi til þess að hann hafi komið heim til Kristjáns Viðars á þessu tímabili.⁸⁰⁹ Ber skýrslan engar frekari upplýsingar með sér.
537. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [GJS] sama dag, 17. febrúar 1977. Tilefni yfirheyrslunnar var vinskapur hans og Guðmundar Einarssonar. Fram komu upplýsingar um persónu og geðslag Guðmundar. Kvaðst hann kannast við Sævar og Kristján Viðar og bar þeim ekki góða sögu. Kvaðst hann hafa vitað til þess að Kristján Viðar hafi stundum komið í heimsókn til Guðmundar inn í Blesugróf þegar þeir hafi verið saman í barnaskóla.⁸¹⁰ Greindi hann frá því að hafa tekið þátt í leitinni að Guðmundi, en hún hafi hafist þriðjudaginn 29. janúar 1974. Erfitt hafi verið að leita

⁸⁰⁵ Dagbók nr. 6, bls. 122.

⁸⁰⁶ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 29.

⁸⁰⁷ Bls. 2197.

⁸⁰⁸ Dagbók nr. 6, bls. 124.

⁸⁰⁹ Bls. 2410–2411.

⁸¹⁰ Bls. 2412.

- vegna þess að snjór hafi verið á jörðu.⁸¹¹ Þer skýrslan engar nýjar upplýsingar með sér.
538. Sama dag fóru Gísli og Hellert að Grettisgötu 82 og ræddu þar við [IrF], ömmu Kristjáns Viðars. Fyrir liggur samantektarskýrsla um samtalið. Aðspurð hvort hún myndi eftir því að hafa farið í Fossvogskirkjugarð síðastliðið sumar með Kristjáni Viðar og Sævari hafi hún sagst ekki muna eftir því. Hún hafi oft farið í kirkjugarðinn enda væri skyldfólk hennar þar grafið. Innt eftir því hvort hún kannaðist við U-laga járn sem Kristján Viðar hafi borið um að hafa slegið mann óvart í höfuðið með að Grettisgötu 82 hafi hún sagst ekki kannast við slíkt járn, en hafi það verið á heimilinu væri það ekki þar lengur.⁸¹² Þer skýrslan engar frekari upplýsingar með sér.
539. Laugardaginn 19. febrúar 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að [ÓmL] bróðir Tryggva Rúnars hafi komið klukkan 20:05 með sendingu til hans; sælgæti, ávexti, kex og fleira.⁸¹³
540. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [ViG] þennan dag, vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Bókað var í upphafi skýrslunnar að í ljós hafi komið að upplýsingar frá Hreyfli um ferðir hans á leigubifreið 26. og 27. janúar 1974 hafi ekki verið réttar, hann hafi ekki verið skráður fyrir þeim akstursleiðum sem í fyrstu var haldið. Bókað var að hann hafi verið beðinn velvirðingar á mistökunum. Mundi hann ekki eftir neinu sem gæti komið að gagni við rannsókn málsins. Kvaðst hann ekki muna eftir að hafa ekið Kristjáni Viðari, Tryggva Rúnar og Sævari frá Grettisgötu 82 til Hafnarfjarðar með viðkomu í starfsmannahúsi Kópavogshælis þar sem Sævar hafi orðið eftir. Vildi hann þó ekki taka fyrir að það hafi gerst.⁸¹⁴ Þer skýrslan engar frekari upplýsingar með sér.
541. Þennan dag ræddi Gísli Guðmundsson, rannsóknarlögreglumaður, við foreldra Tryggva Rúnars á heimili þeirra. Fyrir liggur samantektarskýrsla um samtalið. Aðspurð hvort Tryggvi Rúnar hafi haldið dagbók eða ætti vasabók frá þeim tíma sem Guðmundur hvarf sögðu foreldrar hans það víst að svo hafi ekki verið.⁸¹⁵
542. Sunnudaginn 20. febrúar 1977 var bókað í fangelsisdagbókina klukkan 15:50 að bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu til hans; ís, bollur og rúmföt.⁸¹⁶
543. Þennan dag var Erla yfirheyrð af Hellert og Gísla vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kom að Erla væri búsett að Hörpugötu 13 og starfaði hjá Bæjarútgerð Reykjavíkur. Bókað var að Erla hafi sagt fyrri framburð sinn um málið vera réttan og hún hafi ekki neinu við hann að bæta. Kvaðst hún reiðubúin að svara öllum spurningum sem lagðar yrðu fyrir hana um einstök atriði málsins. Aðspurð kvaðst hún ekki hafa þekkt Tryggva Rúnar fyrir atburðinn, en hafa séð hann eftir atburðinn að Hamarsbraut 11 og talið þar um sama

⁸¹¹ Bls. 2413.

⁸¹² Bls. 2413.

⁸¹³ Dagbók nr. 1, bls. 130.

⁸¹⁴ Bls. 2413–2414.

⁸¹⁵ Bls. 2415.

⁸¹⁶ Dagbók nr. 1, bls. 131.

mann að ræða. Kvaðst hún ekki muna eftir að hafa séð þarna nema fjóra menn, Sævar, Kristján Viðar, Tryggva Rúnar og þann sem hafi verið vafinn inn í lakið. Taldi hún það nokkuð víst að lakið hafi verið úr rúminu hennar, hvítt með röndum sem hafi verið orðnar daufar af þvotti og notkun. Kvaðst hún ekki hafa séð manninn í lakinu og því ekki geta staðfest hver hann hafi verið. Henni hafi aldrei verið sagt frá því hver hann hafi verið fyrr en við yfirheyrslur í Síðumúlafangelsi. Minnti Erlu að ljós hafi verið í kjallaraíbúðinni þegar hún hafi komið heim um klukkan 03:00 þessa nótt. Kvaðst hún hafa skriðið inn um glugga á þvottahúsinu þar sem hún hafi ekki haft lykil. Var hún alveg viss um að enginn maður hafi þá verið inni í íbúðinni, nema það hafi þá verið hinn látni, sem gæti þá hafa verið í geymsluherberginu inn af þvottahúsinu. Sagðist Erla ekki hafa kveikt ljós í þvottahúsinu. Kvaðst hún ekki hafa verið mikið ölvuð þetta kvöld en mundi ekki hvort hún hafi verið búin að neyta fíkniefna.⁸¹⁷ Hún hafi nokkuð gert af því að reykja hass og tvisvar sinnum tekið inn litla skammta af LSD. Kvaðst hún ekki muna eftir því að einhverjar konur hafi komið að Hamarsbraut 11 umrædda nótt. Tók Erla fram að hún hafi orðið mjög miður sín þegar henni hafi verið það ljóst hvað hafði gerst og af þeim sökum myndi hún illa alla atburðarásina. Kvaðst hún ekki hafa orðið vör við að leigubifreið hafi verið pöntuð að Hamarsbraut 11 þessa nótt. Þá hafi hún ekki orðið vör við að Albert Klahn hafi komið að húsinu. Kvaðst hún hafa orðið vitni að því þegar líkið hafi verið borið út úr húsinu, en Sævar, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi allir hjálpast að við það. Sagðist hún ekki hafa séð bifreiðina sem líkið hafi verið sett í. Kvaðst Erla ekki vita hvert þeir hafi farið með líkið. Orðrétt var bókað: „Ekki kveðst mætta muna eftir því, að mikill hávaði væri í þeim þremmingum, er þeir voru að vefja lakinu utan um manninn, né heldur þegar þeir voru að bera það út. Hún telur að verknaðurinn hljóti að hafa verið búinn að ske, áður en hún kom heim um nóttina. Hún segir húsið vera mjög hljóðbært og alveg útilokað annað en að hún hefði heyrt í þeim, ef átök hefðu orðið á milli þeirra eftir að hún kom heim.“⁸¹⁸ Kvaðst Erla ekki hafa séð hníf eða eggvopn í fórum mannanna, en sagðist stundum hafa séð Kristján með hníf hangandi við beltisól. Mundi hún ekki eftir að blóð hafi verið inni í íbúðinni eftir atburðinn. Minnti hana að hún hafi séð lakið úr rúminu þeirra í ruslatunnunni fyrir utan húsið, en ekki séð það eftir það. Minntist Erla þess að Sævar hafi komið að Hamarsbraut 11 að kvöldi 27. janúar 1974. [ViG] hafi ekið honum og beðið út í bifreiðinni á meðan. Sævar hafi ætlað að fara austur að Gljúfurárholti en hætt við og látið [ViG] fara. Í lok yfirheyrslunnar greindi Erla frá því að Sævar hafi búið hjá henni að Hamarsbraut 11 af og til frá nóvember 1973. Hún hafi ekki átt margar vinkonur á þessum tíma því Sævar hafi sett sig upp á móti því. Hún hafi þó átt góðan kunningsskap við [SigrGu] og hafi farið heim til hennar þegar Sævar var handtekinn vegna fíkniefnamáls.⁸¹⁹ Kvaðst Erla aldrei hafa heyrt Sævar minnast á Guðmund Einarsson, hvorki fyrir atburðinn né eftir hann. Þá sagði hún að aldrei hafi verið rætt um hvarfið á honum þegar fjölmiðlar hafi borið fréttir af því.⁸²⁰

⁸¹⁷ Bls. 2416.

⁸¹⁸ Bls. 2417.

⁸¹⁹ Bls. 2418.

⁸²⁰ Bls. 2419.

544. Þennan dag ræddi Gísli við [EB], föður Guðmundar Einarssonar. Fyrir liggur samantektarskýrsla um samtalið. Aðspurður hvort Guðmundur hafi haldið dagbók eða átt vasabók hafi faðir hans sagt Guðmund ekki hafa haldið neitt slíkt. Þá hafi hann leitað eftir einhverju því sem gæti haft þýðingu fyrir málið en án árangurs. Fram kom að lögreglan hafi ekki áður óskað eftir því að leitað væri í dóti Guðmundar.⁸²¹
545. Mánudaginn 21. febrúar 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að hringt hafi verið í Gunnlaug Briem, sakadómara, fyrir Tryggva Rúnar vegna Guðmundarmálsins. Bókað var að hann byggist við að Tryggvi yrði að vera í Síðumúlafangelsinu út marsmánuð, þá væru línur farnar að skýrast. Annað gæti hann ekki sagt á þessu stigi.⁸²²
546. Þennan dag var [SSA] yfirheyrður í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Fram kom að tilefnið væri það að vitnið þekkti Tryggva Rúnar og Kristján Viðar. Bókað var að vitnið hafi sagst ekki geta gefið neinar upplýsingar í sambandi við Tryggva og Kristján sem skýrt gæti aðild þeirra að morðinu á Guðmundi. Kvaðst hann ekki hafa þekkt Guðmund. Orðrétt var bókað: „Mætti kveðst hafa kynnst Kristjáni, þegar þeir voru saman á Litla Hrauni sennilega á árinu 1975, en Tryggva Rúnari segist hann hafa þekkt eitthvað áður.“ Kvaðst [SSA] hafa verið í Reykjavík þegar Guðmundur hvarf í janúar 1974. Hann hafi þá verið að vinna í fiskbúðinni í Vogaveri. Hann hafi þá þekkt Tryggva Rúnar og stundum lent með honum á fylleríi. Orðrétt var bókað: „Mætti telur sig muna eftir því hvar hann var um helgina þegar Guðmundur hvarf. Hann segist þá hafa verið að skemmta sér með kunningja sínum, sem heiti [GaE] og átti þá heima í Njörvasundi 40. Þetta segist mætti muna vegna þess, að [GaE] hafi verið í skóla með Guðmundi Einarssyni og þeir hafi rætt um hann daginn sem verið var að leita að honum.“⁸²³ Kvaðst [SSA] minnst þess að eitthvað hafi verið rætt um að Guðmundur hafi fallið niður í sprungu í hrauni nálægt Hafnarfirði því vitað hafi verið að hann hafi verið þar á skemmtistað. Greindi [SSA] frá því að [GaE] hafi talið þetta heldur ótrúlegt því Guðmundur hafi verið vel hraustur. Fram kom að [SSA] hafi verið inntur eftir því hvort hann teldi Kristján Viðar og Tryggva Rúnar líklega til að hafa framið þann verknað sem þeir hafi sjálfir viðurkennt. Bókað var að hann gæfi Kristjáni Viðari slæmt orð og hafa reynt hann að því að vera mikill hrotti og ekki hika við að lemja menn til óbóta. Kvaðst [SSA] sjálfur hafa reynslu af því. Kvaðst hann hafa aðra sögu að segja af Tryggva Rúnari og ekki trúá því að hann hafi tekið þátt í þessum verknaði og taldi allt eins víst að hinir hafi logið þessu upp á hann.⁸²⁴
547. Þriðjudaginn 22. febrúar 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Gunnlaugur Briem, sakadómari, hafi hringt klukkan 15:40 og spurt um líðan Tryggva Rúnars. Bókað var að séra Jón Bjarman hafi lýst yfir áhyggjum sínum við Harald Henrysson, sakadómara, um að Tryggvi Rúnar væri að verða ruglaður. Færsluritari lét þess getið að hafa sagt Gunnlaugi að honum þætti svo ekki vera. Bókað var að

⁸²¹ Bls. 2419.

⁸²² Dagbók nr. 6, bls. 131.

⁸²³ Bls. 2420.

⁸²⁴ Bls. 2421.

annaðhvort Hellert Jóhannsson eða Gísli Guðmundsson, rannsóknarlögreglumenn, kæmu á vegum dómsins til að ræða við Tryggva Rúnar.⁸²⁵ Klukkan 20:00 var bókað að Grétar hafi komið með Morgunblaðið fyrir Guðjón.⁸²⁶

548. Þennan dag milli klukkan 16:30 og 18:50 var Albert Klahn yfirheyrður vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kom að hann hafi verið beðinn um að gera nánari grein fyrir nokkrum atriðum varðandi málið ef hann treysti sér til. Kvaðst hann ekki muna eftir neinu sérstöku sem hann gæti skýrt nánar. Þó myndi hann eftir einu atriði sem hann hafi ekki minnst á áður. Greindi hann frá því að þegar búið hafi verið að flytja líkið út í hraunið og þeir hafi lagt af stað til baka þá hafi Tryggvi Rúnar skyndilega tekið sig hálstaki aftan frá þar sem hann hafi setið undir stýri. Hann hafi sleppt takinu þegar „Stjáni“ hafi skipað honum að gera það. Beðinn um lýsingu á ástandi þeirra félaga þegar þeir hafi komið út í bifreiðina hjá honum sagði Albert að Tryggvi Rúnar hafi verið æstastur af þeim og engu líkara en hann hafi verið eitthvað ruglaður. Sér hafi virst Sævar vera í jafnvægi, en Kristján Viðar í annarlegu ástandi. Sagðist hann nú halda að hann hafi ekki bakkað upp að Hamarsbraut 11, heldur ekið að húsinu og stöðvað skammt frá útidyrnum. Mundi hann eftir því að hafa hringt dyrabjöllu eða bankað á útidyrhurðina og þá hafi Sævar komið til dyra en aftrað honum inngöngu og beðið hann um að bíða frekar úti í bifreiðinni. Lýsti Albert því hvar Sævar hafi komið fyrstur út og beðið hann um að opna farangursgeymsluna á bifreiðinni, sem hafi verið gert með handfangi undir mælaborðinu. Kvaðst hann hafa verið á Volkswagen bifreið föður hans, árgerð 1957. Sævar hafi þá farið inn aftur og þeir þrír komið út með líkið á milli sín vafið inn í hvítan eða ljósleitan dúk. Fyrst hafi þeir ætlað að setja líkið í farangursgeymsluna, en þegar ekki hafi verið hægt að loka henni, hafi þeir lagt það á gólfíð í bílnum á bak við framsætin. Kvaðst Albert ekki hafa gert sér grein fyrir því að um lík væri að ræða. Sævar, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi fyrst haft orð á því að um lík hafi verið að ræða þegar þeir fluttu það í kirkjugarðinn. Aldrei hafi verið nefnt hvaða lík þetta hafi verið.⁸²⁷ Minnti hann að Kristján Viðar hafi verið klæddur í hálfsíðan mokkafrakka, en mundi ómögulega klæðnað hans að öðru leyti. Hann hafi ekki tekið eftir því hvort tölu hafi vantað á frakkann. Minntist hann þess ekki að hafa séð blóðbletti í stykkinu sem hafi verið vafið utan um líkið og ekki orðið var við blóðbletti eða aðra bletti í bifreiðinni eftir flutningana. Sagðist Albert ekki hafa fundið neina óvenjulega lykt, hvorki saurlykt né aðra. Kvaðst Albert ekki muna hvar hann hafi verið kvöldið fyrir atburðinn. Minnti hann helst að hann hafi verið heima þegar hann hafi fengið boð um að koma á Hamarsbraut 11, en sagðist alls ekki geta munað það. Hélt hann fast við fyrri framburð sinn um að líkið hafi verið sett í Fossvogskirkjugarð, en þeir hafi allir verið með í því að koma líkinu þar fyrir. Mundi hann ekki hvort líkið hafi verið sótt að nóttu eða degi, en taldi líklegra að það hafi verið að næturlagi. Sömu menn hafi verið í bifreiðinni, en þá hafi hann verið á Toyota bifreið frá föður sínum. Þá hafi þeir ekið út í hraun og Tryggvi og Sævar farið út úr

⁸²⁵ Dagbók nr. 6, bls. 135.

⁸²⁶ Dagbók nr. 6, bls. 136.

⁸²⁷ Bls. 2423.

bifreiðinni og sótt líkið á meðan hann og Kristján Viðar biðu í bifreiðinni. Minnti hann að fyrst hafi verið ekið heim til Kristjáns og svo seinna um kvöldið í kirkjugarðinn. Fannst Alberti sem Sævar hafi stjórnað verkinu. Minnti hann að þeir hafi verið með tvær skóflur, önnur hafi verið í bifreiðinni, en hin hafi verið fengin heima hjá Kristjáni Viðari. Bókað var að Albert hafi talið að ekki væri hægt að finna skófluna sem hafi verið í bifreið föður hans. Orðrétt var bókað: „Ekki kvaðst mætti hafa fundið neina lykt, þegar verið var að flytja líkið í kirkjugarðinn.“ Líkið hafi verið í svörtum plastpoka. Ítrekað aðspurður kvaðst Albert alveg viss um að Tryggvi Rúnar hafi verið með þegar líkið hafi verið sótt út í hraunið, en ekki alveg eins viss um að hann hafi verið með við flutninginn heiman frá Kristjáni Viðari og í kirkjugarðinum. Mundi hann ekki fyrir víst hvenær flutningarnir áttu sér stað, en giskaði á að þeir hafi farið fram í júlí til ágúst 1974 í kringum miðnætti. Taldi Albert að hann hafi verið kominn heim um tvöleytið þá nótt, líklega eftir að hafa ekið hinum heim til Kristjáns Viðars. Kvaðst hann ekki hafa heyrt minnst á þennan atburð aftur. Allir hafi lagt mikla áherslu á að þegja yfir ferðinni með líkið.⁸²⁸

549. Miðvikudaginn 23. febrúar 1977 var bókað í fangelsisdagbókina að hringt hafi verið í Gunnlaug Briem, sakadómara, fyrir Tryggva Rúnar sem hafi óskað eftir viðtali við Hilmar Ingimundarson, réttargæslumann sinn. Bókað var að Gunnlaugur hafi sagt það sjálfsagt og lagt málið í hendur Hellerts Jóhannssonar, rannsóknarlögreglumanns. Bókað var að Hellert hafi komið klukkan 17:25 og rætt við Tryggva Rúnar inni á klefa. Bókað var að hann hafi farið klukkan 19:05 að loknu viðtali við Tryggva. Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir. Klukkan 20:00 var bókað að [ÓmL], bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu til hans.⁸²⁹
550. Þennan dag var [BVA] yfirheyrður sem vitni í tengslum við framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Fram kom að vitnið hafi verið fangi á Litla-Hrauni á árinu 1975 og þá kynnst Tryggva Rúnari. Mundi hann ekki eftir neinu í fari Tryggva Rúnars sem hægt væri að setja í samband við málið. Tryggvi Rúnar hafi aldrei rætt þetta við hann. Sagði hann þá hafa verið mikið saman í fangelsinu og haft fremur lítil afskipti af öðrum föngum. Kvaðst hann ekki hafa orðið var við að Tryggvi væri illa farinn á taugum en hann hafi neytt lyfja líklega fjórum sinnum á dag, aðallega Mogadon samkvæmt læknisráði.⁸³⁰
551. Fyrir liggur samantektarskýrsla, rituð af Gísla Guðmundssyni, um húsleit að Grettisgötu 82. Fram kom að hann hafi farið við þriðja lögreglumann að Grettisgötu 82 til að ræða þar við ömmu Kristjáns Viðars, [IrF]. Henni hafi verið sýndar myndir af byssusting eins og þeim sem Kristján Viðar hafi átt að hafa tekið ófrjálsri hendi í Kaupmannahöfn. Bókað var að aðspurð hafi [IrF] sagst ekki kannast við að Kristján Viðar hafi haft slíkan grip í sínum fótum. Gaf hún lögreglu heimild til að leita í

⁸²⁸ Bls. 2426.

⁸²⁹ Dagbók nr. 6, bls. 137.

⁸³⁰ Bls. 2427.

íbúðinni. Bókað var að leitað hafi verið mjög rækilega í allri íbúðinni, en án árangurs.⁸³¹

552. Fimmtudaginn 24. febrúar 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að klukkan 14:10 hafi verið hringt í Hellert Jóhannesson, rannsóknarlögreglumann, að beiðni Tryggva Rúnars með ósk um viðtal og skýrslugjöf.⁸³² Bókað var um komu Hellerts klukkan 15:35. Fór hann beint inn á klefa til viðtals Tryggva Rúnars. Bókað var að Hellert hafi komið frá Tryggva Rúnari klukkan 17:40.⁸³³ Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir.
553. Föstudaginn 25. febrúar 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að [ÓmL], bróðir Tryggva Rúnars, hafi sótt bréf frá honum klukkan 21:00.⁸³⁴
554. Laugardaginn 26. febrúar 1977 var bókað í fangelsisdagbókina að Hellert hafi komið og rætt við Tryggva Rúnar klukkan 10:45. Bókað var að hann hafi farið að loknu viðtalinu klukkan 11:20. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um viðtalið. Klukkan 17:50 var bókað að bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu til hans.⁸³⁵
555. Þennan dag var yfirheyrður leigubifreiðastjóri í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Fram kom að hann hafi verið sendur í túr að Grettisgötu 82, klukkan 07:00 að morgni 27. janúar 1974. Kvaðst hann ekkert muna eftir umræddum túr. Ber skýrslan engar frekari upplýsingar með sér.⁸³⁶ Fyrir liggur upplýsingaskýrsla dagsett sama dag, 26. febrúar 1977, rituð af Hellerti, um athugun á leigubifreiðastöðvum í Hafnarfirði um akstur að Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974. Athugunin var árangurslaus. Fram kom að rætt hafi verið við tvo leigubifreiðastjóra. Orðrétt var bókað: „Hvorugur þeirra mundi eftir aksturstúr þangað, en annar ökum. kvaðst ekki hafa ekið þessa nótt nema fyrri partinn þar sem ófærð hafi verið orðin.“⁸³⁷
556. Sunnudaginn 27. febrúar 1977 var móðursystir Kristjáns Viðars, [SEK], yfirheyrð sem vitni vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Óskaði hún sjálf eftir því að skýra frá einu atriði sem gæti varpað ljósi á afdrif byssustings. Fram kom að fyrir tveimur til þremur árum hafi móðir vitnisins, [IrF], spurt hvað hún ætti að gera við hníf sem hún hafi fundið á heimilinu. Kvaðst vitnið hafa séð hnífinn og muna hvernig hann hafi litið út. Gaf hún lögreglu lýsingu á hnífnum og slíðrinu. Bókað var að vitninu hafi verið sýndar myndir af sambærilegum þeim sem leitað væri að og hún sagt hann líkjast mjög þeim hlut sem hún hafi reynt að lýsa. Kvaðst vitnið hafa sett umræddan grip í bréfpoka sem hann hafi verið í, þá í plastpoka með öðru rusli og síðan hafi móðir hennar farið með pokann út í ruslatunnu.⁸³⁸ Í kjölfarið var [IrF], amma Kristjáns Viðars, yfirheyrð aftur hjá lögreglu í tengslum við

⁸³¹ Bls. 2428.

⁸³² Dagbók nr. 6, bls. 138.

⁸³³ Dagbók nr. 6, bls. 139.

⁸³⁴ Dagbók nr. 6, bls. 142.

⁸³⁵ Dagbók nr. 6, bls. 142–143.

⁸³⁶ Bls. 2428.

⁸³⁷ Bls. 2450.

⁸³⁸ Bls. 2430.

framhaldsrannsóknina. Bókað var að hún hafi óskað eftir því sjálf að skýra frá einu atriði sem gæti varpað ljósi á afdrif byssustingsins. Bar hún um að þetta atriði hafi rifjast upp fyrir henni þegar hún hafi rætt málið við dóttur sína, [SEK]. Kvaðst hún ekki muna hvenær þetta hafi verið, en giskaði á að þetta hafi verið fyrir jólin 1973. Hún hafi verið að gera skápana hreina í eldhúsinu og þá hafi byssustingurinn legið í efsta skáp. Bókað var að vitnið hafi viljað skýra frá því að þegar Kristján Viðar hafi komið heim frá Kaupmannahöfn síðla sumars 1973 hafi hún veitt þessum hlut athygli í ferðatöskunni hans. Kvaðst hún hafa haft orð á því við Kristján að hún væri hrædd við hafa þetta inni á heimilinu. Hann hafi þá sagst hafa ætlað að eiga þetta til minja.⁸³⁹ Kvaðst hún hafa hent byssustingnum í samráði við dóttur sína til að fyrirbyggja slys, en mikil óregla hafi verið á Kristjáni Viðari og margs konar óreiðufólk hafi heimsótt hans. Bókað var að vitninu hafi verið sýndar myndir af sams konar byssusting og hún sagst ekki sjá betur en að um sams konar hlut hafi verið að ræða. Kvaðst hún aldrei hafa séð Kristján Viðar fara út með byssustinginn.⁸⁴⁰

557. Meðal rannsóknargagna liggur bréf Gunnlaugs Briem, sakadómarar, til [ME], stöðvarstjóra hjá Bæjarsímanum í Hafnarfirði, dagsett þennan dag. Með bréfinu óskaði Gunnlaugur eftir upplýsingum um hvaða símar hafi verið skráðir að Hamarsbraut 11 í janúar 1974 og hverjir hafi verið skráðir fyrir þeim. Þá óskaði hann eftir upplýsingum um hvort einhver símanna hafi verið lokaður dagana 26. og 27. janúar 1974.⁸⁴¹
558. Þriðjudaginn 1. mars 1977 var bókað í fangelsisdagbókina að lögreglumaður hafi komið með rakspírasett frá Litla-Hrauni til Tryggva Rúnars. Bókað var að engin bréf hafi verið fyrir austan til Tryggva.⁸⁴²
559. Fyrir liggur svarbréf dagsett þennan dag frá [ME], stöðvarstjóra hjá Pósti og síma í Hafnarfirði til Gunnlaugs Briem, sakadómarar. Fram kom að þrjár símar hafi verið skráðir að Hamarsbraut 11, þar af einn á [BoG]. Fram kom að skuld hafi verið á símanum frá 24. október 1973, sem hafi enn verið ógreidd 1. febrúar 1974. Samkvæmt því hefði síminn átt að vera lokaður dagana 26. og 27. janúar 1974. Tekið var fram að ekki væri þó hægt að fullyrða um að svo hafi verið.⁸⁴³
560. Þennan dag var [SæJ] yfirheyrður í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Bókað var að tilefni yfirheyrslunnar væri framburður Sævars um að hafa heimsótt [HeG] 26. janúar 1974, sem þá var búsett í starfsmannahúsi Kópavogshælis og hafa hitt vitnið það kvöld. Kvaðst [SæJ] vita hver Sævar væri og vissi af kunningsskap hans við [HeG]. Mundi vitnið ekki sérstaklega eftir þessu umrædda kvöldi og ekki eftir því að hafa séð Sævar þetta kvöld, en vildi ekkert fullyrða um það. Sagðist hann ekki muna það glögggt að hafa séð Sævar í starfsmannahúsinu, en líklega gæti það þó verið.⁸⁴⁴

⁸³⁹ Bls. 2431.

⁸⁴⁰ Bls. 2432.

⁸⁴¹ Bls. 2212.

⁸⁴² Dagbók nr. 6, bls. 146.

⁸⁴³ Bls. 2213–2214.

⁸⁴⁴ Bls. 2433.

561. Miðvikudaginn 2. mars 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Gísli Guðmundsson, rannsóknarlögreglumaður, hafi komið klukkan 11:20 til að tala augnablik við Tryggva Rúnar og Guðjón. Var þess getið að hann hafi talað við þá inni á klfunum. Bókað var að Gísli hafi farið klukkan 11:55. Rannsóknargögn um viðtölin liggja ekki fyrir. Klukkan 15:40 var bókað að Gísli Guðmundsson hafi hringt og tilkynnt um að ekki næðist í Hilmar Ingimundarson, réttargæslumann Tryggva Rúnars, og því yrði viðtalsbeiðni Tryggva að bíða til morguns.⁸⁴⁵
562. Fyrir liggur samantektarskýrsla rituð af Gísla Guðmundssyni, dagsett þennan dag, um viðtal við Sævar 27. febrúar 1977 í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Fram kom að viðtalið hafi farið fram að fyrirlagi dómaranna í málinu. Orðrétt var bókað: „[S]kýrði Sævar mér frá því að atburðarásin á Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði, þegar Guðmundi var ráðinn bani, væri ekki sannleikanum samkvæm. Hann sagði það ekki rétt, sem hann hefði áður haldið fram, að hringt hefði verið í leigubíl og síðar í Albert Klahn Skaftason.“ Sævar hafi greint svo frá að síminn hjá Erlu hafi verið lokaður vegna skuldar þegar þetta hafi gerst. Kvaðst Sævar hafa látið Erlu fá peninga til að greiða skuldina. Hafi Sævar bent á að þetta hlyti að vera auðvelt að kanna. Í framhaldinu hafi Gunnlaugur Briem, sakadómari, skrifað upplýsingabeiðni til stöðvarstjóra bæjarsímans í Hafnarfirði. Svar hafi borist þar sem fram hafi komið að vegna skuldar á símanum hafi síminn verið lokaður dagana 26. og 27. janúar 1974. Skuldin hafi verið greidd 6. febrúar sama ár. Bókað var í samantektarskýrsluna að Sævar hafi greint frá því að hann myndi ekki betur en að Tryggvi Rúnar hafi verið vafinn á hægri hendi þegar atburðurinn á Hamarsbrautinni hafi gerst. Hafi Sævar sagst muna eftir því að Tryggvi Rúnar hafi brennt sig illa þegar hann hafi óvart lagt hendina á heita eldavélarhellu þegar þeir voru staddir á Vesturgötu 24 um miðjan janúarmánuð 1974. Bókað var að Sævar hafi sagt auðvelt að kanna sannleiksgildi framburðarins því Tryggvi Rúnar hafi örugglega farið á slysavarðstofuna til að fá gert að brunasárinu. Fram kom að upplýsinga hafi verið beiðst frá slysadeild útaf umræddu brunasári.⁸⁴⁶
563. Fimmtudaginn 3. mars 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 11:25 að Gunnlaugur hafi hringt og rætt möguleika á flutningi á Kristjáni Viðari aftur í fangelsið. Bókað var að Gunnlaugur hafi spurt um hegðun og framkomu fangans á meðan hann hafi dvalið í Síðumúlafangelsi og spurt hvers vegna hann hafi verið fluttur í Hegningarhúsið. Lét færsluritari þess getið að ekkert hafi verið athugavert við hegðun Kristján Viðar og starfsmenn Síðumúlafangelsis hafi aldrei skilið hvers vegna hann hafi verið fluttur. Bókaði hann um að helsta ástæðan fyrir flutningnum hafi verið að Kristján Viðar hafi viljað lausagæslu en það hafi á endanum ekki verið raunin. Fram kom að Gunnlaugur hafi sagst vilja hætta stöðugri vakt yfir Kristjáni Viðari þar sem það væri óhóflega dýrt, en Valdimar yfirfangavörður Hegningarhússins teldi sig ekki geta vistað hann öðruvísi. Bókað var að Gunnlaugur ætlaði að ræða málið við Jón Thors, deildarstjóra ráðuneytisins og Gunnar Guðmundsson, forstöðumann Síðumúlafangelsisins.⁸⁴⁷ Klukkan 11:40 var bókað að Gunnlaugur hafi hringt aftur og

⁸⁴⁵ Dagbók nr. 6, bls. 148–149.

⁸⁴⁶ Bls. 2434.

⁸⁴⁷ Dagbók nr. 6, bls. 150.

tilkynnt um að ekki gæti orðið af beiðni Tryggva Rúnars um viðtal við réttargæslumann hans, að svo komnu máli. Fram kom að Hilmar vildi tala einslega við skjólstaðing sinn, en það vildi Gunnlaugur ekki. Orðrétt var bókað í fangelsisdagbókina: „[H]ann er ekki sáttur við viðbrögð hans og framkomu í Guðmundarmáli og segist ekki skilja það. [É]g sagði dómáranum að það væri ekki nýtilkomið með breyttan framburð í því máli. Tryggvi hefði haft við orð snemma s.l. sumar að draga framburð sinn til baka. Þá minntist dómariinn á samtali sem Hilmar lögmaður segist hafa átt við Tryggva ekki alls fyrir löngu, ég kannaðist við það sagðist hafa leyft það, en ekki hefði það samt verið með öllu áheyrnarlaust ég hefði sjálfur fylgst með því. [D]ómariinn sagði að við því væri ekkert að segja eða gera úr þessu og breytti sjálfsagt litlu. En hér eftir ekkert slíkt, af því hvernig Tryggvi hagaði sér.“⁸⁴⁸ Bókað var klukkan 23:30 að Gísli Guðmundsson og Hellert Jóhannesson, rannsóknarlögreglumenn, hafi komið með Albert Klahn í geymslu.⁸⁴⁹ Fyrir liggur samantektarskýrsla um yfirheyrslu yfir Alberti Klahn sama kvöld vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Fram kom að Albert hafi komið á skrifstofu rannsóknarlögreglunnar þennan dag, klukkan 18:00 að ósk Gísla Guðmundssonar. Fram kom að Gísli og Kristmundur J. Sigurðsson, rannsóknarlögreglumenn hafi rætt við Albert. Orðrétt var bókað í samantektarskýrsluna: „Albert bar fyrir sig miklu minnisleysi en virtist þó færast nær raunveruleikanum, þegar á leið samtali okkar.“ Fram kom að Albert hafi veitt upplýsingar um kunningja sinn, [GunJ]. Bókað var orðrétt: „Hann sagði að verið gæti, að þessi [GunJ] hefði verið með í bílnum, er þeir fóru til Hafnarfjarðar og var hann þá kominn að þeirri niðurstöðu að hann hefði ekið þeim félögum að Hamarsbraut 11 laugardagskvöldið 26. janúar 1974.“ Bókað var í lok skýrslunnar að í samráði við Gunnlaug Briem hafi Albert verið færður til geymslu í Síðumúlafangelsi.⁸⁵⁰

564. Fyrir liggur vottorð [TÞs], lækni um komu Tryggva Rúnars á slysadeild Borgarspítalans í janúar 1974, að beiðni lögreglunnar í Reykjavík. Vottorðið var dagsett, 2. mars 1977. Í vottorðinu kom fram að komið hafi verið með Tryggva Rúnar á slysadeild 14. janúar 1974 í lífshættu vegna eitrunar af ofneyslu svefnlyfja. Var hann lagður inn á gjörgæsludeild til meðhöndlunar. Fram kom að brunasár hafi verið á vinstri hendi Tryggva Rúnars. Fram kom að Tryggvi hafi komið til eftirlits á spítalann 21. janúar sama ár og var þá bókað í sjúkraskrá að brunasárin hafi verið gróin.⁸⁵¹ Meðal rannsóknargagna liggur fyrir samantektarskýrsla dagsett þennan dag, 3. mars 1977, rituð af Gísla, vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Fram kom að þennan dag hafi borist umbeðið lækni-vottorð vegna Tryggva Rúnars. Orðrétt var bókað: „Þetta vottorð virðist ekki hafa aðra þýðingu fyrir rannsókn þessa máls en þá að staðfesta frásögn Sævars Ciesielski, um það þegar Tryggvi Rúnar brenndi sig og sýnir að hann getur munað atburði sem skeðu á þessum tíma.“⁸⁵²

⁸⁴⁸ Dagbók nr. 6, bls. 151.

⁸⁴⁹ Dagbók nr. 6, bls. 152.

⁸⁵⁰ Bls. 2439.

⁸⁵¹ Bls. 2215–2216.

⁸⁵² Bls. 2435.

565. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir skýrsla um yfirheyrslu yfir [LH] í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Í upphafi skýrslunnar var bókað að Sævar hafi haldið því fram í viðtali við Gísla Guðmundsson, rannsóknarlögreglumann, að hann muni sérstaklega eftir því þegar hann var hjá [HeG] í starfsmannahúsi Kópavogshælis laugardagskvöldið 26. janúar 1974 að vitnið hafi farið á dansleik í Klúbbnum en komið heim í ástarsorg. Bókað var að vitnið hafi verið innt eftir því hvort framburður Sævars fengi staðist. Fram kom að umrætt atvik hafi átt sér stað, en hún hafi verið í Glaumbæ, en ekki í Klúbbnum.⁸⁵³ Kvaðst hún ekki geta sagt til um hvort dagsetningin væri rétt, en þetta hafi verið á laugardagskvöldi. Hún hafi komið til baka með leigubifreið. Mundi hún ekki hvort Sævar hafi þá verið heima hjá [HeG], en sagði það vel geta verið. Mundi hún ekki heldur hvort [SæJ] hafi verið staddur í herberginu þeirra. Kvaðst hún hafa verið undir áhrifum áfengis í umrætt sinn.⁸⁵⁴
566. Fyrir liggur samantektarskýrsla, dagsett þennan dag 3. mars 1977, rituð af Gísla Guðmundssyni í tengslum við framhaldsrannsóknina. Í skýrslunni kom fram að í viðræðum hans og Sævars undanfarna daga hafi komið fram veruleg breyting á atburðarásinni laugardagskvöldið 26. janúar 1974, miðað við það sem áður hafi komið fram í málinu. Til viðbótar við það að ekki hafi verið hringt úr símanum að Hamarsbraut 11 í leigubifreið og síðar í Albert Klahn hafi Sævar haldið því fram að Albert hafi ekið Kristjáni Viðari, Tryggva Rúnari og einum manni til viðbótar sem kallaður væri Gunni til Hafnarfjarðar í umrætt sinn. Fram kom að Sævar hafi sagst vita engin deili á Gunna, en hann hafi verið talsvert mikið með Alberti á því tímabili sem Guðmundur Einarsson hafi horfið. Aðspurður hvers vegna hann hafi ekki sagt frá þessum manni í fyrri framburðum hafi Sævar sagt að sér hafi yfirleitt aldrei verið trúað og hann því ekki séð ástæðu til að segja frá þessu fremur en öðru sem einhverja þýðingu gæti haft á gang málsins. Fram kom að Sævar hafi talið sig muna það vel að hann hafi verið staddur að Vesturgötu 24 umrætt laugardagskvöld og þá hefði Albert Klahn komið þangað til að kaupa LSD af [SGÍ]. Sævar hafi sagst hafa beðið Albert um að aka sér til [HeG] að starfsmannahúsi Kópavogshælis, en hann neitað því. Albert hafi þá farið heim til Kristjáns Viðars að Grettisgötu 82 og látið Tryggva Rúnar fá LSD. Þar hafi Gunni verið viðstaddur sem hafi verið búinn að taka inn LSD. Bókað var að Sævar hafi sagst hafa tekið leigubifreið til [HeG]. Nokkru seinna hafi Kristján Viðar komið og falast eftir peningaláni, en Albert hafi beðið út í Volkswagen bifreiðinni á meðan ásamt Gunna og Tryggva Rúnari. Bókað var að Sævar hafi sagst ekki hafa lánað Kristjáni Viðari peninga og þá hafi þeir farið suður í Hafnarfjörð. Orðrétt var bókað: „Sævar segist muna vel eftir veru sinni hjá [HeG] þetta kvöld, hann segist hafa verið með [Ballantines] viskí og segist muna eftir því að hafa gefið [SæJ] í glas, eins og fram hefur komið áður. [SæJ] man sjálfur illa eftir þessu, en rámar samt í að hafa þegið viskí glas hjá Sævari, en man ekki hvort það var á þessu kvöldi eða öðru.“ Sævar hafi sagst ekki geta fullyrt um hvort Gunni hafi farið með hinum á Hamarsbrautina. Hann hafi sjálfur tekið leigubifreið frá starfsmannahúsinu að

⁸⁵³ Bls. 2435.

⁸⁵⁴ Bls. 2436.

Hamarsbraut 11. Þá hafi mennirnir allir verið komnir inn í íbúðina og þar með talinn Albert Klahn. Var Sævar ekki viss um að Gunni hafi þá verið með þeim.⁸⁵⁵

567. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir samantektarskýrsla, dagsett þennan dag, 3. mars 1977, rituð af Kristmundi Sigurðssyni, um könnun á því hvaða afgreiðslustúlkur hafi verið til vinnu á Bifreiðastöð Hafnarfjarðar og nætursölunni aðfaranótt 27. janúar 1974. Rætt hafi verið við [GÁs] sem hafi sagst sérstaklega minnisgóð. Hún hafi sagst hafa verið á vakt í umrætt sinn og snjóað hafi um nóttina. Þá hafi hún verið á vakt kvöldið eftir og einnig á mánudagsmorgninum, en þá hafi lögreglan í Hafnarfirði komið með mynd af Guðmundi Einarssyni og spurt hvort hún myndi eftir að hafa séð hann aðfaranótt sunnudagsins. Hjálparsvéitin í Hafnarfirði hafi einnig rætt við hana en hún hafi ekki orðið vör við þennan mann. Kannaðist hún við ljósmynd af Kristjáni Viðari og sagði hann nokkrum sinnum hafa komið að afgreiðslulúgunni, en gat ekki sagt um hvort hann hafi komið umrædda nótt. Ekki mundi hún eftir að hafa séð Sævar og Tryggva Rúnar þegar hún skoðaði ljósmyndir af þeim.⁸⁵⁶ Einnig var rætt við [ÓG] sem var með [GÁs] á vakt í umrætt sinn. Taldi hún rétt að hún hafi verið á vakt aðfaranótt 27. janúar 1974. Bókað var að henni hafi verið sýndar ljósmyndir af Kristjáni Viðar, Tryggva Rúnari, Sævari og Guðmundi Einarssyni en hún hafi ekki munað eftir því að hafa orðið þessara manna vör þessa nótt. Mundi hún eftir því að Sævar og Kristján Viðar hafi oftast en einu sinni komið að afgreiðslunni á stöðinni, en gat ekki sagt til um hvenær það hafi verið.⁸⁵⁷
568. Föstudaginn 4. mars 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 12:15 að Hellert hafi sótt Albert Klahn og flutt hann í sakadóm. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir Alberti þennan dag milli klukkan 13:00 og 02:00. Tekið var fram að hlé hafi verið gert á yfirheyrslunni á meðan Albert hafi mætt fyrir dóm svo og klukkutíma matarhlé. Orðrétt var bókað í upphafi skýrslunnar: „Mætti óskar eftir því í upphafi að taka það sérstaklega fram að hann hafi nú ákveðið það, að gera hreint fyrir sínum dyrum og segja allan sannleikann í málinu.“ Greindi Albert frá því að hafa verið staddur að Grettisgötu 82 laugardagskvöldið 26. janúar 1974, ásamt [GunJ], Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari. Minnti hann klukkan hafi verið milli 21:00 og 22:00. Ákveðið hafi verið að fara að Vesturgötu 24 til [SGÍ] til að kaupa LSD töflur. Sagði hann [GunJ] hafi komið með sér en Sævar hafi verið staddur á heimili [SGÍ]. Kvaðst Albert hafa keypt þrjár til fjórar töflur eða jafnvel fengið þær að láni. Mundi hann eftir því að Sævar hafi beðið um far að starfsmannahúsi Kópavogshælis, en hann færst undan því. Hann og [GunJ] hafi farið aftur að Grettisgötu 82, en Sævar verið um kyrrt. Kvaðst Albert ekki muna betur en að Kristján Viðar, Tryggvi Rúnar og [GunJ] hafi allir tekið eitthvað inn af þessum töflum.⁸⁵⁸ Greindi Albert frá því að þeir hafi allir farið í Volkswagen bifreið föður hans. Þeir hafi allir verið peningalausir og því hafi Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar lagt til að þeir færu út að „bisa“, það er að fara að skemmtistöðum og komast í samband við náunga sem hafi átt peninga eða stela

⁸⁵⁵ Bls. 2437–2439.

⁸⁵⁶ Bls. 2451.

⁸⁵⁷ Bls. 2452.

⁸⁵⁸ Bls. 2440.

veskjum. Lýsti Albert ferð þeirra á milli skemmtistaða í Reykjavík, sagðist hann ekki hafa tekið þátt í „bísinu“ og ekki [GunJ] heldur. Þar sem þetta hafi ekki borið árangur hafi hann ekið að starfsmannahúsinu við Kópavogshælið í þeim tilgangi að hitta á Sævar og fá lánaða hjá honum peninga. Kristján Viðar hafi farið þar inn en komið til baka því Sævar hafi ekki viljað lána honum peninga. Tryggvi og Kristján hafi þá lagt til að ekið yrði til Hafnarfjarðar til að „bísa“ þar. Kvaðst Albert hafa ekið til Hafnarfjarðar, taldi hann það hafa verið um það leyti sem dansleikjum hafi verið að ljúka. Hann hafi stöðvað neðarlega í brekkunni á Reykjavíkurveginum og þar hafi Kristján og Tryggvi farið út. Kvaðst hann þá hafa snúið bifreiðinni við og ekið aftur upp í brekkuna og stöðvað þar. Kvaðst hann hafa beðið í bifreiðinni ásamt [GunJ].⁸⁵⁹ Þegar þeir hafi komið aftur að bifreiðinni þá hafi maður verið með þeim sem Albert kvaðst ekki hafa þekkt en síðar reynst vera Guðmundur Einarsson. Gaf Albert lýsingu á Guðmundi, en sagðist ekki muna hvernig hann var klæddur. Kvaðst Albert hafa tekið því vel þegar Kristján og Tryggvi Rúnar hafi spurt hvort maðurinn mætti koma með. Þeir hafi þá allir sest í aftursæti bifreiðarinnar. Hélt Albert að það hafi verið Kristján Viðar sem hafi lagt til að ekið yrði að Hamarsbraut 11 og þar slegið upp partíi. Kristján Viðar hafi opnað húsið og þeir allir farið þangað inn. Myrkur hafi verið í íbúðinni. Ræddu þeir saman um kaup á áfengisflösku. Fljótlega hafi Sævar komið og furðað sig á veru þeirra í íbúðinni. Hann hafi þó ekki óskað eftir því að þeir færu í burtu. Þá hafi Kristján og Tryggvi gengið að Guðmundi með að reiða fram peninga til kaupa á áfengi, en Guðmundur færst undan því. Lýsti Albert því hvernig átök milli þeirra brutust út.⁸⁶⁰ Kvaðst hann ekki hafa séð Sævar slá eða sparka til Guðmundar. Hann og [GunJ] hafi setið á dívan eða legubekk í fremra herberginu á meðan. Hann hafi ekki orðið vitni að því þegar Guðmundur hafi verið sleginn og gæti því ekki borið um það hver hafi gert það, en taldi að Kristján og Tryggvi hafi báðir verið þar að verki. Hann hafi litið inn í innra herbergið eftir átökin og þá hafi Guðmundur legið hreyfingarlaus á bakinu á gólfinu. Kvaðst Albert ekki hafa séð blóð á honum eða annars staðar. Þá hafi hann ekki séð neitt barefli eða eggvopn notað í átökunum. Mundi hann eftir því að hafa fljótlega eftir þetta ekið [GunJ] heim að Lokastíg 18 í Reykjavík. Að því loknu hafi hann farið aftur að Hamarsbraut 11 og bankað á dyrnar en Sævar sagt honum að færa bifreiðina að tröppunum og bíða í bifreiðinni. Sagðist Albert alveg muna eftir því að hafa ekki farið inn í húsið aftur.⁸⁶¹ Lýsti hann því hvernig þeir komu líkinu fyrir í bifreiðinni og flutningunum út í Hafnarfjarðarhraun.⁸⁶² Þá lýsti hann því hvernig Tryggvi Rúnar hafi tekið hann hálstaki í bifreiðinni á leiðinni til baka og Kristján Viðar stoppað hann af. Minnti Albert að hann hafi ekið Sævari aftur að Hamarsbraut 11 en hinum að Grettisgötu 82. Sjálfur hafi hann farið heim til sín að Njálsgötu 44 og giskaði á að klukkan hafi þá verið um 04:00. Kvaðst Albert ekki hafa orðið var við blóðbletti, hvorki í bifreiðinni eftir flutninginn né í léreftsstykkinu sem líkið hafi verið vafið í. Þá sagðist hann ekki muna eftir því að hafa

⁸⁵⁹ Bls. 2441.

⁸⁶⁰ Bls. 2442.

⁸⁶¹ Bls. 2443.

⁸⁶² Bls. 2444.

fundið vonda lykt, hvorki inni á Hamarsbraut 11 né inni í bifreiðinni þegar verið var að flytja líkið.⁸⁶³

569. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð af Gunnlaugi Briem og tekið fyrir rannsókn á dauða Guðmundar Einarssonar. Bókað var í þingbókina að komið hafi verið með ákærða Albert Klahn í dóminn klukkan 17:50, en hann hafi verið í haldi lögreglu frá klukkan 18:00 daginn áður. Bókað var að Albert hafi lýst því yfir að hann væri reiðubúinn að skýra frá málsatvikum þótt réttargæslumaður hans væri ekki viðstaddur.⁸⁶⁴ Framburður Alberts var bókaður og var hann í samræmi við fyrrgreinda skýrslu hans hjá lögreglu sama dag.⁸⁶⁵ Fyrir dómi greindi Albert frá því að meðákærðu hafi allir þrír barið manninn, uns hann hafi fallið meðvitundarlaus í gólfið. Atlagan hafi staðið yfir skamma stund, en verið hrottanfengin.⁸⁶⁶ Þá kvaðst Albert aldrei hafa séð Erlu.⁸⁶⁷ Orðrétt var bókað: „Ákærði kveðst breyta fyrri framburði til samræmis við það, er nú hefur verið rakið. Ákærði man ekki að maðurinn kallaði meðákærðu dópista.“ Bókað var um ákvörðun dómars þess efnis að Albert skyldi vistaður í allt að 24 klukkustundir, uns ákvörðun yrði tekin um gæsluvarðhald. Vék Albert frá klukkan 19:05 og var dómþingi slitið.⁸⁶⁸
570. Í framangreindri skýrslu um framburð Alberts þennan dag, 4. mars 1977, kom fram að hann hafi gert grein fyrir síðari þætti málsins, flutningi á líki Guðmundar úr Hafnarfjarðarhrauni í kirkjugarðinn í Hafnarfirði. Bókað var að Albert hafi sagst reiðubúinn til að fara í kirkjugarðinn og benda á staðinn, en hann þekkti ekki til þar og gæti því ekki lýst staðháttum að neinu gagni.⁸⁶⁹ Taldi hann þetta hafa verið í ágúst 1974. Minnti hann að Sævar hafi hringt heim til hans um klukkan 16:00 eða 17:00 og beðið hann um að koma að Grettisgötu 82 án þess að nefna erindið. Hann hafi farið þangað, en mundi ekki klukkan hvað. Þar hafi verið Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar. Rætt hafi verið að sækja lík Guðmundar og flytja það á annan stað. Kvaðst Albert ekki hafa skilið þetta, en hann hafi verið beðinn um að sjá um aksturinn. Féllst hann á það. Greindi Albert frá því að þeir hafi reykt hass heima hjá Kristjáni Viðari og farið svo í þetta um kvöldið. Hann hafi ekið út í Hafnarfjarðarhraun en Sævari og Tryggva Rúnari hafi gengið erfiðlega að finna lík Guðmundar. Kristján Viðar hafi beðið með honum í Toyota bifreiðinni. Þeir félagar hafi tekið með sér svarta plastpoka heiman frá Kristjáni Viðari til að nota við flutningana. Þeir hafi beðið þar til dimmt hafi orðið og þá hafi þeir ekið af stað að kirkjugarðinum í Hafnarfirði, að fyrirlagi Sævars.⁸⁷⁰ Lýsti Albert akstursleið sinni að kirkjugarðinum. Fyrst hafi Sævar og Kristján Viðar farið út úr bifreiðinni til að kanna aðstæður. Síðan hafi hann og Tryggvi Rúnar farið á eftir þeim. Mundi Albert ekki eftir því að hafa tekið þátt í greftrinum en gröf hafi verið tekin og líkamsleifum Guðmundar komið þar fyrir. Gröfin hafi verið í

⁸⁶³ Bls. 2445.

⁸⁶⁴ Bls. 2217.

⁸⁶⁵ Bls. 2218.

⁸⁶⁶ Bls. 2219.

⁸⁶⁷ Bls. 2220.

⁸⁶⁸ Bls. 2221.

⁸⁶⁹ Bls. 2445.

⁸⁷⁰ Bls. 2446.

fullri mannslengd, en mjó og á að giska 50 til 70 sentimetrar á dýpt. Kvaðst Albert ekki hafa verið viðstaddur þegar líkamsleifarnar hafi verið settar ofan í gröfina og heldur ekki þegar mokað hafi verið yfir. Kvaðst hann telja að tvær skóflur hafi verið notaðar, önnur úr bifreið föður hans en hin af heimili Kristjáns Viðars. Vissi hann ekki klukkan hvað þetta hafi átt sér stað en taldi líklegt að hún hafi verið á milli tvö og þrjú um nóttina. Minnti hann að hann hafi ekið Tryggva Rúnari heim að Selásbletti 14, en hinum að Grettisgötu 82. Bókað var í lok skýrslunnar að Albert hafi sagst hafa sagt allan sannleikann í málinu eins og hann geti best munað. Sagði hann fyrri framburði sem ekki kæmu heim og saman við þessa skýrslu ekki vera rétta. Kvaðst hann reiðubúinn til að gera allt sem í hans valdi stæði til að upplýsa málið. Bókað var að yfirheyrslan hafi verið gerð að fyrirlagi Gunnlaugs Briem og Ármanns Kristinssonar, sakadómara, með fullu samþykki Alberts.⁸⁷¹

571. Bókað var í fangelsisdagbókina þennan dag, 4. mars 1977, klukkan 12:20 að færsluritari hafi rætt við Gunnar Guðmundsson, forstöðumann, um flutning á Kristjáni Viðari úr Hegningarhúsi í Síðumúlafangelsi. Bókað var að Gunnar hafi komið því þannig fyrir að Kristján yrði ekki fluttur í Síðumúlafangelsið að svo komnu máli heldur yrði hann áfram í Hegningarhúsinu og þá sennilega án sérstakrar gæslu. Bókað var að ef Kristján Viðar yrði staðinn að agabroti í Hegningarhúsinu yrði tekið á mótí honum í Síðumúlafangelsi.⁸⁷² Klukkan 13:20 var bókað að Sigurbjörn Víðir og Ívar hafi komið ásamt [PRE]. Á sama stað var bókað að Gunnlaugur Briem hafi staðfest með símtali að Ívar og co, eins og það var orðað, mættu fá Tryggva Rúnar til viðtals og samprófunar við [PRE]. Klukkan 13:40 var Tryggvi Rúnar færður fram í horn til samprófunar. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið færður aftur á klefa sinn klukkan 13:55.⁸⁷³
572. Fyrirliggjandi eru sjö yfirlýsingar Sævars, sem hann væntanlega vélritaði í Hegningarhúsinu er hann hafði ritvél að láni, fjórar sem auðkenndar eru „4/3 1977“ er lutu að harðræði sem hann hafi sætt auk þriggja annarra yfirlýsinga er lutu að svipuðum málsatvikum auk yfirlits yfir sönnunarstöðu Guðmundarmálsins séð frá hans sjónarhorni, auðkennt nafni Sævars og Alberts. Ekki liggur fyrir hvenær yfirlýsingar þessar voru afhentar sakadómi Reykjavíkur.⁸⁷⁴
573. Í þeirri fyrstu rakti hann tilvik harðræðis sem hann hafi orðið fyrir 1., 2. eða 3. maí 1976. Yfirlýsingin er undirrituð. Gunnar Guðmundsson forstöðumaður Síðumúlafangelsisins hafi látið Högna Einarsson fangavörð sækja hann og Gunnar þá greint honum frá því að Hallvarður Einvarðsson vararíkissaksóknari hafi verið búinn að leggja málið fyrir sig og nú skyldi Sævar greina frá því hverjir hafi farið til Keflavíkur 19. nóvember 1974. Þegar hann hafi sagst ekki vita það hafi Gunnar gengið í skrokk á honum þannig að um misþyrmingar og pyndingar hafi verið að ræða. Kjartan Kjartansson fangavörður hafi opnað hurðina á herberginu og spurt hvort ekki væri allt í lagi sem Gunnar hafi svarað játandi. Klukkan 22:00 hafi forstöðumaðurinn falið

⁸⁷¹ Bls. 2447.

⁸⁷² Dagbók nr. 6, bls. 153.

⁸⁷³ Dagbók nr. 6, bls. 154.

⁸⁷⁴ Bls. 2221_C–J.

Gunnari Marinóssyni varðstjóra fangelsisins að fylgjast með því að Sævar stæði teinréttur með hendur niður með síðum til klukkan 02:00 um nóttina. Fór Sævar þess á leit að þetta athæfi yrði rannsakað og tilgreindi Kjartan til vitnis. Tilvik þetta var rannsakað í máli rannsóknarlögreglu ríkisins nr. 2875/79,⁸⁷⁵ svonefndri harðræðisrannsókn, sem fram fór árið 1979. Þar var stuðst við framburð Kjartans fyrir dómi 15. apríl 1977 þar sem hann gaf yfirlýsingu að eigin frumkvæði um þetta atvik. Í framburði sínum bar hann um að Sævar hefði verið svínbeygður af Gunnari eins og hann orðaði það.⁸⁷⁶

574. Í annarri yfirlýsingunni sem auðkennd er „4/3 1977“ rakti hann tilvik harðræðis sem hann hafi orðið fyrir í byrjun júní 1976. Yfirlýsingin er undirrituð. Tilvik þetta hafi átt sér stað í tengslum við samprófanir sem hann hafi undirgengist ásamt Kristjáni Víðari og Tryggva Rúnari. Viðstaddir samprófun þeirra þriggja hafi verið Sigurbjörn Víðir rannsóknarlögreglumaður og Hlynur Þór Magnússon fangavörður. Við það tækifæri hafi Tryggvi Rúnar innt Sævar eftir því hvort hann gæti ekki komið til móts við þá og sagt að hann hafi sparkað í Guðmund og orðið honum að bana og vísað svo leiðina. Það hafi Sævar sagt tómmt mál um að tala að hann færi að játa á sig sök þar sem hann hefði hvergi komið nærri. Við samprófunina hafi Tryggvi Rúnar spurt hver hafi vísað á hann í sambandi við málið og hafi Sigurbjörn Víðir þá staðhæft að Sævar hafi gert það. Tryggvi Rúnar hafi hótad því í samprófuninni að gera hann örkumla ævilangt. Degi síðar hafi hann verið verið leiddur saman með Tryggva Rúnari á ný og þá hafi Tryggvi ráðist á hann en Sigurbjörn Víðir gengið út úr herberginu. Tryggvi hafi slegið hann í höfuð og andlit auk þess sem hann hafi fengið stóreflis marblett á öxlina. Sigurbjörn Víðir hafi komið inn á ný og stöðvað atlögu Tryggva Rúnars en haft sjálfur í hótunum við Sævar og lagt á hann hendur þegar hann hafi verið að fara með hann inn í klefa á ný. Í lokin gat Sævar þess að Hlynur Þór hafi sagt honum að Tryggvi Rúnar hafi oft greint honum frá þessu. Lauk Sævar yfirlýsingunni með þeim orðum að þessi meðferð varðaði við lög og svona háttarni ættii ekki að líðast.
575. Í þriðju yfirlýsingunni sem auðkennd er „4/3 1977“ rakti hann tilvik harðræðis sem hann hafi orðið fyrir í lok júlí 1976. Yfirlýsingin er undirrituð. Tilvik þetta hafi falist í því að Skúli Steinsson fangavörður, með aðstoð Jóhanns Gunnars Friðjónssonar fangavardar, hafi fyllt vask í sturtuherbergi af vatni og dýft höfði hans ofan í vaskinn og kaffært hann þannig ítrekað jafnframt því sem Skúli hafi spurt með hverjum hann hafi farið til Keflavíkur og hvert hann hafi farið með líkið af Guðmundi Einarssyni. Þessum atgangi hafi ekki lokið fyrr en hann hafi verið farinn að öskra og legið rennandi blautur og grátandi á gólfinu þá hafi Guðjón Lúther sem var vaktstjóri þennan dag komið þar að og stöðvað þetta. Sævar ritaði um að hafa séð Sigurbjörn Víði frammi í varðstofuherbergi fyrr um daginn en um kvöldið hafi hann verið færður fram í yfirheyrslu hjá Sigurbirni Víði sem hafi spurt hann þannig spurninga að Sævar hafi dregið þá ályktun að Sigurbjörn hafi beðið Skúla fyrir að gera þetta. Óskaði Sævar þessi að þessar pyndingar sem hann hafi orðið fyrir myndu verða teknar til

⁸⁷⁵ Málsgrein 962.

⁸⁷⁶ Málsgrein 683.

umfjöllunar. Tilvik þetta var rannsakað í máli rannsóknarlögreglu ríkisins nr. 2875/79,⁸⁷⁷ svonefndri harðræðisrannsókn, sem fram fór árið 1979.

576. Í ódagsettri yfirlýsingu fjallaði Sævar meðal annars um að hafa rætt þessa meðferð við Hallvarð Einvarðsson vararíkissaksóknara að viðstöddum Hlyni Þór Magnússyni fangaverði. Viðbrögð Hallvarðs hafi falist í að inna hann eftir því hvort hann væri vatnshræddur sem hann hafi ekki svarað. Hallvarður hafi þá spurt hann hvort hann kynni að synda en hann svarað því að hann vær ekki góður sundmaður og hafi Hallvarður þá svarað því til að það væri kannski reynandi að fleygja honum út í sjó.
577. Í fjórðu yfirlýsingunni sem Sævar vélritaði í Hegningarhúsinu og auðkennd er „4/3 1977“ rakti hann tilvik harðræðis sem hann hafi orðið fyrir 1., 2. eða 3. maí 1976. Gat hann þess að viðstaddir hefðu verið Hallvarður vararíkissaksóknari, Örn fulltrúi yfirsakadómara og Sigurbjörn Víðir rannsóknarlögreglumaður. Rakti Sævar hótanir í sinn garð um að hann yrði fluttur úr landi og látinn hverfa í amerísku fangelsi nema hann myndi játa. Að auki bar hann um að Sigurbjörn Víðir hefði lagt hendur á sig að hinum fjarstöddum en gumað af því þegar Örn hefði snúið til baka inn í herbergið. Lauk hann yfirlýsingunni með þeim orðum að svona skyldi ekki líðast í réttarríki eins og héraendis.
578. Í fimmtu yfirlýsingunni sem Sævar ritaði í Hegningarhúsinu og auðkennd er „4/3 1977“ rakti hann tildrög handtöku hans 12. desember 1975. Yfirlýsingin er undirrituð. Gerði Sævar athugasemdir við að lögreglan hafi gert tilraun til að handtaka hann án handtökuheimildar og að hann hafi hringt á lögmann sinn, Jón Oddsson, á meðan lögreglan hafi útvegað heimild til húsleitar og handtöku. Hann hafi gert athugasemd við þessa framgöngu þegar hann kom fyrir dómara sem hafi látið sér fátt um finnast og úrskurðað hann í 30 daga gæsluvarðhald.
579. Þá liggur fyrir ódagsett yfirlýsing sem auðkennd er með nöfnum Alberts Klahn Skaftasonar og Sævars Marinós Ciesielski. Í yfirlýsingunni eru dregin saman sjö atriði sem lúta að athugasemdum Sævars um Guðmundarmálið. Fyrsta atriðið laut að símhringingu um miðnætti 27. janúar 1974 frá Hamarbraut 11 heim til Alberts að Njálsgötu. Ritað var „já“ við nöfn Sævars og Alberts og „100%“ við nöfn Tryggva Rúnars og Kristjáns Víðars. Þar fyrir neðan var rituð athugasemd um að síminn hafi verið lokaður að Hamarsbraut og sett upp sem stærðfræðijafna þar fyrir aftan „100% LYGI/0.“ Næsta atriði lýtur að því að Albert hafi vísað á marga staði út í hrauni til að reyna að finna eitthvað sem hann hafi keyrt með fyrir Kristján Viðar, Sævar og Tryggva Rúnar en ekkert hafi fundist. Hann hafi margoft orðið margsaga og var ritað við textann: „100% LYGI.“ Þriðja atriðið var að framburðir væru mjög misjafnir og fíranlegir í alla staði um atburði sem áttu að hafa gerst að Hamarsbraut 11, „100% LYGI.“ Fjórða atriðið var um að engin minntist þess að maður hafi dáðið í átökum að Hamarsbraut 11. Allir hafi viljað muna og Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi farið að minna að það sem Sigurbjörn Víðir hafi sagt þeim um að Sævar hafi sparkað í piltinn og orðið honum að bana væri rétt. Orðrétt vélritaði Sævar: „100% LYGI.“ Fimmta atriðið var að þeim Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari hafi verið sagt að þeir

⁸⁷⁷ Málsgrein 962.

hafi verið ölvaðir og lyfjaðir og þess vegna ekkert munað en Eggert hafi sagt Sævari að þetta hafi gerst, það væri sálrænt að hann vildi ekki muna. Sjötta atriðið fólst í að Sævar hafi verið látinn játa á sig sakir. Erla hafi fyrst verið látin ljúga upp á hann og hann svo á sig og aðra, og svo Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar á hann, þetta nefndi Sævar samsæri. Sjöunda atriðið fól í sér þá ályktun að aðferðin benti til þess að hér væri um hugsun að ræða, samsæri á háu stigi til að koma honum í fangelsi og láta dæma þá í svo langan tíma að það sé sama og morð. Engum skuli líðast það.

580. Laugardaginn 5. mars 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðsteinn læknir hafi komið klukkan 09:40 og rætt við Tryggva Rúnar meðal annarra til klukkan 10:10. Bókað var að lyfjaskrá hafi verið breytt. Bókað var klukkan 17:40 að hringt hafi verið í Hellert fyrir Tryggva Rúnar. Bókað var að Hellert hafi sagst vera í fríu um helgina og ef ekkert nýtt væri um að ræða myndi hann bara koma eftir helgina.⁸⁷⁸
581. Fyrir liggur upplýsingaskýrsla dagsett þennan dag, 5. mars 1977, rituð af Gísli Guðmundssyni vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Fram kom að fyrir hádegi þennan dag hafi verið farið með Albert suður í Hafnarfjarðarkirkjugarð þar sem hann hafi talið mikla möguleika á því að geta bent á staðinn þar sem lík Guðmundar hafi verið grafið. Bókað var að með í för hafi verið Gunnlaugur Briem, Kristmundur Sigurðsson, aðstoðaryfirlögregluþjónn og Hellert Jóhannesson, lögreglumaður. Bókað var að þrátt fyrir ráp fram og aftur þá hafi Albert ekki getað bent á neinn stað sem talist gæti líklegur greftrunarstaður. Bókað var að þetta hafi verið skoðað eins rækilega og unnt hafi verið í um tvær klukkustundir.⁸⁷⁹
582. Þennan dag klukkan 13:15 var Albert Klahn yfirheyrður aftur í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kom að hann hafi verið inntur eftir því hvort hann gæti upplýst eitthvað frekar í málinu, til dæmis hvað hafi orðið um veski Guðmundar og eða armbandsúr. Kvaðst Albert ekki aldrei hafa séð neinn með veski Guðmundar og ekki séð hann sjálfan taka það upp, það sama gildi um armbandsúr hans. Kvaðst hann ekki vita hvort Guðmundur hafi verið færður úr einhverjum fötum eða skóm. Ítrekað aðspurður kvaðst Albert alveg viss um að líkamsleifar Guðmundar hafi verið settar í Hafnarfjarðarkirkjugarð og með honum hafi verið Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar. Taldi hann allar líkur á því að flutningurinn hafi farið fram um miðjan ágúst 1974.⁸⁸⁰
583. Í beinu framhaldi var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð í Borgartúni 7 af Gunnlaugi Briem og tekið fyrir rannsókn á dauða Guðmundar Einarssonar. Kom Albert Klahn fyrir dóminn klukkan 13:45. Bókað var að hann hafi sagst reiðubúinn að skýra frá í málinu, þótt réttargæslumaður hans væri ekki viðstaddur. Staðfesti hann framangreindan framburð hjá lögreglu um að hafa ekki séð að verðmæti hafi verið tekin af manni þeim sem ráðist hafi verið á að Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974. Bókað var að Albert hafi skýrt frá því að þegar meðákærðu hafi farið með manninn út í hraunið hafi Kristján Viðar sagt honum að líta ekki í þá átt sem þeir færu

⁸⁷⁸ Dagbók nr. 6, bls. 155.

⁸⁷⁹ Bls. 2449.

⁸⁸⁰ Bls. 2448.

og reyna að fylgjast ekki með ferðum þeirra. Rætt hafi verið um hvort hann ætti að slökkva ljós bifreiðarinnar en það hafi orðið að ráði að hafa þau kveikt. Þegar meðákærðu hafi komið aftur inn í bifreiðina hafi Sævar sest í framsæti en hinir aftur í. Þá hafi Tryggvi Rúnar tekið hann kverkataki og hert svo að hálsi hans að honum hafi legið við köfnun. Þá hafi Kristján Viðar sagt honum að hætta þessu og þá hafi Tryggvi Rúnar sleppt takinu.⁸⁸¹ Af þessu tilefni hafi Kristján Viðar sagt Tryggva Rúnar vera brjáláðan. Staðfesti Albert framburð sinn hjá lögreglu frá kvöldinu áður um flutning á líki Guðmundar í Hafnarfjarðarkirkjugarð um miðjan ágúst 1974. Lýsti Albert því hvar Tryggvi Rúnar og Sævar hafi sett plastpoka með einhverju í eða stranga með plasti utan um í farangursgeymslu Toyota bifreiðar föður hans. Þeir hafi síðan beðið í um tvær klukkustundir uns dimmt hafi orðið og þá ekið til Hafnarfjarðar. Orðrétt var bókað: „Ekki fann ákærði neina lykt koma upp í bifreiðinni af líkinu.“ Bókað var að gröfin sem hafi verið tekin hafi verið við leiði, um tveggja metra löng, um 40 sentímetra breið og 50 til 60 sentímetra djúp. Lýsti Albert þeirri leið sem líkið var borið úr bifreiðinni þar sem það var lagt ofan í gröfina og mokað yfir. Minnti Alberti að meðákærðu Kristján Viðar og Sævar hafi gert það en hann hafi átt að hafa gætur á mannaferðum á meðan. Orðrétt var bókað í þingbókina: „Ákærði staðhæfir rækilega aðspurður, að líkið hafi verið grafið á framangreindum stað.“ Að því búnu hafi hann ekið ákærðu til Reykjavíkur. Kvaðst Albert vilja breyta fyrri framburði sínum til samræmis við framangreint. Kvað hann meðákærðu hafa verið búna að gefa honum í skyn að öruggara væri fyrir hann að skýra ekki frá því sem hann vissi um þetta mál. Bókað var um ákvörðun dómarsins um að Albert yrði í haldi lögreglunnar til klukkan 18:00 þennan dag en í farbanni eftir það. Var honum gert að mæta einu sinni í viku hjá Kristmundi Sigurðssyni, rannsóknarlögreglumanni vegna þess. Vék Albert frá klukkan 14:45 og var dómþingi slitið.⁸⁸²

584. Fyrirliggjandi eru sex yfirlýsingar Sævars, sem hann væntanlega vélritaði í Hegningarhúsinu er hann hafði ritvél að láni, þrjár sem auðkenndar eru „5/3 1977“ og þrjár ódagsettar sem fjalla um svipuð atriði. Ekki liggur fyrir hvenær yfirlýsingar þessar voru afhentar sakadómi Reykjavíkur.⁸⁸³
585. Sú fyrsta laut að samprófun við Kristján Viðar og Erlu sem fram fór 5. maí 1976 þar sem Sævar var lostinn kinnhesti. Viðstaddir voru auk þeirra þriggja, Hallvarður Einvarðsson vararíkissaksóknari, Njörður Snæhólm aðalvarðstjóri, rannsóknarlögreglumennirnir Eggert Norðdahl Bjarnason og Sigurbjörn Víðir Eggertsson, Gunnar Guðmundsson forstöðumaður Síðumúlafangelsisins og Örn Höskuldsson fulltrúi yfirsakadómara. Fyrst hafi Kristjáni Viðari verið gefið orðið sem innti Sævar eftir því hverjir hefðu verið í sendiferðabifreiðinni á Vitastíg en því sagðist Sævar hafa svarað svo að það vissi Kristján Viðar best sjálfur. Þá hafi Erla borið það á Sævar að það væri hann sem héldi henni innilokaðri, en Sævar kvaðst hafa kváð vegna þeirrar staðhæfingar þar sem honum hafi verið kunnugt, eftir samtali við Njörð Snæhólm, að hún hefði fáum dögum fyrr borið um að hafa skotið Geirfinn. Hann hefði spurt hana

⁸⁸¹ Bls. 2222.

⁸⁸² Bls. 2224.

⁸⁸³ Bls. 2221_K–Z.

hvernig hún hefði notað byssuna en honum þá sagt að stoppa en hann þá farið að rífast við rannsóknarlögreglumennina um það líkamlega ofbeldi sem þeir hefðu beitt hann fyrir og einnig beint orðum sínum til Gunnars Guðmundssonar sem hafi slegið í borðið og steitt hnefann framan í Sævar. Samprófuninni hafi lokið skömmu síðar í upplausn þar sem Erla meðal annars hafi æpt ítrekað á hann að hann héldi henni þarna inni og margnefnt barn þeirra í þessu samhengi. Fangaverðir sem hafi flutt hann á klefa að nýju hafi beitt mjög harkalegum aðferðum við það.

586. Fyrir liggur ódagsett yfirlýsing sem auðkennd er: „Í maí mánuði 1976, í Síðumúlafangelsi.“ Í henni fjallar Sævar um samskipti við rannsóknaraðila, fangaverði og aðra sakborninga, einkum Erlu og Kristján Viðar, dagana 3. til 5. maí 1976. Rakti Sævar fyrst samskipti sín við Njörð Snæhólm, 3. maí 1976, og sagðist hafa útskýrt fyrir honum að Erla og Kristján Viðar væru höfð á móti honum og notuð til að rannsóknaraðilar gætu náð sér niður á honum. Taldi hann að spilað væri á sálræna eiginleika þeirra en þau þarfnist öryggis og trausts og væru því reiðubúin að ljúga hverju sem er. Taldi Sævar það vera að syndga upp á náðina, syndga í trausti þess að fyrirgefið verði. Þá gat hann þess að Njörður hafi komið í klefann til hans 4. maí 1976 og látið hann vita að Erla væri búin að játa að hafa skotið Geirfinn. Þá bar Sævar um að þá um kvöldið hafi farið fram fjölmenn samprófun sem frestað var vegna upplausnarástands. Þess skal getið að samkvæmt fyrirbyggjandi gögnum fór samprófun þessi raunar fram 5. maí 1976. Degi síðar lýsti Sævar því hvað þeim Erlu hefði farið á milli þann dag við samprófun þeirra tveggja þar sem Erla virðist hafa tekið að sér hlutverk spyrilsins. Rakti hann síðan samskipti sem lotið hefðu að upphafi Guðmundarmálsins bæði við Erlu og eins Njörð Snæhólm sem og samtöl við fangaverðina Högna og Skúla.
587. Í annarri yfirlýsingu sem auðkennd er „5/3 1977“ rakti hann tildrög þess að hann hefði borið um aðild fjórmeninganna að Geirfinnsmálinu. Yfirlýsingin er undirrituð. Ritaði hann um að hafa skýrt frá ferð með bróður Erlu til Keflavíkur svo hægt væri að vernda hana vegna þeirra hótana sem hafðar hefðu verið frammi í hennar garð. Fjallaði hann um að daginn sem þeir hefðu verið handteknir hefði hann viljað draga skýrsluna til baka þar sem hann hefði bara sagt þetta til að hægt væri að vernda Erlu. Þá hafi orðið mikil sprenging og honum sagt að hann gæti hypjað sig inn í klefa og hengt sig og hafi Örn Höskuldsson sagt Gunnari Marinóssyni að lána honum reipi til þess að gera það. Hermdi Sævar þessa umræðu síðar upp á Gunnar og innti hann svara um hvort hann myndi hylma yfir sem Gunnar hafi sagst ekki myndi gera. Kvað Sævar jafnt eiga yfir alla ganga en Sigurbjörn Víðir og Eggert hafi andmælt þessu við samprófunina 5. maí 1976, sem Sævar vísaði til að fjallað væri um á öðru blaði, en Sævar taldi það helgast af nærveru Hallvarðs Einvarðssonar. Fjallaði hann síðan nánar um þær hótanir sem Erlu hefði átt að vera að berast og það hvort þær hafi ekki verið ímyndun af hálfu hennar en Eggert hafi sagt að móður Erlu hafi verið kunnugt um þær. Taldi Sævar að mál þetta væri „keðja vitleysunnar“ og að Erla hafi á þessum tíma verið að drepast úr samviskubiti. Óskaði hann þess að þetta yrði kannað þar sem þetta væri hreinasti ósómi af embættismönnum að haga sér svona sem hafi gert honum mjög bilt við og að eitthvað væri gruggugt við þetta allt saman.

588. Þriðja yfirlýsingin sem Sævar vélritaði sem auðkennd er „5/3 1977“ fjallaði ítarlega um samprófanir sem hann hafi verið látinn taka þátt í auk þess sem hann vék að tildrögum þess að hann hafi borið um aðild fjórmenninganna. Fyrst nefndi hann samprófun frá því í byrjun maí 1976 með Kristjáni Viðari og Nirði Snæhólmi þar sem Kristján hafi borið um að hafa stungið Guðmund með hnífi. Kristján Viðar hafi beðið hann um að koma til móts við sig og rakti í því skyni framburði sína í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum. Þennan sama dag hafi hann talað eins við Erlu en hún hafi átt að hjálpa honum að rifja upp. Örn Höskuldsson fulltrúi yfirsakadómara hafi verið viðstaddur sem hafi skipst á við Njörð Snæhólmi. Erla hafi grátið við samprófunina og spurt hann hvað hafi gerst. Hann hafi sagt henni að hann myndi ekkert og hvað hún væri að ljúga upp á sig þar sem hann hafi alveg vitað hvar þau voru. Gat Sævar þess að hafa farið í maí einu sinni í samprófun með Erlu og Kristjáni saman, tvisvar með Erlu einni og einu sinni með Kristjáni Viðari. Innti hann eftir því hvort löglegt væri að halda slíkar samprófanir án réttargæslumanns og svo að engin skýrsla hafi verið gerð og að þau hafi átt „að möndla sig saman.“
589. Í framhaldi þessarar frásagnar gat Sævar um tildrög þess að hann lét í té framburð 8. maí 1976 sem fól í sér síðasta framburð hans er laut að meintri aðild fjórmenninganna að hvarfi Geirfinns og smyglbrotum. Borinn hafi verið í hann pilsner og reyktóbak en hann var í reykingabanni á þessum tíma. Gæddi hann sér vel á hvorutveggja og jánkaði síðan eða neitaði hverri spurningu í yfirheyrslu eftir því sem hann talið viðeigandi en hafi ekki þekkt helminginn af þeim nöfnum sem hafi verið nefnd, yfirheyrslan hafi staðið langt fram á nótt. Morguninn eftir hafi hann fengið mórál og sagt Hallvarði Einvarðssyni vararíkissaksóknara og Erni að það væri verið að leika sér með þau og þau sefjuð niður. Hallvarður hafi lýst yfir af þessu tilefni að Sævar færi í lífstíðar öryggisgæslu.
590. Þá rakti Sævar samskipti við Eggert Norðdahl Bjarnason rannsóknarlögreglumann 16. júlí 1976 í tengslum við samprófanir með Erlu. Þó dagsetningar sé ekki getið í yfirlýsingu Sævars liggur fyrir samkvæmt dagbók fangelsins við Síðumúla að hann fór í heilalínurit nefndan dag en hann getur þess í yfirlýsingunni að hafa undirgengist slíka rannsókn þennan dag. Við það tækifæri hafi Eggert spurt hann eftir því hvort hann væri veikur og hafi hann jánkað því og lýst því svo að honum finndist tíminn svo lengi að líða, allt vera ómögulegt og hann þreyttur á þessu öllu saman enda aðbúnaðurinn ekki upp á marga fiska, þrjú teppi, engin lök, engar bækur stundum, tannbursti, handklæði og föt. Erla hafi þá komið inn í yfirheyrsluherbergið og hann innt hana eftir því hvort hún vildi drepa hann og hvað hún meinti með því að bera upp á hann lygi. Þegar hún svaraði engu hefði hann sagt að hann vissi upp á hár hvar hann hefði verið þessa nótt 27. janúar 1974 en hún hefði haldið að hann væri ennþá erlendis. Þegar hann hefði komið, líklega um mánaðamótin, hafi hún farið að rífast og sagst hafa liðið illa og dreymt ljóta drauma. Frá þessu hafi hann margoft sagt lögreglunni og skrifað niður í byrjun janúar 1976 en blöð hafi verið tekin úr klefa hans og hann ekki séð þau síðan. Kvaðst hann hafa áréttað við rannsóknarlögreglumennina að Erla hefði sagt þeim frá draumi. Eggert hefði svarað því til að ekki hafi bæði Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari dreymt sama drauminn. Og hvernig getur staðið á því að þið þrír hafið

allir sagt að þið hafið hist fyrir utan dyrnar að Hamarsbraut 11? Því kvaðst Sævar hafa svarað þannig að lögreglumennirnir hefðu sagt þeim það eins og þeir hefðu sagt honum það. Því hafi Eggert mótmælt, slíkt gerðu þeir ekki en Sævar ritaði að þó þeir þættust ekki hafa gert þetta þá hefði hann sönnun fyrir því. Í samtali þeirra Erlu hafi hún sagt að hún hafi ekki munað eftir því að hún hafi verið að segja þeim frá draumi.

591. Sævar greindi frá annarri samprófun með Erlu sem fram hafi farið á þessum tíma. Þar hafi Erla verið í hlutverki spyrils, hafi spurt hvort hann ætlaði að segja henni hvað hafi gerst. Hafi brosað til hans, tekið í hönd hans og spurt hvað gerðist að Hamarsbraut. Kvaðst hann hafa svarað því til hvort til stæði að drepa hann með ástinni, hvort hann ætti að játa að hafa komið að mannshvarfi út á hennar lygi. Þá hafi Sigurbjörn Víðir blandað sér inn í og sagt að staðreyndir væru staðreyndir og það væri fólk búið að tala og eins væri vitnum til að dreifa. Hann hafi hins vegar neitað að segja hver þau væru þegar Sævar hafi spurt. Sævar ritaði síðan meðal annars eftirfarandi sem samtal Erlu efnislega orðrétt: „Hvernig getur þú eiginlega borið svona upp á mig og svífst einskis segi ég við Erlu. Þú sem vildir giftast mér fyrir jól og lýgur upp á mig sögu sem ég hef fengið að gjalda og ekki einu sinni sent mér neitt á meðan þú gekkst úti og eflaust hefur þú brosað framan í fólknið sem ég þekki meðan verið var að murka úr mér lífið. Erla fór að skæla og segir, ég sat í þessum stól sem þú situr á og svo kom þetta bara út úr mér eins og það væri talað í gegnum mig. Svo gat ég ekki baðað barnið um jólin eða sótt jólamatarboð því ég uppgötvaði að þetta væri veruleiki.“ Sigurbjörn Víðir hafi síðan sagt að hann sjálfur myndi vera tilbúinn til að taka ýmislegt á sig sem hann ætti ekki fyrir sína ástvini og sagt Sævar vita það að það væri hann sem héldi Erlu inni þó Sævar segðist elska hana. Í kjölfarið ritaði Sævar síðan um ásakanir hennar í hans garð um framhjáald og lygi þar sem hann hafi sagst hafa verið austur í Skunki þegar þau hittust á sunnudeginum. Ritaði hann svo nánar um hvernig upphaf Guðmundarmálsins hafi spunnist af frásögnum af draumi og hann hætt við að fara austur að Skunkinum til [BÆ] vinar síns þar sem henni hafi liðið svo illa þegar þau hittust á nefndum sunnudegi. Gat Sævar þess að ofangreint fæli í sér svolítið yfirlit yfir hvernig samræðurnar voru í samprófunum í júlímánuði, sem stóðu milli hans og Erlu, en rakti svo nánar hvernig Sigurbjörn Víðir beitti Erlu gegn honum í þessari samprófunarhrinu. Taldi Sævar framgöngu rannsóknarmanna dýrslega og það skyldi engum hlífa sem brjóti lögin þar sem: „hér hefur á landi oss verið framinn versti glæpur sem ég veit til, sem hefur verið framinn. Það stobnar hætu sem er ekki holt fyrir okkar þjóð að menn sem eiga að halda lög og rétt í landi vor séu sekir um glæp.“
592. Í ódagsettri yfirlýsingu sem Sævar vélritaði í Hegningarhúsinu og auðkennd er í júlímánuði 1976, fjallaði hann enn frekar um samprófanir sem hann undirgekkst í þeim mánuði með Erlu. Laut yfirlýsingin að mestu að sömu atvikum og fyrrgreind yfirlýsing en að auki ritaði hann upp nánari frásögn af samtali sem þau Erla hefðu átt í samprófuninni um málsatvik sunnudaginn 27. janúar 1974, „Ég, hvernig var það þegar ég sá þig fyrst eftir að ég kom að utan hvað sagðir þú mér, það var svo að ég kom þú varst svo hrædd á kvaða degi var það Erla? Já já sko þú komst með [ViG] bílstjóra og ætlaðir að fara Austur það var á sunnudegi þú varst laungu kominn og hélst framhjá mér ég sá það í vegabréfinu og þú sagðir að þú hafðir verið hjá [BÆ] fyrir austan, svo

sagði stelpa mér að þú varst að ganga niðri bæ með stelpu?“ Sagðist Sævar hafa snúið sér að Sigurbirni Víði og sagt að þetta hafi verið skrifað á blað um jólaleytið 1975 þegar hann hafi leitað að fjarvistarsönnun, hann hafi verið hjá [HeG] 27. janúar 1974.

593. Í ódagsettri yfirlýsingu sem Sævar vélritaði í Hegningarhúsinu og auðkennd er „samtal Víðirs í Síðumuka“ ritaði hann um samskipti við Erlu í samprófun sem fram fór á afmælisdegi hennar 19. júlí 1976 en samkvæmt dagbók Síðumúlafangelsis voru þau í samprófun milli klukkan 13:30 og 19:25 þann dag og fóru svo úr húsi með Sigurbirni Víði og Hlyni Þór fangaverði klukkan 20:20 og komu til baka klukkan 22:50. Lýsti Sævar orðaskiptum þeirra þriggja, hans, Erlu og Sigurbjörns, auk þess sem hann lýsti afmælistat sem þau hafi fengið saman ásamt ístertu frá Erni Höskuldssyni til Erlu í tilefni dagsins. Þá gerði hann grein fyrir ferð út í hraun sunnan álversins í Straumsvík um kvöldið. Samkvæmt því sem hann bar um orðaskipti þeirra hafi þau öðrum þræði hniðið að því að fá hann til að játa atlögu að Guðmundi Einarssyni með hagsmuni Erlu og barns þeirra í huga. Meðfylgjandi yfirlýsingunni var samtal þeirra þriggja sett upp eins og um endurrit munnlegs framburðar væri að ræða. Að síðustu ritaði Sævar hvaða sýn hann hefði á framgöngu Erlu í málinu og hvað kæmi henni til að bera um málsatvik eins og hún hefði gert. Dró hann það saman þannig að hún sækti mjög í að fá huggun. Hún hafi eflaust sagst hafa skotið mann til að fá huggun og svo rifist við hann, að viðstöddum Hallvarði, Erni, rannsóknarlögreglumönnum Eggerti og Sigurbirni Víði og Gunnari Guðmundssyni forstöðumanni, og ásakað hann fyrir að hann héldi henni inni í fangelsinu þegar hún var nýbúinn að segjast hafa skotið Geirfinn. Taldi Sævar þetta vera merki um truflun. Vék hann síðan að því að hafa verið að skrifa kvikmyndahandrit 7. desember 1975 sem hann hafi ætlað að fara að kvikmynda sem hafi fjallað um mjög svipaða hluti nema ekki svona svart. Það hafi meðal annars átt að vera þeir sem fengu stúlku til að vitna á móti unnusta sínum og svo fyrir rest hafi hún verið svo rugluð að hún hafi verið farin yfir um og á hæli þegar hann kæmi úr fangelsi. Svona hafi kvikmyndahandritið verið sem hann hafi verið að skrifa þegar hann var handtekinn.
594. Sunnudaginn 6. mars 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að hringt hafi verið til Guðsteins læknis klukkan 15:00 vegna kvörtunar Tryggva Rúnars um óþægindi í hálsi. Bókað var að Guðsteinn hafi ráðlagt tvær töflur af Codimagnyl í einu. Bókuð var athugasemd þess efnis að Tryggvi Rúnar væri ekki búinn að borða neinn mat þennan dag og hafi tilkynnt um að hann væri kominn í hungurverkfall vegna seinagangs og framvindu þeirra mála sem hann hafi verið ákærður í og yrði af þeim sökum að dvelja í Síðumúlafangelsi, en ekki á Litla-Hrauni.⁸⁸⁴
595. Mánudaginn 7. mars 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að rætt hafi verið við Guðstein lækni klukkan 09:15 vegna hungurverkfalls Tryggva Rúnars. Haft var eftir Guðsteini að það væri í lagi í tvær til þrjár vikur ef hann drykki vatn. Var þess getið að á meðan hann ekki borðaði mætti ekki gefa honum Diazepam, Mogadon og Chloral, því þau mætti ekki gefa á fastandi maga. Klukkan 10:15 bókaði færluritari orðrétt: „Ég fór inn til Tryggva Rúnars og talaði við hann í fullri meiningu. Okkar

⁸⁸⁴ Dagbók nr. 6, bls. 156.

samtal endaði á því að Tryggvi lofaði að fara að borða aftur.⁸⁸⁵ Klukkan 17:05 var bókað í fangelsisdagbókina að lögreglumaður hafi komið með bréf til Tryggva Rúnars frá bróðir hans.⁸⁸⁶

596. Fyrir liggur samantektarskýrsla dagsett þennan dag, rituð af Kristmundi Sigurðssyni, um ferð með Albert Klahn í Hafnarfjarðarkirkjugarðinn að beiðni Gunnlaugs Briem. Fram kom að ferðin hafi verið farin 5. mars 1977 og með í för hafi verið Hellert Jóhannesson, lögreglumaður og [GeG], kirkjugarðsvörður. Bókað var að Gunnlaugur hafi óskað eftir því að kirkjugarðsvörðurinn yrði inntur eftir því hvort hann hafi orðið var við jarðrask í kirkjugarðinum í ágústmánuði 1974. Fram kom að sláttur í kirkjugarðinum hæfist seinnipartinn í júlí og stæði yfir fram í september. Taldi [GeG] það mjög ótrúlegt að átt hafi verið við gróin svæði í garðinum án þess að hann hafi orðið þess var. Hann hafi ekki orðið var við neitt jarðrask á þessum tíma, nema í sambandi við grafir sem hafi verið teknar á tímabilinu. Bókað var að hann hafi lofað að afhenda yfirlit yfir jarðsetningar á þessum tíma. Bókað var að Albert hafi haldið sig við sama svæði í kirkjugarðinum sem væri frekar afmarkað svæði í norðaustur horni garðsins.⁸⁸⁷ Fram kom að hann hafi ekki getað bent á neinn ákveðinn stað eða hvar helst ætti að leita. Bókað var um leiðarlýsingu Alberts inn um hlið kirkjugarðsins. Fram kom að hluti þeirrar leiðar væri frekar ógreiðfær vegna trjágreina. Bókað var að aðrar lýsingar Alberts hafi verið óljósar og ekki traustvekjandi.⁸⁸⁸
597. Þriðjudaginn 8. mars 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að [ÓmL], bróðir Tryggva Rúnars hafi sótt pakka frá honum klukkan 17:30.⁸⁸⁹ Bókað var klukkan 20:50 að [ÓmL] hafi komið með sendingu til Tryggva Rúnars.⁸⁹⁰
598. Þennan dag var bókað í fangelsisdagbók Hegningarhússins að Haraldur Árnason, lögreglumaður, hafi komið klukkan 23:15 með tvær kasettur handa Kristjáni Viðari. Bókað var að [RÞ] hafi komið með poka úr klefa Kristjáns Viðars með kasettum. Fram kom að Valdimar Guðmundsson, yfirfangavörður, hafi gert kasetturnar upptækar, eins og það var orðað og komið í veg fyrir samtál þeirra á milli varðandi fangann.⁸⁹¹
599. Fyrir liggur samantektarskýrsla, rituð af Haraldi og Sigurbirni Víði, dagsett þennan dag, um viðtal við Tryggva Rúnar 28. ágúst 1976. Fram kom að viðtalið hafi verið um flutning á líki Guðmundar Einarssonar en þá hafi borist í tal friðlýst fjárborg sem væri nálægt rauðamalgryfju, svonefndri Lónakotsgryfju. Í viðtalinu hafi Tryggvi Rúnar talið sig muna eftir að hafa verið á þessu svæði ásamt Sævari og Kristjáni Viðari. Hann hafi sagst muna vel eftir því að hafa gengið að opi fjárborgarinnar og hafa séð mjólkurfarnu sem hafi verið skilin eftir á syllu í hleðslu fjárborgarinnar. Bókað var í skýrsluna að fleira hafi ekki komið fram í viðtalinu, en athyglivert væri að á syllu í hleðslu fjárborgarinnar væri merki sem á stæði: „Friðlýstar minjar“ sem væri mjög

⁸⁸⁵ Dagbók nr. 6, bls. 157.

⁸⁸⁶ Dagbók nr. 6, bls. 158.

⁸⁸⁷ Bls. 2453.

⁸⁸⁸ Bls. 2454.

⁸⁸⁹ Dagbók nr. 6, bls. 159.

⁸⁹⁰ Dagbók nr. 6, bls. 160.

⁸⁹¹ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 40.

áþekkt að stærð og lögun og hlið mjólkurfernu. Fram kom að frásögn Tryggva Rúnars benti til þess að ferðin hafi verið farin að degi til, en næsta óhugsandi væri að fara þarna um hraunið í náttmyrkri. Bókað var að skiltið væri endurskinsmerki og hefði tæpast farið fram hjá honum hafi ljósfæri verið notuð.⁸⁹²

600. Meðal rannsóknargagna er upplýsingaskýrsla dagsett þennan dag, 8. mars 1977, rituð af Gísli Guðmundssyni vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Fram kom að farið hafi verið fram á það við dómsmálaráðuneytið að haft yrði uppi á [GunJ], eins fljótt og nokkur kostur væri. Fram kom að fulltrúi ráðuneytisins hafi sagst munu gera ráðstafanir samdægurs.⁸⁹³
601. Miðvikudaginn 9. mars 1977 var bókað í dagbók Hegningarhússins að Gísli Guðmundsson hafi komið með Sævar í fangelsið klukkan 21:00.⁸⁹⁴ Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir Sævari þennan dag milli klukkan 15:00 og 20:40, vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar Einarssonar. Bókað var í upphafi skýrslunnar að veruleg breyting hafi orðið á fyrri framburði hans í málinu. Fram kom að yfirheyrslan færi fram að fyrirlagi dómara sem hefðu málið til meðferðar. Orðrétt var bókað: „Honum er bent á rétt sinn um að réttargæzlumaður hans sé viðstaddur en mætti telur nægilegt sé að hann fái afrit af skýrslunni. Gerð var tilraun með að ná sambandi við lögfræðing hans, sem er Kristján Stefánsson í fjarveru Jóns Oddssonar. Mættu er bent á ákv. 1. málsgreinar 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Hann er áminntur um sannsögli.“ Bókað var að Sævari hafi verið kynnt það sem bókað hafi verið eftir honum 2. og 3. mars 1977 um lokun símans á Hamarsbraut 11, brunasár Tryggva Rúnars og fleira. Sagði Sævar þar rétt eftir sér haft. Bókað var að Sævar hafi gefið þá skýringu á breyttum framburði að í fyrri rannsókn málsins hafi ekki verið tekið til greina þegar hann hafi viljað tjá sig og segja allan sannleikann í málinu. Greindi Sævar frá því að hafa komið eftir kvöldmat að Grettisgötu 82 og þar hafi verið Kristján Viðar, Albert Klahn, Tryggvi Rúnar og [GunJ] sem hafi verið búinn að taka inn LSD töflu og jafnvel Tryggvi Rúnar líka. Síðan hafi hann farið að Vesturgötu 24 með svarta handtösku með áfengi og fleiru. Þar hafi hann hitt Albert sem hafi verið að sækja LSD töflur sem hann og Kristján Viðar ætluðu að neyta um kvöldið.⁸⁹⁵ Sagðist Sævar ekki vilja útiloka þann möguleika að hann hafi fengið far með Alberti frá Grettisgötu að Vesturgötu í umrætt sinn. Albert hafi neitað sér um far að starfsmannahúsi Kópavogshælis og því hafi hann tekið leigubifreið þangað. Hann hafi haft það í hyggju að dvelja hjá [HeG] um nóttina og slappa af. Hann hafi haft viskíflösku meðferðis og tvær hljómplötur [Tubular Bells] og War. Taldi Sævar að klukkan hafi verið um 23:00 þegar hann hafi komið til [HeG]. Mundi hann eftir því að [SæJ] hafi komið inn í herbergið í einhvern tíma og þegið viskíglas. Um miðnætti hafi Kristján Viðar komið í þeim tilgangi að fá peningalán. Kvaðst Sævar hafa verið allfjáður um þetta leyti og Kristján verið meðvitaður um það.⁸⁹⁶ Hann hafi verið með um 60.000 krónur í vasanum. Minnti Sævari að Kristján Viðar hafi beðið hann um

⁸⁹² Bls. 2226.

⁸⁹³ Bls. 2454.

⁸⁹⁴ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 41.

⁸⁹⁵ Bls. 2455.

⁸⁹⁶ Bls. 2456.

5.000 krónur, en hann hafi sagst geyma peningana sína í Hafnarfirði. Mundi hann ekki hvort Kristján Viðar hafi komið inn í herbergið. Bókað var um lýsingar Sævars á klæðnaði hans og Kristjáns Viðars. Kvaðst Sævar hafa tekið eftir bifreið Alberts fyrir utan húsið, svörtum, eldri Volkswagen. Hann hafi séð [GunJ] í framsætinu, en Kristján Viðar hafi sagt honum að Tryggvi Rúnar væri jafnframt í bifreiðinni. Sagði Sævar að Kristján Viðar hafi haft orð á því að þeir hafi verið á „putterí“ eins og hann hafi heyrt það kallað, það er að keyra á milli skemmtistaða í borginni til að reyna að afla sér peninga. Hafi Kristján Viðar talað um að þeir væru á leið til Hafnarfjarðar í sama tilgangi. Greindi Sævar frá því að þegar Kristján Viðar hafi farið hafi hann farið aftur inn til [HeG]. Giskaði Sævar á að klukkan hafi þá verið um 01:00. Mundi hann eftir því að herbergisfélagi [HeG], [LH] hafi komið stuttu seinna og verið í ástarsorg, en hún hafi verið úti að skemmta sér.⁸⁹⁷ Þegar klukkan hafi verið um 02:00 hafi Sævar talið vissara að fara og athuga hvort Kristján Viðar og félagar hafi reynt að komast inn í íbúðina að Hamarsbraut 11, en hún hafi oft staðið ólæst þar sem einungis einn lykkill hafi verið til að útidyrhurðinni. Mundi Sævar eftir því að hafa þá klætt sig og farið í hvíta skyrtu sem hann hafi keypt í Amsterdam vikunni áður og lopapeysu utan yfir. Benti hann á að lesa mætti um þá ferð í sérstöku máli sem rannsakað hafi verið á þeim tíma hjá fíkniefnadómstólnum. Kvaðst Sævar hafa tekið leigubifreið til Hafnarfjarðar, en mundi ekki hvar eða hvernig hann hafi fengið bifreiðina. Mundi hann ekki hvaða leigubifreiðastjóri hafi ekið honum en sagði það ekki hafa verið [ViG]. Mundi Sævar eftir því að ljós hafi verið í kjallaraíbúðinni þegar hann hafi komið þar að. Hann hafi greitt fyrir leigubifreiðina, en mundi ekki hversu mikið. Sagðist Sævar muna eftir því að bifreið Alberts hafi staðið fyrir utan kjallaradyrnar. Kvaðst Sævar hafa farið inn í íbúðina, en dyrnar hafi verið opnar. Inni í fremra herbergi íbúðarinnar hafi verið Kristján Viðar, Tryggvi Rúnar, [GunJ] og Guðmundur Einarsson. Erla hafi ekki verið heima.⁸⁹⁸ Virtist honum sem allir mennirnir hafi verið mjög ölvaðir og í lyfjarugli, nema Albert, hann hafi virst ódrukkinn. Greindi Sævar frá því að um leið og hann hafi birst í íbúðinni hafi Kristján og Tryggvi beðið hann um peninga fyrir áfengisflösku. Kvaðst Sævar hafa sagt við þá að þeir gætu ekki verið í íbúðinni þar sem hann væri ekki húsráðandi heldur fengi Erla að vera þarna hjá föður hennar. Mennirnir hafi ekki hlustað á hann og ekkert annað komist að hjá þeim en að kaupa flösku til að drekka í íbúðinni. Á þeim tímapunkti hafi verið komin nokkur misklíð og hafi Guðmundur ætlað að þrífa í hann, en hann náð að víkja sér undan. Þá hafi ein allsherjar slagsmál brotist út í fremra herbergi íbúðarinnar og beinst að Guðmundi. Var Sævari ekki ljóst hvers vegna Guðmundur hafi ráðist að sér í fyrstu, en taldi þar tvær ástæður koma til greina. Annars vegar hafi hann verið að amast við veru þeirra í íbúðinni og hins vegar hafi Guðmundur talið hann hafa rænt veskinu hans. Tók Sævar það skýrt fram að hann hafi ekki tekið veski Guðmundar og ekki séð það tekið af honum. Benti Sævar á að hann hafi enga ástæðu haft til slíks verknaðar, þar sem hann hafi haft næga peninga. Kvaðst Sævar hafa verið vitni að því þegar Kristján Viðar sló Guðmund í andlitið. Taldi hann að Tryggvi Rúnar og Albert hafi einnig tekið þátt í átökum við Guðmund.

⁸⁹⁷ Bls. 2457.

⁸⁹⁸ Bls. 2458.

Sagðist Sævar ekki hafa séð hver hafi gert hvað eða hver hafi slegið Guðmund niður. Hann hafi sjálfur flúið fram á gang og inn á salerni en þá hafi hann heyrt dynk líkt og maður hafi falli utan í vegg eða á gólf.⁸⁹⁹ Taldi hann að [GunJ] hafi ekki tekið þátt í átökunum. Þetta hafi allt gerst mjög snögglega. Sagðist Sævar hafa heyrt í Tryggva og Kristjáni og þá hafi hann farið út af salerninu og séð Guðmund liggja á bakinu á gólfinu í fremra herberginu. Albert hafi verið að athuga með Guðmund og verið yfir honum. Kvaðst Sævar ekki muna glöggt hvar [GunJ] hafi verið, en taldi hann hafa verið hjá Alberti. Greindi Sævar frá því að þarna hafi hann talið að Guðmundur hafi verið sleginn niður. Tryggvi og Kristján Viðar hafi enn rætt um flöskukaup og peningamál. Kvaðst Sævar hafa fallist á að leggja til peninga gegn því að þeir færu úr íbúðinni. Þá hafi verið gerð tilraun til að vekja Guðmund. Fyrst hafi Tryggvi Rúnar og Kristján Viðar athugað með hann og þá uppgötvað að Guðmundur var látinn. Kvaðst Sævar hafa beygt sig niður að Guðmundi og þá komist að sömu niðurstöðu. Kvaðst Sævar hafa tekið eftir því að eitthvað blóð hafi verið í munnvikum Guðmundar, en ekkert sýnilegt blóðrennsli. Sagðist Sævar ekki hafa séð Kristján Viðar beita hnífi eða eggvopni og ekki séð neitt barefli notað. Orðrétt var bókað: „Mætti óskar eftir að taka það fram, að við samprófun í maí mán. s.l. með Kristjáni Viðar, hjá Nirði Snæhólm í Síðumúlafangelsi, tjáði Kristján Viðar frá því, að hann hafi orðið Guðmundi Einarssyni að bana með hnífsstungu. Þetta segist mætti ekki hafa fallist á, enda hafi það ekki við rök að styðjast.“⁹⁰⁰ Greindi Sævar frá því að í upphafi rannsóknarinnar hafi honum verið sýnt hnífsblað sem [HeG] hafi afhent lögreglu. Látið hafi verið að því liggja að hnífsblaðinu hafi verið beitt í umræddum átökum, en það ætti ekki skylt við raunveruleikann. Bókað var að Sævari hafi verið sýnd ljósmynd af byssusting sem áður hafi verið vikið að við framhaldsrannsókn málsins. Kvaðst Sævar kannast við að hafa séð sams konar grip hjá Kristjáni Viðari, en ekki hafa séð hann með byssustinginn umrætt kvöld eða um nóttina. Orðrétt var bókað í skýrsluna: „Mætti vill geta þess, að í maímánuði s.l. hafi Kristján Viðar tjáð mætta, að hann hafi verið með byssustinginn á sér og orðið Guðmundi að bana með honum. Mætti kveðst þora að fullyrða, að þessi saga Kristjáns sé hreinn uppspuni og kennir um, hvernig staðið var að fyrri rannsókn málsins.“ Greindi Sævar frá því að þegar þeim hafi verið það ljóst að Guðmundur væri látinn hafi þeir orðið mjög óttaslegnir. Í fyrstu hafi þeir rætt um að kalla á lögreglu eða sjúkrabifreið en af ótta við afleiðingarnar hafi þeir horfið frá því. Komið hafi til álitu að skilja líkið eftir svo það myndi finnast, en fallið hafi verið frá því vegna hættu á því að böndin myndu berast að þeim sem síðast hafi verið með honum um kvöldið. Þá hafi orðið að samkomulagi að koma líkinu fyrir á öruggum stað svo það myndi ekki finnast. [GunJ] hafi þar verið með í ráðum. Ákvörðun hafi verið tekin um að koma líkinu fyrir fjarri mannabyggðum, en enginn ákveðinn staður hafi verið tilnefndur. Sagði Sævar það rangt að þeir hafi tekið lakið úr rúmi hans og Erlu og vafið það utan um líkið. Sannleikurinn væri sá að þeir hafi borið líkið á milli sín, eins og það hafi legið á gólfinu.⁹⁰¹ Rangt væri að þeir hafi borið það fyrst inn í geymsluherbergið heldur hafi þeir borið það beint út í bifreið Alberts. Greindi Sævar

⁸⁹⁹ Bls. 2459.

⁹⁰⁰ Bls. 2460.

⁹⁰¹ Bls. 2461.

frá því að fyrst hafi verið reynt að koma líkinu fyrir í farangursgeymslunni, en þegar ekki hafi verið hægt að loka henni þá hafi líkið verið sett inn í bifreiðina fyrir aftan framsætin. Kvaðst Sævar ekki vilja slá því föstu að þeir hafi reynt að koma líkinu fyrst fyrir í farangursgeymslunni. Kvaðst Sævar ekki hafa tekið eftir blettum á gólfinu þar sem líkið lá. Hann hafi læst útidyrhurðinni eftir að þeir fóru út með líkið. Þegar búið hafi verið að koma líkinu fyrir í bifreiðinni hafi hann farið aftur inn í íbúðina, slökkt ljósinn og lokað hurðum. Minntist Sævar þess ekki að hafa séð Erlu á staðnum og sagðist ekki hafa hitt hana fyrr en á sunnudagskvöldið 27. janúar 1974. Orðrétt var bókað í lok skýrslunnar: „Þegar hér var komið sögunni, þá óskar mætti eftir því að láta staðar numið og fer fram á það, að reynt verði til þrautar, að fá aðra aðila málsins, til að segja allan sannleikann.“⁹⁰²

602. Fimmtudaginn 10. mars 1977 var Albert Klahn tekinn til yfirheyrslu vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Sérstaklega aðspurður hvað hafi orðið af armbandsúri Guðmundar Einarssonar kvaðst Albert ekki vita það og sagðist aldrei hafa séð það tekið af honum. Aðspurður hvort [GunJ] gæti hafa fengið úrið sagði Albert það geta verið, en hann vissi ekki um það. Kvaðst Albert hafa hugsað mikið um málið eftir síðustu skýrslu sína fyrir sakadómi. Hann hafi því gert sér erindi að Hamarsbraut 11, suður í Hafnarfjarðarhraun og í Hafnarfjarðarkirkjugarð. Kvaðst hann hafa beygt út á afleggjarann út af Keflavíkurveginum, en ekki treyst sér til að aka eins langt út í hraunið og hann taldi að ekið hafi verið með líkið umrædda nótt. Sagðist Albert vera nokkuð viss um að í umræddri ferð hafi hann ekið nokkurn spöl eftir malarvegi meðfram Keflavíkurveginum. Minntist hann þess að Sævar hafi haft orð á því hvort ekki væri rétt að slökkva ljós bifreiðarinnar, en of skuggsýnt hafi verið og því hafi hann kveikt ljósinn aftur. Kvaðst hann halda að gröfin sem þeir hafi tekið í Hafnarfjarðarkirkjugarði hafi verið styttri en hann hafi áður sagt, en dýptin hafi verið sú sama.⁹⁰³ Ber skýrslan með sér engar frekari nýjar upplýsingar.
603. Föstudaginn 11. mars 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 13:35 að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fram í horn til Gísla Guðmundssonar. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið færður aftur á sinn klefa klukkan 13:55.⁹⁰⁴ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna.⁹⁰⁵
604. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [ViG] þennan dag, í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar Einarssonar. Var hann inntur eftir frekari upplýsingum um ferðir hans með Sævar og félagan hans á því tímabili sem Guðmundur hvarf. Bókað var að vitnið hafi sagst hafa gefið allar þær upplýsingar. Mundi hann eftir því að hafa ekið Sævari á sunnudagskvöldið að Hamarsbraut 11 en þá hafi ætlun hans verið að fara austur að Gljúfurárholti í Ölfusi, en Sævar hafi horfið frá því. Mundi vitnið ekki eftir því hvaða mánaðardag þetta hafi verið, en sagði þetta hafa verið um níuleytið að kvöldi. Mundi vitnið ekki betur en að Sævar hafi verið eins klæddur eftir að hann kom heim að utan og taldi að hann hafi yfirleitt verið í sömu

⁹⁰² Bls. 2462.

⁹⁰³ Bls. 2463.

⁹⁰⁴ Dagbók nr. 6, bls. 165.

⁹⁰⁵ Dagbók nr. 6, bls. 166.

fötunum og heldur ósnyrtilegur. Aðspurður hvort hann hafi séð Sævar í svartri skyrtu kvaðst vitnið ekki muna eftir því.⁹⁰⁶

605. Fyrir liggja skýrslur um yfirheyrslur yfir Kristjáni Viðari, Tryggva Rúnari og Sævari 11. mars 1977, vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Í hverja skýrslu var bókað að ein spurning hafi verið lögð fyrir ákærða að fyrir lagi Gunnlaugs Briem, sakadómara; hvort líkamsleifar Guðmundar hafi verið grafnar í kirkjugarðinum í Hafnarfirði. Svar Kristjáns var orðrétt bókað: „Það er þá algjörlega án minnar vitundar.“⁹⁰⁷ Svar Tryggva Rúnars var bókað orðrétt: „Þetta veit ég ekkert um, af því ég kem þar hvergi nærri.“⁹⁰⁸ Orðrétt var bókað eftir Sævari: „Nei, ekki mér vitandi.“⁹⁰⁹
606. Laugardaginn 12. mars 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Gísli Guðmundsson hafi tekið Tryggva Rúnar til viðtals í horninu klukkan 16:10. Var Tryggvi Rúnar færður aftur á klefa sinn klukkan 17:45.⁹¹⁰ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um viðtalið.
607. Sunnudaginn 13. mars 1977 var bókað í fangelsisdagbókina að Tryggvi Rúnar hafi fengið sendingu heiman frá sér klukkan 16:15.⁹¹¹
608. Mánudaginn 14. mars 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að séra Jón Bjarman hafi hringt klukkan 19:30 og látið vita að hann væri kominn erlendis frá og þar með til starfa aftur. Bókað var að [HiL], bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með hárnæringu til hans.⁹¹²
609. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir Erlu þennan dag vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Í upphafi skýrslunnar var bókað orðrétt: „Henni er bent á nokkur atriði í fyrri framburði hennar, sem ekki komi heim og saman við sumt af því sem fram kemur í framburði hennar hjá rannsóknarlögreglunni þ. 20. des. 1975 og framburði þeirra, Sævars Ciesielski og Alberts Klahn Skaftasonar.“ Kvaðst Erla ekki gera sér ljóst hvernig stæði á þessu ósamræmi og treysti hún sér ekki til að skýra það nánar. Sagðist hún ekki geta skýrt það hvers vegna hún hafi ekki nefnt alla þá menn sem hafi verið staddir að Hamarsbraut 11 í umrætt sinn, ef það væri sannleikur málsins. Gat hún ekki heldur skýrt frekar hvers vegna ósamræmi væri í framburði hennar og þeirra Alberts og Sævars annars vegar varðandi rúmlakið og hins vegar varðandi það að líkið hafi verið sett fram í geymslu á meðan þeir hafi farið í burtu af staðnum. Kvaðst Erla ekki minnst þess að bifreið Alberts Klahn hafi staðið fyrir utan dyrnar á húsinu. Mundi hún ekki eftir því hvort síminn hafi verið lokaður vegna vanskila, en sagði það hafa komið fyrir. Minntist hún þess að Sævar hafi látið hana fá peninga til að greiða upp skuld í því sambandi, en gat ekki tilgreint það nánar. Orðrétt var bókað í skýrsluna: „Mætta man eftir því að hafa sagt frá því í skýrslu hjá fíkniefnadómstólnum þ. 7. febr. 1974 að Sævar hafi komið heim til hennar eftir

⁹⁰⁶ Bls. 2464–2465.

⁹⁰⁷ Bls. 2465.

⁹⁰⁸ Bls. 2466.

⁹⁰⁹ Bls. 2466.

⁹¹⁰ Dagbók nr. 6, bls. 167.

⁹¹¹ Dagbók nr. 6, bls. 168.

⁹¹² Dagbók nr. 6, bls. 169.

nokkurra daga fjarveru þ. 27. jan. '74 og þá verið með [ViG]. Hún segist ekki geta gefið neina skýringu á því, hvers vegna hún hafi ekki minnst á að hafa orðið vör við Sævar þegar hún kom heim úr Klúbbnum aðfaranótt þ. 27. jan.⁹¹³

610. Sama dag var bókað í fangelsisdagbók Hegningarhússins að Kristján Viðar hafi verið fluttur í sakadóm klukkan 13:30.⁹¹⁴ Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir Kristjáni Viðari þennan dag milli klukkan 13:50 og 16:50 í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Bókað var að Páll Arnór Pálsson, réttargæslumaður Kristjáns hafi verið viðstaddur yfirheyrsluna. Fram kom að Gunnlaugur Briem hafi farið fram á að ákærði gerði nánari grein fyrir nokkrum atriðum varðandi þátttöku hans í málinu og skýrði betur atburðarásina. Sagði Kristján Viðar að frásögn sín um að hafa stungið Guðmund með byssusting væri ekki sannleikanum samkvæmt. Orðrétt var bókað: „Mætti segir að þessu hafi skotið upp í kollinn á sér og kannski hafi ástæðan verið sú, að hann vildi einn taka á sig alla sökina. Mætti segir að lýsingin á því þegar hann átti að hafa stungið Guðmund hafi ekki verið raunveruleg og þetta svokallaða „prumphljóð“ sem fram kemur í skýrslu Haraldar Árnasonar hafi verið tilbúningur, sem hann sjálfur telur sig eiga sök á. Einnig segir mætti að sama sé að segja um lyktina, sem lýst er í sömu skýrslu, það sé tilbúningur, en trúlega sé sú lýsing komin frá Erlu Bolladóttur og lögreglumönnum sem rannsókn höfðu á málinu í upphafi.“ Greindi hann nánar frá því hvernig hann komst yfir umræddan byssusting. Inntur eftir því hvort hann muni að síminn að Hamarsbraut 11 hafi verið lokaður á umræddum tíma kvaðst Kristján Viðar nú muna eftir því. Hann hafi ekki verið spurður fyrr og því ekki munað sérstaklega eftir því.⁹¹⁵ Orðrétt var bókað í skýrsluna: „Mætti er spurður að því, hvort hann muni eftir fleiri mönnum á Hamarsbraut 11, þegar Guðmundi var ráðinn bani. Mætti man eftir því nú að Albert Klahn Skaftason og strákur sem kallaður er Gunnar hafi verið þar inni. Mætti telur að hvorugur þeirra hafi lent í átökunum við Guðmund Einarsson.“ Mundi Kristján Viðar eftir því að Albert og Gunnar hafi komið í heimsókn til hans umrætt laugardagskvöld og þar hafi einnig verið Tryggvi Rúnar. Mundi hann eftir því að Albert hafi farið í leiðangur til að kaupa LSD töflu og minnti Kristjáni Viðari að Gunnar hafi farið með honum. Sagði hann það hugsanlegt að hann hafi tekið inn hálfu LSD töflu. Mundi hann eftir því að þeir fjórir hafi farið út að keyra með Alberti. Þeir hafi ekið á milli skemmtistaða í þeim tilgangi að komast í partí. Eitthvað hafi það gengið illa og þá hafi verið ekið að starfsmannahúsinu við Kópavogshæli. Kvaðst Kristján Viðar hafa rætt við Sævar sem hafi verið þar staddur hjá [HeG]. Sagðist Kristján Viðar hafa beðið Sævar um peningalán fyrir áfengi, en hann hafi verið eitthvað tregur til þess. Greindi Kristján Viðar frá því að hafa spurt Sævar hvort þeir mættu koma inn til [HeG], en Sævar hafi tekið fyrir það og sagst vera á heimleið.⁹¹⁶ Sagði Kristján Viðar að þeir hafi þá ekið til Hafnarfjarðar. Í brekkunni ofan við Strandgötuna hafi hann og Tryggvi Rúnar farið út úr bifreiðinni og þar hafi þeir hitt Guðmund Einarsson. Kvaðst Kristján Viðar ekki muna betur en að þeir hafi síðan farið þrjár fótgangandi að Hamarsbraut 11. Orðrétt var bókað: „Mætta er bent á

⁹¹³ Bls. 2467.

⁹¹⁴ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 43.

⁹¹⁵ Bls. 2468.

⁹¹⁶ Bls. 2469.

að samkv. framburði Alberts Klahn, hafi þeir allir komið aftur inn í bíl til hans og hann ekið þeim að Hamarsbraut 11. Mætti kveðst nú muna eftir því, að þeir hafi jú farið inn í bíl til Alberts, en sig minni, að þeir hafi farið aftur út úr bílnum. Ekki segist hann samt vilja fullyrða þetta.“ Sagði Kristján Viðar að erindið á Hamarsbraut 11 hafi verið að fá peningalán hjá Sævari. Kvaðst hann hafa bankað bæði á stofu- og herbergisglugga á Hamarsbraut 11. Mundi hann ekki betur en að Sævar hafi skriðið inn um glugga, en þeir hafi ekki verið komnir inn í íbúðina þegar Sævar hafi komið þar að. Sævar hafi hleypt þeim inn og minnti Kristjáni að Albert og Gunnar hafi komið þangað inn rétt á eftir. Greindi Kristján Viðar frá því að fljótlega hafi átök orðið milli Tryggva Rúnars, Sævars og Guðmundar. Mundi hann eftir því að Sævar hafi haft orð á því að þeir gætu ekki verið í íbúðinni þar sem Erla kæmi fljótlega heim, eins hafi hann haft orð á því að hafa ekki hátt. Bókað var að Kristján Viðar myndi illa eftir atburðarásinni inni á Hamarsbraut 11 og myndi ekki sérstaklega eftir Erlu. Kvaðst hann ekki treysta sér til að gefa réttari lýsingu á atburðinum heldur en hann hafi áður gert. Taldi Kristján Viðar sig muna að hann hafi slegið Guðmund fjórum sinnum og sagðist halda að það hafi orðið honum að bana.⁹¹⁷ Taldi hann sig einnig muna eftir því að Tryggvi Rúnar hafi líka slegið Guðmund. Sagðist Kristján Viðar ekki vita hvort Albert eða Sævar hafi lent í átökunum. Taldi hann fullvíst að Gunnar hafi ekki lent í átökum við Guðmund. Kvaðst Kristján Viðar ekki muna eftir að lak hafi verið vafið utan um Guðmund og sagðist ekkert vilja um það segja frekar. Mundi hann ekki hvort lík Guðmundar hafi verið lagt í geymsluna að Hamarsbraut 11. Aðspurður hvort hann hafi tekið þátt í flutningi á líkinu í Fossvogskirkjugarði í ágúst 1974 sagðist Kristján Viðar ekki hafa verið með í því að flytja líkið, hvorki þangað né á annan stað. Bókað var í lok skýrslunnar að Kristjáni Viðari hafi verið sýnd ljósmynd af [GunJ] og hann sagst þekkja þar þann mann sem hafi verið staddur að Hamarsbraut 11 þegar umræddur atburður átti sér stað.⁹¹⁸

611. Þriðjudaginn 15. mars 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að farið hafi verið með Tryggva Rúnar í sakadóm Reykjavíkur. Bókað var að komið hafi verið með Tryggva Rúnar til baka úr sakadómi klukkan 13:00.⁹¹⁹ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna.
612. Miðvikudaginn 16. mars 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 15:55 að Gunnlaugur Briem, sakadómari, hafi hringt og spurt um dvalartíma Tryggva Rúnars í fangelsinu. Bókað var klukkan 16:00 að hringt hafi verið í Hellert Jóhannesson fyrir Tryggva Rúnar. Var þess getið að Hellert kæmi eftir hádegi daginn eftir til viðtals við Tryggva.⁹²⁰
613. Fyrir liggur samantektarskýrsla dagsett sama dag, rituð af Gísla, um leiðangur þennan dag með Alberti Klahn að Hamarsbraut 11 og Hafnarfjarðarkirkjugarð. Bókað var að með í för hafi verið Gunnlaugur Briem, Ármann Kristinsson, Haraldur Henrysson, Örn Clausen réttargæslumaður Alberts, Kristmundur Sigurðsson aðstoðaryfirlögsluþjónn

⁹¹⁷ Bls. 2470.

⁹¹⁸ Bls. 2471.

⁹¹⁹ Dagbók nr. 6, bls. 170.

⁹²⁰ Dagbók nr. 6, bls. 173.

og fjórir rannsóknarlögreglumenn. Fram kom að Albert hafi farið inn í íbúðina að Hamarsbraut 11 og Gunnlaugur hafi rætt við hann þar inni. Bókað var að Albert hafi ekki virst vel minnugur þess sem þarna hafi gerst. Hann hafi talið sig muna eftir því að átökin hafi byrjað í svefnherberginu, en þegar þau hafi verið um garð gengin hafi Guðmundur legið á gólfinu í fremra herberginu. Að skoðuninni lokinni hafi verið farið enn eina ferð í Hafnarfjarðarkirkjugarð og þar hafi Albert verið beðinn um að benda á greftrunarstaðinn. Bókað var að hann hafi verið mjög á reiki, en haldið því fram að grafið hafi verið meðfram steypum kanti utan við leiði eða inni í leiði. Bókað var að [GeG] kirkjugarðsvörður hafi verið viðstaddur og sagt sem fyrr að heldur ólíklegt væri að hann hafi ekki orðið þess var hefði gröf verið tekin í garðinum. Vildi hann þó ekki útiloka neitt og sagði hægt að kanna þetta betur þegar frost færi úr jörðu.⁹²¹

614. Fyrir liggur lokaskýrsla rannsóknarnefndar Reykjavíkur um dráp Geirfinns Einarssonar. Skýrslan er ódagsett, rituð af Karli Schütz. Í upphafi skýrslunnar kom fram að Sævar, Kristján Viðar, Guðjón og Erla hafi að miklu leyti játað, eftir að hafa vísvitandi reynt að flækja málið um langt skeið, en mikið bæri á milli þeirra um undirbúning, framkvæmd og atburði sem hafi fylgt í kjölfar verknaðarins. Fram kom að ósamræmið þyrfti ekki að stafa af vísvitandi ósannsögli heldur gæti það verið vegna eftirtektarleysi eða minnisleysi. Greint var frá því að ástæða þess að ekki hafi enn tekist að finna lík hins myrta kynni að vera sú að skömmu eftir að kunnugt varð um líklegan greftrunarstað hafi gert mikið frost sem hafi hindrað frekari leit. Ekki væri þó hægt að útiloka þann möguleika að sakborningarnir væru tregir til að vísa á líkið þar sem þeir óttuðust að upp kæmist hvernig morðið hafi verið framið, ef til vill mjög grimmdarlegan.⁹²² Í skýrslunni kom fram að líta yrði svo á að framkvæmd og tildrög verknaðarins væru rökrétt og trúverðug ef tekið væri tillit til menntunar, uppruna og hugsunarháttar sakborninganna. Orðrétt sagði: „Ekki verður litið fram hjá þeirri staðreynd, að oft hafa þeir reynst búa yfir þekkingu sem aðeins raunverulegir brotamenn búa yfir.“ Varðandi ósamræmi í framburðum yrði að hafa það í huga að sakborningarnir hugsuðu mjög yfirborðslega og áttuðu sig yfirleitt ekki á dýpra samhengi eða atriðum sem lægju að baki þar sem þau tækju ekki eftir slíku. Þá hafi mjög frumstæður orðaforði þeirra orsakað ósamræmi sem ekki hafi verið gerður í slæmum tilgangi.⁹²³ Fram kom að ekki væru fyrir hendi neinar skynsamlegar ástæður til að efast um verknaðinn og tildrög hans, eins og hann hafi verið játaður. Með tilliti til þess mætti því líta svo á að niðurstaða rannsóknarinnar væri svo sennileg að hún nálgadist vissu. Í skýrslunni sagði að ekki virtist ráðlegt að rannsaka málið frekar til að afmá síðustu vafaatriðin. Í framhaldinu sagði orðrétt: „[P]ví það hefur oft sýnt sig við yfirheyrslur, að fólk sem alls ekki gat munað vafasöm atvik, leitaði undanbragða með því að segja: „Það er hugsanlegt að svo hafi verið“ af misskilinni hjálpssemi eða hræðslu við að segja eitthvað rangt. Á þann hátt og með því að koma með óhæfar ábendingar skapast oft nýjar efasemdir við nánari rannsókn í stað þess að ryðja þeim gömlu úr vegi.“⁹²⁴ Þá sagði að eitt af því sem gæti gert málið erfitt viðfangs eftir að

⁹²¹ Bls. 2472–2473.

⁹²² Bls. 2232.

⁹²³ Bls. 2234.

⁹²⁴ Bls. 2233.

niðurstaða þess yrði kynnt, væru vangaveltur sem vektu efasemdir um árangurinn eða efldu þær. Slíkt gæti haft áhrif á þau yfirvöld sem myndu fást áfram við málið. Reynslan hafi hins vegar sýnt að meðferð afbrota sem framin hafi verið fyrir löngu væru jarðvegur fyrir slíkt, en einnig áhrifagirni margra þegna þessa lands.⁹²⁵ Undir kaflaheitinu „Lýsing málsatvika“ kom fram að Erla hafi komið af stað málsrannsókn gegn Sævari og Kristjáni Viðari og síðar sjálfri sér og fleiri aðilum með því að segja Rannsóknarlögreglunni í Reykjavík ótilkvödd frá Geirfinnsmálinu 22. janúar 1976. Síðan hafi þau komið fram með margar, ótrúlegar og mótsagnakenndar útgáfur af atburðum og vísitandi dregið saklausa borgara inn í málið. Sævar Kristján og Erla hafi síðan viðurkennt að hafa beint ranglega grunsemdum að fólki samkvæmt fyrirframgerðri áætlun í þeim tilgangi að hindra lausn málsins.⁹²⁶ Raktir voru framburðir Sævars⁹²⁷ og Kristjáns Viðars⁹²⁸ um undirbúning verknaðarins. Engar nýjar upplýsingar koma þar fram. Þess var getið sérstaklega að ekki væri hægt að líta svo á að Guðjón hafi lagt fram endanlega játningu. Vikum saman hafi hann vikið sér undan því að láta yfirheyra sig formlega. Einkum bæri hann en fyrir sig eyðum í minni sínu. Það væri einkum hann sem hafi snúið sig út úr spurningum um smáatriði með því að segja: „ég man það ekki nákvæmlega.“ Af þeim sökum væru mörg einstök atriði enn óljós hjá honum. Framburður Guðjóns og Erlu um sama efni var rakinn í skýrslunni, en engar nýjar upplýsingar komu þar fram.⁹²⁹ Undir yfirheitinu: „Niðurstöður rannsóknar og staðfestingar á játningum“ kom fram að athugun lögreglu á því hvort til væri maður að nafni Geiri í Keflavík sem verslaði áfengi hafi verið árangurslaus. Þá væri vafasöm sú frásögn Sævars að hafa kynnt sig fyrir Geirfinni sem Magnús Leópoldsson, en miðað við hugsunarhátt Sævars væri honum alveg trúandi til í að leika slíkt.⁹³⁰ Fram kom að ekki hafi fengist staðfest símtal Sævars heim til Geirfinns 18. nóvember 1974, hvorki hjá eiginkonu Geirfinns né barni hans.⁹³¹ Undir yfirheitinu: „19. nóvember (þegar verknaðurinn var framinn). Ferðin til Keflavíkur“ var rakinn framburður Sævars⁹³² og Erlu.⁹³³ Ber samantektin engar nýjar upplýsingar með sér. Einnig var gerð grein fyrir framburði Kristjáns Viðars. Engar nýjar upplýsingar koma þar fram aðrar en lýsing á símtalinu úr Hafnarbúðinni. Fram kom að barn hafi komið í símann og Kristján Viðar hafi spurt eftir Geirfinni. Barnið hafi kallað: „Pabbi“ og Geirfinnur þá komið í símann. Kristján Viðar hafi þá spurt: „Ert þú Geirfinnur?“ og þegar hann hafi játað því hafi Kristján sagt það sem Sævar hafi lagt fyrir hann að segja: „Við erum komnir“ og „G. ætti að koma fótgangandi og einn.“ Í skýrslunni kom fram að Geirfinnur hafi þá spurt: „Er Maggi þarna?“ og Kristján Viðar hafi þá svarað: „Hér er enginn, ég er einn hér.“ Þegar Geirfinnur hafi spurt hann hafi Kristján sagst vera staddur í sjoppu. Spurningu Geirfinns um hver hann væri hafi Kristján ekki

⁹²⁵ Bls. 2234.

⁹²⁶ Bls. 2235.

⁹²⁷ Bls. 2236–2238.

⁹²⁸ Bls. 2240.

⁹²⁹ Bls. 2241–2242.

⁹³⁰ Bls. 2243.

⁹³¹ Bls. 2244.

⁹³² Bls. 2245–2249.

⁹³³ Bls. 2249–2252.

svarað heldur sagt að það skipti ekki máli og lagt síðan á.⁹³⁴ Jafnframt var rakinn framburður Guðjóns og [SÓH] um ferðina til Keflavíkur.⁹³⁵ Engar nýjar upplýsingar komu þar fram. Undir yfirheitinu: „Niðurstöður rannsókna (Styrking játninga)“ kom fram að rætt hafi verið við [GM], fyrrum starfsmann bílaleigunnar Geysis. Fullyrt var að hann hafi viðurkennt að hafa oft lánað Erlu og Sævari fólksbifreið án leigusamnings og slíkt hafi getað átt sér stað í nóvember 1974, án þess að hann muni dagsetningu nákvæmlega. Þá sagði orðrétt: „Hann veit þó að Erla tók til í íbúð hans í síðari hluta nóvember 1974.“⁹³⁶ Þá var fullyrt að tengdamóðir Guðjóns hafi staðfest að hann hafi notað Fiat fólksbifreiðina hennar 19. nóvember 1974.⁹³⁷ Þessi hluti skýrslunnar ber að öðru leyti engar nýjar upplýsingar með sér. Undir yfirheitinu: „Ferð í Dráttarbrautina með Geirfinni og átökin“ og „Heimferðin til Reykjavíkur“ var framburður þeirra allra rakinn. Engar nýjar upplýsingar komu fram undir þessum hluta skýrslunnar. Undir heitinu: „Niðurstöður rannsókna (Styrkingar játninga)“ kom fram að grænleitt teppi sem hafi fundist við húsleit í kjallara húss nr. 82 við Grettisgötu hafi verið sent Bundeskriminalamt í Wiesbaden til rannsókna. Engin blóðsummerki hafi fundist á teppinu og árangur því neikvæður. Fullyrt var að við rannsókn Bundeskriminalamt á borðplötu úr trérimlum úr þvottahúsi hafi fundist mannsblóð af A-blóðflokki. Orðrétt sagði í skýrslunni: „BKA komst að því skv. beiðni að hér var um að ræða – í ummerkjum í nokkuð miklu magni – mannsblóð „A“ blóðflokki.“ Tekið var fram að blóðið væri ekki úr Geirfinni og stafaði því frá öðru afbroti eða slysi.⁹³⁸ Undir yfirheitinu: „Greftrun líksins“ voru framburðir allra sakborninga raktir, en engar nýjar upplýsingar komu þar fram. Undir heitinu: „Niðurstöður rannsókna (Styrkingar játninga)“ kom fram að sakborningar hafi hvorki tekið eftir líkstjarfa né líkblettum. Kynni það að skýrast af því að full líkstirðnun og líkblettir kæmu ekki fram fyrr en í fyrsta lagi sex til átta klukkustundum eftir andlát, en þá hafi verið búið að leggja líkið í kjallara Grettisgötu 82. Samkvæmt málsatvikum væri hugsanlegt að ekki hafi borið á líkstjarfa þegar líkið hafi verið flutt að kvöldi 21. nóvember 1974 þar sem slíkt ástand stæði yfir í um tvo daga. Líkblettir hafi ekki verið heldur sjáanlegir þar sem líkið hafi verið vafið strax í svokallaðan leðurlíksdúk. Auk þess hafi ekki verið hægt að kveikja ljós í þvottahúsinu í kjallaranum.⁹³⁹ Ber lokaskýrslan engar frekari nýjar upplýsingar með sér.

615. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir ódagsett skýrsla með heitinu „Huglægar málsástæður“, líklega rituð af Karli Schütz og stimpluð: „TRÚNAÐARMÁL“. Skýrslan virðist vera beint framhald af framangreindri lokaskýrslu þar sem hún fylgir blaðsíðutali. Fram kom að yfirheyrslur hafi ekki leitt í ljós að afbrotamennirnir hafi haft samráð um að drepa Geirfinn áður en verknaðurinn hafi verið framinn. Ekki væri þó loku fyrir það skotið að Sævar og Kristján Viðar hafi gert ráð fyrir því, ef til vill hvor fyrir sig. Sérstaklega væri það fortíð þessara sakborninga sem gæfi tilefni til að

⁹³⁴ Bls. 2253–2255.

⁹³⁵ Bls. 2256–2258 og 2258–2260.

⁹³⁶ Bls. 2260.

⁹³⁷ Bls. 2262.

⁹³⁸ Bls. 2287–2288.

⁹³⁹ Bls. 2297.

gruna þá um kæruleysi gagnvart dauða Geirfinns. Orðrétt kom fram: „Báðir hafa þeir í morðmáli Guðmundar Einarssonar sannað að þeir séu færir um að drepa mann af lítilfjörlegu tilefni.“⁹⁴⁰ Orðrétt kom fram: „Sævar hefði getað hugsað sér, að dauði Geirfinns væri ávinningur fyrir sig á tvennan hátt – jafnvel þó sá síðarnefndi hefði ljóstrað upp um felustað áfengisbirgðanna – bæði hefði hann (Sævar) þá fengið aftur 70.000 krónurnar og jafnframt hefði óþægilegu vitni verið rutt úr vegi. Ósvífni og tilfinningaleysi Sævars eru sterk líkindi til þessarar ályktunar.“ Þá kom fram að Sævari væri trúandi til þess að hafa leyft Kristjáni Viðari að sleppa af sér taumnum. Hafi svo verið hafi hann að nokkru leyti með ásetningi brugðist þeirri skyldu sinni að stöðva Kristján. Orðrétt sagði: „Frá þessum sjónarhóli séð hefur Sævar drepíð Geirfínn í gegnum Kristján og litið á aðgerðir Kristjáns sem sínar eigin.“⁹⁴¹ Var Kristjáni Viðari lýst þannig að hann væri sjúklega sannfærður um líkamlega yfirburði sína gagnvart öðrum. Orðrétt kom fram: „Hann notar hvert tækifæri til það sýna á grófan hátt krafta sína og svo virðist sem hann geti í átökum ekki hætt fyrr en hann sé búinn að „eyðileggja“ mótherja sinn. Af þessum sökum ætti ekki að horfa fram hjá þeim möguleika, að Kristján gæti í slíkum tilfellum verið gripinn nokkurs konar „drápslosta“. Þessi hvöt kærða kemur ekki í veg fyrir það að hann iðrist ærlega gerða sinna eftir á.“⁹⁴² Gaumgæfa þyrfti hvort Kristján Viðar væri sakhæfur þegar um afbrot vegna líkamlegra átaka væri að ræða. Greint var frá því að Guðjón reyndi bersýnilega að gera lítið úr hlutdeild sinni að verknaðinum með því að benda á andstyggilega hegðun samverkamanna sinna. Fram kom að Guðjón hafi ekkert gert til að hindra að aðgerðir vina sinna. Skýringar hans um að þeir hefðu annars pyntað hann eða að honum hafi ekki dottið í hug að fara til lögreglunnar yrðu að teljast ótrúlegar. Þá kom fram að persónuleiki Guðjóns, hegðun hans hingað til og niðurstöður rannsóknarinnar gæfu ekki til kynna að hann hafi haft ásetning til að drepa Geirfínn. Orðrétt sagði: „Nær væri að álíta að hér væri um dolus eventualis eða vísvitandi gáleysi.“⁹⁴³ Þar sem Erla hafi einungis verið viðstödd átökin virtist sem hún hafi í mesta lagi veitt „sálræna aðstoð“ með nærveru sinni. Vafasamt yrði að teljast að Erla hafi gerst brotleg með því að koma ekki Geirfínni til hjálpar, til dæmis með því að leita til lögreglunnar. Að hennar mati hefði hún þá sjálf átt hættu á að verða sótt til saka. Auk þess sem hún hafi talið sig heitbundna Sævari. Erfitt myndi reynast að afsanna það og því væri ekki útilokað að Erla myndi réttlæta aðgerðarleysi sitt með því að hún hafi viljað hlífa Sævari við því að verða sóttur til saka.⁹⁴⁴ Fram kom að einnig mætti flokka aðstoð hennar við líkflutninginn undir þessa ástæðu. Rakið var að niðurstöður rannsóknarinnar útilokuðu [SÓH] sem verknaðar- og hlutdeildarmann. Hann hafi ekki orðið þess áskynja að Geirfínnur hafi verið í lífshættu og því ekki unnt að ásaka hann fyrir að hafa ekki komið honum til hjálpar.⁹⁴⁵ Kafli með heitinu: „Persónulýsing sakborninga“ var byggður að hluta á þeirra eigin frásögnum og að hluta á athugunum rannsóknarmanna sem höfðu umsjón með hverju þeirra. Í lýsingu á Erlu kom fram að

⁹⁴⁰ Bls. 2299.

⁹⁴¹ Bls. 2300.

⁹⁴² Bls. 2301.

⁹⁴³ Bls. 2303.

⁹⁴⁴ Bls. 2304.

⁹⁴⁵ Bls. 2305.

Erla hafi aðstoðað Sævar við ýmiss konar afbrot, til dæmis ávísanafals, svik og þjófnað, en þagað yfir alvarlegri afbrotum eins og Guðmundarmálinu. Orðrétt kom fram: „[Þ]ó gaf hún lögreglunni ábendingar, sem leiddu til þess að málið upplýstist. Gaf hún þessar upplýsingar að eigin frumkvæði. Einnig varð framburður hennar til þess að Geirfinnsmálið komst á skrið. Með vísitandi röngum framburði dró hún saklausa borgara inn í málið, sem olli því að þeir urðu að sæta margra mánaða gæsluvarðhaldi.“⁹⁴⁶ Í framhaldinu voru nefndir þeir Einar Bollason, Magnús Leópoldsson og Sigurbjörn Eiríksson. Fram kom að framburður Erlu hafi oft verið mjög ruglingslegur. Hún hafi sagt eitt í dag og annað á morgun og logið upp talsverðum sögum, til dæmis hafi hún játað að hafa skotið Geirfinn en sá framburður hafi þótt mjög torkennilegur. Síðar hafi hún sagst hafa játað þetta þar sem hún hafi kvalist af samviskubiti yfir því að hafa borið framangreinda menn röngum sökum.⁹⁴⁷ Í lýsingu á persónu Guðjóns kom fram að hann hafi sagt það nauðsynlegt að málið skýrðist algjörlega, ella yrðu alltaf uppi getgátur og umtal um málið. Hann hafi ítrekað lýst því yfir að finna yrði líkið og hóttað því að þvæla málið og halda því opnu þangað til.⁹⁴⁸ Fram kom í persónulýsingu [SÓH] að hann hafi meðal annars verið í snúningum fyrir starfsmann í bílaleigunni Geysi.⁹⁴⁹ Kaflinn ber ekki með sér frekari nýjar upplýsingar. Síðasti kafli skýrslunnar bar heitið: „„Hliðarverkanir““ málsrannsóknarinnar“ en þar voru rakin sex tilvik sem hafi komið upp undir rannsókn málsins og þyrftu frekari rannsóknar við. Var þar nefnd játning Kristjáns Viðars um að hafa drepið einn mann til viðbótar með járnteini, hugsanlega [WP] frá Færeyjum. Fram kom að frásögn hans væri mjög vafasöm, en málið yrði þó rannsakað frekar. Þá var nefnd íkveikja og sjálfsmorðstilraun Kristjáns Viðars í Hegningarhúsinu.⁹⁵⁰ Fram kom að játning Sævars um tilraun til innbrots í apótek á Selfossi yrði rannsökuð sérstaklega. Einnig var greint frá því að Sævar, Erla og Kristján Viðar hafi oft og margsinnis borið saklausa íslenska borgara röngum sökum um að hafa tekið þátt í Geirfinnsmálinu.⁹⁵¹

616. Þennan dag, 16. mars 1977, gaf ríkissaksóknari út ákæru á hendur Kristjáni Viðari, Sævari, Guðjóni og Erlu. Voru Kristján, Sævar og Guðjón ákærðir fyrir manndráp með því að hafa, aðfaranótt 20. nóvember 1974, í félagi ráðist á Geirfinn Einarsson í Dráttarbrautinni í Keflavík og misþyrmt honum þar svo að hann hafi hlotið bana af. Flutt lík hans um nóttina í bifreið sem ákærði Guðjón hafi ekið, að heimili ákærða Kristjáns Viðars að Grettisgötu 82 í Reykjavík. Fimmtudaginn 21. nóvember 1974 hafi ákærðu Kristján Viðar, Sævar og Erla flutt lík Geirfinns í bifreið sem Erla hafi ekið frá Grettisgötu 82 að Rauðhólum, með viðkomu á bensínstöð á Ártúnshöfða, þar sem tekið hafi verið bensín á brúsa. Í Rauðhólum hafi þau greftrað líkamsleifar Geirfinns eftir að hafa hellt bensíni á líkama hans og lagt eld í. Var Erla ákærð fyrir eftirfarandi hlutdeild í framangreindum verknaði. Ákærða Kristjáni Viðari var einnig gefið að sök

⁹⁴⁶ Bls. 2312.

⁹⁴⁷ Bls. 2314.

⁹⁴⁸ Bls. 2323.

⁹⁴⁹ Bls. 2324.

⁹⁵⁰ Bls. 2326.

⁹⁵¹ Bls. 2327.

þjófnaður fyrir að hafa stolið seðlaveski Geirfinns úr brjóstvasa hans, sem í hafi verið 5.000 krónur, auk ýmissa skilríkja og teikniblýanti hans. Þá var Kristján Viðari, Sævari og Erlu gefið að sök að hafa á árinu 1976 gerst sek um rangar sakargiftir í skýrslum sem þau gáfu rannsóknarlögreglunni í Reykjavík og á dómþingi sakadóms Reykjavíkur. Voru það samantekin ráð þeirra að bera í skýrslum þessum þær röngu sakir á Einar Bollason, Magnús Leópoldsson, Sigurbjörn Eiríksson og Valdimar Olsen að þeir hefðu átt hlut að dauða Geirfinns og smyglbrotum. Tiltekin var í ákæruskjalinu sá tími sem fyrrgreindir menn sættu gæsluvarðhaldi í þágu rannsóknar málsins sem og dagsetningar á skýrslum þar sem ákærðu báru á mennina rangar sakir.⁹⁵²

617. Fimmtudaginn 17. mars 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Hellert hafi hringt klukkan 10:15 og spurt hvort hann mætti koma og ræða við Tryggva Rúnar. Bókað var að heimild hafi verið veitt. Bókað var að Hellert hafi komið 15 mínútum síðar til að ræða við Tryggva Rúnar. Fór hann klukkan 11:30.⁹⁵³ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um viðtalið. Bókað var að Gunnlaugur Briem hafi hringt og tilkynnt um að Hilmar Ingimundarson, réttargæslumaður Tryggva Rúnars, mætti ræða við hann einslega. Klukkan 19:05 var bókað að Hilmar Ingimundarson, réttargæslumaður Tryggva Rúnars, hafi farið inn á klefa til hans. Bókað var að hann hafi komið fram klukkan 19:40 og farið um hæl. Bókað var að [ÓmL] hafi komið með sendingu til Tryggva Rúnars bróður síns klukkan 21:10.⁹⁵⁴
618. Föstudaginn 18. mars 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 17:50 um komu [ÓmL], bróður Tryggva Rúnars, með teikniblokk, stílablokk og penna til hans.⁹⁵⁵
619. Fyrir liggur samantektarskýrsla, dagsett þennan dag, rituð af Gísla Guðmundssyni í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar Einarsson. Fram kom að haft hafi verið samband við Kristján Pétursson, deildarstjóra hjá tollinum á Keflavíkurflugvelli. Var hann inntur eftir því hvað Sævar hafi verið að gera þegar hann var handtekinn 4. febrúar 1974 að Hamarsbraut 11. Bókað var að Kristján hafi sagst ekki muna það sérstaklega hvernig staðið hafi á hjá Sævari, en sig minnti að tónlist hafi verið í gangi. Sérstaklega aðspurður kvaðst Kristján ekki muna eftir því að Sævar hafi verið í símanum eða hafa sjálfur hringt þaðan. Bókað var að hann hafi því ekki geta borið um það hvort síminn hafi verið lokaður.⁹⁵⁶
620. Laugardaginn 19. mars 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Guðsteinn læknir hafi komið milli klukkan 08:30 og 09:30 og rætt við Tryggva Rúnar meðal annarra. Bókað var að hann hafi breytt smávegis lyfjum. Klukkan 11:00 var bókað um sendingu til Tryggva Rúnars frá bróður hans.⁹⁵⁷

⁹⁵² Bls. 2328–2331.

⁹⁵³ Dagbók nr. 6, bls. 174.

⁹⁵⁴ Dagbók nr. 6, bls. 176.

⁹⁵⁵ Dagbók nr. 6, bls. 178.

⁹⁵⁶ Bls. 2476.

⁹⁵⁷ Dagbók nr 6, bls. 179.

621. Sama dag ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína. Færslan er rituð í skrifblokk, en framan á henni stendur orðrétt: „Dagbók, sem saklaus maður heldur hér inni. Útaf stóru máli! Sem hann er hafður fyrir rangri sök! En sannleikurinn kemur alltaf í ljós þó seint verði. Haldin frá 19. mars 1977. Einangrunarfangelsið í Síðumúla 28. Fangi í klefa no. 2.“⁹⁵⁸ Ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa beðið Guðstein lækni um vefaukandi stera (e. anabolic steroids). Hafi Guðsteinn sagt hann ekki þurfa á þeim að halda þar sem hann væri það vöðvagóður. Guðsteinn hafi sagt honum að stunda æfingar af fullum krafti. Ritaði hann um innihald sendingar sem honum hafi borist að heiman.⁹⁵⁹
622. Sunnudaginn 20. mars 1977 ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um útiveru í fangelsisgarðinum og líkamsæfingar.⁹⁶⁰
623. Mánudaginn 21. mars 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Tryggvi Rúnar hafi verið fluttur í sakadóm klukkan 10:15. Bókað var að komið hafi verið með hann til baka klukkan 10:40. Klukkan 14:00 var bókað í dagbók fangelsisins að Gísli Guðmundsson hafi hringt og fengið uppgefið hvenær Tryggvi Rúnar hafi fyrst verið fluttur austur að Litla-Hrauni eftir að gæsluvarðhald yfir honum hófst 23. desember 1975 og hve oft hann hafi verið fluttur á milli fangelsa á þessum tíma.⁹⁶¹ Bókað var klukkan 17:05 að móðir Tryggva Rúnars hafi komið með armbandsúr til hans.⁹⁶²
624. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð af Gunnlaugi Briem, sem dómsformanni og sakadómurunum Ármanni Kristinssyni og Haraldí Henryssyni og tekið fyrir sakadómsmál gegn Kristjáni Viðari, Sævari, Tryggva Rúnari, Albert Klahn, Erlu, [ÁEP] og Guðjóni. Bókað var í sakadómsbókina að ákæran hafi verið lögð fram ásamt málgögnum.⁹⁶³ Þá var bókað að ákæran hafi verið gefin út 8. desember 1976, en dómarrar fengið málið úthlutað 15. þess mánaðar. Orðrétt var bókað: „Við yfirlestur skjala málsins kom í ljós, að rannsókn málsins var í ýmsum atriðum verulega áfátt. Sakarefni í I. kafla ákæru hafði lítils háttar verið rannsakað fyrir dómi, en aðrir þættir ekki að undanskildum þeim, sem dómstóllinn í málinu út af ávana- og fíkniefnum hafði haft til meðferðar. Hefur að undanfögnu verið reynt að bæta úr þessu, áður en fjölskipaður dómur tæki málið til meðferðar. Rannsóknarlögreglumönnum Gísla Guðmundssyni, Kristmundi Sigurðssyni og Hellert Jóhannessyni var falin áframhaldandi rannsókn sakarefnis, er í I. kafla ákæru greinir, hinn 12. janúar s.l., og hafa dómarrar málsins fylgst með rannsókninni.“ Bókað var að Kristján Viðar, Sævar, Tryggvi Rúnar og Guðjón væru nú í gæsluvarðhaldi. Ákærða Alberti Klahn hafi verið sleppt úr gæsluvarðhaldi fyrir útgáfu ákæru og Erlu hafi verið sleppt 22. desember 1976, án vitundar dómarranna. Ákærði Tryggvi Rúnar hafi verið í gæsluvarðhaldi í Síðumúlafangelsi að undanskildu tímabilinu frá 17. júlí til 4. ágúst 1976, 9. ágúst til 30. ágúst 1976, 11. nóvember til 16. desember 1976 og 17. desember 1976 til 14. janúar 1977, en þá hafi hann verið í lausagæslu að Litla-Hrauni. Bókað var að

⁹⁵⁸ Bls. 2476_E.

⁹⁵⁹ Bls. 2476_F.

⁹⁶⁰ Bls. 2476_H.

⁹⁶¹ Dagbók nr. 6, bls. 181.

⁹⁶² Dagbók nr. 6, bls. 182.

⁹⁶³ Bls. 2480–2481.

gæsluvarðhald hans þar hafi virst mjög frjálst og framkvæmd þess í aðalatriðum eins og hjá venjulegum refsifanga. Að tilhlutan dómara málsins hafi Tryggvi Rúnar verið fluttur í fangelsið við Síðumúla 14. janúar 1977. Bókað var að Sævar hafi verið fluttur úr Síðumúlafangelsi í Hegningarhúsið 31. janúar 1977, að dómurum málsins forspurðum, og settur þar í klefa við hliðina á ákærða Tryggva Rúnari. Fram kom að engar skýringar hafi fengist á þessu tiltæki, en að sögn yfirfangavardar væri hljóðbært milli klefa í fangelsinu. Að tilhlutan dómara hafi þessu verið breytt. Kristján Viðar hafi tvívegis gert tilraun til að svipta sig lífi og því hafi verið höfð yfir honum sérstök vakt. Þá var bókað að þar sem mikið vantaði á að yfirheyrslum í málinu væri lokið og ósamræmi væri í framburðum ákærðu hafi dómara ákveðið með vísan til 16. gr. laga nr. 74/1974 að þinghöld í málinu yrðu lokuð fyrst um sinn.⁹⁶⁴ Voru réttargæslumenn allra ákærðu skipaðir verjendur þeirra og bókað að þeir hafi fengið afhent skjöl málsins.⁹⁶⁵ Bókað var að Albert Klahn hafi mætt fyrir dóminn klukkan 11:00. Framburður hans fyrir dómi var í aðalatriðum í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu.⁹⁶⁶

625. Sama dag, 21. mars 1977, ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína um að Gunnar Marinósson, varðstjóri, hafi komið inn á klefa og sagt honum að hafa sig til því hann væri að fara upp í Borgartún 7. Á leiðinni í bifreiðinni hafi honum verið tilkynnt að hann ætti að fara upp í tæknideild og tala við Ragnar, líklegast útaf myndatöku. Ritaði Tryggvi um að teknar hafi verið af honum þrjár prófílmmyndir, allar af hægri hlið, svo tvær myndir framan á andlitið. Vonaðist Tryggvi til að myndirnar hafi tekist vel, en hann hafi verið nývaknaður.⁹⁶⁷ Ritaði hann um fjárhagsmálefni sín og kaup á ríkisskuldabréfum.⁹⁶⁸
626. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð og tekið fyrir sakadómsmál á hendur ákærðu. Af hálfu ákærvaldsins var mættur Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari. Bókað var að vitnið [EB], faðir Guðmundar Einarssonar, hafi komið fyrir dóminn klukkan 09:40.⁹⁶⁹ Framburður hans fyrir dómnum var í aðalatriðum í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu. Klukkan 10:10 kom fyrir dóminn sem vitni, [ÁP], vinur Guðmundar. Framburður hans fyrir dómnum var í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu. Bókað var að vitnið hafi unnið eið að framburði sínum.⁹⁷⁰ Klukkan 10:37 kom í dóminn sem vitni [KMM], vinur Guðmundar. Framburður hans fyrir dómnum var í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu. Bókað var að vitnið hafi unnið eið að framburði sínum.⁹⁷¹ Bókað var að vitnið [SKrH], vinur Guðmundar, hafi komið í dóminn klukkan 11:14. Framburður hans fyrir dómnum var í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu. Bókað var að vitnið hafi unnið eið að framburði sínum.⁹⁷² Klukkan 14:00 var

⁹⁶⁴ Bls. 2484.

⁹⁶⁵ Bls. 2485.

⁹⁶⁶ Bls. 2486–2491.

⁹⁶⁷ Bls. 2475_H.

⁹⁶⁸ Bls. 2476_I

⁹⁶⁹ Bls. 2491–2493.

⁹⁷⁰ Bls. 2493–2494.

⁹⁷¹ Bls. 2495–2496.

⁹⁷² Bls. 2497–2498.

bókað að vitnið [EJR], sjónarvottur af Strandgötu í Hafnarfirði, hafi komið fyrir dóminn. Framburður hennar fyrir dómnum var í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu en hún gat þess þó að veður aðfaranótt 27. janúar 1974 hafi verið þurrt en hvasst. Orðrétt var bókað eftir henni: „Maðurinn sem var með Guðmundi var svipaður á hæð og Guðmundur og með mikið dökkskollitað hár, er virtist liðað. Hann hélt á jakkanum undir hendinni. Maðurinn var í einlitri ljósri skyrtu, en vitnið kveðst ekki geta alveg fullyrt um lit hennar. Vitninu virtist maðurinn vera mikið drukkinn.“ Sagði hún klukkuna hafa verið alveg um 02:00 eða rétt tæplega það þegar hún og vinkona hennar, [SM], hafi komið auga á Guðmund og umræddan mann.⁹⁷³ Bókað var að skýrsla hafi aldrei verið tekin af vitninu fyrr en 22. janúar 1977.⁹⁷⁴ Fram kom að hún teldi afar líklegt að Kristján Viðar hafi verið í fylgd með Guðmundi í umrætt sinn. Orðrétt var bókað í framhaldinu: „Það eina sem vitninu fannst mæla á móti því, er það, að maður sá, er var með Guðmundi var grennri, en að öðru leyti hafi mennirnir verið eins, að því er vitnið minnir. Er vitninu sérstaklega minnisstætt andlit mannsins, þá einkum þykkar varir hans.“ Bókað var að vitnið hafi unnið eið að framburði sínum.⁹⁷⁵ Bókað var að klukkan 15:25 hafi komið í dóminn sem vitni [SM], annar sjónarvottur af Strandgötunni í Hafnarfirði. Framburður hennar fyrir dómnum var í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu en hún gat þess þó að sig minnti að maðurinn sem hafi verið með Guðmundi hafi verið svipaður á hæð og hann. Hann hafi verið ungur að aldri, mikið drukkinn og haldið á jakka sínum á handleggnum. Fram kom að henni hafi þótt Kristján Viðar líkjast mest þeim manni sem hún hafi séð með Guðmundi í Hafnarfirði. Orðrétt var bókað: „Það sem vitninu fannst helst mæla á móti því að um sama mann væri að ræða, var það að Kristján Viðar Viðarsson [...] var feitari en maður sá, sem það sá með Guðmundi í Hafnarfirði.“ Bókað var að vitnið hafi unnið eið að framburði sínum.⁹⁷⁶

627. Sama dag, 22. mars 1977, ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um útiveru og æfingar í fangelsisgarðinum. Ritaði hann um að það væru tveir aðrir sem færu út í garðinn, annars vegar byssubófinn og svo Guðjón Skarphéðinsson sem væri með Kristjáni Viðari og Sævari í Geirfinnsmálinu. Orðrétt ritaði hann: „Það verður aldeilis hópurinn fyrir austan í sumar. Í fyrsta lagi glæpamennirnir Kristján og Sævar, svo Guðjón, svo eru eftirtaldir menn: [...]“ Taldi Tryggvi Rúnar upp nöfn átta fanga að Litla-Hrauni og sagði þá samtals ellefu morðingja verða þar í afplánun.⁹⁷⁷ Þá ritaði Tryggvi Rúnar um baðferð og bréfaskriftir.⁹⁷⁸
628. Þennan dag var dómþing háð í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir sakadómsmál á hendur ákærðu. Bókað var að af hálfu ákærvaldsins hafi sótt þing Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari. Þá var bókað að verjandi ákærðu Erlu, Guðmundur Ingvi Sigurðsson, væri mættur. Klukkan 10:10 var bókað að ákærða Erla hafi komið fyrir

⁹⁷³ Bls. 2498–2499.

⁹⁷⁴ Bls. 2500.

⁹⁷⁵ Bls. 2501.

⁹⁷⁶ Bls. 2502–2504.

⁹⁷⁷ Bls. 2476_J.

⁹⁷⁸ Bls. 2476_K.

dóminn.⁹⁷⁹ Fram kom að Erlu hafi verið kynnt dómskýrsla hennar frá 20. desember 1975 og farið yfir lögregluskýrsluna sem hún hafi þá staðfest. Orðrétt var bókað: „Ákærða kveðst staðfesta þennan framburð sinn og segir að rétt sé greint frá í meginatriðum.“ Fram kom að hún og meðákærði Sævar hafi kynnst í júlímánuði 1973 og hafi heitbundist í nóvember sama ár. Þá hafi þau hafið sambúð að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði. Greindi Erla frá því að hafa verið að skemmta sér í Klúbbnum til klukkan 02:00 aðfaranótt sunnudagsins 27. janúar 1974. Hún hafi ætlað heim en hafi verið peningalaus. Fyrir utan veitingastaðinn hafi hún hitt [AÚJ] sem hafi boðið henni í samkvæmi í hús við Laugarnesveg. Kvaðst Erla hafa verið þar til um klukkan 03:00, en þá hafi henni verið ekið heim.⁹⁸⁰ Taldi hún sig hafa verið komna heim um klukkan 03:30. Framburður Erlu í framhaldinu var í aðalatriðum í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu en hún gat þess þó að Sævar hafi komið heim aftur að kvöldi sunnudagsins 27. janúar 1974 og verið eitthvað fram á nóttina. Ekki hafi verið minnst á það sem gerst hafi nóttina áður. Kvaðst Erla ekkert vita hvert meðákærðu hafi farið með mannlíkamann í lakinu og gæti ekkert sagt um ferðir þeirra um nóttina.⁹⁸¹ Mundi Erla ekki eftir að hafa rætt við Kristján Viðar og Tryggva Rúnar um nóttina. Var henni þá kynnt það sem Kristján Viðar hafi borið um fyrir dómi. Bókað var að Erla hafi sagt það kunna að vera, en hún myndi það ekki. Bókað var að Erlu hafi verið sýnd mynd af Guðmundi Einarssyni. Minntist hún þess að hafa hitt hann tvisvar sinnum, sennilega á árinu 1972. Í annað skiptið hafi hún hitt hann að Framnesvegi 61.⁹⁸² Orðrétt var bókað: „Ákærða kveðst hafa verið í gæsluvarðhaldi vegna atferlis þess er í IV. kafla ákæru greinir, í desember 1975 og verið þá spurð um hvort hún vissi um það er hún hefur nú skýrt frá. Ákærða mundi ekki eftir þessu fyrst í stað, en við frekari yfirheyrslur rifjaðist það upp fyrir henni.“ Í lok skýrslunnar var bókað að Erla hafi sagst alveg örugg um að meðákærðu hafi ekki verið í íbúðinni þegar hún hafi komið þangað um nóttina. Bókað var að henni hafi verið kynntar fyrri skýrslur í málinu og staðfesti hún þær með áorðnum breytingum. Í framhaldinu var bókað um játningu hennar á sakargiftum í IV. kafla ákæru, tengdum svokölluðu póstsívikamáli.⁹⁸³

629. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [BGE]. Bókað var að tilefni yfirheyrslunnar væri framburður [SSA] sem hafi greint frá því að vitnið hafi verið með honum helgina sem Guðmundur Einarsson hvarf. Var [BGE] inntur eftir því hvort hann hafi eitthvað um málið að segja. Sagði hann það vel geta verið að þeir hafi verið að skemmta sér saman helgina 26. til 27. janúar 1974, en sagðist ekki muna sérstaklega eftir því. Kvaðst hann kannast vel við Guðmund Einarsson þar sem þeir hafi verið saman í bekk í Ármúlaskóla í tvo vetur. Mundi hann eftir því að hafa rætt um hvarf Guðmundar við félagana sína, en minntist þess ekki sérstaklega að hann og [SSA] hafi rætt það mál. Sagðist hann alls ekki útiloka það.⁹⁸⁴

⁹⁷⁹ Bls. 2505.

⁹⁸⁰ Bls. 2506.

⁹⁸¹ Bls. 2507–2509.

⁹⁸² Bls. 2510.

⁹⁸³ Bls. 2511.

⁹⁸⁴ Bls. 2646.

630. Þennan dag, 23. mars 1977, ritaði Tryggvi Rúnar um æfingar og útiveru í fangelsisgarðinum.⁹⁸⁵ Ritaði hann um að hafa spjallað við Erling, fangavörð, frá 00:12 til 00:35. Þeir hafi rætt ýmislegt, svo sem sakleysi hans og það sem Kristján Viðar, Sævar og Albert hafi logið upp á hann í þessu máli.⁹⁸⁶
631. Sama dag var bókað í dagbók Hegningarhússins að lögmaður Kristjáns Viðars hafi fengið að ræða við hann fyrir hádegi með leyfi Gunnlaugs Briem, sakadómara. Klukkan 17:05 var bókað að Kristján Stefánsson, lögmaður, hafi komið og rætt við Sævar með leyfi Haraldar Henryssonar, sakadómara. Bókað var að viðtalið hafi farið fram undir eftirliti.⁹⁸⁷
632. Þennan dag var dómþing sett í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir sakadómsmál á hendur ákærðu. Bókað var að af hálfu ákærvaldsins hafi sótt þing Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari. Klukkan 10:00 kom í dóminn sem vitni [AÚJ], skólasystur Erlu. Framburður vitnisins í framhaldinu var í aðalatriðum í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu en hún gat þess þó að ekki hafi verið um nein kynni á milli hennar á Erlu önnur en þau að þær hafi verið saman í skóla. Minntist hún þess að hafa farið með Erlu í bifreið til Hafnarfjarðar fyrir nokkrum árum. Minntist hún þess ekki að Erla hafi farið með þeim í samkvæmi og þótt það heldur ólíklegt. Vildi hún þó ekki neita því að það hafi verið.⁹⁸⁸ Staðfesti hún skýrslu sína hjá lögreglu með áorðnum breytingum. Bókað var að vitnið hafi unnið eið að framburði sínum.⁹⁸⁹ Bókað var að klukkan 10:45 hafi komið fyrir dóminn sem vitni [HFE], fyrrum refsifangi að Litla-Hrauni. Framburður vitnisins var í aðalatriðum í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu. Bókað var að honum hafi verið kynnt samantektarskýrsla Gísla Guðmundssonar um framburð hans hjá lögreglu og staðfesti hann þar rétt eftir sér haft.⁹⁹⁰ Klukkan 11:10 var bókað að Páll Arnór Pálsson, skipaður verjandi Kristjáns Viðars hafi mætt í dóminn. Á sama tíma var bókað að komið hafi fyrir dóminn sem vitni, [SEK], móðursystir Kristjáns Viðars. Bókað var að vitninu hafi verið sýndur byssustingur sem ljósmynd væri af í dómskjöllum. Framburður vitnisins var í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu. Staðfesti hún skýrsluna í öllum aðalatriðum.⁹⁹¹ Bókað var að klukkan 11:32 hafi komið í dóminn sem vitni [IrF], amma Kristjáns Viðars. Bókað var að vitninu hafi verið sýndur byssustingur sem ljósmynd væri af í dómskjöllum. Framburður vitnisins var í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu en gat þess þó að hafa fleygt byssustingnum rétt fyrir jólin skömmu eftir að dóttir hennar og tengdasonur hafi flutt að Asparteið 2 í Mosfellssveit. Bókað var að vitnið hafi staðfest skýrslu sína hjá lögreglu. Í framhaldinu var bókað að [SEK], móðursystir Kristjáns Viðars hafi mætt á ný í dómnum sem vitni. Kvaðst hún hafa flutt að Asparteið 2 í Mosfellssveit síðast í júlí 1973. Bókað var að henni hafi verið kynntur framburður móður sinnar um það hvenær byssustingnum hafi verið hent.

⁹⁸⁵ Bls. 2476_K.

⁹⁸⁶ Bls. 2476_L.

⁹⁸⁷ Dagbók Hegningarhússins nr. 1, bls. 49.

⁹⁸⁸ Bls. 2512.

⁹⁸⁹ Bls. 2513.

⁹⁹⁰ Bls. 2514.

⁹⁹¹ Bls. 2515.

Kvaðst hún ekkert geta staðhæft um þetta frekar.⁹⁹² Bókað var að klukkan 12:10 hafi komið í dóminn sem vitni [HeG], vinkona Sævars. Bókað var að henni hafi verið sýnd mynd af Guðmundi Einarssyni. Minntist hún þess ekki að hafa nokkurn tímann séð Guðmund. Kvaðst hún hafa kynnst Sævari snemma á árinu 1973 og þau hafi verið mikið saman eftir það.⁹⁹³ Bókað var að henni hafi verið kynntur fyrri framburður sinn hjá lögreglu um kynni sín af Sævari. Tók hún þá fram að hún myndi mjög lítið eftir þessu tímabili og tók fram að hún myndi ekki hvenær hún hafi kynnst honum. Bókað var að vitninu hafi verið sýndur byssustingur sem ljósmynd væri af í dómskjölum. Kvaðst hún aldrei hafa séð áþekkt vopn í fórum Sævars eða Kristjáns Viðars. Kvaðst hún ekki muna sérstaklega eftir laugardagskvöldinu 26. janúar 1974 og aðfaranótt 27. sama mánaðar. Mundi hún ekki hvort Sævar hafi komið til hennar það kvöld, en hann hafi verið tíður gestur hjá henni um þetta leyti og hafi yfirleitt komið á kvöldin eða á nóttunni. Bókað var að vitninu hafi verið kynntur framburður Sævars um að sama kvöld hafi [LH], herbergisfélagi hennar, komið heim af dansleik í ástarsorg og Sævar hafi tekið upp flösku af Ballantines viskí og gefið [SæJ] í glas. Mundi hún ekki sérstaklega eftir þessu. Staðfesti hún fyrri skýrslur sínar hjá lögreglu í öllum atriðum.⁹⁹⁴ Mundi hún ekki eftir því að Sævar eða aðrir ákærðu hafi nokkurn tíma minnst á Guðmund Einarsson eftir að hann hvarf og farið var að lýsa eftir honum. Bókað var að klukkan 12:32 hafi [PRE], fyrrum refsifangi að Litla-Hrauni, komið fyrir dóminn sem vitni. Framburður vitnisins var í samræmi við fyrirliggjandi framburð hjá lögreglu. Bókað var að vitnið hafi lesið yfir og staðfest skýrslu sína hjá rannsóknarlögreglu.⁹⁹⁵

633. Þennan dag, 24. mars 1977, ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um vaktaskipti fangavarða og útiveru í fangelsisgarðinum.⁹⁹⁶
634. Föstudaginn 25. mars 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að sending hafi borist Tryggva Rúnari klukkan 20:30 frá bróður hans.⁹⁹⁷
635. Sama dag var bókað í dagbók Hegningarhússins að Kristjáni Viðar hafi verið fluttur í sakadóm klukkan 09:44. Bókað var að komið hafi verið til baka með Kristján Viðar klukkan 12:30, en hann svo sóttur aftur klukkan 13:20. Bókað var að komið lögreglumenn hafi flutt Kristján aftur í fangelsið klukkan 19:00 og hafið varðstöðu yfir honum.⁹⁹⁸
636. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð og tekið fyrir sakadómsmál á hendur ákærðu. Bókað var að Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari, hafi mætt í dómnum klukkan 10:00 af hálfu ákærvaldsins. Á sama tíma var bókað að Páll Arnór Pálsson, verjandi ákærða Kristjáns Viðars, hafi komið fyrir dóminn. Þá var ákærði

⁹⁹² Bls. 2517.

⁹⁹³ Bls. 2517.

⁹⁹⁴ Bls. 2518.

⁹⁹⁵ Bls. 2520–2521.

⁹⁹⁶ Bls. 2476_N.

⁹⁹⁷ Dagbók nr. 6, bls. 190.

⁹⁹⁸ Dagbók nr. 1, bls. 50.

Kristján Viðar færður í dóminn.⁹⁹⁹ Bókað var að Kristjáni Viðari hafi verið kynnt sakarefnið í I. kafla ákæru. Orðrétt var bókað: „Kveður hann það rétt, sem honum er gefið þar að sök að því undanskildu, að Guðmundur hafi aldrei verið stunginn með hníf eða byssusting.“ Kvaðst Kristján Viðar hafa kynnst meðákærða Sævari í barnaskóla. Þeir hafi verið mikið saman frá árinu 1972. Kvaðst hann hafa kynnst meðákærða Tryggva Rúnari árið 1971 og þeir hafi verið mikið saman síðan. Kynntist hann meðákærða Alberti Klahn þegar hann var 10 ára og þeir hafi verið töluvert saman síðan þá. Sagði hann þá alla hafa neytt áfengis saman og einnig fíkniefna. Tók hann fram að Sævar hafi hætt fíkniefnaneyslu árið 1972.¹⁰⁰⁰ Framburður Kristjáns Viðars var í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu en gat hann þess þó að kalt hafi verið umrædda nótt, en hann myndi ekki að öðru leyti hvernig veðrið hafi verið.¹⁰⁰¹ Greindi hann frá því að þegar hann og Tryggvi Rúnar hafi farið út úr bifreið Alberts Klahn í brekkunni við Skiphól í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974 hafi þeir gengið um stund en farið aftur að bifreiðinni. Þá hafi Albert sagst þurfa að fara og þeir gætu ekki fengið að vera lengur í bifreiðinni. Nokkuð þjark hafi orðið út af þessu, en hann og Tryggvi Rúnar hafi fallist á að fara út úr bifreiðinni. Þeir hafi gengið um í átt að Alþýðuhúsinu en farið síðan aftur upp brekkuna í átt að Reykjavík. Þá hafi þeir séð ameríska bifreið, rauðbrúna á lit sem hafi verið full af fólki. Kvaðst Kristján Viðar hafa séð Guðmund Einarsson standa við afturdyr bifreiðarinnar öikumansmegin. Hann og Tryggvi Rúnar hafi þá spurt hvort þeir gætu fengið far. Guðmundur hafi þá svarað þeim og sagt það ekki vera hægt en hann hefði verið að biðja um far. Bifreiðinni hafi þá verið ekið í burtu og þeir þrír þá orðið eftir. Kvaðst Kristján Viðar hvorki hafa séð fólkið sem var í bifreiðinni né skráninganúmer. Hafi þeir ætlað að reyna að komast til Reykjavíkur á puttanum, en það ekki gengið. Þá hafi þeir ákveðið að fara að Hamarsbraut 11 og reyna að fá lán fyrir leigubifreið.¹⁰⁰² Kvaðst Kristján Viðar hafa fengið hugmyndina að því. Mundi hann ekki vel hvaða leið þeir hafi farið en taldi að þeir hafi gengið eftir Strandgötu og mundi hann að þeir hafi gengið fram hjá lögreglustöðinni. Þeim hafi gengið illa að finna húsið. Bókað var að Kristjáni Viðari hafi verið kynntur framburður tveggja sjónarvotta sem staddar voru í bifreið á Strandgötu í Hafnarfirði. Nánar aðspurður skýrði Kristján Viðar svo frá að hann myndi eftir því að Tryggvi Rúnar hafi orðið viðskila við hann og Guðmund í nokkra stund þegar þeir voru staddir við skúra rétt hjá Skiphól að Strandgötu. Töldu þeir minni líkur á því að þeir gætu stöðvað bifreiðar og fengið far ef þeir voru þrír saman. Því hafi Tryggvi Rúnar farið bakvið skúrana svo hann sæist ekki. Mundi hann eftir því að margar bifreiðar hafi ekið fram hjá þeim. Mundi hann eftir ljósblárri fólksbifreið sem hafi hægt ferðina en síðan ekið áfram. Mundi hann ekki eftir því að hvít Volkswagen bifreið hafi nálgast þá en síðan ekið áfram. Þá mundi hann ekki eftir að hafa farið úr jakkanum í umrætt sinn, en sagði það þó geta verið. Kvaðst Kristján Viðar hafa verið í frakka og jakka innan undir, en mundi ekki í hvernig skyrtu hann hafi verið í.¹⁰⁰³

⁹⁹⁹ Bls. 2521.

¹⁰⁰⁰ Bls. 2522.

¹⁰⁰¹ Bls. 2523.

¹⁰⁰² Bls. 2525.

¹⁰⁰³ Bls. 2526.

Sagðist hann hafa verið mikið undir áhrifum áfengis, en sérstaklega undir lyfjaáhrifum. Sagði hann það vel geta verið rétt sem sjónarvottarnir hafi sagt í framburðum sínum. Mundi hann ekki eftir því að Guðmundur hafi sagst þekkja stúlkurnar sem hafi ekið fram hjá þeim. Greindi Kristján Viðar frá því að ljós hafi verið slökkt í íbúð Sævars og Erlu. Hann hafi barið að dyrum, en enginn ansað. Bankaði hann þá á glugga á svefnherbergi og stofu. Kvaðst Kristján þá hafa orðið þess var að einhver hafi gengið fram hjá húsinu niður stíginn. Vissi hann ekki hvaða maður þetta var og því hreyfði hann sig ekki til að maðurinn tæki ekki eftir sér. Sagðist hann hafa gengið aftur fyrir húsið og aftur að útidyrnum og þá hafi Sævar staðið hjá Tryggva Rúnari og Guðmundi. Sævar hafi verið tregur til að hleypa þeim inn en hafi þó látið til leiðast. Hafi Sævar fundið að því við hann að hafa komið með Guðmund og Tryggva Rúnar. Orðrétt var bókað eftir Kristjáni Viðari: „Hann (Sævar Marinó) var eitthvað reiður yfir, að ég skyldi láta Tryggva vita, hvar hann byggi.“¹⁰⁰⁴ Bókað var að Kristján Viðar hafi óskað eftir því að leiðrétta framburð sinn. Sagði hann að þeir Tryggvi Rúnar hafi hitt Guðmund við Skiphól stuttu eftir að þeir hafi farið úr bifreið Alberts. Þeir þrír hafi gengið að bifreið Alberts, en hann hafi ekki viljað aka þeim og sagst þurfa að fara annað. Kvaðst Kristján Viðar muna eftir að hafa spurt Albert hvort hann þekkti ekki Guðmund og hvort hann vildi ekki gera honum þann greiða að aka honum til Reykjavíkur. Hafi Albert sagst kannast við hann, en ekki geta ekið þeim.¹⁰⁰⁵ Bókað var að hlé hafi verið gert á þinghaldinu klukkan 12:20 en því fram haldið klukkan 13:45. Bætti Kristján Viðar því við að á leiðinni til Hafnarfjarðar hafi þeir komið við í nætursölunni við Reykjavíkurveg í Hafnarfirði, haft þar stutta viðdvöl og ekið svo áfram. Greindi hann frá því að þegar þeir hafi verið komnir inn í íbúðina við Hamarsbraut 11 hafi Sævar ætlað að verða við beiðni hans um peningalán fyrir leigubifreið. Um fimm mínútum síðar hafi Albert Klahn og [GunJ] komið inn í íbúðina. Kvaðst Kristján Viðar hafa tekið inn Mebumal Natrium töflur sem hann hafi fengið hjá Tryggva Rúnari. Í framhaldinu hafi þeir rætt áfengis kaup. Kvaðst Kristján Viðar hafa beðið um lán hjá Sævari fyrir flösku, en hann verið tregur til. Þá hafi hann stungið upp á því að Guðmundur greiddi helminginn af flöskunni en Guðmundur hafi ekki viljað fallast á það. Hafi hann og Tryggvi Rúnar gengið á eftir Guðmundi, en hann neitað. Þá hafi Sævar, Tryggvi Rúnar og Guðmundur farið inn í svefnherbergið, en hann orðið eftir í stofunni og fengið sér töflur. Kvaðst Kristján hafa orðið þess var allt í einu að átök hafi brotist út í svefnherberginu milli Sævars, Tryggva Rúnars og Guðmundar.¹⁰⁰⁶ Lýsti Kristján Viðar átökunum fyrir dóminum og hvernig Tryggvi Rúnar og Sævar hafi ráðist að Guðmundi með hnefahöggum og spörkum. Guðmundur hafi staðið upp og verið mjög reiður og ráðist á hann og spurt hvers vegna hann væri að draga hann inn í svona dópistabæli. Kvaðst Kristján Viðar hafa losað hann af sér og slegið hann nokkur högg í andlit og víðar. Við það hafi Guðmundur fallið í gólfið og ekki staðið upp aftur.¹⁰⁰⁷ Að frumkvæði Sævars hafi hann sagt við [GunJ] að þarna ættu að fara fram viðskipti sem þeir kærðu sig ekki um að hann yrði vitni að.

¹⁰⁰⁴ Bls. 2527.

¹⁰⁰⁵ Bls. 2528.

¹⁰⁰⁶ Bls. 2529.

¹⁰⁰⁷ Bls. 2530.

Raunverulega ástæðan að baki hafi verið sú að þeir hafi ekki viljað láta [GunJ] sjá meira. Lýsti Kristján Viðar því að þegar þeim hafi orðið það ljóst að Guðmundur væri látinn hafi gripið þá skelfing. Þeir hafi farið saman á brott úr húsinu, niður á Suðurgötu og náð þar í leigubifreið sem hafi ekið þeim að nætursölunni í Hafnarfirði. Hafi þeir haft þar stutta viðdvöl og voru komnir að Hamarsbraut 11 eftir um hálf tíma.¹⁰⁰⁸ Kvaðst hann ekki hafa orðið þess var að Erla hafi verið komin heim þegar þeir komu aftur í íbúðina. Lýsti Kristján Viðar því að Guðmundur hafi verið vafinn í lakið. Hann hafi rætt við Erlu inni í stofu og hún sagst ekki ætla að skipta sér af þessu. Albert Klahn hafi komið á bifreið og beðið fyrir utan.¹⁰⁰⁹ Bókað var eftir Kristjáni Viðari að hann tæki aftur fyrri framburð hjá lögreglu um að hafa stungið Guðmund Einarsson með byssusting umrædda nótt. Orðrétt var bókað: „Ákærði kveður sögu þessa algerlega út í loftið. Hafi hann sagt lögreglunni hana, vegna þess að hann var orðinn ruglaður af stöðugum yfirheyrslum, bæði um þetta mál og „Geirfinnsmálið“ og hafi sagan verið sögð til að flýta málinu.“¹⁰¹⁰ Framburður Kristjáns Viðars um flutninginn á líkinu var í samræmi við fyrirliggjandi framburð hjá lögreglu en gat hann þess þó að lakið hafi verið látið vera utan um líkið.¹⁰¹¹ Hann og Tryggvi Rúnar hafi sótt stóran hellulaga stein og lagt ofan á líkið. Steinninn hafi ekki hulið líkið alveg og því hafi hann sótt þrjá til fjóra steina til viðbótar og lagt yfir höfuð líksins. Taldi hann að klukkan hafi verið um 04:00 þegar hann hafi komið heim að Grettisgötu 82 ásamt Tryggva Rúnari. Greindi Kristján Viðar frá því að þeir hafi tekið inn LSD töflur og þegar hann hafi fundið til áhrifa hafi hann farið að ræða við Tryggva Rúnar um að maður hafi dáið í Hafnarfirði. Tryggvi Rúnar hafi þá sagt að það væri tóm ímyndun og kvaðst Kristján Viðar hafa sannfærst um að svo hafi verið.¹⁰¹² Þegar lýst hafi verið eftir Guðmundi í kjölfarið hafi hann verið búinn að gleyma því sem hafi gerst umrædda nótt. Bókað var að Kristjáni Viðari hafi verið kynnt skýrsla hans frá 14. október 1976. Orðrétt var bókað: „Ákærði kveður skýrslu þessa ekki hafa við nein rök að styðjast. Hann hafi ekki komið með þá sögu að líkið hafi verið flutt í kirkjugarð.“ Ítrekað spurður hvar lík Guðmundar væri niðurkomið kvaðst Kristján Viðar ekki vita það væru líkamsleifar hans ekki í Hafnarfjarðarhrauni.¹⁰¹³ Bókað var að Kristján Viðar hafi vikið frá klukkan 17:48.¹⁰¹⁴

637. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína þennan dag um útiveru, æfingar og fréttir að heiman.¹⁰¹⁵ Dagana 26. og 27. mars 1977 ritaði Tryggvi Rúnar um útiveru og líf sitt innan Síðumúlafangelsisins.¹⁰¹⁶
638. Fyrir liggur samantektarskýrsla, dagsett þennan dag, rituð af Gísla Guðmundssyni í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar Einarssonar. Í skýrslunni kom fram að síðasti launatekkinn sem Guðmundur Einarsson hafi fengið hjá fyrirtækinu

¹⁰⁰⁸ Bls. 2532.

¹⁰⁰⁹ Bls. 2533.

¹⁰¹⁰ Bls. 2534.

¹⁰¹¹ Bls. 2535.

¹⁰¹² Bls. 2536.

¹⁰¹³ Bls. 2537.

¹⁰¹⁴ Bls. 2538.

¹⁰¹⁵ Bls. 2537_A–B.

¹⁰¹⁶ Bls. 2537_C–D.

[PS], hafi aldrei komið fram. Bókað var að rætt hafi verið við föður Guðmundar sem hafi sagt fyrirtækið hafa greitt fjárhæðina aftur vegna þess að tékkinn hafi ekki komið fram.¹⁰¹⁷

639. Þennan dag var sett dómþing í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir sakadómsmál á hendur ákærðu. Bókað var að sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, væri kominn í dóminn. Þá voru bókaðir mættir Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars og Örn Clausen, verjandi Alberts Klahn. Bókað var að Kristján Viðar hafi verið færður í dóminn klukkan 10:10. Voru honum kynntir framburðir hans í dómi 11. janúar 1976 og það sem hann hafi þá staðfest úr lögregluskýrslu og framburður hans 25. mars 1977 um átökin að Hamarsbraut 11.¹⁰¹⁸ Bókað var að Kristjáni Viðari hafi verið bent á misræmið. Orðrétt var bókað: „Ákærði segir framburðinn frá 25. þ.m. vera réttari. Hann hafi ekki munað eins vel um málsatvik 11. janúar 1976 eins og nú.“ Bókað var að Kristján Viðar hafi játað sök samkvæmt V. kafla ákæru.¹⁰¹⁹ Bókað var að klukkan 10:35 hafi Albert Klahn komið í dóminn. Bókað var að fram færi samprófun um þau atriði þar sem bæri í milli í framburðum ákærðu. Bókað var að Albert hafi sagt þá ákærðu hafa að kvöldi 26. og aðfaranótt 27. janúar 1974 „farið á bísann“, það er að sjá út drukkna menn og taka af þeim veski. Hélt hann fast við framburð sinn í sakadómi frá 4. mars 1977. Bókað var að Kristján Viðar hafi sagt þá hafa ætlað að hitta kunningja til að komast í heimahús til að sitja við drykkju. Bókað var orðrétt: „Frekara samræmi næst ekki um þetta atriði.“ Bókað var að Kristján Viðar hafi haldið því fram að hann, Tryggvi Rúnar og Guðmundur Einarsson hafi farið fótgangandi frá bifreið Alberts sem hafi verið við Skiphól og að Hamarsbraut 11. Orðrétt var bókað: „Ákærði Albert Klahn kveður þetta vera rétt og hafi verið um misminni hjá sér að ræða, er hann sagði, að hann hefði ekið þeim.“ Kvaðst hann ekki hafa fallist á að aka þeim þremur til Reykjavíkur þar sem honum hafi ekki fundist viðkunnanlegur maður sá sem var með Kristjáni og Tryggva.¹⁰²⁰ Bókað var að framburður Kristjáns Viðars 25. mars 1977 um þetta atriði hafi verið lesinn. Bókað var að Albert hafi sagst ekki muna eftir að hafa séð Guðmund áður. Fór fram samprófun um átökin að Hamarsbraut 11. Bókað var að samræmi í framburðum ákærðu hafi ekki náðst.¹⁰²¹ Framburður Alberts um flutning á líki Guðmundar úr hrauninu við Hafnarfjörð í kirkjugarðinn í Hafnarfirði í ágúst 1974 var lesinn í heyranda hljóði. Kvaðst Albert halda fast við þennan framburð. Bókað var að Kristján Viðar hafi sagst ekki kannast við að hafa tekið þátt í flutningi á líki Guðmundar úr Hafnarfjarðarhrauni og vissi ekki til að meðákærðu hafi tekið þátt í slíku. Hann hafi ekkert hreyft við líki Guðmundar eftir að því hafi verið komið fyrir í Hafnarfjarðarhrauni aðfaranótt 27. janúar 1974. Kvaðst Kristján Viðar ekki geta bent á hvar lík Guðmundar væri niðurkomið. Bókuð var lýsing Alberts á þeirri leið sem hafi verið farin þegar lík Guðmundar var flutt í Hafnarfjarðarhraun. Var orðrétt bókað: „Ákærði Kristján Viðar kveður þetta rétt.“¹⁰²² Bókað var að Albert hafi sagt það rétt

¹⁰¹⁷ Bls. 2658.

¹⁰¹⁸ Bls. 2538.

¹⁰¹⁹ Bls. 2539.

¹⁰²⁰ Bls. 2540.

¹⁰²¹ Bls. 2541–2542.

¹⁰²² Bls. 2544.

sem honum hafi verið gefið að sök í VIII. kafla ákæru. Klukkan 14:10 var bókað að Erla hafi komið í dóminn ásamt verjanda sínum, Guðmundi Ingva Sigurðssyni. Á sama tíma var bókað að Kristján Viðar hafi mætt í dóminn. Bókað var að fram færi samprófun um þau atriði þar sem bæri í milli í framburðum ákærðu. Bókað var að framburður Erlu í skýrslu dagsettri 20. desember 1975 hafi verið lesin í heyranda hljóði. Kvaðst Erla halda fast við það sem hún hafi skýrt frá í málinu. Sagði Kristján Viðar það geta verið rétt sem Erla hafi sagt, en hélt því fram að hann hafi rætt við Erlu að Hamarsbraut 11 umrædda nótt. Mundi Erla ekki eftir því. Bókað var að Erla hafi haldið fast við það að hún hafi séð saur í lakinu sem maðurinn hafi verið vafinn inn í og fundið vonda lykt. Kvaðst Kristján Viðar ekki hafa orðið var við neitt slíkt. Bókað var að viðstaddir hafi vikið frá og var dómþingi slitið.¹⁰²³

640. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína þennan dag, 28. mars 1977. Ritaði hann um að hafa óskað eftir viðtali við Hellert, Kristmund eða Gísla sem hafi reynst uppteknir. Hann hafi farið út að hlaupa sem hafi hresst hann við.¹⁰²⁴
641. Þriðjudaginn 29. mars 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 18:10 að Gísli Guðmundsson, rannsóknarlögreglumaður, hafi komið klukkan 18:10 og talað við Tryggva Rúnar samkvæmt beiðni hans þar um. Bókað var að þeir hafi lokið samtali sínu klukkan 19:20 og var Tryggvi Rúnar færður aftur á klefa sinn.¹⁰²⁵ Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir önnur en færsla í dagbók Tryggva Rúnars sama dag. Ritaði hann um að hafa rætt við Gísla í horninu og hafa skýrt þetta fyrir honum með Trabant bifreiðina. Hann hafi beðið Gísla um að athuga hvenær hann hafi velt bifreiðinni við Fylkisvöllinn en í kjölfarið hafi hann verið tekinn af Árbæjarlögreglunni. Ritaði Tryggvi um að Gísli hafi ætlað að athuga það fyrir hann og ræða við [HKG] og spyrja hana hvort hún myndi þetta tímabil og þá sérstaklega umrædda helgi, 26. til 27. janúar 1974. Ritaði hann um að Gísli hafi sagt honum frá því að hann ætti að mæta fyrir dóm daginn eftir hjá öllum þremur dómurum málsins. Gísli hafi sagt honum að Albert, Erla, Kristján og Sævar væru öll búin að koma fyrir dóminn, en Sævar hefði verið í allan dag. Orðrétt ritaði Tryggvi Rúnar: „Ég vona bara að þau hafi sagt sannleikann í málinu og sagt satt um mig að ég væri þarna hvergi nærri staddur, svo að þetta verði ekki eintómt röfl og vesen.“ Í framhaldinu ritaði hann um að hafa farið í það til að hressa sig við. Þá ritaði hann orðrétt: „Já, loksins er komið að lokatakmarki mínu þ.e.a.s. segja sannleikann fyrir rétti. En það hefur líka tekið tímenn sem ég hefði aldrei búist við, 15 og hálfur mánuður! Ef ég hefði búist við þessu þá hefði ég aldrei játað mig inn í þetta mál, þ.e.a.s. ef ég hefði vitað tímenn. Ég hélt með því að játa mig inn í þetta slyppi ég út á meðan málið kæmi fyrir dóm. Ég vildi ekki þessi tvö ár sem Örn Höskuldsson hótaði mér að ég yrði inni ef ég játaði ekki. Já og ég slyppi sko ekki út, það væri víst mál. Nei, núna eru dagar Arnar Höskuldssonar taldir. Ég er hræddur um að hann þurfi að pakka niður og kveðja bless, með virðingu fyrir sparki í rassgatið sem fylgdargjöf. Hann Örn og eins Eggert sem fóru með ólöglegar yfirheyrslur allan tímenn sem þeir fengu játningar. Ég get sagt að ekki var ég

¹⁰²³ Bls. 2546.

¹⁰²⁴ Bls. 2537_D og 2545_A.

¹⁰²⁵ Dagbók nr. 6, bls. 194.

hræddur, en ég vildi ekki vera saklaus inni í svona máli, maður getur verið vitlaust á því að vera saklaus inni í svona máli. Ég hugsaði alltaf um fjölskyldu mína, hvað heldur hún hugsaði ég. Svo voru þetta jólin í þokkabót. Það var allt sem sverti þetta fyrir mér. En ég vissi samt að það kæmi að endalokum í þessu og nú er sú stund að renna upp í fyrramálið, kl. 10. Þá fæ ég að tjá mig fyrst.¹⁰²⁶

642. Fyrir liggur samantektarskýrsla, dagsett sama dag, rituð af Gísla í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Bókað var að eftir könnun hjá vinnuveitanda Guðmundar Einarssonar væri ljóst að hann hefði ekki verið með tékka frá fyrirtækinu í fórum sínum þegar hann hvarf.¹⁰²⁷
643. Þennan dag var [GPÁ], kunningi Guðmundar, yfirheyrður sem vitni vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi hans. Ber skýrslan um yfirheyrsluna ekki með sér neinar nýjar upplýsingar.¹⁰²⁸
644. Sama dag, 29. mars 1977, var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð og tekið fyrir sakadómsmál á hendur ákærðu. Bókað var að Bragi Steinarsson vararíkissaksóknari hafi komið í dóminn. Þá var bókaður mættur í dóminn Jón Oddsson, verjandi Sævars. Klukkan 10:10 var Sævar færður í dóminn. Orðrétt var bókað: „Ákærði kveðst ekki vilja viðurkenna að það sé rétt, sem honum er gefið að sök í I. kafla ákæru.“¹⁰²⁹ Greindi hann frá því að hann og Erla hafi kynnst um haustið 1973. Erla hafi þá búið að Hamarsbraut 11, en hann hafi dvalið hjá henni einstöku sinnum, en ekki talið sig eiga þar heimili og hafi aldrei verið skráður þar heimilisfastur. Sagði hann Albert Klahn og Kristján Viðar hafa komið að Hamarsbraut 11 og minnti hann að það hafi verið um jólaleytið 1973. Vissi hann ekki til þess að Tryggvi Rúnar hafi nokkurn tímann komið að Hamarsbraut 11.¹⁰³⁰ Lýsti Sævar atburðum frá kvöldi 26. janúar 1976. Framburður hans var í samræmi við fyrirliggjandi framburð hjá lögreglu. Bókað var að hlé hafi verið gert á þinghaldinu klukkan 12:00.¹⁰³¹ Bókað var að þinghaldinu hafi verið fram haldið klukkan 14:00 og á sama tíma hafi sækjandi, ákærði og verjandi hans komið í dóminn.¹⁰³² Bókað var að Sævari hafi verið kynntur framburður hans í dómsskýrslu 11. janúar 1976 þar sem hann hafi borið um að Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi verið við útidyrnar að Hamarsbraut 11 ásamt þriðja manni þegar hann hafi komið þangað og ruðst inn í íbúðina þrátt fyrir mótmæli hans. Bókað var að Sævar hafi verið beðinn um að gefa skýringu á þeirri breytingu sem hann gerði nú á framburðinum. Var orðrétt bókað í sakadómsbókina: „Ákærði segir framburð sinn nú vera hið rétta í málinu. Muni hann koma fram með skýringar á þessu síðar.“¹⁰³³ Lýsti hann átökunum í íbúðinni og kvaðst sjálfur ekki hafa átt neinn þátt í þeim. Kvaðst hann ekki hafa séð blóð á Guðmundi, en mundi eftir að hann hafi verið með sprungna vör. Þá hafi hann

¹⁰²⁶ Bls. 2557_A–D.

¹⁰²⁷ Bls. 2659.

¹⁰²⁸ Bls. 2660–2661.

¹⁰²⁹ Bls. 2547.

¹⁰³⁰ Bls. 2548.

¹⁰³¹ Bls. 2549–2551.

¹⁰³² Bls. 2552.

¹⁰³³ Bls. 2553.

aldrei staðið upp eftir að hafa fallið í gólfið.¹⁰³⁴ Bókað var að Sævari hafi verið kynntur framburður hans frá 11. janúar 1976 í sakadómi. Sagði Sævar framburðinn vera hafðan eftir sér, en hann væri rangur. Kvaðst hann aldrei hafa sparkað í kjálka Guðmundar þar sem hann hafi legið á gólfinu. Þá hafi hann aldrei séð Guðmund velta sér við og hann hafi ekki reynt að standa upp. Sérstaklega aðspurður neitaði Sævar því að hafa sparkað í höfuð Guðmundar. Bókað var að á þessum tímapunkti hafi Sævar óskað eftir því að eftirfarandi yrði bókað eftir honum: „Ég var ekki að Hamarsbraut 11 þessa nótt. Ég var hjá [HeG] í starfsmannabústað Kópavogshælis alla þessa nótt, ræddi við hana um morguninn um að fara að Gljúfurárholti í Ölfusi. Ég hitti Erlu einhvern tíma á sunnudagskvöldið 27. janúar 1974 og var þá með [ViG]. Ég var að hugsa um að fara austur í Gljúfurárholt, en hætti við það vegna Erlu. Ég var upphaflega látinn játa á mig sakir, beittur líkamlegu ofbeldi af rannsóknarmönnum, einnig af fangavörðum, hóttað af Tryggva Rúnari og Kristjáni Viðari. Erla hóttaði að fremja sjálfsmorð í júlímánuði 1976 við samprófun í fangelsinu við Síðumúla. Samprófunin stóð öðru hvoru í 8 daga, og lengst í 6 tíma í einu. Var Erla höfð þar til að koma vitinu fyrir mig. Sigurbjörn sagði við mig, að ef ég játaði ekki að hafa verið á Hamarsbraut 11 þessa nótt, myndi ég fá lífstíðaröryggisgæslu. Sigurbjörn Víðir sagði það vera orð Hallvarðar Einvarðssonar og Hallvarður Einvarðsson lét þessi orð falla í maímánuði og sagðist lofa mér því, að ég fengi að tynast í amerísku fangelsi, ef ég játaði ekki á mig sakir í Guðmundar- og Geirfinnsmáli. Daginn eftir að ég fór í samprófun með Tryggva Rúnari og Kristjáni Viðari var höfð samprófun, þar sem Sigurbjörn Víðir lét Tryggva Rúnar Leifsson ráðast á mig og barði hann mig svolítið til. Síðan er ég átti að fara inn í fangaklefa réðist Sigurbjörn Víðir á mig, sló mig í andlitið í viðurvist Ara Ingimundarsonar, fangavarðar, tók mig á loft og fleygði mér í stól í yfirheyrsluherbergi. Í júlímánuði, júlílok, kom fangavörður, Skúli Steinsson að nafni og biður mig að koma fram með sér. Ég spurði, hvað það væri og sagði hann mig mundu komast að því og ef ég kæmi ekki með góðu yrði ég beittur ofbeldi, en það var ávallt þeirra orðatiltæki þegar ég var látinn fara í yfirheyrslur. Gekk ég fram, og þegar ég kem að sturtuherbergi segir hann mér að bíða aðeins, tekur mig síðan hálstaki og dregur mig inn í sturtuherbergið og lætur renna í vask og gólfklút í vaskinn. Reyndi hann að dýfa mér ofan í, en tókst það ekki í fyrstu, en fékk þá Jóhann fyrirverandi lögreglumann til að aðstoða sig. Skúli spurði með hverjum ég hefði farið til Keflavíkur og hvert ég hefði farið með Guðmund Einarsson út í hraun. Eftir allar vatnsdýfingarnar var ég orðinn þjakaður og var farinn að hljóða. Þá hætta þeir og fleygja mér inn í klefa, en þetta hafði þá staðið í góða stund. Ekki hafði ég lengi verið í klefanum, er Skúli Steinsson kemur á ný, tekur mig með ofbeldi og heldur áfram sama leiknum og áður, þar til ég var allur orðinn blautur og farinn að hljóða. Ekki veit ég hversu lengi þetta stóð, en loks kom varðstjóri, Guðjón að nafni, og kvað þetta gott í bili. Var ég síðan látinn inn í klefa. Daginn sem fjórmeningarnir voru handteknir í Geirfinnsmálinu sagði ég við Örn Höskuldsson, að ég gæti ekki sagt, að ég hefði farið út á bát og ekki heldur sagt að ég hefði farið með þessum mönnum til Keflavíkur. Örn sagði þá við mig: „Farðu inn í klefa og hengdu þig.“ Við Gunnar Marinósson sagði Örn: „Lánaðu

¹⁰³⁴ Bls. 2554.

honum reipi, svo hann geti hengt sig.¹⁰³⁵ Bókað var að skýrsla rannsóknarlögreglu 22. desember 1975, skýrslur Sævars 4. og 6. janúar, 30. september og 5. október 1976 hafi verið lesnar í heild sinni í heyranda hljóði í dómnum. Bókað var að Sævar hafi kannast við að hafa gefið þessar skýrslur og undirritað þær, en sagði allt rangt sem kæmi fram í þeim um dauða Guðmundar Einarssonar. Sama ætti við um skýrslu dagsetta 9. janúar 1977 sem hann hafi gefið hjá Gísla Guðmundssyni, rannsóknarlögreglumanni. Ítrekað aðspurður neitaði Sævar því að hafa komið að Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974. Neitaði hann því eindregið og hélt því fram að hann hafi ekki komið þangað um nóttina. Kvaðst hann alltaf hafa haldið fram sakleysi sínu, en hafi ekki getað annað en gefið þessar skýrslur þar sem þess hafi verið krafist af honum. Neitaði hann því að vita nokkuð um flutning á líki Guðmundar, hvorki umrædda nótt né síðar. Sagði hann það rétt sem hafi verið bókað um ferðir hans að kvöldi 26. janúar 1974 uns hann hafi komið að Kópavogshælinu, en aðfaranótt 27. janúar 1974 hafi hann dvalið hjá [HeG]. Bókað var að Sævar hafi viðurkennt rétt það sem honum hafi verið gefið að sök í IV., V. og VI. kafla ákæru. Bókað var að viðstaddir hafi vikið frá klukkan 17:50 og var dómþingi slitið.¹⁰³⁶

645. Miðvikudaginn 30. mars 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Tryggvi Rúnar hafi verið fluttur í sakadóm klukkan 09:45. Bókað var að komið hafi verið með Tryggva Rúnar úr sakadómi klukkan 12:20. Klukkan 16:45 var bókað að rætt hafi verið við Gunnlaug Briem að beiðni Tryggva Rúnars. Lét færsluritari þess getið að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, kæmi um kvöldið og mætti tala við skjólstaðing sinn að vild. Þá var bókað að einnig hafi verið rætt við Gísla Guðmundsson að beiðni Tryggva sem hafi beðið hann um að athuga ákveðið atriði í sambandi við bílveltu. Bókað var að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva, hafi komið klukkan 18:15 og rætt við hann inni á klefa. Bókað var að hann hafi farið klukkan 18:45.¹⁰³⁷
646. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [HKG], fyrrum sambýliskonu Tryggva Rúnars, þennan dag. Fram kom að þau hafi verið í sambúð um það leyti sem atburðurinn að Hamarsbraut 11 hafi átt sér stað. Kvaðst hún hafa rætt við Sigurbjörn Víði og taldi sig hafa sagt honum allt það sem hún vissi og gæti munað. Mundi hún ekki sérstaklega eftir umræddri helgi og gæti því ekki borið um dvalarstað Tryggva Rúnars á þeim tíma. Greindi hún frá því að þau hafi búið saman á heimili foreldra Tryggva Rúnars frá sumri 1973 fram til loka febrúarmánaðar 1974, en þá hafi þau flutt að Gyðufelli 14, dvalið þar í einn mánuð en þá flutt að Krúhólum 2. Eignuðust þau saman son í desember 1973. Fram kom að þau hafi slitið samvistum í september 1974 vegna óreglu Tryggva Rúnars.¹⁰³⁸ Vissi hún ekki til þess að Tryggvi Rúnar hafi farið að Hamarsbraut 11 í heimsókn. Sagðist hún aldrei hafa heyrt Tryggva Rúnar minnst á umræddan atburð. Þá hafi hún aldrei heyrt hann minnst á Guðmund Einarsson.¹⁰³⁹

¹⁰³⁵ Bls. 2555–2557.

¹⁰³⁶ Bls. 2557–2558.

¹⁰³⁷ Dagbók nr. 6, bls. 196.

¹⁰³⁸ Bls. 2662.

¹⁰³⁹ Bls. 2663.

647. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir samantektarskýrsla, dagsett sama dag, rituð af Gísla Guðmundssyni með yfirliti yfir þá sem hafi heimsótt Tryggva Rúnar þegar hann var í gæsluvarðhaldi að Litla-Hrauni á tímabilinu 16. júlí 1976 til 14. janúar 1977.¹⁰⁴⁰
648. Þennan sama dag, 30. mars. 1977, var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og tekið fyrir sakadómsmál á hendur ákærðu. Bókað var að sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, hafi komið í dóminn ásamt Kristjáni Stefánssyni, héraðsdómsslögmanni, fyrir hönd Hilmars Ingimundarsonar, verjanda Tryggva Rúnars.¹⁰⁴¹ Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið færður í dóminn klukkan 10:05. Orðrätt var bókað: „Ákærði kveðst ekki vilja viðurkenna, að það sé rétt sem honum er gefið að sök í I. kafla ákæru.“ Kvaðst Tryggvi Rúnar neita því að hafa ráðist á Guðmund Einarsson ásamt meðákærðu og misþyrmt honum svo að hann hafi hlotið bana af. Kvaðst hann aldrei hafa komið að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði, hvorki aðfaranótt 27. janúar 1974 né fyrir þann tíma. Greindi hann frá því að honum hafi verið sýnt húsið í ársbyrjun 1976 til að vita hvort hann myndi eftir því, kvaðst Tryggvi Rúnar ekkert hafa kannast við húsið og aldrei hafa komið þar inn. Kvaðst hann ekkert geta sagt um hvar hann hafi verið í umrætt sinn. Sagði hann það útilokað að hann hafi verið með meðákærðu Kristjáni Viðari og Sævari, allavega ekki þegar atvik það hafi gerst sem ákært væri út af. Kvaðst Tryggvi Rúnar muna eftir að hafa verið heima hjá Kristjáni Viðari 10. til 12. janúar 1974, en muni ekki eftir að hafa hitt hann aftur í þeim mánuði.¹⁰⁴² Mundi hann eftir því að Sævar hafi einnig komið heim til Kristjáns í það skipti, en þeir hafi farið saman á dansleik. Sagðist hann ekki þekkja Sævar nema bara í gegnum Kristján Viðar. Þá þekkti hann Albert mjög lítið og kvaðst ekki muna eftir að hafa hitt hann á þessum tíma. Hann hafi ekki þekkt Guðmund og kvaðst ekki kannast við hann þegar honum var sýnd mynd af honum í dóminum. Bókað var að framburðir Tryggva Rúnars fyrir dómi 11. janúar, 22. mars og 30. apríl 1976 svo og lögregluskýrslur sem hann hafi staðfest hafi verið lesnar í heyranda hljóði. Kannaðist hann við framburðina og sagði þá rétt eftir sér hafða en sagði þá ranga. Var hann beðinn um að gefa skýringu á breyttum framburði.¹⁰⁴³ Var orðrätt bókað eftir Tryggva Rúnari: „Þegar ég var tekinn fyrst 23. desember 1975 heima hjá mér, var borin upp á mig þessi sök, að ég hefði í samráði við Kristján Viðar Viðarsson og Sævar Marinó Ciesielski orðið Guðmundi Einarssyni að bana. Síðan var ég yfirheyrður. Mér varð mikið um þetta, þar sem ég var saklaus í þessu máli. Ég gat ekki sofið og mér var neitað um svefntöflur. Síðan liðu 2–3 dagar, þar til þurfti að sprauta mig niður, til að ég gæti sofið, enda var ég kominn með óráð. Ég vil taka það fram, að upp úr þessu voru borin á mig tvö önnur stórmál, að ég hafi átt að verða stúlku að bana í Vík í Mýrdal og einhverjum manni í Ólafsvík, átti það að hafa verið haustið 1974. Ég tel mig alls ekki hafa verið kominn í fullt jafnvægi, þegar ég var tekinn í yfirheyrslur dag eftir dag, sem oft vöruðu í 12 tíma. Ekkert kom annað til umræðu en að ég ætti að játa þetta mál, sem upp á mig var borið. Það var alveg sama hvað ég sagði, þeir tóku ekki mark á því. Ég átti bara að játa að hafa verið með fyrrgreindum mönnum við nefndan verknað. Fyrstu dagana átti ég að

¹⁰⁴⁰ Bls. 2664.

¹⁰⁴¹ Bls. 2558.

¹⁰⁴² Bls. 2559.

¹⁰⁴³ Bls. 2560.

skýra frá því sjálfur, hvernig þetta atvikaðist. Sagði Örn Höskuldsson, að ég fengi að rotna í 2 ár í Síðumúla. Það væri hægt að halda mér í þann tíma. Í þessum yfirheyrslum voru yfirleitt 3, Örn Höskuldsson, Sigurbjörn Víðir Eggertsson og Eggert Bjarnason. Áfram héldu hótanirnar og sögðu þeir, að ég yrði dæmdur fyrir þetta, því það væru allir búnir að játa og bentu á mig. Loks kom að því, að ég sá mér ekki annað fært en að játa á mig þátttöku í verknaðinum, þar sem mér fannst það skynsamlegra, úr því sem komið var. Fannst mér yfirheyrslurnar með þeim hætti, að ég játaði þetta með því hugarfari, að hið sanna kæmi í ljós, þegar málið kæmi fyrir dómara.¹⁰⁴⁴ Bókað var að Tryggva Rúnari hafi verið kynntur framburður [PRE], fyrrum samfanga hans að Litla-Hrauni, fyrir sakadómi 24. mars 1977. Sagði Tryggvi Rúnar að framburður hans væri alger ósannindi og kvaðst hann aldrei hafa rætt þetta mál við hann, hvorki að Litla-Hrauni, né annars staðar. Bókað var að Tryggva Rúnari hafi verið bent á skýrslu Ásgeirs Karlssonar, geðlæknis. Kvaðst Tryggvi Rúnar kannast við að hafa sagt við Ásgeir það sem kæmi fram í skýrslunni. Sagðist hann hafa nefnt fjárborg við hann, en ekki í sambandi við þetta mál. Þá var honum kynnt skýrsla Sigurbjörns Víðis og Haraldar, dagsett 8. mars 1977. Jafnframt voru honum sýndar myndir af fjárborginni sem fjallað væri um í skýrslunni. Kvaðst Tryggvi Rúnar muna eftir að rætt hafi verið við hann um umrædda fjárborg og kvaðst kannast við einhverja fjárborg, en vissi ekki hvort um þessa fjárborg væri að ræða. Bókað var að Tryggva Rúnari hafi verið sýnd mynd af [GunJ] og kvaðst hann ekki kannast við hann. Var Tryggva Rúnari næst bent á lýsingu á herbergjaskipan að Hamarsbraut 11 og var skýrsla hans um það atriði frá 9. janúar 1976 lesin í heyranda hljóði. Kannaðist hann við að hafa skýrt frá eins og fram kom í skýrslunni. Var honum næst sýndur uppdráttur af kjallaraíbúð að Hamarsbraut 11. Var hann spurður hvernig hann hafi vitað svo nákvæmlega um herbergjaskipan að Hamarsbraut 11, hafi hann aldrei komið þangað líkt og hann héldi fram. Orðrétt var bókað: „Ákærði skýrir frá því, að hann hafi í yfirheyrslum hjá rannsóknarlögreglunni fengið að vita, hvernig herbergjaskipan var að Hamarsbraut 11 og sé lýsing sín á henni á því byggð.“¹⁰⁴⁵

649. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína þennan dag. Ritaði hann um þinghaldið fyrir dómi og sagði verjandann sinn hafa vantað.¹⁰⁴⁶ Honum hafi verið sagt að hann hafi ekki komist og í hans stað hafi mætt lögfræðingur sem hann héldi að starfaði með verjanda sínum, Hilmari Ingimundarsyni. Orðrétt ritaði Tryggvi Rúnar: „Jæja svo hófst þetta með því að upplesnar voru lögregluskýrslur og dómskýrslur. Síðan var ég látinn segja útaf hverju ég játaði þetta og það reyndi ég við bestu getu, en auðvitað hefði mátt bæta mörgu við.“ Ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa verið spurður um fjárborgir sem hann hafi sagst muna eftir. Hann væri ekki viss með þetta en sagðist viss um að þarna hafi engir flutningar verið á ferð. Þá ritaði hann um að vera alveg viss um að hafa aldrei séð [GunJ], hvorki fyrr né síðar. Orðrétt ritaði hann: „Það er þessi maður sem kemur inn í myndina í Guðmundarmálinu!“ Um framburð fyrrum samfanga að Litla-Hrauni, [PRE] ritaði Tryggvi Rúnar um að svo virtist sem sá væri

¹⁰⁴⁴ Bls. 2561.

¹⁰⁴⁵ Bls. 2563.

¹⁰⁴⁶ Bls. 2557_D.

enn ekki búinn að fá nóg af því að ljúga upp á hann.¹⁰⁴⁷ Það væri alvarlegt mál að segja svona ósannindi fyrir dómi. Ritaði Tryggvi Rúnar um að Gunnlaugur Briem hafi spurt hann hvort rétt væri að hann hafi ætlað að berja [PRE], fyrrum samfanga sinn, í samprófun um daginn og hvort hann hafi ætlað að berja Sævar. Ritaði Tryggvi um að hafa farið út í garð, en ekki gert neinar líkamsæfingar þar sem hann væri ennþá í tilfinningalegu uppnámi. Þá hafi Gunnar Marinósson komið inn á klefann og upplýst um að Gísli Guðmundsson hafi sagst ekki enn hafa fundið út hvenær hann hafi velt Trabant bifreiðinni, en Gísli myndi reyna að finna út úr því.¹⁰⁴⁸ Ritaði Tryggvi Rúnar um að Gunnar hafi greint honum frá því að Hilmar Ingimundarson hafi farið fram á frestun á dómsrannsókninni, en Gunnlaugur Briem, hafi hafnað því og sagt búið að ráðstafa tímanum í framburð Tryggva Rúnars og samprófanir í framhaldinu. Orðrétt ritaði Tryggvi Rúnar: „P.s. Hilmar kom til mín kl. um 6:15 í kvöld. Hann sagðist verða viðstaddur á morgun þegar samprófun fer fram hjá mér. Hilmar kvaðst það vera Erla Bolladóttir sem ég ætti að vera samprófaður við. Hilmar sagði mér bara að vera rólegur þó eitthvað komi sem ekki er satt. Ég meina ef hún fer að ljúga einhverja vitleysu að ég hafi til dæmis verið á Hamarsbraut þetta kvöld. Í fyrsta lagi þekki ég Erlu ekki neitt svo í öðru lagi þá hef ég aldrei á Hamarsbraut komið!“¹⁰⁴⁹

650. Bókað var í dagbók fangelsisins við Síðumúla 31. mars 1977 að Tryggvi Rúnar hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 10:00. Bókað var að komið hafi verið til baka með Tryggva Rúnar klukkan 12:45.¹⁰⁵⁰ Þennan dag var dómþing háð í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir sakadómsmál á hendur ákærðu. Bókað var að af hálfu ákærvaldsins hafi sótt þing Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari. Klukkan 10:10 var bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið færður í dóminn. Þá var Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, mættur. Bókað var að á sama tíma hafi Kristján Viðar mætt til samprófunar, ásamt Páli Arnóri Pálssyni, verjanda hans. Bókað var að samprófun hafi farið fram og framburður ákærða Kristjáns Viðars hafi verið lesinn upp í heyranda hljóði. Staðfesti Kristján Viðar framburðinn réttan í öllum atriðum. Bókað var að ákærði Tryggvi Rúnar hafi haldið fast við fyrri framburð sinn og sagt framburð Kristjáns Viðars lygi. Var framburður hans lesinn í heyranda hljóði. Bókað var að samræmi hafi ekki náðst í framburðum ákærðu. Bókað var að Kristján Viðar hafi vikið frá klukkan 10:45.¹⁰⁵¹ Bókað var að dómurinn og verjandi Tryggva Rúnars hafi athugað gögn frá fullnustudeild sakadóms um hvort hann hafi verið í afplánun eða gæsluvarðhaldi í janúar 1974 og ágúst sama ár, en svo hafi ekki reynst vera. Bókað var að ákærði Albert Klahn hafi mætt til samprófunar klukkan 11:00, ásamt verjanda sínum, Erni Clausen. Bókað var að framburður Alberts hafi verið lesinn í heyranda hljóði. Kvaðst hann halda fast við framburðinn í öllum atriðum. Var honum skýrt frá framburði Tryggva Rúnars frá 30. mars 1977. Bókað var að ákærðu hafi báðir haldið fast við framburði sína og samræmi hafi ekki náðst. Bókað var að

¹⁰⁴⁷ Bls. 2562_B.

¹⁰⁴⁸ Bls. 2562_C.

¹⁰⁴⁹ Bls. 2562_D.

¹⁰⁵⁰ Dagbók nr. 6, bls. 197.

¹⁰⁵¹ Bls. 2564.

Albert hafi vikið frá klukkan 11:22.¹⁰⁵² Bókað var að Sævar hafi mætt klukkan 11:26 ásamt Jóni Oddssyni, verjanda sínum. Var fyrrihluti framburðar hans frá 29. mars 1977 lesinn í heyranda hljóði. Bókað var að samprófun hafi þá farið fram. Var Tryggvi Rúnar spurður hvort hann hafi verið með meðákærðu Kristjáni Viðari og Alberti að kvöldi 26. janúar 1974. Var svar hans bókað orðrétt: „Ég get ekki staðfest það svoleiðis. Ég var svo mikið með þessum mönnum að ég get ekkert fullyrt um það hvort ég var með þeim í þetta sinn. Það er rétt að við vorum oft að „putta“ eða á „veskjabísirí“, en hvort það var þetta kvöld eða ekki man ég ekki.“ Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi skýrt frá því að hann hafi lítið verið með meðákærðu á þessum tíma þar sem hann hafi verið farinn að búa með stúlku. Bókað var að frekara samræmi hafi ekki náðst í framburðum ákærðu. Bókað var að verjandi Tryggvi Rúnars hafi óskað eftir því að Sævar yrði spurður hvort hann hafi séð Tryggva Rúnar í bifreið Alberts fyrir utan starfsmannahús Kópavogshælis. Bókað var að Sævar hafi sagst ekki minnst þess en hafi talið það. Bókað var að Sævar hafi vikið frá klukkan 12:12. Bókað var að klukkan 12:13 hafi Erla komið í dóminn ásamt verjanda sínum, Guðmundi Ingva Sigurðssyni.¹⁰⁵³ Bókað var að framburður hennar um það sem hún hafi séð að Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974 hafi verið lesinn í heyranda hljóði. Sagði hún framburðinn réttan í öllum atriðum. Bókað var að henni hafi verið kynntur framburður Tryggva Rúnars um að hann hafi ekki verið þar staddur umrædda nótt. Kvaðst Erla engu að síður halda fast við framburð sinn um það. Hún hafi gefið lýsingu á Tryggva Rúnari þegar hún hafi verið yfirheyrð hjá rannsóknarlögreglu 20. desember 1975. Orðrétt var bókað í þingbókina: „Engin lýsing á ákærða er bókuð í framburði hennar, en hún kveðst hafa dregið upp mynd af manninum í tæknideild rannsóknarlögreglunnar. [...] Ákærða staðhæfir að Tryggvi Rúnar sé sá maður, er hún sá að Hamarsbraut 11 umrædda nótt.“ Bókað var að samræmi hafi ekki náðst í framburðum ákærðu. Bókað var að ákærðu hafi vikið frá klukkan 12:32 og gert hafi verið hlé til klukkan 14:00, en þá mætti sækjandi aftur í dóminn. Klukkan 14:05 var bókað að Albert Klahn og Sævar hafi komið í dóminn.¹⁰⁵⁴ Bókað var að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi einnig mætt í dóminn. Fram fór samprófun og var framburður Alberts að því er snerti Sævar lesinn í heyranda hljóði. Kvaðst Albert halda fast við framburð sinn, en Sævar taldi hann rangan að öllu leyti, nema hvað varðaði komu ákærðu að starfsmannabústaðnum við Kópavogshæli þar sem þeir hafi beðið hann um peningalán. Bókað var að samræmi hafi ekki náðst og samprófunin hafi verið án árangurs. Viku þeir frá klukkan 14:26. Á sama tíma var bókað að Eggert Norðdal Bjarnason, rannsóknarlögreglumaður, hafi komið í dóminn sem vitni. Bókað var að bókun Sævars um þá meðferð sem hann hafi talið sig hafa orðið fyrir í Síðumúlafangelsi hafi verið lesin í heyranda hljóði.¹⁰⁵⁵ Kvaðst Eggert ekki kannast við neitt af því sem Sævar hafi haldið fram, honum væri ekki kunnugt um að Sævar hafi verið beittur líkamlegu ofbeldi við rannsókn málsins eða hótunum um það. Orðrétt var bókað: „Vitnið kveður ákærða alltaf hafa verið yfirheyrðan sjálfstætt og hafi hann

¹⁰⁵² Bls. 2565.

¹⁰⁵³ Bls. 2567.

¹⁰⁵⁴ Bls. 2568.

¹⁰⁵⁵ Bls. 2569.

skýrt frá af fúsum og frjálsum vilja, en spurningar oft verið endurtekna, svo sem oft sé venja við rannsóknir.“ Bókað var að Eggert hafi verið kynntur framburður Tryggva Rúnars. Mundi hann eftir því að Tryggvi Rúnar hafi verið eitthvað miður sín í Síðumúlafangelsinu milli jóla og nýárs árið 1975. Sagði Eggert að Tryggvi Rúnar hafi haft orð á því hvort líðanin gæti verið samviskubit, en hann hafi aldrei áður fengið samviskubit. Sagði hann Tryggva Rúnar aldrei hafa verið beittan hótunum svo hann hafi vitað til. Bókað var að Eggert hafi tekið skýrslu af Tryggva Rúnari 9. janúar 1976 þar sem hann hafi lýst herbergjaskipan að Hamarsbraut 11. Var Eggerti kynntur framburður Tryggva Rúnars um að í yfirheyrslunni hafi hann fengið að vita hvernig herbergjaskipan í íbúðinni hafi verið og lýsing hans hafi verið á henni byggð. Orðrétt var bókað: „Vitnið segir þetta ekki rétt og hafi ákærði sjálfstætt lýst herbergjaskipaninni.“ Þá var í framhaldinu bókað orðrétt í þingbókina: „Vitnið skýrir frá því að við rannsókn póstsvikamálsins, sbr. IV. kafla ákæru, hafi grunur vaknað á því að ákærðu kynnu að vera viðriðir dauða Guðmundar Einarssonar, en rannsóknarlögreglumenn höfðu áður heyrt orðróm í þá átt. Við yfirheyrslu 20. desember 1975 yfir Erlu Bolladóttur, styrktist þessi grunur, og hélt rannsókn málsins áfram í framhaldi af því.“ Bókað var að Sævar hafi þá einnig komið í dóminn og honum verið kynntur framburður Eggerts um það sem að honum sneri. Bókað var að þeir hafi vikið frá klukkan 15:30. Á sama tíma var bókað að Sigurbjörn Víðir Eggertsson, rannsóknarlögreglumaður, hafi mætt í dóminum.¹⁰⁵⁶ Bókað var að honum hafi verið kynnt bókun Sævars sem hafi verið höfð eftir honum orðrétt. Skýrði Sigurbjörn Víðir svo frá að hann kannaðist ekki við að hafa nokkurn tímann minnst á það við Sævar að hann yrði settur í lífstíðar öryggisgæslu. Hins vegar hafi Sævar mikið talað um það sjálfur og hafi greinilega óttast það. Þá kannaðist hann ekki við að hafa nokkurn tíma heyrt Hallvarð Einvarðsson, þáverandi vararíkissaksóknara, hafa orð á því að Sævar fengi að tynast í amerísku fangelsi ef hann játaði ekki á sig sakir. Kvaðst Sigurbjörn Víðir aldrei hafa haft orð á þessu við Sævar. Skýrði Sigurbjörn Víðir frá því að í eitt sinn þegar tilraun hafi verið gerð til samprófunar milli Sævars og Tryggva Rúnars hafi þeir byrjað að bera sakir hvor á annan. Orðrétt var bókað: „Hafi þeir lent í orðahnippingum og Tryggvi Rúnar þrifið í skyrtu Sævars að framan og e.t.v. lyft honum upp.“ Kvaðst Sigurbjörn Víðir hafa stöðvað Tryggva Rúnar strax og Sævar hafi ekkert meiðst. Samprófuninni hafi þar með lokið. Sagði Sigurbjörn Víðir það algjör ósannindi hjá Sævari að hann hafi ráðist á hann á leið inn í fangaklefa, slegið hann í andlitið og tekið hann á loft og fleygt honum í stól í yfirheyrsluherbergi. Greindi hann svo frá að einu skiptin sem hann hafi þurft að snerta Sævar hafi verið þegar hann hafi ætlað að hlaupa út úr yfirheyrslu og það hafi komið fyrir oft en einu sinni.¹⁰⁵⁷ Kvaðst hann ekkert kannast við það sem Sævar hafi sagt um Skúla Steinsson, fangavörð. Sagði Sigurbjörn Víðir að oftast hafi farið vel á með honum og Sævari og hann hafi oft gert honum greiða. Bókað var að Sævar hafi þá verið færður í dóminn og verið kynntur framburður Sigurbjörns Víðis. Bókað var að þeir hafi báðir haldið fast við framburð sinn. Vék Sævar frá klukkan 16:00. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi

¹⁰⁵⁶ Bls. 2571.

¹⁰⁵⁷ Bls. 2572.

komið aftur fyrir dóminn sem vitni. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi lýst herbergjaskipan að Hamarsbraut 11 í skýrslu hjá lögreglu 9. janúar 1976 en nú neitaði hann að hafa komið þar og segist hafa fengið upplýsingarnar frá rannsóknarmönnum. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi sagt þetta ekki rétt. Tryggvi Rúnar hafi skýrt sjálfstætt frá þessu atriði og minnti hann að Tryggvi Rúnar hafi gert skissu af herbergjaskipaninni. Orðrétt var bókað: „Vitnið veit ekki hvort skissan er til.“ Vék Sigurbjörn Víðir frá klukkan 16:05.¹⁰⁵⁸

651. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína sama dag, 31. mars 1977. Ritaði hann um að hafa mætt fyrir dóm klukkan 10:10. Hellert væri ekki ennþá búinn að finna út hvenær hann hafi velt Trabant bifreiðinni hjá Fylkisvellingum og mætt til lögreglunnar í framhaldinu. Svo virtist sem lögreglan hafi ekki bókað þetta hjá sér. Ritaði hann um samprófunina við Kristján Viðar og að hann væri búinn að taka til baka þetta með hnífinn, að hann hafi stungið Guðmund Einarsson. Ritaði Tryggvi um að Kristján Viðar teldi hann enn inni í málinu. Orðrétt ritaði hann: „Samt er kominn nýr maður inn í þetta sem heitir [GunJ]. Hann á að hafa verið þarna. Hann á að hafa komið á Hamarsbraut þegar þetta skeði – eða hefur átt að hafa skeð. Ég er farinn að halda að þetta geti alveg eins verið tóm endaleysa frá grunni, þ.e.a.s. að þetta hafi ekki skeð.“¹⁰⁵⁹ Ritaði Tryggvi Rúnar um að Gunnlaugur Briem, sakadómari, hafi spurt Kristján Viðar hvort þetta væri rétt eftir honum haft. Orðrétt ritaði Tryggvi Rúnar í dagbókina: „Já, sagði Kristján dapurlega. Hann er mjög langt niðri sá ég. Ég (skyl) skil bara ekki af hverju hann segir ekki sannleikann um mig. Að ég hafi ekki verið þarna með, ef þetta er í rauninni sannleikurinn sem hann er að segja um þetta mál. Hann er orðinn svo margsaga í þessu máli að hann getur ekki verið lengur trúanlegt vitni í þessu máli.“¹⁰⁶⁰ Ritaði Tryggvi Rúnar um að Albert hafi komið fyrir dóminn og greint frá líkflutningum síðla sumars 1974 þar sem þeir hafi átt að hafa flutt lík Guðmundar í plastpokum og grafið hann í einhverju líkbeði í Fossvogskirkjugarði. Orðrétt ritaði Tryggvi: „Hann er stórskrýttinn að segja svona lagað. Ég veit ekki hvað hefur komið fyrir höfuðið á þessu „fifli“ svo fær hann að ganga laus, með allt þetta á bakinu. Játningu, lygar upp á mig og jafnvel fleiri. Ef þetta í rauninni hefur skeð, þá hefur líkið aldrei verið fært á annan stað, allavega trúi ég því ekki. Svo er hann einn sem heldur þessu fram með þennan seinni flutning.“ Verjandi Alberts, Örn Clausen, hafi spurt hvort Albert mætti fara á Seyðisfjörð og vera þar yfir páskana. Orðrétt ritaði Tryggvi: „Blessaður drengurinn sem er verðlaunaður fyrir að bera ljúgvitni fær að leika sér og kom svo þegar hann er kallaður fyrir og ber þá bara lygasögur. Þessir menn fá að ganga lausir eins og Klahn, Bolladóttir og [PRE].“¹⁰⁶¹ Ritaði Tryggvi Rúnar um að Sævar hafi næstur komið fyrir dóminn en hann væri búinn að taka til baka játningu sína. Ritaði Tryggvi um að trúa því að Sævar hafi verið á öðrum stað. Orðrétt ritaði hann: „Svo þá er ekki hægt að kenna honum um það, svo þá eru hin fiflin, Kristján, Albert og Erla eftir að segja loka niðurstöður í þessu máli. Ég vona bara að þessu ljúki sem fyrst. En fyrir alla muni verða þau að koma mér út úr þessu máli sem ég á engan

¹⁰⁵⁸ Bls. 2573–2574.

¹⁰⁵⁹ Bls. 2573_A–B.

¹⁰⁶⁰ Bls. 2573_C.

¹⁰⁶¹ Bls. 2573_E.

þátt í eða hef hvergi komið nærri! P.s. Ekki vill ég verða sýknaður af þessu, eins og það stendur í dag! Það myndu fáir trúa mínu sakleysi. Gott í bili!¹⁰⁶² Að síðustu ritaði Tryggvi Rúnar um samprófun við Erlu. Orðrétt ritaði hann: „Hún hafi séð Kristján Viðar og Sævar „svo annan mann“ sem hefði verið ljóshærður með hrokkið hár, lítill og þrekinn. Gunnlaugur spurði hana að nú sæi hún manninn sem grunaður væri og spurði hana hvort það væri rétt að ég væri sá maður sem hún hefði séð. Hún sagði já. Ég tók það fram að ég hafi aldrei séð þessa manneskju. Svo væri hennar framburður um mig ósannindi í alla staði.“¹⁰⁶³

652. Sama dag, 31. mars 1977, birtist frétt á baksíðu Vísis undir fyrrsögninni: „Guðmundarmálið: Einn hinna ákærðu dregur játningu sína til baka.“ Fram kom að ákæra í málinu væri til meðferðar hjá sakadómi Reykjavíkur og dómsrannsókn staði yfir. Í fréttinni sagði að ekki væri talið að þessi nýi framburður myndi breyta framgangi málsins þar sem framburðir annarra aðila hafi ekki breyst.¹⁰⁶⁴
653. Föstudaginn 1. apríl 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 13:55 var bókað að hringt hafi verið í Hellert að beiðni Tryggva Rúnars, sem hafi sagst ekki munu komast fyrr en eftir helgi. Klukkan 16:10 var bókað að hringt hafi verið í Gunnlaug Briem fyrir Tryggva Rúnar með fyrirspurn um hvort hann fengi að fara á Litla-Hraun fyrir páska. Orðrétt bókaði færsluritari, Gunnar Guðmundsson, í fangelsisdagbókina: „Við því var algjör neitun hjá Gunnlaugi. Jafnframt bað hann fyrir Sævar Ciesielski en þegar til átti að taka vildi Sævar ekki yfirgefa svo viðkunnanlegan stað sem hann er á núna, þannig að hann kemur ekki í bili.“¹⁰⁶⁵ Klukkan 20:40 var bókað að [ÓmL], bróðir Tryggva Rúnars, hafi sótt bréf frá honum.¹⁰⁶⁶
654. Þennan dag var dómþing sett í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu. Bókað var að Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari hafi sótt þing af hálfu ákærvaldsins. Bókað var að spjöld með ljósmyndum af öllum ákærðu hafi verið lögð fram ásamt skýrslu rannsóknarlögreglunnar, dagsettri 18. mars 1977.¹⁰⁶⁷ Bókað var að klukkan 13:39 hafi Högni Ófeigur Einarsson, fangavörður í fangelsinu við Síðumúla, mætt í dómnum sem vitni. Fram kom að Högni hafi verið vottur þegar Eggert hafi tekið skýrslu af ákærða Tryggva Rúnari 9. janúar 1976. Kvaðst Högni ekki hafa verið viðstaddur þegar skýrslan hafi verið tekin en mundi eftir að hafa skrifað undir skýrsluna sem vottur að yfirheyrslu lokinni. Mundi hann að Tryggvi Rúnar hafi lýst skýrsluna rétta í hans viðurvist.¹⁰⁶⁸ Vék Högni frá klukkan 13:45. Klukkan 13:46 var bókað að Gunnar Marinósson, varðstjóri í Síðumúlafangelsi, hafi komið fyrir dómnum sem vitni. Bókað var að honum hafi verið kynnt það sem Sævar hafi látið bóka orðrétt eftir sér. Kvaðst Gunnar hvorki hafa séð né heyrt það sem Sævar héldi fram. Hann hafi aldrei orðið var við það að Sævar hafi sætt illri meðferð í Síðumúlafangelsi

¹⁰⁶² Bls. 2573_G.

¹⁰⁶³ Bls. 2573_H.

¹⁰⁶⁴ Bls. 2665.

¹⁰⁶⁵ Dagbók nr. 6, bls. 200.

¹⁰⁶⁶ Dagbók nr. 6, bls. 201.

¹⁰⁶⁷ Bls. 2576.

¹⁰⁶⁸ Bls. 2577.

á meðan hann hafi verið þar í gæsluvarðhaldi vegna málsins.¹⁰⁶⁹ Þá var Gunnari kynnt bókun Tryggva Rúnars varðandi skýrslu hans hjá lögreglu 9. janúar 1976. Kvaðst Gunnar yfirleitt ekki hafa verið viðstaddur yfirheyrslur í málinu. Kannaðist hann við hafa undirritað framangreinda skýrslu sem vottur. Mundi hann ekki hvort hann hafi verið viðstaddur þegar skýrslan var lesin, en sagðist örugglega hafa verið viðstaddur þegar Tryggvi Rúnar hafi undirritað skýrsluna og staðfest hana rétta. Vék Gunnar frá klukkan 14:04.¹⁰⁷⁰ Bókað var að klukkan 14:05 hafi Skúli Ævar Steinsson, fangavörður að Litla-Hrauni, áður í Síðumúlafangelsi. Bókað var að Skúli hafi verið fangavörður í Síðumúlafangelsi þegar Sævar hafi verið þar í gæsluvarðhaldi. Greindi hann frá því að mjög illa hafi gengið að fá Sævar til að þrifa sig og klefann sinn. Orðrétt var bókað: „Mætti man eftir því, að einhvern tíma á meðan á gæsluvarðhaldinu stóð, neitaði ákærði að fara í bað og eins að þrifa klefa sinn. Kveðst mætti þá hafa tekið utan um ákærða og farið með hann fram á bað, sett hann þar inn og læst því. Ákærði fór í bað og þreif síðan klefa sinn á eftir. Síðan hlýddi ákærði alltaf mætta um að þrifa sjálfan sig og klefa sinn.“ Sagði hann Sævar ekki hafa verið beittan neinum harðræðum í umrætt sinn og hvorki hafi verið minnst á þetta mál né Geirfinnsmálið í þessu sambandi, enda hafi það ekki verið í hans verkahring að gera það. Sagði hann lýsingu Sævars á meðferðinni í fangelsinu vera fjarri öllu lagi.¹⁰⁷¹ Bókað var að Skúli hafi vikið frá. Klukkan 14:53 var bókað að Kristján Viðar hafi verið færður í dóminn. Þá var Sævar einnig bókaður mættur. Var framburður Kristjáns Viðars um það sem gerðist að Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974 lesinn í heyranda hljóði. Bókað var að Sævar hafi sagst ekki hafa verið að Hamarsbraut 11 umrædda nótt, en Kristján Viðar hafi haldið fast við framburð sinn. Bókað var að samræmi næðist ekki milli ákærðu. Bókað var að Kristján Viðar hafi sagst kannast við að hafa farið að degi til í Fossvogskirkjugarð í ágúst 1974 með Sævari og fleira fólki sem þeir hafi orðið viðskila við. Þetta hafi verið að degi til og þeir hafi verið að leita að leiði [KES] en ekki fundið það. Bókað var að Sævar hafi vikið frá klukkan 15:20.¹⁰⁷² Þá var bókað að Kristján Viðar hafi skýrt frá því að hafa farið í afplánun að Litla-Hrauni í byrjun febrúar 1974 fram til 13. ágúst sama ár. Vék hann frá klukkan 15:28. Á sama tíma kom Erla fyrir dóminn til samprófunar við Sævar sem var einnig bókaður mættur. Var framburður Erlu um það þegar hún hafi séð Sævar að Hamarsbraut 11 umrædda nótt lesinn í heyranda hljóði. Bókað var að Erla hafi haldið fast við framburð sinn. Þá hafi farið fram samprófun og bókað að Sævar hafi sagst einnig halda fast við framburð sinn um að hafa ekki verið á staðnum í umrætt sinn. Bókað var að Sævar hafi óskað eftir því að Erla yrði spurð hvort Sigurbjörn Víðir, rannsóknarlögreglumaður, hafi nefnt lífstíðaröryggisgæslu við hann þegar hann hafi haft þau til samprófunar í Síðumúlafangelsinu 19. júlí 1976. Orðrétt var bókað eftir Erlu: „Ákærða segir það rétt vera. Ákærða segir Sigurbjörn Víði hafa sagt, að ákærði fengi lífstíðaröryggisgæslu,

¹⁰⁶⁹ Bls. 2577.

¹⁰⁷⁰ Bls. 2578.

¹⁰⁷¹ Bls. 2578–2579.

¹⁰⁷² Bls. 2579.

þ.e. lífstíðarfangelsi, ef hann ekki játaði að hafa verið að Hamarsbraut 11, er Guðmundur Einarsson beið bana.“ Viku Sævar og Erla frá.¹⁰⁷³

655. Þennan dag ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um að samtalið við Gunnar Guðmundsson, forstöðumann fangelsisins. Hann hafi sagst vera búinn að ræða við Hellert sem væri að kanna „lögreglubækur“ fyrir hann. Ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa beðið Gunnar um að tala við [ÓmL] bróðir sinn til að athuga hvort hann gæti hjálpað honum við að muna þessa helgi og hvar hann hafi verið. Orðrétt ritaði Tryggvi: „Þetta er svo mikið atriði fyrir mig, ef hægt verður að sanna hvar ég var þessa helgi þá er ég hólpinn. P.s. Hellert kemst ekki fyrr en eftir helgi til að tala við mig.“ Þá ritaði Tryggvi Rúnar um útiveru og spjall við Erling fangavörð.¹⁰⁷⁴
656. Laugardaginn 2. apríl 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðsteinn læknir hafi komið klukkan 08:05 og talað við Tryggva Rúnar meðal annarra. Vísað var í lyfjaskrá.¹⁰⁷⁵
657. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína þennan dag. Hann hafi átt viðtal við Guðstein lækni sem hafi gengið vel. Þá hafi hann rætt við Gunnar Guðmundsson, milli klukkan 13:30 og 14:00 um hvort hann gæti fengið að fara austur á Litla-Hraun fyrir páska.¹⁰⁷⁶ Hafi Gunnar greint honum frá því að Gunnlaugur hafi sagt það útilokað. Ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa grunað það, en miðað við allt þætti honum að hann ætti frekar að vera laus heldur en Albert, eða „fiflið“, eins og hann kysi að kalla hann. Orðrétt ritaði Tryggvi: „Til dæmis veit ég örugglega að ég er saklaus, þó aðrir trúir því kannski ekki. En hann er nú búinn að játa á sig aðild að þessu máli, þ.e.a.s. hann segist núna hafa verið í slagsmálum þeim sem um ræðir í þessu Guðmundarmáli! Og eins segir hann sig hafa flutt lík Guðmundar á tvo staði fyrst í Hafnarfjarðarhraun síðan aftur á annan stað og þá í grafreiti annarra manna, þ.e.a.s. í kirkjugarð, Fossvogskirkjugarð. Allavega á pappírnum þeim sem hann gefur er hann orðinn stór þátttakandi í þessu máli og eins stærsta vitnið í þessu máli þó hann ljúgi. Já, ef einhver á að vera inni þá er það hann, fiflið.“ Nokkru síðar ritaði Tryggvi Rúnar: „Ég fer fram á mikið fyrir hvern dag sem ég hef verið hér lokaður inni. Ég er hræddur um að sú upphæð sem ég mun fá verði til að jafna reikningana svolítið á mótinu allri innilokuninni.“¹⁰⁷⁷ Þá ritaði Tryggvi Rúnar um útiveru og æfingar.¹⁰⁷⁸ Daginn eftir ritaði Tryggvi Rúnar um að vera farinn að sofa minna. Hann væri ekki að sofna fyrr en um klukkan 04:00 eða 05:00 á nóttunni en svæfi bara til hádegis, það væri ekki nógu gott.¹⁰⁷⁹ Hann hafi óskað eftir því við fangaverðina að happdrættismiðinn hans yrði endurnýjaður og var það gert. Ritaði Tryggvi um vonir sínar um heppni í þetta sinn, hann ætti það alla vega skilið. Ritaði hann um að vera svekktur yfir því að einn fangavardanna væri veikur og yrði frá næstu fjórar kvöldvaktir. Honum fyndist alltaf eitthvað vanta þegar hann væri ekki. Orðrétt ritaði hann: „Hann er svo líflegur og lífgar mann upp um leið. Svo er hann einn af

¹⁰⁷³ Bls. 2580–2581.

¹⁰⁷⁴ Bls. 2580_A.

¹⁰⁷⁵ Dagbók nr. 6, bls. 201.

¹⁰⁷⁶ Bls. 2665_A.

¹⁰⁷⁷ Bls. 2665_B.

¹⁰⁷⁸ Bls. 2665_C–D.

¹⁰⁷⁹ Bls. 2665_D.

þeim fangavörðum sem ekki lítur á mann sem eitthvað sem ekki ætti að vera til í þessu þjóðfélagi. Hann tekur mann eins og mannlega veru, þó maður sé lokaður inni.“¹⁰⁸⁰

658. Fyrir liggur skýrsla rannsóknarlögreglunnar í Reykjavík, rituð af Gísli Guðmundssyni, dagsett sama dag, um beiðni Gunnlaugs Briem um að ákveðin atriði yrðu könnuð vegna rannsóknar á hvarfi Guðmundar Einarssonar. Í fyrsta lagi að afla fæðingarvottorðs Guðmundar, í öðru lagi að fá vottorð um hvort Erla og Sævar hafi verið skráð til heimilis að Hamarsbraut 11 árin 1973 og eða 1974, í þriðja lagi að bæta við uppdráttinn af Hafnarfirði þannig að samkomuhúsið Skiphóll sjáist þar, í fjórða lagi að merkja inn á kort þá leið sem Kristjáni Viðari og Alberti Klahn ber saman um að þeir hafi farið með lík Guðmundar, í fimmta lagi að fá ljósmyndir af svæðinu í hrauninu, í sjötta lagi að setja inn á uppdráttinn þá leið sem Albert Klahn hafi borið um að hafi verið farin úr hrauninu og að kirkjugarðinum í Hafnarfirði. Afla ljósmynda frá kirkjugarðshliðinu inn á það svæði í garðinum sem hann hafi greint frá að líkið hafi verið grafið. Í sjöunda og síðasta lagi að athuga hvort Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar hafi verið í gæsluvarðhaldi, afplánun eða gistfangageymslur í janúar eða ágúst 1974.¹⁰⁸¹
659. Þennan dag ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um útiveru og æfingar utandyra. Þá ritaði hann um samskipti sín við fangaverði í tengslum við beiðni hans um tímarit inn á klefann.¹⁰⁸²
660. Þriðjudaginn 5. apríl 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 18:15 að Gísli Guðmundsson, rannsóknarlögreglumaður, hafi farið inn á klefa til Tryggva Rúnars og rætt við hann þar. Bókað var að Gísli hafi komið fram klukkan 19:00 að loknu viðtali við Tryggva Rúnar.¹⁰⁸³ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um vitjunina önnur en færsla í dagbók Tryggva Rúnars þar sem hann greinir frá því að þeir hafi rætt um veltuna á Trabant bifreiðinni, símtöl frá fjölskyldunni og viðtal við barnsmóður hans.¹⁰⁸⁴
661. Fyrir liggur undirrituð staðfesting úr íbúaskrá Hafnarfjarðar, dagsett sama dag, um að Erla Bolladóttir hafi verið búsett að Hamarsbraut 11 frá 15. ágúst 1973 til 29. janúar 1975, en þá hafi hún verið tilkynnt til Danmerkur samkvæmt upplýsingum frá Hagstofu Íslands.¹⁰⁸⁵
662. Þennan dag ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína um að hafa fengið skilaboð frá Hellert um að bílveltan á Trabant bifreiðinni hafi verið 27. febrúar 1974. Orðrétt ritaði Tryggvi: „Ég hélt að þetta hefði verið sami dagur. Og glaðvaknaði, en svo kom annar eða 27-2. Þá er það febrúar. Ekki nógu gott. Mánudur sem er þar á milli. En samt hittinn á daginn! Þ.e.a.s. 27. En ég verð bara að halda áfram að reyna að muna! Það er allt að vinna fyrir mig að muna þessa helgi, ef svo ég gæti það þá gæti ég gengið héðan út! Því ég er svo öruggur að annarsstaðar hef ég verið en á þessari Hamarsbraut

¹⁰⁸⁰ Bls. 2665_F.

¹⁰⁸¹ Bls. 2666–2667.

¹⁰⁸² Bls. 2667_A–D.

¹⁰⁸³ Dagbók nr. 6, bls. 206.

¹⁰⁸⁴ Bls. 2670_B.

¹⁰⁸⁵ Bls. 2670.

og eins og ég hef sagt, hef ég aldrei komið þangað, og er ég þar öruggur í minni „sök“. En ég verð að finna þennan dag hvað sem það kostar. Þó það sé ekki beint gott, eftir svona langan tíma!¹⁰⁸⁶ Ritaði hann um klukkutímalangt samtal sitt við Gísla Guðmundsson, um veltuna á Trabant bifreiðinni, símtöl frá fjölskyldunni og viðtal við barnsmóður hans.¹⁰⁸⁷ Ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa skrifað tvo miða fyrir Gísla, með atriðum sem þyrfti að kanna tímasetningar á. Ætlaði Gísli að athuga það.¹⁰⁸⁸

663. Miðvikudaginn 6. apríl 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Gísli Guðmundsson hafi hringt klukkan 11:50 og beðið um upplýsingar hvort núverandi og fyrrverandi fangar hafi hugsanlega dvalið í fangelsinu 26. og 27. janúar 1974. Lét færsluritari þess getið að hann hafi svarað beiðninni skriflega að beiðni Gísla.¹⁰⁸⁹ Bókað var klukkan 12:30 að Gunnlaugur Briem, sakadómari hafi hringt. Ritaði færsluritari orðrétt í fangelsisdagbók: „Hringdi Gunnlaugur dómari aftur og nú til að biðja mig að segja Guðjóni að hann megi alls ekki misnota einkabréf sín til aðstandenda, til að ræða um þau mál sem hann er viðriðinn, eða vera að krítisera störf og einstaka starfsmenn dóms síns, ef því héldi áfram þá myndi enda með því að honum yrðu ekki leyfð bréfaviðskipti eftirleiðis.“ Bókað var að klukkan 17:45 hafi Gísli farið inn á klefa til Tryggva Rúnars að hans beiðni. Bókað var að Gísli hafi lokið viðtali sínu við Tryggva Rúnar klukkan 18:35.¹⁰⁹⁰ Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir önnur en færsla í dagbók Tryggva þar sem fram kom að þeir hafi rætt könnun Gísla á því hvort Tryggvi Rúnar hafi setið heima hjá Kristjáni Viðari að drykkju umrædda helgi ásamt bræðrunum, [HV] og [LV]. Ritaði Tryggvi Rúnar um að það væri ekki öruggt og því kæmi það honum ekki að gagni. Orðrétt ritaði hann: „Þó er Gísli allur að vilja gerður að reyna að vita hvað ég hef verið niðurkominn þetta kvöld og vill með sínum vilja reyna að komast að sannleikanum. Ekki að menn séu hafðir fyrir rangri sök eins og ég var og er reyndar enn, því þau bera það þrjú að ég hafi verið þarna með, eða á staðnum!¹⁰⁹¹ Það sem verst er, að ef dómarnir loka málinu núna er sannleikurinn ekki kominn í ljós, þó þessar játningar liggja fyrir hjá Kristjáni og Albert í dag. P.s. það sem mér þykir verst að þær skýrslur sem þau eru búin að gefa á mig er hreinn uppspuni frá rótum! P.s. Ég veit að ég verð sýknaður af þessu máli, en það er ekki nóg! Þegar þessir framburðir liggja kannski alltaf fyrir hvað á fólk að trú! En ég vorkenni þessum mönnum alveg hrikalega. Já, samviskan á eftir að bíta þessa menn, Kristján, Albert og [PRE]. Ef þeir koma ekki með það rétta, og segja hvað þeir hafi gert á minn hlut, með að ljúga mig inn í þetta mál eða segjum frekar! Að halda mér í máli sem ég á ekki heima og er kannski ekki raunveruleikinn! Sem er möguleiki eftir allt þetta rugl sem þau eru búin að þvæla aftur og fram.“¹⁰⁹²
664. Fyrir liggur undirrituð staðfesting, dagsett þennan dag, frá Hagstofu Íslands, Þjóðskrá, um að Sævar hafi verið skráður í íbúaskrá að Grýtubakka 10 frá 1. desember 1972 til

¹⁰⁸⁶ Bls. 2670_A.

¹⁰⁸⁷ Bls. 2670_B.

¹⁰⁸⁸ Bls. 2670_C.

¹⁰⁸⁹ Dagbók nr. 6, bls. 207.

¹⁰⁹⁰ Dagbók nr. 6, bls. 209.

¹⁰⁹¹ Bls. 2670_D.

¹⁰⁹² Bls. 2670_E.

29. janúar 1975, en þá hafi hann verið skráður í Danmörku. 30. júní 1976 hafi hann verið skráður aftur að Grýtubakka 10. Sams konar staðfesting liggur fyrir um að Erla hafi verið skráð í íbúaskrá að Hamarsbraut 11 frá 15. ágúst 1973 til 29. janúar 1975, en þá hafi hún verið skráð í Danmörku. 30. júní 1976 var hún skráð að Grýtubakka 10.¹⁰⁹³
665. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir staðfesting Gunnars Marinóssonar, varðstjóra í Síðumúlafangelsi, dagsett sama dag, að Tryggvi Rúnar, Kristján Viðar, Sævar, Erla og Albert Klahn, hafi, samkvæmt bókum fangelsisins, ekki dvalið í fangelsinu dagana 26. til 27. janúar 1974. Tekið var fram að [GunJ] hafi ekki fundist á skrá í bókum fangelsisins. Þá var bókað að engin þeirra hafi verið í Síðumúlafangelsi í ágúst 1974.¹⁰⁹⁴ Fyrir liggur sams konar staðfesting, dagsett sama dag, undirrituð af forstöðumanni Hegningarhússins, um að enginn framangreindra hafi verið fangar í Hegningarhúsinu dagana 26. og 27. janúar 1974. Þá var bókað að engin þeirra hafi verið í Hegningarhúsinu í ágúst 1974.¹⁰⁹⁵
666. Þá liggur fyrir bréf Ólafs K. Guðmundssonar, aðstoðaryfirlögrelupjóns hjá lögreglunni í Hafnarfirði, dagsett 6. apríl 1977, um athugun á skýrslum og bókunum í dagbók lögreglunnar í Hafnarfirði dagana 26., 27. og 28. janúar 1974, varðandi Albert Klahn, Erlu, Guðmund Einarsson, [GunJ], Kristján Viðar, Sævar og Tryggva. Fram kom að ekkert hafi fundist.¹⁰⁹⁶
667. Guðjón ritaði færslu í dagbók sína þennan dag um að Gunnar Marinósson, varðstjóri, hafi skilað til hans áminningu frá dómara um að nefna ekki dómara né málið í bréfum. Orðrétt ritaði hann: „Sentio.“¹⁰⁹⁷
668. Fimmtudaginn 7. apríl 1977 ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um útiveru og æfingar. Ritaði hann um að hreyfingin í Síðumúlafangelsinu væri svo lítil. Orðrétt ritaði hann: „Maður liggur eða situr nema þegar maður freistar þess að labba 3 skref fram og aftur um gólfið hér. Því þessi klefi og reyndar flestir eru ekki gerðir fyrir það fyrir augum að maðurinn eigi að geta hreyfa sig eða haldið sér í æfingu. Nei, þvert á móti, aðeins til að liggja og bíða eftir því hvað verður um mann næst.“¹⁰⁹⁸ Þá ritaði hann um breytingar á vaktafyrirkomulagi fangavarðanna. Sér þætti gaman að fylgjast með því hverjir væru á vakt, enda hefði hann ekkert annað að gera.¹⁰⁹⁹
669. Föstudaginn langa, 8. apríl 1977, var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að [ET], frænka Tryggva Rúnars, hafi spurst fyrir hvort hún mætti senda honum sælgæti. Lét færsluritari þess getið að hann hafi sagt henni svo vera.¹¹⁰⁰
670. Þennan dag ritaði Tryggvi Rúnar um langa útiveru í fangelsisgarðinum og æfingar sem hann hafi framkvæmt. Gunnar Guðmundsson hafi komið inn til hans um fimmleytið og tilkynnt honum um að hann væri ekki á því að leyfa tímaritin inn til hans. Hann hafi

¹⁰⁹³ Bls. 2671.

¹⁰⁹⁴ Bls. 2672.

¹⁰⁹⁵ Bls. 2673.

¹⁰⁹⁶ Bls. 2674.

¹⁰⁹⁷ Bls. 2670_G og 2674_A.

¹⁰⁹⁸ Bls. 2674_B.

¹⁰⁹⁹ Bls. 2674_B.

¹¹⁰⁰ Dagbók nr. 6, bls. 211.

veitt undanþágu varðandi Sportblaðið því hann hefði áhuga á íþróttum. Þá fengi hann Vikuna öðru hvoru. Ritaði Tryggvi Rúnar um að Gunnar hafi skilað til hans kærri kveðju frá [ET] frænku hans sem hafi hringt. Ritaði Tryggvi um að Gunnar væri ábyggilegur maður og það hafi sýnt sig.¹¹⁰¹

671. Laugardaginn 9. apríl 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Guðsteinn læknir hafi komið klukkan 08:15 og rætt við Tryggva Rúnar meðal annarra til klukkan 08:50. Klukkan 20:05 var bókað að [ÓmL], bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu frá móður hans og frænku.¹¹⁰²
672. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína um að hafa fengið teygjubindi hjá Guðsteini lækni til að binda um fótinn og hafi rætt við hann um möguleika á aðgerð út af vöðvaslitinu.¹¹⁰³ Ritaði hann um útiveru í fangelsisgarðinum og líkamsæfingar. Þegar Jón fangavörður hafi komið með safu og hunang til hans hafi hann sagt honum að Sigurbjörn Víðir hafi ætlað að fá að tala við hann í einrúmi. Ritaði Tryggvi Rúnar um að vita ekki hvort hann fengi það. Klukkan væri 17:25. Í framhaldinu ritaði Tryggvi um að Sigurbjörn Víðir hafi ekki komið. Hann hafi því spurt fangaverðina hverju það sætti. Orðrétt ritaði hann: „Jón B. sagði að Víðir hefði beðið sig að skila þessu til mín, þ.e.a.s. að hann ætlaði að fá að reyna að tala við mig í einrúmi. Ekki er ég viss um að Gunnlaugur vilji það! Þó ég sé ekki á mótí heimsókn frá Sigurbirni Víði!“¹¹⁰⁴
673. Páskadag 10. apríl 1977 ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um æfingar utandyra og beiðni um klippingu.¹¹⁰⁵
674. Mánudaginn 11. apríl ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um útiveru, æfingar og bréfaskriftil til ættingja.¹¹⁰⁶
675. Þriðjudaginn 12. apríl 1977, var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Gísli Guðmundsson hafi hringt klukkan 10:35 og beðið um upplýsingar um fimm aðila úr spjaldskrá fangelsisins fyrir ágúst 1974 vegna svokallaðs Guðmundarmáls. Bókað var klukkan 11:15 að gert hafi verið upp við Gísla varðandi upplýsingabeiðni hans fyrir um morguninn.¹¹⁰⁷ Meðal rannsóknargagna liggur fyrir bókun, rituð af Gísla Guðmundssyni þennan dag, þess efnis að Gunnar Marinósson hafi staðfest að engar upplýsingar hafi fundist á spjaldskrá fangelsisins um fangavist Tryggva Rúnars, Kristjáns Viðars, Sævars, Erlu, Alberts Klahn og [GunJ] í ágúst 1974.¹¹⁰⁸
676. Baldur Möller ráðuneytisstjóri og Jón Thors deildarstjóri rituðu fyrir hönd dóms- og kirkjumálaráðuneytisins bréf til ríkissaksóknara dagsett þennan dag. Vísað var til bréfs ríkissaksóknara frá 23. febrúar 1977 en því fylgdu réttarskjöl og endurrit dómsrannsóknar vegna kæru um ótilhlýðilega meðferð gæslufanga sem framkvæmd var af Steingrími Gauti Kristjánssyni sem skipaður var sérstaklega til að rannsaka þetta

¹¹⁰¹ Bls. 2675_A.

¹¹⁰² Dagbók nr. 6, bls. 212.

¹¹⁰³ Bls. 2675_B.

¹¹⁰⁴ Bls. 2675_D.

¹¹⁰⁵ Bls. 2675_G–H.

¹¹⁰⁶ Bls. 2675_I–J.

¹¹⁰⁷ Dagbók nr. 6, bls. 214.

¹¹⁰⁸ Bls. 2672.

málefni. Af hálfu ráðuneytisins var sérstaklega tekið fram að reglur um meðferð gæslufanga væri að finna í 70. gr. laga um meðferð opinberra mála og í 38. gr. reglugerðar um fangavist nr. 260/1957. Almennar reglur um viðurlög við brotum fanga í afplánun og beiting öryggisráðstafana við fanga væri að finna í 47. og 48. gr. almennra hegningarlaga og svo 27. og 28. gr. fyrrnefndrar reglugerðar nr. 260/1957. Sérreglur hafi ekki verið settar fyrir Síðumúlafangelsið. Fjallað var um að nauðsynlegt væri að halda uppi aga og reglu í fangelsum og að nauðsynlegt kunni að reynast að beita fanga sem ekki hlýðnist reglum viðurlögum. Algengast sé í slíkum tilvikum að nýta einangrunarklefa en slíkum sé ekki til að dreifa í Síðumúla né annar búnaður til einangrunar fanga sem trúfli umhverfi sitt. Því hafi yfirmaður fangelsisins orðið að beita þeim aðferðum sem nánar sé lýst í rannsókninni við þá fanga sem mjög hafi óhlýðnast fyrirmælum fangavarða eða valdið sérstökum óróa í fangelsinu. Ráðuneytið telji þessi agaviðurlög ekki heppilega lausn en á meðan ekki er annarra úrkosta vöð í þessu fangelsi hafi ráðuneytið ekki lagt bann við notkun þeirra. Það verði hins vegar að vera á valdi yfirmanns fangelsisins að ákveða hverju sinni hvort nauðsyn sé að beita þeim viðurlögum sem hér um ræðir.¹¹⁰⁹

677. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína þennan dag að hann hafi óskað eftir því við Gunnar Marinósson, varðstjóra, að hann fengi viðtal við Hilmar Ingimundarson, verjanda sinn.¹¹¹⁰ Gunnar hafi sagst þurfa að fá leyfi frá Gunnlaugi Briem, en hafi enn ekki náð í hann.¹¹¹¹ Ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa málað eina mynd, en kominn væri mánuður síðan hann hafi snert tússlitina.¹¹¹²
678. Sama dag ritaði Guðjón færslu í dagbók sína um að þennan dag væru komnir fimm mánuðir síðan hann hafi verið settur í einangrun.¹¹¹³ Ritaði hann um draumfarir sínar og að skákblöð hafi loksins komið frá Grétari. Séra Jón Bjarman hafi komið í heimsókn og þeir meðal annars rætt um fangaverðina í Síðumúlafangelsi og að Guðmundarmálið væri allt í flækju. Orðrétt ritaði Guðjón: „Sævar hræddur um sálina að hún verði deydd. Kveðst heyra flaut bíla, hróp unglunga og söng fugla niður frá.“ Þá endurritaði hann valdar málsgreinar úr ritinu: „The Act of Loving“ og ritaði um að hafa skrifað [GUÆ] bréf.¹¹¹⁴
679. Sama dag ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína um að Högni, fangavörður, hafi tilkynnt honum um að verjandinn hans kæmi til viðtals við hann þennan dag, en Gunnlaugur Briem þyrfti ekki lengur að vera milliliður um slíka beiðni.¹¹¹⁵ Hilmar hafi ekki komið en kæmi þá líklega daginn eftir.¹¹¹⁶
680. Fimmtudaginn 14. apríl var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi komið til viðtals við hann klukkan

¹¹⁰⁹ Bls. 2675_AD.

¹¹¹⁰ Bls. 2675_J.

¹¹¹¹ Bls. 2675_K.

¹¹¹² Bls. 2675_L.

¹¹¹³ Bls. 2675_F.

¹¹¹⁴ Bls. 2675_M–O.

¹¹¹⁵ Bls. 2675_L.

¹¹¹⁶ Bls. 2675_Ó.

17:55. Bókað var að Hilmar hafi komið fram klukkan 18:40.¹¹¹⁷ Klukkan 23:10 var bókað að [ÓmL], bróðir Tryggva Rúnars, hafi komið með kók, ís og súkkulaði fyrir hann.¹¹¹⁸

681. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína um útiveru og æfingar. Hilmar Ingimundarson hafi komið til hans og allt sæmilegt hafi verið að fréttu.¹¹¹⁹ Ritaði hann um að hafa setið við stanslaust frá klukkan 22:00 til 04:30 og skrifað minnisblað um það liðna til Hilmars.¹¹²⁰
682. Föstudaginn 15. apríl 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að tveir boðunarmenn hafi sótt [SSA] í fangelsið og flutt hann í sakadóm Reykjavíkur klukkan 09:20.¹¹²¹ Þennan dag var dómþing háð í sakadómi Reykjavíkur af Gunnlaugi Briem, sakadómara sem dómsformanni og sakadómurunum Ármanni Kristinssyni og Haraldi Henryssyni. Tekið var fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu. Bókað var að Bragi Steinarsson hafi komið í dóminn af hálfu ákærvaldsins. Klukkan 09:40 var bókað að [SSA] hafi komið fyrir dóminn sem vitni.¹¹²² Greindi hann frá því að hafa rætt við ákærða Kristján Viðar skömmu fyrir jól 1975, en þá hafi þeir afplánað refsidóm á Litla-Hrauni. Kristján Viðar hafi sagt honum að Sævar og Erla hafi náð um einni milljón króna út úr Pósti og síma árið áður. Bókað var að vitnið hafi látið rannsóknarlögreglunni í té upplýsingar um þetta. Orðrétt var bókað í framhaldinu: „Vitnið kveður Kristján Viðar ekki hafa nefnt við sig nein önnur brot, er hann vissi um. Minntist hann aldrei við vitnið á það með hverjum hætti Guðmundur Einarsson og Geirfinnur Einarsson hefðu beðið bana, og ekki heyrði það heldur aðra fanga ræða um það á þessum tíma.“ Vék hann frá klukkan 09:57.¹¹²³ Bókað var í fangelsisdagbókina að komið hafi verið með [SSA] aftur klukkan 10:05. Klukkan 14:40 var bókað að Gísli Guðmundsson hafi rætt við [SSA] inni á klefa. Bókað var að Gísli hafi lokið viðtalinu klukkan 15:05 og farið úr fangelsinu.¹¹²⁴ Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir.
683. Bókað var í sakadómsbók að klukkan 10:15 þennan dag hafi komið fyrir dóminn sem vitni, [SKK], sjónarvottur á Reykjavíkurvegi í Hafnarfirði. Greindi hann frá því að hafa verið að aka Volkswagen bifreið um Hafnarfjörð aðfaranótt 27. janúar 1974 ásamt tveimur mönnum sem hann myndi ekki hverjir hafi verið. Hann hafi ekið meðal annars fram hjá veitingahúsinu Skipphól og taldi klukkuna hafa þá verið um 02:00. Mundi hann ekkert eftir mannaferðum þar í kring eða manni sem hafi vakið einhverja sérstaka athygli.¹¹²⁵ Bókað var að vitninu hafi verið kynnt það sem Njörður Snæhólm hafi haft eftir því í skýrslu 31. janúar 1974. Rámaði hann aðeins í það sem þar var bókað. Kvaðst hann ekkert geta nánar um þetta atvik sagt en það sem fram kom í

¹¹¹⁷ Dagbók nr. 6, bls. 218.

¹¹¹⁸ Dagbók nr. 6, bls. 219.

¹¹¹⁹ Bls. 2675_Q.

¹¹²⁰ Bls. 2675_R.

¹¹²¹ Dagbók nr. 6, bls. 220.

¹¹²² Bls. 2581.

¹¹²³ Bls. 2582.

¹¹²⁴ Dagbók nr. 6, bls. 220.

¹¹²⁵ Bls. 2582.

skýrslunni. Þetta hafi verið á tímabilinu 02:00 til 03:00. Kvaðst hann ekki hafa séð hvernig maðurinn datt, en hann hafi ekki orðið var við að maðurinn hafi verið eftir sig eftir byltuna. Sagði hann manninn aldrei hafa snert bifreiðina. Mundi hann eftir að hafa flautað og þá hafi hann staðið upp. Orðrétt var bókað: „Vitnið skýrir frá því, að maðurinn hafi verið á Reykjavíkurvegi við gangbrautarljósinn, sem eru við frystihúsið Frost h.f. Vitnið minnir, að maðurinn hafi verið á gangstéttinni hægra megin miðað við akstursstefnu þess, en það var á leið frá Hafnarfirði.“¹¹²⁶ Bókað var að vitninu hafi verið sýnd mynd af Guðmundi Einarssyni. Gat hann ekki sagt neitt um hvort það hafi verið Guðmundur sem hann hafi séð í umrætt sinn. Vék hann frá klukkan 10:43.¹¹²⁷ Bókað var að [EKH], sjónarvottur af Reykjavíkurvegi í Hafnarfirði, hafi komið fyrir dóminn sem vitni. Mundi hann ekkert hvar hann hafi verið umrædda nótt. Var honum þá kynnt skýrsla hans hjá rannsóknarlögreglu 25. janúar 1977 og sagði hann skýrsluna rétta í öllum atriðum. Bókað var að honum hafi verið kynntur framburður [SRV], sem hafi verið með honum í bifreið aðfaranótt 27. janúar 1974 þegar þeir hafi séð mann á Reykjavíkurvegi sem hafi gengið í veg fyrir bifreiðina. Kvaðst [EKH] ekki muna eftir umræddum atburði. Bókað var að honum hafi verið sýnd mynd af Guðmundi Einarssyni. Kannaðist hann ekki við Guðmund og minntist þess ekki að hafa nokkurn tímann séð hann.¹¹²⁸ Vék hann frá klukkan 11:05. Bókað var að á sama tíma hafi Kjartan Kjartansson, fangavörður í Hegningarhúsinu, komið fyrir dóminn sem vitni. Greindi hann frá því að hafa sinnt störfum í Síðumúlafangelsi frá 26. janúar 1976 fram til apríl eða maí sama ár vegna álags í fangelsinu. Bókað var að bókun Sævars í þinghaldi 29. mars 1977 um meðferð á sér í fangelsinu við Síðumúla hafi verið lesin í heyranda hljóði. Kvaðst hann ekki geta borið um af eigin raun það sem þar kæmi fram. Orðrétt var bókað: „Vitnið minnst þess að hafa heyrt talað um, að Örn Höskuldsson hafi viðhaft þau ummæli, er í niðurlagi bókunarinnar greinir, en getur ekki staðhæft, hvort það var viðstatt.“ Hann hafi ekki verið viðstaddur yfirheyrslur yfir ákærða Sævari og því ekki geta borið um það af eigin raun hvort beitt hafi verið líkamlegu ofbeldi, en hann hafi heyrt að yfirheyrslurnar hafi verið ákaflega hávaðasamar.¹¹²⁹ Orðrétt var bókað eftir vitninu: „Vitnið varð vart við það, að fangaverðir virtust yfirheyra ákærða Sævar Marinó, eða blanda sér að óþörfu í hans mál. Nefnir vitnið í því sambandi Skúla Steinsson og Högna Einarsson. Ekki var það þó gert að beiðni rannsóknarmanna, að það viti til. Vitninu fannst ákærði Sævar Marinó, sæta meira harðræði í fangelsinu en aðrir fangar í sama máli, að vitninu fannst að ástæðulausu, þar sem Sævar hafi hegðað sér afburðavel frá sjónarmiði fangavarðar. Ekki varð vitnið vart við það, að ákærði Sævari sýndi tregðu á að þrifa sig og klefa sinn.“ Bókað var að honum hafi verið kynnt bókun Tryggva Rúnars í þinghaldi 30. mars 1977. Kvaðst vitnið ekkert geta borið um þau atriði, enda væri honum mál Tryggva Rúnars ókunnug. Játaði hann rétt eftir sér haft í sakadómsbók. Í framhaldinu var bókað að vitnið hafi sagst vanta eitt atriði til viðbótar. Bókað var orðrétt: „Ég var þarna ásamt fleiri fangavörðum staddur í milliherbergi milli varðstofu og yfirheyrslusals

¹¹²⁶ Bls. 2583.

¹¹²⁷ Bls. 2584.

¹¹²⁸ Bls. 2584.

¹¹²⁹ Bls. 2585.

fangelsisins, sem er fyrst til hægri, er inn í fangelsið kemur. Að yfirheyrslu þeirra Eggerts Bjarnasonar og Sigurbjörns Víðis yfir Sævari Marinó liðinni, fannst mér, að yfirheyrslunni ætti að vera lokið. Svo var þó ekki. Gekk Gunnar Guðmundsson, yfirfangavörður, þá mjög berserkslega inn í yfirheyrsluherbergið og upphófst vægast sagt allmikill hávaði og ég leit í augu nærstaddra fangavarda.¹¹³⁰ Ég var ekki viss um, hverjum bæri skylda til að opna hurðina og athuga, hvað þarna færi fram. Þegar ég sá ekki, að neinn hefði kjark til að athuga hvað væri að gerast, opnaði ég hurðina. Ég sá ekki, að Gunnar Guðmundsson væri í hættu staddur, en mér virtist sem Sævar Marinó hefði verið svínbeygður, enda hafði hann ella ekki kallað: „Stilltu þig, stilltu þig, Gunnar, Gunnar.“ Gunnar Guðmundsson skipaði mér að loka tafarlaust. Ekki heyrði ég að fleira gerðist þarna inni.“ Vék vitnið frá klukkan 12:10. Á sama tíma var bókaður mættur í dóminn, Ari Ingimundarson, fangavörður í fangelsinu við Síðumúla. Bókað var að bókun Sævars í þinghaldi 23. mars 1977 hafi verið lesin í heyranda hljóði. Kvaðst Ari ekki kannast við að hafa heyrt um þau atvik sem Sævar nefndi í bókuninni. Var hann sérstaklega spurður um það atriði í bókuninni að hann hafi verið sjónarvottur að því þegar Sigurbjörn Víðir hafi slegið Sævar í andlitið, tekið hann upp og fleygt honum í stól í yfirheyrsluherbergi. Kvaðst Ari ekki kannast við að hafa séð þetta og vita ekki til þess að þetta hafi átt sér stað. Kvaðst hann ekki hafa orðið var við það að Sævar hafi verið beittur ofbeldi eða hótunum um ofbeldi í fangelsinu.¹¹³¹ Var bókun Sævars lesin í heyranda hljóði fyrir vitnið. Kvaðst hann ekki hafa verið viðstaddur neinar yfirheyrslur í málinu og geta því ekkert borið um það sem fram kæmi í bókuninni. Vék hann frá klukkan 12:24.¹¹³² Bókað var að Jóhann Gunnar Friðjónsson, fangavörður í Síðumúlafangelsi, hafi komið í dóminn klukkan 12:25. Var bókun Sævars lesin í þinghaldinu í heyranda hljóði. Kvaðst vitnið ekki kannast við neitt það sem ákærði Sævar hafi greint frá í bókuninni. Hann hafi ekki verið viðstaddur yfirheyrslur í málinu. Sagði hann Sævar hafa verið prýðisfanga og gert það sem hann hafi verið beðinn um, en þó hafi þurft að ítreka við hann að þrífa sig og klefa sinn. Kannaðist hann ekki við að hafa veitt Skúla Steinssyni aðstoð við að dýfa Sævari ofan í vask og vissi ekki til þess að það hafi verið gert. Vissi hann ekki til þess að nokkurn tíma hafi komið til átaka þegar Sævar hafi átt að fara í bað. Mundi hann þó eftir að Skúli hafi sótt Sævar eitt sinn í klefann til þess að fara í bað og haldið utan um hann á leiðinni fram á bað. Kvaðst hann ekki hafa orðið var við að Sævar hafi verið beittur ofbeldi. Vék hann frá klukkan 12:40. Bókað var að Jón Oddsson, verjandi Sævars hafi verið viðstaddur þinghaldið. Var dómþingi slitið.¹¹³³

684. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína þennan dag, 15. apríl 1977, um að hafa farið út í fangelsisgarð með Högna. Hann hafi gert einhverjar æfingar en síðan hafi þeir kjaftað saman um íþróttir.¹¹³⁴
685. Laugardaginn 16. apríl 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðsteinn læknir hafi komið klukkan 09:20 og rætt við Tryggva Rúnar meðal annarra. Bókað var

¹¹³⁰ Bls. 2586.

¹¹³¹ Bls. 2587.

¹¹³² Bls. 2588.

¹¹³³ Bls. 2588–2589.

¹¹³⁴ Bls. 2675_R.

að Guðsteinn hafi farið klukkan 09:40. Bókað var að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi komið klukkan 12:50 og rætt við hann inni á klefa. Bókað var að Hilmar hafi farið klukkan 13:25.¹¹³⁵

686. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína þennan dag um að hafa hitt Guðstein lækni og rætt við Hilmar verjanda sinn. Hann hafi látið Hilmar fá 20 blaðsíður af ýmsu efni til minnis. Þá ritaði hann um útiveru og æfingar í fangelsisgarðinum.¹¹³⁶ Daginn eftir ritaði hann um útiveru í fangelsisgarðinum og æfingar.¹¹³⁷
687. Mánudaginn 18. apríl 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Jón Thors, deildarstjóri í dómismálaráðuneytinu hafi hringt vegna neitunar á viðtali séra Ragnars Fjalars Lárussonar við Guðjón. Bókað var að deildarstjórinn hafi spurt hvort neitunin hafi komið frá Gunnari Guðmundssyni, forstöðumanni og færsluritari, eða Gunnlaugi Briem, sakadómara. Bókaði Gunnar um að ákvörðunin hafi verið sameiginleg. Orðrétt bókaði hann í dagbókina: „Deildarstj. tjáði mér að ég yrði að vera hlutlaus í málinu. Það sagðist ég ekki geta. Hann tjáði mér þá að móðir Guðjóns gengi í skrokk á ráðherra og væri síhringjandi í hann útaf þessu, og sagðist Jón Thors ætla að tala við Gunnlaug sakadómara útaf þessu. Ég benti Jóni á að ef þetta yrði leyft færi skriðan af stað og frúin færi þá að heimta af ráðherra heimsóknir fyrir sjálfa sig og aðra og féllst deildarstj á það.“¹¹³⁸ Bókað var klukkan 13:45 að Jón Thors hafi hringt aftur útaf sama máli og það hafi verið rætt fram og aftur. Bókað var að niðurstaðan hafi orðið sú að deildarstjórinn myndi skrifa Gunnari bréf um málið.¹¹³⁹ Bréfið liggur fyrir meðal rannsóknargagna, dagsett sama dag. Fram kom að ráðuneytið staðfesti heimild til handa Gunnari Guðmundssyni, forstöðumanni, til að synja öllum almennum heimsóknum til fanga á meðan vistaðir væru í fangelsinu gæslufangar vegna svonefndra Guðmundar- og Geirfinnsmála. Í bréfinu sagði að ráðuneytið teldi rétt að heimila að fangar ættu þess kost að ræða við prest, auk fangelsisprests, að fenginni heimild frá þeim sem hefði rannsókn málsins á höndum. Ef ekki fengist heimild til þess að slíkt viðtal færi fram í einrúmi skyldi sá sem færi með rannsókn málsins að leggja til mann til að fylgjast með viðtalinu. Bréfið var undirritað af Jóni Thors, deildarstjóra dómismálaráðuneytisins.¹¹⁴⁰
688. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbókina sama dag, 18. apríl 1977, um innstæðu sína á sparnaðarreikningi. Orðrétt ritaði hann: „Jæja, ég á þá svona rétt fyrir utanlandsferð eftir þessi öll ósköp hér. Enda skal ég njóta sólarinnar vel á Spáni! Enda veitir mér ekki af eftir alla þessa innilokun! Og allan tímann að kveljast og þjást og berjast fyrir mínu sakleysi!“¹¹⁴¹ Ritaði hann um að fangaverðirnir væru að sínu mati allir niðurdrepandi fyrir utan Jóa sem væri svo lífsglaður, brosandí og hlæjandi öðru hvoru. Þá væri Jón B. svona öðru hvoru talfær, en hann væri samt mjög mislyndur. Ritaði Tryggvi um að Högni hafi verið mjög góður vinur hans en nú væri hann orðinn

¹¹³⁵ Dagbók nr. 6, bls. 221.

¹¹³⁶ Bls. 2675_S–T.

¹¹³⁷ Bls. 2675_T.

¹¹³⁸ Dagbók nr. 6, bls. 222.

¹¹³⁹ Dagbók nr. 6, bls. 223.

¹¹⁴⁰ Bls. 2676.

¹¹⁴¹ Bls. 2675_U.

andstæður honum. Hann bæri lítið traust til hans núna. Lýsti hann Ingimundi með jafnaðargeð og oft kátum. Guðjón væri alltaf eins, segði ekkert nema „kaffi“ og „verði þér að góðu“ og „góða nótt!“. Lýsti hann Ara, Daníel og Erling sem ágætum. Orðrétt ritaði hann í framhaldinu: „Kannski er ég bara leiðinlegur. Og misskil umhverfið.“¹¹⁴²

689. Þriðjudaginn 19. apríl 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 10:00 að Jón Thors hafi hringt aftur. Orðrétt var bókað: „[L]as fyrir mig bréf í sambandi við símtöl sem við áttum í gær (sjá dagbók þar um). Orðalagi og efni bréfsins var ég samþykkur, enda sé ég að ég kemst ekki lengra. Ráðherra var búinn að samþykkja það og verður það sent hingað innan tíðar. Jafnframt sagði Jón mér að ráðuneytið hefði ekki óskað eftir frekari aðgerðum í járnamálinu svokallaða við saksóknara ríkisins þó eins og hann orðaði það að þetta væri ekki æskilegar aðferðir.“¹¹⁴³
690. Þennan dag var dómþing háð í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu. Bókað var að Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari, hafi sótt þing af hálfu ákærvaldsins. Þá var bókað að Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars, hafi komið í dóminn. Klukkan 10:44 var bókað að Kristján Viðar hafi mætt í dóminn.¹¹⁴⁴ Bókað var að hann hafi óskað eftir því að breyta framburði sínum um það þegar hann hafi komið að Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974, ásamt Guðmundi og Tryggva Rúnari. Bókuð var sú breyting á framburði hans að hann, Tryggvi Rúnar, Albert, Guðmundur og Gunnar hafi verið nýkomnir inn í húsið þegar Sævar hafi komið. Það hafi ekki verið Sævar sem hafi komið gangandi niður stíginn að húsinu heldur Albert. Gunnar hafi ekki verið í fylgd með honum, heldur hafi hann komið rétt á eftir. Bókað var að Kristján Viðar hafi sagst hafa skriðið inn um glugga á þvottahúsi íbúðarinnar. Vék hann frá klukkan 11:15.¹¹⁴⁵
691. Fyrir liggur skýrsla tæknideildar rannsóknarlögreglunnar í Reykjavík, dagsett sama dag, með ljósmyndum frá Landmælingum Íslands sem sýndu hluta Hafnarfjarðar og svæðið vestur fyrir Álverið í Straumsvík. Orðrétt var bókað í skýrsluna: „Merkt er inn á myndina með „rauðu“ leið sú sem Kristján Viðar Viðarsson og Albert Klahn Skaftason segjast hafa farið með lík Guðmundar Einarssonar frá Hamarsbraut 11. Með „grænu“ leið sú sem Albert Klahn Skaftason segir að farið hafi verið með líkið úr hrauninu og í kirkjugarði í Hafnarfirði.“¹¹⁴⁶
692. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína þennan dag, 19. apríl 1977. Ritaði hann um hversu vel [ÓmL] bróðir hans hafi reynst honum. Orðrétt ritaði hann: „Já, ef ég get ekki staðið uppréttur að eiga svona bróður, og barist við þetta afl! sem núna stendur á móti mér sem lyganaðra! Þ.e.a.s. Ég er saklaus! og er að berjast á móti þessum, þessum ógæfusömu mönnum! sem eru að ljúga mig inn í stórmál! og er búið að standa yfir núna í meira en 16 mánuði, kominn viku betur inn á 17 mánuði. P.s. Ég skal standa mig, enda þarf ég ekki að hræðast þar sem ég er saklaus, enda sigrast réttlætið á

¹¹⁴² Bls. 2675_Æ.

¹¹⁴³ Dagbók nr. 6, bls. 224.

¹¹⁴⁴ Bls. 2589.

¹¹⁴⁵ Bls. 2590–259.

¹¹⁴⁶ Bls. 2677–2679.

öllu fyrir rest! Það er ekki bara ég, það eru mínir nánustu sem fá þá gjöf frá mér, enda hef ég aldrei komið nálægt þessum atb.¹¹⁴⁷

693. Miðvikudaginn 20. apríl 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi komið klukkan 12:00 með bréf til forstöðumanns fangelsisins og rætt við Tryggva Rúnar á klefa hans. Bókað var að Hilmar hafi farið klukkan 12:50. Bókað var klukkan 20:01 að [ÓmL], bróðir Tryggva Rúnars hafi sótt bréf frá honum.¹¹⁴⁸
694. Fyrir liggur upplýsingaskýrsla, dagsett þennan dag, rituð af Gísla Guðmundssyni um að gagnaöflun samkvæmt skýrslu dagsettri 4. apríl 1977, væri lokið. Tekið var sérstaklega fram að aflað hafi verið upplýsinga í fangageymslum lögreglunnar í borginni og nágrannabæjum um ákærðu og ljóst væri að þau hafi ekki dvalið þar dagana 26. eða 27. janúar 1974. Sama gilti um fangelsið að Litla-Hrauni, enginn þeirra hafi dvalið þar á þeim tíma.¹¹⁴⁹
695. Þá liggur fyrir kvaðning, dagsett 20. apríl 1977, til [GunJ] búsettum á Torremolinos, Spáni. Orðrétt sagði í kvaðningunni: „Hér með eruð þér kvaddur til að mæta fyrir sakadómi Reykjavíkur og gefa vitnaskýrslu um átök, er urðu að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði, aðfaranótt 27. janúar 1974, með þeim afleiðingum að Guðmundur Einarsson, Hraunprýði í Blesugróf, Reykjavík beið bana, en komið er fram í málinu, að þér hafið verið þar viðstaddur. Ferðir til og frá Spáni verða greiddar fyrir yður.“¹¹⁵⁰
696. Sama dag ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um viðtal við Hilmar Ingimundarson, verjanda sinn. Hilmar hafi sagt honum að lögreglan hafi enn ekki haft uppi á [GunJ]. Orðrétt ritaði Tryggvi: „Er það vont fyrir mig, ef hann hefur verið þarna á staðnum þegar þetta gerðist, þá getur hann sagt hverjir voru þar og hverjir ekki. Eins og með mig, hann gæti verið lykillinn að málinu fyrir mig. Sagt eins og satt er, að ég hafi ekki verið þarna.“¹¹⁵¹
697. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína sama dag um útiveru og æfingar í fangelsisgarðinum.¹¹⁵² Tryggvi ritaði um að hafa heyrt gól frammi klukkan 10:25. Orðrétt ritaði hann í framhaldinu: „Ef ég á að segja mína meiningu, þá eiga þeir alls ekki að vera á vakt saman, Högni og Erlingur. Jæja, svo við hættum að tala um þá.“ Ritaði hann um að Högni og Erlingur hafi komið með lyfin og Högni hafi spurt hann hvort hann hafi gleymt að taka inn dagsskammtinn. Orðrétt ritaði Tryggvi Rúnar: „P.e.a.s. marplanið, og Dísu 5 mg og svo ½ Mogga. Ég sagðist vera hættur að taka það inn nema einu sinni á dag.“ Ritaði hann um geðslag og persónu fangavardanna. Sagði hann Jóa hafa lífgandi áhrif á Erling, sem innst inni væri með einhver sadisma einkenni. Daníel hefði róandi áhrif á Högna sem vildi vera fremstur í flokki valdbeitingar. Um Högna ritaði Tryggvi Rúnar: „Hann er líkur Erni Höskuldssyni með það enda góðir vinir og Högni hefur hoppað í kringum hann eins og skopparakringla,

¹¹⁴⁷ Bls. 2675_AB–AC.

¹¹⁴⁸ Dagbók nr. 6, bls. 228.

¹¹⁴⁹ Bls. 2667.

¹¹⁵⁰ Bls. 2679_F.

¹¹⁵¹ Bls. 2675_AC.

¹¹⁵² Bls. 2590_D.

haldið að þarna væri maður sem með rétt mál færi en núna er ég hræddur um að allir sem einn sjái það núna á svörtu og hvítu hvað hann er búinn að gera, eyðileggja saklausan mann eins og mig, að eilífu!¹¹⁵³ Ritaði Tryggvi um að Gunnar Marinósson hafi komið af klefa númer sex klukkan 21:45, en þar væri þessi Guðjón Skarphéðinsson sem ætti einhvern þátt í þessu Geirfinnsmáli. Virtist honum þeir vera mjög samrýmdir. Hann hafi aldrei séð Guðjón inni í fangelsinu, en vel gæti verið að hann myndi kannast eitthvað hann í sjón.¹¹⁵⁴

698. Sævar ritaði yfirlýsingu í Hegningarhúsinu sem auðkennd er „2I/I 1977“ og „2I/4 1977“ til dómara þeirra „sem meðferð Geirfinnsmáls er falin.“¹¹⁵⁵ Ekki liggur fyrir hvenær yfirlýsing þessi var afhent sakadómi. Í yfirlýsingunni rakti hann einkum aðdraganda þess að hann fór að bera um málsatvik Geirfinnsmálsins 21. janúar 1976. Þá rakti hann samskipti sín við Örn Höskuldsson fulltrúa yfirsakadómarara, rannsóknarlögreglumennina, Eggert Norðdahl Bjarnason, Sigurbjörn Víði Eggertsson og Gunnar Guðmundsson forstöðumann Síðumúlafangelsisins frá því hann var úrskurðaður í áframhaldandi gæsluvarðhald 11. janúar 1976. Greindi Sævar frá því að ítrekað hafi honum verið synjað um að hafa samband við verjanda sinn auk þess sem haft hafi verið í hótunum við hann, sem hann gerði grein fyrir, og hann beittur líkamlegu harðræði. Meðal annars hafi honum verið neitað um tóbak og skriffæri, ljós verið látið loga í klefanum allan sólarhringinn og bæði rannsóknarlögreglumenn og fangaverðir lagt á hann hendur. Ritaði Sævar um að hafa spurt Örn að því 14. janúar 1976 hvort kanna ætti hvar hann hafi verið nóttina sem Guðmundur hvarf og hvort hann hafi nokkuð hitt Erlu fyrr en á sunnudagskvöldinu. Í stað þess að svara þeirri spurningu hafi Örn spurt hann hvar hann hefði verið 19. nóvember 1974. Kvað Sævar þetta hafa verið upphafið að „Geirfinnstali“ eins og hann orðaði það. Lýsti hann síðan miklu harðræði og hótunum sem hann hafi sætt 15. janúar 1976 af hálfu rannsóknarlögreglumanna og svo hafi fangaverðirnir tekið við samfelldu frá þeim degi til hádegis 19. janúar 1976. Ritaði Sævar um að Sigurbjörn Víðir hafi sagst hafa sannanir fyrir því að hann hafi farið með Einari Bollasyni 19. nóvember 1974 til Keflavíkur og hafi spurt sig hvort hann þekkti bræður Erlu. Honum hafi verið sagt frá hræðslu Erlu vegna hótana í síma og að hennar væri gætt af vopnuðum vörðum og bar um að hafa sagt hana hrædda við Einar. Ritaði Sævar um að hafa orðið að segja það sem krafist hafi verið af honum annars yrði hún myrt en bar um það að Eggert hafi sagt honum að þarna hafi verið gömul bryggja á afskekktum stað. Þegar þeir hafi sagt honum að hætt væri að hótta Erlu hafi Sævar sagt að þeir þyrftu ekki á honum að halda meir því þeir væru búnir að fá þá menn sem þeir vildu fá. Þeim orðum hans hafi Örn svarað á þá leið að hann gæti farið inn í klefa og hengt sig og hefði beðið Gunnar Marinósson varðstjóra að lána honum reipi.
699. Fyrir liggur bréf frá Guðjóni til Gunnlaugs Briem sakadómarara. Bréfið er 11 blaðsíður að lengd og ódagsett. Í upphafi bréfsins ritaði Guðjón orðrétt: Herra dómari. Þessa skýrslu gef ég að yðar ósk og lít því svo á að hún verði ekki gerð að opinberu

¹¹⁵³ Bls. 2590_G.

¹¹⁵⁴ Bls. 2590_H.

¹¹⁵⁵ Bls. 2676_A.

réttarskjali, en ég mun fúslega staðfesta fyrir dómi þau atriði sem þér óskið.“ Rakti hann í framhaldinu kynni sín af Sævari og samskipti þeirra allt frá árinu 1970. Greindi hann frá því að um sumarið 1974 hafi þeir farið saman í veiðitúr í Kálfá í Gnúpverjahreppi á bílaleigubíl frá bílaleigu Karnabæjar og gist að Gljúfurárholti eða í „Skúnknum“ svokallaða. Síðan hafi hann ekki hitt Sævar fyrr en í nóvember, að því er talið væri 14. nóvember 1974, þegar Erla og Sævar hafi komið að heimili hans til að sýna honum nýja bifreið. Mundi hann ekki eftir því að Sævar hafi komið inn á heimili hans nema í þetta eina sinn. Orðrétt ritaði hann: „Ég mun hafa farið til Grindavíkur sunnud. 17/11 vegna bókamarkaðar og ég man ekki eftir að hafa hitt S. eftir það a.m.k. áreiðanlega ekki á heimili mínu, ef til vill nokkrum sinnum á kaffihúsi. Ég var yfirleitt heima á kvöldin [...]. Mér þykir einkennilegt, ef ferðalag til Keflavíkur og alvarlegir atburðir sem þar hafa átt að eiga sér stað eru mér nú gjörsamlega úr minni liðnir.“ Í framhaldinu greindi Guðjón frá samskiptum þeirra á árinu 1975. Sævar hafi hringt í hann „collect“ frá Kaupmannahöfn og greindi Guðjón frá því að hann hafi ekki skilið Sævar þannig að honum væri hættu búin á Íslandi, eins og nú væri haldið fram. Í júnímánuði hafi Sævar boðið honum að veiða með sér í Ölfusá. Hafi þeir farið dagsferð og komið við að Gljúfurárholti. Orðrétt ritaði Guðjón: „Það er mér minnstætt að þar stóð sendiferðabíll af Mercedes Benz gerð þar í hlaði og það kom miklu fátí á S. og vildi hann helst ekki að við færum þar inn sem þó varð úr.“ Í niðurlagi bréfsins ritaði Guðjón að sá trúnaður sem Sævar hafi sýnt honum hafi aðeins náð því marki sem Sævar hafi talið sig hafa gagn af. Orðrétt ritaði hann: „[E]kki hefði mig fremur grunað hann um Geirfinnsmál fremur en Guðmundarmál.“¹¹⁵⁶

700. Föstudaginn 22. apríl 1977 var dómþing háð í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu. Bókað var að lögð hafi verið fram skýrsla rannsóknarlögreglunnar, dagsett 4. apríl 1977, uppdráttur af Hafnarfirði og ljósmynd frá Landmælingum Íslands þar sem merkt hafi verið inn á leiðir þær sem ákærðu Kristján Viðar og Albert Klahn hafi sagst hafa farið með lík Guðmundar Einarssonar, spjöld með ljósmyndum úr Kapelluhrauni, spjöld með ljósmyndum úr kirkjugarðinum í Hafnarfirði, fæðingavottorð Guðmundar Einarssonar, vottorð frá Hagstofu Íslands um búsetu ákærðu Sævars og Erlu, vottorð frá Manntali Hafnarfjarðarbæjar og loks vottorð frá fangelsinu við Síðumúla, Hegningarhúsi og lögreglunni í Hafnarfirði.¹¹⁵⁷
701. Þennan dag ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um tafir á heimsókn frá Hilmari Ingimundarsyni, verjanda sínum. Einnig ritaði hann um að hafa tekið inn lyfin um morguninn, orðrétt ritaði Tryggvi Rúnar: „Ég tók þau bara inn! Ég er ekkert að strekkja mig á því að taka þau ekki, þetta er nógu slæmt hér fyrir! Maður verður helst að vera alveg sljór og vita ekki neitt í sinn haus hér inni í klefa, en það hlýtur að koma einhver endir á þessu helvíti!“ Ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa alltaf verið vistaður á kvennaganginum, núna á klefa númer tvö, áður á númer 16, fjögur, sex og sjö. Alls hafi hann verið vistaður á fimm klefum síðan hann kom í gæsluvarðhaldið 23. desember 1975.

¹¹⁵⁶ Bls. 2679_G–Q.

¹¹⁵⁷ Bls. 2591–2592.

702. Sunnudaginn 24. apríl 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að bróðir Tryggva Rúnars hafi komið klukkan 16:05 með sendingu til hans, Vikuna, sælgæti, gos og íspinna. Þá var bókað klukkan 21:10 að sending hafi borist Tryggva Rúnari frá móður hans.¹¹⁵⁸ Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína þessa helgi um útiveru og æfingar í fangelsisgardinum og sendingu frá [ÓmL] bróður sínum. Ritaði hann upp innihald sendingarinnar.
703. Mánudaginn 25. apríl 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Gunnlaugur Briem hafi hringt klukkan 18:40. Orðrétt bókaði færsluritari: „Hringdi Gunnl. Briem vegna prestsviðtala sem hann vill ekki að fari fram einslega. Hann mun geta þess nánar í bréfi til mín á morgun.“¹¹⁵⁹
704. Þennan dag ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um að hafa verið í 16 mánuði og 11 daga í gæsluvarðhaldi, þar af 14 mánuði í einangrun, algjörlega einn í eins manns klefa. Orðrétt ritaði Tryggvi: „Og í þokkabót ofan á allt álagið! er ég saklaus í þessu máli, það hefur verið hræðilegt að vera hér allan þennan tíma saklaus! og bíða eftir að sakleysið sannist af mér og að þessir menn segi sannleikann um mig. Ef þeir gerðu það, þá væri ég frír, en meðan þeir halda þessu rugli áfram þá verð ég að bíða og það er þjáning og raun í þessum örlögum mínum.“¹¹⁶⁰ Ritaði hann um að hafa fengið sendingu og hughreystandi kveðju frá móður sinni. Hann væri farinn að halda að Albert Klahn væri á kvennaganginum í fangelsinu. Honum hafi heyrst það á málrómnunum og svo væri sá alltaf svo lengi í burtu. Orðrétt ritaði Tryggvi: „Kannski hann sé farinn að opna sig á réttan hátt, ekki með ímyndunarrugli sem hingað til hefur verið.“¹¹⁶¹
705. Þriðjudaginn 26. apríl 1977 var dómþing sett í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu. Bókað var að klukkan 11:30 hafi [SRV] komið fyrir dóminn sem vitni. Staðfesti hann að hafa hringt til yfirlögregluþjóns í rannsóknarlögreglunni í Hafnarfirði 31. janúar 1974 og sagst hafa séð til ferða manns sem hann taldi vera Guðmund á Reykjavíkurvegi aðfaranótt 27. janúar 1974. Fremur hált hafi verið á götum, snjóþæfingur en veður gott. Með honum í bifreiðinni hafi verið [EKH]. Greindi hann frá því að þegar þeir hafi verið staddir á mótum Reykjavíkurvegs og Hverfisgötu milli klukkan 02:15 og 02:30 hafi þeir séð mann á gangstéttinni hægra megin götunnar. Maðurinn hafi virst mikið ölvaður og reynt að stöðva bifreiðar. Hann hafi verið stór með dökkt, mikið hár, yfirhafnarlaus og í köflóttum jakka. Maðurinn hafi gengið út á götuna í veg fyrir bifreiðina. Kvaðst vitnið hafa þá hægt ferðina. Maðurinn hafi farið yfir götuna, en þá fallið við. Virtist vitninu ekki sem honum hafi orðið meint af fallinu.¹¹⁶² Kvaðst vitnið hafa séð lýst eftir Guðmundi Einarssyni næstu daga á eftir í blöðunum. Bókað var orðrétt: „Vitnið sá mynd af Guðmundi er einnig birtist í blöðunum. Er vitnið ekki í neinum vafa um, að umræddur maður var Guðmundur Einarsson.“ Kvaðst [SRV] miða framangreinda

¹¹⁵⁸ Dagbók nr. 6, bls. 232.

¹¹⁵⁹ Dagbók nr. 6, bls. 233.

¹¹⁶⁰ Bls. 2595_C–D.

¹¹⁶¹ Bls. 2595_E.

¹¹⁶² Bls. 2593.

tímaákvörðun við það að hann hafi verið við Alþýðuhúsið þegar dansleik þar hafi lokið um klukkan 02:00, hann hafi beðið þar í um 20 til 25 mínútur. Bókað var að Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari, hafi verið viðstaddur þinghaldið. Viku þeir frá klukkan 11:53.¹¹⁶³

706. Sama dag ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um að hafa skrifað móður sinni og bróður bréf. Hann hafi beðið móður sína um teikniblokk, djús og stúlabók til að halda dagbók þessi bók væri að verða búin. Daginn eftir, 27. apríl 1977, ritaði Tryggvi um að hafa beðið Gunnar Guðmundsson um vatnsliti og hann hafi sagt ekkert sjálfsgaðara. Fanginn á klefa númer fjögur hafi farið og ritaði Tryggvi um að hafa ekki heyrt betur en að Hellert hafi verið með hann. Orðrétt ritaði hann: „Ef svo er, þá er þetta Albert.“ Ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa reynt að ná sambandi við Hilmar án árangurs, en hann væri upptekinn í dómi fyrir austan.¹¹⁶⁴
707. Fimmtudaginn 28. apríl 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að klukkan 17:30 að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi komið til viðtals við skjólstæðing sinn. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið færður aftur á klefa sinn klukkan 18:10.¹¹⁶⁵
708. Tryggvi Rúnar ritaði um útiveru og æfingar í fangelsisgarðinum og von sína um að hlutirnir færu að skýrast von bráðar. Ritaði hann um viðtal við Hilmar, verjanda sinn, sem hafi sagt honum að vera rólegum, það væri ekkert sem þeir gætu gert í bili. Að sögn Hilmars væri enn ekki búíð að finna [GunJ]. Orðrétt ritaði Tryggvi: „Hann væri að fá allt úr dagbókum hér sem fjallaði um mig! og það væri ansi mikið verk að fara í gegnum það. P.s. Ég sagði Hilmari að ég væri ekki sáttur við þetta, að vera hér saklaus! Hilmar skildi það, en við þessu er ekkert að gera eins og er! En lykillinn að málinu getur gengið í skrána, ef þessi [GunJ] finnst!“¹¹⁶⁶ Daginn eftir, 29. apríl 1977, ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa óskað eftir viðtali við Hellert eða Gísla Guðmundsson en Erlingur, fangavörður, hafi gleymt að hringja svo það hafi ekki gengið eftir. Ritaði hann um æstar samræður við Jón B., fangavörð, vegna bókalista. Orðrétt ritaði hann: „Ég er búinn að sjá það að flestir fangaverðirnir eru farnir að umgangast mig sem eitthvað úrhak. Allavega er framkoma þeirra við mig ekki lengur eins og áður var. Ef ég hugsa hvenær það byrjaði? Þá myndi ég giska á þegar ég fékk að tala við minn lögfræðing fyrst hér inni á klefa (svo er þetta búíð að vera grímuklædd framkoma hjá þeim síðan!).“¹¹⁶⁷
709. Laugardaginn 30. apríl 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Guðsteinn læknir hafi komið klukkan 09:20 og rætt við Tryggva Rúnar meðal annarra. Bókað var að smá lyfjabreyting hafi verið gerð og aukning. Guðsteinn hafi farið klukkan 09:50.¹¹⁶⁸

¹¹⁶³ Bls. 2594.

¹¹⁶⁴ Bls. 2595_G.

¹¹⁶⁵ Dagbók nr. 6, bls. 237.

¹¹⁶⁶ Bls. 2595_H–J.

¹¹⁶⁷ Bls. 2595_L–M.

¹¹⁶⁸ Dagbók nr. 6, bls. 239.

710. Sama dag var dómþing háð í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu. Bókað var að fram hafi komið í framburðum ákærðu að [GunJ] hafi verið með ákærðu að kvöldi 26. og aðfaranótt 27. janúar 1974 þegar Guðmundur Einarsson hafi beðið bana að Hamarsbraut 11. Bókað var að haft hafi verið uppi á [GunJ] á Torremolinos á Spáni. Gísli Guðmundsson og Torfi Jónsson, rannsóknarlögreglumenn, hafi verið sendir út til að ná tali af honum. Bókað var að þeir hafi farið að utan 23. apríl 1977, hitt [GunJ] og hann hafi fallist á að koma til landsins og bera vitni. Fram kom að [GunJ] hafi komið til landsins daginn áður. Orðrétt var bókað: „Gisti [GunJ] á hóteli hér í borginni í nótt og var lögreglumaður á vakt yfir honum.“ Bókað var að sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, hafi komið í dóminn. Klukkan 10:22 var bókað að [GunJ] hafi komið fyrir dóminn.¹¹⁶⁹ Bókað var að honum hafi verið send kvaðning til Spánar þar sem fram hafi komið af hvaða tilefni hann hafi átt að mæta. Orðrétt var bókað í þingbókina: „Málið er nú reifað fyrir mætta og rakti hann ýmsa þætti málsins sjálfstætt. Þar sem reifunin hefur tekið alllangan tíma, þykir eftir atvikum rétt að fresta formlegri skýrslutöku, enda kveðst mætti vera eftir sig eftir langa ferð.“ Bókuð var sú ákvörðun dómsins að fresta þinghaldinu til mánudagsins 2. maí 1977 og að lögreglumaður yrði með [GunJ] fram að þeim tíma. Bókað var að hann hafi fallist á það en óskað eftir því að fá að vera frekar heima hjá sér.¹¹⁷⁰
711. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína þennan dag, 30. apríl 1977, um viðtal sitt við Guðstein lækni. Orðrétt ritaði hann: „Ég minntist á a.t.s. viðeigandi hormónalyfið í flokknum steroids. Já Guðsteinn var á því fyrir rest að skaffa mér eina töflu á dag. Ég man ekki hvað hann kallaði þessi töflutegund. En hann sagði að við skildum reyna kúr í mánuð.“¹¹⁷¹
712. Sunnudaginn 1. maí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Tryggva Rúnari hafi borist sending frá [ÓmL] bróður sínum.¹¹⁷²
713. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína þennan dag um æfingar í fangelsisgarðinum milli klukkan 16:05 og 16:25. Þá ritaði hann upp yfirlit með blaðsíðutali yfir það sem væri að finna í dagbókinni svo auðveldara væri að fletta upp í henni.¹¹⁷³ Guðjón ritaði í dagbók sína um bókalestur og dagleg verk innan fangelsisins.¹¹⁷⁴
714. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu. Bókað var að Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari, hafi komið í dóminn. Klukkan 13:36 hafi komið í dóminn [GunJ]. Var hann áminntur um sannsögli en jafnframt vakin athygli hans á ákvæðum 2. mgr. 77. gr. laga nr. 74/1974. Bókað var að honum hafi verið sýnt eintak af Morgunblaðinu frá 30. janúar 1974, en á annarri síðu blaðsins var lýst eftir Guðmundi Einarssyni. Taldi [GunJ] sig muna eftir að hafa séð fréttina en setti það ekki í samband við neitt sem hann hafi verið sjónarvottur að dagana á undan. Kvaðst hann ekki þekkja Guðmund. Kvaðst [GunJ] þekkja Albert

¹¹⁶⁹ Bls. 2595.

¹¹⁷⁰ Bls. 2596.

¹¹⁷¹ Bls. 2595_O.

¹¹⁷² Dagbók nr. 6, bls. 240.

¹¹⁷³ Bls. 2595_P-R.

¹¹⁷⁴ Bls. 2590_R.

Klahn, en þeir hafi verið saman í gagnfræðaskóla. Bókað var að [GunJ] hafi verið sýndar myndir úr sakaskrá af 20 mönnum og hann beðinn um að segja til um hverja hann þekkti. Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Tekur hann viðstöðulaust úr myndunum myndir af þremur ákærðu í máli þess, þ.e. ákærðu Kristjáni Viðari Viðarssyni, Sævari Marinó Ciesielski og Tryggva Rúnari Leifssyni. Mætti man eftir nafni Sævars Marinós, en ekki hinna.“¹¹⁷⁵ Bókað var að [GunJ] hafi sagst hafa haft beyg af ákærðu Kristjáni Viðari og Sævari og talið betra að vera ekki of nærri þeim. Mundi hann að Tryggvi Rúnar hafi verið kraftalegur og látið mjög í veðri vaka að hann kynni að slást. Bókuð var lýsing [GunJ] á heimsókn hans og Alberts að Grettisgötu 82 á tímabilinu 2. til 6. janúar 1974 í þeim tilgangi að kaupa hass. Þar hafi verið staddir Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar. Bókað var eftir [GunJ] að hann og Albert hafi að því loknu farið heim til hans að Lokastíg 18 en síðan heim til Alberts. Skýrði [GunJ] frá því að hafa komið með Alberti að Grettisgötu 82 nokkru síðar á bifreið. Orðrétt var bókað: „Mætti kveður þetta geta hafa verið 2–3 vikum síðar.“ Mundi [GunJ] ekki hvort það hafi verið í þetta skipti eða síðar sem hann hafi verið að aka með Alberti milli staða í borginni. Bókað var að hann myndi ekki á hvaða bifreið þeir hafi verið á. Minnti hann að tveir menn hafi setið í aftursæti bifreiðarinnar og annar þeirra hafi verið ákærði Kristján Viðar eða Sævar en kvaðst ekki muna fyrir víst hver hinn maðurinn hafi verið. Mundi [GunJ] ekki í hvaða erindagjörðum þeir hafi verið en var helst á því þeir hafi verið að aka á milli skemmtistaða til að leita að einhverjum manni.¹¹⁷⁶ Mundi hann ekki sérstaklega eftir að komið hafi verið við á Kópavogshæli í þessari ferð. Einhvern tíma hafi þó verið komið þar við og mundi [GunJ] að hann hafi þá beðið í bifreiðinni. Minnti hann að hann hafi þá verið með Alberti, en mundi ekki hvort fleiri hafi verið í bifreiðinni. Mundi [GunJ] ekki eftir því að farið hafi verið frá Kópavogshæli til Hafnarfjarðar en einhvern tíma um þetta leyti hafi hann verið í bifreið með Alberti Klahn í Hafnarfirði þar sem numið hafi verið staðar í brekkunni á Reykjavíkurvegi. Mundi hann ekki hverjir fleiri hafi verið í bifreiðinni en þetta hafi verið að næturlagi. Bókað var að [GunJ] fyndist endilega sem fleiri hafi verið í bifreiðinni og eitthvað hafi verið um að vera. Mundi hann ekki hvort þeir hafi hitt einhvern og mundi ekki eftir Guðmundi Einarssyni þarna. Orðrétt var bókað: „Mætti man eitthvað eftir því, að Albert var að amast við því að fleiri kæmu í bifreiðina.“ [GunJ] tók það þó fram að það gæti hafa verið í annað skipti. Mundi hann eftir því að framangreinda nótt hafi verið ekið fram hjá lögreglustöðinni í Hafnarfirði við Suðurgötu. Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Mætti man ekki, hvort numið var staðar þarna við hús, en hann minnir, að þeir hafi verið 2 eða 3 í bifreiðinni. Mætta finnst, að numið hafi verið staðar við eitthvert hús og að þeir Albert hafi farið inn. Hann minnir, að þeir hafi farið inn í íbúð í kjallara. Mætti man ekki eftir að hann hafi farið nema inn á ganginn. Honum er minnistæður stigi upp á loft í húsinu, er blasir við, er inn kemur, og eins man hann eftir að hafa litið inn í þvottahús og geymslu, er var opið.“¹¹⁷⁷ Í framhaldinu var orðrétt bókað: „Mætti kom s.l. laugardag að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði og fannst honum hann kannast við það, er að framan greinir. Einnig

¹¹⁷⁵ Bls. 2597.

¹¹⁷⁶ Bls. 2599.

¹¹⁷⁷ Bls. 2600.

kom honum kunnuglega fyrir gangurinn. Mætti man ekki eftir herbergjaskipan að öðru leyti. Mætti sér myndir frá Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði. Hann rámar í að það hafi verið tveggja herbergja íbúð, sem hann kom inn í. Mætti tekur fram í þessu sambandi, að hann muni eftir stuttri viðdvöl í 2ja herbergja íbúð með Albert, þar sem spilað var á grammófón, eða a.m.k. talað um músík. Mætta rámar í einhvern grammófón, er var í innra herbergi í horni út við gluggann. Mætti man eftir einhverju þrasi þarna, en af hvaða tilefni það var man hann ekki, og ekki man hann eftir átökum. Honum finnst þó þrasið tengjast meira við brekkuna á Reykjavíkurvegi. Mætti kveðst ekki geta staðhæft, að ákærðu Kristján Viðar, Sævar Marinó og Tryggvi Rúnar hafi verið þarna. Mætti man ekki, hvert var erindið á framangreindan stað. Mætti man ekki, hvert hann fór af stað þeim, er að framan greinir.¹¹⁷⁸ Bókað var eftir [GunJ] að hann hafi ekki haft grun um að Sævar seldi hass og hafi ekki vitað um búsetu hans á þessum tíma. Hann teldi sig einhvern tímann hafa séð Erlu en hafi ekki vitað um samband hennar og Sævars. Þá hafi hann ekki vitað til þess að Sævar vendi komur sínar til [HeG] á Kópavogshælið. Greindi [GunJ] frá því að ákærðu hafi aldrei minnst á Guðmund Einarsson við sig og ekki haft orð á því við hann hvað hafi gerst að Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974. Mundi hann eftir því að hafa hitt ákærða Kristján Viðar og ef til vill fleiri í Vestmannaeyjum í mars 1974 og þá hafi ekkert verið minnst á þetta. Einnig mundi [GunJ] eftir því að hafa hitt Sævar í húsi við Laugaveg í júní eða júlí 1974. Bókað var að [GunJ] hafi farið að utan í ágúst 1974 og verið erlendis fram í desember sama ár og farið aftur utan 27. janúar 1975 og verið erlendis síðan.¹¹⁷⁹

715. Þriðjudaginn 3. maí 1977 var dómþing sett í sakadómi Reykjavíkur og sakadómsmálið á hendur ákærðu tekið fyrir. Bókað var að Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari, hafi komið í dóminn. Klukkan 10:14 var bókað að Albert Klahn hafi mætt í dómnum. Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Reynt hefur verið að ná til verjanda ákærða, Arnar Clausen, hrl., en það hefur ekki tekist. Ákærði kveðst reiðubúinn að gefa skýrslu í málinu þótt verjandi hans sé ekki viðstaddur.“ Bókað var að farið hafi verið yfir framburð ákærða sem snerti [GunJ] og kvaðst Albert halda fast við þann framburð sinn. Staðhæfði Albert að hann og [GunJ] hafi komið að Grettisgötu 82 um kvöldmatarleytið 26. janúar 1974 og haft þar um klukkutíma viðdvöl. Þeir hafi verið á Volkswagen bifreið sem faðir hans hafi átt. Ákærði Kristján Viðar hafi verið heima hjá sér og hafi Tryggvi Rúnar einnig verið þarna staddur. Greindi Albert frá því að þeir hafi komið aftur um klukkan 22:00 sama kvöld og þá dvalið fram að miðnætti. Þá hafi þeir farið saman að aka um borgina, eins og hann hafi áður greint frá. Lýsti Albert því að þeir hafi ekið fram hjá lögreglustöðinni í Hafnarfirði á leiðinni að Hamarsbraut 11, en þá hafi hann og [GunJ] verið tveir einir í bifreiðinni. Mundi hann ekki eftir að hafa ekið með [GunJ] í annað skipti í Hafnarfirði. Erindi þeirra að Hamarsbrautinni hafi verið að athuga með hass. Kvaðst Albert hafa vitað að Sævar hefði hass til sölu. Bókað var að Albert hafi sagst muna að þeir hafi báðir farið inn í kjallaraíbúðina að Hamarsbraut 11 og að ákærðu Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar og Guðmundur

¹¹⁷⁸ Bls. 2601.

¹¹⁷⁹ Bls. 2602.

Einarsson voru þar inni.¹¹⁸⁰ Sævar hafi komið um svipað leyti. Mundi hann ekki eftir því hvort grammófónmúsík hafi verið í íbúðinni. Mundi hann ekki eftir neinum grammófóni þar. Greindi Albert frá því að átökin hafi hafist skömmu eftir að þeir hafi komið inn í íbúðina og kvaðst öruggur um að [GunJ] hafi séð þau. Þeir hafi farið á brott skömmu eftir að átökunum hafi lokið og fannst Alberti sem átökin hafi fengið á [GunJ] en hann hafi viljað fara sem fyrst á brott úr íbúðinni. Orðrétt var bókað í lokin: „Ákærði man ekki eftir, að þeir hafi rætt um átökin, hvorki í bifreiðinni á leið til Reykjavíkur né síðar.“¹¹⁸¹ Bókað var að klukkan 11:00 hafi [GunJ] mætt í dóminn til samprófunar. Bókað var að hann hafi verið áminntur um sannsögli. Orðrétt var bókað: „Fer nú fram samprófun milli mætta og ákærða. Er farið yfir framburð ákærða og jafnframt er mætti spurður um málsatvik. Mætti kveður mikið hafa rifjast upp fyrir sér, er gerðist að kvöldi 26. janúar og aðfaranótt hinn 27./1974.“¹¹⁸² [GunJ] sagði það vel geta verið að hann hafi komið að Grettisgötu 82 að kvöldi 26. janúar 1974. Mundi hann ekki vel um þetta, en sagði það geta verið að hann hafi farið inn í húsið. Kvaðst hann ekki öruggur um þetta en mundi að einhver beygur hafi verið í honum eftir að hafa verið að Grettisgötu 82 hjá Kristjáni Viðari dagana 2. til 6. janúar 1974. Mundi hann eftir því að hafa ekið á milli skemmtistaða með Alberti Klahn þetta kvöld. Minnti hann að þeir hafi verið að leita að einhverjum manni. Með þeim í bifreiðinni hafi verið Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar sem hafi setið í aftursæti. Mundi [GunJ] eftir því að þeir hafi ætlað að reyna að ná í áfengi með einhverjum hætti, en ekki mundi hann eftir að veskjaþjófnaður hafi verið nefndur í því sambandi. Mundi hann ekki til þess að nokkuð hafi fengist upp úr krafsinu. Mundi hann eftir því að ekið hafi verið að Kópavogshæli, en ekki í hvaða tilgangi. Orðrétt var bókað: „Þó er hann á því, að þeir hafi ef til vill verið að leita að Sævari Marinó til þess að fá hjá honum peninga.“ Minnti hann fastlega að Kristján Viðar hafi farið úr bifreiðinni við Kópavogshælið og farið þar inn. Mundi [GunJ] eftir því að Tryggvi Rúnar hafi verið spenntur og órólegur og talað mikið. Hafi Kristján Viðar ekkert minnst á erindi sitt þegar hann hafi komið til baka. Í framhaldinu hafi verið ekið til Hafnarfjarðar. Mundi [GunJ] ekki vel eftir akstrinum en mundi eftir því að stöðvað hafi verið á Reykjavíkurvegi en þar hafi Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar farið úr bifreiðinni. Kvaðst [GunJ] ekki hafa vitað í hvaða tilgangi en grunaði að það hafi verið í því skyni að ná í áfengi. Hann og Albert hafi beðið í bifreiðinni á meðan en hann kvaðst ekki muna hve lengi. Þegar Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi komið til baka hafi einhver maður verið með þeim. Kvaðst [GunJ] ekki hafa séð manninn vel og því ekki geta lýst honum. Bókað var að [GunJ] hafi tekið það fram í þessu sambandi að hann hafi meira orðið mannsins var frekar en að hann hafi beinlínis séð hann. Minnti [GunJ] að Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi ætlað að reyna að fá far fyrir sig og manninn í bifreiðinni. Albert hafi ekki viljað það og upphófst þá þjark út af þessu. Mundi [GunJ] eftir því að Albert hafi ekki viljað hafa meira með þá að gera og ekið áleiðis til Reykjavíkur en síðan snúið við til Hafnarfjarðar. Taldi [GunJ] að Albert hafi ráðið ferðinni. Mundi hann að ekið hafi

¹¹⁸⁰ Bls. 2604.

¹¹⁸¹ Bls. 2605.

¹¹⁸² Bls. 2605.

verið fram hjá lögreglustöðinni í Hafnarfirði og síðan í nánd við hús skammt frá.¹¹⁸³ Lýsti [GunJ] því hvernig þeir hafi lagt bifreiðinni í stæði fyrir framan húsið. Minnti hann að hann hafi beðið í bifreiðinni á meðan Albert hafi athugað hvort einhver væri heima. Albert hafi komið eftir skamma stund og þá hafi þeir farið saman að húsinu. [GunJ] lýsti því hvernig útidyr á kjallara hafi verið opnar og ljós inni á gangi íbúðarinnar. Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Var honum sérstaklega minnisstæður stiginn upp á loft í húsinu, en hann blasir við, þegar inn er komið. Einnig man mætti eftir að hurð á þvottahúsi var opin og að hann sá þar inn.“ Greindi [GunJ] frá því að Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi verið inni í íbúðinni. Fannst honum sem Sævar hafi komið jafnvel seinna. Mundi hann einnig eftir manni, frekar stórum en grönnum sem hafi verið betur klæddur en þeir hinir. Gat hann ekki gefið nánari lýsingu á þessum manni. Bókað var að [GunJ] hafi verið sýnd mynd af Guðmundi Einarssyni. Sagði hann það vel geta verið að þetta hafi verið Guðmundur en kvaðst ekki alveg viss. Fannst honum þetta hafa verið sami maður og hafi komið að bifreiðinni í brekkunni á Reykjavíkurvegi. Mundi [GunJ] eftir að hafa farið á snyrtiherbergi sem hafi verið á gangi íbúðarinnar, áður en hann fór inn í stofurnar. Mundi hann eftir að hafa farið inn í innra herbergi íbúðarinnar þegar hann kom af snyrtiherberginu og þá sest hjá Alberti Klahn. Minnti [GunJ] að hann hafi spurt hvort hægt væri að spila á grammófón sem hafi verið í íbúðinni, en mundi ekki hvort spilað hafi verið.¹¹⁸⁴ Mundi hann að eitthvað hafi verið talað um að kaupa áfengisflösku og sagði hann það geta verið að það hafi verið nefnt við manninn. [GunJ] kvaðst ekki hafa verið beinlínis hræddur inni í íbúðinni, en haft það á tilfinningunni að betra væri að fara varlega. Hann hafi treyst Alberti. Í framhaldinu var bókað orðrétt eftir [GunJ]: „Mætta minnir, að Kristján Viðar hafi stjakað við manninum og ýtt honum upp að ísskáp, eins og í því skyni að leggja áherslu á orð sín, að fá manninn til að leggja peninga í flösku. Mætti sá ekki, að farið væri ofan í vasa mannsins til að taka veski hans. Mætti man einnig eftir því, að Tryggvi Rúnar stökk fram eins og tilbúinn til átaka. Mætti man það, að einhver „hasar“ varð eða átök, en nánar getur hann ekki greint frá þeim. Mætti kveður hljóta að vera, að átökin hafi borist inn í næsta herbergi, þar sem hann hafi ekki séð þau greinilega. Mætti man ekki eftir því að hafa séð hníf eða barefli í fórum viðstaddra. Mætti telur, að ákærði Sævar Marinó hafi verið kominn, er átökin áttu sér stað. Mætti fór fljótlega á brott ásamt Albert Klahn eftir að átökin hófust. Er hann ekki viss, hvort þeim var þá lokið. Minnir hann, að hann hafi séð einhverja ruddamennsku út undan sér um leið og hann fór út, en man ekki nánar, hvað það var. Hann kveðst ekki hafa séð manninn liggja á gólfinu og ekki heyrði hann manninn hrópa á hjálp, svo hann muni. Mætti var hræddur og leið mjög illa.“ Greindi [GunJ] frá því að hann hafi sjálfur verið með litla peninga á sér og talið umrædda menn vera til alls vísa. Hann hafi því hraðað sér á brott og kallað til Alberts að koma einnig.¹¹⁸⁵ Albert hafi ekið honum rakleiðis heim að Lokastíg 18, en þó geti verið að þeir hafi haft viðkomu hjá söluturni á leiðinni. Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Eins og áður greinir man mætti eftir að lýst var eftir Guðmundi Einarssyni, en ekki

¹¹⁸³ Bls. 2607.

¹¹⁸⁴ Bls. 2608.

¹¹⁸⁵ Bls. 2609.

setti hann hvarf hans neitt í samband við það, er gerst hafði að Hamarsbraut 11. Menn þeir, er viðstaddir voru að Hamarsbraut 11 greint sinn, minntust aldrei á atburð þennan við mættu. Mætti kveðst enga hugmynd hafa haft um, að umræddur maður kynni að hafa beðið bana í átökunum.“ Rámaði [GunJ] í að eitthvað hafi verið talað um veski mannsins. Minnti hann að kallað hafi verið upp: „Veskið mitt, veskið mitt“ og átökin hafi hafist í framhaldi af því. Bókað var í beinu framhaldi að ákærði Albert hafi verið spurður um það af hverju hann hafi ekki nefnt [GunJ] fyrr í málinu. Kvaðst hann enga skýringu geta gefið á því. Bókað var að þeir hafi vikið frá klukkan 15:50 og var dómþinginu slitið.¹¹⁸⁶

716. Miðvikudaginn 4. maí 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Tryggvi Rúnar hafi verið fluttur í sakadóm klukkan 13:35. Komið hafi verið til baka með hann klukkan 14:05.¹¹⁸⁷
717. Bókað var í dagbók Hegningarhússins þennan dag að Kristján Viðar hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 14:20 og Sævar klukkan 14:25. Komið hafi verið til baka með þá klukkan 15:00 og 15:10.¹¹⁸⁸
718. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu. Bókað var að Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari, væri mættur af hálfu ákærvaldsins. Klukkan 10:10 var bókað að [GunJ] hafi komið í dóminn. Var hann áminntur um sannsögli, en athygli hans vakin á ákvæðum 2. mgr. 77. gr. laga nr. 74/1974. Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Mætta eru nú kynntir framburðir ákærðu Kristjáns Viðars, Tryggva Rúnars Leifssonar og Sævars Marinó Ciesielski.“ Kvaðst [GunJ] halda fast við fyrri framburð sinn um að muna ekki eftir að hafa farið inn til Kristjáns Viðars að Grettisgötu 82 að kvöldi 26. janúar 1974, en sagði það þó geta verið. Greindi [GunJ] frá því að framburður Sævars um komuna að Grettisgötu 82 og síðar að Vesturgötu 24 ætti við þegar hann hafi komið að Grettisgötu 82 dagana 2. til 6. janúar 1974. Kvaðst hann ekkert frekar geta borið um ferðina milli skemmtistaða í Reykjavík, að Kópavogshæli og síðar til Hafnarfjarðar umrætt kvöld. Bókað var að hann teldi ákærða Kristján Viðar greina í öllum atriðum rétt frá ferðinni og komunni að Hamarsbraut 11. Framburður [GunJ] frá atburðum að Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974 var í aðalatriðum í samræmi við fyrri skýrslu fyrir dómnum. Kvaðst hann hafa orðið þess áskynja að maðurinn hafi rotast en gat ekki skýrt nánar hvaðan hann hafi haft það, hvort hann hafi séð það sjálfur eða heyrt talað um það. Rámaði [GunJ] í samtali við Kristján Viðar frammi á gangi íbúðarinnar í þann mund sem hann hafi verið að fara. Hafi Kristján rætt um einhver viðskipti sem ættu að fara fram sem hann vildi ekki að [GunJ] fengi vitneskju um og því væri best að hann færi. Fannst honum sem átökin hafi staðið stutt og farið fram í tveimur lotum. Taldi [GunJ] sig hafa farið út úr herbergjunum í þann mund sem átökunum var að ljúka. Kvaðst hann aldrei hafa heyrt um það talað að maðurinn væri látinn. Orðrétt var bókað: „Mætti kveðst hafa orðið mjög skelfdur við átökin og kunni það að vera skýringin á hve erfiðlega honum hefur gengið að rifja þetta upp. Hann segir þetta núna vera orðið ljóst fyrir sér í

¹¹⁸⁶ Bls. 2610.

¹¹⁸⁷ Dagbók nr. 6, bls. 243.

¹¹⁸⁸ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 69.

megindráttum.“ Vék [GunJ] frá klukkan 12:08.¹¹⁸⁹ Klukkan 13:30 var bókað að [GunJ] hafi mætt aftur í dóminn. Var hann áminntur um sannsögli og bent á sömu ákvæði og áður. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi mætt í dóminn klukkan 13:35 og með honum verjandi hans, Hilmar Ingimundarson.¹¹⁹⁰ Þá var bókaður mættur Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars. Fór þá fram samprófun. Bókað var að [GunJ] kannaðist við Tryggva Rúnar sem hann sæi nú í dómnum. Bókað var að ákærði Tryggvi Rúnar kannaðist ekki við [GunJ], en gæti þó ekki fullyrt um það hvort hann hafi séð hann áður. Var framburður [GunJ] rakinn og kvaðst hann halda fast við framburð sinn. Kvaðst Tryggvi Rúnar halda fast við framburð sinn og neitaði að hafa verið að Hamarsbraut 11 í umrætt sinn. Bókað var að samræmi í framburðum [GunJ] og Tryggva Rúnar hafi ekki náðst. Vék Tryggvi Rúnar frá klukkan 13:50. Bókað var í sakadómsbókina að Kristján Viðar hafi komið í dóminn klukkan 14:24. Fór þá fram samprófun milli Kristjáns Viðars og [GunJ]. Bókað var að framburður Kristjáns um átökin að Hamarsbraut 11 hafi verið lesinn í heyranda hljóði. Bókað var að Kristján Viðar og [GunJ] hafi sagst kannast við hvorn annan. Kvaðst [GunJ] vísa til framburðar síns um málsatvik og ekkert hafa við framburð Kristjáns Viðars að athuga. Bókað var að Kristjáni hafi verið kynntur framburður [GunJ] og kvaðst hann ekkert hafa við hann að athuga.¹¹⁹¹ Bókað var að Kristján Viðar hafi vikið frá klukkan 14:32. Á sama tíma var bókað að Sævar hafi komið í dóminn. Fór fram samprófun milli Sævars og [GunJ]. Kvaðst Sævar kannast við [GunJ] og nefndi hann á nafn. Bókað var að [GunJ] hafi sagst kannast við Sævar. Bókað var að Sævar héldi því fram að [GunJ] hafi komið að Grettisgötu 82 að kvöldi 26. janúar 1974. Vísaði [GunJ] til fyrri framburðar síns um það atriði. Sagði hann að Sævar hafi eftir sínu besta minni verið að Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974. Orðrétt var bókað: „Samræmi næst ekki í framburðum ákærða og mætta. Heldur hvor fast við framburð sinn.“ Bókað var að Sævar hafi vikið frá klukkan 14:40 og var dómþingi slitið.¹¹⁹²

719. Fimmtudaginn 5. maí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 11:20 að hringt hafi verið í séra Ragnar Fjalar fyrir Guðjón og þess getið að presturinn kæmi til viðtals 10. maí. Á sama tíma var bókað að haft hafi verið samband við Gísla rannsóknarlögreglumann í tengslum við yfirsetu. Bókað var að Gísli hafi sagt Gunnlaug þurfa að ákveða hver þeirra þriggja ætti að sitja yfir Guðjóni og prestinum. Klukkan 14:25 var bókað að bréf hafi borist til Guðjóns frá Gunnlaugi Briem, sakadómara. Fimm mínútum síðar var bókað að komið hafi verið með Sævar úr Hegningarhúsinu að fyrirlagi Gunnlaugs. Klukkan 15:00 var bókað að hringt hafi verið í Hilmar Ingimundarson, verjanda Tryggva Rúnar. Var hann beðinn um að koma til viðtals við skjólstæðing sinn. Bókað var að hann hafi lofað að koma daginn eftir.¹¹⁹³ Klukkan 15:45 var bókað um símtal til Gunnlaugs sakadómara. Var hann spurður hvort Sævar mætti ræða við verjanda sinn. Orðrétt var bókað: „Gunnl. kvað svo vera en vill að einhver okkar sitji yfir þeim enda vilji Jón Odds. hrl. það heldur að sá háttur

¹¹⁸⁹ Bls. 2611–2613.

¹¹⁹⁰ Bls. 2613.

¹¹⁹¹ Bls. 2614.

¹¹⁹² Bls. 2615.

¹¹⁹³ Dagbók nr. 6, bls. 244.

sé á hafður að sögn dómarans.“ Færsluritari lét þess getið að hann hafi spurt sakadómarann í leiðinni hvort Sævar mætti ræða við prest ef hann þess óskaði. Hafi dómari eingöngu heimilað viðtal við séra Jón Bjarman. Bókað var klukkan 16:30 að komið hafi verið með Sævar og búslóð hans í Síðumúlafangelsi ásamt úrskurðarmiða frá Gunnlaugi Briem upp á 150 daga áframhaldandi gæsluvarðhald. Klukkan 20:10 var bókað að [ÓmL] bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu til hans.¹¹⁹⁴

720. Sama dag var bókað í dagbók Hegningarhússins að Sævar hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 13:30 og þaðan í Síðumúlafangelsið. Klukkan 17:00 var bókað í fangelsisdagbókina að vaktin yfir Kristjáni Viðari hafi verið leyst upp að hálfu leyti, það er að einn vaktmaður væri yfir honum í stað tveggja. Var Kristján Viðar um leið fluttur í klefa númer tíu í Hegningarhúsinu.¹¹⁹⁵
721. Þennan dag, 5. maí 1977, var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu. Bókað var að dómari hafi lagt fram spjöld með úrklippum úr blöðum þar sem lýst hafi verið eftir Guðmundi Einarssyni. Sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, var bókaður mættur. Bókað var að [GunJ] hafi komið í dóminn klukkan 10:20. Bókað var að allir framburðir hans í málinu hafi verið lesnir upp í heyranda hljóði. Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Mætti skýrir frá því, að þegar hann hafi rifjað mál þetta upp s.l. nótt minni hann „mjög fastlega“ að það hafi verið sagt við sig, að maðurinn hafi fallið á borð og rotast í átökunum. Minnir hann að það hafi annaðhvort verið Kristján Viðar, sem sagði honum þetta á gangi íbúðarinnar, eða Albert Klahn í bifreiðinni á leið til Reykjavíkur. Þó geti hann hafa heyrt þetta út undan sér um leið og hann fór út.“ Bókað var eftir [GunJ] að allir framburðir hans væru gefnir eftir bestu vitund, en sum atriði væru óljós fyrir sér eins og framburðirnir bæru með sér.¹¹⁹⁶ Lýsti ákærvaldið því yfir að [GunJ] yrði ekki saksóttur eins og málið lægi fyrir. Bókað var í sakadómsbókina að [GunJ] hafi unnið eið að framburði sínum eftir lögmæltan undirbúning. Vék hann frá klukkan 12:00.¹¹⁹⁷ Bókað var að klukkan 13:45 hafi komið í dóminn Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari og Jón Oddsson, skipaður verjandi ákærða Sævars. Klukkan 14:05 kom Sævar í dóminn. Bókað var að gæsluvarðhald Sævars rynni út í dag og með vísan til ákæruskjala á hendur honum í máli þessu væri gerð sú krafa af hálfu ákærvaldsins að því yrði framlengt. Var í þinghaldinu kveðinn upp úrskurður þar sem fram kom að meðferð mála á hendur Sævari væri ólokið. Fram kom að hann hafi setið í gæsluvarðhaldi frá 12. desember 1975. Var Sævar úrskurðaður í áframhaldandi 150 daga gæsluvarðhald. Bókað var að Sævar hafi tekið sér sólarhringsfrest til ákvörðunar um kæru til Hæstaréttar Íslands. Vék Sævar frá klukkan 14:20.¹¹⁹⁸
722. Föstudaginn 6. maí 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sigurbjörn Víðir hafi komið við um klukkan 08:00 og tekið bréf frá Guðjóni til yfirlestrar hjá

¹¹⁹⁴ Dagbók nr. 6, bls. 245.

¹¹⁹⁵ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 70.

¹¹⁹⁶ Bls. 2616.

¹¹⁹⁷ Bls. 2617.

¹¹⁹⁸ Bls. 2618.

Gunnlaugi Briem.¹¹⁹⁹ Bókað var klukkan 11:15 að Sævar hafi verið færður fram á varðstofu til viðtals við Jón Oddsson, verjanda sinn, í áheyrn varðstjóra. Klukkan 12:30 var samtalinu lokið og Sævar færður inn á klefa sinn. Bókað var að Gunnlaugur Briem hafi hringt klukkan 13:30 vegna dagblaðamála tveggja fanga, Guðjóns og Sævars. Bókað var að Gunnlaugur hafi sagst hafa fengið ábendingu um að það gæti skapað misskilning að Guðjón fengi bara Morgunblaðið til aflestrar. Menn gætu ætlað að ástæðan væri sú að blaðið samrýmdist ekki hans stjórnmalaskoðunum. Óskaði Gunnlaugur því eftir því að Guðjón fengi að ráða hvaða blað hann fengi. Þó væri bara um eitt blað að ræða. Þá mætti hann skipta um blað eftir hóflega langan tíma ef hann þess óskaði. Bókað var að dómarrinn mæltist til þess að Sævar fengi dagblað til aflestrar. Færsluritari lét þess getið að hann myndi ekki láta Sævar fá blað um helgina heldur myndi hann koma þessum skilaboðum áfram til forstöðumanns hússins sem myndi ræða þetta við dómarrann frekar. Bókaði færsluritari um að hafa upplýst Gunnlaug um ákvörðun yfirmanna fangelsisins um að Sævar fengi útiverutíma að deginum, með hefðbundnum fyrirvara um ef aðstæður leyfðu. Var þess getið að dómarrinn hafi verið mjög ánægður með þá ákvörðun.¹²⁰⁰

723. Laugardaginn 7. maí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 17:20 að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi komið til viðtals við hann. Fór Hilmar klukkan 17:40 og var Tryggvi Rúnar settur aftur inn á klefa.¹²⁰¹
724. Mánudaginn 9. maí 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi hringt klukkan 13:05 og spurt um líðan skjólstæðings síns.¹²⁰²
725. Guðjón ritaði í dagbók sína um bókalestur og útiveru í fangelsisgarðinum. Ari fangavörður hafi sagt honum að Sævar væri kominn aftur í fangelsið. Ritaði Guðjón um að það hafi sennilega gerst um helgina. Hann hafi verið læstur inni á klósetti einu sinni enn, en það líkaði honum illa. Orðrétt ritaði hann: „Tíminn stendur kyrr. Hvar ætlar þetta að enda?“¹²⁰³
726. Þessa daga birtust fréttir í dagblöðum sem byggðust á fréttatilkynningu sakadóms sem send var fjölmiðlum 7. maí 1977. Meðal annars birtist frétt í Dagblaðinu, undir fyrirsögninni: „Rannsókn Guðmundarmálsins lokið: Rannsóknin hefur staðið linnulítið í 16 mánuði – tekið til dóms með Geirfinnsmálinu í haust.“ Fram kom að verulegar breytingar hafi orðið á framburði einstakra vitna í málinu og Tryggvi Rúnar og Sævar hafi dregið játningar sínar til baka. Greint var frá því að Sævar hafi sagt frá því að ákveðinn maður hafi einnig verið staddur að Hamarsbraut 11 í umrætt sinn. Reyndist maðurinn dveljast á Spáni. Í fréttinni var orðrétt tekið upp úr fréttatilkynningu sakadóms: „Rannsóknarlögreglumenn fóru til Spánar til fundar við manninn og féllst hann á að koma til Íslands og bera vitni í málinu. Við fyrstu yfirheyrslur kvaðst hann lítið um málið vita en þó muna um einstök atvik sem komu heim við framburði Kristjáns Viðars og Alberts Klahn og fyrri framburði Sævars Marinó og Tryggva

¹¹⁹⁹ Dagbók nr. 6, bls. 245.

¹²⁰⁰ Dagbók nr. 6, bls. 246.

¹²⁰¹ Dagbók nr. 6, bls. 247.

¹²⁰² Dagbók nr. 6, bls. 249.

¹²⁰³ Bls. 2679_E.

Rúnars. Við samprófun taldi maðurinn sig muna nánar um málið. Hefur hann talið að hann hafi verið á Hamarsbraut 11 framangreinda nótt er átök urðu, og þar hafi verið auk ákærðu maður, sem hann þekkti ekki. Kveðst hann lítið geta borið um átökin sjálf og ekki hafa sett þau í samband við hvarf Guðmundar Einarssonar. Í frásögn mannsins kom ekkert sérstakt fram umfram það sem hafði komið fram í framburðum ákærðu.“ Greint var frá því að tvær stúlkur sem hafi verið á ferð í bifreið á Strandgötu umrædda nótt teldu Kristján Viðar þann mann sem þær hafi séð á gangi með Guðmundi Einarssyni, en Kristján Viðar hafi sagst hafa verið þar staddur ásamt Guðmundi og Tryggva Rúnari. Fram kom að sakadómur Reykjavíkur teldi rannsókn málsins lokið í öllum aðalatriðum en munnlegum málflutningi yrði frestað þar sem málið yrði sameinað Geirfinnsmálinu og myndi dómsmeðferð í málunum hefjast innan skamms.^{1204 1205}

727. Þriðjudaginn 10. maí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Guðjón hafi verið færður fram klukkan 13:45 til viðtals við séra Ragnar Fjalar í áheyrn Jóns H. Halldórssonar, lögreglumanns. Bókað var að séra Ragnar Fjalar hafi farið klukkan 14:45 og á sama tíma var Guðjón færður inn á klefa sinn. Klukkan 14:45 var bókað í fangelsisdagbókina að hringt hafi verið í Jón Oddsson, verjanda Sævars, vegna beiðni hans um að koma til viðtals við hann. Bókað var að Jón hafi sagst munu reyna að koma daginn eftir, en lofaði því þó ekki. Bókuð var athugasemd þess efnis að Sigurbjörn Víðir mætti tala við Tryggva Rúnar að vild samkvæmt fyrir mælum frá Gunnlaugi Briem, sakadómara.¹²⁰⁶
728. Sama dag ritaði Guðjón í dagbók sína um heimsókn frá séra Ragnari Fjalari. Þeir hafi spjallað lengi og um margt. Ritaði Guðjón um að vera farinn að misskilja allt og tortryggja alla. Presturinn hafi komið með ljóðabækur, pönnukökur og kleinur. Ritaði hann um bókalestur og lestur á Morgunblaðinu sem ekkert hafi verið í.¹²⁰⁷
729. Miðvikudaginn 11. maí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Guðjón hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 10:50. Bókað var að komið hafi verið til baka með Guðjón klukkan 12:40.¹²⁰⁸ Klukkan 15:45 bókaði færsluritari um símtal sitt við Gunnlaug Briem, sakadómara, vegna „blaðaspursmálsins“ eins og það var orðað. Fram kom að lítið hafi verið á símtalinu að græða annað en það að dómari vildi að Sævar fengi Morgunblaðið. Guðjón yrði látinn velja um blað og Tryggvi Rúnar fengi það svo til aflestrar þegar Guðjón væri búinn með það. Bókað var að blöðin mættu ekki ganga milli Sævars og Tryggva Rúnars. Fram kom að starfsmenn fangelsisins ættu að sjá um að ritskoða blöðin. Bókað var klukkan 17:10 að sending hafi borist til Tryggva Rúnars frá [ÓmL] bróður hans, súrmjólk, púðursykur og ávextir.¹²⁰⁹

¹²⁰⁴ Bls. 2675.

¹²⁰⁵ Bls. 2680.

¹²⁰⁶ Dagbók nr. 6, bls. 250–251.

¹²⁰⁷ Bls. 2679_E.

¹²⁰⁸ Dagbók nr. 6, bls. 251.

¹²⁰⁹ Dagbók nr. 6, bls. 252.

730. Fyrir liggur bréf frá Jóni Oddssyni, skipuðum verjanda Sævars, til Gunnlaugs Briem, sakadómara, dagsett sama dag. Fram kom að skjólstæðingur hans hafi haldið því fram að hafa ekki verið staddur að Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974 heldur hjá vinkonu sinni í starfsmannahúsi Kópavogshælis og vísaði til framburða starfstúlkna þar. Orðrétt ritaði Jón: „Hann hafi fyrst komið á Hamarsbraut sunnudagskvöldið 27. janúar 1974 eftir að hann kom til landsins í þetta skipti sbr. hér og skýrslur Erlu Bolladóttur hjá fíkniefnalögreglunni, sem lagðar hafa verið fram svo og frásögn Erlu hjá Gísla Guðmundssyni, rannsóknarlögreglumanni. Tel ég því það brýna nauðsyn, að Erla Bolladóttir verði nánar látin gera grein fyrir ósamræmi í framburði sínum varðandi þetta atriði m.a. með sampröfun við skjólstæðing minn. Ég verð að lýsa yfir óánægju minni með það, að [GunJ] skuli nú farinn úr landi, þar sem ég tel að lögmenn ákærðu í málinu hafi ekki haft sömu aðstöðu og saksóknari ríkisins til að yfirheyra vitnið og þá sérstaklega, þar sem skjólstæðingur minn lagði ríka áherslu á, að fá sampröfun við vitnið og varð til þess að benda á vitnið. Tel ég því ríka ástæðu til að skjólstæðingur minn fái tækifæri til að tjá sig frekar um þetta atriði fyrir dómi.“ Í bréfinu kom fram að dómarrinn hefði pappaspjald í sínum vörslum sem hafi verið í klefa Sævars og hann sagt stafa frá Erlu, en ritaði hafi verið á spjaldið. Þá hafi Sævar greint frá tveimur bréfum sem honum hafi borist frá Erlu í Síðumúlafangelsi. Taldi Jón að leggja þyrfti þessi gögn fram og rannsaka hvernig Sævari hafi borist þessi bréf. Í bréfinu sagði að Sævar teldi bréfin hafa haft áhrif á rannsókn málsins.¹²¹⁰ Óskaði Jón jafnframt eftir því að tveir kvenfangaverðir gæfu skýrslu fyrir dómi í tilefni af ásökunum Sævars á hendur starfsmönnum fangelsisins í Síðumúla. Þá lagði hann ríka áherslu á að Sævar yrði fluttur úr Síðumúlafangelsi þar sem hann teldi dvöl hans þar hafa mjög óheppileg áhrif á hann. Lýsti Jón því yfir að vegna sífelldra breytinga á framburði Alberts Klahn yrði að kalla hann sérstaklega til skýrslugjafar og sampröfunar. Þá óskaði hann eftir því að ræðismaður bandaríska sendiráðsins gæfi skýrslu fyrir dómi um viðtöl hans við Sævar. Orðrétt ritaði Jón í framhaldinu: „Þá tel ég ástæðu til, að lagt verði fram í málinu skýrslur úr dagbókum fangelsanna um yfirheyrslur yfir skjólstæðingi mínum, heimsóknir og allt þar er varðar dvöl skjólstæðings míns svo sem læknisvitjanir, hvenær hann hafði bækur, skriffæri, tóbak og annað, hversu lengi yfirheyrslur stóðu, hvaða fangaverðir voru á hverjum tíma og hvenær nýir menn voru ráðnir sbr. langa skýrslu mína varðandi ráðningu fangavarða frá vori 1976, einkum að því er varðar þá Hlyn Þ. Magnússon og Skúla Steinsson, sbr. skýrslu rannsóknarlögreglunnar í Rvík. nr. 2349/1976 gerða af Grétari Sæmundssyni, lögreglumanni 8.6.1976.“ Taldi Jón framangreind atriði mjög þýðingamikill og vænti skjótra úrræða dómsins.¹²¹¹
731. Sama dag, 11. maí 1977, ritaði Guðjón færslu í dagbók sína um að gæsluvarðhaldinu hafi verið framlengt um 150 daga. Orðrétt ritaði hann: „Dómsorð óþarfl. harðorð.“ Hann hafi hitt Benedikt Blöndal, verjanda sinn, en ekki fengið að ræða við hann í einrúmi. Úrskurður þar um yrði kveðinn upp von bráðar. Þeir hafi rætt saman um ýmislegt málinu viðkomandi í áheyrn Vernharðs, lögreglumanns. Guðjón ritaði um að

¹²¹⁰ Bls. 2681.

¹²¹¹ Bls. 2681–2682.

Vernharður hafi ekið honum aftur í Síðumúlafangelsið og þeir hafi rætt skólamál og velt fyrir sér hvers vegna sumir væru inni en aðrir úti, líkt og Albert Klahn. Gunnar Guðmundsson hafi komið og rætt fyrirkomulag á lestri morgunblaða. Þeir hafi rætt saman og einkum um það hvort verjandinn mætti ræða við hann í einrúmi. Ritaði Guðjón að lögin virtust taka allan vafa af um það að slíkt væri óheimilt, en þar sem málið væri komið fyrir dóm væri annað viðhorf.¹²¹²

732. Fimmtudaginn 12. maí 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðjón hafi fengið Þjóðviljann afhentan inn á klefa og yrði það gert í einn mánuð. Fram kom að hann fengi ekkert annað blað á meðan. Bókað var um komu Benedikts Blöndal, verjanda Guðjóns, klukkan 11:35 með víxil til undirritunar og skrifblöð fyrir skjólstaðing sinn.¹²¹³ Klukkan 14:10 var bókað um bréfsendingu og bækur til Guðjóns frá [ÓSt]. Færsluritari lét þess getið að hann hafi komið bréfinu til yfirlestrar hjá Gunnlaugi Briem.¹²¹⁴
733. Sama dag, 12. maí 1977, birtist frétt í Dagblaðinu undir fyrsögninni: „Geirfinnsmálið í þýzku blaði: „Eins líklegt að 3 lík finnist í hrauninu“ – segir í mikilli lofgrein um Karl Schütz, v-þýzka lögreglumanninn í Abendpost zum Sonntag“. Í fréttinni kom fram að á forsíðu þýska blaðsins Abendpost zum Sonntag 13. mars 1977 hafi verið: „Þýzkur leynilögreglumaður bjargar ríkisstjórn Íslands“. Í frétt Dagblaðsins var orðrétt tekið upp úr frétt þýska blaðsins: „Schütz dvaldi á Íslandi í 165 daga. Á þeim tíma upplýsti hann tvö morð og bjargaði íslenzku ríkisstjórninni frá því að verða að segja af sér. Þessir dagar á Íslandi væru efni í glæpareyfara af beztu gerð.“ Í þýsku fréttinni hafi komið fram að dómsmálaráðherra á Íslandi hafi þurft að fá utanaðkomandi mann sem væri ótengdur íslenskum stjórnámálum til að vinna að Geirfinnsmálinu eftir að rannsókn málsins hafi lent í ógöngum. Starfsmaður utanríkisþjónustunnar hafi verið sendur út af örkinni til að finna hæfan mann í starfið. Hann hafi leitað til rannsóknarlögreglunnar í Bonn sem hafi ekki viljað skipta sér af innanríkismálum annars lands. Bent hafi verið á Karl Schütz sem hafi þá verið kominn á eftirlaun. Fram hafi komið í þýsku fréttinni að þeir sömu og ættu aðild að Geirfinnsmálinu hafi einnig myrt annan mann og líklegt væri talið að þrjú lík myndu finnast í hrauninu í kringum Reykjavík.¹²¹⁵
734. Föstudaginn 13. maí 1977 bókaði færsluritari Gunnar Guðmundsson athugasemd í dagbók fangelsisins við Síðumúla um símtal sitt við Gunnlaug sakadómara. Fram kom að Gunnlaugur hafi greint frá því að Guðjón hefði kvartað um það í bréfi til hans um að búið væri að taka af honum Morgunblaðið og hann fengi bara Þjóðviljann. Orðrétt bókaði Gunnar: „Sannleikurinn er sá samanber dagbók 11/5 að Guðjón valdi þetta blað sjálfur úr morgunblöðunum, síðdegisblöðin koma ekki til greina. Ég sagði Gunnlaugi að þessu yrði ekki breytt fyrr en eftir mánuð jafnframt sagði ég honum að Guðjón vildi helst fá öll blöðin daglega sem ég sagði að ekki kæmi til greina og var dómariinn

¹²¹² Bls. 2682_A.

¹²¹³ Dagbók nr. 6, bls. 253.

¹²¹⁴ Dagbók nr. 6, bls. 254.

¹²¹⁵ Bls. 2683.

algjörlega sammála mér í þessu vildi hafa þetta eins og ákveðið var í gær. Guðjón hefur engan um að saka nema sjálfan sig.¹²¹⁶

735. Mánudaginn 16. maí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sævar hafi verið færður fram klukkan 09:20 til viðtals við Jón Oddsson, verjanda sinn, í áheyrn varðstjóra. Bókað var klukkan 14:50 að Tryggvi Rúnar hafi verið færður í sakadóm Reykjavíkur.¹²¹⁷ Þennan dag var dómþing háð í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu. Klukkan 15:00 var bókað að Tryggvi Rúnar hafi komið í dóminn og með honum verjandi hans, Hilmar Ingimundarson. Bókað var að af hálfu ákærvaldsins væri þess krafist að gæsluvarðhaldsúrskurður yfir Tryggva Rúnari yrði framlengdur. Var í þinghaldinu kveðinn upp úrskurður. Fram kom að Tryggvi Rúnar hafi upphaflega verið úrskurðaður í gæsluvarðhald 23. desember 1975 og hafi setið í gæsluvarðhaldi síðan. Mál hafi verið höfðað gegn honum fyrir morðið á Guðmundi Einarssyni, brennu, nauðgun og nokkra þjófnaði. Meðferð málsins væri ekki lokið. Var Tryggvi úrskurðaður í áframhaldandi 150 daga gæsluvarðhald. Bókað var að hann hafi tekið sólarhringsfrest til ákvörðunar um kæru til Hæstaréttar Íslands. Vék Tryggvi Rúnar frá klukkan 15:15 og var dómþinginu slitið.¹²¹⁸ Bókað var í fangelsisdagbókina klukkan 15:35 að komið hafi verið til baka með Tryggva Rúnar í fangelsið. Bókað var klukkan 20:20 að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fram til viðtals við Hilmar Ingimundarson, verjanda sinn. Var Tryggvi færður á klefa sinn aftur klukkan 21:00.¹²¹⁹
736. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir bréf dagsett sama dag, 16. maí 1977, frá Jóni Oddssyni, verjanda Sævars, til Gunnlaugs Briem. Fram kom að Jóni hafi borist bréf frá [ABC], systur Sævars, sem hún hafði ritað að beiðni móður sinnar um atburði kvöldsins 19. nóvember 1974. Var bréf [ABC] orðrétt tekið upp en þar kom fram að hún myndi eftir því að Erla og Sævar hafi borðað kvöldmat heima áður en þau fóru á Kjarvalsstaði með móður þeirra. Mundi hún að þau hafi þá verið á jeppanum. Mundi hún ekki hvenær móðir þeirra hafi komið aftur heim, en það hafi verið seint. Hún hafi verið of sein að borða kvöldnæringuna sína sem hún væri vön að borða um klukkan 21:30.¹²²⁰
737. Þriðjudaginn 17. maí 1977 var bókað í dagbók Hegningarhússins að Kristján Viðar hafi verið fluttur á Litla-Hraun klukkan 11:08.¹²²¹ Þá var bókað í dagbók vinnuhælisins að Litla-Hrauni að rannsóknarlögreglan í Reykjavík hafi komið með Kristján Viðar í gæsluvarðhald. Bókað var að hann hafi verið látinn á klefa númer 14. Var þess getið sérstaklega að Kristján fengi ekki heimsóknargesti inn á klefa til sín, aðeins í herbergi inn af varðstofu í viðurvist fangavarðar. Allur póstur frá og til Kristjáns Viðars yrði yfirfarinn af Helga Gunnarssyni forstjóra.¹²²²

¹²¹⁶ Dagbók nr. 6, bls. 256.

¹²¹⁷ Dagbók nr. 6, bls. 259.

¹²¹⁸ Bls. 2619–2621.

¹²¹⁹ Dagbók nr. 6, bls. 260.

¹²²⁰ Bls. 2684.

¹²²¹ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 75.

¹²²² DA/34, örk 1, bls. 39.

738. Guðjón ritaði færslu í dagbók sína sama dag, 17. maí 1977. Ritaði hann heimsókn frá séra Jóni Bjarman, en þeir hafi rætt saman um framlengingu á gæsluvarðhaldi og fleira. Þá ritaði hann orðrétt: „S.M. fluttur hingað, þ.e. hefndarráðstöfun G. Br. því S.M. hefur dregið framburð sinn til baka í báðum málum. Vafasamt athæfi dómara.“¹²²³
739. Miðvikudaginn 18. maí 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 16:25 um símtal Gunnars Guðmundssonar við Gunnlaug Briem um beiðni Guðjóns um viðtal við séra Ragnar Fjalar Lárusson á föstudag. Var þess getið að Gunnlaugur hafi heimilað heimsóknir frá prestinum tvisvar í mánuði til Guðjóns í viðurvist rannsóknarlögreglumanns. Bókað var um komu Hilmars Ingimundarsonar, verjanda Tryggva Rúnars, klukkan 20:30. Var Tryggvi Rúnar færður fram til viðtals við hann þá þegar og þess getið að þeir hafi rætt saman litla stund.¹²²⁴
740. Föstudaginn 20. maí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að séra Ragnar Fjalar hafi komið klukkan 13:25 til viðtals við Guðjón. Bókað var að Jón H. Halldórsson yrði áheyrandi. Bókað var að þeir hafi farið klukkan 14:30.¹²²⁵
741. Laugardaginn 21. maí 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Jónas Bjarnason, rannsóknarlögreglumaður, hafi komið klukkan 11:00 og tekið ritvélina sem Sævar var með að láni frá Innkaupastofnun ríkisins. Færsluritari, Gunnar Guðmundsson, ritaði athugasemd í fangelsisdagbókina þess efnis að Gunnlaugur Briem hafi sagt Ingvar Kristjánsson geðlækni mega ræða við Guðjón eftir hentugleik.¹²²⁶
742. Þennan dag ritaði Guðjón færslu í dagbók sína um að útiveru í fangelsisgarðinum, bókalestur og lestur á Þjóðviljanum.¹²²⁷ Daginn eftir, 22. maí 1977, ritaði hann um að þurfa að hyggja ögn að bréfaskriftum, slæmar draumfarir, útiveru í fangelsisgarðinum og bókalestur. Orðrétt ritaði hann: „T.R. er í baði. Við erum bara tveir á ganginum.“¹²²⁸
743. Mánudaginn 23. maí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Ingvar Kristjánsson geðlæknir hafi komið til viðtals við Guðjón klukkan 20:15. Bókað var að Guðjón hafi verið færður aftur á klefa sinn klukkan 21:35.¹²²⁹
744. Þriðjudaginn 24. maí 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að séra Jón Bjarman hafi komið til viðtals við Guðjón milli klukkan 14:45 og 15:50. Bókað var klukkan 16:40 að Hellert hafi hringt og boðað komu sína og Benedikts Blöndal, verjanda Guðjóns, til viðtals við hann daginn eftir.¹²³⁰

¹²²³ Bls. 2684_A.

¹²²⁴ Dagbók nr. 6, bls. 262–263.

¹²²⁵ Dagbók nr. 6, bls. 264–265.

¹²²⁶ Dagbók nr. 6, bls. 266.

¹²²⁷ Bls. 2684_E.

¹²²⁸ Bls. 2684_E.

¹²²⁹ Dagbók nr. 6, bls. 268.

¹²³⁰ Dagbók nr. 6, bls. 268–269.

745. Miðvikudaginn 25. maí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi hringt klukkan 11:05 og sagst koma fljótlega til að tala við Sævars. Orðrétt var bókað: „Vill samt ekki hafa það of oft þó Sævar kvaki.“¹²³¹ Bókað var um komu Jóns klukkan 14:30. Bókað var að Sævar hafi verið færður fram til viðtals við hann og sat Gunnar Marinósson yfir þeim. Var Sævar færður aftur á klefa sinn klukkan 15:40. Fimm mínútum síðar var Guðjón færður fram til viðtals við Benedikt Blöndal, verjanda sinn, í áheyrn Hellerts. Bókað var að Guðjón hafi verið færður aftur á klefa sinn klukkan 17:00. Klukkan 20:30 var bókað um komu [ÓmL] bróður Tryggva Rúnars með sendingu til hans.¹²³²
746. Guðjón ritaði í dagbók sína sama dag um viðtal sitt við Benedikt Blöndal. Þeir hafi rætt margt um málið og sitthvað um lög um opinber mál sem færu í bága við mannréttindasáttmála Evrópu. Ritaði Guðjón um að hafa bent á lausagöngu Alberts Klahn og hafi Benedikt ætlað að gera fyrirspurn um það.¹²³³
747. Hvítasunnudaginn 29. maí 1977 bókaði Gunnar Guðmundsson athugasemd í dagbók Síðumúlafangelsisins um að hafa rætt við Gunnlaug Briem á föstudeginum um beiðni Tryggva Rúnars um flutning í Hegningarhúsið. Gat Gunnar þess að Gunnlaugur hafi sagst vera búinn að færa þetta í tal við yfirfangavörðinn í Hegningarhúsinu sem hafi neitað en ætlað að athuga þetta betur eftir hátíðina. Orðrétt bókaði Gunnar: „Um lausagæslu þar yrði ekki um að ræða í náinni framtíð hann yrði lokaður inni þar eins og hér og fengi öngva útivist ef úr þessu yrði. Þetta er ég búinn að segja Tryggva og tel ég því þetta útrætt mál. Gunnlaugur á næst að hafa frumkvæðið og álít ég ástæðulaust með öllu að vera hringja í dómarrann eða lögfræðinginn útaf þessu frekar.“¹²³⁴
748. Fimmtudaginn 2. júní 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að [ÓmL] bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu til hans klukkan 18:20.¹²³⁵
749. Dagana 1. til 3. júní 1977 ritaði Guðjón í dagbók sína um að nýi fangavörðurinn væri slæmur á taugum. Hann hafi ekki fengið að fara í bað þar sem Tryggvi Rúnar hafi verið í baði. Ritaði Guðjón um að þetta gengi ekki, Tryggvi færi í bað kvölds og morgna. Þá ritaði hann um að hafa skrifað bróður sínum bréf.¹²³⁶
750. Laugardaginn 4. júní 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðsteinn læknir hafi komið klukkan 10:15 og talað við Tryggva Rúnar, Guðjón og Sævar meðal annarra til klukkan 11:15.¹²³⁷ Klukkan 22:30 var bókað að [ÓmL] bróðir Tryggva Rúnars hafi sótt bréf frá honum.¹²³⁸
751. Þriðjudaginn 7. júní 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við skjólstaðing sinn klukkan 14:10. Bókað var

¹²³¹ Dagbók nr. 6, bls. 269.

¹²³² Dagbók nr. 6, bls. 269–270.

¹²³³ Bls. 2684_I–L.

¹²³⁴ Dagbók nr. 6, bls. 273.

¹²³⁵ Dagbók nr. 6, bls. 276–277.

¹²³⁶ Bls. 2689_A–B.

¹²³⁷ Dagbók nr. 6, bls. 278.

¹²³⁸ Dagbók nr. 6, bls. 279.

að hann hafi farið klukkan 15:05. Bókað var klukkan 14:45 að séra Jón Bjarman hafi komið til viðtals við Guðjón og Sævar. Bókað var að hann hafi farið klukkan 17:10.¹²³⁹

752. Sama dag ritaði Guðjón færslu í dagbók sína um að hafa rætt um hríð við Ara fangavörð um seinagang Geirfinnsmáls og Guðmundarmáls.¹²⁴⁰
753. Miðvikudaginn 8. júní 1977 var bókað í dagbók fangelsisins að [ÓmL] bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu til hans.¹²⁴¹ Ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína þennan dag um æfingar í fangelsisgarðinum, hreyfingarleysið í klefanum og sendingu frá bróður hans sem hafi fært honum meðal annars stílabók.¹²⁴²
754. Guðjón ritaði einnig færslu í dagbók sína þennan dag um að Morgunblaðið hafi sloppið óvart inn á klefa til hans. Velti hann því fyrir sér hvað hann ætti að gera í því máli. Orðrétt ritaði hann: „Gunnlaugur verður vafalaust ævareidur ef þetta vitnast. Leiðrétti Mbl. mál og fór út í 15 mín.“¹²⁴³
755. Dagana 9. til 12. júní ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um æfingar og útiveru í fangelsisgarðinum. Hann ritaði um að fangelsisgangurinn væri að fyllast, en fram til þessa hafi þeir bara verið tveir, hann og Guðjón á klefa númer sex.¹²⁴⁴ Tryggvi Rúnar ritaði um þakklæti sitt til fjölskyldunnar sem hafi staðið með honum á erfiðum tímum. Orðrétt ritaði hann: „Jæja, hvað með það, þá er ekkert við þessum örlögum að gera, sem hefur dunið yfir mig, en ég trúi því samt að það hljóti að koma betri dagar og það sem eftir er, eftir að ég losna út úr þessu máli sem ég er saklaus af. Annars er alveg eins gott að stytta sér lífið.“¹²⁴⁵ Ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa lent upp á kant við fangavörð þegar hann hafi læst hann inni á salerninu. Hann hafi reiðst fangaverðinum sem hafi sagt: „Við gerum það sem okkur sýnist hér.“¹²⁴⁶ Ritaði Tryggvi um að hafa rætt við Gunnar Guðmundsson og kvartað undan fangaverðinum. Ýmislegt hafi gengið á fyrst þegar hann hafi komið inn í fangelsið sem hafi verið verra en þetta, en aðrir tímar væru núna. Vel hafi gengið síðan í janúar og hann ekki þurft að kvarta.¹²⁴⁷
756. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir bréf Gunnars Guðmundssonar, forstöðumanns Síðumúlafangelsisins, dagsett 13. júní 1977, til Jóns Oddssonar, verjanda Sævars. Meðfylgjandi bréfinu var staðfest endurrit úr dagbók fangelsisins með upplýsingum um Sævar með vísan til beiðni Jóns þar um, dagsettri 11. maí 1977. Endurritið tók yfir tímabilið 12. desember 1975 til 5. maí 1977 og bar yfirheitið: „Endurrit úr dagbók fangelsisins að Síðumúla 28, vegna innsetningar, yfirheyrslna og læknisvitjana í sambandi við Sævar Marínó Ciesielski.“¹²⁴⁸

¹²³⁹ Dagbók nr. 6, bls. 281.

¹²⁴⁰ Bls. 2690_B.

¹²⁴¹ Dagbók nr. 6, bls. 282–283.

¹²⁴² Bls. 2690_A–B.

¹²⁴³ Bls. 2690_C.

¹²⁴⁴ Bls. 2690_C.

¹²⁴⁵ Bls. 2692_A.

¹²⁴⁶ Bls. 2692_C.

¹²⁴⁷ Bls. 2692_D.

¹²⁴⁸ Bls. 2693–2718.

757. Þriðjudaginn 14. júní 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að bréf hafi verið sótt frá Guðjóni til Gunnlaugs Briem. Klukkan 15:00 var bókað að séra Jón Bjarman hafi komið til viðtals við Guðjón og Sævar. Bókað var að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi komið klukkan 15:20 og var Sævar færður til viðtals við hann inni á varðstofu í áheyrn Gunnars Guðmundssonar. Bókað var að séra Jón hafi lokið viðtali sínu við Guðjón klukkan 16:30. Var Sævar færður aftur á klefa sinn klukkan 17:35. Bókað var að séra Jón og verjandi Sævars hafi farið klukkan 17:40.¹²⁴⁹ Klukkan 18:30 var bókað um símtal frá Gunnlaugi Briem sem hefði tilkynnt um að Jónas Bjarnason, rannsóknarlögreglumaður, hefði sitt leyfi til að fara með Sævar í ökuferð um kvöldið. Bókað var að klukkan 19:15 hafi Jónas komið ásamt Jóni Oddssyni, verjanda Sævars, og þeir tekið Sævar með sér í ökutúr. Klukkan 20:25 var bókað að þeir hafi komið til baka með Sævar í fangelsið.¹²⁵⁰
758. Miðvikudaginn 15. júní 1977 var orðrétt bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 12:45: „Hringdi Gunnlaugur Briem. Boðaði komu rlm. Magnúsar Magnússonar með bandaríska konsúlinn til að tala við og lagfæra skekkju í áttavita Sævars Ciesielski.“ Klukkan 16:00 var bókað að Hellert hafi komið varðandi mál Guðjóns.¹²⁵¹
759. Fimmtudaginn 16. júní 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að þriðji ritari bandaríska sendiráðsins hafi komið klukkan 10:05 til að ræða við Sævar í áheyrn Magnúsar Magnússonar. Bókað var að ritarinn hafi farið klukkan 10:20. Klukkan 14:25 var bókað að bróðir Sævars hafi komið með sendingu til hans. Klukkan 15:40 var bókað að móðir Sævars hafi komið með sendingu af jógúrt og kaffirjóma til hans. Klukkan 19:25 var bókað að Kristján Hannesson, læknir, hafi komið til að skoða Guðjón og annan fanga. Hann hafi farið klukkan 19:40.¹²⁵²
760. Dagana 13. til 19. júní 1977 ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um æfingar í fangelsisgarðinum og bréfaskriftir til aðstandenda.¹²⁵³ Guðjón ritaði einnig í dagbók sína þessa daga um bókalestur og mikinn svefn. Ritaði hann um að verjandi hans mætti enn ekki ræða við hann í einrúmi.¹²⁵⁴
761. Mánudaginn 20. júní 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sævar hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 10:50. Bókað var að komið hafi verið til baka með hann í fangelsið klukkan 12:10. Klukkan 13:15 var bókað að Sævar hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur. Komið var til baka með Sævar úr sakadómi klukkan 16:45.¹²⁵⁵ Bókað var að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi komið til viðtals við hann milli klukkan 17:20 og 18:00.
762. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína þennan dag, 20. júní 1977, um að Hilmar Ingimundarson hafi komið í heimsókn til hans 20. júní 1977, en það hafi verið eintóm

¹²⁴⁹ Dagbók nr. 7, bls. 1.

¹²⁵⁰ Dagbók nr. 7, bls. 2.

¹²⁵¹ Dagbók nr. 7, bls. 3.

¹²⁵² Dagbók nr. 7, bls. 4–5.

¹²⁵³ Bls. 2718_A–C.

¹²⁵⁴ Bls. 2692_H og 2718_Y–Z.

¹²⁵⁵ Dagbók nr. 7, bls. 8.

leiðindi. Hann hafi stoppað stutt og ekkert haft að segja. Hilmar hafi enn ekki náð í Gunnlaug Briem, sakadómara, vegna beiðni hans um lausagæslu.¹²⁵⁶ Kvartaði Tryggvi undan því að Hilmar væri ekki fljótur að gera það sem skipti hann máli. Orðrétt ritaði hann: „Og eins að beita sér miklu meir því Hilmar hefur sitt vald! Og ekki er það ónýtt ef hann opnar sig, því ég er hafður fyrir rangri sök! 100%! En maður er svo lítið no. og ekki get ég neitt gert nema hafa hann í fararbroddi. Mér líst ekkert á héðan af að ég komist héðan úr Síðumúla fyrr en það er búið að kveða upp dóm í þessum málum sem verður ekki fyrr en í lok september, byrjun október!“ Ritaði Tryggvi Rúnar um fregnir af því að Kristjáni Viðari liði vel fyrir austan á Litla-Hrauni. Orðrétt ritaði hann í því sambandi: „Já, Kristján Viðar bara ánægður og hress, von á 16 árum, það eru nú meiri gæðin. Annars eins og Hilmar sagði, þá er Kristján Viðar búinn að leika mjög mikið á þetta réttarkerfi hér hjá rannsóknarlögreglunni! Ef þetta er í raun raunveruleiki sem hann hefur jatað á sig! Svo hefur hann þvælt þeim til og frá, í þessum málum.“¹²⁵⁷

763. Þriðjudaginn 21. júní 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sævar hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 09:52. Bókað var að komið hafi verið til baka með hann í fangelsið klukkan 12:15.¹²⁵⁸ Var Sævar fluttur aftur í sakadóm klukkan 13:55. Bókað var að séra Jón Bjarman hafi komið klukkan 16:00 til viðtals við Guðjón. Klukkan 17:30 var komið með Sævar úr sakadómi.¹²⁵⁹ Bókað var að Ingvar Kristjánsson geðlæknir hafi komið klukkan 20:05 til viðtals við Guðjón. Var viðtalinu lokið klukkan 21:35.¹²⁶⁰
764. Miðvikudaginn 22. júní 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sævar hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 09:45. Komið var til baka með hann í fangelsið klukkan 12:40. Bókað var að Sævar hafi verið fluttur aftur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 13:45.¹²⁶¹ Klukkan 15:30 var komið með Sævar til baka í fangelsið. Bókað var orðrétt í fangelsisdagbókina klukkan 16:00: „Hringdi Gunnlaugur Briem sakadómari og tjáði mér að Jónas Bjarnason rslm mætti tala við Sævar að vild þegar honum hentaði og fara með hann út í ökuferðir án þess að hafa samband við sig frekar þar um.“¹²⁶²
765. Dómþing sakadóms Reykjavíkur var aftur sett þennan dag, 22. júní 1977, og þá tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu að því er varðar sakargiftir vegna hvarfs Guðmundar Einarssonar. Bókað var að sækjandi málsins væri mættur í dómnum. Þá var bókað að Sævar hafi komið í dóminn klukkan 14:15, ásamt skipuðum verjanda sínum, Jóni Oddssyni.¹²⁶³ Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Dómurinn ákveður að fresta skýrslutöku að sinni.“ Vék Sævar frá klukkan 15:15 og var dómþingi slitið.¹²⁶⁴

¹²⁵⁶ Bls. 2718_I.

¹²⁵⁷ Bls. 2718_J.

¹²⁵⁸ Dagbók nr. 7, bls. 9.

¹²⁵⁹ Dagbók nr. 7, bls. 10.

¹²⁶⁰ Dagbók nr. 7, bls. 11.

¹²⁶¹ Dagbók nr. 7, bls. 11–12.

¹²⁶² Dagbók nr. 7, bls. 12.

¹²⁶³ Bls. 2621.

¹²⁶⁴ Bls. 2622.

766. Fimmtudaginn 23. júní 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðsteinn læknir hafi komið klukkan 08:10 til að skoða Guðjón. Bókað var að hann hafi farið klukkan 08:30.¹²⁶⁵ Klukkan 13:05 var bókað um komu Jóns Oddssonar, verjanda Sævars, til viðtals við hann. Orðrétt var bókað í fangelsisdagbókina: „Kom hrl. Jón Oddsson talar við Ciesielski og af þeim samræðum dattu Rauðhólar út af vinsældalistanum og nýjar gorkúlur tóku að spretta.“ Bókað var að Jón hafi farið klukkan 15:15 og Sævar hafi verið settur á klefa sinn.¹²⁶⁶
767. Föstudaginn 24. júní 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Jón Oddsson, verjandi Sævars hafi komið klukkan 12:45 til viðtals við skjólstaðing sinn. Bókað var að Sævar hafi verið settur á klefa sinn klukkan 13:20. Bókað var að Gunnlaugur Briem hafi hringt klukkan 15:10 og boðað komu Benedikts Blöndal, verjanda Guðjóns. Gat hann þess að þeir mættu ræða einslega í þetta skiptið.¹²⁶⁷
768. Laugardaginn 25. júní 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðsteinn læknir hafi skoðað Tryggva Rúnar meðal annarra fanga milli klukkan 08:00 og 08:30.¹²⁶⁸
769. Sunnudaginn 26. júní 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að [ÓmL] bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu til hans klukkan 20:50.¹²⁶⁹
770. Mánudaginn 27. júní 1977 var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu að því er varðar sakarefni um hvarf Guðmundar Einarssonar. Bókað var að sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari, væri mættur. Klukkan 10:10 var bókað að Einar Gunnar Bollason hafi komið í dóminn sem vitni, ásamt lögmanni sínum, Ingvari Björnssyni. Bókað var að Einar hafi verið áminntur um sannsögli en jafnframt gætt að 89. gr. laga nr. 74/1974. Framburður hans fyrir dómi var í aðalatriðum í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu. Mundi hann eftir því að konan á hæðinni fyrir ofan hafi kvartað undan hávaða og umgangi frá kjallaraíbúðinni að Hamarsbraut 11. Íbúðin hafi verið seld í mars 1974 og hafi Erla flutt út skömmu fyrir afhendingu. Kvaðst Einar hafa tekið dót sem hún hafi skilið eftir í íbúðinni og séð um þrif. Sagðist Einar ekki hafa orðið var við neitt sem bent hafi til þess að átök hafi átt sér stað í íbúðinni. Mundi hann hvorki eftir að hafa séð blóðbletti né ljósleitt lak. Vék Einar frá klukkan 11:20 og var dómþingi slitið.¹²⁷⁰
771. Þriðjudaginn 28. júní 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Guðjón hafi verið færður fram til viðtals við séra Ragnar Fjalar í áheyrn Hellerts.¹²⁷¹ Var Guðjón færður aftur á klefa sinn klukkan 15:30. Bókað var að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi farið inn á klefa til Tryggva Rúnars klukkan 20:00. Bókað var að samtali þeirra hafi lokið klukkan 20:30.¹²⁷²

¹²⁶⁵ Dagbók nr. 7, bls. 13.

¹²⁶⁶ Dagbók nr. 7, bls. 14.

¹²⁶⁷ Dagbók nr. 7, bls. 15–16.

¹²⁶⁸ Dagbók nr. 7, bls. 17.

¹²⁶⁹ Dagbók nr. 7, bls. 18.

¹²⁷⁰ Bls. 2622–2623.

¹²⁷¹ Dagbók nr. 7, bls. 21.

¹²⁷² Dagbók nr. 7, bls. 22.

772. Sama dag var bókað í dagbók vinnuhælisins að Litla-Hrauni að Haraldur Árnason, rannsóknarlögreglumaður hafi komið klukkan 20:25 til að ræða við Kristján Viðar. Bókað var að Haraldur hafi farið klukkan 23:10.¹²⁷³ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um viðtalið.
773. Dagana 21. til 28. júní 1977 ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um útiveru, æfingar og vöntun á sendingum að heiman. Tryggvi ritaði um að Guðsteinn læknir hafi tekið hann af Diazepam en bætt við hálfri Mogadon töflu í staðinn. Þá ritaði hann um loftleysi og mollu í fangaklefanum. Hilmar verjandi hans hafi komið í heimsókn. Orðrétt ritaði Tryggvi Rúnar: „Hilmar ætlar að reyna að ná Gunnlaugi Briem á morgun og láta hann sjá það á hreinu að ég sé hafður fyrir miklu misrétti, viðeigandi það að vera hér í einangrun.“¹²⁷⁴
774. Miðvikudaginn 29. júní 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðjón hafi verið færður fram til viðtals við verjanda sinn, Benedikt Blöndal, klukkan 09:25. Bókað var að Guðjón hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 09:55. Komið var til baka með hann í fangelsið klukkan 12:35 en hann fluttur aftur klukkan 13:27. Klukkan 13:40 var bókað að rannsóknarlögreglumennirnir Jónas Bjarnason og Halldór Sigurðsson hafi komið til að fá Sævar Marinó lánaðan, eins og það var orðað í færslunni. Bókað var að þeir hafi komið til baka með Sævar klukkan 15:00.¹²⁷⁵ Bókað var að [ÓmL] bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu til hans klukkan 18:20; öl, Vikuna og sælgæti. Klukkan 19:10 var bókað að Benedikt Blöndal, verjandi Guðjóns, hafi komið til viðtals við hann. Bókað var að Benedikt hafi farið klukkan 19:45.¹²⁷⁶
775. Sama dag var bókað í dagbók vinnuhælisins að Litla-Hrauni að rannsóknarlögreglan í Reykjavík hafi komið klukkan 11:00 og sótt Kristján Viðar. Bókað var að þeir hafi komið með hann aftur klukkan 13:00.¹²⁷⁷ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um ferðir Kristjáns Viðars.
776. Dagana 29. og 30. júní 1977, ritaði Guðjón færslur í dagbók sína. Réttarhaldið 29. júní hafi verið óheyrrlega þreytandi. Ritaði hann um að Benedikt Blöndal hafi komið til hans um kvöldið og sagt ekkert hafa komið fram. Það væri rétt hjá Benedikt. Orðrétt ritaði Guðjón: „Herra X þykir dularfullur, og vill dómari lítið um hann heyra.“ Í lok færslunnar ritaði hann um að vera að athuga málskjölin sem hann ætlaði að hafa með sér í þinghaldið daginn eftir. Benedikt hafi sagt honum að þau yrðu þá bara tekin af honum.¹²⁷⁸ Ritaði Guðjón um að þurfa að rifja upp heimsókn Erlu Bolladóttur og ummæli hennar um Guðmundarmálið fyrir þinghaldið 1. júlí 1977.¹²⁷⁹
777. Föstudaginn 1. júlí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Guðjón hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 11:00. Bókað var að komið hafi verið

¹²⁷³ Dagbók Litla-Hrauns, DA/34, örsk 1, bls. 134.

¹²⁷⁴ Bls. 2718_K–X.

¹²⁷⁵ Dagbók nr. 7, bls. 23.

¹²⁷⁶ Dagbók nr. 7, bls. 24.

¹²⁷⁷ Dagbók Litla-Hrauns, DA/34, örsk 1, bls. 138.

¹²⁷⁸ Bls. 2723_L.

¹²⁷⁹ Bls. 2723_L.

aftur með hann í fangelsið klukkan 13:00. Bókað var að Jón Oddsson, skipaður verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við hann klukkan 14:40. Bókað var að Jón Oddsson hafi farið klukkan 15:20. Klukkan 15:55 var bókað um komu Hilmars Ingimundarsonar, skipaðs verjanda Tryggva Rúnars, til viðtals við skjólstæðing sinn.¹²⁸⁰

778. Guðjón ritaði orðrétt í dagbók sína þennan dag: „Málið stendur illa fyrir mig. In solidum dómur blasir við. Þó virðist mér dómsforseti hafa ákveðna stefnu í málinu og vill sveigja framburði til samræmis, án tillits til sannleikans. Þó þar sem ég hef ekki nógu miklar upplýsingar get ég fátt fullyrt.“ Ritaði Guðjón um að hætt hafi verið við frekari yfirheyrslur en til umræðu hafi verið hvað honum og Erlu hafi farið á milli á Tröð í janúar eða febrúar 1976.¹²⁸¹
779. Sunnudaginn 3. júlí 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Gunnlaugur Briem hafi hringt klukkan 12:30 og spurt um dvalartíma Erlu Bolladóttur í fangelsinu.¹²⁸²
780. Þriðjudaginn 5. júlí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sævar hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 13:45. Bókað var að komið hafi verið til baka með hann klukkan 17:00.¹²⁸³ Sama dag var bókað í dagbók vinnuhælisins að Litla-Hrauni að Kristján Viðar hafi verið fluttur af rannsóknarlögreglunni til Reykjavíkur klukkan 17:25.¹²⁸⁴
781. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu að því er varðar sakargiftir vegna hvarfs Guðmundar Einarssonar. Bókað var að Erla hafi mætt í dómnum klukkan 16:30 ásamt skipuðum verjanda sínum, Guðmundi Ingva Sigurðssyni. Bókað var að Sævar væri einnig mættur ásamt Jóni Oddssyni, skipuðum verjanda sínum. Bókað var orðrétt í sakadómsbókina: Að beiðni verjanda ákærða Sævars, er eftirfarandi spurning lögð fyrir Erlu. „Hittust ákærði og ákærða að Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974?“ Svar ákærðu: „Já.“ Viku þau frá klukkan 16:40 og var dómþingi slitið.¹²⁸⁵
782. Miðvikudaginn 6. júlí 1977 var orðrétt bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins: „Klukkan 11:10 hringdi Gunnlaugur Briem sakadómari og tjáði mér að enginn mætti hafa samband við Sævar Marinó né Guðjón Skarphéðinsson fram á föstudagskvöld þar með taldir lögfræðingar og prestar. Er þetta vegna samprófunar í málinu. Fangarnir mega ekki vita um þessa ákvörðun.“ Bókað var að Jón Oddsson, skipaður verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við Sævar en þess getið að vegna banns Gunnaugs sakadómarara hafi það ekki verið hægt. Á sama tíma var bókað að bróðir Tryggva Rúnars hafi sótt bréf. Bókað var klukkan 18:33 að Gunnlaugur Briem hafi hringt og tjáð færsluritara, Gunnari Guðmundssyni, að enginn mætti tala við Sævar og Guðjón

¹²⁸⁰ Dagbók nr. 7, bls. 26–27.

¹²⁸¹ Bls. 2723_M.

¹²⁸² Dagbók nr. 7, bls. 29.

¹²⁸³ Dagbók nr. 7, bls. 31.

¹²⁸⁴ Dagbók Litla-Hrauns, DA/34, örsk 1, bls. 150.

¹²⁸⁵ Bls. 2624.

fram á mánudagskvöld. Var þess getið í færslunni að þar með hafi sakadómariinn framlengt tímann fram yfir helgi sem hann hafi ætlað að láta gilda til föstudags.¹²⁸⁶

783. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína á tímabilinu 29. júní 1977 til 6. júlí sama ár. Ritaði hann um æfingar í fangelsisgarðinum, bréfaskriftir og sendingar að heiman. Föstudaginn 1. júlí 1977 ritaði hann um að hafa óskað eftir viðtali við verjanda sinn sem hafi komið seinnipartinn. Ritaði Tryggvi Rúnar um að Hilmar Ingimundarson, verjandi sinn, væri enn ekki búinn að ræða við Gunnlaug Briem en hafi sagst ætla að gera það eftir helgina. Miðvikudaginn 6. júlí sama ár ritaði Tryggvi um að Hilmar hafi sagst enn ekki hafa náð í Gunnlaug. Orðrétt ritaði hann: „Auðvitað var ég sár, því Hilmar virðist ekki hafa neinn áhuga á að koma mér héðan úr þessu greni.“ Hann vissi til þess að Gunnlaugur Briem væri ekki mótfallinn því að hann yrði fluttur í Hegningarhúsið. Orðrétt ritaði hann: „Allavega á ég ekki hér heima núna! Já og þó við myndum bakka aftur til Þorláksmessu 1975, þegar ég lenti inni og var ásakaður um mál sem ég hef hvergi komið nærri! Já og það 100% öruggt. En sannleikurinn skal koma þó seint verði! Og ekki verð það ég sem þarf að svara til saka, heldur öll ljúgvitnin sem á móti mér eru. Kristján Viðar, Albert Klahn, Erla Bolladóttir og þessi [GunJ]: einnig þarf Sævar Marinó að svara því af hverju hann laug mig inn í þetta mál í byrjun! Gefa skýringu. Já, öll skulu þau fá að biðja um grið! Því hefnd er í mínu blóði og á ég eftir að gera upp sakir við þau sem eru búin að eyðileggja fyrir mér alla framtíð! Mitt mannorð fyrir lífstíð. Get ég fyrirgefið svona fólki, nei, aldrei! Ég er búinn að þjást að óþörfu vegna lygaþvættings úr þeim og hann er búinn að eyðileggja fyrir mér allt en ég ætla ekki að gefast upp og hef aldrei ætlað mér enda væri það skrýtið!“ Ritaði hann um áhrif alls þessa á fjölskyldu sína og fjölmiðlaumfjöllunina sem hafi blandað honum inn í Geirfinnsmálið. Orðrétt ritaði hann í framhaldinu: „En við Guðmundarmálinu er ekkert hægt að gera fyrr en þegar ég verð sýknaður af því. Ég er saklaus!“¹²⁸⁷
784. Sama dag, 6. júlí 1977, ritaði Guðjón í dagbók sína um að Gunnar Guðmundsson hafi rætt við hann að hans ósk. Orðrétt ritaði Guðjón: „Hann kemur og segir þá báða hafa hringt G. Briem og B. Steinarsson hvort ég vilji mæta án B. Blöndal. Ég neita. Blöndal ekki væntanl. fyrir helgi. Ég segi H. Bl. ekki minn lögfr. og hann hafi ekki leyfi til að vera þarna. G.G. kemur aftur og segir mig eiga að koma fyrir rétt á mánudag og engar heimsóknir leyfðar þangað til. Þetta líkar mér illa. Bið hann að tala við H. Bl. um málið. Hann neitar því, H. Bl. sé ekki min lögfr. Þá bið ég hann að koma þessu til sr. J. Bjarman að það sé mín ósk að fá að tala við hann á laugardag. G.G. segist skuli gera það, en bendir á að sr. Jón verði að lúta fyrir dómara. Ekki veit ég hver röndóttur er nú á seyði. Það kemur í ljós. Vonandi bara að B. Bl. hlekkist nú ekki á ferðalaginu.“ Ritaði Guðjón um að hafa látið gefa Sævari eina gosflösku í tilefni afmælis.¹²⁸⁸
785. Fimmtudaginn 7. júlí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sigurður Benjamínsson og Jónas Bjarnason frá rannsóknarlögreglu ríkisins hafi farið með Sævar í ökuferð klukkan 14:45, samkvæmt fyrirmælum frá Gunnlaugi Briem,

¹²⁸⁶ Dagbók nr. 7, bls. 32–33.

¹²⁸⁷ Bls. 2718_X og 2723_A–K.

¹²⁸⁸ Bls. 2723_P.

- sakadómara. Bókað var að Gunnlaugur hafi komið áður og talað óformlega við Sævar í áheyrn færsluritara, Gunnars Guðmundssonar. Bókað var að þeir hafi komið með Sævar til baka klukkan 15:48. Rannsóknargögn um ökuferðina liggja ekki fyrir.¹²⁸⁹
786. Föstudaginn 8. júlí 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Gunnlaugur Briem hafi hringt klukkan 11:30 vegna Sævars samkvæmt beiðni þar um.¹²⁹⁰
787. Laugardaginn 9. júlí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að [ÓmL] bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu til hans klukkan 16:35.¹²⁹¹
788. Dagana 7. til 10. júlí 1977 ritaði Guðjón í dagbók sína. Ritaði hann um að Óskar fangavörður hafi ekki viljað langar umræður um kvöldið, allt væri í dauða og djöfli. Velti Guðjón fyrir sér merkingu þess. Orðrétt ritaði hann: „Sp. er skal lík G.f. vera fundið? Þetta veit ég ekki en hef grun um það. Nú er bara að bíða.“ Þá ritaði hann um að bann dómara gildi um séra Jón Bjarman. Sunnudaginn 10. júlí 1977 ritaði Guðjón um að hafa spjallað um stund við Ara fangavörð sem hafi talið lík Geirfinns væri ófundið enn.¹²⁹²
789. Mánudaginn 11. júlí 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sævar hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 09:50. Fimm mínútum síðar var bókað að Guðjón hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur. Bókað var klukkan 10:00 að Gunnlaugur Briem hafi beðið um að flutningur á Guðjóni yrði stöðvaður vegna óvissu um framgang mála. Klukkan 11:00 var bókað að komið hafi verið aftur með Sævar í fangelsið. Bókað var að farið hafi verið aftur með hann í sakadóm klukkan 12:45. Fimm mínútum síðar var bókað að Guðjón hafi verið fluttur á sama stað. Bókað var að komið hafi verið með Guðjón klukkan 15:20.¹²⁹³ Bókað var að komið hafi verið með Sævar í fangelsið klukkan 15:25.¹²⁹⁴
790. Guðjón ritaði í dagbók sína þennan sama dag, 11. júlí 1977, um að hafa verið vakinn í morgunkaffi til að fara í sampröfun, en hún hafi dregist til klukkan 13:00. Orðrétt ritaði Guðjón: „Sakad. sampr. við S.M. til 15:30. Hann er alveg niðurbrotinn og nærri ógjörningur að hafa sampr. með honum. Fátt kom fram markvert. Farið var yfir helstu atriði framb. uns kom að því hvar líkið er. Þá sló úti fyrir S.M. og allt fór á flot.“ Ritaði Guðjón um að vera samprófaður daginn eftir við Erlu klukkan 10:00 sem gæti orðið athyglivert. Sævar hafi beðið um að fara út undir bert loft. Ritaði Guðjón um að hafa samið spurningar fyrir Erlu sem hann þyrfti að bera fyrst undir verjanda sinn, Benedikt Blöndal. Þá yrði hann að hvetja verjandann áfram í ýmsum málum sem að hans mati gengju hægt. Ritaði Guðjón um að Erla yrði væntanlega betur á sig komin en Sævar.¹²⁹⁵
791. Þriðjudaginn 12. júlí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Jón Oddsson, skipaður verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við hann klukkan 09:25.

¹²⁸⁹ Dagbók nr. 7, bls. 33.

¹²⁹⁰ Dagbók nr. 7, bls. 34.

¹²⁹¹ Dagbók nr. 7, bls. 35.

¹²⁹² Bls. 2723_Q-S.

¹²⁹³ Dagbók nr. 7, bls. 37.

¹²⁹⁴ Dagbók nr. 7, bls. 38.

¹²⁹⁵ Bls. 2723_T.

Klukkan 09:45 var bókað að Guðjón hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur. Bókað var klukkan 10:25 að Jón Oddsson hafi farið frá Sævari með punkta um hvar Geirfinni Einarssyni hafi verið komið fyrir, eins og það var orðað í færslunni. Bókað var að komið hafi verið með Guðjón í fangelsið klukkan 12:55. Á sama tíma var bókað að Gunnlaugur Briem hafi hringt og beðið um pláss fyrir Kristján Viðar. Klukkan 15:10 var bókað að komið hafi verið með Kristján Viðar í Síðumúlafangelsið. Bókað var að séra Jón Bjarman hafi komið klukkan 15:45 til viðtals við Guðjón. Klukkan 17:45 var bókað að séra Jón hafi farið með bækur og óhrein föt frá Guðjóni. Var þess getið í sömu færslu að Kristján Viðar hafi verið settur á klefa númer 17.¹²⁹⁶

792. Fyrir liggur vélritað bréf frá Sævari til Gunnlaugs Briem, dómsformanns, dagsett þennan dag 12. júlí 1977. Greindi Sævar frá því að farið hafi verið með lík Geirfinns frá Keflavík eftir Keflavíkurveginum en síðan komið því fyrir á öskuhaugum Hafnarfjarðar. Lýsti Sævar ökuleiðinni að haugunum. Ritaði hann að líkinu hafi verið komið fyrir í kanti við haugana og bíldekk og drasl látið yfir. Of hættusamt hafi verið talið að fara með líkið til Reykjavíkur. Orðrétt ritaði Sævar: „Framburður varðandi Rauðhóla er rangur svo og geymsla á Grettisgötu. Erla nefnir Rauðhólana fyrst í samprófun fyrir ári síðan og gaf mér merki um að tala um stað þar sem við ókum um sumarið 1975.“ Greindi Sævar frá því að Kristján Viðar hafi átt uppástunguna með öskuhaugana og virst þekkja þar til og vitað um hentugan stað. Guðjón hafi ekið bifreiðinni og líkinu verið komið fyrir á stað sem Sævar kvaðst hafa bent Jónasi Bjarnasyni, rannsóknarlögreglumanni, nýverið á. Ritaði Sævar um að Guðjón hafi lagt mikla áherslu á það við sig að skýra ekki frá staðnum þar sem líkið hafi verið falið. Þeir hafi hist á Mokka daginn eftir, 20. nóvember 1974, og þá hafi Guðjón sagt það geta komið honum illa ef hann myndi kjafta frá. Orðrétt ritaði Sævar: „Erla var búin að segja mér að skýra frá Rauðhólunum bæði með miðum sem ég fékk frá henni í Síðumúla og í samprófun í júlí í fyrra. Taldi ég þetta vera samráð hennar og Guðjóns, en ég ímyndaði mér, að þau hefðu mikið samráð meðan Erla var laus og mér gefið það í skyn.“ Ritaði Sævar um að vilja koma þessu á framfæri og veita alla hugsanlega aðstoð við að finna lík Geirfinns.¹²⁹⁷
793. Þennan dag ritaði Guðjón orðrétt í dagbók sína: „Samp. með E.B. gekk vel, hún var ein og virtist halda sig við sannleikann að flestu leyti.“ Ritaði Guðjón um að hafa spjallað við verjanda sinn á eftir. Þá hafi séra Jón Bjarman komið og þeir meðal annars rætt samprófanir og réttarhöld.¹²⁹⁸
794. Miðvikudaginn 13. júlí 1977 bókaði færsluritari í dagbók Síðumúlafangelsisins um símtal sitt við Gunnlaug Briem. Gat hann þess að Gunnlaugur hafi tilkynnt um að hann og meðdómendur hans, Ármann Kristinsson og Haraldur Henryson væru farnir í sumarfrí. Þá hafi Gunnlaugur getið þess að fjórmennigarnir í Guðmundar- og Geirfinnsmálinu, það er Tryggvi Rúnar, Kristján Viðar, Guðjón og Sævar ættu að vera í Síðumúlafangelsi þangað til undirréttardómur myndi falla. Orðrétt var bókað: „Vonlaust væri að ræða það frekar við þá eða hringja út af því. Þessi ákvörðun var

¹²⁹⁶ Dagbók nr. 7, bls. 38–39.

¹²⁹⁷ Bls. 2724.

¹²⁹⁸ Bls. 2724_A.

tekin einróma af dómurinum í gær.“ Orðrétt var bókað í fangelsisdagbókina klukkan 18:15: „Hringdi Gunnlaugur Briem sakadómari og tjáði mér að séra Ragnar Fjalar Lárusson mætti tala við Guðjón tvisvar í mánuði og þá einslega. Jafnframt fer Gunnlaugur þess á leit við prestinn að hann tali ekki um sakamálið við Guðjón og biður okkur að koma því á framfæri við prestinn. Benedikt Blöndal má einnig tala við Guðjón, en hann má alls ekki sýna honum málskjölin. Það sama gildir um hina verjendurna. Allir ofantaldir menn ásamt séra Jóni Bjarman mega tala við sakborninga einslega. Aðrar heimsóknir ekki leyfðar. Ekkert verður talað við sakborninga fyrr en í byrjun september, en ef einhver annar en Sævar vill staðfastlega benda á hvar líkin séu grafin þá á að hafa samband við Jónas Bjarnason hjá RLR.“¹²⁹⁹

795. Þennan dag ritaði Guðjón í dagbók sína um að þurfa að nudda sér í gegnum réttarhléið sem yrði langt en með sama jafnaðargeðinu gengi það. Hann þyrfti að tala við Gunnar Guðmundsson, forstöðumann, það þýddi ekki að bíða með það lengur. Orðrétt ritaði hann: „Taka saman helstu atriði og fara varlega að gamla manningum.“¹³⁰⁰ Ritaði Guðjón hjá sér fjögur minnisatriði, í fyrsta lagi um séra Ragnar Fjalar og viðtöl við hann án áheyrnar, í öðru lagi um dagblöð, í þriðja lagi um blöð sem væru frammi í skáp og honum hafi aldrei verið sagt frá og í fjórða lagi að rangt væri að séra Jón yrði að lúta heimsóknarbanni dómara. Ritaði Guðjón um að hafa rætt við Gunnar sem hafi verið truflaður í miðju samtali og ekki komið aftur. Hann hafi fengið Der Spiegel inn á klefann sem honum hafi borist 13. júní 1977. Ritaði hann um að vont væri ef Gunnar forstöðumaður færi að hringja í Gunnlaug Briem, en þá færi allt í vitleysu.¹³⁰¹ Daginn eftir, 14. júlí 1977, ritaði Guðjón um að hafa gengið frá málum við Gunnar Guðmundsson. Hann hafi fengið öll blöðin sem hafi verið frammi, séra Ragnar Fjalar fengi að koma tvisvar í mánuði án fylgdarmanns, hann fengi að sjá fylgirit Tímans og þá væru læknisferðir sjálfsagðar. Ritaði Guðjón um að gert væri ráð fyrir dvöl hans í Síðumúlafangelsi þar til dómur félli, enginn vissi hvenær það yrði, ef til vill um áramót.¹³⁰²
796. Föstudaginn 15. júlí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Jón Oddsson, skipaður verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við hann klukkan 09:30. Bókað var að Sævar hafi verið færður á klefa sinn aftur klukkan 11:00. Bókað var að séra Ragnar Fjalar hafi komið til viðtals við Guðjón klukkan 14:10. Klukkan 16:35 var bókað að bróðir Sævars hafi komið með teikniblokk og pensil fyrir hann.¹³⁰³
797. Laugardaginn 16. júlí var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 19:45 að [HiL] bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu til hans.¹³⁰⁴
798. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína dagana 8. til 16. júlí 1977 um að Morgunblaðið hjálpaði honum mikið til að drífa sig á fætur. Ritaði hann um gott samtali við Gunnar Guðmundsson sem væri að reyna að fá hann fluttan í Hegningarhúsið, ef hann gæti

¹²⁹⁹ Dagbók nr. 7, bls. 40–41.

¹³⁰⁰ Bls. 2724_A.

¹³⁰¹ Bls. 2724_B.

¹³⁰² Bls. 2724_C.

¹³⁰³ Dagbók nr. 7, bls. 44–45.

¹³⁰⁴ Dagbók nr. 7, bls. 45–46.

það ekki þá gæti það enginn. Tryggvi Rúnar ritaði um útivist og æfingar í garðinum og kvartaði undan því að sumir fangaverðir úthlutuðu honum of stuttum tíma. Hann myndi það framvegis hvað frelsið væri mikils virði í lífinu. Þann 14. júlí 1977 ritaði hann um samtál sitt við Gunnar Guðmundsson sem sagðist vera búinn að leita allra leiða til að fá hann fluttan í Hegningarhúsið, en Gunnlaugur Briem hafi útilokað það. Hann yrði að vera í Síðumúlafangelsinu fram að dómi. Orðrétt ritaði hann: „Ég verð að vera hér á meðan, eða þangað til þessu er lokið fyrir dómi þessu Geirfinnsmáli, og svo dómur í undirrétti og þá verð ég auðvitað sýknaður af dómurunum þeim Gunnlaugi, Ármanni og Haraldi, því ég er saklaus, en þetta getur allt tekið sinn tíma!“¹³⁰⁵ Ritaði Tryggvi um að Gunnar hafi sagt þetta klárast fyrir áramót. Hann yrði að bíða rólegur, enda væri það best fyrir hann sjálfan líkamlega, sálarlega og andlega enda stefndi hann að því að koma eins út eða betri þó tíminn í fangelsinu hafi ekki átt rétt á sér.¹³⁰⁶

799. Mánudaginn 18. júlí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Guðsteinn læknir hafi komið milli klukkan 17:00 og 17:35 og rætt við Tryggva Rúnar meðal annarra. Þá var bókað um komu séra Jóns Bjarmans klukkan 19:50 til viðtals við Guðjón. Bókað var að séra Jón hafi farið klukkan 22:30. Klukkan 23:45 var bókað að [ÓmL] bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu til hans.¹³⁰⁷
800. Guðjón ritaði um viðtal sitt við séra Jón Bjarman sem hafi fært honum litlar fréttir að heiman. Orðrétt ritaði Guðjón: „Segir málið hafa farið allt upp í loft við sampr. hjá Kristjáni Viðari. Hann þá dregið allt til baka áður sagt og nú er allt í hnút.“ Síðar í færslunni ritaði hann orðrétt um samtál sitt við séra Jón: „[HJP] einhvers staðar vitni í G.f.máli. Hvar eða hvers er óljóst. „að ætla mönnum heldur illt en gott.“ sagði hann blessaður.“¹³⁰⁸
801. Miðvikudaginn 20. júlí 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins um komu [ÓmL] bróður Tryggva Rúnars með sendingu til hans klukkan 20:15. Tók hann bréf og óhreinan þvott til baka.¹³⁰⁹
802. Fimmtudaginn 21. júlí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla athugasemd í fangelsisdagbókina þess efnis að Guðsteinn læknir hafi sagt að ekki þyrfti að panta meira af lyfjunum Dianabol 5 sem Tryggvi Rúnar hafi haft undanfarið. Var þess getið að Guðsteinn hafi sagst ætla að stöðva þessa lyfjagjöf um sinn.¹³¹⁰
803. Laugardaginn 23. júlí 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðsteinn læknir hafi rætt við Sævar meðal annars milli klukkan 09:30 og 10:20. Var þess getið að lyfjaskrá hafi verið smávegis breytt. [HiL] bróðir Tryggva Rúnars kom með sendingu til hans klukkan 23:05.¹³¹¹

¹³⁰⁵ Bls. 2724_D.

¹³⁰⁶ Bls. 2724_T-Ö.

¹³⁰⁷ Dagbók nr. 7, bls. 47–48.

¹³⁰⁸ Bls. 2724_E-F.

¹³⁰⁹ Dagbók nr. 7, bls. 49–50.

¹³¹⁰ Dagbók nr. 7, bls. 51–53.

¹³¹¹ Dagbók nr. 7, bls. 56.

804. Mánudaginn 25. júlí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að séra Jón Bjarmann hafi komið til viðtals við Guðjón milli klukkan 14:40 og 15:45.¹³¹²
805. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir bréf séra Jóns Bjarmans til dóms- og kirkjumálaráðuneytisins, dagsett þennan dag. Vísaði hann til bréfs frá 24. september 1976 og óskaði eftir upplýsingum um niðurstöður opinberrar rannsóknar á meintri ótilhlýðilegri harðýðgi við tvo skjólstæðinga hans og umsögn ráðuneytisins um niðurstöðurnar.¹³¹³ Daginn eftir, 28. júlí 1977, barst svarbréf frá ráðuneytinu, undirritað af Jóni Thors, ráðuneytisstjóra. Í bréfinu kom fram að ríkissaksóknari hafi ritað þeim dómara sem hafi farið með rannsókn á kæru um óviðurkvæmilega beitingu agaviðurlaga í fangelsinu og tilkynnt honum að ekki væri krafist frekari aðgerða í málinu af hálfu ákærvaldsins. Áður en ríkissaksóknari hafi tekið þá ákvörðun hafi hann leitað umsagnar ráðuneytisins um rannsóknina. Fram kom að ljósrit af umsögninni sem dagsett var 12. apríl 1977 væri meðfylgjandi.¹³¹⁴ Í umsögn ráðuneytisins var tiltekið að þar sem einangrunarklefa væri ekki til að dreifa í Síðumúlafangelsi þá gerði ráðuneytið ekki athugasemdir við að beitt hefði verið handjárnnum og fótjárnnum með þessum hætti en tók þó fram að aðferðin væri ekki æskileg.
806. Dagana 20. til 28. júlí 1977 ritaði Guðjón í dagbók sína. Verjandi hans kæmi ekki að vitja hans.¹³¹⁵ Laugardaginn 23. júlí 1977 ritaði Guðjón um að vilja svör við ritskoðun Gunnars Marinóssonar á Þjóðviljanum. Þeir hafi spjallað lengi og Gunnar sagt að vegna innra öryggis í húsinu og með tilliti til hans yrði að klippa úr blöðum fréttir um manndráp og þess háttar. Orðrétt ritaði Guðjón: „Hann hafði áhuga á framv. G.f.m. og var óánægður með G. Briem.“¹³¹⁶
807. Föstudaginn 29. júlí 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að séra Ragnar Fjalar hafi komið klukkan 14:10 til viðtals við Guðjón. Klukkan 16:35 var bókað að presturinn hafi farið eftir óþarflega langt viðtal, eins og það var bókað. Var þess getið að hann hafi heimilað að hringt yrði heim til hans ef Guðjón óskaði viðtals.¹³¹⁷ Klukkan 11:35 var bókað að [HiL] bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu til hans, öl, saltstangir, saltmöndlur, tyggigúmmí og Sportblaðið. Rúmum klukkutíma síðar var bókað um komu móður Tryggva Rúnars, [StT] með sendingu til hans með jógúrt, ávöxtum, nammi og íþróttablöðum.¹³¹⁸
808. Dagana 31. júlí 1977 til 16. ágúst 1977¹³¹⁹ var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að ýmsar sendingar til Sævars, Kristjáns Viðars, Guðjóns og Tryggva Rúnars. Fimmtudaginn 4. ágúst 1977 var bókað í fangelsisdagbókina að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við hann milli klukkan 15:00 og 15:40.¹³²⁰

¹³¹² Dagbók nr. 7, bls. 59.

¹³¹³ Bls. 2725.

¹³¹⁴ Bls. 2726.

¹³¹⁵ Bls. 2724_H.

¹³¹⁶ Bls. 2724_I.

¹³¹⁷ Dagbók nr. 7, bls. 62–63.

¹³¹⁸ Dagbók nr. 7, bls. 64.

¹³¹⁹ Dagbók nr. 7, bls. 65–90.

¹³²⁰ Dagbók nr. 7, bls. 72.

Daginn eftir var bókað að Guðjón hafi fengið viðtal við séra Ragnar Fjalar milli klukkan 16:25 og 18:50. Sama dag, 5. ágúst 1977, var bókað að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi komið til viðtals við hann og annan fanga milli klukkan 17:35 og 18:15.¹³²¹ Bókað var í fangelsisdagbókina daginn eftir að Guðsteinn læknir hafi komið milli klukkan 08:00 og 09:30 og rætt við Tryggva Rúnar, Sævar, Kristján Viðar og Guðjón meðal annarra. Var þess getið að lyfjaskrá hafi verið breytt. Sama dag var bókað um heimsókn séra Ragnars Fjalars til Guðjóns milli klukkan 13:13 og 16:25. Var þess sérstaklega getið í bókun að viðtalið hafi verið óþarflega langt. Klukkan 18:00 þennan dag var bókað um símtal frá Gunnlaugi Briem. Orðrétt var bókað: „Hringdi Gunnlaugur Briem og spurðist fyrir um heilsu Sævars Ciesielski, einnig kvað Gunnlaugur að reynt verði að hraða máli Sævars, Kristjáns, Tryggva og Guðjóns eftir sumarfrí.“¹³²² Daginn eftir, 13. ágúst 1977, var bókað að Guðsteinn læknir hafi tekið Sævar, Kristján Viðar og Tryggva Rúnar til viðtals meðal annarra fanga. Sama dag var bókað að Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars, hafi komið til viðtals við milli klukkan 20:10 og 22:00.¹³²³

809. Þriðjudaginn 16. ágúst 1977 var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu að því er varðar sakargiftir um hvarf Guðmundar Einarssonar. Sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari var ekki bókaður mættur. Þá voru verjendur ákærðu ekki heldur viðstaddir. Bókað var að [HJP] hafi komið fyrir dóminn sem vitni klukkan 10:00. Greindi hann frá kynnum sínum af Sævari, Erlu, Kristjáni Viðari og Alberti Klahn.¹³²⁴ Kvaðst hann muna að Sævar hafi einhvern tíma minnst á að láta menn hverfa sem honum hafi verið illa við en það hafi einkum verið Kristján Viðar sem hafi haft orð á því. Komið hafi fyrir að honum og Sævari hafi sinnast og þá hafi Sævar haft á orði að stytta honum aldur. Orðrétt var bókað: „Vitnið telur sig muna, að Sævar Marinó hafi einhvern tíma sagt við það að það skyldi vara sig á, að ekki færi eins fyrir því og Geirfinni. Vitnið kveður þó geta verið, að það hafi verið Kristján Viðar er sagði þetta, því að hann hafi meira og minna verið með slíkar hótanir.“ Kvaðst [HJP] hafa tekið eftir því að eftir mánaðamótin janúar, febrúar 1974 hafi Tryggvi Rúnar forðast að vera með Sævari og Kristjáni Viðari.¹³²⁵ Greindi hann frá því að á sama tíma hafi hann farið með Sævari, Kristjáni Viðari og Alberti að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði. Mundi hann eftir því að ákærðu hafi ekki viljað hleypa honum inn í íbúðina. Kvaðst hann ekki hafa vitað ástæðu þess. Þeir hafi verið með hótanir við hann og kvaðst [HJP] muna eftir því að Kristján Viðar hafi sagt hann mega velja um hvort hann færi sjálfur í bæinn eða þá að Kristján myndi fleygja honum fram af hömrunum fyrir neðan. Kvaðst hann hafa orðið leiður yfir því að fá ekki að fara með inn í íbúðina þar sem honum hafi skilist að eitthvað gróðabrall stæði til. Mundi [HJP] eftir því að Sævar hafi verið handtekinn einhvern tímamann í byrjun febrúar 1974. Greindi hann frá því að hafa flutt inn til Erlu að Hamarsbraut 11 einum til tveimur dögum síðar og búið þar um hálf mánaðar skeið. Kvaðst hann hafa

¹³²¹ Dagbók nr. 7, bls. 74.

¹³²² Dagbók nr. 7, bls. 85.

¹³²³ Dagbók nr. 7, bls. 86.

¹³²⁴ Bls. 2625.

¹³²⁵ Bls. 2626.

dvalið þar í boði Erlu, en Sævar hafi ekki komist að þessu fyrr en eftir á. Erla hafi verið mjög taugaveikluð og taldi hann hana ekki hafa viljað vera eina. Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Óreiða var í íbúðinni og tók vitnið þar fljótlega til. Vitnið kveðst hafa séð blóðbletti í svefnherbergi, sem er inn af stofu. Man vitnið sérstaklega eftir tveimur blóðblettum í gólfteppi. Var annar, sem var nokkuð stór innarlega í herberginu, en hinn, sem var nokkru minni, var nálægt dyrunum fram í stofuna. Vitnið sá einnig blóð víðsvegar um herbergið og er sérstaklega minnisstætt, að það sá blóð á dívani.“¹³²⁶ Kvaðst [HJP] hafa spurt Erlu út í blettina og hún sagt þá vera blóð. Hann hafi þá spurt hana hvort átök hafi orðið inni í íbúðinni en hún neitað því og sagt blóðið hafa komið úr nautakjöti sem Sævar hafi steikt sér. Fannst [HJP] blettirnir hafa verið það stórir að skýring Erlu hafi ekki gengið upp. Taldi hann að átök hafi átt sér stað í íbúðinni. Þá lýsti hann vondri lykt úr ísskápnum en við leit hafi hann fundið tvo taupoka sem hafi verið umbúðir utan af hassi. Algengt hafi verið að sjóða slíkar umbúðir og drekka undan þeim seyðið. Mundi hann eftir því að [HeG] og Erla hafi verið viðstaddar þegar hann sauð umbúðirnar. Tók hann þá eftir því að dökkir blettir hafi verið á umbúðunum og taldi hann þá vera blóð. Kvaðst hann hafa spurt Erlu og hún þá sagt þetta vera nausblóð. Hann og [HeG] hafi drukkið seyðið sem hafi haft áþekk áhrif og hassreykingar. Erla hafi ekki viljað drekka seyðið en reykt hassköggla sem hafi verið eftir í umbúðunum. Hafi Erla spurt þau hvernig þeim fundist að drekka mannsblóð. Erla hafi ekki nefnt úr hverjum blóðið hafi verið en eftir að Guðmundarmálið hafi komist upp hafi hún sagt vitninu og fleirum að blóðið hafi verið úr Guðmundi.¹³²⁷ Kvaðst [HJP] hafa þrifið íbúðina ásamt Erlu, meðal annars blóð. Ekki hafi verið unnt að hreinsa upp blóðið úr teppinu og dívaninum þar sem það hafi verið storknað. Kvaðst hann hafa aðstoðað Erlu við að flytja frá Hamarsbraut 11 og mundi hann ekki eftir því að dívaninn hafi verið fluttur með. Gat hann ekki lýst dívaninum öðruvísi en svo að hann hafi verið mjór. Teppi hafi verið sett yfir hann til að hylja blóðið. Greindi [HJP] frá því að hann hafi dvalið heima hjá Kristjáni Viðari um hálfsmánaðarskeið sumarið 1975. Mundi hann eftir því að í eitt sinn þegar hann og Kristján Viðar hafi setið að drykkju hafi Kristján farið að ræða Geirfinnsmálið. Hafi Kristján sagst vita allt um málið. Kvaðst [HJP] hafa spurt Kristján hvers vegna hann færi ekki fram með upplýsingarnar þar sem hálf milljón króna væri í boði. Kristján Viðar hafi þá sagt að of góðir vinir sínir væru viðriðnir málið og hann vildi ekki koma upp um þá. Kvaðst [HJP] hafa verið vantrúaður á það sem Kristján Viðar hafi sagt. Greindi hann næst frá því að seint um haustið 1974 eða 1975 hafi Sævar látið hann fá úr til að setja í pant. Hann hafi vantað peninga og þar sem Sævar hafi skuldað honum hafi hann farið fram á það við Sævar að hann léti sig fá eitthvað í þessu skyni. Sævar hafi verið mjög tregur til að láta úrið af hendi og kvaðst [HJP] ekki vita af hvaða ástæðu. Kvaðst hann vera á því að Sævar hafi verið búinn að eiga úrið lengi.¹³²⁸ Lýsti hann úrinu sem karlmannsúri úr stáli, í meðallagi stóru, með dökkri skífu og án tölustafa. Úrið hafi verið með mjög breiðri svartri ól með málmtökkum. Sagðist [HJP] hafa látið sjómann fá úrið í pant fyrir andvirði einnar áfengisflösku. Úrið hafi aldrei

¹³²⁶ Bls. 2627.

¹³²⁷ Bls. 2628.

¹³²⁸ Bls. 2629.

verið leyst út og vissi hann ekki hvað hafi orðið af því. Bókað var að [HJP] hafi unnið drengskaparheit að framburði sínum eftir lögmæltan undirbúning. Vék hann frá klukkan 12:25 og var dómþingi slitið.¹³²⁹

810. Fyrir liggur bréf frá Gunnlaugi Briem til Arnar Höskuldssonar, deildarstjóra, dagsett sama dag, 16. ágúst 1977, ásamt endurriti af framburði Sævars frá 29. mars 1977 og framburði Kristjáns Viðars frá 13. maí 1977. Óskaði Gunnlaugur þess að Örn léti sakadómi Reykjavíkur í té greinargerð um þær ásanir sem fram komu í framburðunum á hendur honum, rannsóknarlögreglumönnum og fangavörðum.¹³³⁰
811. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir bréf Gunnlaugs til rannsóknarlögreglu ríkisins, dagsett sama dag, ásamt endurriti af dómsyfirheyrslu yfir [HJP]. Óskaði Gunnlaugur þess að rækileg rannsókn færi fram á því sem fram hafi komið við yfirheyrsluna og reynt yrði að staðreyna það eftir föngum. Taldi Gunnlaugur upp fjögur atriði sem hann óskaði sérstaklega rannsókna á. Í fyrsta lagi að Erla Bolladóttir og [HeG] yrðu yfirheyrðar um framburð [HJP], í öðru lagi að reynt yrði að hafa uppi á dítvaninum sem hann hafi greint frá og hafi verið að Hamarsbraut 11, í þriðja lagi að Albert Klahn yrði yfirheyrður út af ferð [HJP] að Hamarsbraut 11 um mánaðamótin janúar, febrúar 1974 þegar honum hafi verið meinað að koma þangað inn og í fjórða lagi að rannsakað yrði hvað hafi orðið af úrinu og reynt að ganga úr skugga um hvort það gæti hafa verið í eigu Guðmundar eða Geirfinns.¹³³¹
812. Miðvikudaginn 17. ágúst 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Jón Thors, deildarstjóri dómsmálaráðuneytisins, hafi hringt klukkan 09:30 og spurt hvernig andlegri þjónustu væri háttað við Guðjón. Var þess getið að séra Jón Bjarman kæmi hvern þriðjudag í um hálf tíma í senn til viðtals við Guðjón. Þá hefði séra Ragnar Fjalar leyfi frá Gunnlaugi Briem til að koma tvisvar sinnum í mánuði til viðtals við Guðjón. Hann hafi gert það en hagað sínum heimsóknum þannig að hann hafi komið nær vikulega og í óhóflegan tíma í senn. Bókað var að séra Ragnar Fjalar hafi nú þegar notað viðtalsheimild sína fyrir ágústmánuð. Var þess getið að Jón Thors hafi sagt móður Guðjóns vera sífellt að hringja vegna þessarar andlegu þjónustu og nú síðast hafi hún hringt í Ólaf Jóhannesson, dómsmálaráðherra, vegna málsins. Bókað var í fangelsisdagbókina að Jón Thors vildi gera einhverjar ráðstafanir. Gat færsluritari þess að hann hafi fallist á það með Jóni að ef leitað yrði eftir viðtali yrði það heimilað í skjóli þess að fangelsisprestur væri fjarverandi, en tíminn yrði takmarkaður við hálf tíma.¹³³² Klukkan 14:35 var bókað að Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars, hafi komið til viðtals við hann inn á klefa númer 17. Bókað var að Páll hafi farið frá Kristjáni Viðari klukkan 15.¹³³³
813. Fyrir liggur skýrsla rannsóknarlögreglu ríkisins um yfirheyrslu yfir Alberti Klahn Skaftasyni, lyftarastjóra, þennan dag. Bókað var að tilefni yfirheyrslunnar væri framburður [HJP] fyrir sakadómi daginn áður. Bókað var eftir Alberti þar sem hann

¹³²⁹ Bls. 2630.

¹³³⁰ Bls. 2727.

¹³³¹ Bls. 2728.

¹³³² Dagbók nr. 7, bls. 91.

¹³³³ Dagbók nr. 7, bls. 92.

rakti framburð [HJP] um ökuferð í bifreið til Hafnarfjarðar þar sem [HJP] hafi verið meinuð innganga að Hamarsbraut 11. Kvaðst Albert alls ekki muna eftir þessu atviki en vildi þó ekki rengja frásögn [HJP]. Þetta gæti hafa átt sér stað þótt hann myndi ekki eftir því. Sagði Albert það með öllu útilokað að bifreiðin hafi verið jeppabifreið því hann hafi aldrei ekið slíkri bifreið í borginni eða nágrenni hennar. Kvaðst Albert muna eftir einu tilviki þar sem hann og [HJP] hafi verið staddir heima hjá Erlu að Hamarsbraut 11. Vildi hann ekki fullyrða hvenær, en sagði ekki ósennilegt að það hafi verið í febrúar 1974 og tengdi Albert það við minningu um að Sævar hafi setið í fangelsi á þeim tíma. Í íbúðinni hafi verið hann, [HJP], Erla, [HeG] og Kristján Viðar. Sagði Albert þetta hafa verið um nótt og hélt hann að það hafi verið helgi og þau hafi verið að koma af skemmtistað. Pokar utan af hassi hafi verið soðnir og þau hafi öll drukkið seyðið af þeim. Greindi Albert frá því að á pokunum hafi verið einhverjir dökkir blettir sem hann hafi talið vera hassolíu, en hafi getað verið eitthvað annað. Minnti hann að þau hafi verið þarna öll fram undir morgun en þó myndi hann það ekki svo glögg. Mundi hann ekki eftir því að Erla eða einhver annar hafi haft orð á blóði í tengslum við drykkjuna. Greindi Albert frá því að sumarið 1976 hafi [HJP] sagt honum að Kristján Viðar hafi spurt hann að því hvernig blóðteið hafi smakkast. Kvaðst Albert ekki geta borið um sannleiksgildi þessara orða.¹³³⁴

814. Sama dag, 17. ágúst 1976, var tekin skýrsla af [HeG] sem vitni á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins. Var tilefni yfirheyrslunnar bókað sem framburður [HJP] fyrir sakadómi Reykjavíkur. Bókað var að henni hafi verið kynntur framburður hans að því er hana snerti. Bókað var að [HeG] hafi sagt það rétt sem [HJP] hafi sagt varðandi það að hún hafi farið með honum heim til Erlu að Hamarsbraut 11. Kvaðst hún ekki geta með nokkru móti munað hvenær, en þetta hafi verið á virkum degi. Minnti hana að þau þrjú hafi verið að skemmta sér í samkomuhúsinu Röðli og farið þaðan beint heim til Erlu. Kvaðst [HeG] hafa verið töluvert mikið undir áfengisáhrifum og muna því óljóst eftir atvikum. Vildi hún taka það fram að hún hafi alls ekki munað eftir þessu fyrr en [HJP] hafi minnst á heimsóknina við hana haustið 1976. Þau hafi drukkið eitthvað sem hafi allavega ekki verið venjulegt áfengi. Orðrétt var bókað: „Ekki man ég eftir neinum blóðblettum í íbúð Erlu, en þeir geta vel hafa verið þar, þó ég muni ekki eftir þeim, eða hafi ekki tekið eftir þeim.“ Þá mundi hún ekki eftir neinum pokum undan hassi sem hafi verið soðnir en sagði það vel geta verið að drykkurinn hafi verið slíkt soð. Mundi hún ekki mikið eftir húsgögnum í íbúðinni en mundi eftir legubekk eða dívan í herbergi inn af stofunni þar sem einnig hafi verið eldunaraðstaða. Varðandi framburð [HJP] um að Erla hafi spurt hvernig þeim þætti að drekka mannsblóð, þá rámaði [HeG] í að Erla hafi sagt eitthvað slíkt. Orðrétt var bókað í skýrsluna: „Þó vil ég ekkert um þetta fullyrða, því eftir þessu mundi ég heldur ekki fyrr en [HJP] fór að tala við mig um það.“ Mundi hún það greinilega að henni og [HJP] hafi boðið við drykknum og átt í vandræðum með að drekka hann. Áhrifin hafi verið svipuð og af hassreykingum. Í lok skýrslunnar tók [HeG] það fram að á þessum

¹³³⁴ Bls. 2729–2730.

tíma hafi hún verið æði oft undir áhrifum áfengis eða fíkniefna og ætti því mjög erfitt með að tímasetja hluti eða skýra nákvæmlega frá atvikum.¹³³⁵

815. Fimmtudaginn 18. ágúst 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sævar hafi verið færður í hornið klukkan 14:37 til viðtals við Högna Einarsson, rannsóknarlögreglumann. Orðrétt var bókað í fangelsisdagbókina: „A.T.H. Högni Einarsson og Eggert Bjarnason, Sigurbjörn Víðir mega tala við Sævar Ciesielski, leyfi frá Gunnlaugi B. og Haraldi Henryssyni. Þetta er haft eftir viðtali við Eggert Bjarnason.“ Klukkan 15:00 var bókað að Sævar hafi verið færður á klefa sinn. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir. Klukkan 15:13 var bókað að hringt hafi verið í Gunnlaug Briem til að afla staðfestingar á heimildum Eggerts, Sigurbjörns Víðis og Högna til að ræða við Sævar. Á sama tíma var orðrétt bókað: „Sævar Ciesielski vill láta bóka eftir sér þetta að hann neitar að tala við þá Eggert Bjarnason, Högna Einarsson og Sigurbjörn Víði Eggertsson.“ Klukkan 18:15 var bókað að Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars, hafi farið inn á klefa til hans með strigaskó til mátunar. Bókað var klukkan 19:05 að Högni hafi tekið Sævar til viðtals með hans vilja. Bókað var að Páll Arnór hafi farið frá Kristjáni Viðari klukkan 19:37. Klukkan 19:40 var bókað að Sævar hafi verið færður á klefa sinn eftir viðtal við Högna sem hann hafi áður verið búinn að neita að tala við, eins og það var orðað í færslunni. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir. Bókað var að [IrF] amma Kristjáns Viðars hafi komið með ávexti og kökur til hans klukkan 22:50.¹³³⁶
816. Þennan dag var Erla yfirheyrð sem vitni á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins milli klukkan 10:20 og 11:55. Bókað var að tilefni yfirheyrslunnar væri framburður [HJP] fyrir sakadómi Reykjavíkur. Bókað var að henni hafi verið kynntur framburðurinn. Sagði Erla það alrangt að [HJP] hafi búið heima hjá henni að Hamarsbraut 11, hann hafi gist nótt og nótt. Rétt væri að hún hafi verið taugaveikluð og það hafi væntanlega verið vegna þess að henni hafi verið illa við að vera ein. Mundi Erla ekki til þess að sérstök óreiða hafi verið í íbúðinni eða að [HJP] hafi tekið þar til. Kvaðst hún ekki muna eftir blóðblettum sem hann hafi sagst hafa séð í gólfteppi í svefnherberginu. Sagðist Erla hafa hitt [HJP] einhvern tímann fyrrihluta ársins 1976 og þá hafi hann farið að tala um þessa blóðbletti. Greindi Erla frá því að hana hafi þá rámað í að hann hafi talað um blettina snemma árs 1974, en ekki hugsað meira um það. Kvaðst Erla nokkuð viss um að engir blóðblettir hafi verið á dívaninum. Erla sagðist hafa átt dívanin og hafa flutt hann með sér milli íbúða þar til hún og Sævar hafi farið til Kaupmannahafnar í lok árs 1974, en þá hafi Sævar komið honum í geymslu. Kvaðst Erla ekki vita hvað hafi orðið af honum.¹³³⁷ Sagði Erla það ekki allskostar rétt að [HJP] hafi komið með [HeG] að Hamarsbraut 11 og þau hafi drukkið seyði af hassumbúðum. Greindi Erla frá því þegar hún hafi boðið [HJP] og öðrum manni í íbúðina þegar Sævar hafi verið í fangelsi. [HJP] hafi dvalið yfir nóttina og talað mikið um að Sævar hlyti að eiga mikla peninga eða hass falið í íbúðinni. Hann hafi leitað um allt en einungis fundið strigagrisjur sem hafi verið umbúðir utan af hassi. Hann hafi

¹³³⁵ Bls. 2731–2732.

¹³³⁶ Dagbók nr. 7, bls. 93–94.

¹³³⁷ Bls. 2733.

soðið grisjurnar og drukkið seyðið. Greindi Erla frá öðru tilviki þar sem [HJP] hafi verið gestkomandi að Hamarsbraut 11 ásamt [HeG], Alberti Klahn og öðrum manni. Sagði hún áfengi hafa verið haft um hönd, en ekkert hasste hafi verið drukkið. Sagði Erla að rauðleitir blettir hafi verið á umbúðunum utan af hassinu sem hafi verið svokallað rautt Líbanonhass. Blettirnir hafi verið olía sem hafi runnið úr hassinu. Tók Erla það fram að hún myndi ekki til þess að hafa sagt við [HJP] eða nokkurn annan að blettirnir hafi verið blóðblettir og hvað þá blóð úr Guðmundi Einarssyni.¹³³⁸

817. Föstudaginn 19. ágúst 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að séra Ragnar Fjalar hafi komið til viðtals við Guðjón milli klukkan 13:55 og 14:40.¹³³⁹ Daginn eftir var bókað að Guðsteinn læknir hafi komið milli klukkan 08:00 og 09:20 til viðtals við Kristján Viðar, Sævar, Guðjón og Tryggva Rúnar. Þá var bókað að [ÓmL] bróðir Tryggva Rúnars hafi sótt tvö bréf og óhreinan þvott klukkan 22:15. Sunnudaginn 21. ágúst 1977 var bókað tvisvar um komu [ÓmL] bróður Tryggva Rúnars með sendingar til hans.¹³⁴⁰
818. Laugardaginn 20. ágúst 1977, var [ISs], sjómaður, yfirheyrður sem vitni af rannsóknarlögreglu ríkisins á lögreglustöðinni á Patreksfirði milli klukkan 03:50 og 04:55. Tilefni yfirheyrslunnar var bókað sem framburður [HJP] fyrir sakadómi Reykjavíkur um að hann hafi látið vitnið fá armbandsúr seint á árinu 1975 en fengið í staðinn ríflega andvirði einnar áfengisflösku. Úrið kvaðst [HJP] hafa fengið hjá Sævari. Sagði [ISs] að framburður [HJP] væri ekki réttur. Aftur á móti hafi hann fengið armbandsúr hjá Sævari vorið 1975 sem tryggingu fyrir peningaláni sem hann hafi veitt honum. Sagði [ISs] að [HJP] hafi verið viðstaddur þegar Sævar hafi afhent honum úrið. Um verslunarmannahelgina sama ár hafi Sævar viljað fá úrið til baka en boðið honum annað í staðinn. Lýsti hann úrinu sem hann hafði fengið um vorið sem stálúri með hringlaga kassa og ljósri skífu, ekki sjálftrekkjandi og með breiðri, svartri leðuról með stállituðum málmbólum. Minnti [ISs] að Sævar hafi sagt að úrið hafi áður verið í eigu [SkT] læknis. Greindi vitnið frá því að Sævar hafi örugglega verið með úrið á sér í Danmörku í desember 1974. Minnti hann að Sævar hafi einnig verið með úrið í september 1974, en þó vildi hann ekki fullyrða það. Seinna armbandsúrið hafi verið allt öðruvísi, gullitað með ferhyrnum kassa og brúnni, breiðri ól.¹³⁴¹
819. Mánudaginn 22. ágúst 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Högni hafi komið klukkan 21:15 og tekið Sævar til viðtals. Bókað var að Högni hafi farið klukkan 21:40. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir önnur en samantektarskýrsla dagsett 22. ágúst 1977, rituð af Högna þar sem fram kemur að hann hafi farið að Lambhól við Starhaga til að athuga hvort þar væri að finna dívan sem hafi tilheyrt búslóð Erlu og Sævars að Hamarsbraut 11. Fram kom að Sævar hafi greint honum frá því að hafa flutt dívaninn ásamt annarri búslóð að Lambhól þegar [RafG] hafi búið þar

¹³³⁸ Bls. 2734.

¹³³⁹ Dagbók nr. 7, bls. 94–95.

¹³⁴⁰ Dagbók nr. 7, bls. 96–97.

¹³⁴¹ Bls. 2738–2739.

en nú væri hann búsettur í Svíþjóð. Bókaði Högni í skýrsluna að hann hafi athugað allt dót í geymslunum og væri þess fullviss að dívaninn væri ekki þar.¹³⁴²

820. Fyrir liggur samantektarskýrsla, dagsett sama dag, rituð af Eggerti um afdrif dívansins. Fram kom að reynt hafi verið að hafa uppi á húsráðendum að Lambhóli þegar dívaninn var fluttur þangað, en án árangurs. Vísað var til framburðar Sævars í viðtölum hans við Högna Einarsson.¹³⁴³ Fyrir liggur önnur samantektarskýrsla dagsett þennan dag, rituð af Eggerti um lán á armbandsúri sömu tegundar og það sem Guðmundur Einarsson hafi verið með þegar hann hvarf. Bókuð var lýsingin á úrinu sem var af tegundinni Pierpoint. Fram kom að foreldrum Guðmundar hafi borið saman um að úrið væri alveg eins og úr sonar þeirra, nema á því hafi ekki verið leðuról heldur teygjanleg málmfesti.¹³⁴⁴
821. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir greinargerð Arnar Höskuldssonar til Gunnlaugs Briem, sakadómara, um ásakanir Sævars og Kristjáns Viðars á hendur honum, lögreglumönnum og fangavörðum, dagsett þennan dag 22. ágúst 1977. Ritaði Örn um að geta ekki tjáð sig um framferði fangavarða í Síðumúlafangelsi en benti á að illmögulegt væri að beita mann harðræði innan fangelsisins vegna þess hve hljóðbært þar væri. Um framburð Kristjáns Viðars um stapp á þaki fangelsisins skýrði Örn svo frá að fangaverðir hafi heyrt hljóð líkt og gengið væri á þaki hússins. Farið hafi verið upp á þak en þar hafi ekkert fundist. Eina skýringin hafi virst vera sú að vindur hafi haft þessi áhrif en töluvert rok hafi verið úti. Greindi Örn frá því að Sigurbjörn Víðir og Eggert hafi heyrt þennan umgang, en Eggert hafi verið að yfirheyra Kristján Viðar í hornherbergi. Orðrétt var ritað í framhaldinu: „Sævar Marinó reyndi í þinghaldi hinn 11. janúar að bera fyrir sig að hann hefði verið þvingaður til þess að játa á sig sakir í „Guðmundarmálinu“. Ég tók ekkert mark á framburði hans þar sem ég vissi betur, en ég var viðstaddur þegar hann skýrði fyrst frá og svo var einnig hans réttargæslumaður Jón Oddsson hrl. og á honum að vera manna best kunnugt um að framburður Sævars er rangur.“ Ritaði Örn um að bera fullkomið traust til lögreglumannanna og hafa enga ástæðu til að ætla að þeir hafi ekki gætt settra reglna við yfirheyrslur. Þótti honum lögreglumennirnir hafa dekrað um of við sökunauta þar sem þeir hafi verið hlaupandi í fangelsið jafnt á nóttu sem degi því mjög mikið hafi verið um að sökunautar hafi látið hringja í þá. Orðrétt ritaði Örn: „Það er fjarstæða að Kristján hafi fengið nöfn fjórmenninganna uppgefin hjá lögreglumönnum. Reynslan af tilburðum Sævars í „Guðmundarmálinu“ var lexía sem hefði komið í veg fyrir alla slíka óvarfærni.“ Lýsti Örn þeirri skoðun sinni að Kristján hafi fljótlega skammast sín fyrir hinar röngu sakargiftir og sé því að leita leiða sér til varnar í broti sem honum hafi fundist alvarlegt líkt og fleirum. Ritaði Örn í lokin um að framburðir Sævars og Kristjáns Viðars væru rangir og kynnu að skýrast af illvilja þeirra í garð lögreglumanna og fangavarða.¹³⁴⁵
822. Þriðjudaginn 23. ágúst 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Högni hafi farið inn á klefa númer þrjú til viðtals við Sævar klukkan 15:40. Bókað var að

¹³⁴² Bls. 2740.

¹³⁴³ Bls. 2741.

¹³⁴⁴ Bls. 2742.

¹³⁴⁵ Bls. 2743–2744.

Högni hafi komið fram klukkan 16:00.¹³⁴⁶ Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir önnur en samantektarskýrsla rituð af Högna. Fram kom að tilgangur vitjunarinnar hafi verið að spyrja Sævar um skipti á úrum. Greindi Sævar frá því að hafa verið viðstaddur þegar [ISs] sjómaður hafi lánað [HJÞ] peninga og tekið armbandsúr í pant. Aðspurður hvort hann hafi átt úr á þessum tíma kvaðst Sævar hafa haft undir höndum úr sem hann hafi stolið en Eggert Bjarnason, rannsóknarlögreglumáður, hafi tekið af honum í desember 1975 þegar hann hafi verið handtekinn.¹³⁴⁷

823. Fyrir liggur skýrsla dagsett þennan dag um yfirheyrslu yfir Erlu Bolladóttur sem vitni á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins. Var tilefni yfirheyrslunnar bókað sem armbandsúraeign Sævars. Greindi Erla frá armbandsúri sem Sævar hafi átt á tímabilinu mars til ágúst 1974. Lýsti hún úrviðskiptum Sævars og [ISs].¹³⁴⁸
824. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir samantektarskýrsla rituð af Högna og dagsett 24. ágúst 1977. Fram kom að haft hafi verið samband við [ÓSt] sem hafi flutt að Lambhóli við Starhaga þegar [RafG] hafi flutt þaðan. Minntist hann þess ekki að hafa séð dívan í hvorugri geymslunni.¹³⁴⁹ Fyrir liggur önnur samantektarskýrsla dagsett þennan dag, rituð af Sigurbirni Víði, um símtal við [ÁM] um armbandsúr í fórum Sævars. Fram kom að hann hafi verið viðstaddur úrskipti Sævars og [ISs] í byrjun ágústmánaðar 1974. Kvaðst hann viss um að úr Sævars hafi verið gullúr af gerðinni Pierpoint með dagatali og tölusettri skífu.¹³⁵⁰
825. Fimmtudaginn 25. ágúst 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við hann klukkan 15:30. Fór viðtalið fram í áheyrn varðstjóra.¹³⁵¹ Daginn eftir var bókað að farið hafi verið með Sævar og Tryggva Rúnar til augnlæknis og þess getið að þeir þyrftu báðir. Bókað var að Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars, hafi farið inn á klefa til hans klukkan 14:15. Bókað var að séra Ragnar Fjalar hafi komið til viðtals við Guðjón milli klukkan 16:30 og 17:20. Þá var bókað að móðir Sævars hafi komið með sendingu og hreinan þvott til hans.¹³⁵²
826. Laugardaginn 27. ágúst 1977 var bókað í fangelsisdagbókina að Guðsteinn læknir hafi rætt við Tryggva Rúnar, Kristján Viðar og Sævar meðal annarra milli klukkan 09:45 og 10:30. Vísað var til lyfjaskrár. Bókað var að [ÓmL] bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu til hans klukkan 21:30.¹³⁵³
827. Þriðjudaginn 30. ágúst 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sævar hafi verið færður fram til viðtals við Jón Oddsson, verjanda sinn, klukkan 15:55. Bókað var að Sævar hafi verið færður á klefa sinn klukkan 17:10.¹³⁵⁴

¹³⁴⁶ Dagbók nr. 7, bls. 99.

¹³⁴⁷ Bls. 2745.

¹³⁴⁸ Bls. 2746–2747.

¹³⁴⁹ Bls. 2748.

¹³⁵⁰ Bls. 2749.

¹³⁵¹ Dagbók nr. 7, bls. 102.

¹³⁵² Dagbók nr. 7, bls. 104.

¹³⁵³ Dagbók nr. 7, bls. 105.

¹³⁵⁴ Dagbók nr. 7, bls. 108.

828. Þennan dag var dómþing sakadóms Barðastrandarsýslu sett og tekið fyrir að yfirheyra [ISs] að beiðni rannsóknarlögreglu ríkisins. Staðfesti hann skýrslu sína fyrir dómi og vann eið að framburði sínum.¹³⁵⁵
829. Miðvikudaginn 31. ágúst 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við hann milli klukkan 15:45 og 16:45. Klukkan 19:40 var bókað að Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars, hafi komið til viðtals við hann. Bókað var að Kristján Viðar hafi verið færður á klefa sinn klukkan 22:30.¹³⁵⁶
830. Dagana 28. júlí 1977 til 31. ágúst 1977 ritaði Guðjón í dagbók sína um fjarveru verjanda síns, Benedikts Blöndal, bókalestur og sendingu úr sakadómi Reykjavíkur með bréfum frá aðstandendum og skákblaði frá Grétari Sæmundssyni, rannsóknarlögreglumanni. Ritaði hann um að Guðsteinn læknir hafi minnkað skammtinn af Valíum niður í sex millígrömm og Diazepam skammtinn um tvö millígrömm. Mánudaginn 8. ágúst ritaði hann um samtali við Gunnar Marinósson sem hafi greint honum frá ákvörðun Gunnlaugs Briem frá 13. júlí um að Benedikt Blöndal mætti ekki koma í fangelsið með málskjöl. Ritaði Guðjón um að þessar fréttir hafi komið honum á óvart. Orðrétt ritaði Guðjón: „Málskjöl sagði hann að ákærðu fengju aldrei að sjá. Sp. hvort ég veit hvar G.f. er? Sv. Á Puerto Rico.“ Miðvikudaginn 24. ágúst 1977 ritaði Guðjón orðrétt í dagbókina: „Ég held ég sé alveg að gleymast hér í dýflissunni. Það verður víst lítið við því gert.“¹³⁵⁷
831. Dagana 14. til 31. ágúst 1977 ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um að hafa ekki ritað í hana síðan 16. júlí. Ritaði hann um að hafa stoppað allri lyfjainntöku 21. júlí nema svefnlyfjum fyrir nóttina. Orðrétt ritaði hann: „[V]ar það svo sannarlega þess virði fyrir líkama og sál og hugsun enda er ég líka allt annar og betri maður síðan ég hætti. P.s. Ég varð auðvitað að taka eitthvað fyrir því ég vissi að viljinn hjá mér væri ekki nóg, því það er mikið átak að vera hér saklaus og geta útilokað það eins og ekkert sé.“¹³⁵⁸
832. Fimmtudaginn 1. september 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við hann klukkan 13:40. Bókað var að Sævar hafi verið færður á klefa sinn klukkan 15:40. Bókað var í fangelsisdagbókina að Benedikt Blöndal, verjandi Guðjóns, hafi komið klukkan 18:00 til viðtals við skjólstæðing sinn. Fór Benedikt klukkan 19:15 og boðaði komu sína morguninn eftir og eitthvað næstu daga.¹³⁵⁹ Daginn eftir var bókað um komu Benedikts til Guðjóns milli klukkan 10:00 og 10:30. Bókað var að séra Ragnar Fjalar hafi komið til viðtals við Guðjón klukkan 14:35. Laugardaginn 3. september 1977 var bókað í fangelsisdagbókina að Benedikt Blöndal, verjandi Guðjóns, hafi komið til viðtals við hann klukkan 13:45. Bókað var að Guðjón hafi verið færður á klefa sinn

¹³⁵⁵ Bls. 2750–2754.

¹³⁵⁶ Dagbók nr. 7, bls. 109–110.

¹³⁵⁷ Bls. 2755_A–Ö.

¹³⁵⁸ Bls. 2755_AA–AD.

¹³⁵⁹ Dagbók nr. 7, bls. 110–111.

- klukkan 16:00.¹³⁶⁰ Daginn eftir, 4. september 1977, var bókað að Sævar hafi verið færður fram til viðtals við Jón Oddsson, verjanda sinn, klukkan 15:00. Var hann færður aftur á klefa sinn klukkan 16:05.¹³⁶¹
833. Mánudaginn 5. september 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Gunnlaugur Sigurðsson, rannsóknarlögreglumaður, hafi sótt bréf frá Sævari til Gunnlaugs Briem, sakadómara. Bókað var að [ISv] hafi komið með krækiber fyrir Kristján Viðar.¹³⁶²
834. Þriðjudaginn 6. september 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi hringt klukkan 11:05 og beðið fyrir þau skilaboð til Sævars að réttarhöld yfir honum myndu ekki hefjast fyrr en 13. september 1977. Klukkan 17:30 var bókað að Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars, hafi komið til viðtals við hann. Bókað var klukkan 18:07 að Ingvar Kristjánsson geðlæknir hafi komið til viðtals við Sævar að beiðni Guðsteins fangelsislæknis. Bókað var að séra Jón Bjarman hafi komið milli klukkan 14:35 og 18:40 og rætt við Guðjón, Sævar og Kristján Viðar meðal annarra. Klukkan 18:59 var bókað orðrétt í fangelsisdagbókina: „Fór Ingvar Kristjánsson læknir eftir viðtal við Sævar Ciesielski. Ingvar telur Sævar vera við sæmilega andlega heilsu.“ Bókað var að Kristján Viðar hafi verið færður á klefa sinn klukkan 19:00 eftir viðtal við verjanda sinn.¹³⁶³
835. Miðvikudaginn 7. september 1977 kom út bókin „Sakamál 1081“ eftir Karl Schütz og Jürgen Neven-du Mont í þýðingu [VeG]. Karl Schütz ritaði formálsorð bókarinnar þar sem fram kom að eftir sjö mánaða dvöl sína á Íslandi hafi hann orðið þess greinilega var að Íslendingar hefðu mikinn áhuga á nútímaaðferðum í meðferð afbrotamála. Greindi Schütz frá aðkomu sinni að rannsókn á hvarfi Geirfinns Einarssonar. Í framhaldinu ritaði hann orðrétt: „Ég vænti þess, að lesendur skilji að mér er ekki unnt að gera nánari grein fyrir sönnunargögnum í þessum stutta formála, og auk heldur þykir mér ekki stætt á að gera slíkt meðan málsmeðferð stendur yfir. Það kemur í hlut dómaranna að dæma um sekt sakborninganna og þó einkum hvort þeir hafi verið færir um það, þegar verknaðurinn var framinn, að sjá fyrir afleiðingar. En á þessu stigi málsins er þó hægt að fullyrða eitt: Þeir sem voru að verki í Keflavík eru á engan hátt sambærilegir við þá menn, sem skutu sofandi hermenn til bana í Lebach, án þess að þeir hefðu nokkuð til saka unnið, eingöngu í því skyni að sanna ríkum manni, sem þeir ætluðu að kúga til að láta af hendi 800 þúsund mörk, að þeir væru færir um slíkt voðaverk. Afbrotamennirnir, sem þar voru að verki, voru frá góðum heimilum. [...] Þessir gáfuðu afbrotamenn játuðu brot sitt að fullu strax og fyrstu sönnunargögn lágu fyrir.“ Áfram ritaði Schütz í formála bókarinnar: „Þeir sem taldir eru eiga hlut að máli í Keflavík lögðust á eitt að tefja rannsókn málsins og villa um fyrir lögreglunni. Einna helst virtist sem um samtök væri að ræða.“ Síðan ritaði Schütz: „Margar vinnustundir fóru til ónýtis og það olli einnig miklum glundroða, að sakborningarnir voru alltaf að benda á nýja og nýja staði, þar sem lík Geirfinns væri falið, hér og þar í nágrenni

¹³⁶⁰ Dagbók nr. 7, bls. 114.

¹³⁶¹ Dagbók nr. 7, bls. 115.

¹³⁶² Dagbók nr. 7, bls. 116–117.

¹³⁶³ Dagbók nr. 7, bls. 117–118.

Reykjavíkur og Keflavíkur. Að lokum leiddi þrautseigja allra rannsóknarmanna þó til þess að okkur miðaði nær marki.“ Karl Schütz ritaði um að nútímataekni hafi verið beitt við allar rannsóknir og yfirheyrslur. Orðrétt ritaði hann í framhaldinu: „Sem vænta mátti kom í ljós að svo langur tími var liðinn frá því afbrotið var framið, að flest vitnin – og sakborningarnir reyndar líka – höfðu hreinlega gleymt mörgu sem máli skipti. Margir þeir, sem sakborningar höfðu viljandi bendlað við málið, höfðu hvergi komið nærri þeim atburðum sem þeir voru spurðir um, en sögðu samt: „Það getur vel verið að ég hafi séð þetta, ég man bara ekki lengur eftir því.“ Síðan ritaði Schütz: „Sjálfur átti ég aðallega í erfiðleikum með að dæma um skapperð þeirra sem hlut áttu að máli. Í Þýskalandi tekst mér tiltölulega fljótt og vel að greina hvort fólk er að ljúga eða segja sannleikann, en á Íslandi varð ég þess var, að fólk sagði lögreglunni ósatt, af ástæðum sem mér voru áður ókunnar. Sum vitnin sögðu rangt frá og virtust mjög grunsamleg þótt þau væru í rauninni á engan hátt flækt í málið. Mér þótti þessi tilhneiging til að halda sakleysislegustu hlutum leyndum mjög nýstárleg og um leið forvitnileg.“ Í lok formálans þakkaði hann Ólafi Jóhannessyni, dómsmálaráðherra og Halldóri Þorbjörnssyni, yfirsakadómara, fyrir að gera sér kleift að starfa á eigin ábyrgð á Íslandi án nokkurra truflana eða íhlutunar.¹³⁶⁴

836. Föstudaginn 9. september 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sævar hafi verið færður fram til viðtals við sendiráðsfulltrúa bandaríska sendiráðsins og Jón Oddsson, verjanda sinn í áheyrn Bjarna Matthíassonar og Ragnars Þorsteinssonar.
837. Mánudaginn 12. september 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Ragnar Þorsteinsson hjá sakadómi Reykjavíkur hafi hringt klukkan 08:45 og tilkynnt um að Kristján Viðar ætti að mæta fyrir dóm klukkan 10:00 daginn eftir, Guðjón klukkan 10:45 og Sævar klukkan 14:00. Þá var bókað að [ÓmL] bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu til hans klukkan 18:35.¹³⁶⁵
838. Þriðjudaginn 13. september 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Benedikt Blöndal, verjandi Guðjóns, hafi komið til viðtals við hann milli klukkan 09:10 og 09:40. Bókað var að Sævar hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 10:15. Komið var með Sævar til baka klukkan 11:45. Klukkan 15:10 var bókað að séra Jón Bjarman hafi komið til viðtals við Guðjón ásamt fleiri föngum. Bókað var klukkan 20:00 að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við hann í áheyrn Gunnars Guðmundssonar. Var Sævar færður aftur á klefa sinn klukkan 20:15.¹³⁶⁶
839. Miðvikudaginn 14. september 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Guðjón hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 11:15. Klukkan 11:38 var bókað að Kristján Viðar hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur. Var komið með þá til baka í fangelsið klukkan 12:15 og 12:20.¹³⁶⁷ Bókað var að Benedikt Blöndal, verjandi Guðjóns, hafi komið til hans klukkan 15:10 með lesningu, var bókað innan sviga „málið“. Bókað var að Benedikt hafi farið klukkan 16:25. Bókað var klukkan

¹³⁶⁴ Bls. 2767–2771.

¹³⁶⁵ Dagbók nr. 7, bls. 124–125.

¹³⁶⁶ Dagbók nr. 7, bls. 126–127.

¹³⁶⁷ Dagbók nr. 7, bls. 127.

21:25 að Kristján Viðar hafi verið færður fram til viðtals við verjanda sinn, Pál Arnór Pálsson. Var Kristján Viðar færður aftur á klefa sinn klukkan 22:45.¹³⁶⁸

840. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir ódagsett beiðni Páls Arnórs Pálssonar, verjanda Kristjáns Viðars, til sakadóms Reykjavíkur um að aflað yrði nákvæms útdráttar úr fangelsisdagbók um allt er varðaði Kristján Viðar frá því hann kom frá Litla-Hrauni í desember 1975 þar til hann var fluttur í Hegningarhúsið. Þess var beiðst að Kristjáni Viðari yrði gefinn kostur á að tjá sig um sakarefni varðandi hvarf Guðmundar Einarssonar. Þá var þess óskað að samprófun færi fram milli Kristjáns Viðars annars vegar og Sævars og Guðjóns hins vegar. Loks var farið þess á leit að Örn Ármann Sigurðsson, fangavörður í Síðumúlafangelsi, kæmi fyrir dóminn og svaraði spurningum um atburði í fangelsinu sem Kristján Viðar hafi nefnt í skýrslu. Beiðnin var lögð fram í sakadómi Reykjavíkur þennan dag, 14. september 1977.¹³⁶⁹
841. Fyrir liggur bréf Hilmars Ingimundarsonar, verjanda Tryggva Rúnars, til Gunnlaugs Briem, sakadómarara, dagsett sama dag. Meðfylgjandi bréfinu var endurrit úr dagbók fangelsisins við Síðumúla varðandi Tryggva Rúnar Leifsson. Óskaði hann eftir því að endurritið yrði lagt fram sem dómskjal. Í bréfinu vísaði Hilmar til þess að skjólstaðingur hans hafi verið í stöðugum yfirheyrslum frá desember 1975 fram til byrjunar árs 1976 hjá tveimur rannsóknarlögreglumönnum og í sumum tilfellum af fulltrúa yfirsakadómarara í Reykjavík. Benti hann á að Tryggvi Rúnar hafi verið yfirheyrður í um 33 skipti frá því hann var úrskurðaður í gæsluvarðhald 23. desember 1975 og til loka maímánaðar 1976 en í málinu lögju einungis fyrir tvær stuttar lögregluskýrslur af honum. Einnig kæmi fram að rannsóknarlögreglumenn svo og fulltrúi yfirsakadómarara hafi margsinnis farið inn í klefa Tryggva Rúnars og rætt við hann einslega. Gerði Hilmar athugasemdir við að vottar væru aldrei viðstaddir sjálfar yfirheyrslurnar. Í þau tvö skipti sem Tryggvi Rúnar hafi verið skriflega yfirheyrður þá hafi vottur í annað skiptið verið annar rannsóknarlögreglumannanna en í hitt skiptið hafi vottar verið tilkvaddir eftir að skýrslugerð hafi verið lokið. Gerði Hilmar kröfu um að rannsóknarlögreglumennirnir og fulltrúi yfirsakadómarara gerðu grein fyrir ástæðum þessa og tilgangi klefavitjana. Þá taldi hann að jafnræði hafi ekki verið gætt milli ákærvalds og verjenda. Taldi hann að verjendum hafi ekki verið gefinn kostur á því, til jafns við ákærvaldið, að fylgjast með dómsrannsókn. Mótmælti Hilmar því sérstaklega að hafa ekki verið boðaður þegar vitnið [GunJ] gaf skýrslu fyrir dóminum. Kvaðst hann fyrst hafa verið tilkvaddur án fyrirvara, 4. maí 1976, klukkan 13:30 til að vera viðstaddur samprófun Tryggva Rúnars og [GunJ], án þess að hafa fengið tækifæri til að kynna sér framburð hans. Vitninu hafi síðan verið sleppt úr landi án samráðs við verjendur. Ritaði Hilmar að sér væri ekki ljóst hverju þetta ætti að þjóna. Loks vakti Hilmar athygli á bókun 3. mars 1976, klukkan 11:40 í dagbók fangelsisins við Síðumúla þar sem sakadómariinn hafði neitað Tryggva Rúnari um þann skýlausa rétt um að fá að tala við verjandann vegna þess að dómariinn hafi verið ósáttur og ekki skilið viðbrögð og framkomu Tryggva Rúnars í Guðmundarmálinu. Orðrétt ritaði Hilmar í lok bréfsins: „Með tilliti til þessarar yfirlýsingar yðar verður ekki hjá því

¹³⁶⁸ Dagbók nr. 7, bls. 128–129.

¹³⁶⁹ Bls. 2766.

komist að líta svo á, að þér hafið fyrirfram tekið ákveðna afstöðu í málinu. Hefur skjólstæðingur minn því falið mér að krefjast þess, að þér víkið sæti í máli þessu, þar sem hann treystir því ekki, að þér munið líta á málið hlutlaust eftir slíkar yfirlýsingar.¹³⁷⁰

842. Sama dag var dómþing sett í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu að því er varðar sakargiftir um hvarf Guðmundar Einarssonar. Bókað var að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi komið í dóminn klukkan 14:10 og lagt fram bréf og endurrit úr dagbók fangelsisins við Síðumúla. Bókað var að þar sem verjandinn hafi gert þá kröfu að dómsformaðurinn viki sæti í málinu var því frestað til föstudagsins 16. september 1977 til uppkvaðningar úrskurðar. Vék hann frá klukkan 14:15 og var dómþingi slitið.¹³⁷¹
843. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir bréf, dagsett 14. september 1977, frá Gunnari Guðmundssyni, forstöðumanni fangelsisins við Síðumúla, til Gunnlaugs Briem, sakadómara um staðfestingu þess efnis að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi komið síðast í fangelsið 5. ágúst 1977, klukkan 17:35 til viðtals við Tryggva Rúnar og annan skjólstæðing sinn. Fram kom að Hilmar hafi farið að því loknu klukkan 18:15.¹³⁷²
844. Fimmtudaginn 15. september 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðjón hafi verið fluttur til tannlæknis klukkan 10:55. Bókað var að komið hafi verið með hann til baka klukkan 12:55. Orðrétt var bókað í fangelsisdagbókina klukkan 13:50: „Var Sævar Marinó færður í hornið til Vernharðs, Ragnars og Jóns Halldórs, með þeim var systir Sævars sem að boði Gunnlaugs Briem talaði við Sævar bróðir sinn.“ Bókað var að Sævar hafi verið færður aftur á klefa sinn klukkan 14:25. Bókað var að [ÓmL] bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu til hans klukkan 21:40.¹³⁷³
845. Dagana 1. til 15. september 1977 ritaði Guðjón í dagbók sína. Benedikt Blöndal hafi komið til viðtals við hann 2. september 1977 og skrifað upp nokkrar spurningar. Séra Ragnar Fjalar hafi heimsótt hann og borið honum fréttir að heiman. Orðrétt ritaði hann þann dag: „19,30. G.M í langt sp. um B. Bl. Kemur kl. 13,00, um ættina og hneisuna, og [Lugmeier] og eitthvert „coup“ [snjallræði] Sævars í málinu, sem e.t.v. er væntanlegt.“¹³⁷⁴ Daginn eftir ritaði Guðjón um samtál sitt við Benedikt verjanda. Þeim hafi miðað lítið áfram enda vantaði aðalsampröfun við Kristján Viðar.¹³⁷⁵ Ritaði hann um að þurfa að hripa upp fleiri staðreyndir fyrir Benedikt. Guðjón furðaði sig á því að heyra ekkert frá verjanda sínum. Þriðjudaginn 13. september 1977 ritaði hann um að hafa lesið lög nr. 74/1974 og almenn hegningarlög. Orðrétt ritaði hann: „Vaknaði aðeins fyrir m.k. þá tilkynnt að B.Bl. myndi líta inn áður en sampr. við Kr. Viðar hæfist en honum hafði verið tilkynnt um allt þetta í morgun. Fundur verjanda með

¹³⁷⁰ Bls. 2774.

¹³⁷¹ Bls. 2631.

¹³⁷² Bls. 2790.

¹³⁷³ Dagbók nr. 7, bls. 131.

¹³⁷⁴ Bls. 2790_C–D.

¹³⁷⁵ Bls. 2790_E.

dómurum átti að hefjast kl. 10,00. Varð því stuttur fundur okkar B.Bl. og barst mér áðan frá honum frétt um væntanlega sampr. kl. 10,00 á morgun.“ Í framhaldinu ritaði Guðjón um langt samtal sitt við séra Jón Bjarman. Hann hafi borið málið undir hann, en Jón hafi sagst ekkert geta ráðlagt honum. Þeir hafi flett lögum nr. 74/1974 lengi, en án niðurstöðu. Orðrétt ritaði Guðjón: „Já, J. sagði e. Kr. V. að hann væri og hefði verið fús til sampr. við mig lengi en þá hefði komið stopp í málið. Að vísu þekkti hann mig ekki neitt.“¹³⁷⁶ Sama dag, 13. september 1977, ritaði Guðjón upp níu spurningar til Gunnars Guðmundssonar og svör Gunnars við þeim. Orðrétt ritaði hann: „Ræddum G.f.mál og alltaf best að tala við hann. Segist sannfærður um að ég viti hvar líkið er. Það er nú svo. Væri þá betur ég myndi það. Sannleikurinn sagna bestur. Rétt. Hvað skal gera? „Það verður hver og einn að treysta á sjálfan sig“ segir G. Guðm.“¹³⁷⁷ Þá ritaði Guðjón um að hafa átt spjall við Ara fangavörð um Geirfinnsmálið til klukkan 04:13. Guðjón ritaði í dagbókina: „Finum ekkert út úr neinu.“ Miðvikudaginn 14. september 1977 ritaði Guðjón um þinghaldið í sakadómi. Hann hafi spjallað við Benedikt Blöndal og fengi að lokinni samprófun öll skjöl afhent sem hann vildi lesa, en fengi ekki að vera viðstaddur vitnaleiðslur. Ritaði Guðjón um að hafa borið á móti því en Benedikt hafi glott. Samprófun hafi verið frestað. Verjandi hans hafi komið til viðtals og borið honum þær fréttir að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi lagt fram kröfu um að Gunnlaugur Briem viki sæti. Mikið uppþot hafi orðið.¹³⁷⁸ Ritaði Guðjón um að hafa fengið afhent málskjöl, blaðsíður 545, 915, 916 og 1306, en víða vantaði blaðsíður. Hann hafi lesið þetta yfir í belg og biðu. Gunnar Guðmundsson hafi sagst langa til að líta í þetta við tækifæri og ritaði Guðjón um að honum væri það velkomið. Guðjón ritaði um að þurfa að lesa aftur yfir skjölin og gera gagnrýna athugun á þeim. Daginn eftir, 15. september 1977, ritaði Guðjón um að hafa lánað Ara og Jóhanni Gunnari fangavörðum dóm skjölin.¹³⁷⁹

846. Föstudaginn 16. september 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi komið til viðtals við skjólstaðing sinn klukkan 12:20. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið færður aftur á klefa sinn klukkan 12:50. Klukkan 14:55 var bókað að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við hann. Var hann færður aftur á klefa sinn klukkan 15:20. Bókað var um komu Benedikts Blöndal, verjanda Guðjóns til viðtals við hann milli klukkan 18:00 og 19:10.¹³⁸⁰
847. Þennan dag var dómþing sett í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu að því er varðar sakargiftir vegna hvarfs Guðmundar Einarssonar. Bókað var að dómari hafi lagt fram bréf frá fangageymslunni í Síðumúla, dagsett 14. september 1977. Bókað var að Bragi Steinarsson, sækjandi, væri mættur í dóminum. Þá voru bókaðir mættir Jón Oddsson, verjandi ákærða Sævars, Hilmar Ingimundarson, verjandi ákærða Tryggva Rúnars og Benedikt Blöndal, verjandi ákærða Guðjóns. Lét dómari þess getið með bókun að til hafi staðið að málið yrði

¹³⁷⁶ Bls. 2790_N.

¹³⁷⁷ Bls. 2790_L.

¹³⁷⁸ Bls. 2790_O.

¹³⁷⁹ Bls. 2790_Q.

¹³⁸⁰ Dagbók nr. 7, bls. 133.

flutt 3. október 1977. Bókað var að sækjandi og verjendur hefðu ekkert sérstakt fram að færa og var krafa Hilmars Ingimundarsonar, um að dómsformaðurinn viki sæti, tekin til úrskurðar. Bókað var að viðstaddir hafi vikið frá og var í dómnum kveðinn upp úrskurður.¹³⁸¹ Fram kom í úrskurðinum að sakadómssmál á hendur Kristjáni Viðari, Sævari og Guðjóni að því er varðar sakargiftir vegna hvarfs Geirfinns Einarssonar hafi verið sameinað framangreindu máli. Málflutningur hafi verið ákveðinn 3. október 1977 og hafi verjendum verið tilkynnt um það með bréfi 15. ágúst. Í bréfinu hafi þess verið óskað að ef verjendur færu fram á framhaldsrannsókn yrði það gert sem allra fyrst og eigi síðar en 1. september 1977. Bókað var að verjandi Tryggva Rúnars hafi ekki svarað bréfi dómsins fyrr en hann hafi verið kvaddur fyrir dómi 14. september en þá hafi hann lagt fram bréf og sett fram þá kröfu sem væri nú til úrlausnar. Orðrétt kom fram í úrskurði dómsins: „Samkvæmt 86. gr. laga nr. 74, 1974 um meðferð opinberra mála er verjanda heimilt að tala við sökunaut einslega, þegar hann er í gæzlu, nema dómari telji hættu á að rannsókn torveldist fyrir það. Hætta þessi var fyrir hendi að álitu dómara málsins hinn 3. marz s.l., enda höfðu þeir ekki hafið yfirheyrslur vegna ákærunnar út af hvarfi Guðmundar Einarssonar og ákærðu höfðu reynst reikulir í framburðum sínum hjá lögreglu um það mál. Gilti bann við samtölum við gæzlufanga einslega um alla verjendur þeirra á þessum tíma. Dómarar hafa samkvæmt framangreindu lagaákvæði ótvíræðan rétt til að ákveða um slík viðtöl. Er því ekki hægt að fallast á þá skoðun verjandans, að skjólstæðingur hans hafi átt skýlausan rétt á þessu.“ Fram kom að ummælin í bókuninni í fangelsisdagbókinni, sem verjandinn reisti kröfu sína meðal annars á, hefði ekki verið borin undir dómsformanninn og væri honum því ekki unnt að staðfesta þau. Þótt ummælin væru rétt eftir höfð fælist ekki í þeim að dómsformaðurinn hafi tekið neina þá afstöðu í málinu sem gerði hann óhæfan til meðferðar þess. Vék dómsformaður, Gunnlaugur Briem, ekki sæti í málinu. Bókað var að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi lýst yfir kærú á úrskurðinum til Hæstaréttar Íslands. Bókað var að málsaðilar hafi fengið afhent málskjöl sem hafi verið lögð fram frá 12. júlí 1977. Viku viðstaddir frá klukkan 14:30 og var dómþingi slitið.¹³⁸²

848. Laugardaginn 17. september 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að [ÓmL] bróðir Tryggva Rúnars hafi fært honum sendingu.¹³⁸³
849. Þriðjudaginn 20. september 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að séra Ragnar Fjalar hafi komið í heimsókn til Guðjóns milli klukkan 14:10 og 16:05. Klukkan 18:15 var bókað að Benedikt Blöndal, verjandi Guðjóns, hafi komið með málskjöl til hans.¹³⁸⁴ Daginn eftir var bókað í fangelsisdagbókina að Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars, hafi komið til viðtals við hann milli klukkan 19:55 og 21:55.¹³⁸⁵ Fimmtudaginn 22. september 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að [ÓmL] bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með jógúrt og

¹³⁸¹ Bls. 2632.

¹³⁸² Bls. 2634–2636.

¹³⁸³ Dagbók nr. 7, bls. 134.

¹³⁸⁴ Dagbók nr. 7, bls. 136–137.

¹³⁸⁵ Dagbók nr. 7, bls. 138.

næringarefni til hans klukkan 22:30.¹³⁸⁶ Daginn eftir, 23. september 1977 var bókað í dagbók fangelsisins að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við hann milli klukkan 11:15 og 12:00.¹³⁸⁷

850. Fimmtudaginn 22. september 1977 var í Hæstarétti Íslands í máli númer 158/1977, ákærvaldið gegn Tryggva Rúnari Leifssyni, kveðinn upp dómur þar sem sagði að engin frambærileg rök væru komin fram fyrir því að ákvörðun Gunnlaugs Briem um að synja verjanda varnaraðila um að ræða við hann einslega að svo stöddu, eða aðrar aðgerðir hans sem kæran laut að, hafi borið vott um að hann myndi ekki líta óvilhellt á málavöxtu. Með vísan til þess og skírskotun til forsendna hins kærða úrskurðar var hann staðfestur.¹³⁸⁸
851. Fyrir liggur bréf Páls Arnórs Pálssonar, skipaðs verjanda Kristjáns Viðars, dagsett sama dag, til Gunnars Guðmundssonar, forstöðumanns Síðumúlafangelsisins. Fór hann þess á leit að fá vottorð um það í hvaða klefum Sævar og Kristján Viðar hafi verið vistaðir í janúar og febrúar 1976. Fram kom að ástæðan fyrir beiðninni væri ósamræmi í framburðum Kristjáns Viðars og fangavarðar fyrir dómi um það í hvaða klefum þeir Sævar hafi dvalið í.¹³⁸⁹
852. Þennan sama dag ritaði Örn Höskuldsson bréf til Gunnlaugs Briem, sakadómara, þar sem hann skýrði ástæður þess að hann hafi vitjað Tryggva Rúnars inn á klefa í fangelsinu við Síðumúla. Ritaði hann um að hafa farið inn á klefa til hans að beiðni Tryggva þar sem hann hafi viljað sýna honum myndir sem hann hafði teiknað og eða gefa honum myndir. Orðrétt ritaði Örn: „Ég minnst þess ekki að hafa farið inn í klefa til hans nema samkvæmt hans beiðni og var erindið oftast það sem fyrr greinir. Yfirheyrslur fóru ekki fram í klefunum.“¹³⁹⁰
853. Guðsteinn læknir hafi komið milli klukkan 09:25 og 10:10 og rætt við Sævar og Kristján Viðar meðal annarra. Var þess getið að hann hafi breytt lyfjum og bætt við og var vísað til lyfjaskrár.¹³⁹¹ Laugardaginn 24. september 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars, hafi komið til viðtals við hann klukkan 18:45. Mánudaginn 26. september 1977 var bókað í fangelsisdagbókina að komið hafi verið með gleraugu fyrir Tryggva Rúnar og Sævar klukkan 12:45. Um klukkan 16:00 var bókað að Benedikt Blöndal, verjandi Guðjóns, hafi komið til viðtals við hann. Bókað var að Benedikt Blöndal hafi farið klukkan 19:30 og á sama tíma hafi Guðjón verið færður á klefa sinn.¹³⁹²
854. Þriðjudaginn 27. september 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Kristján Viðar hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 11:00. Var komið með hann til baka klukkan 12:20. Klukkan 14:15 var bókað að Guðjón hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur. Klukkan 14:25. Fimm mínútum síðar var bókað að Kristján Viðar hafi

¹³⁸⁶ Dagbók nr. 7, bls. 139–140.

¹³⁸⁷ Dagbók nr. 7, bls. 141.

¹³⁸⁸ Bls. 2792.

¹³⁸⁹ Bls. 2791.

¹³⁹⁰ Bls. 2793.

¹³⁹¹ Dagbók nr. 7, bls. 142.

¹³⁹² Dagbók nr. 7, bls. 144–145.

verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur. Klukkan 15:35 var komið með Kristján Viðar. Klukkan 19:20 var bókað að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi komið til viðtals við hann. Var því lokið klukkan 19:55.¹³⁹³

855. Þennan sama dag, 27. september 1977, ritaði Örn Höskuldsson bréf til Gunnlaugs Briem, sakadómara, þar sem fram kom að í framhaldi af bréfi hans dagsettu 22. september 1977, vildi hann taka fram að hann gæti ekki upplýst hvers vegna Tryggvi Rúnar hafi verið tekinn í yfirheyrslu í „ein 30 skipti án þess að þeir bóki nokkuð um það“ og vísaði þar til bréfs Hilmars Ingimundarsonar, verjanda Tryggva Rúnars frá 14. september 1977. Orðrétt ritaði Örn: „Ég sjálfur yfirheyrði ekki Tryggva Rúnar án þess að það væri bókað og hafði alltaf votta viðstadda.“ Gat hann þess að ekki tíðkaðist að hafa votta viðstadda lögreglu yfirheyrslur en þeir væru alltaf kallaðir til við undirritun skýrslu. Áfram ritaði hann orðrétt: „Hvaða erindi lögreglumenn hafa átt við Tryggva Rúnar fram í yfirheyrsluherbergi í ein 30 skipti get ég ekki sagt til um en erindin geta verið mýmörg án þess að um yfirheyrslu hafi verið að ræða þó ekki væri nema til þess að spyrja hann hvort hann hafi eitthvað nýtt fram að færa sem svo hafi ekki reynst vera neitt. Einnig er rétt að geta þess að Tryggvi Rúnar bað lögreglumenn oft um viðtal ef ég man rétt og gæti verið að þau viðtöl hafi farið fram í yfirheyrsluherbergi en Tryggvi átti oft erindi við lögreglumenn án þess að það kæmi málsrannsókninni beint við svo sem biðja þá að koma skilaboðum til fjölskyldu sinnar o.s.frv.“¹³⁹⁴
856. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og tekin fyrir sakadómsmálin á hendur ákærðu um sakargiftir vegna hvarfs Geirfinns Einarssonar og Guðmundar Einarssonar. Bókað var að dómurinn hafi lagt fram endurrit af dómi Hæstaréttar í máli nr. 158/1977 og greinargerð Arnar Höskuldssonar vegna bréfs Hilmars Ingimundarsonar frá 14. september 1977. Bókað var að sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, væri mættur í dómnum ásamt verjendunum Páli Arnóri Pálssyni, Benedikt Blöndal, Hilmari Ingimundarsyni og Jóni Oddssyni. Bókað var að klukkan 10:20 hafi Eggert Norðdal Bjarnason, rannsóknarlögreglumaður komið í dómnum. Var hann áminntur um sannsögli en vakin athygli hans á 2. mgr. 77. gr. laga nr. 74/1974. Bókað var að lesið hafi verið í heyranda hljóði upp úr bréfi Hilmars Ingimundarsonar, verjanda Tryggva Rúnars, dagsettu 14. september 1977. Bókað var orðrétt: „1. Hvers vegna var Tryggvi Rúnar Leifsson tekinn til yfirheyrslu í ein 30 skipti, án þess að lögreglumenn bókuðu nokkuð um hvað gerzt hafi? Svar mætta: „Ég dreg það í efa að hann hafi verið færður í yfirheyrslu svo oft, en ég rengi ekki að það hafi verið talað við hann jafnvel í ein 30 skipti. Samtölin fóru fram að því er ég bezt man oft að beiðni Tryggva Rúnars sjálfs, en ekki af því að ég óskaði að tala við hann. Um slík samtöl var ekki gerð sérstök skýrsla.““ Þá var hann spurður hvers vegna vottar hafi ekki verið viðstaddir skýrslutökurnar og var bókað eftir Eggerti að slíkt hafi ekki verið starfsvenjan heldur hafi vottur verið fenginn eftir á. Bar hann um að þar sem Sigurbjörn Víðir hafi verið vottur hafi hann verið viðstaddur. Orðrétt var bókað: „3. Hver var tilgangur með ferðum lögreglumanna inn í klefa Tryggva Rúnars og hvað fór þeim og Tryggva Rúnari á milli? Svar: „Ég man ekki eftir því að hafa farið inn í klefa

¹³⁹³ Dagbók nr. 7, bls. 145–146.

¹³⁹⁴ Bls. 2804.

Tryggva Rúnars.““ Bókað var að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, óskaði ekki eftir að lagðar væru frekari spurningar fyrir Eggert. Vék hann frá klukkan 10:45.¹³⁹⁵ Á sama tíma var bókað að Sigurbjörn Víðir Eggertsson, rannsóknarlögreglumaður, hafi komið í dóminn. Var hann áminntur um sannsögli en vakin athygli hans á 2. mgr. 77. gr. laga nr. 74/1974. Bókað var að lesið hafi verið í heyranda hljóði upp úr bréfi Hilmars Ingimundarsonar, verjanda Tryggva Rúnars, dagsettu 14. september 1977. Voru sömu þrjár spurningar lagðar fyrir Sigurbjörn Víði. Greindi hann svo frá að ekki hafi verið um yfirheyrslur yfir Tryggva Rúnari að ræða heldur hafi þetta verið viðtöl að hans beiðni. Orðrétt var bókað eftir honum: „Það er ekki venja í yfirheyrslum að bóka allar yfirheyrslur og yfirleitt ekki bókað í yfirheyrslu nema eitthvað nýtt komi fram eða sá sem er yfirheyrður vilji bæta einhverju við framburð sinn.“ Gaf hann sama svar og Eggert um starfsvenju í tengslum við votta við yfirheyrslur. Aðspurður um klevavitjanir sagði Sigurbjörn Víðir orðrétt: „Tryggvi Rúnar hafði oft samband við fangaverði og óskaði eftir að fá að tala við mig bæði um málið og um persónuleg mál.“ Bókað var að verjandi Tryggva Rúnars vildi ekki leggja fleiri spurningar fyrir Sigurbjörn Víði. Vék hann frá klukkan 11:10.¹³⁹⁶ Bókað var eftir Hilmar Ingimundarsyni, verjanda Tryggva Rúnars, að Örn hafi ekki svarað nema einni spurningu af þremur. Fór hann þess á leit að Örn svaraði hinum spurningunum. Bókað var að klukkan 11:25 hafi Kristján Viðar komið í dóminn. Var þess getið að hann væri yfirheyrður að beiðni verjanda og að eigin ósk. Óskaði Páll Arnór eftir því að Kristján Viðar yrði spurður hvort hann hafi orðið Guðmundi Einarssyni að bana. Bókað var í þingbókina að svar Kristjáns Viðars hafi verið á þessa leið: „Ég veit ekkert um hvarf Guðmundar Einarssonar. Ég fór fram á það 12. maí s.l. í Hegningarhúsinu við Skólavörðustíg og 6. júlí s.l. í þinghaldi í Geirfinnsmálinu að þetta yrði bókað, en því var hafnað.“¹³⁹⁷ Aðspurður hvers vegna hann hafi gefið dóms- og lögregluskýrslurnar í Guðmundarmálinu svaraði Kristján Viðar: „Vegna þess að lögreglumenn fóru fram á það og ég taldi mér ekki heimilt að neita því. Ég og meðákærðu vorum yfirheyrðir saman, án þess að skýrsla væri tekin og við látnir hjálpast að við að muna atburði, sem ekki hefðu skeð, en lögreglumenn töldu að átt hefðu sér stað. Ég var ekki staddur í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974 ásamt meðákærðu og Guðmundi Einarssyni og [GunJ].“ Bókað var að Páll Arnór, verjandi Kristjáns Viðars, hafi óskað eftir því að skýrsla [HJP] yrði lesin í heyranda hljóði. Bókað var eftir Kristjáni Viðari í framhaldinu: „Ég kannast ekki við það er [HJP] greinir frá í framburði sínum hvorki varðandi hótanir né ferð til Hafnarfjarðar. Hins vegar hefi ég tekið á þessum manni, en það var af þeirri ástæðu að hann brauzt inn heima hjá mér og ég stóð hann að verki.“ Vék Kristján Viðar frá klukkan 12:20. Bókað var að dómurinn hafi lagt fram greinargerð Arnar Höskuldssonar. Bókað var að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi mótmælt greinargerð Arnar frá 22. og 27. september 1977 sem óstaðfestum. Þá var bókað að viðstaddir verjendur hafi lýst því yfir að þeir gerði ekki frekari kröfu um rannsókn á sakarefni ákærunnar frá 8.

¹³⁹⁵ Bls. 2637–2638.

¹³⁹⁶ Bls. 2639–2640.

¹³⁹⁷ Bls. 2640.

desember 1976, í svokölluðu Guðmundarmáli. Viku viðstaddir frá og var dómþingi slitið.¹³⁹⁸

857. Dómþing sakadóms Reykjavíkur var sett aftur klukkan 15:20 þennan dag, 27. september 1977. Bókað var að á sama tíma hafi Albert Klahn mætt í dóminum. Bókað var að honum hafi verið kynntur framburður [HJP] frá 16. ágúst 1977 um ferð að Hamarsbraut 11. Kvaðst Albert þekkja [HJP] og hafa farið einhvern tímann með honum að íbúðinni ásamt Sævari og Kristjáni Viðari. Kvaðst hann ekkert muna sérstaklega eftir þeirri ferð sem hann hafi lýst og geta ekkert borið frekar um þetta. Vék hann frá klukkan 15:30 og var dómþingi slitið.¹³⁹⁹
858. Fyrir liggur bréf, dagsett 27. september 1977, frá Gunnari Guðmundssyni, forstöðumanni Síðumúlafangelsisins, til Páls Arnórs Pálssonar, verjanda Kristjáns Viðars. Í bréfinu kom fram að Kristján Viðar hafi verið vistaður á klefa númer átta þar til um miðjan janúarmánuð en þá hafi hann verið fluttur á klefa númer 17 og verið þar út tímabilið sem óskað hafi verið upplýsinga um. Sævar hafi verið á klefa númer 20 fram til 10. febrúar 1976, en þá hafi hann verið færður á klefa númer 16 og verið þar það sem eftir lifði mánaðar. Orðrétt sagði í bréfi Gunnars: „Tekið skal fram að þann tíma sem Sævar var á klefa nr. 15 og Kristján Viðar á klefa nr. 17 var fangavörður hafður allan sólarhringinn inni á klefa nr. 16. Kristján var svo færður á klefa nr. 2 fyrst í mars 1976.“¹⁴⁰⁰
859. Þá ritaði Benedikt Blöndal, skipaður verjandi Guðjóns, bréf til sakadóms Reykjavíkur þennan dag, 27. september 1977. Í bréfi sínu reifaði hann vöntun á blaðsíðum í afhent málskjöl og óskaði hann afrits af þeim auk þess sem hann óskaði sérstaklega eftir blaðsíðu 502 sem hafi ekki verið lögð fram í málinu. Þá óskaði hann upplýsinga um hvernig á því stæði að viðtal við skjólstaðing hans, Guðjón Skarphéðinsson, væri blaðsíðumerkt undir sama númeri og skýrsla rannsóknarnefndar Reykjavíkur undirrituð af Karli Schütz. Í skýrslunni væru fyrirmæli um upplýsingasöfnun um Guðjón talin upp í sjö stafliðum. Vísaði hann til þess að rannsóknarlögreglumáður hafi skrifað skýrslu um fyrstu fimm atriðin, en upplýsingar um sjötta og sjöunda atriðið: „f) Upplýsingar bandarísku stöðvarinnar“ og „g) Vítarlegar persónulegar upplýsingar“ hafi ekki verið lagðar fram. Gerði Benedikt kröfu um að þeir sem hefðu haft þessi atriði til rannsóknar kæmu fyrir dóminn til skýrslugjafar. Þá óskaði hann upplýsinga um hver væri höfundur þeirrar fullyrðingar í telexskeyti til Interpol að skjólstaðingur hans væri „international trafficker in narcotics“, en ummælin ættu ekki stoð í gögnum málsins.¹⁴⁰¹
860. Miðvikudaginn 28. september 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Páll Arnór Pálsson hafi komið til viðtals við skjólstaðing sinn, Kristján Viðar, milli klukkan 10:15 og 11:15. Bókað var að séra Jón Bjarman hafi komið til að tala við Guðjón klukkan 15:00. Bókað var að séra Jón hafi farið klukkan 17:35 eftir að hafa

¹³⁹⁸ Bls. 2642.

¹³⁹⁹ Bls. 2642–2643.

¹⁴⁰⁰ Bls. 2794.

¹⁴⁰¹ Bls. 2805–2806.

talað við annan fanga í leiðinni. Klukkan 21:45 var bókað að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við hann til klukkan 23:00.¹⁴⁰²

861. Fyrir liggur bréf Arnar Höskuldssonar til Gunnlaugs Briem dagsett sama dag. Í bréfinu upplýsti Örn um að f) og g) liðir í skýrslu rannsóknarnefndar Reykjavíkur, þingmerktri B XXVL, hafi ekki verið rannsakaðir.¹⁴⁰³ Vísaði hann þar til fyrirspurnar Benedikts Blöndal, verjanda Guðjóns, í bréfi hans til dómsins frá deginum áður.¹⁴⁰⁴
862. Þennan dag, 28. september 1977 var í Hæstarétti Íslands í máli nr. 169/1977, ákærvaldið gegn Tryggva Rúnari Leifssyni, kveðinn upp dómur þar sem sagði að með kæru dagsettri 14. september 1977 hafi Hilmar Ingimundarson, verjandi varnaraðila skotið til Hæstaréttar Íslands ákvörðun sakadóms Reykjavíkur varðandi kröfu um tiltekna bókun. Orðrétt var tekið upp úr kærubréfi verjandans. Þar kom fram að hann hafi sett fram kröfu um að Gunnlaugur Briem, sakadómari, viki sæti í málinu. Sakadómari hafi þá haldið því fram að verjandinn hafi reynt að fá aðra verjendur í málinu til að gera sömu kröfu en neitað að tilgreina nánar hvaða verjendur. Verjandinn hafi mótmælt staðhæfingu dómarans sem tilhæfulausri og gert kröfu um að ummælin dómarans yrðu færð til bókar sem og mótmæli verjandans við þeim. Þegar því hafi verið algjörlega hafnað af hálfu sakadómarans án nokkurra skýringa hafi verjandinn krafist þess fyrir Hæstarétti að felld yrði úr gildi synjun dómsformannsins á því að færa ummælin og mótmælin til bókar og lagt yrði fyrir dóminn að færa þau í þingbók, en til vara að lagt yrði fyrir dóminn að kveða upp úrskurð um kröfuna. Í dómi Hæstaréttar var tekið fram að ákvörðun sakadómarans tengdist meðferð sakadómsmálsins og væri því kæránleg til réttarins. Orðrétt kom fram í dómnum: „Ekki verður séð, að orðaskipti þau, er greinir í kæru, milli verjanda og sakadómarara hafi verið með þeim hætti, að skylt væri að færa þau til þingbókar.“ Var kröfum varnaraðila því hafnað.¹⁴⁰⁵
863. Fimmtudaginn 29. september 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Tryggvi Rúnar hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 09:45. Bókað var að Kristján Viðar hafi verið fluttur í sakadóm klukkan 10:30. Var komið með Tryggva Rúnar til baka klukkan 10:50 og á sama tíma var farið með Guðjón niður í sakadóm. Klukkan 11:05 var bókað að Sævar hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur. Komíð var til baka með Guðjón klukkan 12:00, Sævar klukkan 12:20 og Kristján Viðar klukkan 13:05.¹⁴⁰⁶ Klukkan 18:15 var bókað að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við hann í 10 mínútur. Bókað var að hringt hafi verið í Pál Arnór, verjanda Kristjáns Viðars að hans beiðni klukkan 18:25. Boðaði hann komu sína daginn eftir. Bókað var að [ÓmL] bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu til hans klukkan 20:30.¹⁴⁰⁷

¹⁴⁰² Dagbók nr. 7, bls. 147.

¹⁴⁰³ Bls. 2807.

¹⁴⁰⁴ Sjá bls. 2805–2806.

¹⁴⁰⁵ Bls. 2808–2809.

¹⁴⁰⁶ Dagbók nr. 7, bls. 148.

¹⁴⁰⁷ Dagbók nr. 7, bls. 149–150.

864. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu. Bókað var að sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, hafi mætt í dómnum. Auk þess voru bókaðir mættir verjendurnir Jón Oddsson, Páll Arnór Pálsson, Hilmar Ingimundarson og Benedikt Blöndal. Klukkan 10:15 var bókað að Tryggvi Rúnar hafi komið í dómnum. Af hálfu ákærvaldsins var þess krafist að Tryggvi Rúnar yrði úrskurðaður í áframhaldandi gæsluvarðhald. Bókað var að kröfunni hafi ekki verið mótmælt af hálfu verjanda.¹⁴⁰⁸ Var í framhaldinu kveðinn upp úrskurður þar sem Tryggvi Rúnar var úrskurðaður í allt að 120 daga áframhaldandi gæsluvarðhald. Vék hann frá klukkan 10:40 og var dómþingi slitið.¹⁴⁰⁹
865. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu að því er varðar sakargiftir um hvarf Guðmundar Einarssonar og Geirfinns Einarssonar. Var sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, bókaður mættur sem og verjendurnir Jón Oddsson, Páll Arnór Pálsson og Benedikt Blöndal. Bókað var að ákærðu Sævar, Kristján Viðar og Guðjón hafi komið í dómnum klukkan 11:15. Bókað var að gerð væri sú krafa af hálfu ríkissaksóknara að þeir sættu áfram gæsluvarðhaldi.¹⁴¹⁰ Bókuð voru mótmæli Sævars og Kristjáns Viðars við kröfunni. Kvaðst Guðjón ekki mótmæla kröfunni. Var í þinghaldinu kveðinn upp einn úrskurður þar sem fram kom að mál ákærðu yrði flutt 3. október 1977 og ljóst að gæsluvarðhald yfir þeim myndi renna út áður en unnt væri að kveða upp dóm í málinu. Var gæsluvarðhaldsvist þeirra framlengd í allt að 120 daga.¹⁴¹¹ Bókað var að Guðjón hafi ekki óskað eftir að kæra úrskurðinn en Sævar og Kristján Viðar hafi báðir lýst yfir kæru til Hæstaréttar. Viku þeir frá klukkan 11:30 og var dómþingi slitið.¹⁴¹²
866. Dómþing sakadóms Reykjavíkur var strax sett að nýju og sakadómsmálin gegn ákærðu tekin fyrir. Lagði dómurinn fram bréf Arnar Höskuldssonar dagsett 28. september 1977, bréf Páls Arnórs Pálssonar dagsett 22. september 1977 og bréf Gunnars Guðmundssonar, forstöðumanns Síðumúlafangelsisins, dagsett 27. september 1977. Þá var bætt við lögregluskýrslum við dómskjal nr. VII, blaðsíðum 1350–1360. Bókað var að Sævar hafi komið í dómnum klukkan 11:45. Bókað var að hann hafi séð armbandsúr sem Eggert Bjarnason hafi haldlagt hjá honum í Síðumúlafangelsi í janúar 1976. Staðfesti Sævar það rétt. Staðfesti Sævar skýrslu sína frá 13. september 1977. Kvaðst Sævar ekki muna betur en að umrætt armbandsúr hafi verið frá prófessor [JSt]. Hann hafi notað úrið fyrst í Kaupmannahöfn vorið 1973. Nefndi hann nöfn fimm aðila sem gætu hafa séð hann með armbandsúrið á þessum tíma. Vék hann frá klukkan 12:12. Á sama tíma kom Kristján Viðar fyrir dómnum og var honum sýnt armbandsúrið. Kvaðst hann ekki kannast við það og sagðist ekki vita til þess að armbandsúr hafi verið tekið úr umræddu innbroti.¹⁴¹³ Óskaði Kristján Viðar eftir því að bókað yrði varðandi síðasta framburð hans að Karl Schütz hafi lesið á þýzku skýrslur annarra sakborninga og Pétur Eggerz túlkað. Þá tók hann fram að átök við

¹⁴⁰⁸ Bls. 2643.

¹⁴⁰⁹ Bls. 2644–2645.

¹⁴¹⁰ Bls. 3262.

¹⁴¹¹ Bls. 3263–3264.

¹⁴¹² Bls. 3265.

¹⁴¹³ Bls. 3266.

[HJP] sem hann hafi skýrt frá við síðustu yfirheyrslu hafi átt sér stað 4. ágúst 1975. Orðrétt var bókað eftir Kristjáni Viðari: „Laugardagskvöldið 26. janúar 1974 var ég á kvikmyndasýningu Superstar í Laugarásbíó, fimmsýningu. Að henni lokinni labbaði ég heim til mín, en kom við að Miðtúni 19 þar sem kunningi minn bjó sem heitir [GunJ]. Átti ég einhver orðaskipti við hann. Ég hafði orð á að fara á Röðul og bað hann um peningalán, sem hann gat ekki veitt mér. Ég fór ekki á Röðul heldur heim til mín að Grettisgötu 82 og var þar það sem eftir var kvöldsins og um nóttina. Framburðir mínir í samprófunum í málinu hér í sambandi við mál Guðmundar Einarssonar við meðákærðu og [GunJ], svo og í máli Geirfinns Einarssonar að undanskildum samprófunum við ákærðu Erlu og Guðjón eru tómur þvættingur.“ Aðspurður kvaðst Kristján Viðar hafa komið heim til sín um klukkan 21:00. Óskaði Kristján Viðar að bókað yrði að 19. nóvember 1974 hafi hann verið að Laugavegi 32 og gengið niður Laugavegin. Hann hafi tekið strætó og farið úr honum á Njálsgötu við Snorrabraut og labbað síðan heim að Grettisgötu 82. Sævar hafi haft orð á því að bjóða honum á kvikmyndasýningu að Kjarvalsstöðum en hann hafi ekki farið og því ekki hitt Sævar. Kvaðst Kristján Viðar hafa verið með áfengi með sér og sest við stytta Einars Ben og drukkið þar um nokkurn tíma. Síðan hafi hann labbað niður á Laugaveg 32 og verið þar um nóttina í herbergi númer fjögur.¹⁴¹⁴ Vék Kristján Viðar frá klukkan 12:47. Bókað var að [GSig], fyrrum eiginkona Geirfinns Einarssonar, hafi komið fyrir dóminn klukkan 14:00. Kvaðst hún ekki vita annað en að Geirfinnur hafi verið með stálúr sitt á sér kvöldið sem hann hvarf. Var henni sýnt armbandsúr það sem haldlagt var hjá Sævari. Kvaðst hún ekki geta staðhæft að úrið væri úr Geirfinns. Sagði hún úr Geirfinns ekki hafa verið sjálftrekkt, en Geirfinnur hafi oft kvartað undan því að erfitt væri að trekkja úrið útaf leðurólinni á því. Bókað var að hún hafi þó ekki viljað staðhæfa það. Vék hún frá klukkan 14:20. Á sama tíma kom sonur Geirfinns, [SJGe], fyrir dóminn. Minnti hann að tölurnar 3, 6, 9, og 12 hafi verið á skífu úrsins, en strik á milli. Kvaðst hann öruggur um að úrið hafi ekki verið sjálftrekkjandi þar sem hann hafi séð föður sinn trekkja úrið upp. Bókað var að honum hafi verið sýnt armbandsúr sem hafi verið haldlagt hjá Sævari. Sagði hann úrið líkt úri föður hans, nema hvað hann minnti að tölustafir hafi verið á úri hans. Vék hann frá klukkan 14:35.¹⁴¹⁵ Klukkan 14:40 var bókað að Eggert Norðdahl Bjarnason hafi komið í dóminn sem vitni. Staðfesti hann að hafa haldlagt umrætt armbandsúr hjá Sævari fyrri hluta árs 1976. Hann hafi ekkert skráð hjá sér þegar hann hafi tekið úrið. Lýsti hann því að úrið hafi verið geymt í læstri skrifborðsskúffu í fangelsinu við Síðumúla sem hann og Sigurbjörn Víðir hafi einungis haft aðgengi að. Síðan hafi úrið verið geymt í tösku hans ásamt öðrum málskjölum. Úrið hafi verið í hólfi í töskunni ásamt mynd af Guðmundi Einarssyni. Síðan hafi hann sett úrið og myndina í skrifborðsskúffu. Minnti hann að lögreglumenn hafi talið úrið hafa verið í eigu Guðmundar Einarssonar en við nánari athugun hafi það ekki staðist. Taldi hann útilokað að úrið hafi ruglast við annað úr og því sé ekki um sama úr að ræða og hann hafi haldlagt hjá Sævari. Sagði hann að aldrei hafi verið rannsakað hvort úrið gæti hafa verið í eigu Geirfinns Einarssonar. Vék

¹⁴¹⁴ Bls. 3267–3268.

¹⁴¹⁵ Bls. 3269.

hann frá klukkan 15:00. Á sama tíma kom Sigurbjörn Víðir fyrir dóminn sem vitni. Upplýsti hann um að úrið hafi týnst um tíma en þegar það hafi fundist hafi mynd af Guðmundi Einarssyni verið með því. Úrið hafi fundist í pappakassa ásamt fleira dóti á skrifstofu Eggerts. Það hafi ekki verið í læstri hirslu. Mundi Sigurbjörn Víðir ekki til þess að athugað hafi verið hvort um úr Geirfinns Einarssonar gæti verið að ræða. Annað úr hafi verið í kassanum sem hafi verið með keðju. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi staðfest skýrslu sína og Ívars Hannessonar um tímamælingar. Þá voru bornar undir hann lögregluskýrslur merktar með blaðsíðutalinu 1350–1360 og staðfesti hann þær í öllum atriðum. Vék hann frá klukkan 15:17.¹⁴¹⁶ Á sama tíma kom Ívar Hannesson í dóminn sem vitni. Staðfesti hann einnig framangreindar lögregluskýrslur. Neitaði hann því aðspurður hvort fylgst hafi verið sérstaklega með hraðamæli við tímamælingar. Ekið hafi verið allhratt og trúlega yfir löglegum hraða. Sá háttur hafi verið hafður á þar sem grunaðir í málinu hafi talið sig hafa verið í tímahraki og því ekið hraðar en ella. Vék hann frá klukkan 15:26. Bókað var að Erla hafi komið í dóminn klukkan 15:30. Var henni sýnt umrætt armbandsúr og kvaðst hún kannast við það. Sævar hafi átt úrið þegar hún hafi kynnst honum í árslok 1973. Greindi Erla frá því að Sævar hafi sagst hafa komist yfir úrið í innbroti hjá einhverjum prófessor. Vék hún frá klukkan 15:40 og var dómþingi slitið.¹⁴¹⁷

867. Föstudaginn 30. september 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við að Páll Arnór Pálsson, hafi komið milli klukkan 13:15 og 13:35 og rætt við Kristján Viðar, skjólstaðing sinn. Klukkan 13:50 var bókað að séra Ragnar Fjalar hafi komið til viðtals við Guðjón. Bókað var að séra Ragnar Fjalar hafi farið klukkan 15:10. Klukkan 16:35 var bókað að Benedikt Blöndal, verjandi Guðjóns, hafi rætt við hann til klukkan 17:55. Á sama tíma var bókað orðrétt í fangelsisdagbókina: „Hringdi Gunnlaugur Briem sakadómari og tjáði mér að Haraldur Árnason, rslm. mætti tala við Kristján Viðar ef hann óskaði eftir því (þ.e. Haraldur).“ Þá var einnig bókað um á sama tíma að sending hafi borist Tryggva Rúnari. Klukkan 19:30 var bókað að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars hafi komið til viðtals við hann til klukkan 20:20.¹⁴¹⁸
868. Fyrir liggur bréf Jóns Oddssonar til Gunnlaugs Briem, sakadómara, dagsett 30. september 1977. Efni bréfsins var: „Krafa um skýrslutöku af herra Gísla Guðmundssyni, yfirlögreglumanni, varðandi svonefnt „Guðmundarmál.““ Ritaði Jón um að vera knúinn til að gera kröfu um frekari rannsókn fyrir dómi. Krafan væri svo seint fram komin þar sem skýrsla Gísla Guðmundssonar sem unnin hafi verið fyrrihluta árs 1977 væri ekki meðal málskjala. Rakti hann samtál sitt við Gísla Guðmundsson sem hafi tjáð honum efnisatriði skýrslunnar. Þar kom fram að Sævar hafi óskað eftir viðtali við Gísla þar sem hann hafi sagst muna að hafa ekki hitt Erlu frá því hann hafi komið erlendis frá fyrr en að kvöldi sunnudagsins 27. janúar 1974. Í framhaldinu hafi Gísli boðað Erlu til yfirheyrslu þar sem hún hafi staðfest frásögn Sævars með sjálfstæðum framburði. Þá lægi fyrir í málinu lögregluskýrsla af Erlu frá

¹⁴¹⁶ Bls. 3271.

¹⁴¹⁷ Bls. 3272–3273.

¹⁴¹⁸ Dagbók nr. 7, bls. 151–152.

7. febrúar 1974 þar sem hún hafi borið á sömu leið. Greindi Jón frá því í bréfinu að Gísli hafi þótt framburður Erlu skipta svo miklu máli að hann hafi tilkynnt dómurum málsins þegar í stað um þetta og látið Erlu bíða á meðan. Viðbrögð dómara hafi hins vegar ekki verið í samræmi við það. Krafðist Jón þess einnig að Gísli kæmi fyrir dóminn og gerði grein fyrir yfirheyrslum yfir [GunJ], sem hafi verið sóttur til Spánar og viðbrögðum Alberts Klahn af því tilefni.¹⁴¹⁹

869. Þennan dag sendi Gunnar Guðmundsson, forstöðumaður Síðumúlafangelsisins bréf til Páls Arnórs Pálssonar, verjanda Kristjáns Viðars. Meðfylgjandi bréfinu var fyrri hluti af staðfestu endurriti úr dagbók fangelsisins varðandi allar umbeðnar upplýsingar um Kristján Viðar.¹⁴²⁰
870. Dagana 16. til 30. september 1977 ritaði Guðjón í dagbók sína. Benedikt Blöndal hafi komið til hans 16. september 1977 og þeir hafi rætt um málið. Ritaði Guðjón um að hafa lesið málskjöl.¹⁴²¹ Daginn eftir hafi hann og Ari fangavörður kjaftað lengi um hugsanlegan stað Geirfinns, en þeir hafi orðið engu nær. Lánaði Guðjón honum málskjölin. Orðrétt ritaði hann: „Hvað var B.Bl. að nefna [G.Æ.] á föstudag? Hvað um kvikm. sem S.M. sýndi mér í VÓK í des. 75 af Svínahrauni?“¹⁴²² Ritaði Guðjón um að hafa sig ekki í neinar skriftir. Séra Ragnar Fjalar hafi heimsótt hann 20. september 1977 og þeir rætt Geirfinnsmálið frá ýmsum sjónarmiðum. Verjandi hans hafi komið með útskrift úr sakadómsbók fyrri tímabilið 28. apríl til 12. júlí 1977 ásamt málskjöllum.¹⁴²³ Ingimar fangavörður hafi tilkynnt honum um að Hæstiréttur hafi ákveðið áframsetu Gunnlaugs Briem. Mánudaginn 26. september ritaði hann um heimsókn frá Benedikt Blöndal sem hafi fært honum málskjöl og afrit af geðrannsókn til eignar. Hann hafi tvílesið geðrannsóknina og ritaði um að villur væru í henni.¹⁴²⁴ Þriðjudaginn 27. september 1977 ritaði Guðjón orðrétt: „Síðan sofnaði ég eftir lyf og svaf til 13,30 en þá var tilk. mæting í s.dómi kl. 14,30. Fór fram og snyrti mig í hófi. Ók með Venna og ? niðureftir. Síðan sampr. K.V.V. alveg kominn í nei, nei, stellingu. Sampr. árangurslaus.“ Fimmtudaginn 29. september 1977 ritaði Guðjón um að hafa mætt í sakadóm Reykjavíkur þar sem ákveðinn hafi verið framhaldsúrskurður til 120 daga eða þar til dómur í sakadómsmálinu félli. Meðákærðu hafi kært, en hann ekki. Hann hafi rætt stuttlega við verjanda sinn. Orðrétt ritaði hann: „Stakk því að mér að úr Geirfinns hefði fundist í fótum S.M. nýlega og væri verið að reyna að sanna það. Þetta er leyndarmál enn.“¹⁴²⁵
871. Fyrir liggur skýrsla Gísli Guðmundssonar rannsóknarlögreglumans sem hann ritaði að beiðni Gunnlaugs Briem sakadómarara um þau atriði sem fram komu í bréfi Jóns Oddssonar, verjanda Sævars, um það sem Erla Bolladóttir hafi greint honum frá 14. apríl 1977. Í skýrslunni greindi Gísli frá því að hafa daginn áður, 13. apríl 1977, fengið skilaboð frá fangaverði Hegningarhússins um að Sævar þyrfti nauðsynlega að tala við

¹⁴¹⁹ Bls. 2814–2815.

¹⁴²⁰ Bls. 2816.

¹⁴²¹ Bls. 2825_A.

¹⁴²² Bls. 2825_B.

¹⁴²³ Bls. 2825_D.

¹⁴²⁴ Bls. 2825_H.

¹⁴²⁵ Bls. 2825_K.

hann. Kvaðst Gísli hafa farið strax til viðtals við Sævar. Hann hafi sagst geta sannað fjarveru sína á Hamarsbraut 11 aðfaranótt sunnudagsins 27. janúar 1974. Sævar hafi sagst hafa komið til Erlu að Hamarsbraut 11 að kvöldi 27. janúar 1974 ásamt [ViG] sem hafi ætlað að aka honum austur að Gljúfurárholti seinna um kvöldið. Greindi Sævar Gísli frá því að ekki hafi orðið úr ferðinni þar sem Erla hafi farið að rífast við hann um fjarveru hans í marga daga og framhjáhald. Hann hafi þá gripið til þess ráðs að reyna að fá Erlu til að trúá því að hann hafi verið erlendis og væri að koma beint af flugvellið. Erla hafi sagt við hann að það þýddi ekki fyrir hann að reyna að ljúga að sér því vinkona hennar hafi frétt af honum fyrr um daginn í Hafnarstræti í Reykjavík. Hafi Sævar bent á að þetta atriði hlyti að sýna það að Erla hafi ekki verið að segja sannleikann þegar hún hafi gefið fyrstu skýrslu sína um Guðmundarmálið rétt fyrir jólin hjá Eggerti Norðdahl Bjarnasyni rannsóknarlögreglumanni.¹⁴²⁶ Í skýrslunni kom fram að Gísli hafi boðað Erlu á skrifstofuna til sín fyrir hádegi næsta dag, 14. apríl 1977. Innti hann hana eftir því hvað hefði farið fram milli hennar og Sævars umrætt sunnudagskvöld að Hamarsbraut 11. Orðrétt bókaði Gísli í skýrsluna: „Erla var beðin að greina sjálfstætt frá umræðuefni þeirra, án þess að vera á nokkurn hátt látin vita, hvað Sævar hafði sagt um það, kvöldið áður í Hegningarhúsinu.“ Erla hafi staðfest það sem Sævar hafi sagt. Hann hafi gert tilraun til að ljúga að henni að hann hafi verið að koma beint utan af flugvelli eftir dvöl erlendis, en hún hafi rekið það ofan í hann sem helber ósannindi þar sem vinkona stúlku sem hún þekkti hafi séð Sævar við strætisvagnstöð í Hafnarstræti eftir hádegi umræddan sunnudag. Orðrétt var bókað: „Erla sagði að stúlka sú sem sá Sævar, hétu [Svava] og ætti heima í Kúrlandi hér í borg. Sagðist Erla geta fengið nánari upplýsingar um þá stúlku, ef óskað yrði.“ Í framhaldinu ritaði Gísli um að hafa ekki rætt málið frekar við Erlu heldur gengið á fund sakadómarmanna, Gunnlaugs Briem og Haraldar Henryssonar. Hann hafi skýrt þeim frá samtölum sínum við Sævar og Erlu og innt þá eftir því hvort þeir óskuðu eftir því að hann gerði eitthvað frekar í málinu. Töldu þeir ekki þörf á því að svo stöddu. Gat Gísli þess að Erla hafi síðan farið frjálts ferða sinna án þess að frekar hafi verið rætt við hana um málið. Í lok skýrslunnar tók Gísli fram að honum væri ekki kunnugt um að skýrslur hafi verið teknar af [GunJ] nema fyrir dómi.¹⁴²⁷

872. Mánudaginn 3. október 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Kristján Viðar hafi verið fluttur til læknis klukkan 08:25 og síðan í sakadóm Reykjavíkur. Orðrétt var bókað í fangelsisdagbókina: „[P]ar verður málflutningur í svonefndum Geirfinns- og Guðmundarmorðmálum sem fanginn er aðili að, ætlar hann að hlusta á þann málflutning.“ Þennan dag var bókað í fangelsisdagbókina um flutning á Sævari, Tryggva Rúnar og Kristjáni Viðari á milli Síðumúlafangelsis og sakadóms Reykjavíkur. Bókað var að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við hann klukkan 23:00.¹⁴²⁸
873. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og tekin fyrir sakadómsmálin á hendur ákærðu. Bókað var að þinghaldið væri opið. Bókað var að sakadómsmál sem

¹⁴²⁶ Bls. 2826.

¹⁴²⁷ Bls. 2827.

¹⁴²⁸ Dagbók nr. 7, bls. 154–155.

höfðað hafi verið með ákæru dagsettri 16. mars 1977 hafi að kröfu ríkissaksóknara verið sameinað máli sem höfðað var með ákæru dagsettri 8. desember 1976, enda þótt þess hafi ekki verið sérstaklega getið. Reynt hafi verið að halda málskjölum í málunum sem mest aðgreindum til glöggvunar. Bókað var að dómurinn hafi lagt fram bréf Jóns Oddssonar, verjanda Sævars, dagsett 30. september 1977, skýrslu Gísla Guðmundssonar, dagsett 1. október 1977, dóm Hæstaréttar Íslands í máli nr. 169/1977, ákæruvaldið gegn Tryggva Rúnari Leifssyni, bréf dóms- og kirkjumálaráðuneytisins, dagsett 30. september 1977, um staðfestingu á löggildingu Auðar Gestsdóttur og Renötu Einarssonar sem dómtúlkar og skjalapýðendur úr og á þýsku, úrklippu úr Morgunblaðinu frá 3., 4. og 5. febrúar 1977 og úr þýska dagblaðinu „Abendpost zum Sonntag“ frá 13. mars 1977, lögð fram að beiðni Páls Arnórs Pálssonar, verjanda Kristjáns Viðars og loks endurrit úr dagbók fangelsisins við Síðumúla, lagt fram að beiðni Páls Arnórs. Bókað var að sækjandi málsins, Bragi Steinarsson vararíkissaksóknari, hafi mætt í dómnum klukkan 09:30. Þá var Þórður Björnsson ríkissaksóknari mættur á sama tíma. Bókað var að verjendur málsins, Páll Arnór Pálsson, Jón Oddsson, Hilmar Ingimundarson, Guðmundur Ingvi Sigurðsson, Finnur Torfi Stefánsson og Benedikt Blöndal væru mættir. Bókað var að viðstaddir málflutninginn væru Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar. Málsaðilar lýstu sig reiðubúna til að flytja málið og hófst munnlegur málflutningur með sóknarræðu Braga Steinarssonar vararíkissaksóknara. Gerði sækjandinn þá kröfu að Kristján Viðar, Sævar, Tryggvi Rúnar, Albert Klahn, Erla, [ÁEP] og Guðjón Skarphéðinsson yrðu hvert um sig dæmd til þyngstu refsingar að lögum. Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Sækjandi málsins gefur þá málflutningsyfirlýsingu, að ákæran í I. kafla 1. tl. ákæru sé ekki lengur byggð á því, að ákærði Kristján Viðar hafi ráðist að Guðmundi Einarssyni með hnífi og stungið hann, heldur að allir ákærðu hafi hver fyrir sig átt jafnan þátt í árásinni á Guðmund og dauða hans. Um sé að ræða óaðskiljanlegan samverknað ákærðu á dauða Guðmundar. Bókað var að sækjandinn hafi lokið máli sínu klukkan 16:40. Bókað var að dómurinn hafi lagt fram bréf Hilmars Ingimundarsonar, dagsett 3. október 1977. Í framhaldinu var orðrétt bókað af hálfu dómara málsins: „1. Við þingfestingu málsins 21. mars s.l. var verjendum tilkynnt að málsmeðferð héldi áfram næstu daga og vikur og væri þeim frjáls aðgangur að öllum þinghöldunum. Dómarar málsins minnst þess ekki að verjendur hafi látið í ljós ósk um að vera viðstaddir önnur þinghöld en þau, er skjólstæðingar þeirra væru mættir. Var þeim því ávallt tilkynnt um slík þinghöld en ekki önnur að jafnaði. 2. Um þennan lið vísast til bls. 122 í dómsyfirheyrslum. Rannsóknarlögreglumennirnir Gísli Guðmundsson og Torfi Jónsson fóru að dómarar best vita, með [GunJ] til Hafnarfjarðar. 3.–4. Um þessa liði vísast til endurrita úr sakadómsbók, sem lögð hafa verið fram í málinu.“ Var dómþingi slitið.¹⁴²⁹

874. Fyrir liggur bréf Hilmars Ingimundarsonar, verjanda Tryggva Rúnars, til Gunnlaugs Briem sakadómarar, dagsett sama dag 3. október 1977. Óskaði Hilmar eftir upplýsingum um fjögur atriði, í fyrsta lagi hvers vegna verjendur hafi ekki verið boðaðir til þinghalds 30. apríl, 2. maí og 3. maí 1977, í öðru lagi hvort farið hafi verið

¹⁴²⁹ Bls. 3273–3276.

með [GunJ] að Hamarsbraut 11 fyrir eða eftir þinghaldið 30. apríl 1977 og hverjir hafi þá farið með honum. Í þriðja lagi óskaði Hilmar upplýsinga um hvernig málið hafi verið reifað fyrir [GunJ] í þinghaldinu 30. apríl 1977 og í fjórða lagi hvaða þætti málsins [GunJ] hafi rakið sjálfstætt í sama þinghaldi. Loks óskaði Hilmar eftir því að kvaðningin til [GunJ] yrði lögð fram í málinu.¹⁴³⁰

875. Þriðjudaginn 4. október 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla um flutning á Sævari, Tryggva Rúnari og Kristjáni Viðari á milli Síðumúlafangelsis og sakadóms Reykjavíkur. Bókað var að Benedikt Blöndal, verjandi Guðjóns, hafi komið klukkan 13:15 með beiðni um útdrátt úr dagbók fangelsisins varðandi skjólstæðing hans. Var þess getið að útskriftin næði yfir átta daga, fyrri part árs 1977 og síðustu nóvemberdaga á árinu 1976. Bókað var að Guðjón hafi verið færður fram til viðtals við Benedikt Blöndal klukkan 16:25. Var Guðjón færður aftur á klefa sinn klukkan 18:00. Bókað var að séra Jón Bjarman hafi hringt um klukkan 16:00 og beðið fyrir kveðju til Guðjóns og tilkynningu um að hann gæti ekki komið þennan dag. Klukkan 20:20 var bókað að [ÓmL] bróðir Tryggva Rúnars hafi sótt þrjú bréf og óhreinan þvott.¹⁴³¹
876. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og tekið fyrir sakadómsmálin á hendur ákærðu. Bókað var að sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, væri mættur og verjendurnir Jón Oddsson, Hilmar Ingimundarson, Guðmundur Ingvi Sigurðsson og Benedikt Blöndal. Bókað var að sækjandinn reifað sakarefni II. kafla ákærunnar gegn Tryggva Rúnari. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið viðstaddur. Bókað var að klukkan 10:30 hafi Örn Clausen, verjandi Alberts Klahn og Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars, komið í dóminn. Á sama tíma hafi Sævar og Kristján Viðar mætt í dóminum. Bókað var að sækjandinn hafi reifað sakarefni í III., VI., VII. og VIII. kafla ákærunnar og hafi lokið ræðu sinni um reifun sakarefnis í ákæru frá 8. desember 1976, klukkan 11:43. Gert var hlé á þinghaldinu og því síðan fram haldið klukkan 13:30. Bókað var að sækjandi hafi hafið reifun sakarefnis í ákærunni frá 16. mars 1977. Bókaðir voru mættir verjendurnir Páll Arnór Pálsson, Benedikt Blöndal, Hilmar Ingimundarson, Jón Oddsson og Guðmundur Ingvi Sigurðsson. Þá voru Sævar og Kristján Viðar bókaðir mættir. Klukkan 14:55 var bókað að Erla hafi mætt en vikið úr dómi klukkan 15:55. Reifaði sækjandinn málið til klukkan 16:00 en þá var þinghaldinu frestað til morguns og var dómþingi slitið.¹⁴³²
877. Fyrir liggur bréf Jóns Oddssonar, verjanda Sævars, til Gunnlaugs Briem sakadómar, dagsett sama dag, 4. október 1977. Óskaði hann þess að upplýst yrði hvers vegna skipunar- og erindisbréf Karls Schütz lægi ekki frammi í málinu. Skoraði hann á dómara og ríkissaksóknara að bæta úr því. Þá skoraði hann á sækjanda að kvaðning sem send hafi verið [GunJ] yrði lögð fram í málinu.¹⁴³³

¹⁴³⁰ Bls. 2828.

¹⁴³¹ Dagbók nr. 7, bls. 156–157.

¹⁴³² Bls. 3277–3278.

¹⁴³³ Bls. 2828_A.

878. Þennan dag ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína. Taldi hann upp viðstadda við aðalmeðferðina og nefndi þar meðal annarra Gunnar Guðmundsson forstöðumann, Hallvarð Einvarðsson rannsóknarlögreglustjóra, Gísla Guðmundsson rannsóknarlögreglumann og [ÖS] sem hafi skrifast á við Sævar í Síðumúlafangelsi forðum daga, eins og Tryggvi Rúnar orðaði það. Þá hafi blaðamenn verið viðstaddir og einnig móðir Sævars og amma Kristjáns Viðars. Í lok færslunnar ritaði Tryggvi Rúnar um að hann teldi sig eiga von á tveggja til fjögurra ára fangelsisrefsingu ef dæmt yrði út úr kerfinu, eins og hann orðaði það. Orðrétt ritaði hann: „Gumma-málið er ég saklaus, sýkn. Nauðgunarkæran saklaus, sýkn. Brunann og smá afbrotin 2 til 4 mest.“¹⁴³⁴
879. Þennan dag birtist heilsíðugrein í Morgunblaðinu undir fyrirsögninni: „Ágreiningur um áfengiskaup var upphaf átakanna sem leiddu til dauða Guðmundar.“ Fjallað var um málflutning í Guðmundar- og Geirfinnsmálum fyrir sakadómi Reykjavíkur. Fram kom að ræða Braga Steinarssonar, vararíkissaksóknara, að því er varðaði sakarefni vegna hvarfs Guðmundar Einarssonar hafi staðið yfir í fimm og hálfu klukkustund. Líklega myndi sækjandinn ekki ljúka sóknarræðu sinni fyrr en á miðvikudag enda væri um að ræða umfangsmestu sakamál á Íslandi hin seinni ár. Í fréttinni kom fram að sakborningarnir hafi hlustað rólegir á sóknarræðu Braga Steinarssonar og sjaldan sýnt svipbrigði. Þá hafi þeir verið vel klæddir og snyrtilegir og var klæðnaði Sævars, Kristjáns Viðars og Tryggva Rúnars lýst með nákvæmum hætti. Í fréttinni kom fram að þess væri ekki lengur krafist að Kristjáni Viðari yrði refsað fyrir að veita Guðmundi áverka með hnífi þar sem komið hafi í ljós við framhaldsrannsóknir að hnífurinn sá er um ræddi hefði ekki verið honum tiltækur þegar atburðurinn var framinn. Þá sagði orðrétt: „Bragi Steinarsson sagði í sóknarræðu sinni í gær að sakborningarnir hefðu ítrekað játað á sig öll þau brot í málinu sem ákæran væri byggð á og fyrri framburður þeirra væri studdur svo mörgum rökum að telja yrði að lögfullar sannanir lægju fyrir sekt þeirra, þótt þeir nú á síðari stigum málsins neituðu öllum sakargiftum. Væri því sem áður krafizt þyngstu refsingar af hálfu ákærvaldsins.“¹⁴³⁵
880. Miðvikudaginn 5. október 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins um flutning á Sævari, Tryggva Rúnar og Kristjáni Viðari á milli Síðumúlafangelsis og sakadóms Reykjavíkur. Bókað var að séra Jón Bjarman hafi farið inn á klefa til Guðjóns klukkan 16:55. Bókað var að fangelsispresturinn hafi farið klukkan 18:00. Bókað var að verjandi Guðjóns, Benedikt Blöndal, hafi komið til viðtals við hann klukkan 19:10. Var Guðjón færður aftur á klefa sinn klukkan 19:50. Bókað var að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi rætt við hann inni á klefa milli klukkan 20:05 og 20:20. Þá var bókað að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við skjólstæðing sinn klukkan 22:15. Bókað var að Sævar hafi verið færður á klefa sinn klukkan 22:35.¹⁴³⁶
881. Dómþing sakadóms Reykjavíkur var sett þennan dag og tekin fyrir sakadómsmálin á hendur ákærðu. Bókað var að sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, væri mættur. Þá

¹⁴³⁴ Bls. 2828_B.

¹⁴³⁵ Bls. 2829.

¹⁴³⁶ Dagbók nr. 7, bls. 158–160.

voru bókaðir mættir, verjendurnir Jón Oddsson, Páll Arnór Pálsson, Benedikt Blöndal, Hilmar Ingimundarson, Guðmundur Ingvi Sigurðsson og Örn Clausen. Bókað var að sækjandinn hafi haldið áfram reifun sakarefnis ákæru frá 16. mars 1977. Voru Kristján Viðar og Sævar bókaðir mættir. Lauk sækjandinn málflutningi klukkan 11:35. Bókað var að skipaður verjandi Kristjáns Viðars, Páll Arnór Pálsson, hafi tekið til máls klukkan 13:30. Gerði hann þær kröfur að Kristján Viðar yrði sýknaður af I. kafla ákæru frá 8. desember 1976 en hlyti vægustu refsingu sem lög leyfðu fyrir brot talin í V. og VII. kafla ákærunnar. Til vara krafðist hann þess að Kristján Viðar hlyti vægustu refsingu sem lög leyfðu fyrir öll brot ákærunnar. Þá krafðist hann þess aðallega að Kristján Viðar yrði sýknaður af öllum kröfum ríkissaksóknara í ákæru frá 16. mars 1977, en til vara að hann hlyti vægustu refsingu sem lög leyfðu. Bókað var að Sævar og Kristján Viðar væru mættir í þinghaldinu. Bókað var að Páll Arnór hafi lokið ræðu sinni klukkan 16:00 og lagt málið í dóm með fyrirvara. Bókað var að dómari hafi lagt fram yfirlýsingu Páls Arnórs Pálssonar og Jóns Oddssonar, dagsetta 3. október 1977, fyrir hönd Kristjáns Viðars og Sævars um að fallið væri frá kæru til Hæstaréttar á gæsluvarðhaldsúrskurði uppkveðnum 29. september 1977, bréf Jóns Oddssonar, dagsett 4. október 1977 og loks kvaðning [GunJ] fyrir sakadóm Reykjavíkur dagsett 20. apríl 1977.¹⁴³⁷

882. Fréttir af málflutningnum fyrir sakadómi Reykjavíkur var að finna í flestöllum blöðum þennan dag. Í Vísi var frétt undir fyrirsögninni: „Sækjandi í Geirfinnsmálinu: „Ásetningur um að bana Geirfinni eftir að atlagan var hafin.“ Fram kom að sækjandi málsins hafi sagt breyttan framburð Kristjáns Viðars og Sævars í sakamálunum skýrast af mannlegum viðbrögðum sakaðra manna.¹⁴³⁸ Sama dag birtist í Morgunblaðinu frétt undir fyrirsögninni: „Saksóknari um Geirfinnsmálið: „Játningar sakborninga grundvöllur ákærunnar“ – og engu breytir þótt þær hafi verið dregnar til baka.“ Orðrétt sagði í fréttinni: „Varði Bragi Steinarsson miklu af tíma sínum í að tíunda þessar fyrri játningar sakborninganna og undirbyggði þar með þá kröfu sína til dómsins að játningar sakborninganna væru svo ítarlegar og margendurteknar að nægði fullkomlega til sakfellingar og væri ekkert mark takandi á seinni yfirlýsingum um sakleysi ákærðu í máli þessu.“ Síðar í fréttinni kom fram að sækjandinn hafi sagt að játningar sakborninganna væri sá grundvöllur sem ákæran væri byggð á. Í framhaldinu sagði orðrétt: „Þetta hefði verið sameiginleg atлага Sævars, Guðjóns og Kristjáns og á engan hátt sundurgreinanleg. Það hafi ekki verið ásetningur þeirra að ráða Geirfinn af dögum, en eftir að átökin hófust bendir framganga þeirra til þess að þá hafi það verið orðinn ásetningur þeirra að ráða Geirfinni bana.“¹⁴³⁹
883. Fimmtudaginn 6. október 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla um flutning á Sævari, Tryggva Rúnar og Kristjáni Viðari á milli Síðumúlafangelsis og sakadóms Reykjavíkur. Var bókuð athugasemd í fangelsisdagbókina að breytt hafi verið um dagblað til Guðjóns þennan dag, fengi hann nú afhentan Tímann í stað Þjóðviljans. Bókað var að Benedikt Blöndal hafi komið til viðtals við Guðjón klukkan

¹⁴³⁷ Bls. 3279–3281.

¹⁴³⁸ Bls. 2832.

¹⁴³⁹ Bls. 2833–2834.

18:15. Fór hann klukkan 19:20. Bókað var að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi komið til viðtals við hann milli klukkan 19:30 og 20:05. Þá var bókað að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við skjólstaðing sinn milli klukkan 19:45 og 20:20. Á sama tíma var bókað að [ÓmL] bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með límonaði, Vikuna, pinnaís og ópal handa honum.¹⁴⁴⁰

884. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu. Bókað var að sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, hafi mætt klukkan 09:30. Þá voru bókaðir mættir Þórður Björnsson og Jónatan Sveinsson. Bókað var að mættir væru verjendurnir Jón Oddsson, Páll Arnór Pálsson, Benedikt Blöndal, Hilmar Ingimundarson, Guðmundur Ingvi Sigurðsson og Örn Clausen. Var málflutningi haldið áfram og tók til máls Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnar. Bókað var að hann hafi gert þær kröfur að Tryggvi yrði sýknaður af I. kafla og 2. tl. II. kafla ákærunnar frá 8. desember 1976, en vægustu refsingu lögum samkvæmt fyrir aðra liði ákærunnar. Bókað var að Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar væru mættir í dóminum.¹⁴⁴¹ Bókað var að verjandinn hafi lokið máli sínu klukkan 12:00. Bókað var að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi tekið til máls klukkan 13:30 og krafist þess aðallega að Sævar yrði sýknaður af I. kafla ákæru frá 8. desember 1976 en hlyti vægustu refsingu lögum samkvæmt fyrir brot talin í III., IV., V. og VII. kafla ákæru. Til vara krafðist hann þess að Sævar hlyti vægustu refsingu lögum samkvæmt fyrir öll brot samkvæmt ákærunni. Þá krafðist hann þess að Sævar yrði sýknaður af öllum kröfum ríkissaksóknara í ákæru dagsettri 16. mars 1977, til vara að hann hlyti vægustu refsingu lögum samkvæmt.¹⁴⁴² Bókað var að verjandinn mótmælti ekki skaðabótakröfum í málinu. Bókað var að hann hafi lokið reifun sakarefnis í ákæru dagsettri 8. desember 1976 klukkan 16:00 og þá hafi þinghaldinu verið frestað til morguns og dómþingi slitið.¹⁴⁴³
885. Þennan dag birtust fréttir af málunum í öllum blöðum landsins. Heilsíðufrétt var að finna í Morgunblaðinu undir fyrrsögninni: „Tæplega 13 tíma sóknarræðu í Guðmundar- og Geirfinnsmálum lauk í gær: „Þetta er allt í lagi, ég skal sjá um það sem eftir er“ sagði Sævar Ciesielski félögum sínum til hughreystingar.“ Í umfjöllun um refsikröfu ákæruvaldsins kom fram að Bragi Steinarsson, sækjandi málsins hafi fjallað um að afdráttarlausar játningar sakborninga gætu haft áhrif til lækkunar. Furðaði hann sig á því að sumir ákærðu hefðu slegið því vopni úr höndum verjenda sinna með því að draga játningar til baka. Orðrétt sagði í framhaldinu: „Hvað Erlu áhrærir sagði Bragi, að hún hefði haldið fast við játningar sínar og mætti teljast rétt að meta það til refsilækkunar og sömuleiðis það að hún skyldi „opna þá litlu glufu sem þurfti til þess að koma þessum málum á þann skrið að þau upplýstust og þar með létt því oki af þjóðinni, sem ríkti vegna þess að málin voru óupplýst“ eins og saksóknarinn sagði orðrétt í ræðu sinni í gær.“¹⁴⁴⁴ Síðar í fréttinni sagði orðrétt: „Bragi Steinarsson sagði í gær, að af ákæruvaldsins hálfu breytti það engu þótt lík Geirfinns fyndist ekki.

¹⁴⁴⁰ Dagbók nr. 7, bls. 160–161.

¹⁴⁴¹ Bls. 3282.

¹⁴⁴² Bls. 3283.

¹⁴⁴³ Bls. 3284.

¹⁴⁴⁴ Bls. 2838.

Samhljóða framburður hinna ákærðu hvers fyrir sig og í algjörri einangrun hvert frá öðru væri grundvöllur ákærunnar og fundur líks Geirfinns yrði aðeins ein sönnunin til viðbótar í málinu. Svo virtist, sem sakborningar teldu sér hag í því að líkið fyndist ekki en þvert á móti ætti þetta framferði að leiða til refsingarauka.¹⁴⁴⁵ Í sama blaði birtist frétt um ræðu Páls Arnórs Pálssonar, verjanda Kristjáns Viðars. Fram kom að hann styddi sýknukröfu sína um morðákæru aðallega með því að öll ápreifanleg sönnunargögn skorti, líkin hafi ekki fundist, munir sem hafi tilheyrt þeim og morðvopnið eða önnur verksummerki hafi heldur ekki fundist. Játningarnar hafi allar verið bornar til baka, en þær væru grundvöllur ákærunnar. Fjallað var um að Páll Arnór hafi sagt í ræðu sinni að þjarmað hafi verið óeðlilega að sakborningum til að fá frá þeim játningu, bæði af rannsóknarlögreglumönnum og öðrum. Í yfirheyrslum hafi verið gengið hart að þeim, þeir hefðu verið mikið spurðir, meira en fram kæmi í skýrslum lögreglunnar. Þetta væri ljóst af því hve mikið væri eftir þeim bókað á hverjum degi á meðan rannsóknin stóð yfir. Þá hafi Kristján Viðar greint honum frá því að eitt sinn í yfirheyrslu hafi hann verið sleginn í andlitið af rannsóknarlögreglumanni. Það hafi hins vegar ekki fengist staðfest af öðrum þeim sem hafi verið viðstaddir yfirheyrsluna. Haft var eftir Páli Arnóri að framburður sakborninganna hafi frá byrjun verið mjög ósamræmdur og mótsagnakenndur og það hefði ekki verið fyrr en Karl Schütz hafi kynnt fyrir þeim framburð þeirra allra að hann samræmdest. Orðrétt sagði í fréttinni: „Þegar Schütz yfirgaf landið hefði framburður þeirra aftur farið í fyrra horf. Þetta væru rangar aðferðir til að fá fram játningu og ósannfærandi.“ Þá hélt Páll Arnór því fram að ólíklegt væri að allir þessir atburðir hafi getað átt sér stað á svo stuttum tíma og vísaði þar til prófana sem gerðar voru um þann tíma sem þetta hefði getað tekið ákærðu. Þá tók hann fram að 21. nóvember 1974, daginn sem ákærðu hafi sagst hafa farið upp í Rauðhóla og greftrað lík Geirfinns hafi verið 10 stiga frost og jörðin freðin.¹⁴⁴⁶ Sams konar samantekt birtist í Dagblaðinu þennan dag undir fyrirsögninni: „Gjalddagi Geirfinnsmálsins: Lögreglan bjó til þennan framburð.“ Fram kom að verjandi Kristjáns Viðars, hafi sagt að skjólstæðingur hans hafi ekki vísitandi dregið fjórmeningana, Sigurbjörn, Magnús, Einar og Valdimar, inn í rannsóknina. Orðrétt sagði í fréttinni: „Hann lýsti síðan áberandi leiðandi yfirheyrslum yfir föngunum og nefndi dæmi máli sínu til stuðnings. Hann sagði að það hefði verið hjá rannsóknaraðilum, þar á meðal frá fangavörðum, sem Kristján Viðar hefði fyrst heyrt minnzt á nöfn þeirra manna sem síðar voru ranglega bendlaðir við málið.“¹⁴⁴⁷

886. Föstudaginn 7. október 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins um flutning á Sævari, Tryggva Rúnar og Kristjáni Viðari á milli Síðumúlafangelsis og sakadóms Reykjavíkur. Bókað var að séra Ragnar Fjalar hafi komið til viðtals við Guðjón milli klukkan 14:00 og 15:45. Bókað var að starfsmenn sakadóms Reykjavíkur hafi komið með Kristján Viðar, Sævar og Tryggva Rúnar klukkan 20:45.¹⁴⁴⁸

¹⁴⁴⁵ Bls. 2839.

¹⁴⁴⁶ Bls. 2838–2839.

¹⁴⁴⁷ Bls. 2842.

¹⁴⁴⁸ Dagbók nr. 7, bls. 161–162.

887. Dómþing sakadóms Reykjavíkur var háð þennan dag og tekin fyrir sakadómsmálin á hendur ákærðu. Bókað var að Bragi Steinarsson, sækjandi málsins, hafi mætt í dóminn klukkan 09:30 og með honum Þórður Björnsson, ríkissaksóknari. Þá voru verjendur málsins bókaðir mættir, Jón Oddsson, Páll Arnór Pálsson, Benedikt Blöndal, Hilmar Ingimundarson, Guðmundur Ingvi Sigurðsson og Örn Clausen. Bókað var að Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar væru mættir í dóminum. Bókað var að Jón Oddsson hafi lokið málflytningi um sakarefni ákærunnar frá 8. desember 1976 og hafið reifun sakarefnis í ákæru frá 16. mars 1977. Lauk hann máli sínu klukkan 11:10. Bókað var að þá hafi Benedikt Blöndal tekið til máls og gert þær kröfur að Guðjón yrði sýknaður af öllum ákæruatriðum, en til vara að honum yrði gerð vægasta refsing samkvæmt lögum.¹⁴⁴⁹ Bókað var að hann hafi lokið máli sínu klukkan 14:30, en þá hafi tekið til máls Guðmundur Ingvi Sigurðsson, verjandi Erlu. Bókað var að hann hafi gert þær kröfur að Erla yrði sýknuð af ákæru um brot á 211. gr., samanber 22. gr., 4. mgr., samanber 1. mgr., og 112. gr., 2. mgr., samanber 1. mgr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Þá krafðist hann þess að hún yrði dæmd í vægustu refsingu samkvæmt lögum fyrir önnur brot sem hún hafi verið ákærð fyrir. Lauk hann málflytningi sínum klukkan 15:40.¹⁴⁵⁰ Var málflytningi haldið áfram klukkan 16:15 og tók þá til máls verjandi Alberts Klahn, Örn Clausen. Bókað var að hann hafi gert þær kröfur að Albert yrði sýknaður af 2. tl. I. kafla ákæru frá 8. desember 1976, en dæmdur í vægustu refsingu fyrir önnur þau brot sem honum hafi verið gefin að sök í sama ákæruskjali. Bókað var að hann hafi lokið máli sínu klukkan 17:15. Næst var bókað að Finnur Torfi Stefánsson, verjandi [ÁEP] hafi tekið til máls vegna ákæruatriða er vörðuðu skjólstæðing hans. Lauk hann máli sínu klukkan 17:35. Þá var bókað að sækjandi málsins hafi tekið aftur til máls og svarað ræðum verjenda. Hann hafi lokið máli sínu klukkan 19:07. Að loknu stuttu hléi tóku til máls Páll Arnór Pálsson, Hilmar Ingimundarson, Jón Oddsson, Benedikt Blöndal, Guðmundur Ingvi Sigurðsson og Örn Clausen. Bókað var að sakarefni 2. tl. I. kafla ákæru frá 8. desember 1976 og í I. kafla ákæru frá 16. mars 1977 að því er varðaði Erlu hafi verið reifað með hliðsjón af 124. og 221. gr. almennra hegningarlaga.¹⁴⁵¹ Bókað var að ákærðu hafi verið inntir eftir því hvort þeir vildu taka til máls. Bókað var að Sævar hafi einn ákærðu óskað eftir því og flutt ræðu. Bókað var að málið hafi verið tekið til dóms og var dómþingi slitið.¹⁴⁵²
888. Þennan dag birtist opnugrein í Morgunblaðinu um flytning málsins í sakadómi Reykjavíkur. Efni ræðu Hilmar Ingimundarsonar, verjanda Tryggva Rúnars, var rakið. Hilmar hafi fundið að orðalagi lögregluskýrslna og sagt það benda til þess að það væri komið frá lögreglumönnum, en ekki ákærðu eins og lög gerðu ráð fyrir. Ákærðu hafi verið lögð í munn sömu orðin og greinilegt að lögreglumennirnir sem hafi tekið skýrslurnar hafi verið leiðandi aðili í yfirheyrslunum. Fram kom að Hilmar hafi lesið upp yfirlýsingu Tryggva Rúnars um sakleysi sitt. Hann hafi verið ákaflega miður sín fyrst eftir handtökuna 23. desember 1975, enda saklaus af þeim sakargiftum sem hafi verið bornar á hann. Hann hafi ekki getað sofið en samt hafi hann verið

¹⁴⁴⁹ Bls. 3285.

¹⁴⁵⁰ Bls. 3286.

¹⁴⁵¹ Bls. 3287–3288.

¹⁴⁵² Bls. 3289.

tekinn í yfirheyrslur strax. Tvö stórmál hafi verið borin upp á hann og raunar alla ákærðu, að hafa orðið stúlku að bana í Vík í Mýrdal og einnig að hafa orðið manni að bana í Ólafsvík. Ekkert hafi hins vegar verið um þetta bókað. Tryggvi Rúnar hafi verið í yfirheyrslum í allt að 12 tíma í einu og engin miskunn verið sýnd. Örn Höskuldsson hafi sagt við Tryggva Rúnar að hann gæti rotnað í fangelsinu í tvö ár og einnig að rétt væri að játa þar sem aðrir væru búnir að játa. Tryggvi hafi því ekki séð aðra leið en að játa í þeirri trú að hið sanna kæmi síðar í ljós. Þá gerði Hilmar nokkrar athugasemdir við yfirheyrslur yfir [GunJ]. Í fyrsta lagi að [GunJ] hafi verið kvaddur til réttarhaldanna með kvaðningu þar sem lýst hafi verið hvers vegna hann hafi verið kallaður fyrir. Í öðru lagi hafi hann verið yfirheyrður á laugardegi og verjendum ekki gefinn kostur á að vera viðstaddir en aftur á móti hafi sækjandinn verið tilkvaddur, en slíkt væri mismunun. Í þriðja lagi hafi [GunJ] verið hjálpað til að komast inn í málið meðal annars með því að sýna honum Morgunblaðið frá 30. janúar 1974 þar sem skýrt væri frá hvarfi Guðmundar og lýst eftir honum. Einnig hafi honum verið sýnt húsið að Hamarsbraut 11, bæði utan og innan.¹⁴⁵³ Á sama stað var rakin varnarræða Jóns Oddssonar, verjanda Sævars, undir fyrirsögninni: „Vörn Sævars Ciesielski byrjaði í gær: Verjandinn deilir harðlega á ákærvaldið og alla málsmeðferð.“ Vakti Jón athygli á hugsanlegum ástæðum þess að Sævar hafi játað á sínum tíma. Sævari hafi verið haldið í einangrun í tæpa 700 sólarhringa, frá 11. desember 1975 til þessa dags, að frátöldu tímabilinu 31. janúar til 5. maí 1977. Enginn vafi væri á því að slík meðferð hefði áhrif á hegðun og líðan fangans. Þá hafi Sævari verið bannaður lestur bæði bóka og dagblaða og aðeins nýlega fengið samþykki dómsins fyrir því að lesa Morgunblaðið, eitt blaða. Sævar væri reykingamaður en honum hafi verið bönnuð tóbaksneysla langtímum saman. Fram kom að Jón hafi fullyrt að engar ákveðnar reglur giltu um boð og bönn sem fangarnir þyrftu að þola. Sævari hafi verið leyfð útivist í fangelsisgarðinum í tíu til 15 mínútur á dag sem hann hafi nýtt sér. Greindi Jón frá því að Sævari hafi verið afhent bréf frá Erlu í einangrunarklefan. Átaldi hann fangelsisýfirvöld fyrir að hafa afhent Sævari bréfið þar sem í því hafi verið dylgur og hótanir í hans garð. Þá benti hann á að bréfið lægi ekki frammi í réttinum. Jón sagðist vita til þess að Sævar hafi verið yfirheyrður oft á dag og þá jafnvel verið brotið gegn skýrum lagaákvæðum um að ekki mætti yfirheyra sakborning lengur en sex klukkustundir í einu. Þá væri það réttarbrot að Erla hafi verið látin eiðfesta framburð sinn frá 20. desember 1975, enda hafi hún verið sambýliskona og barnsmóðir Sævars og hugsanlega aðili að málinu. Enn fremur sagði Jón að mjög hafi verið þjarmað að sakborningunum við yfirheyrslur. Það væri þó erfitt fyrir hann sem lögmann að meta aðstæður þar sem hann hefði ekki alltaf verið kallaður til. Orðrétt sagði í fréttatumfjölluninni: „En spurningin væri um það hvort lögreglumennirnir hafi gerst offerar í starfi sínu. Hann lét þess getið að það hefði ósjaldan komið fyrir að móðir Sævars hefði fengið fót hans sundurrifin send heim til þvotta.“ Loks reifaði Jón upphaf rannsóknar Guðmundarmálsins og vísaði til þess að fram hefði komið að lögreglan hafi heyrt orðróm um að sakborningarnir væru við málið riðnir. Orðrétt sagði í

¹⁴⁵³ Bls. 2850–2851.

framhaldinu: „Hann spurði síðan hvaðan sá orðrómur væri kominn.“¹⁴⁵⁴ Þennan dag var jafnframt birt fréttaumfjöllun um ræðu Hilmar Ingimundarsonar, verjanda Tryggva Rúnars. Þar kom fram að ákæran á hendur Tryggva Rúnar hafi verið gefin út 8. desember 1976 og birt nokkrum dögum síðar í fjölmiðlum. Hún hafi hins vegar ekki verið birt Tryggva Rúnari fyrir en 13. janúar 1977. Greindi Hilmar frá því að réttargæslumenn sakborninganna hafi kært fyrsta gæsluvarðhaldsúrskurðinn til Hæstaréttar Íslands. Þá hafi rannsóknardómarinn í málinu, Örn Höskuldsson, boðað þá á sinn fund og tilkynnt um hvað væri á seyði, málið væri jafnalvarlegt og morðmál. Örn hafi óskað eftir góðu samstarfi og beðið réttargæslumennina um að fá skjólstæðinga sína til að draga kærurnar til baka. Kærurnar hafi verið bókaðar í þingbók, en ekki afturhvarfið, hvergi kæmi fram í skjölum málsins að fallið hafi verið frá kærnum. Hilmar hafi rakið framburð Erlu frá 20. desember 1975, um að hafa ekki þekkt þriðja manninn að Hamarsbraut 11 umrætt kvöld. Minnti hann á að Erla hafi talið sig hafa gert skissu af þessum þriðja manni við framangreinda yfirheyrslu, en þrátt fyrir ítrekaða leit hafi sú skissa ekki fundist. Þá hafi skissa sem talið væri að Tryggvi Rúnar hafi gert af herbergjaskipan að Hamarsbraut 11 ekki fundist. Orðrétt sagði í fréttinni: „Augljóslega sór Erla Bolladóttir annað hvort rangan eið, þegar hún sagðist ekki hafa þekkt Tryggva Rúnar í fyrstu skýrslu sinni, eða þá að hún ber rangar sakir á Tryggva, sagði verjandinn. Og það væri þá ekki í fyrsta sinn sem Erla Bolladóttir ber rangar sakir á menn. Þannig byggist ákæran á hendur Tryggva á framburði Erlu Bolladóttur sem hefur eiðsvarið að þekkja hann ekki, sagði verjandinn.“ Fram kom að fyrir dómi hafi Hilmar fullyrt að flestar meginreglur sem ætlað væri að vernda sakaða menn hefðu verið þverbrotnar af rannsóknaraðilum. Samkvæmt fangelsisdagbókum hafi Tryggvi Rúnar verið tekinn 68 sinnum til yfirheyrslu en afraksturinn væri einungis tvær skýrslur. Þá vísaði hann til skýrslu Alberts Klahn sem hafi sagt fljótlega eftir handtökuna að hann teldi sig vera orðinn eitthvað skríttinn í höfðinu og væri hættur að geta áttað sig á mörkum raunveruleika og ímyndunar. Vakti Hilmar athygli á því að samt hafi ekki verið krafist geðrannsóknar á Alberti. Vararíkissaksóknari hafi tekið mikið mark á hans framburði, án þess að vita hvort maðurinn væri sakhæfur.¹⁴⁵⁵ Í sama blaði var reifað efni ræðu Jóns Oddssonar, verjanda Sævars, undir fyrirsögninni: „Harðræði og ógnanir í 700 sólarhringa einangrun tryggja ekki réttlátan dóm – segir verjandi Sævars Marinós Ciesielski.“ Fram kom að Jón hafi sagt fjarvistarsönnun Sævars hafa legið fyrir frá upphafi í sambandi við Guðmundarmálið. Hún hefði þó ekki komið fram fyrir en nú nýlega. Allar tilraunir Sævars til að koma á framfæri sakleysi sínu hafi verið kæfðar með harðræði og ógnunum af hálfu rannsóknarlögreglu og dómarafulltrúa.¹⁴⁵⁶

889. Laugardaginn 8. október 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Guðsteinn læknir hafi rætt meðal annars við Kristján Viðar milli klukkan 08:55 og

¹⁴⁵⁴ Bls. 2851.

¹⁴⁵⁵ Bls. 2852.

¹⁴⁵⁶ Bls. 2853.

09:25.¹⁴⁵⁷ Bókað var að [ÓmL], bróðir Tryggva Rúnars, hafi komið með sendingu til hans klukkan 15:30.¹⁴⁵⁸

890. Pennan dag birtist forsíðufrétt í Dagblaðinu um efni seinni ræðu sækjanda málsins, Braga Steinarssonar. Fréttin birtist undir fyrirsögninni: „Verjendur sáðu tortryggni og efasemdum“ – kjarni málsins sá að játningarnar eru réttar, sagði saksóknari í síðari ræðu sinni.“ Gagnrýndi hann verjendur fyrir að hafa sáð frægum efasemda og tortryggni og ítrekaði að kjarni málsins væri að játningarnar í báðum málunum væru sannleikanum samkvæmar. Sagði hann aðfinnslur verjendanna falla um sig sjálfar, enda væru verjendurnir þar í raun að ásaka sjálfa sig, en ekki rannsóknaraðila. Þeim hafi verið frjálst að vera við réttarhöld og yfirheyrslur og borið lagaskylda til að koma á framfæri kvörtunum umbjóðenda sinna. Honum hafi virst sem verjendurnir hafi verið að tala fyrir einhverja aðra en dóminn, því engin ásakana þeirra hafi verið rétt. Svaraði hann ræðu Hilmars Ingimundarsonar, verjanda Tryggva Rúnars, og sagði sakborningana sjálfa hafa kallað á rannsóknarlögreglumenn á nóttu og degi útaf persónulegu kvabbi og sagði 68 afskipti af Tryggva Rúnari sem bókuð hafi verið í fangelsisdagbók ekki hafa verið yfirheyrslur. Orðrétt sagði í fréttinni: „Um þá nýju fjarvistarsonnun sem lögð hefur verið fram af hálfu Sævars Ciesielskis sagði saksóknari að verjandinn væri „búinn að vera haldinn þessu síðan í apríl.“ Væri hann enn að leggja fram plögg um þetta atriði. Sannað væri að þau Erla og Sævar hefðu hist á Hamarsbraut þessa umræddu nótt.“¹⁴⁵⁹ Í sama blaði birtist frétt undir fyrirsögninni: „Uppeldið eða öllu heldur uppeldisleysið mótaði líf þeirra – þótt þjóðfélagið geri þau ábyrg gerða sinna, sagði Guðmundur Ingvi Sigurðsson.“ Í fréttinni var ræðu verjanda Erlu Bolladóttur gerð skil og hún sögð frábærlega vönduð. Fram kom að hann krefðist sýknu vegna ákæru um brot gegn 211. gr. og 112. gr. almennra hegningarlaga. Orðrétt sagði í fréttinni: „Guðmundur Ingvi kvaðst ekki taka undir þá gagnrýni sem fram hefði komið hjá sumum verjendum í þessu máli vegna meðferðar málsins áður en það kom fyrir þann dóm, sem um það fjallar nú. Hann kvað þá gagnrýni ekki hafa áhrif til sektar eða sýknu skjólstæðings síns, enda þótt brotnar leikreglur kynnu að rýra gildi sönnunar. „Eðli rannsóknarstarfa býður ekki alltaf upp á neinar venjulegar umgengnisreglur borgaranna,“ sagði Guðmundur.“ Þá var haft eftir Guðmundi að hinar röngu sakagiftir á hendur saklausum mönnum hafi verið mjög óheppilegar fyrir Erlu, en þær hafi runnið undan rifjum annarra ákærðu, eins og það var orðað í fréttinni. Fram kom að Guðmundur hafi sagt það alrangt hjá vararíkissaksóknara að í málinu lægju fyrir einlægar og skuggalausar játningar. Taldi hann að mikill vafi hlyti að vera hjá dómurum um hvort unnt væri að dæma fyrir morð á fyrirbyggjandi framburðum. Orðrétt var haft eftir verjandanum: „Það er ríkjandi stefna hjá íslenskum dómstólum að gera ríkar kröfur til sannana og þeim mun ríkari sem ákæra er alvarlegri.“ Sagði hann atburðina í Dráttarbrautinni hafa miklu fremur yfirbragð slyss en ásetnings en vart væri að marka nokkuð frásagnir ákærðu um atburðina í Keflavík. Orðrétt sagði í lok fréttarinnar: „Loks benti hann á þær málsbætur hennar að það væri henni að þakka

¹⁴⁵⁷ Dagbók nr. 7, bls. 163.

¹⁴⁵⁸ Dagbók nr. 7, bls. 164–165.

¹⁴⁵⁹ Bls. 2858.

að þessi mál hefðu yfirleitt verið upplýst að því marki sem þau væru það. „Það var Erla sem létti þeirri martröð sem þessi mál voru allri þjóðinni.“¹⁴⁶⁰ Sama dag birtist opnufrétt í Morgunblaðinu um málin. Rakið var að Örn Clausen, verjandi Alberts Klahn, hafi flutt varnarræðu sína og sagt það fráleitt að telja Albert hafa átt hlutdeild í drápi Guðmundar þar sem hann hafi hvergi komið nálægt því verki. Varpaði hann fram þeirri spurningu hvers vegna [GunJ] og Erla Bolladóttir hafi ekki alveg eins verið ákærð í Guðmundarmálinu. Sagði Örn að Albert hafi reynt að upplýsa málið eftir bestu getu eftir að rannsókn hófst, en það ætti sér sínar skýringar hvers vegna hann hafi ekki sagt frá málinu. Lýsti Örn því að Albert hafi óttast Tryggva Rúnar, Sævar og Kristján Viðar. Þá var á sama stað frétt um seinni hluta varnarræðu Jóns Oddssonar, verjanda Sævars. Birtist fréttin undir fyrirsögninni: „Verjandi Sævars Marinós Ciesielskis: „Sævar sá eini sem hefur fjarvistarsannanir í báðum málunum.“ Gerði hann að umtalsefni að Sævar gæti sýnt fram á fjarvistir í bæði skiptin, en skýrslur um það efni hafi fallið í grýttan jarðveg. Dró Jón mjög í efa tímamælingar lögreglu um ferðina til Keflavíkur og taldi útilokað að ákærðu hafi náð til Keflavíkur á kraftlítilli Volkswagen bifreið á þeim tíma sem lögreglan hafi tiltekið. Þá hafi verjandinn tínt meira til sem honum hafi þótt ótrúlegt við hina meintu ferð til Keflavíkur. Nefndi Jón sem dæmi það að Erla hafi ekkert vitað fyrirfram um ferðina þegar það var hún sem hafi átt að hafa gengið frá leigu á bifreið frá bílaleigunni Geysi 19. nóvember 1974. Varpaði verjandinn þeirri spurningu fram: „Hvers vegna var hún að því þegar þau áttu Landroverbíl?“ Þá nefndi Jón hversu ólíklegt það væri að Geirfinnur hafi trúað því að Sævar væri forstjóri Klúbbsins eins og hann hafi verið útlits. Enn ólíklegra væri að Geirfinnur hafi trúað því að forstjóri Klúbbsins væri að gera sér ferð suður með sjó til þess að selja honum eina til tvær flöskur af spíra. Í fréttinni var rakið að Jón Oddsson hafi vikið að framburði ákærðu sem sækjandinn hafi talið samræmdan og ganga upp í öllum smáatriðum. Orðrétt sagði í fréttinni: „Sævar hafði sent inn skýrslur um ferðir sínar þetta umrædda kvöld en þær hefðu ekki fallið í góðan jarðveg. Þegar hér var komið sögu greip dómsformaðurinn inn í og kvað verjandann hafa verið viðstaddan skýrslutöku fyrir dómi og hefði hann getað gætt réttar síns sakbornings. Nú greip Sævar Ciesielski fram í og kvaðst hafa sent dóminum skýrslur í maímánuði en þær hefðu ekki verið bókaðar. Þegar þessu innskoti var lokið tók verjandinn til máls að nýju [...]“ Fram kom að verjandinn hafi fjallað um ákæru um rangar sakargiftir. Orðrétt sagði í fréttinni: „Kvað hann Erlu Bolladóttur hafa átt upptökin eins og fyrri daginn. Hún hefði fyrst nefnt nöfn þeirra manna, sem talað væri um að hefðu ranglega verið leiddir inn í málið og ekki hefði liðið langur tími þar til hinir hefðu tekið undir framburð Erlu. Þannig væri það í öllu þessu máli, um leið og einn segði eitthvað tækju hinir óðar undir það alveg eins og sakborningarnir hefðu verið leiddir í yfirheyrslunum af lögreglumönnunum. Einhverra hluta vegna hefðu þessir fjórir menn verið teknir út úr ótalmörgum mönnum, sem Erla hefði nefnt, sem viðstadda í fjörunni í Keflavík, svo sem kaupþýslumenn í Reykjavík, ráðherra og fósturföður Sævars. Líklega væri það vegna þess að í sambandi við rannsóknina í Keflavík á sínum tíma hefði skotið upp kviksögum um Klúbbmennina, kviksögum sem erfitt var að kveða niður og við seinni

¹⁴⁶⁰ Bls. 2859.

rannsókn hafi lögreglumenn verið opnari fyrir þessum möguleika en öðrum. Á þessum tíma, í janúar 1976, hefði verið orðið svo mikið umstang í kringum þetta mál, stöðugar yfirheyrslur og aukin gæzla í fangelsinu í Síðumúla að Sævar hefði alveg verið orðinn ruglaður. Hann hefði því tekið undir framburð Erlu og þannig hefði það ef til vill þróast að þetta hefðu verið samræmdar aðgerðir, en Jón kvaðst ekki í nokkrum vafa um að það hefði ekki verið svo í upphafi.“ Í þessu sambandi hafi Jón bent á niðurstöður geðrannsóknar yfir Erlu um að hún ætti það til að sjá ofsjónir og hefði óvenju frjótt ímyndunarafl. Erfitt væri því að meta hvort hún væri að fara með satt mál eða hugarburð.¹⁴⁶¹ Í sama blaði var varnarræðu Benedikts Blöndal, verjanda Guðjóns, gerð skil undir fyrirsögninni: „Vörn Guðjóns Skarphéðinssonar: „Allan vafa um sekt sökunauts ber að skýra honum í hag.“ Gagnrýndi hann að í skýrslu um fyrstu rannsókn Geirfinnsmálsins í Keflavík vantaði blaðsíður sem ekki hafi ekki verið lagðar fram í málinu. Þá væri hvergi að finna skýrslu Erlu Bolladóttur frá 22. janúar 1976 þar sem hún hafi átt að hafa opnað Geirfinnsmálið ótilkvödd. Þá gagnrýndi hann harkalega svokallaða sakbendingu sem hafi farið fram um sumarið 1976, þegar Kristján Viðar hafi verið látinn sjá Guðjón þegar hann hafi verið yfirheyrður sem vitni. Sagði Benedikt að framkvæmdin bryti algerlega í bága við lög. Þá kom fram í fréttinni að Benedikt hafi kvartað yfir frágangi málsins og frekari skorti á gögnum en meðal gagnanna væri hvergi að finna bréf sem Erla hafi ritað Karli Schütz þar sem Erla hafi átt að hafa lýst því hvernig stæði á því að hún teldi sig hafa margt eftir Sævari við yfirheyrslurnar. Vakti hann athygli á því að Guðjón hafi einu sinni verið yfirheyrður í tíu klukkustundir og sú skýring hafi fylgt að rannsóknarmenn hafi gert samkomulag við Guðjón um að halda mætti yfirheyrslunum áfram. Átaldi hann lögreglu fyrir framkvæmdina og sagði það mat sitt að skýrslur sem hafi verið teknar við lengri yfirheyrslur en sex klukkustundir væru ekki marktækar. Í fréttinni kom fram að í ræðu sinni hafi Benedikt Blöndal vísað til hæstaréttardóms frá 1969 þar sem ósamræmi í framburði vitna hafi meðal annars leitt til sýknu.¹⁴⁶² Undir fyrirsögninni: „Verjandi Erlu Bolladóttur: „Leiksoppur örlaganna, án sjálfstæðs vilja“, var efni ræðu Guðmundar Ingva Sigurðssonar reifað. Fram kom að hann hafi sagt það meginreglu í íslenskum rétti að gera strangar kröfur til sönnunar í morðmálum og vitnað til dóms Hæstaréttar frá 1971 þar sem sýknað hafi verið af morðákæru þar sem vafasamt hafi þótt að málið væri sannað á fullnægjandi hátt. Þar hafi morðvopnið sjálft verið fyrir hendi og öll frásögn sakbornings fjarstæðukennd. Verulegar líkur hafi þótt vera fyrir sekt hans, en að metnum öllum atriðum málsins hafi ákærði verið sýknaður. Um ákæru á hendur Erlu fyrir rangar sakargiftir hafi verjandi hennar ítrekað að Erla hafi verið leiksoppur örlaganna án sjálfstæðs vilja, eins og það var orðað í fréttinni.¹⁴⁶³ Í frétt Þjóðviljans um málflutninginn í sakadómi Reykjavíkur var fjallað um ræðu Jóns Oddssonar, verjanda Sævars, undir fyrirsögninni: „Guðmundar- og Geirfinnsmálin: Sönnunargögnin vantar. Engin sönnun fyrir því að Geirfinnur Einarsson sé látinn, sagði Jón Oddsson, verjandi Sævars Ciesielskis.“ Í fréttinni sagði að Jón hafi lagt sig fram við að sanna að Sævar hafi ekki verið staddur í Dráttarbrautinni umrætt kvöld.

¹⁴⁶¹ Bls. 2860 og 2862.

¹⁴⁶² Bls. 2861–2862.

¹⁴⁶³ Bls. 2861–2862.

Orðrétt sagði í fréttinni: „Því til áherslu sagði hann, að Sævar hefði getað gert grein fyrir veru sinni 17., 18. nóvember og eins hefði hann gert fulla grein fyrir hvar hann var allan daginn 19. nóv. og alveg fram til kl. 21:30 að kvöldi 19. nóv. og hefði vitni þar að lútandi. Klukkan 21:30 hefði hann ekið móður sinni heim af sýningu að Kjarvalsstöðum. Þá hefur Sævar rekið efni sjónvarpskvikmyndar sem sýnd var í sjónvarpinu þetta kvöld eftir kl. 21:30 og reyndist frásögn hans af myndinni rétt.“¹⁴⁶⁴ Loks birtist frétt í Tímanum um sama efni undir fyrirsögninni: „Málflutningi í Geirfinns- og Guðmundarmálum lokið: Dómurinum mikill vandi á höndum. Hversu mikinn þátt á uppeldi þeirra ákærðu í afbrotum þeirra? Er dæmt harðar í málum, sem mikið er fjallað um í fjölmiðlum?“ Fram kom að Benedikt Blöndal, verjandi Guðjóns, hafi vakið athygli dómsins á því að einungis 68 blaðsíður af alls 400 blaðsíðum úr frumrannsókn bæjarfógetans í Keflavík á Geirfinnsmálinu hafi verið lagðar fram í sakadómi Reykjavíkur. Ríkissaksóknari hafi ekki talið hinar blaðsíðurnar mikilvægar og vefengdi verjandinn ekki það mat heldur taldi eðlilegra að öll gögnin hefðu verið lögð fram og dóminum þannig eftirlátið að meta mikilvægi þeirra. Þá hafi Benedikt sagt að ítarlegar reglur hafi verið settar til varnar harðræði gagnvart sakborningum. Orðrétt sagði í framhaldinu: „Það atriði hefði gleymzt, að eftir setningu nýrra laga um meðferð opinberra mála, hefði orðið sú stefnubreyting, að eftir gæsluvarðhaldsúrskurð sé það meginregla að rannsókn eigi að fara fram fyrir dómi en ekki hjá rannsóknarlögreglu.“ Þá hafi Benedikt vísað til greinar eftir Einar Arnórsson um lagaákvæði þess efnis að ekki mætti yfirheyra menn lengur en í sex klukkustundir samfleytt og þeir ættu rétt á að njóta nægilegs svefns og hvíldar. Orðrétt sagði í fréttinni: „Sagði hann Einar Arnórsson hafa gert ráð fyrir allt annarri rannsóknaraðferð en hér hefði verið beitt.“ Benedikt hafi sagt rannsóknarlögreglumennina hafa unnið vandasamt verk við erfiðar aðstæður en um væri að ræða grundvallarreglur um mannréttindi sem bæri að virða.¹⁴⁶⁵

891. Þriðjudaginn 11. október 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars, hafi komið til viðtals við hann milli klukkan 14:45 og 16:30. Bókað var að séra Jón Bjarman hafi rætt við Guðjón milli klukkan 15:10 og 16:15. Klukkan 17:45 var bókað að Benedikt Blöndal, verjandi Guðjóns, hafi komið til viðtals við hann. Var Guðjón færður aftur á klefa sinn klukkan 19:10. Þá var bókað að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við skjólstæðing sinn milli klukkan 22:55 og 23:50.¹⁴⁶⁶
892. Fyrir liggur bréf Jóns Oddssonar, verjanda Sævars, til Gunnlaugs Briem sakadómara, dagsett 10. október 1977. Fór hann þess á leit að Sævar yrði ekki lengur látinn sæta gæsluvarðhaldi í Síðumúlafangelsi heldur fluttur á hentugri stað. Benti Jón á að Sævar hafi lengst allra sætt einangrun í málinu, hann hafi aldrei kært úrskurði til Hæstaréttar Íslands og hann hafi oftsinnis áður óskað eftir flutningi.¹⁴⁶⁷

¹⁴⁶⁴ Bls. 2864.

¹⁴⁶⁵ Bls. 2867.

¹⁴⁶⁶ Dagbók nr. 7, bls. 166–168.

¹⁴⁶⁷ Bls. 2868.

893. Miðvikudaginn 12. október 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 20:00 að Sigurbjörn Víðir og Gylfi Guðjónsson, rannsóknarlögreglumenn, hafi komið með [SÓH] til geymslu, eins og það var orðað. Orðrétt var bókað klukkan 20:45: „Hringdi Hallvarður Einvarðsson og bað um að þess yrði sérstaklega gætt að fjórmeningarnir fengju ekki vitneskju um innkomu [SÓH].“¹⁴⁶⁸
894. Meðal rannsóknargagna liggja fyrir gögn máls rannsóknarlögreglu ríkisins nr. 3490/77, um rangan framburð [SÓH]. Skjalaskrá málsins telur 20 skjöl, alls 152 blaðsíður. Fyrsta skjalið er kæra Braga Steinarssonar vararíkissaksóknara á hendur [SÓH] um rangan framburð, dagsett þennan dag 12. október 1977, undirrituð af Braga og Hallvarði Einvarðssyni rannsóknarlögreglustjóra.¹⁴⁶⁹ Í kærinni greindi Bragi frá því að Gunnlaugur Briem hafi tilkynnt honum að klukkan 10:30 þennan dag hafi Jón Oddsson, verjandi Sævars, komið á skrifstofuna og greint frá samtali hans, Páls Arnórs Pálssonar og Róberts Árna Hreiðarssonar lögfræðings við [SÓH] á skrifstofu Róberts Árna. Þeir hafi rætt þátt [SÓH] í Geirfinnsmálinu og þá hafi [SÓH] lýst því yfir að hann hafi aldrei farið til Keflavíkur og hafa gefið framburð sinn í málinu vegna hótana um gæsluvarðhald og annarra ógnana. Í kærinni kom fram að afturköllun [SÓH] hafi þegar legið fyrir í bréfi sem ritað hafi verið í desember 1976 á skrifstofu Róberts Árna, en þegar til hafi komið hafi [SÓH] ekki viljað skrifa undir bréfið. Þá sagði jafnframt að Jón Oddsson hafi haft samband við Harald Henrysson að kvöldi 11. október 1977 og greint honum frá fyrirhugaðri afturköllun. Hafi dómara málsins komið saman að morgni þessa dags og ákveðið að skýra sækjanda málsins frá því sem fram hafi komið.¹⁴⁷⁰
895. Fimmtudaginn 13. október 1977 var orðrétt bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla: „Kl. 10:50 Hringdi Gunnlaugur Briem sakadómari og sagði að samkvæmt samhljóða ákvörðun dómara í Guðmundar- og Geirfinnsmáli mættu verjendur Kristjáns Viðars Viðarssonar og Sævars Marinós Ciesielski ekki tala við þá, það er Jón Oddsson, hrl. við Sævar og Páll A. Pálsson, hdl. við Kr. Viðar. Sem sagt þessir lögfræðingar mega ekki undir neinum kringumstæðum tala við skjólstæðinga sína. Bann þetta gildir þar til Gunnlaugur afturkallar það. Dómarinn bjóst við að þetta bann yrði ekki nema í nokkra daga.“ Klukkan 13:00 var bókað að [SÓH] hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur fyrir Gunnlaug Briem, Harald Henrysson og Ármann Kristinsson. Færsluritari, Gunnar Guðmundsson, bókaði orðrétt á sama stað: „Í framhaldi á samtali mínu við Gunnlaug Briem sakadómara í morgun spurði ég hann hvort ekki væri hægt að slaka á fjórmeningunum og setja þá í lausagæslu. Gunnlaugur kvað þvert nei við því og sagði að slíkt kæmi ekki til greina í náinni framtíð. Er ég spurði um ástæðuna var svarið: þeir eru í gæsluvarðhaldi.“ Bókað var að komið hafi verið til baka með [SÓH] klukkan 16:20 og þess getið að Ingibjörg Benediktsdóttir, fulltrúi sakadóms, hafi tekið sér sólarhringsfrest til ákvörðunar um úrskurð. Orðrétt var bókað í framhaldinu: „Kl. 16:45 Hringdi Gunnlaugur Briem sakadómari og tjáði mér að Benedikt Blöndal hrl. mætti ekki undir neinum

¹⁴⁶⁸ Dagbók nr. 7, bls. 169.

¹⁴⁶⁹ Bls. 2891.

¹⁴⁷⁰ Bls. 2892.

- kringumstæðum tala við skjólstæðing sinn Guðjón Skarphéðinsson og gildir sama um hann og hina lögfr 2 eins og fram kemur í dagbókinni fyrr í dag. Aftur á móti má Hilmar Ingimundarson hrl. tala við Tryggva Rúnar ef annar hvor óskar þess, þ.e. Hilmar eða Tryggvi.“ Bókað var að klukkan 20:55 hafi [ÓmL] bróðir Tryggva Rúnars komið með sendingu til hans, gos, súkkulaði, Vikuna og Sportblaðið.¹⁴⁷¹
896. Seinna sama dag, 13. október 1977, var dómþing sakadóms Reykjavíkur haldið af Ingibjörgu Benediktsdóttur fulltrúa og var tekin fyrir krafa um gæsluvarðhald og dómsrannsókn. Bókað var að Bragi Steinarsson vararíkissaksóknari og Hallvarður Einvarðsson, rannsóknarlögreglustjóri ríkisins hafi komið í dóminn klukkan 15:55. Þá var viðstaddur Sigurður Georgsson héraðsdómslögmaður. Bókað var að sækjandinn hafi krafist dómsrannsóknar á ætluðu broti [SÓH] á 142. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940 vegna breytts framburðar hans fyrir dómi þennan dag. Þá var þess krafist að honum yrði gert að sæta gæsluvarðhaldi í þágu rannsóknarinnar í allt að 30 daga. Tók dómarrinn frest til ákvörðunar til klukkan 13:00 daginn eftir.¹⁴⁷²
897. Föstudaginn 14. október 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Þórir Oddsson, deildarstjóri hjá rannsóknarlögreglu ríkisins hafi hringt klukkan 10:40 og spurt hvort fangarnir hafi fengið að lesa það sem hafi staðið í blöðunum þennan dag um Geirfinnsmálið. Bókað var að því hafi verið svarað þvert neitandi. Var þess getið að Þórir hafi verið ánægður með það. Klukkan 12:50 var bókað að [SÓH] hafi verið fluttur klukkan 12:50 í sakadóm Reykjavíkur fyrir Ingibjörgu Benediktsdóttur, fulltrúa. Bókað var að séra Ragnar Fjalar hafi komið til viðtals við Guðjón milli klukkan 14:20 og 16:05. Var komið með [SÓH] til baka klukkan 14:50 með úrskurð um gæsluvarðhald til 26 daga. Var þess getið að Sigurður Georgsson væri réttargæslumaður hans og hann mætti tala við hann einslega að fyrirmælum Ingibjargar Benediktsdóttur, fulltrúa sakadóms.¹⁴⁷³
898. Þennan dag birtist forsíðufrétt í Dagblaðinu undir fyrirsögninni: „Geirfinnsmálið sprungið í loft upp? „Stjörnuvitnið“ í fangelsi – og telur að framburður sinn hafi verið þvingaður fram.“ Fram kom að samkvæmt heimildum blaðsins hafi [SÓH] dregið framburð sinn til baka og segðist nú ekki hafa komið til Keflavíkur umrætt kvöld. [SÓH] hafi borið rangt um í fyrri yfirheyrslum þar sem honum hafi verið hótad innilokun, hann hafi verið leiddur í framburði sínum og nánast skáldað í þær litlu eyður sem hafi verið í frásögn rannsóknarlögreglumanna.¹⁴⁷⁴ Á baksíðu blaðsins var atburðarrásin rakin, allt frá fundi [SÓH] með lögfræðingum 10. október 1977 fram til þessa dags og vísað til þess að sækjandi málsins hafi gert kröfu um gæsluvarðhald yfir [SÓH] sem biði úrskurðar.¹⁴⁷⁵
899. Laugardaginn 15. október 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðsteinn læknir hafi rætt við [SÓH], Kristján Viðar og Tryggva Rúnar meðal annarra milli klukkan 09:00 og 09:45. Klukkan 14:15 var bókað að Þórir Oddsson,

¹⁴⁷¹ Dagbók nr. 7, bls. 170–171.

¹⁴⁷² Bls. 3020–3021.

¹⁴⁷³ Dagbók nr. 7, bls. 171–173.

¹⁴⁷⁴ Bls. 2871.

¹⁴⁷⁵ Bls. 2872.

deildarstjóri hjá rannsóknarlögreglu ríkisins, hafi hringt og óskað eftir því að það yrði sérstaklega bókað ef [SÓH] yrði eitthvað órólegur þar sem hann hafi lýst því yfir að hann væri haldinn innilokunarkennd. Var þess getið að fram til þessa hafi þess ekki orðið vart. Bókað var að [ÓmL] bróðir Tryggva Rúnars hafi komið klukkan 20:15 með buxur fyrir hann.¹⁴⁷⁶

900. Sama dag birtist frétt á forsíðu Dagblaðsins undir fyrirsögninni: „Geirfinnsmálið: Sendibílstjórinn í gæzluvarðhald til 9. nóvember – varðhaldsúrskurðurinn kærður til Hæstaréttar.“ Fram kom að ríkissaksóknari hafi einnig krafist þess að dómsrannsókn færi fram á breyttum framburði [SÓH] um meinta för til Keflavíkur 19. nóvember 1974 en þeirri kröfu hafi verið hafnað með sérstökum úrskurði og því yrði lögreglurannsókn haldið áfram.¹⁴⁷⁷
901. Dagana 1.–15. október 1977 ritaði Guðjón í dagbók sína. Benedikt Blöndal hafi heimsótt hann 5. október 1977 og sagst vilja krefjast sýknu af broti gegn 211. gr. almennra hegningarlaga en viðurkenna sök gagnvart 217. eða 218. gr. laganna. Orðrétt ritaði Guðjón: „Sp. hvort einn vantar í dæmið. Finnst ég koma of seint fram með þetta.“¹⁴⁷⁸ Daginn eftir ritaði Guðjón um heimsókn frá Benedikt sem hafi greint honum frá því að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi vikið óþægilega að honum í ræðu sinni fyrir sakadómi.¹⁴⁷⁹ Orðrétt ritaði hann: „Gengur erfiðl. að halda huga við lestur vegna málf. og blaðaskrifa og [SigurGu]. En hvað get ég gert? Guð hjálpi oss öllum.“ Ritaði Guðjón um að hafa rætt Geirfinnsmálið og fleira við Jóa fangavörð í fangelsisgarðinum.¹⁴⁸⁰ Laugardaginn 8. október 1977 ritaði Guðjón um að hafa fengið Tímann og Ari fangavörður hafi einnig bjargað tveimur blaðsíðum úr Þjóðviljanum með mynd af Benedikt Blöndal og lofsyrðum um rökfasta vörn hans.¹⁴⁸¹ Daginn eftir, 9. október 1977, ritaði hann um langt spjall við Gunnar Marinósson varðstjóra sem hafi hlýtt á málf lutninginn fyrir sakadómi daginn áður. Gunnar hafi talið líklegt að hann fengi að fara vestur innan tíðar.¹⁴⁸² Mánudaginn 10. október 1977 ritaði Guðjón um að hafa rætt ýmislegt við Ara fangavörð, þar á meðal glæpamál. Orðrétt ritaði Guðjón: „Rakti ýmislegt ath.vert um Geirf.mál. Samningaleiðir og baktjaldamakk.“¹⁴⁸³ Daginn eftir ritaði hann um heimsókn frá Benedikt Blöndal. Þeir hafi rætt um vörnina og Benedikt sagt að kenningar um þriðja mann hafi fengið góðar undirtektir.¹⁴⁸⁴ Dagana á eftir ritaði Guðjón um áleitnar hugsanir sínar um málf lutninginn og hvað hann hefði getað sagt. Reyndi hann að ýta þessum hugsunum frá sér. Hann væri hálfdapur og sár, einkum yfir ræðu Jóns Oddssonar, verjanda Sævars. Allir væru hettir að nenna að fylgjast með málarekstrinum og blaðaskrifum.¹⁴⁸⁵ Hann hafi rætt við Gunnar Guðmundsson 13. október 1977 sem hafi greint honum frá því að breytingar

¹⁴⁷⁶ Dagbók nr. 7, bls. 171–173.

¹⁴⁷⁷ Bls. 2876.

¹⁴⁷⁸ Bls. 2873_B.

¹⁴⁷⁹ Bls. 2873_C.

¹⁴⁸⁰ Bls. 2873_D.

¹⁴⁸¹ Bls. 2873_E.

¹⁴⁸² Bls. 2873_F.

¹⁴⁸³ Bls. 2873_G.

¹⁴⁸⁴ Bls. 2873_I.

¹⁴⁸⁵ Bls. 2873_J.

yrðu ekki gerðar á gæsluvarðhaldinu í náinni framtíð. Orðrétt ritaði Guðjón: „Hann taldi mér fullkomlega óhætt fyrir K.V.V og S.M.“¹⁴⁸⁶ Daginn eftir hafi baksíða Tímans verið útklippt. Séra Ragnar Fjalar hafi sagst ekkert vita. Hlynur fangavörður hafi sagt þetta skipun æðri máttarvalda og hafi ekki viljað ræða málið. Jói vill ekkert segja og hefur eftir G. Guðm. að segja eigi okkur að lögfræðingar fái ekki að koma í heimsókn um hríð. Ég vefengi þetta og bið um tilvísun í lög en hann veit ekkert. Þarf að athuga þetta í fyrramálið.“ Daginn eftir, 15. október 1977, ritaði Guðjón um að hafa leitað án árangurs í lögum nr. 74/1974 um heimild dómara til að neita honum um viðtal við verjanda þegar mál væri komið þetta stig. Orðrétt ritaði hann í lok færslunnar: „Reyndi mikið að hafa uppúr A. v. hvað væri um að vera; hvað hefði verið í föstudagsbl. Tímans en það gekk ekki.“¹⁴⁸⁷

902. Sunnudaginn 16. október 1977 var orðrétt bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla: „Kl. 10:50 Hringt í Pál A. Pálsson hdl. og honum tilkynnt að Kr. Viðar vilji tala við hann en Páli jafnframt tjáð bann Gunnlaugs Briem sakadómara við slíkum viðtölum. Páll vissi ekki um það bann en sagðist mundi tala við Gunnlaug á morgun.“¹⁴⁸⁸
903. Fimmtudaginn 20. október 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla¹⁴⁸⁹ klukkan 11:45 að Gunnlaugur Briem hafi hringt og boðað komu Benedikts Blöndal, verjanda Guðjóns, til viðtals við Guðjón í fylgd með manni úr sakadómi til áheyrnar. Bókað var að Benedikt mætti ræða við Guðjón undir þeim kringumstæðum. Klukkan 13:00 var bókað um komu Benedikts til viðtals við Guðjón í fylgd með Bjarna Matthíassyni boðunarmanni. Fimm mínútum síðar var bókað að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi hringt og beðið fyrir þau skilaboð til hans að skrifa sér bréf ef hann vanhagaði um eitthvað og láta það fara í gegnum hendur Gunnlaugs Briem. Bókað var að Guðjón hafi verið færður á klefa sinn klukkan 13:45.¹⁴⁹⁰
904. Mánudaginn 31. október 1977 var Eggert Bjarnason rannsóknarlögreglumaður yfirheyrður af Þóri Oddssyni, deildarstjóra rannsóknarlögreglu ríkisins. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem bókað var að brýnt hafi verið alvarlega fyrir honum að segja satt og rétt frá og draga ekkert undan sem máli kynni að skipta. Aðspurður hvaða rannsóknarlögreglumenn hafi verið viðstaddir skýrslutöku yfir [SÓH] 13. desember 1976 kvaðst Eggert hafa boðað hann eða látið einhvern boða hann fyrir sig. Hann hafi tekið skýrslu af [SÓH] en kvaðst ekki muna hvort einhver annar hafi verið viðstaddur. Spurður um skýrsluna daginn eftir, 14. desember, kvaðst Eggert minna að Ívar Hannesson hafi verið viðstaddur. Aðspurður hvort hann hafi talað við [SÓH] að morgni 14. desember 1976 sagðist hann ekki minnst þess.¹⁴⁹¹
905. Dagana 24. til 31. október 1977 ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína. Ritaði hann um að hafa tekið upp þráðinn eftir langt hlé. Hann hafi verið svo upptekinn af æfingum síðustu þrjá mánuði að hann hafi varla skrifað orð af viti. Hann væri búinn að dvelja í

¹⁴⁸⁶ Bls. 2873_K.

¹⁴⁸⁷ Bls. 2873_L–N.

¹⁴⁸⁸ Dagbók nr. 7, bls. 173–174.

¹⁴⁸⁹ Dagbók nr. 7, bls. 180.

¹⁴⁹⁰ Dagbók nr. 7, bls. 183.

¹⁴⁹¹ Bls. 2989.

einangrun í rúmlega 22 mánuði og það saklaus. Ritaði hann um að öruggt væri að dómur kæmi fyrir jól. Hann yrði sýknaður af þeim málum sem hann væri saklaus af og því heima um jólin 1977.¹⁴⁹² Daginn eftir, 25. október 1977, ritaði Tryggvi Rúnar orðrétt: „Ps. kl. 21:50 sá ég Högna Einarsson, fyrrverandi fangavörð frammi og Gísla sálfræðing og Erling fangavörð. Allt tómir plebbar.“ Ritaði hann um að Gunnar Guðmundsson forstöðumaður væri frá vegna veikinda. Orðrétt ritaði hann: „Gunnar er veikur maður og gengur ekki heill til skógar. Svo í þokkabót, þá tekur hann hlutunum alltof alvarlega og um leið grasserar allt á fullu því hann er skapmaður mikill!“ Ritaði Tryggvi Rúnar um að hann vonaðist til þess að Gunnar myndi ná sér sem fyrst. Sunnudaginn 30. október 1977 ritaði Tryggvi Rúnar um rifrildi sem hann hafi lent í við einn fangavörðinn útaf sendingu sem honum hafði borist. Lýsti hann í framhaldinu samtali sem hann hafi átt við Erling fangavörð sem hafi komið inn á klefa til hans til að róa hann niður. Ritaði Tryggvi Rúnar um að Erling hafi sagt sér að fangaverðirnir hafi verið að funda og rætt um að láta þá hafa það eins gott í fangelsinu og hægt væri. Svo hafi hann klappað á öxlina á honum og sagt honum að allt myndi lagast. Daginn eftir, 31. október 1977, ritaði Tryggvi Rúnar um að dvölin í fangelsinu væri hátíð nú samanborið við árið áður. Orðrétt ritaði hann: „[O]g ég tala nú ekki um fyrstu 6 mánuðina hér í Síðumúla sem var martröð, allavega fyrstu fimm mánuðirnir, svo mætti lengi telja. Gaman væri að skrifa bók um þetta líf mitt hér í Síðumúla. Já, sannleikurinn væri þar sagna bestur.“¹⁴⁹³

906. Guðjón ritaði í dagbók sína dagana 16. til 31. október 1977. Ritaði hann um að hafa sagt við Ara fangavörð að hann felldi sig ekki við geðþóttákvörðanir Gunnlaugs Briem sakadómarara. Skrifaði hann bréf til Gunnars Marinóssonar varðstjóra um heimsóknarbann verjanda.¹⁴⁹⁴ Afrit af bréfinu lá inni í dagbók Guðjóns og var bréfið svohljóðandi: „16/10 1977. Herra varðstjóri Gunnar Marinósson. Eins og þú getur komist að raun um með því að fletta upp í dagbók stofnunarinnar er skolið á heimsóknabann verjanda í svon. Geirfinnsmáli. Mun Gunnl. Briem hafa hringt hingað 13/10 og flutt þennan boðskap og það með að þetta væri sameiginleg ákvörðun dómara. Eigi skyldi þó tilkynna sakborningum þetta en þó segja þeim að verjendum væri bannað að heimsækja þá ef sakborningar spyrðu. Ekki er ljóst hvort dómari hefur tilkynnt verjendum þessa ákvörðun sína og þar sem ég uni þessari ákvörðun illa og tel hana vafasama þar sem málflutningur hefur farið fram og málið lagt í dóm. Því vil ég biðja þig um að hafa samband við verjanda minn Benedikt Blöndal og leggja fyrir hann nokkrar spurningar og fá svör við þeim.“ Efst í vinstra horni bréfsins var handritað „svar kom seint 17/10 kl. 20:15.“ Á baksíðu bréfsins handritaði Guðjón fjórar spurningar og svör við þeim: „1. Hefur Gunnlaugur Briem tilkynnt Benedikt að hann fái ekki að heimsækja eða tala einslega við skjólstaðing sinn? Svar: Nei. 2. Ef svo, hefur Benedikt samþykkt það? Hvorki sagt já eða nei. 3. Á hvaða forsendum er þessi ákvörðun tekin og við hvaða lög og eða lagagreinar styðst hún. Svar: Það er óljóst. 4. Hafi Gunnl. Briem ekki haft samband við Benedikt, þá vænti ég þess að

¹⁴⁹² Bls. 2882_A–B.

¹⁴⁹³ Bls. 2882_C–O.

¹⁴⁹⁴ Bls. 2873_N.

Benedikt kynni sér þetta annarlega tiltæki dómara og komi í heimsókn og gefi skýrslu um málið. Svar: Verður athugað á morgun.“ Fyrir neðan hafði Guðjón ritað hjá sér minnispunkta sem merktir voru: „17/10 kl. 20:50.“ Orðrétt sagði: „B. hafði verið í sjó- og verslunardómi. Hann vissi tilefnið en hafði ekki fengið formlega tilkynningu dómara. Ætlar að athuga málið á morgun. Það er víst erfitt að segja mér frá þessu og B. álitur jafnvel rétt að við höfum ekki formlegt samband. Þetta er allt kafloðið.“ Í framhaldinu ritaði Guðjón hjá sér minnispunkta sem merktir voru: „20/10 kl. 13:00.“ Þar sagði orðrétt: „Kom B. Bl. í fylgd boðunarm. og gaf óljós svör og taldi þetta ástand okkur fyrir bestu og myndi ekki standa lengi og dómari taldi sig hafa vald og að því kæmi að hann yrði að sýna fram á það.“¹⁴⁹⁵ Þriðjudaginn 18. október 1977 ritaði Guðjón um heimsókn frá séra Jóni Bjarman sem hafi verið að koma úr klukkustundarlangri heimsókn hjá Sævari þar sem þeir mældu klefann. Ritaði Guðjón um að þeir hafi rætt ýmislegt þar á meðal nýjustu uppákomuna í málinu. Séra Jón hafi sagt honum að hún kæmi honum lítið við, en hann mætti ekki segja meira. Ritaði Guðjón um að hafa sagt við séra Jón að hann vildi vita um lögmæti þessa heimsóknarbanns dómara. Fimmtudaginn 20. október 1977 hafi Benedikt Blöndal verjandi komið til viðtals við hann í áheyrn Bjarna boðunarmanns. Orðrétt ritaði Guðjón: „Ég taldi hann ekki eiga að vera þarna og vildi vita um réttmæti þessarar ákv. dómara og lagabókstaf. Fékk ekki svör en talið að þetta skýrðist í næstu viku. Blöndal taldi okkur fyrir bestu að fara ekki út í þessa sálma.“ Hann hafi kvartað yfir blöðum og talið réttmætt að hann fengi Morgunblaðið vegna varnarræðu Jóns Oddssonar. Daginn eftir ritaði Guðjón orðrétt: „Kýs að láta G.Briem í friði.“ Fimmtudaginn 27. október 1977 ritaði Guðjón um að hafa farið til tannlæknis. Orðrétt ritaði hann: „Bjarni varð að vera inni samkv. skipun dómara. Hinn leyfði mér að líta í Vísir. [SÓH] dæmdur til áframh. g.v.h. í Hæstar. Bj. spurði hvort þetta væri V. í dag hinn sagði þetta gamalt.“ Hann hafi verið fluttur í fangelsið aftur og þá hafi hann gefið Ara fangaverði í skyn að hann vissi allt um hvað hefði verið í föstudagsblaðinu. Daginn eftir hafi hann farið út með Erlendi fangaverði. Gunnar Marinósson hafi þá komið aðvífandi og sagst hafa loks náð í séra Ragnar Fjalar. Samþykkt hafi verið að hann kæmi næsta föstudag svo ekki þyrfti að raska ró herra Gunnlaugs Briem, eins og Guðjón orðaði það. Ritaði Guðjón um að hafa sagt Gunnari að hann vissi allt um þetta og hefði lengi vitað. Gunnar hafi þá talið hann hafa haft þetta upp úr fangaverði en Guðjón ritaði um að hafa tekið fyrir það. Málið hafi verið tekið af dagskrá, enda mætti Gunnar ekkert segja.¹⁴⁹⁶

907. Mánudaginn 7. nóvember 1977 ritaði Jón Oddsson, verjandi Sævars, bréf til Ólafs Jóhannessonar dómsmálaráðherra. Í bréfinu rakti Jón að í Morgunblaðinu 4. nóvember 1977 hafi birst fréttatilkynning frá bókaútgáfunni Setberg um útgáfu bókar eftir Karl Schütz. Ritaði Jón að Schütz hafi unnið nokkuð við rannsókn sakadómsmálanna, þó ekki hafi tekist að leggja fram opinbert skipunar- eða erindisbréf hans fram í sakadómi. Í fréttatilkynningunni komi fram að í bókinni beri hann saman dæmda þýska afbrotamenn og skjólstaðing hans, Sævar Ciesielski, líklegast á grundvelli

¹⁴⁹⁵ Bls. 2882_Ö.

¹⁴⁹⁶ Bls. 2882_P-Æ.

upplýsinga og vitneskju sem hann hafi aflað sér í samstarfi við embættismenn á Íslandi. Í bréfinu fór Jón fram á að gripið yrði inn í með lögbanni og opinberri rannsókn meðal annars með hliðsjón af 136. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940.¹⁴⁹⁷

908. Miðvikudaginn 9. nóvember 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að [SÓH] hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 13:00. Bókað var að hann hafi komið til baka með lögmanni sínum klukkan 16:05 og væri laus úr gæsluvarðhaldi samkvæmt Hallvarði Einvarðssyni.¹⁴⁹⁸
909. Föstudaginn 11. nóvember 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að klukkan 09:10 hafi verið haft samband við Harald Henrysson sakadómara vegna lögmannsbanns ákveðinna aðila í húsinu. Bókað var að bannið væri óbreytt en funda ætti um málið seinnipartinn.¹⁴⁹⁹
910. Mánudaginn 14. nóvember 1977 var orðrétt bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins: „Kl. 12:00 Hringdi Gunnlaugur Briem sakadómari og boðaði komu Páls A. Pálssonar til að tala við Kristján Viðar. Páll má ekki tala við hann einslega og ekki tala um sakamálin. Ranns.lögrm. á að vera viðstaddur.“¹⁵⁰⁰ Bókað var að Kristján Viðar hafi verið færður fram til viðtals við Pál Arnór klukkan 20:15 í áheyrn Grétars Sæmundssonar rannsóknarlögreglumanns. Bókað var að hann hafi verið færður aftur á klefa sinn klukkan 20:40.¹⁵⁰¹
911. Fyrir liggur skýrsla rannsóknarlögreglu ríkisins dagsett 15. nóvember 1977, rituð af Grétari Sæmundssyni vegna lögreglumáls nr. 3940/77. Skýrslan er merkt í hægra horni: „Aðeins fyrir saksóknara.“ Tilgangur skýrslunnar var að draga fram nokkur aðalatriði úr rannsókn á röngum framburði [SÓH]. Var skýrslunni skipt upp í tvo kafla, annars vegar: „Staðhæfing I – [SÓH] segist hafa verið yfirheyrður í allt að 10 klst. samfleytt.“ og „Staðhæfing II – [SÓH] segir, að sér hafi verið hótad gæsluvarðhaldi.“ Rakið var í I. kafla skýrslunnar að athyglisvert væri að [SÓH] hafi sagst vera ókunnugt um íslenskt lagaákvæði um lengd yfirheyrslu og að bóka bæri um upphaf og endi hennar. Orðrétt sagði í skýrslunni: „Þ.a.l. langlíklegast er að einhver hafi bent honum á að ekki væri bókað um lok fyrri skýrslutöku af honum þ. 14.12.76, því hefði tímasetning verið í lok skýrslunnar hefði hann ekki getað borið þennan annmarka fyrir sig.“¹⁵⁰² Á sama stað kom fram að í skýrslutöku 3. nóvember 1977 hafi [SÓH] verið spurður hvenær umræddri yfirheyrslu hafi lokið og þá hafi hann sagt að það hafi verið áður en farið hafi verið með hann í sprautuna. Af þessu var dregin sú ályktun að skýrslutökunni 14. desember 1976 hafi örugglega verið lokið innan löglegra tímamarka.¹⁵⁰³ Þá kom fram í II. kafla skýrslunnar að þeir sem að rannsókninni hafi staðið hafi ekki talið það réttlæt看legt að þeir yfirheyrðu

¹⁴⁹⁷ Bls. 2884–2885.

¹⁴⁹⁸ Dagbók nr. 7, bls. 203.

¹⁴⁹⁹ Dagbók nr. 7, bls. 211.

¹⁵⁰⁰ Dagbók nr. 7, bls. 214.

¹⁵⁰¹ Dagbók nr. 7, bls. 214–215.

¹⁵⁰² Bls. 3037.

¹⁵⁰³ Bls. 3038.

samstarfsmenn sína um hótanir um gæsluvarðhald og fleira. Teldu þeir að annar yrði að grípa þar inn í. Því hafi rannsókninni verið hagað þannig að kannaður hafi verið trúverðugleiki í fullyrðingum [SÓH] en við þá könnun hafi komið í ljós mikið ósamræmi.¹⁵⁰⁴ Þá var rakið í skýrslunni að [SÓH] hafi sagt skýrslur vitnanna Auðar Gestsdóttur túlks og Péturs Eggerz sendiherra hárréttar, en í framburði þeirra hafi komið fram að yfirheyrslan 14. desember 1977 hafi verið algerlega misfella og lögum samkvæmt og ekki leiðandi. Fram kom að í greindri yfirheyrslu hafi [SÓH] einmitt viðurkennt aðild sína að Keflavíkurferðinni. Þá hafi [SÓH] sjálfur viðurkennt í skýrslu 9. nóvember 1977 að hann hafi ekki verið beittur neins konar þvingunum af hálfu Schütz eða annarra. Orðrétt var bókað í skýrsluna: „Játning hans á að hafa farið til Keflavíkur þ. 19.11.1974 er því fengin án leiðandi spurninga, án þvingana og innan löglegra tímamarka og þótt hann hafi verið yfirheyrður síðar sama dag þann 14.12.76 breytir það ekki gildi skýrslu hans, sem Schütz tók.“¹⁵⁰⁵ Í lok skýrslunnar var kafli með heitinu: „Hugsanlegar ástæður til rangs framburðar“. Þar kom fram að í blaðaskrifum um málflutninginn fyrir sakadómi Reykjavíkur hafi komið fram að sumir verjenda hafi haldið á lofti staðhæfingum um að sakborningar hafi verið yfirheyrðir fram úr leyfilegum tímamörkum auk þess sem þeir hafi verið leiddir við yfirheyrslur og jafnvel hótad. Orðrétt var bókað í framhaldinu: „Líklegt er að [SÓH] hafi lesið þessi skrif.“ Nokkru seinna kom fram: „Líklegast er að frændsemi og vinátta við Kristján Viðar hafi verið aðalástæða fyrir að [SÓH] fór að hugleiða að breyta framburði sínum.“ Þá sagði nokkru síðar í kaflanum að á dómþingi 13. október 1977 hafi [SÓH] sagt að Kristján Viðar og Sævar hafi verið hörkuóvinir í nóvember 1974. Fullyrðingin hafi verið órökstudd og með henni hafi hann reynt að rökstyðja óbeint að Sævar og Kristján hafi ekki unnið saman að Geirfinnsmáli. Undir lok skýrslunnar kom fram að sterkar líkur væru til þess að [SÓH] hafi verið fullljóst það sem hafi gerst í Dráttarbrautinni, í það minnsta ekki seinna en þegar lýst hafi verið eftir Geirfinni og ljósri sendiferðabifreið. Ljóst væri að strax í upphafi hafi verið þaggað niður í honum. Líklegast væri því að [SÓH] teldi sig eiga saknæma aðild að málinu sem ekki hafi komið fram. Honum hafi því fundist að hann yrði að leggja sitt af mörkum til að hjálpa félögum sínum sem ættu yfir höfði sér ævilangt fangelsi.¹⁵⁰⁶

912. Miðvikudaginn 16. nóvember 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Jón Thors, deildarstjóri í dómsmálaráðuneytinu, hafi hringt vegna ákveðins erindis klukkan 09:58. Færsluritari, Gunnar Guðmundsson, bókaði að hann hafi minnt Jón á að láta „þá“ fá reglur til að vinna eftir. Jón hafi lofað því og sagst munu reyna að koma því í verk. Bókað var að Gunnlaugur Briem hafi hringt klukkan 16:45 og tilkynnt um að Benedikt Blöndal, verjandi Guðjóns, mætti tala við skjólstaðing sinn einslega.¹⁵⁰⁷
913. Föstudaginn 18. nóvember 1977 ritaði Gunnlaugur Briem bréf til Jóns Oddssonar, verjanda Sævars, þar sem hann tilkynnti um að málflutningur í sakadómsmálanum

¹⁵⁰⁴ Bls. 3043.

¹⁵⁰⁵ Bls. 3044.

¹⁵⁰⁶ Bls. 3047–3048.

¹⁵⁰⁷ Dagbók nr. 7, bls. 216–217.

hæfist að nýju 12. desember klukkan 10:00. Fram kom að hafnað væri beiðni Jóns um rannsókn á atriðum sem fram hafi komið í bréfi dagsettu 17. október 1977.¹⁵⁰⁸

914. Fyrir liggur handskrifað bréf frá Sævari til Ólafs Jóhannessonar dómsmálaráðherra dagsett 23. nóvember 1977. Lýsti hann þar aðstæðum sínum í Síðumúlafangelsinu og tók fram að hann hafi dvalið þar samfleytt í tvö ár sem einangrunarfangi sem væri heilsuspillandi fyrir sál og líkama. Biðlaði Sævar til ráðherrans að beita sér fyrir því að hann yrði fluttur á Litla-Hraun eða í lausagæslu í Hegningarhúsið.¹⁵⁰⁹
915. Föstudaginn 25. nóvember 1977 var bókað klukkan 16:00 í dagbók Síðumúlafangelsisins að hringt hafi verið í Gunnlaug Briem fyrir Kristján Viðar með beiðni um að hann færi í verslunarleiðangur. Orðrétt var bókað: „Svarið var alfarið nei í það minnsta yrði það ekki fyrir en eftir mánuð. Bannið á Pál Arnór hdl. og Jón Oddsson hrl. gildir áfram.“¹⁵¹⁰
916. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir bréf Jóns Thors, deildarstjóra hjá dóms- og kirkjumálaráðuneytinu, til Gunnlaugs Briem sakadómara, dagsett 29. nóvember 1977. Meðfylgjandi bréfinu var handritað bréf Sævars frá 23. nóvember og var óskað eftir því að sakadómariinn gæfi umsögn um erindið.¹⁵¹¹
917. Dagana 1. til og með 18. nóvember 1977 ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína. Frekari dagbókarfærslur eftir Tryggva Rúnar liggja ekki fyrir. Þriðjudaginn 1. nóvember ritaði hann um að bíða spenntur eftir niðurstöðu sakadóms, þá yrði hann laus þar sem hann væri saklaus og yrði sýknaður.¹⁵¹² Miðvikudaginn 9. nóvember 1977 ritaði Tryggvi Rúnar um efasemdir sínar um að hann yrði fluttur í lausagæslu úr þessu. Í beinu framhaldi ritaði hann orðrétt: „Það hefði verið annað mál ef hún hefði boðist um leið og ég og fl. sóttum um lausagæslu með lögfræðingana í fararbroddi, eða þegar réttarhöldunum lauk 7/10 en ástæðan var sú að bílstjórinn í Geirfinnsmálinu var settur inn 14-10-77 því hann tók sinn framburð til baka í málinu og var ástæðan sú að lausagæsla ekki fékkst þá.“¹⁵¹³ Mánudaginn 14. nóvember 1977 ritaði Tryggvi Rúnar um Gunnar Guðmundsson forstöðumann. Orðrétt ritaði hann: „[H]ann tekur þetta svo sterkum andlegum tókum, að hann fer að gefa sig alltaf þegar eitthvað bjátar á honum, til dæmis núna hefur hann fengið hjartaslag útaf ásökunum sem voru bornar á fangaverði hérna viðeigandi okkur sem erum tengdir stórmálunum. Ég klagði engan þó ég hefði haft ástæðu til þess. En það var Sævar sem kærði þá nokkra, þar á meðal Gunnar fyrir að taka á sér, leggja á sig hendur. Ég trúí því vel að þeir hafi lagt hendur á Sævar.“¹⁵¹⁴ Miðvikudaginn 16. nóvember 1977 ritaði Tryggvi Rúnar um vonir sínar um að dómur í málinu yrði uppkveðinn fyrir jól. Ritaði hann um „truflun“ sem hafi orðið í Geirfinnsmálinu sem hafi orðið þess valdandi að málið yrði flutt aftur um ákveðið atriði 16. desember. Orðrétt ritaði hann: „[Þ]eir hljóta að vera búnir að skapa

¹⁵⁰⁸ Bls. 3050.

¹⁵⁰⁹ Bls. 3051.

¹⁵¹⁰ Dagbók nr. 7, bls. 227.

¹⁵¹¹ Bls. 3052.

¹⁵¹² Bls. 3050_A.

¹⁵¹³ Bls. 3050_H.

¹⁵¹⁴ Bls. 3050_O.

sér skoðun, hvernig útkoman verður. Svo nú er að treysta á dómskerfið að það hafi mig ekki lengur en fram að jólum hér í Síðumúla því jólin á ég skilið að vera heima.¹⁵¹⁵

918. Guðjón ritaði í dagbók sína dagana 1. til og með 30. nóvember 1977. Þriðjudaginn 1. nóvember ritaði hann um heimsóknarviðtal frá séra Jóni Bjarman sem hafi greint honum frá því að hafa verið á lökum fundi í Lögbergi þar sem til umræðu hafi verið meðferð mála fyrir dómi. Talið væri að Gunnlaugur Briem væri heima að semja dóm ásamt Ármanni Kristinssyni. Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars, hafi verið þarna og lýst yfir áhyggjum af gangi mála.¹⁵¹⁶ Þriðjudaginn 8. nóvember 1977 ritaði Guðjón um að hafa rætt um dómsmálið við séra Jón Bjarman. Orðrétt ritaði hann: „Jón E. og Róbert Árni yfirheyrdir.“¹⁵¹⁷ Daginn eftir ritaði hann um að hafa fengið Morgunblaðið sem hafi skömmu seinna verið rífið út úr klefnum og klippt úr því. Ritaði Guðjón um að hafa lesið blaðið betur og séð niðurlag greinarinnar um það að Jón Oddsson væri að reyna að leggja lögbann á skrif um Geirfinnsmálið.¹⁵¹⁸ Ritaði hann orðrétt upp úr niðurlagi greinarinnar og velti fyrir sér hvað bæri að gera í málinu. Orðrétt ritaði Guðjón í framhaldinu: „Erl. kom um 18:40 og við töluðum um þessi mistök og allan vandræðagang á þessu máli. Hann taldi ekki ólíklegt að ég fengi að sjá greinina og ætlaði að hringja í G. Mar nú og við G. M. athuguðum þetta svo á morgun. Ég sagðist ekki geta skrifað B. Bl. um þetta því þá væri dómari vís að banna blöð og allt þetta skildi Erl.“¹⁵¹⁹ Föstudaginn 18. nóvember 1977 ritaði Guðjón um að hafa rætt um Geirfinnsmálið við séra Ragnar Fjalar og frétt í Morgunblaði um framhaldsrannsókn vegna breytts framburðar sendibílstjóra. Ritaði Guðjón um að verjendabann stæði enn, að því er hann vissi best.¹⁵²⁰ Þriðjudaginn 22. nóvember 1977 ritaði Guðjón um samtal sitt við Gunnar Marinósson varðstjóra. Orðrétt ritaði hann í dagbók sína: „Í ljós kom að B. Bl. má heimsækja mig og tala við mig einslega. Það var sem mig grunaði að mér yrði ekki sagt þetta fyrr en eftir dúk og disk. G. M. ætlaði að gefa mér dagsetn. nákvæml.[...] Ég er víst sá eini af sakb. sem má tala einslega við verjanda. G. M. kallar mig forréttindafanga. Kl. er 19:54. Litlu síðar lagði hann inn meðf. seðil.“ Inni í dagbók Guðjóns var handskrifaður miði sem á stóð: „Þ. 16-11-77. Kl. 16:45. G. Briem h.dómari hringir og boðar að B. Blöndal h.r.l. megi tala við G. Skarphéðinsson. Einslega. G. Mar.“ Ritaði Guðjón um að hafa ritað bréfmiða til Erlings fangavardar með ósk um upplýsingar um hver hafi verið varðstjóri 16. nóvember 1977, kl. 16:45. Orðrétt ritaði Guðjón: „G. Guðm. hafði tekið við þessu símtali og farið heim skömmu síðar eða kl. 17:00. Daginn eftir var hann hér á vakt og hittu mig tvisvar. Það var 17/11 þá fór ég til tannlæknis. 18/11 er G. Mar varðst. Rétt að hripa G. Guðm. um þetta og fá skýringu.“¹⁵²¹ Fimmtudaginn 24. nóvember 1977 ritaði Guðjón um að hafa lent í löngu þrasi við Ara fangavörð um fangelsisdagbókina

¹⁵¹⁵ Bls. 3050_P.

¹⁵¹⁶ Bls. 2882_Æ.

¹⁵¹⁷ Bls. 3050_V.

¹⁵¹⁸ Bls. 3050_X.

¹⁵¹⁹ Bls. 3050_X-Y.

¹⁵²⁰ Bls. 3050_AA.

¹⁵²¹ Bls. 3051_A.

og skyldur Gunnars Guðmundssonar til að láta hann vita. Orðrétt ritaði Guðjón: „Hann taldi dagb. bara færða til hægðarauka fyrir fangaverði og G. Guðm. bæri engin skylda til að segja mér neitt sem þar væri skráð um mig né heldur hefði hún gildi sem réttarskjal.“¹⁵²² Laugardaginn 26. nóvember 1977 ritaði Guðjón um vandkvæði við að ná í Benedikt Blöndal, verjanda sinn.¹⁵²³ Daginn eftir ritaði hann um að hafa sett fram þá kenningu við fangaverðina Daníel og Ara að það stæði í dagbók frá Gunnlaugi Briem að það ætti að hleypa honum út en ekki segja honum frá því nema hann spyrði um það sérstaklega og vildi fara.¹⁵²⁴ Miðvikudaginn 29. nóvember 1977 ritaði Guðjón um að Benedikt Blöndal ætlaði sér greinilega ekki að koma fyrr en eftir framhaldsmálflutning eða þegar hinir lögfræðingarnir mættu koma líka. Orðrétt ritaði Guðjón: „G. Mar. hefur náð þangað bæði í dag og í gær en B. Bl. lætur segja sig ekki við. [...] G. Mar. kom um 20:00 og sagðist hafa reynt þrisvar við B. Bl. og við samþykktum að gefa það upp að hringja í þann mann.“¹⁵²⁵

919. Mánudaginn 12. desember 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að klukkan 13:40 og 13:50 hafi Kristján Viðar og Sævar verið fluttir í sakadóm Reykjavíkur til að hlýða á málflutning. Bókað var að komið hafi verið með þá til baka klukkan 16:05 og 16:10. Klukkan 16:20 var orðrétt bókað: „Hringdi Gunnlaugur Briem. Tilkynti að viðtalsbanni þeirra lögmannna Páls A. Pálssonar og Jóns Oddssonar við skjólstæðinga sína Sævar Marinó og Kristján Viðar væri hér með aflétt.“¹⁵²⁶
920. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og tekin fyrir sakadómsmálin á hendur ákærðu. Bókað var að dómurinn hafi lagt fram möppu með bréfum ákærða Tryggva Rúnars Leifssonar, svokallaðar játningaskýrslur ritaðar á tímabilinu 21. mars 1976 til 2. júlí 1976, bréf til Más Péturssonar héraðsdómara í Hafnarfirði um Karl Schütz, dagsett 16. desember 1976, bréf Jóns Oddssonar til Gunnlaugs Briem, dagsett 17. október 1977, skýrslu og rannsóknargögn frá rannsóknarlögreglu ríkisins um rannsókn vegna gruns um að [SÓH] hafi lagt eið að röngum framburði fyrir dómi.¹⁵²⁷ Bókað var að dómarrar málsins hafi farið í vettvangsferð til Keflavíkur 8. desember 1977. Bókað var að klukkan 14:00 hafi mætt í dómnum Bragi Steinarsson vararíkissaksóknari og verjendurnir Jón Oddsson, Páll Arnór Pálsson, Hilmar Ingimundarson, Guðmundur Ingvi Sigurðsson, Benedikt Blöndal, Örn Clausen og Finnur Torfi Stefánsson. Bókað var að sækjanda og verjendum hafi verið gefinn kostur á að gera athugasemdir til viðbótar við fyrir málflutning, en þeim hafi áður verið send gögn sem lögð hafi verið fram eftir dómtöku málsins. Bókað var að Kristján Viðar og Sævar hafi verið viðstaddir þinghaldið en þess getið að Guðjón hafi ekki óskað þess að vera viðstaddur. Þá tók sækjandi til máls og reifaði málið að því er varðaði þau gögn sem lögð voru fram eftir dómtöku. Að því búnu ítrekaði hann gerðar kröfur og lagði málið í dóm á ný. Sérstök bókun var færð í sakadómsbókina um að Örn Clausen,

¹⁵²² Bls. 3051_B.

¹⁵²³ Bls. 3051_C.

¹⁵²⁴ Bls. 3051_D.

¹⁵²⁵ Bls. 3051_F.

¹⁵²⁶ Dagbók nr. 7, bls. 246–247.

¹⁵²⁷ Bls. 3295.

verjandi Alberts Klahn, sæi ekki ástæðu til að tjá sig sérstaklega þar sem sú viðbótarrannsókn sem hafi farið fram snerti ekki hans umbjóðanda eða meintan þátt hans í málinu. Vísaði hann til fyrri röksemda og kröfugerðar og lagði málið í dóm. Bókað var að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi tekið til máls og reifað málið að því er varðaði bréf Tryggva Rúnars, svokallaðar játningaskýrslur, sem hafi verið lagðar fram í málinu. Ítrekaði hann gerðar kröfur og lagði málið í dóm. Þá tóku til máls verjendurnir Páll Arnór Pálsson, Jón Oddsson, Benedikt Blöndal og Guðmundur Ingvi Sigurðsson og reifuðu málið að því er varðaði nýframlögð rannsóknargögn, ítrekuðu gerðar kröfur og lögðu málið í dóm. Bókað var að málflutningur hafi hafist klukkan 14:00 en lokið klukkan 15:45. Var málið tekið til dóms og dómþingi slitið.¹⁵²⁸

921. Þriðjudaginn 13. desember 1977 birtust fréttir í flestum dagblöðum landsins af síðari málflutningi í svokölluðum Guðmundar- og Geirfinnsmálum. Frétt birtist í Dagblaðinu þennan dag undir fyrirsögninni: „Breyttur framburður [SÓH]: Hefur engin áhrif á sekt eða sýknu ákærðu í málinu – höfnum þessum framburði, sagði Bragi Steinarsson, settur vararíkissaksóknari.“ Í fréttinni kom fram að sækjandinn hafi getið þess að engin kæra hafi borist lögreglu vegna ásakana [SÓH] um að hafa verið beittur ólögmetu harðræði við yfirheyrslur og hafa meðal annars verið yfirheyrður í allt að tíu klukkustundir samfleytt. Taldi sækjandinn að frásagnir blaðanna af málflutningi í sakadómsmálanum hafi vakið [SÓH] ástæður til að taka aftur framburð sinn. Sérstaklega hafi þar nafnbirting hans verið honum sár og gagnstæð því sem hann hafi átt von á. Sækjandinn sagði það ágalla að ekki hafi verið skráð í skýrslu um yfirheyrslu yfir [SÓH] hvenær henni hafi lokið. Orðrétt sagði í framhaldinu: „Sagði saksóknarinn í málinu að [SÓH] hefði verið yfirheyrður sem kærður en ekki sem vitni. Hefði honum verið gerð grein fyrir því að honum væri ekki skylt að svara spurningum. „Er hægt að halda því fram að maður í slíkri stöðu hafi verið beittur þvingunum?“ spurði saksóknarinn.“ Í lok fréttarinnar var haft eftir Braga Steinarssyni að framburður [SÓH] hafi verið lítils virði þar sem hann hafi ekki borið um atburðina í Dráttarbrautinni. Hins vegar hafi framburður hans orðið til þess að sendibifreiðin hafi fundist. Afturhvarf hans frá fyrri framburði hefði því engin áhrif á sekt eða sýknu ákærðu í málinu.¹⁵²⁹ Í sama blaði var önnur frétt undir fyrirsögninni: „Lokið málflutningi í Geirfinnsmálinu: Sektardómur almennings og fjölmiðla er þegar fallinn – sagði Guðmundur Ingvi Sigurðsson hrl.“ Í fréttinni kom fram að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi ítrekað fyrri kröfur um sýknu og sagt breyttan framburð [SÓH] ekki tengjast rannsókn á meintum brotum hans skjólstaðings en væri hins vegar staðfesting á fyrri frásögnum um vinnubrögð rannsóknarmanna. Fram kom að Páll Arnór, verjandi Kristjáns Viðars, hafi sagt nýjan framburð [SÓH] hafa meðal annars leitt til þess að strangar reglur hafi verið settar um samskipti lögmanna við skjólstaðinga sína. Orðrétt var haft eftir honum í fréttinni: „Það var fyrst í dag að þeir vissu hvað hér átti að gerast. Við erum með því að nálgast nútíma þýzkt réttarfar í praxis.“ Hafnaði hann ummælum Braga Steinarssonar um að sá fundur sem

¹⁵²⁸ Bls. 3296–3298.

¹⁵²⁹ Bls. 3053.

hann og Jón Oddsson hefðu átt með [SÓH] og lögfræðingi hans hafi verið „utanréttarmeðferð sem ákærvaldið hafi stöðvað.“ Benti Páll Arnór á að verjendurnir hefðu komið þessum nýja framburði á framfæri við sakadóm. Áfram var rakið úr málflutningi Páls Arnórs og fram kom að Páll hafi sagt að af framburðum sakborninganna stæði nú aðeins eftir framburður Erlu sem hafi margsinnis verið tvísaga og jafnvel logið og svo mjög þokukennður framburður Guðjóns. Orðrétt var haft eftir Páli Arnóri: „Er hægt að ákærða Kristján Viðar fyrir manndráp þetta kvöld á grundvelli þess framburðar?“ Í fréttinni var rakið efni ræðu Jóns Oddssonar. Fram kom að hann hafi farið lofsamlegum orðum um rannsóknina sjálfa sem hann hafi sagt mjög nákvæma og vel hafi verið haldið á henni. Benti Jón á að Sævari og [SÓH] bæri saman um að haustið 1974 hafi Sævar og Kristján Viðar ekki talast við vegna ósættis þeirra í milli. Sagði Jón það enn eina ábendingu þess að skjólstaðingur hans væri að segja rétt frá aðild hans að málinu. Rakti Jón að Sævar og Kristján Viðar væru búnir að sitja í gæsluvarðhaldi í tvö ár sem væri langur tími en samt hafi verið séð ástæða til að takmarka heimsóknir verjenda enn frekar. Orðrétt var haft eftir Jóni: „Ég hef til dæmis aldrei talað einslega við Sævar, nema jú stuttlega í réttarhléum við málflutning í október.“¹⁵³⁰

922. Sunnudaginn 18. desember 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Gunnlaugur Briem hafi hringt klukkan 14:15 og tilkynnt um að dæmt yrði í Guðmundar- og Geirfinnsmálum daginn eftir, klukkan 14:00 til 15:00. Bað hann færsluritari um að athuga hvort sakborningarnir vildu vera viðstaddir.¹⁵³¹
923. Mánudaginn 19. desember 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sævar, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi verið fluttir í sakadóm Reykjavíkur milli klukkan 13:30 og 13:45 til að vera viðstaddir dómssuppkvaðningu. Bókað var að komið hafi verið með þá til baka milli klukkan 14:35 og 14:40. Var dómsorðið bókað í fangelsisdagbókina. Bókað var að Benedikt Blöndal, verjandi Guðjóns, hafi komið klukkan 17:30 til að birta Guðjóni dóminn. Bókað var að Guðjón hafi verið færður aftur á klefa sinn klukkan 19:15.
924. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og tekin fyrir sakadómsmálin á hendur ákærðu. Bókað var að sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, væri mættur. Þá voru bókaðir mættir verjendur ákærðu, Páll Arnór Pálsson, Jón Oddsson, Hilmar Ingimundarson, Benedikt Blöndal, Guðmundur Ingvi Sigurðsson og Örn Clausen. Bókað var að Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar væru mættir en Guðjón hafi ekki óskað eftir að vera viðstaddur dómssuppkvaðninguna. Bókað var að aðrir ákærðu væru ekki mættir. Var þá í dóminum kveðinn upp dómur.¹⁵³² Kristján Viðar og Sævar voru fundnir sekur um að hafa svipt Geirfinn Einarsson og Guðmund Einarsson lífi, í bæði skiptin með þriðja manni og borið rangar sakir á fjóra menn. Auk þess voru þeir fundnir sekir um nokkur auðgunarbrot og Sævar fyrir skjalafals og smygl á fíkniefnum. Við ákvörðun refsingar var höfð hliðsjón af sakarferli og framferði ákærðu eftir að þeir frömdu brotin sem og þeirri staðreynd að líkin hafi aldrei fundist

¹⁵³⁰ Bls. 3053.

¹⁵³¹ Dagbók nr. 7, bls. 258.

¹⁵³² Bls. 3298–3299.

og fengið greftrun lögum samkvæmt. Voru þeir dæmdir í ævilangt fangelsi en gæsluvarðhaldsvist þeirra kom til frádráttar refsingu. Tryggvi Rúnar var sakfelldur fyrir að hafa ásamt Kristjáni Viðar og Sævari svipt Guðmund Einarsson lífi. Þá var hann einnig fundinn sekur um nauðgun, brennu og nokkra þjófnaði. Var hann dæmdur í 16 ára fangelsi en til frádráttar refsingu kom gæsluvarðhaldsvist hans. Guðjón var sakfelldur fyrir að hafa orðið Geirfinni Einarssyni að bana ásamt meðákærðu Kristjáni Viðari og Sævari. Þá var hann sakfelldur fyrir smygl á fíkniefnum til landsins. Vísað var til þess að Guðjón hefði hreint sakavottorð. Var hann dæmdur í 12 ára fangelsi og kom gæsluvarðhaldsvist hans til frádráttar refsingu. Albert Klahn var sakfelldur fyrir að tálma rannsókn á því er ákærðu sviptu Guðmund Einarsson lífi. Þá var hann einnig fundinn sekur um sölu, neyslu og dreifingu á fíkniefnum. Fram kom að hann hafi aldrei sætt kæru eða refsingu. Var Albert dæmdur í 15 mánaða fangelsi og kom gæsluvarðhaldsvist hans til frádráttar refsingunni. Erla var fundin sek um rangar sakargiftir og fyrir að tálma rannsókn á broti meðákærðu Kristjáns Viðars, Sævars og Guðjóns og fyrir skjalafals og auðgunarbrot. Vísað var til þess að Erla hefði hreint sakavottorð. Var refsing hennar ákveðin þriggja ára fangelsi en fram kom að gæsluvarðhaldsvist hennar kæmi til frádráttar refsingunni.¹⁵³³

925. Miðvikudaginn 21. desember 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Jón Thors deildarstjóri í dómsmálaráðuneytinu hafi hringt og rætt almennt um fanga í húsinu, þó sérstaklega fjóra nýdæmda og það ástand sem hafi skapast vegna þess að þeir væru enn vistaðir í Síðumúlafangelsi. Gísli Guðmundsson aðstoðaryfirlögregluþjónn hafi komið til viðtals við Sævar klukkan 14:00. Bókað var að Gísli hafi farið klukkan 15:25. Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir.¹⁵³⁴ Daginn eftir, 22. desember 1977, var bókað um símhringingu frá Gunnari Guðmundssyni forstöðumanni klukkan 14:30. Var þess getið að hann hafi boðað breytingar á högum hinna fjögurra nýdæmdu manna sem og flutninga á þeim. Bókað var klukkan 14:45 að Gunnar hafi komið til viðtals við fangana og gert ráðstafanir með flutninga þeirra. Bókað var að klukkan 15:05 hafi Sævar verið fluttur í Hegningarhúsið.¹⁵³⁵
926. Fyrir liggur bréf frá Gunnlaugi Briem til dómsmálaráðuneytisins dagsett þennan dag 21. desember 1977. Í bréfinu sagði að 19. desember 1977 hafi dómur fallið í máli Kristjáns Viðars, Sævars, Tryggva Rúnars og Guðjóns og þeir úrskurðaðir í gæsluvarðhald til 19. desember 1978 eða uns hæstaréttardómur gengi í máli þeirra. Fram kom að verjendur dómfelldu hafi óskað breytinga á framkvæmd gæsluvarðhaldsins þannig að einangrun yrði aflétt. Í lok bréfsins sagði að af hálfu dómsins væri talið rétt að verða við þessu en þó þannig að fangarnir yrðu eftir sem áður aðskildir eftir því sem unnt væri.¹⁵³⁶
927. Á Þorláksmessu 23. desember 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Tryggvi Rúnar hafi verið fluttur á Litla-Hraun klukkan 10:45 samkvæmt ákvörðun

¹⁵³³ Bls. 3653–3654.

¹⁵³⁴ Dagbók nr. 7, bls. 262–263.

¹⁵³⁵ Dagbók nr. 7, bls. 264.

¹⁵³⁶ Bls. 3656.

dómsmálaráðuneytisins. Bókað var að Kristján Viðar hafi verið fluttur á Litla-Hraun klukkan 11:30 samkvæmt ákvörðun ráðuneytisins. Klukkan 15:00 var bókað um símtal frá Haraldi Henryssyni sakadómarara sem hafi tilkynnt um að ákveðið hafi verið að Guðjón yrði fluttur morguninn eftir til að hitta börn sín og nánustu aðstandendur.¹⁵³⁷

928. Guðjón ritaði í dagbók sína dagana 1. til og með 27. desember 1977. Frekari dagbókarfærslur eftir Guðjón liggja ekki fyrir. Föstudaginn 9. desember 1977 ritaði Guðjón um að ef til vill myndi hann heyra í Benedikt Blöndal daginn eftir. Hann hafi verið spurður hvort hann vildi vera viðstaddur við framhaldsmálflutning 12. desember 1977. Ritaði Guðjón um að hafa viljað sjá málskjöl fyrst, en dómarrar hafi sagt að hans væri hvergi getið í skjölunum og þá hefði hann vísað þessu til verjanda sem sjálfsagt myndi ekki heyrast í frekar en vanalega.¹⁵³⁸ Mánudaginn 12. desember 1977 ritaði Guðjón enn um að ekkert hafi heyrst frá Benedikt Blöndal. Daginn eftir ritaði hann um heimsókn frá séra Jóni Bjarman sem hafi sagt honum frá málflutningnum daginn áður. Benedikt Blöndal hafi verið þar. Séra Jón hafi sagt að frétt um málflutninginn væri í Morgunblaðinu. Orðrétt ritaði Guðjón: „Maðurinn dró framburð sinn til baka og segist aldrei hafa verið þarna!? Jæja.“¹⁵³⁹ Föstudaginn 16. desember 1977 ritaði Guðjón um að hafa lesið lög nr. 74/1974, um meðferð opinberra mála og komist að þeirri niðurstöðu að hann þyrfti ekki að vera viðstaddur dómsuppkvaðningu samkvæmt 167. gr. laganna.¹⁵⁴⁰ Sunnudaginn 18. desember hafi Jón fangavörður spurt hann hvort hann ætlaði að vera viðstaddur dómsuppkvaðninguna daginn eftir. Ritaði Guðjón um að hafa neitað því og sagst ætla að blunda.¹⁵⁴¹ Mánudaginn 19. desember ritaði Guðjón um að vita ekki hvað hann ætti að gera en honum stæði til boða að flytjast í Hegningarhúsið þar til hann yrði fluttur vestur á Kvíabryggju. Benedikt Blöndal hafi komið klukkan 18:15 með þykkan dóminn, 12 ár og útgjöld. Hann hafi verið upptekinn í kjaradómi og einnig erlendis. Dómurinn hafi þótt fremur þungur. Ritaði Guðjón um að vera mótfallinn flutningi í Hegningarhúsið, hann vildi vera í Síðumúlafangelsi og fara í sakadóm Reykjavíkur til heimsókna ef það gæti gengið. Benedikt hafi beðið hann um lista yfir það sem hann vanhagaði um.¹⁵⁴² Orðrétt ritaði Guðjón: „Það er erfitt að gera grein fyrir hugsun sinni og tilfinningum eftir þetta en að vera eða ekki vera er spurningin. Nú er þetta of nærri til að gera sér grein fyrir langtímaáhrifum.“ [GUÆ] hafi hringt og spurt um líðan hans. Ritaði Guðjón um að hafa beðið um að hringt yrði í hana til baka og henni sagt að honum liði eins og bogastreng eftir að örin hafi hæft í mark, en ekki náð. Hann væri hálf dofinn yfir þessu öllu. Daginn eftir, 20. desember 1977, ritaði Guðjón um heimsókn frá séra Jóni Bjarman sem hafi sagst vera hneykslaður á dómnum.¹⁵⁴³ Á aðfangadag ritaði Guðjón

¹⁵³⁷ Dagbók nr. 7, bls. 266–267.

¹⁵³⁸ Bls. 3657_F.

¹⁵³⁹ Bls. 3657_H–I.

¹⁵⁴⁰ Bls. 3657_K.

¹⁵⁴¹ Bls. 3657_L.

¹⁵⁴² Bls. 3657_M.

¹⁵⁴³ Bls. 3657_N.

um viðtalsheimsókn frá séra Jóni Bjarman sem hafi sagt honum að Sævar liði ögn skárri í Hegningarhúsinu.¹⁵⁴⁴

929. Fimmtudaginn 29. desember 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Guðjón hafi verið fluttur vestur á Kvíabryggju klukkan 07:15.¹⁵⁴⁵
930. Þennan dag ritaði Jón Oddsson, verjandi Sævars, bréf til Þórðar Björnssonar ríkissaksóknara. Tiltók hann í fjórum liðum óskir Sævars sem hann hafi sett fram í viðtölum þeirra um hátíðarnar. Í fyrsta lagi óskaði Sævar eftir eintaki af málskjölunum til aflestrar, en hingað til hafi ekki verið aðstaða til þess. Í öðru lagi færi Sævar fram á að verða fluttur úr Hegningarhúsinu að Litla-Hrauni þar sem hann teldi sig hafa aðstöðu þar til vinnu og meiri útiveru í eðlilegra umhverfi. Í þriðja lagi óskaði Sævar eftir því að fá eintak af lagasafni og í fjórða lagi kom fram að Sævar hafi ekki heyrt í útvarpi eða tónlist allt gæsluvarðhaldið, hvað þá séð sjónvarp og óskaði hann eftir því að komið yrði til móts við hann í þeim efnum.¹⁵⁴⁶
931. Fyrir liggur bréf Jóns Oddssonar, verjanda Sævars, til Þórðar Björnssonar ríkissaksóknara, dagsett 18. nóvember 1978. Í bréfinu setti Jón fram ósk Sævars um að rannsókn færi fram á nokkrum atriðum málsins svo og vegna kæru hans á þeirri meðferð sem hann teldi sig hafa sætt í fangelsinu við Síðumúla og af hálfu rannsóknarmanna. Í bréfinu kom fram að Sævar hafi harðlega mótmælt þeirri einangrun sem hann þyrfti að sæta og vildi Jón benda á að aðrir dómfelldu sættu ekki slíkri einangrun. Óskaði Sævar eftir því að vera fluttur að Litla-Hrauni. Ítrekaði Jón að Sævar hafi sætt einangrun síðan 11. desember 1975 og til að mynda ekki heyrt útvarp allan þann tíma né notið tónlistar, hvað þá séð sjónvarp. En þetta gildi um hann einan af dómfelldu í málinu.¹⁵⁴⁷
932. Í aprílmánuði 1978 birtist langt viðtal við Sævar í tímaritinu Samúel undir fyrirsögninni: „Samúel ræðir við Sævar Marínó Ciesielski, sem dæmdur var í ævilangt fangelsi og dvelst nú á Litla-Hrauni: „Ég treysti því að ég verði sýknaður í Hæstarétti.“ Lýsti Sævar tveggja ára vist í Síðumúlafangelsi sem hreinu víti. Hann hafi ekki fengið að hafa tóbak eða lesefni í um níu mánaða skeið og tvisvar sinnum verið settur í fótjárn í þrjár vikur í senn. Hann hafi sætt andlegum og líkamlegum pyndingum en fangelsispresturinn hafi kært meðferðina á honum til dómsmálaráðuneytisins. Fram kom að Sævar léti ekki illa af dvölinni á Litla-Hrauni. Greindi hann frá því að hafa verið úrskurðaður í gæsluvarðhald 11. desember 1975, en ekki hafa fengið að fara út í fangelsisgarðinn fyrr en í lok árs 1976. Hann hafi ekki vitað hvað tímanum hafi liðið þar sem úrið hafi verið tekið af honum strax. Um upphaf málsins var orðrétt haft eftir Sævari í viðtalinu: „Ég var tekinn þegar ég var að borða og sagt að koma til yfirheyrslu. Ég var yfirheyrður hjá fíkniefnadómstólnum en þann 16. desember var farið að tala um mannshvarf við mig og sagt að ég hafi tekið þátt í líkamsárás með Kristjáni. Að kvöldi 17. desember var svo farið með mig út í Hafnarfjarðarhraun og

¹⁵⁴⁴ Bls. 3657_R.

¹⁵⁴⁵ Dagbók nr. 7, bls. 272.

¹⁵⁴⁶ Bls. 3658.

¹⁵⁴⁷ Bls. 3659.

sagt að benda á hvar líkið væri falið. Þetta var tóm vitleysa en nú kemur nokkuð skrítið upp. Rannsóknarmennirnir segja að Erla hafi ekki farið að tala um mannhvarf fyrir en 20. desember og þá hafi verið farið að spyrja mig. Þetta er lygi því þá var búið að spyrja mig um þetta eins og ég sagði áðan. Hvaðan fá þeir þá þessa hugmynd fyrst hún kom ekki frá mér eða Erlu?“ Lýsti Sævar yfir sakleysi sínu af báðum málunum.¹⁵⁴⁸ Greindi Sævar frá því að sakborningar í málunum hafi verið ruglaðir með stöðugum yfirheyrslum og leiddir áfram í framburði. Orðrétt var haft eftir honum: „Það var búið að gera svo mikið úr málinu að lögreglan var komin í klandur. [...] Lögreglan gat ekki bakkað með allt saman og þá var bara hamast á okkur og við látnir taka undir sögur.“ Sagði Sævar að Albert Klahn gerði ekki greinarmun á ímyndun og raunveruleika en hann hafi verið notaður sem vitni, en hafi ekki verið sendur í geðrannsókn til að vita hvort eitthvað hafi verið að marka hann. Að lokum var haft eftir Sævari að hann treysti því að Hæstiréttur myndi sýkna hann og sagðist hann treysta á dómara þar.¹⁵⁴⁹

933. Fyrir liggur handritað bréf frá Tryggva Rúnari til Gunnlaugs Briem sakadómara, dagsett 16. maí 1978. Bréfið ritaði hann sem gæslufangi í Hegningarhúsinu. Í bréfinu óskaði Tryggvi Rúnar eftir því að fá heimild sakadómarans til að heimsækja ömmu sína sem væri veik.¹⁵⁵⁰
934. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir skýrsla rannsóknarlögreglu ríkisins rituð af rannsóknarlögreglumönnum Sigurbirni Víði Eggertssyni og Eggerti Bjarnasyni, dagsett 28. maí 1978. Í skýrslunni kom fram að 9. apríl 1978 hafi [SSA], þá refsifangi á Litla-Hrauni, greint lögreglumanni á Selfossi og fulltrúa sýslumannsins þar að hann vissi hvar lík Geirfinns Einarssonar og Guðmundar Einarssonar væri að finna. Sagði hann líkin grafin við fjölbýlishús á Reykjavíkursvæðinu, en nánar hafi hann ekki viljað skýra frá. Var [SSA] fluttur til Reykjavíkur og voru Njörður Snæholm yfirlögregluþjónn og Hallvarður Einvarðsson, rannsóknarlögreglustjóri ríkisins, látnir vita af komu hans. Sagðist [SSA] fús til að benda á staðinn og vísaði hann á garðinn bak við hús númer 82 við Grettisgötu í Reykjavík. Fram kom að í húsinu hafi Kristján Viðar búið og þar byggi amma hans á fyrstu hæð. [SSA] hafi talið líkin vera nálægt húsveggnum. Greindi hann frá því að Kristján Viðar hafi sagt honum frá líkunum þegar þeir hafi strokið úr haldi árið 1975. Bókað var í skýrsluna að [SSA] hafi sagst gera sér fyllilega grein fyrir því að hann gæti hugsanlega hlotið refsingu fyrir að skýra ekki fyrir frá. Kvaðst hann ekki hafa þorað að greina frá þessu þegar hann hafi verið spurður um hvarf Guðmundar og Geirfinns hjá rannsóknarlögreglunni og fyrir dómi. Fram kom að [SSA] á hafi verið fluttur að Litla-Hrauni að kvöldi næsta dags.¹⁵⁵¹ Þá hafi hann verið fluttur að eigin ósk í Hegningarhúsið 20. apríl 1978. Hann hafi sagst geta veitt upplýsingar um mál Geirfinns og Guðmundar. Af því tilefni hafi þrívægis verið rætt við hann, 24. apríl, 3. maí og 5. maí 1978. Fram kom að um tíma hafi hann verið tilbúinn til að skýra frá þessu fyrir dómi gegn því að vera viðstaddur

¹⁵⁴⁸ Bls. 3660.

¹⁵⁴⁹ Bls. 3662.

¹⁵⁵⁰ Bls. 3663.

¹⁵⁵¹ Bls. 3664.

uppgróftinn, en honum hafi síðan snúist hugur og hann sagst ekki vilja staðfesta vitneskju sína nema gegn reynslulausn. Bókað var að reynt hafi verið að fá [SSA] til að greina frá atriðum varðandi Kristján Viðar og athafnir hans. Greindi hann þá frá því að Kristján Viðar hafi stolið skammbyssu sem hann geymdi í reykháf í húsi ömmu sinnar. Bókað var að leitað hafi verið í reykháfnum, engin byssa hafi fundist þar en ljóst að um góðan felustað væri að ræða. Í lok skýrslunnar var orðrétt bókað: „Ekkert hefur komið fram, sem styrkir það, sem [SSA] hefur sagt, og heldur ekkert, sem bendir til þess, að hann fari með ósannindi. Bent skal á, að það var [SSA], sem veitti upplýsingar sem leiddu til lausnar á hinum svokallaða „Póstmáli“ á sínum tíma og reyndist allt rétt, er hann þá skýrði frá.“¹⁵⁵²

935. Séra Jón Bjarnan fangelsisprestur sendi bréf til dómsmálaráðuneytisins 30. maí 1978 og fór þess á leit við ráðherra að hann hlutaðist til um að kanna hvort starfsmenn embættis sakadóms Reykjavíkur, rannsóknarlögreglu ríkisins, embættis ríkissaksóknara og starfsmenn fangelsisins við Síðumúla hafi sýnt ótilhlýðilega harðýðgi við yfirheyrslu eða einhvers konar prófun í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum kvöldið 4. eða 5. maí 1976. Í bréfinu kom fram að það hafi verið gert með því að leggja hendur á Sævar og þannig reynt að vekja ótta og skelfingu hans, Kristjáns Viðars og Erlu. Vísaði séra Jón í þessum efnum til V. og X. kafla laga nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála. Auk þess vitnaði hann orðrétt í fyrra bréf sitt frá 24. september 1976 en þá kom Jón kæru á framfæri við ráðuneytið vegna harðræðis sem [ÖS] gæsluvarðhaldsfangi hafi mátt sæta í kjölfar þess að hafa staðið í bréfaskiptum við Sævar í maílok 1976. Gæsluvarðhaldsfanginn var fyrst settur í fótjárn sem refsingu en þegar hann hafi ekki hlýtt því að vera kjur að næturlagi þannig að háreisti og þar með ónæði skapaðist af hlekkjunum, var hann festur með handjárnnum við borðfót en fótjárnin fest við rúmfót og hann þannig með strekktur. Í bréfi sem Jón ritaði af þessu tilefni kom fram: „Hinú háa ráðuneyti er að sjálfsögðu kunnugt, að óeðlilegt ástand hefir ríkt í fangelsinu að Síðumúla 28 allt frá 23. desember 1975. Margir þeirra fanga, sem hafa verið í gæsluvarðhaldi á þessu tímabili og sumir þeirra, sem eru þar enn, hafa kvartað undan harðræði og því, að þeim hafi verið haldið í stöðugum ótta, bæði í sb. við framkvæmd gæzlunnar svo og við yfirheyrslur og rannsóknaraðgerðir í sb. við mál sín. [...] Brýna nauðsyn ber til að það sé kannað með prófunum af óvilhöllum aðila, hvort í þessum tilvikum og öðrum hafi verið beitt ótilhlýðilegri harðýðgi við gæzlufanga.“ Áréttaði séra Jón að hann væri enn þeirrar skoðunar að nauðsynlegt væri að kanna hvort og hvernig sakborningar í þessum málum hafi verið beittir harðræði við rannsókn þeirra í þetta eða önnur skipti. Gat hann þess að framangreindir sakborningar hafi hvert um sig greint honum frá málsatvikum í sál-gæsluviðtölum án þess að hann hafi fitjað upp á málinu eða spurt spurninga. Þá hafi þau ekki farið þess á leit að hann hlutaðist til um eitt eða neitt sem hafi snúið að rannsóknum. Frásagnir þeirra allra hafi verið í meginatriðum samhljóða, Erla hafi greint honum frá þessu í maí 1976, Sævar í janúar 1978 og Kristján Viðar skömmu fyrir ritun bréfsins. Þess ber að geta að strikað hafði verið yfir tölustafinn átta í ártalinu og handritað sjö fyrir ofan. Rakti hann svo aðalatriði í frásögn þeirra. Þau

¹⁵⁵² Bls. 3665.

þrjú hafi verið síðla dags leidd til samprófunar í viðtalsherberginu í Síðumúlafangelsi. Viðstaddir hafi verið Örn Höskuldsson rannsóknardómari, Hallvarður Einvarðsson vararíkissaksóknari, rannsóknarlögreglumennirnir Eggert Norðdahl Bjarnason, Sigurbjörn Víðir Eggertsson, Njörður Snæhólm og Gunnar Guðmundsson forstöðumaður. Í samprófuninni hafi verið lagt hart að Sævari að játa lýsingu Erlu á málsatvikum en hann virst ringlaður og miður sín og ekki vitað hvaðan á hann stóð veðrið. Meðan á því hafi staðið hafi Eggert ógnað Sævari, gripið í hár hans, kippt honum og hrint til og frá svo hann hafi verið nærri fallinn í gólfið. Seinna þegar Sævar hafi mótmælt einhverju hafi Gunnar gengið að honum og löðrungað hann. Samprófunin hafi við það endað í upplausn, Erla farið að æpa í móðursýkiskasti og Sævar hafi verið dreginn inn í klefa af tveimur fangavörðum sem hafi verið kallaðir til. Séra Jón gat þess að hann ræki minni til þess að gæslufangarnir Magnús Leópoldsson og Sigurbjörn Eiríksson hafi innt sig eftir því hvort drukkið fólk væri hýst í fangelsinu þar sem þeir hefðu kvöldið áður heyrt háreisti, óp og grát í húsinu. Loks gat séra Jón þess að hann vænti þess að ráðherra myndi hlutast til um að þetta yrði kannað af óvilhöllum aðila svo og öll framkvæmd rannsóknarinnar þar sem mikilsvert væri að lögum um rannsóknir og meðferð sakamála væri fylgt út í ystu æsar og réttinda sakborninga gætt.¹⁵⁵³

936. Föstudaginn 14. júlí 1978 var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett af Halldóri Þorbjörnssyni yfirsakadómar og tekin fyrir krafa rannsóknarlögreglu ríkisins um heimild til leitar á lóð hússins að Grettisgötu 82. Bókað var að Þórir Oddsson vararannsóknarlögreglustjóri ríkisins hafi lagt kröfuna fram ásamt skýrslu og tveimur uppdráttum af fyrirhuguðu leitarsvæði.¹⁵⁵⁴ Í kröfunni kom fram að frásögn [SSA] væri ekki rökstudd, en með vísan til þess hve alvarlegt sakarefnið væri yrði ekki hjá því komist að leita allra löglegra ráða sem leitt gætu til þess að lík þessara manna myndu finnast. Fram kom að ekki hafi verið leitað leyfis hjá húsráðanda vegna skyldleika við einn dómfelldu, Kristján Viðar.¹⁵⁵⁵ Í úrskurði sakadóms kom fram að með vísan til VII. kafla laga nr. 74/1974, um meðferð opinberra mála, væri úrskurðar dómara ekki þörf til leitar utanhúss, jafnvel þótt um væri að ræða lóð eða landareign manna. Var kröfunni því vísað frá dómi.¹⁵⁵⁶ Fyrir liggur skýrsla rannsóknarlögreglu ríkisins rituð sama dag af Ívari Hannessyni um ferð að Grettisgötu 82 ásamt Þóri Oddssyni vararannsóknarlögreglustjóra, Nirði Snæhólm yfirlögregluþjóni, Sigurbirni Víði Eggertssyni rannsóknarlögreglumanni og tveimur starfsmönnum Kirkjugarða Reykjavíkur. Var tilefnið framburður [SSA] um að í garðinum væri að finna lík þeirra Guðmundar og Geirfinns. Fram kom að starfsmenn Kirkjugarða Reykjavíkur hafi verið með stálsteina og stungið út allan jarðveginn í garðinum, en með slíkum teinum könnuðu þeir jarðveg og ástand leiða í kirkjugörðum. Að því loknu hafi þeir verið þess fullvissir að ekki hefði verið hreyft við jarðvegi í garðinum í að minnsta kosti fimm

¹⁵⁵³ Bls. 3666–3667.

¹⁵⁵⁴ Bls. 3670.

¹⁵⁵⁵ Bls. 3668–3669.

¹⁵⁵⁶ Bls. 3670–3671.

- ár.¹⁵⁵⁷ Voru rannsóknargögnin send ríkissaksóknara til athugunar með bréfi dagsettu 31. júlí 1978.¹⁵⁵⁸
937. Fyrir liggur bréf Þórðar Björnssonar ríkissaksóknara til sakadóms Reykjavíkur, dagsett 28. júlí 1978, þar sem tilkynnt var um að dóminum hafi verið endursendar dómsgerðir í sakadómsmálinu sem varðaði sakarefni vegna Guðmundar Einarssonar.¹⁵⁵⁹
938. Þá liggur fyrir bréf dagsett 6. september 1978 frá séra Jóni Bjarman fangelsispresti til Gunnlaugs Briem sakadómar. Með bréfinu kom fangelsispresturinn á framfæri beiðni Tryggva Rúnars, gæslufanga í Hegningarhúsinu, um endurrit af dómi í svokölluðu Guðmundarmáli. Efst á bréfið var handritað: „Svarað 8/9 '78.“ Svarbréfið liggur ekki fyrir meðal rannsóknargagna.¹⁵⁶⁰
939. Mánudaginn 20. nóvember 1978 ritaði Þórður Björnsson bréf til Læknaráðs. Fram kom að dómi sakadóms í Guðmundar- og Geirfinnsmálum hafi verið áfrýjað til Hæstaréttar Íslands, en áður en málflutningur færi fram þætti nauðsynlegt að leita umsagnar Læknaráðs um hvort ráðið féllist á niðurstöðu álitsgerða geðlækna um geðheilbrigði og sakhæfi Sævars, Tryggva Rúnars, Kristjáns Viðars, Erlu og Guðjóns. Fram kom að eintök dómsins og álitsgerðanna væru meðfylgjandi.¹⁵⁶¹
940. Þriðjudaginn 6. mars 1979 ritaði Jón Oddsson, verjandi Sævars, bréf til Þórðar Björnssonar ríkissaksóknara um beiðni hans um frekari skýrslugjöf og rannsóknir vegna hæstaréttarmáls nr. 214/1978. Vildi Sævar gefa frekari skýrslur vegna málsins til skýringa á fyrri framburði og til að leggja fram kærur og skýrslur vegna harðræðis sem hann teldi sig hafa verið beittan í fangelsinu við Síðumúla og af hendi rannsóknaraðila málsins.¹⁵⁶²
941. Af ofangreindu tilefni var tekin lögregluskýrsla af Sævari í Hegningarhúsinu 6. apríl 1979. Viðstaddir skýrslutökuna voru auk Sævars, Jón Oddsson verjandi hans, Þórður Björnsson ríkissaksóknari, Þórir Oddsson vararannsóknarlögreglustjóri og Guðmundur Guðjónsson rannsóknarlögreglumaður sem annaðist skýrslutökuna. Bókað var ríkissaksóknari hafi lagt fram bréf Sævars og að Sævar hafi reifað lauslega þau sjónarmið sem lögju að baki bréfinu. Að því búnu beindi vararannsóknarlögreglustjóri því til Sævars að setja fram skriflega greinargerð um þau atriði sem hann teldi að rannsaka þyrfti. Bókað var að Sævar, verjandi hans og ríkissaksóknari hafi fallist á þessar málalyktir.¹⁵⁶³
942. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir vélritað bréf Sævars til Þóris Oddssonar vararannsóknarlögreglustjóra hjá rannsóknarlögreglu ríkisins, dagsett 22. apríl 1979. Vísaði Sævar til samtals hans og Þórðar Björnssonar ríkissaksóknara í Hegningarhúsinu 6. apríl 1979 og greindi frá atvikum er lutu að meintu harðræði. Undir yfirheitinu: „Nr. I“ lýsti Sævar atviki sem hafi átt sér stað í lok apríl eða byrjun

¹⁵⁵⁷ Bls. 3673–3674.

¹⁵⁵⁸ Bls. 3676.

¹⁵⁵⁹ Bls. 3675.

¹⁵⁶⁰ Bls. 3677.

¹⁵⁶¹ Bls. 3682–3683.

¹⁵⁶² Bls. 3690.

¹⁵⁶³ Bls. 3773.

maí 1976 þegar hann hafi verið í yfirheyrslu í fangelsinu við Síðumúla. Greindi Sævar frá því að á dagvakt í umrætt sinn hafi verið Gunnar Guðmundsson forstöðumaður, Högni Einarsson fangavörður og tveir aðrir sem hann myndi ekki hverjir hafi verið. Á kvöldvakt hafi verið Gunnar Marinósson varðstjóri og fangaverðirnir Kjartan Kjartansson og Ari Ingimundarson. Lýsti Sævar því að um klukkan 20:00, rétt fyrir vaktaskipti, hafi hann verið sóttur til yfirheyrslu af Högna, en þá hafi hann verið nýkominn úr yfirheyrslu hjá rannsóknarlögreglumönnum Eggerti Bjarnasyni og Sigurbirni Víði Eggertssyni. Þegar hann hafi komið inn í yfirheyrsluherbergið hafi Gunnar Guðmundsson verið þar einn og sagt Högna að halla aftur hurðinni. Gunnar hafi þá byrjað að bera á hann ýmsar sakir og sagt svo: „Þú skalt segja mér hverjir fóru til Keflavíkur.“ Kvaðst Sævar hafa sagst ekkert vita og við það hafi Gunnar ráðist að honum, gripið um skyrtuhálsmálið og skellt honum upp að vegg og hert um hálsinn. Þá hafi Gunnar sagt: „Þótt ég dræpi þig þá fengi ég ekki dóm fyrir það og þú skalt tala.“ Fangavörður hafi komið inn um það leyti sem hann hafi verið við það að missa meðvitund og spurt hvort allt væri með felldu. Gunnar hafi þá æpt að fangaverðinum og sagt honum að loka. Yfirheyrslan hafi staðið yfir til klukkan 22:00 en þá hafi Gunnar Guðmundsson farið af vakt og skipað Gunnari Marinóssyni að sitja yfir honum. Greindi Sævar frá því að honum hefði verið gert að standa teinréttur með hendur niður með síðum fram að miðnætti en þá hafi hann fengið að fara inn á klefa aftur.¹⁵⁶⁴ Undir yfirheitinu: „Nr. 2“ greindi Sævar frá atviki sem hafi átt sér stað fyrstu dagana í maímánuði 1976, en þá hafi hann verið færður til yfirheyrslu án þess að vita af hvaða tilefni. Samankomin í yfirheyrsluherberginu hafi verið Erla, Kristján Viðar, Örn Höskuldsson, fulltrúi sakadóms, Hallvarður Einvarðsson vararíkissaksóknari, rannsóknarlögreglumennirnir Njörður Snæhólm, Eggert Bjarnason og Sigurbjörn Víðir Eggertsson og Gunnar Guðmundsson forstöðumaður. Borið hafi verið á hann að hafa verið í Keflavík 19. nóvember 1974 með Einari Bollasyni, Sigurbirni Eiríkssyni, Valdimar Olsen og Magnúsi Leópoldssyni. Greindi Sævar frá því að hafa neitað að ljúga upp á sig eða aðra en þá hafi Eggert Bjarnason rifið í hárið á honum, Erla hafi farið að gráta og sagst hafa skotið Geirfinn Einarsson. Kristján Viðar hafi þá sagst hafa stungið pilt með hnífi. Hann hafi spurt þá hvað þeir vildu og hvað þeir hefðu gert við Erlu barnsmóður hans. Gunnar Guðmundsson hafi þá steytt hnefann framan í hann og hótad honum. Sagðist Sævar hafa bent Hallvarði Einarssyni á það að þetta væri kæratriði. Eggert Bjarnason hafi þá slegið í hann og snúið upp á hár hans og sagt: „Þú ætlar ekki að skilja.“ Eggert hafi hreytt í hann ónotum þegar hann hafi beðið hann um að sleppa. Greindi Sævar frá því að tveir fangaverðir, Guðjón Lúther og Jón Baldvin, hafi komið með hraði út úr varðstjóraherberginu. Eini maðurinn sem ekki hafi sagt orð hafi verið Njörður Snæhólm og hafi frekar verið áhorfandi en þátttakandi. Benti Sævar á að hann treysti honum til að segja rétt frá. Í lok bréfsins vísaði Sævar til seinni málflutningsræðu sækjanda málsins, Braga Steinarssonar, en í ræðunni hafi hann sagt að ef sakborningar í málinu hafi verið beittir harðræði hefðu lögfræðingar þeirra átt að leita til yfirmanna lögreglunnar.¹⁵⁶⁵

¹⁵⁶⁴ Bls. 3694.

¹⁵⁶⁵ Bls. 3694.

943. Fyrir liggur ódagsett handritað bréf Sævars til Þórðar Björnssonar ríkissaksóknara þar sem hann vísar til þess að hafa sent honum bréf með nokkrum atriðum um harðræði í Síðumúlafangelsi.¹⁵⁶⁶ Meðal rannsóknargagna liggur fyrir ódagsett vélritað bréf, undirritað af Sævari þar sem hann dregur upp mynd af einangrunardvöl sinni í Síðumúlafangelsi. Í bréfinu lýsti Sævar því að honum hafi verið gert lífið óbærilegt og komið fram við hann eins og eitthvað dýr. Skriffæri, lyf og rúmlök hafi verið tekin af honum í níu mánuði. Á sama tíma hafi hann fengið mjög lítið tóbak. Það eina sem hann hafi fengið að hafa í klefanum hafi verið þrjú ullarteppi. Þetta hafi átt sér stað í lok desember 1975 eða í byrjun janúar 1976. Hann hafi verið í klefa númer 22 í þrjá mánuði, en ljós í klefanum hafi logað allan sólarhringinn. Þegar hann hafi óskað eftir að ljósið yrði slökkt hafi hann fengið þau svör að slökkvarinn væri ónýtur, en hann hafi verið staðsettur fyrir utan klefann. Greindi Sævar frá því að hafa ekki fengið að fara út í fangelsisgarðinn til jafns við aðra sakborninga í Guðmundar- og Geirfinnsmálum. Hann hafi ekki fengið að fara út í garðinn fyrr en um veturinn 1976. Þá hafi fangaverðir ráðist á hann með líkamlegu ofbeldi án nokkurs tilefnis. Hann hafi tvívegis verið settur í fótjárn stanslaust í þrjár vikur í senn, þá hafi hann verið einn sólarhring í handjárnnum á sama tímabili. Hann hafi aldrei verið með stól inni á klefanum sínum á meðan dvölinni stóð. Þá hafi loftræsting í klefanum verið fram úr hófi léleg.¹⁵⁶⁷
944. Meðal gagna málsins liggur fyrir greinargerð Valdimars Olsen um gæsluvarðhaldsvist hans í Síðumúlafangelsi í byrjun árs 1976. Greinargerðin er ódagsett en í vinstra horni skjalsins er þingmerking bæjarþings Reykjavíkur dagsett 3. maí 1979. Lýsti hann aðbúnaðinum í fangelsinu, hann hafi ekki fengið viðtal við lögmann sinn svo dögum skipti og ekki fengið að fara út undir bert loft nema þegar hann hafi verið fluttur í yfirheyrslur í sakadómi Reykjavíkur. Þá greindi Valdimar frá því þegar hann setti fram viðtalsbeiðni við réttargæslumann sinn nokkrum dögum eftir handtökuna 26. janúar 1976. Gunnar Guðmundsson, forstöðumaður fangelsisins, hafi þá komið inn á klefa til hans og spurt hvort viðtalið væri aðkallandi. Það væri vandkvæðum bundið að fá viðtal við lögfræðinginn þar sem hann hafi komið daginn áður. Orðrétt ritaði Valdimar: „Síðan spyr hann hvort ég geti sagt sér, hvað ég ætli að bera upp við hann. Ég geti skýrt sér frá því í fyllsta trúnaði. Hann sé yfirmaður fangelsisins, á sínum herðum hvíli mikil ábyrgð og trúnaðarsamband mitt og hans sé hluti af þeirri ábyrgð. Ég skildi þessi orð hans þannig, að honum væri óheimilt að segja lögreglumönnum það sem hann kynni að verða vísari með þessu móti, á svipaðan hátt og lögmenn og læknar. Ekki svo að skilja að ég hefði einhverju að leyna. Mér fannst ekkert athugavert við það að segja honum þau atriði, sem ég ætlaði að ræða um við lögmanninn, sem ég og gerði. Þegar þeirri upptalningu lauk, sagði hann skyndilega: Segðu nú bara sannleikann, Valdimar minn. Ég veit að þú fórst í þessa ferð.“ Lýsti Valdimar því í framhaldinu að þetta hafi komið flatt upp á hann og hann hafi orðið orðlaus af undrun. Þá hafi Gunnar haldið áfram og sagt að vinir hans hefðu sagt hann flæktan í málið.¹⁵⁶⁸

¹⁵⁶⁶ Bls. 3697.

¹⁵⁶⁷ Bls. 3698.

¹⁵⁶⁸ Gögn starfshóps, bls. 1–7.

945. Fyrir liggur skrifleg aðilaskýrsla Magnúsar Leópoldssonar í tengslum við málshöfðun hans gegn íslenska ríkinu til heimtu skaðabóta vegna gæsluvarðhaldsvistar að ósekju. Skýrslan er ódagsett en þingmerkt sem dómskjal á bæjarþingi Reykjavíkur. Í skýrslu hans kom fram að ákveðið hafi verið að hann fengi að hitta lögfræðing sinn tvisvar í viku á þriðjudögum og föstudögum, en síðan hafi það verið dregið til baka þannig að hann hafi bara fengið að hitta hann í 15 mínútur á viku á þriðjudögum. Í skýrslunni lýsti Magnús því að Gunnar Marinósson varðstjóri hafi komið inn á klefa til hans og kynnt honum reglur fangelsisins. Orðrétt ritaði Magnús: „[Þ]ær voru í stuttu máli þessar, og reyndar alfarið þessar, að það væri ráðlegast fyrir mig að haga mér skikkanlega þá gæti ég búist við þokkalegri meðferð en ef ég væri með einhvern derring þá mundu þeir bara taka á þessu máli með hörku.“¹⁵⁶⁹
946. Jón Oddsson, verjandi Sævars, sendi vararannsóknarlögreglustjóra bréf 7. maí 1979 ásamt ódagsettu bréfi Sævars til vararannsóknarlögreglustjóra vegna rannsóknar á ætluðu harðræði, gagnvart Sævari. Í bréfinu óskaði Jón eftir því að fá inn í rannsóknina bréf séra Jóns Bjarmans sem hann hafði sent dómsmálaráðuneytinu svo og skýrslur hjá Ásgeiri Friðjónssyni sakadómara varðandi framburði ákærðu.¹⁵⁷⁰ Í framangreindu bréfi sínu gerði Sævar grein fyrir þeim refsingum, sem hann nefndi svo, sem hann hefði þurft að þola í Síðumúlafangelsinu. Gat hann sér þess til að Gunnar Guðmundsson, forstöðumaður fangelsisins, hafi staðið þar að baki. Í bréfinu taldi Sævar upp átta tilvik illrar meðferðar.¹⁵⁷¹
947. Fyrsta tilvikið hafi verið milli jóla og nýárs 1975 þar sem Skúli Steinsson fangavörður hafi vænt hann um að vera að hringja bjöllunni í klefanum í þrígang og haft í hótunum um að hann yrði ekki tekinn neinum hanskatökum. Nefndi Sævar að tveir aðrir fangaverðir hafi verið viðstaddir.
948. Í lok desember 1975 hafi Sævar veikst fyrir hjartanu og í byrjun janúar hafi honum verið útvegað hjartalyf en áður hafi verið búið að neita honum margoft um lækni. Nefndi Sævar í þessu sambandi að Guðrún Jóna Sigurjónsdóttir fangavörður hafi verið á vakt. Rétt eftir að honum hafi verið útvegað lyfið hafi það verið tekið af honum með þeim orðum af hálfu Gunnars Guðmundssonar forstöðumanns að ekkert væri að honum annað en samviskan.
949. Sævar greindi frá því að eftir að hjartalyfið hafi verið tekið af honum hafi honum verið gert ókleift að sofa. Högni Einarsson og Erlingur Þór Guðmundsson fangaverðir hafi opnað klefahurð hans og skellt henni þannig að glumdi í öllu fangelsinu þannig að það hefur ekki farið fram hjá nokkrum fanga þau læti. Eins hafi þeir gert sér leik að því að berja í vegg klefans sem hafi verið við hlið varðstofunnar.
950. Fjórða tilvikið sem Sævar greindi frá í bréfi sínu hafi verið í byrjun janúar 1976. Þá hafi Högni Einarsson fangavörður tjáð honum er hann óskaði eftir að komast á klósettið að það væri skipun frá varðstjóra að hann fengi það ekki nema allsnakinn. Þegar Sævar hafi ekki viljað gera það hafi Högni hrint honum í gólfið. Nokkru síðar

¹⁵⁶⁹ Gögn starfshóps, bls. 8–23.

¹⁵⁷⁰ Bls. 3774.

¹⁵⁷¹ Bls. 3775–3776.

hafi Sævar hringt á ný og þá hafi Örn Ármann Sigurðsson fangavörður komið og haft sömu orð yfir. Eftir þref hafi Sævari verið leyft að fara eins og hann var klæddur á klósettið. Nefndi Sævar að hann hafi séð Sigurbjörn Víðir Eggertsson rannsóknarlögreglumann og Guðrúnu Jónu Sigurjónsdóttur fangavörð inni á varðstofu fangavarða.

951. Um kvöld í byrjun janúar 1976 hafi fangaverðirnir Högni Einarsson, Erlingur Þór Guðmundsson og Örn Ármann Sigurðsson komið inn í klefa og sagst ætla að bera Sævar út í laki. Þeir hafi síðan vafið hann inn í lak og sveiflað honum til og frá.
952. Sævar greindi frá því að þeir Skúli Steinsson, Högni Einarsson, Erlingur Þór Guðmundsson og Örn Ármann Sigurðsson fangaverðir hafi verið tímunum saman inni í klefa hans að yfirheyra hann og troða sínum hugarfóstrum inn í vitund hans um að hann væri viðriðinn hvarf Guðmundar Einarssonar og er fram liðu stundir að saka hann um hvarf Geirfinns Einarssonar. Gunnar Guðmundsson forstöðumaður hafi líka ásakað hann í þessum efnunum og hótað en hann hafi ætíð verið einn í því.
953. Lýsti Sævar sjöunda tilvikinu um illa meðferð þannig að honum hafi verið neitað um að tala við réttargæslumann sinn, Jón Oddsson, en hann hafi þó verið viðstaddur upplestur tveggja skýrslna 4. og 6. janúar 1976 en honum hafi verið neitað af forstöðumanni og fangavörðum um að hitta Jón. Hann hafi ekki náð tali af honum fyrr en í apríl 1976.
954. Loks greindi hann frá því að fangaverðirnir, Skúli Steinsson, Högni Einarsson, Erlingur Þór Guðmundsson og Örn Ármann Sigurðsson hafi lagt á hann hendur og haft í frammi margvíslegar hótanir í desember 1975 og fram í janúar 1976 að mestu.
955. Þess var að lokum getið af hálfu Sævars að sökum andlegrar þreytu léti hann staðar numið að sinni.
956. Hallvarður Einvarðsson rannsóknarlögreglustjóri ríkisins sendi dómsmálaráðuneytinu bréf 10. maí 1979 af ofangreindu tilefni. Rakti hann framgang málsins og efni bréfs Jóns Oddssonar frá 7. maí 1979. Í bréfinu vísaði Hallvarður til 8. gr. laga nr. 108/1976 um rannsóknarlögreglu ríkisins, samanber 3. gr. laga nr. 5/1978, þar sem kveðið var á um að þegar rannsóknarlögreglustjóri væri svo riðinn við mál eða aðila að hann mætti ekki gegna dómarastörfum í málinu bæri honum að tilkynna dómsmálaráðherra um það. Í ákvæðinu var kveðið á um að í slíkum tilvikum skipaði ráðherra vararannsóknarlögreglustjóra eða annan löghæfan mann til verksins.¹⁵⁷²
957. Miðvikudaginn 30. maí 1979 var Þórir Oddsson vararannsóknarlögreglustjóri skipaður til að annast sem rannsóknarlögreglustjóri, meðferð máls vegna bréfs Jóns Oddssonar, verjanda Sævars, dagsettu 6. mars 1979, til ríkissaksóknara um að Sævar yrði gefinn kostur á að gefa frekari skýrslur vegna sakarefnis hæstaréttarmáls nr. 214/1978 svo og að leggja fram kærur og skýrslur vegna meints harðræðis.¹⁵⁷³

¹⁵⁷² Bls. 3769.

¹⁵⁷³ Bls. 3700.

958. Fyrir liggur handritað bréf frá [SÓG], móður Sævars, til Þóris Oddssonar vararannsóknarlögreglustjóra, dagsett 31. maí 1979. Bréfið var alls þrettán blaðsíður og fjallaði um rannsókn Guðmundar- og Geirfinnsmálanna, yfirlýsingar rannsóknarmanna í fjölmiðlum og þá meðferð sem sonur hennar hafi hlotið af hendi rannsóknarmanna. Átaldi hún rannsóknarmenn og dómstóla fyrir að taka engar fjarvistarsannanir til greina.¹⁵⁷⁴ Greindi hún frá því að hafa hringt í Erlu í febrúar 1976 þegar hún hafi verið laus úr Síðumúlafangelsi og spurt hana hvort Sævar hafi myrt Guðmund Einarsson líkt og Örn Höskuldsson hafi lýst yfir í fjölmiðlum. Orðrétt ritaði [SÓG]: „[N]ei, sagði hún, hann lagði engvar hendur á hann. Er það nú alveg víst? spurði ég. Já, svaraði hún því ég horfði á þetta allt saman.“¹⁵⁷⁵ Undir lok bréfsins ritaði [SÓG] um að það andlega og líkamlega ofbeldi sem sonur hennar og fleiri hafi borið um að hafa orðið fyrir. Orðrétt ritaði hún: „Ég hef rifnar skýrtur af Sævari sem ég fékk úr Síðumúlafangelsi sem sanna að hann var beittur líkamlegu ofbeldi. Ég var undrandi hvernig fót hans gátu rifnað svona, og sum voru ný. En nú veit ég afhverju.“¹⁵⁷⁶
959. Föstudaginn 15. júní 1979 ritaði Jón Oddsson, verjandi Sævars, bréf til Þórðar Björnssonar ríkissaksóknara. Upplýsti hann um að [HJÞ] hafi hringt til hans sama dag og greint sér frá því að framburðir hans í sakadómsmálunum væru rangir. [HJÞ] hafi bent á ýmsa þætti og atvik því til stuðnings og vísað til vegabréfaáritunar þar sem fram kæmi að hann hafi verið erlendis fram til 31. janúar 1974, en frásagnir hans við yfirheyrslur hafi snúist um atvik sem hafi gerst fyrir í þeim mánuði. Fór Jón fram á að [HJÞ] yrði kallaður til skýrslugjafar þegar í stað.¹⁵⁷⁷
960. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir handritað bréf ritað af [HJÞ] dagsett 18. júní 1979. Greindi hann frá því að hafa verið tekinn til yfirheyrslu í febrúar 1976 þegar hann hafi komið frá Hollandi. Í það skiptið hafi hann verið spurður um ferðir hans 26. janúar 1974, en lögreglan hafi vitað að hann hafi þá verið staddur í Hollandi þar sem þeir hafi haft kvittun fyrir greiðslu á flugfarinu hans frá 29. janúar 1974. Lögreglan hafi spurt aftur og aftur og hótad gæsluvarðhaldi. Um sumarið 1976 hafi hann verið yfirheyrður vegna Geirfinnsmálsins. Lögreglan hafi spurt hann hvar hann hefði verið staddur 19. nóvember 1974 en hann hafi ekki getað gert grein fyrir ferðum sínum. Þá hafi lögreglan hótad honum gæsluvarðhaldi og einn fangavörður hafi hótad að beita hann agareglum ef það myndi heyrast í honum í klefanum. Honum hafi verið sleppt um kvöldið. Greindi [HJÞ] frá því að fyrir dómi hafi hann verið spurður villandi spurninga og ekki hafi verið bókað rétt eftir honum. Nefndi hann sem dæmi að hann hafi verið spurður hvort Sævar hafi talað um að láta menn hverfa. Hann hafi svarað því játandi og það hafi verið bókað eitt og sér en ekki skýringar hans um að það hafi hann líka gert og flestir sem hann þekkti en það hafi alltaf verið sagt í gríni eða stundarbrjálæði og aldrei komið til framkvæmda. Í lok bréfsins ritaði hann um að vita núna að daginn

¹⁵⁷⁴ Bls. 3701.

¹⁵⁷⁵ Bls. 3703.

¹⁵⁷⁶ Bls. 3712.

¹⁵⁷⁷ Bls. 3714.

sem Geirfinnur hafi horfið hafi hann verið að Laugavegi 32 ásamt Kristjáni Viðari og [PKKP].¹⁵⁷⁸

961. Fyrir liggur handritað bréf frá [SÓG], móður Sævars, til Þóris Oddssonar vararannsóknarlögreglustjóra, dagsett 29. júní 1979. Rakti hún í 15 liðum atriði sem hún óskaði eindregið eftir að yrðu rannsökuð. Undir lið 14 ritaði [SÓG]: „Sævar sonur minn lagði fram fyrir dómara Gunnlaug Briem vélrituð blöð, um þá illu meðferð sem hann þurfti að þola meðan hann var í einangrun í Síðumúlafangelsi. Ég óska eftir að það verði kannað, af hverju Gunnlaugur Briem tók ekkert mark á því og sagði: Þetta skeður ekki á Íslandi. Ég hef rifin föt af Sævari sem ég fékk úr Síðumúlafangelsi.“¹⁵⁷⁹
962. Þórir Oddsson ritaði ríkissaksóknara bréf 9. ágúst 1979 vegna rannsóknar á ætluðu harðræði gagnvart Sævari Marinó Ciesielski, í samræmi við bréf Jóns Oddssonar hæstaréttarlögmans frá 6. mars 1979.¹⁵⁸⁰ Í því greindi Þórir frá framvindu málsins frá 6. mars til þess dags er hann var skipaður til þess að annast meðferð málsins. Þá kom hann á framfæri gögnum sem hann skilgreindi í 15 tölusettum liðum. Þar á meðal voru tölusett númer 1–3 fyrrnefnd tvö bréf Jóns Oddssonar hæstaréttarlögmans, ásamt bréfi Sævars sem var meðfylgjandi fyrra bréfinu, og lögregluskýrsla dagsett 6. apríl 1979. Að auki fylgdu eftirtalin gögn:
963. 4) Bréf Sævars, dagsett 17. maí 1979, ásamt ódagsettu bréfi til Þóris Oddssonar með fyrirsögninni „Guðmundarmálið“ og afmörkuðum athugasemdum við dómsniðurstöðu sakadóms Reykjavíkur í því máli.¹⁵⁸¹ Í fyrrnefnda bréfinu, sem dagsett var 17. maí, falaðist Sævar eftir liðsinni í fjórar eða fimm klukkustundir á dag vegna málsins, helst Gísla Guðmundssyni en ef hann hefði ekki tíma, þá einhvern hlutlausan aðila. Þessa var óskað þar sem hann væri óstarfhæfur eftir liðlega tveggja ára einangrunardvöl. Í ódagsettri bókun, undirritaðri af Þóri Oddsyni og Guðmundi Guðjónssyni, rannsóknarlögreglumanni, var þess getið að ekki hafi þótt ástæða til að verða við þessari ósk Sævars.¹⁵⁸² Í bréfinu sem bar fyrirsögnina „Guðmundarmálið“ greindi Sævar frá því að upphaf málsins hafi verið að hann var boðaður til yfirheyrslu 17. eða 18. desember 1975 og borið upp á hann að hafa tekið þátt í líkamsárás aðfaranótt 27. janúar 1974.¹⁵⁸³ Degi síðar hafi hann aftur verið yfirheyrdur en svo keyrður út í Hafnarfjarðarhraun í Bronco bifreið sem hann taldi að Jónas Bjarnason rannsóknarlögreglumaður hafi átt en í förinni hafi verið rannsóknarlögreglumennirnir Eggert Norðdahl Bjarnason og Sigurbjörn Víðir Eggertsson sem hafi borið á hann að hafa farið með dáiinn pilt út í hraunið. Kvaðst Sævar hafa verið beittur harðræði, hótad og hann svívirtur. Nokkrar slíkar ferðir hafi verið farnar en hann hafi ekkert vitað um hvað lögreglumennirnir hafi verið að tala og ekki kunnað neinar skýringar á því hvers vegna Kristján Viðar, Tryggvi Rúnar, Albert Klahn eða Erla væru að ljúga upp á hann sakir. Síðan sagði hann frá því að 20. desember hafi Örn Höskuldsson komið inn

¹⁵⁷⁸ Bls. 3715–3716.

¹⁵⁷⁹ Bls. 3722.

¹⁵⁸⁰ Bls. 3274–3725.

¹⁵⁸¹ Bls. 3802.

¹⁵⁸² Bls. 3803.

¹⁵⁸³ Bls. 3804.

yfirheyrsluherbergið og tjáð sér að Erla hafi eiðsvarið framburð og síðan hafið lestur skýrslunnar. Sævar kvaðst hafa stöðvað lesturinn og sagt Erni að þeir hefðu sjálfir samið það sem í skýrslunni gat að líta og svo þvingað Erlu til að gera þessa skýrslu. Hann hafi ítrekað eigið sakleysi og óskað þess að fjarvistir yrðu kannaðar. Það hafi síðan verið 4. janúar 1976 sem hann hafi tekið undir frásagnir um að hafa verið staddur á Hamarsbraut með Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari þegar þeir hafi ráðist á pilt. Það hafi hann gert gegn loforði Eggerts og Sigurbjörns Víðis um að hann myndi losna úr gæsluvarðhaldi þar með. Að sögn hafi hann dregið framburðinn til baka þar sem hann hafi ekki geta tjáð sig um eitthvað sem hann vissi ekkert um en hann hafi verið búinn að vera í löngum og ströngum yfirheyrslum þegar hann skrifaði undir skýrsluna. Vegna fyrrnefnds loforðs hafi hann síðan ekki gert neinar athugasemdir við upplestur skýrslunnar þó Jón Oddsson, réttargæslumaður hans, hafi verið viðstaddur. Þá gat Sævar þessi í bréfinu að meðferðin í yfirheyrslum og framkoma fangavarda í Síðumúlafangelsinu hafi komið því til leiðar að hann hafi tekið undir framburði lögreglumannanna sem hafi átt að vera komnir frá Kristjáni Viðari, Tryggva Rúnari og Alberti Klahn. Loks bar Sævar um að hafa komið fyrir dóm 11. janúar 1976 og kært rannsóknarlögreglumennina fyrir að hafa þvingað sig til skýrslugjafar 4. og 6. janúar sama ár, ekkert hafi þó verið bókað um þetta. Örn Höskuldsson, fulltrúi yfirsakadómará, hafi látið þetta sem vind um eyru þjóta og framlengt gæsluvarðhald um 60 daga. Ritaði Sævar um að honum hafi verið sagt að þýðingarlaust væri að kæra úrskurðinn til Hæstaréttar. Þegar hann hafi innt eftir réttargæslumanni sínum hafi því verið svarað að við hann hefði hann ekkert að tala. Örn hafi þó getið um þessar kröfur í bréfi sem hann hafi sent sakadómurum málsins þar sem hann skýrði svo frá að hann hafi ekkert mark tekið á Sævari þar sem hann hafi talið sig vita betur. Greindi Sævar frá því að á hinn bóginn hafi verið bókað í þingbókina að hann hafi sagst hafa lent í átökum við Guðmund Einarsson sem væri helber ósannindi og fæli í sér skjalafals. Við svo búíð lauk Sævar bréfinu á þeim nótum að honum væri það um megn sökum andlegrar þreytu að rifja slíka hörmung upp þó líf hans lægi við. Með bréfinu fylgdi samantekt átta atriða úr dómi sakadóms með vísan til blaðsíðutals í dóminum. Umfjöllunarefni þessara samantekta laut að því að allir þrír, Sævar, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi dregið framburð sinn til baka en fyrri framburð hafi þeir gefið undir illri og löglausri meðferð rannsóknarmanna og fangavarda. Sakadómur hafi fjallað um þetta álitæfni en hafnað því sem ósönnuðu auk þess sem ávirðingar á rannsóknarmenn og fangaverði hafi lotið að atvikum sem hafi átt sér stað löngu eftir að játningar hafi legið fyrir. Því yrði þessi upphaflegi framburður lagður til grundvallar og talið að með eigin játningum þeirra væri komin fram lögfull sönnun fyrir ofbeldi og misþyrmingum gagnvart Guðmundi þannig að bani hafi hlotist af og þeir svo falið líkið. Óskaði Sævar þess að aðrir sakborningar yrðu spurðir hvers vegna þau hafi borið sakir á hann bæði í Guðmundar- og Geirfinnsmálum. Fjallaði hann um að mikið ósamræmi væri milli upphaflegra skýrslna þeirra Alberts Klahn frá 23. desember 1975, Kristjáns Viðars frá 29. desember 1975 og Tryggva Rúnars frá 9. janúar 1976. Engin sönnunargögn hafi komið fram á tveggja ára tímabili rannsóknar, ósamræmið væri meira en það hafi verið í upphafi og kærur komið fram um þvinganir og ýmis brögð sem lögreglumenn hafi beitt við fyrstu skýrslur. Það mætti vera

hverjum manni ljóst að mál eins og Guðmundar- og Geirfinnsmálin ættu ekkert skylt við raunveruleikann þar sem engar sannanir lægju fyrir og aðeins hafi verið byggt á söguburði einum. Þá fjallaði Sævar um að svo virtist sem mönnum væri ekki ljóst hve gríðarlega mikla frelsiskerðingu gæsluvarðhaldsvist fæli í sér. Slíkt brenglaði persónuleika manna svo mjög að sjálfið eyðilegðist þannig að hægt væri að móta þá eins og leir.

964. 5) Ódagsett bréf Sævars til ríkissaksóknara, Þórðar Björnssonar, en því fylgdu önnur bréf Sævars sem hann vonaði að rétt yrði unnið úr.¹⁵⁸⁴ Meðfylgjandi var einnig samantekt Sævars þar sem frá því var greint í aðfararorðum að hann hefði í hyggju að draga upp mynd af einangrunardvölinni sem hann hafi búið við í Síðumúlafangelsi sem skýrði hvernig orsakasamband leiði til afleiðinga.¹⁵⁸⁵
965. 6) Jón Oddsson, verjandi Sævars, sendi ríkissaksóknara, Þórði Björnssyni, bréf dagsett 15. júní 1979.¹⁵⁸⁶ Í því bréfi var rakið að [HJÞ] hafi haft samband en hann hafi bæði verið vitni í Guðmundarmálinu og Geirfinnsmálinu. [HJÞ] hafi sagt framburði sína vera ranga og bent á ýmis atriði í þeim efnum, meðal annars að hann hafi verið erlendis til 31. janúar 1974 en hefði þrátt fyrir það tjáð sig við yfirheyrslur um atvik sem gerst hafi fyrir í þeim mánuði. Með bréfi sínu sendi Jón Oddsson afrit af bréfi frá [HJÞ] en gat þess að hann hafi ekki viljað ræða málin við [HJÞ] en æskti þess að hann yrði kallaður til skýrslugjafar fyrir réttum yfirvöldum eins og það var orðað í bréfinu. Afrit var sent Þóri Oddsyni þar sem Jón taldi álitafnið varða þann þátt málsins sem Þórir hafði til meðferðar.
966. 7) Bréf [HJÞ] dagsett 18. júní 1979 sem Jón Oddsson verjandi Sævars kom á framfæri 19. júní 1979.¹⁵⁸⁷
967. 8) Bréf séra Jóns Bjarmans til Jóns Oddssonar, dagsett 25. júní 1979, en með bréfinu kom hann á framfæri skjölum sem Sævar Marínó Ciesielski hafði afhent honum á Litla-Hrauni með vitund varðstjóra fangelsisins.¹⁵⁸⁸ Í bréfi Sævars sem var ódagsett og stílað á Jón Oddsson hæstaréttarlögmann fór Sævar þess á leit að bréfinu yrði komið á framfæri fyrir hans hönd.¹⁵⁸⁹ Bréfið ber yfirheitið „yfirheyrslur“. Sævar gerði grein fyrir því að honum hafi ekki verið gefinn kostur á að átta sig á hvar hann hafi verið staddur þegar Geirfinnur Einarsson hvarf og hann því átt erfitt með að bera fram varnir enda hafi yfirheyrslur verið byggðar á þeim grundvelli að hann væri meira en lítið sekur. Svipað hafi verið uppi á teningnum hvað hvarf Guðmundar Einarssonar áhrærði en hann hafi þó haft skriffæri um nokkra hríð og getað því betur áttað sig á hvar hann hefði verið á stað og stund. Skriffærin hafi síðan verið tekin af honum. Lýsti hann því síðan að hafa, eftir að hafa verið í hörðum og ströngum yfirheyrslum, verið tekinn í yfirheyrslu hjá Sigurbirni Víði Eggertssyni 19. eða 20. janúar 1976. Þar hefði hann verið spurður hvort hann þekkti bræður Erlu Bolladóttur. Greindi Sævar frá því að

¹⁵⁸⁴ Bls. 3697–3698.

¹⁵⁸⁵ Bls. 3698.

¹⁵⁸⁶ Bls. 3714.

¹⁵⁸⁷ Bls. 3714A–3716.

¹⁵⁸⁸ Bls. 3910.

¹⁵⁸⁹ Bls. 3911–3916.

hafa borið um að hafa verið með bróður Erlu, sem hann nafngreindi ekki, í sveit hjá ömmu sinni og afa á Stóra-Hofi í Gnúpverjahreppi. Sigurbjörn Víðir hafi þá sagst hafa sannanir fyrir því að hann hafi farið með Einari Bollasyni til Keflavíkur 19. nóvember 1974. Sævar ritaði að hafa ekki fengið neina skýringu á þessari staðhæfingu frekar en nokkru öðru sem fram hafi farið í yfirheyrslum hjá Sigurbirni Víði og Eggerti. Bar Sævar um að Sigurbjörn hafi rætt um einhver samskipti sem Sævar hafi átt að hafa við þá Sigurbjörn Eiríksson, Magnús Leópoldsson, Einar Bollason og Valdimar Olsen. Kvaðst Sævar hafa sagt að hann vissi ekki hvað Sigurbjörn Víðir væri að tala um en Sigurbjörn hafi talið sig vita betur og sagt honum að hugsa málið til morguns. Þá hafi hann verið boðaður til yfirheyrslu hjá Eggerti Bjarnasyni sem hafi sagt að vitað væri að menn væru að sækjast eftir lífi hans og ef hann greindi ekki frá ástæðu þess hlyti hann að vera meira en lítið sekur. Eggert hafi sagt að verið væri að setja skothelt gler í fangelsið af þessum sökum, en smiðir munu hafa verið við störf á þeim tíma í fangelsinu. Þá hafi Eggert tjáð honum að vegna morðhótana við Erlu væru nú vopnaðir lögreglumenn að gæta hennar. Ástæðu þessara hótana ætti Sævar að vita og ef hann myndi ekki greina frá kynnu dagar Erlu að vera taldir. Sævar kvaðst ekkert vita sem þessu tengdist. Um kvöldið sama dag hafi Sigurbjörn Víðir svo yfirheyrt hann og spurt hann um Einar Bollason. Sagðist Sævar hafa haft það á orði að Erla væri hrædd við hann enda hefði Erla verið búin að ræða það við hann. Innti Sigurbjörn Víðir eftir ástæðu þess að Erla væri hrædd við Einar en gat þess líka að hafa verið að koma frá Erlu og hafa elt þaðan bifreið sem hafi verið að snuðra í kringum húsið og ekki séð betur en það hafi verið Einar á Fiatbifreið en Sævar vissi að faðir Einars, sem bjó hjá honum á þeim tíma, hafi átt slíka bifreið. Sævar kvaðst hafa verið altekinn af kvíða og spennu, hann hafi ekki getað hugsað rökrétt né dreift huganum. Lögreglumennirnir hafi tjáð honum að Einar hefði haft yfir líflátshótanir við Erlu vegna hvarfs Geirfinns Einarssonar og Sævar ætti að vita allt um það. Ef hann myndi ekki bera um að hafa farið með Einari til Keflavíkur myndi Erla verða myrt. Til að forða henni frá þeim örlögum hafi hann tekið undir að hafa farið með Einari til Keflavíkur en við svo búin hafi verið rætt samhengislaust um Klúbbmennina sem lögreglumennirnir hafi tjáð Sævari að hafi staðið á bakvið þessar hótanir. Degi síðar hafi Sigurbjörn Víðir og Eggert ekið með hann til Keflavíkur og niður í Dráttarbrautina og tjáð honum að þar hafi átt sér stað refsiverður verknaður. Síðar sama dag hafi yfirheyrslu verið haldið áfram og hafi lögreglumennirnir rætt mikið um spírasmygl og þá Magnús Leópoldsson og Sigurbjörn Eiríksson í Klúbbnum. Sævar sagðist hafa borið um að þekkja þá menn ekki en nefnt það að kannast við Valdimar Olsen sem Erla hafi tjáð honum að væri góðvinur Magnúsar Leópoldssonar en Valdimar sé bróðir vinkonu Erlu. Sævar kveðst svo hafa undirritað skýrslu eins og til hafi verið ætlast. Síðan þegar hann hafi ætlað að draga skýrsluna til baka þar sem þetta hafi verið fjandans vitleysa, eins og hann orðaði það, hafi það ekki verið möguleiki. Eftir að á hann hafi verið borið að hafa farið út á sjó á báti með fyrrgreindum mönnum og lögreglumenn og fangaverðir hafi verið búnir að ganga í skrokk á honum hafi hann verið tilneyddur til að undirrita aðra skýrslu 25. janúar 1976. (Yfirheyrslurnar hafi svo haldið áfram og því haldið fram að fjórmenningarnir, Kristján Viðar og Erla væru að bera á hann sakir, auk þess sem hann gæti ekki dregið fyrri skýrslur sínar sem hann hefði undirritað til baka.) Sævar bar um

að hafa verið tekinn til yfirheyrslu 26. janúar 1976 þar sem fram hafi komið að morðhótanir gagnvart Erlu væru að baki og búið væri að handtaka svonefnda Klúbbmenn. Kvaðst Sævar þá hafa óskað eftir að tekin yrði af honum skýrsla um tilurð skýrslanna sem hann gaf í tilefni af þessum hótunum. Viðbrögðin við þeirri ósk hafi verið þau að Örn Höskuldsson hafi sagt orðrétt: „Farðu inn í klefa og hengdu þig.“ auk þess sem hann hafi sagt við Gunnar Marinósson varðstjóra: „Lánaðu honum reipi svo hann geti hengt sig.“ Þá hafi Högni Einarsson fangavörður rokið inn í klefa hans og slegið hann í magann með kylfu, hent honum upp að vegg og borið á hann að hafa farið út á sjó á báti. Þar sem honum hafi ekki verið líft í fangelsinu vegna slæms andlegs ástands og meðferðar fangavarða á honum sagðist Sævar hafa óskað eftir því að hringt yrði í Eggert Norðdahl Bjarnason rannsóknarlögreglumann. Hann hafi síðan endursagt framburð lögreglumanna og fangavarða í skýrslu og ritað undir. Þá greindi Sævar frá því að hafa verið í yfirheyrslu hjá Sigurbirni Víði og Magnúsi Magnússyni og verið sýndar myndir af mönnum. Ekki hafi hann vitað tilefnið en bent á þrjá menn sem hann hafi þekkt á myndunum en ítrekað jafnframt að hann vissi ekkert um Geirfinnsmálið. Því næst greindi hann frá því að hafa komið fyrir dóm 1. apríl 1976 hjá Erni Höskuldssyni þar sem hann hafi skýrt þar frá því að þær skýrslur sem hann hafi átt að hafa gefið væru ekki byggðar á hans vitneskju eða reynslu heldur hafi hún komið frá rannsóknarlögreglumönnum og því sem Erla Bolladóttir hafi átt að hafa sagt þeim, meðal annars um að hafa verið hrædd við nefnda fjóra menn. Þá greindi Sævar frá því að hafa verið í yfirheyrslum hjá Eggerti og Sigurbirni þar sem þeir hafi beitt hann líkamlegu ofbeldi, rífið í hár hans, slegið hann í andlitið, snúið upp á handlegg hans og svæft hann með hengingartaki með því að snúa upp á skyrtuhálmálið. Fangaverðir hafi svo tekið upp þessa háttsemi eftir rannsóknarlögreglumönnum. Síðan vék hann orðum að samprófunum sem hann hafi verið látinn taka þátt í með Erlu og Kristjáni Viðari í maí 1976. Tilgangurinn hafi verið að fá Sævar til að taka undir með Erlu að hafa verið í Keflavík 19. nóvember 1974 og eins að taka undir með Kristjáni Viðari að Guðmundur Einarsson hafi verið stunginn til bana á Hamarsbraut 11, frásögn sem Sævar sagðist svo hafa gert að sinni í yfirheyrslu hjá Karli Schütz. Við samprófun við Erlu sagðist Sævar hafa innt hana eftir því hvernig Guðmundarmálið hafi byrjað og hún þá sagt að þeir hafi verið að spyrja hana um þetta afturábak og áfram þó hún hafi ekkert vitað um málið þannig að hana hafi farið að ráma í þetta og er hún hafi verið laus úr gæsluvarðhaldi hafi hún uppgötvað að þetta væri veruleiki. Vakti Sævar athygli á að hún hafi verið látin sverja eið að framburði sínum og sleppt úr haldi án þess að gildi framburðarins hafi verið sannreynt. Næst gat hann þess að 8. maí 1976 hafi verið gengið mjög hart að honum að láta framburð í té og þar sem hann hafi verið orðinn mjög ruglaður af frásögnum Erlu og Kristjáns Viðars hafi hann orðið við því að undirrita frásögn Sigurbjörns Víðis, en þá hafi verið komið fram á nótt. Degi síðar kvaðst hann hafa afturkallað framburð sinn munnlega við Hallvarð Einvarðsson vararíkissaksóknara og kært lögreglumennina. Síðan hafi ekkert verið rætt við hann fram í júlí er Sigurbjörn Víðir hafi ætlað að nota Erlu til þess að staðfesta fyrri skýrslur sem farið hafi fjarri. Viðtölin hafi orðið níu sem staðið hafi yfirleitt lengur en átta klukkustundir á dag. Þá hafi Erla borið á hann að hún myndi missa barnið og sjá það aldrei framar ef hann héldi fast við framburð sinn og

eins hafi Sigurbjörn Víðir hótað sér með lífstíðar öryggisgæslu ef hann segðist ekki hafa verið að Hamarsbraut 11 er Guðmundur átti að hafa beðið bana. Eins hafi Sigurbjörn Víðir tekið undir með Erlu að Sævar væri að koma því til leiðar að barnið yrði gefið og Erla færi í fangelsi.

968. 9) Bréf séra Jóns Bjarmans fangelsisprests til dómsmálaráðherra dagsett 30. maí 1978.
969. 10) Bréf [SÓG], móður Sævars, til Þóris Oddssonar dagsett 31. maí 1979.¹⁵⁹⁰
970. 11) Bréf [SÓG], móður Sævars, til Þóris Oddssonar dagsett 29. júní 1979.¹⁵⁹¹
971. 12) 2. tölublað 8. árgangs tímaritsins Samúel útgefið í ágúst 1976, sem fól í sér umfjöllun um bréfaskipti Sævars og [ÖS] í maímánuði 1976 í Síðumúlafangelsinu þegar sá síðarnefndi var þar í gæsluvarðhaldi einnig vegna ótengdra sakargifta.
972. 13) 3. tölublað 9. árgangs tímaritsins Samúel útgefið í apríl 1978, þar sem gat að líta viðtal við Sævar.
973. 14) Ljósrit af áðurröktu bréfi rannsóknarlögreglustjóra ríkisins dagsett 10. maí 1979.
974. 15) Ljósrit af áðurröktu bréfi dóms- og kirkjumálaráðuneytisins dagsett 30. maí 1979.
975. Gögnin sendi Þórir Oddsson til ríkissaksóknara með ósk um nánari ákvörðun um það að hvaða kæruefnum lögreglurannsókn máls þessa ætti að beinast.
976. Ríkissaksóknari, Þórður Björnsson, brást við erindi Þóris Oddssonar með bréfi dagsettu 23. ágúst 1979.¹⁵⁹² Greindi ríkissaksóknari umfjöllunarefni þau sem Þórir hafði sent með bréfi sínu í fjóra kafla.
977. Í fyrsta kaflanum rakti hann fjögur tilvik úr bréfum Sævars Marinós Ciesielski. 1) Atvik sem átti að hafa átt sér stað 4. janúar 1976 og varða Eggert Bjarnason og Sigurbjörn Víði Eggertsson. 2) Atvik sem átti að hafa átt sér stað 11. janúar 1976 og varða Örn Höskuldsson. 3) Atvik sem átti að hafa átt sér stað í lok apríl eða byrjun maí 1976 og varða einkum Gunnar Guðmundsson. 4) Atvik sem átti að hafa átt sér stað fyrstu daga maímánaðar 1976 og varða aðallega Eggert Bjarnason. Í því samhengi var vakin athygli á að séra Jón Bjarman hafi nefnt í bréfi dagsettu 30. maí 1978 atvik sem átti að hafa átt sér stað 4. eða 5. maí 1976 og varða aðallega Eggert og Gunnar Guðmundsson. Að mati ríkissaksóknara mætti ætla að um sama atvik væri að ræða. Vakinn var athygli á að tilgreind atvik sýndust öll hafa verið rannsökuð eftir útgáfu ákæru í fjölskipuðum sakadómi í tilefni og framhaldi af bókun Sævars í þinghaldi 29. mars 1977. Vísað var til dómsgerða í þessum efnum auk þess sem vitnað var til meðfylgjandi endurrita af framburðum 10 manna, rannsóknarlögreglumanna og fangavarda, sem gefnir voru fyrir dómi á tímabilinu 31. mars til 6. júlí 1977 auk skýrslu Arnar Höskuldssonar sem dagsett var 22. ágúst 1977.
978. Í öðrum kafla bréfs síns vék ríkissaksóknari að því að Sævar hafi lýst ástandi og aðbúnaði í fangelsinu við Síðumúla. Taldi hann eðlilegt að þessar lýsingar yrðu bornar undir fangaverði og fangelsisstjórn og þeir myndu tjá sig um þessi atriði.

¹⁵⁹⁰ Bls. 3701–3713.

¹⁵⁹¹ Bls. 3718–3722.

¹⁵⁹² Bls. 3742–3744.

979. Í þriðja kafla bréfsins var tekið fram að bréf [HJP] gæfi ákærvaldinu ekki tilefni til að æskja þess að hann yrði kvaddur á ný fyrir dóm en ekki yrði haft á móti því ef aðrir teldu rök standa til slíks.
980. Í fjórða kafla bréfsins var þess getið að önnur efnisatriði gagnanna sem Þórir Oddsson hafi sent sýndust hrein málflytninguatriði og bréf [SÓG], móður Sævars, sérstaklega nefnd í þeim efnum. Hvorki bréfin né tímaritsgreinar sem birtar voru í Samúel liggja fyrir meðal gagna máls rannsóknarlögreglu ríkisins nr. 2875/79.
981. Verjandi Sævars Ciesielski, Jón Oddsson, ritaði Þóri Oddssyni, skipuðum rannsóknarlögreglustjóra, bréf dagsett 28. ágúst 1979.¹⁵⁹³ Með vísan til bréfs ríkissaksóknara dagsetts 23. ágúst áréttaði Jón fyrri tilmæli Sævars um rannsókn á kærutriðum auk þess sem Jón kom á framfæri athugasemdum í sex köflum. Fyrst fjallaði Jón um bréf séra Jóns Bjarmans sem þá hafði nýverið sagt frá í Dagblaðinu og lýsti furðu sinni á því að bréfið hafi verið látið liggja athugasemdalaust niður í ráðuneyti. Taldi Jón brýna nauðsyn til að séra Jóni Bjarman yrði gefinn kostur á að koma til frekari skýrslugerðar og efnisatriði bréfs hans rannsökuð. Í annan stað áréttaði Jón að hann hefði áður komið upplýsingum á framfæri um tvær konur sem starfað hefðu í Síðumúlafangelsinu sem hafi borið á sama máta og Kjartan Kjartansson fangavörður. Óskaði hann þess að þær myndu gefa skýrslur í málinu og að Kjartan myndi gefa frekari skýrslu. Í þriðja lagi lýsti Jón furðu sinni á því sem hann taldi áhugaleysi ríkissaksóknara á bréfi [HJP] þar sem um eitt aðalvitnið væri að ræða og því ætti skilyrðislaust og tafarlaust að taka af honum frekari skýrslur. Í fjórða lagi fjallaði Jón meðal annars um það að Sævar þyrfti nauðsynlega að fá að mæta til skýrslugerðar um efnisatriði skýrslna sinna, fyrirliggjandi skýrslur væru mjög ófullkomnar og hann hefði alltaf gert ráð fyrir að fá að koma fullkomnari skýrslum að. Í fimmta lagi vék Jón að þætti Hauks Guðmundssonar, rannsóknarlögreglumanns í Keflavík, í rannsókn Geirfinnsmálsins í öndverðu. Taldi Jón í ljósi svonefnds handtökumáls brýna nauðsyn bera til þess að kannaðar yrðu nánar starfsaðferðir Hauks. Í sjötta lagi vakti Jón svo athygli á því að ekki lægju fyrir rannsóknargögn og tilheyrandi niðurstöður af svonefndum lygamæli sem Sævar hafi undirgengist. Jafnframt nefndi Jón að Erla muni hafa undirgengist svipaðar yfirheyrslur hjá geðlækni að viðstöddum réttargæslumanni sínum en gögn þar að lútandi lægju ekki fyrir í skjölum málsins.
982. Að fengnu bréfi ríkissaksóknara var hafist handa af hálfu rannsóknarlögreglu ríkisins við að rannsaka þau tilvik sem getið var. Skýrslugerð og rannsókn annaðist Guðmundur Guðjónsson rannsóknarlögreglumaður í flestum tilvikum undir stjórn Þóris Oddssonar en Þórir annaðist sjálfur yfirheyrslu yfir séra Jóni Bjarman. Viðstaddir skýrslutökur voru nánast undantekningalaust fulltrúi ákærvaldsins, oftast Pétur Guðgeirsson og svo Jón Oddsson verjandi Sævars. Skýrslutökur fóru fram í fangelsinu við Síðumúla og á skrifstofu rannsóknarlögreglunnar við Auðbrekku 61 í Kópavogi. Þá var aflað gagna er lutu að húsnæði fangelsisins við Síðumúla 28 og

¹⁵⁹³ Bls. 3731–3732.

dagbækur fangelsisins Síðumúla númer fjögur og fimm auk spjaldskrárspjalda frá fangelsinu vegna Sævars, Kristjáns Viðars og Erlu Bolladóttur.

983. Skipaður rannsóknarlögreglustjóri Þórir Oddsson ritaði fangelsisstjórn Síðumúlafangelsis bréf 3. september 1979 og óskaði eftir dagbókum Síðumúlafangelsisins númer fjögur og fimm auk spjaldskrárspjalda frá fangelsinu vegna dvalar Sævars, Kristjáns Viðars og Erlu Bolladóttur í fangelsinu. Þessa var óskað í þágu rannsóknar á kærum Sævars vegna harðræðis sem hann teldi sig hafa verið beittan.¹⁵⁹⁴ Endurrit dagbókanna og spjaldskrárspjaldanna liggja ekki fyrir meðal gagna máls rannsóknarlögreglu ríkisins nr. 2875/79.
984. Miðvikudaginn 5. september 1979 var séra Jón Bjarman fangelsisprestur yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 sem vitni en vakin var athygli á 94. gr. laga um meðferð opinberra mála.¹⁵⁹⁵ Skýrslutakan var hljóðrituð og sá háttur hafður við ritun skýrslunnar að spurningar lögreglu og svör séra Jóns voru bókuð sérstaklega. Séra Jón gerði grein fyrir tildrögum þess að hann ritaði bréf sitt til dómsmálaráðherra 30. maí 1978. Gerði hann grein fyrir samskiptum sínum við Erlu Bolladóttur bæði á meðan hún var í gæsluvarðhaldi og eins þegar hún var frjáls. Þá fjallaði hann einnig um samskipti sín við Sævar sem hafi hafist í mars 1976, en þau hafi ekki átt sér stað í maí en hann svo rætt við Sævar tvisvar í mánuði síðari hluta árs 1976 og á árinu 1977. Í flestum þeim samtölum sem hann hafi átt með Sævari hafi komið fram að Sævar hafi verið beittur harðræði á einn eða annan hátt, en hann hafi ekki rætt um þetta tiltekna tilvik fyrr en mun síðar. Gat séra Jón þess sérstaklega að hann teldi að Sævar hafi sagt sér frá tilvikinu sem átt hefði sér stað 4. eða 5. maí 1976 í janúar 1977. Misritað hafi verið í bréfið að Sævar hafi fyrst greint frá þessu í janúar 1978. Kvaðst séra Jón sérstaklega hafa höggvið eftir þessu tilviki meðal frásagna Sævars af mörgum tilvikum líkamlegs ofbeldis þar sem þetta hafi skorið sig úr að því leyti að margir hefðu verið viðstaddir en í hinum tilvikunum var oftast um einn að ræða. Frásögn Sævars af því hvað hafi gerst hefði verið lík frásögn Erlu en áherslur Sævars hefðu verið aðrar þar sem hann hafi lagt áherslu á að tilgangurinn hafi verið að þvinga hann til að játa að hafa verið í Njarðvík tilgreinda nótt. Séra Jón greindi svo frá því að Kristján Viðar hafi greint frá þessu atviki í maí 1978 aðspurður um hvort hann hefði verið beittur harðræði. Því hafi Kristján neitað en sagt Sævar hafa verið beittan harðræði og vísað til þessa sama tilviks. Inntur eftir því hvaða mat hann hafi lagt á frásagnir Erlu, Sævars og Kristjáns kvaðst hann ekki hafa verið í aðstöðu til að taka neina afstöðu til þessa frekar en annarra frásagna sem honum væri sagðar við sams konar kringumstæður enda ekki að leita eftir slíku. Þegar frásögnin hafi komið frá Sævari hafi hann orðið nokkuð vissari um að eitthvað hafi gerst einkum í ljósi vitneskju hans um hve óeðlilegt ástand hafi ríkt innan Síðumúlafangelsisins frá því í desember 1975 fram yfir mitt ár 1976 sem hann hafði fyrr gert ráðuneytinu aðvart um. Þegar þau þrjú hafi öll verið búin að greina frá þessum málsatvikum hafi hann metið það svo að ekki væri tækt að þegja lengur yfir þessum upplýsingum. Í skýrslunni kom fram að undir lok yfirheyrslunnar hafi Jón Oddsson, verjandi Sævars, beint því til séra

¹⁵⁹⁴ Bls. 3974.

¹⁵⁹⁵ Bls. 3847–3852.

Jóns að hann upplýsti hvort fangaverðir í Hegningarhúsinu, Jóna og Guðrún, hafi tjáð honum frá einhverju sem máli kynni að skipta um meðferðina á Sævari. Gat séra Jón þess að þær hefðu ekki vikið að þessu tiltekna tilviki en þær hafi haft ýmislegt að athuga við meðferðina á Sævari, Kristjáni og Tryggva Rúnari þann tíma sem þær voru starfandi í Síðumúlafangelsinu, í janúar 1976.

985. Aflað var gagna frá Reykjavíkurborg 7. september 1979 er lutu að húsnæði Síðumúlafangelsisins í tilefni af athugasemdum um lélegt ástand hússins.¹⁵⁹⁶ Var þar á meðal gögn frá heilbrigðiseftirliti Reykjavíkur og borgarlækni til dóms- og kirkjumálaráðuneytisins er lutu að hitunar- og loftræstikerfi fangelsisins, auk gagna Reykjavíkurborgar frá því að notkun húsnæðisins sem fangelsis var samþykkt 1960. Athugun á hita- og loftræstikerfi fangelsisins frá verkfræðistofu ásamt kostnaðaráætlun vegna úrbóta og tvö minnisblöð borgarlæknis. Þá var aflað tveggja bréfa Ragnars Tómassonar héraðsdómslögmanns og réttargæslumanns sakbornings í gæsluvarðhaldi ótengdum Guðmundar- og Geirfinnsmálum. Bréfin lutu að athugasemdum um ástand húsnæðis fangelsisins og áhyggjum lýst yfir hve gæsluvarðhaldsvist virtist ótæpilega beitt og getum að því leitt að skeytingaleysi lögreglu yfirvalda um andlega og líkamlega líðan sakborninga mætti rekja til þess að greiðlegar gangi að „fá játningar“ þegar færi að draga af sakborningum eftir nokkra innlokun. Þýðingamikið væri fyrir almannaeið að sakamál upplýstust en ekki mætti beita fanga ósæmilegu harðræði.
986. Mánudaginn 10. september 1979 fóru Guðmundur Guðjónsson rannsóknarlögreglumaður og Þórir Oddsson, skipaður rannsóknarlögreglustjóri, að Litla-Hrauni og sóttu Kristján Viðar og færðu til skýrslutöku á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61.¹⁵⁹⁷ Rannsóknarlögreglumaðurinn Snorri Sigurjónsson og Stefán Tryggvason lögreglumaður fóru skömmu síðar sömu leið og sóttu Sævar sem einnig var færður til skýrslutöku á skrifstofu rannsóknarlögreglunnar. Að skýrslutökum loknum var Kristján Viðar fluttur í Hegningarhúsið en Sævar í fangelsið við Síðumúla. Bókað var að til þess að tryggja að fangaverðir hefðu engin samskipti við fangana hefðu síðarnefndir lögreglumenn annast um gæslu þeirra í fangelsunum. Þess var sérstaklega getið að Sævar og Kristján Viðar hefðu verið sóttir fyrirvaralaust til að tryggja að þeir gætu ekki komið boðum á milli.
987. Þennan sama dag var Kristján Viðar yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61, Kópavogi, að viðstöddum fulltrúa ríkissaksóknara og verjendum sínum fyrir sakadómi og Hæstarétti, Páli A. Pálssyni og Páli S. Pálssyni. Bókað var að gætt hafi verið ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála.¹⁵⁹⁸ Sérstaklega var bókað að Kristjáni Viðari hafi verið bent á að hann hefði stöðu sem vitni í málinu af hálfu fulltrúa ríkissaksóknara. Greindi Kristján Viðar frá því hverjir hefðu verið viðstaddir, Örn Höskuldsson, Hallvarður Einvarðsson, Njörður Snæhólm, Eggert Bjarnason, Sigurbjörn Víðir Eggertsson, Gunnar Guðmundsson, Erla Bolladóttir og Sævar Ciesielski. Kristján kvaðst hafa verið færður í yfirheyrsluherbergi

¹⁵⁹⁶ Bls. 3825–3842.

¹⁵⁹⁷ Bls. 3853.

¹⁵⁹⁸ Bls. 3854–3857.

þar sem Erla, Njörður og Hallvarður hafi verið stödd og honum greint frá því að Erla hafði borið um að hafa skotið Geirfinn með riffli. Komið hafi til tals að Erla vildi tala við Sævar og hafa Kristján viðstaddan. Kristján kvaðst hafa jáknað því en Hallvarður sagði að ekki væri hægt að tala við Sævar en sagði við Erlu að hann skyldi hugsa málið. Kristján kvaðst við svo búið hafa verið fluttur aftur í klefa sinn. Síðar sama dag hafi Gunnar Guðmundsson komið inn á klefa og tilkynnt honum að hann ætti að mæta í samprófun. Kvað hann Gunnar hafa sagt sér að hann ætti að tala við Sævar eins og honum hentaði og mætti þess vegna hrista hann til. Kristján lýsti því hverjir hafi verið viðstaddir og hvar hver viðstaddra hafi verið staðsettur í yfirheyrsluherberginu. Kvaðst Kristján Viðar hafa innt Sævar eftir frásögnum sem eftir honum höfðu verið hafðar um að Kristján hafi banað Geirfinni. Hann hafi hins vegar ekki náð neinu sambandi við Sævar sem hafi verið stórsjúkur að mati Kristjáns. Sævar hafi sagði að Hallvarður hefði hóttað því að hann myndi tynast í amerísku fangelsi. Eggert hafi sífellt verið að hrista Sævar til, færa stólinn sem hann hafi setið á, öskra á hann, snúa upp á eyrun á honum, klípa í hár hans og snoppunga hann þannig að hann myndi horfa beint fram. Erla hafi svo verið látin tala við hann um samband þeirra sem hefði eftir langa stund leitt til þess að hún hafi komist í uppnám, grátið, formælt Sævari og logið upp á hann. Sævar hafi hins vegar endurtekið það sem hann hafði eftir Hallvarði um að lenda í amerísku fangelsi. Kvað Kristján að Hallvarður hefði þá öskrað að Sævari að miðað við það sem Erla segði ætti hann þau örlög skilið að tynast í amerísku fangelsi. Við það hafi Sævar reynt að hrækja á Hallvarð en ekki tekist það. Gunnar Guðmundsson hafi hins vegar staðið upp og löðrunað Sævar mjög fast þannig að smollið hafi í. Með það hafi samprófunin leyst upp og verið farið með þá Sævar og Kristján Viðar inn á klefa. Sérstaklega aðspurður kvað Kristján að viðbrögð annarra við framferði Eggerts og Gunnars hafi engin verið. Kristján var því næst spurður að því hverjum og hvenær hann hafi sagt fyrst frá þessu og kvaðst hann hafa sagt Páli Arnóri verjanda sínum frá þessu en ástæða þess að hann hefði ekki sagt frá þessu fyrr hafi verið sú að svipaðir atburðir hafi áður átt sér stað og verið nánast daglegir viðburðir og vísaði til þess að hafa heyrt til Skúla Steinssonar fangavarðar vera að kaffæra Sævar. Hann hafi sjálfur sætt harðræði af hálfu lögreglumanna og fangavarða. Loks var bókað að Kristján vildi koma því á framfæri að þrjár dagbækur sem hann hafi haldið hefðu verið teknar af honum 17. ágúst 1976 en hann hefði einungis fengið tvær þeirra til baka og þá hafi verið búið að rífa úr þeim einhver blöð. Kvaðst hann hafa ritað um þessa samprófun í dagbókina sem hann hafi ekki fengið aftur.

988. Verjandi Kristjáns Viðars, Páll S. Pálsson, ritaði bréf til ríkissaksóknara sem dagsett er 10. september 1979 þar sem hann vísaði til þess að hafa áréttað það við vitnafirheyrslu yfir Kristjáni Viðari þennan sama dag vegna rannsókna lögreglu á kærumáli Sævars vegna meints harðræðis að Kristján Viðar hafi tjáð sér að hann hefði sjálfur yfir ýmsu að kvarta í sambandi við meðferðina á sér. Af því sem Kristján Viðar hafi greint honum frá vildi verjandinn gera það að sérstöku athugunarefni að Kristjáni hafi verið gefin mjög sterk lyf áður en hann hafi verið látinn ganga undir afdrifaríkar yfirheyrslur. Reifaði hann frásögn Kristjáns Viðars um að í kjölfar þess að hann hafi kveikt í klefa sínum í Hegningarhúsinu 6. janúar 1977 hafi hann verið látinn taka

sterkt geðlyf með heitinu „Melleril“. Hann hafi verið látinn taka níu töflur á dag, sem hafi samsvarað 225 millígrömmum, mánuðina janúar, febrúar, mars, apríl og maí. Upp frá þessu hafi allt framferði hans og hugsanagangur breyst. Hann hafi orðið manískur. Orðrétt sagði í bréfinu: „Mér fannst ég sjálfur vera persóna á leiksviði og ætti að leika það hlutverk sem lögregluþjónar og aðrir sem áttu að spyrja mig vildu að ég léki. Mér fannst ég vera eins og leikbrúða í höndunum á þeim þannig að ég fyllti út í eyður í frásögnum sem að þeir voru með og eins og það hjálpaði þeim til þess að búa til sögur. Ég lifði mig inn í þetta hlutverk sem lagt var fyrir mig.“ Hann hafi haft svo sterka tilhneigingu til að segja já og nei við fyrirspurnum bara til þess að losna við fyrirspyrjendur. Hann hafi ekki verið með sjálfum sér þegar hann hafi verið á lyfjunum. Eftir maímánuð hafi hann verið fluttur á Litla-Hraun, en eftir að hann hafi farið þangað hafi hann ekki tekið nein lyf. Þá hafi honum fundist rofa til í umhverfinu. Hann hafi þá ekki um margra mánaða skeið hlustað á útvarp, lesið blöð eða talað við fólk. Þarna hafi honum fundist hann hafa framið rangt, að hafa gengist undir það fyrir sakadómi að samþykkja það sem hann hafði aldrei gert. Eftir að hann hafi komið aftur til Reykjavíkur hafi hann sagt það sem honum hafi fundist sannast og réttast. Taldi hann að allt það sem hann hafi borið fyrir réttinum eða rannsóknarlögreglumönnum hafi verið einskisvert þvaður. Í lok bréfsins óskaði verjandinn í fyrsta lagi upplýsinga um hversu mikil lyfjanotkun Kristjáns Viðars hafi verið á umræddu tímabili, hvaða lyf það hafi verið og hvaða magn. Í öðru lagi hvað sérfræðingar teldu um afleiðingar slíkrar lyfjaneyslu, hvort neytandinn yrði annarlegur í hugsun. Í þriðja lagi óskaði hann upplýsinga um hvers vegna lyfjagjöfinni hafi verið beitt fyrst Kristján Viðar hafi ekki sjálfur óskað hennar og ekki hafi verið talið að hann væri geðbilaður.¹⁵⁹⁹

989. Þennan sama dag, 10. september 1979, var Sævar yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61, Kópavogi sem vitni, að viðstöddum fulltrúa ríkissaksóknara og verjanda sínum Jóni Oddssyni.¹⁶⁰⁰ Lýsti Sævar því að þegar hann hafi verið færður til samprófunarinnar hafi aðrir verið komnir, þeir sömu og Kristján Viðar hafði talið upp. Sævar lýsti því hvar hver var staðsettur í herberginu. Greindi hann frá því að yfirheyrslan hafi hafist á því að hann hafi átt að staðfesta að hafa verið í Keflavík 19. nóvember 1974 ásamt Kristjáni, Erlu og „fjórmenningunum“. Kvaðst Sævar hafa neitað að ljúga upp á sig og aðra. Eggert hafi þá rífið í hár hans og togað hann aftur á bak með þeim orðum „þú ætlar ekki að skilja drengur“ og hafi svo hrist hann til án þess að Sævar hafi gert sér grein fyrir framhaldinu. Aðrir í herberginu, að Nirði Snæhólm undanskildum, hafi síðan farið að hreyta hnjóðsyrðum í hann. Gunnar Guðmundsson hafi steytt framan í hann hnefa og hvatt hann til að bera að hann hafi verið í Keflavík með framangreindum mönnum. Sævar greindi frá því að honum hafi fundist hann vera sleginn í andlitið án þess að hann hafi áttað sig á því hver hefði slegið. Kvaðst hann hafa beint orðum sínum til Hallvarðs og innt hann eftir því hvort leyfilegt væri að gera þetta. Erla hafi grátið mikið í samprófuninni og talað um barnið þeirra og hafi sagt honum að bera um að hafa verið í Keflavík umrætt sinn. Sævar kvaðst bæði hafa greint réttargæslumanni sínum Jóni Oddssyni og Jóni Bjarman

¹⁵⁹⁹ Bls. 3734–3736.

¹⁶⁰⁰ Bls. 3658–3860.

fangelsispresti frá þessu harðræði. Þá lét hann þess sérstaklega getið að hann hafi ekki fengið að hitta Jón Oddsson frá því í janúar þar til í apríl 1976. Þá gat hann þess sérstaklega að margoft hafi verið brotið á honum við yfirheyrslur sem væri ástæða þess að hann hafi ekki greint frá þessu fyrr en sennilega á árinu 1977.

990. Þennan sama dag, 10. september 1979, var Erla Bolladóttir yfirheyrð sem vitni á heimili hennar að hennar ósk vegna veikinda, að viðstöddum fulltrúa ríkissaksóknara.¹⁶⁰¹ Bókað var að verjanda hennar, Guðmundi Ingva Sigurðssyni, hafi verið boðið að vera viðstaddur en afþakkað að höfðu samráði við Erlu. Erla bar á sömu lund um hverjir hefðu verið viðstaddir og rakti hvernig hana minnti hvar hver og einn hafi verið staðsettur. Taldi hún tilefni skýrslutökunnar hafa verið að fá Sævar til að samþykkja frásögn þeirra Kristján Viðars um Geirfinnsmálið en þau hafi þá bæði verið búin að bera um það en Sævar ekki. Hallvarður og Eggert hafi margítrekað lagt að Sævari að segja sannleikann en þau Kristján Viðar hafi svo farið að rífast við Sævar og verið mjög æst. Sævar hafi verið að færa til stólinn sem hann hafi setið á en Eggert hafi jafnharðan fært hann til baka. Ekki minntist Erla þess að Eggert hafi lagt hendur á Sævar. Gunnar Guðmundsson hafi síðan farið að blanda sér í sampröfunina og Sævar þá spurt hvað honum kæmi þetta við og hafi Gunnar þá vísað til þess að hann væri forstöðumaður fangelsisins en Sævar þá sagt honum að halda kjafti. Gunnar hafi þá staðið upp og slegið Sævar kinnhest. Minntist Erla þess ekki að Sævar hafi verið beittur frekara harðræði en hvorki hún né Kristján Viðar hafi verið beitt slíku.
991. Erlingur Guðmundsson fangavörður gaf skýrslu 19. september 1979 í fangelsinu við Síðumúla, gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála.¹⁶⁰² Neitaði hann því alfarið að hafa átt hlut að því að beita Sævar harðræði né kannaðist við að aðrir hafi beitt hann slíku eða Sævar kvartað í sín eyru um slíka meðferð. Kvaðst Erlingur aldrei hafa rætt sakarefni málanna sem Sævar hafi verið grunaður um við hann né vissi til þess að aðrir hafi gert það. Aðbúnaður Sævars í fangelsinu hafi verið með sama hætti og annarra í þessu máli en gæsla þeirra hafi verið frábrugðin öðrum tilvikum þar sem vel hafi verið fylgst með að þeir næðu ekki að koma skilaboðum sín á milli. Sævar hafi fengið sams konar mat og ekki verið meinað að reykja og fengið að fara út í fangelsisgarðinn eftir að hafa verið í gæslu í fangelsinu í nokkurn tíma, eins og aðrir fangar sem þar hafi verið til langrar dvalar. Sérstaklega aðspurður kvað Erlingur að Sævar hafi ekki verið erfiðari en aðrir fangar né haft uppi meiri kvartanir en aðrir fangar.¹⁶⁰³
992. Sama dag var Högni Einarsson rannsóknarlögreglumaður og fyrrum fangavörður, yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61, klukkan 14:15. Bókað var að gætt hafi verið ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála.¹⁶⁰⁴ Neitaði hann því alfarið að hafa átt hlut að því að beita Sævar harðræði né kannaðist hann við að aðrir hafi beitt hann slíku. Þá kannaðist Högni hvorki við að hafa yfirheyrt Sævar né að aðrir hafi verið yfirheyrðir af fangavörðum. Hann gat þess

¹⁶⁰¹ Bls. 3861–3863.

¹⁶⁰² Bls. 3777–3779.

¹⁶⁰³ Bls. 3779.

¹⁶⁰⁴ Bls. 3791–3794.

þó að það hafi komið fyrir að Sævar hafi sjálfur verið að nefna einstök atriði þegar verið var að sinna honum en aldrei hafi verið setið yfir honum og hann yfirheyrður. Minntist Högni þess ekki að hafa tekið undir þegar Sævar hafi verið að ræða þessi mál sín. Bar hann um að aðbúnaður Sævars hafi verið sá sami og annarra en gat þess að eitthvað hafi verið liðið á gæsluvarðhaldstímann áður en gæslufangarnir hafi fengið útivist. Aðspurður af verjanda Sævars, Jóni Oddssyni, bar Högni um að Sævar sem fangi, hafi haft sína sérstöðu eins og aðrir. Ekki treysti Högni sér til að tíunda það sérstaklega nema Sævar hafi verið kvörtunarsamari en aðrir fangar og þá um ýmislegt.

993. Sama dag var Högni Einarsson, rannsóknarlögreglumaður og fyrrum fangavörður, yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61, klukkan 15:15. Bókað var að gætt hafi verið ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála.¹⁶⁰⁵ Högni kvaðst aðspurður hvorki kannast við að hafa 26. janúar 1976 slegið Sævar í kviðinn með kylfu eða borið upp á hann að hafa farið út á sjó í einhverjum bát.
994. Högni Einarsson var áfram yfirheyrður þennan dag á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61, klukkan 15:25. Ekki er bókað sérstaklega um réttarstöðu hans í þessari skýrslu.¹⁶⁰⁶ Högni kvaðst minnst þess að hafa í eitt sinn í apríllok eða byrjun maí 1976 sótt Sævar og fært hann fyrir Gunnar Guðmundsson í yfirheyrsluherbergið. Taldi hann að það hlyti að hafa verið að beiðni Gunnars, en þar sem þetta hafi verið við vaktaskipti hafi hann farið strax í framhaldinu. Tilvikið var honum minnisstætt þar sem þetta hafi verið eina tilvikið sem hann sótti Sævar fyrir Gunnar. Ekki minntist Högni þess að hafa heyrt hvað þeim hafi farið á milli eða hvort eitthvað hafi komið upp á þeirra á milli.
995. Jón Baldvin Sveinsson fangavörður var yfirheyrður 20. september 1979 í fangelsinu við Síðumúla sem vitni.¹⁶⁰⁷ Jón Baldvin kvaðst muna óljóst eftir samprófun sem fram hafi farið 5. maí 1976 en þó svo óljóst að hann setti fyrirvara við að um sömu samprófun væri að ræða. Ekki mundi hann hvort hann hefði fært Sævar inn á klefa eftir samprófunina en kvað það ekki ólíklegt ef hann hefði verið á vakt. Aðspurður minntist Jón Baldvin engra málsatvika í tengslum við þessa tilteknu skýrslutöku. Aðspurður um aðbúnað Sævars í fangelsinu taldi hann aðbúnaðinn hafa verið með svipuðum hætti og annarra fanga nema útivist hafi hafist síðar en annarra.
996. Guðrún Óskarsdóttir fangavörður var yfirheyrð 21. september 1979 sem vitni í Hegningarhúsinu við Skólavörðustíg.¹⁶⁰⁸ Tilefni yfirheyrslunnar var sagt að Jón Oddsson verjandi Sævars hafi látið að því liggja í bréfi dagsettu 28. ágúst 1979 að hún kynni frá einhverju að segja varðandi harðræði sem Sævar segðist hafa verið beittur í Síðumúlafangelsinu. Guðrún bar um að það sem hún kynni frá að segja væri að í tvígang þegar verið var að yfirheyra Sævar í hornherberginu hafi hún heyrt einhverja pústra, eins og verið væri að slá einhvern, hálfgerðar stimpingar og einhvern kveinka sér. Aðspurð kvaðst hún ekki getað borið um það hvenær þetta hafi verið né hverjir

¹⁶⁰⁵ Bls. 3917–3918.

¹⁶⁰⁶ Bls. 3891–3892.

¹⁶⁰⁷ Bls. 8864–8865.

¹⁶⁰⁸ Bls. 3936–3938.

hafi verið að yfirheyra Sævar en taldi að um rannsóknarlögreglumenn hafi verið að ræða. Kvaðst henni ekki hafa líkað við þetta og rætt þetta við samstarfskonu sína, Jónu Sigurjónsdóttur. Skömmu eftir þessi tilvik hafi Gunnar Guðmundsson forstöðumaður komið að máli við hana og sagt henni að komin væri upp sú staða að æskilegt væri að þær konurnar, hún og Jóna, myndu flytjast til starfa í Hegningarhúsinu og gerðu þær það. Þetta hafi verið um það bil þegar komið var með þá Sigurbjörn Eiríksson og Magnús Leópoldsson í fangelsið. Taldi Guðrún skýringu þessa flutnings hafa verið kunningsskapur hennar við þá tvo en hún hefði um árábil unnið hjá þeim í Glaumbæ og Klúbbnum. Guðrún bar um það að aðbúnaður Sævars hafi verið svipaður og annarra í fangelsinu og að hann hafi ekki verið erfiðari en aðrir fangar.

997. Guðjón Lúther fyrrum fangavörður var yfirheyrður 21. september 1979 sem vitni á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61.¹⁶⁰⁹ Tilefni yfirheyrslunnar var samprófun í Síðumúlafangelsinu 5. maí 1976. Guðjón bar um að samprófun þessi væri minnisstæð sökum þess hve fjölmenn hún hafi verið og eins hávaðasöm; háværar raddir og stólar dregnir eftir gólfinu. Ekki minntist hann þess að hafa heyrt neitt sem hafi bent til þess að verið væri að beita harðræði. Ekki mundi hann hvort hann hafi fært Sævar inn á klefa eftir samprófunina en taldi það líklegt þar sem hann hefði verið á vakt. Inntur eftir því hvort hann vissi til þess að einhver fangavörður hafi verið viðstaddur samprófunina kvað hann það ekki sérstaklega minnisstætt en datt þó helst í hug Gunnar Guðmundsson forstöðumaður. Ástæðu þess að hann nefndi Gunnar sérstaklega bar Guðjón um að Gunnar hafi verið mikill áhugamaður um að mál þetta kæmist í höfn og áhugasamur um allt sem hafi komið fangelsinu við. Ekki minntist Guðjón þess að hafa heyrt af atvikum sem gerst hafi við þessa samprófun eða að rætt hafi verið um hana síðar. Gat hann þess að aðrir fangaverðir hafi verið áhugasamari en hann um þetta mál. Hafi sumir þeirra tekið að sér á ákveðnu tímabili að ræða þessi afbrot við fangana aðallega til að reyna að upplýsa hvar líkin væru. Slíkar viðræður hafi ætíð átt sér stað inn á klefa viðkomandi fanga. Ekki kvaðst hann sjálfur hafa verið viðstaddur slíkar viðræður þar sem hann væri þeirrar skoðunar að rannsóknaraðilar ættu að sinna sínum störfum og fangaverðir sínum. Fangarnir sjálfir hefðu síðan haft mikla þörf fyrir að ræða þessi mál sín við fangaverðina en hann hafi reynt að bíta slíkt af sér. Þau hafi stundum verið drjúg þessi samtöl fangavarðana við fangana og minntist Guðjón þess að fangavörður hafi komið með uppdrátt af landsvæði út úr klefa eins fangans en ekki mundi hann lengur hver það var. Nefndi hann aðspurður að þeir Högni Einarsson, Skúli Steinsson og Ari Ingimundarson hafi „tekið að sér“, eins og það var orðað, að ræða þessi mál einslega við fangana í klefum þeirra en viðræður þessar hafi farið fram með vitund Gunnars Guðmundssonar forstöðumanns og Gunnars Marinóssonar varðstjóra. Ekki mundi hann hvort fangaverðir hafi verið viðstaddir yfirheyrslur í Guðmundar- og Geirfinnsmálum þó slíkt kynni að hafa verið. Guðjón kvaðst ekki hafa verið beðinn um að ræða málin við fangana og heyrði aldrei neinn beðinn um það.

¹⁶⁰⁹ Bls. 3866–3868.

998. Ari Ingimundarson fangavörður var yfirheyrður 21. september 1979 klukkan 15:15, sem vitni á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61.¹⁶¹⁰ Tílefni yfirheyrslunnar var samprófun í Síðumúlafangelsinu 5. maí 1976. Ari minntist þessarar samprófunar ekki. Þá kannaðist hann ekki við að hafa rætt mál gæslufanganna einslega við þá eða að hafa verið að yfirheyra þá og minntist þess ekki að aðrir hafi gert það.
999. Ari Ingimundarson fangavörður var áfram yfirheyrður 21. september 1979 klukkan 15:40, sem vitni á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61.¹⁶¹¹ Ari bar um að minnast ekki sérstaks tilviks þar sem Sævar hafi verið færður fyrir Gunnar Guðmundsson en slíkt tilvik var til rannsóknar vegna ávirðinga Sævars. Gat hann þess að það væri ekki óalgenget að fangar bæðu um að tala við Gunnar en hann mundi ekki eftir neinu slíku tilviki hvað Sævar snerti.
1000. Gunnar Marinósson varðstjóri í Síðumúlafangelsi var yfirheyrður sem vitni 24. september 1979 klukkan 15:58, í fangelsinu við Síðumúla.¹⁶¹² Kvaðst hann ekki muna sérstaklega eftir tilviki þar sem hann hafi verið nýkominn á vakt þegar Gunnar Guðmundsson hafi verið með Sævar í viðtali hjá sér en það kynni þó vel að vera. Hins vegar minntist hann þess ekki að Gunnar hafi skipað honum að sitja yfir Sævari sem hafi verið gert að standa teinréttur með hendur niður með síðum.
1001. Gunnar Marinósson var aftur yfirheyrður sem vitni 24. september 1979 klukkan 16:11, í fangelsinu við Síðumúla.¹⁶¹³ Borin var undir hann bókun Sævars um að Örn Höskuldsson hafi hreytt í hann ónotum og sagt honum að fara inn í klefa og hengja sig en Örn hafi sagt Gunnari að lána Sævar reipi til slíks. Aðspurður kannaðist Gunnar ekki við þetta auk þess sem hann hefði áður tjáð sig um þetta fyrir dómi.
1002. Í kjölfar þessarar skýrslu var bókað af Þóri Oddssyni, skipuðum rannsóknarlögreglustjóra, og Guðmundi Guðjónssyni rannsóknarlögreglumanni að ekki hafi þótt fært að taka skýrslur varðandi önnur atriði sem fram kæmu í greinargerð Sævars sem komið hafi verið á framfæri með bréfi Jóns Oddssonar dagsettu 25. júní 1979 og áttu að varða Högna Einarsson og Örn Höskuldsson. Önnur atriði í þessari greinargerð Sævars hafi þótt falla utan ramma þessarar rannsóknar eins og hann hafi verið markaður af ríkissaksóknara í bréfi dagsettu 23. ágúst 1979.
1003. Gunnar Marinósson fangavörður var yfirheyrður 24. september 1979 klukkan 16:20, í fangelsinu við Síðumúla sem vitni.¹⁶¹⁴ Kannaðist hann ekki við að fangaverðir hafi verið fengnir til að yfirheyra sakborninga né vissi til þess að það hefði verið gert enda ekki í verkahring fangavarða. Hann gat þess þó að það hafi margoft gerst að fangarnir sjálfir hafi viljað ræða þessi mál við fangaverðina. Kvaðst hann hafa hlustað á þá í slíkum tilvikum en ekki rætt málin nema sérstaklega væri óskað eftir því af þeirra hálfu. Bar hann um að aðbúnaður Sævars hafi verið sá sami og annarra en gat þess að

¹⁶¹⁰ Bls. 3869–3870.

¹⁶¹¹ Bls. 3893.

¹⁶¹² Bls. 3894.

¹⁶¹³ Bls. 3919.

¹⁶¹⁴ Bls. 3789.

hann og annar fangi hefðu sætt reykingabanni og verið settir í fótjárn eftir að upp hafi komist um bréfaskipti þeirra á milli. Gat Gunnar þess að Steingrímur Gautur Kristjánsson héraðsdómari hafi framkvæmt sérstaka rannsókn vegna kæru hins fangans á þessum aðgerðum.

1004. Guðrún Jóna Sigurjónsdóttir fangavörður var yfirheyrð 24. september 1979 sem vitni í Hegningarhúsinu við Skólavörðustíg.¹⁶¹⁵ Tilefni yfirheyrslunnar var sagt að Jón Oddsson verjandi Sævars hafi látið að því liggja í bréfi dagsettu 28. ágúst 1979 að hún kynni frá einhverju að segja varðandi harðræði sem Sævar segðist hafa verið beittur í Síðumúlafangelsinu. Jóna bar um að hafa verið við störf í Síðumúlafangelsinu síðari hluta árs 1975 og fram til 26. janúar 1976 er hún hafi verið færð til í starfi að fyrirlagi Gunnars Guðmundssonar og hafið störf í Hegningarhúsinu. Henni hafi verið sagt að kvartanir hafi komið frá aðstandendum kvenfanga sem hafi verið í Síðumúlafangelsinu um hávaða í fangelsinu vegna hurðaskella og því hafi þessi fangi verið færður í Hegningarhúsið sama dag og hún hóf þar störf. Jóna bar um það að hafa ætíð verið á dagvakt utan eins tilviks sem hún tók næturvakt. Aðspurð um þá næturvakt bar hún að með henni hafi verið Skúli Steinsson og að því er hana minnti Erlingur Guðmundsson. Er þau hafi mætt á vakt hafi Gunnar Guðmundsson verið að ljúka símtali við Örn Höskuldsson en að því loknu hafi Gunnar tjáð þeim Skúla og Erlingi frá því að halda ætti þeim Sævari og Tryggva Rúnari vakandi um nóttina. Það hafi verið gert, þeir Skúli og Erlingur hafi farið margofter inn í klefa til Sævars og Tryggva til að vekja þá. Jóna bar um að hafa farið með þegar Tryggvi Rúnar hafi verið vakinn en ekki alltaf þegar Sævar hafi verið vakinn. Hafi þeir Skúli og Erlingur borið á Tryggva Rúnar að hafa verið að kalla nafn stúlku upp úr svefni sem Tryggvi hefði verið mjög undrandi á en stúlkunafn þetta skildist Jónu að tengdist stúlku sem fannst látin í Vík í Mýrdal. Kvað Jóna Skúla hafa sagt að Tryggvi Rúnar tryði öllu sem Skúli segði við hann en Tryggvi hefði verið vinnumaður hjá Skúla áður. Undir morgun hafi Skúli svo sagt Tryggva Rúnari að heppilegast væri að líma heftiplástur fyrir munn hans svo köllin heyrdust ekki í honum. Tryggvi hafi samþykkt þetta og hafi þeir í kjölfarið límt grisju fyrir munn hans sem þeir festu með heftiplástrum. Gunnari Guðmundssyni hafi verið sagt frá þessu þegar hann mætti á vakt klukkan 08:00. Jóna gat þess að hvað Sævar viðkom þessa nótt að Skúli hafi gert að leik sínum að hlaupa með stól framan á sér á vegg milli varðstofunnar og klefans sem Sævar var í svo af varð mikill hávaði. Eins hafi þeir Skúli og Erlingur farið inn í klefa Sævars og tuskað hann til auk þess sem þeir hafi komið í veg fyrir að Sævar gæti breitt yfir loftljósið en rofi til að slökkva á ljósinu hafi fyrr verið gerður óvirkur af Guðjóni Lúther fangaverði sem sé rafvirki að mennt. Að mati Jónu hafi andað köldu í garð Sævars umfram aðra fanga. Nefndi hún sem dæmi þess að hún hafi eitt sinn heyrt Högna Einarsson segja við Sævar að honum væri óheimilt að fara á klósettið nema nakinn en Sævar hafi þá ekki farið á klósettið. Þessi framganga Högna hafi hlotið góðar undirtektir hjá Gunnari Guðmundssyni en þessi ráðstöfun hafi verið gerð í þeim tilgangi að fyrirbyggja að Sævar gæti staðið í bréfaskiptum við aðra fanga. Aðspurð kvaðst Jóna vita til þess að fangaverðirnir Skúli Steinsson, Högni Einarsson og Örn Ármann Sigurðsson hafi verið að yfirheyra

¹⁶¹⁵ Bls. 3939–3942.

gæslufangana, einkum Sævar, en þessar yfirheyrslur hafi annaðhvort verið að fyrirlagi Arnar Höskuldssonar, Eggerts Bjarnasonar og Sigurbjörns Víðis Eggertssonar eða í það minnsta með vitund þeirra. Eins hafi Gunnar Guðmundsson forstöðumaður verið að yfirheyra. Ekki kvaðst Jóna hafa sjálf hafa orðið vitni að svona yfirheyrslum en byggja þetta á tali samstarfsmanna sinna.

1005. Í skýrslu rannsóknarlögreglu ríkisins sem undirrituð var af þeim Þóri Oddssyni, skipuðum rannsóknarlögreglustjóra ríkisins, og Guðmundi Guðjónssyni rannsóknarlögreglumanni var bókað að 24. september 1979 hafi verið tekið saman hvaða fangaverðir hafi gengið vaktir frá 1. janúar 1976 til 26. janúar 1976 og hverjir hafi verið saman á dagvakt og næturvakt á þessu tímabili.¹⁶¹⁶ Að auki hafi verið farið yfir yfirvinnubók fangavarða og vinnuskrár úr fangelsinu vegna sama tímabils. Tilefnið hafi verið að í framburði Jónu hafi hún nefnt þrenn atriði sem leita mætti staðfestingar á í þessum gögnum en þessi atriði hafi verið hve margar næturvaktir hún hafi gengið í janúar 1976, hverjir hafi verið með henni á vakt og atriði er varði Gunnar Guðmundsson sem hún hafi vikið að í framburði sínum. Í ljós hafi komið að hún hafi staðið þrjár næturvakir í stað einnar sem hún hafði borið um og að Erlingur Guðmundsson sem hana hafi minnt að hafi verið á næturvakt með henni hafi ekki staðið slíkar vaktir með henni í janúar. Þá hafi Gunnar Guðmundsson komið einu sinni á dagvakt í kjölfar næturvaktar Jónu en ekki á þeim dögum sem ætla mætti að Jóna hafi verið að vísa til í framburði sínum.
1006. Örn Ármann Sigurðsson, fyrrverandi fangavörður, var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 þriðjudaginn 25. september 1979. Bókað var að gætt hafi verið ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála.¹⁶¹⁷ Neitaði hann því alfarið að hafa átt hlut að því að beita Sævar harðræði né kannaðist við að aðrir hafi beitt hann slíku. Þá kannaðist Örn ekki við að hafa yfirheyrt Sævar né að aðrir fangaverðir hafi verið að yfirheyra fangana. Hins vegar hafi þessi mál virst hvíla þungt á sakborningunum og þeir haft mikla þörf fyrir að ræða þau við fangaverði, sérstaklega Sævar og þá við hann. Örn kvaðst hafa brugðist við með því að benda Sævari á að segja sannleikann við yfirheyrslur rannsóknaraðilanna. Bar hann um að aðbúnaður Sævars hafi verið sá sami og annarra. Var hann sérstaklega spurður að því hvort hann minntist þess að Sævar hafi verið beittur harðræði á einhvern hátt meðan í dvöl hans hafi staðið í Síðumúlafangelsinu. Örn kannaðist ekki við neitt slíkt.
1007. Hallvarður Einvarðsson rannsóknarlögreglustjóri var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 miðvikudaginn 26. september 1979. Þess var getið að mætta væri kunn réttarstaða vitna og sakborninga fyrir rannsóknarlögreglu og dómi.¹⁶¹⁸ Aðspurður kvaðst Hallvarður muna eftir sampröfun sem fram hafi farið 5. maí 1976 en óskaði eftir að hafa inngang að framburði sínum. Hann hafi á þessum tíma gegnt stöðu vararíkissaksóknara og meðal starfsskyldna hans hafi verið að fylgjast nokkuð með rannsókn Guðmundar- og Geirfinnsmála sem fram hafi farið af hálfu sakadóms Reykjavíkur undir stjórn Arnar Höskuldssonar, fulltrúa

¹⁶¹⁶ Bls. 3943–3948.

¹⁶¹⁷ Bls. 3795–3796.

¹⁶¹⁸ Bls. 3871–3873.

yfirsakadómara. Málið hafi verið með erfiðustu og umfangsmestu sakamálum sem hafi verið til rannsóknar hérlandis í langan tíma. Vísaði Hallvarður til þess að um viðveru hans við rannsóknina megi finna þess stað í lögregluskýrslum og endurritum úr sakadómsbókum en hann hafi jafnframt gert ríkissaksóknara rækilega grein fyrir framvindu rannsóknar málsins á hverjum tíma. Samprófun þessi hafi farið fram er rannsókn málsins var á mjög erfiðu stigi. Hafi Örn Höskuldsson talið rétt að freista þess að láta fara fram samprófun, sérstaklega milli Sævars og Erlu og jafnvel Kristjáns Viðars en Hallvarður var ekki jafn viss um aðild hans. Greindi hann frá því hverja hann taldi hafa verið viðstadda. Þegar liðið hafi á samprófunina hafi þau bæði komist í uppnám, Erla og Sævar, og orðið óróleg og ítrekað hafi þurft að gera hlé á samprófuninni til að róa þau svo halda mætti samprófuninni áfram. Sérstaklega hafi Sævar verið órólegur í sæti sínu, samprófunin hafi staðið tiltölulega stutt yfir og engu harðræði beitt eftir því sem Hallvarður gæti borið um en í eitt sinn er Sævar gerðist sérlega æstur og órólegur og virtist ætla að færa sig eða hreyfa úr þeim stað sem honum hafði verið ætlaður greip Gunnar Guðmundsson til hans og færði hann til baka og rétti honum nokkurn kinnhest um leið. Samprófunin hafi verið komin að lokum þegar þetta hafi gerst eftir því sem Hallvarð minnti. Hlutverk Gunnars við samprófunina taldi hann hafa verið að sjá um tilfærslur á föngum milli klefa og yfirheyrsluherbergis og vænti þess að það hafi verið afráðið milli Gunnars og Arnar Höskuldssonar.

1008. Njörður Snæhólm yfirlögregluþjónn var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 sem vitni 26. september 1979.¹⁶¹⁹ Njörður greindi frá því að hann myndi eftir einni samprófun sem hann hefði verið viðstaddur en mundi ekki hvaða dag það var. Greindi hann frá því hverjir hefðu verið viðstaddir samprófunina og aðspurður bar hann um að engu harðræði hefði verið beitt af hálfu rannsóknaraðila málsins. Greindi hann frá því að Sævar hafi verið að færa sig framar en honum hafi verið ætlað og hafi staðið í eitt sinn upp en Eggert ýtt honum niður í stólinn aftur. Taldi Njörður að það hafi verið fljótlega eftir þetta sem Gunnar hafi staðið upp, gengið að Sævari og slegið hann kinnhest á vinstri vangann. Ekki gat Njörður séð að Sævar hefði gefið tilefni til þessa.
1009. Eggert Norðdal Bjarnason rannsóknarlögreglumaður var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 miðvikudaginn 26. september 1979, klukkan 16:00, gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála.¹⁶²⁰ Aðspurður mundi Eggert eftir einni fjölmennri samprófun en ekki mundi hann dagsetningu hennar. Mundi hann að Sævar hafi verið mjög æstur í þessari samprófun og Erla miður sín. Hún hafi lagt hart að Sævari að segja allan sannleikann en hann verið svo æstur að hann hafi staðið upp úr stólnum eins og hann hafi ætlað að fara út úr herberginu. Honum hafi verið ýtt ofan í stólinn aftur eftir hann hafði ekki hlýtt því að setjast. Ekki gat Eggert fullyrt um hvort það hafi verið hann sjálfur eða einhver annar sem það gerði. Aðspurður hvort Sævar hefði verið beittur líkamlegu harðræði kannaðist Eggert ekki við það umfram það að honum hafi verið ýtt ofan í stólinn. Ekki

¹⁶¹⁹ Bls. 3874–3875.

¹⁶²⁰ Bls. 3876–3878.

mundi hann til þess að Gunnar Guðmundsson hefði slegið Sævar en Eggert kunní enga skýringu á því hvers vegna Gunnar hefði verið viðstaddur. Neitaði Eggert öllum ásökunum sem bornar voru undir hann úr framburðum Sævars, Kristjáns Viðars og Erlu. Ekki vissi hann heldur til þess að fangaverðir hafi verið að yfirheyra fangana varðandi málin sem þau hafi verið grunuð um. Hann gat þess þó að fangaverðir hafi í einhverjum tilvikum látið rannsóknaraðilana fá skrifleg skilaboð frá föngunum. Eggert kvaðst hafa staðið í þeirri trú að þessum skilaboðum hafi verið komið á framfæri að ósk fanganna. Ekki kvaðst hann geta borið um hvað fangaverðir hafi verið að ræða við fangana í klefum þeirra.

1010. Eggert Norðdal Bjarnason rannsóknarlögreglumáður var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 miðvikudaginn 26. september 1979, klukkan 17:00, gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála.¹⁶²¹ Eggert kannaðist ekki við að hafa farið í ferð þá sem Sævar bar að farin hafi verið í desember 1975 á Ford Bronco jeppa í eigu annars rannsóknarlögreglumanns og að hann hafi verið beittur harðræði í ferðinni. Vísaði Eggert jafnframt til framburða sinna fyrir dómi þar sem hann hafi neitað að hafa lagt hendur á Sævar. Nefndi Eggert sérstaklega að í eitt skipti þegar starfsmaður bandaríska sendiráðsins hafi verið að tala við Sævar í Síðumúlafangelsinu hafi Sævar tjáð sig um að vera beittur ofbeldi. Nánar aðspurður af Bandaríkjamanninum hafi Sævar sagt að um andlegt ofbeldi hafi verið að ræða. Vísaði Eggert til þess að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi verið viðstaddur. Bókað var eftir Jóni sem var viðstaddur yfirheyrsluna að hann staðfesti orð Eggerts í þessum efnunum.
1011. Sigurbjörn Víðir Eggertsson rannsóknarlögreglumáður var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 fimmtudaginn 27. september 1979 klukkan 10:00, þess var getið að mætta væri kunn réttarstaða vitna og sakborninga fyrir rannsóknarlögreglu og dómi.¹⁶²² Aðspurður mundi Sigurbjörn Víðir eftir samprófuninni en ekki mundi hann dagsetningu hennar. Samprófunin hafi verið hávaðasöm og Sævar æstur. Í einu tilviki hafi hann staðið upp úr stólnum en Eggert ýtt Sævari ofan í stólinn aftur. Aðspurður hvort Sævar hefði verið beittur líkamlegu harðræði kannaðist Sigurbjörn Víðir ekki við það umfram það að honum hafi verið ýtt ofan í stólinn. Hann gat þess að hafa heyrt frá því sagt löngu síðar að Gunnar Guðmundsson hafi slegið til Sævars en kvaðst ekki hafa orðið var við það sjálfur og því ekkert geta borið um það. Sigurbjörn Víðir kunní enga skýringu á því hvers vegna Gunnar hafi verið viðstaddur. Rámaði Sigurbjörn Víði í að hafa farið út úr herberginu á meðan samprófunin hafi staðið en gæti þó ekki fullyrt að svo hafi verið. Ekki vissi hann heldur til þess að fangaverðir hafi verið að yfirheyra fangana varðandi málin sem þau hafi verið grunuð um. Hann gat þess þó að fangaverðir hafi í einhverjum tilvikum látið rannsóknaraðilana fá skrifleg skilaboð frá föngunum og eins borið munnleg skilaboð á milli.

¹⁶²¹ Bls. 3808–3809.

¹⁶²² Bls. 3879–3880.

1012. Sigurbjörn Víðir Eggertsson rannsóknarlögreglumaður var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 fimmtudaginn 27. september 1979 klukkan 10.25, gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála.¹⁶²³ Sigurbjörn Víðir minntist þess ekki að hafa farið í ferð þá sem Sævar hafi borið um að farin hefði verið í desember 1975 á Ford Bronco jeppa í eigu annars rannsóknarlögreglumanns og að hann hafi verið beittur harðræði í ferðinni. Mótmælti hann því að hafa hótað Sævari, beitt hann harðræði eða svívirt.
1013. Guðrún Jóna Sigurjónsdóttir fangavörður var yfirheyrð sem vitni á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 fimmtudaginn 27. september 1979.¹⁶²⁴ Tilefnið var að inna hana nánar eftir atriðum sem fram hafi komið í skýrslu hennar 24. september 1979. Taldi hún að næturvakt þá sem hún hafi fjallað um í skýrslu sinni hafi hún staðið um það bil 20. janúar 1976, stuttu áður en hún hóf störf í Hegningarhúsinu. Aðspurð kvað hún það vel geta verið að hún hafi staðið þrjár næturvaktir í janúar það ár og áréttaði að hún myndi ekki betur en að Erlingur Þór Guðmundsson hafi verið á vakt með henni eins og hún hafði áður borið. Stóð hún fast við framburð sinn þó undir hana væri borin gögn um að Erlingur hafi ekki staðið næturvaktir með henni í janúar 1976. Eins bar hún um það að Gunnar Guðmundsson hefði komið í fangelsið í Síðumúla um morguninn að aflokinni næturvaktinni þó hann hafi ekki verið bókaður á vakt samkvæmt gögnum sem rannsökuð hefðu verið, gat Jóna þess að hann hefði oft komið í fangelsið þó hann hafi ekki verið á vakt. Að svo komnu var gætt ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð sakamála og Jónu kynnt ákvæði 147. gr. almennra hegningarlaga og ákvæðið lesið í heyranda hljóði. Jóna var svo spurð hvort henni væri í nöp við Gunnar Guðmundsson, Erling Þór Guðmundsson og eða Skúla Steinsson. Svaraði hún því til að henni væri hlýtt til þeirra allra.
1014. Föstudaginn 28. september 1979 á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 að viðstöddum, Þóri Oddssyni, skipuðum rannsóknarlögreglustjóra, Guðmundi Guðjónssyni rannsóknarlögreglumanni, Jóni Oddssyni, verjanda Sævars, og Pétri Guðgeirssyni, fulltrúa ríkissaksóknara, var færð til bókar yfirlýsing Péturs.¹⁶²⁵ Yfirlýsingin fól í sér að þar sem framburður Jónu varðandi Tryggva Rúnar Leifsson sem væri sakborningur í hæstaréttarmáli nr. 214/1978 virtist óviðkomandi sakarefni þess máls og utan marka þessarar rannsóknar eins og ríkissaksóknari hafi ákveðið þau, þætti ákærvaldinu ekki ástæða til að rannsóknin beindist að því atriði.
1015. Jónas Bjarnason rannsóknarlögreglumaður var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 föstudaginn 28. september 1979.¹⁶²⁶ Bókað var að gætt hafi verið ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Jónas bar um að muna vel eftir tilgreindri ferð í Hafnarfjarðarhraun með Sævari enda þá séð hann í fyrsta sinn. Minnti hann að þetta hafi verið á jóladag og hafi Örn Höskuldsson beðið hann fyrir að fara þessa ferð þar sem hann hafi átt Bronco jeppa en leita ætti að líki Guðmundar Einarssonar. Honum hafi skilist að Sævar hafi ætlað að benda hvar það

¹⁶²³ Bls. 3810.

¹⁶²⁴ Bls. 3949–3951.

¹⁶²⁵ Bls. 3952.

¹⁶²⁶ Bls. 3811–3813.

væri. Jónas kvaðst staðkunnugur þarna en einnig hafi verið talsverður snjór og hálka. Lýsti Jónas ferðinni en kvað hana hafa verið tilgangslitla vegna aðstæðna en Sævar hafi verið mjög óöruggur um hvar leita skyldi. Tók hann fram að vel hafi farið á með Sævari og þeim sem hafi farið með honum í ferðina og að ekki hafi komið til illinda hvorki í orði né verki. Hann hafi svo ekki komið frekar að vinnu við Guðmundar- og Geirfinnsmálin fyrr en í ágúst 1976. Kvöld eitt í þeim mánuði hafi hann ásamt Grétari Sæmundssyni rannsóknarlögreglumanni verið sendur að sækja Sævar í Síðumúlafangelsið. Þá hafi hann verið á Bronco bifreiðinni. Þegar Sævar hafi séð bifreiðina hafi hann haft á orði að eiga slæmar minningar eftir ferð í sams konar bifreið suður í Hafnarfjarðarhraun þar sem hann hafi sætt misþyrmingum og nærri lífi hans gengið í bifreiðinni. Hann hafi nefnt þá Eggert og Sigurbjörn Víði til sögunnar en rífið hafi verið í hár hans, snúið upp á fingur hans og jafnvel tekinn kverkataki. Gat Jónas þess að Sævar hafi ekki virst hafa áttað sig því að það hafi verið hann sem ók honum í þessari ferð, hann hefði enda ekki sagt honum frá því.

1016. Grétar Sæmundsson rannsóknarlögreglumaður var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 föstudaginn 28. september 1979, sem vitni.¹⁶²⁷ Bar Grétar um málsatvik tengd flutningi á Sævari með Bronco bifreið með Jónasi Bjarnasyni. Staðfesti Grétar að hafa verið sendur að sækja Sævar í Síðumúlafangelsið og til hafi staðið að flytja hann á Bronco bifreiðinni. Þegar Sævar hafi séð hana hafi komið hik á hann og hann haft á orði að eiga slæmar minningar eftir ferð í sams konar bifreið suður í Hafnarfjarðarhraun. Þegar inn í bifreiðina hafi verið komið hafi hann greint frá því aðspurður af Jónasi að hafa sætt misþyrmingum og gengið hafi verið nærri lífi hans í bifreiðinni. Minnti Grétari að Sævar hafi nefnt þá Eggert og Sigurbjörn Víði til sögunnar. Grétar kvaðst ekki hafa lagt orð í belg enda þótt sagan ótrúleg og tilbúningur Sævars sem Grétar hefði á tilfinningunni að kæmi fyrir hann að gera. Þegar þeir hafi svo verið búnir að skila Sævari í fangelsið aftur hafi Jónas sagt honum frá því að Sævar hafi verið að lýsa ferð sem Jónas sjálfur hafi farið þar sem komið hefði verið þrúðmannlega fram við Sævar. Kvaðst Grétar hafa heyrt þessa sögu oft hjá Sævari en þess aldrei getið að Jónas hefði farið í ferðina. Aðspurður kvaðst Grétar ekki vita til þess að aðrir hafi átt Bronco bifreið sem hafi komið að rannsókn málsins á þeim tíma sem þessi málsatvik hafi átt að eiga sér stað. Tók Grétar það sérstaklega fram að hann hefði enga vitneskju eða grunsemdir um að Sævar hafi verið beittur líkamlegu harðræði af rannsóknaraðilum eða fangavörðum. Rík áhersla hafi verið lögð á það af stjórnendum, Erni Höskuldssyni og Karli Schütz að komið væri heiðarlega fram við sakborninga og þeir nytu fyllsta réttar.
1017. Guðjón Lúther, rafvirki og fyrrum fangavörður, var yfirheyrður sem vitni á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 föstudaginn 28. september 1979.¹⁶²⁸ Bar hann um tildrög þess að ljósrofi á fangaklefa sem Sævar hafi verið í hafi verið bilaður. Sagði hann umræddan klefa, sem væri næst varðstofunni, sjaldnast hafa verið nýttan sem slíkur heldur notaðan sem geymslu og því hafi viðhald hans setið á hakanum. Guðjón rak minni til þess að eitthvað hefði verið fíktað í rofanum þannig að hann hafi

¹⁶²⁷ Bls. 3814–3817.

¹⁶²⁸ Bls. 3953–3954.

verið gerður óvirkur og ljós ávallt logað í klefanum en mundi ekki hver hafi gert það, hver hafi fyrirskipað það eða hvers vegna það hafi verið gert. Minntist hann þess að hafa eitthvað átt við þennan rofa og gat ekki fullyrt hvort hann hefði aftengt hann eða verið að koma honum í samt lag aftur en taldi þó líklegra að hann hefði ekki aftengt hann.

1018. Gunnar Guðmundsson forstöðumaður fangelsisins við Síðumúla var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 laugardaginn 29. september 1979, klukkan 13:35.¹⁶²⁹ Gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Kvaðst hann aðspurður aldrei hafa gefið skipun um að Sævar yrði að fara nakinn á salerni. Bar hann um að framburður Guðrúnar Jónu Sigurjónsdóttur fangavarðar í þessum efnum væri hrein ósannindi þar sem þetta væri hlutur sem hann myndi muna eftir. Kvaðst hann aðspurður telja mjög ólíklegt að einhver annar yfirmaður í fangelsinu hafi gefið slíka skipun án hans vitundar. Þá kvað Gunnar bókun Sævars ósanna um að hann hafi neitað honum um hjartalyf með þeim orðum að ekkert amaði að Sævari annað en samviskan. Vísaði Gunnar til þess að það væri læknis að afráða um lyfjagjöf og hvenær henni væri hætt. Myndi hann ekki betur en að Sævar hafi farið til hjartalæknis að fyrirlagi Guðsteins Þengilssonar fangalæknis. Gunnar vísaði því á bug að hafa hótad Sævari og ef fangaverðir hafi verið að yfirheyra Sævar hafi það verið án hans vitundar, sjálfur hefði hann ekki yfirheyrt þessa menn. Aðspurður hvort efnisatriði þessara mála hafi komið til tals milli hans og Sævars kannaðist Gunnar við það. Minnti hann að það hefði verið í janúar 1976 sem Sævar hafi beðið hann að tala við sig og verið mjög miður sín, nánast hágrátandi. Hafi Sævar sagt honum frá tildrögum hvarfs Guðmundar Einarssonar án þess að Gunnar hafi nokkuð verið að spyrja um málið. Gunnar svaraði því aðspurður að hann hafi sagt Sævari að hann gæti ekki þagað yfir þessari vitneskju en hann hafi gefið Sævari þriggja daga frest til að skýra rannsóknaraðilum frá þessu sem hann hafi gert og minnti Gunnar að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi verið viðstaddur þá skýrslugjöf. Gunnar tók það fram að fangarnir hafi oft komið að máli við fangaverðina varðandi ýmislegt sem þeir ættu ekki gott með að neita að ræða við þá.
1019. Gunnar Guðmundsson forstöðumaður fangelsisins við Síðumúla var áfram yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 laugardaginn 29. september 1979 klukkan 14:27.¹⁶³⁰ Gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Bókað var að tilefni yfirheyrslunnar hafi verið aðbúnaður Sævars í fangelsinu við Síðumúla svo og harðræði sem Sævar hafi borið um að hafa verið beittur. Gunnar bar um að aðbúnaður Sævars hafi verið nákvæmlega sá sami og annarra fanga. Hann hafi haft rúmföt, skriffæri og fengið að skrifa bréf sem hafi verið lesin yfir. Hann hafi hins vegar ekki alltaf haft peninga fyrir tóbaki sem Gunnar kvaðst hafa hlutast til um að fá frá Félagsmálastofnun en gat þess að hann hafi verið settur í straff vegna agabrots. Ljós hafi einu sinni verið látið loga í klefa Sævars en það hafi verið gert í öryggisskyni þar sem hann hafi verið miður sín á þessu tímabili. Um dauft ljós hafi verið að ræða. Ekki kvaðst hann kannast við að slökkvari klefans hafi verið bilaður.

¹⁶²⁹ Bls. 3797–3799.

¹⁶³⁰ Bls. 3821–3823.

Sævar hafi svo fengið útivist eins og aðrir sakborningar þessa máls en hann hafi hins vegar lítt nýtt sér þessa tíma og því farið minna út en aðrir. Gunnar greindi frá því að Sævar hafi einu sinni verið hafður í fótjárnnum vegna agabrots en það hafi ekki verið gert að hans fyrirlagi þar sem hann hafi verið erlendis á þeim tíma. Hann staðfesti síðan að loftræsting fangelsisins hafi verið léleg.

1020. Gunnar Guðmundsson var áfram yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 laugardaginn 29. september 1979 klukkan 15.32.¹⁶³¹ Gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Aðspurður mundi Gunnar eftir samprófuninni sem fram fór 5. maí 1976. Aðspurður hvort Sævar hefði verið beittur harðræði bar Gunnar um að rannsóknaraðilar hafi alls ekki beitt hann harðræði. Gunnar var spurður hvort hann hefði löðrungað Sævar og kynnt að Sævar, Erla, Kristján Viðar, Hallvarður og Njörður hefðu öll borið að hann hafi gert það við samprófunina. Gunnar svaraði á eftirfarandi máta orðrétt: „Ég finn það á mér að ég hef ekki slegið Sævar Ciesielski og tel mig saklausan af þessum áburði. Hinsvegar tel ég mig ekki hafa efni á því að segja, eða rengja, framburð þeirra Hallvarðs Einvarðssonar og Njarðar Snæhólm. Hinsvegar þá veit ég, að ég gerði þetta ekki.“
1021. Gunnar var áfram yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 laugardaginn 29. september 1979 klukkan 16:05.¹⁶³² Gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Gunnar var inntur eftir afstöðu til áburðar Sævars um að hann hefði látið færa Sævar fyrir sig inn í yfirheyrsluherbergi í lok apríl eða byrjun maí 1976 og yfirheyrt hann um hverjir hafi farið til Keflavíkur og svo gripið í skyrtuhálmál Sævars, skellt honum upp að vegg og haft í hótunum við hann ef hann leysti ekki frá skjóðunni. Fangavörður hafi opnað herbergið og innt eftir því hvað gengi á en Gunnar æpt að honum að loka. Yfirheyrslan hafi staðið frá því fyrir klukkan 20:00 er Högni Einarsson, sem var að ljúka vakt, færði hann til Gunnars fram til klukkan 22:00 þegar Gunnari Marinóssyni hafi verið skipað að standa yfir honum. Gunnar Guðmundsson kvað þessar ásakanir ósannar með öllu, hann hafi verið að tala við Sævar um hans persónulegu málefni. Gunnar minntist þess að Kjartan Kjartansson fangavörður hafi komið inn á meðan Gunnar hafi verið að ræða við Sævar en Gunnar þá setið á horni skrifborðsins en Sævar setið á stól. Gat Gunnar sér þess til að ástæða þess að Kjartan hefði komið inn gæti hafa verið sú að hann hafi heyrt hávaða í sér. Gunnar bar um það að hafa verið orðinn leiður og argur á þessu samtali og tók það fram að þá brýni hann oft raustina. Kjartan hafi innt hann eftir því hvort allt væri í lagi og hafi hann svarað því að svo væri.
1022. Bókað var af hálfu Þóris Oddsonar, skipaðs rannsóknarlögreglustjóra, og Guðmundar Guðjónssonar rannsóknarlögreglumanns að ekki hefði þótt ástæða til skýrslutöku af Kjartani Kjartanssyni um þetta atriði þar sem fyrir lægi skýrsla af honum um atvikið fyrir dómi.¹⁶³³

¹⁶³¹ Bls. 3881–3882.

¹⁶³² Bls. 3895.

¹⁶³³ Bls. 3897.

1023. Gunnar Guðmundsson forstöðumaður var áfram yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 laugardaginn 29. september 1979 klukkan 16:35.¹⁶³⁴ Gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Aðspurður neitaði Gunnar því að hafa gefið fyrirmæli um að halda Sævari vakandi. Kannaðist hann ekki við að gefin hafi verið slík fyrirmæli gagnvart Sævari eða öðrum föngum.
1024. Skúli Steinsson yfirfangavörður í Hegningarhúsinu sem verið hafði fangavörður í fangelsinu við Síðumúla var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 sunnudaginn 30. september 1979, gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála.¹⁶³⁵ Bókað var eftir Skúla að ásökun Sævars væri rugl um að hann ásamt öðrum fangavörðum hafi verið tímunum saman inn á klefa Sævars að yfirheyra hann og troða hugarórum sínum í vitund hans um að hann væri viðriðinn hvarf Guðmundar Einarssonar fyrst og svo síðar meir hvarf Geirfinns Einarssonar. Skúli bar hins vegar um að það hafi þónokkuð oft hafi komið fyrir að Sævar hafi kallað í hann og viljað tjá sig um þessi mál. Skúli kvaðst hafa sagt yfirmanni sínum, Gunnari Guðmundssyni, frá þessu en mundi ekki hvort það hefði verið Gunnar eða rannsóknaraðilar málsins sem hafi sagt honum að skrá það sem Sævar segði á blað og afhenda þeim. Sérstaklega hafi verið lagt fyrir hann að engir aðrir en rannsóknaraðilarnir og Gunnar mættu sjá það sem kæmi frá Sævari. Bar Skúli um að Sævari hafi verið þetta kunnugt og hafi stundum beðið sig fyrir orðsendingar sem hann hafi skrifað sjálfur. Skúli kvaðst ekki geta borið um hvort aðrir fangaverðir hafi gert slíkt hið sama, hver yrði að svara fyrir sig. Hvað varðaði ásökun um að hafa lagt hendur á Sævar og haft í hótunum við hann kvað Skúli þetta vart svaravert þar sem um slíka fjarstæðu væri að ræða. Aðspurður staðfesti Skúli að hafa tekið þátt í leit í sambandi við Guðmundar- og Geirfinnsmál.
1025. Séra Jón Bjarman var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 sunnudaginn 30. september 1979, sem vitni.¹⁶³⁶ Bar hann aðspurður um það hverjum hann hefði sent eða afhent afrit af bréfi sínu sem dagsett var 30. maí 1978 eftir að hafa afhent dómsmálaráðherra frumrit þess sjálfur. Kunni séra Jón enga skýringu á því hvernig Dagblaðið hafi komist yfir bréfið en útdráttur úr því hefði birst 27. júlí 1979. Þá lét séra Jón þess getið að þar sem Sævar hefði verið í Hegningarhúsinu þegar hann greindi honum frá þessu þá hefði það væntanlega verið í janúar 1978 sem hann sagði honum frá þessu.
1026. Guðjón Lúther, rafvirki og fyrrum fangavörður var yfirheyrður sem vitni á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 sunnudaginn 30. september 1979.¹⁶³⁷ Tilefni skýrslutökunnar var að Guðjón vildi koma því á framfæri að hann hefði haft samband við Jónu Sigurjónsdóttur fangavörð og innt hana eftir framburði hennar um að hafa séð hann aftengja ljósarofa á fangaklefa. Aðspurð hafi hún sagt að hún hefði

¹⁶³⁴ Bls. 3955.

¹⁶³⁵ Bls. 3800–3801.

¹⁶³⁶ Bls. 3884–3885.

¹⁶³⁷ Bls. 3956.

ekki séð það sjálf heldur heyrt um það frá öðrum sem hún hafi þó ekki getað tilgreint hver hafi verið.

1027. Skúli Steinsson, forstöðumaður Hegningarhússins, var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 sunnudaginn 30. september 1979.¹⁶³⁸ Gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Aðspurður mundi Skúli ekki eftir því að hafa verið á næturvakt með Jónu Sigurjónsdóttur í janúar 1976. Hann kvað það fjarstæðu að Gunnar Guðmundsson hefði gefið fyrirmæli um að halda Sævari vakandi um nótt og það væri rugl að hann hafi hlaupið á vegg með stól framan á sér á klefavegginn í þeim tilgangi. Eins sé það fjarstæða að hann hafi tuskað Sævar til. Hins vegar hafi það vel getað verið að hann hafi tekið ábreiðu af ljósakúpli í klefa Sævars enda hefði hann það fyrir sið að taka slíkt af þegar fangar væru að byrgja ljósin þar sem hann vildi geta séð hvar fanginn væri þegar inn í klefann væri komið. Skúla rak ekki minni til þess að ljósarofi á klefa númer 22 hafi verið óvirkur en hann minntist ekki að hafa fengið skipun um að láta ávallt loga ljós í klefa Sævars.
1028. Guðrún Jóna Sigurjónsdóttir fangavörður var yfirheyrð á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 sunnudaginn 30. september 1979.¹⁶³⁹ Gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Jóna staðfesti að hafa ekki sjálf séð Guðjón Lúther aftengja ljósarofa á fangaklefa númer 22 og bar um að hafa heyrt það inni á vaktinni að Guðjón hafi gert það án þess að muna hver hafi greint henni frá þessu. Hún bar síðan um að hafa sjálf reynt að slökkva ljósið að beiðni Sævars og Sævar hafi fengið að ganga úr skugga um að það væri ekki hægt. Innt eftir því hver hafi verið með henni á vakt er hún uppgötvaði þetta taldi hún að það hefði verið Guðjón.
1029. Gunnar Guðmundsson forstöðumaður fangelsisins við Síðumúla mætti á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 mánudaginn 1. október 1979.¹⁶⁴⁰ Gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Tilefnið var ósk Gunnars um að breyta bókun í skýrslu sem tekin var af honum 29. september 1976 varðandi samprófun 5. maí 1976. Bókað var orðrétt eftir Gunnari: „Þegar ég hef nú heyrt framburð Hallvarðs Einvarðssonar og Njarðar Snæhólm og þar sem mér er ómögulegt að trúá að þeir fari með rangt mál, þá harma ég, að þetta atvik skyldi eiga sér stað þó mér sé það með öllu hulið svo og tilurð þess, að umrætt atvik átti sér stað. Fleira hef ég ekki um þetta að segja.“
1030. Örn Höskuldsson héraðsdómslögmaður var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 miðvikudaginn 3. október 1979, klukkan 15:00, þess var getið að mætta væri kunn réttarstaða vitna og sakborninga fyrir rannsóknarlögreglu og dómi.¹⁶⁴¹ Aðspurður mundi hann ekki eftir samprófun 5. maí 1976 en mundi eftir samprófun sem sennilega hafi átt sér stað í byrjun maí þar sem Sævar, Erla og Kristján Viðar hafi verið viðstödd. Greindi hann einnig frá því hverjir

¹⁶³⁸ Bls. 3957–3958.

¹⁶³⁹ Bls. 3959–3960.

¹⁶⁴⁰ Bls. 3883.

¹⁶⁴¹ Bls. 3886–3888.

hefðu verið viðstaddir. Örn bar um að hafa verið viðstaddur byrjun samprófunarinnar en hann hafi svo verið kallaður í síma þegar nokkuð var liðið á hana og dvaldist nokkra stund frammi. Örn minntist þess að mikið rifrildi hafi verið milli þeirra Sævars og Kristjáns Viðars sem og Erlu og mikill hávaði af samtali þeirra. Kvað hann að annaðhvort hann sjálfur eða Hallvarður Einvarðsson hafi stjórnað samprófuninni. Örn lét þess getið að ríkissaksóknari hafi beint því til yfirsakadómara í byrjun febrúar að dómsrannsókn færi fram á Geirfinnsmálinu sem Örn hafi tekið að sér eftir fortölur en hann hafi þá jafnframt hætt að vera viðstaddur lögreglu yfirheyrslur, sem hann hafi reyndar verið hættur nokkru fyrir vegna starfsanna. Inntur eftir því hvort Sævar hefði verið beittur harðræði við samprófunina neitaði Örn því afdráttarlaust að slíkt hafi komið til á meðan hann hafi verið viðstaddur í það minnsta. Gat hann þess að ef Gunnar hafi löðrungað Sævar hafi hann gert það á meðan Örn var frammi en Örn minntist þess ekki heldur að hafa heyrt talað um að slíkt hefði gerst og Sævar hafi ekki kvartað við sig um slíkt. Örn óskaði að taka eftirfarandi fram sem bókað var orðrétt: „Sævar kvartaði við mig undan því að hann hefði verið þvingaður til að játa í Guðmundarmálinu. Ég gerði ekkert með þessa kvörtun Sævars þar sem ég vissi að hún var röng. Þegar Sævar játaði sinn hlut í Guðmundarmálinu fyrst þá var ég nefnilega viðstaddur sjálfur og einnig Jón Oddsson hrl. hans réttargæslumaður. Sævar var ekki beittur neinu harðræði við þessa yfirheyrslu sem var 22. desember 1975 og Jóni Oddssyni hrl. er um það kunnugt jafnvel og mér.“ Yfirlýsing Arnar var borin undir Jón sem svaraði með stuttri bókun sem var orðrétt: „Varðandi ofangreinda fyrirtöku þann 22 des 1975 get ég staðfest það er fram kemur hjá Erni Höskuldssyni.“ Aðspurður neitaði Örn því að fangaverðir hafi verið fengnir til að yfirheyra gæsluvarðahaldsfangana en mundi ekki til þess að þeim hefði verið bannað að ræða við þá og gat þess að þó hann myndi þess ekki ákveðin dæmi þá gerði hann ráð fyrir að fangarnir hefðu komið skilaboðum á framfæri við rannsóknarlögreglumenn.

1031. Örn Höskuldsson var áfram yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 miðvikudaginn 3. október 1979, klukkan 16:17.¹⁶⁴² Þess var getið að mætta væri kunn réttarstaða vitna og sakborninga fyrir rannsóknarlögreglu og dómi. Aðspurður kannaðist Örn ekki við að hafa átt símtal við Gunnar Guðmundsson í janúar 1976 og rætt það við hann að Sævar skyldi haldið vakandi þá nótt. Örn gat þess að hann hafi átt símtöl við Gunnar í janúar en það sé fáránlegt að nokkuð slíkt hafi verið rætt.
1032. Erlingur Guðmundsson fangavörður var yfirheyrður sem vitni í Síðumúlafangelsinu 4. október 1979.¹⁶⁴³ Erlingi var kynntur framburður Jónu Sigurjónsdóttur um að hann, ásamt Skúla Steinssyni, hafi haldið Sævari og Tryggva Rúnari vakandi um nótt í janúar 1976. Erlingi var jafnframt kynnt að samkvæmt fangelsisdagbók, vinnuskrám og yfirvinnubók hafi hann ekki verið á næturvakt með Jónu í janúar 1976. Erlingur kannaðist ekki við lýsingu Jónu og minntist þess ekki að hafa verið með henni á vakt. Taldi hann útilokað að þessir atburðir hefðu átt sér stað þegar hann hafi verið á vakt auk þess sem hann kannaðist ekki við að Gunnar Guðmundsson hafi gefið fyrirmæli

¹⁶⁴² Bls. 3961.

¹⁶⁴³ Bls. 3962–3963.

um að Sævari eða öðrum föngum skyldi haldið vakandi. Aðspurður taldi hann sig geta fullyrt að Sævar hafi verið meðal þeirra fanga sem sváfu á daginn en vöktu á nóttunni en algengt sé að gæsluvarðhaldsfangar snúi sólarhringnum við. Sævar hafi yfirleitt tekið á sig náðir um klukkan 06:00 á morgnana. Erlingur bar um að samband þeirra Jónu hafi verið gott en að henni hafi verið eitthvað uppsigað við Gunnar Guðmundsson og Gunnar Marinósson en ágreiningur þeirra hafi stafað af ólíkum skoðunum þeirra frekar en út af starfinu. Jóna hafi hins vegar orðið mjög reið þegar hún var flutt til starfa í Hegningarhúsinu. Ekki vissi Erlingur til þess að neinn ágreiningur hafi verið milli Jónu og Skúla Steinssonar. Þá bar hann um að vita ekki til þess að ljósrofinn í klefa Sævars hafi verið gerður óvirkur og minnti að Sævar hafi ætíð haft logandi ljós hjá sér og rak ekki minni til þess að hann bæði um að ljósið yrði slökkt.

1033. Jón Baldvin Sveinsson fangavörður var yfirheyrður sem vitni í Síðumúlafangelinu 5. október 1979.¹⁶⁴⁴ Jón Baldvin gat ekki sagt til um það að hafa verið á næturvakt með Jónu Sigurjónsdóttur í janúar 1976 en minnir þó að þau hafi einhverju sinni verið saman á vakt annaðhvort dagvakt eða næturvakt en þá hljóti annað þeirra að hafa verið á aukavakt þar sem þau gengu almennt gagnstæðar vaktir. Ekki mundi Jón Baldvin til þess að nokkuð sérstakt hafi borið til tíðinda á þeim vöktum sem þau voru saman og útilokaði að Sævari og Tryggva Rúnari hafi verið haldið vakandi þessar nætur með þeim hætti sem Jóna hefði borið um. Eins kannaðist hann ekki við að þetta hefði nokkru sinni verið gert, hvorki gagnvart Sævari eða öðrum föngum. Þá minntist hann þess ekki að ljósrofinn á klefa númer 22 hafi verið gerður óvirkur né að ólag hafi verið á rofanum.
1034. Bókað var 5. október 1979 af hálfu Þóris Oddssonar, skipaðs rannsóknarlögreglustjóra, og Guðmundar Guðjónssonar rannsóknarlögreglumanns að með vísan til bréfs ríkissaksóknara dagsetts 23. ágúst 1979 hafi ekki þótt ástæða til að verða við kröfu Jóns Oddssonar hæstaréttarlögmans um rannsókn á efni bréfs [HJP] sem Jón hefði komið á framfæri 15. júní 1979.¹⁶⁴⁵
1035. Sama dag var bókað af þeirra hálfu að með vísan til bréfs ríkissaksóknara dagsetts 23. ágúst 1979 falli umfjöllunarefni bréfs Sævars um hugsanlega aðkomu [SSA] að hvarfi Guðmundar Einarssonar og samskipti Eggerts Bjarnasonar og Sigurbjörns Víðis Eggertssonar við [SSA] utan við rannsókn þessa.¹⁶⁴⁶
1036. Umrætt bréf er ódagsett en ritað til Þóris Oddssonar og fjallar um aðdraganda þess að Sævar var talinn viðriðinn hvarf Guðmundar Einarssonar.¹⁶⁴⁷ Greindi hann frá því að honum hafi borist til eyrna að maður að nafni [SSA] hafi verið í yfirheyrslum í lok nóvembermánaðar 1975 vegna hvarfs Guðmundar Einarssonar. Rakti Sævar það til þess að Guðmundur hefði verið vitni að grófri líkamsárás [SSA] á annan mann sem hafi borið varanlegan skaða af árásinni. Taldi Sævar þessa árás hafa átt sér stað

¹⁶⁴⁴ Bls. 3964–3965.

¹⁶⁴⁵ Bls. 3909.

¹⁶⁴⁶ Bls. 3923.

¹⁶⁴⁷ Bls. 3921–3922.

skömmu áður en Guðmundur hvarf. Þá ritaði Sævar að [SSA] hefði játað og tjáð sig hafa verið með Guðmundi að kvöldi 26. janúar 1974 í Alþýðuhússkjallaranum. Eggert Bjarnason og Sigurbjörn Víðir Eggertsson hafi verið með [SSA] í yfirheyrslum. Ritaði Sævar um að [SSA] hafi verið tíðrætt um þessar yfirheyrslur við samfanga sína. Hann ritaði að af einhverjum ástæðum hafi ekki neitt komið fram hjá rannsóknarlögreglumönnum um þessi atriði, heldur hafi þeir borið því við að rannsókn hafi hafist á Guðmundarmálinu 20. desember 1975. Sævar ritaði um vitneskju sína um að [SSA] hafi upplýst lögreglu um aðild hans og Erlu Bolladóttur að Póstsvikamálinu og fjallaði um það í því sambandi að af einhverjum ástæðum hafi hann getað keypt sig út og logið að Sævar væri viðriðinn hvarf Guðmundar. Út frá þessu ályktaði Sævar að sterkar líkur væru til þess að [SSA] kynni að vera valdur að dauða Guðmundar Einarssonar. Taldi Sævar brýna nauðsyn standa til þess að farið yrði gaumgæfilega ofan í saumana og álitafni þetta rannsakað að fullu.

1037. Í ódagsettri samantekt Sævars gerði hann meðal annars að umfjöllunarefni framburð Alberts Klahn Skaftasonar um ásakanir í garð Sævars og taldi nauðsyn á að Albert yrði yfirheyrður betur um þau efni sem og látinn sæta geðrannsókn með vísan til framburðar þar sem Albert hafi borið um að gera ekki greinarmun á hugarburði og veruleika.¹⁶⁴⁸ Eins vakti Sævar athygli á framburði Kjartans Kjartanssonar fangavarðar fyrir dómi um harðræði sem Sævar hafi verið beittur í Síðumúlafangelsi.¹⁶⁴⁹ Sævar taldi að yfirheyra þyrfti Kjartan nánar þar sem hann hafi eigi opnað sig að fullu, eins og Sævar orðaði það.
1038. Enn var bókað sama dag, 5. október 1979, af hálfu Þóris Oddssonar, skipaðs rannsóknarlögreglustjóra, og Guðmundar Guðjónssonar rannsóknarlögreglumanns að með vísan til bréfs ríkissaksóknara dagsetts 23. ágúst 1979 falli umfjöllunarefni Sævars um Albert Klahn Skaftason og framburð Kjartans Kjartanssonar utan við rannsókn þessa.¹⁶⁵⁰
1039. Guðjón Lúther, rafvirki og fyrrum fangavörður, var yfirheyrður sem vitni á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 mánudaginn 8. október 1979.¹⁶⁵¹ Guðjón gat ekki sagt til um það að hafa verið á næturvakt með Jónu Sigurjónsdóttur í janúar 1976 en bar ekki á móti því að hafa gert það þegar honum var kynnt að hann hafi staðið tvær næturvaktir með henni í þeim mánuði, þar af eina vakt 23. janúar ásamt Skúla Steinssyni. Guðjón útilokaði að Sævari og Tryggva Rúnari hafi verið haldið vakandi þessar nætur með þeim hætti sem Jóna hefði borið um. Eins kannaðist hann ekki við að þetta hefði nokkru sinni verið gert, hvorki gagnvart Sævari eða öðrum föngum
1040. Með bréfi dagsettu 8. október 1979 ritaði Þórir Oddsson, skipaður rannsóknarlögreglustjóri ríkisins, Borgarverkfræðingi bréf og óskaði eftir að látinn

¹⁶⁴⁸ Bls. 3924.

¹⁶⁴⁹ Bls. 3930–3932.

¹⁶⁵⁰ Bls. 3933.

¹⁶⁵¹ Bls. 3966–3967.

yrði í té uppdráttur af fangelsinu að Síðumúla 28.¹⁶⁵² Nefndur uppdráttur var látinn í té og liggur fyrir meðal gagna harðræðisrannsóknarinnar.¹⁶⁵³

1041. Mánudaginn 8. október var bókað að mættir væru á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61, Þórir Oddsson, skipaður rannsóknarlögreglustjóri ríkisins, Guðmundur Guðjónsson rannsóknarlögreglumáður, Pétur Guðgeirsson, fulltrúi ríkissaksóknara, og Jón Oddsson, verjandi Sævars.¹⁶⁵⁴ Jón var inntur eftir hvort hann hefði fram að færa athugasemdir vegna rannsóknarinnar áður en málið yrði sent ríkissaksóknara til umfjöllunar sem yrði gert innan tíðar. Bókað var eftir Jóni að hann gæti fallist á afgreiðslu málsins auk þess sem hann óskaði sérstaklega eftir að taka fram að hann teldi rannsóknaraðila hafa vandað mjög til allra vinnubragða svo til fyrirmyndar væri. Ávallt hafi verið leitað samráðs við hann og honum gefinn kostur á að vera viðstaddur yfirheyrslur og viðræðufundi. Hann teldi hins vegar að rannsóknin hefði átt að ná til fleiri þátta málsins og áskildi allan rétt í þeim efnunum. Jafnframt óskaði hann sérstaklega eftir því að afla yrði upplýsinga um heilsufar Sævars og lyfjagjöf sem hann taldi mjög mikilvægt.
1042. Þórir Oddsson, skipaður rannsóknarlögreglustjóri ríkisins, ritaði Jóni Oddssyni bréf sem dagsett var 10. október 1979.¹⁶⁵⁵ Með því bréfi brást Þórir við efni bréfs Jóns frá 28. ágúst 1979 og fjallaði um hvern kafla þess bréfs. Vék hann fyrst að því hvað bréf séra Jóns Bjarmans frá 30. maí 1978 varðaði að séra Jón hafi gefið frekari skýrslur í málinu. Þá fjallaði hann um að búið væri að taka skýrslur af kvenfangavörðunum, Guðrúnu Óskarsdóttur og Guðrúnu Jónu Sigurjónsdóttur, en ekki hafi þótt ástæða til að kalla Kjartan Kjartansson fangavörð til skýrslutöku með vísan til endurrits dómskýrslu hans. Þórir gat þess að ekki hefði þótt ástæða til að kalla [HJP] til skýrslutöku með vísan til röksemda ríkissaksóknara í bréfi hans 23. ágúst 1979. Hvað varðaði möguleika Sævars á því að gera nánari grein fyrir kæruatriðum sínum meðal annars með munnlegri skýrslugjöf rakti Þórir að rannsókn þessari yrði að hraða svo sem kostur væri vegna fyrirhugaðrar málsmeðferðar hæstaréttarmáls nr. 214/1978. Í því ljósi og með hliðsjón af því að Sævar hefði þegar haft röska fjóra mánuði til að koma sjónarmiðum sínum á framfæri þá hefði honum gefist nægur tími til slíks. Atriði er lutu að upphafi rannsóknar á hvarfi Geirfinns Einarssonar í Keflavík þóttu standa alfarið utan við þessa rannsókn. Loks var þess getið að Gísli H. Guðjónsson sálfræðingur hafi látið rannsóknarlögreglu ríkisins í té niðurstöður svonefndra lygamælingar sem framkvæmd hefði verið með samþykki Sævars að Jóni viðstöddum. Gísli taki fram í bréfi sínu sem auðkennt er sem trúnaðarmál að gögn þessi megi ekki nota án samþykkis Sævars. Af þeim sökum verði þau ekki afhent fyrr en slíkt samþykki liggi fyrir.
1043. Með bréfi dagsettu 11. október 1979 lýsti Þórir Oddsson, skipaður rannsóknarlögreglustjóri ríkisins, því yfir við ríkissaksóknara að rannsókn væri lokið á

¹⁶⁵² Bls. 3971.

¹⁶⁵³ Bls. 3972–3973.

¹⁶⁵⁴ Bls. 3975–3976.

¹⁶⁵⁵ Bls. 3977–3979.

kærumáli Sævars samanber mál rannsóknarlögreglu ríkisins nr. 2875/1979 um harðræði í fangelsinu við Síðumúla.¹⁶⁵⁶

1044. Föstudaginn 11. janúar 1980 var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð af Hirti O. Aðalsteinssyni fulltrúa og tekið fyrir beiðni ríkissaksóknara um skýrslutöku fyrir dómi af [HeG] vegna hæstaréttarmáls nr. 214/1978. Bókað var að Þórður Björnsson ríkissaksóknari hafi mætt í dóminum klukkan 15:30. Þá voru bókaðir mættir verjendurnir Guðmundur Ingvi Sigurðsson, Jón Oddsson, Hilmar Ingimundarson og Örn Clausen. Bókað var að klukkan 15:40 hafi [HeG], fyrrum starfsstúlka á Kópavogshæli, komið fyrir dóminn sem vitni. Greindi hún frá því að hafa fengið bréf frá Sævari í október eða nóvember 1979 þar sem hann hafi óskað eftir því að hún kæmi austur að Litla-Hrauni til viðtals við sig. Kvaðst hún hafa rífið bréfið og hent því. Hafi hún fengið þau skilaboð í gegnum nafngreinda konu að hún breytti framburði sínum þannig að Sævar hafi komið um kvöldið að starfsmannahúsi Kópavogshælisins 26. janúar 1974 og dvalið alla nóttina. Orðrétt var bókað eftir vitninu: „Vitnið kveður að Sævar hafi farið um kl. 23:30 og komið aftur um kl. 04:30.“ Vék hún frá klukkan 16:25.¹⁶⁵⁷ Í framhaldinu var tekin fyrir beiðni ríkissaksóknara um skýrslutöku fyrir dómi af [GunJ] og lögreglumönnum Gísla Guðmundssyni og Torfa Jónssyni, vegna hæstaréttarmáls nr. 214/1978. Bókað var að klukkan 16:25 hafi Torfi Jónsson rannsóknarlögreglu maður mætt í dóminum sem vitni. Bókað var að lagðar hafi verið fyrir vitnið sex spurningar. Var Torfi spurður hvernig þeir hafi gert [GunJ] grein fyrir erindi sínu og hvað þeir hafi rætt við hann þegar þeir hafi hitt hann á Spáni og á leiðinni heim. Greindi Torfi frá því að þeir hafi afhent [GunJ] bréf frá Gunnlaugi Briem sakadómarara, en þeir hafi haft strengileg fyrirmæli um að ræða ekkert um málið við Gunnar. Aðspurður hvernig gæslu [GunJ] hafi verið háttað skýrði Torfi frá því að lögreglumenn hafi tekið á móti [GunJ] á Keflavíkurlflugvelli og flutt hann að Hótel Holti þar sem hann hafi dvalist um nóttina undir vakt Hellerts Jóhannessonar lögreglumanns. Daginn eftir hafi [GunJ] komið fyrir dóm og kvaðst Torfi hafa staðið vakt yfir [GunJ] á heimili móður hans. Var hann næst spurður hvort [GunJ] hafi átt þess kost að ræða við Albert Klahn fyrir eða á meðan skýrslutöku stóð. Kvaðst Torfi ekki vita til þess að þeir hafi rætt saman áður en skýrslutakan hófst fyrir dómi. Var Torfi spurður um viðbrögð [GunJ] eftir að hann hafði gefið skýrslur í málinu og staðfest framburð sinn. Orðrétt var bókað eftir Torfa: „Vitnið svarar því til að það hafi ekki verið í réttarsalnum er [GunJ] vann eið að framburði sínum. Vitnið kveður að [GunJ] hafi fundið að því við sig og tjáð sér að hann hefði sennilega ekki unnið eiðinn ef vitnið hefði verið viðstatt. Skildist vitninu að með þessu væri [GunJ] að gefa í skyn að hann væri ekki of viss í sinni sök um framburð sinn.“ Bókað var að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars hafi spurt vitnið hvort farið hafi verið með [GunJ] að Hamarsbraut 11 fyrir eða eftir að skýrslan var tekin 30. apríl 1977. Sagði Torfi að það hafi örugglega ekki verið farið með [GunJ] fyrir skýrslutökuna. Vék hann frá klukkan 17:05.¹⁶⁵⁸ Á sama tíma var bókað að Gísli Guðmundsson

¹⁶⁵⁶ Bls. 3983.

¹⁶⁵⁷ Bls. 4041–4042.

¹⁶⁵⁸ Bls. 4042–4044.

rannsóknarlögreglumaður hafi komið í dóminn sem vitni. Lagðar voru fyrir hann sömu sex spurningar og var framburður hans í öllum aðalatriðum samhljóða framburði Torfa Jónssonar. Var Gísli spurður hvort lögreglumönnum hafi verið kunnugt um hvort [GunJ] hafi síðar tjáð sig munnlega eða skriflega um framburð sinn. Orðrétt var bókað eftir Gísla: „Vitnið kveðst hafa rætt við föður [GunJ] og hafi faðir hans sagt vitninu að [GunJ] væri hugsandi vegna þessa máls. Vitnið kveðst ekki geta svarað þessu öðruvísi.“ Vék hann frá klukkan 17:30.¹⁶⁵⁹ Bókað var að ríkissaksóknari hafi fallið frá því að leiða [GunJ] fyrir dóminn, en samkvæmt upplýsingum væri hann enn á Spáni. Þá var tekin fyrir beiðni ríkissaksóknara um yfirheyrslu fyrir dómi af Erlu Bolladóttur vegna hæstaréttarmáls nr. 214/1978. Bókað var að Erla hafi mætt klukkan 17:30 og gætt hafi verið ákvæða 2. mgr. 77. gr. laga nr. 74/1974. Bókað var orðrétt í sakadómsbókina: „Mætta óskar nú eftir að skýra frá því að fyrri framburðir sínir um för sína til Keflavíkur þann 19. nóvember 1974 séu rangir. Mætta kveðst nú ekki hafa farið til Keflavíkur. Mætta kveðst skýra frá þessu að eigin frumkvæði og komi ekki til þrýstingur frá nokkrum öðrum. Mætta kveðst fyrst nú þora að mæta til að breyta framburði sínum og kveður hún ástæðuna vera breytt lífsviðhorf. Mætta kveður að gæsluvarðhaldið hafi haft þvingandi áhrif á sig og valdið því að hún bar eins og hún gerði.“ Þá sagði hún framburð sinn um flutning á líki Geirfinns einnig rangan. Bókað var að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars hafi spurt hvernig á því stæði að framburðir hennar og meðákærðu væru í samræmi. Orðrétt var bókað eftir Erlu: „Mætta kveður að ástæðan sé sú að rannsóknarmenn hafi átt hlut að því að samræma framburðina með því að gefa sér punkta um framburði hinna.“ Vék Erla frá klukkan 17:55 og var dómþingi slitið.¹⁶⁶⁰

1045. Þriðjudaginn 14. janúar 1980 var dómþing Hæstaréttar sett og haldið af hæstaréttardómurunum Birni Sveinbjörnssyni, Loga Einarssyni, Benedikt Sigurjónssyni, Ármanni Snævarr og Þór Vilhjálmsyni. Hófst munnlegur málflutningur fyrir Hæstarétti Íslands í máli nr. 214/1978, ákærvaldið gegni Kristjáni Viðari, Sævari, Tryggva Rúnari, Alberti Klahn, Erlu og Guðjóni. Bókað var í gerðabók Hæstaréttar að munnlegur málflutningur hafi farið fram. Bókað var að Þórður Björnsson ríkissaksóknari hafi sótt dómþingið og flutt málið af hálfu ákærvaldsins. Krafðist hann staðfestingar hins áfrýjaða dóms að því er varðaði refsingu Kristjáns Viðars og Sævars en að refsing Tryggva Rúnars og Guðjóns yrði þyngd. Þá krafðist hann þess að Albert og Erla yrðu sakfelld samkvæmt ákæru og að refsing þeirra yrði þyngd. Bókað var að verjendur ákærðu hafi sótt dómþingið. Var dómþingi frestað en fram haldið daginn eftir. Bókað var í gerðabók Hæstaréttar að Þórður Björnsson ríkissaksóknari hafi flutt ræðu sína dagana 15. til 17. janúar 1980. Föstudaginn 18. janúar 1980 var bókað að málflutningi hafi verið fram haldið og þá hafi Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars, tekið til máls. Var lögmaðurinn að flytja sitt fyrsta prófmál fyrir réttinum. Gerði hann þær dómkröfur að Kristján Viðar yrði sýknaður af I. kafla ákæru frá 8. desember 1976 og öllum ákæruatriðum á hendur honum í ákæru dagsettri 16. mars 1977. Krafðist hann vægustu refsingar fyrir önnur

¹⁶⁵⁹ Bls. 4044–4046.

¹⁶⁶⁰ Bls. 4046–4047.

ákæruatriði í fyrri ákærunni. Næstur tók til máls Jón Oddsson, verjandi Sævars. Gerði hann þær dómkröfur að því er varðaði ákæru frá 8. desember 1976 að Sævar yrði aðallega sýknaður af I. kafla ákærunnar, en hlyti vægustu refsingu fyrir önnur ákæruatriði. Til vara krafðist verjandinn þess að Sævar hlyti vægustu refsingu samkvæmt lögum. Varðandi ákæru frá 16. mars 1977 krafðist verjandinn þess að Sævar yrði sýknaður en til vara hlyti hann vægustu refsingu samkvæmt lögum. Var dómþingi frestað til 21. janúar 1980.¹⁶⁶¹

1046. Föstudaginn 18. janúar 1980 birtist viðtal við Erlu Bolladóttur í Helgarpóstinum. Var mynd af Erlu slegið upp á forsiðu blaðsins undir fyrirsögninni: „Erla Bolladóttir skýrir ástæður breytts framburðar síns í Geirfinnsmálinu: „Lygavefurinn var sem skuggi yfir lífi mínu“. Var orðrétt haft eftir Erlu á forsiðu blaðsins: „Mér finnst lygavefurinn sem ég hef spunnið í kringum þetta mál fram að þessum tíma vera sem skuggi yfir lífi mínu á hverjum degi. Ég hef oft ætlað að brjótast út úr þessum lygasamsetningi og viljað segja sannleikann... Ég get hreinlega ekki borið þá ábyrgð alla ævi, að menn séu dæmdir saklausir vegna minna orða. Ég hugsa líka dæmið þannig, að kæmi síðar meir hið sanna í ljós og ég hefði aldrei sagt sannleikann hvað mig varðar, þá stend ég sem afhjúpaður lygari og mun verr en ef ég opna málið sjálf með sannleikanum.“¹⁶⁶² Samhliða viðtalinu voru birtar athugasemdir ritstjórnar um síðustu atburði í meðferð Geirfinnsmálsins, en orðrétt sagði: „Rannsókn Geirfinnsmálsins var frá upphafi umdeild, og þegar niðurstaðan lá loks fyrir var hún gagnrýnd fyrir veitur og óljós málsatvik. Helgarpósturinn telur einsýnt að eftir síðustu atburði, – til dæmis ásakanir um harðræði við yfirheyrslur, breyttan framburð Erlu Bolladóttur, og nú síðast að eitt vitnið hefur afturkallað framburð sinn – sé þessi niðurstaða vefengjanlegri en nokkru sinni áður. Burtséð frá öðrum sakargiftum telur blaðið ástæðu til að spyrja hvort niðurstaða þessarar rannsóknar sé svo fullnægjandi að hún réttlæti m.a. tvo lífstíðardóma, þyngstu refsidóma á Íslandi frá því dauðarefsing var afnumin.“ Í viðtalinu lýsti Erla ástæðum þess að hún hafi ekki sagt sannleikann fyrr. Kvaðst hún hafa þroskast mikið síðustu ár og viðhorf hennar til lífsins hafi breyst. Þá væri hún orðin sjálfstæðari. Þá var Erla spurð um upphaf rannsóknar Guðmundarmálsins og greindi hún þá frá því að síðustu daga gæsluvarðhaldsins í desember 1975 hafi rannsóknarlögreglumennirnir spurt hana hvort hún myndi eftir einhverju óeðlilegu sem hefði gerst á Hamarsbraut 11 í janúar 1974. Kvaðst Erla hafa munað eftir erfiðri nótt sem hún hafi átt í janúar, en hún hafi þá verið mjög langt niðri. Mundi hún eftir því að hafa farið út að öskutunnu um morguninn og þá séð lak í annarri tunnunni. Þá hafi lögreglumennirnir farið að spyrja hana hvort hún hafi þekkt til Guðmundar Einarssonar en hún komið af fjöllum í því sambandi og sagst ekkert vita um það mál. Daginn eftir hafi hún betur getað greint frá þessari erfiðu nótt, en henni hafi ekki frekar en nú verið fullljóst hvað hún hafi upplifað. Orðrétt var haft eftir Erlu: „En eitthvað í líkingu við það sem ég hef sagt fyrir dómi gerðist. Ég ætla ekkert að bakka með neitt af því sem ég sagði þarna.“ Sagði hún að reynsla hennar af atburðunum á Hamarsbrautinni væri ekki uppspuni hennar. Sagði hún atburðina vera eins og martröð

¹⁶⁶¹ Gögn starfshóps, bls. 338–342.

¹⁶⁶² Bls. 4066_A.

í huga sínum og eiga erfitt með að skýra þá. Lýsti hún því þannig að hún hafi að öllum líkindum upplifað eitthvað sem hafi gert hana svo hrædda að hún hafi kæft það í undirmeðvitund sinni. Þá greindi Erla frá því að á þeim tíma sem Geirfinnur hafi horfið hafi andað mjög köldu milli Sævars og Kristjáns Viðars vegna ósættis sem hafi komið upp á milli þeirra vegna sameiginlegra bifreiðakaupa. Þeir hefðu af þeim sökum ekki talast við í nokkra mánuði og það hafi einmitt verið í vetrarbyrjun 1974. Í viðtalinu var Erla beðin um að lýsa því hvernig hún byrjaði að tjá sig um Geirfinnsmálið. Kvaðst hún hafa verið að flytja dót úr íbúð sinni í Kópavoginum með aðstoð rannsóknarlögreglumanns. Orðrétt var haft eftir Erlu: „Ég fer þá að segja þessum lögreglumanni frá því, að Sævar hafi stundum verið að tala um Geirfinnsmálið og þóst vita eitthvað um það. Sannleikurinn var sá, að Sævar hafði velt því máli fyrir sér eins og hver einasti maður annar, þegar Geirfinnur hvarf. Hann hafði ákveðnar skoðanir á því og spáði í það hvernig hvarf hans hefði borið að höndum. Þetta voru svona ítarlegar vangaveltur um málið og Sævar vildi stundum láta líta þannig út að hann vissi um flest það sem gerðist í undirheimunum. Sannleikurinn var nú sá, að svo var ekki. En eins og ég segi, þá fer ég að tala við þennan rannsóknarlögreglumann um Geirfinnsmálið og segi honum svona undan og ofan af hugleiðingum Sævars um málið.“ Greindi hún síðan frá því að morguninn eftir hafi þessi sami rannsóknarlögreglumaður komið á heimili hennar ásamt rannsóknardómara og þeir viljað fá að vita meira um þetta Geirfinnstal hennar. Kvaðst Erla þá hafa sagt þeim að hún vissi nákvæmlega ekkert um það mál annað en vangaveltur í blöðum og sögusagnir út í bæ. Þeir hafi þá beitt sömu aðferð og áður og sagt við hana eitthvað á þá leið að kannski hefði hún upplifað eitthvað hörmulegt, sjokkerast og það liðið henni úr minni. Áfram lýsti Erla upphafi vitnisburðar síns í Geirfinnsmálinu: „Ég var orðin hysterísk á þessum tíma og mjög langt niðri, eftir það fór mér að birtast ný mynd af Sævari og strákunum. Ég trúði öllu um þá og þegar ég var spurð hvort ég myndi ekki óglöggt eftir einhverri Keflavíkurferð, þá vildi ég allt fyrir rannsóknarlögreglumennina gera, enda voru þeir mér mjög hjálplegir á þessum tíma; hjálpuðu mér að flytja, gengu frá meðlagsúrskurði, tilkynntu fyrir mig aðsetursskipti og voru mjög liðlegir. Ég svaraði því eitthvað á þá leið, að það gæti vel verið að ég hafi farið með strákunum til Keflavíkur. Og þar með var boltinn farinn að rúlla og ég dottinn inn í lygavefinn.“ Í framhaldinu hafi hún soðið saman einhverja sögu um ferð hópsins til Keflavíkur og stuðst við sögusagnir um spíra, blaðafregnir um sendiferðabifreið og annað það sem hefði komið í blöðum. Tók hún fram að fyrsta frásögn hennar í málinu hafi verið gjörólík þeirri síðustu þegar lögreglan hafi verið búin að yfirheyra hana og sakborningana fram og til baka. Benti hún á að sakborningarnir hafi allir neitað harðlega í fyrstu, en síðan látið undan þrýstingi og sífelldum spurningum sem hafi byggst á hennar framburði og þá játað Keflavíkurferð. Viðurkenndi Erla að hún hafi logið og logið til að gera sögu sína líklegri. Í framhaldinu var Erla innt eftir því hvernig sú hugmynd hafi fæðst að búa til upplognar sakir á Einar Bollason, Magnús Leópoldsson, Sigurbjörn Eiríksson og Valdimar Olsen. Sagði hún það hafa haft aðdraganda. Hún hafi verið mjög róttæk í þjóðfélagsskoðunum og talið alla sem hafi átt einbýlishús og Mercedes Benz glæpamenn og afætur á þjóðfélaginu. Orðrétt var haft eftir Erlu: „Þegar ég var svo farin að ljúga þessu Geirfinnsmáli upp á mig og

strákana, þá þótti mér réttara að fleiri fengju að sviða. Það voru langtum fleiri nöfn nefnd en þeirra fjögurra sem voru hneptir í gæsluvarðhald. Ég var búin að nefna háttsetta menn í þjóðfélagskerfinu og fleiri og fleiri og allir áttu þeir að hafa verið þarna í fjörunni um nóttina.“ Sagði hún ástæður þess að hún hafi nefnt þessa fjóra menn vera margvíslegar. Hún hafi átt í útistöðum við Einar vegna fjölskyldumála, Magnús hafi verið nefndur áður í tengslum við málið vegna leirstyttunnar, Sigurbjörn og Valdimar hafi verið í tengslum við veitingahúsin og illa hafi verið um þá talað meðal þeirra sem hún hafði umgengist. Aðspurð um bílstjórana tvo sem hafi borið um að hafa gefið henni far sagðist Erla hafa breytt framburði sínum til þess að hann yrði samhljóða framburðum bílstjóranna. Kvaðst hún hafa sótt hugmyndina að þessari ferð sinni á puttanum til ákveðins atburðar í lífi sínu þegar hún hafi farið með vinkonu sinni til Grindavíkur og til baka á puttanum. Í viðtalinu kom fram að Erla hafi minnst á nokkur dæmi úr yfirheyrslum lögreglunnar. Sagði hún rannsakendur hafa verið alúðlega við sig, en hafa beitt ýmsum brögðum. Oftar en einu sinni þegar hún hafi viljað snúa við blaðinu og segja sannleikann hafi viðbrögð þeirra verið þau að það þýddi ekkert fyrir hana að láta svona.¹⁶⁶³ Greindi hún frá því að í nóvember 1977 hafi hún sett í sig kjark til að draga til baka allt það bull sem hún hafi þá áður sagt. Þá hafi Karl Schütz byrst sig. Hún hafi þá haldið áfram og sagst vera þreytt og vilja segja sannleikann. Þá hafi Schütz spurt Erlu hvort hún væri ekki svöng og hún hafi játað því. Þá hafi Schütz, túlkur hans og rannsóknarlögreglumaður sagt við fangaverðina að þeir ætluðu með hana í Borgartún til frekari yfirheyrslu en í staðinn farið með hana á veitingastaðinn Ask og gefið henni nautakjöt og meðlæti. Daginn eftir hafi hún verið færð til yfirheyrslu og þá haldið sig við það að allt það sem hún hafi áður sagt væri ósatt. Þá hafi brúnin á Schütz þyngst og hún fengið á tilfinninguna að hún væri vanþakklát við góða menn sem leggðu ýmislegt á sig fyrir hana. Hún hafi staðist þrýsting lögreglunnar þarna en síðan hafi hún gefist upp og farið í sama farið aftur og haldið áfram að ljúga um Keflavíkurferðina, líkflutninga og fleira. Sagðist Erla hafa fundið inn á það að eftir því sem hún hafi verið samvinnuþýðari og skáldað upp hluti sem féllu rannsóknarmönnum í geð hafi þeir verið þeim mun mildari og geðugri í hennar garð. Greindi hún frá samprófunum í málinu og því skipti þegar Sævar var sleginn kinnhesti. Sagði hún þá samprófun alla hafa gengið út á það að hún og Kristján Viðar hafi átt að bera sakir á Sævar og fá hann til andsvara.¹⁶⁶⁴ Í lok viðtalsins lýsti Erla því yfir: „Sannleikurinn er þessi: Hvorki ég né Sævar förum til Keflavíkur þessa umtöluðu nótt og allt það sem ég hef sagt um þetta mál hefur verið skáldskapur.“¹⁶⁶⁵

1047. Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars fyrir sakadómi, sendi ríkissaksóknara bréf 21. janúar 1980 þar sem hann óskaði þess að bréf [GEÞB] frá 28. desember 1979 yrði lagt fram í Hæstarétti.¹⁶⁶⁶ Ljósrit af bréfi [GEÞB] var meðfylgjandi en þar fór hann þess á leit við Pál Arnór að hann hlutaðist til um að önnur skýrsla yrði tekin af honum í sambandi við hvarf Guðmundar Einarssonar. Orðrétt sagði í bréfinu: „[E]ins og ég skýrði frá í fyrra bréfi mínu þá er skýrsla sú sem ég gaf algjörlega röng, og tel ég

¹⁶⁶³ Bls. 4666_C.

¹⁶⁶⁴ Bls. 4666_D.

¹⁶⁶⁵ Bls. 4666_E.

¹⁶⁶⁶ Bls. 4068.

að rannsóknaraðilar hafi lagt mér orð í munn og að um algjöran hugarburð hafi verið að ég hafi nokkru sinni heyrt Kristján Viðar eða nokkurn málsaðila viðhafa þau orð að hann eða þeir hafi staðið að hvarfi Guðmundar Einarssonar.“ Í lok bréfsins ritaði hann um að vilja ekki verða þess valdandi að saklausir menn yrðu sakfelldir á grundvelli rangs framburðar af hans hálfu.¹⁶⁶⁷

1048. Sama dag, 21. janúar 1980, var dómþingi Hæstaréttar fram haldið og hélt Jón Oddson áfram ræðu sinni. Að henni lokinni tók Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, til máls og gerði þær dómkröfur að Tryggvi Rúnar yrði sýknaður af ákæruliðum I og II í ákæru útgefni 8. desember 1976. Var dómþinginu frestað til morguns, 22. janúar 1980.¹⁶⁶⁸
1049. Þriðjudaginn 22. janúar 1980 var dómþingi Hæstaréttar fram haldið og bókað að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi haldið áfram ræðu sinni. Að henni lokinni tók Örn Clausen, verjandi Alberts Klahn, til máls og gerði þær dómkröfur að Albert yrði algerlega sýknaður af 2. tölulið I. kafla ákæru frá 8. desember 1976, um brot gegn 211. gr., samanber 4. mgr. 22. gr., samanber 1. mgr., svo og 2. mgr. 112. gr. almennra hegningarlaga. Þá krafðist verjandinn sýknu af broti gegn 124. gr. og 221. gr. sömu laga sem fjallað var um í málflutningi í héraði.¹⁶⁶⁹ Þá krafðist hann vægustu refsingar fyrir önnur ákæruatriði. Næstur tók Guðmundur Ingvi Sigurðsson, verjandi Erlu, til máls og gerði þær dómkröfur að Erla yrði sýknuð af ákæru fyrir brot á 211. gr., samanber 4. mgr. 22. gr., samanber 1. mgr. og 2. mgr. 112. gr. almennra hegningarlaga. Þá var krafist vægustu refsingar samkvæmt lögum fyrir önnur ákæruatriði. Var dómþinginu frestað en framhaldið daginn eftir, 23. janúar 1980. Hélt Guðmundur Ingvi varnarræðu sinni áfram. Næstur tók til máls Benedikt Blöndal, verjandi Guðjóns, og gerði þær kröfur að Guðjón yrði aðallega sýknaður af öllum ákæruatriðum, en til vara að honum yrði gerð vægasta refsing. Því næst tók Þórður Björnsson ríkissaksóknari aftur til máls og flutti seinni ræðu sína. Því næst Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars, og svo Kristján Viðar sjálfur. Bókað var í gerðabók Hæstaréttar að Kristján Viðar hafi flutt örstutt mál og lýst sig saklausan af ákæru um að hafa átt þátt í drápi Guðmundar Einarssonar og Geirfinns Einarssonar og ákæru um rangar sakargiftir. Þá flutti Jón Oddsson seinni ræðu sína og að henni lokinni tók Sævar til máls. Bókað var að Sævar hafi lýst því harðræði sem hann teldi sig hafa verið beittan við rannsókn og í gæsluvarðhaldi vegna málsins. Þá hafi játningar verið þvingaðar með stöðugum yfirheyrslum og neitun rannsóknarmanna á því að taka mark á honum þegar hann hafi neitað sakargiftum. Bókað var að Hilmar Ingimundarson, Örn Clausen og Guðmundur Ingvi Sigurðsson hafi flutt seinni ræður sínar. Þá hafi Erla tekið til máls og var bókað að hún teldi að ákærðu í málinu hefðu talað fyrir daufum eyrum allan tímann sem rannsókn málsins hafi staðið yfir. Loks var bókað að Benedikt Blöndal, verjandi Guðjóns, hafi flutt seinni ræðu sína. Var þá málflutningi lokið og var málið tekið til dóms.¹⁶⁷⁰

¹⁶⁶⁷ Bls. 4069.

¹⁶⁶⁸ Gögn starfshóps, bls. 343.

¹⁶⁶⁹ Gögn starfshóps, bls. 343.

¹⁶⁷⁰ Gögn starfshóps, bls. 344–346.

1050. Föstudaginn 23. febrúar 1980 var í Hæstarétti Íslands í máli nr. 214/1978, ákærvaldið gegn Kristjáni Viðari Viðarssyni, Sævari Marinó Ciesielski, Tryggva Rúnari Leifssyni, Alberti Klahn Skaftasyni, Erlu Bolladóttur og Guðjóni Skarphéðinssyni, kveðinn upp dómur og var Kristján Viðar dæmdur í 16 ára fangelsi, Sævar í 17 ára fangelsi, Tryggvi Rúnar í 13 ára fangelsi, Guðjón í 10 ára fangelsi, Erla í þriggja ára fangelsi og Albert Klahn í 12 mánaða fangelsi. Í öllum tilvikum kom gæsluvarðhaldsvist dómfelldu til frádráttar refsingu.¹⁶⁷¹
1051. Fyrir liggja upplýsingar um að ekki hafi verið gerður frekari reki að málsókn á hendur [SÓH] vegna meints rangs framburðar. Var málið endanlega lagt upp hjá embætti ríkissaksóknara 2. október 1980, án þess að til formlegrar tilkynningar hafi komið um þá niðurstöðu.¹⁶⁷²
1052. Fyrir liggur skýrsla Gísla Guðmundssonar, dagsett 10. febrúar 1981, um könnun á afdrifum persónulegra muna í eigu Sævars sem lögregla haldlagði að hans sögn við handtöku hans og Erlu Bolladóttur í tengslum við svokallað póstsvikamál 12. desember 1975.¹⁶⁷³ Í skýrslunni kom fram að haft hafi verið samband við fjölmarga aðila sem hafi með einum eða öðrum hætti komið að rannsókn, saksókn og dómsmeðferð þeirra sakamála sem höfðuð voru gegn Sævari. Leiddi könnunin í ljós að munir sem [VK] kvikmyndagerðarmaður hafi átt hjá Sævari hafi hann fengið aftur. Ekki hafi tekist að finna neitt annað af því sem Sævar hafi getið um í greinargerð sinni dagsettri 5. desember 1980, þrátt fyrir leit og viðtöl. Sigurbjörn Víðir Eggertsson og Eggert Bjarnason hafi staðfest að húsleit hafi farið fram að Þverbrekku 4, en engin lögregluskýrsla hafi legið fyrir um leitina. Bókað hafi verið í dagbók fíkniðeldar lögreglunnar í Reykjavík 13. desember 1975 að húsleit hafi farið fram á heimili þeirra klukkan 12:40 og þaðan hafi verið tekið mikið af ýmsum skjölum og bréfum. Að leitinni lokinni hafi íbúðin verið innsigliuð. Orðrétt sagði í skýrslunni: „Ásmundur Guðmundsson, yfirlögregluþjónn í Kópavogi, hefur tjáð undirrituðum, að ekki sé til þar nein húsleitarskýrsla varðandi Þverbrekku 4, Kópavogi í umrædd skipti. – Hann kveðst þó muna eftir því að í byrjun árs 1976 hafi hann farið með Erlu Bolladóttur, að Þverbrekku 4, Kópav. til að rýma geymsluherb. í kjallara. Ásmundur segir að í geymslunni hafi verið aðallega ónýtt drasl, eins og hann orðar það, sem farið var með á öskuhaugana við Gufunes að undanskildum rúmdýnum, sem farið var með til móður Erlu og að því er hann minnir kæliskáp eða eitthvert heimilistæki, sem farið hafi verið með í hús við Ásvallagötu í Reykjavík.“¹⁶⁷⁴
1053. Mánudaginn 17. ágúst 1981 birtist viðtal við séra Jón Bjarman í Dagblaðinu undir fyrirsögninni: „Séra Jón Bjarman fangelsisprestur hefur fylgzt með 300 refsiföngum og segir: Einn eða tveir voru betri menn eftir fangelsisvistina – um harðræðisrannsóknina: Það var ekki spurt hvað gerðist heldur reynt að sanna hvað gerðist ekki.“ Séra Jóni var lýst sem skriftaföður og huggara fanganna og ekki síst boðberi milli þeirra og opinberra dómsyfirvalda. Kvaðst séra Jón vera eini

¹⁶⁷¹ Bls. 4078.

¹⁶⁷² Bls. 4184_E.

¹⁶⁷³ Bls. 4168–4171.

¹⁶⁷⁴ Bls. 4170 og gögn starfshóps, bls. 311.

embættismaðurinn sem ætti innangengt í fangelsin án þess að vera starfsmaður dómsmálaráðuneytisins, hans yfirmaður væri biskupinn. Aðspurður hvenær grunur hafi vaknað hjá honum um að ekki væri allt með felldu innan Síðumúlafangelsisins svaraði séra Jón orðrétt: „Ég fann frá upphafi að meðferð sakborninga var óvenjuleg. Mér var sagt að þeir óskuðu ekki eftir því að ég kæmi til þeirra, en komst að því seinna að það var ósatt. Sævar sá ég, eftir beiðni móður hans, þegar hann hafði verið tvo mánuði í gæsluvarðhaldi og var hann þá færður til mín í fótjárnnum. Mér var bannað að tala við hann nema tíu mínútur? Hvaða tilgangi átti takmörkun á viðtalstíma við prest að þjóna? Og varðstjórinn lét mig á sér skilja að ég væri að skipta mér af því sem mér kæmi ekki við þegar ég vildi kaupa af honum sígarettur handa Sævari sem hafði verið sviptur tóbaki.“ Greindi hann frá því að fangaverðirnir hefðu afsakað sig með því að meðferðin væri refsing fyrir agabrot þar sem Sævar hafi komist í bréfasamband við annan fanga. Sagði séra Jón að ástandið í fangelsinu hafi verið greinilega mjög slæmt þetta ár. Aðspurður um álit sitt á harðræðisrannsókninni sagði séra Jón hana ekki hafa verið óvilhalla rannsókn enda hafi undirmaður rannsóknarlögreglustjóra ríkisins rannsakað ætlað sakarefni bæði yfirmanns síns og fjölda samstarfsmanna. Fannst honum rannsóknin hafa fremur beinst að því að sanna að eitthvað hafi ekki gerst fremur en að reyna að sanna hvað hafi gerst. Kvaðst hann ekki geta sætt sig við að íslenskt réttarfar væri þannig að sjálfsagt væri að fangar væru barðir við yfirheyrslur.¹⁶⁷⁵

1054. Þórir Oddsson, vararannsóknarlögreglustjóri ríkisins, birti grein í Morgunblaðinu 25. ágúst 1981 undir yfirskriftinni: „Reynt að vekja tortryggni á réttarfari í landinu. Athugasemdir við blaðaskrif séra Jóns Bjarman og Dagblaðsins.“ Dró hann fram nokkur þau atriði sem að hans mati skiptu höfuðmáli ef leggja ætti mat á harðræðisrannsóknina sem hann hafi framkvæmt. Vísaði hann til þess að Jón Oddsson hæstaréttarlögmaður og verjandi Sævars hafi lýst því yfir í viðtali við Dagblaðið 28. júlí 1979 að hann hefði enga ástæðu til að finna að skipun Þóris til að fara með rannsókn málsins. Þá vísaði Þórir orðrétt til þeirrar bókunar Jóns Oddssonar sem hafi verið færð í lokaskýrslu harðræðisrannsóknarinnar um að hann teldi rannsóknaraðila málsins hafa vandað mjög til allra vinnubragða og sagt rannsóknina til fyrirmyndar. Í greininni rakti Þórir að ríkissaksóknari hafi mælt fyrir um rannsóknina og afmarkað rannsóknarefnið. Af þeim sökum hafi ekki öll umkvörtunatriði Sævars verið tekin til rannsóknar þar sem þau hafi varðað atriði máls sem sakadómur hafi þegar fjallað um. Þá rakti Þórir umfjöllun Hæstaréttar um harðræðisrannsóknina. Í lok greinarinnar kom fram það álit Þóris að embætti séra Jóns Bjarmans sem fangelsisprestur væri það mikilvægt að honum þætti hryggilegt að vita til þess að frá honum kæmu athugasemdir sem væru til þess fallnar að gera réttarfarið í landinu tortryggilegt.¹⁶⁷⁶
1055. Fimmtudaginn 27. ágúst 1981 birtist frétt um málið í Dagblaðinu undir fyrirsögninni: „Hin langa þögn hefur verið rofin – segir séra Jón Bjarman fangaprestur um athugasemdir vararannsóknarlögreglustjóra.“ Fram kom að séra Jón fagnaði grein Þóris Oddssonar og vænti þess að nú væri hægt að ræða málin af hlutlægni og

¹⁶⁷⁵ Bls. 4171_A–B.

¹⁶⁷⁶ Bls. 4171_C.

umbótavilja. Sagðist hann mundu svara grein Þóris innan tíðar.¹⁶⁷⁷ Á sama stað birtist viðtalsfrétt við Þórð Björnsson ríkissaksóknara. Vísaði hann til dóms Hæstaréttar í málinu um þá niðurstöðu að ekki hafi verið sýnt fram á að játningar ákærðu hafi verið fengnar fram með ólögætum aðferðum af hálfu þeirra sem hafi farið með rannsókn málsins. Haft var eftir Þórði að Hæstiréttur Íslands hafi bent á ýmsa hnökra á formsatriðum við yfirheyrslurnar en hann vildi ekki standa í ritdeilum um gamalt mál sem væri löngu flutt og dæmt.¹⁶⁷⁸

1056. Þriðjudaginn 1. september 1981 birtist grein eftir séra Jón Bjarman í Morgunblaðinu undir yfirskriftinni: „Um óvilhallar rannsóknir og ætlað harðræði“. Setti hann fram gagnrýni í þremur liðum. Í fyrsta lagi gagnrýndi hann fyrrverandi dómsmálaráðherra og starfsmenn hans fyrir að hafa setið á kærubréfi hans dagsettu 30. maí 1978 í rúmt ár og ekki tryggt það að framkvæmd rannsóknarinnar væri hafin yfir alla gagnrýni. Í öðru lagi beindi hann gagnrýni sinni að ríkissaksóknara fyrir að hafa ekki aðhafst í málinu á sama tímabili þar sem honum hafi borist afrit af framangreindu bréfi. Í þriðja lagi gagnrýndi hann vararannsóknarlögreglustjóra fyrir að taka að sér rannsókn á ætluðu sakarefni yfirmanns síns og samstarfsmanna sinna. Þá hefði hann sitthvað að athuga við harðræðisrannsóknina sjálfa. Rifjaði hann upp þau ummæli að árið 1976 hafi verið slæmt ár í íslenskri réttarsögu og tók hann undir það. Mönnum verið haldið í langvarandi gæsluvarðhaldi þar sem þeim hafi verið ætlað að sanna sakleysi sitt fremur en að sök hafi verið sönnuð á þá. Sama ár hafi gæsluvarðhaldsfangar verið lagðir í „strekk og járn“ fyrir að vera með „kjaftátt“ og vísaði þar til orða fyrrum yfirfangavardar í Síðumúlafangelsi. Dómsrannsókn hafi farið fram í því máli þars em einungis hafi verið rannsökuð tilvik tveggja fanga sem hafi verið tilefni beiðni hans en ekki kannað almennt hvernig agaviðurlögum hafi almennt verið beitt í fangelsinu á þessum tíma. Ekki hafi verið rætt við aðra gæsluvarðhaldsfanga þrátt fyrir að bréf hans frá því í september 1976 hafi gefið tilefni til þess. Þá hafi fyrrverandi dómsmálaráðherra verið sakaður um það í þingsölum Alþingis að hafa verið viðriðinn afbrotamál. Þegar dómsrannsókn hafi lokið í Guðmundar- og Geirfinnsmálum hafi hann lýst því yfir að „martröð væri létt af þjóðinni.“ Orðrétt ritaði séra Jón: „Ákærvaldið hafði þá ekki fjallað um sakarefnin og engin ákæruskjöl verið gefin út.“ Ritaði séra Jón um að hafa sitthvað um framkvæmd harðræðisrannsóknarinnar að segja. Nefndi hann sem dæmi muninn á þeirri meðferð sem kvenfangavörður hafi verið beitt samanborið við karlkyns kollega sína, en framburður hennar hafi styrkt mjög ásakanir Sævars. Hafi framburður hennar verið gerður tortryggilegur á meðan karlkyns fangavörðum hafi verið sleppt með mikið minnisleysi. Lýsti séra Jón yfir þeirri skoðun sinni að honum þætti það engin goðgá að álykta sem svo að harðræði sýnt einum sakborningi í máli styðji ásakanir annars um hið sama og vísaði þar til framburðar um að fangavörður hafi límt heftiplástur með grisju yfir munn Tryggva Rúnars, en það tilvik hafi verið talið standa utan við mörk rannsóknarinnar. Enginn hinna sakborninganna í málinu hafi verið spurður hvort hann hafi sætt harðræði. Í lok greinarinnar ritaði fangelsispresturinn: „Vikulega umgengst ég þá, sem í undirrétti

¹⁶⁷⁷ Bls. 4171_D.

¹⁶⁷⁸ Bls. 4171_D.

fengu allt að ævilöngu fangelsi fyrir hinar verstu sakir, sem á þá voru bornar, í Hæstarétti voru þeir dæmdir í allt að 17 ára fangelsi. Meðan ég er í vafa hvernig forsendur þeirra dóma voru fengnar get ég ekki verið rór.“¹⁶⁷⁹

1057. Fyrir liggur ódagsett bréf Sævars til rannsóknarstofu þýsku ríkislögreglunnar, Bundeskriminalamt, Kriminaltechnisches Institut í Wiesbaden, Þýskalandi. Óskaði hann eftir afriti af niðurstöðum rannsókna sem fram hafi farið hjá rannsóknarstofunni í tengslum við Guðmundar- og Geirfinnsmálið árið 1976.¹⁶⁸⁰ Svarbréf barst 16. desember 1994 þar sem móttaka á bréfi Sævars var staðfest. Í bréfinu kom fram að niðurstöður rannsókna af því tagi sem hann óskaði eftir væru ekki afhentar einstaklingum. Var honum því bent á að snúa sér til lögregluþyrvalda á Íslandi sem gætu þá, að vissum skilyrðum uppfylltum, óskað eftir afhendingu gagnanna.¹⁶⁸¹
1058. Með bréfi dagsettu 27. september 1993 til dóms- og kirkjumálaráðuneytisins fór Sævar þess á leit að hann yrði hreinsaður af öllum sökum í svonefndum Guðmundar- og Geirfinnsmálum. Var erindinu svarað á þann veg að hann skyldi stíla beiðni um endurupptöku til Hæstaréttar Íslands, en senda hana til ríkissaksóknara.¹⁶⁸² Í framhaldinu ritaði hann ráðuneytinu nokkur bréf varðandi hugsanlega endurupptöku málanna. Með bréfi ráðuneytisins dagsettu 16. september 1994 var Sævari sent svarbréf og áréttað hvernig framgangur beiðni um endurupptöku gæti orðið.¹⁶⁸³ Fyrir liggur bréf Sævars Ciesielski til Hæstaréttar Íslands, dagsett 23. nóvember 1994. Í bréfinu vísaði hann til ýmissa lagaákvæða og krafðist þess að verða hreinsaður af svokölluðu Guðmundarmáli. Meðfylgjandi beiðninni var greinargerð Sævars sem bar yfirskriftina: „SÝKN GREINARGERÐ vegna upptöku Geirfinns- og Guðmundarmála. I. kafli ákæru útgefin 8. des. 1976.“ Með greinargerðinni lagði Sævar fram gögn sem hann sagði ekki hafa verið lögð fyrir dóm á sínum tíma; endurrit úr sakadómsbók í máli nr. 207/1975, ákærvaldið gegn Sævari Marinó Ciesielski o.fl. vegna fíkniefnamisferlis í janúar og febrúar 1974, afrit af dómi uppkveðnum 16. desember 1980, könnun Ármanns Kristinssonar sakadómara á þeim atriðum í Guðmundarmáli sem ekki voru rannsökuð eða nægilega rannsökuð, dagsett 9. janúar 1977 og minnispunkta Kristmunds Sigurðssonar um Guðmundarmálið, dagsettir 13. janúar 1977.¹⁶⁸⁴ Með bréfi dagsettu 19. september 1995 lagði Sævar fram svokallaða „Lokaskýrslu til ríkissaksóknara“ þar sem hann dró saman frekari rökstuðning fyrir endurupptöku málanna. Þá lagði Sævar fram uppfærða greinargerð um endurupptöku Geirfinns- og Guðmundarmála með bréfi til setts ríkissaksóknara, dagsettu 27. október 1995. Í bréfi setts ríkissaksóknara til Hæstaréttar Íslands 12. desember 1995 var lagt til að beiðninni yrði hafnað. Þann 30. janúar 1996 var Ragnar Aðalsteinsson hæstaréttarlögmaður skipaður talsmaður Sævars vegna beiðni hans um endurupptöku hæstaréttarmáls nr. 214/1978. Lagði Ragnar fram greinargerð um beiðni Sævars um endurupptöku á hæstaréttarmálinu fyrir Hæstarétt Íslands 20. febrúar 1997. Með

¹⁶⁷⁹ Bls. 4171_F–G.

¹⁶⁸⁰ Bls. 4183.

¹⁶⁸¹ Bls. 4184.

¹⁶⁸² Bls. 4182_B.

¹⁶⁸³ Bls. 4182_A.

¹⁶⁸⁴ Bls. 4183_A.

greinargerðinni fylgdu innbundin fylgiskjöl merkt „skjal nr. A“ til og með „skjal nr. H.“ Í skjali nr. A voru tekin saman ýmis gögn en þar var að finna svarbréf Vegagerðarinnar um upplýsingar um snjómokstur og færð á vegum dagana 26. og 27. janúar 1974 í Hafnarfirði og á Reykjanesi. Meðfylgjandi bréfinu voru gögn með upplýsingum um snjómokstur og færð annars vegar vikuna 20. janúar 1974 til 26. janúar 1974 og hins vegar vikuna 27. janúar 1974 til 2. febrúar 1974.¹⁶⁸⁵ Þá voru í skjali nr. A yfirlýsingar Erlu Bolladóttur um sakamálin og ýmissa aðila um málsatvik sem Ragnar Aðalsteinsson, talsmaður Sævars, aflaði undir rekstri endurupptökumálsins.

1059. Mánudaginn 26. janúar 1996 mætti [EJR] á heimili Ragnars Aðalsteinssonar hæstaréttarlögmanns, skipaðs talsmanns Sævars Marinós Ciesielski, að ósk Ragnars til að greina frá málsatvikum, skýrslugjöf og sakbendingu. [EJR] bar um það að hafa átt leið um Hafnarfjörð ásamt vinkonu sinni aðfaranótt sunnudagsins 27. janúar 1974 á Volkswagen bifreið. Þar hafi hún séð Guðmund Einarssonar sem þær báðar þekktu sem hafi verið að reyna að fá far. Með Guðmundi hafi verið ungur maður heldur lægri að vexti en Guðmundur og mjög grannur. Sá hafi verið á skyrtunni, haldið á jakka sínum en frakkalaus. [EJR] bar um það að engin formleg lögregluskýrsla hafi verið tekin af henni 1974, hún hafi einungis rætt við Njörð Snæhólm sem hún hafi hringt í eftir að auglýst hafði verið eftir Guðmundi. Degi síðar hafi síðan maður hringt í hana í vinnuna sem sagðist hafa fengið símanúmer hennar hjá Nirði. Sá hafi kynnt sig sem [KMM] vin Guðmundar og sagst vera að aðstoða við leitina að Guðmundi og hafi innt hana nánar eftir maninum með Guðmundi. [EJR] gat þess að henni hafi misminnt um nafn hans þremur árum síðar en væri þess fullviss að hann hétu [KMM] en ekki Kristján. Þá rakti [EJR] framkvæmd sakbendingar sem fram hefði farið í janúar 1977 þar sem upp hafi verið raðað nokkrum mönnum úr Lögregluskólanum og Kristjáni Viðari. Henni hafi verið greint frá því fyrirfram að Kristján væri í hópnum en hún hafði séð myndir af honum í fjölmiðlum og átti því auðvelt með að þekkja hann úr hópnum. Ekki hafi verið unnt að átta sig á hæð mannanna en henni hafi ekki verið kunnugt um að Kristján Viðar væri 190 sentimetrar á hæð. Ef henni hefði verið það ljóst hefði legið fyrir að Kristján hefði ekki getað verið með Guðmundi í Strandgötunni því sá var lægri en Guðmundur auk þess sem hann hafi verið verulega grenni en Kristján. [EJR] lýsti þeirri skoðun að hún hefði verið leidd að því að benda á Kristján við sakbendinguna en þegar hún hafi gert athugasemd við holdafar Kristjáns hafi lögreglumaður skýrt það þannig að hann hefði fitnað af góðu fæði í fangelsinu. [EJR] lýsti því yfir að hún væri þess fullviss að maðurinn sem hún sá með Guðmundi hafi ekki verið Kristján Viðar enda útiloki hæð hans það. Þetta kvaðst [EJR] vera tilbúin að staðfesta fyrir dómi.¹⁶⁸⁶
1060. Fimmtudaginn 22. febrúar 1996 undirritaði Erla Bolladóttir yfirlýsingu á skrifstofu Ragnars Aðalsteinssonar að viðstöddum vottum sem vottuðu undirskrift og líkamlega og andlega heilsu hennar. Í yfirlýsingu Erlu kemur fram að hún hafi í tilefni af endurupptökubeiðni Sævars Ciesielski ákveðið að gera Ragnari grein fyrir nokkrum

¹⁶⁸⁵ Bls. 4184_A–D.

¹⁶⁸⁶ Bls. 4184_F.

atriðum. Það sé í fyrsta lagi rangt sem fram komi í dómum Hæstaréttar og sakadóms að hún hafið orðið þess áskynja aðfaranótt 27. janúar 1974 eða í annan tíma að ákærðu, Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar hafi verið að bera eitthvað þungt sem gæti verið lík. Hún hafi ekki séð þá í íbúð sinni þessa nótt enda hafi þeir ekki komið þangað. Kvaðst hún hafa greint rannsóknarlögreglumönnum í upphafi frá raunverulegum atburðum næturinnar en hafi ekki getið þess hvers vegna hún hefði farið út að öskutunnu við húsið þegar hún fór á fætur um morguninn en það stafaði af því að hún hefði sjálf haft hægðir í rúminu. Hún hafi verið einangruð og illa á sig komin um þessar mundir og hefði ekki haft þrek til að fara fram úr og því girt niður um sig og haft hægðir í rúminu. Af þessari ástæðu hafi hún hent lakinu morguninn eftir. Þetta hafi síðan orðið tilefni lýsingar á hægðum sem hún hafi síðar tengt líki sem ákærðu áttu að hafa verið með. Blygðun hennar hafi ekki leyft henni að gera grein fyrir þessu atriði málsins. Rannsóknarlögreglumennirnir hafi hins vegar ekki fallist á skýrslu hennar um að ákærðu hefðu ekki verið í kjallaraíbúðinni og fengið hana um síðir til að gefa aðra og ranga skýrslu. Þá gat hún þess hvað rangar sakargiftir áhræði væru efni skýrslna er lyti að þeim atriðum rangar. Nöfn þeirra fjögurra sem bornir voru sökum væru frá lögreglunni komin sem hafi leitt hana þannig til að gefa slíkar skýrslur sem skilja mátti þannig að nöfn mannanna væru frá henni komin. Lýsti hún því yfir að allt sem bókað væri í skýrslunni væri satt og rétt og kvaðst vera reiðubúin til að staðfesta það fyrir dómi og svara spurningum um málsatvik og yfirheyrsluaðferðir.¹⁶⁸⁷

1061. Föstudaginn 23. ágúst 1996 mætti Gísli Guðmundsson, fyrrverandi yfirlögregluþjónn, á skrifstofu Ragnars Aðalsteinssonar hæstaréttarlögmanns, skipaðs talsmanns Sævars Marinós Ciesielski, að ósk Ragnars. Greindi hann meðal annars frá því að hafa sem rannsóknarlögreglumanni verið falið að vinna með sakadómunum Gunnlaugi Briem, Ármanni Kristinssyni og Haraldi Henryssyni sem hafi verið falið málið eftir útgáfu ákæru. Hlutverk sitt kvað hann hafa verið að vinna að rannsókn á einstökum atriðum að fyrimælum dómara en hann hafi ekki unnið sjálfstætt í þeim efnum. Á vegum dómara hafi verið leitast við að bæta úr því sem upp á vantaði við rannsókn málsins á fyrri stigum sem var umtalsvert. Kvaðst Gísli oft hafa rætt við Sævar í gæsluvarðhaldinu. Í eitt sinn hafi hann skýrt frá því að hafa fyrst hitt Erlu Bolladóttur eftir heimkomu í janúar 1974 síðla á sunnudeginum 27. janúar 1974. Við það tækifæri hafi hann reynt að telja henni trú um að hann væri að koma frá útlöndum þennan dag. Erla hefði brugðist illa við þar sem hún hefði haft spurnir frá vinkonu sinni að hann hefði sést í Reykjavík fyrir helgina. Gísli lýsti því að hafa talið ástæðu til að kanna afstöðu Erlu til þessarar frásagnar og ræddi málið við hana. Hún hafi skýrt frá á sama máta og Sævar án þess að Gísli gæfi henni tilefni til. Hann hafi í kjölfarið látið hafa gætur á Erlu og gekk á fund dómara Gunnlaugs og Haraldar en þeir ekki talið ástæðu til að fylgja þessu eftir og sögðu honum að láta Erlu lausa. Að sama brunn hafi borið með frásögn Sævars um að hafa verið í Gljúfurárholti 26. til 27. janúar 1974, dómarnir hafi ekki talið ástæðu til að rannsóknar af því tilefni. Þá fjallaði hann um að hafa verið falið að annast sakbendingu þar sem kannað yrði hvort [EJR] og

¹⁶⁸⁷ Bls. 4184_G–H.

[SM] bæru kennsl á Kristján Viðar Viðarsson sem þann mann sem hafi verið með Guðmundi Einarssyni í för á Strandgötu í Hafnarfirði aðfaranótt sunnudagsins 27. janúar 1974. Greindi hann frá undirbúningi sakbendingarinnar en tók fram að á þessum tíma hafi verið búið að birta myndir af Kristjáni Viðari í dagblöðum og því gildi sakbendingarinnar að hans áliti lítið.¹⁶⁸⁸

1062. Mánudaginn 26. ágúst 1996 mætti Hlynur Þór Magnússon á skrifstofu Ragnars Aðalsteinssonar hæstaréttarlögmanns, skipaðs talsmanns Sævars Marinós Ciesielski, að ósk Ragnars. Hlynur Þór bar um að leitað hafi verið til hans um að koma til starfa sem fangavörður í Síðumúlafangelsi í ársbyrjun 1976 en þá hafi vantað fangaverði vegna mikilla anna í fangelsinu. Kvaðst hann fyrst hafa verið við störf frá ársbyrjun 1976 fram í október sama ár og svo hafið störf aftur í sumarbyrjun 1977 og sinnt starfi allt fram á haust 1980. Starfsannir þær sem í fangelsinu voru helguðust af því að Sævar Ciesielski og fleiri sakborningar sem grunaðir voru um aðild að mannhvörfum og svo menn sem voru taldir tengjast hvarfi Geirfinns voru í gæsluvarðhaldi. Aðspurður um hvort Sævar eða aðrir sakborningar tengdir þessum málum hafi sætt harðræði á gæsluvarðhaldstímanum og í hverju það hafi falist, greindi Hlynur Þór frá því að nokkrir atburðir væru honum minnisstæðir í þeim efnunum þó honum væri ekki tækt svo löngu síðar að lýsa dagsetningum eða tímasetningum einstakra atburða. Sérstaklega minnistæðir væru óvenjulegir atburðir frá fyrri hluta ársins 1976 og óvenjulegt ástandið í fangelsinu. Mikil spenna hafi ríkt í Síðumúlafangelsinu fyrri hluta árs 1976 samanborið við önnur tímabil sem hann hafi starfað við fangavörslu. Agareglum fyrir fangaverði hafi verið fylgt eftir á annan máta en á öðrum tíma og forstöðumaður fangelsisins og aðrir starfsmenn verið mjög spenntir. Sögur hafi gengið um játningar sakborninganna. Þá hafi verið mikill erill í fangelsinu, rannsóknarlögreglumenn og rannsóknardómari og aðrir sífellt að koma og ræða við sakborninga eða fara með þá í yfirheyrslur í hornherbergi eða ræða við þá í fangaklefum. Þá var það meðal eindæma að fangaverðir voru sendir með sakborningum til að leita að líkum suður í hraunið sunnan Hafnarfjarðar, þar á meðal hann sjálfur sem farið hafi slíka ferð meðal annars með Kristjáni Viðari. Þá var það einnig óvenjulegt að fangavörðum var af æðra settum mönnum falið að ræða við eða vingast við einstaka sakborninga og veiða upp úr þeim. Hlyni Þór hafi verið falið að ræða og vingast við Erlu á meðan hún var í gæsluvarðhaldi. Var það fólgið í því að spjalla við hana í fangaklefa á næturvöktum. Þar sem hún hafi verið í einangrun hafi hún haft þörf fyrir að tala mikið. Kvaðst hann hafa fengið hana til að skrifa niður það sem hún sagði og skilaði þeim skrifum svo til yfirmanns. Öðrum fangavörðum hafi verið falið að hafa sama hátt á gagnvart öðrum sakborningum. Þeirri aðferð hafi svo verið beitt að svipta Sævar svefni meðal annars með því að koma í veg fyrir að unnt væri að slökkva loftljósið í klefa hans en Hlynur Þór kvaðst hafa frétt það hjá samstarfsmönnum þegar hann hóf störf. Síðan hafi þeirri aðferð einnig verið beitt að berja með grjóti á útvegg fangaklefa Sævars utanfrá. Bar Hlynur um að hafa orðið vitni að slíku þegar fangavörður af hans vakt hafi farið gagngert út til að skemmta sér við að hræða Sævar og halda honum vakandi. Það hafi jafnframt verið rætt meðal

¹⁶⁸⁸ Bls. 4184_I.

fangavarða að Skúli Steinsson fangavörður hafi beitt þeirri aðferð við Sævar að færa höfuð hans á kaf í vatni. Þetta kvaðst Hlynur Þór ekki hafa orðið vitni að en heyrta talað um meðal félaganna. Þá hafi borið við að rannsóknarlögreglumenn og fangaverðir hafi setið á rökstólum í kaffistofu fangelsisins og rætt hugsanlega árangursríkar aðferðir við að fá fanga til að játa. Var þá rætt um meinta vatnshræðslu Sævars að Hallvarði Einvarðssyni viðstöddum. Rætt hafi verið um að stjaka við Sævari í einhverri leitarferðinni þannig að hann félli í vatn og „láta helvítið synda“, eins og það var orðrétt bókað í yfirlýsinguna. Eins minntist Hlynur Þór þess að Sævar hafi verið hafður í fótajárnum í niðurlægingsarkyni. Hlynur Þór tók það fram að honum sé ekki kunnugt um að strekking, að járna menn á höndum og fótum á gólfi, sem notuð var í Síðumúlafangelsinu hafi verið notuð á sakborninga í Guðmundar- og Geirfinnsmálum þegar hann var á vakt. Hlynur Þór gat þess að hafa ekki verið beðinn um neinar upplýsingar í tengslum við svonefnda Harðræðisrannsókn 1979. Gat hann sér til um að skýringin væri að hann hefði ekki verið borinn neinum sökum og eins að ekki hafi þótt að framburður hans yrði „málstað“ rannsóknarinnar til framdráttar heldur þvert á móti. Lýsti hann því yfir að sú fullvissa hafi ríkt meðal rannsóknarlögreglumanna og fangavarða að sakborningar í Guðmundar- og Geirfinnsmálum væru sekir og lægi við að segja mætti að tilgangurinn helgaði meðalið við að fá þá til að játa það sem þessir aðilar trúðu staðfastlega að þeir hefðu gert. Í þessu andrúmslofti taldi Hlynur Þór að þýðingarlaust hefði verið fyrir hann að hafa í frammi opinbera gagnrýni, slíkt hefði einungis leitt til ófara hans sjálfs og til einskis gagns fyrir aðra enda samstaðan algjör í þessu efni.¹⁶⁸⁹

1063. Laugardaginn 7. september 1996 fór Ragnar Aðalsteinsson hæstaréttarlögmaður, skipaður talsmaður Sævars Marinós Ciesielski, að Dalseli undir Eyjafjöllum á fund [KJS]. Í yfirlýsingu sem [KJS] undirritaði var tilgangur fundarins að gefa henni kost á að greina Ragnari frá vitneskju hennar frá aðfaranótt 27. janúar 1974 en hún hefði haft samband við Ragnar í þeim tilgangi. [KJS] greindi frá því að veturinn 1973 til 1974 hafi hún rekið ásamt eiginmanni sínum, [ÞÖM], Alþýðuhúsið við Strandgötu í Hafnarfirði en þar hafi verið haldin böll um helgar. Hún hafi verið við störf aðfaranótt sunnudagsins 27. janúar 1974 er liðið hafi að lokum ballsins hafi hún litið út um lúguna á eldhúsinu fram í salinn og veitti þar athygli ungum hávöxnum dökkhærðum manni sem hafi staðið upp við vegg. Hún hefði veitt honum strax athygli sökum þess hve ölvaður hann hafi verið en ungi maðurinn hafi boðið af sér óvenju góðan þokka. Fyrir framan hann hafi staðið lágvaxnari maður dökkskolhærður á sama reki og sá sem við vegginn stóð. Sá lágvaxnari hafi ávarpað hinn en ekki kvaðst [KJS] hafa heyrt orðaskil en sá sem við vegginn stóð hafi verið svo ölvaður að hann hafi hallast fram þannig að sá sem fyrir framan hann stóð hafi þurft að styðja við hann með því að leggja hönd á bringu hans til að varna því að hann félli fram fyrir sig. Sá sem stóð við vegginn var ekki jakkaklæddur heldur í rauðri peysu, líklega með V-hálsmáli. Eftir þetta hurfu báðir mennirnir og kvaðst hún ekki hafa séð þá aftur. Að helginni afstaðinni hafi birst fréttir í fjölmiðlum af hvarfi Guðmundar Einarssonar ásamt myndum af honum. Áttaði [KJS] sig strax á því að sá drukknari sem að framan er lýst

¹⁶⁸⁹ Bls. 4184_J–L.

hafi verið Guðmundur og sagði eiginmanni sínum frá því, taldi hún það með öllu vafalaust. Ekki var haft samband við hana hvorki af lögreglu né öðrum hvorki þá né síðar. Þá fjallaði [KJS] um það að þau hjón hefðu búið að Suðurgötu 40 í Hafnarfirði á þessum tíma. Það hús standi á horninu á stíg þeim sem liggur að Hamarsbraut. Örstutt sé á milli húss þeirra og Hamarsbrautar 11. Þau hjón hafi farið heim eftir að hafa gengið frá eftir dansleikinn sem venjulega tók eina til tvær klukkustundir. Er heim var komið hafi þau ekki gengið strax til náða heldur unnið að uppgjöri kvöldsins og öðru slíku þannig að þau hafi verið í það minnsta klukkustund á fótum eftir að heim var komið. Á þeim tíma hafi þau ekki orðið var við neina umferð í hverfinu, hvorki komur né brottfarir bifreiða né annað slíkt. Mikil ró og kyrrð væri í þessu hverfi og óhjákvæmilegt að verða var við umferð, ekki síst um nætur þegar algjör ró var yfir. Þannig væri hægt að heyra heim til þeirra ef fólk var tala saman við húsið Hamarsbraut 11. Taldi [KJS] víst að hún hefði orðið vör við það ef umferð hefði verið við húsið að Hamarsbraut 11 þessa nótt, sérstaklega ef þangað hefðu komið og farið bifreiðar hvað eftir annað. Yfirlýsing [KJS] var árituð með sjálfstæðri yfirlýsingu [PÖM] eiginmanns hennar sem hafi verið viðstaddur fund Ragnars og [KJS]. Kvaðst hann minnast þess vel að eftir nefnda helgi hafi [KJS] sagt honum frá því að hafa séð þennan unga mann mjög ölvaðan á dansleiknum og borið á svipaðan hátt um upplifun sína eins og [KJS] rakti nú í yfirlýsingu sinni. Þá staðfesti hann að mjög hljóðbært hafi verið í hverfinu við Hamarsbrautina þegar þau bjuggu þarna og ekki hafi farið hjá því að verða var við umferð á næturnar, einkum þegar verið var að opna og loka bílhurðum og aka að og frá húsum. Taldi hann ekki hafa getað farið hjá því að hann hefði orðið þess var ef menn hefðu verið að koma að og fara frá Hamarsbraut 11 þessa nótt eftir að þau hjónin komu úr Alþýðuhúsinu eftir vinnu þeirra þar. Þá kvaðst hann ekki hafa heyrt um það meðal nágranna að slík umferð hefði átt sér stað en hún hefði vakið athygli og umtal.¹⁶⁹⁰

1064. Miðvikudaginn 20. nóvember 1996 mætti séra Jón Bjarman á skrifstofu Ragnars Aðalsteinssonar hæstaréttarlögmanns, skipaðs talsmanns Sævars Marinós Ciesielski, að ósk Ragnars. Greindi Jón í fyrstu frá því að hann hefði verið fangelsisprestur frá 1970 til 1986 og þjónað öllum fangelsum landsins. Þá gat hann þess að fljótlega eftir að Sævar Ciesielski og Erla Bolladóttir hafi verið sett í gæsluvarðhald í desember 1975 hafi aðgangur hans að Síðumúlafangelsinu takmarkast og aðgangur hans að dagbók fangelsisins verið útilokaður frá þeim tíma að sögn Gunnars Guðmundssonar forstöðumanns í samræmi við fyrirmæli Arnar Höskuldssonar, fulltrúa í sakadómi Reykjavíkur. Jón fjallaði um erindi sem hann hafi komið á framfæri við dómismálaráðuneytið í september 1976 er laut að harðræði sem tveir nafngreindir menn ótengdir sakarefnum Guðmundar- og Geirfinnsmála máttu sæta í Síðumúlafangelsinu. Harðræðið fólst í því að þeir voru settir í járn og strekktir á gólfi fangaklefa sinna. Jóni hafi verið af þessu og almennt ljóst að ástandið væri alvarlegt í fangelsinu og fór þess á leit að beiting agaviðurlaga yrði almennt könnuð. Í kjölfar þessa hafi bæði sakadómur Reykjavíkur og rannsóknarlögreglan snúist gegn honum þannig að hann hafi nánast engar upplýsingar fengið um fanga og málefni þeirra.

¹⁶⁹⁰ Bls. 4184_M–N.

Tekið var fram í yfirlýsingunni að í heimsóknum Jóns til Sævars hafi iðulega komið fram að hann hafi verið þvingaður til að undirrita játningar hjá rannsóknarmönnum sem hann hafi svo afturkallað næstu daga.¹⁶⁹¹

1065. Fimmtudaginn 16. janúar 1997 mætti Albert Klahn Skaftason á skrifstofu Ragnars Aðalsteinssonar hæstaréttarlögmanns, skipaðs talsmanns Sævars Ciesielski, til að gera honum grein fyrir fáeinum atriðum varðandi Guðmundarmálið eins og það var orðað. Greindi Albert frá því að Ragnar hafi reifað málavexti hvað Albert varðaði í aðalatriðum eins og Ragnar kvaðst skilja þá. Albert lýsti því að strax við handtöku á Seyðisfirði fyrir jólin 1975 hefðu lögreglumennirnir hafið að inna hann eftir því hvort hann myndi eftir slagsmálum á Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði, þeim spurningum hefði verið haldið áfram í flugvélinni á leiðinni suður. Þar sem hann hafi ekki munað eftir neinum slíkum málsatvikum hafi lögreglumennirnir leitt hann áfram með því að spyrja hvort málsatvik hefðu getað verið þeim þessum hættinum eða hinum. Þeim tilgátum hafi Albert haft tilhneigingu til að jánka. Nefndi hann sem dæmi að þegar lögreglan hafi eitt sinn spurt um líkflutninga og nefnt ýmsa kirkjugarða hefði Albert jánkað þeim öllum. Það hafi verið lögreglumennirnir sem hafi fyrstir nefnt það hvort hann hefði ekki verið á Volkswagen bifreið í janúar 1974 en ekki Toyota eins og hann hefði borið um. Albert lýsti því yfir að hann hefði verið mjög minnislaus á þessum tíma, hann hefði notað fíkniefni um langt skeið og því oft erfitt að greina einn atburð frá öðrum í liðnum tíma. Albert lýsti því yfir að færslur í fangelsisdagbók væru ekki réttar um að honum hafi fyrst verið gefin lyf 3. janúar 1976 í fangelsinu, það hefði verið gert strax fyrsta kvöldið. Eftir að Ragnar hafði vakið athygli Alberts á því að mikill snjór hafi verið í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974 bar Albert um að muna ekki til þess að hafa ekið út í Hafnarfjarðarhraun í snjó og gat þess jafnframt að lögreglan hafi ekki spurt hann út í snjó í hrauninu. Albert rakti það að lögreglan hafi orðið til þess að nefna [GunJ] við hann en þegar hann hafi komið til landsins í yfirheyrslu hafi Albert verið handtekinn og geymdur í klefa um það bil sólarhring á lögreglustöðinni í Reykjavík. Hann hafi bæði verið yfirheyrður fyrir dómi og lögreglu í þetta skiptið. Við samprófun við [GunJ] virtist Alberti sem [GunJ] myndi ekki neina atburði sem um var spurt. Þá gat Albert þess að hafa skýrt Ragnari frá því að farið hafi verið með hann til Geirs Vilhjálmssonar sálfræðings sem hafi átt að bæta minni hans með einhvers konar slökunaræfingum en fundir þeirra hafi verið teknir upp á hljóðband. Eins hafi verið farið með hann inn á Klepp þar sem hann var dáleiddur af geðlækni í þeim tilgangi að fá hann til að muna liðna atburði. Hvorugt hafi borið árangur. Fangavörður hafi stundum setið inn á klefa og í eitt sinn hafi fangavörður spurt hann hvernig á því stæði að hann myndi ekki eftir líkflutningi. Því hefði hann svarað á þá leið að eftir vill hefðu þeir bútað líkið í hluta. Þessi frásögn sé skýringin á framburðum um líkflutninga í mörgum pokum því fangavörðurinn hafi borið þetta í rannsóknarmenn. Albert bar um að rannsóknarmenn hafi margoft fullyrt í yfirheyrslum að hann myndi sleppa betur ef hann aðstoðaði við að koma sök á aðra sakborninga en rannsóknarmennirnir hafi jafnframt hóttað honum því þegar hann var í gæsluvarðhaldi að hann yrði látinn dúsa

¹⁶⁹¹ Bls. 4184_Q.

þar ef hann segði ekki frá. Að lokum staðhæfði Albert að hann gæti ekki fullyrt að hann hefði verið á Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974.¹⁶⁹²

1066. Í umsögn setts ríkissaksóknara sem barst Hæstarétti Íslands 22. maí 1997 var lagt til að beiðni um endurupptöku málsins yrði hafnað.
1067. Meðal gagna málsins liggur fyrir bréf Ragnars H. Hall, setts ríkissaksóknara við meðferð beiðni um endurupptöku hæstaréttarmálsins nr. 214/1978, til Gísla Guðjónssonar, dagsett 5. maí 1997. Í bréfinu sagði settur ríkissaksóknari að í umræðu um endurupptökubeiðni Sævars hafi komið fram að svonefnd lygamælispróf hafi verið gerð á sakborningum í framangreindu máli sem hann hafi haft umsjón með. Lýsti settur ríkissaksóknari því yfir að hann hefði hug á að gögn um þessi próf yrðu lögð fyrir Hæstarétt til að eyða tortryggni manna um að ákærvaldið hafi reynt að leyna niðurstöðum þeirra. Lagði hann fjórar spurningar fyrir Gísla: „1. Hvenær og hvar voru umrædd „lygamælispróf“ framkvæmd og hverjir gengust undir slík próf? 2. Hver annaðist framkvæmdina og hver greiddi kostnað af þeim? 3. Hvar má nálgast gögn um prófin og niðurstöður úr þeim? 4. Þarf samþykki viðkomandi aðila sjálfra til þess að fá gögnin afhent?“¹⁶⁹³ Svarbréf Gísla Guðjónssonar liggur ekki meðal gagna málsins. Fyrir liggur bréf Ragnars H. Hall, setts ríkissaksóknara, til Ragnars Aðalsteinssonar, talsmanns Sævars, dagsett 5. maí 1997. Í bréfinu kom fram að framangreind gögn væru til hjá Gísla Guðjónssyni, en hann myndi ekki láta gögnin af hendi án samþykkis þess sem hafi gengist undir prófið á sínum tíma. Óskaði settur ríkissaksóknari því eftir skriflegri heimild frá Sævari til að kalla eftir þessum gögnum í því skyni að framsenda þau til Hæstaréttar Íslands.¹⁶⁹⁴ Ragnar Aðalsteinsson, talsmaður Sævars, svaraði bréfi setts ríkissaksóknara 13. maí 1997. Orðrétt sagði í bréfi Ragnars: „Samkvæmt þeim upplýsingum sem mér hefur tekist að afla voru gerðar margvíslegar tilraunir á sakborningum í svokölluðum Guðmundar- og Geirfinnsmálum. Niðurstöður þeirra tilrauna voru ekki lagðar fram af ákærvaldsins hálfu. Ein tilraunin var í því fólgin að lögreglumaður nokkur, Gísli Guðjónsson, fékk leyfi til að framkvæma það sem nefnt hefur verið „lygamælingapróf“, á skjólstæðingi mínum og fleirum. Gísli Guðjónsson var lögreglumaður sem vann að rannsókn málsins að einhverju marki. Hann bjó á þeim tíma ekki yfir sérþekkingu á því sviði, sem hann hefur seinna aflað sér mikillar þekkingar á. Ekki var staðið með réttum hætti að undirbúningi og framkvæmd lygamælingaprófsins.“ Í lok bréfsins kom fram að Sævar hafi hafnað því að heimila Gísla Guðjónssyni að afhenda ákærvaldinu gögnin. Fram kom það mat Ragnars að niðurstaða prófsins væri ekki marktæk og væri eingöngu til þess fallin að vekja fleiri spurningar en svör.¹⁶⁹⁵
1068. Hæstiréttur Íslands ritaði 16. júní 1997 bréf til Ragnars Aðalsteinssonar, talsmanns Sævars Marinós Ciesielski, og Ragnars Halldórs Hall, setts ríkissaksóknara, vegna

¹⁶⁹² Bls. 4184_S–T.

¹⁶⁹³ Bls. 4185–4186.

¹⁶⁹⁴ Bls. 4187.

¹⁶⁹⁵ Bls. 4188–4189.

beiðni Sævars um endurupptöku. Vegna þeirrar beiðni var lagt fyrir þá tvo að afla skýrslna fyrir dómi af [EJR], [SM], Hlyni Þór Magnússyni og séra Jóni Bjarman.¹⁶⁹⁶

1069. Meðal gagna málsins liggur fyrir staðfesting Fangelsismálastofnunar ríkisins, dagsett 19. júní 1997, með upplýsingum um hvar dómfelldu í dómi Hæstaréttar uppkveðnum 22. febrúar 1980 sættu gæsluvarðhaldi vegna rannsóknar málsins og afplánun þeirra eftir uppsögu dómsins og hvenær afplánun lauk. Fram kom að Kristján Viðar hafi sætt gæsluvarðhaldi frá 23. desember 1975 til 22. febrúar 1980 eða í alls 1522 daga. Þá hafi honum verið veitt reynslulausn 30. júní 1983 skilorðsbundið í fjögur ár.¹⁶⁹⁷ Sævar hafi sætt gæsluvarðhaldi frá 12. desember 1975 til 22. febrúar 1980 eða í alls 1533 daga. Var Sævari veitt reynslulausn 28. apríl 1984, skilorðsbundið í fjögur ár.¹⁶⁹⁸ Tryggvi Rúnar hafi sætt gæsluvarðhaldi vegna málsins frá 23. desember 1975 til 22. febrúar 1980 eða í alls 1532 daga. Þann 24. desember 1981 var honum veitt reynslulausn skilorðsbundið í fjögur ár. Fram kom að Albert Klahn hafi sætt gæsluvarðhaldi frá 23. desember 1975 til 19. mars 1976 eða í alls 118 daga. Hann hóf afplánun 9. janúar 1981 og var veitt reynslulausn 12. mars 1981 skilorðsbundið í tvö ár.¹⁶⁹⁹ Þá komu fram upplýsingar um að Erla hafi sætt gæsluvarðhaldi vegna málsins frá 4. maí 1976 til 22. desember 1976 eða í alls 239 daga. Hún hafi hafið afplánun 27. október 1980 en veitt reynslulausn 9. ágúst 1981 skilorðsbundið í tvö ár. Guðjón hafi sætt gæsluvarðhaldsvist frá 13. nóvember 1976 til 22. febrúar 1980 eða í alls 1202 daga. Þá hafi honum verið veitt reynslulausn 12. október 1981 skilorðsbundið í fjögur ár.¹⁷⁰⁰
1070. Föstudaginn 20. júní 1997 var dómþing Héraðsdóms Reykjavíkur sett af Júlíusi B. Georgssyni dómarafulltrúa og tekið fyrir mál nr. V-30/1997; sameiginleg beiðni Ragnars Halldórs Hall setts ríkissaksóknara og Ragnars Aðalsteinssonar hæstaréttarlögmans skipaðs talsmanns Sævars um skýrslutöku fyrir dómi. Fyrir dóminn mætti fyrstur Hlynur Þór Magnússon framhaldsskólakennari. Hlynur Þór bar á sama veg um starf sitt sem fangavörður og í yfirlýsingu er hann gaf 26. ágúst 1996. Lýsti hann því að andinn og framkvæmd fangavörslu hefði verið mjög ólík því sem hann hefði þekkt úr Hegningarhúsinu þar sem hann hafði áður starfað en hann bar um að hafa komið til starfa í Síðumúlafangelsinu sama dag og Sigurbjörn Eiríksson var hnepptur í gæsluvarðhald. Í Hegningarhúsinu hefði andinn verið hlýlegur og manneskjulegur gagnvart föngum sem hafi að hans mati ekki síst helgast af því að verulegur hluti þeirra sem þar gistu voru útigangsmenn sem voru frekar álitnir ólámsmenn frekar en afbrotamenn. Í Síðumúlafangelsinu hafi framkvæmdin verið allt önnur þegar hann kom þar til starfa, lýsti hann því að samskipti ættu að vera vélræn og manneskjuleg samskipti bönnuð. Svára ætti hringingum fanga og leysa úr nauðsynlegustu beiðnum en allar samræður bannaðar. Áður en farið væri inn á fangagang hafi fangavörðum verið uppálagt að fara í einkennisjakka, hafa hann aðhnepptan, með einkennishúfu á höfði og kylfu í hönd og þegja nema brýna nauðsyn bæri til. Þessi háttur hafi verið hafður á þar sem talið var að í fangelsinu væru

¹⁶⁹⁶ Bls. 4189_A.

¹⁶⁹⁷ Gögn starfshóps, bls. 33.

¹⁶⁹⁸ Gögn starfshóps, bls. 34.

¹⁶⁹⁹ Gögn starfshóps, bls. 35–36.

¹⁷⁰⁰ Gögn starfshóps, bls. 36.

óvenjulega hættulegir fangar, fjórmeningarnir sem ekki voru sakfelldir og ungmennin sem voru sakfelld. Aðspurður bar Hlynur Þór um að rannsóknarmenn sem og Örn Höskuldsson dómarafulltrúi og Hallvarður Einvarðsson vararíkissaksóknari hafi komið mjög oft í fangelsið til að tala við þessa fanga. Fangaverðir hafi síðan oft tekið þátt í spjalli á kaffistofu fangelsisins við þessa aðila um málin. Hlynur Þór staðfesti að hann og fleiri fangaverðir hafi verið fengnir til að fara í margar leitarferðir með föngunum. Þá bar hann um að einstökum fangavörðum hefði verið úthlutaðir fangar til að ræða við, þetta hafi verið þónokkuð mörgum mánuðum eftir að hann hóf störf. Þetta hafi verið sérstaklega minnisstætt þar sem þetta var þvert ofan í þann framgangsmáta að öll mannleg samskipti væru bönnuð. Markmiðið hefði verið að fangaverðirnir næðu til fanganna fara til dæmis með kaffibolla og bakkelsi inn á klefa og sitja þar og spjalla eftir að síðustu verkum væri lokið að kvöldi. Bar hann um að hafa verið úthlutað að tala við Erlu Bolladóttur. Ekki gat hann þó sagt til um það hver það hefði verið sem hefði gefið honum slík fyrirmæli en taldi að þetta hefði verið samráð rannsóknarmanna og yfirmanns eða yfirmanna fangelsisins og nefndi Gunnar Guðmundsson í þessu sambandi. Öðrum fangavörðum hafi verið úthlutaðir aðrir sakborningar í þessum tilgangi. Bar hann um að afrakstur þessara samtala hafi verið skýrslur sem Hlynur Þór mundi ekki hvort Erla ritaði eigin hendi eða hann skráð þær. Þar sem ekki hafi verið um yfirheyrslur að ræða hafi ekki verið gerð grein fyrir réttarstöðu sem gildi við slíkar. Þetta hafi verið framkvæmt undir þeim formerkjum að öllum væri fyrir bestu að upplýsa þessi mál og gera allt sem hægt væri til þess og þetta hafi verið liður í því. Taldi hann jafnframt að þeim fanga sem hefði tjáð sig það mikið að sú frásögn væri sett á blað hafi verið ljóst að það að láta frásögnina í té væri liður í rannsókn málsins. Aðspurður bar hann um að á tímabilum hafi allt verið tekið af Sævari, tóbak, ritföng og lesefni. Taldi hann að þetta hafi verið gert til að beygja Sævar. Fangaverðir og rannsóknaraðilar hafi trúað því að þetta væru óbótamenn og það hafi verið öllum fyrir bestu að koma málinu út úr heiminum sem fyrst og því leyfðist það væntanlega að flýta fyrir því. Talið var víst að sakborningarnir væru sekir um morð á Guðmundi Einarssyni og Geirfinni Einarsyni, fá þyrfti fram játningar og finna líkin. Tilfinning Hlyns Þórs væri sú að tilgangurinn hafi þannig helgað meðalið og þessar sérstæðu aðstæður sem hafi skapast í Síðumúlafangelsinu hafi leitt til þess að hin hliðin hafi snúið fram á sómamönnum sem hann hafi fyrr kynnst sem samstarfsmenn í Hegningarhúsinu. Lýsti hann því að í raun hefði verið eins og veiðihugur í mönnum og tók sem dæmi þann dag sem Erla Bolladóttir játaði að hafa skotið Geirfinn, þá hafi andrúmsloftið nötrað af spennu. Þá staðfesti Hlynur Þór að óhefðbundnar aðferðir eins og að svipta Sævar svefni hafi verið notaðar en gat ekki staðfest að sú aðferð hefði verið notuð á aðra. Þetta hafi verið gert með því að berja útvegg klefa Sævars með grjóti að næturlagi til að vekja hann og hræða. Þá nefndi hann að honum væri afar minnistæð umræða á varðstofu fangavarda með rannsóknarmönnum um að hagnýta sér vatnshræðslu Sævars með því að stjaka við honum í einhverri leitarferðinni þannig að hann dytti ofan í gjótu með vatni í og láta helvítið synda og sjá hvaða áhrif það hefði. Hlynur Þór nefndi ekki hverjir hefðu verið á þessum fundi en bar um það að þeir sem helst hafi verið að leggja á ráðin í þessum efnum hafi verið rannsóknarmennirnir, Sigurbjörn Víðir og Eggert sem og Örn Höskuldsson og Gunnar Guðmundsson

forstöðumaður. Þetta hafi ekki verið formlegir fundir heldur rætt þegar þessir menn hafi komið í kaffi. Aðspurður kannaðist Hlynur Þór við að hafa heyrt það sem verið hafi á almannavitorði að Skúli Steinsson hafi notfært sér vitneskju um vatnshræðslu og kaffært Sævar en hann hefði ekki séð þetta framkvæmt sjálfur. Þá hafi fótajárnur verið beitt þannig að Sævar hafi verið látinn vera með þau um tíma en ekki minntist hann þess að það hafi verið gert fyrr eða síðar við aðra fanga. Þetta hafi verið gert til að kvelja hann alveg eins og það að taka af honum lesefni. Ekki vissi hann hver hefði tekið ákvarðanir um beitingu þessara aðferða við Sævar. Hlynur Þór gat þess svo sérstaklega að lyfjagjöf til fanga hafi verið úr öllu hófi og nefndi Kristján Viðar alveg sérstaklega sem hafi nánast verið eins og svefngengill af þeim sökum, verið eins og Frankenstein, frosinn. Spurður um það hvar skýrslutökur hafi farið fram samsinnti Hlynur Þór spurningu um að þær hafi bæði farið fram í sérstöku yfirheyrsluherbergi en einnig inni á klefa fanga. Algengt hafi verið að rannsóknarmenn hafi komið og óskað eftir að vera hleypt inn á klefa til fanga sem hafi verið gert og svo lokað og svo þegar hann hafi rætt nægju sína við fangann hafi hann hringt bjöllunni og þá verið farið og opnað. Staðfesti hann að oft hafi verið um langar samræður að ræða sem hafi staðið í eina eða tvær klukkustundir. Hlynur Þór svaraði því neitandi hvort hann hafi verið yfirheyrður við harðræðisrannsóknina 1979 og taldi ástæðu þess vera þá að enginn fangi hafi borið um neitt misjafnt í hans framgöngu. Yfirvöld hafi aldrei séð ástæðu til að yfirheyra hann en í því samhengi bar hann um að það hafi verið vitað að hann væri gagnrýnin á þessi málefni. Hann staðfesti það að vita af því að Jóna Sigurjónsdóttir hafi sætt mótbyr í starfi fyrir að hafa haft uppi athugasemdir um harðræði. Hann hefði ekki séð neinn tilgang í því að ganga fram fyrir skjöldu á þessum tíma þar sem ekkert yrði tekið mark á því með vísan til þess mótlætis sem Jóna hefði sætt. Hann myndi engu jákvæðu koma til leiðar. Slíkt hefði bara verið til að gefa honum sjálfum bölvun. Kveðst hafa reynt að vinna sína vinnu og halda kjafti. Hlynur Þór staðfesti yfirlýsingu sína frá 26. ágúst 1996 sem hann ritaði undir hjá Ragnari Aðalsteinssyni þann dag.¹⁷⁰¹

1071. Næst kom fyrir dóminn séra Jón Bjarman fyrrum fangelsisprestur. Hann bar um það að hafa fundið mikla tregðu og fast að því andúð í garð þjónustu hans við fanga í Síðumúlafangelsinu í ársbyrjun 1976. Taldi hann það hafa tengst fangelsun Sævars, Erlu og annarra sem hafi verið fangelsaðir á svipuðum tíma og að það hafi stafað af því að eitthvað hafi verið aðhafst sem rannsóknarlögreglan vildi ekki að hann væri vitni að eða vissi. Til dæmis hafi honum verið tilkynnt af Gunnari Guðmundssyni forstöðumanni á aðfangadagskvöld 1975 að nærveru hans væri ekki óskað en hann hafi haft það fyrir venju að koma í Síðumúlafangelsið það kvöld. Engar skýringar voru gefnar á þessum boðum. Frá sama tíma hafi verið tekið fyrir aðgang hans að fangelsisdagbókinni og innritunarmiðum sem hann hafði hagnýtt til að fylgjast með því hverjir væru inni og því hvað væri að gerast. Engar skýringar voru veittar af þessu en Gunnar Guðmundsson sem bar honum boðin kvað síðar að þetta væri að boði Arnar Höskuldssonar. Þá gat séra Jón þess að hann hefði orðið var við það í þessu máli að honum hafi verið tjáð það um margra mánaða skeið að fangarnir óskuðu ekki eftir viðtali við hann en hann hefði haft þá vinnureglu að fara ekki til fanga nema þeir eða

¹⁷⁰¹ Bls. 4189_B–Q.

aðstandendur þeirra gerðu boð eftir honum en með þá beiðni hafi hann svo farið með til viðkomandi rannsóknardómara til að fá heimild til að vitja fanganna í fyrsta sinn en þar á eftir hefði hann fulla heimild til að vitja þeirra. Í þessu tiltekna máli hafi hann fyrst komið mörgum mánuðum síðar og verið spurður af föngunum hvers vegna hann hafi ekki komið fyrir þrátt fyrir óskir. Þetta hafi átt við um sakborninga málsins en ekki hins vegar fjórmeningana. Þegar svo loks hann hefði fengið aðgang að sakborningunum hafi hvílt á þeim öllum að fá tækifæri til að tala við hann um meðferðina sem þau sættu. Þessar umkvartanir hafi gengið út á að þeim væri haldið í óvissu og hjá þeim vakinn ótti. Þeim hafi verið haldið vakandi á nóttunni og komið á öllum tímum sólarhrings til þeirra. Ekki mundi séra Jón nákvæmlega orð þeirra í þessum efnum en gat þess að Sævar hefði sagt að hann hafi verið tekinn í ökuferðir suður í Hafnarfjarðarhraun að nóttu til og Tryggvi Rúnar sagt frá því að komið hafi verið inn til hans og borið um að hann hafi verið að æpa upp kvenmannsnafn þessum morðum óviðkomandi. Þá hafi Sævar borið um það oft en einu sinni að hafa játað eftir miklar þvinganir sem hann hafi svo tekið til baka strax næsta dag, það hafi hann alltaf gert en ekkert mark hefði verið tekið á því. Slíkar játningar hafi bæði átt við um Guðmundarmálið og Geirfinnsmálið. Jón kvaðst hafa leitað ráða í Dómsmálaráðuneytinu hvernig rétt væri að bregðast við þessum frásögnum Sævars. Aðspurður hvernig hann hefði brugðist við frásögnum sem þessum gat séra Jón þess vanda að hafa einungis orð skjólstaðinganna fyrir þessu en vísa hins vegar til rannsóknar á strekkingum tveggja fanga sem hefðu farið fram eftir að hann kom erindi þar að lútandi á framfæri við Dómsmálaráðuneytið 24. september 1976 og að beiting agaviðurlaga og meðferð á gæsluvarðhaldsföngum í Síðumúlafangelsinu yrði rannsökuð. Það gekk eftir, rannsókn fór fram undir stjórn Steingríms Gauts Kristjánssonar en hún takmarkaðist við þessa tvo menn eingöngu. Hanni hafi svo í annað skipti ritað bréf 30. maí 1978 sem leitt hafi til harðræðisrannsóknarinnar en þó ekki fyrir en fjórtán mánuðum síðar. Jón bar um það að Sævar hafi verið færður til hans til viðtals bæði í handjárnnum og fótajárnnum, það hafi verið í refsingarskyni fyrir að hafa reynt að komast í samband við annan fanga. Fram hafi komið að honum hafi verið meinað að vera með skriffæri, hafður í járnnum og neitað um tóbak. Séra Jón hafi falast eftir því að fá keyptar sígarettur til gefa Sævari að reykja til að róa hann í samtali þeirra en verið sagt að óheimilt væri að selja honum sígarettur í þessum tilgangi. Tilvik Sævars og þeirra tveggja sem strekktir hafi verið voru einu tilvikin sem séra Jón kunni skil á úr Síðumúlafangelsinu en þekkti til beitingar fótajárna í Hegningarhúsinu. Aðspurður bar hann um að Tryggvi Rúnar hafi einnig kvartað við hann vegna meðferðar, verið væri að halda honum vakandi með því að berja utan klefann hjá honum og stöðugt verið að bera upp á hann að tala upp úr svefni og honum þannig valdið óróa. Kristján Viðar hafi ekki kvartað mikið en sagst hafa reynt að vera samvinnuþýður. Hvað Erlu snerti hafi hún ekki verið beitt sambærilegum aðferðum og Sævar en henni hefði verið haldið í óvissu vegna barns hennar auk þess sem atvikið 4. eða 5. maí 1976 barst séra Jóni fyrst til eyrna frá henni, síðan Sævari og loks Kristjáni

Viðari. Séra Jón staðfesti yfirlýsingu sína frá 20. nóvember 1996 sem hann ritaði undir hjá Ragnari Aðalsteinssyni þann dag.¹⁷⁰²

1072. Laugardaginn 21. júní 1997 var dómþing Héraðsdóms Reykjavíkur sett af Júlíusi B. Georgssyni dómarafulltrúa og tekið fyrir mál nr. V-30/1997; sameiginleg beiðni Ragnars Halldórs Hall setts ríkissaksóknara og Ragnars Aðalsteinssonar hæstaréttarlögmanns skipaðs talsmanns Sævars um skýrslutöku fyrir dómi. Fyrir dóminn mætti [EJR] skrifstofumaður. Bar hún á sama hátt og fyrr í yfirlýsingu sem hún gaf út sem dagsett er 26. ágúst 1996, sem hún staðfesti fyrir dómnum, að hafa séð Guðmund Einarsson ásamt öðrum manni á Strandgötunni í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974 er hún var þar á ferð í bifreið ásamt vinkonu sinni. Samferðamaður hans hafi verið á svipuðu reki og Guðmundur, mjög grannur og svipaður að hæð eða jafnvel aðeins lægri. Útilokaði hún að sá maður hafi getað verið Kristján Viðar Viðarsson þar sem Kristján sé mun hávaxnari. Bar hún um það að hafa bent á Kristján þar sem hún hafi þekkt hann eftir myndbirtingar í málinu en gert athugasemd um það við Gísla Guðmundsson rannsóknarlögreglumann að Kristján væri bæði stærri og þreknari. Umfjöllun fjölmiðla um sakborningana hafi verið á þeim nótum að um glæpamenn væri að ræða sem hafi gert það að verkum að hún hafi ýtt slíkum efasemdum frá sér og ekki komið efasemdum á framfæri þegar málið var fyrir dómi sem hún hafði um að Kristján væri maðurinn sem hún hafi séð ásamt Guðmundi Einarssyni á Strandgötunni í Hafnarfirði umrædda nótt.¹⁷⁰³
1073. Fyrir dóminn mætti [SM] húsmóðir. Bar hún á sama hátt og [EJR], að hafa séð Guðmund Einarsson ásamt öðrum manni á Strandgötunni í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974 er hún var þar á ferð í bifreið ásamt [EJR] vinkonu sinni. Samferðamaður hans hafi verið á svipuðu reki og Guðmundur, grannur og lágvaxnari. Bar hún um það að hafa bent á Kristján þar sem hún hafi þekkt hann eftir myndbirtingar í málinu en ekki áttað sig á því hve hávaxinn hann væri miðað við Guðmund. Eftir á að hyggja hefði það hins vegar ekki getað staðist þar sem hún væri 100 prósent viss um að maðurinn hefði verið lægri en Guðmundur. Ástæðu þess að hún hafi ekki komið neinum efasemdum á framfæri á sínum tíma rakti hún til þess að hún hafi óttast Kristján Viðar og hina sakborningana á grundvelli þess sem fram hafði komið í fjölmiðlum.¹⁷⁰⁴
1074. Þriðjudaginn 15. júlí 1997 var í Hæstarétti Íslands fjallað um endurupptökubeiðni Sævars í hæstaréttarmálinu nr. 214/1978. Fram kom að Sævar hafi leitað endurupptöku málsins fyrir Hæstarétti með bréfi dagsettu 23. nóvember 1994, en aðrir dómfelldu hafi ekki leitað eftir endurupptöku fyrir sitt leyti. Í ákvörðuninni var tekin afstaða til þeirra gagna og röksemda sem talsmaður Sævars færði fram. Komst Hæstiréttur að þeirri niðurstöðu að fæst þeirra atriða fullnægðu skilyrðum 184. gr. laga nr. 19/1991 um meðferð opinberra mála til þess að koma til álita sem forsenda fyrir endurupptöku málsins. Byggðist niðurstaðan aðallega á því að atriðin hafi legið fyrir Hæstarétti við uppkvaðningu dóms í málinu 22. febrúar 1980 og þá hafi verið tekin

¹⁷⁰² Bls. 4189_R–Þ.

¹⁷⁰³ Bls. 4189_P–AE.

¹⁷⁰⁴ Bls. 4189_AE–AM.

afstaða til þeirra. Nokkur atriði hafi varðað breytta réttarfarslöggjöf sem öðlast hafi gildi eftir að dómur Hæstaréttar hafi verið kveðinn upp. Tekið var fram í ákvörðun réttarins að Hæstiréttur hafi talið á sínum tíma alvarlega galla vera á rannsókn málsins, þótt ekki hafi verið talið að gallarnir ættu að valda því að málið ónýttist eða ekki yrði af sakfellingu. Taldi rétturinn líkur á að gallar á meðferð málsins hafi haft þau áhrif að niðurstaða Hæstaréttar varð nokkuð önnur en sakadóms. Með ákvörðun sinni komst Hæstiréttur að þeirri niðurstöðu að Sævar hafi sætt ólögmætu harðræði í gæsluvarðhaldsvist í Síðumúlafangelsi, einkum í apríl og maí 1976. Það hafi verið að nokkru kunnugt samkvæmt dómi Hæstaréttar 22. febrúar 1980, en frekari gögn hafi nú komið fram um þetta. Orðrétt sagði í ákvörðuninni: „Hins vegar þykja þetta vera einu atriðin, sem færð hafa verið fram og til álita geta komið sem grundvöllur að endurupptöku málsins samkvæmt 184. gr. laga nr. 19/1991. Þau varða tímabil í gæsluvarðhaldsvist dómfellda, sem var annars vegar nokkrum mánuðum eftir að hann gaf skýrslur, þar sem hann játaði að eiga þátt í hvarfi Guðmundar Einarssonar og bar einnig sakir á fjóra nafngreinda menn um aðild þeirra að hvarfi Geirfinns Einarssonar, og hins vegar mörgum mánuðum áður en hann gekkst við aðild sinni að hvarfi hins síðarnefnda.“ Fram kom að hluti þess harðræðis sem Sævar hafi orðið fyrir hafi verið ætlaður sem agaviðurlög við brotum hans á reglum sem hafi gilt um gæsluvarðhaldsvistina. Loks sagði að þótt þessi atriði styrktu nokkuð fyrri ásakanir Sævars um harðræði í gæsluvarðhaldsvistinni þá væri það mat Hæstaréttar að ekki hafi komið fram nýjar upplýsingar sem líklegar væru til þess að hafa breytt niðurstöðu Hæstaréttar 22. febrúar 1980. Niðurstaða Hæstaréttar var því sú að skilyrðum 1. mgr. 184. gr. laga nr. 19/1991 hafi ekki verið fullnægt til þess að verða við beiðni Sævars um endurupptöku málsins.

1075. Fyrir liggur kæra Sævars Ciesielski á hendur íslenska ríkinu til mannréttindanefndar Evrópu, dagsett 14. janúar 1998. Í kærinni kom fram að Sævar hafi beiðst endurupptöku á dómi Hæstaréttar sem hafi verið hafnað 15. júlí 1997. Taldi Sævar að hann hafi hvorki fengið réttláta málsmeðferð við meðferð sakamálsins né heldur við úrlausn Hæstaréttar á endurupptökubeiðninni þar sem rétturinn hafi tekið einangraða afstöðu til nýrra gagna og upplýsinga í stað þess að meta þær sem eina heild. Í kærinni kom fram að Sævar teldi íslenska ríkið hafa brotið gegn mannréttindum sínum í níu tilvikum. Í fyrsta lagi hafi hann ekki hlotið réttláta málsmeðferð fyrir sjálfstæðum og óháðum dómstól sem væri brot gegn 1. mgr. 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu. Í öðru lagi hafi réttur hans samkvæmt 2. mgr. 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu til að teljast saklaus uns sekt hans yrði sönnuð með dómi verið brotinn. Í þriðja lagi hafi rökstuddur grunur ekki verið fyrir hendi við handtöku Sævars um að hann hafi átt aðild að hvarfi Guðmundar Einarssonar eða Geirfinns Einarssonar. Þá hafi hann ekki fengið tafarlaust vitneskju um þær sakir sem á hann voru bornar. Væri það brot gegn c. lið 1. mgr. 5. gr., 2. mgr. 5. gr. og a. lið 3. mgr. 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu. Í fjórða lagi hafi verið brotinn á honum rétturinn til að fá úrlausn mála sinna innan hæfilegs tíma, samkvæmt 3. mgr. 5. gr. og 1. mgr. 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu. Í fimmta lagi hafi hann ekki hlotið raunverulega lögfræðiaðstoð sem væri brot á réttindum hans samkvæmt a., b. og c. lið 3. mgr. 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu. Í

sjötta lagi taldi Sævar að hann hafi sætt pyndingum, ómannlegri og vanvirðandi meðferð sem væri brot gegn 3. gr. sáttmálans. Í sjöunda lagi hafi verið brotinn á honum rétturinn til að fella ekki á sjálfan sig sök, sem væri talinn felast í ákvæðum mannréttindasáttmála Evrópu um réttláta málsmeðferð. Í áttunda lagi hafi hann ekki fengið aðgang að málskjöllum og aðstöðu til að undirbúa vörn sína sem væri brot á b. lið 3. mgr. 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu. Í níunda og síðasta lagi rakti Sævar að með ákvörðun Hæstaréttar Íslands frá 15. júlí 1997 hafi verið brotinn á honum rétturinn til réttlátrar málsmeðferðar samkvæmt 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu. Hæstiréttur hafi skýrt hugtakið „ný gögn“ mjög þröngri lögskýringu, mun þrengri heldur en lög um meðferð opinberra mála hafi gert ráð fyrir. Þá hafi Hæstiréttur byggt ákvörðun sína á því að Sævar hafi bæri alfarið sönnunarbyrðina fyrir því að brot á málsmeðferðarreglum og önnur ólögmat meðferð sem hann hafi þurft að sæta ættu að leiða til endurupptöku málsins.¹⁷⁰⁵ Kæru Sævars var svarað með bréfi frá ritara mannréttindanefndar Evrópu dagsettu 20. janúar 1998. Fram kom að ákveðnir ágallar væru á kærinni sem leiddu til þess að hún væri ótæk til umfjöllunar fyrir mannréttindanefndinni. Fram kom að þar sem dómur Hæstaréttar hafi verið kveðinn upp 22. febrúar 1980 væri óhjákvæmilega ekki unnt að taka afstöðu til þess hluta kærunnar þar sem kæran hafi ekki komið fram innan sex mánaða kærufrests samkvæmt 26. gr. mannréttindasáttmála Evrópu. Með vísan til dómaframkvæmdar Mannréttindadómstóls Evrópu þá gildi 1. mgr. 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu ekki um málsmeðferð vegna endurupptöku sakamáls sem hafi verið dæmt á efsta dómstigi vegna þess að viðkomandi endurupptökubeiðandi væri ekki „borinn um refsivert brot“.¹⁷⁰⁶

1076. Fimmtudaginn 18. mars 1999 var í Hæstarétti Íslands fjallað um endurupptökubeiðni Sævars í hæstaréttarmálinu nr. 214/1978. Fram kom að Sævar hafi leitað endurupptöku málsins fyrir Hæstarétti með bréfi dagsettu 2. febrúar 1999, en aðrir dómfelldu hafi ekki leitað eftir endurupptöku fyrir sitt leyti.¹⁷⁰⁷ Í ákvörðun Hæstaréttar var vísað til þess að Sævar hafi áður leitað endurupptöku málsins og rétturinn hafi tekið afstöðu til hennar með ákvörðun 15. júlí 1997.¹⁷⁰⁸ Í ákvörðuninni var tekin afstaða til rökstuðnings Sævars með endurupptökubeiðninni. Fram kom að rannsóknir almenns eðlis um áreiðanleika framburðar manna sem sætt hafa einangrun við frelsissviptingu gætu ekki einar og sér talist til nýrra gagna í skilningi a. liðar 1. mgr. 184. gr. laga nr. 19/1991, sem endurupptaka máls gæti verið reist á. Var á það bent að Sævar hafi ekki óskað eftir að sérstök rannsókn yrði gerð á áreiðanleika skýrslna sem hann hafi gefið fyrir lögreglu og dómi við rannsókn og meðferð málsins. Þá byggði Sævar á því í beiðni sinni að fyrir Alþingi hafi legið frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 19/1991 þar sem ráðgert hafi verið að nýju ákvæði yrði bætt við 184. gr. laganna til rýmkunar á heimild til endurupptöku dæmdra mála. Í ákvörðun Hæstaréttar kom fram að Alþingi hafi samþykkt áðurnefnt frumvarp 10. mars 1999, en í 45. gr. frumvarpsins væri svofellt ákvæði: „Við 1. mgr. 184. gr. laganna bætist nýr stafliður,

¹⁷⁰⁵ Gögn starfshóps, bls. 64–71.

¹⁷⁰⁶ Gögn starfshóps, bls. 75–76.

¹⁷⁰⁷ Gögn starfshóps, bls. 37.

¹⁷⁰⁸ Gögn starfshóps, bls. 38.

svohljóðandi: c. ef verulegar líkur eru leiddar að því að sönnunargögn sem færð voru fram í máli hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess.“ Í ákvörðuninni sagði að breytingarlögin hafi enn ekki verið birt og samkvæmt 47. gr. frumvarpsins myndu þau ekki öðlast gildi fyrr en 1. maí 1999.¹⁷⁰⁹ Taldi Hæstiréttur að ekkert væri fram komið sem gæti orðið til þess að orðið yrði við kröfu Sævars um endurupptöku hæstaréttarmáls nr. 214/1978.¹⁷¹⁰

1077. Meðal gagna málsins liggur fyrir minnisblað Einars Gauts Steingrímssonar héraðsdómslögmanns um viðtal við Erlu Bolladóttur í tilefni af endurupptökubeiðni hennar. Um er að ræða uppritun á viðtali sem fram fór 14. febrúar 2000. Greindi hún frá upphafi rannsóknar á Guðmundarmálinu þegar Örn Höskuldsson hafi lagt fyrir hana ljósmynd af Guðmundi Einarssyni og spurt hana hvort hún kannaðist við manninn. Kvaðst Erla hafa kannast strax við andlitið og skýrt Erni frá að hún hefði verið með þessum strák í partyi heima hjá vinkonu sinni einhverjum þremur til fjórum árum áður. Orðrétt sagði Erla: „Og ég mundi eftir þessum strák þar og sérstaklega vegna þess að hann hafði svolítið gefið sig á tal við mig þetta kvöld í þessu partyi og svo þegar ég var að fara heim þá bauðst hann til að keyra mig, hann og félagar hans.“¹⁷¹¹ Aðspurð um upphaf Geirfinnsmálsins greindi Erla frá því að milli jóla og nýárs 1975 hafi Sigurbjörn Víðir fylgt henni í íbúð hennar og Sævars í Kópavogi til að ná í muni sína, en íbúðin hafi verið innsiglið af lögreglu vegna húsleitar. Mundi hún eftir því að Sigurbjörn Víðir hafi staðið í glugga íbúðarinnar og spurt hana hvort hún héldi að Sævar vissi eitthvað um hvarf Geirfinns Einarssonar. Lýsti Erla því hversu háð hún hafi verið samskiptum lögreglunnar og aðstoð þeirra við ýmsa hluti eftir að henni var sleppt úr gæsluvarðhaldinu. Þarna hafi Sigurbjörn Víðir haft áhuga á vitneskju hennar sem myndi leiða til þess að hann hefði þá ástæðu til að koma og tala við hana aftur. Af þeim sökum hafi hún ekki útilokað það með öllu að Sævar vissi eitthvað í stað þess að segja afdráttarlaust nei. Morguninn eftir hafi Sigurbjörn Víðir og Örn Höskuldsson komið heim til móður hennar, boðið sér inn og sest í sófann í stofunni. Kvað Erla það hafa vakið verulegan ótta hjá sér. Örn hafi sagt: „Ég hef ástæðu til að ætla að þú vitir um Geirfinnsmálið og ég vil vita hvað það er.“ Greindi Erla frá því að sér hafi fundist sem Sigurbjörn Víðir hafi svikið hana. Örn hafi ekki gefið sig þegar hún hafi sagst ekkert vita og þá fannst henni hún lamast í viðleitni sinni við að reyna að klóra sig út úr málinu, eins og hún orðaði það. Heilmiklar umræður og þælingar hafi spunnist út frá þessu og síðan hafi þeir skilið hana eftir í skelfingu en komið fljótlega aftur og sótt hana til yfirheyrslu um málið.¹⁷¹²

1078. Fyrir liggur að Erla Bolladóttir óskaði endurupptöku á hæstaréttarmáli nr. 214/1978 með beiðni dagsettri 4. maí 2000 að því er varðaði sakfellingu fyrir rangar sakargiftir samkvæmt 148. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Af hálfu ákærvaldsins var í umsögn lagt til að beiðni hennar yrði hafnað. Fimmtudaginn 22. júní 2000 var í Hæstarétti Íslands fjallað um endurupptökubeiðni Erlu. Vísað var til ákvörðunar

¹⁷⁰⁹ Gögn starfshóps, bls. 39.

¹⁷¹⁰ Gögn starfshóps, bls. 41.

¹⁷¹¹ Gögn starfshóps, bls. 195.

¹⁷¹² Gögn starfshóps, bls. 206–207.

réttarins frá 15. júlí 1997 vegna beiðni Sævars um endurupptöku málsins að því er varðaði II. kafla ákærunnar frá 16. mars 1997 um rangar sakargiftir. Fram kom að þeim mönnum sem sakir hafi verið bornar á hafi verið dæmdar bætur á grundvelli XVIII. kafla þágildandi laga nr. 74/1974, um meðferð opinberra mála. Þá var vísað til framburðar Erlu hjá lögreglu sem hún hafi staðfest fyrir dómi. Einnig var rakinn ferill framburðar Sævars og Kristjáns Viðars um sama sakarefni og þess að Kristján Viðar hafi greint svo frá fyrir dómi 13. maí 1977 að sagan um tengsl þessara fjögurra manna við málið væri frá Erlu komin og lögreglumenn hefðu trúað henni. Í ákvörðun Hæstaréttar kom fram að Erla byggði beiðni sína um endurupptöku hæstaréttarmálsins á því að lögregla og rannsóknardómari hafi skref fyrir skref þrýst henni til að gangast við rannsóknartilgátum þess efnis að Klúbburinn og sérstaklega Magnús Leópoldsson væru viðriðnir hvarf Geirfinns Einarssonar. Hún hafi smám saman látið undan og gefið þær skýrslur sem rannsakendur málsins hafi viljað. Margoft hafi hún reynt að leiðrétta framburð sinn, en rannsakendur ekki tekið slíkt í mál. Þá hafi Erla byggt á því að réttur sakborninga hafi verið lítilsvirtur og því engin von á að málsmeðferðin hafi leitt hið sanna og rétta í ljós. Vísaði hún jafnframt til álitserðar geðlæknis og umsagnar lækna ráðs um andlegt ástand sitt á umræddum tíma. Fram kom að Erla teldi nauðsynlegt að afla matsgerðar um hegðun, ástand og gerðir hennar. Í ákvörðun Hæstaréttar kom fram að engin ný gögn hafi verið lögð fram til stuðnings beiðninni um endurupptöku. Þá sagði að því væri ekki andmælt af hálfu dómfelldu að framburður hennar hafi verið sá sem í gögnum málsins greini. Hins vegar virðist endurupptökubeiðnin á því reist að ásetningur hennar hafi aldrei staðið til þess að saklausir menn yrðu sakaðir eða dæmdir. Fram kom að svo virtist sem Erla hafi ekki dregið játningu sína að því er varðaði II. kafla ákærunnar frá 16. mars 1977 til baka fyrir en á árinu 1996, en engar viðhlítandi ástæður hafi verið færðar fram fyrir því. Niðurstaða Hæstaréttar var því sú að skilyrðum 1. mgr. 184. gr. laga nr. 19/1991, samanber 45. gr. laga nr. 36/1999, hafi ekki verið fullnægt til þess að verða við beiðni Erlu um endurupptöku málsins að því er varðaði sakfellingu fyrir rangar sakargiftir.

1079. Fréttatilkynning birtist frá innanríkisráðuneytinu 7. október 2011 um skipun starfshóps til að fara yfir Guðmundar- og Geirfinnsmál. Í tilkynningunni kom fram að innanríkisráðherra hafi skipað Arndísi Soffíu Sigurðardóttur, lögfræðing og lögreglumann, Harald Steinþórsson lögfræðing og doktor Jón Friðrik Sigurðsson, yfirsálfræðing á geðsviði Landspítala-háskólasjúkrahúss til að fara yfir málið í heild, en sérstaklega þá þætti sem sneru að rannsókn þess og framkvæmd rannsóknarinnar. Fram kom að starfsmaður hópsins væri Valgerður María Sigurðardóttir lögfræðingur en starfshópurinn gæti kallað sérfræðinga til ráðgjafar, eftir því sem hann teldi þörf á.¹⁷¹³ Sama dag var nefndarmönnum sent skipunarbréf og var Arndís Soffía skipaður formaður starfshópsins. Í skipunarbréfunum kom fram að starfshópurinn hefði ekki rannsóknarheimildir en gæti tekið viðtöl með samþykki hlutaðeigandi. Með vísan til ákvæða 18. gr. laga nr. 70/1996, um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins og 136. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940 væri starfshópnum skylt að gæta þagmælsku um atriði er vörðuðu málið sem hann fengi vitneskju um í starfi sínu eða væru rædd á

¹⁷¹³ Gögn starfshóps, bls. 468.

fundum starfshópsins og bæri að fara leynt með samkvæmt lögum. Fram kom að þagnarskyldan héldist eftir að látið væri af störfum í starfshópnum.¹⁷¹⁴

1080. Fyrir liggur minnisblað frá Magnúsi Leópoldssyni til starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál, dagsett 25. nóvember 2011. Rakti hann í átta liðum nokkrar staðreyndir sem hann taldi ástæðu til að hafa í huga við yfirferð málsins. Í áttunda lið ritaði hann orðrétt: „Það kom aldrei til álita hjá mér þrátt fyrir 105 daga einangrun að játa á mig eitthvað sem ég hafði aldrei gert.“¹⁷¹⁵
1081. Starfshópur um Guðmundar- og Geirfinnsmál skilaði skýrslu til innanríkisráðherra 21. mars 2013. Við vinnslu skýrslunnar tók starfshópurinn viðtöl við þá dómfelldu sem eru á lífi, Albert, Erlu, Guðjón, og Kristján Viðar. Meðal gagna málsins liggja fyrir orðrétt endurrit af viðtölum allra nema Alberts.¹⁷¹⁶ Þá tók starfshópurinn viðtöl við þá Magnús Leópoldsson, Einar Bollason og Valdimar Olsen sem bornir voru röngum sökum um aðild að hvarfi Geirfinns Einarssonar og sættu gæsluvarðhaldi í tengslum við rannsókn málsins.¹⁷¹⁷ Einnig komu til viðtals við starfshópinn: Ari Ingimundarson, Dóra Hlín Ingólfssdóttir, Erlingur Guðmundsson, Gísli Guðmundsson, Grétar Sæmundsson, Guðjón [Lúther], Haraldur Henrysson, Haukur Guðmundsson, Högni Einarsson, Ingvi H. Magnússon, Jón Steinar Gunnlaugsson, Kristján Guy Burgess, [MBj], Páll Arnór Pálsson, [PJ], Róbert Árni Downey, Rúnar Sigurðsson, Sigurbjörn Víðir Eggertsson, [SÓH], Sigursteinn Másson, Skúli Steinsson, Smári Sigurðsson, [SBj], Valtýr Sigurðsson, [ÞH] og Örn Höskuldsson.¹⁷¹⁸
1082. Hinn 12. febrúar 2014 birtist fræðigreinin í tímaritinu Applied Cognitive Psychology eftir Gísla H. Guðjónsson, Jón Friðrik Sigurðsson, Arndísi Soffíu Sigurðardóttur, Harald Steinþórsson og Valgerði Maríu Sigurðardóttur með heitinu: „The Role of Memory Distrust in Cases of Internalised False Confession.“ Í fræðigreininni var ítarlega fjallað um Guðmundar- og Geirfinnsmálin, vinnu starfshópsins og niðurstöður hans um áreiðanleika framburða og játninga sakborninga í sakamálunum.
1083. Þá hlutaðist settur ríkissaksóknari til um að höfðað yrði vitnamál fyrir héraðsdómi Reykjavíkur í þeim tilgangi að leiða fyrir dóminn nefndarmenn starfshóps innanríkisráðherra, starfsmann hans og ráðgjafa, til staðfestingar á framangreindri skýrslu. Fékk málið númerið V-22/2015 og fóru skýrslutökur fyrir dómi fram 28. janúar 2016. Fyrir dóminum gáfu skýrslu Arndís Soffía Sigurðardóttir, Haraldur Steinþórsson, Jón Friðrik Sigurðsson, Valgerður María Sigurðardóttir og Gísli H. Guðjónsson. Þá gerði talsmaður Erlu og Guðjóns þá kröfu að tekin yrði dómsskýrsla af Erni Höskuldssyni, Sigurbirni Víði Eggertssyni og Eggerti Norðdahl Bjarnasyni í þeim tilgangi að leiða í ljós hvernig rannsókn máls er varðar hvarf Guðmundar Einarssonar komst á rexpöl í desember 1975.¹⁷¹⁹

¹⁷¹⁴ Gögn starfshóps, bls. 509.

¹⁷¹⁵ Gögn starfshóps, bls. 577.

¹⁷¹⁶ Bls. 4235–4366.

¹⁷¹⁷ Bls. 4391–4442.

¹⁷¹⁸ Bls. 4228–4234.

¹⁷¹⁹ Bls. 4477.

1084. Fimmtudaginn 9. október 2014 sendi aðstoðarlögrelustjóri hjá lögrelustjóranum á höfuðborgarsvæðinu orðsendingu til ríkissaksóknara og kom á framfæri upplýsingum frá vitni sem hafði gefið sig fram við lögrelguna.¹⁷²⁰ Í framburði vitnisins kom fram að hún hefði verið sambýliskona manns þess sem kom ábendingu á framfæri um fjársvik Erlu og Sævars gagnvart Pósti og síma árin 1974 og 1975. Hún hefði af þeim ástæðum verið farþegi í bifreið undir hans stjórn ásamt þriðja manni þegar ekið hafi verið á Guðmund Einarsson í Engidal á Hafnarfjarðarvegi aðfaranótt 27. janúar 1974. Guðmundur hafi verið tekinn upp í bifreiðina en svo dregið af honum og hann verið orðinn þögull þegar vitnið fór úr bifreiðinni á dvalarstað þess í Vogahverfi Reykjavíkurborgar. Að tilhlutan setts ríkissaksóknara var þessi ábending tekin til rannsóknar í október 2015 og naut vitnið nafnleyndar við þá rannsókn.¹⁷²¹ Í samskiptum vitnisins við lögreglu rakti hún framangreinda atburðarás en bar jafnframt um það að hafa verið viðstödd þegar maðurinn hafi samið við lögrelguna og fulltrúa yfirsakadómara um að veita upplýsingar um að Kristján Viðar og Sævar tengdust hvarfi Guðmundar gegn því að vera leystur úr afplánun.¹⁷²² Við yfirheyrslur hafi maðurinn neitað eindregið allri aðild að hvarfi Guðmundar auk þess sem annar maður, sem vitnið hafði getið um að hafi verið í bifreiðinni, hafi einnig neitað allri vitneskju um málsatvik. Aðspurður um samskipti við rannsóknarlögrelumennina og hugsanlega samninga við þá hafi hann borið um að hafa sífellt verið að ljúga í þá sögum á þessum tíma. Annar rannsóknarlögrelumannanna sem hafi annast rannsókn á póstsvikamálinu og Guðmundarmálinu í öndverðu og fyrrum fulltrúi yfirsakadómara hafi mætt hjá lögreglu og verið inntir eftir því hvaða einstaklingur hafi komið þeim upplýsingum til lögreglu að Sævar hafi verið viðriðinn hvarf Guðmundar Einarssonar. Þeir hafi ekki munað eftir því og hafi aðspurðir hvorugur kannast við að þessi maður hafi komið ábendingu á framfæri við þá eða munað til þess að samið hafi verið við manninn um tilhliðranir varðandi afplánun hans. Rannsókn lögrelunnar lauk 18. ágúst 2016 og var rannsóknargögnum komið á framfæri við endurupptökunefnd en málið felld niður í kjölfar þess hjá lögreglu 14. október 2016.

III. Framlögð gögn

1085. Við úrlausn beiðni endurupptökubeiðenda hefur verið unnið úr miklu magni gagna sem endurupptökubeiðendur og settur ríkissaksóknari hafa lagt fram. Um er að ræða bæði samtímagögn frá því sakamálin voru til rannsóknar og meðferðar fyrir dómstólum sem og önnur gögn sem síðar hafa orðið til.
1086. Af hálfu endurupptökubeiðenda hefur gögnum verið komið á framfæri í tvígang. Í fyrsta lagi var meðfylgjandi beiðni um endurupptöku, sem dagsett er 12. mars 2015, skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, dagsett 21. mars 2013, fræðigreinin eftir Gísla H. Guðjónsson prófessor, „The Role of Memory Distrust in Cases of Internalised False Confession“, birt í Applied Cognitive Psychology, 12. febrúar 2014. Afrit af dagbókum Tryggva Rúnars sem hann hélt sem gæsluvarðhaldsfangi í Síðumúlafangelsi á árunum 1976 og 1977. Þá var meðfylgjandi

¹⁷²⁰ Bls. 4612–4613.

¹⁷²¹ Bls. 4604–4605.

¹⁷²² Bls. 4625–4628.

beiðninni bókinn „Dómsmorð – Endurupptökubeiðni Geirfinns- og Guðmundarmála“ eftir Sævar Marinó Ciesielski, sem hann gaf sjálfur út árið 1997.

1087. Í öðru lagi lagði endurupptökubeiðendur fram frekari gögn með bréfi, dagsettu 30. september 2015. Um var að ræða kafla með yfirheitinu: „Chapter 23. Murder in Norway: a False Belief Leading to a False Confession“ úr bók eftir Gísla H. Guðjónsson prófessor sem ber heitið „The Psychology of Interrogations and Confessions. A Handbook.“ Einnig lögðu endurupptökubeiðendur fram nokkra erlenda dóma. Með gögnunum var meðfylgjandi hluti af sjúkraskrá Sævars Marinós Ciesielski frá árinu 2010.
1088. Að beiðni endurupptökunefndar afhentu endurupptökubeiðendur frumrit dagbóka sem Tryggvi Rúnar hélt sem gæsluvarðhaldsfangi í Síðumúlafangelsi á árunum 1976 til og með 1977.
1089. Af hálfu endurupptökunefndar var því beint til setts ríkissaksóknara með vísan til 3. mgr. 213. gr. laga nr. 88/2008 um meðferð sakamála, að hlutast til um að afla eftirfarandi gagna eða sönnunargagna:
1090. Í fyrsta lagi að láta í té afrit ákvarðana Hæstaréttar Íslands er varða endurupptöku dóms Hæstaréttar Íslands nr. 214/1978. Endurupptöku hefur verið óskað í tvígang af Sævari Marinó Ciesielski, með beiðnum dagsettum 23. nóvember 1994 og 2. febrúar 1999 og einu sinni af hálfu Erlu Bolladóttur á árinu 2000. Fyrri beiðni Sævars var hafnað með ákvörðun Hæstaréttar Íslands 15. júlí 1997 og seinni beiðni hans 18. mars 1999. Beiðni Erlu Bolladóttur var hafnað með ákvörðun réttarins 22. júní 2000. Settur ríkissaksóknari afhenti ákvarðanir Hæstaréttar Íslands frá 15. júlí 1997 og 22. júní 2000. Afrit ákvörðunar réttarins frá 18. mars 1999 um síðari endurupptökubeiðni Sævars fannst meðal annarra gagna málsins.
1091. Í öðru lagi málgagna frá Þjóðskjalasafni Íslands þar sem geymd eru öll þekkt gögn er lúta að rannsókn og dómsmeðferð sakamála sem voru til umfjöllunar í hæstaréttarmáli nr. 214/1978. Afhent voru gögn frá sakadómi Reykjavíkur, rannsóknarlögreglu ríkisins, Ríkislögreglustjóra, Fangelsismálastofnun og Lögreglunni í Keflavík.
1092. Í þriðja lagi beindi endurupptökunefnd því til setts ríkissaksóknara 29. júní 2015 að hann hlutaðist til um að kanna hvort sýnilegum sönnunargögnum, er tengjast hæstaréttarmáli nr. 214/1978, væri til að dreifa hjá rannsóknarstofu þýsku ríkislögreglunnar, Bundeskriminalamt, Kriminaltechnisches Institut í Wiesbaden, Þýskalandi. Í bréfi setts ríkissaksóknara, dagsettu 6. apríl 2016, var upplýst um að umrædd gögn væru ekki hjá þýsku ríkislögreglunni og talið væri að þau hafi verið send aftur til Íslands að rannsókn lokinni.
1093. Í fjórða lagi beindi endurupptökunefnd því til setts ríkissaksóknara þann 24. ágúst 2015 að afla allra gagna starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál sem vistuð voru hjá innanríkisráðuneytinu. Gögn þessi fólu í sér vinnugögn starfshópsins sem og hljódupptökur af viðtölum starfshópsins bæði við dómfelldu sem og aðra sem þáðu boð starfshópsins að mæta til viðtals eða gáfu sig fram við starfshópinn í þeim tilgangi.

1094. Í fimmta lagi var þess óskað með bréfi endurupptökunefndar, dagsettu 27. ágúst 2015, að settur ríkissaksóknari tæki til skoðunar hvort ástæða væri til að hefja rannsókn á nafnlausri ábendingu sem komið var á framfæri við ríkissaksóknara í október 2014. Settur ríkissaksóknari óskaði eftir rannsókn Lögreglustjórans á höfuðborgarsvæðinu á tilgreindri ábendingu. Rannsókn lögreglu var lokið 18. ágúst 2016 og afhenti settur ríkissaksóknari endurupptökunefnd rannsóknargögnin 19. ágúst 2016.
1095. Í sjötta lagi var þess óskað með bréfi endurupptökunefndar, dagsettu 1. október 2015, að settur ríkissaksóknari hlutaðist til um að teknar yrðu skýrslur fyrir Héraðsdómi Reykjavíkur af meðlimum starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál, ráðgjafa starfshópsins og starfsmanni hópsins. Í samræmi við ósk talsmanns annars endurupptökubeiðanda voru jafnframt teknar skýrslur af Erni Höskuldssyni, Sigurbirni Víði Eggertssyni og Eggerti Norðdahl Bjarnasyni. Settur ríkissaksóknari höfðaði af þessu tilefni vitnamál og fór skýrslutaka fram fyrir dómi 28. janúar 2016.
1096. Þess skal og getið að settur ríkissaksóknari lét í té gögn sem aflað var frá embætti ríkissaksóknara. Meðal þeirra voru gögn er lutu að rannsókn Steingríms Gauts Kristjánssonar héraðsdómara sem skipaður var til að fara með rannsókn vegna kæra um ótilhlýðilega beitingu viðurlaga við agabrotum í Síðumúlafangelsinu vegna tveggja gæsluvarðhaldsfanga sem sátu í gæsluvarðhaldi vegna ótengdra saka, gögn frá Ragnari H. Hall, settum ríkissaksóknara vegna endurupptökubeiðni Sævars Marinós Ciesielski dagsett 23. nóvember 1994, þar á meðal bréf dagsett 13. maí 1996 sem fól í sér svar við fyrirspurn um lok rannsóknar á sakarefnum er lutu að grun um að [SÓH] hafi svarið eið að röngum framburði. Könnun rannsóknarlögreglu ríkisins frá 10. febrúar 1981 á afdrifum persónulegra muna Sævars Marinós Ciesielski sem haldlagðir voru 12. desember 1975, dómur sakadóms í ávana- og fíkniefnamálum frá 20. nóvember 1980 í máli nr. 207/1975, ásamt ágripi málskjala. Meðal gagna sem settur ríkissaksóknari lagði fram úr fórum embættis ríkissaksóknara voru ýmis bréf og gögn, þar á meðal um lygamælingapróf á Guðjóni Skarphéðinssyni, spurningalisti með árituðum svörum sem og niðurstöður prófsins auk bréfs til Gísla H. Guðjónssonar frá vísindamanninum sem vann úr niðurstöðunum í Bretlandi. Einnig voru afhent margvísleg gögn sem lögð höfðu verið fram af hálfu Sævars Marinós Ciesielski í tilefni af fyrri endurupptökubeiðni hans. Þar á meðal var yfirlit Vegagerðarinnar um snjómokstur 20. janúar 1974 til 31. janúar 1974 á Suðvesturlandi, færslur úr dagbók Lögreglunnar í Hafnarfirði er vörðuðu Sævar dagana 30. janúar og 1. febrúar 1974, færslur úr dagbók fíkniefnalögreglunnar meðal annars um framkvæmd húsleitar hjá Sævari og endurupptökubeiðanda 13. desember 1974 og færsla úr dagbók Lögreglunnar í Kópavogi 15. desember 1975 um ferð í innsiglaða íbúð með móður Erlu. Afrit bréfs frá embætti Landlæknis, dagsett 4. febrúar 1997 um lyfjagjafir og læknisfræðilega rannsókn á áhrifum einangrunar. Yfirlýsing Guðsteins Þengilssonar læknis meðal annars um áhrif lyfja og einangrunar.
1097. Jón Daníelsson kom á framfæri við endurupptökunefnd rafrænu eintaki af bók sinni: „Sá sem flýr undan dýri“, með tölvubréfi dagsettu 2. september 2016.

1098. Af hálfu endurupptökunefndar var aflað eintaka af heimildasögunni „Áminntur um sannsögli“ eftir Þorstein Antonsson sem gefin var út af Skjaldborg árið 1991 og sjálfsævisögunni „Erla góða Erla“ eftir Erlu Bolladóttur sem gefin var út af Vöku-Helgafelli árið 2008. Einnig var af hálfu nefndarinnar aflað blaðafréttar, sem vísað er til í rakningu málsatvika, sem sóttar voru á vefsíðuna timarit.is.

IV. Grundvöllur beiðni

1099. Endurupptökubeiðendur byggja beiðni sína á því að öllum skilyrðum 1. mgr. 211. gr. laga nr. 88/2008 um meðferð sakamála sé fullnægt, en beiðnin byggir þó, í samræmi við áherslu á játningarnar, öðru fremur á því að a- og c-liðum 1. mgr. 211. gr. laganna sé fullnægt.

1100. Endurupptökubeiðendur draga þá ályktun af 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála að það skipti máli við mat á því hvort skilyrðum stafliða ákvæðisins sé fullnægt á hvaða forsendum niðurstaða dóms byggir. Þannig geri allir stafliðirnir ráð fyrir því að þau atriði sem beiðni um endurupptöku byggir á kunni að hafa haft áhrif á niðurstöðu málsins eða að minnsta kosti skipt miklu fyrir niðurstöðu málsins. Því sé rétt að líta til þess á hvaða grundvelli niðurstaða um sakfellingu í málinu hafi verið byggð.

1101. Ekki verði annað séð af forsendum í niðurstöðu sakadóms og síðar Hæstaréttar að sakfellingar hafi nánast alfarið byggð á játningum sakborninga. Í málinu hafi hlutlægum sönnunargögnum varla verið til að dreifa og þau fábrotnu gögn sem lögð hafi verið fram hafi engan veginn getað varpað ljósi á málsatvik. Þrátt fyrir skort á hlutlægum sönnunargögnum og líkum hinna meintu fórnarlamba hafi fjórir menn verið sakfelldir fyrir að hafa verið valdir að dauða þeirra. Í forsendum sakadóms hafi sérstaklega verið vísað til skorts á sýnilegum sönnunargögnum vegna Guðmundar- og Geirfinnsmálanna.

1102. Að teknu tilliti til þessa sé ljóst að ef ætla megi eða leiddar verði líkur að því að umræddar játningar hafi verið rangar, þær hafi verið fengnar með ólögætum hætti eða af einhverjum öðrum ástæðum varhugavert að leggja þær til grundvallar þá sé grundvallarforsenda sakfellinga í raun ekki lengur fyrir hendi. Í samræmi við þetta sé lögð áhersla á að fjalla um játningar sakborninganna, trúverðugleika þeirra, aðdraganda þeirra og þær aðstæður sem hafi verið uppi þegar sakborningarnir hafi gefið hinar umdeildu játningar.

IV.1. Rannsókn starfshóps innanríkisráðherra

1103. Af hálfu endurupptökubeiðenda er vísað í ítarlega umfjöllun í skýrslu starfshópsins sem hafi byggð að stórum hluta á nýjum upplýsingum, til að mynda fangelsisdagbókum og upplýsingum úr núllskjölum, um tilhögun rannsóknar og það hvernig játningarnar sem hafi verið grundvöllur sakfellinga hafi verið fengnar. Jafnframt sé gerð grein fyrir fjölda skýrslutaka, yfirheyrslna og viðtala – bæði formlegum og óformlegum. Af umfjölluninni sé ljóst að gríðarlegur fjöldi yfirheyrslna og viðtala hafi verið óformlegur og því ekki getið í því ágripi sem hafi farið fyrir dómara málsins.

1104. Vegna umfangs hinna óskráðu og óformlegu yfirheyrslna, viðtala og vettvangsferða láta endurupptökubeiðendur nægja að vísa til skýrslu starfshópsins¹⁷²³ er viðkemur dómfellda Tryggva Rúnari varðandi þær yfirheyrslur, viðtöl og vettvangsferðir sem ekki hafi verið getið í ágrípi málsins og ósamræmis sem gæti vegna þess. Í dæmaskyni sé þó tekið til skoðunar tímabilið frá 23. desember 1975 til 9. janúar 1976. Það tímabil sé eðli máls samkvæmt þýðingarmikið því þá hafi farið fram samkvæmt gögnum málsins tvær yfirheyrslur yfir Tryggva Rúnari, dagsettar 23. desember 1975 og 9. janúar 1976, þar sem hann hafi játað nánast strax einhverja óljósa aðkomu að Guðmundarmálinu. Í berhögg við umrædd gögn málsins hafi verið skráðar fleiri yfirheyrslur auk viðtala og vettvangsferða í fangelsisdagbók. Engar upplýsingar vegna þessa sé að finna meðal gagna málsins aðrar en merkingar í fangelsisdagbók. Þá hafi Tryggvi Rúnar verið yfirheyrður að minnsta kosti 90 sinnum og tekinn í viðtal samtals í að minnsta kosti 124 klukkustundir, þótt ekki hafi verið teknar nema tíu formlegar skýrslur af honum. Þá hafi hann verið tekinn 16 sinnum í samprófun og þrisvar sinnum farið með hann út úr fangelsinu í bílferðir og vettvangsferðir. Í 18 tilfellum hafi samskipti milli rannsakenda og dómfellda farið fram í klefa hans í Síðumúlafangelsi.
1105. Verulegur misbrestur hafi verið á því að kynna dómfellda rétt sinn að lögum, svo sem að honum hafi verið óskýlt, sem grunuðum manni, að svara spurningum þrátt fyrir afdráttarlausan áskilnað þágildandi 40. gr. laga nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála.
1106. Framanrakið dæmi um tilhögun skráningar á yfirheyrslum, viðtölum og vettvangsferðum vegna tímabilsins 23. desember 1975 til 9. janúar 1976 sé lýsandi fyrir rannsóknina í heild. Undir meðferð rannsóknarinnar hafi yfirheyrslur verið sama marki brenndar, til að mynda að því leyti að sakborningum hafi ekki verið kynntur réttur sinn með fullnægjandi hætti og verjendur ekki boðaðir til að vera viðstaddir skýrslutökur.
1107. Þá hafi yfirheyrslur verið framkvæmdar með afar óformlegum hætti og þannig farið fram hjá fyrirmælum laga um tilhögun þeirra. Ekki verði annað séð af ummælum rannsakenda en að leitast hafi verið við að hafa spurningar óskýrar og villandi. Samkvæmt skýrslu starfshópsins megi ætla að heildartími samskipta rannsakenda við Tryggva Rúnar sé vanskráður enda vanti tímasetningar fjölda viðtala og aðeins hluti af skýrslum liggi fyrir.
1108. Af hálfu endurupptökubeiðenda liggja fyrir nýjar upplýsingar þess efnis að aðgengi dómfellda að lögmanni hafi sætt verulegum og óeðlilegum takmörkunum á meðan hann sætti gæsluvarðhaldi vegna málsins. Fékk dómfelldi aðeins að hitta lögmann sinn 25 sinnum á tímabili gæsluvarðhalds á tæplega tveggja ára tímabili. Af þessum fundum virðist sem dómfelldi hafi aðeins fengið að tala einslega við lögmann sinn 18 sinnum en flest þeirra skipta hafi átt sér stað frá 14. apríl 1977 eftir að gefið hafi verið leyfi fyrir því. Skráningar í dagbók Síðumúlafangelsisins staðfesti að takmarkanir hafi

¹⁷²³ *Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra*. Innanríkisráðuneytið, Reykjavík, 2013, bls. 267–282.

verið ítrekaðar og óeðlilegar með öllu. Þannig hafi grundvallarmannréttindi Tryggva Rúnars að hafa samskipti við lögmann verið brotin ítrekað og markvisst.

1109. Sakadómi hafi eðli máls samkvæmt verið kunnugt um þessar tálmanir á aðgengi sakborninga að verjendum en ekki sé þó minnst sérstaklega á það í forsendum dómsins. Þá virðist enn fremur ljóst af forsendum sakadóms að dómurinn hafi hafnað öllum framburði um brot á réttindum. Hins vegar sé að finna í forsendum Hæstaréttar ummæli sem gefi sterklega til kynna að jafnvel þótt dómurum hafi verið kunnugt um einhver brot gegn réttindum sakborninga hafi þeim hvergi nærri verið ljóst umfang þeirra, samanber til dæmis: „Svo sem greint er hér að framan, hafa ákærðu Sævar og Tryggvi staðhæft, að rannsóknarmenn og fangaverðir hafi beitt þá harðræði í því skyni að knýja þá til játninga. Ákærði Kristján ber hins vegar fyrir sig, að rannsóknarmennirnir hafi haft óeðlileg áhrif á þá ákærðu í því skyni að samræma framburði þeirra. Þegar hin rækilega rannsókn bæði fyrir og eftir uppsögn héraðsdóms varðandi harðræði og ólögmæta rannsóknarhætti er virt, verður ekki séð að játningar ákærðu hafi verið fengnar með ólögmætum hætti af hálfu þeirra, er fóru með rannsókn málsins.“ Og: „Í úrlausn um I. kafla ákæru 8. desember 1976 hér að framan er vikið að rannsóknnum, er fram fóru bæði fyrir uppsögu héraðsdóms og eftir gagngert vegna áburðar ákærðu á hendur rannsóknarmönnum og fangavörðum. Eins og þar greinir, leiða þessar umfangsmiklu rannsóknir eigi í ljós, að þeir annmarkar séu á rannsókn málsins, sem valdi því, að játningar hinna ákærðu Kristjáns og Sævars verði út af fyrir sig eigi lagðar til grundvallar við úrlausn máls þessa.“ Og jafnframt: „Í fáein skipti verður eigi séð, að þess hafi verið gætt að benda sökuðum manni, sem yfirheyrður var fyrir rannsóknarlögreglu, á ákvæði 1. mgr. 40. gr. laga nr. 74/1974, og við hefur borið að yfirheyrsla hafi staðið samfelld lengur en 6 klukkustundir, sbr. 3. másl. 40. gr. sömu laga. Stöku sinnum bera bókanir ekki með sér, að reynt hafi verið að kveðja til réttargæslumenn eða verjendur við yfirheyrslu, þar sem slíkt hefði verið rétt.“
1110. Að teknu tilliti til forsendna Hæstaréttar sé ljóst að lagt hafi verið til grundvallar að misbrestir hafi raunar heyrt til undantekninga, samanber orðalagið „fáein skipti“, „við hefur borið“ og „stöku sinnum“. Þegar umræddar forsendur séu skoðaðar með hliðsjón af umfjöllun í skýrslu starfshópsins sé bersýnilegt að dómara hafi verið fjarri því að vera nægjanlega upplýstir um umfang og tilhögun yfirheyrslna og viðtala við sakborninga. Þannig sé ljóst að legið hafi fyrir rangar upplýsingar um efnislegan aðdraganda játninga Tryggva Rúnars og annarra sakborninga í málinu. Megi ætla að það hafi haft veruleg áhrif á mat dómara á gildi sönnunargagna í málinu, svo sem játningar sakborninga, þar með taldar Tryggva Rúnars, og síðar afturköllun þeirra.
1111. Skráningar í dagbók Síðumúlafangelsis gefi tilefni til að ætla að yfirheyrslur hafi ekki verið skráðar þar sem rannsakendur eða eftir atvikum dómara hafi ekki verið ánægðir með framburð Tryggva Rúnars. Þessu til stuðnings er vísað í bókun frá 18. janúar 1977 í dagbók Síðumúlafangelsis þar sem komi fram að dómfellda skuli gefið færi á að breyta framburði sínum en þennan sama dag hafi dómfelldi verið yfirheyrður í tvígang án þess að nokkuð hafi verið skráð um efni þeirra yfirheyrslna. Daginn eftir hafi dómfelldi verið yfirheyrður að nýju en sú yfirheyrsla hafi heldur ekki verið skráð. Þá hafi verið skráð að dómfelldi ætti að vera í algjörrri einangrun. Virðist sú

- fyrirskipun byggja á því að dómara hafi ekki verið ánægðir með síðustu framburði dómfellda enda hafi hann í kjölfarið verið vistaður í einangrun næstu 344 daga og hvergi skráður stafur um efni þeirra framburða sem Tryggi Rúnar hafi gefið í umræddum yfirheyrslum.
1112. Þá byggja endurupptökubeiðendur á því að agaviðurlögum í formi einangrunarvistar hafi verið beitt ef framburðir hafi ekki verið rannsakendum eða dómurum að skapi. Af dagbókarfærslu dómfellda frá 30. október 1976 megi sjá að hann hafi sjálfur verið meðvitaður um að framburðir hans gætu haft í för með sér afleiðingar svo sem einangrunarvistun.
1113. Að mati endurupptökubeiðenda er rangt sem lagt hafi verið til grundvallar í niðurstöðu Hæstaréttar að Tryggvi Rúnar hafi ekki leitast við að afturkalla framburð sinn fyrr en í lok mars 1977. Hann hafi gert tilraunir til þess en framburður þess efnis ekki verið skráður niður af rannsakendum og dómara fulltrúum.
1114. Því næst fjalla endurupptökubeiðendur um dagbækur Tryggva Rúnars á meðan hann sætti gæsluvarðhaldi vegna Guðmundarmálsins. Vísa endurupptökubeiðendur í umfjöllun um þær í skýrslu starfshópsins þar sem umræddar dagbækur og fangelsisdagbækur Síðumúlafangelsis séu bornar saman. Sá samanburður hafi leitt í ljós að tímasetningar stæðust sem og aðrar upplýsingar sem treystu sannleiksgildi dagbóka Tryggva Rúnars. Í dagbókunum lýsi dómfelldi því ítrekað að hann sé saklaus og hafi ranglega játað sig inn í málið, meðal annars til að losna fyrr úr gæsluvarðahaldi. Þá lýsi dagbækurnar andlegu ástandi hans í gæsluvarðhaldinu sem hafi reynst honum erfitt.
1115. Efni dagbóka Tryggva Rúnars renni stöðum undir staðhæfingar þess efnis að sakborningar í málinu hafi ekki haft neina þekkingu á því hvað gerðist og að játningar þeirra hafi verið fengnar fram með afar óeðlilegum hætti. Dagbækurnar sýni að Tryggvi Rúnar hafi sagt rannsakendum það sem þeir hafi viljað heyra í því skyni að friða rannsakendur og forðast frekari einungraunarvistun.
1116. Af hálfu endurupptökubeiðenda eru dagbækur Tryggva Rúnars ný gögn í skilningi a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála og innihaldi enn fremur upplýsingar sem gefi ástæðu til að ætla að öðrum staflíðum ákvæðisins sé fullnægt, til að mynda c-lið.
1117. Dagbækur Tryggva Rúnars og dagbækur Síðumúlafangelsis varpi nýju ljósi á verulega neikvæða afstöðu rannsakenda í garð sakborninga í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum. Sé vísað til umfjöllunar í skýrslu starfshópsins um umrætt atriði en telja megi að umræddar upplýsingar hafi ekki legið fyrir dómurum þegar dæmt hafi verið um sök í málinu, að minnsta kosti ekki með jafn skýrum hætti og nú liggi fyrir.
1118. Byggt sé á því að þessar upplýsingar gefi ríkt tilefni til að draga í efa að grundvallarreglur sakamálaréttarfars hafi verið virtar í málinu, svo sem reglan um að leiða skuli hið sanna í ljós, reglan um skyldu rannsakenda til að gæta jafnt að þeim atriðum sem horfi til sýknu og sektar sakbornings og meginreglan um að manni sem borinn sé sökum um refsiverða háttsemi skuli tryggður réttur til að vera talinn saklaus

þar til sekt hans hefur verið sönnuð. Upplýsingarnar styðji einnig framburði sakborninga um harðræði og veiti skýringu fyrir játningum sakborninganna og lýsi aðdraganda þess að játningar hafi verið gefnar.

1119. Af hálfu endurupptökubeiðenda er tekið fram að allir sakborningar hafi í seinni tíð haldið því fram að þeir hafi verið beittir harðræði og þurft að þola ómannúðlega meðferð meðan á gæsluvarðhaldsvistun stóð. Í því sambandi sé vísað til niðurstöðu harðræðisrannsóknarinnar, skýrslu starfshópsins og viðtals við Tryggva Rúnar vegna útkomu bókarinnar „Áminntur um sannsögli“. Harðræðisrannsóknin hafi í raun verið takmörkuð við Sævar en aðrir sakborningar hafi ekki fengið að koma á framfæri kvörtunum sínum vegna harðræðis. Í skýrslu starfshópsins hafi verið gerð grein fyrir nýjum upplýsingum sem byggji meðal annars á nýjum viðtölum við fangaverði og um harðræði sem sakborningarnir hafi verið beittir í málinu. Þá hafi Tryggvi Rúnar lýst gæsluvarðhaldsvist í Síðumúlafangelsinu í framangreindu viðtali.
1120. Þá feli nýir framburðir fangavarða og nýr samanburður frásagna við dagbók Síðumúlafangelsis í sér upplýsingar sem hafi ekki legið fyrir þegar dómur hafi fallið í málinu og þær skipti verulegu máli. Upplýsingarnar renni stoðum undir staðhæfingar sakborninga um harðræði í Síðumúlafangelsi en byggt hafi verið á því að sönnur fyrir harðræði hafi ekki verið færðar fram. Í forsendum Hæstaréttar hafi sérstaklega verið vísað til niðurstöðu harðræðisrannsóknarinnar og þess að ekki hafi sannast frekara harðræði en að einn kinnhestur hafi verið gefinn Sævari en þá hafi hann þegar verið búinn að játa. Þannig hafi þær forsendur verið lagðar til grundvallar af hálfu dómara að harðræði hafi ekki verið beitt svo áhrif hefði og játningar hafi verið gefnar við eðlilegar aðstæður. Ætla megi að þessar forsendur hafi haft veruleg áhrif á sönnunarmat dómara, svo sem mat á játningum og afturköllunum þeirra. Nýjar upplýsingar sem renni stoðum undir staðhæfingar sakborninga um ítrekað reglubundið harðræði séu þess eðlis að þær hefðu gert það að verkum að fyrrgreindar forsendur hefðu ekki verið lagðar til grundvallar af hálfu dómara heldur hefðu þeir getað metið gildi játninga að teknu tilliti til þess óeðlilega umhverfis sem þær hafi verið gefnar í.
1121. Að mati endurupptökubeiðenda hafi sú skipan opinbers valds sem ríkti á tíma rannsóknar og málsmeðferðar Guðmundar- og Geirfinnsmálanna haft veruleg áhrif á rannsókn og meðferð fyrir sakadómi.
1122. Á umræddum tíma hafi verið í gildi meginregla réttarríkisins um sjálfstæðan og óvilhallan dómstól. Þrátt fyrir umrædda meginreglu hafði það lengi viðgengist í íslenskum rétti, á grundvelli heimilda í þágildandi lögum um meðferð opinberra mála, að sami maður kæmi að málum bæði á rannsóknarstigi og í dómstörfum. Eimdi enn eftir af rannsóknarréttarfari á Íslandi. Í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum hafi fulltrúar í sakadómi og dómarar verið sjálfir mjög virkir á rannsóknarstigi málsins eins og gögn málsins beri með sér.
1123. Þann 9. janúar 1990 í máli nr. 120/1989 hafi Hæstiréttur komist að þeirri niðurstöðu að það fæli ekki í sér nægilega tryggingu fyrir óhlutdrægni í dómstörfum að sami maður kæmi að rannsókn og dómstörfum. Þegar framangreindur dómur hafi fallið hafi lög um meðferð opinberra mála verið óbreytt frá því að Guðmundar- og Geirfinnsmálin

hafi verið til rannsóknar og meðferðar. Af þessu leiði að ekki verði talið að sakadómur, sem hafi rannsakað Guðmundar- og Geirfinnsmálin bæði á rannsóknar- og ákærustigi, teljist hafa verið sjálfstæður og óvilhallur. Dómarafulltrúar og fjölskipaður sakadómur hafi ekki verið bærir til þess að gæta óhlutdrægni enda hafi þeir verið í stöðu til að dæma um eigin verk á rannsóknarstigi. Verulegir annmarkar hafi verið á þeim verkum, til að mynda hafi verið fyrir hendi vanræksla við að skrá bókanir og rannsaka atriði sem hafi stutt sakleysi sakborninga og algert aðgerðarleysi gagnvart brotum á lágmarksmannréttindum sakborninga. Verði að telja að þetta ástand, sem síðar hafi verið dæmt ólögmeitt, hafi einnig haft áhrif á niðurstöðu málsins.

IV.2. Mat á áreiðanleika framburða dómfelldu í Guðmundar- og Geirfinnsmálum

1124. Í tengslum við vinnu starfshópsins hafi Gísli H. Guðjónsson verið fenginn til þess að meta áreiðanleika framburða og játningar dómfelldu. Gísli og Jón Friðrik Sigurðsson hafi síðan unnið þann hluta skýrslunnar.
1125. Af hálfu endurupptökubeiðanda er rakið að við sálfræðilegt mat á áreiðanleika framburðar Tryggva Rúnars hafi verið haft til hliðsjónar að hann hafi setið í gæsluvarðhaldi vegna rannsóknar á Guðmundarmálinu í 1.522 daga frá 23. desember 1975 til 22. febrúar 1980, þar af hafi hann verið vistaður 655 daga í einangrun í Síðumúlafangelsi. Tryggvi Rúnar hafi aðeins verið 23 ára gamall þegar fyrsta yfirheyrslan yfir honum um hvarf Guðmundar Einarssonar hafi farið fram í Síðumúlafangelsi 23. desember 1975.
1126. Í umfjöllun sinni hafi Gísli og Jón Friðrik tekið saman að fimm þættir hafi verið meginástæður þess að Tryggi Rúnar hafi játað aðild sína að Guðmundarmálinu. Fyrstu þrír þættirnir snerti persónuleikavandamál hans, andlegt ástand hans í einangruninni í Síðumúlafangelsi, og lága greind hans, en tveir síðustu snerti aðstæður í einangruninni, yfirheyrslur og takmarkaðan stuðning lögmanns hans.
1127. Í fyrsta lagi séu persónuleikavandamál Tryggva Rúnars og aðrir sálrænir veikleikar líklegir til að hafa haft mikil áhrif á líðan hans og hegðun í gæsluvarðhaldinu. Niðurstæða geðheilbrigðismats hafi verið að hann væri „illa greindur og haldinn miklum persónuleikagöllum“ og verið háður vímuefnum frá 17 ára aldri. Dómgreind hans væri „léleg“ og hann haldinn kvíða og vanmetakennd. Rannsóknir hafi sýnt að slíkt samband andfélagslegra persónuleikaeinkenna, vímuefnaneyslu og afbrotahæðunar auki líkur á fólkskum játningum við yfirheyrslur hjá lögreglu.
1128. Í öðru lagi lýsi dagbækur Tryggva Rúnars mjög slæmu andlegu ástandi hans fyrstu dagana eftir fyrstu yfirheyrslu um Guðmundarmálið og eftir að hafa verið úrskurðaður í 90 daga gæsluvarðhald vegna málsins.
1129. Í þriðja lagi sýni dagbækur Tryggva Rúnars hversu barnslega hann trúði því að sannleikurinn um sakleysi sitt í Guðmundarmálinu yrði tekinn til greina þrátt fyrir að hann hefði játað aðild. Í þeim megi einnig sjá von hans um að losna úr einangrun ef hann segði rannsakendum það sem hann hafi haldið að þeir hafi viljað heyra. Svona röksemdafærslu megi oft sjá í málum þar sem sakborningar hafi ranglega játað á sig sök. Slíkt gefi til kynna að í fyrsta lagi hafi athygli þeirra fyrst og fremst verið á

skammtímaafleiðingar þegar þeir játuðu, það er að losna úr einangrun, frekar en á langtímaafleiðingar, það er að verða hugsanlega sakfelldur. Í öðru lagi barnsleg trú á jákvæðar langtímaafleiðingar, sem sé meira áberandi hjá einstaklingum með lága greind. Rannsóknir sýni að einfeldni fólks eða barnslegar hugmyndir þess um réttarkerfið auki hættu á fölskum játningum. Þrátt fyrir sögu um afbrotahæðun og reynslu af réttarkerfinu virðist sem Tryggvi Rúnar hafi haft afar barnslega trú á lausn vandræða sinna, sem hafi sennilega stafað af lítilli dómgreind hans og óskhyggju.

1130. Í fjórða lagi hafi Tryggvi Rúnar verið yfirheyrður mjög oft í Guðmundarmálinu og stundum lengi í einu líkt og áður greinir. Hann hafi stundum verið í mjög slæmu ástandi í einangruninni, sem hafi án efa átt þátt í því að hann játaði aðild að Guðmundarmálinu, bæði við yfirheyrslur hjá rannsakendum og fyrir dómi, þrátt fyrir að segjast vera saklaus. Þá hafi hann oft verið yfirheyrður og „tekinn til viðtals“ án þess að skýrsla væri skrifuð þannig að ekki séu til heimildir um hvað fór fram í þessum yfirheyrslum og viðtölum.
1131. Í fimmta lagi virðist sem Tryggvi Rúnar hafi haft takmarkaðan stuðning af lögmanni sínum meðan á gæsluvarðhaldsvistun í Síðumúlafangelsinu stóð.
1132. Framangreindir skýrsluhöfundar hafi komist að þeirri niðurstöðu að það væri hafið yfir allan skynsamlegan vafa að framburðir Tryggva Rúnars í Guðmundarmálinu, bæði hjá lögreglu og fyrir dómi, hafi verið óáreiðanlegir.
1133. Þá eru raktar ályktanir Gísla og Jóns Friðriks um framburði dómfellda: „Ástæða þess að Tryggvi Rúnar hafi brotnað niður eftir 16 daga í einangrun hafi verið vangeta hans til að takast á við einangrunina vegna sálrænna veikleika sinna. Þetta sé ljóst ef marka megi lýsingar í dagbókum fangelsisins á slæmu ástandi hans fyrstu dagana í einangruninni, lýsingar hans á ástandi sínu í dagbókunum sem hann hafi skrifað í gæsluvarðhaldinu og niðurstöðum geðrannsóknarinnar sumarið 1976. Hann hafi verið vistaður óhóflega lengi í einangrun og oft yfirheyrður án þess að tekin hafi verið skýrsla. Einangrunin hafi verið honum greinilega mjög erfið og í eitt skipti þegar dómari hafi ekki verið sáttur við framburð hans hafi verið fyrirskipað að hann „ætti að vera í algjörrri einangrun“ og það sé dæmi þess að beiðni hans um að ráðfæra sig við lögmann sinn hafi verið neitað. Líklegt sé að Tryggvi Rúnar hafi túlkað þessi viðbrögð dómarans sem þvingun til þess að gefa framburð sem hafi verið þóknanlegur dómaranum, óháð sannleiksgildi hans. Hann virtist frá upphafi hafa gert allt til þess að reyna að losna úr einangruninni og haldið í einfeldni sinni að játning myndi hjálpa til við það og virtist einnig hafa trúað því að á endanum myndi sannleikurinn koma í ljós, það er þegar málið færi fyrir dóm. Trúverðugar dagbækur Tryggva Rúnars, sem ljóst sé að hafi verið skrifaðar á meðan hann var vistaður í gæsluvarðhaldinu í Guðmundarmálinu, gefi góða lýsingu á slæmu andlegu ástandi hans í einangruninni og algjöru hjálparleysi. Tryggvi Rúnar hafi verið örvæntingarfullur maður sem hefði gert hvað sem væri til að losna úr einangrun, með því að játa á sig aðild að hvarfi og dauða Guðmundar. Framburður Tryggva Rúnars við skýrslutökur hjá lögreglu og fyrir dómi hafi verið mjög takmarkaður, óljós, hikandi og sundurlaus. Frásagnir hans hafi ekki verið langar og flóknar með nákvæmum lýsingum á atburðarás eins og hann hefði

vitneskju um það sem átti að hafa gerst. Af framburði Tryggva Rúnars að dæma virðist hann frekar hafa verið að svara ákveðnum spurningum rannsakenda um meint atvik málsins en að skýra sjálfstætt frá minningum sínum.“

1134. Að mati endurupptökubeiðenda er þessi niðurstaða í samræmi við efni fræðigreinarinnar *The Role of Memory Distrust in Cases of Internalised False Confession* sem fjallar fyrst og fremst um játningar sakborninga í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum.
1135. Af hálfu endurupptökubeiðenda er á því byggt að ljóst sé að á grundvelli nýrrar þekkingar hafi það verið niðurstaða sérfræðinga að hafið sé yfir allan skynsamlegan vafa að játningar Tryggva Rúnars og framburðir í Guðmundarmálinu, bæði hjá lögreglu og fyrir dómi, hafi verið óáreiðanlegir. Greinilegar vísbendingar liggi fyrir sem gefi tilefni til að ætla að hann hafi þjádst af minnisvafaheilkenni.
1136. Af hálfu endurupptökubeiðenda sé það niðurstaða mats sérfræðinganna Gísla og Jóns Friðriks að hafið sé yfir allan skynsamlegan vafa að framburðir (jåtningar) allra sakborninganna, bæði hjá lögreglu og fyrir dómi, hafi verið óáreiðanlegir. Þá hafi verið talið hafið yfir skynsamlegan vafa að framburðir Guðjóns Skarphéðinssonar hafi verið falskir. Efni fyrrnefndrar fræðigreinar hafi verið í samræmi við niðurstöður sálfræðismatsins. Komist hafi verið að þeirri niðurstöðu að fimm af hinum sex dómfelldu kunni að hafa þjádst af minnisvafaheilkenni, og dómfelldi sé einn þeirra.
1137. Með vísan til framangreinds sé því bersýnilega ljóst að enginn af framburðum sakborninganna í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum sé þess eðlis að hann hefði átt að geta legið til grundvallar sakfellingu.
1138. Ekkert sérstakt mat á áreiðanleika framburða dómfelldu hafi legið fyrir þegar dómur hafi verið kveðinn upp í sakadómi og síðar í Hæstarétti. Þá hafi slíkt mat heldur ekki legið fyrir þegar fyrri endurupptökubeiðnir hafi verið lagðar fram. Sérstaklega hafi verið vísað til þess í úrlausn Hæstaréttar frá 18. mars 1999 vegna síðari endurupptökubeiðni Sævars að sérstök rannsókn á áreiðanleika skýrslna sem Sævar hafi gefið fyrir lögreglu og dómi við rannsókn og meðferð málsins lægi ekki fyrir. Þá hafi komið fram í forsendum ákvörðunar Hæstaréttar frá 22. júní 2000 vegna endurupptökubeiðni Erlu Bolladóttur að ekki hafi verið leiddar líkur að því að háttsemi og hugmyndir rannsakenda hafi orðið þess valdandi að rangur framburður Erlu hafi komið til. Ekkert hafi komið fram sem gæfi tilefni til þess að fram færi frekari gagnaöflun vegna þess. Af þessum ummælum Hæstaréttar verði ekki annað séð en að sjálfstætt mat á áreiðanleika framburða dómfelldu í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum teljist nýtt gagn í skilningi a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála sem réttlætt geti endurupptöku málanna.
1139. Nú liggi fyrir sérstakt mat á áreiðanleika framburða dómfelldu í málunum og sé niðurstaða þess afdráttarlaus. Þá liggi fyrir sérstök fræðigrein þar sem sömu framburðir séu til grundvallar sömu niðurstöðu, en hún sé afdráttarlaus um að framburðir og játningarnar, sem hafi verið grundvöllur sakfellinga, séu óáreiðanlegar. Að teknu tilliti til alls framangreinds liggi fyrir að hin nýju mót séu ný gögn í skilningi

a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála sem jafnframt leiði verulegar líkur að röngu mati á sönnunargögnum í skilningi c-liðar 1. mgr. 211. gr. sömu laga.

IV.3. Önnur ný gögn á grundvelli upplýsingaöflunar starfshópsins

1140. Endurupptökubeiðendur vísa í skýrslu starfshópsins þar sem víða sé að finna tilvísanir til upplýsinga sem hafi komið fram í svokölluðum núllskjölum. Af þeim tilvísunum og annarri umfjöllun í skýrslunni megi ráða að í mörgum tilvikum hafi núllskjöl málsins að geyma upplýsingar varðandi málsatvik sem líklegt sé að hefðu skipt máli fyrir niðurstöðu um sök ef skjölin hefðu legið fyrir dómurum áður en dómur hafi gengið. Þá sé ljóst að í þeim viðtölum sem starfshópurinn hafi tekið, meðal annars við dómfelldu, rannsakendur, fangaverði og aðra einstaklinga sem hafi talið sig hafa upplýsingar um málið, hafi einnig komið fram upplýsingar varðandi málsatvik sem líklegt sé að hefðu skipt máli. Í endurupptökubeiðni sé vísað til þessara nýju upplýsinga sem varpi til að mynda frekara ljósi á tilhögun yfirheyrslna og rannsóknar, harðræði í Síðumúlafangelsi og fleira.
1141. Þá hafi starfshópurinn fengið aðgang að dagbókum dómfellda og Guðjóns Skarphéðinssonar sem þeir hafi haldið í Síðumúlafangelsinu. Samanburður starfshópsins á framangreindum dagbókum við fangelsisdagbækur Síðumúlafangelsis og tímasetningar þeirra hafi staðist. Í fangelsisdagbókunum sé meðal annars að finna upplýsingar sem hafi verið nýttar sem andlag mats á áreiðanleika framburða dómfellda í málunum og upplýsingar um yfirheyrslur og viðtöl sem ekki hafi legið fyrir í opinberum gögnum.
1142. Endurupptökubeiðendur telja þá umfjöllun um efni núllskjala, viðtala starfshópsins og dagbóka vera ný gögn í skilningi a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.
1143. Þá telja endurupptökubeiðendur að umfjöllunin í skýrslunni gefi að minnsta kosti tilefni til frekari rannsóknar. Af framkvæmd megi ráða að a-liður 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála hafi verið túlkaður á þá leið að nægilegt sé að í beiðni dómfellds manns um endurupptöku komi fram upplýsingar sem geti fallið undir ákvæðið og dómfelldi telji að hafi skipt máli fyrir niðurstöðu málsins. Á grundvelli þess sé það háð mati endurupptökunefndar hvort þörf sé á því að rannsaka nánar tilgreind atriði eða að aflað verði frekari sönnunargagna, samanber 3. mgr. 213. gr. laga um meðferð sakamála, samanber ákvarðanir Hæstaréttar nr. 122/1989 frá 17. desember 1987 og nr. 71/2001 frá 16. maí 2007.

IV.4. Samantekt

1144. Nú séu ýmsar staðreyndir þekktar sem síðari tíma rannsóknir og fyrri endurupptökubeiðnir hafi leitt í ljós sem hafi ekki legið fyrir þegar dómar féllu í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum.
1145. Í fyrsta lagi liggja nú fyrir afdráttarlaus niðurstæða fræðimanna þess efnis að framburðir og játningar allra sakborninga hafi verið óáreiðanlegar og því ekki tækur grundvöllur sakfellingar. Þá sé ljóst að allir dómþolar hafi dregið játningar sínar til baka með einum eða öðrum hætti og margir þeirra háð mikla opinbera baráttu fyrir því að fá nafn sitt hreinsað allt frá því að dómur hafi fallið.

1146. Í öðru lagi hafi síðari rannsóknir á málinu leitt í ljós að rannsókn hafi verið verulega gölluð líkt og áður greinir. Dæmi sé um óskráðar langar og ítrekaðar yfirheyrslur og viðtöl og fjölda vettvangsferða og samprófana. Þannig hafi umfang yfirheyrslna og samskipta milli rannsakenda og sakborninga verið miklum mun víðtækara en dómarrar hafi verið upplýstir um og hafi fyrirbyggjandi upplýsingar gefið skakka mynd af því hvernig framburður sakborninga hafi komið til og þróast. Þá hafi sakborningar verið beittir margvíslegu harðræði, þeir látnir sæta gæsluvarðhaldsvist í gríðarlega langan tíma og þeim gefin lyf sem séu nú meðal annars talin geta haft sljóvgandi áhrif og skert viðnámsþrótt. Jafnframt hafi viðhorf rannsakenda og fangavarða gagnvart sakborningum verið mjög neikvætt. Þess vegna megi meðal annars draga í efa að grundvallarréttindi sakborninga, svo sem að vera álitnir saklausir uns sekt hafi verið sönnuð, hafi verið virt. Þá dragi hið neikvæða viðhorf úr trú á að þeir hafi virt skyldu sína til að rannsaka jafnt atriði sem gætu hafa leitt til sektar og sýknu sakborninga.
1147. Í þriðja lagi hafi nokkur af þeim vitnum sem hafi komið fyrir dóm lýst því yfir að framburðir þeirra hafi verið rangir, svo sem [SÓH], [EJR] og [SM].
1148. Að öllu framangreindu virtu megi ætla að niðurstaða Hæstaréttar í máli nr. 214/1978 hefði verið önnur ef þær upplýsingar og þau gögn sem nú liggi fyrir hefðu legið fyrir við upphaflega meðferð málsins og farið hefði verið að lögum við rannsókn og meðferð þess. Því ber að endurupptaka málið í samræmi við beiðni endurupptökubeiðenda.

V. Viðhorf gagnaðila

1149. Í umsögn setts ríkissaksóknara, dagsettri 2. júlí 2015, telur hann skilyrði c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála vera uppfyllt að því er varðar sakfellingu dómfellda fyrir brot gegn 218. og 215. gr. almennra hegningarlaga.
1150. Í þrígang hafi verið lagðar fram beiðnir um endurupptöku á umræddu hæstaréttarmáli jafnvel þótt dómfelldi hafi ekki óskað eftir endurupptöku málsins áður. Sævar hafi í tvígang óskað eftir endurupptöku, 23. nóvember 1994 og 2. febrúar 1999, en Hæstiréttur hafi hafnað þeim báðum með ákvörðunum sínum frá 15. júlí 1997 og 18. mars 1999. Þá hafi Erla Bolladóttir einnig óskað eftir endurupptöku en þeirri beiðni hafi Hæstiréttur hafnað með ákvörðun sinni frá 22. júní 2000. Fyrsta endurupptaka Sævars hafi verið afar umfangsmikil og byggt á fjölmörgum atriðum og málsástæðum. Í ákvörðun Hæstaréttar hafi verið farið vel yfir öll þessi atriði og rökstutt hvort þau hafi gefið tilefni til endurupptöku.
1151. Í þessari endurupptökubeiðni sé að sumu leyti vísað til gagna og málsástæðna sem Hæstiréttur hafi þegar tekið afstöðu til í ákvörðunum sínum varðandi fyrri tvær endurupptökubeiðnir Sævars og Erlu. Settur ríkissaksóknari mun leggja fyrri afstöðu Hæstaréttar til grundvallar nema að því leyti sem rýmri endurupptökuheimildir gefi tilefni til annars eða eitthvað nýtt hafi komið fram sem gefi tilefni til að meta þau með öðrum hætti en Hæstiréttur hafi nú þegar gert.
1152. Settur ríkissaksóknari leggur áherslu á að til endurupptöku máls nægi að eitt skilyrði 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála sé uppfyllt. Þær röksemdir sem

endurupptökubeiðendur hafi lagt fram séu ekki heimfærðar undir tiltekna liði ákvæðisins nema að takmörkuðu leyti.

V.1. Rannsóknin

1153. Í endurupptökubeiðni hafi verið fjallað um umfang yfirheyrslna og viðtala við sakborninga og ljóst að mikill fjöldi yfirheyrslna og viðtala hafi verið óformlegur og því ekki getið í því ágripi sem hafi farið fyrir dómara málsins.
1154. Það liggi fyrir að yfirheyrslur yfir dómfellda hafi verið mun fleiri en upplýsingar hafi legið fyrir um þegar dómur hafi verið kveðinn upp í málinu. Sambærilegum röksemdum hafi verið haldið fram í fyrri endurupptökubeiðni Sævars frá 23. nóvember 1993 og hafi Hæstiréttur tekið afstöðu til þeirra í ákvörðun sinni frá 15. júlí 1997. Þar hafi Hæstiréttur komist að þeirri niðurstöðu að við úrlausn málsins hafi legið fyrir að lögregluskýrslur hafi ekki verið gerðar við öll tækifæri eða þegar lögreglumenn og gæsluvarðhaldsfangar hafi ræðst við utan fangaklefa og hafi fangelsisdagbækurnar því ekki leitt ný atvik í ljós.
1155. Af hálfu setts ríkissaksóknara gildir sambærileg niðurstaða um yfirheyrslur yfir dómfellda og ekki hafi nein ný gögn komið fram sem gefi tilefni til að meta gildi fangelsisdagbókanna með öðrum hætti en Hæstiréttur hafi þegar gert.
1156. Endurupptökubeiðendur hafi einnig vísað til þess að sakborningum hafi ekki verið kynntur réttur sinn með fullnægjandi hætti.
1157. Í ákvörðun Hæstaréttar frá 15. júlí 1997 hafi verið tekið undir að misbrestur hafi verið á því að gætt hafi verið hverju sinni að því að gera sakborningum grein fyrir réttarstöðu sinni við skýrslugjöf. Rétturinn hafi litid svo á að þetta hafi legið ljóst fyrir við úrlausn málsins og vísi máli sínu til stuðnings í niðurlag dóms Hæstaréttar. Því hafi Hæstiréttur ekki talið að um nýjar upplýsingar hafi verið að ræða.
1158. Ekki verði séð að frekari gögn hafi verið lögð fram sem gefi ástæðu til þess að víkja frá mati Hæstaréttar varðandi þetta atriði.
1159. Jafnframt hafi endurupptökubeiðendur vísað til þess að verjendur hafi ekki verið boðaðir til að vera viðstaddir skýrslutöku yfir dómfellda í öllum tilfellum og þá hafi verið leitast við að hafa spurningar óskýrar og villandi.
1160. Þegar dómur hafi verið kveðinn upp í málinu hafi það legið fyrir og Hæstiréttur tekið sérstaklega fram í niðurlagi dómsins meðal annars að réttargæslumenn og verjendur hafi ekki alltaf verið kvaddir til þegar slíkt hefði verið rétt. Þá hafi einnig sagt í ákvörðun Hæstaréttar frá 1997 að tekin hafi verið afstaða til þess að verjendur hafi ekki verið boðaðir til allra þinghalda í sakadómi. Geti þessar athugasemdir því ekki orðið ástæða til endurupptöku málsins nú. Í endurupptökubeiðni hafi ekki verið færð fram sérstök rök sem gefi tilefni til að meta þetta nú með öðrum hætti. Þá hafi ekki verið lögð fram nein gögn um að spurningar hafi verið óskýrar og villandi sem gefi tilefni til þess að fallast á endurupptöku málsins af þessum sökum.
1161. Þá hafi endurupptökubeiðendur talið að nýjar upplýsingar lægju fyrir þess efnis að aðgengi dómfellda að lögmanni hafi sætt verulegum og óeðlilegum takmörkunum á

meðan hann hafi sætt gæsluvarðhaldi vegna málsins og vísað til bókana í dagbók Síðumúlafangelsis.

1162. Af hálfu setts ríkissaksóknara liggur fyrir í málinu að aðgengi sakborninga að lögmönnum þeirra hafi verið skert. Umræddar bókanir í dagbók Síðumúlafangelsis bendi til þess að þessar takmarkanir hafi verið umfangsmeiri en Hæstarétti hafi verið kunnugt um þegar dómur hafi gengið í málinu. Jafnvel þótt fallist yrði á að þessar takmarkanir hefðu falið í sér brot á ákvæðum laga um meðferð sakamála og einkum á grundvallarreglu 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu um réttláta málsmeðferð þá leiði það ekki sjálfkrafa til þess að skilyrði d-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála um endurupptöku máls séu uppfyllt. Gallinn þurfi að hafa verið verulegur þannig að áhrif hafi á niðurstöðu málsins. Rök hafi ekki komið fram sem gefi tilefni til að þetta eitt og sér hafi haft slík áhrif á niðurstöðu málsins að tilefni sé til endurupptöku vegna þessa. Þessar takmarkanir dómfellda á aðgengi að lögmanni sínum hafi þó áhrif á mat á áreiðanleika framburða dómfellda.
1163. Því næst hafi endurupptökubeiðendur vísað í forsendur Hæstaréttar og haldið því fram að þótt dómurum hafi verið kunnugt um einhver brot gegn réttindum sakborninga hafi þeim hvergi nærri verið ljóst umfang þeirra.
1164. Margt bendi til að Hæstarétti hafi ekki verið kunnugt um umfang annmarkanna sem hafi verið á rannsókn málsins þegar dómur hafi verið kveðinn upp í málinu. Aftur á móti hafi ýmis gögn verið lögð fram síðan þá í tengslum við fyrri endurupptökubeiðnir Sævars og Erlu. Fyrsta endurupptökubeiðni Sævars hafi verið mjög umfangsmikil og hafi töluvert af nýjum gögnum verið lagt fram við úrlausn beiðninnar. Hæstiréttur hafi því tekið afstöðu til margra röksemda sem komi fram í þeirri beiðni sem nú liggja fyrir, þar með talið varðandi þá annmarka sem hafi verið á rannsókn málsins, og komist að þeirri niðurstöðu að þeir nægi ekki til að málið skuli tekið upp að nýju.
1165. Að öðru leyti sé þessi röksemd byggð á almennri tilvísun til efnis skýrslunnar án skýrra tilvísana til einstakra atriða í skýrslunni sem varði dómfellda sérstaklega. Ekki hafi með skýrum hætti verið vísað til nýrra gagna sem gefi tilefni til þess að víkja frá fyrra mati Hæstaréttar varðandi áður nefnda annmarka.
1166. Þá hafi endurupptökubeiðendur vísað til þess að skráningar í dagbók Síðumúlafangelsis gefi tilefni til að ætla að yfirheyrslur þar sem rannsakendur, eftir atvikum dómara, hafi ekki verið ánægðir með framburð dómfellda hafi ekki verið skráðar. Þá hafi agaviðurlögum í formi einangrunarvistar verið beitt ef framburðir hafi ekki verið rannsakendum og dómurum að skapi.
1167. Upplýsingar hafi legið fyrir um að dómfelldi og aðrir sakborningar hafi ítrekað verið teknir til yfirheyrslu án þess að skýrslur hafi verið gerðar um það sem fram hafi farið. Einnig hafi verið fjallað um það í ákvörðun Hæstaréttar frá 1997 varðandi fyrstu endurupptökubeiðni Sævars og ekki hafi verið talið að ný gögn varðandi þetta efni hefðu verið lögð fram sem gæfu tilefni til endurupptöku hvað varði Sævar. Það liggja fyrir að dómfelldi hafi ítrekað verið yfirheyrður án þess að nokkuð hafi verið um það skráð og veiti þessi færsla í dagbók Síðumúlafangelsis vísbendingar um, að minnsta

kosti í einhverjum þessara yfirheyrslna, að rannsakendur hafi ekki verið ánægðir með framburð dómfellda. Af hálfu setts ríkissaksóknara er þetta atriði eitt og sér ekki nægilegt til þess að fallast megi á endurupptöku málsins en þetta, eins og aðrir annmarkar á rannsókn málsins, komi til skoðunar við mat á áreiðanleika framburða dómfellda.

1168. Hvað varði þá málsástæðu að agaviðurlögum í formi einangrunarvistar hafi verið beitt ef framburðir hafi ekki verið rannsakendum eða dómurum að skapi þá beri gögn málsins aftur á móti með sér að dómfelldi hafi verið fluttur frá Fangelsinu Litla-Hrauni í Síðumúlafangelsið þann 14. janúar 1977 og hafi þar verið vistaður í einangrun frá 14. janúar til 23. desember 1977. Dómfelldi hafi því þegar verið vistaður í einangrun þegar fyrrnefndar yfirheyrslur hafi farið fram og sé mjög óljóst að einhver munur hafi verið á þeirri einangrun sem dómfelldi sætti frá 13. janúar og þeirri algjöru einangrun sem hafi verið fyrirskipuð þann 19. janúar. Samkvæmt þessu sé óljóst hvort einangrun dómfellda hafi verið beitt sem eins konar „refsingu“ eða „agaviðurlögum“ fyrir það sem dómfelldi hafi sagt í yfirheyrslum 18. og 19. janúar 1977 og skeri fyrrnefnd dagbókarfærsla um dómfellda tæplega úr um það með fullri vissu, þótt hún kunni ef til vill að gefa vísbindingar um að slíkum „agaviðurlögum“ hafi verið beitt í því skyni að fá dómfellda til að breyta framburði sínum. Hafi það verið gert sé mögulegt að um hafi verið að ræða gróft brot á réttindum dómfellda til að fella ekki á sig sök sem áhrif hafi haft á niðurstöðu máls, samanber d-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Aftur á móti hafi ekki verið alveg nægilega sýnt fram á að þessum agaviðurlögum hafi verið beitt með þeim hætti sem haldið sé fram í beiðninni. Þetta eitt og sér gefi því við svo búið tæpast tilefni til endurupptöku málsins.
1169. Í endurupptökubeiðni hafi því verið haldið fram að Hæstiréttur hafi ekki lagt réttar forsendur til grundvallar þegar hann hafi lagt mat á afturköllun játninga dómfellda. Af hálfu setts ríkissaksóknara liggur fyrir að mikill fjöldi yfirheyrslna hafi verið óformlegur og sakborningar hafi ítrekað verið yfirheyrðir án þess að skrifaðar hefðu verið skýrslur þess efnis. Erfitt sé að fullyrða um hvað hafi farið fram í þessum yfirheyrslum en færslur í fangelsisdagbókum og dagbókum dómfellda geti hugsanlega gefið einhverjar vísbindingar um það. Þó séu eigin skrif dómfellda aðallega heimild um sálarástand hans sem notað hafi verið í mati á áreiðanleika framburða hans. Færslur í dagbókum dómfellda sjálfs um að hann hefði reynt að draga framburð sinn til baka fyrr hefðu að öllum líkindum ekki breytt neinu um sakfellingu hans. Af hálfu setts ríkissaksóknara nægja þessar athugasemdir því ekki einar og sér til endurupptöku málsins þótt þær kunni að hafa áhrif við mat á áreiðanleika framburða dómfellda.
1170. Þá hafi endurupptökubeiðendur vísað í dagbækur Tryggva Rúnars sem hann hafði haldið á meðan hann hafi sætt gæsluvarðhaldi vegna Guðmundarmálsins og í umfjöllun um þær í skýrslu starfshópsins.
1171. Dagbækur dómfellda innihaldi aðallega afstöðu hans til sakargifta og frásagnir hans og upprifjanir á reynslu sinni. Þær séu því fyrst og fremst heimild um sálarástand dómfellda í gæsluvarðhaldinu, en hefðu tæpast getað breytt neinu um sakfellingu hans þótt þær hefðu legið fyrir við uppkvaðningu dóms. Umræddar dagbækur geti því

tæpast talist ný gögn sem hefðu verulega skipt um niðurstöðu málsins eins og áskilið sé í a-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála sem geti ein og sér orðið grundvöllur endurupptöku málsins. Þess beri þó að geta að dagbækur þessar komi til skoðunar í sálfræðimati því sem sé að finna í skýrslu starfshóps, en dagbækurnar hafi verið meðal gagna sem hafi verið grundvöllur að því mati. Mat á gildi þessara dagbóka fellur þannig að mati setts ríkissaksóknara saman við mat á gildi sálfræðimatsins.

1172. Þá hafi í beiðninni einnig verið haldið fram að dagbækur Tryggva Rúnars og dagbækur Síðumúlafangelsis varpi nýju ljósi á verulega neikvæða afstöðu rannsakenda í garð sakborninga í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum.
1173. Ýmsar vísbendingar séu í gögnum málsins í heild um að rannsakendur hafi haft mikla trú á sekt sakborninga og það hafi mótað rannsóknaraðferðir þeirra að nokkru marki. Settur ríkissaksóknari mun þó ekki skera úr um það hvort gengið hafi verið svo langt að brotinn hafi verið réttur á dómfellda á sínum tíma samkvæmt framangreindum meginreglum. Jafnvel þótt unnt væri að líta svo á leiði það ekki sjálfkrafa til endurupptöku málsins nema sýnt sé fram á að þetta atriði hafi haft verulega þýðingu fyrir úrslit málsins fyrir Hæstarétti. Af hálfu setts ríkissaksóknara breyta þessi atriði ekki neinu um þá niðurstöðu sem hafi orðið.
1174. Einnig hafi dagbækur Síðumúlafangelsis verið lagðar fram við úrlausn fyrstu endurupptökubeiðni Sævars. Í ákvörðun Hæstaréttar frá 15. júlí 1997 hafi Hæstiréttur komist að þeirri niðurstöðu að ummæli um Sævar bæru vitni um afstöðu fangavarða til hans, sem engu móti gæti samrýmst stöðu þeirra. Hæstiréttur hafi talið að jafnvel þótt framangreindar athugasemdir hefðu legið fyrir við úrlausn málsins, væri ekki líklegt að þær hefðu skipt máli fyrir niðurstöðu um sök Sævars.
1175. Af hálfu setts ríkissaksóknara skortir í endurupptökubeiðni þessari á að vísa til sérgreindra ummæla sem varpi ljósi á neikvæða afstöðu rannsakenda í garð dómfella. Sé að auki tekið mið af úrlausn Hæstaréttar um hliðstætt atriði í fyrra endurupptökumáli Sævars sé ekki líklegt að þetta yrði talið hafa þau áhrif fyrir sakfellingu dómfella að það gefi tilefni til endurupptöku málsins. Þess beri þó að geta að mat á áreiðanleika framburða dómfella sem fram hafi komið í skýrslu starfshóps sé meðal annars byggt á umræddum dagbókum.
1176. Af hálfu setts ríkissaksóknara er tekið fram að harðræðisrannsóknin hafi í raun verið takmörkuð við rannsókn á meintu harðræði gagnvart Sævari. Niðurstöður þeirrar rannsóknar gefi þegar af þeirri ástæðu ekki tilefni til endurupptöku málsins hvað varðar dómfellda, Tryggva Rúnar.
1177. Þá hafi í beiðninni verið vísað almennt til umfjöllunar um harðræði sem sakborningar hafi verið beittir í skýrslu starfshópsins sem meðal annars byggir á nýjum viðtölum við fangaverði. Ekki sé vísað til sérstakra ummæla fangavardanna eða einstakra tilvika þar sem dómfelldi hafi verið beittur harðræði. Í beiðninni hafi í raun ekki verið vísað til neinna sérstaka atvika sem talin séu fela í sér harðræði gegn dómfellda.
1178. Í skýrslunni hafi aðallega verið fjallað um meint harðræði sem Sævar hafi verið beittur í gæsluvarðhaldinu. Þar sé þó vísað til frásagnar kvenfangavardar sem hafi gefið

skýrslu vegna harðræðisrannsóknarinnar, en hún hafi sagt yfirfangavörð hafa gefið fyrirmæli um að halda Sævari og dómfellda vakandi tiltekna nótt og að það hafi verið gert. Þessar upplýsingar hafi verið lagðar fram í tengslum við fyrstu endurupptökubeiðni Sævars. Þar hafi komið fram frásagnir um truflanir á svefni Sævars, notkun á fótajárnum og handjárnnum og fleira. Hæstiréttur hafi litið á þetta sem nýjar upplýsingar í ákvörðun sinni frá 15. júlí 1997 og talið ljóst að Sævar hafi sætt ólögmeðri meðferð í gæsluvarðhaldsvist í Síðumúlafangelsi í nokkuð meira mæli en kunnugt hafi verið við úrlausn málsins. Aftur á móti hafi rétturinn ekki talið líklegt að þessi atriði hefðu skipt máli fyrir niðurstöðu málsins um sök Sævars, þótt þau hefðu legið fyrir við úrlausn málsins. Að áliti setts ríkissaksóknara verður endurupptaka máls dómfellda ekki reist á þessari röksemd.

1179. Í viðtali sem dómfelldi veitti vegna útkomu umræddrar bókar hafi hann lýst gæsluvarðhaldsvistinni í Síðumúlafangelsinu. Dómstólar hafi ekki áður tekið afstöðu til þessa viðtals en í ákvörðun Hæstaréttar frá 15. júlí 1997 um fyrstu endurupptökubeiðni Sævars hafi komið fram að viðtal í dagblaði geti ekki verið ígildi yfirlýsingar sem gefin sé til afnota í dómsmáli. Af hálfu setts ríkissaksóknara gildir það sama um viðtal af þessu tagi og geti það því ekki gefið tilefni til endurupptöku málsins.
1180. Að lokum hafi endurupptökubeiðendur fjallað um tilhögun skiptingar opinbers valds á tíma rannsóknar og málsmeðferðar Guðmundar- og Geirfinnsmálanna. Sé vísað í niðurstöðu Hæstaréttar þann 9. janúar 1990 í máli nr. 120/1989 og komist að þeirri niðurstöðu að sakadómur, sem hafi rannsakað Guðmundar- og Geirfinnsmálin bæði á rannsóknarstigi og ákærustigi, geti ekki talist sjálfstæður og óvilhallur.
1181. Af hálfu setts ríkissaksóknara var tekin afstaða til áþekkra athugasemda í ákvörðun Hæstaréttar frá 1997. Þar segi að breytingar sem hafi orðið á réttarfarslöggjöf og framkvæmd síðan dómur hafi verið kveðinn upp í málinu veiti ekki ástæðu til endurupptöku málsins og talið að þessar athugasemdir geti ekki einar og sér réttlæt endurupptöku málsins.
1182. Þá skorti allan rökstuðning fyrir framangreindum fullyrðingum endurupptökubeiðenda um vanrækslu skráninga bókana og að rannsaka atriði sem hafi stutt sakleysi sem og aðgerðarleysi gagnvart brotum á lágmarksmannréttindum sakborninga. Hæstiréttur hafi verið meðvitaður um að nokkrir annmarkar hafi verið á rannsókn málsins, en ekki talið þá svo mikla að ekki hafi verið hægt að kveða upp dóm í málinu. Þá hafi Hæstiréttur einnig tekið afstöðu til frekari annmarka sem seinna hafi komið í ljós í fyrri endurupptökubeiðnum Sævars og Erlu. Hæstiréttur hafi ekki talið þörf á að taka upp málið að nýju og sé það mat setts ríkissaksóknara að þessar athugasemdir gefi ekki tilefni til endurupptöku.

V.2. Önnur ný gögn á grundvelli upplýsingaöflunar starfshóps innanríkisráðherra

1183. Í endurupptökubeiðni hafi verið vísað til svonefndra núllskjala og því haldið fram að í skýrslunni komi fram upplýsingar úr þessum skjölum sem líklega hefðu skipt máli fyrir niðurstöðu um sök ef skjölin hefðu legið fyrir þegar dómur hafi gengið í málinu. Einnig sé vísað til þeirra viðtala sem starfshópurinn hafi tekið, meðal annars við dómfelldu, rannsakendur, fangaverði og aðra einstaklinga sem hafi talið sig hafa upplýsingar um málið, og til dagbókar dómfellda og Guðjóns Skarphéðinssonar.
1184. Endurupptökubeiðendur hafi þessi gögn ekki undir höndum og hafi því ekki lagt þau fram með beiðninni. Aftur á móti hafi endurupptökubeiðendur talið að um sé að ræða ný gögn í skilningi a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.
1185. Af hálfu setts ríkissaksóknara verður að líta til þess að rannsókn Guðmundar- og Geirfinnsmála í heild hafi verið mjög viðamikil og til hafi orðið gríðarlega mikið magn af gögnum og skjölum við rannsóknina, þar á meðal margvísleg vinnugögn og önnur gögn sem ekki hafi sérstaka þýðingu fyrir niðurstöðu málsins. Því sé eðlilegt að ekki rati öll skjöl inn í málið. Þessum skjölum sé að nokkru lýst í skýrslu starfshópsins. Endurupptökubeiðendur hafi vísað til þessara gagna í heild án þess að sundurgreina nokkuð hvað í þeim geti talist til nýrra gagna sem hafi verulega þýðingu varðandi sakfellingu dómfellda. Að áliti setts ríkissaksóknara verður endurupptaka málsins ekki reist á slíkri almennri tilvísun til þessara gagna.

V.3. Samantekt

1186. Af hálfu setts ríkissaksóknara er vísað til eftirfarandi umfjöllunar um mat á áreiðanleika framburða dómfellda og annarra sakborninga í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum. Þá hefur af hálfu setts ríkissaksóknara verið tekin afstaða til röksemda um að rannsókn málsins hafi verið gölluð. Varðandi lyfjagjöf hafi upplýsingar legið fyrir um hana þegar dómur hafi verið kveðinn upp í málinu og frekari gögn sem hafi verið lögð fram með fyrstu endurupptökubeiðni Sævars hafi ekki gefið tilefni til endurupptöku málsins. Ekki hafi nein ný gögn komið fram sem gefi tilefni til að vefengja mat Hæstaréttar varðandi lyfjagjöfina. Þá megi einnig nefna að í skýrslu starfshópsins hafi sagt að skýrsluhöfundar leggi almennt ekki mat á hugsanleg áhrif geðlyfjanotkunar sakborninganna á framburð þeirra meðan einangrunarvistin hafi staðið yfir þar sem erfitt sé að meta einstaklingsbundin áhrif slíkrar lyfjanotkunar eftir á og margt geti haft áhrif á hvernig einstaklingar bregðist við slíkum lyfjum. Verður krafa um endurupptöku málsins að því er dómfellda varðar ekki reist á þessum rökum.
1187. Hvað varði yfirlýsingar umræddra vitna um að fyrri framburðir þeirra fáist ekki staðist fyrir dómstólum, þá hafi þær ásamt fleiri yfirlýsingum verið lagðar fram í tilefni af fyrstu endurupptökubeiðni Sævars. Hæstiréttur hafi hvorki talið að þessar yfirlýsingar né önnur gögn sem þá hafi verið lögð fram hafi gefið tilefni til endurupptöku. Ekki hafi verið talið unnt að byggja á breyttum framburði [EJR] og [SM] sem hefði komið fram 23 árum eftir umræddan atburð. Endurupptökubeiðendur hafi ekki lagt fram nein ný gögn sem gefi tilefni til þess að víkja frá mati Hæstaréttar varðandi umræddar yfirlýsingar. Verður endurupptaka málsins því ekki reist á þeim.

V.4. Um sálfræðimat í skýrslu starfshóps innanríkisráðherra

1188. Af hálfu setts ríkissaksóknara eru veigamestu sönnunargögnin, sem liggja sakfellingu dómfellda til grundvallar fyrir þátttöku í dauða Guðmundar Einarssonar, játningar hans og framburður annarra, þótt einnig sé vísað í önnur gögn sem þykja styðja við játningarnar.
1189. Niðurstaða sálfræðilegs mats á áreiðanleika framburðar dómfellda og annarra sakborninga í málinu hafi byggt á margs konar gögnum sem liggja fyrir í málunum tveimur, svo sem lögregluskýrslum, dómi Hæstaréttar, geðskýrslum um fimm sakborninga, fyrri endurupptökubeiðnum Sævars og Erlu, harðræðisrannsókninni frá 1979, upplýsingum frá Fangelsismálastofnun ríkisins um gæsluvarðhalds- og afplánunarvistir sakborninganna, færslum um sakborningana í dagbókum Síðumúlafangelsisins, þegar þeir hafi verið vistaðir þar í gæsluvarðhaldi eða verið færðir þangað til yfirheyrslu, og fjölda annarra málsgagna. Matið hafi einnig byggt á gögnum og upplýsingum sem hafi sérstaklega verið aflað við rannsókn starfshópsins, svo sem viðtölum við þá sakborninga sem enn séu á lífi, viðtölum við nokkra rannsakendur og fangaverði og á dagbókum tveggja sakborninga, dómfellda og Guðjóns Skarphéðinssonar, sem þeir hafi ritað í gæsluvarðhaldinu. Til hliðsjónar hafi verið bækur og greinar sem hafi verið ritaðar um dómfelldu, blaðagreinar og fleira. Jafnframt hafi verið fjallað um ástæður þess að dómfelldi Tryggvi Rúnar hafi játað aðild að Guðmundarmálinu út frá fræðilegri umgjörð um játningar. Þá hafi einnig verið dregnar ályktanir um framburð dómfellda sem hafa verið raktar.
1190. Sakfelling dómfellda hafi nánast eingöngu byggst á játningum hans og framburði annarra sakborninga. Sé tekið tillit til þess sem fram komi í skýrslunni þá standi því sem næst ekkert eftir sem grundvöllur sakfellingar nema yfirlýsingar sakborninganna sem sagðar hafi verið óáreiðanlegar eða falskar. Niðurstöður sálfræðimatsins séu mjög skýrar.
1191. Af hálfu setts ríkissaksóknara kemur einkum til greina að fella umrætt sálfræðimat undir a- eða c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála, eða eftir atvikum báða.
1192. Áréttað er að sálfræðimatið sé hluti af skýrslu starfshópsins. Sálfræðimat þetta hafi þannig augljóslega ekki legið fyrir við uppkvaðningu dómsins hvorki í sakadómi né Hæstarétti. Þá hafi það heldur ekki legið fyrir þegar Hæstiréttur hafi tekið ákvörðun um endurupptökubeiðni Erlu með ákvörðun sinni frá 22. júní 2000 né við ákvörðun vegna endurupptökubeiðna Sævars frá 15. júlí 1997 og 18. mars 1999. Að mati setts ríkissaksóknara sker það þó ekki eitt og sér úr um það hvort sálfræðimatið teljist sem slíkt nýtt gagn í skilningi a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Ástæðan sé sú að sálfræðimatið sé í öllum þýðingarmestu atriðum byggt á gögnum og upplýsingum sem hafi legið fyrir þegar dómarnir hafi upphaflega verið kveðnir upp eða eftir atvikum þegar Hæstiréttur hafi tekið afstöðu til fyrri endurupptökubeiðna. Megi í því efni minna á að Hæstiréttur hafi beinlínis tekið afstöðu til þýðingar ýmissa þeirra atriða sem matsgerðirnar séu reistar á og þýðingar þeirra fyrir áreiðanleika játninganna.

1193. Þó fyrir liggi að sumu leyti einnig „ný gögn“ sem aflað hafi verið sérstaklega við rannsókn starfshópsins, svo sem með viðtölum við þá sakborninga sem enn séu á lífi, viðtölum við nokkra rannsakendur og fangaverði er hafi komið til viðtals við starfshópin eða höfunda þessarar skýrslu, og dagbókum tveggja sakborninga, það er dómfellda og Guðjóns, sem þeir hafi ritað í gæsluvarðhaldinu um líðan sína, hugsanir og ýmsa atburði. Þessi gögn, sem innihaldi aðallega afstöðu þeirra sjálfra til sakfellinganna eða frásagnir og upprifjanir á löngu liðnum atburðum, geta heldur ekki talist ný gögn í máli dómfellda sem ein og sér geti orðið grundvöllur endurupptöku að álitum setts ríkissaksóknara þar sem ekki verður séð að þau gætu hafa haft verulega þýðingu fyrir málið þótt þau hefðu legið fyrir við uppkvaðningu dóms. Vegna þessa sé það lagalegt álitamál hvort sálfræðimatið, að því marki sem það hafi verið byggt á gögnum sem hafi verið þekkt þegar dómur hafi verið kveðinn upp, eða eftir atvikum þegar Hæstiréttur hafi tekið afstöðu til fyrri beiðna, geti talist til nýrra gagna í skilningi a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála og sem hefðu skipt verulega miklu fyrir niðurstöðu málsins ef þau hefðu komið fram áður en dómur hafi gengið.
1194. Hvað varði c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála er tekið fram af hálfu setts ríkissaksóknara að sakfelling dómfellda hafi nánast eingöngu byggst á játningu hans sjálfs og framburðum annarra dómfellda. Komi þá til skoðunar hvort líta megi svo á að með sálfræðimatinu hafi verið leiddar að því verulegar líkur að játningar dómfellda, Tryggva Rúnars, og framburður annarra dómfellda um þátt hans í þeim brotum sem hann hafi verið sakfelldur fyrir, sem nánast einu sönnunargögnin í málinu, hafi verið rangt metin þannig að áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins.
1195. Endurupptökunefnd sé heimilt að fallast á endurupptöku máls ef verulegar líkur séu leiddar að því að sönnunargögn sem færð hafi verið fram í máli hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess, samanber c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Umrætt ákvæði hafi komið inn í lög nr. 19/1991 um meðferð opinberra mála með breytingalögum nr. 36/1999. Í greinargerð með frumvarpinu komi fram að rétt hafi þótt að bæta við heimild til að taka mál upp að nýju í því skyni að endurmeta sönnunargögn. Að mati setts ríkissaksóknara getur þetta vart komið til greina nema við sérstakar aðstæður, án þess að það sé skýrt frekar. Þannig megi vera ljóst að ætlan löggjafans hafi verið að skýra ætti þetta ákvæði þröngt. Þá komi einnig fram að fyrirmyndir hafi að nokkru verið sóttar í 3. tölul. 1. mgr. 977. gr. dönsku réttarfarslaganna og 2. mgr. 392. gr. norsku laganna um meðferð sakamála. Í hinu fyrirnefnda ákvæði sé vísað til sérstakra aðstæðna, líkt og gert sé í greinargerð með frumvarpi til íslensku laganna. Í dönskum fræðiritum komi fram að þetta ákvæði sé hugsað sem öryggisventill og því skuli aðeins beitt af varfærni. Þetta sé undantekningarákvæði sem geri bæði kröfu um að sérstakar ástæður séu fyrir hendi og að það séu verulegar líkur á því að sönnunargögn hafi verið rangt metin í málinu. Ákvæðið beri því að túlka þröngt, líkt og það íslenska.
1196. Hið síðarnefnda ákvæði sé áþekkt. Norska ákvæðið hafi verið túlkað þannig að nýtt mat sérfræðinga á sönnunargögnum sem hafi legið fyrir við uppkvaðningu dóms (og séu þannig ekki ný) geti orðið grundvöllur endurupptöku, samanber Rt. 2002, bls. 860 og Rt. 2000, bls. 2142.

1197. Í ljósi þess að c-liður 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála sé meðal annars byggður á fyrirmyndum frá Noregi þyki verða að skýra það þannig að nýtt mat sérfræðinga á sönnunargögnum sem hafi legið sakfellingu til grundvallar í dómi Hæstaréttar frá 1980 geti orðið grundvöllur að endurupptöku málsins. Á hinn bóginn sé einnig lögð áhersla á að þetta geti aðeins átt við sérstakar aðstæður. Þannig hafi þetta verið talið eiga við þegar DNA-rannsóknir sýni að lífsýni (sem tengd hafi verið við dómfellda með eldri rannsóknaraðferðum) geti ekki verið frá dómfellda og útiloki þannig sekt hans. Í slíkum tilfellum sé um að ræða nýja þekkingu og bætta vísindalega eða fræðilega rannsóknarhætti sem óumdeilt sé að skili mjög öruggum niðurstöðum. Við ákveðnar aðstæður af þessu tagi sýni skýrslur sérfræðinga fram á með nánast óyggjandi hætti að mat sönnunargagna hafi verið rangt og leitt til rangrar sakfellingar. Þekkt séu fjölmörg dæmi, meðal annars frá Noregi (Sigrid-hluti Moen-málsins), þar sem skýrslur sérfræðinga um slík efni, og sem feli í sér endurskoðað mat á eldri sönnunargögnum, hafi orðið grundvöllur að endurupptöku máls og leitt til sýknu þeirra sem áður hafi ranglega verið sakfelldir.
1198. Af hálfu setts ríkissaksóknara kemur til athugunar hvort mat sálfræðinga geti haft sama eða svipað vægi og DNA-rannsóknir, eða aðrar slíkar vísindalegar rannsóknir sem sammæli séu um að skili næsta öruggum niðurstöðum.
1199. Að mati setts ríkissaksóknara eru annars vegar rök sem veiki sálfræðimatið og hins vegar rök sem séu því til styrkingar.
1200. Að mati setts ríkissaksóknara veikja sálfræðimatið þeir þrír fyrirvarar sem höfundar þess hafi gert við niðurstöður sínar og þau gögn sem þær séu byggðar á. Í fyrsta lagi sá fyrirvari um að sá tími sem hafi liðið milli atburða og upprifjunar í viðtali, og geti auðveldlega leitt til þess að frásagnir fólks verði ónákvæmar, því almennt versni minni fólks með tímanum. Minni sakborninga um sum málsatvik geti hafa dofnað, þótt líklegt sé að minni þeirra á helstu atburði hafi verið rétt. Þá sé vitað að aukaatriði geti gleymst og aðalatriði spillt í minni fólks vegna truflandi áhrifa upplýsinga sem síðar berist. Í öðru lagi sá fyrirvari að talið sé óráðlegt að treysta eingöngu á framburð sakborninga við svona mat. Í þriðja lagi séu birtar tilvitnanir úr lögregluskýrslum og öðrum málsgögnum í sálfræðimatinu án þess að vísað sé nákvæmlega til viðeigandi skjala og blaðsíðunúmera. Að mati setts ríkissaksóknara leiða þessir tveir fyrirvarar til þess að niðurstöður matsins, að því leyti sem það sé byggt á brigðulu minni dómfelldu eða annarra, verði veikari en ella. Þriðji fyrirvarinn leiði til þess að örðugleikar séu á að sannreyna við hvaða gögn nákvæmlega niðurstöðurnar séu studdar.
1201. Að mati setts ríkissaksóknara veikir það jafnframt sálfræðimatið að það sé annars eðlis en til að mynda DNA-rannsóknir. Mögulega megi færa fyrir því rök að dómstólar verði að fara varlega í að taka sálfræðiskýrslur gildar með sama hætti og slíkar rannsóknir. Mat sálfræðinga á sannleiksgildi munnlegra yfirlýsinga sem gefnar hafi verið fyrir lögreglu eða dómi sé á endanum á hendi dómstóla og séu þeir ekki bundnir af mati sérfræðinga á því. Mat á áreiðanleika játninga og framburða í þessu máli sé á hendi endurupptökunefndar og eftir atvikum dómstóla, en sálfræðimötin séu mikilvæg gögn við það mat. Þá sé einnig ástæða til að setja ýmsa fyrirvara við það að nota síðar

tilkomnar sálfræðilegar athuganir á dómfellda til að grafa undan sakfellingu hans. Þetta megi vafalaust réttlæta í sumum tilvikum, en sé ávallt nokkuð áhættusamt. Fyrst megi nefna þann langa tíma sem kunnir að líða frá því að atburðir gerðust og þar til sálfræðimatið hafi farið fram. Þetta geti augljóslega grafið undan gildi matsins. Í öðru lagi þurfi sálfræðingur að byggja mat sitt á viðtölum, meðal annars við dómfellda sjálfan eða aðra sem taldir séu geta vitnað um ástand viðkomandi á þeim tíma sem um ræðir. Þannig sé ekki óvarlegt að ganga almennt út frá því að það sem dómfelldur maður segi sé í þágu hans sjálfs og þess markmiðs að grafa undan eigin játningum. Ekki sé ástæða til annars en að ætla að sálfræðingarnir sem hafi unnið matið hafi verið meðvitaðir um þetta. Að mati setts ríkissaksóknara er engu að síður rétt að halda þessu til haga þar sem meðal annars af þessum ástæðum sé sálfræðilegt mat á áreiðanleika framburðar manns í vísindalegu tilliti annars eðlis en til dæmis DNA-rannsóknir. Á hinn bóginn sé það ekki skilyrði samkvæmt c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála að vísma sé fyrir því að sönnunargögn hafi verið rangt metin, heldur nægi að leiða að því verulegar líkur. Engu að síður sé óhjákvæmilegt að beita niðurstöðum slíks sálfræðimats með öðrum og ef til vill gagnrýnni hætti en til að mynda niðurstöðum DNA-rannsóknar.

1202. Af hálfu setts ríkissaksóknara standa rök til þess að meta sálfræðimöt með öðrum hætti en til dæmis DNA-rannsóknir. Í því efni þurfi einnig að hafa í huga að almennt verði að reikna með að heimildin í c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála verði túlkuð þröngt og geti aðeins átt við um „sérstakar aðstæður“.
1203. Að mati setts ríkissaksóknara styrkir það hins vegar í fyrsta lagi sálfræðimatið að falskar eða óáreiðanlegar játningar séu staðreynd. Rannsóknir á málum sem hafi verið endurupptekin þar sem óbyggjandi DNA-rannsóknir hafi verið fyrir hendi sýni að aukin hætta sé á þeim við ákveðnar aðstæður. Aðstæður dómfellda hafi verið um margt áþekkar þeim aðstæðum sem rannsóknir hafi sýnt að skapi hættu á óáreiðanlegum eða jafnvel fölskum játningum. Samkvæmt öllum viðurkenndum mælikvörðum aukist hætta á fölskum játningum við þessar aðstæður. Í því sambandi sé bent á að mál þar sem DNA-rannsóknir liggi fyrir hafi verið fjölmörg og þessi mál geri kleift að rannsaka mögulegar ástæður falskra játninga og við hvaða aðstæður sé mest hætta á þeim. Sýnt hafi verið fram á að í málum þar sem DNA-rannsóknir liggi fyrir hafi um 15–20% falskra játninga eða yfirlýsinga verið að rekja til hvatningar eða þrýstings lögreglu. Ekki sé ástæða til að ætla að þetta hlutfall sé annað eða lægra í málum þar sem ekki hafi verið kostur á DNA-rannsóknnum.
1204. Í öðru lagi sé til þess að líta að gallar hafi verið á meðferð máls og hvernig aðstæður dómfellda hafi verið í gæsluvarðhaldi. Nokkrir þættir sem varði vistun dómfellda í gæsluvarðhaldi og aðstæður hans þar skipti máli við mat á gildi játninga dómfellda og framburðar hans sem sönnunargögn. Að mati setts ríkissaksóknara eru þessar aðstæður til þess fallnar að styrkja niðurstöður sálfræðimatsins, en þær hafi einnig sjálfstæða þýðingu við mat á gildi játninga og annars framburðar sem sönnunargögn, óháð niðurstöðum sálfræðimatsins. Í þessu sambandi verði að hafa eftirtalin atriði í huga:

1205. Annars vegar að dómfelldi hafi sætt gæsluvarðhaldi vegna Guðmundarmálsins í 1.522 daga, þar af hafi hann verið vistaður í 655 daga í einangrun í Síðumúlafangelsi. Þannig hafi dómfelldi sætt mjög langri einangrunarvist á þeim tíma er meginþungi rannsóknar málsins hafi staðið yfir, það er frá því hann hafi fyrst verið úrskurðaður í gæsluvarðhald og þar til gefin hafi verið út framhaldsákæra í mars 1977. Lengd einangrunar hafi þannig farið talsvert út fyrir þau mörk sem nú séu almennt talin forsvaranleg. Sammæli séu um að einangrunarvist einstaklings dragi úr félagslegri og sálfræðilegri getu hans til að eiga marktæk samskipti við aðra og til að halda fullri geðheilsu. Algengar afleiðingar einangrunar geti verið allt frá svefnleysi og glötuðu tímaskyni til ofskynjana og hrakandi geðheilsu. Almennt sé viðurkennt að þessir áhættuþættir geti komið fram eftir aðeins fáa daga og þeir aukist með hverjum degi sem einstaklingur sé í einangrun. Þessi viðhorf hafi þegar komið fram í ýmsum ákvörðunum mannréttindanefndar Evrópu þegar mál dómfellda hafi verið til rannsóknar. Í þessum ákvörðunum hafi komið fram þau viðhorf að endurtekin einangrunarvist sé óæskileg, en Ísland hafi á þessum tíma verið skuldbundið að þjóðarétti til að hlíta ákvæðum mannréttinasáttmála Evrópu, þótt hann hafi ekki verið lögfestur í landsrétti. Styðji það eitt út af fyrir sig, eða komi til viðbótar niðurstöðum sálfræðimatsins, að varlega megi treysta sönnunargögnum sem aflað hafi verið við slíkar aðstæður.
1206. Hins vegar liggi fyrir skýrar vísbendingar um að dómfelldi hafi á köflum sætt hörðum kostum í gæsluvarðhaldinu. Við þetta bætist að vísbendingar séu um að aðbúnaður og aðstæður í Síðumúlafangelsinu hafi verið slæmar og hentað illa fyrir gæsluvarðhaldsfanga. Enn megi nefna að vitað sé að á skorti að ýrtruðum reglum um meðferð opinberra mála hafi verið fylgt eins og rétt hefði verið. Þannig hafi verið misbrestur á að réttarstaða dómfellda sem sakbornings eða vitnis væri skýrð nægilega fyrir honum, mikill fjöldi skýrslutaka, viðtala og yfirheyrslna hafi ekki verið skráður á fullnægjandi hátt, yfirheyrslur hafi staðið stundum lengur en heimilt hafi verið, aðgengi að réttargæslumanni hafi verið takmarkað og svo framvegis. Með þessu tekur settur ríkissaksóknari ekki afstöðu til þess hvort meðferðin á dómfellda í gæsluvarðhaldi áður en mál hans hafi komið fyrir dóm hafi verið andstæð 3. gr. mannréttinasáttmála Evrópu, enda komi margir þættir til skoðunar við mat á því og verði tæplega úr því skorið með öruggri vissu svo löngu síðar. Þótt einstök atriði veiti sem slík ekki ein og sér nægilegan grundvöll til þess að málið verði endurtekið, geri heildaráhrif allra þessara þátta það að verkum að játningar, sem og aðrar yfirlýsingar dómfellda, hafi fengist við aðstæður sem vitað sé að hafi verið til þess fallnar að grafa undan áreiðanleika þeirra. Þótt nú sé erfitt að slá því föstu að meðferðin á dómfellda hafi náð þeim þröskuldi sem miðað sé við í 3. gr. mannréttinasáttmála Evrópu eða eftir atvikum hvort brotinn hafi verið á dómfellda réttur samkvæmt 6. gr. sáttmálans ætti almenn þekking á neikvæðum áhrifum svo langrar einangrunar, sem og vitneskja sem nú liggi fyrir um þá hörðu kosti sem dómfelldi hafi mátt sæta í gæsluvarðhaldinu, að öðru leyti að veikja gildi sönnunargagna sem þannig hafi verið aflað, jafnvel þótt þau séu ekki alveg útilokuð. Leiði raunar af því auknar kröfur um að önnur

sönnunargögn styðji við játningar eða yfirlýsingar, en engum slíkum sönnunargögnum sem óyggjandi geti talist sé til að dreifa í máli dómfellda.

1207. Í þriðja lagi hafi sálfræðiskýrslur og vitnisburðir verið lagðir til grundvallar við mat á endurupptökubeiðnum, samanber niðurstöðu norsku endurupptökunefndarinnar í Moen-málinu þar sem nýtt sérfræðimat á sönnunargögnum sem hafi legið fyrir þegar dómur hafi verið kveðinn upp hafi verið talið grundvöllur til endurupptöku og vísað til dómaframkvæmdar því til stuðnings. Í þeim dómum hafi aftur á móti ekki verið um að ræða sérfræðimöt sálfræðinga, en færa megi rök fyrir því að sambærileg rök gildi um slík sérfræðimöt. Þá megi geta þess að í Bretlandi hafi verið talið að sálfræðimat á áreiðanleika framburða geti gefið tilefni til að vefengja sakfellingar undirréttar, samanber Engin Raghip-málið og Pendleton-málið.
1208. Af hálfu setts ríkissaksóknara er ljóst að dómstólar hafi fallið frá fyrri niðurstöðu sinni vegna sálfræðimata um áreiðanleika framburða, líkt og það sem hér liggja fyrir. Það styðji þá niðurstöðu að Hæstarétti skuli veitt tækifæri til þess að leggja mat á sönnunargildi sálfræðimatsins og hvaða áhrif það hafi á játningar og aðra framburði sakborninganna.
1209. Í fjórða lagi hafi Sævar með annari endurupptökubeiðni sinni frá 2. febrúar 1999 lagt meðal annars fram almennar rannsóknir á röngum og óáreiðanlegum játningum sem hafi sýnt fram á að rangar eða óáreiðanlegar játningar væru stundum gefnar án þess að annað harðræði kæmi til en að manni væri haldið í einangrun og á hann bornar sakir. Hæstiréttur hafi talið að almennar rannsóknir geti ekki einar og sér réttlætt endurupptöku og vísað sérstaklega til þess að Sævar hefði ekki óskað eftir því að sérstök rannsókn yrði gerð á áreiðanleika skýrslna, sem hann hafi gefið fyrir lögreglu og dómi við rannsókn og meðferð málsins. Þetta verði ekki skilið öðruvísi en svo að sérstakt sálfræðimat á áreiðanleika framburða dómfellda hefðu við úrlausn málsins getað haft þýðingu við mat á áreiðanleika játninga hans og annars framburðar.
1210. Að síðustu er af hálfu setts ríkissaksóknara áréttað að niðurstöður sálfræðimatsins séu mjög afdráttarlausar. Þar hafi sagt meðal annars um framburð dómfellda að það sé hafið yfir allan skynsamlegan vafa að framburðir Tryggva Rúnars í Guðmundarmálinu, bæði hjá lögreglu og fyrir dómi, hafi verið óáreiðanlegir. Óhjákvæmilegt sé að svo skýrar niðurstöður sálfræðinganna fái talsvert vægi.

V.5. Niðurstaða

1211. Að mati setts ríkissaksóknara hvílir meginröksemd fyrir endurupptöku á gildi sálfræðimatsins. Önnur rök sem hafi verið færð fram í endurupptökubeiðni og gögn sem þar sé vísað til veiti einar og sér ekki nægilegan grundvöll til endurupptöku málsins að því er dómfellda varði.
1212. Vafamál sé hvort sálfræðimatið geti talist „nýtt gagn“ í skilningi a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála þar sem það hafi að mestu verið byggt á upplýsingum og gögnum sem hafi legið fyrir við dómsuppkvaðningu eða eftir atvikum gögnum og upplýsingum sem Hæstiréttur hafi þegar tekið afstöðu til í tilefni af afgreiðslu sinni á eldri endurupptökubeiðnum Sævars, samanber ákvarðanir Hæstaréttar frá 15. júlí 1997

og 18. mars 1999 og fyrri endurupptökubeiðni Erlu, samanber ákvörðun Hæstaréttar frá 22. júní 2000. Eðlilegra sé að meta þýðingu sálfræðimatsins í ljósi c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála þar sem niðurstöður þess feli í sér að líkur séu á að sönnunargögn, það er játningar dómfellda og framburður annarra sakfelldu um þátt hans í dauða Guðmundar, sem hafi legið til grundvallar sakfellingu dómfellda, hafi verið rangt metinn, svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins. Þá séu ákveðin rök sem bæði styrkja og veikja matið líkt og áður hefur verið rakið.

1213. Í refsirétti og sakamálaréttarfari gildi sú grundvallarregla að til þess að manni verði gerð refsing þurfi sekt hans að vera hafin yfir skynsamlegan vafa. Þótt þessari meginreglu verði ekki beitt fullum fetum við mat á því hvort skilyrðum endurupptöku sé fullnægt, meðal annars vegna ákvæða 212. gr. laga um meðferð sakamála um skyldu dómfellda til að rökstyðja endurupptökubeiðni ítarlega, megi hafa hana hér í huga.
1214. Í máli dómfellda hafi aðstæður verið þær að sakfelling hans hafi aðallega verið byggð á játningum hans og framburði annarra sakborninga um þátt hans í átökum þeim sem í dóminum hafi verið talin hafa leitt til dauða Guðmundar Einarssonar aðfaranótt 27. janúar 1974. Þótt Hæstiréttur hafi einnig bent á nokkur atriði sem hafi þótt styðja við játningar dómfellda og framburð annarra dómfelldu megi engu að síður, við svo búið, ganga út frá að sakfelling hefði vart komið til greina án játninganna og framburða annarra dómfelldu.
1215. Í niðurstöðum sálfræðimatsins hafi játningar dómfellda verið taldar án nokkurs vafa óáreiðanlegar sem og framburðir hans og annarra sem sakfelling hafi verið byggð á. Þar sem sakfelling dómfellda hvíli því sem næst alfarið á þessum sönnunargögnum verði vart hjá því komist að líta svo á að með sálfræðimatinu hafi verið leiddar „verulegar líkur að því að sönnunargögn sem færð voru fram í málinu hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess“, samanber c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Í því orðalagi felist að ekki sé gerð sú krafa að sá er beiðist endurupptöku sýni fram á að örugg vissa sé fyrir því að sönnunargögn hafi verið rangt metin þannig að áhrif hafi haft á niðurstöðu máls. Rök standi þannig til að mál þetta verði endurupptekið að því er varði sakfellingu dómfellda fyrir brot gegn 218. og 215. gr. almennra hegningarlaga og á málið verði lagður nýr dómur þar sem tekin verði afstaða til þess hvaða gildi sálfræðimatið hafi við mat á áreiðanleika játninga dómfellda og framburða annarra sakborninga.

VI. Athugasemdir endurupptökubeiðenda

1216. Í athugasemdum endurupptökubeiðenda, dagsettum 30. september 2015, er gerð krafa um að fram fari heildstætt mat á röksemdum og gögnum þegar lagt er mat á það hvort skilyrðum fyrir endurupptöku sé fullnægt.
1217. Í umsögn setts ríkissaksóknara hafi verið að finna ítrekaðar tilvísanir til þess að ákveðnar röksemdir sem hafi verið byggt á í endurupptökubeiðni séu einar og sér eða sjálfstætt ekki nægjanlegar til að skilyrðum 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála geti talist fullnægt. Settur ríkissaksóknari hafi lagt til grundvallar að heimilt sé að meta

hverja og eina röksemd sjálfstætt þegar mat sé lagt á það hvort skilyrðum 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála sé fullnægt án þess að taka tillit til allra röksemda og gagna sem hafi verið sett fram. Endurupptökubeiðendur mótmæla því að slíkt sé mögulegt og leggja mikla áherslu á að málatilbúnaður þeirra verði metinn heildstætt en ekki slitinn í sundur með þeim hætti sem settur ríkissaksóknari hafi gert.

1218. Endurupptökubeiðendur vekja sérstaka athygli á því að skýrsla starfshópsins geymi miklu ítarlegri og meiri upplýsingar um rannsókn Guðmundar- og Geirfinnsmálanna en hafi legið fyrir við uppkvaðningu dóms og umfjöllun Hæstaréttar á þeim ágöllum sem hafi verið á rannsóknaraðferðum lögreglu og ákærvalds. Það fáist því ekki staðist af hálfu setts ríkissaksóknara að vísa í fyrri niðurstöður Hæstaréttar máli sínu til stuðnings, í ljósi þess mikla magns upplýsinga og gagna sem finna megi í skýrslunni.
1219. Ekki verði annað séð en að 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála geri sérstaklega ráð fyrir því að mat á gögnum, háttsemi, sönnunargögnum og ágöllum rannsóknar sé heildstætt og ætla megi að það sama gildi um einstaka röksemdir sem allar hnígi í sömu átt. Endurupptökubeiðendur gera því þá kröfu að heildstætt mat verði lagt á þær röksemdir, þau sjónarmið og þau gögn sem hafi verið lögð fram til að styðja endurupptökubeiðni þeirra.
1220. Byggt er á því að skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra frá 21. mars 2013 sé nýtt gagn í skilningi a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Ljóst sé að skýrslan innihaldi mikið magn af nýjum upplýsingum sem hefðu verulega miklu skipt fyrir niðurstöðu málsins. Að mati endurupptökubeiðenda má hvoru tveggja líta svo á að skýrslan sé í heild sinni nýtt gagn en jafnframt að einstakir þættir skýrslunnar, svo sem 18. og 19. kafli, séu sjálfstætt nýtt gagn í skilningi ákvæðisins.
1221. Þá byggja endurupptökubeiðendur meðal annars á því að ný gögn liggi nú fyrir í málinu varðandi rannsókn málsins sem hefðu haft veruleg áhrif á niðurstöðu málsins ef þau hefðu komið fram áður en dómur hafi gengið.

VI.1. Rannsóknin

1222. Af hálfu endurupptökubeiðenda verður ekki annað ráðið en að settur ríkissaksóknari hafi verið sammála því að skýrslan staðfesti nýjar upplýsingar um það hvernig framburðir hafi verið fengnir og hvernig þeir hafi þróast undir meðferð málsins. Þessar upplýsingar byggja á gögnum sem starfshópurinn hafi sótt úr ólíkum áttum í tengslum við vinnu hópsins. Þá hafi starfshópurinn gert samanburð á þeim gögnum sem hann hafi verið með undir höndum í því skyni að sannreyna réttmæti upplýsinganna.
1223. Ljóst sé að gögnin sem hafi legið til grundvallar vinnu starfshópsins hafi óneitanlega verið þess eðlis að teljast ný gögn í skilningi a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála enda innihaldi þau nýjar upplýsingar, sem hafi ekki legið fyrir þegar málið hafi verið dæmt, um atriði er skipti verulegu máli fyrir niðurstöðu málsins. Þá hafi vinna starfshópsins verið þess valdandi að enn frekari nýjar upplýsingar liggi nú fyrir. Skýrsla starfshópsins geti því talist nýtt gagn í skilningi ákvæðisins enda sé þar að finna heildarsamantekt sem hafi ekki legið fyrir áður.

1224. Leiddar hafi verið í ljós nýjar upplýsingar um veruleg brot gagnvart skráningu skýrslutaka og viðtala. Dómarar í málinu hafi því verið með rangar upplýsingar að þessu leyti og hafi því ekki getað annað en metið játningar sakborninga í málinu út frá röngum forsendum. Þar sem óumdeilt sé að sakfellingar í málinu hafi byggst á játningum sé ljóst að um sé að ræða nýjar upplýsingar sem hefðu bersýnilega haft veruleg áhrif á niðurstöðu málsins. Þá séu þessar upplýsingar jafnframt þess eðlis að þær styðji einnig endurupptöku málsins á grundvelli c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála, enda leiði þær verulegar líkur að því að sönnunargögn sem færð hafi verið fram í málinu, það er framburðir sakborninga, hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess.
1225. Jafnframt hafa endurupptökubeiðendur vísað til þess að ýmis önnur lögbundin réttindi sakborninga hafi verið brotin í tengslum við rannsókn málanna líkt og áður hefur verið rakið. Um þær röksemdir hafi settur ríkissaksóknari fjallað sjálfstætt og niðurstaða hans sú að endurupptaka málsins verði ekki reist sjálfstætt á neinni þeirri röksemd sem byggt sé á. Afstöðu sína hafi settur ríkissaksóknari rökstutt með sama eða mjög sambærilegum hætti í öllum tilvikum. Þannig hafi hann vísað til þess að röksemdirnar geti sjálfstætt ekki leitt til endurupptöku. Þá hafi hann vísað til þess að sundurgreining viðkomandi röksemdar sé ekki nægjanleg og að lokum hafi hann vísað í nánast öllum tilvikum til þess að Hæstiréttur hafi tekið afstöðu til sambærilegrar röksemdar í ákvörðuninni frá 1997.
1226. Hvað varði sjónarmið setts ríkissaksóknara um að röksemdir geti ekki sjálfstætt leitt til endurupptöku er af hálfu endurupptökubeiðenda áréttað að leggja skuli heildstætt mat á röksemdirnar.
1227. Að því er varði kröfu setts ríkissaksóknara um frekari sundurgreiningu röksemda og enn fremur aðgreiningu þeirra frá fyrri ákvörðunum Hæstaréttar sé ljóst að í upphaflegum dómi Hæstaréttar hafi tilvísanir til brota við rannsókn málsins ekki verið sundurgreindar sérstaklega, samanber áður raktar tilvitnaðar forsendur Hæstaréttar í endurupptökubeiðni. Þá hafi einnig komið fram: „Vegna ummæla í málflutningi hér fyrir dómi þykir ástæða til að taka fram, að fangavörðum er eigi heimilt að hafa afskipti af rannsókn opinbers máls að eigin frumkvæði. Það er ámælisvert, að fangavörður laust einn hinn ákærðu kinnhest við yfirheyrslu, en ráðið verður af gögnum málsins, að framkoma fangans við rannsóknarmenn í umrætt skipti hafi verið vítaverð.“
1228. Af hálfu endurupptökubeiðenda er í fyrsta lagi ljóst að dómarmarar í Hæstarétti hafi vissulega verið grandsamir um einhver brot en þó aðeins fá og afmörkuð brot á réttindum sakborninga. Í öðru lagi hafi brotin hvorki verið tilgreind sérstaklega í dóminum né sundurgreind í niðurstöðu Hæstaréttar. Látið hafi verið nægja að vísa til þess að réttur sakborninga hafi verið brotinn í „fáein skipti“, „svo við hafi borið“ og „stöku sinnum“.
1229. Í ákvörðun Hæstaréttar frá 1997 hafi vissulega verið tekin afstaða til röksemda, sem hafi byggt á því að réttindi sakborninga hafi verið brotin, sem hafi að einhverju leyti verið sambærilegar þeim sem nú sé teflt fram. Að mati endurupptökubeiðenda er ljóst

að í ákvörðun Hæstaréttar hafi verið lagt til grundvallar að einhver brot hafi átt sér stað en í raun aðeins þau brot sem Hæstiréttur hafi þegar verið grandsamur um þegar hann hafi kveðið upp dóm í málinu. Þannig hafi ákvörðun Hæstaréttar verið sama marki brennd og dómurinn, það er grandsemi um einhver brot hafi verið viðurkennd en þó aðeins fá og afmörkuð brot á réttindum sakborninga nema í tilviki brots á boðun réttargæslumanna. Þá hafi verið viðurkennt að réttindi hafi verið brotin margsinnis. Þá hafi verið látið nægja að vísa aðeins með mjög almennum hætti til mjög takmarkaðs umfangs brota án þess að ákveðin brot hafi verið sundurgreind sérstaklega.

1230. Af framangreindu sé ljóst að það myndu teljast nýjar upplýsingar og ný gögn í skilningi a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála ef leitt yrði í ljós að réttindi sakborninga hafi verið brotin oftár en í „fáein skipti“, „svo við hafi borið“ eða „stöku sinnum“. Hafi verið leitt í ljós með fullnægjandi hætti að brot hafi verið fleiri og umfangsmeiri en dómur hafi verið grandsamir um.
1231. Þá hafi starfshópurinn sérstaklega rannsakað lögreglurannsóknina. Í samandregnum niðurstöðum starfshópsins varðandi rannsóknina sé sérstaklega vísað í kafla II.5.C í rökstuðningi dóms Hæstaréttar. Í framhaldinu segi meðal annars: „Eins og þessi tilvitnun ber með sér lágu ýmsir gallar á rannsókn lögreglu fyrir þegar dómur Hæstaréttar féll. Með vísan til umfjöllunar og samantektar starfshópsins í 18. kafla þessarar skýrslu um rannsóknaraðgerðir gagnvart dómfelldu annars vegar og til tilvitnaðrar umfjöllunar Hæstaréttar hér að framan [kafla II.5.C] um tiltekna galla á rannsókn málsins hins vegar telur starfshópurinn ljóst að rétturinn hafi ekki haft nægilega góða yfirsýn yfir aðgerðir lögreglu við rannsókn málanna.“
1232. Í þessari umfjöllun starfshópsins hafi kristallast það sjónarmið sem hafi verið byggt á, það er að umfang brota á réttindum sakborninga hafi verið mun meira en dómurum hafi verið kunnugt um. Frekari rannsóknir á tilhögun rannsóknar í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum hafi leitt í ljós nýjar upplýsingar um brot á réttindum sakborninga við rannsóknir málanna, sem megi ætla að hafi ekki legið fyrir þegar dómur hafi verið kveðinn upp eða ákvörðun tekin í Hæstarétti árið 1997.
1233. Að því er varði sjónarmið um nauðsyn á frekari sundurgreiningu og aðgreiningu röksemda frá dóminum eða ákvörðun Hæstaréttar frá 1997 sé af framangreindu ljóst að samanburður eða sundurgreining sé ómöguleg. Brot hafi hvorki verið tilgreind né sundurgreind sérstaklega í hinum upphaflega dómi Hæstaréttar né í ákvörðun Hæstaréttar frá 1997 sem geri það að verkum að ómögulegt sé að sundurgreina annars vegar hvaða brot dómurum hafi verið kunnugt um þegar dómur hafi verið kveðinn upp og síðar þegar ákvörðun hafi verið tekin og hins vegar hvaða brot hafi átt sér stað sem þeir hafi verið grandlausir um. Sundurgreining og samanburður í dag við þær upplýsingar sem hafi legið fyrir á fyrri stigum geti eðli máls samkvæmt ekki farið fram þegar fyrri sundurgreining hafi ekki verið fyrir hendi og því ómögulegt að bera þetta saman með tilliti til þess hvað teljist nýjar upplýsingar. Á hinn bóginn sé ljóst að ef tekið sé mið af því sem fram komi í rökstuðningi Hæstaréttar, bæði í dómi og ákvörðun Hæstaréttar frá 1997, að þá liggi fyrir meiri og betri upplýsingar í dag um

brot rannsakenda gegn sakborningum en á þeim tíma sem umræddar niðurstöður hafi litið dagsins ljós.

1234. Þá liggi einnig fyrir að miklum erfiðleikum sé bundið að sundurgreina röksemdirnar og ákveðin brot frekar í ljósi þess að rannsakendur í málinu hafi ekki staðið að skráningu upplýsinga, þar með talið um samskipti við sakborninga, í samræmi við lög.
1235. Af hálfu endurupptökubeiðenda geta þeir ekki borið ábyrgð á þessum misbrestum í störfum lögreglu og réttarvörslukerfisins. Þá geta endurupptökubeiðendur ekki breytt því að brotin hafi hvorki verið sundurgreind í niðurstöðu dóms né ákvörðun Hæstaréttar. Vegna þessa sé ljóst að ekki sé hægt að gera þá kröfu að röksemdir verði sundurgreindar frekar að þessu leyti. Þá sé einnig rétt að byggja á rannsókn starfshópsins og skýrslu hans.

VI.2. Sálfræðimatið

1236. Í umsögn setts ríkissaksóknara hafi verið vísað til þess að álitamál kunni að vera hvort sálfræðimatið geti talist til nýrra gagna í skilningi a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Annars vegar hafi settur ríkissaksóknari talið að það kunni að hafa áhrif að Hæstiréttur hafi þegar tekið afstöðu til þýðinga ýmissa atriða sem matsgerðin sé reist á og þýðingu þeirra fyrir áreiðanleika játninganna. Þá hafi hann hins vegar vísað til þess að þau gögn sem þó verði að teljast ný, og hafi sérstaklega verið aflað af starfshópnum og nýtt sem grundvöllur matsins, séu ekki endilega þess eðlis að þau fullnægi áskilnaði laga.
1237. Að mati endurupptökubeiðenda liggur fyrir að skýrsla starfshópsins og þá sér í lagi sálfræðimatið sé nýtt gagn í skilningi laga sem fullnægi áskilnaði a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Enn fremur eigi þau atriði sem settur ríkissaksóknari hafi vísað til ekki að hafa nein áhrif á það.
1238. Skýrsla starfshópsins og þar með talið sálfræðimatið hafi vissulega byggt að hluta á upplýsingum sem hafi legið fyrir þegar dómur Hæstaréttar hafi fallið í málinu. Þetta atriði eigi þó ekki að vera þess valdandi að skýrslan og matið verði ekki talið nýtt gagn í skilningi a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.
1239. Í fyrsta lagi sé fordæmi fyrir því að matsgerð, að mestu byggð á gögnum sem hafi legið frammi í upphaflegu dómsmáli, hafi verið talin nýtt gagn í skilningi forvera a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála, samanber ákvörðun Hæstaréttar nr. 71/2001 frá 16. maí 2007. Í því máli hafði dómfelldi verið sakfelldur fyrir fjárdrátt í opinberu starfi. Hann hafi byggt beiðni um endurupptöku meðal annars á því að ómögulegt hafi verið að lesa úr þeim bókhaldsgögnum sem sakfelling hafði meðal annars verið reist á. Óhlutdrægir matsmenn hafi verið fengnir til að semja matsgerð um nánar tilgreind atriði í ákvörðun réttarins. Í niðurstöðu Hæstaréttar hafi verið vísað til þess að matsgerðin væri nýtt gagn, en í matsgerðinni hafi verið gerð grein fyrir áður óframkomnum upplýsingum um hreyfingar á viðskiptareikningi dómfella. Hæstiréttur hafi samþykkt beiðni um endurupptöku á grundvelli þessa nýja gagns.
1240. Að mati endurupptökubeiðenda er ljóst að það eigi ekki að hafa endanleg áhrif á mat á því hvort skýrslan eða sálfræðimatið teljist nýtt gagn í skilningi a-liðar 1. mgr. laga um

meðferð sakamála þó þar sé að nokkru byggt á eldri gögnum sem hafi legið fyrir þegar málið hafi verið flutt í Hæstarétti.

1241. Í öðru lagi sé bent á að andlag skýrslu starfshópsins og sálfræðimatsins sé miklu heildstæðara og umfangsmeira en það andlag sem hafi verið fyrir hendi þegar dómarrar málsins hafi tekið afstöðu til ýmissa atriða. Þannig hafi legið fyrir að starfshópurinn hafi verið með mun meira af gögnum og upplýsingum undir höndum varðandi þá þætti sem settur ríkissaksóknari hafi vísað til að Hæstiréttur hafi þegar tekið afstöðu til en dómarrar hafi haft við upphaflega meðferð málsins.
1242. Rannsókn Láru V. Júlíusdóttur sem setts ríkissaksóknara um mál Magnúsar Leópoldssonar, fyrri endurupptökubeiðnir og vinna starfshópsins hafi leitt í ljós mikið magn af nýjum upplýsingum og gögnum er varði annmarka á rannsókn, játningar, áreiðanleika þeirra og afturkallanir. Þegar skýrsla starfshópsins og sálfræðimatið hafi verið unnið hafi höfundar þess efnis haft betri heildarsýn yfir málið en ætla megi að dómarrar málsins hafi haft á sínum tíma. Þannig hafi andlag matsins ekki verið það sama og hafi legið fyrir þegar málið hafi verið til meðferðar hjá Hæstarétti.
1243. Ekki verði fram hjá því litið að Hæstarétti hafi verið ljóst um tiltekna galla eða annmarka á rannsókn málsins en gagnrýnin nú sé reist á því að rétturinn hafi þrátt fyrir það ekki haft nægjanlega yfirsýn yfir aðgerðir lögreglu við rannsókn málanna eða hvernig játningar hafi fengist og þróast undir meðferð máls. Sá kafli úr niðurstöðum Hæstaréttar sem settur ríkissaksóknari hafi vísað til, til að styðja fullyrðingu um að Hæstiréttur hafi þegar tekið afstöðu til atriða er matið byggi á, varpi einmitt ljósi á það að Hæstiréttur hafi ekki verið nægjanlega upplýstur um atriði er kunni að hafa haft verulega þýðingu á mat á áreiðanleika framburðar og sem síðan hafi verið leidd í ljós í skýrslu starfshópsins og sálfræðimatinu.
1244. Í þriðja lagi sé sálfræðimatið eitt og sér nýtt gagn sem innihaldi nýjar upplýsingar óháð því hvort grundvöllur þess sé eldri gögn eður ei. Það stafi af því að með matinu nýti sérfróðir aðilar nútímaþekkingu á sviði réttarsálfræði og leiði með henni í ljós nýjar og betri upplýsingar um áreiðanleika framburða. Í þessu samhengi vísa endurupptökubeiðendur til umfjöllunar um erlenda dómaframkvæmd þar sem sálfræðimöt á játningum sakborninga teljist undantekningarlaust nýtt gagn.
1245. Í ákvörðun Hæstaréttar nr. 122/1989 frá 17. desember 1987 hafi verið staðfest að skýrsla lækna varðandi andlegan þroska dómfellda og brotþola gæti verið tilefni endurupptöku. Í því máli höfðu nýjar upplýsingar um andlegt ástand dómfellda komið fram í nýrri læknisskýrslu og af því tilefni fallist á endurupptökubeiðni.
1246. Þá hafi Hæstiréttur dregið nokkuð skýra línu gagnvart mötum á áreiðanleika játninga í ákvörðun réttarins frá 18. mars 1999 vegna annarrar endurupptökubeiðni Sævars. Í ákvörðun sinni hafi dómurinn vísað til þess að þær almennu rannsóknir á áreiðanleika játninga sem Sævar hafði lagt fram gætu ekki fullnægt skilyrðum til endurupptöku. Í ákvörðuninni sé þó sérstaklega vísað til þess að Sævar hefði ekki óskað eftir því að sérstök rannsókn yrði gerð á áreiðanleika skýrslna sem hann hafi gefið fyrir lögreglu og dómi við rannsókn og meðferð málsins. Verði ekki fram hjá því litið að með

ummælunum hafi verið opnað fyrir það að málið yrði endurupptekið á grundvelli sérstakrar rannsóknar á áreiðanleika skýrslna sakborninga í málinu. Nú liggja fyrir þessi sérstaka rannsókn og ætti því að réttlæta endurupptöku málsins, hvoru tveggja á grundvelli a- og c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.

1247. Af hálfu endurupptökubeiðenda er síðan ítrekað að röksemdir verði metnar heildstætt hvað varði umfjöllun setts ríkissaksóknara um hvort hin „nýju gögn“ sem sérstaklega hafi verið aflað við rannsókn starfshópsins geti ein og sér haft verulega þýðingu fyrir málið þótt þau hefðu legið fyrir við uppkvaðningu dóms.
1248. Að mati endurupptökubeiðenda er bersýnilega ljóst að með endurupptökubeiðni, röksemdum hennar og á grundvelli skýrslu starfshópsins hafi áskilnaði a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála verið fullnægt.
1249. Hvað varði b-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála vísa endurupptökubeiðendur til þess að margt bendi til að tilgangur rannsóknaraðferða rannsakennda og langir og ítrekaðir gæsluvarðhaldsúrskurðir yfir sakborningum hafi verið sá að samræma framburði sakborninga. Gögnin bendi til þess að rannsakendur hafi haft svokallaða rörsýn á málið, það er að þeir hafi verið sannfærðir um sekt sakborninga og tilgangur og hafi markmið rannsóknaraðferða litast af því. Tilgangur rannsóknaraðferða hafi verið sá að fá fram málalok þau sem síðar hafi fengist með dómi Hæstaréttar. Settur ríkissaksóknari hafi tekið undir þessi sjónarmið þó hann hafi áður hafnað því að það eitt og sér sé nægilegt til endurupptöku.
1250. Þá verði ekki annað séð en að tilgangurinn með því að fá hingað til lands þýskan rannsóknarlögreglumann til að taka yfir rannsókn málsins hafi verið sá einn að samræma framburði, en hann hafi á engan hátt verið í stakk búinn til að rannsaka og skilja þau gögn sem hafi legið fyrir í málinu og unnin hafi verið við rannsókn málsins því þau hafi öll verið á íslensku.
1251. Markmið lögreglu við rannsókn málsins hafi verið að komast að niðurstöðu sem hafi leitt til þeirra málaloka sem raun beri vitni. Á hinn bóginn sé erfitt að sanna þessar fullyrðingar með tilvísun til einstakra gagna, en þegar málið sé skoðað heildstætt sé vandséð að unnt sé að komast að annarri niðurstöðu. Þrátt fyrir það sé erfitt að sýna fram á að refsiverð háttsemi hafi verið höfð í frammi og því ólíklegt að hægt sé að fullyrða með vissu að skilyrði b-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála sé uppfyllt.
1252. Þá telja endurupptökubeiðendur að röksemdir er lúti að rannsókn málsins falli einnig undir c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Settur ríkissaksóknari hafi ekki fjallað um þær röksemdir nema í samhengi við túlkun á a-lið 1. mgr. 211. gr. laganna. Settur ríkissaksóknari hafi byggt afstöðu sína öðru fremur á því að Hæstiréttur hafi þegar tekið afstöðu til sambærilegra röksemda með ákvörðun sinni árið 1997. Þá hafi nokkuð af röksemdunum legið fyrir Hæstarétti þegar málið hafi verið dæmt upphaflega.
1253. Á því er byggt að sönnunargögn í málinu hafi verið rangt metin, sé það staðreynd að Hæstiréttur hafi verið grandsamur um brotin þegar upphaflegur dómur hafi gengið,

enda megi ætla að ef upplýsingar um öll brot á réttindum sakborninga hefðu legið fyrir þá hefðu játningar sakborninga átt að vera metnar með öðrum hætti. Þær hefðu þá verið mun veikari í ljósi aðstæðna og vart getað verið grundvöllur sakfellinga í málinu einar og sér. Þá sé ekki hægt að byggja á því að afstaða hafi verið tekin til þessa sjónarmiðs í ákvörðun Hæstaréttar árið 1997 enda hafi c-liður 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála þá ekki verið lögfestur.

1254. Að mati endurupptökubeiðenda er nauðsynlegt að opna fyrir heimild til að endurupptaka mál í tilvikum þar sem grandsemi hafi verið um aðstæður sem hefðu átt að leiða til sýknu. Sú heimild hafi verið lögfest þegar forveri c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála hafi verið lögfestur í framhaldi af afgreiðslu Hæstaréttar á fyrstu endurupptökubeiðni Sævars. Sé því fullt tilefni til að líta nú til þessarar rýmkuðu heimildar þegar mat sé lagt á endurupptökubeiðnina.
1255. Þegar allar röksemdir um brot á réttindum sakborninga séu metnar heildstætt sé ljóst að annaðhvort séu þær til marks um að sönnunarmat hafi verið upphaflega rangt eða að dómarrar málsins hafi ekki haft fullnægjandi upplýsingar undir höndum til að leggja mat á gildi játninga í málinu. Því verði röksemdir varðandi rannsókn að vera metnar með hliðsjón af heimfærslu þeirra undir c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.
1256. Þá er af hálfu endurupptökubeiðenda tekið undir umfjöllun setts ríkissaksóknara að túlka verði c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála með þeim hætti að nýtt sérfræðimat geti verið grundvöllur endurupptöku. Þá er tekið undir þá staðhæfingu að leggja verði áherslu á að beiting c-liðar ákvæðisins geti aðeins átt við sérstakar aðstæður. Að mati endurupptökubeiðenda er augljóst að aðstæður séu væntanlega í fáum málum sérstakari en þær sem uppi séu í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum.
1257. Því næst hafi settur ríkissaksóknari talið ákveðin atriði veikja og styrkja sálfræðimatið. Af hálfu endurupptökubeiðenda er aðeins látið nægja að gera athugasemdir er varði veikleika sálfræðimatsins en endurupptökubeiðendur taka undir þau rök er lúti að styrkleikum sálfræðimatsins.
1258. Fyrsta röksemdin sem settur ríkissaksóknari hafi talið að veiki matið sé sú staðreynd að höfundar matsins hafi sett þrjá fyrirvara við niðurstöður sínar. Endurupptökubeiðendur taka fram að í þessu tilviki sé í raun ekki verið að tala um smáatriði hvað varði fyrsta fyrirvara starfshópsins. Sakborningar hafi játað á sínum tíma en Tryggvi Rúnar hafi afturkallað framburði sína á meðan málið hafi enn verið til meðferðar og hafi síðastliðna áratugi, allt til dánardags, haldið því fram að framburðirnir hafi verið uppspuni frá upphafi til enda. Hann hafi ekki haft aðkomu að hvarfi Guðmundar og hafi raunar ekki þekkt hann. Þannig sé varla hægt að líta svo á að þarna sé um smáatriði að ræða sem kunnir að skolast til í minni fólks með árunum.
1259. Hvað varði fyrstu tvo fyrirvara starfshópsins séu þeir lítið annað en vitnisburður um það hversu vönduð vinnubrögð höfunda matsins hafi verið. Forðast hafi verið að leggja framburði eina og sér til grundvallar og leitast hafi verið við að finna öllum

framburðum stuðning í öðrum gögnum. Því verði ekki annað séð en að matið hafi að litlu leyti verið byggt á brigðulu minni dómfelldu eða annarra.

1260. Hvað varði þriðja fyrirvara starfshópsins þá hafi hópurinn lagt mikla vinnu í að afla gagna, flokka þau og skrá heildstætt í tímaröð. Sú skrá liggi að miklu leyti til grundvallar lýsingum á rannsókn málanna eins og rannsókninni hafi verið lýst í sálfræðimatinu og því sé ekki vitnað til einstaka skjala. Þá verði að teljast ósanngjarnt að óreiða í skjala- og gagnavörslu ákærvaldsins sem vissulega hafi verið á ábyrgð hins opinbera verði látið bitna á hinum dómfelldu með þessum hætti.
1261. Þá lúti önnur röksemdin að því að sálfræðimat sé annars eðlis en til að mynda DNA-rannsóknir. Af hálfu endurupptökubeiðenda er alveg ljóst að ef sakfellingar í málinu hefðu byggst á einhverjum hlutlægum sönnunargögnum væri búið að óska eftir DNA-greiningu eða öðrum sambærilegum rannsóknum byggðum á raunvísindum af hálfu dómfellda. Dómfellda hafi hins vegar verið ómögulegt að fullnægja skilyrðum staflíða 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála með þeim hætti þar sem slíkum gögnum hafi ekki verið til að dreifa. Sakfellingar í málinu hafi alfarið byggt á játningum og þar af leiðandi sé ekki annað hægt en að vefengja sönnunarmat játninganna. Ekkert annað sé fyrir hendi til að vefengja. Játningarnar séu þess eðlis að líkur verði ekki leiddar að röngu mati á þeim sem sönnunargögnum nema með sálfræðimati. Það sálfræðimat sem liggi fyrir hafi verið unnið af hálfu reyndustu réttarsálfræðinga landsins, þótt víðar væri leitað. Þá hafi matið verið byggt á nýjustu og bestu þekkingu á þessu sviði. Verði þetta mat ekki talið nægjanlegt til að fullnægja skilyrði c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála sé vandkvæðum bundið að sjá hvernig dómfelldu í málinu eigi að vera mögulegt að renna stoðum undir beiðni um endurupptöku málsins.
1262. Að mati endurupptökubeiðenda á ekki að vera erfiðara í íslenskum rétti að fá mál, sem dæmd hafi verið á grundvelli mjög svo takmarkaðra sönnunargagna, endurupptekin en þau sem hafi byggt á meira magni sönnunargagna.
1263. Það sé ekki skilyrði samkvæmt c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála að vissa sé fyrir því að sönnunargögn hafi verið rangt metin, heldur nægi að leiða að því verulegar líkur. Í þessu tilviki sé bersýnilega ljóst að slíkar líkur hafi verið leiddar að því.

VI.3. Samantekt og niðurlag

1264. Endurupptökubeiðendur leggja áherslu á það að ný gögn og röksemdir verði metin heildstætt við mat á því hvort endurupptaka eigi mál Tryggva Rúnars. Þetta sjónarmið byggi á almennum og viðteknum lögskýringarsjónarmiðum sem jafnframt njóti stuðnings þegar litið sé til erlendar framkvæmdar. Að mati endurupptökubeiðenda er ekki eðlilegt að meta hverja röksemd og hvert sönnunargagn sjálfstætt þegar lagt sé mat á það hvort endurupptaka eigi mál. Það séu augljóslega samlegðaráhrif af þeim nýju gögnum sem hafi verið lögð fram. Þá séu samlegðaráhrif milli röksemda og ljóst að þeir annmarkar á málinu hafi samanlagt verið til þess fallnir að hafa veruleg áhrif á niðurstöðu málsins.

1265. Að mati endurupptökubeiðenda uppfylla framkomin sjónarmið og framlögð gögn öll skilyrði a–d-liða 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.

VII. Grundvöllur niðurstöðu

VII.1 Almennt um skilyrði fyrir endurupptöku máls sem dæmt hefur verið í Hæstarétti

1266. Um skilyrði fyrir endurupptöku sakamála sem dæmd hafa verið í Hæstarétti er fjallað í 1. mgr. 215. gr. laga nr. 88/2008 um meðferð sakamála en þar segir að endurupptökunefnd samkvæmt lögum um dómstóla geti leyft samkvæmt beiðni að mál sem dæmt hefur verið í Hæstarétti verði tekið þar til meðferðar og dómsuppsögu að nýju ef fullnægt er þeim skilyrðum sem greinir í 211. gr. Hin efnislegu skilyrði eru sett fram í fjórum stafliðum í 1. mgr. 211. gr. en þar kemur fram að nægilegt sé að einhverju eftirfarandi skilyrða sé fullnægt. Samkvæmt því má líta á hvert eftirfarandi skilyrða sem sjálfstæða endurupptökuheimild.

- a. fram eru komin ný gögn sem ætla má að hefðu verulega miklu skipt fyrir niðurstöðu málsins ef þau hefðu komið fram áður en dómur gekk,
- b. ætla má að lögregla, ákærandi, dómari eða aðrir hafi haft í frammi refsiverða háttsemi í því skyni að fá fram þau málalok sem orðin eru, svo sem ef vitni eða aðrir hafa vísvitandi borið ranglega fyrir dómi eða fölsuð skjöl verið lögð fram og það hefur valdið rangri niðurstöðu málsins,
- c. verulegar líkur eru leiddar að því að sönnunargögn sem færð voru fram í máli hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess,
- d. verulegir gallar hafa verið á meðferð máls þannig að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess.

VII.2 Almennt um réttaráhrif dóma í sakamálum og endurupptöku dóma

1267. Það verður að telja allra mikilvægasta hlutverk dómstóla að kveða endanlega úr um sekt eða sakleysi manna. Mikilvæg rök búa að baki þeirri gamalgrónu réttarreglu um neikvæð réttaráhrif dóma sem fram kemur í 1. mgr. 186. gr. laga nr. 88/2008 um meðferð sakamála, að dómur sé bindandi um úrslit sakarefnis fyrir ákærða, ákæruvaldið og aðra um þau atriði sem þar eru dæmd að efni til. Dansk fræðimaðurinn Stephan Hurwitz orðaði þessi sjónarmið um endanleika dómsúrlausna í sakamálum á þann veg að hvert mál þyrfti að hafa endi.¹⁷²⁴ Þá hafa hagkvæmnisrök einnig verið talin búa að baki grunnreglunni um endanleika dómsúrlausna, það er að framlögum til dómsmála sé ekki unnt að verja endalaust í þágu sama úrlausnar-efnis.¹⁷²⁵

1268. Þrátt fyrir hin mikilvægu rök fyrir því að ekki sé hróflað við endanlegum dómsniðurstöðum hefur dæmdum mönnum bæði hér á landi og í öðrum löndum verið veitt lagalegt úrræði til að fá endanlegan sakfellingardóm yfir sér tekinn til endurskoðunar ef brýnar ástæður mæla með því og liggja þar að baki bæði réttlætis- og réttaröryggissjónarmið. Rökkin fyrir endurupptöku dóma eru fyrst og fremst þau að

¹⁷²⁴ Stephan Hurwitz: *Den danske strafferetspleje*. Kaupmannahöfn 1959.

¹⁷²⁵ Hans Gammeltoft-Hansen: *Strafferetspleje III*. Kaupmannahöfn 1996.

leiðréttá þurfi dómsniðurstöðu í sakamáli ef verulegar líkur eru taldar hafa verið að því leiddar að dómurinn hafi verið rangur. Með tilliti til sakbornings eru heimildir til endurupptöku á sýknudómi þrengri en til endurupptöku á sakfellingardómi. Raunhæfur möguleiki á endurupptöku dóms í sakamáli er þannig einn af hornsteinum réttláts refsivörslukerfis.

1269. Margvísleg rök mæla hins vegar með því að endurupptökuheimildir séu tiltölulega þröngar og að þeim sé aðeins beitt í undantekningartilvikum. Sönnunarfærsla í sakamálum er í stórum dráttum milliliðalaus og fer sönnunarfærslan, þar með taldar skýrslutökur af sakborningum og vitnum, fram fyrir þeim dómara eða dómurum sem dæma málið.¹⁷²⁶ Almennt má því ætla að dómara máls séu betur í stakk búnir að komast að réttri niðurstöðu en þeir sem síðar taka mál til skoðunar. Eftir því sem lengri tími líður frá atburðum er hætt við að endurteknir framburðir vitna verði óáreiðanlegri. Við endurupptöku sakamála löngu eftir að endanlegur dómur gengur getur munnleg sönnunarfærsla varla komið að miklu gagni. Með endurupptöku dóms áratugum eftir að endanlegur dómur gengur getur ákærvaldinu verið með öllu ómögulegt að færa sönnur fyrir sakfellingu þrátt fyrir að sönnunargögn hafi verið mjög sannfærandi þegar málið var dæmt í öndverðu. Víðtækar heimildir til endurupptöku gamalla sakamála gætu því leitt til þess að margir dómfelldu yrðu ranglega sýknaðir.¹⁷²⁷ Því má telja eðlilegt að heimildum til endurupptöku sé beitt af enn meiri varfærni ef mjög langur tími er liðinn frá endanlegum dómi
1270. Hér á landi og í nágrannalöndum okkar hefur meginheimildin til endurupptöku byggst á þeim grundvelli að ný gögn séu fram komin sem ætla má að hefðu verulega miklu skipt fyrir niðurstöðu máls ef þau hefðu komið fram áður en dómur gekk. Aðrar heimildir til endurupptöku hafa lengst af verið fáar og aðeins gert ráð fyrir að þeim sé beitt í algerum undantekningartilvikum, eins og síðar verður vikið að. Sérstaklega á þetta við um endurupptökuheimild sambærilega við þá sem er í c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála, það er endurupptaka vegna þess að sönnunargögn eru talin hafa verið rangt metin. Eins og síðar verður fjallað nánar um hefur slíkum endurupptökuheimildum verið beitt af mikilli varfærni í nágrannalöndum okkar.

VII.3 Almennt um endurupptökuheimildir í a–d-liðum 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála

1271. Í þessum kafla verður fjallað almennt um skilyrði fyrir endurupptöku máls sem dæmt hefur verið í Hæstarétti, það er um einstakar endurupptökuheimildir. Fjallað verður um hvenær einstök skilyrði voru lögfest, um túlkun skilyrðanna og samspil þeirra svo og hvernig þau hafa verið skýrð og þeim beitt við afgreiðslu fyrri endurupptökubeiðna vegna hæstaréttarmáls nr. 214/1978.

¹⁷²⁶ Þess má geta að málsmeðferð í sakamálum fyrir Hæstarétti Íslands hefur fram til þessa ekki verið milliliðalaus að því leyti að munnleg sönnunarfærsla hefur í reynd ekki verið endurtekin fyrir réttinum. Þessu verður breytt með tilkomu millidómstigs, samanber lög nr. 49/2016 og 50/2016, sem taka eiga gildi 1. janúar 2018.

¹⁷²⁷ Sjá sjónarmið Johs. Andenæs: *Norsk straffeprosess*. Osló 2009, bls. 572.

VII.3.1 Um a-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála

1272. Þegar Hæstiréttur komst að niðurstöðu um fyrri tvær endurupptökubeiðnir dómfellda Sævars á dómi Hæstaréttar í máli nr. 214/1978 með ákvörðunum 15. júlí 1997 og 18. mars 1999 var í gildi endurupptökuákvæði 184. gr. laga nr. 19/1991 um meðferð opinberra mála sem hafði einungis að geyma tvær endurupptökuheimildir, en þær voru efnislega samhljóða a- og b-liðum 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Nýrri endurupptökuheimild var bætt við 1. mgr. 184. gr. laga nr. 19/1991 með 45. gr. laga nr. 36/1999 og var ákvæðið samhljóða núgildandi c-lið 211. gr. laga um meðferð sakamála. Þau lög tóku gildi 1. maí 1999. Þegar Hæstiréttur tók afstöðu til beiðni dómfelldu Erlu um endurupptöku á sama dómi 22. júní 2000 voru þannig þrjár heimildir til endurupptöku en þær svoruðu efnislega til a-, b- og c-liða 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.
1273. Í fyrri ákvörðunum Hæstaréttar um endurupptöku hæstaréttarmálsins nr. 214/1978 hefur þannig einungis reynt á endurupptökuheimildina sem nú er í a-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.
1274. Í fyrirnefndri ákvörðun Hæstaréttar frá 15. júlí 1997 var endurupptökuheimildin í a-lið skilgreind þannig: „Samkvæmt þessu verður því að telja ákvæði a. liðar 1. mgr. 184. gr. laga nr. 19/1991 fela í sér heimild til að taka opinbert mál upp á ný eftir kröfu dómfellds manns ef fram koma nýjar upplýsingar, sem unnt sé að staðfesta með sönnunargögnum eftir því sem nauðsyn krefur, og líklegt er að þær hefðu skipt máli fyrir niðurstöðu um sök hans ef þær hefðu komið fyrir dómara áður en dómur gekk.“
1275. Viðfangsefni Hæstaréttar var þá að meta annars vegar hvort þau gögn og upplýsingar sem endurupptökubeiðnir hafa byggst á hafi legið fyrir þegar Hæstiréttur kvað upp dóm í málinu 22. febrúar 1980 og hins vegar hvort líklegt væri að ný gögn og upplýsingar sem lágu ekki fyrir þá hefðu verulega miklu skipt fyrir niðurstöðu málsins ef þau hefðu komið fram áður en dómur gekk í Hæstarétti.
1276. Í þessum ákvörðunum Hæstaréttar var tekin einörð afstaða um að við mat á gögnum og upplýsingum yrði alfarið að leggja til grundvallar þær réttarfarsreglur sem voru í gildi meðan á rannsókn og dómsmeðferð stóð í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum á sínum tíma.
1277. Enda þótt endurupptökuheimildir sambærilegar c- og d-liðum 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála hafi ekki verið í lögum um meðferð opinberra mála þegar Hæstiréttur tók afstöðu til endurupptökubeiðna dómfellda Sævars var tekin afstaða til nýrra gagna sem vörðuðu gæsluvarðhaldsvist ákærðu, rannsókn lögreglu og málsmeðferðina en eingöngu með hliðsjón af endurupptökuheimild sem svarar til a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Við mat á þessum gögnum var skoðað hvort um ný gögn væri að ræða og ef svo var talið hvort þau hefðu haft verulega mikil áhrif á niðurstöðu málsins ef þau hefðu legið fyrir þegar dómur gekk.
1278. Við mat á því hvað teljist vera ný gögn í skilningi a-liðar verður byggt á ákvörðunum Hæstaréttar um fyrri endurupptökubeiðnir vegna hæstaréttarmálsins nr. 214/1978, um hvaða gögn voru þar talin ný og jafnframt metið hvort einhver ný gögn í skilningi

ákvæðisins hafi bæst við síðar. Í þessu endurupptökumáli verður þannig litið svo á að ný gögn séu þau gögn sem ekki lágu fyrir Hæstarétti þegar dómur var kveðinn upp og skiptir þar ekki máli hvort gagnað hafi legið fyrir við fyrri ákvarðanir varðandi endurupptöku málsins eða er fyrst núna dregið fram í dagsljósið.

1279. Við mat á því hvort veita eigi heimild til endurupptöku á grundvelli a-liðar verður að hafa í huga að ákvörðun um hvort sekt telst sönnuð byggist á heildarmati á sönnunargildi allra sönnunargagna málsins. Við mat á því hvort fyrir liggja ný gögn eða upplýsingar sem ætla megi að hefðu skipt verulega miklu fyrir niðurstöðu máls verður því að meta hin nýju gögn og upplýsingar í samhengi við önnur sönnunargögn sem lágu fyrir í málinu þegar dómur var kveðinn upp. Þannig verður að framkvæma heildarmat á sönnunargildi eldri sönnunargagna og þeirra nýju og meta hvort ætla megi að niðurstaða málsins hefði orðið önnur ef öll þessi gögn hefðu legið fyrir þegar dómur var kveðinn upp.

VII.3.2 Um b-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála

1280. Ákvæðið er samhljóða b-lið 1. mgr. 184. gr. laga nr. 19/1991 um meðferð opinberra mála. Þegar Hæstiréttur komst að niðurstöðu um fyrstu endurupptökubeiðni dómfellða Sævars með ákvörðun frá 15. júlí 1997 var fjallað almennt um hvort skilyrðum 1. mgr. 184. gr. laga um meðferð opinberra mála fyrir endurupptöku væri fullnægt. Einkum var þó fjallað um skilyrði a-liðar enda lutu röksemdir dómfellða einkum að því að skilyrði þess liðar væru uppfyllt. Ekki var sérstaklega farið ofan í saumana á því hvort skilyrðum b-liðar væri fullnægt. Í niðurstöðukafla ákvörðunar Hæstaréttar var þó sérstaklega fjallað um þær röksemdir dómfellða sem lutu að breyttri réttarfarslöggjöf sem öðlast hefði gildi eftir að dómur Hæstaréttar var kveðinn upp og sagt um þetta atriði: „[E]n að sjálfsögðu var farið með málið eftir þeirri réttarfarslöggjöf, sem þá var í gildi.“
1281. Byggt verður á sömu sjónarmiðum og að framan greinir við mat á því hvort skilyrði til endurupptöku samkvæmt b-lið séu fyrir hendi. Einvörðungu verður að meta háttsemi lögreglu, ákæranda og dómara á grundvelli þeirra réttarreglna sem í gildi voru á þeim tíma sem málið var til meðferðar hjá lögreglu, ákærvaldi og dómstólum.

VII.3.3 Um c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála

1282. Sem fyrr segir var ákvæði samhljóða c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála fyrst lögfest hér á landi með 45. gr. laga nr. 36/1999 um breyting á lögum nr. 19/1991 um meðferð opinberra mála. Í athugasemdum við ákvæðið sagði svo í greinargerð með frumvarpi sem varð að umræddum lögum: „Ákvæði um endurupptöku dæmdra mála, sem er að finna í XXII. kafla laganna, eru að stofni til frá árinu 1951 þegar fyrstu lögin um meðferð opinberra mála voru sett. Við fyrirhugaða heildarendurskoðun laganna er nauðsynlegt að huga nánar að þessum ákvæðum. Þó þykir rétt að leggja til að við lögin verði bætt heimild til að taka mál upp á ný í því skyni að endurmeta sönnunargögn. Hér er um að ræða ákvæði, sem ætlað er að treysta réttaröryggi við mjög sérstakar aðstæður, í líkingu við samsvarandi ákvæði í 3. tölul. 1. mgr. 977. gr. dönsku réttarfarslaganna og 2. mgr. 392 gr. norsku laganna um meðferð sakamála.“

1283. Það ákvæði í dönsku réttarfarslögunum (d. Lov om rettens pleje) sem vísað var til, heimilar endurupptöku ef að öðru leyti eru fyrir hendi sérstakar aðstæður sem gera það mjög líklegt að fyrirbyggjandi sönnunargögn hafi ekki verið metin rétt.¹⁷²⁸ Í dönskum rétti hefur verið litið á ákvæðið sem öryggisventil sem ætlast er til að verði beitt af mikilli varfærni.¹⁷²⁹ Ákvæði norsku laganna um meðferð sakamála (n. Lov om rettergangsmåten i straffesaker) heimilar endurupptöku ef sérstakar aðstæður vekja vafa um að dómurinn sé réttur og sterk sjónarmið mæla með því að mat á sök hins dómfellda sé tekið til endurskoðunar. Umrætt ákvæði kom inn í norsk sakamálaréttarfarslög árið 1981 og í norskum rétti hefur verið litið svo á að með ákvæðinu hafi ætlunin verið að skapa ýtrasta öryggisventil sem aðeins yrði beitt í sérstökum tilvikum þar sem þörf væri á nýrri skoðun máls í þeim tilgangi að taka af allan vafa um að engum órétti hafi verið beitt. Í norskum rétti er litið svo á að ekki sé skilyrði fyrir beitingu ákvæðisins að ný gögn eða nýjar aðstæður liggi fyrir. Í lögskýringargögnum er nefnt að grunnur að endurupptöku geti verið að ný greining á sönnunardejuni varpi vafa á dómsniðurstöðuna. Þar kom einnig fram að þessi óvenjulega heimild til endurupptöku hafi verið umdeild, að heimildina yrði að nota með varúð og að ströng skilyrði væru fyrir beitingu hennar. Norski fræðimaðurinn Johs. Andenæs telur að það geti ekki orðið grundvöllur endurupptöku að rekin hafi verið fjölmiðlaherferð í þágu dómfellda um að stórir þjóðfélagshópar hafi efasemdir um réttmæti dóms.¹⁷³⁰
1284. Samsvarandi endurupptökuheimild í dönsku réttarfarslögunum er háð því skilyrði að endurupptökubeiðni komi fram innan fimm ára frá því að dómur fellur en ef um fangelsisdóm er að ræða í síðasta lagi tveimur árum frá því að afplánun lýkur. Endurspeglar þetta skilyrði hið almenna sjónarmið um að endurupptöku sakamála skuli settar þröngar skorður.
1285. Af orðalagi c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála verður sama ályktun dregin og af sambærilegu norsku ákvæði að ekki verði gert að skilyrði fyrir því að veitt verði leyfi til endurupptöku dóms á grundvelli ákvæðisins að fram séu komin ný gögn. Þvert á móti miðar endurupptökuheimildin í c-lið að því að við sérstakar aðstæður verði endurupptaka heimiluð ef verulegar líkur eru leiddar að því að rangt sönnunarmat hafi haft áhrif á niðurstöðu máls. Sönnunarmatið í þeim dómi sem krafist er endurupptöku á er því til skoðunar þegar metið er hvort rétt sé að fallast á endurupptöku á grundvelli þessarar heimildar.
1286. Með vísan til þess sem að framan greinir um sjónarmið að baki neikvæðum réttaráhrifum dóma í sakamálum og athugasemda í greinargerð með frumvarpi til laga nr. 36/1999, sem fyrst festi í lög endurupptökuheimildina í c-lið, verður að líta á heimildina sem þröngt undantekningarákvæði sem beita verði af fyllstu varkárni og því aðeins að sýnt sé fram á sérstakar aðstæður sem réttlætt geti endurupptöku á þessum grundvelli.

¹⁷²⁸ „Når der i øvrigt foreligger særlige omstændigheder, der gør det overvejende sandsynligt, at de foreliggende bevisligheder ikke har været rigtigt bedømt.“

¹⁷²⁹ Eva Smith o.fl.: *Straffeprocessen*. Kaupmannahöfn 2011, bls. 868–869.

¹⁷³⁰ Johs. Andenæs: *Norsk straffeprocess*, bls. 580.

VII.3.4 Um d-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála

1287. Fjórða heimildin til endurupptöku sakamáls var svo lögfest með d-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Gert er að skilyrði í endurupptökuheimildinni að verulegir gallar hafi verið á meðferð máls þannig að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess. Í athugasemdum í greinargerð með frumvarpi því sem varð að lögum nr. 88/2008 segir svo um þessa endurupptökuheimild: „Um þessa aðstöðu eru engin fyrimæli í gildandi lögum, en undir þetta gæti meðal annars átt tilvik, þar sem leiddir væru í ljós annmarkar á hæfi dómarsans sem með málið fór, og ekki hafi áður verið um þá kunnugt. Þykir eðlilegt að taka upp reglu af þessum toga til að tryggja rétta meðferð máls.“ Þótt það dæmi sem tekið er miði við að nýjar upplýsingar liggi fyrir verður ekki dregin sú ályktun af orðalagi ákvæðisins að skilyrði fyrir endurupptöku á grundvelli þess sé að ný gögn eða upplýsingar liggi fyrir sem renni stoðum undir að verulegir gallar hafi verið á málsmeðferðinni. Þá verður að ganga út frá því að undir málsmeðferð í skilningi ákvæðisins falli meðferð máls hjá lögreglu, ákærvaldi og dómstólum á báðum dómstigum enda geta gallar á málsmeðferð á öllum þessum stigum haft áhrif á niðurstöðu máls. Af fyrirnefndum athugasemdum í greinargerð verða þó dregnar þær ályktanir að ákvæðið beri að skýra þröngt eins og aðrar endurupptökuheimildir.
1288. Sjónarmið varðandi galla á málsmeðferð hafa verið til skoðunar í ákvörðunum um fyrri endurupptökubeiðnir varðandi hæstaréttarmál nr. 214/1978. Þar sem sjálfstæð endurupptökuheimild sambærileg við d-lið var þá ekki til staðar var fjallað um mögulega annmarka á málsmeðferð í tengslum við endurupptökuheimildina í a-lið 1. mgr. 184. gr. laga nr. 19/1991 og þá fyrst og fremst metið hvort fram væru komin ný gögn varðandi málsmeðferðina sem ætla mætti að hefðu verulega miklu skipt fyrir niðurstöðu málsins ef þau hefðu komið fram áður en dómur gekk.
1289. Í niðurlagi dóms Hæstaréttar í málinu nr. 214/1978 var fjallað með eftirfarandi hætti um annmarka á meðferð málsins: „Rannsókn sakamáls þessa er hin umfangsmesta á landi hér á síðari árum. Rangir og reikulir framburðir ýmissa þeirra, er rannsókn beindist gegn, ollu þeim, sem með rannsóknina fóru, miklum örðugleikum. Liggur geysimikil vinna í rannsókn málsins, og var m.a. freistað að beita þar ýmsum tækniúrræðum, er að haldi mættu koma. Í fáein skipti verður eigi séð, að þess hafi verið gætt að benda sökuðum manni, sem yfirheyrður var fyrir rannsóknarlögreglu, á ákvæði 1. mgr. 40. gr. laga nr. 74/1974, og við hefur borið, að yfirheyrsla hafi staðið samfellt lengur en 6 klukkustundir, samanber 3. mgr. 40. gr. sömu laga. Stöku sinnum bera bókanir ekki með sér, að reynt hafi verið að kveða til réttargæslumenn eða verjendur við yfirheyrslu, þar sem slíkt hefði verið rétt. Vegna ummæla í málflutningi hér fyrir dómi þykir ástæða til að taka fram, að fangavörðum er eigi heimilt að hafa afskipti af rannsókn opinbers máls að eigin frumkvæði. Það er ámælisvert að fangavörður laust einn hinna ákærðu kinnhest við yfirheyrslur, en ráðið verður af gögnum máls, að framkoma fangans við rannsóknarmenn í umrætt skipti hafi verið vítaverð.“ Þessir annmarkar voru þó ekki taldir svo alvarlegir að þeir gætu leitt til ómerkingar héraðsdóms, frávísunar eða sýknu.

1290. Í ákvörðun Hæstaréttar frá 15. júlí 1997 um endurupptökubeiðni dómfellda Sævars var byggt á því að í dómi Hæstaréttar hafi verið tekin afstaða til þess hvort annmarkar á rannsókn málsins og meðferð dómfellda í gæsluvarðhaldsvist, sem þá hafði verið upplýst um, gætu leitt til þess að játningar þeirra yrðu ekki lagðar til grundvallar.
1291. Um þær röksemdir dómfellda sem lutu að annmörkum á meðferð málsins sérstaklega sagði í ákvörðuninni: „Nokkur atriði varða breytta réttarfarslöggjöf, sem öðlast hefur gildi eftir að dómur Hæstaréttar var kveðinn upp, en að sjálfsögðu var farið með málið eftir þeirri réttarfarslöggjöf, sem þá var í gildi. Um meðferð málsins ber að hafa í huga að Hæstiréttur taldi á sínum tíma alvarlega galla vera á rannsókn þess, þótt ekki væri talið að þeir ættu að valda því að málið ónýttist eða ekki yrði af sakfellingu.“
1292. Í ákvörðuninni var komist að þeirri niðurstöðu að dómfelldi Sævar hefði sætt ólögmætu harðræði í gæsluvarðhaldsvist í Síðumúlafangelsi, einkum í apríl og maí 1976. Samkvæmt dómi Hæstaréttar hafi þetta að nokkru verið kunnugt en frekari gögn hafi komið fram um þetta. Þóttu þetta vera einu atriðin sem færð hefðu verið fram og til álita gætu komið sem grundvöllur að endurupptöku málsins. Í ákvörðuninni sagði síðan: „Þótt framangreind atriði, sem nú er kunnugt um, hefðu þessu til viðbótar legið fyrir við úrlausn málsins, verður ekki talið líklegt að þau hefðu skipt máli fyrir niðurstöðu um sök dómfellda.“
1293. Í ákvörðunum um fyrri endurupptökubeiðnir hefur þannig vissulega verið skoðað hvort rannsókn og dómsmeðferð hefði verið í samræmi við lög þótt ekki hafi verið til staðar sjálfstæð endurupptökuheimild sambærileg þeirri sem nú er í d-lið. Þessi atriði voru þó metin með þeim hætti að fyrst og fremst var litið til þess hvort Hæstiréttur hefði að einhverju leyti sjálfur lagt mat á rannsóknina eða málsmeðferðina hvað þessi atriði varðaði. Ef svo var talið var það atriði ekki tekið til frekari skoðunar nema að því leyti sem ný gögn væru talin gefa tilefni til þess.
1294. Endurupptökunefnd fellst á þau sjónarmið sem fram koma í ákvörðun Hæstaréttar frá 15. júlí 1997 að við mat á því hvort verulegir gallar hafi verið á meðferð málsins verði að miða við réttarfarslöggjöf eins og hún var þegar málið var til rannsóknar og dómsmeðferðar. Ekki verður þó eingöngu horft til þágildandi laga um meðferð opinberra mála nr. 74/1974 heldur einnig til meginreglna opinbers réttarfars eins og þær voru á þeim tíma. Jafnframt þykir verða að líta til þess að þótt mannréttindasáttmáli Evrópu hafi ekki verið lögleiddur hér á landi á þeim tíma hafði hann verið fullgiltur af Íslands hálfu. Endurupptökunefnd telur því nauðsynlegt að skoða hvort og þá með hvaða hætti áhrifa sáttmálans og framkvæmdar hans hafi verið farið að gæta hér á landi þegar Guðmundar- og Geirfinnsmálin voru til meðferðar. Sú sjálfstæða endurupptökuheimild sem nú er í d-lið 1. mgr. 211. gr. sakamálalaga var ekki til staðar þegar fyrri endurupptökubeiðnir vegna hæstaréttarmáls nr. 214/1978 voru afgreiddar. Endurupptökunefnd telur sig því ekki bundna, á sama hátt og Hæstiréttur við afgreiðslu fyrri endurupptökubeiðna, af niðurstöðu Hæstaréttar um hvort brotið hafi verið gegn þágildandi réttarfarsreglum og meginreglum opinbers réttarfars við rannsókn og dómsmeðferð í málinu.

1295. Réttarfarslöggjöf og skipan réttarvörslukerfisins á sviði sakamála hefur tekið gagnagerum breytingum frá því að mál þetta var til rannsóknar og dómsmeðferðar. Með hliðsjón af framangreindum ályktunum um að miða verði við gildandi réttarfarslöggjöf þegar Guðmundar- og Geirfinnsmálin voru til meðferðar þykir rétt að gera í stórum dráttum grein fyrir þeirri réttarfarslöggjöf og réttarskipan sem þá var við lýði í sakamálum hér á landi. Þá voru í gildi lög nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála en þau lög voru að stofni til byggð á lögum nr. 27/1951. Með síðarnefndu lögunum var stigið stórt skref frá rannsóknarréttarfari til ákæruvéttarfars. Þegar rannsókn málsins hófst í árslok 1975 heyrði rannsókn flestra alvarlegra sakamála í Reykjavík undir sakadóm Reykjavíkur. Mál þetta var rannsakað af rannsóknarlögreglumönnum sem heyrðu undir sakadóm Reykjavíkur og fulltrúi yfirsakadómara stjórnaði rannsókninni og tók jafnframt þátt í henni. Sami fulltrúi yfirsakadómara tók skýrslur fyrir dómi ef þurfa þótti og kvað upp gæsluvarðhaldsúrskurði og aðra rannsóknarúrskurði. Lögreglurannsókn og dómsrannsókn blandaðist þannig nokkuð saman og var í höndum sama embættis. Að lokinni frumrannsókn fóru málin til ríkissaksóknara sem gaf út ákæru. Eftir útgáfu ákæra var málunum úthlutað til dómara sem tóku málin til dómsrannsóknar sem tók marga mánuði en að lokum voru málin flutt munnlega. Ákvæði um aðalmeðferð voru ekki komin í lög. Hlutverk sækjanda, verjanda og dómara voru allt önnur en nú er. Dómarar voru í aðalhlutverki og höfðu mun meira frumkvæði en nú er en hlutverk sækjanda og verjanda var mun takmarkaðra. Dómararnir stýrðu skýrslutökum, spurðu ákærðu og vitni en gáfu þó sækjanda og verjanda kost á að spyrja.
1296. Sá reginmunur var á stofnanakerfi refsivörslukerfisins þá og nú að rannsókn og dómsmeðferð alvarlegra sakamála í Reykjavík var á sömu hendi, það er sakadóms Reykjavíkur. Það var ekki fyrr en með stofnun rannsóknarlögreglu ríkisins 1. júlí 1977 á grundvelli laga nr. 107/1976, sem lögreglurannsóknir voru alfarið færðar frá sakadómi Reykjavíkur. Þá var rannsókn Guðmundar- og Geirfinnsmálanna lokið og ákæru höfðu verið gefnar út.
1297. Lögbundin réttindi sakborninga voru allt önnur og takmarkaðri á árunum 1975–1980 en nú er. Löggjafinn var þó byrjaður að styrkja réttarstöðu sakborninga, til dæmis með lögum nr. 107/1976 og lögum nr. 53/1979. Sem dæmi um breytingar á réttarstöðu sakborninga og stöðu verjanda má nefna rétt sakbornings til að fá skipaðan verjanda og til að ráðfæra sig við verjanda í einrúmi. Samkvæmt 1. tölulið 1. mgr. 80. gr. laga nr. 74/1974 skyldi eftir ósk sökunauts skipa honum verjanda meðan hann sætti gæsluvarðhaldi. Rétturinn til aðgangs að verjandanum sætti þó miklum takmörkunum en í 1. mgr. 86. gr. sagði upphaflega: „Verjanda er heimilt, að tala við sökunaut einslega, þegar hann er í gæslu, nema dómari telji hættu á, að rannsókn torveldist fyrir það. Ef verjandi er skipaður, áður en rannsókn er lokið, er honum rétt að vera við prófun sökunauts, enda þyki dómara það hættulaust vegna rannsóknar málsins.“ Þessu ákvæði var breytt í svofellt horf með lögum nr. 107/1979: „Verjanda er heimilt að tala við sökunaut einslega, þegar hann er í gæslu, nema dómari hafi sérstakt tilefni til að telja hættu á, að rannsókn torveldist fyrir það. Ef verjandi er skipaður, áður en rannsókn er lokið, er honum rétt að vera við prófun sökunauts.“

1298. Þess ber að geta að meðan á rannsókn Guðmundar- og Geirfinnsmálanna stóð voru flestir dómfelldu lengst af í gæsluvarðhaldi og hafði þeim þá verið skipaður verjandi sem reyndar var ætíð nefndir réttargæslumenn í skjölum málsins. Þessir sömu réttargæslumenn voru síðan skipaðir verjendur við upphaf dómsmeðferðar eftir útgáfu ákæru. Eins og síðar verður rakið nánar gekk þó á ýmsu með hvort þeir væru viðstaddir yfirheyrslur yfir skjólstæðingum sínum, hvort þeir væru yfirleitt boðaðir til slíkra yfirheyrslna og jafnframt hvort þeir fengju að hitta skjólstæðinga sína og ræða við þá einslega.
1299. Dómara var samkvæmt 1. mgr. 87. gr. laga nr. 74/1974 skylt að láta verjanda í té skjöl þau er mál varðaði en sjálfur hafði sakborningur ekki rétt á að fá skjöl afhent. Samkvæmt núgildandi lögum hefur sakborningur sjálfkrafa aðgang að öllum skjölum sem verjandi fær afhent.
1300. Allt önnur ákvæði giltu á þessum tíma um gæsluvarðhaldsvist en nú, bæði um skilyrði gæsluvarðhalds, lengd gæsluvarðhalds og um gæsluvarðhaldsvistina sjálfa. Engin takmörk voru á, til hve langs tíma í einu mátti úrskurða mann í gæsluvarðhald en nú er hámarkið fjórar vikur í senn. Um meðferð gæslufanga var kveðið á í 70. gr. en í 1. mgr. sagði: „Gæslufangar sæta þeirri meðferð, sem nauðsynleg er til að gæslan komi að gagni og góð regla haldist í varðhaldinu, en varast skal, svo sem kostur er að beita þá hörku og harðýðgi.“ Dómari ákvað að hve miklu leyti gæslufangi mætti hafa samband við aðra menn en fangaverði.
1301. Í athugasemdum í greinargerð með frumvarpi sem varð að lögum nr. 53/1979 sagði um gæsluvarðhald: „Enn fremur þekkest það, að mönnum er haldið inni lengur en brýnustu rannsóknarþarfir krefjast. Þetta á vafalaust rætur að rekja til þeirrar áherslu sem dómstólar leggja á að knýja fram játningu sökunauts, og er gæsluvarðhald áhrifaríkt tæki í því skyni.“ Ætla má að þessi fullyrðing endurspegli að nokkru þau viðhorf á þessum tíma að gæsluvarðhald hefði, að minnsta kosti að hluta til, þann tilgang að knýja fram játningu sakbornings. Þessum tilgangi gæsluvarðhalds hefur alfarið verið hafnað í sakamálaréttarferli nú á tímum.
1302. Fyrirnefndar athugasemdir Hæstaréttar um málsmeðferð í málinu nr. 214/1978 gefa tilefni til þess að álykta að vegna þess hversu ákæruréttarfar var þá skammt á veg komið hér á landi og lögreglurannsókn og dómsvald í héraði enn á sömu hendi hafi réttindi sakborninga jafnvel verið minni í reynd en lagaákvæði um réttarstöðu sakborninga og verjenda gáfu tilefni til og aðhald dómstóla að rannsókn sakamála verið mun minna en það er nú.
1303. Ljóst er að málsmeðferð í sakamálum var enn á áttunda áratug síðustu aldar með annan fótinn í rannsóknarréttarferli og hinn í ákæruréttarferli. Breytingum úr rannsóknarréttarferli yfir í ákæruréttarfar var lýst í sératkvæði Þórðar Björnssonar, þá yfirsakadómarar, í dómi sakadóms Reykjavíkur svonefndu leigubílstjóramáli þar sem ákært var fyrir manndráp en málinu lauk með sýknudómi Hæstaréttar 11. mars 1971 í málinu nr. 90/1970. Í sératkvæðinu segir meðal annars: „Öldum saman var í gildi hér á landi svonefnt rannsóknarréttarfar. Aðaláherzlan var lögð á að fá sökunaut til að játa á sig brot, og var þá sönnun fengin. Sérstakar réttarfarreglur auðvelduðu dómara að fá

játningu sökunauts. Hann var skyldugur til að svara spurningum dómara og var dómara heimilt að setja hann í fangelsi við vatn og brauð, þar til hann fékkst til að svara. Með lögum nr. 27/1951, samanber nú lög nr. 82/1961, um meðferð opinberra mála, voru afnumdar margar reglur rannsóknarréttarfarsins, en í staðinn voru lögleiddar margar reglur svonefnds ákæruréttarfars, sem hefur verið lengi í gildi í nágrennaríkjum okkar. Samkvæmt þeim reglum hefur réttur sökunauts aukizt verulega. Aðaláherzlan er ekki lengur lögð á að knýja fram játningu sökunauts. [...] Í nágrennaríkjum okkar hafa hinar nýju reglur ákæruréttarfarsins um skýrslur sökunauts og fráhrarf frá hinni eldri reglu, að leggja aðaláherzlu á að fá fram játningu hans, leitt óhjákvæmilega til þess að breytingar hafa orðið á viðhorfi dómstóla til sönnunar í sakamálu. Þeir hafa í auknum mæli farið að líta svo á, að neitun sökunauts þurfi ekki að vera annað en mannlegt viðbragð hans við framborinni sök án tillits til sannleiksgildis neitunarinnar, og þeir hafa þá einnig í auknum mæli beitt óbeinni sönnun eða líkum til að sanna sök.¹⁷³¹

1304. Segja má að málsmeðferð í Guðmundar- og Geirfinnsmálanum frá upphafi rannsóknar og til dómsuppsögu endurspegli togstreituna milli rannsóknarréttarfarsins og ákæruréttarfarsins. Sem dæmi um það má nefna miklar takmarkanir á aðgengi sakborninga að verjendum sínum, bæði undir lögreglurannsókn og síðar dómsrannsókn. Jafnframt hvernig langvarandi gæsluvarðhald, einangrun, samskiptabann og aðrar takmarkanir á réttindum, svo og ívilnanir og tyftanir meðan á gæsluvarðhaldsvistinni stóð virðast hafa verið notaðar til að hafa áhrif á framburð sakborninga. Að sama brunni bera athugasemdir í dómi Hæstaréttar um að rangir og reikulir framburðir ýmissa þeirra sem rannsóknin beindist gegn hafi valdið þeim sem með rannsóknina fóru miklum örðugleikum svo og fremur mildar athugasemdir réttarins um brot á réttindum sakborninga við skýrslutökur.
1305. Þótt réttarstaða verjenda hafi sem fyrr segir verið allt önnur þegar Guðmundar- og Geirfinnsmálin voru til rannsóknar hjá sakadómi Reykjavíkur en nú er sýnir bréf Páls Arnórs Pálssonar verjenda Kristjáns Viðars til yfirsakadómara, dagsett 23. ágúst 1976,¹⁷³² að verjandinn sætti sig illa við hvernig hann hafði verið hindraður í að sinna verjandastörfum sínum í þá átta mánuði sem skjólstaðingur hans hafði sætt gæsluvarðhaldi með því að honum var ekki tilkynnt um skýrslutökur, þrátt fyrir beiðni skjólstaðings hans, og gögnum haldið frá honum. Segir hann meðal annars í bréfinu: „Öll þessi meðhöndlun ber keim af ómenguðu rannsóknarréttarfari, en slíkt er í algjörrri andstöðu við megin reglur íslenskra laga um meðferð opinberra mála.“
1306. Meginreglur í sakamálaréttarfari eru taldar gegna margháttuðu hlutverki. Þær hafa áhrif á þróun réttarfarsreglna í sakamálaréttarfari, koma með ýmsum hætti fram, beint og óbeint, í fjölmörgum réttarfarsákvæðum og hafa þýðingu við beitingu og túlkun einstaka réttarfarsákvæða, jafnvel þannig að niðurstaða sé byggð á þeim í dómum. Þær eru ekki óbreytanlegar og hafa til dæmis á síðustu árum orðið fyrir miklum áhrifum frá mannréttindaákvæðum. Í riti Jónatans Þórmundssonar „Opinbert réttarfar I“ sem gefið

¹⁷³¹ Þess má geta að Þórður Björnsson varð síðar ríkissaksóknari og gaf út ákærur í Guðmundar- og Geirfinnsmálanum.

¹⁷³² Málsgrein 239.

var út árið 1979 lýsti höfundur þeim meginreglum sem hann taldi gilda þá við meðferð opinberra mála en ætla má að umfjöllunin endurspegli nokkuð vel þær meginreglur sem við var stuðst við meðferð sakamála á árunum 1975 til 1980. Þar segir meðal annars: „Íslenskt réttarfar er að stefnu til grundvallað á ákærureglunni, reglunum um sönnunarbyrði ákærvaldsins og frjálst sönnunarmat og reglum um opinbera, munnlega og milliliðalaus málsmeðferð.“ Höfundur telur að stórt skref hafi verið stigið í átt til ákæruréttarfars með lögum nr. 27/1951 en um sumt hafi því áfram svipað til rannsóknarréttarfars. Úr einkennum rannsóknarréttarfars hafi þó dregið með tilkomu rannsóknarlögreglu ríkisins og breytingum sem urðu á meðferð opinberra mála með lögum nr. 107/1976. Athygli vekur að höfundur heldur því ekki fram að hér á landi hafi þá gilt jafnræðisregla í rannsóknarréttarfari en segir um það að sakborningur hafi aðeins í orði kveðnu réttarstöðu sem sakaraðili, jafnréttþár ákærvaldi. Þá dregur hann í land hvað varðar meginregluna um milliliðalaus málsmeðferð og telur hana ekki hafa tíðkast nema að takmörkuðu leyti hér á landi: „Í seinni tíð hefur nokkuð þokast í áttina, en allmikilla úrbóta er þörf til þess að unnt sé að segja, að þessi meginregla sé í heiðri höfð.“ Aðrar meginreglur svo sem málshraðaregluna getur höfundur ekki um.

1307. Ákvæði um réttláta málsmeðferð fyrir dómi, sem nú er í 1. mgr. 70. gr. stjórnarskrárinnar, kom inn í stjórnarskrána með stjórnskipunarlögum nr. 97/1995 sem breyttu mannréttindakafla stjórnarskrárinnar í verulegum atriðum. Fyrirmynd ákvæðisins er 1. mgr. 6. gr. mannréttinasáttmála Evrópu en íslenska ríkið fullgilti þann samning þegar á árinu 1953. Fullyrða má að þær breytingar sem urðu á réttarstöðu sakborninga með lögum nr. 27/1951 um meðferð opinberra mála og síðari breytingum og endurútgáfum á þeim lögum fram á áttunda áratug síðustu aldar hafi meðal annars orðið fyrir áhrif frá mannréttinasáttmála Evrópu.
1308. Í athugasemdum með frumvarpi því sem varð að stjórnskipunarlögum nr. 97/1995 segir meðal annars: „Þótt íslensk lagaákvæði væru talin vera í samræmi við ákvæði mannréttinasáttmála Evrópu við fullgildingu hans árið 1953 og hann hafi eftir það verið hafður til hliðsjónar við skýringu og túlkun dómstóla á íslenskum lögum óx þeirri skoðun fylgi á síðustu árum að íslensk löggjöf tryggði ekki nægilega réttindi samkvæmt sáttmálanum.“
1309. Í ákvörðun Hæstaréttar frá 15. júlí 1997 um fyrstu endurupptökubeiðni dómfellda Sævars er komist að þeirri niðurstöðu að eftir að dómur gekk í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum hafi Hæstiréttur áréttað í dómum þá afstöðu sem byggt hafði verið á í dómum fyrir þann tíma að ekki væri unnt að beita ákvæðum mannréttinasáttmála Evrópu eins og þau væru hluti af íslenskum landsrétti. Dómar réttarins sem gengu á árunum 1990 og 1992 hafi falið í sér breytta afstöðu til áhrifa sáttmálans við skýringu landsréttar. Þeirri stefnubreytingu um meðferð réttarheimilda yrði þó ekki gefið gildi aftur til þess tíma, þegar þeim var beitt á annan hátt við úrlausn mála. Síðan segir orðrétt í ákvörðuninni: „Hins vegar má fallast á með talsmanni dómfellda að með setningu laga nr. 19/1991, laga nr. 62/1994 og stjórnskipunarlaga nr. 97/1995 hafi í ýmsum atriðum verið lögfestar áður óskráðar meginreglur íslensks réttar. Má því leggja til grundvallar að dómstólar hafi tekið mið af slíkum reglum við úrlausn málsins

eftir því, sem þær þóttu gilda á þeim tíma.“ Endurupptökunefnd fellst á þau sjónarmið að með framangreindri löggjöf á 10. áratug síðustu aldar hafi verið lögfestar áður óskráðar meginreglur íslensks réttar en telur það hins vegar hlutverk sitt að leggja mat á hvort dómstólar hafi að öllu leyti fylgt framangreindum meginreglum við úrslausn Guðmundar- og Geirfinnsmálanna, meðal annars við mat á áhrifum brota á réttindum sakborninga við yfirheyrslur á sönnunargildi framburða þeirra.

1310. Sem fyrr segir komst Hæstiréttur að þeirri niðurstöðu í dómi sínum að ýmsir gallar hafi verið á framkvæmd yfirheyrslna yfir sakborningum og afskiptum fangavarda af rannsókninni en þessir annmarkar leiddu hvorki til ómerkingar héraðsdóms eða sýknu. Fleiri annmarkar á framkvæmd gæsluvarðhalds sakborninga, yfirheyrslum lögreglu og annarra starfsmanna sakadóms Reykjavíkur og öðrum rannsóknaraðgerðum, málsmeðferð fyrir dómi og dómasamningu hafa komið í ljós við meðferð þessa endurupptökumáls og skýrara ljósi hefur verið varpað á aðra annmarka á málsmeðferðinni.
1311. Fyrir endurupptökunefnd liggur að meta annars vegar hvort nægilega teljist í ljós leitt að málsmeðferðin hafi verið haldin slíkum ágöllum að líklegt þyki að gallar á málsmeðferð hafi einir og sér átt að leiða til annarrar niðurstöður þannig að skilyrði d-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála teljist uppfyllt. Hins vegar þarf endurupptökunefnd að meta hvaða áhrif þeir ágallar á málsmeðferð, sem lágu fyrir þegar Hæstiréttur kvað upp dóm sinn og þeir ágallar á málsmeðferð sem síðar hafa verið leiddir í ljós, eða skýrara ljósi verið varpað á, eiga að hafa á mat á því hvort sönnunargildi framburða sakborninga og vitna hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins, samanber c-lið.

VII.3.5 Almennt um samspil endurupptökuheimildar í c-lið við endurupptökuheimildir í a- og d-liðum

1312. Hér að framan var komist að þeirri niðurstöðu að unnt væri að endurupptaka mál á grundvelli c-liðar þótt engin ný gögn eða upplýsingar lægju fyrir. Að þessu leyti er endurupptökuheimildin í c-lið sjálfstæð. Í þessu máli er krafa um endurupptöku ekki einungis byggð á c-lið heldur einnig á öðrum endurupptökuheimildum 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Fyrir endurupptökuheimildinni í c-lið eru þau skilyrði sett að verulegar líkur séu leiddar að því að sönnunargögn sem færð voru fram í máli hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess. Ljóst er að mat á sönnunargildi einstakra sönnunargagna getur ráðist af því hvernig staðið var að öflun þeirra. Þannig getur mat á sönnunargildi munnlegra framburða hjá lögreglu ráðist af því hvernig staðið var að yfirheyrslum og hvort virt voru þau réttarfarsákvæði og mannréttindaákvæði sem vernda eiga rétt sakborninga. Niðurstaða um það hvort sönnunargögn hafi verið rangt metin í skilningi c-liðar getur þannig ráðist af því hvort ágallar hafi verið á málsmeðferð við rannsókn og eftir atvikum meðferð máls fyrir dómi við öflun sönnunargagnsins með þeim hætti að áhrif hafi á áreiðanleika gagnsins. Ef í ljós telst leitt við meðferð endurupptökumáls að mikilvægs sönnunargagns hafi verið aflað með slíkum hætti getur nýtt heildarmat á sönnunargögnum leitt til þess að

fallist verði á endurupptöku með vísan til c- og d-liða. Endurupptökuheimildirnar í c- og d-liðum tengjast því að þessu leyti.

1313. Endurupptökuheimildirnar í a- og c-liðum 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála tengjast einnig verulega og kann að vera beitt saman. Við mat á því hvort skilyrði beggja endurupptökuheimildanna sé fyrir hendi þarf að skoða þau sönnunargögn sem lágu til grundvallar dómi og hvernig sönnunargildi þeirra var metið í dóminum. Það sem skilur endurupptökuheimildirnar hins vegar að er að endurupptaka er því aðeins möguleg á grundvelli a-liðar að einhver ný gögn liggi fyrir en endurupptaka er hins vegar möguleg á grundvelli c-liðar þótt engin ný gögn liggi fyrir. Þá gefur endurupptökuheimildin í c-lið svigrúm til þess að taka mat Hæstaréttar á sönnunargildi einstakra sönnunargagna til endurskoðunar en endurupptökuheimildin í a-lið grundvallast á því hvort ætla megi að heildarmat á sönnunargildi nýrra og eldri fyrirbyggjandi sönnunargagna hefði haft áhrif á niðurstöðu málsins, það er hvort hin nýju sönnunargögn séu líkleg til að hafa breytt sönnunarmatinu svo verulegu hefði skipt fyrir niðurstöðuna ef þau hefðu legið fyrir dóminum.

VII.4 Þýðing mannréttindaákvæða við úrlausn um endurupptöku

1314. Á síðustu áratugum hefur fræðimönnum orðið betur ljóst en áður að aðstæður við skýrslugjöf og ýmis utanaðkomandi áhrif eru til þess fallin að hafa áhrif á minni manna og þar með trúverðugleika framburða. Mannréttindaákvæðum og réttarfarsákvæðum sem eiga rætur að rekja til þeirra er ætlað að verja réttindi sakbornings við skýrslugjöf. Rétt þykir að skoða nánar samspil mannréttindaákvæða og mats á sönnunargildi framburða.
1315. Af hálfu Íslands var mannréttinasáttmáli Evrópu, það er samningur frá 4. nóvember 1950 um verndun mannréttinda og mannfrelsis, fullgiltur 19. júní 1953.¹⁷³³ Þá gaf íslenska ríkið yfirlýsingu samkvæmt 25. gr. sáttmálans þar sem það viðurkennir án tímatakmarkana heimild mannréttindanefndar Evrópu til að taka við kærnum einstaklinga og samtaka þeirra á hendur sér. Ríkið hefur jafnframt lýst yfir samkvæmt 46. gr. sammingsins að það sé bundið af lögsögu Mannréttindadómstóls Evrópu, en yfirlýsingar þess um þetta hafa alla tíð verið til ákveðins tíma í senn. Upphaflega yfirlýsingin um þetta var gefin 3. september 1958, en fram að lögfestingu sáttmálans með lögum nr. 62/1994 var yfirlýsingin síðast framlengd til fimm ára frá 2. september 1989 að telja.
1316. Fram að lögfestingu sáttmálans voru ákvæði hans ekki hluti af landsrétti, heldur eingöngu skuldbinding ríkisins að þjóðarétti. Hins vegar reyndi á áhrif sáttmálans í málum fyrir íslenskum dómstólum þar sem úrlausn var háð reglum landsréttar sem dregið var í efa að væru í samræmi við ákvæði sáttmálans. Þá komu kærnumál á hendur íslenska ríkinu vegna brota á sáttmálanum til úrlausnar fyrir mannréttindanefnd og

¹⁷³³ Auglýsing um fullgildinguna var gefin út 29. desember 1967 og birt í C-deild Stjórnartíðinda nr. 17/1967.

Mannréttindadómstóli Evrópu, svo sem þannig að tekin var afstaða til þess hvort landsréttur eða framkvæmd hér á landi samrýmdist ákvæðum sáttmálans.¹⁷³⁴

1317. Í athugasemdum í greinargerð með frumvarpi því sem varð að lögum nr. 62/1994 segir að við fullgildingu sáttmálans virðist ekki hafa komið til skoðunar að lögfesta ákvæði hans, enda hafi slíkt verið fremur fágætt á þeim tíma hvað varðar þjóðréttarsamninga. Þess í stað virðist hafa verið gengið út frá því að ríkið myndi efna skuldbindingar sínar með aðlögun landsréttar að ákvæðum mannréttindasáttmálans. Ekki virðist hafa þótt þörf á sérstökum aðgerðum til slíkrar aðlögunar, enda voru engar breytingar gerðar á íslenskri löggjöf í tengslum við fullgildingu sáttmálans.¹⁷³⁵
1318. Í athugasemdum í greinargerð með frumvarpi því sem varð að stjórnskipunarlögum nr. 97/1995 segir meðal annars: „Þótt íslensk lagaákvæði væru talin vera í samræmi við ákvæði mannréttindasáttmála Evrópu við fullgildingu hans árið 1953 og hann hafi eftir það verið hafður til hliðsjónar við skýringu og túlkun dómstóla á íslenskum lögum óx þeirri skoðun fylgi á síðustu árum að íslensk löggjöf tryggði ekki nægilega réttindi samkvæmt sáttmálanum.“
1319. Þannig var í stuttu máli gengið út frá því að íslensk löggjöf samrýmdist í hvívetna ákvæðum sáttmálans og nægilegt væri þannig, til að efna þjóðréttarskuldbindingu ríkisins, sem komst á með fullgildingu sáttmálans, að beita aðferðum aðlögunar landsréttar að sáttmálanum. Einnig skal hafa í huga að samningurinn var fullgiltur áður en farið var að beita einstökum ákvæðum sáttmálans við úrlausn kærumála.
1320. Á þeim tíma sem liðinn er frá fullgildingu sáttmálans hefur efnisinntak ákvæða hans skýrst og breyst með túlkun og framkvæmd mannréttindanefndarinnar og Mannréttindadómstólsins, einkum á grundvelli sjónarmiða um framsækna eða breytilega skýringu. Má slá því föstu að nú til dags séu gerðar mun strangari kröfur til aðildarríkja en við fullgildingu sáttmálans og að efnislegt inntak ýmissa mannréttindaákvæða hafi verið rýmkað verulega frá því sem fyrirsjáanlegt var gerð sáttmálans.
1321. Dómaframkvæmd á níunda áratug síðustu aldar ber með sér að ekki hafi verið talið unnt að beita ákvæðum sáttmálans eins og þau væru hluti af íslenskum landsrétti, samanber til dæmis Hrd. 1985, bls. 1290 og Hrd. 1987, bls. 356. Aftur á móti má sjá breytta afstöðu til áhrifa sáttmálans við skýringu landsréttar í seinni framkvæmd enda þótt sáttmálinn hafi ekki verið lögfestur, samanber til dæmis Hrd. 1990, bls. 2 og fleiri.
1322. Af svokallaðri harðræðisrannsókn og umfjöllun um hana í dómi Hæstaréttar í málinu nr. 214/1978 og athugasemdum í greinargerð með frumvarpi sem varð að lögum nr.

¹⁷³⁴ Sjá nánar umfjöllun í athugasemdum við frumvarp sem varð að lögum nr. 62/1994. Alþt. 1993–1994, A-deild, þskj. 105 — 102. mál.

¹⁷³⁵ Þetta má meðal annars sjá af eftirfarandi ummælum þáverandi dómsmálaráðherra, Bjarna Benediktssonar, í umræðum á Alþingi haustið 1951 um tillögu til þingsályktunar um heimild til að fullgilda mannréttindasáttmálan: „Um þau réttindi, sem hér eru talin, er það í stuttu máli að segja að í öllu því sem nokkru máli skiptir, þá eru þau réttindi nú þegar beinlínis veitt borgurunum berum orðum í íslenskri löggjöf, að nokkru leyti í sjálfri stjórnarskránni, eða þá að það eru slík grundvallarréttindi að þau eru talin felast í meginreglum íslenskra laga, jafnvel þó að það sé ekki berum orðum fram tekið. Þess vegna má segja að I. kafli þessa samnings sé hér á landi engin nýjung því þar eru talin upp þau réttindi sem borgararnir þegar hafa notið og talin eru sjálfsgæddur þáttur í verndun íslenskra borgara gegn ofurvaldi ríkisins eða ásælni af annarra hálfu.“

53/1979 má ráða að fyrir árið 1980 hafi nokkur skilningur verið hér á landi á mögulegum áhrifum mannréttindabrota á sönnunargildi einstakra sönnunargagna svo sem játninga sakborninga fyrir lögreglu.

1323. Í dómi Hæstaréttar var ekkert fjallað um möguleg áhrif hins langa gæsluvarðhalds og langrar einangrunar dómfelldu á sönnunargildi framburða þeirra. Endurupptökunefnd telur rétt að taka til skoðunar hvort framkvæmd gæsluvarðhalds og einangrunarvistar dómfelldu hafi verið með þeim hætti að jafna megi því við að dómfelldu hafi sætt pyndingum eða ómannlegri eða vanvirðandi meðferð eða refsingu í skilningi 3. gr. mannréttindasáttmála Evrópu. Komist nefndin að þeirri niðurstöðu telur nefndin jafnframt óhjákvæmilegt að taka til skoðunar hvort þessar aðstæður hafi verið til þess fallnar að rýra sönnunargildi framburða dómfelldu og vitna eða jafnvel hvort óheimilt hafi verið að leggja þá framburði sem dómfelldu gáfu við slíkar kringumstæður til grundvallar sakfellingu.
1324. Á síðustu áratugum hefur Mannréttindadómstóll Evrópu ítrekað tekið til skoðunar hvaða áhrif það hefði á heimild dómstóla til að byggja sakfellingu á sönnunargagni að þess hafi verið aflað með ólögumætum hætti í andstöðu við ákvæði mannréttindasáttmála Evrópu. Í dómi Mannréttindadómstóls Evrópu frá 12. júlí 1988 í málinu nr. 10862/84; Schenk gegn Sviss var lagður grunnur að dómaframkvæmd dómstólsins en þar kemur meðal annars fram að ekki væri að finna í mannréttindasáttmála Evrópu sérstakt ákvæði um gildi sönnunargagna sem aflað væri með ólögumætum hætti. Ekki sé unnt að líta á það sem ófrávíkjanlega reglu að sönnunargagn sem aflað sé með þeim hætti verði ekki lögð fyrir dóm. Framlagning slíkra gagna og sakfelling á grundvelli þeirra leiði ekki sjálfkrafa til þess að málsmeðferðin teljist ekki réttlát í skilningi 1. mgr. 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu.¹⁷³⁶ Meta verði hvort málsmeðferðin í heild teljist hafa verið réttlát. Það ákvæði mannréttindasáttmála Evrópu sem helst kemur hér til skoðunar er 3. gr. sem leggur bann við pyndingum og annarri ómannlegri eða vanvirðandi meðferð eða refsingu. MDE hefur mótað þá meginreglu að sakfelling verði ekki byggð á gagni sem aflað hefur verið með pyndingum eða annarri ómannlegri eða vanvirðandi meðferð í andstöðu við 3. gr. Málsmeðferðin teljist þá ekki réttlát án tillits til þess hversu áreiðanleg gögnin annars þykja. Grunnrökin að baki þessari dómaframkvæmd eru þau að gögn sem aflað er með slíkum aðferðum geti vart talist áreiðanleg sönnunargögn þar sem menn kunni að greina rangt frá og játa ranglega á sig sök til að binda endi á þjáningar sínar. Við þessar aðstæður er því hættu á að sönnunargögnin vitni ekki um það sem er satt og rétt.
1325. Svo sem fyrr hefur verið nefnt var mannréttindasáttmáli Evrópu staðfestur af hálfu Íslands árið 1953 en öðlaðist ekki lagagildi hér á landi fyrr en með lögum nr. 62/1994. Endurupptökunefnd hefur þó komist að þeirri niðurstöðu að áhrifa sáttmálans hafi verið farið að gæta hér á landi á áttunda áratug síðustu aldar og þá einkum í löggjöf. Rétt þykir því að taka framkvæmd Mannréttindadómstóls Evrópu og úrlausnir mannréttindanefndarinnar fyrir árið 1980 um 3. gr. mannréttindasáttmála Evrópu til

¹⁷³⁶ Sjá Davíð Þór Björgvinsson: „Þýðing sönnunargagna í sakamálum sem aflað hefur verið með ólögumætum hætti.“ *Tímarit Lögréttu*, 2008, bls. 303.

nánari skoðunar. Þótt framkvæmd mannréttindanefndar og Mannréttindadómstóls Evrópu um 3. gr. sáttmálans hafi verið fremur fábrotin á þeim tíma hafði þó reynt á skýringu á efnislegu inntaki ákvæðisins að ákveðnu marki eins og hér verður gerð grein fyrir.

1326. Í ákvörðun mannréttindanefndarinnar frá 11. júlí 1973, í máli nr. 6038/73; X gegn Þýskalandi, byggði kærandi á því að með gæsluvarðhaldi og einangrun sem hann sætti hefði verið brotið gegn 3. gr. sáttmálans. Kærandi hafði verið handtekinn vegna gruns um margvísleg brot, þar með talið tilraun til manndráps, aðild að bankaránum og samtökum sem stunduðu skipulagða brotastarfsemi. Fyrir lá að kærandi hafði sætt einangrun í meira en tvö ár sem fólst í því að honum hafði meðal annars verið neitað um samneyti við aðra fanga og þátttöku í daglegu starfi í fangelsinu. Í forsendum mannréttindanefndarinnar var vísað til þess að löng einangrun væri óæskileg, einkum þegar um gæsluvarðhaldsfanga væri að ræða.¹⁷³⁷ Hins vegar var talið að tvö atriði hefðu sérstaka þýðingu við mat á því hvort einangrun sem kærandi hafði sætt væri í andstöðu við 3. gr. sáttmálans. Bent var á að kærandi sætti ekki algerri eingrun, heldur væri hann aðskilinn frá öðrum fögum í þágu öryggis og þess að viðhalda reglu í fangelsinu. Þá átti kærandi þess kost að fá heimsóknir og nýtti þann rétt í miklum mæli. Jafnframt hefði kærandi aðgang að lesefni og útvarpi í klefa sínum. Einnig var talið að hegðun kæranda sjálfs hefði réttlætt synjun á beiðni hans um að einangrun yrði hætt.
1327. Samkvæmt þessu taldi mannréttindanefndin á þessum tíma mögulegt að einangrunarvist fanga, einkum á meðan þeir sættu gæsluvarðhaldi, gæti falið í sér brot á 3. gr. sáttmálans og var það metið með tilliti til aðstæðna í viðkomandi máli.
1328. Þetta var skýrt frekar í ákvörðun mannréttindanefndarinnar frá 8. júlí 1978 í máli Ensslin, Baader og Raspe gegn Þýskalandi, nr. 7572/76, 7586/76 og 7587/76 (Baader Meinhof). Í málinu var fjallað um einangrun sem kærendur sættu í þýsku fangelsi, en þeir voru aðgreindir frá öðrum fögum og vistaðir á afmörkuðu öryggissvæði. Í ákvörðuninni var tekið fram að aðskilnaður fanga frá öðrum fögum teldist ekki í sjálfu sér ómannleg meðferð og var áréttað að samkvæmt framkvæmd nefndarinnar teldist löng einangrun óæskileg, einkum þegar um gæsluvarðhaldsfanga væri að ræða. Í kjölfarið var tekið fram að í því skyni að meta hvort einangrunarvist félli innan gildissviðs 3. gr. sáttmálans þyrfti að meta aðstæður heildstætt, svo sem eðli ráðstöfunarinnar, tímalengd, þau markmið sem stefnt væri að og áhrif á viðkomandi einstakling. Vikið var sérstaklega að algjörri einangrun, hvað varðar skynjun og félagsskap, og tekið fram að slíkt geti án vafa að lokum eyðilagt persónuleika, það er talist vera ómannleg meðferð í skilningi 3. gr. Komist var að þeirri niðurstöðu að kærendur hefðu ekki sætt meðferð í andstöðu við 3. gr. sáttmálans. Hvað þetta varðar var meðal annars bent á að kærendur hefðu getað talað saman eða kallað sín á milli og hefðu haft aðgang að útvarpi og hluta tímans einnig sjónvarpi og plötuspilara. Þá hefði kærendum verið heimilt að fara í gönguferðir úti og gera æfingar. Bent var á að þótt

¹⁷³⁷ Þetta var orðað með eftirfarandi hætti: „The Commission first wishes to state its opinion that prolonged solitary confinement is undesirable, especially where the person is detained on remand.“

kærendur hefðu sætt talsverðri félagslegri einangrun þá hefði þeim almennt verið heimilt að fá heimsóknir frá lögmonnum sínum og fjölskyldu, auk þess sem þeir hefðu haft félagsskap hver af öðrum. Þó hefðu kærendur í nokkur skipti, sem höfðu varað frá fimm dögum til tveggja mánaða, sætt algerri einangrun frá hvor öðrum og samfélaginu. Niðurstaða nefndarinnar var byggð á heildstæðu mati á aðstæðum, því að þýsk yfirvöld höfðu fyrirkomulag vistunar kæranda til stöðugar endurskoðunar auk þess sem vísað var til hegðunar kæranda sjálfra en þeir hefðu ekki alltaf viljað nýta þá möguleika til samskipta sem stóðu þeim til boða. Tekið var fram að samkvæmt þessu hefðu kærendur ekki með ásetningi sætt meðferð sem leiddi til andlegra eða líkamlegra þjáninga í því skyni að refsa þeim, eyðileggja persónuleika þeirra eða brjóta niður mótstöðu þeirra.

1329. Þótt ekki sé í þessum niðurstöðum fjallað beinlínis um sönnunargildi játninga sem fengin er fram með pyndingum eða ómannlegri og vanvirðandi meðferð gefa þær sterkar vísbendingar um hvenær framkvæmd og beiting gæsluvarðhaldsvistar og aðbúnaður fanga telst með þeim hætti að um brot gegn 3. gr. teljist vera á ræða. Í ljósi síðari dómaframkvæmdar Mannréttindadómstólsins sem áður hefur verið vikið að verður sakfelling ekki byggð á játningu sem fengin er fram með slíkum hætti.
1330. Síðar í úrskurðinum verður lagt mat á hvaða áhrif framkvæmd gæsluvarðhaldsvistar og einangrun dómfelldu hefði með réttu átt að hafa á mat á sönnunargildi játninga dómfelldu og framburða vitna hjá lögreglu og fyrir dómi fyrir útgáfu ákæru.
1331. Sem fyrr segir er af hálfu endurupptökubeiðenda meðal annars á því byggt að ekki hafi verið gætt að réttindum þeirra samkvæmt lögum og mannréttindaákvæðum við skýrslutökur fyrir lögreglu og við dómsrannsókn fyrir útgáfu ákæru og hvað varðar aðgengi þeirra að verjanda og að meta hefði átt sönnunargildi framburða þeirra með hliðsjón að því. Af hálfu endurupptökubeiðenda hafa verið lögð fram ýmis ný gögn því til stuðnings.
1332. Við skoðun á því hvaða þýðingu 1. mgr. 6. gr. mannréttinasáttmála Evrópu geti haft við ákvörðun um hvort fallast eigi á endurupptöku Guðmundar- og Geirfinnsmálanna þykir rétt að líta til svokallaðs Vegasmáls. Hæstiréttur ákvað 13. júní 2012 að verða við beiðni Sigurþórs Arnarssonar um endurupptöku hæstaréttarmálsins nr. 390/1997 (Vegasmálsins), hvað hann varðaði. Sigurþór hafði í máli þessu verið sýknaður fyrir héraðsdómi en sakfelldur í Hæstarétti. Með dómi Mannréttindadómstóls Evrópu frá 15. júlí 2013 í málinu nr. 44671/98 hafði dómstóllinn komist að þeirri niðurstöðu að málsmeðferð fyrir Hæstarétti Íslands í umræddu máli hefði brotið gegn 1. mgr. 6. gr. mannréttinasáttmála Evrópu með því að sýknudómi var breytt í sakfellingu á grundvelli breytts mats á sönnunargildi munnlegra framburða án þess að teknar væru skýrslur fyrir Hæstarétti af ákærða og ákveðnum vitnum. Með dómi Hæstaréttar 6. desember 2012 í máli nr. 512/2012 var sýknudómur héraðsdóms staðfestur hvað Sigurþór varðaði. Þótt dómur Mannréttindadómstólsins um brot gegn 1. mgr. 6. gr. hafi haft áhrif við ákvörðun Hæstaréttar um að fallast á endurupptöku verður að hafa í huga að upphaflegur dómur Hæstaréttar var kveðinn upp í gildistíð laga nr. 19/1991 um meðferð opinberra mála og eftir lögfestingu mannréttinasáttmála Evrópu og

aðstæður því ekki fyllilega sambærilegar og í því máli sem endurupptökunefnd hefur nú til meðferðar.

1333. Fyrir Hæstarétti lágu í málinu nr. 214/1978 allar formlegar skýrslur sem teknar höfðu verið af sakborningum, niðurstöður og gögn úr svokallaðri harðræðisrannsókn og ýmsar aðrar upplýsingar um gæsluvarðhaldsvist dómfelldu og framkvæmd rannsóknarinnar. Í dómi Hæstaréttar voru sem fyrr segir tilgreindir nokkrir annmarkar sem þóttu hafa verið á rannsókninni. Annmarkarnir lutu meðal annars að því að þess hefði ekki í nokkur skipti verið gætt að benda sökuðum manni, sem yfirheyrður var fyrir rannsóknarlögreglu, á ákvæði 1. mgr. 40. gr. laga nr. 74/1974, að skýrslutökur hafi í nokkur skipti staðið lengur yfir en heimilt var samkvæmt 3. mgr. 40. gr. sömu laga og að stöku sinnum bæru bókanir ekki með sér, að reynt hafi verið að kveða til réttargæslumenn eða verjendur við yfirheyrslu, þar sem slíkt hefði verið rétt. Þessir annmarkar voru þó ekki taldir svo alvarlegir að þeir gætu leitt til frávísunar málsins frá héraðsdómi, ómerkingar héraðsdóms eða sýknu. Ekki var að því vikið í dómi Hæstaréttar að þessir annmarkar gætu haft áhrif á mat á sönnunargildi framburða, þar á meðal játninga dómfelldu, í yfirheyrslum við þessar aðstæður.
1334. Endurupptökunefnd telur nauðsynlegt að skoða nánar réttarframkvæmd mannréttindanefndarinnar og Mannréttindadómstóls Evrópu frá því fyrir og laust eftir 1980 hvað varðar réttláta málsmeðferð samkvæmt 6. gr. mannréttinasáttmála Evrópu, sértaklega hvað varðar þau grundvallarréttindi sakbornings að geta haldið uppi vörnum í sakamáli með eða án aðstoðar verjanda. Í 3. mgr. ákvæðisins er í fimm stafliðum kveðið á um lágmarksréttindi manns sem borinn er sökum um refsiverða háttsemi og er um að ræða nánari útfærslu á meginreglunni um réttláta málsmeðferð. Vegna fyrirbyggjandi endurupptökubeiðna hafa þau réttindi sem sakborningi eru tryggð í b- og c-liðum ákvæðisins sérstaka þýðingu, en þau eru nátengd og varða bæði þann grundvallarrétt sakbornings að geta haldið upp vörnum í sakamáli. Í b-lið er mælt fyrir um rétt sakbornings til að fá tíma og aðstöðu til að undirbúa vörn sína og í c-lið er mælt fyrir um réttinn til að halda uppi vörnum, með eða án aðstoðar verjanda.
1335. Í ákvörðunum mannréttindanefndar Evrópu var á þessum tíma lögð áhersla á að álítaefni um hvort brotið hefði verið gegn b- og c-liðum 3. mgr. 6. gr. réðist af heildstæðu mati á aðstæðum í hverju máli fyrir sig, samanber til dæmis ákvarðanir frá 5. apríl 1963 í máli nr. 524/59; Ofner gegn Austurríki og frá 12. júlí 1979 í máli nr. 8339/78; Schertenleib gegn Sviss. Þá var talið að þó svo að sáttmálinn nefndi ekki sérstaklega rétt sakbornings til að eiga samskipti við lögmann að eigin vali leiddi slíkur réttur af nefndum liðum 3. mgr. 6. gr. sáttmálans. Hins vegar sé rétturinn til að hafa samráð við lögmann og veita honum upplýsingar ekki án takmarkana, samanber til dæmis ákvörðun frá 12. júlí 1978 í máli nr. 7854/77; Bonzi gegn Sviss og fyrrgreinda ákvörðun í máli Schertenleib gegn Sviss.
1336. Þegar á þessum tíma var talið að meta þyrfti heildstætt hvort takmarkanir á heimild sakbornings til að ræða við lögmann sinn væru réttlætanager eða hvort um brot gegn 3. mgr. 6. gr. sáttmálans, samanber fyrrgreindar ákvarðanir og ákvörðun frá 12. júlí 1984 í máli nr. 9300/81; Can gegn Austurríki.

1337. Í fyrrgreindu máli Schertenleib gegn Sviss hélt kærandi því meðal annars fram að einangrun, sem hann sætti í sex vikur, hefði komið niður á rétti hans til að halda uppi vörnum. Lögð var áhersla á að kærandi hefði getað rætt við lögmennt sína í því skyni að undirbúa varnir mestan hluta þess tímabils sem rannsókn fór fram, en að sá réttur hefði sætt takmörkun á meðan kærandi var í einangrun frá 28. mars til 4. maí 1977. Vísað var til þess að kærandi hefði á þeim tíma sem einangrun stóð yfir getað rætt við konu sína í einrúmi nánast daglega um málið, en hún sinni einnig hagsmunagæslu fyrir hann. Með hliðsjón af þessum aðstæðum var ekki talið að um brot gegn b- og c-liðum 3. mgr. 6. gr. sáttmálans gæti verið að ræða.
1338. Til hliðsjónar má benda á ákvörðun í máli Bonzi gegn Sviss. Kæranda, sem var grunaður um þjófnað og ólöglegan vopnaburð, var meðal annars gert að sæta einangrun í tíu daga og gat ekki átt samskipti við verjanda sinn á þeim tíma. Í málinu kom til skoðunar hvort að með þessu hefði verið brotið gegn b- og c-liðum 3. mgr. 6. gr. sáttmálans. Mannréttindanefndin lagði áherslu á mikilvægi þess að sakborningur gæti leitað til verjanda síns og tók fram að um grundvallarþátt í undirbúningi varnar væri að ræða.¹⁷³⁸ Tekið var fram að kærandi hefði getað haft samráð við verjanda sinn án takmarkana á níu mánaða tímabili, það er frá 16. júlí 1976 til 16. apríl 1977 þegar dómur féll. Með vísan til þessa var talið að hann hefði haft nægilegan tíma og aðstöðu til að undirbúa vörn sína. Einnig kom til skoðunar hvort einangrun kæranda frá 17. júní til 16. júlí 1976 hefði verið í andstöðu við réttindi kæranda samkvæmt 3. mgr. 6. gr. sáttmálans. Lögð var áhersla á að ákvæðið tryggði ekki réttindi sakbornings til að leita ráðgjafar verjanda síns í einrúmi án nokkurra takmarkana. Vísað var til þess að kærandi gat sent verjanda sínum bréflugar upplýsingar undir eftirliti dómstólsins og hefði getað óskað eftir tilslökun á fyrirkomulagi einangrunar þannig að hann gæti hitt verjandann. Að teknu tilliti til aðstæðna var talið að hin tímabundna takmörkun á rétti kæranda til að eiga samskipti við verjanda sinn fæli ekki í sér synjun á því að veita honum næga aðstöðu til að undirbúa vörn sína.
1339. Í ákvörðun mannréttindanefndarinnar í máli Can gegn Austurríki frá 12. júlí 1984 í máli nr. 9300/81 var fjallað ítarlega um rétt sakbornings til að undirbúa vörn sína. Af hálfu kæranda var lögð áhersla á að fyrstu mánuði gæsluvarðhaldsvistar hans hefði hann ekki getað átt samskipti við verjanda sinn í einrúmi. Byggt var á því að með þessu hefði verið brotið gegn b- og c-liðum 3. mgr. 6. gr. sáttmálans. Talið var að það væri mikilvægt á rannsóknarstigi að sakborningur gæti hugað að vörnum sínum, eftir atvikum með aðstoð lögmanns. Hvort takmörkun á samskiptum sakbornings við lögmann sinn fæli í sér brot gegn umræddum ákvæðum réðist af mati á aðstæðum. Lögð var áhersla á að sáttmálinn tryggði ekki berum orðum rétt sakbornings til að eiga samskipti við verjanda sinn. Hins vegar fæli það í sér brot gegn b-lið 3. mgr. 6. gr. sáttmálans ef sakborningur gæti ekki skipulagt vörn sína og komið á framfæri öllum mögulegum röksemdum fyrir dómi. Fyrir lá að kærandi hefði í um ár áður en

¹⁷³⁸ Um þetta sagði orðrétt í ákvörðuninni: „However, that right can be inferred from the above-mentioned provisions since Article 6 secures the right of an accused person to have adequate time and facilities for the preparation of his defence, while sub-paragraph 3 of that same provision secures the right to have the legal assistance of his own choosing: the opportunity for the accused to confer with his defence counsel is fundamental to the preparation of his defence.“

réttarhöld hófust getað átt frjáls samskipti við verjanda sinn í því skyni að undirbúa vörn sína. Raunar var því ekki haldið fram að takmörkun á slíkum samskiptum hefði haft neikvæð áhrif á rétt kæranda til að halda uppi efnislegum vörnum og var því ekki um brot að ræða. Hvað varðar c-lið ákvæðisins var lögð áhersla á að ákvæðið varðaði almennan rétt sakbornings til að njóta aðstoðar lögmanns á öllum stigum málsmeðferðar. Fjallað var sérstaklega um rétt gæsluvarðhaldsfanga til að ræða við lögmann í einrúmi, bæði hvað varðar undirbúning varnar og einnig lögmati ráðstafana og athafna rannsóknaraðila. Útskýrt var að rétturinn til að njóta aðstoðar lögmanns væri lítils virði ef samskipti gætu ekki farið fram í einrúmi, enda væri ella hætt á því að sakborningur myndi ekki þora að tjá sig með frjálsum hætti um sakarefnið. Í málinu var vísað til þess að kæranda hefði verið meinað að eiga samskipti við lögmann sinn í þrjá mánuði við upphaf rannsóknar. Tekið var fram að þær sakir sem kærandi var borinn væru alvarlegar, en að ekki hefði verið talin sérstök hætt á að verjandi kæranda myndi misnota réttinn til að ræða við kæranda í einrúmi enda væri hann bundinn af siðareglum lögmannna. Þá væri takmörkuð hætt á því að aðilar samhfðu framburði sína þar sem allir sakborningar væru í gæsluvarðhaldi og skýrslur hefðu verið teknar af þeim og flestum vitnum. Með hliðsjón af þessu var ekki fallist á að eftirlit með samskiptum kæranda og verjanda hans á umræddu tímabili væri réttlætlanlegt vegna sérstakra aðstæðna, auk þess sem tímalengd takmörkunarinnar hefði ekki verið í samræmi við meðalhóf.

1340. Framangreind framkvæmd mannréttindanefndarinnar frá því fyrir og í kringum 1980 gefur sterka vísbendingu um hvaða skilningur var á þeim tíma lagður í rétt sakbornings til réttlátrar málsmeðferðar og þá sérstaklega réttinn til að halda uppi vörnum og réttinn til aðgengis að verjanda. Slík réttindi sakborning höfðu að nokkru leyti verið lögfest á Íslandi á þessum tíma. Sem fyrr segir taldi Hæstiréttur í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum að brotið hefði verið gegn rétti sakborninga til aðgengis að réttargæslumanni og verjanda og öðrum réttarfarsákvæðum sem ætlað er að tryggja réttarstöðu sakborninga en slík brot virðast ekki hafa verið sett í samhengi við mannréttindaákvæði. Ekki verður séð að brot á þeim réttarfarsákvæðum sem vísað var til hafi haft áhrif við mat á sönnunargildi þeirra skýrslna sem fengnar voru fram í viðkomandi skipti.
1341. Við meðferð endurupptökumálsins hafa komið fram upplýsingar um fleiri tilvik en lágu fyrir Hæstarétti um að brotið hafi verið gegn réttindum dómfelldu í tengslum við skýrslutökur og réttinum til aðgengis að verjanda. Skýrara ljósi hefur auk þess verið varpað á þau tilvik sem Hæstiréttur hafi þá þegar upplýsingar um. Endurupptökunefnd mun leggja mat á hvort um svo alvarleg brot gegn réttindum sakborninga var að ræða að haft geti þau áhrif að sönnunargildi játninga og annarra sönnunargagna sem lögð voru til grundvallar sakfellingu teljist hafa verið rangt metið og hvaða áhrif það hafi haft áhrif á niðurstöðu málsins.

VII.5 Um sönnunarmat

1342. Við úrlausn um beiðnir endurupptökubeiðenda um endurupptöku dóms Hæstaréttar í máli nr. 214/1978 er þýðingarmikið að greina á grundvelli hvaða sönnunargagna hvert dómfelldu um sig voru sakfelld. Svo háttar til varðandi sakarefni er lúta að hvarfi Guðmundar Einarssonar og Geirfinns Einarssonar og röngum sakargiftum að þau voru talin sönnuð fyrst og fremst með játningum dómfelldu, framburðum þeirra um háttsemi annarra dómfelldu og vitnisburðum vitna sem báru um málsatvik sem sjónarvottar. Sýnileg sönnunargögn voru af skornum skammti og vægi þeirra tiltölulega lítið við sakarmatið. Við mat á því hvort skilyrði endurupptöku séu til staðar reynir því fyrst og fremst á hvort ný gögn og upplýsingar varpi nýju ljósi á mat á sönnunargildi framburða dómfelldu og vitna fyrir lögreglu og fyrir dómi, þar á meðal játningar og afturhvarf frá játningum. Í því sambandi skiptir máli að greina ástæður þess að grunur beindist að dómfelldu um aðild að hvarfi Guðmundar- og Geirfinns, á hvaða upplýsingar rannsakendur byggðu þann grun, hvað dómfelldu báru í upphafi og hvernig framburður þeirra þróaðist. Jafnframt að greina hvenær og við hvaða aðstæður dómfelldu gáfu þá framburði sem taldir voru fela í sér játningu um aðild að refsiverðri háttsemi. Þá þarf að skoða möguleg spilliáhrif ytri þátta á framburði dómfelldu svo sem áhrif langs gæsluvarðhalds og einangrunar, áhrif langra og ítrekaðra samprófana milli dómfelldu og upplýsinga frá rannsakendum um framburði annarra dómfelldu. Fjallað verður almennt um þessi álítaefni áður en afstaða verður tekin til þess hvort efni sé til að verða við beiðni um endurupptöku með vísan til a–d-liða 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.

VII.5.3 Meðferð dómstóla

1343. Ákæra vegna þess þáttar málsins er laut að hvarfi Guðmundar Einarssonar var gefin út 8. desember 1976 og svo önnur ákæra gefin út vegna hvarfs Geirfinns Einarssonar 16. mars 1977.
1344. Bókað var í þingbók sakadóms 21. mars 1977 að dómarrar málsins hefðu fengið því úthlutað 15. desember og tekið það þá til athugunaráður en fjölskipaður dómur tók það til meðferðar.¹⁷³⁹ Var við það tækifæri farið yfir aðstæður dómfelldu og bókað að; Erla og Albert væru ekki í gæsluvarðhaldi, Kristján Viðar og Sævar væru í Hegningarhúsinu og Guðjón og endurupptökubeiðandi væru í Síðumúlafangelsi. Þangað hefði sá síðastnefndi verið fluttur frá Litla-Hrauni þar sem framkvæmd gæsluvarðhaldsins hafi verið nánast eins og um refsifanga væri að ræða. Því hefði dómurinn breytt. Síðan var bókað að þar sem mikið vantaði á að yfirheyrslum í málinu væri lokið og ósamræmi væri í framburðum ákærðu hafi dómurinn ákveðið, með vísan til 16. gr. laga nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála, að þinghöld í málinu yrðu lokuð fyrst um sinn. Sakadómur ákvað þannig að víkja frá meginreglu laga um meðferð opinberra mála að málsmeðferð fyrir dómi skuli vera opinber. Til slíks var heimild og lagt í vald dómsins að meta meðal annars á grundvelli sjónarmiða í a-lið 2. mgr. 16. gr. laganna, ef dómurinn teldi þess þörf til að leiða sannleikann í ljós, til dæmis á frumstigi rannsóknar.

¹⁷³⁹ Málsgrein 625.

1345. Sýnist nokkuð umdeilanlegt að sú forsenda fyrir því að loka þinghöldum málsins, að ósamræmi væri í framburðum ákærðu, hafi verið réttmæt þegar horft er til þess að sakborningar höfðu, er þarna kom sögu, verið í mjög ítarlegum yfirheyrslum, ítrekuðum samprófunum og samvistum í vettvangsferðum í hartnær 15 mánuði, eins og rakið var í kafla VII.5.2.d.2. Sýnist svo víðtæk takmörkun á réttindum dómfelldu til að vera viðstaddir þinghöld og hlýða á framburði vitna og eftir atvikum annarra sakborninga virðist vart eiga við rök að styðjast með hliðsjón af þeim grundvallarréttindum þeirra að kynna sér gögn sakamáls sem höfðað var á hendur þeim.
1346. Svo fór að þinghöld málsins voru haldin fyrir luktum dyrum allt frá upphafi dómsmeðferðar 21. mars 1977 þar til munnlegur málflutningur hófst 3. október 1977. Allar skýrslutökur vitna fóru fram fyrir luktum dyrum og svo virðist sem sakborningum hafi verið meinað að vera viðstaddir ef unnt er að leggja til grundvallar bókun dómfellda Guðjóns í dagbók sína. Dómfelldi vék að þessu álitafni í umfjöllun um samskipti við verjanda sinn í framhaldi af þinghaldi í sakadómi 14. september 1977. Dómfelldi ritaði um að hafa rætt við verjanda sinn sem hafi tjáð honum að hann fengi skjöl málsins afhent að aflokinni samprófun en fengi ekki að vera viðstaddur vitnaleiðslur. Að sögn maldaði dómfelldi í móinn en skráði að verjandinn hafi glott.¹⁷⁴⁰ Þá bókaði dómfelldi um að mikið uppþot, eins og hann orðaði það, hafi orðið er verjandi endurupptökubeiðanda hafi lagt fram kröfu um að dómsformaður viki sæti.¹⁷⁴¹ Ritaði dómfelldi um að hafa fengið afhent málskjöl, en víða vantaði blaðsíður.
1347. Má jafnvel leiða líkum að því að með þessari framkvæmd hafi möguleikar dómfelldu til að haga vörnum sínum með fullnægjandi hætti verið skertir þar sem þeim hafi varla verið ljóst hvað hafi komið fram fyrir dómi af hálfu vitna og annarra sakborninga og því staðið höllum fæti til að taka afstöðu til og verjast slíkri sönnunarfærslu.
1348. Auk þess að dómfelldu voru ekki viðstödd vitnaleiðslur þá virðast verjendur ekki heldur hafa verið viðstaddir nema þær skýrslutökur og samprófanir fyrir dómi sem skjólstæðingar þeirra áttu hlut að. Vararíkissaksóknari var á hinn bóginn viðstaddur allar skýrslutökur að undanskilinni skýrslu sem tekin var af vitni 16. ágúst 1977.¹⁷⁴² Þegar munnlegur málflutningur hófst 3. október 1977 var meðal annars bókað í þingbók sakadóms af hálfu dómsins af gefnu tilefni að verjendum hefði verið tilkynnt 21. mars 1977 að málsmeðferð héldi áfram næstu daga og vikur og væri þeim frjálfs aðgangur að öllum þinghöldunum. Dómarar málsins minntust þess ekki að verjendur hefðu látið í ljós ósk um að vera viðstaddir önnur þinghöld en þau sem skjólstæðingar þeirra væru boðaðir til. Þeim hafi því ávallt verið tilkynnt um slík þinghöld en ekki önnur að jafnaði.¹⁷⁴³ Bókun þessi var sett fram í tilefni af fyrirspurn verjanda endurupptökubeiðanda¹⁷⁴⁴ en verjandi dómfellda Sævars, hafði einnig gagnrýnt það 11. maí 1977 að vitnið [GunJ] hafi farið úr landi án þess að verjendur hefðu haft sömu

¹⁷⁴⁰ Málsgrein 846.

¹⁷⁴¹ Málsgrein 846.

¹⁷⁴² Málsgrein 809.

¹⁷⁴³ Málsgrein 873.

¹⁷⁴⁴ Málsgrein 874.

aðstöðu og ákærvaldið til að yfirheyra vitnið auk þess sem dómfelldi Sævar hefði lagt ríka áherslu á að vera samprófaður við vitnið.¹⁷⁴⁵ Vert er þó að geta þess að dómfelldi var leiddur til samprófunar við vitnið samkvæmt bókun í þingbók sakadóms þannig að bréf verjandans sýnist byggt á misskilningi hvað það atriði varðar.¹⁷⁴⁶

1349. Gagnrýni verjendanna sýnist vera næsta réttmæt og bókun dómsins vart til þess fallin að vega upp þann ágalla á málsmeðferðinni sem hlaust af því að verjendur hafi ekki verið boðaðir til þinghalda. Sýnist þessi aðferð, að ætla verjendum að hafa frumkvæði að því að afla sér upplýsinga um tímasetningu þinghalda og hvað ráðgert væri að taka fyrir í einstökum þinghöldum, enn gagnrýniverðari fyrir þær sakir að sakborningar áttu ekki kost að vera viðstaddir þegar vitni mættu fyrir dóm, eins og áður var rakið. Hafa verður í huga að í hvoru máli um sig voru þeir ákærðu sakaðir um að hafa í sameiningu orðið manni að bana og miklu skipti því fyrir varnir hvers dómfellda hvernig aðrir báru um eigin háttsemi og um háttsemi annarra. Sýnist sakborningum hafa verið skorinn nokkuð þröngur stakkur um raunhæfa kosti til málsvarnar í þessum efnum.
1350. Tilvik það sem varð verjendunum tilefni til gagnrýni sýnist sérstaklega viðurhlutamikið. Um var að ræða mann sem gaf ekki skýrslu fyrir lögreglu en var kynntur til sögunnar sem sjónarvottur að atlögu að Guðmundi Einarssyni við framhaldsrannsókn sem fram fór á vegum sakadóms eftir útgáfu ákæru. Viðkomandi var kvaddur skriflega fyrir dóm til að gefa skýrslu og tilefnið efnislega rakið í bréfi sakadóms. Rakið var að hann muni hafa verið sjónarvottur að átökum að Hamarsbraut 11 er leiddu til þess að Guðmundur beið bana.¹⁷⁴⁷ Tveir lögreglumenn komu með [GunJ] frá Spáni föstudaginn 29. apríl 1977. Ef marka má það sem endurupptökubeiðandi bókaði í dagbók sína degi fyrr virðist í það minnsta verjanda hans hafa verið ókunnugt um að [GunJ] væri væntanlegur næsta dag.¹⁷⁴⁸ Þinghald var svo haldið á laugardegi, 30. apríl 1977,¹⁷⁴⁹ þar sem bókað var um að tveir lögreglumenn hafi farið til Spánar 23. apríl 1977 og [GunJ] fallist á að koma til Íslands og bera vitni. Bókað var í þingbók um þennan aðdraganda og að málið hafi verið reifað fyrir [GunJ] en þar sem reifunin hafi tekið alllangan tíma og viðkomandi eftir sig eftir langt ferðalag degi fyrr hafi verið afráðið að fresta skýrslutöku til mánudags. Þegar dómþing var haldið mánudaginn 2. maí 1977 var sérstaklega bókað að vitninu hafi verið sýnd blaðafrétt frá 30. janúar 1974 um hvarf Guðmundar, sem hann kannaðist við að hafa séð á sínum tíma en ekki tengt við neitt sem hann hafi verið sjónarvottur að. Þá voru honum sýndar ljósmyndir, meðal annars af dómfelldu Kristjáni Viðari, Sævari og endurupptökubeiðanda sem hann hafi þekkt, og jafnframt bókað að farið hafi verið með vitnið að Hamarsbraut 11 á laugardeginum og þess getið að húsakynninn hefðu komið honum kunnuglega fyrir sjónir.¹⁷⁵⁰

¹⁷⁴⁵ Málsgrein 730.

¹⁷⁴⁶ Málsgrein 617.

¹⁷⁴⁷ Málsgrein 695.

¹⁷⁴⁸ Málsgrein 707.

¹⁷⁴⁹ Málsgrein 709.

¹⁷⁵⁰ Málsgrein 713.

1351. Þrátt fyrir að vitnið hafi fengið efnislega skilgreint tilefni skýrslutöku fyrirfram í boðunarbréfi, honum gefinn kostur á að skoða aðstæður á Hamarsbraut 11, honum kynnt blaðaumfjöllun um hvarf Guðmundar og lagðar fyrir hann ljósmyndir, meðal annars af áður nefndum dómfelldu, var framburður [GunJ] mjög ómarkviss og minni hans óglögg um málsatvik.¹⁷⁵¹ Svo virðist sem málsatvik hafi ekki rifjast upp fyrir honum fyrr en í ítarlegri samprófun fyrir dómi sem haldinn var degi síðar, þriðjudaginn 3. maí 1977, með dómfellda Alberti. Dómfelldi Albert mætti fyrir dóm klukkan 10:14 og féllst á að gefa skýrslu og taka þátt í samprófun án verjanda þar sem ekki náðist í verjanda hans. Að aflokinni skýrslutöku yfir dómfellda Alberti mætti [GunJ] til samprófunar klukkan 11:00 sem svo stóð til klukkan 15:50.¹⁷⁵² Degi síðar mætti [GunJ] enn til vitnisburðar klukkan 10:00 en eftir hádegishlé var hann samprófaður við dómfelldu, Kristján Viðar og Sævar og endurupptökubeiðanda og bókað að verjendur dómfellda Kristjáns Viðars og endurupptökubeiðanda hafi verið viðstaddir.¹⁷⁵³ Enn mætti [GunJ] fyrir dóm fimmtudaginn 5. maí 1977 en eftir að hann bar enn um málsatvik lýsti vararíkissaksóknari því yfir að [GunJ] yrði ekki saksóttur eins og málið lægi fyrir. Við svo búið vann hann eið að framburði sínum í samræmi við 2. mgr. 100. gr. laga um meðferð opinberra mála. Vitnið fór svo strax af landi brott. Vert er að halda til haga að þann tíma sem [GunJ] var héraendis var höfð á honum lögregluvakt samkvæmt ákvörðun dómsins og með samþykki hans, eins konar stofufangelsi eftir því sem næst verður komist.¹⁷⁵⁴
1352. Framanrakin forsenda fyrir lokun þinghalda var á sama hátt notuð til þess að takmarka aðgang dómfelldu að verjendum sínum og birtist afstaða dómsins í þessum efnunum í bókun í þingbók sakadóms frá 16. september 1977¹⁷⁵⁵ sem gerð var í tilefni af kröfu verjanda endurupptökubeiðanda um að dómsformaður viki sæti. Tilefni þeirrar kröfu var efni bókunar í fangelsisdagbók frá 3. mars 1977.¹⁷⁵⁶ Í þeirri bókun kemur fram að dómsformaður hafi synjað ósk endurupptökubeiðanda um að hitta verjanda sinn í það minnsta strax en verjandinn hafði viljað hitta endurupptökubeiðanda einslega. Í tilvitnaðri bókun í fangelsisdagbókinni var rakið samtal varðstjóra í fangelsinu og dómsformannsins og bókað að dómsformaður væri ekki sáttur við afturköllun endurupptökubeiðanda á játningu í Guðmundarmálinu. Varðstjórinn bókaði um að það væri ekki nýtilkomið með breyttan framburð þar sem endurupptökubeiðandi hefði orðað það snemma sumars 1976 að draga framburð sinn til baka. Þá var bókað að dómsformaður gerði athugasemd við að endurupptökubeiðandi hafi áður fengið að hitta verjanda sinn með leyfi varðstjórans að honum viðstöddum. Dómsformaðurinn hafi við svo búið þvertekið fyrir slíkt vegna þess „hvernig Tryggvi hagaði sér“, eins og það var orðað í bókuninni. Í úrskurði sakadóms uppkveðnum 16. september 1977, þar sem því var hafnað að dómsformaðurinn viki sæti, var fyrst vikið að því að kveðið væri á um í 86. gr. laga um meðferð opinberra mála að verjanda væri heimilt að tala

¹⁷⁵¹ Málsgrein 713.

¹⁷⁵² Málsgrein 714.

¹⁷⁵³ Málsgrein 717.

¹⁷⁵⁴ Málsgreinar 709 og 1044.

¹⁷⁵⁵ Málsgrein 847.

¹⁷⁵⁶ Málsgrein 558.

við skjólstæðing sinn einslega, þegar hann er í gæslu, nema dómari telji hættu á að rannsókn torveldist fyrir það. Dómurinn hafi metið að slík hætta hafi verið fyrir hendi 3. mars 1977 enda hafi dómurinn ekki hafið yfirheyrslur fyrir dómi vegna hvarfs Guðmundar Einarssonar og ákærðu höfðu reynst reikulir í framburðum sínum hjá lögreglu um það mál. Tekið var fram að bann við samtölum einslega hafi gilt um alla verjendur á þessum tíma. Í ljósi skýlauss réttar dómsins samkvæmt framangreindu lagaákvæði til að ákveða um slík viðtöl væri ekki hægt að fallast á skoðun verjandans um að skjólstæðingur hans hafi átt ótvíræðan rétt í þessum efnum. Þá var tekið fram að ummælin í fangelsisdagbókinni hefðu ekki verið borin undir dómsformanninn og honum því ekki unnt að staðfesta þau en áréttað að jafnvel þótt ummælin væru rétt eftir höfð fælist ekki í þeim að dómsformaðurinn hefði tekið neina þá afstöðu í málinu sem gerði hann óhæfan til meðferðar þess. Hæstiréttur staðfesti niðurstöðu sakadóms með dómi í máli nr. 158/1977, sem kveðinn var upp 22. september 1977 og birtur á blaðsíðu 885 í dómasafni réttarins það ár. Í niðurstöðu Hæstaréttar var skírskotað til þess að það hafi verið mat dómsformanns sakadóms að fullnægt væri lagaskilyrðum samkvæmt 86. gr. laga um meðferð opinberra mála til að synja mætti verjanda endurupptökubeiðanda um að ræða við hann einslega að svo stöddu. Taldi Hæstiréttur að engin frambærileg rök fyrirleggjandi, um að framangreind ákvörðun dómsformanns eða aðrar aðgerðir hans í þessum tengslum, bæru vott um að hann muni eigi líta óvilhallt á málavöxtu.

1353. Af umfjöllun dómstóla sem birtist í tilvitnuðum úrskurði og dómi Hæstaréttar má ráða að réttur dómfelldu til að hitta verjendur sína einslega hafi markast af huglægu mati sakadóms á stöðu framburðar hvers dómfelldu fyrir sig, hversu mikið samræmi var þar á milli. Sambærilegt viðhorf virðist birtast þegar gaumgæft er á hvern hátt þessum rétti var fyrir komið í tilvikum hvers dómfelldu fyrir sig.
1354. Eftir því sem fram kemur í dagbók fangelsisins við Síðumúla virðist dómfelldi Albert hafa verið fyrstur til að fá heimild til að hitta verjanda sinn einslega. Bókað var í dagbók fangelsisins að aðalfulltrúi yfirsakadómarar hafi veitt réttargæslumanni dómfellda Alberts, heimild til að ræða við hann 12. febrúar 1976.¹⁷⁵⁷ Á því tímabili sem dómfellda Erla sat í gæsluvarðhaldi í Síðumúlafangelsi sumarið 1976 hitti hún réttargæslumann sinn einu sinni og þá að rannsóknarlögreglumanni viðstöddum. Dómfellda Guðjóni var veitt heimild til að hitta verjanda sinn einslega 24. júní 1977¹⁷⁵⁸ og svo veitt almenn heimild 13. júlí 1977, samhliða því að dómsformaður kynnti að engin frekari þinghöld yrðu haldinn fyrr en í byrjun september vegna sumarleyfa.¹⁷⁵⁹ Sú heimild var síðan afturkölluð 13. október 1977 og raunar gengið svo langt að banna öll samskipti þeirra á milli í tilefni af afturköllun [SÓH] á vitnisburði sínum.¹⁷⁶⁰ Það bann var svo fellt úr gildi hvað dómfellda Guðjón snerti 16. nóvember 1977.¹⁷⁶¹ Réttargæslumanni dómfellda Kristjáns Viðars var veitt heimild til að ræða einslega við dómfellda Kristján Viðar 18. maí 1977 en sú heimild síðan

¹⁷⁵⁷ Málsgrein 94.

¹⁷⁵⁸ Málsgrein 767.

¹⁷⁵⁹ Málsgrein 794.

¹⁷⁶⁰ Málsgrein 895.

¹⁷⁶¹ Málsgreinar 912 og 918.

afturkölluð 13. október 1977 og öll samskipti bönnuð í tilefni af afturköllun [SÓH] á vitnisburði sínum. Það bann gildi svo þar til framhaldsmálflutningur fyrir sakadómi var afstaðinn 12. desember 1977, með einni undantekningu er þeir fengu að hittast 14. nóvember 1977, en það viðtal fór fram undir eftirliti og verjandanum bannað að ræða sakamálin við dómfellda Kristján Viðar.¹⁷⁶² Hvað dómfellda Sævar snertir er engum bókunum til að dreifa er fela í sér að honum hafi verið veitt heimild til að hitta verjanda sinn einslega, ef undan er skilin fyrrnefnd bókun 13. júlí 1977 þar sem svo virðist sem öllum sakborningum hafi verið veitt slík heimild. Þess er að geta að ekki er bókað sérstaklega um það að öll viðtöl þeirra á milli hafi verið að fangaverði eða lögreglumanni viðstöddum á þessu tímabili. Hins vegar liggur fyrir bókun í dagbók Hegningarhússins 25. apríl 1977 að samhliða því að dómfelldi Sævar væri sviptur heimild til að lesa dagblöð væru öll samtöl bönnuð við dómfellda Sævar önnur en við verjanda hans en fá þyrfti leyfi í hvert sinn og þau færu fram undir eftirliti, en raunar var dagblaðsbannið afturkallað degi síðar. Öll samskipti milli dómfellda Sævars og verjanda hans voru svo bönnuð í tilefni af afturköllun [SÓH] á vitnisburði sínum. Það bann gildi þar til framhaldsmálflutningur fyrir sakadómi var afstaðinn 12. desember 1977. Við það tækifæri vék verjandinn sérstaklega að því að hann hefði aldrei rætt einslega við dómfellda Sævar ef undanskilið væri í hléum við málflutning málsins í október 1977 eftir því sem haft var eftir honum í fjölmiðlum.¹⁷⁶³ Að framan var fjallað um takmörkun á heimild endurupptökubeiðanda til samskipta við verjanda sinn 3. mars 1977. Þess er að geta að þeim endurupptökubeiðanda og verjanda hans var veitt heimild til samtals einslega 17. mars 1977 og svo almenn heimild til slíkra samskipta 13. apríl sama ár.

1355. Til samanburðar er athyglisvert að bera saman það sem bókað er í dagbók fangelsisins við Síðumúla um afstöðu sakadóms til kröfu rannsóknaraðila um að takmarka rétt [SÓH] til að hafa samskipti við verjanda sinn í einrúmi eftir að hann hafði verið úrskurðaður í gæsluvarðhald vegna gruns um rangan framburð fyrir dómi.¹⁷⁶⁴ Rannsóknarlögreglustjóri tilkynnti fangavörðum 17. október 1977 að [SÓH] mætti alls ekki ræða einslega við verjanda sinn en það hafði fulltrúi yfirsakadómara heimilað samhliða úrskurði um gæsluvarðhald. Var bókað eftir rannsóknarlögreglustjóra að beina því til réttargæslumanns [SÓH] að ef hann sætti sig ekki við þá afstöðu yrði hann að kæra það til dómarafulltrúans eða Hæstaréttar. Fulltrúi yfirsakadómara hafði spurnir af þessum ráðagerðum og hafði samband og áréttaði fyrir mæli sín sem yrði að virða; að réttargæslumaðurinn og [SÓH] mættu ræðast við einslega. Svo fór að komist var að málamiðlun í þessum ágreiningi embættismannanna þannig að réttargæslumaður [SÓH] féllst á að áheyrnarfulltrúi væri viðstaddur samtöl þeirra en gæti farið fram á að samtal færi fram í einrúmi sem borið yrði undir dómarafulltrúann.
1356. Gera verður fyrirvara við nákvæmni þeirra upplýsinga sem bókaðar eru í fangelsisdagbækur Síðumúlafangelsisins og Hegningarhússins í þessum efnunum þar sem engar reglur lágu fyrir um hvað skyldi bóka en augljós munur er á því hvaða

¹⁷⁶² Málsgrein 910.

¹⁷⁶³ Málsgrein 921.

¹⁷⁶⁴ Málsgrein 897.

upplýsingum var haldið til haga í dagbókum hvors fangelsis um sig og hversu ítarlega var bókað. Að sama skapi eru vísbendingar um að verjendur hafi ekki í öllum tilvikum verið tilbúnir til að sinna kalli þegar dómfelldu óskuðu eftir viðtali,¹⁷⁶⁵ auk þess sem vísbendingar eru um að verjendur hafi sótt það misfast að fá að hitta skjólstæðinga sína einslega og raunar bókað eftir dómsformanni í dagbók Síðumúlafangelsis að verjandi dómfellda Sævars kjósi það heldur að viðtöl fari fram í áheyrn.¹⁷⁶⁶

1357. Eins og að framan er vikið að var leyst úr því fyrir Hæstarétti að ekki yrði lesin efnisleg afstaða til sakarefna af hálfu dómsformanns í þá ákvörðun sakadóms að takmarka aðgang endurupptökubeiðanda að því að hitta verjanda sinn einslega í byrjun mars 1977. Dómsformaður hafi því ekki verið vanhæfur til að dæma í málinu. Ljóst er hins vegar að dómfelldu bjuggu við mjög ólíkt hlutskipti í þessum efnum. Dómfelldi Albert fékk að eiga í samskiptum við verjanda sinn einslega strax í febrúar 1976 eftir tuttugu daga í gæsluvarðhaldi en dómfelldi Sævar virðist ekki hafa notið slíks réttar allt fram yfir framhaldsmálflutning 12. desember 1977, í tvö ár. Þar sem skriflegra heimilda nýtur ekki við verður því ekki slegið föstu hvað varð til þess að hlutskipti dómfelldu varð svo ólíkt en sterkar vísbendingar eru um að það hafi helgast af mati sakadóms á framburðum dómfelldu undir rannsókn málsins og rekstri dómsmálsins. Svo hlutskipti þeirra tveggja sé borið saman virðist dómfelldi Albert hafa notið þess að rannsóknaraðilar hafi litið svo á að hann hafi kappkostað að upplýsa málið en átt við minnisleysi að stríða, en talið dómfellda Sævar hins vegar hafa í frammi undanbrögð og tilraunir til að leiða rannsóknina á rangar brautir og freista þess að torvelda það að málið upplýstist.
1358. Með hliðsjón af framansögðu sýnist einboðin sú ályktun að gengið hafi verið langt í að takmarka rétt dómfelldu sem sátu í gæsluvarðhaldi allan málsmeðferðartímann til að njóta ráðgjafar verjenda sinna. Áhorfsmál sýnist hvort sú takmörkun hafi komið niður á möguleikum þeirra til að koma fullnægjandi vörnum við.

VII.5.3.a Um afskipti sakadóms af aðbúnaði dómfelldu í gæsluvarðhaldi

1359. Rakin var í dómi sakadóms Reykjavíkur í málinu bókun úr þingbók frá 21. mars 1977 um stöðu dómfelldu á þeim degi. Rakið var að endurupptökubeiðandi og dómfelldu Kristján Viðar, Guðjón og Sævar sætu í gæsluvarðhaldi. Dómfellda Alberti hafi verið var sleppt fyrir útgáfu ákæru og dómfelldu Erlu sleppt úr haldi 22. desember 1976 án vitundar dómaranna í málinu en þeim var úthlutað málinu 15. desember 1976. Rakið var jafnframt að endurupptökubeiðandi hafi verið í gæsluvarðhaldi í fangelsinu við Síðumúla að undanskildum síðari hluta árs 1976 er hann var á Litla-Hrauni og þess getið að gæsluvarðhald hans þar hafi vírst mjög frjálst og framkvæmd þess í aðalatriðum verið svo sem um venjulegan refsifanga væri að ræða. Dómurinn hafi hlutast til um að hann yrði fluttur á ný í fangelsið við Síðumúla 14. janúar 1977. Þess var svo getið að dómfelldi Sævar hafi verið fluttur úr fangelsinu við Síðumúla í Hegningarhúsið við Skólavörðustíg að dómurum málsins forspurðum 30. janúar 1977 og þess sérstaklega getið að hann hafi verið settur í klefa við hliðina á

¹⁷⁶⁵ Málsgreinar 745 og 918.

¹⁷⁶⁶ Málsgrein 718.

endurupptökubeiðanda. Bókað var að engar skýringar hafi fengist á þessu tiltæki, hljóðbært muni vera milli klefa í Hegningarhúsinu. Að tilhlutan dómsins hafi þessu verið breytt. Í bókuninni var ekki rakið hvar dómfelldu Kristján Viðar eða Guðjón væru í gæsluvarðhaldi en þess getið að sá fyrrnefndi hafi tvisvar gert tilraunir til að svipta sig lífi og sérstök vakt hafi verið höfð yfir honum af þeim sökum.

1360. Í þessu sambandi er vert að geta þess að bókun þessi, sem sakadómur tók orðrétt upp í dóm sinn, er efnislega röng. Endurupptökubeiðandi var fluttur í Síðumúlafangelsið, eins og réttilega er greint í bókuninni, og var þar áfram allt fram að uppkvaðningu dóms þrátt fyrir ítrekaðar óskir um að vera fluttur. Dómfelldi Sævar var fluttur 31. janúar 1977 í Hegningarhúsið að tilhlutan fulltrúa yfirsakadómara. Þá mun dómfelldi hafa verið settur í klefa við hlið dómfellda Kristjáni Viðari eftir því sem fram kemur í bréfi dómsformanns sem hann ritaði yfirsakadómara 10. febrúar 1977.¹⁷⁶⁷
1361. Í nefndu bréfi var ýmsum athugasemdum jafnframt komið á framfæri er lutu að tilhögun gæsluvarðhalds dómfelldu. Knúði dómsformaðurinn á um skýr svör um það hvort fela ætti dómurum málsins forræði fanganna meðan á rannsókn málsins stæði, þar sem ætlunin hefði verið að hafa þá í einangrun á meðan og leyfa ekki samtöl við þá nema leyfi komi sérstaklega hverju sinni. Bókað var í dagbók Hegningarhússins 16. febrúar 1977 að bréf hafi borist þess efnis að öll viðtöl væru bönnuð við dómfelldu Sævar og Kristján Viðar nema með sérstöku leyfi og það bann gildi einnig um fulltrúa yfirsakadómara og þá rannsóknarlögglumenn sem áður hafi farið með mál fanganna. Gekk það eftir, eftir því sem bókað var í dagbók fangelsisins við Síðumúla 24. febrúar 1977, en jafnframt sýnist framkvæmd gæsluvarðhaldsins hafa verið mun strangari almennt og þrengt að réttindum dómfelldu frá því sem verið hafði. Til að mynda mátti dómfelldi Guðjón sæta því að öll bréf til og frá honum myndu sæta ritskoðun dómsformanns og heimsóknir til hans væru háðar sérstökum leyfum, þar með taldar fangelsisprests, eftir því sem dómfelldi Guðjón ritaði í dagbók sína. Ritskoðun þessi virðist hafa verið nokkuð ítarleg miðað við skilaboð sem dómfellda Guðjóni voru borin um að honum væri óheimilt að víkja að þeim málum sem hann væri viðriðinn og einnig óheimilt að gagnrýna störf og einstaka starfsmenn dómstólsins, að því viðlögðu að honum yrðu ekki heimilaðar bréfaskriftir.
1362. Þá virðist mega álykta að nokkurt samhengi hafi verið milli framkvæmdar gæsluvarðhaldsvistar og mati sakadóms á framgangi dómfelldu við skýrslugjöf fyrir dómi.
1363. Eins og áður var getið var dómfelldi Sævar fluttur í Hegningarhúsið eftir 416 daga dvöl í Síðumúlafangelsinu 31. janúar 1977. Þaðan var hann aftur fluttur í Síðumúlafangelsið 5. maí 1977. Þriðjudaginn 29. mars 1977 hafði dómfelldi undið sínu kvæði í kross og neitað því alfarið að hafa verið viðriðinn dauða Guðmundar Einarssonar. Bar hann um að hafa verið knúinn til játninga með harðræði af lögglumönnum og fangavörðum og sætt hótunum af hálfu endurupptökubeiðanda og dómfellda Kristjáns Viðars auk þess að hafa sætt átta daga samprófun með dómfelldu Erlu þar sem henni hafi verið ætlað að koma vitinu fyrir hann, eins og það var bókað í þingbók

¹⁷⁶⁷ Málsgrein 523.

sakadóms.¹⁷⁶⁸ Þessar ásakanir voru rannsakaðar með því að þeir lögreglumenn og fangaverðir sem dómfelldi Sævar nefndi voru kallaðir fyrir dóm.¹⁷⁶⁹ Allir báru þeir af sér sakir og könnuðust fæstir við umkvörtunatriði hans, með undantekningum þó.¹⁷⁷⁰ Fimmtudaginn 5. maí 1977 var dómfelldi Sævar fluttur aftur í Síðumúlafangelsið en hann hafði þá tekið þátt í samprófun með [GunJ] 4. maí sem skilaði ekki samræmi milli framburða þeirra.¹⁷⁷¹ Dómfelldi Sævar var þannig fluttur aftur í umsjá þeirra manna sem hann hafði skömmu áður borið þungum sökum fyrir dómi. Jafnframt því sem rannsóknarlögreglumönnum sem dómfelldi Sævar hafði borið sökum var heimilað að ræða við hann og honum talið hughvarf þegar hann neitaði að tala við þá.¹⁷⁷² Þar var dómfelldi svo vistaður allt fram yfir uppkvaðningu dóms sakadóms. Vísbindingar liggja fyrir um að sú dvöl hafi verið dómfellda Sævari þungbær, án þess þó að það hafi leitt til breytinga. Samtímaheimild liggur fyrir um þau hughrif sem fréttir af þessum flutningi sköpuðu hjá dómfellda Guðjóni þar sem hann ritaði í dagbók sína um flutninginn á dómfellda Sævari 17. maí 1977 og skilgreindi flutninginn sem hefndarráðstöfun dómsformanns þar sem dómfelldi hefði dregið framburð sinn til baka og þótti athæfi dómsins heldur vafasamt.¹⁷⁷³

1364. Á sama veg fór í tilfelli dómfellda Kristjáns Viðars sem verið hafði verið fluttur á Litla-Hraun 17. maí 1977¹⁷⁷⁴ eftir að hafa verið vistaður á stöðugri sjálfsvígsvakt frá 6. janúar 1977 í kjölfar þess að hafa í tvígang freistað þess að fyrirfara sér, frá aðfangadegi jóla 1976 til 5. janúar 1977.¹⁷⁷⁵ Þar var hann vistaður allt fram til 5. júlí 1977. Dómfelldi Kristján Viðar hafði komið fyrir dóm 6. júlí 1977 til samprófunar með dómfelldu Erlu en við það tækifæri dregið framburð sinn um aðild að hvarfi Geirfinns Einarssonar til baka og jafnframt greint frá harðræði sem hann hefði mátt sæta af hendi lögreglumanna og fangavarða. Lögreglumenn og fangaverðir sem nefndir hefðu verið komu fyrir dóm sama dag og báru gegn ásökunum dómfellda Kristjáns Viðars. Hinn 12. júlí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að dómsformaður hafi haft samband og æskt þess að dómfelldi Kristján Viðar yrði vistaður þar. Var fallist á það en þess má geta að degi síðar tilkynnti dómsformaður að dómendur væru farnir í frí þannig að vandséð er að sjá hvaða málefnalega forsenda hafi legið að baki því að flytja dómfellda í ýrustu einangrun að nýju.
1365. Draga má þá ályktun af framkvæmd sakadóms á gæsluvarðhaldi dómfelldu að þar hafi öðrum þræði birst viðhorf eldri réttar sem gerð var grein fyrir í sératkvæði í sakadómi í dómi Hæstaréttar 11. mars 1971 í málinu nr. 90/1970 þar sem reifað var að tíðkað hafi verið að grunaðir menn væru fangelsaðir upp á vatn og brauð. Gæsluvarðhald og aðbúnaður í því hafði verið til þess hugsað að dómfelldu skýrðu frá aðild sinni að ákæruatriðum. Ef horft er til þess hvernig við virðist vera brugðist þegar

¹⁷⁶⁸ Málsgrein 644.

¹⁷⁶⁹ Sjá til dæmis málsgrein 683.

¹⁷⁷⁰ Málsgrein 683.

¹⁷⁷¹ Málsgrein 717.

¹⁷⁷² Málsgrein 791.

¹⁷⁷³ Málsgrein 738.

¹⁷⁷⁴ Málsgrein 737.

¹⁷⁷⁵ Málsgrein 439.

endurupptökubeiðandi og dómfelldu Kristján Viðar og Sævar drógu játningar í Guðmundarmálinu til baka virðast dómarrar sakadóms hafa litið á þær breytingar sem afleiðingar lausataka á einangrun dómfelldu. Virðist mega draga þá ályktun að horft hafi verið til þess að einangrun dómfelldu í gæsluvarðhaldi, sérstaklega að loknum skýrslutökum fyrir dómi, hafi þjónað þeim tilgangi að ljúka mætti dómi á málið á þeim grunni sem lagður hefði verið að með útgáfu ákæru frekar en að rannsóknarhagsmunir krefðust.

VII.5.1 Almennt um sönnunargildi játninga við lögreglurannsókn og fyrir dómi og um afturhvarf frá játningum

1366. Í lögum nr. 74/1974 var gert ráð fyrir að lögregluskýrslur og skýrslur sem teknar voru fyrir dómi fyrir útgáfu ákæru væru lagðar fyrir dóm sem sönnunargögn í sakamálum. Eftir gildistöku laga nr. 19/1991 um meðferð opinberra mála staðfesti Hæstiréttur í máli nr. 388/1992 að heimilt væri að leggja fram í sakamáli skýrslur sem lögregla hafði tekið af ákærða og vitnum. Ekki var gerð breyting á réttarreglum um framlagningu lögregluskýrslna með lögum nr. 88/2008 um meðferð sakamála.
1367. Þótt framlagning lögregluskýrslna um framburð sakborninga og vitna hjá lögreglu sé heimil í sakamáli hér á landi og Mannréttindadómstóll Evrópu hafi ekki amast við framlagningu þeirra hafa slíkar skýrslur takmarkað sönnunargildi. Sönnunargildi lögregluskýrslu um framburð vitnis er þannig almennt háð því að vitnið komi fyrir dóm og ákærða eða verjanda gefist kostur á að spyrja vitnið og andmæla framburði þess. Ef ósamræmi er í framburði vitnis samkvæmt lögregluskýrslu og fyrir dómi er unnt að nota lögregluskýrslu til að benda á ósamræmið og óska skýringa. Ef skýringar eru ósannfærandi kann að verða byggt á lögregluskýrslu fremur en framburði fyrir dómi til stuðnings sakfellingu. Sakfelling yrði þó tæplega eingöngu eða aðallega byggð á framburði vitnis samkvæmt lögregluskýrslu.¹⁷⁷⁶ Þröngar heimildir eru til að byggja sönnun á framburði manns í lögregluskýrslu ef hann gefur ekki skýrslu fyrir dómi.
1368. Lögregluskýrslur hafa fyrst og fremst sönnunargildi um hvað ákærðu eða vitni sögðu við skýrslutöku hjá lögreglu. Að því leyti sem framburðir sakborninga og vitna samkvæmt lögregluskýrslu samræmist öðrum gögnum málsins geta slíkir framburðir þó styrkt sönnunargildi slíkra gagna. Á þýðingu lögregluskýrslna um framburð sakborninga og vitna reynir einna mest í þeim tilvikum þegar vitni ber með öðrum hætti fyrir dómi en hann gerði í yfirheyrslu hjá lögreglu og þegar ákærði, sem samkvæmt lögregluskýrslu hefur játað brot í yfirheyrslu hjá lögreglu, dregur játninguna til baka fyrir dómi.

¹⁷⁷⁶ Sjá dóm Mannréttindadómstóls Evrópu frá 24. nóvember 1986 í máli nr. 9120/80; Unterpertinger gegn Austurríki. Skýrslur tveggja stúlkna hjá lögreglu höfðu afgerandi þýðingu sem sönnunargagn en þær komu ekki fyrir dóm. Talið brot gegn d-lið 3. mgr., samanber 1. mgr. 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu. Sjá hins vegar dóm sama dómstóls frá 26. apríl 1991 í máli nr. 12398/86; Asch gegn Austurríki. Sakfelling fyrir að hafa beitt sambýliskonu ofbeldi var meðal annars byggð á framburði sambýliskonunnar fyrir lögreglu en hún kom ekki fyrir dóm. Mannréttindadómstóllinn taldi að skýrsla hennar hjá lögreglu hafi ekki verið eina sönnunargagnið og að ekki hefði verið brotið gegn 1. mgr., samanber d-lið 3. mgr. 6. gr. sáttmálans þótt ákærði hafi ekki átt þess kost að spyrja eða láta spyrja vitnið.

1369. Áður en það varð að meginreglu hér á landi að hljóðrita yfirheyrslur eða taka yfirheyrslu upp í hljóði og mynd var sá háttur hafður á að lögreglumaður ritaði skýrslu með misnákvæmri endursögn af framburði sakbornings eða vitnis. Sakborningi eða vitni var eftir atvikum boðið að gera athugasemdir við það sem skráð hafði verið og staðfesta skýrsluna með undirskrift sinni. Þeir almennu ágallar eru hins vegar á slíkum skýrslum að í fæstum tilvikum er unnt að sjá hvaða spurningar hafa verið lagðar fyrir skýrslugjafa og í hvaða samhengi. Ef ákærði kannaðist við undirritun sína fyrir dómi og staðfesti efni skýrslunnar getur slík skýrsla orðið hluti af framburði ákærða fyrir dómi og haft sama sönnunargildi. Við meðferð sakamála fyrir dómi hefur það hins vegar alloft komið fyrir að ákærði bæri brögður á hann hefði í raun játað sök í yfirheyrslu hjá lögreglu þótt slíkrar játningar væri getið í óundirritaðri og jafnvel undirritaðri lögregluskýrslu.
1370. Í þeim tilvikum þar sem á það hefur reynt í dómaframkvæmd hér á landi að sakborningur neitar sök fyrir dómi þótt játning hans liggi fyrir samkvæmt lögregluskýrslu hafa dómstólar í fyrsta lagi þurft að meta hvort lögregluskýrslan sé fullnægjandi sönnunargagn um að ákærði hafi í raun játað í yfirheyrslu hjá lögreglu en við það mat getur skipt miklu máli hvernig staðið var að skráningu lögregluskýrslu, ástand sakbornings við skýrslutöku, hvort verjandi var viðstaddur og hvort sakborningur undirritaði skýrsluna. Mörg dæmi eru þess í nýlegri dómaframkvæmd að lögregluskýrslur sem ekki voru hljóðritaðar hafi ekki þótt fullnægjandi sönnun um játningu sakbornings og það þótt lögreglumenn sem skýrsluna rituðu hafi staðfest fyrir dómi að sakborningur hafi játað.¹⁷⁷⁷ Ef ákærði ber ekki brögður á að hann hafi játað í yfirheyrslu hjá lögreglu en færir fram skýringar fyrir afturhvarfi frá játningu þarf dómari að meta trúverðugleika framburðar ákærða fyrir dómi með hliðsjón af því hvort hann hafi gefið skynsamlega og trúverðuga skýringu á breyttum framburði svo og hvort upphafleg játning eða hinn breytti framburður samræmist betur öðrum sönnunargögnum.¹⁷⁷⁸
1371. Í 1. mgr. 164. gr. laga nr. 88/2008, sem fjallar um meðferð svonefndra játningamála fyrir dómi, er það gert að skilyrði fyrir því að máli verði lokið á þann einfalda hátt sem kveðið er á um í lagagreininni að dómari telji ekki ástæðu til að draga í efa að játning ákærða á sakargiftum sé sannleikanum samkvæm. Dómaframkvæmd sýnir að dómari þarf að meta hverju sinni hvort játning fyrir dómi sé í samræmi við gögn máls og teljist trúverðug.¹⁷⁷⁹ Ákvæðið virðist í samræmi við þá réttarreglu sem fram kom í

¹⁷⁷⁷ Sjá til dæmis dóma Hæstaréttar í málum nr. 404/2000 og 558/2008.

¹⁷⁷⁸ Í dómi Hæstaréttar í máli nr. 11/2001 var játning ákærða hjá lögreglu höfð til hliðsjónar við sakfellingu þrátt fyrir að hann neitaði sök fyrir dómi. Ekkert lá fyrir um að ákærði hafi verið beittur þrýstingi við yfirheyrslu hjá lögreglu og hafði verjandi hans verið viðstaddur hana. Fráhvarf ákærða frá framburði sínum var talið ótrúverðugt og fráleitt. Í dómi Hæstaréttar í máli nr. 665/2007 játaði ákærði hjá lögreglu vörslu á fíkniefnum og að hafa ætlað hluta þeirra til sölu. Hann vefengdi ekki fyrir dómi að hafa gefið skýrsluna. Ákærði bar að hann hafi verið í mikilli neyslu þegar skýrslan var tekin. Byggt var á því að hann hefði ekki gefið skýringu á breyttum framburði sem tekið yrði tillit til og hann sakfelldur.

¹⁷⁷⁹ Í dómi Hæstaréttar í máli nr. 16/2013 kom fram að ákærði hafi gefið sig fram við lögreglu og játað að hafa staðið fyrir ræktun á kannabispöntum. Hann var í héraði dæmdur sekur á grundvelli játningar sinnar. Í dómi Hæstaréttar sagði að ef frá væri talinn framburður ákærða sjálfs yrði ekki séð að önnur gögn benti til þess að hann hefði gerst sekur um þá háttsemi sem honum væri gefin að sök. Sú staðhæfing í forsendum hins

fyrirnefndri 73. gr. laga nr. 74/1974 en þar sagði að þótt sökunautur hefði játað á sig brot skyldi dómari allt að einu prófa hvort sú játning væri sannleikanum samkvæm.

1372. Þótt réttarreglur og réttarframkvæmd hvað varðar yfirheyrslur hjá lögreglu og skráningu þeirra hafi tekið talsverðum breytingum hér á landi frá því á áttunda áratug síðustu aldar og réttarvernd sakborninga sé nú orðin betur tryggð verður að hafa í huga að gildandi meginreglur um sönnun voru þær sömu og svipaðar réttarreglur í gildi um sönnun, sönnunarbyrði og sönnunarmat í sakamálum. Dómarar í hæstaréttarmáli nr. 214/1978 höfðu því svipaðan lagagrundvöll að styðjast við og nú við mat á sönnunargildi framburða ákærðu og vitna samkvæmd lögregluskýrslum, fyrir dómi við rannsókn málsins og við meðferð málsins fyrir sakadómi Reykjavíkur, þar á meðal um mat á trúverðugleika játninga ákærðu hjá lögreglu og fyrir dómi við rannsókn málsins og skýringum á afturköllun játninga.
1373. Fjölmörg atriði þarf að skoða áður en unnt er að leggja mat á því hvort fram séu komin ný gögn sem ætla má að hefðu verulega miklu skipt fyrir niðurstöðu hæstaréttarmálsins nr. 214/1998 ef þau hefðu komið fram áður en dómur gekk og hvort verulegar líkur hafi verið leiddar að því að sönnunargögn sem færð voru fram í málinu hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess. Í því sambandi verður að líta til þess að fram eru komnar nýjar vísbendingar um hvernig grunur beindist að dómfelldu um aðild að hvarfi þeirra Guðmundar og Geirfinns. Þá liggja fyrir mun ítarlegri gögn en lágu fyrir Hæstarétti á sínum tíma um framkvæmd gæsluvarðhalds yfir dómfelldu, sem var lengra en nokkur dæmi eru til um hér á landi, og hvernig ívilnanir og svipting ívilnana voru notaðar gagnvart dómfelldu eftir því hvort þeir voru samvinnuþýðir eða ekki við rannsókn og dómsmeðferð. Þá liggja fyrir ítarlegri gögn um framkvæmd yfirheyrslna og þátttöku fangavarda, lækna og annarra sérfræðinga í því að ná upplýsingum frá dómfelldu, í sumum tilvikum með mjög óhefðbundnum og jafnvel vafasömum hætti. Jafnframt liggur skýrar fyrir en áður hversu lítið rannsóknaraðilar skráðu um allan þann fjölda formlegra og óformlegra yfirheyrslna, samprófana og viðtala sem dómfelldu tóku þátt í. Í yfirgnæfandi meirihluta þessara samskipta var ekkert skráð um það sem fram fór og því ekkert vitað um, hvernig réttarstöðu dómfelldu var gætt, hvaða upplýsingar þeim voru gefnar um framburði annarra, hvers dómfelldu voru spurðir og hverju þeir svöruðu. Þannig er margt óljóst um hvernig framburðir dómfelldu þróuðust. Jafnvel í þeim tiltölulega fáu tilvikum sem lögregluskýrsla var rituð var í engu getið hvaða gögn, upplýsingar og spurningar voru lagðar fyrir dómfelldu og margar þessara skýrslna eru aðeins óundirritaðar upplýsingaskýrslur lögreglumanna. Í fæstum tilvikum var verjandi eða réttargæslumaður viðstaddur yfirheyrslu, samprófun eða viðtal. Þeim skýringum rannsóknaraðila að skýrslur hafi aðeins verið ritaðar ef eitthvað nýtt kom fram virðist ekki hafa verið tekið með neinni tortryggni af dómurum. Þá verður ekki séð af forsendum sakadóms Reykjavíkur eða Hæstaréttar að hugað hafi verið að þeim miklu spilliáhrifum sem ætla má að langt gæsluvarðhald og einangrun, hinar fjölmörgu og löngu yfirheyrslur og samprófanir hafi haft á minni dómfelldu og þar með áreiðanleika

áfrýjaða dóms að játning ákærða væri í samræmi við gögn málsins þótti ekki eiga við rök að styðjast og játning ákærða ekki talin trúverðug. Héraðsdómur var ómerktur og málinu vísað heim í hérað.

framburða þeirra. Hér á eftir verða rakin helstu atriðin sem endurupptökunefnd telur að geti varpað nýju ljósi á sönnunargildi munnlegra framburða ákærðu og vitna svo og skýringar á afturköllun játninga dómfelldu fyrir lögreglu og fyrir dómi.

VII.5.2 Atriði sem hafa áhrif á mat á sönnunargildi framburða í málinu

1374. Ganga verður út frá því að niðurstaða um sakfellingu sakborninga í hæstaréttarmáli nr. 214/1978 hafi byggst á heildarmati á sönnunargildi allra fram kominna sönnunargagna á grundvelli réttarreglna og sjónarmiða um sönnun, sönnunargögn, sönnunarbyrði og sönnunarmat á þeim tíma sem dómurinn var kveðinn upp. Á þeim tíma sem mál þetta var til rannsóknar og meðferðar fyrir dómstólum voru ákvæði um sönnunarbyrði og mat sakargagna að finna í XIII. kafla laga nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála. Í 108. og 109. gr. laga nr. 74/1974 komu fram meginreglurnar um sönnunarbyrði ákærvaldsins og frjálst sönnunarmat dómara en þessi ákvæði voru í stórum dráttum efnislega samhljóða 108. og 109. gr. sakamálalaga nr. 88/2008 þótt framsetningin væri með nokkru öðru móti. Í 110. gr. laga nr. 74/1974 var hins vegar mælt fyrir um að dómari skyldi meta öll atriði varðandi sönnunargildi vitnisburðar, matsgerðar skoðunar og skjala með hliðsjón af ákvæðum 129., 144., 153., 154., 158. og 159. gr. laga nr. 85/1936, þágildandi laga um meðferð einkamála í héraði. Í 129. gr. þágildandi einkamálalaga var til dæmis sambærilegt ákvæði um mat dómara á sönnunargildi vitnisburðar og nú er í 126. gr. sakamálalaga. Lagaumgjörð um sönnun, sönnunarbyrði og sönnunarmat í sakamálum, þar á meðal um mat á sönnunargildi munnlegra framburða, var því stórum dráttum sambærileg þegar Guðmundar- og Geirfinnsmálin voru til meðferðar og hún er nú.
1375. Samkvæmt framansögðu hvíldi sönnunarbyrði um sekt ákærða og atvik sem telja má honum í óhag þá sem nú á ákærvaldinu. Þá sem nú var dómara ætlað að meta það hverju sinni, hvort nægileg sönnun sem ekki yrði vefngd með skynsamlegum rökum, væri fram komin um hvert atriði er varðaði sekt og ákvörðun refsingar og aðrar afleiðingar brots, þar á meðal hverja þýðingu skýrsla sökunaut hefði.
1376. Þær ríku sönnunarkröfur sem gerðar eru í sakamálum ná bæði til verknaðarins sem slíks og huglægrar afstöðu ákærða til hans. Sönnunargögn verða að horfa þannig við að ekki sé unnt að vefngja það með skynsamlegum rökum að ákærði hafi framið þann verknað sem á hann er borinn. Ef minni kröfur eru gerðar blasir við sú hætta að maður verði fundinn sekur um afbrot sem hann hefur ekki framið.
1377. Rannsókn lögreglu á aðild dómfelldu að hvarfi þeirra Guðmundar og Geirfinns var þeim vandkvæðum bundin allt frá upphafi að mikilvæg áþreifanleg sönnunargögn skorti, svo sem lík hinna horfnu manna, vettvang afbrots og önnur ummerki brots. Engar áþreifanlegar staðreyndir var því við að styðjast svo sem um áverka eða banamein hinna horfnu manna. Þá hófst rannsókn lögreglunnar í Reykjavík ekki fyrr en tæpum tveimur árum eftir að Guðmundur hvarf og rúmlega einu ári eftir hvarf Geirfinns. Möguleikar lögreglu á að rannsaka ummerki brots voru því litlir, sérstaklega með þeim tæknilegu rannsóknaraðferðum sem þá voru fyrir hendi. Þessu til viðbótar áttu dómfelldu og vitni erfitt með að muna hvað á daga þeirra hafði drifið þegar mennirnir hurfu sökum þess hve langt var liðið frá umræddum atvikum.

Lögreglan hafði því afar takmarkaðar vísbendingar til að styðjast við um málsatvik og aðild hvers og eins. Til þess að upplýsa málið þurfti lögregla því að reiða sig nær alfarið á framburði dómfelldu og vitna.

1378. Á síðustu áratugum hafa þeir þættir sem áhrif hafa á trúverðugleika framburða verið rannsakaðir fræðilega eins og rakið er í skýrslu starfshóps innanríkisráðherra.¹⁷⁸⁰ Þar eru raktir sjö þættir sem helst eru taldir hafa áreiðanleika framburða. Fyrst eru taldir þættir er varða aðstæður þegar rannsókn fer fram, eðli og alvarleiki þeirra málsatvika sem eru til rannsóknar, þrýstingur á lögreglu um að upplýsa mál auk samskipta og tengsla milli sakborninga sem og við hugsanleg fórnarlömb. Í öðru lagi koma til skoðunar þættir er lúta að fyrirkomulagi gæsluvarðhalds og tímallengd þess þar sem meiri líkur eru á óáreiðanlegum framburðum eftir því sem sakborningur er lengur í varðhaldi og sætir meiri einangrun. Í þriðja lagi kemur tilhögun yfirheyrslu, yfirheyrsluaðferðir og upplýsingar um framgöngu rannsakennda til skoðunar við mat á sönnunargildi framburðar. Þá skiptir líkamleg og andleg heilsa þess sem lætur framburð í té miklu máli í þessu sambandi. Sefnæmi eða undanlátssemi og aðrir ámóta þættir í fari sakbornings sem gefur skýrslu geta skipt máli. Eins skipta máli atriði er lúta að stuðningi verjanda eða annars málsvara, en nærvera hans getur minnkað álag í skýrslutöku þótt viðkomandi haldi sér alveg til hlés. Þá kunna samskipti einstaklinga á milli að skipta verulegu máli en eftir því sem samband yfirheyranda og þess sem yfirheyrður er stendur lengur því meira máli getur persónuleg afstaða þeirra á milli skipt varðandi trúverðugleika framburðarins.
1379. Í þeim endurupptökumálum sem hér eru til úrlausnar geta samtímaheimildir varpað ljósi á ýmis framangreindra atriða en þeirra er helst að leita í rannsóknargögnum, fangelsisdagbókum og dagbókum endurupptökubeiðanda og dómfellda Guðjóns.

VII.5.2.a Persónulegir þættir sem varða dómfelldu

1380. Þegar Guðmundar- og Geirfinnsmálin voru til rannsóknar og dómsmeðferðar var framkvæmd geðrannsókn á öllum dómfelldu nema Alberti Klahn Skaftasyni. Einnig var safnað ýmsum upplýsingum um persónulega hagi þeirra sem teknar voru saman í upplýsingaskýrslu lögreglu. Í vinnu starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál var loks hlutast til um að framkvæma sálfræðilegt mat á áreiðanleika framburða dómfelldu. Verða nú raktir þeir persónulegu þættir er varða dómfelldu sem koma til skoðunar við mat á sönnunargildi framburða þeirra og skýringa á afturköllun játninga undir rannsókn og fyrir dómi.
1381. Endurupptökubeiðandi var 24 ára gamall þegar grunur beindist að honum vegna rannsóknar á Guðmundarmálinu. Hann var úrskurðaður í gæsluvarðhald 23. desember 1975 og vistaður í Síðumúlafangelsinu frá þeim degi. Fyrir þann tíma hafði endurupptökubeiðandi sætt rannsókn og verið dæmdur til fangelsisrefsingar fyrir ýmis önnur brot. Fyrir liggur að endurupptökubeiðandi sætti geðrannsókn á tímabilinu og liggur fyrir ódagsett skýrsla um rannsóknina. Við mat á skýrslunni ber að hafa í huga að endurupptökubeiðandi sætti gæsluvarðhaldi og einangrun á þeim tíma sem hún var

¹⁷⁸⁰ Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 329–330.

gerð. Þá liggja fyrir gögn frá þeim sem önnuðust rannsókn málanna sem varða persónuleika og aðstæður endurupptökubeiðanda, sem og viðhorf þeirra til hans. Jafnframt er að finna umfjöllun um persónuleika, sálræn vandamál og andlegt ástand endurupptökubeiðanda í 19. kafla skýrslu starfshóps innanríkisráðherra, sem áður hefur verið gerð grein fyrir, en þar er meðal annars lagt mat á trúverðugleika framburða hans hjá lögreglu og fyrir dómi.

1382. Fyrir liggur að endurupptökubeiðandi var að mestu leyti alinn upp hjá móðurömmu sinni, en hafði þó talsvert samneyti við foreldra sína sem hafi bæði verið mjög drykkfelld og samkomulag milli þeirra slæmt. Hann hætti námi snemma og hóf atvinnuþátttöku 16 ára gamall. Samkvæmt skýrslu um geðrannsókn komst hann fljótlega í slæman félagsskap og tók þátt í afbrotum samhliða neyslu áfengis og lyfja. Hann var lagður þrisvar sinnum inn á sjúkrahús vegna vímuefnaneyslu. Endurupptökubeiðandi mun hafa greint frá því við geðrannsókn að hann hafi alltaf skort framtak og staðfestu til að rífa sig upp úr þessu slæma lífsmunstri þrátt fyrir áhuga á því.
1383. Í skýrslu um geðrannsókn var komist að þeirri niðurstöðu að endurupptökubeiðandi væri hvorki vangefinn né haldinn geðveiki (e. psychosis), heldur væri hann illa greindur og haldinn miklum persónuleikagöllum, sem komi fram sem geðvilla (e. psychopathia). Þá hafi hann verið haldinn drykkjusýki frá 16 ára aldri og háður fíkniefnum frá 17 ára aldri. Tekið var fram að geðvilla endurupptökubeiðanda komi fyrst og fremst fram í grunnu tilfinningalífi, litlum hæfileika til geðtengsla og lélegri dómgreind. Sjálfstjórn væri lítil og minnkaði að mun við neyslu áfengis eða fíkniefna, svo hvatir brjótist auðveldar út, svo sem árásargirni eða ofbeldi auk annarra andfélagslegra aðgerða. Endurupptökubeiðandi var samkvæmt þessu talinn sakhæfur. Samkvæmt prófi reyndist greindarvísitala hans vera 83, sem er talsvert undir meðallagi, en hann var talinn fjarri því að vera vangefinn. Sálfræðipróf bentu til þess að hann væri ekki næmur á mannlegar tilfinningar og jafnframt að dómgreind væri léleg, tilfinningalíf grunnt og líkur á hvatvíslegu atferli. Var því tali að hann byggi við talsverða persónuleikagalla, auk þess sem hann væri haldinn nokkrum kvíða og vanmetakennd. Tekið var fram að endurupptökubeiðandi hefði gert sér mjög mikið far um að vera kurteis og samvinnulipur. Hann hafi oft þurft að hugsa sig mikið um og leiðrétt svör sín. Engar hugsanatrufnanir hafi komið fram, sem rekja mættu til annars en spennu, óöryggis og lélegs minnis og því engin einkenni um geðveiki (psychosis) til staðar. Þess var getið að ekkert benti til þess að hann væri haldinn ranghugmyndum eða ofskynjunum.
1384. Greint var frá því í skýrslu um geðrannsókn að það hafi komið flatt upp á endurupptökubeiðanda að vera settur í gæsluvarðhald. Hann hafi ekki talið sig flæktan í hvarf Guðmundar og hafa haldið að það væri verið að beita sig einhverjum bellibrögðum. Því var lýst að hann hafi verið í miklu uppnámi, meðal annars misst svefn, verið kvíðinn og fengið ofheyrnir í kjölfarið. Taldi hann að ruglið hafi runnið af sér á nokkrum dögum og hann fengið róandi lyf.

1385. Í 19. kafla skýrslu starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, sem áður hefur verið vikið að, er fjallað um mat á áreiðanleika framburða dómfelldu í máluunum. Endurupptökubeiðandi var látinn þegar vinna við skýrslu starfshópsins fór fram og var því ekki unnt að taka viðtal við hann. Hafa ber það í huga við mat á því sem fram kemur í skýrslunni um trúverðugleika framburðar endurupptökubeiðanda og mat á játningum hans.
1386. Í skýrslunni er vikið að því sem höfundar telja meginástæður þess að endurupptökubeiðandi hafi játað aðild að máluunum með hliðsjón af fræðum um játningar. Var talið að þrír þættir sem snertu persónuleikavandamál hans, andlegt ástand í einangrun og lága greind, sem og tveir þættir sem snertu aðstæður í einangrun, yfirheyrslur og takmarkaðan stuðning lögmanns hefðu ráðið úrslitum um játninguna. Hvað fyrrgreinda þætti varðar var tekið fram að persónuleikavandamál og sálrænar veikleikar sem lýst var í geðrannsókn væru líklegir til að hafa haft mikil áhrif á líðan hans og hegðun í gæsluvarðhaldinu. Hafi rannsóknir sýnt að samband andfélagslegra persónuleikaeinkenna, vímuefnaneyslu og afbrotahegðunar auki líkur á fölskum játningum við yfirheyrslur hjá lögreglu. Vísað var til þess að bókanir í dagbók Síðumúlafangelsisins sýni að endurupptökubeiðandi hafi verið í mjög slæmu andlegu ástandi fyrstu dagana eftir að hann var yfirheyrður um Guðmundarmálið í fyrsta sinn og úrskurðaður í gæsluvarðhald. Var talið að endurupptökubeiðandi hafi orðið fyrir miklum vonbrigðum með að vera aftur vistaður í einangrun í Síðumúlafangelsinu eftir að hafa verið á Litla-Hrauni. Fjallað er um dagbækur endurupptökubeiðanda í skýrslunni og tekið fram að þær sýni hversu barnslega hann trúði því að sannleikurinn um sakleysi sitt yrði tekinn til greina þrátt fyrir að hann hefði játað aðild. Talið var að greina mætti von um að hann yrði leystur úr einangrun ef hann segði rannsakendum það sem hann hélt að þeir vildu heyra. Fram kom að röksemdafærslu af þessu tagi mætti oft sjá í málum þar sem sakborningur hefði ranglega játað á sig sök og gefið það til kynni að athygli viðkomandi beinist að skammtímaafleiðingum játninga, það er að losna úr einangrun, fremur en að afleiðingum til langs tíma, það er að verða hugsanlega sakfelldur. Í því samhengi kom fram í skýrslunni að barnsleg trú á jákvæðar langtíma afleiðingar sé meira áberandi hjá einstaklingum með lága greind og sýni rannsóknir að einfeldni eða barnslegar hugmyndir um réttarkerfið auki hættu á fölskum játningum. Talið var að svo virtist sem endurupptökubeiðandi hefði haft afar barnslega trú á lausn vandræða sína, sem stafaði sennilega af lítilli dómgreinda hans og óskhyggju. Á þessum grunni var ályktað að það væri hafið yfir skynsamlegan vafa að framburðir endurupptökubeiðanda, bæði hjá lögreglu og fyrir dómi, væru óáreiðanlegir.¹⁷⁸¹
1387. Dómfelldi Albert var staddur á Seyðisfirði þegar grunur beindist að honum vegna rannsóknar á Guðmundarmálinu og hann fluttur í fangelsið við Síðumúla. Fyrir liggur að hann hafði kynnst dómfelldu Kristjáni Viðari og Sævari í skóla og var talsvert í félagsskap dómfellda Sævars á þeim tíma sem um ræðir. Ekki liggja fyrir samtímagögn um geðhagi dómfellda Alberts og gekkst hann ekki undir geðrannsókn.

¹⁷⁸¹ Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 415–416.

Af gögnum málsins verður ráðið að dómfelldi hafi ekki átt sjálfstæðar minningar um aðild sína að hvarfi Guðmundar. Dómfelldi var hins vegar fús til að leita leiða í því skyni að rifja upp minningar sínar og sætti í því skyni sefjun auk þess sem gerð var tilraun til að dáleiða hann. Samkvæmt skýrslu sálfræðings var talið að með sefjun hefði tvímælalaust tekist að virkja minnishæfileika dómfellda og voru helstu niðurstöður sefjunarfundanna varðandi tímasetningar og ökuleiðir raktar. Í skýrslu starfshóps til innanríkisráðherra var ályktað að dómfelldi hefði verið haldinn minnisvafaheilkenni og það hafið yfir allan skynsamlegan vafa að framburðir hans, bæði hjá lögreglu og fyrir dómi, væru óáreiðanlegir.¹⁷⁸²

1388. Dómfellda Erla var 20 ára gömul þegar skýrslur voru fyrst teknar af henni vegna rannsóknar á Guðmundarmálinu. Hún hafði þá nýverið eignast barn og var í sambandi með dómfellda Sævari. Fyrsti framburður dómfelldu vegna málsins var bókaður 20. desember 1975, en þann sama dag var henni sleppt úr gæsluvarðhaldi. Hún var úrskurðuð á ný í gæsluvarðhald 4. maí 1976 og gert að sæta geðrannsókn. Niðurstaða geðrannsóknar var sú að dómfellda væri í meðallagi greind en haldin persónuleikagöllum. Þá mætti greina í persónuleika hennar sterka geðvillu ásamt mikilli óvirkni og þörf fyrir að stjórnast af öðrum sem valdi nær masochistisku atferli, eins og það var orðað. Tekið var fram að persónuleiki dómfelldu væri veikbyggður og því líklegt að undir tilfinningalegu álagi gæti geðstjórn brotnað niður og viðbrögð orðið óeðlileg og leitt til truflunar á meðvitund. Þá var talið að dómfellda væri haldin fælni og sefasýki. Fram kom að hún hefði lýst því að mest allt árið 1974 hafi hún verið haldin þunglyndi, ótta og hræðslutilfinningu. Þá hefði hún orðið vör við ofsjónir eða sýnir allt frá barnsaldri, en læknisfræðilegar rannsóknir hafi ekki leitt neitt í ljós í þessu tilliti. Minni hennar var talið eðlilegt og að hún hafi sýnt á einu sálfræðiprófinu allgott og fjölbreytt hugmyndaflug. Gerð var þó athugasemd við að svör á prófinu væru ekki í samræmi við raunveruleikann og sögð lituð af sjálfmiðaðri einkaneyslu. Geðrannsókn dómfelldu var framkvæmd á meðan hún sætti gæsluvarðhaldi um sumarið 1976. Fram kom í vitnisburði móður hennar hjá lögreglu að dómfellda ætti það til að vera fantasíukennd í frásögnum. Fyrir liggur að er dómfellda sætti gæsluvarðhaldi dró hún framburð sinn um þekkingu á hvarfi Geirfinns alfarið til baka í tvígang. Í skýrslu starfshóps til innanríkisráðherra var ályktað að það væri hafið yfir allan skynsamlegan vafa að framburðir dómfelldu, bæði hjá lögreglu og fyrir dómi, væru óáreiðanlegir.¹⁷⁸³ Halda verður til haga að ranglega var lagt til grundvallar í skýrslunni að dómfellda hefði verið sakfelld fyrir þátttöku í Geirfinnsmálinu.
1389. Dómfelldi Kristján Viðar var í afplánun dóms á Litla-Hrauni þegar grunur beindist að honum vegna rannsóknar á Guðmundarmálinu. Hann bjó við erfiðar félagslegar aðstæður í æsku vegna fráfalls föður síns og veikinda móður sinnar þannig að það kom að miklu leyti í hlut móðurömmu hans að ala hann upp. Samkvæmt geðrannsókninni sem dómfelldi sætti meðan á gæsluvarðhaldinu stóð þroskaðist hann seint, sýndi andfélagslega hegðun og lauk skólagöngu hans þegar honum var vikið úr gagnfræðaskóla. Komist var að þeirri niðurstöðu að dómfelldi væri haldinn drykkjusýki og

¹⁷⁸² Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 427–428.

¹⁷⁸³ Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 365–367.

þjáðist af ofneyslu ávana- og fíkniefna. Hann var talinn með afbrigðilega skapgerð þannig að hann væri tilfinningalega vanþroska með sterka andfélagslega hegðun. Persónuleika hans var meðal annars lýst svo að hann væri bráðlyndur og með óljósa siðgæðisvitund. Að mati geðlæknisins virtist raunveruleiki og óraunveruleiki blandast saman í lýsingum dómfellda á málsatvikum Geirfinns- og Guðmundarmálanna en það skýrt sem svo að óregla væri líkleg til að valda slíku. Geðrannsókn dómfellda var framkvæmd á tímabilinu 6. apríl til 24. júlí 1976. Hann hafði því setið í rúma þrjá og hálfan mánuð í einangrun í gæsluvarðhaldi þegar rannsóknin hófst. Fyrirliggjandi gögn bera með sér að andlegt ástand dómfellda hafi á köflum verið slæmt, sérstaklega hafi það orðið mjög slæmt þegar líða tók á gæsluvarðhaldsvist hans. Hann gerði tvær tilraunir til sjálfsvígs seint í desember 1976 og í janúarbyrjun 1977. Á svipuðum tíma bar hann jafnframt um aðild sína að öðrum manndrápum meðal annars með aðkomu ömmu sinnar. Í skýrslu starfshóps innanríkisráðherra var ályktað að það væri hafið yfir allan skynsamlegan vafa að framburðir dómfellda Kristjáns Viðars, bæði hjá lögreglu og fyrir dómi, væru óáreiðanlegir.¹⁷⁸⁴

1390. Aðstæður dómfellda Sævars voru þær að hann sat í gæsluvarðhaldi vegna gruns um aðild að póstsvikamálinu þegar grunur beindist að honum vegna Guðmundarmálsins. Hann hafði þá nýverið eignast barn með dómfelldu Erlu og var í sambandi með henni. Bókað var í geðrannsókn sem hann undirgekkst að hann hafi búið við erfiðar félagslegar aðstæður í æsku, verið vikið úr unglingskóla og meðal annars komið að fíkniefnainnflutningi og fíkniefnasölu. Samkvæmt geðrannsókninni var talið að hann væri haldinn geðvillu en metinn sakhæfur. Því var meðal annars lýst að dómfelldi reyndi stöðugt að „manipulera“ sálfræðinginn, ómögulegt væri að ná djúpum geðtengslum en að ekki yrði vart truflana á hugsun eða skynjun. Gögn bera með sér að dómfelldi hafi ítrekað sagt ýmsa kunningja og félagá eiga aðild málunum, án þess að láta sig varða óþægindin sem hann hafi valdið þeim. Vert er að halda því til haga að geðrannsókn á dómfellda fór fram 31. maí til og með 3. september 1976 sama ár er hann hafði setið tæpa sex mánuði í algerri einangrun í gæsluvarðhaldi auk þess sem hann sætti skipulagðri harðræðismeðferð á sama tímabili. Í skýrslu starfshóps til innanríkisráðherra var ályktað að það væri hafið yfir allan skynsamlegan vafa að framburðir dómfellda Sævars, bæði hjá lögreglu og fyrir dómi, væru óáreiðanlegir.¹⁷⁸⁵
1391. Fyrir liggur að endurupptökubeiðandi og aðrir dómfelldu, nema dómfelldi Guðjón, voru ung að árum eða um tvítugt þegar þau voru hneppt í gæsluvarðhald. Ráðið verður af niðurstöðum geðrannsóknna sem fram fóru á dómfelldu að þau voru sum með fremur slaka greind og haldin ýmsum geðrænum vandamálum, höfðu flest hlotið mjög takmarkaða menntun, höfðu neytt fíkniefna í talsverðum mæli og voru mörg hver með brotaferil að baki. Ekki verður séð að sakadómur Reykjavíkur eða Hæstiréttur hafi tekið sérstakt tillit til þessara persónulegu þátta við mat á sönnunargildi framburða þeirra. Að mati endurupptökunefndar er tvímælalaust um að ræða eitt þeirra atriða sem taka þarf tillit til við sönnunarmatið. Þá verður að ætla að margir þessara

¹⁷⁸⁴ Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 405.

¹⁷⁸⁵ Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 384–385.

einstaklingsbundnu þátta hafi magnað skaðleg áhrif langvarandi einangrunarvistar á framburði þeirra.

VII.5.2.b Aðstæður dómfelldu

1392. Á þeim tíma sem Guðmundar- og Geirfinnsmálin voru til rannsóknar voru í gildi afar rúmar heimildir til þess að hneppa menn í gæsluvarðhald. Úrskurða mátti mann í gæsluvarðhald ef ástæða þótti til að ætla að hann hefði gerst sekur um refsiverða hegðun sem varðaði að minnsta kosti tveggja ára fangelsi og að fullnægðum ákveðnum skilyrðum sem skilgreind voru í 67. gr. laga um meðferð opinberra mála. Í 1. mgr. 70. gr. laganna var kveðið á um að gæslufangar sættu þeirri meðferð sem nauðsynleg væri til að gæslan kæmi að gagni og góð regla héldist í varðhaldinu. Var það ákvörðun dómara hvort og að hve miklu leyti gæslufangi mætti hafa samband við aðra menn en fangaverði, samanber 3. tölulið 2. mgr. 70. gr. laga um meðferð opinberra mála. Dómfelldu sættu gæsluvarðhaldi og einangrunarvist í Síðumúlafangelsi og Hegningarhúsinu við Skólavörðustíg undir rannsókn og meðferð málsins fyrir dómstólum. Þá voru dómfelldu einnig í varðhaldi á vinnuhælinu að Litla-Hrauni og á Kvíabryggju. Gæsluvarðhalds- og einangrunarvist dómfelldu var með eftirfarandi hætti á árunum 1975–1980:
1393. Dómfelldi Albert Klahn Skaftason sætti gæsluvarðhaldi í samtals 88 daga, frá 23. desember 1975 til og með 19. mars 1976, eða í tvo mánuði og 26 daga.¹⁷⁸⁶ Hann sætti allan tímann einangrunarvist í fangelsinu við Síðumúla.
1394. Dómfellda Erla Bolladóttir sætti gæsluvarðhaldi í samtals 241 dag, allt frá 13. desember 1975, þegar hún var úrskurðuð í 30 daga gæsluvarðhald í tengslum við rannsókn á svokölluðu póstsvikamáli. Dómfelldu var sleppt úr haldi 20. desember 1975, en þann dag var bókaður fyrsti vitnaframburður hennar í tengslum við rannsókn lögreglu á hvarfi Guðmundar Einarssonar.¹⁷⁸⁷ Þriðjudaginn 4. maí 1976 var hún úrskurðuð í gæsluvarðhald vegna rannsóknar á hvarfi Geirfinns Einarssonar og í kjölfarið vistuð í einangrun í Síðumúlafangelsinu. Fyrir liggja vísbendingar um að einangrun dómfelldu Erlu í fangelsinu við Síðumúla hafi ekki verið hagað með sama sniði og annarra dómfelldu en þess var getið í dagbók fangelsisins að klefadyr hennar hafi verið hafðar opnar með þeim skilyrðum að hún færi ekki á klefadyr annarra eða reyndi að ná sambandi við aðra fanga. Sá háttur var hafður á allt til 15. ágúst 1976. Miðvikudaginn 15. september 1976 var dómfellda flutt í Hegningarhúsið við Skólavörðustíg þar sem hún var vistuð í einangrun til 22. desember 1976, en þann dag var hún látin laus. Samanlagt var dómfellda Erla í einangrunarvist í 241 dag, eða í rúma átta mánuði, þar af 142 daga í fangelsinu við Síðumúla.
1395. Dómfelldi Guðjón Skarphéðinsson sætti gæsluvarðhaldi í samtals 1.197 daga, eða samfelld frá 12. nóvember 1976 fram að uppkvaðningu dóms Hæstaréttar 22. febrúar 1980. Guðjón sætti óslitinni einangrunarvist í Síðumúlafangelsi frá 12. nóvember 1976 til 29. desember 1977. Var einangrunarvist dómfellda ekki aflétt fyrr en með ákvörðun sakadómara 21. desember 1977 þegar hann tilkynnti um það bréfleiðis til dóms- og

¹⁷⁸⁶ Málsgreinar 24 og 120.

¹⁷⁸⁷ Málsgrein 19.

kirkjumálaráðuneytisins að rétt væri að verða við ósk verjenda um afléttingu einangrunar.¹⁷⁸⁸ Var dómfelldi fluttur úr Síðumúlafangelsi að Kvíabryggju 29. desember 1977. Samanlagt var dómfelldi í einangrunarvist í 412 daga í fangelsinu við Síðumúla, eða í eitt ár, einn mánuð og 17 daga.

1396. Dómfelldi Kristján Viðar Júlíusson var afplánunarfangi á vinnuhælinu að Litla-Hrauni þegar hann var fyrst yfirheyrður vegna rannsóknar á hvarfi Guðmundar Einarssonar. Dómfelldi sætti gæsluvarðhaldi vegna málsins í samtals 1.522 daga, eða samfleytt frá 23. desember 1975 fram að uppkvaðningu dóms Hæstaréttar 22. febrúar 1980. Hann sætti óslitinni einangrunarvist í Síðumúlafangelsi frá 23. desember 1975 til 1. desember 1976. Þann dag var dómfelldi fluttur í Hegningarhúsið þar sem hann var vistaður í einangrun til 17. maí 1977, en þá var hann fluttur á vinnuhælið að Litla-Hrauni og einangrunarvist hans þar með aflétt tímabundið.¹⁷⁸⁹ Dómfelldi var aftur fluttur í Hegningarhúsið 5. júlí 1977 þar sem hann var vistaður til 12. júlí 1977.¹⁷⁹⁰ Þann dag var hann fluttur í einangrunarvist í Síðumúlafangelsinu sem var ekki aflétt fyrr en með ákvörðun sakadómara 21. desember 1977 þegar hann tilkynnti um það bréfleiðis til dóms- og kirkjumálaráðuneytisins að rétt væri að verða við ósk verjenda um afléttingu einangrunar.¹⁷⁹¹ Dómfelldi var fluttur úr Síðumúlafangelsinu á vinnuhælið að Litla-Hrauni 23. desember 1977. Samanlagt var dómfelldi í einangrunarvist í 682 daga, eða í eitt ár, tíu mánuði og 17 daga, þar af 508 daga í fangelsinu við Síðumúla.
1397. Dómfelldi Sævar Marinó Ciesielski sætti gæsluvarðhaldi í samtals 1.533 daga, eða samfleytt frá 12. desember 1975, en þann dag var hann úrskurðaður í 30 daga gæsluvarðhald í tengslum við rannsókn á svokölluðu pósts vikamáli, fram að uppkvaðningu dóms Hæstaréttar 22. febrúar 1980. Dómfelldi sætti óslitinni einangrunarvist í Síðumúlafangelsi frá 12. desember 1975 til 31. janúar 1977. Þann dag var dómfelldi fluttur í Hegningarhúsið þar sem hann var vistaður í einangrun til 5. maí 1977, en þá var hann fluttur aftur í Síðumúlafangelsið.¹⁷⁹² Var einangrunarvist dómfellda ekki aflétt fyrr en með ákvörðun sakadómara 21. desember 1977 þegar hann tilkynnti um að rétt væri að verða við ósk verjenda um afléttingu einangrunar.¹⁷⁹³ Var dómfelldi fluttur úr Síðumúlafangelsi í Hegningarhúsið 22. desember 1977. Samanlagt var dómfelldi í einangrunarvist í 741 dag, eða í tvö ár og 11 daga, þar af 647 daga í fangelsinu við Síðumúla.
1398. Endurupptökubeiðandi sætti gæsluvarðhaldi í samtals 1.522 daga, eða samfleytt frá 23. desember 1975 fram að uppkvaðningu dóms Hæstaréttar 22. febrúar 1980. Endurupptökubeiðandi sætti óslitinni einangrunarvist í Síðumúlafangelsi frá 23. desember 1975 til 16. júlí 1976.¹⁷⁹⁴ Þann dag var einangrunarvist hans aflétt og hann fluttur á vinnuhælið að Litla-Hrauni. Var endurupptökubeiðandi fluttur aftur í

¹⁷⁸⁸ Málsgrein 926.

¹⁷⁸⁹ Málsgrein 737.

¹⁷⁹⁰ Málsgrein 791.

¹⁷⁹¹ Málsgrein 926.

¹⁷⁹² Málsgrein 719.

¹⁷⁹³ Málsgrein 926.

¹⁷⁹⁴ Málsgrein 201.

Síðumúlafangelsið til einangrunarvistar 4. ágúst 1976 og var vistaður þar til 9. ágúst 1976, en þá var hann aftur fluttur á vinnuhælið að Litla-Hrauni.¹⁷⁹⁵ Mánudaginn 30. ágúst 1976 var endurupptökubeiðandi fluttur af Litla-Hrauni og í Síðumúlafangelsið. Var hann vistaður þar í einangrun til 11. nóvember 1976, en þann dag var hann fluttur aftur austur á Litla-Hraun.¹⁷⁹⁶ Endurupptökubeiðandi var enn fluttur í fangelsið við Síðumúla 14. janúar 1977 til einangrunarvistar. Einangrun endurupptökubeiðanda var ekki aflétt fyrr en með títtnefndri ákvörðun sakadómara 21. desember 1977 þegar hann tilkynnti um það bréfleiðis til dóms- og kirkjumálaráðuneytisins að rétt væri að verða við ósk verjenda um afléttingu einangrunar.¹⁷⁹⁷ Endurupptökubeiðandi var fluttur úr Síðumúlafangelsi á vinnuhælið að Litla-Hrauni 23. desember 1977. Samanlagt var endurupptökubeiðandi í einangrunarvist í Síðumúlafangelsinu í 627 daga, eða í eitt ár, átta mánuði og 22 daga.

1399. Fangelsið við Síðumúla 28 í Reykjavík var upphaflega byggt sem geymsla og þvottastöð fyrir lögregluna í Reykjavík. Í máli rannsóknarlögreglu ríkisins nr. 2875/79,¹⁷⁹⁸ svonefndri harðræðisrannsókn, sem fram fór árið 1979 komu fram ýmsar upplýsingar um aðbúnað í Síðumúlafangelsi og þörf á endurbótum á hitunar- og loftræstikerfi fangelsisins.¹⁷⁹⁹ Í nóvember 1960 var Síðumúlafangelsið samþykkt í heilbrigðisnefnd sem fangageymsla lögreglu en ekki gæsluvarðhaldsfangelsi. Nýting fangelsisins sem gæsluvarðhalds- og afplánunarfangelsi til bráðabirgða, eða þriggja til fjögurra ára, var samþykkt af borgarráði Reykjavíkur 5. október 1971. Þrátt fyrir áskilnað í heilbrigðissamþykkt og heilbrigðisreglugerð var aldrei leitað samþykkis heilbrigðismálaráðs Reykjavíkurborgar fyrir breyttri nýtingu á fangelsinu.¹⁸⁰⁰ Borgarlæknir gerði úttekt á Síðumúlafangelsi í desember 1978 og komst meðal annars að þeirri niðurstöðu að of mikill hiti væri á klefum og þá sérstaklega í miðju húsínu.¹⁸⁰¹
1400. Þeir fjórir menn sem sættu gæsluvarðhaldi í byrjun árs 1976, grunaðir um aðild að Geirfinnsmálinu, höfðuðu mál gegn ríkissjóði til heimtu skaða- og miskabóta vegna langvarandi gæsluvarðhalds að ósekju. Fyrir liggur að fjórmeningarnir voru í einangrun í Síðumúlafangelsi í 90 til 105 daga. Fjallað var um aðbúnað í fangelsinu við Síðumúla í dómum Hæstaréttar frá 3. mars 1983 í málum nr. 124/1983, 125/1983, 126/1983 og 127/1983. Í forsendum Hæstaréttar sagði orðrét: „Húsakynni þau sem hann var vistaður í, voru ekki forsvaranleg til svo langrar vistunar.“ Við ákvörðun miskabóta þeim til handa leit Hæstiréttur til þess að einangrunarvistin hafi verið „óvenju langvinn“ auk þess sem horft var til þeirrar „fáheyrðu og andlegu og líkamlegu raun, sem henni var samfara [...]“.
1401. Tilvitnaðir dómar hafa fullt sönnunargildi um þau málsatvik sem í þeim greinir enda hefur ekki verið sýnt fram á hið gagnstæða, samanber 4. mgr. 186. gr. laga nr. 88/2008

¹⁷⁹⁵ Málsgrein 226.

¹⁷⁹⁶ Málsgrein 357.

¹⁷⁹⁷ Málsgrein 926.

¹⁷⁹⁸ Málsgrein 940.

¹⁷⁹⁹ Málsgrein 961.

¹⁸⁰⁰ Málgögn endurupptökunefndar, bls. 3832.

¹⁸⁰¹ Málgögn endurupptökunefndar, bls. 3842.

um meðferð sakamála. Hæstiréttur slær því föstu að fangelsið við Síðumúla hafi ekki verið forsvaranlegt til langrar vistunar fanga á þeim tíma sem dómfelldu voru þar til langdvalar. Þá skilgreinir rétturinn einangrunarvist frá 90 til 105 dögum sem óvenju langvinna. Líkt og greinir að framan sættu dómfelldu í málinu öll einangrunarvist í Síðumúlafangelsi, en þó mjög mislangri og á mismunandi tímabilum málsmeðferðarinnar. Fyrir liggur að dómfelldu voru öll mun lengri tíma í einangrunarvist í fangelsinu við Síðumúla heldur en málsaðilar í framangreindum hæstaréttarmálum, að undanskildum dómfellda Alberti sem var í einangrun í 88 daga. Verður því við það miðað að einangrunarvist dómfelldu vegna málsins hafi verið óvenju langvinn. Í þessum efnunum má horfa til skýrslu starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál en þar er rakið að löng einangrunarvist sakborninga hafi verið mjög sjaldgæf eftir 1970 nema þá í tengslum við rannsóknir hryðjuverkamála. Hvorki er skilgreint nánar í skýrslunni hvað átt sé við með „langri einangrun“ né hvaða heimshluta horft hafi verið til, en þess getið sem dæmi að sett hafi verið neyðarlög á Norður-Írlandi árið 1971 í tengslum við rannsókn hryðjuverkamála sem hafi heimilað beitingu einangrunar í allt að sjö daga.¹⁸⁰²

1402. Fyrir liggur fræðileg úttekt á almennum áhrifum einangrunarvistunar í skýrslu starfshópsins. Þar kemur fram að löng einangrunarvist geti valdið ruglástandi hjá sakborningi og í alvarlegum tilfellum einkennum óráðs, ofsóknarkenndar og ofskynjunar. Þá valdi einangrun oft alvarlegum svefntruflunum sem veikir mótstöðu og viðnámsþrótt sakbornings við yfirheyrslur og auki sefnæmi hans og undanlátssemi. Loks er talið að löng einangrunarvist sé líkleg til að ýkja veikleika sakbornings, valda viðbótarþrýstingi og auka verulega hættu á óáreiðanlegum framburðum.¹⁸⁰³ Í þessu samhengi er ástæða til að geta þess að dómfelldi Sævar ritaði bréf til vararannsóknarlögreglustjóra í tilefni af svokallaðri harðræðisrannsókn, en þá hafði dómfelldi Sævar setið í gæsluvarðhaldi í 1.253 daga, þar af 741 dag í einangrunarvist. Í bréfinu lýsti dómfelldi Sævar áhrifum vistarinnar og frelsisskerðingarinnar og sagði hana brengla persónuleika manna svo mjög að sjálfið eyðilegðist þannig að hægt væri að móta þá eins og leir.¹⁸⁰⁴ Athyglisvert er að dómfelldi beitir í þessum efnunum keimlíku orðfæri og mannréttindanefnd Evrópu beitti í úrlausnum frá 8. júlí 1978 í málum nr. 7572/76, 7586/76 og 7587/76; Ensslin, Baader og Raspe gegn Þýskalandi en þar var vikið að því sérstaklega að algjör einangrun, hvað varðar skynjun og félagsskap, geti án vafa að lokum eyðilagt persónuleika, það er talist vera ómannleg meðferð í skilningi 3. gr. mannréttinasáttmála Evrópu.
1403. Með vísan til þeirra áhrifa sem einangrunarvist er almennt talin leiða af sér blasir við að dómfelldu hafa ekki farið varhluta af slíkum áhrifum í þeirri óvenju langvinnu einangrun sem þau sættu vegna málsins. Þá var staðfest með framangreindum dómum Hæstaréttar frá 3. mars 1983 í málum nr. 124/1983, 125/1983, 126/1983 og 127/1983 að langvinn einangrunarvist fjögurra manna í Síðumúlafangelsi á sama tíma og dómfelldu Albert, Kristján Viðar, Sævar og endurupptökubeiðandi voru vistaðir þar,

¹⁸⁰² Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 330.

¹⁸⁰³ Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 330–331.

¹⁸⁰⁴ Málsgrein 963.

hafi haft í för með sér fáheyrða, andlega og líkamlega raun. Við blasir að áhrif margfalt lengri einangrunarvistar dómfelldu í sama fangelsi var til þess fallin að hafa enn alvarlegri afleiðingar.

1404. Á þeim tíma sem dómfelldu sættu gæsluvarðhaldi og einangrunarvist voru þau mjög ítrefkað í mislöngum yfirheyrslum, samprófunum og tóku þátt í öðrum rannsóknaradgerðum. Ljóst er að áhrif langvarandi einangrunarvistar á sönnunargildi framburða hljóta að vera mjög persónubundin og háð líkamlegri og andlegri heilsu viðkomandi sakbornings almennt og þegar viðkomandi framburður er gefinn. Mat á áhrifum langvinnrar einangrunarvistar á dómfelldu og framburð þeirra er ýmsum vandkvæðum háð. Mikilvægt er þannig að gera sér grein fyrir að dómfelldu gáfu framburði sem litið var á sem játningar mislöngu eftir að þeir voru hneptir í gæsluvarðhald og framburðir þeirra þróuðust með nokkuð misjöfnum hætti eftir því sem leið á gæsluvarðhald og einangrun. Ætla má því að einangrunarvistin hafi ekki verið farin að hafa sömu áhrif á þá framburði sem gefnir voru í byrjun rannsóknarinnar og þá framburði sem dómfelldu gáfu eftir að þeir höfðu sætt langvarandi einangrun. Á hinn bóginn verður ekki litið fram hjá þeim alvarlegu áhrifum sem einangrunarvist er almennt talin geta haft í för með sér á andlega heilsu sakbornings og viðnámsþrótt og þar af leiðandi á áreiðanleika framburðar hans. Við blasir að horfa ber til þess við mat á gildi framburða dómfelldu undir hvaða aðstæðum og mögulegu áhrifum þeir eru gefnir.
1405. Eins og nánari grein verður gerð fyrir síðar blasir við að tilhögun gæsluvarðhaldsvistar hvers dómfellda um sig, beiting ívilnana eða sviptingu ívilnana svo og ákvarðanir um hvort þeir sættu einangrun eða annars konar gæslu virðast í mörgum tilvikum hafa ráðist af því hvernig framburðir dómfelldu þróuðust. Dómfelldu sátu lengi vel í sama gæsluvarðhaldsfangelsi og hlaut því fljótlega að verða ljóst hvaða áhrif framburðir þeirra höfðu á fyrirkomulag gæsluvarðhaldsins. Án tillits til þess hvort ákvörðunum um fyrirkomulag gæsluvarðhaldsvistar var beitt með markvissum hætti þarf að skoða hvort þessi framkvæmd var til þess fallin að draga úr sönnunargildi framburða dómfelldu.
1406. Eftir að dómur sakadóms Reykjavíkur var kveðinn upp en áður en Hæstiréttur fjallaði um málið fór fram rannsókn á meintu harðræði sem dómfelldi Sævar taldi sig hafa verið beittan. Sú rannsókn var mjög afmörkuð, tók aðeins til afmarkaðs tímabils og aðeins til meints harðræðis gagnvart dómfellda Sævari. Frekari upplýsingar um harðræði í gæsluvarðhaldi dómfelldu voru lagðar fyrir Hæstarétt við meðferð fyrstu endurupptökubeiðni dómfellda Sævars. Við meðferð endurupptökunefndar hefur verið varpað nýju ljósi á ýmsa annmarka á framkvæmd harðræðisrannsóknarinnar og jafnframt ýmsa þætti í framkvæmd gæsluvarðhaldsins sem áður hafa ekki komið fram og fella má undir slæma meðferð á dómfelldu.
1407. Við blasir að horfa ber til þess við mat á gildi framburða dómfelldu við hvaða aðstæður þeir eru gefnir. Um mat á sönnunargildi framburðanna vísast einnig til framangreindrar umfjöllunar um 3. gr. og 1. mgr. 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu.

VII.5.2.c Lyfjagjöf dómfelldu

1408. Ráða má af bókunum í dagbók fangelsisins við Síðumúla að dómfelldu fengu ávísað frá fangelsislækni ýmis konar geðlyfjum, svefnlyfjum og róandi lyfjum í gæsluvarðhaldinu. Þá virðist sem forstöðumaður fangelsisins hafi þess fyrir utan útvegað gæsluvarðhaldsföngum frekari svefnlyf og róandi lyf ef eftir því var leitað. Fyrir liggja sterkar vísbendingar um að áhrif þessara lyfjagjafa hafi verið mikil á dómfelldu en slík áhrif urðu umfjöllunarefni í aðdraganda málsmeðferðar fyrir Hæstarétti síðla árs 1979 í kjölfar bréfs sem verjandi dómfellda Kristjáns Viðars ritaði 10. september 1979. Tilefnið var kvörtun dómfellda um sterk geðlyf sem honum voru gefin, í kjölfar tveggja sjálfsvígstíltrauna hans, á tímabilinu janúar til og með maí 1977. Á sama tíma hafi hann verið í afdrifaríkum yfirheyrslum vegna málsins. Í bréfinu komu fram lýsingar dómfellda á því hvernig allt framferði hans og hugsanagangur hafi breyst. Hann hafi orðið manískur og upplifað sjálfan sig sem persónu á leiksviði. Honum hafi liðið líkt og honum væri ætlað að leika ákveðið hlutverk fyrir rannsakendur. Um miðjan maí hafi hann verið fluttur á Litla-Hraun, en þá hafi hann hætt allri inntöku lyfja og fundist rofa til í umhverfinu. Á Litla-Hrauni dvaldi dómfelldi Kristján Viðar til 5. júlí 1977, en daginn eftir dró hann framburð sinn til baka um aðild að Geirfinnsmálinu og var þá hann settur í einangrun á ný í Síðumúlafangelsinu eins og áður gat.
1409. Um miðjan apríl 1977 ritaði dómfelldi Guðjón í dagbók sína um unaðsleg áhrif af Mogadon og Chloral. Daginn eftir ritaði hann um að hafa beðið forstöðumann fangelsisins um meiri pillur og þá fengið tvær töflur af Mogadon og einnig Chloral. Í framhaldinu ritaði hann um að hafa tilkynnt forstöðumanninum um að skammturinn hafi verið alltof sterkur. Í lok júní sama ár ritaði dómfelldi Guðjón um slæma andlega og líkamlega líðan og að hann væri á góðri leið með að verða eiturlyfjasjúklingur.
1410. Undir lok apríl 1977 ritaði endurupptökubeiðandi í dagbók sína um tilraunir sínar til að minnka lyfjaskammtinn.¹⁸⁰⁵ Daginn eftir ritaði hann um að hafa tekið lyfin inn þar sem það besta í stöðunni væri að vera alveg sljór og vita ekki neitt í sinn haus inni á klefa, eins og hann orðaði það.¹⁸⁰⁶ Endurupptökubeiðandi ritaði í dagbók sína um að hafa hætt allri lyfjainntöku 21. júlí 1977 nema svefnlyfjum fyrir nóttina. Lýsti hann góðum áhrifum þess fyrir líkama, sál og hugsun, hann væri allt annar og betri maður án lyfjanna.¹⁸⁰⁷
1411. Eins má nefna í þessu sambandi að 16. júlí 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla hver kvöldlyf dómfellda Sævars hafi verið þann daginn. Um hafi verið að ræða þrjár 50 mg Largactil töflur, tvær Somadril töflur og ein 5 mg Diazepam tafla. Fyrsttalda lyfið mun vera ávanabindandi, sefandi og róandi geðlyf til meðhöndlunar á sturlunareinkennum vegna geðklofa og oflæti, það næsta mun vera ávanabindandi, vöðvaslakandi og verkjastillandi lyf við verkjum í stoðkerfi sem hafi róandi áhrif og það þriðja er skilgreint sem ávanabindandi, róandi, kvíðastillandi, krampastillandi og

¹⁸⁰⁵ Málsgrein 698.

¹⁸⁰⁶ Málsgrein 701.

¹⁸⁰⁷ Málsgrein 831.

vöðvaslakandi lyf við taugaveiklun, kvíða, spennu og kvíðatengdum svefntruflunum.¹⁸⁰⁸ Miðað við fyrirbyggjandi upplýsingar um virkni þessara lyfja sýnist ótvírætt að þau hljóti að hafa haft umtalsverð áhrif á dómfellda. Mat á áhrifum lyfjagjafar á trúverðugleika framburðar dómfelldu er ýmsum tormerkjum háð. Í fyrsta lagi liggja ekki fyrir fullnægjandi upplýsingar um lyfjagjafirnar. Haldin var sérstök lyfjaskrá í Síðumúlafangelsinu um lyfjagjafir og skammtastærðir til fanga en skráin liggur ekki fyrir meðal gagna málsins. Í öðru lagi var engin formfesta í skráningum í fangelsisdagbók og fór það alfarið eftir færsluritanum hversu ítarleg skráningin var hverju sinni. Bókanir um lyfjagjafir til gæslufanga voru þar engin undantekning en fyrir liggur að stjórnendur fangelsisins brugðust sjálfir við kvörtunum dómfelldu hvað lyf snerti í flestum tilvikum milli þess sem fangelsislæknirinn kom í vikulegar vitjanir. Í þriðja lagi er erfitt að leggja mat á einstaklingsbundin áhrif lyfjanotkunar eftir á. Af framangreindum ástæðum er ekki unnt að draga skýrar ályktanir hvaða áhrif lyfjagjafirnar höfðu á dómfelldu. Þess ber að geta að starfshópur innanríkisráðuneytisins lagði almennt ekki mat á hugsanleg áhrif geðlyfjanotkunar á framburði dómfelldu á meðan á einangrunarvistinni stóð þar sem erfitt væri að meta einstaklingsbundin áhrif slíkrar lyfjanotkunar eftir á.¹⁸⁰⁹ Af dagbókum dómfellda Guðjóns og endurupptökubeiðanda, sem og framburðum dómfelldu, má almennt ráða að sú lyfjagjöf sem beitt var hafi verið til þess fallin að draga úr einbeitingu og skýrri hugsun. Má þess vænta að samverkandi áhrif lyfjagjafar og einangrunar hafi almennt séð haft neikvæð áhrif á líkamlegt og andlegt ástand dómfelldu og þar af leiðandi á áreiðanleika framburða sem þau gáfu undir slíkum aðstæðum. Í þessu sambandi má nefna sem dæmi að 19. september 1976 hafi dómfelldi Kristján Viðar lýst með nákvæmum hætti og nánast myndrænum hvernig hann hafi staðið að því að stinga Guðmund á hol auk þess sem hann greindi frá því með jafn nákvæmri frásögn þann sama dag að hafa orðið færeyskum manni að bana sem hlutaður hafi verið sundur og líkamanum komið fyrir í splunkunýjum pokum keyptum í Ellingsen.¹⁸¹⁰ Miðvikudaginn 8. desember sama ár bar dómfelldi Kristján síðan um að amma hans hafi átt þátt í því að hluta líkið í sundur og fela það, væntanlega í Fossvogskirkjugarði, en bókað var í lögregluskýrsluna að frásögn hans væri nokkuð óljós og sannleiksgildi vafasamt.¹⁸¹¹

VII.5.2.d Rannsóknar- og yfirheyrsluáferðir

1412. Ákvæði um tilhögun yfirheyrslu sem og markmið rannsóknar lögreglu var að finna í V. kafla laga nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála sem fjallaði um lögreglumenn og upphaf rannsókna. Kveðið var á um það í 7. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála að lögreglumenn gerðu skriflegar og nákvæmar skýrslur um rannsókn

¹⁸⁰⁸ Sjá umfjöllun í Lyfjabók á vefslóðunum:
<http://www.lyfja.is/lyfjabokin/lyf/Largactilafskradfeb2008/#tab2>
<http://www.lyfja.is/lyfjabokin/lyf/Somadriafskradapr2008/>
<http://www.lyfja.is/lyfjabokin/lyf/Valiumafskradapr2007/>

¹⁸⁰⁹ *Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra*, bls. 450.

¹⁸¹⁰ Málsgreinar 260–261.

¹⁸¹¹ Málsgrein 383.

sína, þar með taldar yfirheyrslur. Í 1. málslíð 2. mgr. 40. gr. sömu laga sagði orðrétt: „Spurningar lögreglumanna skulu vera skýrar, stuttar og ótvíræðar.“

1413. Í máli þessu liggja fyrir mjög takmarkaðar heimildir um yfirheyrsluáðferðir og spurningatækni rannsakenda þar sem ekki tíðkaðist að hljóðrita yfirheyrslurnar. Sá háttur var hafður á við skýrslugerð að endursegja svör dómfelldu og vitna við spurningum yfirheyraanda líkt og um samfellda frásögn þess sem yfirheyrdur var, hafi verið að ræða, oft í fyrstu persónu eintölu. Slík skráning gerir það að verkum að ómögulegt er að vita hvaða spurningar voru bornar upp, með hvaða hætti það var gert og hversu nákvæmlega svar dómfellda eða vitnis var bókað. Hins vegar eru til staðar sterkar vísbendingar um að spurningar rannsakenda hafi á stundum verið leiðandi eins og eftirfarandi dæmi úr skýrslum dómfelldu eru til marks um: „Kvað hann það vel geta verið [...]“, „Mundi hann að eitthvað hafi verið talað um að kaupa áfengisflösku og sagði hann það geta verið að það hafi verið nefnt við manninn.“ Spurningar yfirheyraanda og svar dómfelldu og vitna voru ekki tilgreind sérstaklega í lögregluskýrslu nema í undantekningatilfellum. Ritun lögregluskýrslunnar fór almennt fram að yfirheyrslu lokinni en þá hafði skýrsluritarinn þegar lagt huglægt mat sitt sem rannsakanda á framburð viðkomandi. Skýrslurnar voru ýmist undirritaðar af dómfellda eða ekki. Lítið samband var á milli lengdar yfirheyrslu og þess sem skráð var en það bendir til þess að skýrsluritarinn hafi í mörgum tilvikum valið úr framburði dómfellda það sem hann taldi skipta máli. Óvíst er því hverju var sleppt. Þá liggur fyrir að í yfirgnæfandi meirihluta yfirheyrslna, viðtala og samprófana var ekkert skráð og þannig fullkomin óvissa ríkjandi um hvað fram fór og hvað dómfelldi bar. Þessi samskipti voru í augljósri andstöðu við þau lagafyrirmæli að lögreglumenn skyldu gera skriflegar og nákvæmar skýrslur um rannsókn sína.
1414. Þótt upplýst hafi verið fyrir Hæstarétti að slík óskráð samskipti hafi í einhverjum mæli átt sér stað milli rannsakenda og dómfelldu virðist umfang þeirra ekki hafa legið fyrir. Ónákvæmar skýringar lögreglumanna og fulltrúa yfirsakadómara um þessi samskipti virðast hafa verið teknar góðar og gildar. Endurupptökunefnd telur að þær heildstæðu upplýsingar sem nú liggja fyrir úr dagbókum Síðumúlafangelsisins og dagbókum endurupptökubeiðanda og dómfellda Guðjóns varpi nýju ljósi á þessi óskráðu samskipti dómfelldu og rannsakenda.

VII.5.2.d.1 Sefjun, dáleiðsla og sannleikssprautur

1415. Líkt og rakið er að framan var rannsókn sakamála þeim vandkvæðum bundin að hún hófst ekki fyrr en tæpum tveimur árum eftir að Guðmundur hvarf og rúmlega einu ári eftir hvarf Geirfinns. Dómfelldu og vitni áttu þar af leiðandi erfitt með að rifja upp hvað á daga þeirra hafði drifið er þeir hurfu þar sem svo langt var liðið frá umræddum atvikum. Meðal þeirra aðferða sem gripið var til var sefjun með fulltingi sálfræðings og geðlæknis. Sú aðferð var ein þeirra sem rannsakendur beittu við rannsókn Guðmundarmálsins í þeim tilgangi að auðvelda upprifjun og ná þannig fram upplýsingum.¹⁸¹²

¹⁸¹² Málsgrein 124.

1416. Í Íslensku alfræðiorðabókinni er hugtakið „sefjun“ skýrt sem sálrænt ferli þar sem hugmynd eða skoðun annars manns er meðtekin án þess að rökum, fortölum, skipunum eða nauðung sé beitt, en þekktasta gerð sefjunar er dáleiðsla.¹⁸¹³ Í lögum nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála var ekki að finna heimild til handa lögreglu til að beita þess konar óhefðbundnum aðferðum við framkvæmd rannsóknar og dómsúrskurðar var ekki leitað. Rannsókn sakamáls byggist á ákveðnum grundvallarreglum, en þeirra mikilvægust er sannleiksreglan. Í samræmi við það var svo fyrir mælt í 39. gr. laga um meðferð opinberra mála að lögreglumenn skyldu stöðugt miða alla rannsókn sína við það að leiða hið sanna og rétta í ljós og gæta jafnt að þeim atriðum sem bentu til sektar sakaðs manns og sýknu. Þá var í 2. mgr. 40. gr. sömu laga kveðið á um að lögreglumenn mættu ekki reyna með nokkrum hætti að rugla mann með ósannindum eða á annan hátt, þannig að verða kynni til þess að hann vissi miður en ella hverju hann svaraði eða til þess að hann svaraði röngu.
1417. Beitt var sefjun á dómfellda Albert Klahn Skaftason, en hann var ítrekað til meðferðar hjá Geir Vilhjálmsyni, sálfræðingi hjá Rannsóknastofnun vitundarinnar. Samkvæmt bókunum í dagbók fangelsisins við Síðumúla fór viðtal þeirra og sefjunarfundir í öllum tilvikum fram í yfirheyrsluherbergi í fangelsinu. Fyrsta viðtal þeirra var 9. mars 1976 og stóð yfir í eina klukkustund og 20 mínútur. Tveimur dögum síðar fór fyrsti sefjunarfundurinn fram og stóð yfir í um tvær og hálf klukkustund. Í bókun í dagbók fangelsisins við Síðumúla þann dag var þess getið að í kjölfar sefjunarfundarins hafi hafist sex augna samtal rannsóknarlögreglumanna og sálfræðingsins, eins og það var bókað. Daginn eftir, 12. mars 1976, var bókað í dagbók fangelsisins að rannsóknarlögreglumaður hafi farið með sálfræðinginn í ferðalag, eins og það var orðað. Ekki liggja fyrir upplýsingar um ferðalagið. Annar sefjunarfundur dómfellda og sálfræðingsins fór fram 13. mars 1976 og stóð yfir í tæplega eina og hálf klukkustund, en þá fóru fulltrúi yfirsakadómara, rannsóknarlögreglumaður og sálfræðingurinn með dómfellda í ferðalag, eins og það var bókað í fangelsisdagbókina. Komu þeir til baka í fangelsið eftir tæpar þrjár klukkustundir.¹⁸¹⁴ Skrifleg skýrsla liggur ekki fyrir um ferðina. Þriðji sefjunarfundurinn var haldinn 15. mars 1976 og stóð yfir í þrjár klukkustundir. Þess var getið í bókun í dagbók fangelsisins að í kjölfar fundarins hafi sálfræðingurinn beðið fangaverði fyrir segulbandsspólur merktar fulltrúa yfirsakadómara.¹⁸¹⁵ Fjórði og síðasti sefjunarfundurinn fór fram 19. mars 1976 og stóð hann yfir í rúmar tvær klukkustundir.¹⁸¹⁶ Sálfræðingurinn skilaði skýrslu 21. mars 1976 til sakadóms Reykjavíkur um helstu niðurstöður sínar en í henni kom fram að tilgangurinn með sefjunarfundunum hafi verið að auðvelda upprifjun dómfellda á smáatriðum ökuferðanna með dómfelldu Sævari, Kristjáni Viðari og endurupptöku-beiðanda. Talningatækni hafi verið beitt til að dýpka vitundarástand dómfellda Alberts og myndrænu táknmáli til að beina meðvitundinni aftur í tíma. Á sefjunarfundunum

¹⁸¹³ Dóra Hafsteinsdóttir og Sigríður Harðardóttir, ritstj., *Íslensk alfræðiorðabók*. Vefútgáfa 2011. Aðgengileg á slóðinni: www.snara.is.

¹⁸¹⁴ Málsgrein 114.

¹⁸¹⁵ Málsgrein 115.

¹⁸¹⁶ Málsgrein 118.

hafi hann verið beðinn um að endurupplifa ferðalögin og lýsa ökuleiðunum.¹⁸¹⁷ Í skýrslunni kom fram að dómfelldi hafi mestallan tímann verið í léttu sefjunarástandi á þriðja og fjórða sefjunarfundinum, en þeir fundir væru á segulbandsupptökunum.¹⁸¹⁸ Tvímælalaust hafi tekist að virkja minnishæfileika dómfellda og voru helstu niðurstöður sefjunarfundanna varðandi tímasetningar og ökuleiðir raktar.¹⁸¹⁹ Í skýrslunni kom fram að Jakob Jónasson geðlæknir hafi einnig gert tilraun til þess að dáleiða dómfellda Albert.¹⁸²⁰

1418. Tveimur klukkustundum eftir síðasta sefjunarfundinn 19. mars 1976 var dómfelldi Albert færður til yfirheyrslu. Dómfelldi var með réttarstöðu vitnis í það skipti, en skipaður réttargæslumaður hans var viðstaddur. Í skýrslu um yfirheyrsluna var bókað að hún hafi farið fram að ósk dómfellda Alberts. Líkt og skýrsla um yfirheyrsluna ber með sér skýrði hann frá því að fyrsti framburður hans í málinu um líkflutning í Toyota bifreið væri réttur að öðru leyti en því að atburðurinn hafi ekki átt sér stað í janúar 1974 heldur 14. september sama ár. Hann hafi einnig flutt eitthvað heiman frá dómfellda Sævari aðfaranótt 27. janúar 1974 en á þeim tíma hafi hann haft Volkswagen bifreið föður síns til umræða. Yfirheyrslan yfir dómfellda Alberti stóð yfir í rúma eina og hálfu klukkustund og var bókað lokið klukkan 17:03 þennan dag. Samkvæmt bókun í dagbók fangelsisins við Síðumúla var dómfelldi látinn laus um hálf tíma síðar samkvæmt ákvörðun fulltrúa yfirsakadómara.¹⁸²¹
1419. Samtals var dómfelldi Albert í viðtali og á sefjunarfundum með sálfræðingnum í tíu klukkustundir á þessu tíu daga tímabili. Staðfest er með skýrslu sálfræðingsins og bókunum í dagbók Síðumúlafangelsisins að rannsakendur hlýddu á frásögn dómfellda frá einum sefjunarfundinum. Þá funduðu þeir með sálfræðingnum og höfðu segulbandsupptökur af tveimur sefjunarfundum milli handa. Þá virðist sem rannsakendur hafi veitt sálfræðingnum upplýsingar um staðhætti til að vinna með í sefjunarviðtölum við dómfellda. Rannsakendur hagnýttu sér þær upplýsingar sem komu fram á sefjunarfundunum og þann framburð sem dómfelldi gaf í sefjunarástandi í sálfræðiviðtali, en réttarstöðu hans hafði verið breytt í vitni þegar hann gaf skýrslu hjá lögreglu í kjölfar síðasta sefjunarfundarins. Þrátt fyrir að rannsakendur hafi beitt þessari aðferð við að ná fram framburði dómfellda var ekki gerð skrifleg skýrsla um rannsóknaraðgerðina sem slíka eða niðurstöður hennar líkt og áskilið var í 7. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Af þeim sökum liggur ekki fyrir hvað fór fram og hvort gætt hafi verið að ákvæðum sem giltu um réttarstöðu dómfellda. Fyrir liggur að réttargæslumaður hans var í engu tilviki viðstaddur og engar upplýsingar um að hann hafi verið upplýstur um sefjunarfundina.
1420. Áhorfsmál er hvernig rannsakendum var unnt að rækja mikilvæga sannleiksskyldu sína þegar þeir notuðust við sefjun til að ná fram framburði dómfellda Alberts. Sefjun virðist til þess fallin að hafa áhrif á skynjun viðkomandi sem aftur hefur áhrif inn í mat

¹⁸¹⁷ Málsgrein 124.

¹⁸¹⁸ Málsgrein 124.

¹⁸¹⁹ Málsgrein 124.

¹⁸²⁰ Málsgrein 124.

¹⁸²¹ Málsgrein 120.

á trúverðugleika framburðar sem fenginn er fram með slíkri aðferð. Við mat á gildi framburðar sem fenginn er fram með sefjun verður því að hafa í huga að sú hættu er fyrir hendi að framburðurinn sé reistur á hugmynd eða skoðun annars manns, þess sem stýrir sefjuninni, en ekki upplifun þess sem gefur skýrslu.

VII.5.2.d.2 Samprófanir á rannsóknarstigi

1421. Einn liður í framkvæmd rannsóknar þessa máls fólst í samprófunum á rannsóknarstigi en heimild var til slíkra prófana samkvæmt 4. mgr. 40. gr. laga nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála. Þar var kveðið á um að hvern mann skyldi spyrja sér án viðurvistar annarra sakaðra eða vitna, uns ástæða kunni að verða til samprófunar á síðara stigi rannsóknar. Þessari aðferð sýnist hafa verið beitt mikið við rannsókn lögreglu í maí, júní og júlí 1976 í kjölfar þess að fjórmeningarnir Einar Bollason, Magnús Leópolðsson, Sigurbjörn Eiríksson og Valdimar Olsen voru leystir úr haldi. Þeir höfðu einkum verið samprófaðir fyrir dómi sem hluti af dómsrannsókn, samanber 5. mgr. 77. gr. laga um meðferð opinberra mála, við dómfelldu Sævar, Erlu og Kristján Viðar.
1422. Sérstæð samprófun átti sér stað 5. maí 1976. Sú samprófun var fjölmenn en um hana er ítarlega fjallað í máli rannsóknarlögreglu ríkisins nr. 2875/79, svonefndri harðræðisrannsókn. Samprófunin fór fram, eftir því sem bókað var í dagbók Síðumúlafangelsisins, frá klukkan 21:25 til klukkan 22:15. Viðstaddir voru tveir rannsóknarlögreglumenn, aðalvarðstjóri í lögreglunni, vararíkisaksoðnari, forstöðumaður Síðumúlafangelsisins og fulltrúi yfirsakadómar, auk dómfelldu Erlu, Kristjáns Viðars og Sævars. Samprófunarinnar er getið í fangelsisdagbók án þess að getið sé hverjir voru viðstaddir aðrir en dómfelldu. Ekki er þar tekið fram hvort um dómsrannsókn hafi verið að ræða, samanber 5. mgr. 77. gr. laga um meðferð opinberra mála, eða hvort samprófunin hafi verið hluti af lögreglurannsókn í skilningi 4. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála.¹⁸²² Ljóst er að verjendur voru ekki viðstaddir, auk þess liggur ekki fyrir að gætt hafi verið ákvæða 40. gr. laga um meðferð opinberra mála gagnvart dómfelldu. Engin skrifleg gögn eru fyrirleggjandi um samprófunina sem slíka önnur en nefnd bókun í dagbók fangelsisins og það sem ráða má af skýrslutökum í nefndri rannsókn rannsóknarlögreglunnar sem fram fór þremur árum síðar. Af þeim lögregluskýrslum sýnist mega ráða að markmiðið hafi verið að ná samræmi milli framburða dómfelldu Erlu og Kristjáns Viðars annars vegar og dómfellda Sævars hins vegar en þau fyrrnefndu höfðu borið um aðild að láti Geirfinns en dómfelldi Sævar ekki. Samræmi náðist ekki en prófunin endaði í upplausn þar sem forstöðumaður Síðumúlafangelsisins laust dómfellda Sævar kinnhest.
1423. Síðari samprófanir sem bókað er um í dagbók Síðumúlafangelsisins að hafi farið fram á vegum lögreglunnar í maí, júní og júlí virðast hafa verið með öðru sniði. Þær hafi staðið klukkutímum saman og oftast haldnar af einum rannsóknarlögreglumanni. Í engu tilviki voru gerðar skriflegar skýrslur þrátt fyrir ákvæði 7. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála sem kvað á um að lögreglumenn skuli gera skriflegar nákvæmar skýrslur um rannsókn sína. Einu heimildina um að þær hafi farið fram er að

¹⁸²² Málsgrein 151.

finna í fangelsisdagbók. Endurrit þeirra bókana lá fyrir við meðferð dómstóla á sínum tíma. Í samræmi við þetta liggur eðli máls samkvæmt ekki fyrir hvað fram fór og hvort gætt hafi verið að ákvæðum um réttarstöðu sakbornings. Fyrir liggur að verjendur voru í engu tilviki nærstaddir og engar upplýsingar fyrirbyggjandi um að þeim hafi verið gert aðvart um þessar samprófanir. Yfirlýsingar sem dómfelldi Sævar ritaði í Hegningarhúsinu í mars og apríl 1977 eru eina heimildin um hvað fór fram. Í yfirlýsingu, sem dagsett er 5. mars 1977 varpaði dómfelldi Sævar þeirri spurningu hvort löglega væri staðið að þessum samprófunum, einmitt þar sem réttargæslumenn hafi ekki verið viðstaddir og engar skýrslur gerðar.¹⁸²³ Getið skal helstu dæma um samprófanir þessar.

1424. Strax tveimur dögum eftir fyrrnefnda samprófun sem fór úrskeiðis 5. maí 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins 7. maí að aðalvarðstjóri hafi verið í vitjun í klefa dómfellda Sævars í tvær klukkustundir fram til klukkan 18:45 en að henni lokinni hafi dómfelldu Erla og Sævar verið tekin fram til viðtals í horninu eins og það er orðað undir stjórn aðalvarðstjórans og fulltrúa yfirsakadómara og sú samprófun staðið í ríflega tvær klukkustundir. Í yfirlýsingu dómfellda Sævars sem dagsett er 5. mars 1977 gat hann þess að dómfellda Erla hafi átt að hjálpa honum að rifja málsatvik upp.¹⁸²⁴ Að því búnu hafi dómfelldi Sævar og dómfelldi Kristján Viðar verið samprófaðir í rúma klukkustund undir stjórn aðalvarðstjórans og þeirri samprófun lokið klukkan 22:40. Í áðurnefndri yfirlýsingu dómfellda gat hann þess að dómfelldi Kristján Viðar hafi sagt frá því að hafa stungið Guðmund og rakið framburði sína í báðum málunum og beðið dómfellda Sævar að koma til móts við sig. Í kjölfarið hafi rannsóknarlögreglumaður efnt til skýrslutöku yfir dómfellda klukkan 00:40 sem stóð til klukkan 03:35 um nóttina, en skrifleg skýrsla liggur fyrir um þá skýrslutöku, vottuð af fangavörðum.
1425. Í byrjun júní 1976 virðist hafa verið tekið til við samprófanir vegna hvarfs Guðmundar Einarssonar samkvæmt því sem bókað er í dagbók fangelsisins við Síðumúla.¹⁸²⁵ Þá hélt rannsóknarlögreglumaður ítrekað samprófanir með dómfelldu, oftast einn eða með fulltingi fangavarðar. Þannig fór fram viðtal, sem svo er kallað, milli rannsóknarlögreglumannsins, fangavarðar, endurupptökubeiðanda og dómfellda Kristjáns Viðars 2. júní 1976 í rúma eina og hálf klukkustund og aftur degi síðar í tæpa tvo klukkutíma en þá var rannsóknarlögreglumaðurinn einn. Föstudaginn 4. júní 1976 lét rannsóknarlögreglumaðurinn svo samprófun fara fram með fulltingi fangavarðar þar sem þeir þrír voru leiddir saman, dómfelldu Kristján Viðar, Sævar og endurupptökubeiðandi, í tvær klukkustundir. Á laugardeginum 5. júní 1976 var svo enn efnt til samprófunar milli dómfellda Sævars og endurupptökubeiðanda í þrjá stundarfjórðunga og stóð rannsóknarlögreglumaðurinn einn að henni eftir því sem ráða má af dagbók fangelsisins. Þá var efnt til samprófunar með þeim tveimur 7. júní 1976 í rúmar þrjár klukkustundir af rannsóknarlögreglumanninum einum. Þess má geta í þessu sambandi að dómfelldi Sævar bar um það fyrir dómi að rannsóknar-

¹⁸²³ Málsgrein 588.

¹⁸²⁴ Málsgrein 586.

¹⁸²⁵ Málsgreinar 162–168 og 170–173.

lögreglumaðurinn hafi egnt endurupptökubeiðanda til að leggja á hann hendur¹⁸²⁶ og um það hefur verið ritað að endurupptökubeiðandi hafi kannast við það.¹⁸²⁷ Framburður dómfellda Sævars var í þessum efnum í samræmi við yfirlýsingu hans sem dagsett er 4. mars 1977.¹⁸²⁸ Rannsóknarlögreglumaðurinn staðfesti það fyrir dómi að endurupptökubeiðandi hafi haft þessa háttsemi í frammi en bar á móti því að hafa átt annan hlut að máli en að stíja þeim í sundur.¹⁸²⁹ Á sama máta hafi endurupptökubeiðandi og dómfelldi Kristján Viðar verið samprófaðir í tæpar tvær klukkustundir undir miðnætti 10. júní og aftur í stutta stund undir miðnætti 11. júní. Laugardaginn 12. júní 1976 kom bróðir endurupptökubeiðanda með sendingu til hans en við það tækifæri lét rannsóknarlögreglumaður sækja endurupptökubeiðanda inn á klefa og leyfði þeim bræðrum að ræðast við í klukkustund. Sunnudaginn 13. júní 1976 er bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að fulltrúi yfirsakadómara og rannsóknarlögreglumaður hafi farið með endurupptökubeiðanda í bíltúr eins og það er orðað og voru í rúmar tvær klukkustundir. Sama dag ritaði endurupptökubeiðandi svokallaða játningaskýrslu til rannsóknarlögreglumannsins í einkar vinalegum tón um Guðmundarmálið og vísar þar til þess að hann verði að ræða betur við dómfellda Kristján Viðar um ákveðin atriði og vísar þar með til frekari samprófana.¹⁸³⁰

1426. Upp úr miðjum júlí var tekin tíu daga snörp samprófunarhrina milli dómfelldu Erlu og Sævars.¹⁸³¹ Föstudaginn 16. júlí 1976 var meðal annars bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að rannsóknarlögreglumaður hafi farið með dómfelldu Erlu í heimsókn til dóttur sinnar í rúma klukkustund. Klukkan 17:00 var bókað að dómfelldu Erla og Sævar hafi verið færð fram til samtals í horninu í áheyrn tveggja rannsóknarlögreglumanna sem staðið hafi í rúmar þrjár klukkustundir. Dómfelldi Sævar vék að umfjöllunarefni þessarar samprófunar í yfirlýsingu dagsettri 5. mars 1977.¹⁸³² Gat hann þess að hafa ásakað dómfelldu um það hvort hún vildi drepa hann og hvað hún meinti með að bera upp á hann lygi. Í yfirlýsingunni sagði jafnframt að framburður hennar hafi verið reistur á draumi. Bókað var í kjölfarið að dómfellda hafi fengið 10 mg Diazepam vegna þess hve slæm á taugum hún væri eins og það var orðað. Laugardaginn 17. júlí hafi þau ræðst við í tvo tíma hjá rannsóknarlögreglumanni einum og á sunnudagsmorgni í þrjár klukkustundir. Mánudaginn 19. júlí var rannsóknarlögreglumaður með þau tvö til samprófunar í sex klukkustundir samfleytt og svo með þau saman í ferð úr húsi um kvöldið ásamt fangaverði í tvær og hálfu klukkustund. Um þessa samprófun fjallaði dómfelldi Sævar ítarlega í yfirlýsingu 5. mars 1977. Á þriðjudeginum 20. júlí stóð samprófun yfir í tvær og hálfu klukkustund og svo var farið með þau saman úr húsi í fylgd rannsóknarlögreglumanns og fangavarðar í rúmar tvær klukkustundir. Að þeirri ferð lokinni hafi þau verið í rúmlega eina og hálfu klukkustund á ný í samprófun. Enn kom svo rannsóknarlögreglumaður

¹⁸²⁶ Málsgrein 644.

¹⁸²⁷ Þorsteinn Antonsson: *Áminntur um sannsögli, heimildarsaga*. Reykjavík 1991, bls. 302.

¹⁸²⁸ Málsgrein 598.

¹⁸²⁹ Málsgrein 651.

¹⁸³⁰ Málsgrein 174.

¹⁸³¹ Málsgreinar 516-522, 525 og 528-529.

¹⁸³² Málsgrein 590.

um kvöldið og ræddi við þau tvö í rétt rúmar tvær klukkustundir. Miðvikudaginn 21. júlí var bókað að dómfellda Erla hafi verið færð fram til tals við rannsóknarlögreglumann. Tíu mínútum síðar var bókað að dómfelldi Sævar hafi verið færður fram til tals við dómfelldu og rannsóknarlögreglumann. Samskiptin í það skiptið stóðu í tæpar tvær klukkustundir. Degi síðar voru þau svo í samprófun í eina og hálfu klukkustund. Föstudaginn 23. júlí var bókað að rannsóknarlögreglumaður ásamt fangaverði hafi farið suður í hraun, eins og það er bókað í dagbókinni, með dómfelldu Erlu og Sævar í eina og hálfu klukkustund. Seinna sama kvöld hafi verið haldin samprófun í tæpa eina og hálfu klukkustund að viðstöddum rannsóknarlögreglumanni og vararíkissaksóknara. Áfram ræddi rannsóknarlögreglumaður við þau tvö 26. júlí í tæpar tvær klukkustundir og fór svo með þau ásamt einum fangaverði út í hraun í ferð sem tók ríflega klukkustund. Enn kom rannsóknarlögreglumaður og ræddi við dómfelldu Erlu og Sævar 27. júlí í liðlega klukkustund. Vert er að geta þess að þessa daga ræddi rannsóknarlögreglumaður einnig oft einslega við þau tvö, sérstaklega dómfelldu Erlu. Samtals voru dómfelldu Erla og Sævar þannig í samprófunum og ferðum út í hraun, sem svo voru kallaðar, í 32 og hálfu klukkustund þessa daga. Áréttað skal að engar skýrslur liggja fyrir um þessar samprófanir og ferðir, ekki er vitað til þess að dómfelldu hafi gefist kostur á að hafa verjendur sína viðstadda og ekki liggur fyrir að gætt hafi verið ákvæða 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Dómfelldi Sævar ritaði um þessar samprófanir, eins og þær horfðu við honum, í mars og apríl 1977, tæpum átta mánuðum síðar og rakti umræðu milli hans, dómfelldu Erlu og rannsóknarlögreglumanna. Hann bar jafnframt um þennan framgangsmáta fyrir dómi 29. mars 1977;¹⁸³³ og gat þess að dómfellda Erla hafi verið höfð þar til að koma vitinu fyrir hann og hún hafi meðal annars hótad því að fremja sjálfsmorð. Jafnframt bar hann um að samprófunin hafi staðið öðru hverju í átta daga, og lengst í sex tíma í einu..

1427. Við mat á framburðum dómfelldu sýnist blasa við að mikil hætta verður á að framburðir sem gefnir eru eftir slíka samprófunarhrinu taki mið af því sem þar hafi komið fram af hálfu annarra þannig að mörk sjálfstæðrar frásagnar af eigin upplifun gagnvart frásögnum annarra verði næsta óljós. Ákvæði 4. mgr. 40. gr. laga nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála gerði ráð fyrir að þessu úrræði væri beitt á síðara stigi rannsóknar, en sýnist vart geta beinst að því að játningum sakborninga um aðild að broti.

VII.5.2.d.3 Beiting harðræðis

1428. Kveðið var á um í 38. gr. laga um meðferð opinberra mála að lögreglumenn skyldu gæta þess að mönnum sé ekki gert tjón, óhagræði eða miski framar en óhjákvæmilegt er. Þeim var óheimilt að beita sakaðan mann neins konar harðræði fram yfir það sem nauðsynlegt væri til að vinna bug á mótþróa hans gegn lögumætum aðgerðum eða á annan hátt beita hann ólögumætri þvingun í orði eða verki svo sem með hótunum og svo framvegis. Sérstakt ákvæði var síðan í 70. gr. laganna er kvað á um að gæsluvarðhaldsfangar skyldu sæta þeirri meðferð sem nauðsynleg væri til að gæslan

¹⁸³³ Málsgrein 1429.

komi að gagni og góð regla haldist í varðhaldinu. Varast skyldi hins vegar að beita þá hörku eða harðýðgi. Kveðið var síðan á um að viðurværi skyldi ekki vera lakara en annarra fanga. Þeir ættu almennt að vera í einrúmi auk þess sem dómari ákveðdi hvort og að hve miklu leyti hafa mætti samband við aðra ef ætla mætti það varhugavert vegna rannsóknarinnar. Kveðið var á um í 3. mgr. 70. gr. að fangi gæti borið fram kvörtun fyrir dómara undan meðferð á sér.

1429. Fyrir liggur að ýmsar ásakanir um harðræði voru hafðar uppi er Guðmundar- og Geirfinnsmálin voru til meðferðar fyrir dómstólum. Fram fór sérstök rannsókn á ásökunum dómfellda Sævars árið 1979, samanber mál rannsóknarlögreglu ríkisins nr. 2875/79. Sú rannsókn tók til tilvika sem getið var í bréfi ríkissaksóknara 23. ágúst 1979 þar sem hann skilgreindi sérstaklega þau tilvik sem rannsóknin skyldi ná til af þeim sem dómfelldi Sævar hafði kvartað yfir, en þar á meðal var tilvik sem séra Jón Bjarman fangelsisprestur hafði einnig vakið athygli dómsmálaráðuneytisins á 30. maí 1978.¹⁸³⁴ Rannsóknin var þannig ekki almenn þrátt fyrir ábendingu séra Jóns þar að lútandi og almennar athugasemdir dómfellda Sævars. Eins var sérstaklega bókað undir rannsókninni að önnur atriði sem komu til álita, sem ekki var mælt sérstaklega fyrir um í bréfi ríkissaksóknara frá 23. ágúst 1979, féllu utan rannsóknarinnar. Gilti einu í þeim efnum hvort þau vörðuðu ávirðingar um harðræði,¹⁸³⁵ breytta framburði¹⁸³⁶ eða upplýsingar um málsatvik, til að mynda mögulega aðkomu annarra að hvarfi Guðmundar Einarssonar.¹⁸³⁷ Þessi sérstaka rannsókn leiddi í ljós að dómfelldi Sævar var lostinn kinnhesti við sampröfun við dómfelldu Erlu og Kristján Viðar 5. maí 1976 en við það var látið sitja að bera aðrar ásakanir dómfellda Sævars undir þá fangaverði sem hann bar sökum og bóka neitun þeirra um að rétt væri frá greint í flestum tilvikum. Hvorki voru teknar skýrslur af öðrum fangavörðum sem hafi verið á vakt né leitað hófanna um framburð fanga sem kunni að hafa verið sjónar- eða heyrnarvottar að því sem fram kynni að hafa farið. Annar fangavörður, sem við skýrslutökur tók undir nokkur tilvik sem dómfelldi Sævar kvartaði yfir, var yfirheyrður sem sakborningur¹⁸³⁸ vegna gruns um rangar sakargiftir. Það var gert þegar í ljós kom við rannsóknina að fangavörðinn misminnti eða ranghermdi um hverjir hefðu verið á vakt með honum í janúar 1976 er dómfellda Sævari og endurupptökubeinda hefði verið haldið vakandi næturlangt með umtalsverðum atgangi¹⁸³⁹ að sögn fangavarðarins auk þess sem í ljós kom að eitt tilvikanna sem hann greindi frá hafði fangavörðurinn einungis heyrt af á kaffistofu fangavarða en ekki upplifað af eigin raun.
1430. Sökum þessarar takmörkunar eða afmörkunar á harðræðisrannsókninni, þar sem virðist hafa verið látið við það sitja að spyrja þá sem nefndir voru til sögunnar, þá virðist það hafa átt sér stað að fangaverðir, sem bjuggu yfir upplýsingum um þau málsatvik sem voru til rannsóknar, hafi ekki verið yfirheyrðir um þau atvik. Þannig var Hlynur Þór Magnússon fangavörður ekkert yfirheyrður á þeim tíma sem málin voru til

¹⁸³⁴ Málsgrein 911.

¹⁸³⁵ Málsgrein 990.

¹⁸³⁶ Málsgrein 1010.

¹⁸³⁷ Málsgrein 1011–1012.

¹⁸³⁸ Málsgrein 1004.

¹⁸³⁹ Málsgreinar 980 og 989.

úrlausnar fyrir dómstólum. Í tilefni af umfjöllun Hæstaréttar um fyrstu endurupptökubeiðni Sævars, sem sett var fram 23. nóvember 1994 og leyst var úr 15. júlí 1997, lét fangavörðurinn í té bæði yfirlýsingu¹⁸⁴⁰ og gaf skýrslu fyrir dómi.¹⁸⁴¹ Þá bar hann um harðræði í garð dómfelldu og nefndi einkum tilvik er lutu að dómfellda Sævari. Dómfellda hafi til dæmis verið haldið vakandi og eins bar hann um að hafa heyrt um að fangavörður hafi verið að kaffæra dómfellda Sævar til að knýja hann til játninga. Þá bar þessi sami fangavörður um aðild fangavarða, þar með talda hans sjálfs, að því að afla upplýsinga frá dómfelldu. Eins má nefna að maður, sem einnig sinni starfi fangavarðar á þessum tíma, gaf skýrslur við harðræðisrannsóknina og bar þar um á hvern hátt hann hafi komið að því að láta ljós loga í klefa dómfellda Sævars allan sólarhringinn¹⁸⁴² sem gert var á tímabili. Hann taldi sig hvorki hafa orðið vitni að né heyrt af því að dómfellda Sævari eða öðrum föngum hafi vísitandi verið haldið vakandi¹⁸⁴³ en bar um það að starfsfélagar hans hafi tekið að sér að ræða við fangana til að afla upplýsinga.¹⁸⁴⁴ Þegar fangavörðurinn mætti til viðtals við starfshóp innanríkisráðherra 23. maí 2012 bar hann hins vegar um að hafa verið vitni að því þegar þess hafi verið freistað að ónáða dómfellda Sævar er hann var hafður í klefa númer 22, sem var við hlið varðstofu fangavarðanna, með því að skella stól utan í aðliggjandi vegg. Eins bar hann um að hafa verið viðstaddur umræðu um þá hugmynd milli fangavarða og rannsóknarlögreglumanna á kaffistofu fangavarða, að hagnýta ætlaða vatnshræðslu dómfellda Sævars til þess að knýja hann til játninga, að rætt hafi verið um að stjaka við dómfellda í einhverri leitarferðinni þannig að hann félli ofan í vatn. Eins bar hann um að hafa orðið sjónarvottur að því að annar fangavörður hafi verið að dýfa höfði dómfellda Sævars ofan í vask í þessum tilgangi.¹⁸⁴⁵ Fyrir liggur vélrituð yfirlýsing endurupptökubeiðanda dagsett 4. mars 1977 þar sem hann fjallar einnig um þetta tilvik.¹⁸⁴⁶ Sýnist þar um sama tilvik og fangavörður bar um í harðræðisrannsókninni á sinni tíð.

1431. Samantekið má slá því föstu að rökstudd ástæða sé til að ætla að tilvik þar sem harðræði hafi verið beitt hafi verið fleiri en kinnhestur sá sem fjallað var um í dómi Hæstaréttar og talinn var sannaður. Úr því sem komið er hins vegar verður vart upplýst frekar um aðstæður dómfelldu í Síðumúlafangelsi né unnt að slá neinu föstu um einstök tilvik harðræðis. Þau tilvik sem nefnd eru sýnast öll miða að því að knýja fram upplýsingar um málsatvik, annaðhvort atburði eða hvar lík hinna horfnu manna séu niðurkomin. Með öðrum orðum virðast harðræðistilvik þau sem nefnd hafa verið ekki hafa verið framkvæmd í tyftunarskyni heldur til að knýja sakborninga til sagna.
1432. Rétt er þó að geta þess að dómfelldi Sævar var í tvígang hafður í fótajárnum samtals í 34 daga, fyrst 23 daga vegna stroktilraunar og svo 11 daga vegna samskipta og tóbaks-smygls milli klefa. Hann var beittur samhliða öðrum viðurlögum vegna þessara aga-

¹⁸⁴⁰ Málgrein 1038.

¹⁸⁴¹ Málgrein 1046.

¹⁸⁴² Málgreinar 993 og 1004.

¹⁸⁴³ Málgrein 1015.

¹⁸⁴⁴ Málgrein 973.

¹⁸⁴⁵ Málgögn endurupptökunefndar, bls. 4230.

¹⁸⁴⁶ Málgrein 575.

brotu. Næsta harkaleg viðurlög, en ekki úr takti við þau sem beitt var í Síðumúla-fangelsinu á þessum tíma þar sem fangar voru hlekkjaðir fastir við naglfasta innan-stokksmuni liggjandi á gólfi fyrir orðasennur við fangaverði.¹⁸⁴⁷ Fyrir liggur að lagt var ranglega til grundvallar af stjórnendum fangelsisins við Síðumúla að reglugerð um fangavist nr. 260/1957 hafi ekki átt við um það fangelsi¹⁸⁴⁸ og þeir því þurft að móta eigin reglur og kosið að hafa þær svo strangar sem raun ber vitni þannig að þær voru í raun ósamþýðanlegar nefndri reglugerð.

1433. Af framangreindum tilvikum um ætlað harðræði sem ætlað hafi verið til að knýja fram upplýsingar um málsatvik verður vart dregin sú ályktun að um skipulega aðferð hafi verið að ræða í þessu skyni. Fremur sýnist að slíku hafi verið beitt í afmörkuðum tilvikum eða þegar menn hafa misst stjórn á aðstæðum á stað og stund.
1434. Þó liggja fyrir sterkar vísbendingar um að dómfelldi Sævar hafi sætt skipulögðu harðræði frá lokum aprílmánaðar 1976 og fram á haust það ár og þá í þeim tilgangi að knýja hann til rétttra sagna, sem sýnast hafa miðað að játningu hans um aðild að hvarfi Guðmundar og Geirfinns. Þá játningu lét dómfelldi í té 27. október 1976.
1435. Bókað var í dagbók fangelsisins við Síðumúla sunnudaginn 25. apríl 1976 að forstöðumaður fangelsisins hafi fjarlægt allt úr klefa dómfellda Sævars nema harðfisk og smávegis annað matarkyns. Hann hafi ákveðið að ekki yrði talað orð við dómfellda Sævar í náinni framtíð og að honum yrði ekki afhentar bækur, spil eða annað til dægrastyttingar. Svona eigi aðbúnaður dómfellda að vera á meðan hann lýgur annan úr og annan í við yfirheyrsluáðilana og þar á meðal vararíkissaksóknara, eins og forstöðumaðurinn bókaði í dagbókina.¹⁸⁴⁹ Í lok færslunnar var jafnframt tekið fram að viðhafa ætti sömu aðferð eins og við nafngreindan refsifanga sem fluttur var í Síðumúlafangelsið og hafður þar í tæpa tvo mánuði fyrri hluta árs 1974 eftir að hafa gerst sekur um líkamsárás með því að ráðast á fangavörð á Litla-Hrauni. Ráða má af dagbók fangelsisins fyrir árið 1974 að einstaklingur þessi hafi verið með þeim erfiðari sem fangaverðir þurftu að eiga við. Verulegan hluta þess tímabils sem sá fangi dvaldi í Síðumúlafangelsinu sætti hann ströngum agaviðurlögum.¹⁸⁵⁰
1436. Þessari ákvörðun forstöðumannsins gagnvart dómfellda Sævari virðist hafa verið hrundið í framkvæmd samhliða því að dómfelldi sætti stífum yfirheyrslum næstu daga. Má sem dæmi nefna að mánudaginn 26. apríl 1976 sætti hann tveggja klukkustunda yfirheyrslu sem rannsóknarlögreglumadur, fulltrúi sakadómara og vararíkissaksóknari önnuðust. Rúmum hálf tíma eftir að henni lauk hafi forstöðumaður fangelsisins krafði dómfellda Sævar svara um það hverju hann vildi koma á framfæri við vararíkissaksóknara sem dómfelldi Sævar hafði óskað eftir að hitta á ný. Það hafi bara verið þvæla, eins og það er orðað í fangelsisdagbókinni. Kvaðst forstöðumaðurinn í kjölfarið hafa messað yfir honum á nokkurn veginn heiðarlegan hátt, eins og það er orðað. Bókaði hann svo um að þegar fangaverðir hafi nokkru síðar sama dag gengið

¹⁸⁴⁷ Málsgrein 311.

¹⁸⁴⁸ Málsgrein 676.

¹⁸⁴⁹ Málsgrein 143.

¹⁸⁵⁰ Málgögn endurupptökunefndar, bls. 33_AO-AP.

fram hjá klefa dómfellda Sævars hafi hann legið þar hágrenjandi. Í lok færslunnar var bókað orðrétt: „Örn eða lögreglumennirnir ætla að koma á næstunni og reyna við helvítið einu sinni enn.“ Hálf tíma síðar er bókað að fulltrúi yfirsakadómara og rannsóknarlögreglumaður hafi komið og tekið dómfellda Sævar til yfirheyrslu í skamma stund og dómfelldi enn færður á klefa klukkan 17:30. Bókað var svo klukkan 20:10 í fangelsisdagbókina að dómfelldi Sævar hafi verið tekinn fram til viðtals við forstöðumanninn sem hafði þá lokið vakt sinni en lét allt að einu færa dómfellda Sævar fyrir sig.¹⁸⁵¹ Um það hvað gerðist næst er við vitnisburð fangavarðar að styðjast er lýsti málsatvikum að eigin frumkvæði fyrir dómi 15. apríl 1977.¹⁸⁵² Forstöðumaðurinn hafi gengið berserklega inn í yfirheyrsluherbergið og síðan hafi mikill hávaði upphafist. Er fangavörðurinn hafi opnað hurðina til að aðgæta hverju þessi háreysti og atgangur sætti, hafi honum virst dómfelldi Sævar hafa verið svínbeygður, eins og hann orðaði það í framburði sínum, en forstöðumaðurinn skipað fangaverðinum að loka herberginu. Dómfelldi Sævar bar svo um að hafa verið látinn standa teinréttur undir umsjón varðstjóra allt fram til klukkan 22:00, sú frásögn á sér ekki stoð í framburðum annarra en nefndur fangavörður var ekki yfirheyrður við harðræðisrannsóknina og inntur nánar eftir málsatvikum heldur látið nægja að vitna til endurrits framburðar hans fyrir dómi. Klukkan 22:25 var bókað um komu rannsóknarlögreglumanns og fór forstöðumaðurinn tíu mínútum síðar. Yfirheyrslum eða samskiptum við dómfellda Sævar linnti ekki þetta kvöld fyrr en klukkan 00:45. Þess ber að geta að endurupptökubeiðandi fjallaði um málsatvik þessi í yfirlýsingu sinni 4. mars 1977.¹⁸⁵³

1437. Viðtöl og yfirheyrslur héldu áfram næstu daga en eiga það sameiginlegt að ekkert var bókað um framburði dómfellda Sævars. Hafa má þó upplýsingar um afstöðu dómfellda Sævars á þessum tíma til svonefnds Guðmundarmáls af því sem fram kom við sampröfun við dómfellda Albert 30. apríl 1976, sem haldin var að viðstöddum réttargæslumanni dómfellda Alberts, rannsóknarlögreglumanni og vararíkissaksóknara.¹⁸⁵⁴ Við það tækifæri var bókað um að dómfelldi Albert héldi fast við fyrri framburð og hefði rakið ferðir sínar frá því að dómfelldi Sævar hefði hringt í hann aðfaranótt 27. janúar 1974 og um annan líkflutning í september sama ár. Dómfelldi Sævar sagði á hinn bóginn framburð dómfellda Alberts ósannan og tóman uppspuna og neitaði því harðlega að þetta hafi átt sér stað. Á svipaðan hátt hafi dómfelldi Sævar ekki viljað tjá sig um aðkomu að hvarfi Geirfinns við sampröfunina við dómfelldu Erlu og Kristján Viðar þegar hann var lostinn kinnhesti 5. maí 1976.¹⁸⁵⁵
1438. Engar skýrslur eða bókuð samskipti liggja fyrir er lúta að dómfellda Sævari frá 6. maí 1976 önnur en þau að réttargæslumaður hans sem var á sjúkrahúsi vegna aðgerðar hafði samband og innti fréttu af skjólstaðingi sínum. Bókað var í dagbók fangelsisins að honum hafi verið tjáð að af dómfellda Sævari væri ekkert að fréttu. Sérstaklega var

¹⁸⁵¹ Málgögn endurupptökunefndar, bls. 3891.

¹⁸⁵² Málgrein 683.

¹⁸⁵³ Málgrein 683.

¹⁸⁵⁴ Málgrein 147.

¹⁸⁵⁵ Málgrein 1007.

bókuð ósk hans um að verða látinn vita ef eitthvað gerðist í sambandi við dómfellda Sævar.

1439. Degi síðar var efnt til viðtala, samprófana og skýrslutöku yfir dómfellda Sævari. Samkvæmt því sem bókað var í dagbók Síðumúlafangelsisins hófust þessi samskipti laust fyrir klukkan 17:00 með tveggja klukkustunda viðtali rannsóknarlögreglumanns við dómfellda inni á klefa, því næst tveggja klukkustunda samprófun með dómfelldu Erlu undir stjórn rannsóknarlögreglumanns, að viðstöddum fulltrúa yfirsakadómara. Að þeirri samprófun lokinni var efnt til annarrar samprófunar þar sem þeir dómfelldu Sævar og Kristján Viðar voru leiddir saman í eina klukkustund og 15 mínútur. Skömmu síðar hafi rannsóknarlögreglumaður farið inn á klefa til dómfellda Sævars og verið þar í rúma klukkustund, fram yfir miðnætti. Bókað var svo klukkan 00:20 að dómfelldi Sævar hafi verið tekinn til yfirheyrslu að eigin ósk til að skýra frá sannleikanum í málinu, eins og það var orðað. Í þeirri yfirheyrslu bar dómfelldi Sævar svo um aðild fjórmanninganna sem sátu í gæsluvarðhaldi og fleiri einstaklinga að andláti Geirfinns en þeir dómfelldi og dómfelldi Kristján Viðar hafi orðið sjónarvottar að þessum atburði. Bókað er að skýrslutöku hafi lokið klukkan 03:35 og liggur fyrir skrifleg skýrsla, vottuð af fangavörðum um yfirheyrsluna. Engin gögn önnur en bókanir í fangelsisdagbók liggja fyrir um viðtölin og samprófanirnar og ekkert er bókað um aðild réttargæslumanns dómfellda Sævars eða að honum hafi verið gert aðvart.
1440. Af bókunum í dagbók fangelsisins við Síðumúla má ráða að allt frá 25. apríl 1976 hafi dómfelldi Sævar mátt sæta því að dvelja í klefa sínum án ritfanga og tóbakslaus, í algerrí einangrun, annarri en þeirri að rétt var við hann um málin auk þess sem hann var án allrar afþreyingar í tvo mánuði allt til 25. júní 1976. Einnig virðist viðhorf gagnvart dómfellda Sævari á þessum tíma hafa einkennst af mikilli neikvæðni þar sem hann var ítrekað uppnefndur ýmsum ónefnum þegar um hann eða málefni hans var fjallað í dagbók fangelsisins við Síðumúla, svo sem skoffín og dýr.
1441. Vikið er að aðbúnaði dómfellda Sævars í bókun í dagbók fangelsisins við Síðumúla 24. maí 1976 en þann dag var getið um leit í klefa dómfellda og annars gæsluvarðhaldsfanga, sem var í fangelsinu vegna ótengdra saka, vegna gruns eða ábendingar um bréfaskipti og tóbakssendingar milli þeirra. Fundist hafi bréf hjá þeim og tóbak hjá dómfellda sem hann hafi ekki átt að hafa. Bókað var um að allt hafi verið fjarlægð úr klefum beggja annað en það nauðsynlegasta til þrifnaðar, sæng Sævar var tekin og hann látinn fá teppi í staðinn. Blýant sem dómfelldi hefði vegna sálfræðiprófs ætti að taka af honum um leið og hann lyki prófinu. Báðir voru jafnframt settir í fótajárn. Tveimur dögum síðar, 27. maí 1976, vitjaði fangelsisprestur dómfellda sem var leiddur fyrir hann í fótajárnum. Þegar fangelsisprestur æskti þess að kaupa sigarettur til að gefa dómfellda til að róa hann í viðtalinu var honum neitað.¹⁸⁵⁶ Fyrir liggur að dómfelldi var í fótajárnum í 11 daga frá 24. maí 1976 en ritfangabanni, lesefnisbanni og svipting alls sem hægt væri að skrifa á stóð óbreytt áfram í mánuð þar til lesefnisbanninu var aflétt. Þannig var bókað sérstaklega 16. júlí 1976 að allar

¹⁸⁵⁶ Málsgrein 1071.

sendingar til dómfellda væru teknar úr umbúðum sem hægt væri að skrifa á og látnar í glæra plastpoka.¹⁸⁵⁷ Í yfirlýsingu 5. mars 1977 ritaði endurupptökubeiðandi um vanlíðan sína og hversu lengi tíminn væri að líða þar sem aðbúnaður hans væri svo takmarkaður.¹⁸⁵⁸ Það var svo 22. júlí 1976 að tóbaksbanni var aflétt að hluta og honum heimilað að reykja fjórar til fimm sígarettur á dag. Bann þetta sýnist hafa gilt áfram á þeim tíma fullum fetum hvað skriffæri og pappír snerti eftir því sem ráða má af bókun í dagbók fangelsisins við Síðumúla 17. ágúst 1976. Bókað var þann dag að Karl Schütz hafi farið ásamt fangaverði og túlki inn á klefa dómfellda og rætt um að hann ætti að fá pappír og penna til skrifa minnispunkta fyrir væntanlegar yfirheyrslur en muna að ljúga ekki. Sérstaklega var bókað að hann fengi pappírinn og pennann ekki fyrr en fulltrúi yfirsakadómara gæfi grænt ljós þar um. Degi síðar voru bókuð fyrirmæli frá fulltrúa yfirsakadómara og Þjóðverjanum, eins og það var orðað, um að dómfelldi ætti að fá pappír og penna í undirbúningsskyni vegna væntanlegra yfirheyrslna. Bókað var að honum hafi verið afhent eitt blað úr skrifblokk sem hann yrði að skila heilu til fangavarða og ef hann þyrfti annað fengið hann það gegn skilum þess fyrsta. Blöðin ætti svo að afhenda honum í viðurvist lögreglumanns þegar að yfirheyrslum kæmi.

1442. Þessum skerðingum á aðbúnaði var ekki létt af dómfellda Sævari að fullu fyrr en langt var liðið á haust 1976, skömmu áður var dómfelldi farinn að bera um þátttöku sína og annarra dómfelldu í Geirfinnsmálinu. Þess má geta að dagblöð fékk hann ekki að lesa fyrr en Morgunblaðið á aðfangadag 24. desember 1976 en sá lestur fól í sér umbun fyrir ágæta samvinnu seinni hluta hausts, en umbunina fékk hann með eftirgangsmunum gagnvart yfirmönnum fangelsisins við Síðumúla. Morgunblaðið var ritskoðað áður en það var afhent honum.
1443. Í dómi Hæstaréttar er fjallað um ásakanir dómfelldu um harðræði og komist að þeirri niðurstöðu að þær ættu ekki við rök að styðjast að undanskildum kinnhesti þeim sem dómfelldi Sævar var lostinn 5. maí 1976. Í dómi sakadóms var jafnframt komist að þeirri niðurstöðu að fullyrðingar endurupptökubeiðanda og dómfelldu Kristjáns Viðars og Sævars um að hafa verið beittir þvingunum og hótunum og að þeir hafi sætt illri og löglausri meðferð ættu sér ekki stoð. Dómurinn komst þvert á móti að þeirri niðurstöðu að ýmislegt hafi komið fram í gögnum málsins um að gott samband hafi yfirleitt verið milli dómfelldu og rannsóknarmanna. Rétt er í þessu sambandi að halda því til haga að fyrir dómstólum lágu samantektir forstöðumanns Síðumúlafangelsis úr fangelsisdagbók um dómfelldu Kristján Viðar og Sævar og endurupptökubeiðanda og að hluta til um Guðjón. Í samantekt um dómfellda Sævar var öllum neikvæðum ummælum um hann sleppt, sem og öllum bókunum um skerðingu á aðbúnaði hans, ritfanga- og bókabann, tóbaksbann, svipting sængur og beiting fótajárna umfram það sem fram kom í yfirlýsingum hans sem hann ritaði í mars og apríl 1977 og voru afhentar sakadómi. Yfirlýsingarnar voru þó ekki lagðar fram þannig að þær voru ekki meðal málgagna og Hæstarétti því ókunnar. Dómstólum var þannig ekki kunnugt um þessi atriði. Þessi meðferð sem dómfelldi Sævar sætti sýnist vart hafa samrýmst 70. gr.

¹⁸⁵⁷ Málgrein 201.

¹⁸⁵⁸ Málgrein 590.

laga um meðferð opinberra mála samanber einnig 3. gr. mannréttindasáttmála Evrópu sem fjallað er um í kafla VII.4 hér að framan.

VII.5.2.d.4 Umbun til dómfelldu í tengslum við framgang rannsóknar

1444. Í 2. mgr. 40. gr. laga nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála var skýrt kveðið á um að lögreglumenn mættu ekki gefa sakborningi fyrirheit um ívilnanir eða fríðindi ef hann meðgengi, enda væru slík fyrirheit ólögleg eða ekki á valdi þeirra að veita þau. Ekkert í rannsóknargögnum málsins bendir til að slík fyrirheit hafi verið veitt í skiptum fyrir tiltekinn framburð. Fyrir liggja á hinn bóginn bókanir í dagbók fangelsisins við Síðumúla þar sem getið var um ýmis konar tilslakanir og hlunnindi til handa dómfelldu. Af þeim sýnist ráða sterkar vísbendingar um að dómfelldu hafi verið umbunað með fríðindum og ívilnunum varðandi tilhögun gæsluvarðhalds fyrir samvinnu í þágu rannsóknar málsins. Helstu dæmi þessa skulu nefnd hér en þess getið að fyrir liggja önnur tilvik sem virðast hníga í sömu átt.
1445. Líkt og rakið er að framan hélt rannsóknarlögreglumaður ítrekað samprófanir með dómfelldu í byrjun júní 1976. Dagana 2. júní til og með 11. júní 1976 var endurupptökubeiðandi þannig til samprófunar við dómfelldu Sævar og Kristján Viðar í samtals 11 og hálfu klukkustund. Engar lögregluskýrslur eða önnur skrifleg gögn liggja fyrir um þessar samprófanir, ekki er vitað til þess að dómfelldu hafi gefist kostur á að hafa verjendur sína viðstadda og ekki liggur fyrir að gætt hafi verið ákvæða 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Þegar samprófunarhrinunni var lokið, 12. júní 1976, var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að bróðir endurupptökubeiðanda hafi komið með sendingu til hans í fangelsið, eins og svo oft áður. Var þess getið í bókuninni að rannsóknarlögreglumaður hafi þá sótt endurupptökubeiðanda og leyft þeim bræðrum að talast við í klukkustund eins og áður er rakið. Áréttað skal að algjört heimsóknarbann var þá í gildi í fangelsinu.¹⁸⁵⁹ Daginn eftir, 13. júní 1976, var bókað í fangelsisdagbókina að fulltrúi yfirsakadómara og rannsóknarlögreglumaður hafi farið með endurupptökubeiðanda í bíltúr, eins og það var orðað, í rúmar tvær klukkustundir. Upplýsingar liggja ekki fyrir um ferðina eða tilgang hennar. Sama dag ritaði endurupptökubeiðandi fyrstu efnislegu færsluna í svokallaða játningaskýrslu um atburði 26. janúar 1974 og málsatvik sem hann ætlaði að fá upplýsingar um frá dómfellda Kristjáni Viðari næst þegar þeir myndu tala saman og vísaði þar með til frekari samprófana og ritaði upp fjórar spurningar sem hann ætlaði að inna dómfellda Kristján svara við.¹⁸⁶⁰ Líkt og aðrar færslur í játningaskýrslunni var hún stíluð persónulega til nafngreinds rannsóknarlögreglumanns og rituð á mjög vinalegum nótum. Þá voru endurupptökubeiðandi og dómfelldi Kristján Viðar til samprófunar dagana 24. og 30. júní 1976 í samtals þrjár klukkustundir og 40 mínútur. Skrifleg skýrsla liggur ekki fyrir um samprófanirnar en þeirra var getið í fangelsisdagbók.¹⁸⁶¹ Samkvæmt bókunum í dagbók fangelsisins við Síðumúla var endurupptökubeiðanda leyft að hitta bróður sinn í tvígang í byrjun júlí 1976 og ræða við hann samtals í eina klukkustund og 15 mínútur. Voru það rannsóknarlögreglumenn sem sóttu bróður

¹⁸⁵⁹ Dagbók nr. 4, bls. 140.

¹⁸⁶⁰ Málsgrein 174.

¹⁸⁶¹ Málsgreinar 181 og 184.

endurupptökubeiðanda og færðu hann til heimsóknanna.¹⁸⁶² Mánudaginn 12. júlí 1976 var endurupptökubeiðandi til viðtals við rannsóknarlögreglumann þar sem hann samþykkti niðurröðun húsgagna að Hamarsbraut 11 sem gerð var eftir frásögn dómfelldu Erlu. Í sama viðtali staðsetti endurupptökubeiðandi legu líks Guðmundar á grunnteikningu af íbúðinni.¹⁸⁶³ Fjórum dögum síðar, 16. júlí 1976, fór sami rannsóknarlögreglumaður með endurupptökubeiðanda í leiðangur og leyfði honum að heimsækja ömmu sína í tæpa klukkustund. Í beinu framhaldi var endurupptökubeiðandi fluttur á Litla-Hraun samkvæmt fyrirmælum fulltrúa yfirsakadómara.¹⁸⁶⁴ Þar með var endurupptökubeiðandi laus úr einangrun og fluttur í lausagæslu á Litla-Hrauni þar sem hann gat stundað vinnu, sótt tómsundur og átt samskipti við aðra fanga.

1446. Þar sem engar skriflegar skýrslur liggja fyrir um hvað fór fram í samprófunum er ekki unnt að leggja mat á framburð endurupptökubeiðanda í þeim aðgerðum. Efni svokallaðrar játningaskýrslu sem endurupptökubeiðandi ritaði beint í kjölfar samprófunarhrinunnar gefur hins vegar sterka vísbendingu um virka þátttöku og ríkan samstarfsvilja endurupptökubeiðanda með rannsakendum, til að rifja betur upp atburði í þeim tilgangi að upplýsa málið. Gekk hann svo langt að gefa sakarefninu heitið „mál minnisleysisins“, sem skírskotaði til þeirra vandræða sem hann taldi vera til staðar fyrst honum gengi svona treglega að rifja málið upp. Á þeim tíma sem endurupptökubeiðandi fékk heimsóknir frá bróður sínum var hann undir heimsóknarbanni, bréfaskoðun og fjölmiðlabanni líkt og aðrir sakborningar málsins sem vistaðir voru í einangrun í Síðumúlafangelsi. Röð málsatvika er slík að samskipti endurupptökubeiðanda við ættingja hans voru leyfð beint í kjölfar rannsóknaraðgerða vegna málsins og efnislegrar umfjöllunar hans um sakarefnið í svonefndri játningaskýrslu. Af þeirri staðreynd sýnist mega draga þá ályktun að samhengi hafi verið milli þessa tvenns sem vænta má að endurupptökubeiðanda hafi verið ljóst.
1447. Að sama skapi virðist sem dómfellda Sævari hafi verið gefin ákveðin fyrirheit eða loforð vegna frammistöðu hans og þátttöku í að stuðla að framgangi rannsóknarinnar síðla árs 1976. Engin skrifleg gögn liggja fyrir um slíkt en á Þorláksmessu 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að vilji rannsakenda stæði til þess að umbuna dómfellda Sævari fyrir góða samvinnu seinnipart hausts og hans þátt í því hvernig rannsókn málanna stóð. Óskaði fulltrúi yfirsakadómara eftir því við forstöðumann fangelsisins að dómfelldi Sævar yrði í lausagæslu í um eina klukkustund á dag en forstöðumaðurinn tók fyrir það. Þá sóttu fulltrúi yfirsakadómara og rannsóknarlögreglumaður það mjög stíft að dómfelldi Sævar fengi Morgunblaðið til aflestrar. Gekk það eftir og fékk dómfelldi Sævar Morgunblaðið til lestrar frá og með aðfangadegi 24. desember 1976. Þá fékk dómfelldi Sævar dóttur sína í heimsókn í fangelsið 6. janúar 1977 í rúma klukkustund. Var þess beinlínis getið í dagbók fangelsisins þann dag að sú ráðstöfun væri alfarið á vegum rannsóknarnefndar Reykjavíkur sem færi með rannsókn Guðmundar- og Geirfinnsmálanna. Í bókun í

¹⁸⁶² Málsgreinar 188 og 192.

¹⁸⁶³ Málsgrein 196.

¹⁸⁶⁴ Málsgrein 201.

fangelsisdagbók 25. janúar 1977 var þess getið að dómfellda Sævari hafi verið lofaður flutningur í Hegningarhúsið en af honum gæti ekki orðið strax.¹⁸⁶⁵ Í millitíðinni gerði fulltrúi yfirsakadómara ráðstafanir svo unnt væri að flytja dómfellda Sævar í klefa númer 20 sem var stærrí og rýmri en aðrir klefar fangelsisins. Við það tilefni óskaði varðstjóri eftir því að rannsakendur myndu tilkynna dómfellda Sævari um frestunina svo hann myndi hætta látláusu stagli um loforð um flutning í Hegningarhúsið.¹⁸⁶⁶ Mánudaginn 31. janúar 1977 var dómfelldi Sævar fluttur í Hegningarhúsið eftir 416 daga samfellda einangrunardvöl í Síðumúlafangelsinu.

1448. Ívilnanir í tengslum við tilhögun gæsluvarðhalds og önnur fríðindi til handa dómfelldu virðast alfarið hafa verið ákvarðanir rannsakenda málsins sem teknar hafi verið í tengslum við framburð viðkomandi sakbornings á hverjum tíma. Eins og fram hefur komið voru dómfelldi Sævar og endurupptökubeiðandi í langvarandi einangrun undir ströngum skilyrðum. Ætla má að þegar sakborningi í einangrunarvist er umbunað fyrir ákveðna hegðun og framburð skapist hætta á að hvati myndist hjá honum til að þóknast rannsakendum og láta í té þann framburð sem hann heldur að rannsakandi sé að leitast eftir, allt í þeim tilgangi að létta á því álagi sem fylgir langvarandi einangrunardvöl í gæsluvarðhaldi.

VII.5.2.d.5 Framkvæmd yfirheyrslna

1449. Lagt var til grundvallar í lögum nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála að lögregla annaðist rannsókn sakamála. Þannig var kveðið á um hver framganga lögreglumanna við sakborning ætti að vera við yfirheyrslu í 40. gr. laganna, til að mynda að gera sakborningi grein fyrir að honum væri óskýlt að svara spurningum um sakarefni, ekki mætti yfirheyra í lengri tíma en sex klukkustundir í einu og spyrja ætti sakborning einan en ekki í viðurvist vitna eða annarra sakborninga. Þessi grundvallarregla um að lögregla annist rannsókn virðist ekki hafa verið í hávegum höfð við rannsókn Guðmundar- og Geirfinnsmálanna. Svo virðist sem allir sem vettlingi hafi verið virkjaðir til að ná sem mestum upplýsingum frá dómfelldu og að rannsóknaraðilar hafi hagnýtt allar upplýsingar frá dómfelldu óháð því hver hafi aflað þeirra. Einu virðist hafa gilt hvort það hafi verið rannsóknarlögreglumenn, fangaverðir, fulltrúar yfirsakadómara, vararíkissaksóknari, vestur-þýskur rannsóknarlögreglumaður á eftirlaunum, sýslumaður utan af landi, geðlæknar, sálfræðingar eða sálfræðinemar. Eina undantekningin sýnist hafa verið fangelsispresturinn sem virðist hafa haldið trúnað við dómfelldu auk þess hafi hann komið athugasemdum á framfæri við yfirvöld þegar tilefni varð til um aðbúnað fanga og harðræði af hvaða toga sem var. Fyrir liggur að í allmörgum formlegum lögregluskýrslum sem fyrir liggja kemur ekki fram að gætt hafi verið að þeim grundvallarréttindum sakbornings að gera honum grein fyrir að honum væri óskýlt að svara spurningum um sakarefni. Ástæða er til að ætla að þess hafi enn sjaldnar verið gætt í þeim yfirheyrslum, viðtölum og samprófunum sem ekkert var skráð um og unnt er að ganga út frá því að aðrir þeir sem tóku þátt í að

¹⁸⁶⁵ Málsgrein 470.

¹⁸⁶⁶ Málsgrein 470.

aðstoða lögreglu við að afla upplýsinga frá sakborningum, svo sem geðlæknar, hafi ekki gætt að þessum grundvallarréttindum.

1450. Vísbendingar liggja fyrir um að yfirheyrslur undir stjórn Karl Schütz, vestur-þýsks rannsóknarlögreglumanns á eftirlaunum, sem fóru fram á haustmánuðum 1976 og í byrjun árs 1977 hafi verið formfastar auk þess sem rannsóknarlögreglumenn voru oftast þátttakendur í þeim. Því verður þó ekki slegið föstu að yfirheyrslurnar hafi fullnægt áskilnaði laga þar sem oftast en ekki voru samdar svonefndar athugasemdaskýrslur eftir yfirheyrslur í stað framburðaskýrslna og þess þá ekki getið hvort gætt hafi verið ákvæða laga um réttarstöðu sakborninga. Í slíkum skýrslum var á stundum gengið svo langt að bóka sem orðréttá frásögn dómfelldu innan gæsalappa án þess viðkomandi ritaði undir skýrsluna eða væri látinn kannast við efni hennar á annan hátt. Óháð fagþekkingu Karls Schütz verður hins vegar ekki fram hjá því litið að lög stóðu ekki til þess að hann annaðist rannsókn mála hérlendis, þar með taldar yfirheyrslur yfir vitnum og dómfelldu.
1451. Þá háttaði svo til í einu tilviki að sýslumaður, í nánnum fjölskyldutengslum við dómfellda Guðjón, átti viðtal við hann ásamt rannsóknarlögreglumanni á fyrstu dögum gæsluvarðhalds dómfellda er hann sætti algerri einangrun. Mun inntak samtalsins samkvæmt því sem fram kom í viðtali dómfellda við starfshóp innanríkisráðherra hafa verið að taka hann alvarlega tali um þetta mál og „það sé bara höfuðnauðsyn fyrir þjóð og þing að það sé upplýst.“¹⁸⁶⁷
1452. Upplýst var við meðferð málsins fyrir dómi að fangaverðir höfðu sig ítrekað í frammi varðandi upplýsingaöflun frá dómfelldu. Fjallað var sérstaklega um þetta atriði í dómi Hæstaréttar í þá veru að fangavörðum væri ekki heimilt að hafa afskipti af rannsókn opinbers máls að eigin frumkvæði. Áhorfsmál er hvort þessi upplýsingaöflun fangavörðna hafi verið að undirlagi rannsóknaraðila, þótt vísbendingar séu um það. Hins vegar sýnist ljóst að hún var skipulögð með það að markmiði að afla upplýsinga. Um einstök tilvik höfðu komið fram vísbendingar undir rekstri dómsmálsins sem höfðu orðið Hæstarétti tilefni til framangreindrar athugasemdar. Á síðari tímum hafa komið fram ítarlegri upplýsingar um á hvern máta þessu hafi í raun verið hagað, meðal annars þannig að einstökum fangavörðum hafi verið úthlutað því verkefni að sitja að spjalli með dómfelldu. Svo langt virðist hafa verið gengið í þessum efnunum að starfsmenn fangelsisins hafi tekið frumkvæði í rannsókn einstakra atriða í málinu. Fram kemur í dagbók fangelsisins við Síðumúla að forstöðumaður fangelsisins hafi verið í símsambandi við fulltrúa yfirsakadómarara 23. ágúst 1976 þeirra erinda að bera undir hann hvort ekki væri tímabært að fara með dómfelldu Erlu á nýja staðinn til að gefa henni kost á að benda á hvar líkið væri falið. Þessu erindi hafi fulltrúinn tekið vel. Degi síðar var svo bókað að forstöðumaðurinn hefði farið ásamt rannsóknarlögreglumanni með dómfelldu suður í hraun til að athuga á ákveðnum stað. Enn var svo farið með dómfelldu til leitar suður í hraun 27. ágúst 1976 en í það skiptið fór forstöðumaðurinn og fangavörður með hana. Svo rammt sýnist hafa kveðið að þessum afskiptum að Karl Schütz óskaði þess eindregið að fangaverðir ræddu ekki við

¹⁸⁶⁷ Málsgögn endurupptökunefndar, bls. 4345.

dómfellda Sævar um sakamálin að forstöðumanni Síðumúlafangelsisins einum undanskildum, samkvæmt því sem bókað var í dagbók fangelsisins 11. nóvember 1976. Bókað var af hálfu forstöðumannsins í dagbókina á sama stað eindregin ósk þess efnis að farið yrði eftir þessari beiðni og það rökstutt með vísan til þess að Karli Schütz þyki nóg komið af lyginni aftur á bak og áfram.

1453. Með úrskurðum sakadóms Reykjavíkur var ákveðið að fimm dómfelldu skyldu sæta geðrannsókn; dómfelldu Erla, Guðjón, Kristján Viðar, Sævar og endurupptökubeiðandi. Ekki virðist hafa komið til álita að æskja geðrannsóknar á dómfellda Alberti. Þrír læknar önnuðust þessar rannsóknir, tveir geðlæknar og yfirlæknir á Kleppi. Geðlæknir annaðist geðrannsókn á dómfelldu Erlu og endurupptökubeiðanda, annar geðlæknir annaðist rannsókn á dómfelldu Sævari og Guðjóni og yfirlæknirinn framkvæmdi geðrannsókn á dómfellda Kristjáni Viðari. Ekki er bókað um samskipti rannsóknaraðila við geðlækni þann er annaðist rannsókn dómfelldu Sævars og Guðjóns en hinir tveir virðast hafa átt fundi með rannsóknaraðilum í tengslum við viðtöl við dómfelldu. Yfirlæknirinn virðist jafnframt hafa tekið dómfellda Kristján Viðar í viðtal að rannsóknarlögreglumanni viðstöddum. Þá er bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla um slíka fundi geðlæknis er annaðist rannsókn á dómfelldu Erlu og endurupptökubeiðanda við rannsóknarlögreglumann og fulltrúa yfirsakadómarara vegna geðrannsóknar dómfelldu Erlu 11. maí 1976 og svo 4. júlí 1976 í tengslum við geðrannsóknir beggja, dómfelldu Erlu og endurupptökubeiðanda, en þann fund sátu geðlæknirinn, vararíkissaksóknari og rannsóknarlögreglumaður. Á sama hátt var bókað um fundi yfirlæknisins með rannsóknaraðilum í tengslum við geðrannsókn dómfellda Kristjáns Viðars, bæði 20. apríl 1976 og 1. maí 1976. Í fyrra tilfellinu átti yfirlæknirinn fund með forstöðumanni fangelsisins við Síðumúla og rannsóknarlögreglumanni þar sem var borið undir hann hvort hyggilegt væri að samprófa dómfelldu Kristján Viðar og Sævar sem læknirinn mun hafa talið frekar óæskilegt vegna hugsanlegs áhrifamáttar dómfellda Sævars á dómfellda Kristján Viðar. Bókað var að hann legði það í vald lögreglunnar hvort framkvæmt yrði. Laugardaginn 1. maí 1976 tók yfirlæknirinn dómfellda Kristján Viðar til viðtals í tæpar tvær klukkustundir, að viðstöddum rannsóknarlögreglumanni. Óljóst er hver tilgangur þessa viðtals var, hvort það var liður í geðrannsókn eða rannsókn málanna. Dómfelldi Kristján Viðar var svo í yfirheyrslum áfram þann dag af hálfu rannsóknarlögreglumanns og vararíkissaksóknara langt fram yfir miðnætti aðfaranótt sunnudagsins 2. maí 1976.
1454. Ljóst sýnist af bókunum er tengjast geðrannsóknnum, sem dómfelldu undirgengust, að hlutverk þeirra sem framkvæmdu rannsóknirnar hafi ekki verið eins skýrt afmarkað eins og hefur orðið á síðari tímum þegar kappkostað er að sá sem rannsókn framkvæmir sé óaðfinnanlegt vitni í skilningi laga. Sá sem annast rannsókn hafi ekki fjallað um málefni viðkomandi aðila á neinn hátt, hvorki sem meðferðarlæknir, rannsakari eða álitgjafi. Fyrir liggur alltént að í dómi sakadóms Reykjavíkur var rakið það sem haft var eftir dómfelldu úr viðtölum þeirra við þá geðlækna sem framkvæmdu geðrannsóknir á þeim. Eðli máls samkvæmt er þess varla að vænta að geðlæknarnir hafi gætt réttarfarsákvæða þegar þeir ræddu málsatvik við dómfelldu. Í þessu

sambandi skal því síðan haldið til haga að vitnað var til þessara samtala í niðurstöðu sakadóms, til dæmis var haft eftir orðrétt úr skýrslu geðlæknis til stuðnings sakfellingu endurupptökubeiðanda. Sýnist þannig ekki loku fyrir það skotið að upplýsingar frá endurupptökubeiðanda sem þannig var aflað hafi getað haft áhrif á sakarmatið, í það minnsta í hans tilviki.

1455. Dómfelldu áttu einnig samskipti við sálfræðinga á vegum rannsóknaraðila á þeim tíma sem þau sættu rannsókn. Þannig mátti dómfelldi Albert undirgangast sérstaka ítrekaða sefjunarfundi undir stjórn sálfræðings eins og rakið er hér fyrr. Rannsakendur virðast hafa álitíð þessa aðferð vera tæka rannsóknaraðferð til að rifja upp málsatvik en að auki var gerð tilraun til að dáleiða dómfellda Albert með fulltingi geðlæknis. Þær frásagnir sem ráða má að dómfelldi hafi látið í té undir sefjunarástandi virðast hafa verið rannsakendum aðgengilegar sem upplýsingar til að vinna með. Við sýnist blasa að við þessar aðstæður var ekki unnt að gæta lögboðinnar skyldu að gera dómfellda grein fyrir réttindum sínum í samræmi við 40. gr. laga um meðferð opinberra mála, hvorki við þá sefjun sem lögreglumenn voru viðstaddir og enn síður á þeim sefjunarfundum sem sálfræðingurinn var einn með dómfellda Alberti og hljóðritaði svör hans og afhenti lögreglu.¹⁸⁶⁸
1456. Dómfelldu Erla, Kristján Viðar og endurupptökubeiðandi voru færð hvert um sig fram til þriggja geðlækna, rannsóknarlögreglumanns og réttargæslumanns 12. október 1976 og í yfirheyrslu í kjölfarið. Þar voru þau sprautuð með ótilgreindu lyfi í þeim tilgangi að þau gætu rifjað upp atburði sem þau mundu ekki. Engin rannsóknargögn liggja fyrir önnur en samantektarskýrsla Karls Schütz um framburð dómfelldu Erlu um þessa aðgerð. Jafnframt birtist frétt í dagblaði 26. október 1976 þar sem fram kom að dómfelldu Erla og Kristján Viðar hafi verið sprautuð með einhvers konar lyfi í þeim tilgangi að aðstoða þau að muna betur eftir atburðum en það hafi ekki borið árangur.
1457. Þá liggja fyrir upplýsingar um að tveir dómfelldu, Guðjón og Sævar, hafi undirgengist sérstaka prófun þar sem þess var freistað að leiða í ljós hvort þeir væru að segja satt með því að mæla streitu í röddu þeirra með sérstöku tæki þegar þeir svöruðu spurningum um sakarefni Geirfinnsmálsins, lygamæli sem byggði á raddgreiningu. Prófun þessi var framkvæmd af Gísla H. Guðjónssyni sem þá lagði stund á sálfræðinám í Bretlandi. Prófun á dómfellda Sævari er ekki fyrirbyggjandi en er getið í gögnum málsins og bókinni Dómsmorð – Endurupptökubeiðni Geirfinns- og Guðmundarmála sem dómfelldi Sævar gaf út 1997. Fyrir liggja hins vegar öll gögn er lúta að prófi því sem dómfelldi Guðjón undirgekkst, 31. desember 1976, en sú prófun fór fram að viðstöddum fulltrúa yfirsakadómaro og réttargæslumanni dómfellda Guðjóns. Dómfelldi Guðjón ritaði jafnframt um hans sýn á tilgang og markmið lygamælingaprófsins í dagbók sína á þá lund að lögreglan vilji ekki fallast á minnisleysi hans og telji að um yfirhylmingu sé að ræða. Sýndi dómfelldi Guðjón því sjónarmiði góðan skilning, hann gæti ekki búist við að minnisleysi yrði tekið trúanlegt og hann hefði ekki á móti því að beitt yrði nýjustu tækni í þessum efnum. Dómfelldi Guðjón bókaði sérstaklega að hafa fengið það svar að fordæmum um notkun svona

¹⁸⁶⁸ Málsgrein 115.

tækis væri ekki til að dreifa þegar hann innti eftir þeim. Af fyrirliggjandi spurningum má ráða að þær hafi verið af tvennum toga, annars vegar eins konar viðmiðunarspurningar og hins vegar efnislegar spurningar er lutu að málsatvikum Guðmundar- og Geirfinnsmálanna.

1458. Engin lögregluskýrsla var gerð enda enginn lögreglumaður viðstaddur en haft hefur verið eftir Gísli H. Guðjónssyni að hann hafi ekki verið við störf sem lögreglumaður á þessum tíma, heldur verið erlendis við nám. Þá er ekki vitað til þess að bókað hafi verið um prófunina í þingbók þó fulltrúi yfirsakadómara hafi verið viðstaddur. Verður því ekki séð að framkvæmd þessarar prófunar hafi átt sér stoð í lögum um meðferð opinberra mála.

VII.5.2.e Aðgengi að verjendum

1459. Sem fyrr segir og nánar verður vikið síðar að voru verulegar takmarkanir á aðgengi dómfelldu að réttargæslumönnum meðan á rannsókn málanna stóð og jafnframt meðan á dómsmeðferð stóð eftir útgáfu ákæru. Þannig var réttargæslumönnum og verjendum langtímum saman meinað að ræða við dómfelldu einslega. Þá var þeim ekki tilkynnt sérstaklega um og gefinn kostur á að vera viðstaddir skýrslutökur af lykilvitnum og gagnspyrja þau fyrir dómi. Þetta átti einnig við um ný vitni sem ekki hafði verið tekin skýrsla af við lögreglurannsókn. Þetta var réttlætt með því að verjendum hafi í upphafi margra mánaða meðferðar fyrir sakadómi Reykjavíkur verið tilkynnt að þeim væri frjálst að vera viðstaddir skýrslutökur en yrði aðeins tilkynnt um skýrslutökur af skjólstaðingum þeirra. Þótt verjendum hafi væntanlega staðið til boða að hringja daglega í sakadóm Reykjavíkur og spyrjast fyrir um skýrslutökur í málinu þann daginn sýnist vafasamt að þessi framkvæmd hafi verið í samræmi við ákvæði 4. mgr. 134. gr. laga nr. 74/1974 þar sem í réttur verjanda til að gagnspyrja vitni var í raun að engu gerður. Endurupptökunefnd þarf að leggja mat á hvort takmörkun á aðgengi dómfelldu að verjendum sínum hafi falið í sér að dómfelldu hafi ekki gefist fullnægjandi kostur á að halda uppi vörnum í málunum sem var afar mikilvægt vegna hinna þungu sakargifta sem á þá voru bornar.

VII.5.2.f Framburðir í mótsögn við staðreyndir

1460. Í framburðarskýrslum dómfelldu og vitna komu fram ýmis atriði sem lögregla tók mið af á tilteknum tímabilum við rannsókn málsins en reyndust síðan stangast á við síðar upplýstar staðreyndir. Annars vegar liggja fyrir dæmi um að slíkt hafi uppgötvast undir rannsókn málsins. Framburðir um þau atriði eiga það allir sammerkt að hafa þá tekið samræmdum grundvallarbreytingum í kjölfarið og í sumum tilvikum án þess að því hafi sérstaklega verið gerð skil í rannsóknargögnum. Hins vegar eru dæmi þess að ákveðnar lýsingar á atvikum í framburðum dómfelldu bera það með sér að vera ekki í samræmi við fyrirliggjandi staðreyndir, án þess að því hafi verið gefinn sérstakur gaumur, þrátt fyrir tilefni. Getið skal helstu dæma.
1461. Fyrstu framburðir dómfelldu Alberts og Kristjáns Viðars við rannsókn á hvarfi Guðmundar Einarssonar í desember 1975 gengu út frá þeirri forsendu að bifreiðin sem lík Guðmundar hafi verið flutt í frá Hamarsbraut 11 út í Hafnarfjarðarhraun hafi verið

gul á litinn og af gerðinni Toyota. Í samantektarskýrslu um fyrsta framburð dómfellda Sævars í málinu kom fram að hann hafi hringt til dómfellda Alberts og beðið hann um að koma á bifreið að Hamarsbraut 11.¹⁸⁶⁹ Í framhaldinu var dómfelldi Albert yfirheyrður hjá lögreglu og greindi hann þá frá því að hafa á þessum tíma haft til umráða gula Toyota bifreið sem faðir hans hafi átt. Kvaðst dómfelldi Albert hafa komið á bifreiðinni að heimili dómfellda Sævars og gaf greinargóða lýsingu á því hvernig bifreiðinni hafi verið lagt við húsið og sagði afturenda hennar hafa vísað að húsinu. Lýsti dómfelldi Albert því að hann hafi opnað farangursgeymsluna og síðan fylgst með því í baksýnispeglinum þegar dómfelldu Sævar, Kristján Viðar og endurupptökubeiðandi hafi sett eitthvað pokalaga í farangursgeymsluna. Þegar komið hafi verið út í Hafnarfjarðarhraun hafi hann fengið dómfellda Sævari lykilinn að farangursgeymslunni. Lýsti dómfelldi Albert því fyrir lögreglu hvernig hann hafi séð móta fyrir dómfelldu Sævari, Kristjáni Viðari og endurupptökubeiðanda í skini frá afturljósum bifreiðarinnar þegar þeir hafi losað eitthvað úr farangursgeymslunni.¹⁸⁷⁰ Framburður dómfellda Kristjáns Viðars var í samræmi við framangreindar lýsingar dómfellda Alberts. Kvaðst hann muna eftir því að í umrætt sinn hafi dómfelldi Albert komið að Hamarsbraut 11 á lítilli, gulri fólksbifreið af gerðinni Toyota. Dómfelldi Sævar og endurupptökubeiðandi hafi síðan sett eitthvað þungt í farangursgeymslu bifreiðarinnar.¹⁸⁷¹ Í byrjun janúar 1976 greindi dómfelldi Kristján Viðar frá því í skýrslutöku hjá lögreglu að við nánari umhugsun væri hann viss um að bifreið dómfellda Alberts hafi ekki verið gul af japanskri gerð heldur Volkswagen bifreið, svört á litinn.¹⁸⁷² Daginn eftir bar dómfelldi Sævar um að líkið hafi verið sett í aftursæti bifreiðarinnar og dómfelldi Kristján Viðar og endurupptökubeiðandi hafi sest hvor sínum megin við það. Tveimur dögum síðar bar dómfelldi Sævar um það í skýrslu hjá lögreglu að dómfelldi Albert hafi komið á Volkswagen bifreið sem faðir hans hafi átt.¹⁸⁷³ Samkvæmt handritaðri skýrslu fangavarðar um samtal við dómfellda Albert undir lok janúarmánaðar 1976 bar dómfelldi um að líkið hafi verið inni í bifreiðinni á leiðinni út í Hafnarfjarðarhraun.¹⁸⁷⁴

1462. Engin rannsóknargögn liggja fyrir um athugun lögreglu á bifreiðaeign föður dómfellda Alberts Klahn Skaftasonar árið 1974 eða vísbendingar um að slík könnun hafi yfirhöfuð farið fram. Á hinn bóginn liggur fyrir bókun í rannsóknardagbók rannsóknarlögreglumanna frá 7. ágúst 1976 um að í ljós hafi komið að faðir dómfellda Alberts hafi ekki verið orðinn eigandi að Toyota bifreið í janúar 1974.¹⁸⁷⁵ Nákvæmar lýsingar dómfellda Alberts og dómfellda Kristjáns Viðars á tilfæringum á líki í farangursgeymslu bifreiðar gengu út frá þeirri forsendu að dómfelldi Albert hafi verið á Toyota bifreið með farangursgeymslu í afturhluta bifreiðarinnar. Bifreið sú sem síðar umræddi af gerðinni Volkswagen var hins vegar með farangursgeymslu í fremri hluta

¹⁸⁶⁹ Málsgrein 21.

¹⁸⁷⁰ Málsgreinar 23–24.

¹⁸⁷¹ Málsgrein 36.

¹⁸⁷² Málsgrein 43.

¹⁸⁷³ Málsgrein 51.

¹⁸⁷⁴ Málgögn endurupptökunefndar, bls. 316.

¹⁸⁷⁵ Málsgrein 223.

bifreiðarinnar og bifvél í afturhluta hennar. Framburður dómfellda Alberts um að hafa fylgst með í baksýnispeglum bifreiðarinnar þegar dómfelldu Sævar, Kristján Viðar og endurupptökubeiðandi hafi komið líki Guðmundar fyrir í farangursgeymslunni féll þannig um sjálfan sig. Sama gildir um framburð dómfellda Alberts þess efnis að hann hafi séð þá þrjá í glampa af afturljósum bifreiðarinnar losa líkið úr farangursgeymslunni úti í Hafnarfjarðarhrauni.

1463. Allt frá upphafi rannsóknar á hvarfi Guðmundar Einarssonar greindi dómfelldi Sævar lögreglu frá því að hafa hringt í dómfellda Albert aðfaranótt 27. janúar 1974 og beðið hann um að koma að Hamarsbraut 11.¹⁸⁷⁶ Rannsókn málsins og framburðir allra dómfellda gengu út frá þeirri forsendu allt fram til loka febrúarmánaðar 1977. Þá greindi dómfelldi Sævar frá því við framhaldsrannsókn málsins að síminn að Hamarsbraut 11 hafi verið lokaður vegna vanskila á þeim tíma.¹⁸⁷⁷ Í framhaldinu var aflað upplýsinga frá Bæjarsímanum í Hafnarfirði sem leiddu í ljós að skuld hafi verið á símanum sem enn hafi verið ógreidd 1. febrúar 1974 og því hafi síminn átt að vera lokaður dagana 26. og 27. janúar 1974.¹⁸⁷⁸ Þegar þessar upplýsingar lágu fyrir tóku framburðir dómfellda, annarra en endurupptökubeiðanda, um atburðarásina breytingum til samræmis, það er að segja þeirra dómfellda Alberts, Kristjáns Viðars og Sævars. Í kjölfar þess að dómfelldi Sævar nefndi [GunJ] fyrst til sögunnar skýrði dómfelldi Albert frá því í byrjun mars 1977 að það gæti verið að [GunJ] hafi verið með honum í bifreiðinni og þeir hafi ekið dómfelldu Kristjáni Viðari, Sævari og endurupptökubeiðanda að Hamarsbraut 11 umrætt kvöld.¹⁸⁷⁹ Í framhaldinu gaf dómfelldi Albert nýjan framburð í málinu og greindi frá því sem ekki hafði áður komið fram að hann og [GunJ] hafi verið staddir inni í íbúðinni þegar átökin hafi átt sér stað, en þó ekki orðið vitni að þeim. Skömmu síðar hafi hann ekið [GunJ] heim, sem bjó í miðbæ Reykjavíkur, en síðan farið aftur að Hamarsbraut 11 og þá bankað á dyr íbúðarinnar.¹⁸⁸⁰ Í kjölfarið hafi hann ekið út í Hafnarfjarðarhraun. Framangreindar upplýsingar um að síminn í íbúðinni hafi í raun verið lokaður á umræddum tíma ætti að hafa áhrif á mat á trúverðugleika framburða dómfellda, sem gefnir voru á tímabilinu frá desember 1975 til janúar 1977, en líkt og fram hefur komið gengu þeir allir út frá því að dómfelldi Albert hafi verið kallaður að Hamarsbrautinni með símtali.
1464. Rannsókn sakamáls byggist fyrst og fremst á ákveðnum grundvallarreglum en þeirra mikilvægust er sannleiksreglan. Í sakamáli er lögð megináhersla á að leiða hið sanna í ljós. Í samræmi við það var svo fyrir mælt í 39. gr. laga nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála að lögreglumenn skyldu miða alla rannsókn sína við það að leiða hið sanna og rétta í ljós og rannsaka jöfnum höndum þau atriði sem benda til sektar sakaðs manns og sýknu. Fyrir liggur að leit að Guðmundi Einarssyni reyndist leitarmönnum erfið vegna mikilla snjóalaga.¹⁸⁸¹ Í skýrslu aðalvarðstjóra hjá rannsóknarlögreglunni í Reykjavík, dagsettri 29. janúar 1974, um hvarf Guðmundar

¹⁸⁷⁶ Málsgrein 21.

¹⁸⁷⁷ Málsgrein 561.

¹⁸⁷⁸ Málsgrein 558.

¹⁸⁷⁹ Málsgrein 562.

¹⁸⁸⁰ Málsgrein 567.

¹⁸⁸¹ Málsgrein 7.

kom fram að þar sem 60 sentímetra snjóalag væri yfir öllu, væri ekki unnt að leita í hrauninu eða utan vega á óbyggðum svæðum og því yrði að fresta frekari leit þar til snjóá leysi.¹⁸⁸² Daginn eftir birtust ljósmyndir í prentmiðlum af snæviþöktum leitar-svæðum og fréttir um að aðfaranótt sunnudagsins 27. janúar 1974 hafi snjóað mikið og skafið í alla skurði og ræsi sem væru af þeim sökum fullir af snjó.¹⁸⁸³ Undir framhaldsrannsókn málsins í byrjun árs 1977 báru vitni um að snjóað hafi aðfaranótt 27. janúar 1974, snjóþæfingur hafi verið á götum og fremur illfært að aka.¹⁸⁸⁴ Þá var rætt við leigubifreiðastjóra sem kvaðst ekki hafa ekið leigubifreið sinn nema fyrripart næturinnar þar sem ófærð hafi þá verið orðin.¹⁸⁸⁵ Fyrir liggur vottorð Veðurstofu Íslands af mönnum veðurstöðvum í Reykjavík og af Keflavíkurflugvelli um veður og snjóalög á tímabilinu 26. janúar til 30. janúar 1974 sem aflað var af hálfu endurupptökunefndar við meðferð málsins. Vottorðin staðfesta framangreindar samtímaheimildir.¹⁸⁸⁶

1465. Framburðir dómfelldu um ferðir þeirra út í Hafnarfjarðarhraun með lík Guðmundar aðfaranótt 27. janúar 1974 tóku nokkrum breytingum undir rannsókn málsins. Fram komu ýmsar leiðarlýsingar, umhverfislýsingar og lýsingar á akstri bifreiðarinnar á vegarslóðum og afleggjurum um hraunið. Stuðst var við framburðina í ítrekuðum vettvangsferðum um hraunið í leit að líkamsleifum Guðmundar en engin þeirra bar árangur. Lýsingar dómfelldu bera það hins vegar með sér að vera ekki í samræmi við þær staðreyndir að jörð var alþakin misþykku lagi af þéttum eða votum snjó og þeir ækju um á lítilli Volkswagen bifreið.¹⁸⁸⁷ Nefna má í þessu samhengi í dæmaskyni að dómfelldi Kristján Viðar bar um það 11. janúar 1976 að lík Guðmundar hafi verið látið ofan í gjótu í Hafnarfjarðarhrauni og stórum steini velt yfir.¹⁸⁸⁸ Ekki verður ráðið af skriflegri skýrslu um yfirheyrsluna að dómfelldi Kristján Viðar hafi verið spurður frekar hvernig sú athöfn hafi gengið fyrir sig miðað við fyrirliggjandi veðurupp-lýsingar. Sýnist blasa við að slíkt hafi ekki verið áhlaupsverk í djúpum snjó. Fimm dögum síðar var bókað eftir dómfellda Kristjáni Viðari að hann myndi eftir rauðamöl á veginum.¹⁸⁸⁹ Þess er ekki að finna stað í gögnum málsins að dómfelldi Kristján Viðar hafi verið inntur eftir því hvernig honum hafi verið kleift að greina rauðamöl í gegnum þykkt lag af snjó. Nokkru seinna, eða 7. apríl 1976, gaf dómfelldi Kristján Viðar ítarlega lýsingu á því hvernig hann, dómfelldi Sævar og endurupptökubeiðandi hefðu komið líki Guðmundar fyrir ofan í hraunsprungu í Hafnarfjarðarhrauni. Sagði dómfelldi Kristján Viðar að sprungan hafi verið svo djúp að barmar hennar hafi gnæft yfir höfuðið á honum þegar hann hafi komið ofan í hana. Lýsti dómfelldi Kristján Viðar því hvernig þeir lögðu líkið inn í hellisskúta sem var við botn sprungunnar. Þá hafi endurupptökubeiðandi velt stórum steini að, sem þeir hafi síðan í sameiningu lagt yfir líkið. Greindi dómfelldi Kristján Viðar frá því að steinninn hafi ekki hulið líkið að

¹⁸⁸² Málgögn endurupptökunefndar, bls. 6.

¹⁸⁸³ Málgögn endurupptökunefndar, bls. 10–11.

¹⁸⁸⁴ Málsgrein 463.

¹⁸⁸⁵ Málsgrein 554.

¹⁸⁸⁶ Málgögn endurupptökunefndar, bls. 8_A–E.

¹⁸⁸⁷ Málgögn endurupptökunefndar, bls. 8_A–E.

¹⁸⁸⁸ Málsgrein 61.

¹⁸⁸⁹ Málsgrein 70.

öllu leyti svo hann hafi sett smásteina yfir þann hluta líksins.¹⁸⁹⁰ Fyrir liggur að jörð var snævi þakin á umræddum tíma í janúar 1974 og þá snjóaði enn frekar aðfaranótt 27. janúar 1974. Þrátt fyrir ítarlegar lýsingar dómfellda Kristjáns Viðars ber skýrslan um yfirheyrsluna ekki þess merki að hann hafi verið inntur eftir því hvernig veðrið hafi verið í þessu samhengi. Eins kemur ekkert fram um hvernig dómfellda Kristjáni Viðari hafi verið þetta kleift um miðja nótt í janúar fjarri mannabústöðum og þar með raflýsingu. Loks má geta þess að meðal gagna málsins liggur fyrir uppritun forstöðumanns Síðumúlafangelsisins á handritaðri frásögn dómfelldu Erlu um hvarf Guðmundar. Uppritunin er ódagsett en að líkindum gerð í ágúst 1976. Greindi dómfellda Erla frá því að hafa sest upp í bifreið dómfellda Alberts ásamt dómfelldu Sævari, Kristjáni Viðari og endurupptökubeiðanda, en lík Guðmundar hafi legið á gólfi bifreiðarinnar. Lýsti hún akstri um Hafnarfjörð þar til stöðvað hafi verið við forarpytt. Dómfelldu Kristján Viðar, Sævar og endurupptökubeiðandi hafi gengið í kringum pyttinn, en hún hafi vaðið drulluna þar til hún hafi komið upp á gras. Síðan hafi þau gengið með líkið í 20–25 mínútur, fyrst á grasi en síðan í hrauni.¹⁸⁹¹ Frásögn þessi samrýmist ekki þeirri staðreynd að aðfaranótt 27. janúar 1974 var jörð alþakin snjó auk þess sem snjóað hafði um nóttina.

1466. Líkt og fram hefur komið voru sýnileg sönnunargögn af mjög skornum skammti í málinu og framgangur rannsóknarinnar því drifinn áfram á framburðum dómfelldu og vitna. Við blasir að framburður um atburðarás eða lýsingu á aðstæðum sem síðar reynist ekki samræmast staðreyndum eða aðstæðum er ótrúverðugur. Við mat á gildi framburða dómfelldu sem sönnunargagns verður því að horfa til þess úr hvaða jarðvegi hann er sprottinn, það er hvort framburðurinn hafi verið gefinn í kjölfar þess að staðfest hafi verið að fyrri framburður um sama atriði hafi ekki reynst samræmast staðreyndum og eða aðstæðum.

VII.6 Um staflíði a–d 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála

VII.6.1 Greining á nýjum gögnum

1467. Komi fram ný gögn sem ætla má að hefðu verulega miklu skipt fyrir niðurstöðu málsins ef þau hefðu komið fram áður en dómur gekk getur endurupptökunefnd orðið við beiðni manns um að málið verði endurupptekið. Eins og rakið er hér að framan í kafla VII.3.1 verður byggt á ákvörðunum Hæstaréttar um fyrri endurupptökubeiðnir vegna hæstaréttarmálsins nr. 214/1978, um hvaða gögn voru þar talin ný og jafnframt metið hvort einhver ný gögn í skilningi ákvæðisins hafi bæst við síðar. Ný gögn í máli þessu eru þannig þau gögn sem ekki lágu fyrir Hæstarétti þegar dómur var kveðinn upp. Eins og áður sagði byggir síðan mat á því hvort veita eigi heimild til endurupptöku á grundvelli a-liðar á heildarmati á sönnunargildi allra sönnunargagna málsins. Sams konar heildarmati þarf að beita á sönnunargildi hinna nýju gagna í samhengi við önnur sönnunargögn sem lágu fyrir í málinu þegar dómur var kveðinn upp. Þannig verður meta hvort ætla megi að niðurstaða málsins hefði orðið önnur ef öll þessi gögn hefðu legið fyrir þegar dómur var kveðinn upp.

¹⁸⁹⁰ Málsgrein 137.

¹⁸⁹¹ Málsgrein 235.

1468. Unnið hefur verið úr miklu magni gagna sem málsaðilar, einkum settur ríkissaksóknari, hafa lagt fram, bæði samtímagögnum og gögnum sem síðar hafa orðið til. Í samræmi við ólíkan uppruna gagnanna er eðli þeirra tvíþætt. Annars vegar að dómstólar hefðu haft möguleika á að taka afstöðu til þýðingar þeirra gagna sem þá voru til, en voru ekki lögð fram af einhverjum sökum, annaðhvort að ókunnugt var um tilvist þeirra eða hins vegar að þýðing þeirra fyrir úrlausn málsins var ekki þekkt. Hvað síðar tilkomin gögn snertir verður að gera skýran greinarmun á eðli gagnanna. Meta þarf að hve miklu leyti þau byggjast á nýrri þekkingu, til dæmis vísindapekkingu eða viðhorfi sem byggir eftir atvikum á túlkunum dómstóla, eða hvort þau fela í sér upplýsingar byggðar á minningum einstaklinga sem eru að rifja upp löngu liðna atburði. Þýðing framlagðra gagna ræðst mjög af þessum uppruna og þessu eðli.
1469. Í þessum kafla er fjallað um þau gögn sem voru ekki meðal málgagna þegar dómur Hæstaréttar í máli nr. 214/1978 var kveðinn upp 22. febrúar 1980 sem helst koma til álitu að fullnægi þeim skilyrðum sem fram koma í a-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.
1470. Meðal þeirra samtímagagna sem varpa hvað gleggstu ljósi á málsatvik er dagbók fangelsisins við Síðumúla. Sú dagbók var færð sem viðburðaskráning fangelsisins í nokkuð víðum skilningi þess orðs þar sem ekki var við það látið sitja að bóka hverjir væru á vakt og hversu margir fangar voru í gæslu, líkt og gert var í dagbækur vinnuhælisins að Litla-Hrauni og Hegningarhússins við Skólavörðustíg, heldur var bókað um komur allra í fangelsið að því er virðist og erindi þeirra í langflestum tilvikum. Gilti það bæði um opinbera starfsmenn, svo sem fangaverði, lögreglumenn, vararíkissaksóknara, dómarafulltrúa og dómara, fangelsisprest og lækna og svo líka aðstandendur fanga sem komu með viðurgjörning, klæði eða annað það sem heimilað var að fangar veittu viðtöku. Vert er að árétta að ekki virðast hafa verið í gildi neinar útfærðar reglur um það hvað skrá skyldi í dagbókina en æðsti fangavörður á vakt virðist hafa haft það hlutverk að annast skráningu. Hversu ítarleg skráningin var réðist síðan mjög af frásagnargleði viðkomandi einstaklings. Loks verður að gera fyrirvara við þessa skráningu þar sem sterkar vísbendingar eru um að öllu hafi ekki verið haldið til haga. Má sem dæmi nefna að verjandi dómfellda Kristjáns Viðars nefndi í viðtali við starfshóp innanríkisráðherra að verjendur hafi haft þann hátt að koma skilaboðum til skjólstaðinga í einangrun að hringja og inna eftir líðan og biðja fangaverði sem þeir báru traust til að bera skilaboð til viðkomandi gæslufanga. Fátt er um bókun slíkra símtala eðli máls samkvæmt.
1471. Þar sem um viðburðaskráningu er að ræða má fá nokkuð góða heildaryfirsýn yfir ferðir dómfellda til og frá fangelsinu og samskipti þeirra við lögreglumenn, fulltrúa yfirsakadómara, dómara og vararíkissaksóknara auk annarra embættismanna á þeim tíma sem málin voru til rannsóknar og dómsmeðferðar frá 12. desember 1975 til ársloka 1977 en þá voru dómfellda Guðjón, Kristján Viðar, Sævar og endurupptökubeiðandi fluttir í önnur fangelsi. Í Hegningarhúsinu var ekki byrjað að halda slíka skráningu fyrr en í janúar 1977. Af hálfu starfshóps innanríkisráðherra voru dregnar saman upplýsingar um eðli þessara samskipta og meginupplýsingar um

umfang þeirra um hvern og einn.¹⁸⁹² Upplýsingar þessar eru ekki settar fram með samræmdum hætti til fullnaðar auk þess sem setja verður nokkurn fyrirvara við nákvæmni framsetningarinnar. Óháð ýtrustu talningu blasir við af samantekt starfshópsins að hin sex dómfelldu máttu samtals sæta yfirheyrslum í einu eða öðru formi í rúma 40 sólarhringa talið frá 20. desember 1975 til 7. október 1977 en starfshópurinn kaus að láta þar við sitja, en munnlegum málflutningi fyrir sakadómi lauk 12. desember 1977. Heildarfjöldi talinna yfirheyrslna, bókaðra og óbókaðra, viðtala við dómfelldu á klefa, samprófana og vettvangsferða var 641 á þessu tímabili og stóð í 976 klukkustundir, það er að segja nefnda 40 sólarhringa, þar af var dómfelldi Sævar 180 sinnum tekinn fyrir á þennan máta og dómfelldi Kristján Viðar 160 sinnum. Þeir tveir voru samtals í 555 klukkustundir í samskiptum sem þessum sé talning starfshópsins lögð til grundvallar eða ríflega helming þess tíma sem nýttur var á þennan máta.

1472. Auk framangreindrar tölfræði, sem lesin er úr dagbók fangelsisins við Síðumúla, er einna merkilegast og mest upplýsandi að í bókina var oft bókað um samskipti fangavarða og rannsóknaraðila við dómfelldu. Ítarlegar færslur í dagbækurnar varpa ljósi á tiltekna atburði og rannsóknaraðgerðir sem ekki nýtur annarra gagna við um. Einkum virðist forstöðumaður fangelsisins hafa hagnýtt dagbókina í þessum tilgangi og oft bókað ítarlega um hans eigin samskipti við dómfelldu og aðra fanga þegar sérstök úrlausnarefni voru fyrirliggjandi. Að sama skapi hagnýttu stjórnendur vakta dagbókina til að koma eigin fyrirmælum, lögreglu, dómara sem og annarra er lutu að einstökum föngum á framfæri við fangaverði, til dæmis varðandi aðbúnað Sævars í gæsluvarðhaldinu og markmið með skerðingum á réttindum hans¹⁸⁹³ sem fjallað var um hér að framan¹⁸⁹⁴ en eins má nefna tilhögun gæsluvarðhalds dómfelldu Erlu í maí 1976.
1473. Þegar málið var til úrlausnar fyrir dómstólum lágu fyrir samantektir forstöðumanns fangelsisins við Síðumúla úr fangelsisdagbókunum er lutu að dómfellda Kristjáni Viðari og endurupptökubeiðanda. Sams konar samantekt var útbúin vegna dómfellda Sævars en þess sést ekki staður í þingbók sakadóms að samantektin hafi verið lögð fram. Ekkert eintak er heldur til meðal málgagna í endurupptökumáli þessu sem ber þingmerkingu. Hvergi er að skjalinu vikið í dómum sakadóms og Hæstaréttar. Einnig var óskað eftir samantekt sem þessari vegna dómfellda Guðjóns vegna hluta tímabils þess sem hann sætti gæsluvarðhaldi en slík samantekt liggur heldur ekki fyrir. Við meðferð fyrstu endurupptökubeiðni dómfellda Sævars var ítarlegri samantekt lögð fram af hans hálfu þar sem nokkrum færslum hafði verið sleppt í upphaflegri samantekt en gengið var út frá því í meðferð þeirrar endurupptökubeiðni að samantektin hefði verið lögð fram af verjanda dómfellda Sævars í upphafi málflutnings fyrir sakadómi 3. október 1977. Samantekt var lögð fram við það tækifæri vegna dómfellda Kristjáns Viðars en ekki vegna dómfellda Sævars. Í

¹⁸⁹² Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 355, 374, 398, 410, 424 og 437.

¹⁸⁹³ Málgrein 143.

¹⁸⁹⁴ Kafli VII 5.2.d.3.

upphaflegri samantekt virðist þeim færslum hafa verið sleppt þar sem fram kom neikvæð huglæg afstaða til dómfellda Sævars. Við úrlausn þeirra endurupptökumála sem nú eru til meðferðar fyrir endurupptökunefnd hefur færslum er varðar öll dómfelldu verið gerð ítarleg skil í kafla II um málsatvik. Sú könnun nefndarinnar leiddi enn frekari dagbókarfærslur í ljós auk þess sem könnunin varpaði mun skýrara ljósi á samhengi þeirrar meðferðar sem hver dómfelldu um sig sætti, þar með talið óskráðra rannsóknaraðgerða, og framburða dómfelldu samkvæmt lögregluskýrslum og fyrir dómi. Sú greining leiddi meðal annars í ljós að dómfelldi Sævar var beittur skipulögðu harðræði frá 25. apríl 1976 allt fram í september sama ár.

1474. Dagbækurnar, sem nú liggja fyrir í frumriti í heild sinni, veita mun gleggri innsýn í starfsemi Síðumúlafangelsisins og aðstæður fanga á þeim tíma sem dómfelldu voru þar en þeir útdrættir sem legið hafa fyrir sakadómi og Hæstarétti. Dagbækur Síðumúlafangelsisins voru ekki færðar í samræmi við fastmótaðar vinnureglur eins og áður gat og færslurnar því nokkuð brotakenndar, auk þess sem þær eru oft nokkuð knappar. Um er að ræða samtímagögn, rituð af starfsmönnum fangelsisins, og engin ástæða til að ætla annað en að þar hafi í meginatriðum verið rétt frá greint. Með þeim er oft unnt að setja atburði í innbyrðis samhengi þannig að þessar dagbókarfærslur geta verið öðrum gögnum til fyllingar og ásamt þeim varpað skýrara ljósi á málsatvik.
1475. Meðal þeirra gagna sem hafa verið afhent endurupptökunefnd eru rannsóknargögn lögreglu vegna ótengdra sakarefna gegn öðrum aðilum sem tengdust þó dómfelldu eða vörpuðu ljósi á aðstæður þeirra í gæsluvarðhaldinu. Þeirra á meðal eru ný gögn sem lúta beint að hvarfi Guðmundar Einarssonar sem veita vísbendingu um á hvern hátt böndin bárust að dómfelldu um að tengjast hvarfi hans.
1476. Fram kemur í gögnum sem lágu til grundvallar dómum í málinu að nafngreindur einstaklingur hafi komið ábendingu á framfæri við lögregluyfirvöld þess efnis að dómfelldu Erla og Sævar hafi átt hlut að svonefndum póstsvikum en dómfelldi Kristján Viðar mun hafa greint honum frá aðild þeirra að nefndum svikum.¹⁸⁹⁵ Þessi maður strauk 11. nóvember 1975 ásamt dómfellda Kristjáni Viðari af Litla-Hrauni þar sem þeir voru í afplánun. Í kjölfar stroksins og frásagnar af aðild þeirra dómfelldu Erlu og Sævars að svikunum var afplánun hans af eins árs refsidómi frestað að fyrirmælum fulltrúa yfirsakadómara 11. desember 1975. Dómfelldi Sævar var handtekinn og hneptur í gæsluvarðhald 12. desember 1975 og dómfellda Erla degi síðar, 13. desember.
1477. Dómfellda Erla var til yfirheyrslu 18. desember 1975 klukkan 13:00 og játaði þá í fyrsta sinn aðild að póstsvikamálinu og greindi lögreglu í meginatriðum frá aðferðinni sem nýtt hafði verið við fjársvikin. Samkvæmt skriflegri skýrslu var yfirheyrslunni lokið klukkan 19:30. Bókað var hins vegar í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 20:00 að yfirheyrsla yfir dómfelldu Erlu stæði enn yfir og hafi gert hvíldarlítið síðan um morguninn. Jafnframt var bókað að fulltrúi yfirsakadómara hafi tekið við yfirheyrslunni klukkan 22:05 í smá stund og henni lokið klukkan 22:30. Engin skýrsla liggur fyrir um þessa yfirheyrslu sem fram fór eftir að bókaðri skýrslu

¹⁸⁹⁵ Málsgrein 934.

lauk. Þennan sama dag var bókað í dagbók fangelsisins að klukkan 15:00 hafi áður nefndur maður verið fluttur í Síðumúlafangelsið vegna aðildar að innbroti í fiskiskip sem hann framdi degi fyrr í félagi við tvo aðra menn.¹⁸⁹⁶ Að morgni 19. desember 1975 klukkan 09:35 var bókað í fangelsisdagbókina að fulltrúi yfirsakadómara hafi hringt vegna manns þessa. Hálf tíma síðar var bókað um komu fulltrúans ásamt rannsóknarlögreglumanni til að tala við dómfelldu Erlu. Sami rannsóknarlögreglumaður hafi tekið dómfelldu Erlu til yfirheyrslu klukkan 12:45 en forstöðumaður fangelsisins fékk staðfest klukkan 13:20 hjá bróður mannsins að þeir ættu þantað flugfar austur á firði síðar þann dag. Bókaði forstöðumaðurinn um að hafa látið fulltrúann vita. Skömmu síðar eða klukkan 13:45 komu rannsóknarlögreglumenn og sóttu manninn og þess getið að hann kæmi sennilega ekki aftur. Fyrir liggur skýrsla rannsóknarlögreglunnar í Reykjavík dagsett þennan dag þar sem bókað er að maðurinn hafi verið tekinn til yfirheyrslu klukkan 14:10 og játað að hafa staðið að þjófnaði á varningi, áfengi og tóbaki, úr fiskiskipinu. Bókuð var neðanmáls í lögregluskýrsluna athugasemd rannsóknarlögreglumanns þess efnis að maðurinn hafi að boði fulltrúa yfirsakadómara verið fluttur út á Reykjavíkflugvöll. Tekið var fram að fulltrúinn hefði ekki gefið rannsóknarlögreglumanninum neina skýringu á þeirri ákvörðun. Bókuð var jafnframt sérstök samantektarskýrsla um gang rannsóknar þessa innbrotsmáls og þess getið að margnefndur maður hafi átt að fara í afplánun á eftirstöðvum refsingar en þess í stað verið látinn laus að boði fulltrúa yfirsakadómara. Lauk rannsókn málsins þar með. Maðurinn var svo dæmdur í eins mánaðar fangelsi fyrir innbrotið 3. nóvember 1976.

1478. Í dagbók fangelsisins við Síðumúla var frekar bókað um skýrslutökur yfir dómfelldu Erlu 19. desember 1975. Þannig var bókað klukkan 14:30 að fulltrúi yfirsakadómara og rannsóknarlögreglumaður hafi farið með dómfelldu Erlu í sakadóm og að komið hafi verið með hana aftur klukkan 18:55. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessa yfirheyrslu. Um kvöldið var dómfellda Erla enn tekin til yfirheyrslu klukkan 19:45 og þá bókuð skrifleg skýrsla þar sem hún játaði síðara tilvik póstsverka.¹⁸⁹⁷
1479. Laugardaginn 20. desember 1975 var dómfellda Erla enn tekin til skýrslutöku hjá lögreglu, en þá með réttarstöðu vitnis.¹⁸⁹⁸ Bókað er að skýrslutakan hafi staðið frá klukkan 09:30 til 16:35 með hádegishléi milli klukkan 12:00 og 13:15. Tílefnið var að rannsóknarlögreglunni hafði borist til eyrna að sambýlismaður dómfelldu Erlu gæti hugsanlega verið viðriðinn hvarf Guðmundar Einarssonar aðfaranótt 27. janúar 1974. Um er að ræða fyrstu formlegu lögregluskýrsluna sem gerð var vegna gruns um aðild allra dómfelldu að hvarfi Guðmundar Einarssonar sem hratt rannsókn málsins úr vör.
1480. Aðstoðarlögreglustjóri lögreglunnar á höfuðborgarsvæðinu sendi ríkissaksóknara orðsendingu 9. október 2014 og kom á framfæri upplýsingum frá vitni sem hafði gefið sig fram við lögregluna.¹⁸⁹⁹ Í framburði vitnisins kom fram að hún hefði verið sambýliskona manns þess sem kom ábendingu á framfæri um fjársvik dómfelldu Erlu

¹⁸⁹⁶ Málsgrein 17.

¹⁸⁹⁷ Málsgrein 18.

¹⁸⁹⁸ Málsgrein 19.

¹⁸⁹⁹ Málsgrein 1084.

og Sævars gagnvart Pósti og síma. Hún hefði af þeim ástæðum verið farþegi í bifreið undir hans stjórn ásamt þriðja manni þegar ekið hafi verið á Guðmund Einarsson í Engidal á Hafnarfjarðarvegi aðfaranótt 27. janúar 1974. Guðmundur hafi verið tekinn upp í bifreiðina en svo dregið af honum og hann verið orðinn þögull þegar vitnið fór úr bifreiðinni á dvalarstað þess í Vogahverfi Reykjavíkurborgar.

1481. Að tilhlutan setts ríkissaksóknara var þessi ábending tekin til rannsóknar hjá lögreglustjóranum á höfuðborgarsvæðinu og naut vitnið nafnleyndar við þá rannsókn.¹⁹⁰⁰ Í samskiptum hennar við lögreglu rakti hún framangreinda atburðarás en bar jafnframt um það að hafa verið viðstödd þegar maðurinn hafi samið við lögregluna og fulltrúa yfirsakadómara um að veita upplýsingar um að dómfelldu Kristján Viðar og Sævar tengdust hvarfi Guðmundar gegn því að vera leystur úr afplánun.¹⁹⁰¹ Við yfirheyrslur hjá lögreglu hafi maðurinn neitað eindregið allri aðild að hvarfi Guðmundar auk þess sem annar maður, sem vitnið hafði getið um að hafi verið í bifreiðinni, hafi einnig neitað allri vitneskju um málsatvik. Aðspurður um samskipti við rannsóknarlögreglumennina og hugsanlega samninga við þá á sínum tíma hafi hann borið um að hafa sífellt verið að ljúga í þá sögum. Þá hafi mætt hjá lögreglu til yfirheyrslu annar rannsóknarlögreglumannanna sem hafi annast rannsókn á póstsvikamálinu og Guðmundarmálinu í öndverðu og fyrrum fulltrúi yfirsakadómara. Þeir hafi verið inntir eftir því hvaða einstaklingur hafi komið þeim upplýsingum til lögreglu að dómfelldi Sævar hafi verið viðriðinn hvarf Guðmundar Einarssonar. Þeir sögðust ekki muna eftir því og hvorugur kannast við að þessi maður hafi komið ábendingu á framfæri við þá eða munað til þess að samið hafi verið við manninn um tilhliðranir varðandi afplánun hans. Rannsókn lögreglunnar lauk 18. ágúst 2016 og var rannsóknargögnum komið á framfæri við endurupptökunefnd en málið fellt niður í kjölfar þess hjá lögreglu.
1482. Í gegnum áratugina hefur nafn þessa manns ítrekað borið á góma í tengslum við Guðmundarmálið. Í tengslum við rannsókn á ætluðu harðræði árið 1979 ritaði dómfelldi Sævar bréf til setts rannsóknarlögreglustjóra og greindi frá því að honum hafi borist til eyrna að maður þessi hafi verið í yfirheyrslum í lok nóvembermánaðar 1975 vegna hvarfs Guðmundar.¹⁹⁰² Ritaði dómfelldi Sævar að maðurinn hefði játað fyrir lögreglu en skilgreindi ekki hvað fólst í þeirri játningu en gat þess jafnframt að maðurinn hafi tjáð lögreglu að hann hafi verið með Guðmundi að kvöldi 26. janúar 1974 í Alþýðuhúsinu. Sömu rannsóknarlögreglumenn og önnuðust rannsókn Guðmundarmálsins í öndverðu hafi verið með manninn í yfirheyrslum. Honum hafi svo orðið tíðrætt um þessar yfirheyrslur við samfanga sína í Hegningarhúsinu. Dómfelldi Sævar ritaði að af einhverjum ástæðum hafi ekki neitt komið fram hjá rannsóknarlögreglumönnum um þessi atriði, heldur hafi þeir borið því við að rannsókn hafi hafist á Guðmundarmálinu 20. desember 1975. Dómfelldi Sævar ritaði um þá vitneskju sína að maðurinn hafi upplýst lögreglu um aðild hans og dómfelldu Erlu að póstsvikamálinu og af einhverjum ástæðum hafi hann getað keypt sig út og logið að

¹⁹⁰⁰ Málsgrein 1084.

¹⁹⁰¹ Málsgögn endurupptökunefndar, bls. 4625–4628.

¹⁹⁰² Málsgrein 1036.

dómfelldi Sævar væri viðriðinn hvarf Guðmundar. Út frá þessu ályktaði dómfelldi Sævar að sterkar líkur væru til þess að maðurinn kynni að vera valdur að dauða Guðmundar Einarssonar. Taldi dómfelldi brýna nauðsyn standa til þess að farið yrði gaumgæfilega ofan í saumana og álitæfni þetta rannsakað að fullu. Bókað var við lok harðræðisrannsóknarinnar að með vísan til afmörkunar ríkissaksóknara á viðfangsefnum harðræðisrannsóknarinnar falli utan rannsóknarinnar umfjöllunarefni bréfs dómfellda Sævars um hugsanlega aðkomu mannsins að hvarfi Guðmundar Einarssonar og samskipti rannsóknarlögrelumanna við hann.¹⁹⁰³

1483. Í viðtölum sem fram fóru á vegum starfshóps innanríkisráðherra komu keimlíkar upplýsingar fram af hálfu fréttamanns sem starfaði á Ríkisútvarpinu og svo hálfu þáttagerðarmanna sem stóðu að gerð myndarinnar „Aðför að lögum“ sem sýnd var árið 1996. Fréttamaðurinn bar um að hafa hitt manninn til viðtals en hann verið ölvaður og því ekki viðtalstækur, en við það tækifæri hafi hann staðhæft ítrekað að rangir aðilar hafi verið dæmdir vegna hvarfs Guðmundar en ekki viljað taka frekar af skarið um málsatvik sem þó hafi verið væntingar um. Við gerð nefndrar myndar mun síðan einn þáttagerðarmanna hafa freistað þess að spyrja fyrrum sambýliskonu mannsins út í þessi málsatvik en mun hafa orðið frá að hverfa þar sem hún hafði hringt í manninn og hann hafi komið og stuggað kvikmyndagerðarmanninum burtu. Aðilar þessir voru yfirheyrðir við áðurgreinda rannsókn lögreglu sem settur ríkissaksóknari mælti fyrir um.¹⁹⁰⁴
1484. Loks er þess að geta að haft er eftir endurupptökubeiðanda í heimildasögunni „Áminntur um sannsögli“ sem kom út árið 1991 að einstaklingur þessi hafi síðar beðið hann velvirðingar á að hafa flækt hann í Guðmundarmálið er þeir hittust í samkvæmi, en hann hafi ekki ætlað að gera það, einungis dómfellda Kristján Viðar.¹⁹⁰⁵ Þess skal getið að fram kom í framburði ábendingaraðilans að hún kynntist dómfellda Kristjáni Viðari er hann strauk úr fangelsi ásamt nefndum sambýlismanni hennar. Fyrir liggur í gögnum málsins að þau dómfelldi Kristján Viðar óskuðu heimildar til að ganga í hjúskap 31. mars 1978.¹⁹⁰⁶ Þrátt fyrir nafnleynd við rannsókn lögreglu var sambýlismaðurinn, sem rannsóknin beindist að, aldrei í vafa hver hefði komið ábendingunni á framfæri við lögreglu
1485. Framanrakin gögn, sem hafa verið tengd hugsanlegri aðkomu þessa einstaklings að hvarfi Guðmundar Einarssonar, eru ný gögn í þeim skilningi að þau voru ekki tiltæk þegar dómstólar höfðu málið til úrlausnar, að undanskildu ódagsettu bréfi dómfellda Sævars til setts rannsóknarlögrelustjóra sem lá fyrir Hæstarétti sem hluti gagna harðræðisrannsóknarinnar. Upphaf þess að grunur beindist að dómfelldu um aðild að hvarfi Guðmundar hefur aldrei verið upplýst opinberlega. Í málinu lá það eitt fyrir að rannsóknin hafi hafist af því tilefni að lögreglunni hafi borist upplýsingar til eyrna um aðild dómfellda Sævars að hvarfi Guðmundar. Þegar málið kom til kasta sakadóms

¹⁹⁰³ Málsgrein 1038.

¹⁹⁰⁴ Málsgrein 1084.

¹⁹⁰⁵ Þorsteinn Antonsson: *Áminntur um sannsögli*, bls. 302.

¹⁹⁰⁶ Málsgögn endurupptökunefndar, bls. 3659_A–C.

vöknuðu spurningar af hálfu dómsins um þetta upphaf.¹⁹⁰⁷ En um uppruna framangreindra upplýsinga var ekkert frekar upplýst. Lífseigur orðrómur hefur verið um hugsanlega aðild þessa manns að upphafi Guðmundarmálsins á einn veg eða annan. Eins og framan er rakið greindi maðurinn frá því, fyrir lögreglu sumarið 2016, að hafa á umræddum árum iðulega gefið lögreglu upplýsingar. Rannsóknaraðilar, sem komu að rannsókn Guðmundarmálsins, hafa kannast við að hafa fengið upplýsingar frá manningnum en minnst þess ekki að hann hafi átt hlut að máli í þessu tilviki. Vart verður staðreynt hvort slíkum tengslum sé til að dreifa eða eðli þeirra úr því sem komið er.

1486. Fyrir liggur að umræddur maður veitti lögreglu upplýsingar sem leiddu til þess að dómfelldu Erla og Sævar játuðu sakir í póstsvikamálinu. Þegar horft er til þess og að sami maður var handtekinn í kjölfar innbrots í bát og færður í Síðumúlafangelsi, sama dag og dómfellda Erla virðist fyrst hafa verið yfirheyrð um hvarfi Guðmundar Einarssonar, þykja talsverðar líkur leiddar að því að rannsókn á hvarfi Guðmundar hafi verið beint að dómfelldu á grundvelli upplýsinga frá nefndum manni. Þau gögn sem liggja fyrir endurupptökunefnd um framangreinda handtöku mannsins og síðan rannsókn lögreglustjórans á höfuðborgarsvæðinu sumarið 2016 teljast vera ný gögn í skilningi a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.
1487. Frekari samtímarannsóknargögn hafa verið lögð fram fyrir endurupptökunefnd sem fela í sér óbeinar upplýsingar sem voru dómstólum ekki handhægar þegar dómur var felldur á málið. Er þar einkum að líta til dómsrannsóknar sem Steingrímur Gautur Kristjánsson héraðsdómari annaðist sem setudómari haustið 1976 er laut að kvörtunum tveggja gæsluvarðhaldsfanga sem járnaðir voru á höndum og fótum og festir milli naglfastra innréttinga í Síðumúlafangelsi. Tekið skal fram að ekkert liggur fyrir um að dómfelldu hafi sætt slíkri meðferð. Við rannsókn dómarsins kom fram við skýrslutökur að forstöðumaður fangelsisins við Síðumúla hafi litið svo á að þágildandi reglugerð um fangavist nr. 260/1957 gildi ekki um Síðumúlafangelsið.¹⁹⁰⁸ Hann hafi því þurft að móta slíkar reglur sem hafi einfaldlega falist í að lögð hefði verið áhersla á að fangar sýndu kurteisi, þá væri þeim sýndi kurteisi á móti; ef þeir væru með uppsteyt yrði að taka á því. Við rannsóknina báru bæði fangar og fangaverðir í Síðumúlafangelsinu um þennan framgangsmáta. Í tilefni af rannsókn þessari áréttaði dómsmálaráðuneytið bréflega 12. apríl 1977 að reglugerðin gildi um fangelsið við Síðumúla.¹⁹⁰⁹ Þau tilvik sem sættu rannsókn gefa til kynna að fangar hafi sætt nokkuð ströngum aga hvað samskipti við fangaverði snerti auk þess sem ekki hafi verið handfast hverjar reglurnar hafi verið og því nokkuð í valdi fangavarða að túlka það hvernig beita ætti reglunum hverju sinni.
1488. Sjö vikuskýrslur ritaðar af Karli Schütz til dómsmálaráðherra á þeim tíma sem hann var hér sem og lokaskýrsla svonefndrar rannsóknarnefndar Reykjavíkur með fylgigögnum, formála og skjal sem ber heitið huglægar málsástæður, voru ekki lagðar fram í dómi á sínum tíma. Vikuskýrslurnar voru meðal gagna sem embætti

¹⁹⁰⁷ Málsgrein 421.

¹⁹⁰⁸ Málsgrein 311.

¹⁹⁰⁹ Málsgrein 676.

ríkislögreglustjóra hafði afhent Þjóðskjalasafni en lokaskýrslan og fylgigögn voru auðkennd sakadómi Reykjavíkur í gögnum safnsins. Eins og áður er rakið varpa vikuskýrslurnar nokkuð glöggu ljósi á þróun rannsóknar málsins eftir að Karl Schütz kom að rannsókninni. Skýrslur til ráðherra voru nokkuð opinskáar um viðhorf til dómfelldu auk þess sem umfjöllunarefnið þeirra virðist fyrst og fremst miða að því að styrkja þá niðurstöðu og ætlan að dómfelldu væru sek. Þannig varpa gögnin ljósi á viðhorf skýrsluritarans til viðfangsefnisins en vert er að hafa í huga að þegar Karl Schütz kom til starfa við rannsókn Geirfinnsmálsins höfðu dómfelldu Kristján Viðar og Erla bæði viðurkennt aðild að láti Geirfinns Einarssonar auk þess sem fyrir lá framburður dómfellda Sævars um að hafa verið viðstaddur þegar Geirfinnur lést. Schütz virðist hafa lagt játningar þessar til grundvallar í verkum sínum. Með þetta sjónarhorn á málinu virðist lítt hafa verið hugað að atriðum sem leitt gátu til öndverðrar niðurstöðu.

1489. Þrátt fyrir að hægt sé að færa rök fyrir því að skjöl þessi beri með sér að áhorfsmál hafi verið um að beitt hafi verið þeirri hlutlægni sem lög áskilja, að rannsaka jafnt atriði sem leiða til sýknu sem sektar, þá voru skjölin ekki lögð fram fyrir dóm og því ljóst að dómstólar höfðu þau ekki milli handa við úrlausn sína. Engar forsendur eru til að líta svo á að dómsmeðferðin hafi tekið mið af efni skjalanna og þau sem slík þannig haft áhrif á niðurstöðu dómstóla. Það viðhorf sem í þeim birtist varpar á hinn bóginn skýrara ljósi á hve mikið rannsóknin tók mið af ætlaðri sekt dómfelldu.
1490. Meðal gagna sem endurupptökunefnd var afhent af settum ríkissaksóknara frá Þjóðskjalasafni voru gögn sem auðkennd voru embætti rannsóknarlögreglustjóra og lutu að viðskiptum Sævars við fyrirtæki kvikmyndagerðarmanns. Fyrir liggur bréf ritað á bréfsefni VÓK-film, dagsett 26. ágúst 1974, til dómfellda Sævars um endurgjaldslaut lán á kvikmyndataekjum til gerðar hálf tíma kvikmyndar í allt að einu ári. Í bréfinu voru kvikmyndataekin upptalin og fram kom að lánið væri háð tækjapörf eigandans hverju sinni vegna þeirra verkefna sem hann væri að vinna að. Fyrir liggja síðan kvittanir frá VÓK-film og VÓK-kvikmyndagerð fyrir láni á kvikmyndataekjum meðal annars á tímabilinu frá 27. október til og með 14. desember 1974. Á öllum kvittunum var dómfelldi tilgreindur viðskiptamaður jafnframt því sem tilgreint var hvaða kvikmyndataeki dómfelldi hafi fengið að láni og hvenær dagsins hann hafi sótt tækin eða skilað þeim. Meðal gagnanna er kvittun fyrir láni á kvikmyndavél sem nær yfir tímabilið frá og með 17. nóvember 1974 til og með 23. nóvember 1974. Þá var bókað að 21. nóvember 1974 klukkan 15:00 hafi dómfelldi fengið lánað tónupptökutæki. Lán dómfellda á kvikmyndataekjunum samkvæmt gögnunum stóð svo nánast óslitið til 5. apríl 1975, en þann dag er bókað að dómfelldi hafi skilað búnaðinum og færður inn á kvittunina dagafjöldinn sem hann hafði haft tækjabúnaðinn að láni.
1491. Gögn þessi voru ekki lögð fram í dómi þrátt fyrir að legið hafi fyrir að dómfelldi var í samskiptum við eiganda búnaðarins þriðjudagskvöldið 19. nóvember 1974 er Geirfinnur hvarf. Ekkert liggur fyrir um að þau samskipti sem gögnin bera með sér að hafi átt sér stað þessa daga hafi verið rannsökuð. Ekki er vitað hvenær lögreglan aflaði þessara gagna eða hvernig en ætla má að lögregla hafi komist yfir þessi gögn 15. maí

1976 er forsvarsmaður félagsins mætti til skýrslutöku. Miðað við tímasetningu á lánnum búnaðarins, sem skarast við framburði um líkflutninga og fleira, sýnist hafa verið fullt tilefni til að rannsaka tilurð þessara gagna til þess að freista þess að varpa frekara ljósi á athafnir dómfellda þessa daga. Sem dæmi má nefna að frásögn liggur fyrir um að síðdegis 21. nóvember 1974 hafi dómfelldi verið að undirbúa og framkvæma greftrun á líki Geirfinns í Rauðhólum. Rannsókn á þessum gögnum hefði mögulega getað skýrt betur hvað á daga dómfelldi hefði drifið á þeim tíma. Mögulega hefði til dæmis birst önnur mynd af málsatvikum. Þó þau sem slík varpi tæpast því ljósi á málsatvik að skilyrðum a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála sé fullnægt.

1492. Eins og rakið er fyrr liggja fyrir endurupptökunefnd gögn sem settur ríkissaksóknari lagði fram og lúta að lygamælingaprófun á dómfellda Guðjóni sem fram fór í árslok 1976. Gögn þessi munu hafa verið í fórum embættis ríkissaksóknara sem mun hafa fengið þau send frá sakadómi Reykjavíkur. Prófun þessi mun hafa falist í að freista þess að leiða í ljós hvort þeir sem undirgengust prófunina væru að segja satt með því að mæla streitu í röddu þeirra með sérstöku tæki, í þessu tilviki þegar dómfelldi Guðjón svaraði spurningum um sakarefni Geirfinnsmálsins. Sams konar prófun mun hafa verið gerð á dómfellda Sævari en gögn um hana liggja ekki fyrir. Af fyrirbyggjandi gögnum má ráða að prófanirnar hafi falist í spurningum sem svara átti játandi eða neitandi. Svör þessi voru að mestu í samræmi við framburði sem dómfelldi Guðjón lét í té á þessum tíma þannig að gögn þessi eru ekki af því tagi að fullnægt sé skilyrðum a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.
1493. Meðal gagna sem lögð hafa verið fram eru persónulegar dagbækur dómfellda Guðjóns og endurupptökubeiðanda sem þeir héldu á meðan gæsluvarðhaldsvist stóð fram að uppkvaðningu dóms sakadóms í árslok 1977. Efni þessara dagbóka er mjög ólíkt að inntaki enda sýnist ljóst að þessir tveir menn hafi verið mjög ólíkir í allri háttu enda bakgrunnur þeirra gerólíkur og þjóðfélagsstaða. Báðar dagbækurnar birta samt raunsanna mynd af því hvernig gríðarlega langvarandi einangrunarvist í gæsluvarðhaldi horfði við þessum tveimur mönnum. Í bókunum birtist mjög ólík nálgun hvors einstaklings fyrir sig á hvern hátt þeir freista þess að gera tilveruna sér bærilegri. Eftir mikla sálarangist í upphafi gæsluvarðhaldsins virðist dómfelldi Guðjón ná jafnvægi um tíma í tilveru sína með lestri bókmennta, ígrundun þeirra verka, uppritun og þýðingum þar til af honum dregur er líður á fangelsunina sem veldur því að hann verður æ háðari lyfjagjöf. Þarfnast bæði róandi lyfja og svefnlyfja til að gera dvölinu bærilegri. Endurupptökubeiðandi átti einnig mjög erfitt tímabil í upphafi gæsluvarðhaldsins þó ekki njóti jafnglöggra gagna um það þar sem hann hóf ekki að halda dagbók strax. Hann hins vegar iðkaði líkamsrækt af kappi og virðist ná betri sátt við dvölinu í fangelsinu við Síðumúla í kjölfar þess að hafa verið vistaður í nærri fimm mánuði síðla árs 1976 á Litla-Hrauni. Í tilfelli beggja veita dagbækurnar jafnframt innsýn í hversu slævandi áhrif mikil lyfjagjöf hafði á þá, en um þau áhrif rita þeir báðir. Bók dómfellda Guðjóns fyllir að auki vel inn í málsatvik þegar rannsókn Geirfinnsmálsins var í algleymingi í nóvember, desember 1976 og janúar 1977. Þá koma fram ýmsar upplýsingar sem varpa ljósi á hvaða sýn hann hafði á framgöngu

fangavarða og embættismanna, sérstaklega í tengslum við rekstur dómsmálsins á meðan það var til úrlausnar fyrir sakadómi frá 21. mars til og með 12. desember 1977. Þannig ritaði hann um að hafa kallað eftir rökstuðningi fyrir ákvörðunum dómsins sem honum þótti umdeilanlegar, eins og til dæmis þegar honum var neitað um að hitta nokkurn mann, aðra en fangaverði í aðdraganda samprófunar við dómfellda Sævar 6. til 11. júlí 1977¹⁹¹⁰ og síðan bannað að hitta verjanda sinn frá 13. október fram til 16. nóvember 1977 í tilefni af breyttum framburði [SÓH]. Á þeim tíma virðist hann hafa gripið til þess ráðs að skrifast á við verjanda sinn með fulltingi varðstjóra í fangelsinu við Síðumúla og komist þannig hjá ritskoðun dómaranna. Bréf dómfellda Guðjóns áritað með ætluðum svörum verjanda hans er varðveitt í dagbókinni.¹⁹¹¹ Umfjöllun dómfellda ljær knöppum bókunum í fangelsisdagbók um þessi málsatvik mun meiri dýpt en ella.

1494. Báðar dagbækurnar eru upplýsandi en þó á mjög ólíkan hátt um huglæga afstöðu þeirra dómfellda Guðjóns og endurupptökubeiðanda til þeirra sakarefna sem að þeim beindust. Í þessum efnum veitir dagbók endurupptökubeiðanda glögga innsýn í hugarheim hans og afstöðu til sakarefna sem hann fjallar um í miklu meiri mæli en dómfelldi Guðjón. Á hinn bóginn dvaldi dómfelldi Guðjón mun meira við þá sálarkreppu sem það olli honum að muna ekki þau málsatvik sem hann var knúinn svara um. Ráða má af skrifum hans að hann hafi á köflum verið á barmi sjálfsmorðs. Endurupptökubeiðandi flokkar hins vegar ákæruatriðin í sundur, hver hann verður dæmdur fyrir og hver ekki.¹⁹¹² Hann hrósar svo happi þegar líður að dómsmeðferð Guðmundarmálsins, þá gefist honum kostur á að koma sakleysi sínu á framfæri fyrir dómi. Hann virðist þannig hafa borið algjört traust til dómskerfisins, þar muni hann verða sýknaður.¹⁹¹³
1495. Þegar bækur þessar eru skoðaðar í samhengi við önnur gögn málsins þykja þær varpa skýrara ljósi á málsatvik og þjóna því mikilvægu hlutverki við mat á því hvort verulegar líkur teljist leiddar að því að sönnunargögn sem færð voru fram í málinu hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess í skilningi c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála
1496. Í febrúar 2017 komu í ljós óskráð gögn í Þjóðskjalasafninu er lutu að Guðmundar- og Geirfinnsmálunum sem borist höfðu safninu frá sakadómi Reykjavíkur. Meðal þeirra voru gögn sem ekki lágu fyrir meðal málgagna endurupptökumáls þessa. Má þar nefna greiðslukvittun sem [SÓH] gaf út vegna greiðslu dómfellda Sævars á söluverði bifreiðar sem [SÓH] bar um í framburði sínum fyrir dómi að hafa selt honum. Þá var meðal gagnanna pappaspjald með áletrunum sem sagðar voru stafa frá dómfelldu Erlu og Sævari. Umslag utan um spjaldið, sem hafði verið innsiglað af sakadómi, bar áletrun dómsformanns um að verjandi dómfellda Sævars hafi afhent dóminum spjaldið með þeim orðum að dómfellda Erla hefði komið því til dómfellda Sævars þegar þau voru bæði vistuð í Hegningarhúsinu. Sú framsetning á ekki við rök að styðjast þar sem

¹⁹¹⁰ Málgrein 782.

¹⁹¹¹ Málgrein 906.

¹⁹¹² Málgrein 465.

¹⁹¹³ Málgrein 798.

þau voru aldrei samtímis í Hegningarhúsinu. Á spjaldinu kemur fram dagsetningin 19. júlí 1976 og af hálfu dómfelldu Erlu hefur verið greint frá því, í tilefni af afhendingu þessa spjalds til talsmanna endurupptökubeiðenda, að hún hafi afhent dómfellda Sævari það í samprófun sem þau undirgengust í Síðumúlafangelsinu þann dag. Loks er að geta að meðal gagnanna sem fundust á Þjóðskjalasafni voru 39 vélritaðar blaðsíður sem virðast stafa frá dómfellda Sævari en þær eru ekki allar undirritaðar. Um er að ræða um það bil 15 yfirlýsingar eða minnisblöð sem hafa að geyma frásagnir hans og hugleiðingar um tildrög þess að rannsókn á hvarfi Guðmundar Einarssonar og Geirfinns Einarssonar beindist að honum og dómfelldu. Eins er þar fjallað um harðræði sem hann hafi sætt og frásagnir af samprófunum með dómfelldu, Erlu, Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari, sem og frásagnir af samskiptum dómfellda Sævars við rannsóknaraðila og fangaverði. Yfirlýsingar þessar virðast hafa verið vélritaðar á því tímabili sem dómfelldi var í Hegningarhúsinu, 31. janúar 1977 til 5. maí 1977 en því verður þó ekki slegið föstu þar sem sumar er ódagsettar. Upplýst er í málinu að á þeim tíma hafði hann ritvél til afnota, í það minnsta hluta af tímanum.

1497. Yfirlýsingar þessar eru ekki samtímaheimildir í þeim skilningi að þær eru ritaðar eftir á, þegar málið er komið til dómsmeðferðar, ólíkt dagbókum dómfelldu Guðjóns og endurupptökubeiðanda. Þær virðast að hluta til í það minnsta, hafa verið ritaðar dómfellda til minnis í aðdraganda skýrslugjafar fyrir dómi um Guðmundarmálið 29. mars 1977. Þess finnast dæmi að framburður hans fyrir dómi um harðræði sé orðrétt samhljóða yfirlýsingu um sama atvik. Ekki liggur fyrir hvenær eða hvernig þessar yfirlýsingar komust í hendur sakadóms en þær voru ekki lagðar fram sem dómskjöl og þess sér ekki stað að efni þeirra hafi verið til umfjöllunar við úrlausn málsins af hálfu dómstóla, umfram það sem fram kom í fyrrnefndum framburði dómfellda fyrir dómi. Þó setja verði fyrirvara við efni yfirlýsinganna vegna tilefnis þeirra og að þær hafa að geyma upprifjun allt að eins árs gamalla málsatvika þykja þær varpa skýrara ljósi á málsatvik. Þjóna þær því hlutverki við mat á því hvort verulegar líkur teljist leiddar að því að sönnunargögn sem færð voru fram í málinu hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess í skilningi c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.
1498. Í tilefni af endurupptökubeiðni dómfellda Sævars sem leyst var úr fyrir Hæstarétti árið 1997 var aflað ýmissa yfirlýsinga einstaklinga sem tengdust málsatvikum á einn eða annan hátt, þar á meðal voru sjónarvottar sem höfðu séð Guðmund Einarsson í Strandgötunni í Hafnarfirði.¹⁹¹⁴ Þá var aflað yfirlýsingar rekstraraðila Alþýðuhússins í Hafnarfirði sem einnig bjuggu steinsnar frá Hamarsbraut 11,¹⁹¹⁵ frá fyrrum fangaverði í fangelsinu við Síðumúla,¹⁹¹⁶ frá fyrrverandi fangelsispresti,¹⁹¹⁷ frá fyrrverandi rannsóknarlögreglumanni¹⁹¹⁸ og frá dómfelldu Erlu¹⁹¹⁹ og Alberti.¹⁹²⁰ Einnig hafði

¹⁹¹⁴ Málsgreinar 1059, 1072 og 1073.

¹⁹¹⁵ Málsgrein 1063.

¹⁹¹⁶ Málsgrein 1062.

¹⁹¹⁷ Málsgrein 1064.

¹⁹¹⁸ Málsgrein 1061.

¹⁹¹⁹ Málsgrein 1060.

¹⁹²⁰ Málsgrein 1065.

afrít viðtals sem birst hafði í Morgunblaðinu við dómfellda Guðjón verið lagt fram. Að fyrirlagi Hæstaréttar voru teknar skýrslur fyrir dómi af sjónarvottunum sem höfðu verið í Strandgötunni 27. janúar 1974, fyrrum fangaverði og fangelsispresti 20. og 21. júní 1997 sem staðfestu yfirlýsingar sínar.

1499. Í yfirlýsingum sjónarvottanna kom fram að ómöguleiki hefði verið á því að dómfelldi Kristján Viðar hafi verið sá sem þær hafi séð á ferð með Guðmundi Einarssyni í Strandgötunni aðfaranótt 27. janúar 1974 þar sem sá maður hefði verið lágvaxnari en Guðmundur. Dómfelldi Kristján Viðar sé umtalsvert hávaxnari en þeim hafi ekki verið kunnugt um það þegar þær mættu til sakbendingar í janúar 1977¹⁹²¹ sem þannig fór fram rétt tæplega þremur árum eftir að þær sáu mennina í sviphendingu. Þeim hafi verið greint frá því fyrirfram að dómfelldi Kristján Viðar væri í hópnum en þær hefðu séð myndir af honum í fjölmiðlum og því átt auðvelt með að þekkja hann úr hópnum. Raunar hefðu þær báðar borið kennsl á dómfellda Kristján Viðar af ljósmynd við skýrslutöku fimm dögum áður en þær sáu hann við sakbendinguna en sérstaklega hafi verið bókað við það tækifæri að hvorug hafi viljað fullyrða að hann hafi verið með Guðmundi í för.¹⁹²² Fyrrum rannsóknarlögreglumaðurinn sem annaðist sakbendinguna á sínum tíma að fyrirlagi sakadóms kvaðst hafa talið gildi sakbendingarinnar lítið þar sem búið var að birta myndir opinberlega af dómfellda Kristjáni Viðari á þessum tíma. Þess er að geta að hann hafði annast nefnda skýrslutöku fimm dögum fyrr er þeim var sýnd ljósmynd af dómfellda Kristjáni Viðari.
1500. Kona sem stóð að rekstri Alþýðuhússins ásamt manni sínum gat þess í yfirlýsingu sinni að hafa séð Guðmund Einarsson á dansleiknum. Að auki báru bæði hjónin um að hafa verið vakandi lengi nætur heima hjá sér eftir dansleikinn við úrvinnslu uppgjörs og þess háttar og báru um að hafa orðið einskis var er laut að umferð bifreiða eða mannaferðir þá um nóttina sem hefði ekki farið fram hjá þeim þar sem um fáfarnar götur væri að ræða að næturlagi. Fyrrum fangavörður og fangelsisprestur báru báðir um eigin reynslu af harðræði sem þeir hafi kynnst í fangelsinu við Síðumúla.¹⁹²³ Að auki bar fangavörðurinn um hlutverk sitt að ræða við dómfelldu Erlu um sakarefnin í gæsluvarðhaldinu og gera rannsóknaraðilum grein fyrir þeim framburðum, eins og rakið er í kafla VII.5.2.d.5. Í yfirlýsingum dómfelldu Erlu og Alberts drógu þau hvort um sig til baka framburði sína er lutu að hvarfi Guðmundar og í viðtali dómfellda Guðjóns í Morgunblaðinu var haft eftir honum að framburður hans er laut að hvarfi Geirfinns væri ekki réttur.
1501. Það veikir mjög gildi yfirlýsinga fyrrnefndra sjónarvotta að þær voru fyrst gefnar 19 árum eftir að þær höfðu borið kennsl á dómfellda Kristján Viðar. Hins vegar eru þessar yfirlýsingar um hæðarmun þeirra Guðmundar og dómfellda Kristjáns Viðar til þess fallnar að rýra frekar gildi þessarar sakbendingar, sem vart sýnist reist á traustum grunni fyrir, í ljósi þess að þær voru að bera um málsatvik sem fram fóru nánast upp á dag þremur árum eftir að þær sáu til ferða Guðmundar Einarssonar við annan mann. Þá liggur fyrir samkvæmt framburði þeirra og rannsóknarlögreglumannsins

¹⁹²¹ Málsgreinar 482 og 484.

¹⁹²² Málsgreinar 457–458.

¹⁹²³ Málsgreinar 1070–1071.

fyrirverandi að búið var að birta myndir af dómfellda Kristjáni opinberlega en myndir af dómfellda höfðu birst í fjölmiðlum bæði 27. október 1976 og 19. nóvember 1976. Auk þess var búið að sýna þeim ljósmynd af honum fáum dögum fyrr eins og áður gat. Sönnunargildi sakbendingar þessarar sýnist því hafa verið hverfandi á sínum tíma. Á sama hátt og það veikir mjög gildi yfirlýsinga þeirra hve seint þær koma fram þá veður að einnig athygli hve fyrirvaralaust sakadómur fjallaði um framburði þeirra og þá sérstaklega um gildi sakbendingarinnar sem sýnist nánast hafa verið marklaus í öllu tilliti sökum langs tíma frá hvarfi Guðmundar, ítarlegrar fjölmiðlaumfjöllunar um tveggja ára skeið, sem meðal annars fjallaði um aðild dómfellda Kristjáns Viðars með myndbirtingum, auk þess sem sjónarvottarnir höfðu fáum dögum fyrr skoðað ljósmynd af dómfellda Kristjáni Viðari sem þeim var skýrt frá að væri í þeim hópi manna sem tóku þátt í sakbendingunni. Fyrir sakadómi var framburður sjónarvottanna lagður til grundvallar. Síðan eftir að dómurinn hafði hafnað afturhvarfi dómfellda Kristjáns Viðars frá játningu um aðild að láti Guðmundar, var litið til yfirlýsingar hans fyrir dómi sem hann hafði gefið fyrr um að framburður þeirra gæti verið réttur. Á þeim grundvelli var það talið sannað að sjónarvottarnir hefðu séð dómfellda Kristján Viðar í fylgd Guðmundar.

1502. Að sama brunni ber um yfirlýsingar hjónanna sem ráku Alþýðuhúsið, en þær eru fyrst látnar í té 22 árum eftir að málsatvik áttu sér stað sem rýrir gildi þeirra mjög. Frásögn er lýtur að málsatvikum inni á dansleiknum í Alþýðuhúsinu hafa að auki ekki mikla efnislega þýðingu fyrir sakarefni málsins eins og það lá fyrir dómstólum þar sem fyrir lá framburður samferðarmanna Guðmundar að hann hefði verið að neyta áfengis. Að sama brunni ber um frásögn af því að hjónin hafi ekki orðið vör við mannaferðir í nágrenni Hamarsbrautar 11 um nóttina eftir dansleik. Sú yfirlýsing felur að auki í sér neikvæða frásögn, það er að segja hún fjallar um það sem þau minnst ekki, háreysti í nágrenninu, en þetta mörgum árum síðar verður að setja verulegan fyrirvara við minni fólks um það nákvæmlega hvaða nætur eftir dansleik hafi verið tíðindalausar með tilliti til umferðar og hverjar ekki. Yfirlýsing þessi þykir skipta afar litlu máli með hliðsjón af a-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.
1503. Yfirlýsingar fyrrum fangelsisprests og fyrrum fangavarðar eru báðar til þess fallnar að styrkja þegar fyrirbyggjandi vitneskju um afskipti fangavarða af dómfelldu og harðræði sem fjallað er um í dómi Hæstaréttar. Yfirlýsingarnar varpa þó ekki nýju ljósi á málsatvik sem slík þar sem við meðferð málsins fyrir dómstólum var kunnugt um aðild fangavarða að yfirheyrslum og afmörkuð tilvik harðræðis enda vikið að hvoru tveggja í dómi Hæstaréttar. Fyrir liggur þó að dómurum var ekki ljóst umfang þessa.
1504. Meðfylgjandi beiðnum um endurupptöku var skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, dagsett 21. mars 2013. Starfshópur þennan skipaði innanríkisráðherra 7. október 2011 að eigin frumkvæði. Hópurinn skipuðu lögræðingarnir, Arndís Soffía Sigurðardóttir og Haraldur Steinþórsson og sálfræðingurinn Jón Friðrik Sigurðsson prófessor. Hópurum til sérstakrar ráðgjafar var Gísli H. Guðjónsson prófessor en hann var ráðinn til að meta áreiðanleika framburða og játninga

sakborninganna.¹⁹²⁴ Auk þess starfaði Valgerður María Sigurðardóttir, lögfræðingur í innanríkisráðuneytinu, í þágu starfshópsins.

1505. Skýrslu þessari, sem er 486 blaðsíður að lengd, er skipt í tvo hluta þar sem fyrri hlutinn lýtur að málsatvikum er lykjust um hvarf Guðmundar og Geirfinns árið 1974, síðari hlutinn fjallar svo um efnislegt starf starfshópsins og greinist sá hluti í tvennt. Annars vegar lýtur efnið að greiningu starfshópsins á sakarefnum hvers dómfellda fyrir sig, niðurstöðum og reifun á því sem starfshópurinn skilgreindi sem færar leiðir í ljósi niðurstöðu skýrslunnar. Hins vegar lýtur 19. kaflinn að mati Jóns Friðriks Sigurðssonar og Gísla H. Guðjónssonar á áreiðanleika framburða dómfellda með tilliti til þeirrar þekkingar sem nú er til staðar á sviði sálfræði en var það ekki þegar sakamálin voru til rannsóknar og dómsmeðferðar.
1506. Þegar horft er til efnis skýrslunnar, sem stendur utan 19. kafla hennar, verður vart lagt til grundvallar að það efni og sú samantekt sem þar birtist falli að skilyrðum a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála um að vera ný gögn sem ætla má að hefðu verulega miklu skipt fyrir niðurstöðu málsins ef þau hefðu komið fram áður en dómur gekk. Skýrslan, hvað þessa kafla áhrærir, felur fyrst og fremst í sér rýni á þeim gögnum sem fyrirbyggjandi voru þegar starfshópurinn var að störfum. Skýrslan felur í sér glögg yfirlit yfir málið, þar á meðal sú tölfræðilega úrvinnsla sem nefndin innti af hendi. Þó gætir nokkurrar ónákvæmni í skýrslunni sem rýrir gildi hennar nokkuð. Sem dæmi má nefna þá er ranglega lagt til grundvallar að dómfellda Erla hafi verið sakfelld fyrir tálmun rannsóknar í Geirfinnsmálinu auk rangra sakargifta.¹⁹²⁵ Dómfellda var sýknuð af fyrra ákæruatriðinu í dómi Hæstaréttar.
1507. Áður en vikið er að 19. kafla skýrslunnar um mat á áreiðanleika framburða dómfellda er óhjákvæmilegt að fjalla um áhrif þess að Gísli H. Guðjónsson starfaði sem lögreglumaður þegar mál þetta var fyrst til meðferðar, framkvæmdi vísindarannsókn þar sem dómfellda áttu hlut að sem hluti rannsóknarandlags og annaðist jafnframt sérhæfða rannsókn á vegum fulltrúa yfirsakadómara á dómfellda Guðjóni og Sævari er laut að mati á sannleiksgildi framburða þeirra.
1508. Þótt ekki sé um matsgerð dómkvaddra matsmanna að ræða þykir rétt að líta til 1. málslíðar 3. mgr. 128. gr. laga um meðferð sakamála varðandi það hvort að fyrri störf og aðkoma Gísla að málsatvikum er tengjast rannsókn Guðmundar og Geirfinnsmálanna rýri á einhver hátt gildi skýrslunnar sem gagns sem byggt verði á við úrlausn fyrirbyggjandi endurupptökubeiðna.
1509. Fyrst er þess að geta að greint er frá því í skýrslu starfshópsins að Gísli starfaði í rannsóknarlögreglunni sumrin 1976 og 1977 en tekið er fram í skýrslunni að hann hafi ekki komið að rannsókn Guðmundar- og Geirfinnsmála.¹⁹²⁶ Rakið er að hann hafi lagt stund á meistaranám í klínískri sálfræði við enskan háskóla á þessum tíma og hefði sem lið í vinnu við meistaraverkefni í náminu framkvæmt lygamælingar á þrennum hópum; lögreglumönnum, prestum og sakborningum. Fimm þeirra sem æst er

¹⁹²⁴ Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 105.

¹⁹²⁵ Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 471.

¹⁹²⁶ Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 104.

endurupptöku vegna munu hafa tekið þátt í þeirri rannsókn. Í útgefinni fræðigrein var rakið að tólf síbrotamenn, tólf prestar og tólf lögreglumenn hafi tekið þátt í rannsókninni.

1510. Gísli hefur tekið afstöðu til hæfis síns gagnvart þeim sakarefnum sem til umfjöllunar eru í endurupptökumáli þessu en í riti sem fól í sér sögu hans¹⁹²⁷ vísaði hann til starfs síns sem rannsóknarlögreglumanns og þess að hafa framkvæmt framangreint próf. Af þeim sökum leiddi það af sjálfu sér að hann gæti ekki tekið vinnu við þessi álitamál að sér þar sem hann gæti ekki talist fullkomlega hlutlaus í málinu. Þá setti hann fyrirvara um hvort að sá sem hefði starfað hjá rannsóknarlögreglunni á sama tíma gæti talist fullkomlega hlutlaus, sérstaklega í augum annarra. Í vitnamáli sem rekið var í tilefni af fyrirbyggjandi endurupptökubeiðnum¹⁹²⁸ kom fram að hann hefði aldrei talið sig vanhæfan en borið þessu við til að fá frið fyrir ágangi fjölmiðla sem hafi ákaft innt hann eftir afstöðu til málsins. Í framburði sínum lagði Gísli áherslu á að liðin væru 40 ár síðan hann starfaði hjá rannsóknarlögreglunni og hann væri því ekki eins litadur af þeim viðhorfum sem þá hafi tíðkast hjá lögreglunni að allir væru sekir. Þá hafi hann lært það af reynslunni að honum væri kleift að vinna hlutlægt að málum og jafnvel undir erfiðum kringumstæðum, reynslan hafi kennt honum að hann kæmist aðeins að þeirri niðurstöðu sem hann teldi rétta. Hann hafi afráðið að taka verkið að sér ef allir væru sáttir við það. Í eigin huga væri hann þess fullviss að geta unnið hlutlægt og af einlægni að málinu. Að hans mati var einungis spurning um afstöðu dómfelldu til vinnu hans að málinu en aðspurðir hafi þeir allir reynst mjög sáttir við það.
1511. Fyrir liggur að Gísli kom við sögu við rannsókn á hvörfum Guðmundar og Geirfinns í tengslum við framkvæmd lygamælingaprófana, bæði prófana sem hann framkvæmdi sem hluti af rannsókn í meistaranámi í sálfræði, sem áður er getið, en einnig sérstakrar prófunar á tveimur dómfelldu, Guðjóni og Sævari, undir stjórn fulltrúa yfirsakadómara. Dagana 12. júlí og 13. júlí 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Gísli, titlaður rannsóknarlögreglumaður, hafi komið með öðrum rannsóknarlögreglumanni og rannsakað dómfelldu Erlu og Kristján Viðar og svo degi síðar tekið endurupptökubeiðanda til rannsóknar. Hinn 5. september 1976 var röðin komin að dómfellda Sævari en þegar sú rannsókn fór fram var Gísli titlaður sálfræðingur í fangelsisdagbókinni. Í dagbókina er hins vegar bókað að 9. september 1976 hafi Gísli komið til viðtals sem rannsóknarlögreglumaður við gæsluvarðhaldsanga ótengdan sakargiftum sem endurupptökumál þetta lýtur að. Þegar því viðtali var lokið hafi Gísli farið inn á klefa til dómfellda Sævars og dvalið þar í um 20 mínútur en rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir. Í fyrrnefndu vitnamáli skýrði Gísli þetta svo að dómfelldi Sævar hafi verið mjög áhugasamur um lygamælingaprófið og hann því verið að ræða það við hann. Þegar kom undir árslok framkvæmdí Gísli svo prófun á dómfellda Guðjóni sem leiða átti fram með hljómfalli raddar hvort viðkomandi væri að segja satt. Þessi prófun, hvað dómfellda Guðjón snerti, var framkvæmd að fulltrúa yfirsakadómara viðstöddum sem og verjanda dómfellda.

¹⁹²⁷ Anna Hildur Guðbrandsdóttir: *Réttarsálfræðingurinn – saga Gísla H. Guðjónssonar*. Reykjavík 2001, bls. 45–46.

¹⁹²⁸ Málsgrein 1059.

Spurningar og svör liggja fyrir og ljóst er að þær lúta beint að málsatvikum og fólu meðal annars í sér hvort dómfelldi hafi átt þátt í hvarfi Geirfinns. Margar þessara spurninga fólu í sér ráðagerð um að sá sem svaraði þeim tæki með svari sínu afstöðu til gefinnar forsendu í spurningunni um aðild að hvarfi Guðmundar og Geirfinns. Ráða má af viðtali sem Gísli átti við dómfellda Guðjón á vegum starfshóps innanríkisráðherra að Gísli hafi kynnt sér sakargögn til þess að semja þær spurningar sem lagðar voru fyrir dómfellda.

1512. Þá liggur fyrir að dómfelldi Sævar undirgekkst einnig rannsókn sem þessa en gögn er lúta að þeirri rannsókn hafa ekki fundist en þau voru í fórum sakadóms eftir því sem fram kemur í bréfi dómsformanns til ríkissaksóknara sem hann ritaði 22. nóvember 1979.
1513. Loks má geta að tvíburabróðir Gísla, Guðmundur Guðjónsson, annaðist yfirheyrslur þeirra sem kallaðir voru til skýrslugjafa vegna harðræðisrannsóknar sem fram fór vegna kvörtunar dómfellda Sævars árið 1979, samanber mál rannsóknarlögreglu ríkisins nr. 2875/79.
1514. Þegar mat er lagt á þýðingu þessa fyrri aðkomu Gísla H. Guðjónssonar að málunum verður að hafa hugfast að gildi skýrslu starfshóps innanríkisráðherra verður ekki jafnað til matsgerðar dómkvaddra matsmanna enda hvorki stofnað til vinnslu skýrslunnar á grundvelli sakamálalaga né á öðrum viðhlítandi lagagrundvelli. Sýnist fremur um álitagerð að ræða sem útbúin er að frumkvæði ráðherra án aðkomu ríkissaksóknara sem að öðru jöfnu á aðild að meðferð sakamála, jafnt ódæmdra sem dæmdra. Verður að meta þýðingu skýrslunnar í því ljósi, þar með talin áhrif aðkomu Gísla að gerð hennar.
1515. Í þessu sambandi er einnig óhjákvæmilegt annað en að vekja athygli á að framkvæmd álit Gísla H. Guðjónssonar og Jóns Friðriks Sigurðssonar, sem birt er í skýrslunni, er ekki hafið yfir gagnrýni. Er þar fyrst til að taka að efnisleg afstaða virðist ekki vera tekin til þess munar sem er á framgangi rannsóknar, annars vegar er varðar hvarf Guðmundar og hins vegar hvarf Geirfinns, til að mynda hvenær í rannsókninni játningar komu fram í málunum og hversu lengi gæsluvarðhald dómfelldu hafði þá staðið. Ólíku er þar saman að jafna þar sem þeir dómfelldu sem sakfelldir voru fyrir að eiga aðild að Guðmundarmáli báru um aðild sína að því máli mjög fljótlega. Á hinn bóginn könnuðust dómfelldu ekki við aðild að því að verða Geirfinni að bana fyrr en eftir langvarandi gæsluvarðhald. Dómfelldi Sævar bar ekki um það fyrr en 27. október 1976 og dómfelldi Kristján Viðar ekki fyrr en 9. nóvember 1976. Fram til þess hafði dómfelldi Kristján Viðar fyrst og fremst borið um málsatvik sem sjónarvottur að átökum og lítt eða ekki haft sig í frammi og dómfelldi Sævar sló úr og í með það að hafa yfir höfuð verið á staðnum. Þessum mismun er vart gefinn fullnægjandi gaumur í álit Gísla og Jóns Friðriks. Þá er varla hægt að greina afstöðu þeirra til mismunandi aðstæðna hvers og eins dómfelldu. Gleggsta dæmið í þessum efnum er að lítið sýnist rýnt í þann aðstöðumun sem fólst í því að dómfellda Erla var búin vera frjáls ferða sinna í mánuð þegar hún tjáði sig fyrst formlega við lögregluna um málsatvik tengd hvarfi Geirfinns. Þá er einnig fjallað ítarlega um játningar dómfelldu Erlu í sambandi

við málið án þess að því sé gefinn gaumur að hún var einungis sakfelld fyrir rangar sakargiftir þannig að ekki reyndi á játningar um aðild að hvarfi Guðmundar og Geirfinns. Raunar er ranglega lagt til grundvallar í skýrslunni að dómfellda Erla hafi verið sakfelld fyrir aðild að hvarfi þess síðarnefnda, eins og áður gat. Sýnist ágalli þessi rýra gildi áhlits þeirra Gísla og Jóns Friðriks um trúverðugleika framburða dómfelldu. Er þess þá ógetið að alveg er látið hjá líða að víkja að forsendum þess að fjórmenningsarnir, sem sátu allt að 105 daga í gæsluvarðhaldi áður en þeim var sleppt, játuðu ekki þrátt fyrir langvarandi gæsluvarðhaldsvist. Dómfelldu, aðrir en dómfellda Erla, játuðu hins vegar einhverja aðkomu að Guðmundarmálinu mjög fljótlega eins og áður gat. Sýnist þar hafa verið kjörið tækifæri til að greina trúverðugleikamat gagnvart dómfelldu með tilliti til viðmiðunarhóps.

1516. Eins og rakið er hér að framan í kafla VII.3 hafa staflíðir 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála hver um sig að geyma sjálfstæða heimild til endurupptöku dæmds máls. Þegar grannt er skoðað sýnist mega leggja til grundvallar, að þó aðstaða í máli sé þannig að forsendum tiltekins staflíðar sé ekki fullnægt til að viðkomandi mál verði endurupptekið á þeim grundvelli, að þær röksemdir sem vegi með því að mál verði endurupptekið á viðkomandi staflíð geti haft þýðingu þegar metið er hvort öðrum staflíð 1. mgr. 211. gr. sé fullnægt. Því er það svo að framlagning gagna, sem getið er í þessum kafla og lögð hafa verið fyrir endurupptökunefnd, er hvorki þarflaus né þýðingarlaus. Þessi gögn skipta miklu og sum höfuðmáli þegar málið er metið í heild með tilliti til c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála þegar lagt er mat á hvort verulegar líkur séu leiddar að því að sönnunargögn sem færð voru fram í málinu hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess. Gögn þessi varpa tvímælalaust ljósi á það hvaða forsendum verður að taka mið af við greiningu þess hvort til álita geti komið að endurupptaka hvern þátt þessa máls fyrir sig.

VII.6.2 Greining á því hvort sönnunargögn hafi verið rangt metin

1517. Líkt og gerð var grein fyrir í kafla VII.1 hér að framan er fjallað um skilyrði fyrir endurupptöku sakamála sem dæmd hafa verið í Hæstarétti í 1. mgr. 215. gr. laga um meðferð sakamála. Þar er kveðið á um að endurupptökunefnd geti leyft samkvæmt beiðni að mál sem dæmt hefur verið í Hæstarétti verði tekið þar til meðferðar og dómsuppsögu að nýju ef fullnægt er þeim skilyrðum sem greindir í 1. mgr. 211. gr. laganna. Í ákvæðinu er kveðið á um að endurupptökunefnd geti orðið við beiðni manns um endurupptöku, sem telur sig ranglega sakfelldan eða sakfelldan fyrir mun meira brot en það sem hann hefur framið, ef einhverju skilyrða í a–d-liðum er fullnægt. Efnisleg skilyrði c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála sem hér eru til umfjöllunar eru að verulegar líkur séu leiddar að því að sönnunargögn sem færð voru fram í máli hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess. Líkt og rakið var í kafla VII.2 ber hins vegar að líta á heimildina sem þröngt undantekningar-ákvæði sem beita verður af fyllstu varkárni og því aðeins að sýnt sé fram á sérstakar aðstæður sem réttlætt geti endurupptöku á þessum grundvelli.
1518. Endurupptökubeiðandi var með dómi Hæstaréttar í máli nr. 214/1978, uppkveðnum 22. febrúar 1980, fundinn sekur um manndráp af gáleysi, samanber 218. gr. og 215. gr.

almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Þá var hann jafnframt fundinn sekur um brennu, nauðgun og þjófnað. Í málinu var endurupptökubeiðandi dæmdur fyrir að hafa, ásamt öðrum, orðið Guðmundi Einarssyni að bana að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974. Með dómi Hæstaréttar var endurupptökubeiðandi dæmdur í 13 ára óskilorðsbundið fangelsi.

1519. Með erindi dagsettu 12. mars 2015 fór talsmaður endurupptökubeiðanda þess á leit að hæstaréttarmál nr. 214/1978 yrði endurupptekið að því er varðar dóm fyrir manndráp af gáleysi. Í beiðni um endurupptöku er meðal annars vísað til c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Við úrlausn um beiðni endurupptökubeiðanda um endurupptöku hæstaréttarmálsins á grundvelli ákvæðisins verður að meta hvort verulegar líkur séu leiddar að því að sönnunargögn hafi verið rangt metin þannig að áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins. Við það mat verður meðal annars að horfa annars vegar til þeirra gagna sem lágu fyrir Hæstarétti við uppkvaðningu dómsins og hins vegar gagna og upplýsinga sem síðar hafa komið í ljós og gerð hafa verið skil hér að framan í kafla VII.6.1 í umfjöllun um a-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.
1520. Ríkissaksóknari gaf út ákæru 8. desember 1976 vegna hvarfs Guðmundar Einarssonar og annarra mála á hendur endurupptökubeiðanda og fleirum. Var endurupptökubeiðandi og dómfelldu Kristján Viðar og Sævar ákærðir fyrir að hafa, aðfaranótt 27. janúar 1974, í félagi ráðist á Guðmund Einarsson í kjallaraíbúð að Hamarsbraut 11 og misþyrmt honum svo, þar á meðal með hnífstungum sem dómfelldi Kristján Viðar hafi veitt honum, að hann hafi hlotið bana af og komið líki hans fyrir á ókunnum stað. Þóttu dómfelldu hafa gerst brotlegir samkvæmt 211. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Var dómfelldi Albert ákærður fyrir eftirfarandi hlutdeild í fyrrgreindum verknaði með því að hafa veitt endurupptökubeiðanda og dómfelldu Kristjáni Viðari og Sævari liðsinni við að fjarlægja og koma líki Guðmundar fyrir á ókunnum stað og þannig leitast við að afmá ummerki brotsins, bæði fyrrgreinda nótt og síðar síðla sumars 1974 þegar líkamsleifar Guðmundar voru fluttar á annan stað. Hafi flutningar þessir farið fram í bifreiðum sem dómfelldi Albert hafi haft til umráða og ekið.¹⁹²⁹
1521. Við flutning málsins fyrir sakadómi Reykjavíkur var því lýst yfir af hálfu ákæruvaldsins að fyrsti töluliður í I. kafla ákærunnar væri ekki lengur á því byggður að dómfelldi Kristján Viðar hafi ráðist að Guðmundi með hnífi og stungið hann, heldur að allir ákærðu hafi hver fyrir sig átt jafnan þátt í árásinni á Guðmund og dauða hans. Um væri að ræða óaðskiljanlegan samverknað ákærðu. Af þessum sökum var málið reifað og flutt fyrir Hæstarétti á þann veg að ákæruefni er laut að dauða Guðmundar gæti til vara varðað við 218. gr. og 215. gr. almennra hegningarlaga.
1522. Líkt og greinir að framan var endurupptökubeiðandi fundinn sekur um manndráp af gáleysi með dómi Hæstaréttar 22. febrúar 1980 í máli nr. 214/1978. Sekt endurupptökubeiðanda var talin sönnuð fyrst og fremst með játningum hans, framburðum annarra dómfelldu og vitnisburðum sjónarvotta. Sýnilegum sönnunargögnum var vart til að dreifa og því ljóst að niðurstaða málsins var fyrst og fremst reist á sönnunargögnum í formi framburða. Við úrlausn beiðni endurupptökubeiðanda

¹⁹²⁹ Málsgrein 384.

beiðanda um endurupptöku hæstaréttarmálsins á grundvelli c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála, að því er varðar dóm fyrir manndráp af gáleysi, verður að meta hvort verulegar líkur séu leiddar að því að sönnunargögn hafi verið rangt metin þannig að áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins. Við það mat verður að horfa annars vegar til þeirra gagna sem lágu fyrir Hæstarétti við uppkvaðningu dómsins og hins vegar gagna og upplýsinga sem síðar hafa komið í ljós.

1523. Endurupptökubeiðandi var handtekinn vegna málsins 23. desember 1975 og fluttur í fangelsið við Síðumúla klukkan 14:15. Var hann tekinn til skýrslutöku milli klukkan 18:50 og 19:00. Bókað var í skýrslu um yfirheyrsluna að endurupptökubeiðanda hafi verið kynnt réttarstaða og að tilefni yfirheyrslunnar væri vitneskja sú sem rannsóknarlögreglunni hafi borist og benti til þess að hann ætti hlut að máli er ungur maður hvarf í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974. Bókað var eftir endurupptökubeiðanda í fyrstu persónu frásögn. Kvaðst hann ekki hafa neina hugmynd um á hvern hátt maðurinn hvarf eða muna yfirleitt nokkuð eftir því að einhver hafi horfið í Hafnarfirði. Hann gæti því ekki með neinum hætti tjáð sig um málið. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og háð í fangelsinu við Síðumúla af fulltrúa yfirsakadómarara. Kom endurupptökubeiðandi fyrir dóminn milli klukkan 19:35 og 19:45. Kvaðst hann ekki hafa verið viðriðinn hvarf Guðmundar Einarssonar. Var framangreind lögregluskýrsla hans lesin fyrir hann og sagði hann þar rétt eftir sér haft og staðfesti undirskrift sína. Í kjölfarið var kveðinn upp úrskurður þar sem fram kom að lögreglunni hafi borist ábending um að endurupptökubeiðandi og dómfelldu Kristján Viðar og Sævar kynnu að vera valdir að hvarfi Guðmundar. Þá var vísað til framburðar dómfelldu Erlu og Alberts í forsendum úrskurðarins. Var endurupptökubeiðandi úrskurðaður í allt að 90 daga gæsluvarðhald og til að gangast undir geðrannsókn.¹⁹³⁰ Óskaði endurupptökubeiðandi eftir því að kæra úrskurðinn til Hæstaréttar Íslands en fallið var síðar frá því. Daginn eftir, 24. desember 1975, kom réttargæslumaður endurupptökubeiðanda, Hilmar Ingimundarson hæstaréttarlögmaður, til viðtals við hann í um eina og hálfu klukkustund.¹⁹³¹
1524. Aðfaranótt 27. desember 1975 var bókað í dagbók fangelsisins að endurupptökubeiðandi hafi talað við sjálfan sig öðru hverju frá því klukkan 20:00 um kvöldið. Samkvæmt bókun í fangelsisdagbókina var endurupptökubeiðandi tekinn til yfirheyrslu klukkan 11:05. Þar sem ekki liggur fyrir skýrsla um yfirheyrsluna og ekki var um það bókað í fangelsisdagbókina er óvíst hvenær yfirheyrslunni lauk. Það næsta sem var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins um endurupptökubeiðanda var að hringt hafi verið í fangelsislækninn klukkan 12:25 og hann beðinn að koma og sprauta endurupptökubeiðanda niður svo hann gæti sofnað. Sýnist sem yfirheyrslunni hafi lokið um það leyti. Á sama tíma var þess getið að fulltrúi yfirsakadómarara hafi komið og vitjað endurupptökubeiðanda á klefa. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um vitjun fulltrúans. Bókað var í dagbók fangelsisins að fangelsislæknirinn hafi sprautað endurupptökubeiðanda með tveimur ampúlum af Chlorpromazine um klukkan 14:00

¹⁹³⁰ Málsgrein 26.

¹⁹³¹ Málsgrein 32.

og gefið honum 70 millígrömm af Diazepam klukkan 16:55.¹⁹³² Bókað var í dagbók Síðumúlafangelsisins 28. desember 1975 að endurupptökubeiðandi hafi sofnið í 16 klukkustundir, farið fram úr til að borða hádegismat en svo sofnað aftur. Var endurupptökubeiðandi tekinn til yfirheyrslu frá klukkan 14:55 til 17:25.¹⁹³³ Engin rannsóknargögn liggja fyrir um yfirheyrsluna og því óljóst með öllu hvað fór þar fram og hvort gætt hafi verið að 40. gr. laga um meðferð opinberra mála um réttarstöðu sakaðs manns. Í þinghaldi sakadóms Reykjavíkur 30. mars 1977 lýsti endurupptökubeiðandi líðan sinni þegar hann var handtekinn vegna málsins og færður til yfirheyrslu. Bar endurupptökubeiðandi um að hafa orðið mikið um þetta þar sem hann væri saklaus í málinu. Hann hafi ekki getað sofnið og verið neitað um svefntöflur. Tveimur til þremur dögum síðar hafi þurft að sprauta hann niður svo hann gæti sofnið, enda hafi hann verið með óráði. Á sá framburður endurupptökubeiðanda stoð í framangreindum bókunum í dagbók fangelsisins, en fyrir liggur að endurrit úr fangelsisdagbókinni voru endurupptökubeiðanda ekki aðgengileg 30. mars 1977. Í fyrrgreindu þinghaldi greindi endurupptökubeiðandi einnig frá því að lögreglan hafi á sama tíma yfirheyrt hann vegna tveggja annarra aðskilinna mála, annars vegar vegna andláts stúlku í Vík í Mýrdal og hins vegar vegna hvarfs manns í Ólafsvík á árinu 1974.¹⁹³⁴ Rannsóknargögn veita sterkar vísbendingar um að andlát stúlkunnar hafi á sama tíma verið til athugunar hjá rannsakendum Guðmundarmálsins.¹⁹³⁵ Þá er ástæða til að geta framburðar eins fangavörðar í Síðumúlafangelsinu sem hann gaf 24. september 1979 við svonefnda harðræðisrannsókn, samanber mál rannsóknarlögreglu ríkisins nr. 2875/1979. Var fangavörðurinn yfirheyrður að beiðni verjanda dómfellda Sævars þar sem hann gæti mögulega borið um harðræði í garð dómfellda Sævars í fangelsinu. Við yfirheyrslu bar fangavörðurinn um að hafa verið við störf í fangelsinu síðari hluta árs 1975 og fram til 26. janúar 1976. Greindi hann meðal annars frá því að eitt skipti þegar hann hafi komið á næturvakt hafi forstöðumaður fangelsisins lagt fyrir vakthafandi fangaverði að halda endurupptökubeiðanda og dómfellda Sævari vakandi um nóttina. Bar fangavörðurinn um að hafa margoft farið inn á klefa til endurupptökubeiðanda þá nótt, ásamt tveimur fangavörðum, í þeim tilgangi að vekja hann. Fangaverðirnir tveir sem hafi gengið sömu vakt hafi þá borið á endurupptökubeiðanda að hafa verið að kalla nafn stúlku sem hafi fundist látin í Vík í Mýrdal, en það hafi komið endurupptökubeiðanda mjög á óvart. Undir morgun hafi einn vakthafandi fangavarða sagt endurupptökubeiðanda að heppilegast væri að líma heftiplástur fyrir munn hans svo köllin heyrðust ekki í honum. Endurupptökubeiðandi hafi samþykkt þetta og í kjölfarið hafi verið límd grisja fyrir munn hans með heftiplástri. Þar sem framburður fangavörðarins varðandi endurupptökubeiðanda var að mati ákærvaldsins óviðkomandi sakarefni hæstaréttarmáls nr. 214/1978 og utan marka harðræðisrannsóknarinnar, eins og ríkissaksóknari hafi ákveðið þau, þótti ekki ástæða til að rannsóknin beindist að framangreindu atriði.

¹⁹³² Málsgrein 34.

¹⁹³³ Málsgrein 36.

¹⁹³⁴ Málsgrein 648.

¹⁹³⁵ Sjá málsgreinar 50 og 176.

1525. Endurupptökubeiðandi var næst færður til yfirheyrslu 30. desember 1975 milli klukkan 13:20 og 13:50.¹⁹³⁶ Engin skýrsla liggur fyrir um yfirheyrsluna. Þremur dögum síðar, 2. janúar 1976, var endurupptökubeiðandi aftur til yfirheyrslu milli klukkan 14:45 og 16:20. Var þess getið í dagbók fangelsisins við Síðumúla að yfirheyrslu hafi þá verið frestað og dómfelldi Sævar þá tekinn fyrir til klukkan 17:00 en þá hafi hann verið færður á klefa sinn og endurupptökubeiðandi færður aftur fram til yfirheyrslu. Bókað var að endurupptökubeiðandi hafi verið færður á klefa klukkan 18:45 til að matast. Var hann aftur tekinn til yfirheyrslu þennan dag milli klukkan 21:30 og 21:55.¹⁹³⁷ Engar skriflegar skýrslur voru gerðar um framangreindar yfirheyrslur yfir endurupptökubeiðanda og því ekki vitað hvað fór fram, af hvaða tilefni endurupptökubeiðandi hafi verið yfirheyrður og hvort gætt hafi verið að ákvæðum sem giltu um réttarstöðu hans. Daginn eftir, 3. janúar 1975, var endurupptökubeiðandi enn til yfirheyrslu. Bókað var í dagbók fangelsisins við Síðumúla að hann hafi verið tekinn til yfirheyrslu milli klukkan 09:30 og 10:00. Engin skýrsla liggur fyrir um það sem fram fór en bókað var í fangelsisdagbókina að í framhaldinu hafi verið farið með endurupptökubeiðanda í „leiðangur“. Komið var með hann til baka í fangelsið klukkan 10:55 og var þá yfirheyrslunni haldið áfram. Samkvæmt því sem bókað var í fangelsisdagbók var hlé gert á yfirheyrslunni klukkan 11:20 og var fangavörður látinn sitja yfir endurupptökubeiðanda til klukkan 11:40, en þá hafi frammið verið lokið, eins og það var orðað í bókuninni. Var endurupptökubeiðandi færður á klefa sinn í kjölfarið.¹⁹³⁸ Engin rannsóknargögn liggja fyrir um framangreindar rannsóknaraðgerðir, hvorki yfirheyrsluna né leiðangurinn. Endurupptökubeiðandi var aftur tekinn til yfirheyrslu 4. janúar 1976 klukkan 14:30. Fram kom í bókun í dagbók fangelsisins við Síðumúla að fulltrúi yfirsakadómara hafi blandað sér í yfirheyrsluna þegar tíu mínútur voru liðnar, en þá hafi annar rannsóknarlögreglumannanna sem önnuðust yfirheyrsluna vikið frá. Samkvæmt fangelsisdagbók var yfirheyrslunni lokið klukkan 16:10 og var endurupptökubeiðandi þá færður á klefa sinn aftur.¹⁹³⁹ Skrifleg skýrsla liggur ekki fyrir um yfirheyrsluna og því með öllu óvíst hvað þar fór fram. Bókað var í fangelsisdagbókina að fulltrúi yfirsakadómara hafi vitjað endurupptökubeiðanda á klefa um kvöldið.¹⁹⁴⁰ Endurupptökubeiðandi var yfirheyrður næst vegna málsins 7. janúar 1976. Fyrir liggur bókun í dagbók fangelsisins við Síðumúla þar sem fram kom að endurupptökubeiðandi hafi verið tekinn til yfirheyrslu af tveimur rannsóknarlögreglumönnum og fulltrúa yfirsakadómara klukkan 15:30. Bókað var að klukkan 19:45 hafi verið gert hlé á yfirheyrslunni í 15 mínútur. Var endurupptökubeiðandi færður á klefa klukkan 20:55.¹⁹⁴¹ Skýrsla um yfirheyrsluna liggur ekki fyrir meðal málgagna. Enn á ný var endurupptökubeiðandi yfirheyrður af rannsóknarlögreglumanni vegna málsins 8. janúar 1976 klukkan 08:50. Að loknu matarhléi klukkan 13:10 var endurupptökubeiðandi aftur færður til yfirheyrslu og þá hjá rannsóknarlögreglumanni

¹⁹³⁶ Málsgrein 38.

¹⁹³⁷ Málsgrein 41.

¹⁹³⁸ Málsgrein 42.

¹⁹³⁹ Málsgrein 44.

¹⁹⁴⁰ Málsgrein 47.

¹⁹⁴¹ Málsgrein 53.

og fulltrúa yfirsakadómara. Var endurupptökubeiðandi færður aftur á klefa sinn klukkan 13:35. Engar skýrslur liggja fyrir um framangreindar yfirheyrslur. Bókað var í dagbók fangelsisins við Síðumúla að endurupptökubeiðandi hafi óskað eftir því klukkan 18:25 að fá að ræða einslega við nafngreindan rannsóknarlögreglumann. Var þess getið að umræddur rannsóknarlögreglumaður hefði áhuga á því og var bókað um komu hans um hálf tíma síðar. Var endurupptökubeiðandi þá strax yfirheyrður af rannsóknarlögreglumanninum en færður aftur á klefa sinn klukkan 19:25.¹⁹⁴² Engin skýrsla liggur fyrir um yfirheyrsluna og því með öllu óvíst hvað þeim fór á milli og hvort gætt hafi verið réttarfarsákvæða.

1526. Endurupptökubeiðandi var næst yfirheyrður vegna málsins 9. janúar 1976 milli klukkan 08:50 og 10:05. Fyrir liggur skrifleg skýrsla um yfirheyrsluna þar sem í upphafi er bókað að endurupptökubeiðandi hafi mikið hugsað um málið síðan síðast hafi verið tekin af honum skrifleg skýrsla vegna málsins 23. desember 1975 og hann vildi nú skýra frá ýmsum atriðum varðandi málið. Haft var eftir endurupptökubeiðanda í fyrstu persónu frásögn. Kvaðst hann muna eftir því að hafa verið staddur einhvers staðar í húsi með dómfelldu Sævari og Kristjáni Viðari og einhverjum óþekktum manni, á þeim tíma sem umræddur atburður á að hafa átt sér stað. Gat endurupptökubeiðandi ekki munað hvar umrætt húsnæði hafi verið eða hver hafi verið húsráðandi. Lýsti endurupptökubeiðandi herbergjaskipan með eftirfarandi hætti: „[G]engið var inn í tvö íveruherbergi innst af gangi og þá fyrst gengið í gegnum annað, en svo var framur á ganginum gengið inn í geymsluherbergi, að ég held fyrst í gegnum þvottaherbergi. Nánar man ég ekki herbergjaskipan enn sem komið er.“ Greindi hann frá því að upp hafi komið ósamkomulag, ábyggilega á milli dómfellda Kristjáns Viðars og óþekktar mannsins, sem hafi byrjað með einhverjum fúkyrðum en endað með átökum. Virtist honum á öllu tali þeirra að þeir hafi þekkt. Kvaðst endurupptökubeiðandi halda að átökin hafi byrjað í innra íveruherberginu en síðan borist í fremra herbergið. Þá hafi dómfelldi Sævar verið kominn í átök við manninn og beðið um hjálp. Var að sögn endurupptökubeiðanda óljóst hver þáttur dómfellda Kristjáns Viðars var á því stigi. Lýsti endurupptökubeiðandi því hvernig hann hafi komið dómfellda Sævari til hjálpar. Þá hafi hann fengið högg frá óþekktum manni en slegið manninn til baka sem hafi við það fallið í gólfið og dasast. Greindi endurupptökubeiðandi frá því að hafa þá séð dómfellda Sævar sparka í höfuð mannsins sem hafi við það fallið fram fyrir sig og ekki hreyft sig eftir það. Dómfelldi Sævar hafi í kjölfarið farið að stumra yfir manninum en síðan haft á orði að hann væri dáinn. Kvaðst endurupptökubeiðandi hafa leitað eftir lífsmarki en ekkert fundið. Þeir hafi þá ákveðið að láta manninn í geymsluherbergið til að byrja með. Mundi endurupptökubeiðandi ekki eftir neinum verulegum áverkum á manninum en kvaðst halda að blætt hafi úr munni hans. Bókað var í skýrsluna að endurupptökubeiðandi hafi ekki geta komið því fyrir sig, í það minnsta ekki að svo komnu máli, hvað þeir hafi aðhafst í kjölfarið. Þá mundi hann heldur ekki aðdragandann að því að þeir voru

¹⁹⁴² Málsgrein 54.

staddir í íbúðinni, en lýsti því yfir að þau atriði kynnu að rifjast upp fyrir honum síðar.¹⁹⁴³

1527. Á þessum tímapunkti hafði endurupptökubeiðandi verið í 17 daga í einangrunarvist í Síðumúlafangelsi og til yfirheyrslu, vitjana og leiðangursferða í 17 skipti vegna rannsóknar á hvarfi Guðmundar í tæpar 22 klukkustundir. Framangreind skýrsla er önnur skriflega lögregluskýrslan um yfirheyrslu yfir endurupptökubeiðanda síðan 23. desember 1975, en þá neitaði hann alfarið allri vitneskju og aðkomu að málinu. Í skýrsluna var hvorki bókað um að tilefni yfirheyrslunnar hafi verið kynnt endurupptökubeiðanda né að gætt hafi verið viðeigandi réttarfarsákvæða. Athygli vekur að í síðastgreindri yfirheyrslu lýsti endurupptökubeiðandi herbergjaskipan að Hamarsbraut 11, húsnæði sem hann þó gat ekki munað hvar væri staðsett eða hver húsráðandi væri. Fyrir liggur að á dómþingi sakadóms Reykjavíkur 30. mars 1977 neitaði endurupptökubeiðandi sök samkvæmt I. kafla ákæruskjals frá 8. desember 1976 og kvaðst aldrei hafa komið að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði, hvorki aðfaranótt 27. janúar 1974 né fyrir þann tíma. Greindi hann frá því fyrir dómi að honum hafi verið sýnt umrætt hús í ársbyrjun 1976 en við það tilefni hafi hann lýst því yfir að hann kannaðist ekkert við húsið og hafi aldrei komið þar inn. Á sá framburður endurupptökubeiðanda stoð í framangreindri bókun í dagbók fangelsisins við Síðumúla frá 3. janúar 1976, en þá var bókað um að farið hafi verið með endurupptökubeiðanda í leiðangur í 55 mínútur. Líkt og fyrr greinir liggur engin lögregluskýrsla fyrir um leiðangurinn.¹⁹⁴⁴ Í sama þinghaldi var endurupptökubeiðanda bent á lýsingu hans á herbergjaskipan að Hamarsbraut 11 og var skýrsla hans um það atriði frá 9. janúar 1976 lesin í heyranda hljóði. Einnig var honum sýndur uppdráttur af umræddri kjallaraíbúð. Aðspurður hvernig hann hafi vitað svo nákvæmlega um herbergjaskipan hafi hann aldrei komið þangað skýrði endurupptökubeiðandi svo frá að hann hafi í yfirheyrslum hjá rannsóknarlögreglunni fengið að vita hvernig herbergjaskipan var að Hamarsbraut 11 og lýsing hans hafi verið á því byggð.¹⁹⁴⁵ Þess sér ekki stað í bókun úr þingbók að fjallað hafi verið um það í skýrslutökunni að ekki var gætt réttarfarsákvæða við yfirheyrslu lögreglu 9. janúar 1976. Þá er síðan til þess að líta, líkt og rakið hefur verið, að endurupptökubeiðandi var ítrekað til yfirheyrslu vegna málsins án þess að nokkuð hafi verið um það bókað og því óvíst með öllu hvað þar fór fram. Þá lágu á þeim tíma ekki fyrir dóminum upplýsingar um fyrrnefndan leiðangur sem bókað var um í dagbók fangelsisins við Síðumúla. Líkt og rakið hefur verið var endurupptökubeiðandi ítrekað til yfirheyrslu vegna málsins án þess að nokkuð hafi verið um það bókað og því óvíst með öllu hvað þar fór fram. Við sama tilefni, 30. mars 1977, skýrði endurupptökubeiðandi frá því að annað hafi ekki komið til umræðu hjá rannsakendum en að endurupptökubeiðandi játaði að hafa verið með dómfelldu Sævari og Kristjáni Viðari við nefndan verknað. Rannsakendur hafi ekki tekið mark á öðru. Honum hafi verið hótáð og rannsakendur fullyrt að endurupptökubeiðandi yrði dæmdur því allir væru búnir að játa og benda á

¹⁹⁴³ Málsgrein 55.

¹⁹⁴⁴ Málsgrein 42.

¹⁹⁴⁵ Málsgrein 648.

endurupptökubeiðanda. Greindi endurupptökubeiðandi frá því að loks hafi hann ekki séð sér annað fært en að jata á sig þátttöku í verknaðinum, en honum hafi fundist það skynsamlegra úr því sem komið var. Hann hafi því jatað með því hugarfari að hið sanna kæmi í ljós þegar málið kæmi fyrir dóm.¹⁹⁴⁶ Virðist endurupptökubeiðandi hafa verið að vísa til fyrri reynslu sinnar af dómskerfinu með þessum orðum en 5. desember 1975 var hann sýknaður af ákæru fyrir þjófnað sem hann hafði jatað fyrir lögreglu að sögn til að forðast gæsluvarðhald en var sýknaður af fyrir dómi þar sem hann hafði dregið játningu sína til baka og sýnilegum sönnunargögnum var ekki til að dreifa og lögfull sönnun því ekki fyrirbyggjandi að mati dómsins.¹⁹⁴⁷

1528. Líkt og rakið hefur verið var endurupptökubeiðandi ítrekað yfirheyrður og farið með hann í vettvangsferð dagana 23. desember 1975 til 9. janúar 1976, án þess að nokkuð hafi verið bókað eða um það gerð formleg skýrsla en skýrslur voru gerðar nefnda daga, 23. desember 1975 og 9. janúar 1976. Fyrir liggja skýringar rannsóknarlögreglumanna á þeim vinnubrögðum almennt, en þeir voru yfirheyrðir um þetta atriði undir rekstri málsins fyrir sakadómi 27. september 1977, í tilefni af kröfu verjanda endurupptökubeiðanda þar um. Fram kom að ekki væri venja að bóka allar yfirheyrslur. Þá væri yfirleitt ekki bókað nema eitthvað nýtt kæmi fram eða sá sem væri til yfirheyrslu vildi bæta einhverju við framburð sinn.¹⁹⁴⁸ Af fullyrðingu rannsóknarlögreglumannsins fyrir dómi virðist mega draga þá ályktun að ekki hafi verið tilefni til að bóka nokkuð eftir endurupptökubeiðanda í þau skipti sem hann var tekinn til yfirheyrslu á framangreindu tímabili þar sem ekkert nýtt hafi komið fram frá því 23. desember 1975. Velta má því upp hvort það að grunaður maður neiti aðild flokkist undir „ekkert nýtt“ í þessum skilningi en miðað við hversu óljós framburður endurupptökubeiðanda var 9. janúar 1976 sýnist áhorfsmál hvort ekki sé unnt að draga þá ályktun að fram að því hafi hann ekki kannast við sakarefni málsins. Vinnubrögð rannsóknarlögreglumannanna valda því í það minnsta að sá möguleiki er fyrir hendi. Hefur það áhrif á trúverðugleika framburðar endurupptökubeiðanda þennan dag, 9. janúar 1976, og gildi skýrslunnar sem sönnunargagns.
1529. Endurupptökubeiðandi var aftur tekinn til yfirheyrslu klukkan 14:30 sama dag, 9. janúar 1976. Var hann færður aftur á klefa sinn rúmum hálf tíma síðar, án þess að gerð hafi verið skýrsla um yfirheyrsluna.¹⁹⁴⁹ Daginn eftir var endurupptökubeiðandi enn til yfirheyrslu vegna málsins milli klukkan 13:50 og 16:50. Skrifleg skýrsla liggur ekki fyrir um yfirheyrsluna. Dómþing sakadóms Reykjavíkur var háð í fangelsinu við Síðumúla 11. janúar 1976. Endurupptökubeiðandi kom fyrir dóminn klukkan 15:01 og var bókað að hann hafi skýrt sjálfstætt frá málsatvikum í samræmi við framburðarskýrslu hans frá 9. janúar 1976. Bókað var að endurupptökubeiðandi myndi ekki hvernig hafi staðið á því að hann og dómfelldu Kristján Viðar og Sævar hafi verið

¹⁹⁴⁶ Málgrein 648.

¹⁹⁴⁷ Málgrein 30.

¹⁹⁴⁸ Málgrein 856.

¹⁹⁴⁹ Málgrein 56.

þarna í íbúðinni. Þá mundi hann ekki hvað þeir hafi gert við líkið af manningum. Staðfesti hann skýrslu sína frá 9. janúar sem rétta og vék frá klukkan 16:18.¹⁹⁵⁰

1530. Á þessum tíma hafði endurupptökubeiðandi verið í 19 daga í einangrunarvist í Síðumúlafangelsi. Síðastgreind dómskýrsla var þriðja formlega skýrslan af endurupptökubeiðanda á tímabilinu en hann hafði verið til yfirheyrslu, vitjana og leiðangursferða í 16 skipti vegna rannsóknar á hvarfi Guðmundar í samtals 24 klukkustundir og tíu mínútur án þess að bókað væri hvað fram færi auk nefndra þriggja skýrslna.
1531. Endurupptökubeiðandi var aftur tekinn til yfirheyrslu þennan dag klukkan 18:10. Samkvæmt bókun í dagbók fangelsisins við Síðumúla var endurupptökubeiðandi færður aftur á klefa sinn klukkustund síðar, en engin skrifleg gögn liggja fyrir um það hvað fór fram. Fyrir liggur að dómfelldi Albert var tekinn til yfirheyrslu um kvöldið. Var endurupptökubeiðandi færður til samprófunar við hann sem stóð yfir í tíu mínútur. Fram kom í fangelsisdagbók að árangur hafi verið enginn, en önnur skrifleg gögn liggja ekki fyrir um samprófunina.¹⁹⁵¹ Endurupptökubeiðandi var næst til yfirheyrslu vegna málsins 14. janúar 1976. Bókað var í dagbók fangelsisins við Síðumúla að fulltrúi yfirsakadómara hafi yfirheyrt hann milli klukkan 14:45 og 15:30, en engin skýrsla liggur fyrir um hvað fór fram.¹⁹⁵² Daginn eftir var endurupptökubeiðandi yfirheyrdur af tveimur rannsóknarlögreglumönnum til skiptis og að hluta fulltrúa yfirsakadómara. Samkvæmt bókun í dagbók fangelsisins við Síðumúla hófst yfirheyrslan klukkan 08:50. Gert var klukkustundarlangt hlé á yfirheyrslunni, en henni lauk klukkan 16:00.¹⁹⁵³ Stóð yfirheyrslan því yfir í sex klukkustundir og tíu mínútur, að teknu tilliti til hlés. Engin gögn liggja fyrir um yfirheyrsluna önnur en bókanir í fangelsisdagbók og handritaðir punktar, dagsettir sama dag.¹⁹⁵⁴ Þar kemur fram að endurupptökubeiðandi hafi ætlað að kaupa tiltekinn bát við annan mann, en kaupin hafi farið út um þúfur. Þá þyrfti að samprófa endurupptökubeiðanda við dómfellda Kristján Viðar sem gæti rifjað upp fyrir endurupptökubeiðanda hvar þessi staður væri. Miðað við málsatvik Guðmundarmálsins eins og þau lágu fyrir á þessum tímapunkti er ekki ljóst af minnispunktunum af hvaða tilefni endurupptökubeiðandi var til yfirheyrslu þennan dag. Hins vegar liggja fyrir upplýsingar um að rannsakendur voru komnir með gögn frumrannsóknar Geirfinnsmálsins í hendur og þá þegar búið að slá því fram í fjölmiðlum hvort málin gætu hugsanlega verið tengd.¹⁹⁵⁵ Var endurupptökubeiðandi enn á ný til yfirheyrslu þennan dag til skiptis hjá sömu rannsóknarlögreglumönnum frá klukkan 16:45 til 20:30, eða þrjár klukkustundir og 45 mínútur.¹⁹⁵⁶ Endurupptökubeiðandi var því samtals til yfirheyrslu þennan dag í tæplega tíu klukkustundir, að teknu tilliti til hlés, án þess að gerð hafi verið formleg skýrsla. Ekkert var bókað um viðveru réttargæslumanns endurupptökubeiðanda eða að

¹⁹⁵⁰ Málsgrein 62.

¹⁹⁵¹ Málsgrein 64.

¹⁹⁵² Málsgrein 68.

¹⁹⁵³ Málsgrein 69.

¹⁹⁵⁴ Málsgrein 70.

¹⁹⁵⁵ Málsgrein 57.

¹⁹⁵⁶ Málsgrein 71.

honum hafi verið gert aðvart um yfirheyrsluna. Tímalengd yfirheyrslunnar braut gegn banni 3. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála við að yfirheyrslur færu umfram sex klukkustundir. Endurupptökubeiðandi var enn til yfirheyrslu vegna málsins að morgni 16. janúar 1976 í tíu mínútur, en fyrir þann tíma hafði rannsóknarlögreglu- maður rætt við endurupptökubeiðanda inni á klefa. Engin skýrsla liggur fyrir, hvorki um yfirheyrsluna né vitjunina. Klukkan 10:30 var þess getið í dagbók fangelsisins við Síðumúla að endurupptökubeiðandi hafi verið yfirheyrður til klukkan 12:00.¹⁹⁵⁷ Líkt og áður var engin skrifleg skýrsla gerð um yfirheyrsluna og því óvíst hvað þar fór fram og hvort ákvæða hafi verið gætt gagnvart endurupptökubeiðanda.

1532. Ekki liggja fyrir nákvæmar upplýsingar um hvenær rannsókn lögreglunnar í Reykjavík á hvarfi Geirfinns Einarssonar hófst og er ekki við annað að styðjast í þeim efnum en skýrslu rannsóknarlögreglumanns, dagsetta 10. mars 1976, þar sem fram kemur að frá og með 20. janúar 1976, hafi dómfelldu Sævar og Kristján Viðar sætt rannsóknaraðgerðum í tengslum við hvarf Geirfinns Einarssonar.¹⁹⁵⁸ Ráða má af gögnum málsins að aðaláhersla lögreglu hafi farið í rannsókn þess máls og frá þeim tíma hafi dregið úr rannsókn á hvarfi Guðmundar.
1533. Fyrir liggur að endurupptökubeiðandi var nafngreindur á baksíðu dagblaðs sem einn þriggja banamanna Guðmundar Einarssonar 27. janúar 1976. Í fréttinni var haft eftir nafngreindum rannsóknarlögreglumanni að endurupptökubeiðandi og dómfelldu Sævar og Kristján Viðar hafi játað aðild að morðinu en dómfelldi Albert hafi játað að hafa ekið líki Guðmundar út fyrir Hafnarfjörð að þeirra beiðni.¹⁹⁵⁹ Næstu daga á eftir birtust fréttir í prentmiðlum um að meginþungi rannsóknar lögreglu hvíldi á Geirfinns- málinu þar sem morð Guðmundar væri að miklu leyti upplýst.¹⁹⁶⁰
1534. Næst dró til tíðinda í rannsókn á hvarfi Guðmundar Einarssonar 7. febrúar 1976, að því er endurupptökubeiðanda varðar. Þann dag var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að fulltrúi yfirsakadómara hafi farið inn á klefa til endurupptökubeiðanda klukkan 14:00, en önnur skrifleg gögn liggja ekki fyrir um tilefni vitjunarinnar. Á sama stað var þess getið að rannsóknarlögreglumenn hafi farið með endurupptöku- beiðanda í ökuferð milli klukkan 14:50 og 17:00. Fyrir liggur bókun í svokallaða rannsóknardagbók rannsóknarlögreglumanna um ökuferðina, en þar kom fram að farið hafi verið með endurupptökubeiðanda suður fyrir Hafnarfjörð í þeim tilgangi að kanna hvort hann myndi geta þekkt aftur einhvern þann stað sem hann og dómfelldu Albert, Kristján Viðar og Sævar hafi farið með lík Guðmundar. Var þess sérstaklega getið að ökuferðin hafi verið farin að beiðni endurupptökubeiðanda. Bókað var að þegar komið hafi verið að gamalli, steinhlaðinni fjárborg, rétt við rauðamalgryfju hafi endur- upptökubeiðanda fundist sem hann hafi komið þangað áður með dómfellda Sævari. Ætlaði hann að hugsa málið nákvæmlega.¹⁹⁶¹ Ástæða er til að vekja athygli á því að á tímabilinu frá 16. janúar til þessa dags, 7. febrúar 1976, eða í 22 daga, höfðu

¹⁹⁵⁷ Málsgrein 72.

¹⁹⁵⁸ Málgögn endurupptökunefndar, bls. 485.

¹⁹⁵⁹ Málsgrein 83.

¹⁹⁶⁰ Málsgrein 86.

¹⁹⁶¹ Málsgrein 90.

rannsakendur engin afskipti haft af endurupptökubeiðanda, sem gáfu í það minnsta tilefni til bókunar í fangelsisdagbók.

1535. Fyrir liggur að 20. febrúar 1976 var endurupptökubeiðandi til hálf tíma viðtals við réttargæslumann sinn í áheyrn rannsóknarlögreglumanns.¹⁹⁶² Var það í annað skiptið sem þeir ræddust við, en fyrra viðtal þeirra fór fram 24. desember 1975.
1536. Endurupptökubeiðandi var næst til yfirheyrslu vegna málsins 6. mars 1976 milli klukkan 13:10 og 13:45. Engin gögn liggja fyrir um yfirheyrsluna önnur en færsla í rannsóknardagbók rannsóknarlögreglumanna þar sem sagði að ekkert nýtt hefði komið fram.¹⁹⁶³ Síðasta formlega skýrsla yfir endurupptökubeiðanda fyrir þann tíma var fyrir dómi 11. janúar 1976, en þá staðfesti hann framburð sinn hjá lögreglu frá 9. janúar 1976 en mundi hvorki hvernig á því stóð að dómfelldu voru staddir í umræddri íbúð né heldur hvað þeir gerðu við líkið af manningum. Á þessum tímamarki hafði endurupptökubeiðandi verið vistaður í einangrun í Síðumúlafangelsinu í 74 daga, eða tvo mánuði og 12 daga. Af síðastgreindri bókun í dagbók rannsóknarlögreglumanna um að „ekkert nýtt“ hafi komið fram er unnt að draga þá ályktun að enn hafi ekkert rifjast upp fyrir endurupptökubeiðanda hvers vegna hann og dómfelldu Sævar og Kristján Viðar hafi verið staddir að Hamarsbraut 11 og hvað þeir, ásamt dómfellda Alberti, hafi gert við lík mannsins.
1537. Í kjölfar þess að dómfellda Alberti var sleppt úr gæsluvarðhaldi 19. mars 1976¹⁹⁶⁴ var endurupptökubeiðandi ítrekað yfirheyrður vegna málsins. Hóf hann í framhaldinu að rita svokallaða játningaskýrslu, en færslurnar í játningaskýrslunni eiga það allar sammerkt að vera ritaðar persónulega til nafngreinds rannsóknarlögreglumanns í einkar vinalegum stíl.
1538. Hinn 20. mars 1976 var endurupptökubeiðandi tekinn til yfirheyrslu í 50 mínútur. Engin skýrsla liggur fyrir um yfirheyrsluna. Hins vegar liggur fyrir að endurupptökubeiðandi ritaði sína fyrstu færslu til rannsóknarlögreglumannsins í játningaskýrsluna daginn eftir, 21. mars 1976.¹⁹⁶⁵ Bar færslan yfirskriftina: „Það sem ég man af slagsmálum eða barsmíðum.“ Greindi endurupptökubeiðandi þar frá fjórum slagsmálum sem hann hafði verið þátttakandi í, ótengdum sakargiftum máls þessa. Var endurupptökubeiðandi færður til yfirheyrslu hjá umræddum rannsóknarlögreglumanni daginn eftir milli klukkan 14:10 og 16:00. Ekki liggur fyrir skrifleg skýrsla um yfirheyrsluna.¹⁹⁶⁶ Sama dag, 22. mars 1976, var þinghald sett í sakadómi Reykjavíkur og haldið í fangelsinu við Síðumúla 28. Kom endurupptökubeiðandi fyrir dóminn milli klukkan 17:28 og 17:30. Lýsti hann því yfir að hann myndi ekki neitt frekar um málið. Var hann í framhaldinu úrskurðaður í áframhaldandi 90 daga gæsluvarðhald.¹⁹⁶⁷ Þennan dag ritaði endurupptökubeiðandi aðra færslu í játningaskýrsluna. Í upphafi skýrslunnar ritaði hann orðrétt: „Kæri Víðir. Játning. Allsherjaruppgjöf. Já, það er rétt

¹⁹⁶² Málsgrein 100.

¹⁹⁶³ Málsgrein 108.

¹⁹⁶⁴ Málsgrein 120.

¹⁹⁶⁵ Málsgrein 125.

¹⁹⁶⁶ Málsgrein 126.

¹⁹⁶⁷ Málsgrein 126.

að það þýðir ekkert að bíða lengur með þetta sem ég hef að segja.“ Játáði endurupptökubeiðandi í framhaldinu að hafa stundað ávísanafals og innbrot. Þá ritaði hann sérstaklega um slagsmál og sagði þau svo mörg að hann gæti ekki nefnt neitt sérstakt annað en atvik sem hafi átt sér stað heima hjá dómfellda Kristjáni Viðari en eftir það hafi einn maður þurft að leita á slysavarðstofu til að fá saumuð nokkur spor. Mörg fleiri slagsmál hafi átt sér stað, en engin hættuleg. Þá ritaði hann um að ætla að skýra síðar frá brunanum á Litla-Hrauni. Greindi hann frá því að hafa verið í félagsskap dómfelldu Sævars og Kristjáns Viðars á árinu 1972 og fram á árið 1973, en hafa þó alltaf stundað vinnu inn á milli. Kvaðst hann hafa verið til sjós í byrjun desember 1973 og aftur í byrjun mars 1974.¹⁹⁶⁸ Endurupptökubeiðandi var enn til yfirheyrslu hjá sama rannsóknarlögreglumanni 24. mars 1976. Samkvæmt bókun í fangelsisdagbók stóð yfirheyrslan yfir í 50 mínútur, en líkt og áður liggur ekki fyrir skrifleg skýrsla um yfirheyrsluna. Sama dag ritaði endurupptökubeiðandi færslu til rannsóknarlögreglumannsins í framangreinda játningaskýrslu um hin ýmsu mál tengd dómfellda Alberti, Sævari og Kristjáni Viðari ef það gæti mögulega gagnast rannsókninni. Í lok færslunnar ritaði endurupptökubeiðandi um að hafa enn ekki komið fyrir sig hvar hann hafi verið á laugardeginum, en hann væri búinn að vera að hugsa þetta frá því rannsóknarlögreglumadurinn hafi yfirheyrt hann. Ritaði hann um að hafa hugsað þetta atriði fram til klukkan 03:00 um nóttina en ekki orðið neins vísari. Hann ætlaði að reyna að rifja umrædda helgi upp.¹⁹⁶⁹ Tveimur dögum síðar vitjaði sami rannsóknarlögreglumadur endurupptökubeiðanda á klefa en engin gögn liggja fyrir um vitjunina önnur en bókun í fangelsisdagbók.¹⁹⁷⁰ Fyrir liggur færsla í játningaskýrslunni dagsett þann dag, 26. mars 1976, stíluð á rannsóknarlögreglumanninn. Ritaði endurupptökubeiðandi um að það eina sem hann gæti munað um þá athöfn að hafa bundið fyrir enda á poka eða einhverju slíku væri þegar hann hafi farið með fisk í stakk og bundið fyrir endann á honum. Tengdi hann athöfnina við störf sín um borð í togaranum Víkingi AK 100. Ritaði endurupptökubeiðandi um að vera búinn að reyna að rifja upp en hafa enn ekki komist að neinni niðurstöðu. Í sömu færslu greindi hann frá fíkniefnabrotum dómfellda Sævars og gaf lýsingar á líferni hans í þeim tilgangi að upplýsingarnar kæmu að gagni við rannsókn málsins.¹⁹⁷¹ Daginn eftir ritaði endurupptökubeiðandi aðra færslu í játningaskýrsluna. Greindi hann frá samtali sínu við meðal annars dómfellda Kristján Viðar á Litla-Hrauni þegar hann hafi verið þar refsifangi. Kvaðst endurupptökubeiðandi hafa lýst því yfir að ef hann héldi áfram slagsmálum endaði það með því að hann myndi slá einhvern til dauða. Dómfelldi Kristján Viðar hafi þá sagt eitthvað á þá leið að ætli endurupptökubeiðandi væri ekki búinn að því. Ritaði endurupptökubeiðandi um að hafa orðið reiður yfir svari dómfellda Kristjáns Viðars og undanfarið hafi hann furðað sig á þeim viðbrögðum sínum. Skýrði hann það sem svo að það væri líkt og undirmeðvitundinni hafi ekki staðið á sama. Í færslunni var að finna skírskotun endurupptökubeiðanda til Guðmundarmálsins þegar hann ritaði um að vera hissa á því að ekkert kæmi fram sem

¹⁹⁶⁸ Málsgrein 127.

¹⁹⁶⁹ Málsgrein 129.

¹⁹⁷⁰ Málsgrein 130.

¹⁹⁷¹ Málsgrein 131.

hann gæti bent á í þessum flutningi.¹⁹⁷² Fyrir liggur að umræddur rannsóknarlögreglu-
maður vitjaði endurupptökubeiðanda tvívegis á klefa, annars vegar 30. mars og hins
vegar 6. apríl 1976. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um vitjanirnar.¹⁹⁷³

1539. Af efni svonefndrar játningaskýrslu sem rakin er hér að framan er rakin sést að
endurupptökubeiðandi ritaði hana á mjög persónulegum nótum til nafngreinds
rannsóknarlögreglumanns sem hann virðist hafa verið orðinn handgenginn. Ljóst
sýnist að hugur endurupptökubeiðanda hafi staðið til þess að liðsinna svo sem honum
væri unnt við að upplýsa Guðmundarmálið. Hann hlífir hvorki sjálfum sér né öðrum í
að greina frá ýmsum afbrotum. Í ljósi þess hve langt endurupptökubeiðandi gengur í
að gera rannsóknarlögreglumanninum til geðs með upplýsingargjöf vekur athygli hve
lítið hann hefur fram að færa um málið um ástæður og tildrög þess að hann hafi verið
staddur á Hamarsbraut 11. Slík upplýsingagjöf hefði átt að vera útlátalítil fyrst hann á
annað borð bar um að hafa verið staddur þar og átt hlut að dauða Guðmundar.
1540. Næst dró til tíðinda í rannsókn málsins að því er endurupptökubeiðanda varðar þegar
hann kom fyrir sakadóm Reykjavíkur 30. apríl 1976 klukkan 10:17 ásamt skipuðum
réttargæslumanni sínum. Bókað var í þingbók að endurupptökubeiðandi hafi skýrt frá
á sama hátt og í lögregluskýrslu frá 9. janúar 1976. Mundi endurupptökubeiðandi ekki
í hvaða húsi umræddur atburður hafi átt sér stað og ekki heldur hvernig hafi staðið á
ferðum hans þangað. Kvaðst hann muna að dómfelldi Kristján Viðar hafi verið að
deila við mann sem hafi endað með átökum. Greindi endurupptökubeiðandi frá því að
hafa þá slegið manninn niður og þá séð að dómfelldi Sævar hafi sparkað í höfuðið á
honum. Eftir þetta hafi maðurinn legið hreyfingarlaus. Kvaðst hann halda að dómfelldi
Sævar hafi beðið hann um að ganga á milli mannsins og dómfellda Kristjáns Viðars.
Þeir félagar hafi þá farið með manninn inn í geymsluherbergi og rætt hvað þeir ættu að
gera. Kvaðst endurupptökubeiðandi ekki muna eftir því að hafa flutt manninn í bifreið
dómfellda Alberts. Bókað var í þingbókina að dómfelldi Albert hafi verið færður til
samprófunar við endurupptökubeiðanda klukkan 10:49. Var þess getið að frekara
samræmi milli þeirra hafi ekki náðst.¹⁹⁷⁴
1541. Samkvæmt dagbók fangelsisins höfðu rannsakerndur engin afskipti af endurupptöku-
beiðanda í rúman mánuð, það er fram til 31. maí 1976, en þann dag vitjaði rannsóknar-
lögreglumaður hans á klefa í 15 mínútur.¹⁹⁷⁵ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um
vitjunina. Daginn eftir, 1. júní 1976, var endurupptökubeiðandi yfirheyrður þrisvar
sinnum yfir daginn af sama rannsóknarlögreglumanninum, samtals í um þrjár og hálfu
klukkustund, en engar skýrslur liggja fyrir um yfirheyrslurnar.¹⁹⁷⁶
1542. Í júní 1976 komst rannsókn Guðmundarmálsins aftur á skrið þegar tekið var til við að
samprófa endurupptökubeiðanda og dómfelldu, líkt og greinir í kafla VII.5.2.d.2.
Stýrði rannsóknarlögreglumaður ítrekuðum samprófunum með dómfelldu, oftast einn
eða með fulltingi fangavardar. Samkvæmt bókun í fangelsisdagbók 2. júní 1976 fór

¹⁹⁷² Málgrein 133.

¹⁹⁷³ Málgreinar 135–136.

¹⁹⁷⁴ Málgrein 146.

¹⁹⁷⁵ Málgrein 160.

¹⁹⁷⁶ Málgrein 161.

fram viðtal, sem svo var kallað, milli rannsóknarlögreglumanns, fangavarðar, endurupptökubeiðanda og dómfellda Kristjáns Viðars í rúma eina og hálf klukkustund og aftur degi síðar í tæpa tvo klukkutíma, en þá var rannsóknarlögreglumaðurinn einn að störfum.¹⁹⁷⁷ Endurupptökubeiðandi og dómfelldu Kristján Viðar og Sævar voru síðan færðir til samprófunar í tvær klukkustundir 4. júní 1976 undir stjórn rannsóknarlögreglumanns og fangavarðar. Næsta dag, 5. júní 1976, efndi rannsóknarlögreglumaðurinn enn til samprófunar milli endurupptökubeiðanda og dómfellda Sævars og stóð hún yfir í þrjá stundarfjórðunga.¹⁹⁷⁸ Kvöldið eftir tók sami rannsóknarlögreglumaður endurupptökubeiðanda til viðtals í tæplega tvær klukkustundir.¹⁹⁷⁹ Þá var aftur efnt til samprófunar milli endurupptökubeiðanda og dómfellda Sævars 7. júní 1976 í rúmar þrjár klukkustundir af sama rannsóknarlögreglumanni.¹⁹⁸⁰ Dómfelldi Sævar bar um það í skýrslu fyrir dómi 29. mars 1977 að í framangreindum samprófunum hafi rannsóknarlögreglumaður egnt endurupptökubeiðanda til að leggja á hann hendur og hefur verið um það ritað að endurupptökubeiðandi hafi kannast við það.¹⁹⁸¹ Var samprófunum fram haldið og endurupptökubeiðandi samprófaður við dómfellda Kristján Viðar í tæpar tvær klukkustundir undir miðnætti 10. júní 1976. Daginn eftir, 11. júní 1976, var endurupptökubeiðandi til yfirheyrslu í 20 mínútur, en engin gögn liggja fyrir um yfirheyrsluna önnur en bókun í fangelsisdagbók. Undir miðnætti var endurupptökubeiðandi til samprófunar við dómfellda Kristján Viðar í stutta stund.¹⁹⁸²

1543. Framangreindar rannsóknaraðgerðir eiga það allar sammerkt að engin skrifleg gögn liggja fyrir um þær, önnur en bókanir í dagbók fangelsisins við Síðumúla. Af þeim sökum liggja engar upplýsingar fyrir um hvað fór fram, í hvaða tilgangi samprófanirnar voru framkvæmdar og hvort gætt hafi verið viðeigandi réttarfarsákvæða. Ljóst er af bókunum í fangelsisdagbókina að réttargæslumenn endurupptökubeiðanda og dómfelldu voru ekki viðstaddir samprófanirnar og ekkert liggur fyrir um að þeim hafi verið gert viðvart.
1544. Þar sem rannsóknargögn liggja ekki fyrir um hvað átti sér stað í samprófunum er ekki unnt að leggja mat á framburð endurupptökubeiðanda í þeim aðgerðum. Framangreindar færslur í játningaskýrslu endurupptökubeiðanda gefa hins vegar sterkt til kynna að hann hafi sýnt rannsakendum ríkan samstarfsvilja eins og áður er getið og tekið virkan þátt í samprófunum í þeim tilgangi að rifja betur upp atburði og upplýsa málið. Í skýrslu eins þriggja dómara sem fengu málinu úthlutað til dómsmeðferðar eftir útgáfu ákæru sem hann ritaði í byrjun janúar 1977, eftir könnun hans á málgögnum kom meðal annars fram að rannsókn málsins hafi verið vægast sagt afar sérstæð en ekkert hafi verið gert til að reyna að samræma framburði aðila. Þá vakti hann athygli á því að af framburði dómfellda Sævars frá 30. september 1976 virtist sem hann hafi haft samband við meðákærðu.¹⁹⁸³ Af því má ráða að sakadómurinum

¹⁹⁷⁷ Málsgrein 163.

¹⁹⁷⁸ Málsgrein 165.

¹⁹⁷⁹ Málsgrein 166.

¹⁹⁸⁰ Málsgrein 167.

¹⁹⁸¹ Þorsteinn Antonsson: *Áminntur um sannsögli*, bls. 302.

¹⁹⁸² Málsgrein 170–171.

¹⁹⁸³ Málsgrein 421.

hafi verið ókunnugt um tilvist þessara rannsóknaraðgerða af hálfu lögreglunnar yfir sumarmánuðina 1976. Einnig liggur fyrir sams konar athugasemdaskýrsla sem rituð var af aðstoðaryfirlögregluþjóni hjá lögreglunni í Reykjavík í byrjun janúar 1977. Líkt og sakadómariinn velti hann fyrir sér hvort dómfelldu hafi getað með einhverjum hætti látið hvert annað vita um framburði sína.¹⁹⁸⁴ Þess er að geta að þessara samprófana, sem endurupptökubeiðandi var látinn taka þátt í, var getið í samantekt forstöðumanns fangelsisins við Síðumúla sem lögð var fram fyrir dómi í september 1977 að tilhlutan verjanda endurupptökubeiðanda. Þá voru skýrslutökur fyrir dómi vegna hvarfs Guðmundar að mestu afstaðnar. Upplýsingarnar lágu þannig fyrir dómi þegar málið var dæmt en þess sér ekki stað að dregnar hafi verið ályktanir af þeim um sönnunargildi framburða í niðurstöðu dómstóla.

1545. Að afstaðinni samprófunarhrinu, 12. júní 1976, var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að bróðir endurupptökubeiðanda hafi komið með sendingu til hans í fangelsið, líkt og svo oft áður. Var þess getið að rannsóknarlögreglumaður hafi þá sótt endurupptökubeiðanda og leyft bræðrunum að ræða saman í klukkustund.¹⁹⁸⁵ Daginn eftir fóru fulltrúi yfirsakadómara og rannsóknarlögreglumaður með endurupptökubeiðanda í bíltúr í rúmar tvær klukkustundir. Engar upplýsingar liggja fyrir um tilefni bíltúrsins önnur en færsla í játningaskýrslu endurupptökubeiðanda sem hann ritaði sama dag, en þar kom fram að ekið hafi verið að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði.¹⁹⁸⁶ Umrædd færsla í játningaskýrslu endurupptökubeiðanda er fyrsta efnislega færslan um atburði 26. janúar 1974. Ritaði endurupptökubeiðandi um að færslan lyti að atriðum sem hafi rifjast upp fyrir honum og nýttust vonandi við rannsókn málsins sem hann vísaði til sem „mál minnisleysisins“ af hans hálfu og jafnvel dómfellda Kristjáns Viðars. Setti endurupptökubeiðandi fram fjórar spurningar um atvik málsins að kvöldi 26. janúar 1974 sem hann ætlaði að inna dómfellda Kristján Viðar svara við og vísaði þar með til frekari samprófana þeirra á milli. Ritaði endurupptökubeiðandi um að hann rámaði í að hafa, ásamt dómfellda Kristjáni Viðari, verið að leita að húsinu sem dómfelldi Sævar hafi búið í. Hafi sá hluti atburðarásarinnar einhvern veginn komið þegar hann hafi farið að húsinu 13. júní 1976. Orðrétt ritaði endurupptökubeiðandi: „Svo með Guðmund, hvort hann hafi verið með, veit ég ekki. En samt finnst mér eins og við höfum ekki verið tveir, að einhver hafi verið nálægur okkur, þó ég komi því ekki fyrir mig. Enda kannski ekki skrytið því ég þekkti þennan mann ekki svo ég viti til, svo þá hef ég gefið honum lítinn gaum. Já, svo eftir rúmlega 2 ár auðvitað er ég ópolinmóður að muna þetta ekki, úr því ég var hér með í ferðum.“¹⁹⁸⁷
1546. Dómþing sakadóms Reykjavíkur var háð í fangelsinu við Síðumúla 20. júní 1976. Í þinghaldinu var kveðinn upp úrskurður um áframhaldandi 90 daga gæsluvarðhald yfir endurupptökubeiðanda. Í úrskurðinum var rakið að endurupptökubeiðandi og dómfelldu Sævar og Kristján Viðar hafi allir viðurkennt að Guðmundur Einarsson hafi látið lífið í átökum við þá. Þá hafi dómfelldi Kristján Viðar skýrt svo frá að hann hafi

¹⁹⁸⁴ Málsgrein 430.

¹⁹⁸⁵ Málsgrein 172.

¹⁹⁸⁶ Málsgrein 173.

¹⁹⁸⁷ Málsgrein 174.

stungið Guðmund með hnífi. Rannsókn málsins væri enn ólokið en eftir væri að kanna málsatvik með tilliti til framburðar dómfellda Kristján Viðars, auk þess sem lík Guðmundar væri enn ekki fundið. Þá stæði geðrannsókn enn yfir. Lýsti endurupptökubeiðandi því yfir að hann óskaði ekki eftir að kæra úrskurðinn.¹⁹⁸⁸

1547. Samkvæmt dagbók fangelsisins við Síðumúla var endurupptökubeiðandi til samprófunar við dómfellda Kristján Viðar 24. júní 1976 í 25 mínútur. Sama dag ritaði endurupptökubeiðandi færslu „til vinar síns“, eins og hann ávarpaði rannsóknarlögreglumanninn í játningaskýrslunni. Var færslan rituð á mjög vinalegum nótum. Vísaði endurupptökubeiðandi til þess að rannsóknarlögreglumaðurinn ætti fjölskyldu og ritaði upp á fjórum blaðsíðum reglur til þess að skapa trúarlegt andrúmsloft á heimilinu, en um var að ræða uppritun úr bók sem endurupptökubeiðandi hafði líklega sér til dægrastyttingar í einangrunarvistinni.¹⁹⁸⁹ Endurupptökubeiðandi var enn til samprófunar við dómfellda Kristján Viðar 30. júní 1976 og þá í þrjár klukkustundir og 15 mínútur.¹⁹⁹⁰ Rannsóknargögn um samprófunina liggja ekki fyrir. Fyrir liggur að sama dag ritaði endurupptökubeiðandi færslu í títtnefnda játningaskýrslu sem hann stílaði til sama rannsóknarlögreglumanns og áður. Greindi hann þar frá upplýsingum um nokkra menn í samræmi við beiðni rannsóknarlögreglumannsins þar um.¹⁹⁹¹ Endurupptökubeiðandi ritaði enn aðra færslu í játningaskýrslu sína 2. júlí 1976 þar sem fram komu ágiskanir hans um í hvaða fötum hann hafi verið umrætt kvöld.¹⁹⁹² Daginn eftir var endurupptökubeiðandi til viðtals við umræddan rannsóknarlögreglumann í tæpa klukkustund, en engin rannsóknargögn liggja fyrir um viðtalið. Samkvæmt bókunum í dagbók fangelsisins við Síðumúla var endurupptökubeiðanda leyft að hitta bróður sinn í tvígang í byrjun júlí 1976 og ræða við hann í samtals eina klukkustund og 15 mínútur. Voru það rannsóknarlögreglumenn sem sóttu bróður hans og færðu hann til heimsóknanna.¹⁹⁹³ Áréttað skal að algjört heimsóknarbann gildi þá í Síðumúlafangelsinu.
1548. Endurupptökubeiðandi var tekinn til viðtals 12. júlí 1976 í 15 mínútur, en engin rannsóknargögn liggja fyrir um viðtalið önnur en færsla í rannsóknardagbók rannsóknarlögreglumanna þar sem fram kom að endurupptökubeiðanda hafi verið sýnd grunnteikning af kjallaraíbúðinni að Hamarsbraut 11 og niðurröðun á húsgögnum sem gerð hafi verið eftir frásögn dómfelldu Erlu. Bókað var að endurupptökubeiðandi hafi talið röðun húsgagna í íbúðinni vera rétta eftir því sem hann myndi best. Endurupptökubeiðandi og dómfelldi Kristján Viðar hafi báðir bent á sama staðinn á teikningunni aðspurðir hvar Guðmundur Einarsson hafi legið á gólfinu.¹⁹⁹⁴
1549. Samkvæmt bókun í dagbók fangelsisins við Síðumúla var endurupptökubeiðandi látinn undirgangast sérstaka prófun á vegum Gísla H. Guðjónsonar, þá sálfræðinema,

¹⁹⁸⁸ Málsgrein 177.

¹⁹⁸⁹ Málsgrein 182.

¹⁹⁹⁰ Málsgrein 184.

¹⁹⁹¹ Málsgrein 185.

¹⁹⁹² Málsgrein 187.

¹⁹⁹³ Málsgreinar 188 og 192.

¹⁹⁹⁴ Málsgrein 196.

12. júlí 1976, og stóð hún yfir í tæpa eina og hálf klukkustund.¹⁹⁹⁵ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um prófunina á endurupptökubeiðanda en hún mun hafa verið gerð í vísindaskyni. Daginn eftir vitjaði rannsóknarlögreglumaður og fulltrúi yfirsakadómara endurupptökubeiðanda á klefa samtals í um klukkustund. Engin rannsóknargögn liggja fyrir um vitjanirnar.¹⁹⁹⁶ Fjórum dögum síðar, 16. júlí 1976, var þess getið í fangelsisdagbók að sami rannsóknarlögreglumaður, og endurupptökubeiðandi hafi ritað framangreindar játningaskýrslur til, hafi farið með hann í leiðangur, eins og það var orðað, og leyft honum að heimsækja ömmu sína í tæpa klukkustund. Í beinu framhaldi var endurupptökubeiðandi fluttur á vinnuhælið að Litla-Hrauni samkvæmt fyrirmælum fulltrúa yfirsakadómara.¹⁹⁹⁷ Var endurupptökubeiðandi þar með laus úr einangrunarvist í Síðumúlafangelsinu og færður í lausagæslu þar sem hann gat stundað vinnu, sótt tómsundur og átt samskipti við aðstandendur og aðra fanga.

1550. Líkt og rakið var í kafla VII.5.2.d.4 var skýrt kveðið á um það í 2. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála að lögreglumenn mættu ekki gefa sakborningi fyrirheit um ívilnanir eða fríðindi ef hann meðgengi, enda væru slík fyrirheit ólögleg eða ekki á valdi þeirra að veita þau. Ekkert í rannsóknargögnum málsins bendir til að slík fyrirheit hafi verið veitt endurupptökubeiðanda í skiptum fyrir tiltekinn framburð. Á hinn bóginn liggja fyrir framangreindar bókanir í dagbók fangelsisins við Síðumúla þar sem getið var um ýmiss konar tilslakanir til handa endurupptökubeiðanda. Á þeim tíma sem endurupptökubeiðandi fékk heimsóknir frá bróður sínum og fór í heimsókn til ömmu sinnar, var hann undir heimsóknarbanni, bréfaskoðun og fjölmiðlabanni, líkt og aðrir sakborningar málsins sem vistaðir voru í einangrun í Síðumúlafangelsinu. Röð málsatvika er slík að samskipti endurupptökubeiðanda við ættingja hans og flutningur úr einangrun í lausagæslu að Litla-Hrauni voru leyfð beint í kjölfar rannsóknaraðgerða vegna málsins og efnislegrar umfjöllunar hans um sakarefnið í svonefndri játningaskýrslu. Sýnist mega draga þá ályktun að samhengi hafi verið milli þessa tvenns sem vænta má að endurupptökubeiðanda hafi verið ljóst fyrirfram.
1551. Endurupptökubeiðandi var færður aftur í einangrun í Síðumúlafangelsið 4. ágúst 1976 vegna rannsóknar á Guðmundarmálinu og blóðtöku, eins og það var orðað í fangelsisdagbók.¹⁹⁹⁸ Var hann fluttur aftur austur á Litla-Hraun 9. ágúst 1976, án þess að hafa verið yfirheyrður í tengslum við málið.¹⁹⁹⁹
1552. Sunnudaginn 8. ágúst 1976 samdi Karl Schütz tillögu að áætlun um víðtæka leit í hrauninu. Tekið var fram að ekki væri útilokað að lík Guðmundar væri falið í hrauninu við Hafnarfjörð. Sú staðreynd að sakborningar hafi neitað að láta uppi felustaðinn og jafnvel reynt að villa um fyrir lögreglunni leiddi til þeirrar ályktunar að lík Geirfinns væri að finna á sama stað. Gera þyrfti skipulagða leit að líkunum með aðferðum sem

¹⁹⁹⁵ Málsgrein 197.

¹⁹⁹⁶ Málsgrein 198.

¹⁹⁹⁷ Málsgrein 201.

¹⁹⁹⁸ Málsgrein 216.

¹⁹⁹⁹ Málsgrein 226.

kostuðu mikið fé og mannafla. Þá var gerð grein fyrir því hvernig undirbúa skyldi leitina.²⁰⁰⁰

1553. Endurupptökubeiðandi var aftur fluttur í Síðumúlafangelsið 30. ágúst 1976 klukkan 19:00.²⁰⁰¹ Engar upplýsingar liggja fyrir um tilefni flutningsins. Daginn eftir var endurupptökubeiðandi til hálf tíma viðtals við rannsóknarlögreglumann án þess að gerð hafi verið um það skýrsla.²⁰⁰² Þremur dögum síðar, 2. september 1976, var endurupptökubeiðandi til hálf tíma viðtals við réttargæslumann sinn í áheyrn rannsóknarlögreglumanns. Hinn 3. september 1976 var endurupptökubeiðandi til yfirheyrslu í 12 mínútur en engin skýrsla liggur fyrir um yfirheyrsluna. Seinnipart sama dags var þess getið í dagbók fangelsisins við Síðumúla að rannsóknarlögreglumaður hafi sótt bréf frá endurupptökubeiðanda.²⁰⁰³ Fyrir liggur ódagsett bréf sem endurupptökubeiðandi ritaði til rannsóknarlögreglumannsins. Í bréfinu bað hann rannsóknarlögreglumanninn fyrirgefningar á því að hafa ekki skrifað honum fyrr og bar við önnum við steypuvinnu á Litla-Hrauni sem hafi gert honum gott eftir sjö mánaða innilokun í Síðumúlafangelsi. Orðrétt ritaði endurupptökubeiðandi: „En það er allt gott að fréttu, ég segi frá meira seinna eins og ég var búinn að tala um við þig, minn kæri vinur. Ég var og er þér mjög þakklátur fyrir það sem þú hefur gert fyrir mig. Þó sérstaklega að heimsækja ömmu sem ég var mjög ánægður með því allir tóku mér vel eins og þú veist.“ Í bréfinu lýsti endurupptökubeiðandi dvöl sinni á Litla-Hrauni sem „paradís“ eftir alla þessa innilokun. Ritaði hann um að rannsóknarlögreglumaðurinn hafi verið í frí þegar hann hafi komið suður til að gefa blóðsýni. Vonaði endurupptökubeiðandi að rannsóknarlögreglumaðurinn hafi notið sumarfrísins. Ritaði hann orðrétt í framhaldinu: „Ég ætla að skrifa þér meira næst svo vona ég fái smá línur frá þér því þú varst mér sá vinur í raun sem ég gleymi seint. Kær kveðja frá mér, Tryggvi.“ Í eftirskrift bréfsins bað endurupptökubeiðandi fyrir kveðju til þriggja nafngreindra fangavarda. Kvaddi hann með orðunum: „Jæja kæri vinur. Bið að heilsa þér og þinni fjölskyldu. Þinn vinur, Tryggvi Rúnar.“²⁰⁰⁴
1554. Endurupptökubeiðandi var til hálf tíma yfirheyrslu hjá rannsóknarlögreglumanninum 10. september 1976. Engin skrifleg gögn liggja fyrir um hvað fór fram.²⁰⁰⁵ Sex dögum síðar var hann færður aftur til yfirheyrslu hjá sama rannsóknarlögreglumanni í um hálf tíma, án þess að um það hafi verið gerð skýrsla.²⁰⁰⁶ Sama dag birtist frétt á forsíðu dagblaðs um að endurupptökubeiðandi hafi verið vistaður á Litla-Hrauni en væri nú kominn í einangrun á ný. Haft var eftir fulltrúa yfirsakadómara að ákveðið hafi verið að flytja endurupptökubeiðanda á Litla-Hraun á sínum tíma til að létta af honum einangruninni í stuttan tíma.²⁰⁰⁷

²⁰⁰⁰ Málsgrein 225.

²⁰⁰¹ Málsgrein 243.

²⁰⁰² Málsgrein 244.

²⁰⁰³ Málsgrein 246.

²⁰⁰⁴ Málsgrein 229.

²⁰⁰⁵ Málsgrein 251.

²⁰⁰⁶ Málsgrein 255.

²⁰⁰⁷ Málsgrein 256.

1555. Dómþing sakadóms Reykjavíkur var sett 17. september 1976 og háð í fangelsinu við Síðumúla. Bókað var að endurupptökubeiðandi hafi komið fyrir dóminn klukkan 18:07 og sagst ekki muna eftir að dómfelldi Kristján Viðar hafi verið með hníf á Hamarsbraut 11 í umrætt sinn. Þá myndi hann ekki frekar hvert þeir hafi farið með lík Guðmundar. Bókað var að endurupptökubeiðandi hafi sagst muna eftir að hafa séð fjárborg en það gæti líka hafa verið í annað sinn eða annars staðar. Var endurupptökubeiðandi úrskurðaður í áframhaldandi 90 daga gæsluvarðhald. Vék hann frá klukkan 18:21.²⁰⁰⁸ Ástæða er til að geta þess að síðasta formlega skýrsla yfir endurupptökubeiðanda fyrir þann tíma var fyrir dómi 30. apríl 1976, en þá var bókað að hann hafi borið um á sömu lund og í framburðarskýrslu frá 9. janúar 1976. Endurupptökubeiðandi hafi hvorki munað hvernig hafi á því staðið að þeir hafi verið staddir í umræddri íbúð né heldur hvað þeir hafi gert við líkið af manningum. Líkt og rakið hefur verið var endurupptökubeiðandi þó ítrekað til samprófana og yfirheyrslna, en rannsakendur létu undir höfuð leggjast að gera skriflegar skýrslur um efni þeirra.
1556. Umfangsmikil leit að líki Guðmundar fór fram 18. september 1976, eftir því sem bókað var í skýrslu sem rituð var 20. september 1976. Í skýrslunni kom fram að 25 lögreglumenn hafi farið til leitarinnar og var leitar svæðinu lýst nákvæmlega. Í skýrslu rannsóknarlögreglumanns sem rituð var þennan dag kom fram að á tímabilinu 6. febrúar til og með 18. september 1976 hafi verið farnar að minnsta kosti 28 ferðir í Hafnarfjarðarhraun til leitar að líki Guðmundar. Fram kom að í það minnsta í 11 ferðum hafi dómfelldu Albert, Erla, Kristján Viðar, Sævar eða endurupptökubeiðandi verið með í för. Þrátt fyrir það hafi leit að líkamsleifum engan árangur borið.²⁰⁰⁹ Karl Schütz ritaði einnig um þessa leit í vikuskýrslu til dómismálaráðherra þennan sama dag. Í þeirri skýrslu var einnig getið um að ýmisleg sýnileg gögn svo sem frakki, blóðkám og fleira hefði verið til rannsóknar í Þýskalandi.²⁰¹⁰
1557. Næsta skriflega skýrsla sem fól í sér framburð endurupptökubeiðanda er frá 21. september 1976 og laut að yfirheyrslu þann dag milli klukkan 13:25 og 14:45. Var tilefni yfirheyrslunnar afmarkað við það eina atriði hvort hann myndi hvoru megin lík Guðmundar hafi verið sett inn í bifreiðina þegar það var flutt frá Hamarsbraut 11. Bókað var eftir endurupptökubeiðanda að hann hafi reynt að gera sér grein fyrir þessari hlið málsins en gæti ekki munað þetta atriði. Kvaðst hann hvorki geta munað eftir bifreiðinni né dómfellda Alberti eða flutningi á líki Guðmundar út úr íbúðinni og út í hraun.²⁰¹¹
1558. Endurupptökubeiðandi var næst til yfirheyrslu 27. september 1976 í 13 mínútur, en engin rannsóknargögn liggja fyrir um yfirheyrsluna.²⁰¹² Var hann aftur tekinn til yfirheyrslu næsta dag í 40 mínútur, en engin gögn liggja fyrir um yfirheyrsluna önnur

²⁰⁰⁸ Málsgrein 258.

²⁰⁰⁹ Málsgrein 264.

²⁰¹⁰ Málsgrein 266.

²⁰¹¹ Málsgrein 267.

²⁰¹² Málsgrein 281.

en bókun í fangelsisdagbók. Á sama stað var bókað að endurupptökubeiðandi hafi ekkert matast yfir daginn þar sem hann væri ósáttur við kerfið.²⁰¹³

1559. Laugardaginn 2. október 1976 hóf endurupptökubeiðandi að halda dagbók um einangrunarvist sína í Síðumúlafangelsinu. Í fyrstu dagbókarfærslunni ritaði endurupptökubeiðandi um að hann væri saklaus af því sem borið hafi verið upp á hann. Tíminn í einangrun væri orðinn ansi langur, nærri tíu og hálfur mánuður. Vonaðist hann til að málið færi að skýrast svo unnt væri að afmá hann og hans aðstandendur af þessum leiðindaáburði, líkt og hann orðaði það.²⁰¹⁴
1560. Næstu afskipti rannsakenda af endurupptökubeiðanda voru 12. október 1976 en þann dag var hann til viðtals við tvo geðlækna og rannsóknarlögreglumann í 15 mínútur þar sem hann mun hafa verið sprautaður með lyfi til þess að auðvelda honum að rifja upp atburði sem hann mundi ekki. Undir miðnætti var endurupptökubeiðandi til yfirheyrslu hjá rannsóknarlögreglumanninum í hálf tíma.²⁰¹⁵ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir, hvorki um viðtalið né yfirheyrsluna. Þremur dögum síðar var endurupptökubeiðandi aftur til yfirheyrslu hjá rannsóknarlögreglumanninum í hálf tíma án þess að um hana hafi verið gerð skrifleg skýrsla.²⁰¹⁶ Daginn eftir, 16. október 1976, vitjaði rannsóknarlögreglumaðurinn endurupptökubeiðanda í stutta stund.²⁰¹⁷ Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir. Seinnipart sama dags var endurupptökubeiðandi færður fram til yfirheyrslu hjá Karli Schütz í hálf tíma.²⁰¹⁸ Líkt og áður var engin skrifleg skýrsla gerð um yfirheyrsluna. Fyrir liggur að fulltrúi yfirsakadómarara afhenti ríkissaksóknara málgögn vegna rannsóknar á hvarfi Guðmundar Einarssonar 19. október 1976.²⁰¹⁹ Var endurupptökubeiðandi tvívegis til yfirheyrslu og var vitjað einu sinni á klefa dagana 20. til 25. október 1976, í tæplega eina og hálf klukkustund, en engin rannsóknargögn eru fyrirleggjandi.²⁰²⁰
1561. Réttargæslumaður endurupptökubeiðanda kom til viðtals við hann 27. október 1976 í áheyrn rannsóknarlögreglumanns í tæpa hálf klukkustund. Sama dag ritaði endurupptökubeiðandi færslu í dagbók sína um að hafa greint réttargæslumanni sínum frá öllu saman, hann væri saklaus og hefði sagt ósatt þegar hann hafi borið um átökin. Hann hefði aldrei tjáð sig um flutninginn af þeirri einföldu ástæðu að hann myndi ekki eftir honum. Orðrétt ritaði endurupptökubeiðandi: „Vildi [ég] ekki vera að flækja þessu meira með að búa til sögu um flutninginn eftir þeirra innskotum, þ.e.a.s. fara eftir því sem ég var búinn að heyra.“ Hafi réttargæslumaður hans spurt hvers vegna hann væri vistaður í Síðumúlafangelsinu og ritaði endurupptökubeiðandi um að hafa sagt honum frá því að hann hefði verið sendur í bæinn til að gefa betri skýringu á þessum pokum, eins og hann orðaði það í dagbókarfærslunni, en hann hafi ekki verið viðriðinn þessa poka. Greindi endurupptökubeiðandi frá ósk sinni um flutning í

²⁰¹³ Málsgrein 284.

²⁰¹⁴ Málsgrein 292.

²⁰¹⁵ Málsgrein 313.

²⁰¹⁶ Málsgrein 316.

²⁰¹⁷ Málsgrein 319.

²⁰¹⁸ Málsgrein 320.

²⁰¹⁹ Málsgrein 318.

²⁰²⁰ Málsgreinar 322–323 og 327.

Hegningarhúsið við Skólavörðustíg þar sem vistin þar væri betri en í Síðumúla-fangelsi.²⁰²¹

1562. Tveimur dögum síðar var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að rannsóknarlögreglumaður hafi vitjað endurupptökubeiðanda á klefa í stutta stund. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um vitjunina en endurupptökubeiðandi ritaði færslu í dagbók sína um samtali þeirra. Fram kom að endurupptökubeiðandi hafi óskað eftir viðtali við rannsóknarlögreglumanninn sem hafi þá komið. Ritaði endurupptökubeiðandi um að hafa spurt hann hvort hann mætti ekki flytjast í Hegningarhúsið, en honum þætti skrýtið að hanga svona í einangrun, eins og hann orðaði það. Hafi rannsóknarlögreglumaðurinn tekið undir það með honum og sagst ætla að spyrja fulltrúa yfirsakadómara.²⁰²²
1563. Daginn eftir, 30. október 1976, ritaði endurupptökubeiðandi í dagbókina um stöðu sína. Orðrétt ritaði hann: „Maður vonar bara að svarið verði jákvætt að [ég] komist í lausagæslu. Ég sé enga ástæðu til að halda mér hér í einangrun. Nema Örn sé með einhverjar hefndarráðstafanir útaf því að ég sagði sannleikann um daginn! Því ég var búinn að játa mig inn í stór mál, en samt sem áður, er aldrei of seint að segja sannleikann. Eins og ég sagði núna og eins og ég er oft búinn að segja þá beið ég eftir því að segja þetta útaf frelsi, að komast austur og eins bjóst ég líka við að einhvern daginn myndi hlekkurinn opnast, þ.e.a.s. ég kæmist út úr þessu máli, eins og pokamálinu sem mér var blandað inn í. Eina skýringin sem ég er búinn að fá er sú að þeir misminntu! Já, það er meira en að misminna í svona stórum málum. En við verðum bara að bíða úr því að þetta er komið til ríkissaksóknara og sjá þá hvort það rétta komi ekki í ljós þá þegar allir verða spurðir og leiddir fyrir mig. Sjá hvort þá verði ekki eitthvað gruggugt við þessa framburði þeirra sem þeir eiga að vera búnir að segja. Já ætli það rétta komi ekki í ljós þá. En að sitja nærri 1 ár í einangrun fyrir svona jólasveina og vera saklaus, þótt ég hafi kannski játað gömul mál, það er annað mál, en ekki að sitja eitt ár í gæsluvarðhaldi. Þetta kemur í ljós. Ég geri mínar áætlanir það er öruggt. Það er búið að útskúfa mann allstaðar. Nafn í blöðum dag eftir dag fyrst. Já og sagt að maður væri morðingi og allir búnir að játa aðild að morðinu. Ég er ekki búinn að sjá mig ennþá eftir alla þessa mánuði í þessu máli, hvorki í átökunum eða flutningnum sem þeir Kristján Viðar eru búnir að játa og svo Albert Klahn sem segist hafa keyrt. Nú hefur mér verið tjáð að Sævar hafi orðið leiður á þessari innilokun og sé búinn að játa sína aðild. En mér er sama, allavega er ég ekki í þessu með þeim eins og þessu pokamáli sem ég átti að hafa verið með alla þessa mánuði frá 23/12 '75. En núna rétt alls ekki fyrir löngu komst það á hreint. Já líka sem betur fer enda verður eins með hitt málið, þ.e.a.s. mál Guðmundar Einarssonar. Gott í bili.“²⁰²³
1564. Bókað var í dagbók fangelsisins við Síðumúla 1. nóvember 1976 að rannsóknarlögreglumaður hafi vitjað endurupptökubeiðanda á klefa í stutta stund. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um vitjunina en endurupptökubeiðandi ritaði um samtali sitt við rannsóknarlögreglumanninn í dagbók sína. Þeir hafi rætt beiðni hans um flutning í

²⁰²¹ Málsgrein 331.

²⁰²² Málsgrein 334.

²⁰²³ Málsgrein 337.

Hegningarhúsið en rannsóknarlögreglumaðurinn sagti að svar hefði enn ekki borist frá fulltrúa yfirsakadómara. Orðrétt ritaði endurupptökubeiðandi: „Hann er vondur út af þessum framburði mínum sem er réttur samt sem áður svo hann verður bara að kyngja því rétta. Annars geri ég eins og ég sagði Víði alveg hiklaust tek allt til baka sem ég er búinn að játa og er rétt í raun ef Örn vill það. Þá hann um það. Ekki verra fyrir mig. Jú, meiri innilokun, en hún venst. Gott í bili.“²⁰²⁴

1565. Þremur dögum síðar, 4. nóvember 1976, velti endurupptökubeiðandi því fyrir sér hverju fulltrúi yfirsakadómara kæmi til með að svara um beiðni hans um flutning. Ritaði hann í dagbók sína um samtalið við fulltrúann daginn áður sem hafi lýst því yfir að honum væri ekki illa við hann heldur yrði hann að taka þessi vitni trúanleg.²⁰²⁵ Ritaði endurupptökubeiðandi orðrétt í framhaldinu: „Já, Örn Höskuldsson gerðu það bara og sjáðu svo hvað kemur út úr dæminu fyrir rest! Ég saklaus og svo hvað, bara allt í lagi því ég er búinn að játa á mig gömul afbrot. Nei, Örn, ég ætla ekki að láta það enda svona flott fyrir ykkur.“ Daginn eftir, 5. nóvember 1976, ritaði endurupptökubeiðandi í dagbók sína um að hafa fengið skilaboð frá fulltrúa yfirsakadómara þess efnis að flutningur í Hegningarhúsið væri ekki möguleiki, en til athugunar væri hvort unnt væri að flytja hann á Litla-Hraun.²⁰²⁶
1566. Endurupptökubeiðandi var fluttur úr Síðumúlafangelsi á vinnuhælið að Litla-Hrauni 11. nóvember 1976 og var þar með laus úr einangrun.²⁰²⁷ Hélt hann áfram dagbók að Litla-Hrauni, en færslurnar voru allar mun styttri og efnisminni. Ritaði hann minna um hugleiðingar sínar en fjallaði aðallega um vinnuna innan fangelsisins, tekjur, líkamsæfingar, samneyti við aðra fanga og samskipti hans við aðstandendur.
1567. Ríkissaksóknari út ákæru 8. desember 1976 á hendur endurupptökubeiðanda og dómfelldu Kristjáni Viðari og Sævari fyrir manndráp með því að hafa, aðfaranótt 27. janúar 1974, í félagi ráðist á Guðmund að Hamarsbraut 11 og misþyrmt honum svo, þar á meðal með hnífstungum sem dómfelldi Kristján Viðar hafi veitt honum, að hann hafi hlotið bana af og komið líki hans síðan fyrir á ókunnum stað. Var dómfelldi Albert ákærður fyrir eftirfarandi hlutdeild í fyrrgreindum verknaði með því að hafa veitt endurupptökubeiðanda og dómfelldu Kristjáni Viðari og Sævari liðsinni við að fjarlægja og koma líki Guðmundar fyrir á ókunnum stað og þannig leitast við að afmá ummerki brotsins, bæði fyrrgreinda nótt og síðar síðla sumars 1974 þegar líkamsleifar Guðmundar voru fluttar á enn annan stað.²⁰²⁸
1568. Endurupptökubeiðandi kom fyrir dómþing sakadóms Reykjavíkur 17. desember 1976 sem var háð í Síðumúlafangelsi. Var hann úrskurðaður í áframhaldandi 150 daga gæsluvarðhald. Í forsendum úrskurðarins var rakið að endurupptökubeiðandi hafi verið ákærður fyrir meðal annars manndráp, íkveikju, nauðgun og fjögur þjófnaðarbrot og því ljóst að málsmeðferðin myndi taka langan tíma auk þess sem rannsókn á

²⁰²⁴ Málsgrein 341.

²⁰²⁵ Málsgrein 345.

²⁰²⁶ Málsgrein 349.

²⁰²⁷ Málsgrein 357.

²⁰²⁸ Málsgrein 384.

tilteknum atriðum væri ólokið.²⁰²⁹ Réttargæslumaður endurupptökubeiðanda var ekki viðstaddur þinghaldið og ekkert liggur fyrir um að honum hafi verið gert viðvart.

1569. Líkt og greinir að framan tók einn sakadómari málsins saman skýrslu í byrjun janúar 1977 um athugasemdir sínar um stöðu málsins eftir yfirlestur á málsgögnum saman með ákæruskjalinu. Gagnrýndi hann skort á rannsókn á ýmsum atriðum málsins og benti á að afla þyrfti gagna úr fíkniefnarannsókn sem dómfelldi Sævar sætti í upphafi árs 1974. Gerði sakadómariinn sérstaka athugasemd við það að hvergi kæmi fram í gögnum málsins hvernig málið hafi komist á rexpöl. Einnig taldi hann nauðsynlegt að gera athugun á tímasetningum í vitnisburðum þeirra sem töldu sig hafa séð Guðmund í síðasta skipti. Þá taldi sakadómariinn þörf á að afla frekari veðurfarsupplýsinga í ljósi þess sem fram hafi komið í frumrannsókn málsins árið 1974. Velti hann því fyrir sér hvort mögulegt væri að dómfelldu Albert og Kristján Viðar hefðu getað haft samband sín á milli og vísaði til þess að fyrstu framburðir þeirra væru mjög keimlíkir um mörg atriði, svo sem um gerð bifreiðar, notkun farangursgeymslu og fleira. Þá kom fram í skýrslunni að framburður dómfelldu Erlu um að linur og blautur mannssaur hafi verið í lakinu sem lík Guðmundar hafi verið vafið í hafi vakið athygli sakadómarans. Taldi hann það ekki úr vegi að „fá viðhlítandi svar við því hvernig „mótanlegur“, „linur“ og „blautur“ mannssaur kemst heill á húfi í gegnum tvennar brækur.“ Þá gerði sakadómariinn athugasemd við það að möguleg fjarvistarsönnun dómfellda Sævars hafi ekki verið könnuð, en hann hafi borið um að hafa verið í Hveragerði á umræddum tíma.²⁰³⁰ Í kjölfarið fól dómsformaður þremur lögreglumönnum framhaldsrannsókn málsins á þeim atriðum sem þyrftu frekari rannsóknar við.²⁰³¹
1570. Bókað var í dagbók fangelsisins við Síðumúla 14. janúar 1977 að endurupptökubeiðandi hafi verið fluttur frá Litla-Hrauni í Síðumúlafangelsið að beiðni dómsformanns.²⁰³² Ritaði endurupptökubeiðandi færslu í dagbók sína sama dag um að hafa verið fluttur í Síðumúlafangelsið þar sem hann ætti að mæta fyrir dóm. Ritaði hann um sakleysi sitt í Guðmundarmálinu og af ákæru um nauðgun.²⁰³³
1571. Fyrir liggja minnisþingpunktar aðstoðaryfirföngregluþjóns sem hann tók saman við lestur á málskjölum Guðmundarmálsins. Í punktunum, sem dagsettir eru 14. janúar 1977, sagði orðrétt: „Við lestur málsins, finnst mér ekki hafa verið staðið að yfirheyrslum eins og tilefni hafa gefist til og ekki sé fram komið svo ljóst sé, hvort einn eða fleiri af kærðum, hafi valdið dauða Guðmundar Einarssonar.“²⁰³⁴
1572. Eftir miðjan janúarmánuð var endurupptökubeiðandi í skýrslutökum fyrir dómi vegna ákæru á hendur honum um brennu og nauðgun.²⁰³⁵ Bókað var í dagbók fangelsisins við Síðumúla 19. janúar 1977 að dómsformaður hafi tilkynnt símleiðis um að endurupptökubeiðandi ætti að vera í algjörri einangrun og flutningur í Hegningarhúsið

²⁰²⁹ Málsgrein 395.

²⁰³⁰ Málsgrein 421.

²⁰³¹ Málsgrein 427.

²⁰³² Málsgrein 429.

²⁰³³ Málsgrein 431.

²⁰³⁴ Málsgrein 430.

²⁰³⁵ Málsgreinar 439, 441, 443, 444, 450 og 451.

við Skólavörðustíg væri ekki til umræðu. Var þess getið í bókuninni að ákvörðunin hafi verið tekin af dómurum málsins. Sama dag kom réttargæslumaður endurupptökubeiðanda til viðtals við hann í 15 mínútur.²⁰³⁶ Endurupptökubeiðandi ritaði um samtalið sitt við réttargæslumanninn í dagbók sína en hann hafi talið aðeins dagaspursmál hvenær endurupptökubeiðandi færi í Hegningarhúsið. Í sömu færslu rifjaði endurupptökubeiðandi upp dvöl sína í Síðumúlafangelsinu. Klefinn sem hann væri vistaður í væri ekki góður, en þó betri en klefi númer sjö sem hann hafi verið lengst af vistaður í. Ritaði endurupptökubeiðandi um að hata þann klefa út af lífinu en þar hafi hann verið í mesta ruglinu, eins og hann orðaði það, frá Þorláksmessu 1975 fram til júlí 1976.²⁰³⁷ Ritaði hann orðrétt í dagbókina 21. janúar 1977: „Já, svona er nú lífið hjá mér í dag og hefur verið síðustu mánuði. Bara að bíða og sjá hvað skeður, þó ég viti fyrir víst að ég er ekki í þessu Guðmundarmáli, þá verð ég að bíða og sjá útkomu þess þ.e.a.s. saklaus.“ Ritaði hann um að hafa rætt ýmislegt við forstöðumann fangelsisins um kvöldið, meðal annars um Guðmundarmálið. Forstöðumaðurinn hafi tjáð honum að hann teldi að rannsakendur þyrftu ekki að ræða við hann heldur væri verið að staðfesta atriði sem sneru að öðrum sakborningum málsins. Orðrétt ritaði endurupptökubeiðandi í framhaldinu: „Enda hef ég ekkert að segja í þessu máli, ég veit ekki neitt, enda kom ég hvergi þar nærri þó svo ég hafi játað mig inn í mál sem ég á ekki neinn þátt í sem betur fer segi ég nú bara, því eftir þetta allt væri lítið gaman að eiga einhvern þátt í svona máli eins og þessu og þessu Geirfinnsmáli. Já ekki öfunda ég strákana yfir þessu. Ég er farinn að vorkenna þeim þrátt fyrir allt að hafa lent í þessu. En ef þeir hafa nú þrátt fyrir allt komið mér í þetta verða þá að koma mér út úr því sem allra fyrst. Ef þeir eru ekki búnir að því nú svo að þetta mál geti nú komist á hreint sem allra fyrst og að minn þáttur sem er enginn komi í ljós fyrir almenningi, þ.e.a.s. fyrir þjóðinni sem að hefur haldið mig inni í þessu öllu og þessu (Geirfinnsmáli). Já það þarf að koma skýrt fram í öllum atriðum svo ég losni út úr þessu öllu saman eins og rétt er. P.s. Ég held með tímanum að ég geti tekið mig á ef ég hætti öllum ólátum, þ.e.a.s. slagsmál og að standa í þessum félagsskap. Ef það tekst þá heldur fólk og trúir því að ég sé ekki eins glataður eins og ég leit út að vera í byrjun þ.e.a.s. Þorláksmessu 1975 og allt til dagsins í dag, en samt er mikið breytt. Þ.e.a.s. ég er alltaf að detta úr fleiri málum með hverjum mánuði, þ.e.a.s. stelpu í Vík í Mýrdal sem var logið upp á mig, svo þessi karl í Ólafsvík, þá var ég á sjó. Svo þetta (Guðmundarmál) sem ég var aðal karlinn í fyrst, en svo orðinn smá það en núna held ég að þeir sjái mig ekki lengur í þessari mynd sinni, því þar er ekki í raunveruleikanum, þrátt fyrir allt.“²⁰³⁸

1573. Endurupptökubeiðandi ritaði enn í dagbók sína um sakleysi sitt 23. janúar 1977. Ritaði hann um að vera spenntur fyrir því að klára þessi smá afbrot sem hann hafi verið ákærður fyrir, en hann væri saklaus af ákæru um nauðgun og manndráp. Orðrétt ritaði hann: „[O]g í þessu Guðmundarmáli kem ég hvergi nálægt. Það er eins öruggt eins og ég sit hér og skrifa það niður hjá mér og vitna í Guð minn að ekki hef ég verið þar nærri.“²⁰³⁹ Þremur dögum síðar ritaði endurupptökubeiðandi um að hafa farið upp í

²⁰³⁶ Málsgrein 444.

²⁰³⁷ Málsgrein 449.

²⁰³⁸ Málsgrein 452.

²⁰³⁹ Málsgrein 465.

sakadóm Reykjavíkur og gengið frá fjórum innbrotum sem hann hafi framið á tímabilinu 1972 til 1974. Ritaði hann orðrétt í framhaldinu: „Svo nú er allt klárt nema þetta (Guðmundarmál) að mér skilst. Ég vona bara að Kristján og Sævar segi sannleikann í þessu sem fyrst. Því fyrr því betra, aðallega fyrir þá. Svo með þennan Albert Klahn, ef þetta skýrist ekki sem fyrst því ég er orðinn ansi leiður á þessari bið. Þá fer ég í hungurverkfall til að mótmæla að hann sé laus því hann hefur gefið ranga sök í minn garð. P.s. og af hverju getur það ekki alveg eins verið í (Guðmundarmálinu) því það er sannleikur að þar lýgur hann mig inn í sína bifreið sem ég hef umrædda nótt aldrei komið í þegar þetta átti sér stað, með þennan flutning (með heilu líki af manni í, eða þessum (Guðmundi Einarssyni). Nei, ekki ég Tryggvi Rúnar Leifsson. Ég hef aldrei farið svona flutning fyrr né síðar í fullri alvöru. Það sver ég við minn mann.“²⁰⁴⁰

1574. Daginn eftir, 27. janúar 1977, var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að rannsóknarlögreglumaður hafi rætt við endurupptökubeiðanda í 25 mínútur, en engin rannsóknargögn liggja fyrir um viðtalið. Á sama stað var bókað að hringt hafi verið í dómsformann að beiðni endurupptökubeiðanda og þess getið að tilfærslu eða lausagæslu hafi verið hafnað að svo komnu máli.²⁰⁴¹ Sama dag ritaði endurupptökubeiðandi í dagbók sína um að forstöðumaður Síðumúlafangelsisins hafi tilkynnt honum um að flutningur í Hegningarhúsið væri ekki mögulegur og að Guðmundarmálið yrði tekið fyrir um miðjan febrúarmánuð. Ritaði endurupptökubeiðandi um að hann væri feginn því að málið væri komið fyrir dóm.²⁰⁴²
1575. Fyrir liggur bréf frá dómsformanni til yfirsakadómara dagsett 10. febrúar 1977. Í bréfinu kom meðal annars fram að við yfirlestur málgagna Guðmundarmálsins hafi komið í ljós að mjög skorti á að málið hafi verið nægilega rannsakað. Rakti dómsformaðurinn að endurupptökubeiðandi hafi verið fluttur frá Litla-Hrauni í Síðumúlafangelsið 14. janúar 1977, að fyrirmælum fulltrúa yfirsakadómara. Beiðni dómsformannsins um að endurupptökubeiðandi yrði vistaður í Hegningarhúsinu hafi ekki verið sinnt. Óskaði hann eftir skýrum svörum frá yfirsakadómara um hvort fela ætti dómurum málsins forræði fanganna á meðan rannsókn málsins stæði, en ætlunin væri að hafa þá í einangrun á meðan og leyfa ekki samtöl við þá nema leyfi kæmi sérstaklega hverju sinni.²⁰⁴³ Af efni bréfs þessa að dæma virðist dómurum málsins hafa verið með öllu ókunnugt hvernig staðið hafði verið að samprófunum undir rannsókn málsins, sérstaklega um sumarið 1976, þegar meðferð málsins hófst fyrir dómi.
1576. Bókað var í dagbók Síðumúlafangelsisins að rannsóknarlögreglumaður hafi vitjað endurupptökubeiðanda á klefa 16. febrúar 1977 í 35 mínútur. Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir. Seinnipart sama dags var þess getið í fangelsisdagbókinni

²⁰⁴⁰ Málsgrein 480.

²⁰⁴¹ Málsgrein 481.

²⁰⁴² Málsgrein 487.

²⁰⁴³ Málsgrein 523.

að borist hafi erindisbréf frá dómsformanni þess efnis að endurupptökubeiðandi þyrfti leyfi hverju sinni til viðtals við réttargæslumann sinn eða aðra.²⁰⁴⁴

1577. Fyrir liggur samantektarskýrsla, rituð af rannsóknarlögreglumanni þeim sem fór með framhaldsrannsókn Guðmundarmálsins, dagsett 19. febrúar 1977, um samtal hans við foreldra endurupptökubeiðanda. Fram kom að hann hafi innt þau eftir því hvort endurupptökubeiðandi hafi haldið dagbók eða ætti vasabók frá þeim tíma sem Guðmundur Einarsson hvarf, en þau hafi talið víst að svo væri ekki.²⁰⁴⁵
1578. Bókað var í dagbók Síðumúlafangelsisins að dómsformaðurinn hafi hringt 22. febrúar 1977 og spurt um líðan endurupptökubeiðanda. Var þess getið í færslunni að fangelsispresturinn hafi lýst yfir áhyggjum sínum við einn dómara um að endurupptökubeiðandi væri að verða ruglaður. Lét færsluritari þess getið að hann hafi sagt dómsformanninum að honum þætti svo ekki vera. Bókað var að rannsóknarlögreglumaður kæmi á vegum dómsins til að ræða við endurupptökubeiðanda.²⁰⁴⁶ Daginn eftir var bókað á sama stað að rannsóknarlögreglumaður hafi komið og rætt við endurupptökubeiðanda inni á klefa í eina og hálf klukkustund, en engin rannsóknargögn liggja fyrir um vitjunina.²⁰⁴⁷ Næsta dag, 24. febrúar 1977, var þess getið í fangelsisdagbók að sami rannsóknarlögreglumaður hafi komið að beiðni endurupptökubeiðanda með ósk um viðtal og skýrslugjöf. Fyrir liggur að rannsóknarlögreglumaðurinn ræddi við endurupptökubeiðanda í rúmar tvær klukkustundir, en engin skýrsla liggur fyrir um hvað þeim fór á milli.²⁰⁴⁸ Þá ræddi sami rannsóknarlögreglumaður aftur við endurupptökubeiðanda í 35 mínútur 26. febrúar 1977, en engin rannsóknargögn liggja fyrir um viðtalið önnur en bókun í dagbók fangelsisins við Síðumúla.²⁰⁴⁹
1579. Að fyrirlagi sakadóms var dómfelldi Sævar yfirheyrður vegna framhaldsrannsóknar málsins 27. febrúar 1977. Greindi hann þá frá því að atburðarásin að Hamarsbraut 11 þegar Guðmundi var ráðinn bani væri ekki sannleikanum samkvæm. Benti dómfelldi á að síminn í íbúðinni hafi verið lokaður og því væri það ekki rétt sem hann hefði áður haldið fram að hringt hafi verið í leigubifreið og síðar í dómfellda Albert. Í framhaldinu staðreyndi dómsformaður það með gagnaöflun að síminn að Hamarsbraut 11 hafi verið lokaður vegna vanskila dagana 26. og 27. janúar 1974.²⁰⁵⁰ Þegar þær upplýsingar lágu fyrir, rúmunum 14 mánuðum eftir að rannsókn málsins hófst, tóku framburðir endurupptökubeiðanda og dómfelldu Alberts og Kristjáns Viðars um atburðarásina stórfelldum breytingum á þá leið að fimmti maðurinn, [GunJ], hafi verið staddur í íbúðinni í umrætt sinn.
1580. Fyrir liggur bókun í fangelsisdagbók 3. mars 1977 um að dómsformaður hafi hringt og tilkynnt að ekki gæti orðið af beiðni endurupptökubeiðanda um viðtal við réttargæslu-

²⁰⁴⁴ Málsgrein 532.

²⁰⁴⁵ Málsgrein 541.

²⁰⁴⁶ Málsgrein 543.

²⁰⁴⁷ Málsgrein 545.

²⁰⁴⁸ Málsgrein 547.

²⁰⁴⁹ Málsgrein 549.

²⁰⁵⁰ Málsgrein 552.

mann hans. Var þess getið að réttargæslumaður endurupptökubeiðanda hafi óskað eftir því að fá að ræða einslega við hann, en það vildi dómsformaðurinn ekki. Í framhaldinu var orðrétt bókað í dagbókina: „[H]ann er ekki sáttur við viðbrögð hans og framkomu í Guðmundarmáli og segist ekki skilja það. [É]g sagði dómáranum að það væri ekki nýtilkomið með breyttan framburð í því máli. Tryggvi hefði haft við orð snemma s.l. sumar að draga framburð sinn til baka. Þá minntist dómari á samtali sem Hilmar lögmaður segist hafa átt við Tryggva ekki alls fyrir löngu, ég kannaðist við það sagðist hafa leyft það, en ekki hefði það samt verið með öllu áheyrnarlaust ég hefði sjálfur fylgst með því. [D]ómari sagði að við því væri ekkert að segja eða gera úr þessu og breytti sjálfsagt litlu. En hér eftir ekkert slíkt, af því hvernig Tryggvi hagaði sér.“²⁰⁵¹

1581. Það vekur athygli að dómsformaðurinn virðist hafa neitað endurupptökubeiðanda um viðtali við réttargæslumann sinn með vísan til hegðunar og framkomu endurupptökubeiðanda í málinu. Endurupptökubeiðanda var tryggður réttur til viðtals við réttargæslumann sinn í lögum nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála nema dómari teldi hættu á að rannsókn torveldist fyrir það. Verður ekki annað ráðið af framangreindri bókun í fangelsisdagbók en að dómsformaðurinn hafi í ákvörðun sinni skírskotað til breytts framburðar endurupptökubeiðanda. Ekki er ljóst hvernig sú ákvörðun samrýmist ákvæði 1. mgr. 86. gr. laga um meðferð opinberra mála og þá sérstaklega í ljósi þess sem á undan var gengið, en endurupptökubeiðandi hafði á þessum tímapunkti sætt gæsluvarðhaldi í 436 daga eða eitt ár og rúma tvo mánuði vegna rannsóknar málsins. Varð þessi bókun raunar til þess að verjandi endurupptökubeiðanda gerði þá kröfu fyrir hans hönd 14. september 1977 að dómsformaðurinn viki sæti í málinu. Var krafan sett fram á þeim grundvelli að endurupptökubeiðandi gæti ekki treyst því að eftir slíka yfirlýsingu myndi dómsformaðurinn líta á málið hlutlaust. Ekki var fallist á kröfu verjandans eins og nánar verður vikið að síðar.²⁰⁵²
1582. Þremur dögum síðar, 6. mars 1977, var fært til bókar í dagbók fangelsisins við Síðumúla að endurupptökubeiðandi hafi ekki borðað neitt yfir daginn. Hann hafi tilkynnt fangavörðum um að hann væri kominn í hungurverkfall vegna seinangangs og framvindu þeirra mála sem hann hafi verið ákærður í og yrði af þeim sökum að dvelja í Síðumúlafangelsi, en ekki á Litla-Hrauni.²⁰⁵³ Að morgni næsta dags var bókað í fangelsisdagbókina eftir fangelsislækninum að hungurverkfall væri í lagi í tvær til þrjár vikur svo lengi sem endurupptökubeiðandi drykki vatn. En á meðan verkfallinu stæði mætti ekki gefa endurupptökubeiðanda Diazepam, Mogadon og Chloral þar sem ekki mætti gefa lyfin á fastandi maga. Færsluritari lét þess getið að hann hafi farið inn til endurupptökubeiðanda og rætt við hann í fullri meiningu, eins og það var orðað. Hafi samtali þeirra lyktað með því að endurupptökubeiðandi hafi lofað að fara að borða aftur.²⁰⁵⁴

²⁰⁵¹ Málsgrein 563.

²⁰⁵² Málsgrein 841.

²⁰⁵³ Málsgrein 594.

²⁰⁵⁴ Málsgrein 595.

1583. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir samantektarskýrsla tveggja rannsóknarlögreglumanna, dagsett 8. mars 1977, um viðtal við endurupptökubeiðanda 28. ágúst 1976. Í skýrslunni kom fram að viðtalið hafi verið um flutning á líki Guðmundar Einarssonar, en þá hafi borist í tal friðlýst fjárborg nálægt rauðamalgryfju, svonefndri Lónakotsgryfju. Í viðtalinu hafi endurupptökubeiðandi talið sig muna eftir að hafa verið á þessu svæði ásamt dómfelldu Sævari og Kristjáni Viðari. Hann hafi sagst muna vel eftir því að hafa gengið að opi fjárborgarinnar og hafa séð mjólkurfernu sem hafi verið skilin eftir á syllu í hleðslu fjárborgarinnar. Bókað var í samantektarskýrsluna að fleira hafi komið fram í viðtalinu, en athyglisvert væri að á syllu í hleðslu fjárborgarinnar væri merki sem á stæði „[f]riðlýstar minjar“ sem væri mjög áþekkt að stærð og lögun og hlið mjólkurfernu. Í skýrslunni kom fram að frásögn endurupptökubeiðanda benti til þess að umrædd ferð hafi verið farin að degi til, en næsta óhugsandi væri að fara þarna um hraunið í náttmyrkri. Fram kom að skiltið væri endurskinsmerki og hefði tæpast farið fram hjá endurupptökubeiðanda ef ljósfæri hefði verið notuð.²⁰⁵⁵ Áréttað skal að síðastgreind samantektarskýrsla var rituð 8. mars 1977 um framburð endurupptökubeiðanda í viðtali við tvo rannsóknarlögreglumenn 28. ágúst 1976, eða rúmu hálfu ári áður. Á þeim tíma var endurupptökubeiðandi í lausagæslu á vinnuhælinu að Litla-Hrauni. Enga bókun er að finna um viðtalið í dagbók vinnuhælisins, enda var ekki venja að bóka um viðtöl eða yfirheyrslur yfir föngum, líkt og tíðkaðist í fangelsinu við Síðumúla.
1584. Ástæða er hér til að geta þess að rannsóknarlögreglumaður og fulltrúi yfirsakadómara fóru með endurupptökubeiðanda í ökuferð 7. febrúar 1976 í rúmar tvær klukkustundir. Ökuferðin var farin að beiðni endurupptökubeiðanda, en rannsakendur höfðu þá engin afskipti haft af honum í 22 daga, líkt og rakið hefur verið. Í bókun í rannsóknardagbók rannsóknarlögreglumannsins kom fram að farið hafi verið með endurupptökubeiðanda suður fyrir Hafnarfjörð til að athuga hvort hann myndi þekkja aftur þann stað sem hann og dómfelldu Albert, Kristján Viðar og Sævar hafi farið með lík Guðmundar. Í færslu rannsóknarlögreglumannsins kom fram að þegar komið hafi verið að gamalli, steinhlaðinni fjárborg, rétt við rauðamalgryfju hafi endurupptökubeiðanda fundist sem hann hafi komið þangað áður með dómfelldu Sævari.²⁰⁵⁶ Endurupptökubeiðandi bar jafnframt um það fyrir dómi 17. september 1976 að muna eftir að hafa séð fjárborg. Taldi hann þá minningu geta tengst atvikum í umrætt sinn, en þó líka geta tengst öðru atviki.²⁰⁵⁷
1585. Fyrir liggur upplýsingaskýrsla rannsóknarlögreglumanns dagsett sama dag, 8. mars 1977, um að farið hafi verið fram á það við dómsmálaráðuneytið að haft yrði uppi á [GunJ], eins fljótt og nokkur kostur væri. Fram kom að gerðar yrðu ráðstafanir samdægurs af hálfu ráðuneytisins.²⁰⁵⁸ Bókað var í dagbók fangelsisins við Síðumúla að endurupptökubeiðandi hafi verið tekinn til yfirheyrslu 11. mars 1977 milli klukkan

²⁰⁵⁵ Málsgrein 599.

²⁰⁵⁶ Málsgrein 90.

²⁰⁵⁷ Málsgrein 258.

²⁰⁵⁸ Málsgrein 600.

13:35 og 13:55.²⁰⁵⁹ Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir endurupptökubeiðanda sama dag milli klukkan 13:25 og 13:40. Í skýrslunni kemur fram að, að fyrirlagi dómsformanns hafi verið lögð fyrir hann aðeins ein spurning, hvort líkamsleifar Guðmundar Einarssonar hafi verið grafnar í kirkjugarðinum í Hafnarfirði. Bókað var að endurupptökubeiðandi hafi svarað spurningunni orðrétt: „Þetta veit ég ekkert um, af því ég kem þar hvergi nærri.“²⁰⁶⁰ Var endurupptökubeiðandi aftur til yfirheyrslu hjá sama rannsóknarlögreglumanni daginn eftir í rúma eina og hálf klukkustund.²⁰⁶¹ Rannsóknargögn um yfirheyrslurnar liggja ekki fyrir önnur en bókun í dagbók Síðumúlafangelsisins. Var endurupptökubeiðandi aftur til yfirheyrslu vegna málsins 17. mars 1977 í klukkustund, en engin skýrsla liggur fyrir um hvað fór fram.²⁰⁶² Sama dag veitti dómsformaður réttargæslumanni endurupptökubeiðanda heimild til þess að ræða við hann einslega. Fór viðtal þeirra fram inni á klefa endurupptökubeiðanda og stóð yfir í rúmlega hálf tíma.²⁰⁶³

1586. Endurupptökubeiðandi tók aftur til við dagbókarskrif 19. mars 1977, en þá var hann kominn með nýja skrifblokk í hendur. Framan á blokkina ritaði hann orðrétt: „Dagbók, sem saklaus maður heldur hér inni. Útaf stóru máli! Sem hann er hafður fyrir rangri sök! En sannleikurinn kemur alltaf í ljós þó seint verði. Haldin frá 19. mars 1977. Einangrunarfangelsið í Síðumúla 28. Fangi í klefa no. 2.“²⁰⁶⁴
1587. Mánudaginn 21. mars 1977 var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og tekið fyrir sakadómsmál gegn endurupptökubeiðanda og dómfelldu Kristjáni Viðari, Sævari, Alberti Klahn, Erlu, [ÁEP] og Guðjóni. Bókað var í þingbókina að við yfirlestur skjala málsins hafi komið í ljós að rannsókn málsins hafi verið í ýmsum atriðum verulega áfátt. Sakarefni í I. kafla ákærunnar hafi verið lítils háttar rannsakað fyrir dómi en að undanfögnu hafi verið reynt að bæta úr því áður en fjölskipaður dómur tæki málið til meðferðar. Rakið var hvernig gæsluvarðhaldsvist endurupptökubeiðanda hafi verið háttað, hvar hann hafi verið vistaður hverju sinni og að varðhald hans á Litla-Hrauni hafi virst mjög frjálst og framkvæmd þess hafi í aðalatriðum verið eins og hjá venjulegum refsifanga. Þá var bókað í sakadómsbókina að dómfelldi Sævar hafi verið fluttur úr Síðumúlafangelsi í Hegningarhúsið 31. janúar 1977, að dómurum málsins forspurðum, og settur í klefa við hliðina á endurupptökubeiðanda. Fram kom að engar skýringar hafi fengist á þessu tiltæki, en að sögn yfirfangavarðar væri hljóðbært milli klefa í fangelsinu og því hafi þessu verið breytt að tilhlutan dómara. Jafnframt var bókað að þar sem mikið vantaði á að yfirheyrslum í málinu væri lokið og ósamræmi væri í framburðum hafi dómara ákveðið með vísan til 16. gr. laga um meðferð opinberra mála að þinghöld yrðu lokuð fyrst um sinn. Var þess getið að réttargæslumaður endurupptökubeiðanda hafi verið skipaður verjandi hans og að hann hafi fengið skjöl málsins afhent.²⁰⁶⁵

²⁰⁵⁹ Málsgrein 603.

²⁰⁶⁰ Málsgrein 605.

²⁰⁶¹ Málsgrein 606.

²⁰⁶² Málsgrein 617.

²⁰⁶³ Málsgrein 617.

²⁰⁶⁴ Málsgrein 621.

²⁰⁶⁵ Málsgrein 624.

1588. Áréttað skal að samkvæmt dagbók Síðumúlafangelsisins var endurupptökubeiðandi vistaður á þessum tíma í Síðumúlafangelsinu og gögn málsins sýna jafnframt að hann var aldrei í gæsluvarðhaldi í Hegningarhúsinu við Skólavörðustíg vegna málsins. Sú fullyrðing í þingbók að endurupptökubeiðandi hafi verið vistaður í klefa við hlið dómfellda Sævars stenst því ekki. Á hinn bóginn liggur fyrir að dómfelldu Sævar og Kristján Viðar voru vistaðir á sama tíma í Hegningarhúsinu.
1589. Daginn eftir, 22. mars 1977, ritaði endurupptökubeiðandi í dagbók sína meðal annars um hópinn sem yrði vistaður fyrir austan um sumarið. Taldi hann upp „glæpamennina“ dómfelldu Kristján Viðar, Sævar og Guðjón og nafngreindi svo átta aðra fanga af Litla-Hrauni. Ritaði endurupptökubeiðandi um að sér teldist til að þá yrðu 11 morðingjar í afplánun.²⁰⁶⁶ Taldi hann þá ekki sjálfan sig með. Næsta dag, 23. mars 1977, ritaði endurupptökubeiðandi um samtal sitt við fangavörð eftir miðnætti. Þeir hafi rætt ýmislegt og þar á meðal sakleysi hans og það sem dómfelldu Kristján Viðar, Sævar og Albert hafi logið upp á hann í Guðmundarmálinu.²⁰⁶⁷
1590. Hinn 29. mars 1977 kom dómfelldi Sævar fyrir dóm og neitaði sök samkvæmt I. kafla ákærunnar frá 8. desember 1976. Dró hann fyrri framburð sinn í málinu til baka. Sama dag var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að rannsóknarlögreglumaður hafi komið til viðtals við endurupptökubeiðanda að hans beiðni. Ræddu þeir saman í 50 mínútur, en engin gögn liggja fyrir um viðtalið önnur en færsla í dagbók endurupptökubeiðanda.²⁰⁶⁸ Ritaði endurupptökubeiðandi um að hafa greint rannsóknarlögreglumanninum frá því að hafa velt Trabant bifreið við Fylkisvöllinn í Reykjavík á árinu 1974. Bað hann rannsóknarlögreglumanninn um að athuga hvenær það hafi verið, en Árbæjarlögreglan hafi handtekið hann í kjölfarið. Þá ritaði endurupptökubeiðandi um að hafa beið rannsóknarlögreglumanninn um að ræða við barnsmóður hans og spyrja hana út í þetta tímabil og þá sérstaklega helgina 26. til 27. janúar 1974. Ritaði endurupptökubeiðandi um að rannsóknarlögreglumaðurinn hafi greint honum frá því að hann ætti að mæta fyrir dóm næsta dag, en dómfelldu Albert, Erla, Kristján Viðar og Sævar væru öll búin að koma fyrir dóminn. Ritaði endurupptökubeiðandi orðrétt í framhaldinu: „Ég vona bara að þau hafi sagt sannleikann í málinu og sagt satt um mig að ég væri þarna hvergi nærri staddur, svo að þetta verði ekki eintómt röfl og vesen.“ Áfram ritaði endurupptökubeiðandi: „Já, loksins er komið að lokatakmarki mínu þ.e.a.s. segja sannleikann fyrir rétti. En það hefur líka tekið tímann sem ég hefði aldrei búist við, 15 og hálfur mánuður! Ef ég hefði búist við þessu þá hefði ég aldrei játað mig inn í þetta mál, þ.e.a.s. ef ég hefði vitað tímann. Ég hélt með því að játa mig inn í þetta slyppi ég út á meðan málið kæmi fyrir dóm. Ég vildi ekki þessi tvö ár sem Örn Höskuldsson hótaði mér að ég yrði inni ef ég játaði ekki. Já og ég slyppi sko ekki út, það væri víst mál. Nei, núna eru dagar Arnar Höskuldssonar taldir. Ég er hræddur um að hann þurfi að pakka niður og kveðja bless, með virðingu fyrir sparki í rassgatið sem fylgdargjöf. Hann Örn og eins Eggert sem fóru með ólöglegar yfirheyrslur allan tímann sem þeir fengu játningar. Ég get sagt að ekki var ég hræddur, en ég vildi ekki

²⁰⁶⁶ Málsgrein 628.

²⁰⁶⁷ Málsgrein 630.

²⁰⁶⁸ Málsgrein 641.

vera saklaus inni í svona máli, maður getur verið vitlaus á því að vera saklaus inni í svona máli. Ég hugsaði alltaf um fjölskyldu mína, hvað heldur hún hugsaði ég. Svo voru þetta jólin í þokkabót. Það var allt sem sverti þetta fyrir mér. En ég vissi samt að það kæmi að endalokum í þessu og nú er sú stund að renna upp í fyrramálið, kl. 10. Þá fæ ég að tjá mig fyrst.²⁰⁶⁹ Af þessum orðum má ráða að endurupptökubeiðandi hafi verið þess fullviss að fara myndi á sömu lund í þessu máli eins og þegar hann dró játningu til baka í þjófnaðarmáli sem hann hafði verið sýknaður af 5. desember 1975.²⁰⁷⁰

1591. Daginn eftir, 30. mars 1977, var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og Guðmundar-málið tekið fyrir. Endurupptökubeiðandi kom fyrir dóminn klukkan 10:05, ásamt fulltrúa verjanda hans. Þá var sækjandi málsins bókaður mættur. Endurupptökubeiðandi neitaði sök samkvæmt I. kafla ákærunnar og kvaðst aldrei hafa komið að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði, hvorki aðfaranótt 27. janúar 1974 né fyrir þann tíma. Greindi hann frá því að honum hafi verið sýnt húsið í ársbyrjun 1976 til að vita hvort hann myndi eftir því, en hann hafi ekkert kannast við húsið og sagst aldrei hafa komið þar inn. Kvaðst endurupptökubeiðandi ekkert geta sagt um hvar hann hafi verið í umrætt sinn. Sagði hann það útilokað að hann hafi verið með dómfelldu Kristjáni Viðari og Sævari, alla vega ekki þegar atvik það hafi gerst sem ákært væri út af. Kvaðst endurupptökubeiðandi muna eftir að hafa verið heima hjá dómfellda Kristjáni Viðari 10. til 12. janúar 1974, en myndi ekki eftir að hafa hitt hann aftur í þeim mánuði.²⁰⁷¹ Mundi hann eftir því að dómfelldi Sævar hafi einnig komið heim til dómfellda Kristjáns í það skipti, en þeir hafi farið saman á dansleik. Sagdist endurupptökubeiðandi ekki þekkja dómfellda Sævar nema bara í gegnum dómfellda Kristján Viðar. Þá þekkti hann dómfellda Albert mjög lítið og kvaðst ekki muna eftir að hafa hitt hann á þessum tíma. Hann hafi ekki þekkt Guðmund og kvaðst ekki kannast við hann þegar honum var sýnd mynd af honum í dómnum. Bókað var að framburðir endurupptökubeiðanda fyrir dómi 11. janúar, 22. mars og 30. apríl 1976 svo og lögregluskýrslur sem hann hafi staðfest hafi verið lesnar í heyranda hljóði. Kannaðist hann við framburðina og sagði þá rétt eftir sér hafða en sagði þá ranga. Var endurupptökubeiðandi beðinn um að gefa skýringu á breyttum framburði.²⁰⁷² Var orðrétt bókað eftir honum: „Þegar ég var tekinn fyrst 23. desember 1975 heima hjá mér, var borin upp á mig þessi sök, að ég hefði í samráði við Kristján Viðar Viðarsson og Sævar Marinó Ciesielski orðið Guðmundi Einarssyni að bana. Síðan var ég yfirheyrður. Mér varð mikið um þetta, þar sem ég var saklaus í þessu máli. Ég gat ekki sofið og mér var neitað um svefntöflur. Síðan liðu 2–3 dagar, þar til þurfti að sprauta mig niður, til að ég gæti sofið, enda var ég kominn með óráð.“ Greindi hann í framhaldinu frá því að tvö önnur stórmál hafi verið borin á hann, annars vegar að hann hafi orðið stúlku að bana í Vík í Mýrdal og hins vegar manni í Ólafsvík um haustið 1974. Taldi endurupptökubeiðandi að hann hafi ekki verið kominn í fullt jafnvægi þegar hann hafi verið tekinn í yfirheyrslur dag eftir dag sem hafi oft varað í 12

²⁰⁶⁹ Málsgrein 641.

²⁰⁷⁰ Málsgrein 30.

²⁰⁷¹ Málsgrein 648.

²⁰⁷² Málsgrein 648.

klukkustundir. Ekkert annað hafi komið til umræðu hjá rannsakendum en að hann játaði Guðmundarmálið. Það hafi engu skipt hvað hann sagði, ekki hafi verið tekið mark á því. Hann hafi bara átt að játa að hafa verið með fyrrgreindum mönnum við nefndan verknað. Fyrstu dagana hafi hann átt að skýra sjálfstætt frá því hvernig þetta hafi atvikast. Fulltrúi yfirsakadómara hafi lýst því yfir að endurupptökubeiðandi fengi að rotna í tvö ár í Síðumúlafangelsinu. Í yfirheyrslunum hafi yfirleitt verið tveir rannsóknarlögreglumenn og svo fulltrúi yfirsakadómara. Hótanirnar hafi haldið áfram og þeir lýst því yfir að hann yrði dæmdur fyrir málið því allir væru búnir að játa og benda á hann. Orðrétt var bókað í þingbókina: „Loks kom að því, að ég sá mér ekki annað fært en að játa á mig þátttöku í verknaðinum, þar sem mér fannst það skynsamlegra, úr því sem komið var. Fannst mér yfirheyrslurnar með þeim hætti, að ég játaði þetta með því hugarfari, að hið sanna kæmi í ljós, þegar málið kæmi fyrir dómara.“²⁰⁷³ Bókað var að endurupptökubeiðanda hafi verið kynntur framburður fyrrum samfanga hans að Litla-Hrauni sem hann hafi gefið fyrir sakadómi 24. mars 1977.²⁰⁷⁴ Sagði endurupptökubeiðandi að framburður vitnisins væri alger ósannindi og kvaðst aldrei hafa rætt þetta mál við hann, hvorki að Litla-Hrauni né annars staðar. Bókað var að endurupptökubeiðanda hafi verið bent á skýrslu geðlæknis sem framkvæmt hafi geðrannsókn á honum. Kvaðst endurupptökubeiðandi kannast við að hafa sagt við geðlækninn það sem kæmi fram í skýrslunni. Sagðist hann hafa nefnt fjárborg við hann, en ekki í sambandi við þetta mál. Bókað var í þingbókina að endurupptökubeiðanda hafi þá verið kynnt skýrsla tveggja rannsóknarlögreglumanna dagsett 8. mars 1977 og sýndar myndir af fjárborginni sem fjallað væri um í nefndri skýrslu. Kvaðst endurupptökubeiðandi muna eftir að rætt hafi verið við hann um umrædda fjárborg og kvaðst kannast við einhverja fjárborg, en vissi ekki hvort um þessa fjárborg væri að ræða. Þá var bókað að endurupptökubeiðanda hafi verið sýnd ljósmynd af [GunJ] og lýsti hann því yfir að hann kannaðist ekki við hann. Jafnframt var endurupptökubeiðanda bent á lýsingu hans á herbergjaskipan að Hamarsbraut 11 og var skýrsla hans um það atriði frá 9. janúar 1976 lesin í heyranda hljóði. Kannaðist endurupptökubeiðandi við að hafa skýrt frá eins og fram kom í skýrslunni. Var honum þá sýndur uppdráttur af kjallaraíbúð að Hamarsbraut 11 og hann spurður hvernig hann hafi vitað svo nákvæmlega um herbergjaskipanina, hafi hann aldrei komið þangað líkt og hann héldi fram. Bókað var að endurupptökubeiðandi hafi skýrt frá því að í yfirheyrslum hafi hann fengið að vita hvernig herbergjaskipanin í íbúðinni hafi verið og lýsing hans hafi verið byggð á þeim upplýsingum.²⁰⁷⁵

1592. Af framangreindu er ljóst að í tilefni af breyttum framburði endurupptökubeiðanda benti dómurinn honum á skýrslu geðlæknis um geðrannsókn yfir honum. Geðrannsókn yfir endurupptökubeiðanda fór fram um sumarið 1976. Skýrsla geðlæknisins er ódagsett, en var lögð fram í sakadómi Reykjavíkur 7. september 1976. Umrædd skýrsla liggur fyrir meðal rannsóknargagna en í henni rakti geðlæknirinn frásögn endurupptökubeiðanda um að ekkert hafi farið að rifjast upp fyrir honum fyrr en um

²⁰⁷³ Málsgrein 648.

²⁰⁷⁴ Málsgrein 632.

²⁰⁷⁵ Málsgrein 648.

það bil 30 dögum eftir að hann hafi verið settur í gæsluvarðhald. Það sem hann myndi væri fyrir honum næsta óljóst og sundurlaust. Í skýrslunni sagði orðrétt: „[E]n telur sig þó muna greinilega eftir því núna, að hann hafi lent í átökum við Guðmund, ásamt tveimur mönnum, og annar þeirra hafi sparkað í andlit Guðmundar þar sem hann lá á gólfinu. Jafnframt telur hann sig muna að þeir hafi farið með lík Guðmundar á einhvern stað í nágrenni Hafnarfjarðar, man óljóst eftir þessum stað, en segir að „Fjárborg“ hafi verið þar nálægt.“ Eðli máls samkvæmt er þess varla að vænta að geðlæknirinn hafi gætt réttarfarsákvæða þegar hann ræddi málsatvik við endurupptökubeiðanda, svo sem 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála kvað á um, að honum væri ekki skylt að svara spurningum um sakarefnið. Í því ljósi og sökum þess að endurupptökubeiðandi bar beinlínis gegn því fyrir dómi að hafa rætt um nefnda fjárborg í sambandi við hvarf Guðmundar við geðlækninn vekur athygli að sakadómur vísar beinlínis til þessara efnisatriða úr skýrslu geðlæknisins í niðurstöðu sinni um að hafna afturhvarfi endurupptökubeiðanda frá játningu sinni.

1593. Þegar endurupptökubeiðandi kom fyrir sakadóm Reykjavíkur þennan dag, 30. mars 1977, hafði ekki verið tekin af honum skrifleg skýrsla síðan 21. september 1976, sem svarar til 190 daga eða rúmra sex mánaða. Þá kom endurupptökubeiðandi síðast fyrir sakadóm 17. desember 1976 þegar hann var úrskurðaður í áframhaldandi 150 daga gæsluvarðhald. Engin dómskýrsla var tekin af endurupptökubeiðanda við það tilefni heldur var í forsendum úrskurðarins vísað til ákæru á hendur endurupptökubeiðanda frá 8. desember 1976. Líkt og fram hefur komið var endurupptökubeiðandi á hinn bóginn ítrekað til viðtals og yfirheyrslu hjá rannsakendum á tímabilinu án þess að nokkuð hafi verið um það bókað eða um það gerðar skriflegar skýrslur. Ekki liggja fyrir skýringar á þeim vinnubrögðum rannsakenda aðrar en þær sem raktar hafa verið og fram komu undir rekstri málsins fyrir sakadómi 27. september 1977, þegar rannsóknarlögreglumenn voru yfirheyrðir að kröfu verjanda endurupptökubeiðanda. Í framburði þeirra kom fram að ekki væri venja að bóka allar yfirheyrslur og yfirleitt væri ekki bókað nema eitthvað nýtt kæmi fram eða sá sem væri til yfirheyrslu vildi bæta einhverju við framburð sinn.²⁰⁷⁶ Af þeirri fullyrðingu sýnist mega draga þá ályktun að rannsakendur hafi ekki séð tilefni til að bóka nokkuð eftir endurupptökubeiðanda í þau skipti sem hann var tekinn til yfirheyrslu eða viðtala á tímabilinu frá 21. september 1976 til 30. mars 1977, þar sem ekkert nýtt hafi komið fram.
1594. Líkt og rakið hefur verið þá hélt endurupptökubeiðandi dagbók í gæsluvarðhaldinu og ritaði um viðtal sitt við réttargæslumann sinn sem fram fór 27. október 1976 í áheyrn rannsóknarlögreglumanns. Ritaði hann um að hafa greint réttargæslumanni sínum frá öllu saman, sakleysi sínu og röngum framburði þegar hann hafi borið um átökin. Þá hafi hann aldrei tjáð sig um flutninginn því hann hafi ekki munað eftir honum.²⁰⁷⁷ Þegar viðtal þeirra fór fram þennan dag höfðu þeir ekki rætt saman síðan 2. september 1976.²⁰⁷⁸ Af dagbókarfærslu endurupptökubeiðanda sýnist mega draga þá ályktun að

²⁰⁷⁶ Málsgrein 856.

²⁰⁷⁷ Málsgrein 331.

²⁰⁷⁸ Málsgrein 245.

endurupptökubeiðandi hafi í síðasta lagi þá, 27. október 1976, verið búinn að lýsa yfir sakleysi sínu í samtölum og yfirheyrslum hjá lögreglu og draga til baka framburð sinn um að hafa verið þátttakandi í átökum að Hamarsbraut 11 þar sem Guðmundur Einarsson hafi beðið bana. Áréttað skal að rannsóknarlögreglumaður var viðstaddur framangreint viðtal endurupptökubeiðanda og réttargæslumannsins. Honum var því ljóst í síðasta lagi frá og með 27. október 1976 að endurupptökubeiðandi hafði snúið við blaðinu. Þrátt fyrir þá vendingu í framburði hans létu rannsakendur undir höfuð leggjast að gera skriflega skýrslu til staðfestingar á breyttum framburði endurupptökubeiðanda. Vart leikur vafi á því að það að grunaður maður breyti framburði sínum með svo afdrifaríkum hætti að hann neiti allri aðild og vitneskju falli undir „ekkert nýtt“ í skilningi þeirra viðmiða sem rannsakendur sögðust hafa unnið eftir og gefi því ekki tilefni til skýrslugerðar.

1595. Af forsendum dóms sakadóms verður ráðið að dómurinn hafi litið svo á að í bókun dómsins frá 21. mars 1977, þar sem þess var ranglega getið að endurupptökubeiðandi og dómfelldi Sævar hafi verið vistaðir í klefum hlið við hlið í Hegningarhúsinu, mætti finna að einhverju leyti skýringu á breyttum framburði endurupptökubeiðanda. Rakið var að 30. mars 1977, í fyrsta þinghaldi sem endurupptökubeiðandi hafi mætt við málsmeðferðina, hafi hann neitað því að hafa nokkurn tímann komið að Hamarsbraut 11 eða tekið þátt í átökum við Guðmund Einarsson. Í framhaldinu var greint frá því að daginn áður hafi dómfelldi Sævar snúið við blaðinu og neitað alfarið aðild að málinu.
1596. Bókað var í dagbók fangelsisins við Síðumúla þennan dag um heimild til handa verjanda endurupptökubeiðanda til að ræða við hann að vild. Kom hann til viðtals við hann inni á klefa endurupptökubeiðanda milli klukkan 18:15 og 18:45.²⁰⁷⁹ Ekki var bókað um að viðtalið hafi farið fram í áheyrn rannsóknarlögreglumanns eða fanga-
varðar.
1597. Endurupptökubeiðandi ritaði færslu um þinghaldið í dagbók sína þennan dag, 30. mars 1977. Ritaði hann um að hafa þurft að skýra það hvers vegna hann hafi játað og það hafi hann reynt að gera eftir bestu getu en hefði auðvitað mátt bæta mörgu við. Ritaði hann um að hafa verið spurður út í fjárborgir sem hann hafi sagst muna eftir. Hann væri viss um að engir flutningar hafi tengst umræddri fjárborg. Þá ritaði hann um að vera alveg viss um að hafa aldrei séð [GunJ], hvorki þá né síðar. Orðrétt ritaði hann: „Það er þessi maður sem kemur inn í myndina í Guðmundarmálinu!“ Um framburð fyrrum samfanga að Litla-Hrauni ritaði endurupptökubeiðandi um að svo virtist sem sá væri enn ekki búinn að fá nóg af því að ljúga upp á hann. Það væri alvarlegt mál að segja svona ósannindi fyrir dómi. Ritaði endurupptökubeiðandi um að dómsformaðurinn hafi spurt hvort rétt væri að hann hafi ætlað að berja fyrrum samfanga sinn í samprófun um daginn og hvort hann hafi ætlað að berja dómfellda Sævar. Ritaði endurupptökubeiðandi um að hafa ekki gert neinar líkamsæfingar í útiverunni í fangelsisgarðinum þar sem hann hafi enn verið í tilfinningalegu uppnámi. Greindi endurupptökubeiðandi frá því í sömu dagbókarfærslu að varðstjóri í Síðumúlafangelsinu hafi komið inn á klefa til hans og upplýst hann um að

²⁰⁷⁹ Málsgrein 645.

rannsóknarlögreglumaðurinn sem færi með framhaldsrannsókn Guðmundarmálsins hafi ekki enn fundið út hvenær endurupptökubeiðandi hafi velt Trabant bifreiðinni, en hann myndi finna út úr því. Í framhaldinu ritaði hann um viðtal sitt við verjanda sinn sem hafi vitjað hans klukkan 18:15. Hann hafi sagt honum að vera bara rólegum í samprófuninni við dómfelldu Erlu sem fram færi daginn eftir þó svo eitthvað kæmi fram sem ekki væri satt. Orðrétt ritaði endurupptökubeiðandi: „Ég meina ef hún fer að ljúga einhverja vitleysu að ég hafi til dæmis verið á Hamarsbraut þetta kvöld. Í fyrsta lagi þekki ég Erlu ekki neitt svo í öðru lagi þá hef ég aldrei á Hamarsbraut komið!“²⁰⁸⁰

1598. Daginn eftir, 31. mars 1977, kom endurupptökubeiðandi fyrir dóm ásamt verjanda sínum til samprófunar við dómfelldu Kristján Viðar, Albert, Sævar og. Bókað var að endurupptökubeiðandi hafi sagt framburð Kristjáns Viðars lygi. Náðist ekki samræmi í framburðum þeirra, líkt og bókað var í þingbókina. Næst var bókað um komu dómfellda Alberts fyrir dóminn til samprófunar við endurupptökubeiðanda. Bókað var að ákærðu hafi báðir haldið fast við framburði sína og samræmi hafi ekki náðst. Þá var bókað að dómfelldi Sævar hafi komið fyrir dóminn til samprófunar við endurupptökubeiðanda. Var fyrri hluti framburðar dómfellda Sævars frá 29. mars 1977 lesinn í heyranda hljóði og endurupptökubeiðandi spurður í framhaldinu hvort hann hafi verið með dómfelldu Kristjáni Viðari og Alberti að kvöldi 26. janúar 1974. Sagðist hann ekki geta staðfest það þar sem hann hafi verið svo mikið með þessum mönnum. Hann gæti ekkert fullyrt um hvort hann hafi verið með þeim í umrætt sinn. Orðrétt var bókað eftir endurupptökubeiðanda: „Það er rétt að við vorum oft að „putta“ eða á „veskjabísirii“, en hvort það var þetta kvöld eða ekki man ég ekki.“ Skýrði endurupptökubeiðandi frá því að hann hafi lítið verið með dómfelldu á þessum tíma þar sem hann hafi verið farinn að búa með stúlku. Bókað var að frekara samræmi hafi ekki náðst í framburðum endurupptökubeiðanda og dómfellda Sævars. Bókað var að verjandi endurupptökubeiðanda hafi óskað eftir því að dómfelldi Sævar yrði spurður hvort hann hafi séð endurupptökubeiðanda í bifreið dómfellda Alberts fyrir utan starfsmannahús Kópavogshælis. Bókað var að dómfelldi Sævar hafi sagst ekki minnst þess en hafi talið það. Rétt er að geta þess að dómfelldi Sævar dró til baka framburð sinn um aðild að hvarfi Guðmundar Einarssonar í síðari hluta framburðar síns fyrir dómi 29. mars 1977. Að því leyti var samhljómur í framburði þeirra og því ekki ljóst að hverju fullyrðing í þingbók, um að samræmi hafi ekki náðst, lýtur.
1599. Næst var bókað í þingbók að dómfellda Erla hafi komið í dóminn. Var framburður hennar um það sem hún hafi séð að Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974 lesinn í heyranda hljóði. Sagði hún framburðinn réttan í öllum atriðum. Var henni kynntur framburður endurupptökubeiðanda um að hann hafi ekki verið staddur í íbúðinni umrædda nótt. Kvaðst dómfellda Erla engu að síður halda fast við framburð sinn um það og sagðist hafa gefið lýsingu á endurupptökubeiðanda þegar hún hafi verið yfirheyrð hjá lögreglu 20. desember 1975. Bókað var orðrétt í þingbókina: „Engin lýsing á ákærða er bókuð í framburði hennar, en hún kveðst hafa dregið upp mynd af manninum í tæknideild rannsóknarlögreglunnar. [...] Ákærða staðhæfir að Tryggvi

²⁰⁸⁰ Málsgrein 649.

Rúnar sé sá maður, er hún sá að Hamarsbraut 11 umrædda nótt.“ Bókað var að samræmi hafi ekki náðst í framburðum endurupptökubeiðanda og dómfelldu Erlu. Sama dag kom rannsóknarlögreglumaður fyrir dóminn sem vitni. Bókað var að honum hafi verið kynntur framburður endurupptökubeiðanda. Mundi rannsóknarlögreglumaðurinn eftir því að hann hafi verið eitthvað miður sín í Síðumúlafangelsinu milli jóla og nýárs árið 1975. Greindi hann frá því að endurupptökubeiðandi hafi haft orð á því hvort líðanin gæti verið samviskubit, en það hafi hann aldrei upplifað áður. Sagði hann endurupptökubeiðanda aldrei hafa verið beittan hótunum svo hann hafi vitað til. Bókað var í þingbókina að umræddur rannsóknarlögreglumaður hafi tekið skýrslu af endurupptökubeiðanda 9. janúar 1976 þar sem hann hafi lýst herbergjaskipan að Hamarsbraut 11. Var honum í framhaldinu kynntur framburður endurupptökubeiðanda um að í yfirheyrslunni hafi hann fengið að vita hvernig herbergjaskipan í íbúðinni hafi verið og lýsing hans hafi verið á því byggð. Bókað var í þingbókina að rannsóknarlögreglumaðurinn hafi sagt þetta rangt. Endurupptökubeiðandi hafi lýst herbergjaskipaninni sjálfstætt. Bókað var að annar rannsóknarlögreglumaður hafi komið fyrir dóminn sem vitni. Var honum kynnt að endurupptökubeiðandi hafi lýst herbergjaskipan að Hamarsbraut 11 í skýrslu hjá lögreglu 9. janúar 1976, en nú neitaði hann að hafa komið þangað og segðist hafa fengið upplýsingarnar frá rannsóknarmönnum. Bókað var í þingbókina að rannsóknarlögreglumaðurinn hafi sagt þetta ekki rétt. Endurupptökubeiðandi hafi skýrt sjálfstætt frá þessu atriði og minnti hann að endurupptökubeiðandi hafi gert skissu af herbergjaskipaninni. Orðrétt var bókað í framhaldinu: „Vitnið veit ekki hvort skissan er til.“²⁰⁸¹

1600. Endurupptökubeiðandi ritaði um upplifun sína af þinghaldinu í dagbókina. Ritaði hann um að dómfelldi Kristján Viðar teldi hann enn inni í málinu, en væri búinn að taka til baka framburð sinn um að hafa stungið Guðmund Einarsson. Orðrétt ritaði hann í framhaldinu: „Samt er kominn nýr maður inn í þetta sem heitir [GunJ]. Hann á að hafa verið þarna. Hann á að hafa komið á Hamarsbraut þegar þetta skeði – eða hefur átt að hafa skeð. Ég er farinn að halda að þetta geti alveg eins verið tóm endaleysa frá grunni, þ.e.a.s. að þetta hafi ekki skeð.“ Ritaði endurupptökubeiðandi um að dómfelldi Kristján Viðar væri mjög langt niðri. Orðrétt ritaði hann: „Ég (skyl) skil bara ekki af hverju hann segir ekki sannleikann um mig. Að ég hafi ekki verið þarna með, ef þetta er í rauninni sannleikurinn sem hann er að segja um þetta mál. Hann er orðinn svo margsaga í þessu máli að hann getur ekki verið lengur trúanlegt vitni í þessu máli.“ Ritaði hann um að dómfelldi Albert hafi greint frá líkflutningum síðla sumars 1974 þegar þeir hafi átt að hafa flutt lík Guðmundar í plastpokum og grafið hann í Fossvogskirkjugarði. Orðrétt ritaði endurupptökubeiðandi: „Hann er stórskrýttinn að segja svona lagað. Ég veit ekki hvað hefur komið fyrir höfuðið á þessu „fifli“ svo fær hann að ganga laus, með allt þetta á bakinu. Játningu, lygar upp á mig og jafnvel fleiri. Ef þetta í rauninni hefur skeð, þá hefur líkið aldrei verið fært á annan stað, allavega trúi ég því ekki. Svo er hann einn sem heldur þessu fram með þennan seinni flutning.“ Í framhaldinu ritaði hann um hversu ósannngjarnt honum þætti að dómfelldu Albert og Erla gengju laus. Jafnframt greindi hann frá því að dómfelldi Sævar væri búinn að taka

²⁰⁸¹ Málsgrein 650.

játningu sína til baka. Ritaði hann um að trúa því að dómfelldi Sævar hafi verið á öðrum stað. Orðrétt ritaði endurupptökubeiðandi í framhaldinu: „Svo þá er ekki hægt að kenna honum um það, svo þá eru hin fíflin, Kristján, Albert og Erla eftir að segja loka niðurstöður í þessu máli. Ég vona bara að þessu ljúki sem fyrst. En fyrir alla muni verða þau að koma mér út úr þessu máli sem ég á engan þátt í eða hef hvergi komið nærri! P.s. Ekki vill ég verða sýknaður af þessu, eins og það stendur í dag! Það myndu fáir trúa mínu sakleysi. Gott í bili!“ Að síðustu ritaði endurupptökubeiðandi um samprófun við dómfelldu Erlu. Hún hafi sagst hafa séð dómfelldu Kristján Viðar og Sævar og „svo annan mann“ sem hefði verið ljóshærður með hrokkið hár, lítill og þrekinn. Orðrétt ritaði endurupptökubeiðandi: „Gunnlaugur spurði hana að nú sæi hún manninn sem grunaður væri og spurði hana hvort það væri rétt að ég væri sá maður sem hún hefði séð. Hún sagði já. Ég tók það fram að ég hafi aldrei séð þessa manneskju. Svo væri hennar framburður um mig ósannindi í alla staði.“²⁰⁸² Ef þessi umfjöllun endurupptökubeiðanda er efnislega rétt virðist sem dómurinn hafi efnt til nokkuð sérstæðrar sakbendingar inni í dómsalnum við þessa samprófun.

1601. Dómþing var sett í sakadómi Reykjavíkur 1. apríl 1977 og teknar skýrslur af tveimur fangavörðum sem vottuðu skýrslu endurupptökubeiðanda hjá lögreglu 9. janúar 1976. Báru þeir um að hafa ekki verið viðstaddir yfirheyrsluna heldur hafi þeir vottað að endurupptökubeiðandi hafi undirritað skýrsluna og staðfest hana rétta.²⁰⁸³ Sama dag ritaði endurupptökubeiðandi í dagbók sína um að hafa beðið forstöðumann fangelsisins um að tala við bróður hans og athuga hvort hann gæti hjálpað honum við að muna hvar hann hafi verið þessa helgi. Orðrétt ritaði endurupptökubeiðandi: „Þetta er svo mikið atriði fyrir mig, ef hægt verður að sanna hvar ég var þessa helgi þá er ég hólpinn.“ Þá ritaði hann um að rannsóknarlögreglumaður væri enn að kanna hvenær hann hafi velt Trabant bifreiðinni.²⁰⁸⁴
1602. Daginn eftir, 2. apríl 1977, ritaði endurupptökubeiðandi færslu í dagbókina sína. Hann hafi óskað eftir því við dómsformann að hann fengið flutning á vinnuhælið að Litla-Hrauni fyrir páska, en dómsformaðurinn hafi sagt það útilokað. Fékk endurupptökubeiðandi útrás fyrir reiði sína af því tilefni í dagbókar skrifum. Ritaði hann um að miðað við allt ætti hann frekar að vera laus heldur en dómfelldi Albert, eða „fíflin“, eins og hann kysi að kalla hann. Orðrétt ritaði endurupptökubeiðandi: „Til dæmis veit ég örugglega að ég er saklaus, þó aðrir trúi því kannski ekki. En hann er nú búinn að játa á sig aðild að þessu máli, þ.e.a.s. hann segist núna hafa verið í slagsmálum þeim sem um ræðir í þessu Guðmundarmáli! Og eins segir hann sig hafa flutt lík Guðmundar á tvo staði fyrst í Hafnarfjarðarhraun síðan aftur á annan stað og þá í grafreiti annarra manna, þ.e.a.s. í kirkjugarð, Fossvogskirkjugarð. Allavega á pappírnum þeim sem hann gefur er hann orðinn stór þátttakandi í þessu máli og eins stærsta vitnið í þessu máli þó hann ljúgi. Já, ef einhver á að vera inni þá er það hann,

²⁰⁸² Málsgrein 651.

²⁰⁸³ Málsgrein 654.

²⁰⁸⁴ Málsgrein 655.

fflið.“ Ritaði endurupptökubeiðandi um að ætla að krefjast hárra fjárhæða fyrir að hafa verið haldið í gæsluvarðhaldi að ósekju.²⁰⁸⁵

1603. Hinn 5. apríl 1977 ritaði endurupptökubeiðandi í dagbók sína um að hafa fengið skilaboð frá rannsóknarlögreglumanni um að bílveltan á Fylkisvellingum hafi verið 27. febrúar 1974. Ritaði hann orðrétt af því tilefni: „Ég hélt að þetta hefði verið sami dagur. Og glaðvaknaði, en svo kom annar eða 27-2. Þá er það febrúar. Ekki nógu gott. Mánuður sem er þar á milli. En samt hittinn á daginn! Þ.e.a.s. 27. En ég verð bara að halda áfram að reyna að muna! Það er allt að vinna fyrir mig að muna þessa helgi, ef svo ég gæti það þá gæti ég gengið héðan út! Því ég er svo öruggur að annarsstaðar hef ég verið en á þessari Hamarsbraut og eins og ég hef sagt, hef ég aldrei komið þangað, og er ég þar öruggur í minni „sök“. En ég verð að finna þennan dag hvað sem það kostar. Þó það sé ekki beint gott, eftir svona langan tíma!“ Ritaði endurupptökubeiðandi um að hafa látið rannsóknarlögreglumann fá tvo miða með atriðum sem kanna þyrfti tímasetningar á.²⁰⁸⁶
1604. Daginn eftir var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að rannsóknarlögreglu- maður hafi vitjað endurupptökubeiðanda á klefa í tæpa klukkustund. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir önnur en færsla í dagbók endurupptökubeiðanda þar sem fram kom að þeir hafi rætt könnun lögreglumannsins á því hvort endurupptöku- beiðandi hafi setið heima hjá dómfellða Kristjáni Viðari að drykkju umrædda helgi ásamt tveimur nafngreindum mönnum. Ritaði endurupptökubeiðandi í dagbókina um að rannsóknarlögreglumadurinn væri allur að vilja gerður til að komast að því hvar hann hafi verið niðurkominn umrætt kvöld og vildi komast að sannleikanum. Verst væri ef dómarnir myndu loka málinu áður en sannleikurinn kæmi í ljós. Orðrétt ritaði endurupptökubeiðandi: „P.s. það sem mér þykir verst er að þær skýrslur sem þau eru búin að gefa á mig er hreinn uppspuni frá rótum! P.s. Ég veit að ég verð sýknaður af þessu máli, en það er ekki nóg! Þegar þessir framburðir liggja kannski alltaf fyrir hvað á fólk að trúa! En ég vorkenni þessum mönnum alveg hrikalega. Já, samviskan á eftir að bíta þessa menn, Kristján, Albert og [PRE]. Ef þeir koma ekki með það rétta, og segja hvað þeir hafi gert á minn hlut, með að ljúga mig inn í þetta mál eða segjum frekar! Að halda mér í máli sem ég á ekki heima og er kannski ekki raunveruleikinn! Sem er möguleiki eftir allt þetta rugl sem þau eru búin að þvæla aftur og fram.“²⁰⁸⁷
1605. Bókað var í dagbók fangelsisins við Síðumúla að verjandi endurupptökubeiðanda hafi komið til viðtals við hann 14. apríl 1977 í þrjá stundarfjórðunga.²⁰⁸⁸ Ritaði endurupptökubeiðandi í dagbók sína um að hafa setið við stanslaust frá klukkan 22:00 til 04:30 og skrifað minnisblað um það liðna til verjanda síns.²⁰⁸⁹ Þá var bókað í fangelsisdagbókina að verjandi endurupptökubeiðanda hafi komið til viðtals við hann 16. apríl 1977 í rúma hálfa klukkustund.²⁰⁹⁰ Tveimur dögum síðar ritaði endur-

²⁰⁸⁵ Málsgrein 657.

²⁰⁸⁶ Málsgrein 662.

²⁰⁸⁷ Málsgrein 663.

²⁰⁸⁸ Málsgrein 680.

²⁰⁸⁹ Málsgrein 681.

²⁰⁹⁰ Málsgrein 685.

upptökubeiðandi í dagbók sína um innstæðu sína á sparnaðarreikningi sem rétt dugði fyrir ferð til Spánar. Orðrétt ritaði hann: „Enda veitir mér ekki af eftir alla þessa innilokun! Og allan tímann að kveljast og þjást og berjast fyrir mínu sakleysi!“²⁰⁹¹ Daginn eftir, 19. apríl 1977, ritaði endurupptökubeiðandi enn um sakleysi sitt og þann stuðning sem hann hafi haft af bróður sínum, en orðrétt ritaði hann: „Já, ef ég get ekki staðið uppréttur að eiga svona bróður, og barist við þetta afl! sem núna stendur á mótí mér sem lyganaðra! P.e.a.s. Ég er saklaus! og er að berjast á mótí þessum, þessum ógæfusömu mönnum! sem eru að ljúga mig inn í stórmál! og er búið að standa yfir núna í meira en 16 mánuði, kominn viku betur inn á 17 mánuði. P.s. Ég skal standa mig, enda þarf ég ekki að hræðast þar sem ég er saklaus, enda sigrast réttlætið á öllu fyrir rest! Það er ekki bara ég, það eru mínir nánustu sem fá þá gjöf frá mér, enda hef ég aldrei komið nálægt þessum atb.“²⁰⁹²

1606. Samkvæmt bókun í dagbók fangelsisins við Síðumúla kom verjandi endurupptökubeiðanda til 50 mínútna viðtals við hann 20. apríl 1977.²⁰⁹³ Sama dag ritaði endurupptökubeiðandi í dagbók sína um að verjandi hans hafi upplýst hann um að lögreglan hafi enn ekki haft uppi á [GunJ]. Orðrétt ritaði hann: „Er það vont fyrir mig, ef hann hefur verið þarna á staðnum þegar þetta gerðist, þá getur hann sagt hverjir voru þar og hverjir ekki. Eins og með mig, hann gæti verið lykillinn að málinu fyrir mig. Sagt eins og satt er, að ég hafi ekki verið þarna.“²⁰⁹⁴ Tveimur dögum síðar ritaði endurupptökubeiðandi um að hafa tekið inn lyfin um morguninn: „Ég tók þau bara inn! Ég er ekkert að strekkja mig á því að taka þau ekki, þetta er nógu slæmt hér fyrir! Maður verður helst að vera alveg sljór og vita ekki neitt í sinn haus hér inni í klefa, en það hlýtur að koma einhver endir á þessu helvíti!“²⁰⁹⁵
1607. Þegar dómfelldi Sævar greindi fyrst frá aðild [GunJ] að málinu hafði nafn hans aldrei fyrr borið á góma undir lögreglurannsókn málsins sem hafði þá staðið yfir í rúmlega eitt ár. Nafn [GunJ] og framburðir dómfelledu um veru hans í íbúðinni í umrætt sinn komu ekki fram fyrr en leitt hafði verið í ljós að dómfellda Sævari hafi verið það ómögulegt að hafa hringt í dómfellda Albert úr íbúðinni til að fá hann á staðinn á bifreiðinni. Að fyrir lagi sakadóms var [GunJ] kvaddur fyrir dóm 20. apríl 1977 en í kvaðningunni sagði orðrétt: „Hér með eruð þér kvaddur til að mæta fyrir sakadómi Reykjavíkur og gefa vitnaskýrslu um átök, er urðu að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði, aðfaranótt 27. janúar 1974, með þeim afleiðingum að Guðmundur Einarsson, Hraunprýði í Blesugróf, Reykjavík beið bana, en komið er fram í málinu, að þér hafið verið þar viðstaddur. Ferðir til og frá Spáni verða greiddar fyrir yður.“²⁰⁹⁶ Föstudaginn 29. apríl 1977 var [GunJ] sóttur til Spánar þar sem hann var búsettur. Þinghald í sakadómi Reykjavíkur var háð daginn eftir og kom [GunJ] fyrir dóminn sem vitni.²⁰⁹⁷ Líkt og rakið var í kafla VII.5.3 þá voru fyrstu framburðir [GunJ] mjög ómarkvissir og

²⁰⁹¹ Málsgrein 688.

²⁰⁹² Málsgrein 692.

²⁰⁹³ Málsgrein 693.

²⁰⁹⁴ Málsgrein 696.

²⁰⁹⁵ Málsgrein 700.

²⁰⁹⁶ Málsgrein 695.

²⁰⁹⁷ Málsgrein 709.

minni hans óglögg um málsatvik þrátt fyrir að hann hafi fengið tilefni skýrslutökunnar efnislega skilgreint fyrirfram í skriflegri kvaðningu, farið í vettvangsferð að Hamarsbraut 11, verið kynnt blaðaumfjöllun um hvarf Guðmundar og lagðar fyrir hann ljósmyndir af dómfelldu og íbúðinni að Hamarsbraut.²⁰⁹⁸ Svo virðist sem málsatvik hafi ekki rifjast upp fyrir vitninu fyrr en að aflokinni ítarlegri samprófun með dómfellda Alberti sem stóð yfir í tæpar fimm klukkustundir 3. maí 1977. Dagana á eftir var [GunJ] aftur til skýrslutöku fyrir dómi og var þá bókað í þingbók sakadóms að honum hafi verið kynntur framburður endurupptökubeiðanda og dómfellda Kristjáns Viðars og Sævars. Var þess ekki getið hvaða framburður hafi verið kynntur vitninu, en á þessum tímapunkti hafði endurupptökubeiðandi og dómfelldi Sævar báðir dregið framburð sinn til baka um atburðina að Hamarsbraut 11. Í framhaldinu var vitnið til samprófunar við endurupptökubeiðanda og dómfellda Kristján Viðar og Sævar. Hélt endurupptökubeiðandi fast við framburð sinn um að hafa ekki verið að Hamarsbraut 11 í umrætt sinn. Í dómi sínum frá 22. febrúar 1980 lagði Hæstiréttur til grundvallar að rannsóknarlögreglumenn sem gefið hafi skýrslu fyrir dómi 11. janúar sama ár að beiðni ríkissaksóknara hafi verið samsaga um að ekki hafi verið farið með [GunJ] að Hamarsbraut 11 áður en fyrsta skýrsla var tekin af honum. Svo virðist sem réttinum hafi ekki verið kunnugt um bókun í þingbók sakadóms Reykjavíkur frá 2. maí 1977 um að farið hafi verið með vitnið [GunJ] að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði laugardaginn 30. apríl 1977. Fyrir liggur að sú vettvangsferð var farin áður en vitnið gaf efnislegan framburð um málið. Svo virðist sem Hæstiréttur hafi dregið of víðtæka ályktun af framburði þessara tveggja rannsóknarlögreglumanna um að þeir hafi ekki farið með vitnið á vettvang.

1608. Þess var getið með bókun í fangelsisdagbók 25. apríl 1977 að dómsformaður hafi hringt í forstöðumann Síðumúlafangelsisins og tilkynnt um að hann vildi ekki að prestsviðtöl fanga færu fram einslega.²⁰⁹⁹ Sama dag ritaði endurupptökubeiðandi enn um sakleysi sitt í dagbókina sína. Hann væri búinn að vera í rúma 16 mánuði í gæsluvarðhaldi, þar af 14 mánuði í einangrun, algjörlega einn í eins manns klefa. Ritaði hann um álagið sem því fylgdi, ofan á þá staðreynd að hann væri saklaus. Ritaði hann orðrétt: „[P]að hefur verið hræðilegt að vera hér allan þennan tíma saklaus! og bíða eftir að sakleysið sannist af mér og að þessir menn segi sannleikann um mig. Ef þeir gerðu það, þá væri ég frír, en meðan þeir halda þessu rugli áfram þá verð ég að bíða og það er þjáning og raun í þessum örlögum mínum.“ Taldi hann sig hafa heyrt í dómfellda Alberti inni í fangelsinu: „Kannski hann sé farinn að opna sig á réttan hátt, ekki með ímyndunarrugli sem hingað til hefur verið.“²¹⁰⁰ Kom verjandi endurupptökubeiðanda til 40 mínútna viðtals við hann 28. apríl 1977, eftir því sem bókað var í dagbók fangelsisins.²¹⁰¹ Ritaði endurupptökubeiðandi um samtal þeirra í dagbók sína sama dag. Verjandinn hafi greint honum frá því að enn væri ekki búíð að finna [GunJ]. Ritaði endurupptökubeiðandi um að hafa lýst því yfir við verjandann að hann væri ekki sáttur við að sitja í gæsluvarðhaldi saklaus og verjandinn hafi sýnt því

²⁰⁹⁸ Málsgrein 713.

²⁰⁹⁹ Málsgrein 702.

²¹⁰⁰ Málsgrein 703.

²¹⁰¹ Málsgrein 706.

skilning. Orðrétt ritaði endurupptökubeiðandi: „En lykillinginn að málinu getur gengið í skrána, ef þessi [GunJ] finnst!“²¹⁰² Daginn eftir ritaði hann um upplifun sína af framkomu fangavardanna í hans garð: „Ég er búinn að sjá að flestir fangaverðirnir eru farnir að umgangast mig sem eitthvað úrhak. Allavega er framkoma þeirra við mig ekki lengur eins og áður var. Ef ég hugsa hvenær það byrjaði? Þá myndi ég giska á þegar ég fékk að tala við minn lögfræðing fyrst hér inni á klefa (svo er þetta búið að vera grímuklædd framkoma hjá þeim síðan!).“²¹⁰³

1609. Bókað var í dagbók Síðumúlafangelsisins 4. maí 1977, að endurupptökubeiðandi hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 13:35. Var dómþing sakadóms sett og kom endurupptökubeiðandi fyrir dóminn ásamt verjanda sínum, til samprófunar við vitnið [GunJ]. Bókað var í þingbók að [GunJ] hafi kannast við endurupptökubeiðanda sem hann sæi nú í dóminum. Jafnframt var bókað að endurupptökubeiðandi hafi sagst ekki kannast við vitnið, en þó gæti hann ekki fullyrt um það hvort hann hafi séð hann áður. Var framburður vitnisins rakinn og bókað að hann héldi fast við framburðinn. Kvaðst endurupptökubeiðandi halda fast við framburð sinn og neitaði að hafa verið að Hamarsbraut 11 í umrætt sinn. Bókað var í þingbókina að samræmi í framburðum [GunJ] og endurupptökubeiðanda hafi ekki náðst.²¹⁰⁴ Vék endurupptökubeiðandi frá klukkan 13:50 og var komið með hann í fangelsið klukkan 14:05.²¹⁰⁵
1610. Bókað var í dagbók fangelsisins við Síðumúla 7. maí 1977 að verjandi endurupptökubeiðanda hafi komið til viðtals við hann í 20 mínútur.²¹⁰⁶ Tveimur dögum síðar birtist frétt í dagblaði um að rannsókn Guðmundarmálsins væri lokið eftir að hafa staðið linnulítið í 16 mánuði. Fram kom að fréttin væri byggð á fréttatilkyningu sakadóms Reykjavíkur sem hafi verið send fjölmiðlum fyrir helgina. Í fréttinni sagði að verulegar breytingar hafi orðið á framburði einstakra vitna í málinu og endurupptökubeiðandi og dómfelldi Sævar hafi dregið játningar sínar til baka. Dómfelldi Kristján Viðar hafi hins vegar haldið fast við framburð sinn í meginatriðum og gefið fyllri skýrslu, dómfellda Erla hafi staðfest fyrri framburð en dómfelldi Albert hafi bætt því við að hann hafi verið viðstaddur þegar Guðmundur hafi beðið bana í átökum við dómfelldu. Þá sagði í fréttatilkyningunni að um mánaðamótin febrúar–mars 1977 hafi komið fram hjá þremur dómfelldu, fyrst Sævari en síðan Alberti og Kristjáni Viðari, að þar hafi einnig verið viðstaddur annar maður sem nú væri búsettur á Spáni. Við fyrstu yfirheyrslur hafi maðurinn sagst lítið vita um málið en þó muna um einstök atvik sem hafi komið heim og saman við framburð dómfellda Kristjáns Viðars og Alberts og fyrri framburði dómfellda Sævars og endurupptökubeiðanda. Við samprófun hafi hann síðan talið sig muna nánar um málið. Þá var í tilkyningu sakadóms greint frá því að tvær stúlkur sem hafi verið á ferð í bifreið á Strandgötu umrædda nótt teldu dómfellda Kristján Viðar þann mann sem þær hafi séð á gangi með Guðmundi Einarssyni, en dómfelldi Kristján hafi borið um að hafa verið þar staddur ásamt Guðmundi og endurupptökubeiðanda. Í lok tilkyningarinnar var því

²¹⁰² Málsgrein 707.

²¹⁰³ Málsgrein 707.

²¹⁰⁴ Málsgrein 717.

²¹⁰⁵ Málsgrein 715.

²¹⁰⁶ Málsgrein 723.

lýst yfir að sakadómur Reykjavíkur teldi rannsókn málsins lokið í öllum aðalatriðum en munnlegum málflytningi yrði frestað þar sem málið yrði sameinað Geirfinnsmálinu og myndi dómsmeðferð í málunum hefjast innan skamms.²¹⁰⁷

1611. Endurupptökubeiðandi kom fyrir sakadóm Reykjavíkur 16. maí 1977 ásamt verjanda sínum milli klukkan 15:00 og 15:15. Í þinghaldinu var kveðinn upp úrskurður og var endurupptökubeiðandi úrskurðaður í áframhaldandi 150 daga gæsluvarðhald. Tók hann frest til ákvörðunar um kæru til Hæstaréttar. Um kvöldið kom verjandi hans til viðtals við hann í 40 mínútur.²¹⁰⁸ Bókað var í dagbók fangelsisins við Síðumúla að endurupptökubeiðandi hafi fengið viðtal við verjanda sinn 18. maí 1977 í litla stund, eins og það var orðað.²¹⁰⁹
1612. Endurupptökubeiðandi fór enn fram á flutning úr Síðumúlafangelsi í Hegningarhúsið við Skólavörðustíg. Bókaði forstöðumaður í dagbók fangelsisins við Síðumúla 29. maí 1977 um samtál sitt við dómsformann um beiðni endurupptökubeiðanda þar um. Gat forstöðumaðurinn þess að dómsformaðurinn hafi verið búinn að færa þetta í tal við yfirfangavörðinn í Hegningarhúsinu sem hafi neitað en ætlað að athuga þetta betur. Bókaði forstöðumaðurinn orðrétt í dagbókina: „Um lausagæslu þar yrði ekki um að ræða í náinni framtíð hann yrði lokaður inni þar eins og hér og fengi öngva útivist ef úr þessu yrði. Þetta er ég búin að segja Tryggva og tel ég því þetta útrætt mál. Gunnlaugur á næst að hafa frumkvæðið og álit ég ástæðulaust með öllu að vera hringja í dómarrann eða lögfræðinginn útaf þessu frekar.“²¹¹⁰
1613. Endurupptökubeiðandi ritaði í dagbók sína í byrjun júní 1977 um þakklæti sitt í garð fjölskyldu sinnar sem hafi staðið með honum á erfiðum tímum. Orðrétt ritaði hann: „Jæja, hvað með það, þá er ekkert við þessum örlögum að gera, sem hefur dunið yfir mig, en ég trúi því samt að það hljóti að koma betri dagar og það sem eftir er, eftir að ég losna út úr þessu máli sem ég er saklaus af. Annars er alveg eins gott að stytta sér lífið.“²¹¹¹ Aðra færslu ritaði hann 20. júní 1977 um heimsókn frá verjanda sínum sem hafi verið stutt og tíðindalítill. Kvartaði hann undan því að verjandinn hafi enn ekki rætt við dómsformanninn vegna beiðni hans um lausagæslu. Taldi hann verjandann ekki nægilega fljótan til verka varðandi það sem skipti hann máli. Orðrétt ritaði hann: „Og eins að beita sér miklu meir því Hilmar hefur sitt vald! Og ekki er það ónýtt ef hann opnar sig, því ég er hafður fyrir rangri sök! 100%! En maður er svo lítið no. og ekki get ég neitt gert nema hafa hann í fararbroddi. Mér líst ekkert á héðan af að ég komist héðan úr Síðumúla fyrir en það er búíð að kveða upp dóm í þessum málum sem verður ekki fyrir en í lok september, byrjun október!“ Ritaði endurupptökubeiðandi um fregnir af því að dómfellda Kristjáni Viðari liði vel fyrir austan á Litla-Hrauni. Orðrétt ritaði hann í því sambandi: „Já, Kristján Viðar bara ánægður og hress, von á 16 árum, það eru nú meiri gæðin. Annars eins og Hilmar sagði, þá er Kristján Viðar búinn að leika mjög mikið á þetta réttarkerfi hér hjá rannsóknarlögreglunni! Ef þetta er í raun

²¹⁰⁷ Málsgrein 726.

²¹⁰⁸ Málsgrein 736.

²¹⁰⁹ Málsgrein 739.

²¹¹⁰ Málsgrein 747.

²¹¹¹ Málsgrein 755.

raunveruleiki sem hann hefur játað á sig! Svo hefur hann þvælt þeim til og frá, í þessum málum.²¹¹² Verjandi endurupptökubeiðanda kom til viðtals við hann 28. júní 1977, samkvæmt bókun í dagbók fangelsisins við Síðumúla. Ræddu þeir saman í hálf tíma.²¹¹³ Ritaði endurupptökubeiðandi um samtal þeirra og sagði verjandann ætla að reyna að ná í dómsformanninn og láta hann vita af því að endurupptökubeiðandi væri beittur miklu misrétti með því að vera vistaður í einangrun í Síðumúlafangelsi.²¹¹⁴ Kom verjandi endurupptökubeiðanda aftur til viðtals við hann 1. júlí 1977.²¹¹⁵ Endurupptökubeiðandi ritaði um viðtalið í dagbók sína og sagði verjandann enn ekki vera búinn að ræða við dómsformann um flutning í Hegningarhúsið.²¹¹⁶ Þá hafi verjandinn enn ekki verið búinn að ræða um beiðni hans við dómsformanninn 6. júlí sama ár. Ritaði endurupptökubeiðandi um særindi sín vegna þess. Orðrétt ritaði hann í því samhengi: „Allavega á ég ekki hér heima núna! Já og þó við myndum bakka aftur til Þorláksmessu 1975, þegar ég lenti inni og var ásakaður um mál sem ég hef hvergi komið nærri! Já og það 100% öruggt. En sannleikurinn skal koma þó seint verði! Og ekki verð það ég sem þarf að svara til saka, heldur öll ljúgvitnin sem á móti mér eru. Kristján Viðar, Albert Klahn, Erla Bolladóttir og þessi [GunJ]: einnig þarf Sævar Marínó að svara því af hverju hann laug mig inn í þetta mál í byrjun! Gefa skýringu. Já, öll skulu þau fá að biðja um grið! Því hefnd er í mínu blóði og á ég eftir að gera upp sakir við þau sem eru búin að eyðileggja fyrir mér alla framtíð! Mitt mannorð fyrir lífstíð. Get ég fyrirgefið svona fólki, nei, aldrei! Ég er búinn að þjást að óþörfu vegna lygaþvættings úr þeim og hann er búinn að eyðileggja fyrir mér allt en ég ætla ekki að gefast upp og hef aldrei ætlað mér enda væri það skrýtið!“ Ritaði hann um áhrif alls þessa á fjölskyldu sína og fjölmiðlaumfjöllumina sem hafi blandað honum inn í Geirfinnsmálið. Orðrétt ritaði hann í framhaldinu: „En við Guðmundarmálinu er ekkert hægt að gera fyrr en þegar ég verð sýknaður af því. Ég er saklaus!“²¹¹⁷

1614. Forstöðumaður Síðumúlafangelsisins bókaði 13. júlí 1977 í fangelsisdagbókina um símtal sitt við dómsformann sem hafi tilkynnt um að dómarnir væru farnir í sumarfrí. Þá hafi dómsformaðurinn getið þess að dómarnir hafi tekið einróma ákvörðun um að endurupptökubeiðandi og dómfelldu Kristján Viðar, Guðjón og Sævar ættu að vera í Síðumúlafangelsi þar til dómur myndi falla. Vonlaust væri að ræða það frekar. Jafnframt var bókað að dómsformaðurinn hafi tilkynnt um að verjendur ákærðu mættu alls ekki sýna skjólstæðingum sínum málskjölin. Verjendurnir mættu ræða einslega við skjólstæðinga sína en ekkert yrði rætt við ákærðu fyrr en í byrjun september.²¹¹⁸ Endurupptökubeiðandi ritaði í dagbók sína dagana 8. til 16. júlí 1977 um að Morgunblaðið hjálpaði honum mikið til að drífa sig á fætur. Ritaði hann um gott samtál við forstöðumann fangelsisins sem væri að reyna að fá hann fluttan í Hegningarhúsið, ef hann gæti það ekki þá gæti það enginn. Hinn 14. júlí 1977 ritaði

²¹¹² Málsgrein 762.

²¹¹³ Málsgrein 771.

²¹¹⁴ Málsgrein 773.

²¹¹⁵ Málsgrein 777.

²¹¹⁶ Málsgrein 783.

²¹¹⁷ Málsgrein 783.

²¹¹⁸ Málsgrein 794.

hann um samtal sitt við forstöðumanninn sem sagðist vera búinn að leita allra leiða til að fá hann fluttan í Hegningarhúsið, en dómsformaðurinn hafi útilokað það og fyrirskipað að hann yrði að vera í Síðumúlafangelsinu fram að dómi. Orðrétt ritaði endurupptökubeiðandi: „Ég verð að vera hér á meðan, eða þangað til þessu er lokið fyrir dómi þessu Geirfinnsmáli, og svo dómur í undirrétti og þá verð ég auðvitað sýknaður af dómurinum þeim Gunnlaugi, Ármanni og Haraldi, því ég er saklaus, en þetta getur allt tekið sinn tíma!“²¹¹⁹

1615. Bókað var í dagbók fangelsisins við Síðumúla að verjandi endurupptökubeiðanda hafi komið til viðtals við hann 5. ágúst 1977.²¹²⁰ Þá var á sama stað bókað um símtal frá dómsformanni 13. ágúst 1977. Hann hafi spurst fyrir um heilsu dómfellda Sævars og lýst því yfir að reynt yrði að hraða máli endurupptökubeiðanda og dómfelldu Sævars, Kristjáns Viðars og Guðjóns eftir sumarfrí.²¹²¹
1616. Meðan á réttarhléi sakadóms Reykjavíkur stóð var dómþing háð 16. ágúst 1977 og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur dómfelldu að því er varðar sakargiftir um hvarf Guðmundar. Athygli vekur að enginn var viðstaddur þinghaldið, hvorki sækjandi né verjendur. Fyrir dóminn kom [HJP] sem vitni og greindi frá kynnum sínum af dómfelldu Sævari, Erlu, Kristjáni Viðari og Alberti. Greindi vitnið meðal annars frá því að hafa búið með dómfelldu Erlu að Hamarsbraut 11 í um hálfsmánaðarlangt skeið í kjölfar handtöku dómfellda Sævars í byrjun febrúar 1974. Lýsti hann því að óreiða hafi verið í íbúðinni og blóðblettir í svefnherbergi inn af stofu. Þá hafi verið tveir blóðblettir í gólfteppi, annar nokkuð stór í herberginu en hinn nokkru minni nálægt dyrum fram í stofu. Greindi vitnið frá því að hafa einnig séð blóð víðsvegar um herbergið og á dívani. Að sögn vitnisins hafi dómfellda Erla sagt blettina vera blóð en neitað því aðspurð hvort átök hafi orðið inni í íbúðinni. Hafi dómfellda Erla sagt blóðið hafa komið úr nautakjöti sem endurupptökubeiðandi hafi steikt sér. Bókað var í þingbókina eftir vitninu að því hafi fundist blettirnir svo stórir að skýring dómfelldu Erlu hafi að hans mati ekki gengið upp. Taldi vitnið að átök hafi átt sér stað í íbúðinni. Í framhaldinu greindi hann frá því að hafa soðið umbúðir utan af hassi sem hann hafi fundið í ísskápnum, í þeim tilgangi að drekka undan þeim seyðið. Dökkir blettir hafi verið á umbúðunum og taldi vitnið að um blóðbletti hafi verið að ræða. Dómfellda Erla hafi aðspurð sagt blettina vera nautsblóð. Kvaðst vitnið hafa drukkið seyðið ásamt [HeG], en dómfellda Erla hafi ekki viljað drekka það en síðan spurt hvernig þeim hafi fundist að drekka mannsblóð. Greindi vitnið frá því að dómfellda Erla hafi ekki upplýst úr hverjum blóðið hafi verið en eftir að Guðmundarmálið hafi komist upp hafi hún sagt vitninu og fleirum að blóðið hafi verið úr Guðmundi. Bókað var í þingbókina að vitnið hafi unnið drengskaparheit að framburði sínum.²¹²² Í framhaldinu óskaði dómsformaður eftir því við rannsóknarlögreglu ríkisins með bréfi að fram færi rækileg rannsókn á nánar tilgreindum atriðum í framburði vitnisins [HJP] og reynt yrði að

²¹¹⁹ Málsgrein 798.

²¹²⁰ Málsgrein 808.

²¹²¹ Málsgrein 808.

²¹²² Málsgrein 809.

staðreyna þau eftir föngum.²¹²³ Í framhaldinu voru lögregluskýrslur teknar af vitninu [HeG] og dómfelldu Alberti og Erlu og borinn undir þau framburður vitnisins [HJP]. Dómfellda Erla var yfirheyrð tveimur dögum síðar í tilefni af framburði vitnisins. Sagði hún það alrangt að hann hafi búið heima hjá henni að Hamarsbraut 11 heldur hafi hann gist nótt og nótt. Kvaðst hún ekki muna eftir blóðblettum sem vitnið hafi sagst hafa séð í gólfteppi í svefnherberginu og sagðist nokkuð viss um að engir blóðblettir hafi verið á dívaninum. Tók Erla það fram að hún myndi ekki til þess að hafa sagt við vitnið eða nokkurn annan að blettirnir hafi verið blóðblettir og hvað þá blóð úr Guðmundi Einarssyni.²¹²⁴

1617. Áréttað skal að enginn var viðstaddur framangreint þinghald aðrir en dómamar málsins. Þá liggja ekki fyrir neinar upplýsingar um að verjandi endurupptökubeiðanda eða annarra dómfelldu hafi verið boðaðir til þinghaldsins og þeim þannig gefinn kostur á að gagnsyrja vitnið. Samkvæmt 1. mgr. 75. gr. laga um meðferð opinberra mála hvíldi sú skylda á dómi að rannsaka af sjálfsdáðum og sjálfstætt öll sakaratriði. Hins vegar vekur athygli að verjendur endurupptökubeiðanda og annarra dómfelldu voru hvorki upplýstir fyrirfram né gefinn kostur á að vera viðstaddir skýrslutöku af hugsanlegu lykilvitni um aðkomu á vettvang þann þar sem Guðmundur Einarsson beið bana. Ekki verður séð að endurupptökubeiðanda hafi verið tryggð raunveruleg aðstaða til að halda uppi vörnum í því máli sem höfðað hafði verið gegn honum. Vekur það athygli að engin gögn liggja fyrir um aðdraganda þess að vitnið [HJP] var kallað fyrir dóminn. Hins vegar lágu fyrir dóminum upplýsingar um aðkomuna að Hamarsbraut 11 nokkrum dögum eftir umrædda atburði. Undir framhaldsrannsókn málsins í lok janúar 1977 var fulltrúi hjá Tollgæslunni á Keflavíkurflugvelli yfirheyrður hjá lögreglu. Stóð fulltrúinn að handtöku endurupptökubeiðanda 4. febrúar 1974 að Hamarsbraut 11 vegna gruns um fíkniefnabrot. Bar fulltrúinn um að hafa gengið inn í eldhús og stofu kjallaraíbúðarinnar og beðið innandyra á meðan endurupptökubeiðandi hafi klætt sig í föt. Mundi hann eftir því að honum hafi fundist allt á rúi og stúi, en kvaðst ekki muna eftir neinu sérstöku sem varpað gæti ljósi á þá atburði sem væru til rannsóknar.²¹²⁵ Þá var Einar Bollason, bróðir dómfelldu Erlu, yfirheyrður af sama tilefni fyrir dómi 27. júní 1977. Greindi hann frá því að íbúðin að Hamarsbraut 11 hafi verið seld í mars 1974 og dómfellda Erla hafi flutt út skömmu fyrir afhendingu. Kvaðst Einar hafa séð um þrif á íbúðinni og ekki hafa orðið var við neitt sem bent hafi til þess að átök hafi átt sér stað í íbúðinni. Aðspurður mundi hann hvorki eftir að hafa séð blóðbletti né ljósleitt lak.²¹²⁶ Dró vitnið [HJP] framburð sinn til baka með bréfi dagsettu 18. júní 1979. Greindi hann frá því að hafa verið spurður villandi spurninga fyrir dómi og ekki hafi verið bókað rétt eftir honum.²¹²⁷
1618. Endurupptökubeiðandi ritaði í dagbók sína dagana 14. til 31. ágúst 1977. Gat hann þess að hann hafi ekki skrifað síðan 16. júlí. Hann ritaði um að hafa hætt allri lyfjainntöku 21. júlí nema svefnlyfjum fyrir nóttina: „[V]ar það svo sannarlega þess

²¹²³ Málsgrein 811.

²¹²⁴ Málsgrein 816.

²¹²⁵ Málsgrein 477.

²¹²⁶ Málsgrein 770.

²¹²⁷ Málsgrein 960.

virði fyrir líkama og sál og hugsun enda er ég líka allt annar og betri maður síðan ég hætti. P.s. Ég varð auðvitað að taka eitthvað fyrir því ég vissi að viljinn hjá mér væri ekki nóg, því það er mikið átak að vera hér saklaus og geta útilokað það eins og ekkert sé.²¹²⁸

1619. Fyrir liggur bréf verjanda endurupptökubeiðanda til dómsformanns, dagsett 14. september 1977. Meðfylgjandi bréfinu var endurrit úr dagbók fangelsisins við Síðumúla varðandi endurupptökubeiðanda. Óskaði hann eftir því að endurritið yrði lagt fram sem dómskjal. Í bréfinu vísaði verjandinn til þess að skjólstæðingur hans hafi verið í stöðugum yfirheyrslum frá desember 1975 fram til byrjunar árs 1976 hjá tveimur rannsóknarlögreglumönnum og í sumum tilfellum af fulltrúa yfirsakadómara í Reykjavík. Benti hann á að endurupptökubeiðandi hafi verið yfirheyrður í um 33 skipti frá því hann var úrskurðaður í gæsluvarðhald 23. desember 1975 og til loka maímánaðar 1976 en í málinu lögju einungis fyrir tvær stuttar lögregluskýrslur af honum. Einnig kæmi fram að rannsóknarlögreglumenn svo og fulltrúi yfirsakadómara hafi margsinnis farið inn í klefa endurupptökubeiðanda og rætt við hann einslega. Gerði verjandinn athugasemdir við að vottar væru aldrei viðstaddir sjálfar yfirheyrslurnar. Í þau tvö skipti sem gerð hafi verið skrifleg skýrsla um yfirheyrslur yfir endurupptökubeiðanda hafi vottur í annað skiptið verið annar rannsóknarlögreglumannanna en í hitt skiptið hafi vottar verið tilkvaddir eftir að skýrslugerð hafi verið lokið. Gerði verjandinn kröfu um að rannsóknarlögreglumennirnir og fulltrúi yfirsakadómara gerðu grein fyrir ástæðum þessa og tilgangi klefavitjana. Þá taldi hann að jafnræðis hafi ekki verið gætt milli ákærvalds og verjanda. Taldi hann að verjendum hafi ekki verið gefinn kostur á því, til jafns við ákærvaldið, að fylgjast með dómsrannsókn. Mótmælti verjandinn því sérstaklega að hafa ekki verið boðaður þegar vitnið [GunJ] gaf skýrslu fyrir dóminum. Kvaðst hann fyrst hafa verið tilkvaddur án fyrirvara, 4. maí 1976, klukkan 13:30 til að vera viðstaddur sampröfun endurupptökubeiðanda og [GunJ], án þess að hafa fengið tækifæri til að kynna sér framburð hans. Vitninu hafi síðan verið sleppt úr landi án samráðs við verjendur. Ritaði verjandinn að sér væri ekki ljóst hverju þetta ætti að þjóna. Loks vakti hann athygli á bókun 3. mars 1976 klukkan 11:40 í dagbók fangelsisins við Síðumúla þar sem sakadómariinn hafði neitað endurupptökubeiðanda um þann skýlausa rétt að fá að tala við verjandann vegna þess að dómariinn hafi verið ósáttur og ekki skilið viðbrögð og framkomu endurupptökubeiðanda í Guðmundarmálinu. Orðrétt ritaði verjandinn í lok bréfsins: „Með tilliti til þessarar yfirlýsingar yðar verður ekki hjá því komist að líta svo á, að þér hafið fyrirfram tekið ákveðna afstöðu í málinu. Hefur skjólstæðingur minn því falið mér að krefjast þess, að þér víkið sæti í máli þessu, þar sem hann treystir því ekki, að þér munið líta á málið hlutlaust eftir slíkar yfirlýsingar.“²¹²⁹
1620. Sama dag, 14. september 1977, var dómþing sett í sakadómi Reykjavíkur. Bókað var að verjandi endurupptökubeiðanda hafi lagt fram framangreint bréf og endurrit úr dagbók Síðumúlafangelsisins. Bókað var í þingbók að þar sem verjandinn hafi gert þá kröfu að dómsformaðurinn viki sæti í málinu yrði því frestað til 16. september 1977 til

²¹²⁸ Málsgrein 831.

²¹²⁹ Málsgrein 841.

uppkvaðningar úrskurðar.²¹³⁰ Þann dag var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að verjandi endurupptökubeiðanda hafi komið til viðtals við hann í hálf tíma.²¹³¹ Seinna sama dag, 16. september 1977, var dómþing sett í sakadómi Reykjavíkur. Lagði dómsformaðurinn fram bréf frá fangageymslunni í Síðumúla, dagsett 14. september 1977, um staðfestingu þess efnis að verjandi endurupptökubeiðanda hafi síðast komið til viðtals við hann í fangelsinu 5. ágúst 1977 milli klukkan 17:35 og 18:15.²¹³² Bókaðir voru mættir verjendur dómfelldu og sækjandi málsins. Var krafa verjanda endurupptökubeiðanda um að dómsformaðurinn viki sæti, tekin til úrskurðar. Var í kjölfarið kveðinn upp úrskurður þar sem rakið var að Geirfinnsmálið hafi verið sameinað Guðmundarmálinu og að ákveðinn hafi verið málflutningur 3. október 1977, en verjendum hafi verið tilkynnt um það bréfleiðis 15. ágúst 1977. Í úrskurðinum sagði orðrétt: „Samkvæmt 86. gr. laga nr. 74, 1974 um meðferð opinberra mála er verjanda heimilt að tala við sökunaut einslega, þegar hann er í gæzlu, nema dómari telji hættu á að rannsókn torveldist fyrir það. Hætta þessi var fyrir hendi að álit dómara málsins hinn 3. marz s.l., enda höfðu þeir ekki hafið yfirheyrslur vegna ákærunnar út af hvarfi Guðmundar Einarssonar og ákærðu höfðu reynst reiklir í framburðum sínum hjá lögreglu um það mál. Gilti bann við samtölum við gæzlufanga einslega um alla verjendur þeirra á þessum tíma. Dómarar hafa samkvæmt framangreindu lagaákvæði ótvíræðan rétt til að ákveða um slík viðtöl. Er því ekki hægt að fallast á þá skoðun verjandans, að skjólstaðingur hans hafi átt skýlausan rétt á þessu.“ Í úrskurðinum kom jafnframt fram að ummælin í bókuninni í fangelsisdagbókinni, sem verjandinn reisti kröfu sína meðal annars á, hefðu ekki verið borin undir dómsformanninn og væri honum því ekki unnt að staðfesta þau. Þótt ummælin væru rétt eftir höfð fælist ekki í þeim að dómsformaðurinn hafi tekið neina þá afstöðu í málinu sem gerði hann óhæfan til meðferðar þess. Vék dómsformaður ekki sæti í málinu. Bókað var að verjandi endurupptökubeiðanda hafi lýst yfir kæru á úrskurðinum til Hæstaréttar Íslands. Loks var bókað að málsaðilar hafi fengið afhent málskjöl sem hafi verið lögð fram frá 12. júlí 1977. Viku viðstaddir frá og var dómþinginu slitið.²¹³³

1621. Fimmtudaginn 22. september 1977 var í Hæstarétti Íslands í máli nr. 158/1977, ákæruvaldið gegn Tryggva Rúnari Leifssyni, kveðinn upp dómur þar sem sagði að engin frambærileg rök væru komin fram fyrir því að ákvörðun dómsformanns um að synja verjanda varnaraðila um að ræða við hann einslega að svo stöddu, eða aðrar aðgerðir hans sem kæran laut að, hafi borið vott um að hann myndi ekki líta óvilhellt á málavöxtu. Með vísan til þess og skírskotun til forsendna hins kærða úrskurðar var hann staðfestur.²¹³⁴
1622. Fyrir liggur bréf fulltrúa yfirsakadómara til dómsformanns, dagsett sama dag, þar sem hann skýrði ástæður þess að hafa vitjað endurupptökubeiðanda á klefa í fangelsinu við Síðumúla. Ritaði hann um að hafa farið inn á klefa hans að beiðni

²¹³⁰ Málsgrein 842.

²¹³¹ Málsgrein 846.

²¹³² Málsgrein 847.

²¹³³ Málsgrein 847.

²¹³⁴ Málsgrein 850.

endurupptökubeiðanda þar sem hann hafi viljað sýna honum myndir sem hann hafi teiknað og eða gefa honum myndir. Orðrétt ritaði fulltrúinn: „Ég minnst þess ekki að hafa farið inn á klefa til hans nema samkvæmt hans beiðni og var erindið oftast það sem fyrr greinir. Yfirheyrslur fóru ekki fram í klefnum.“²¹³⁵

1623. Dómþing sakadóms Reykjavíkur var sett 27. september 1977 og tekin fyrir sakadómsmálin á hendur ákærðu um sakargiftir vegna hvarfs Geirfinns Einarssonar og Guðmundar Einarssonar. Bókað var að dómurinn hafi lagt fram endurrit af dómi Hæstaréttar í máli nr. 158/1977 og greinargerð fulltrúa yfirsakadómarara vegna bréfs verjanda endurupptökubeiðanda frá 14. september 1977. Bókað var að sækjandi og allir verjendur, utan verjanda dómfelldu Alberts og Erlu, væru mættir í dóminn. Í þinghaldinu voru teknar skýrslur af tveimur rannsóknarlögreglumönnum sem fóru með rannsókn Guðmundarmálsins. Bókað var að lesið hafi verið í heyrenda hljóði upp úr bréfi verjanda endurupptökubeiðanda, dagsettu 14. september 1977. Þá voru bókuð svör rannsóknarlögreglumanna við spurningum sem þar komu fram. Aðspurðir hvers vegna endurupptökubeiðandi hafi verið tekinn til yfirheyrslu í ein 30 skipti án þess að nokkuð hafi verið um það bókað skýrðu þeir báðir svo frá að ekki hafi verið um yfirheyrslur að ræða heldur viðtöl að beiðni endurupptökubeiðanda. Um slík samtöl hafi ekki verið gerð skýrsla. Þá lýstu þeir því báðir að starfsvenja hafi ekki staðið til þess að vottar væru viðstaddir skýrslutökur heldur hafi vottur verið fenginn eftir á. Að síðustu voru þeir spurðir um tilganginn að baki ferðum lögreglumanna inn í klefa endurupptökubeiðanda og hvað hafi farið fram í slíkum vitjunum. Annar rannsóknarlögreglumadurinn kvaðst ekki muna eftir því að hafa farið inn í klefa endurupptökubeiðanda, en hinn sagði endurupptökubeiðanda oft hafa haft samband við fangaverði og óskað eftir því að fá að tala við hann, bæði um málið og persónuleg mál. Óskaði verjandi endurupptökubeiðanda ekki eftir því að leggja frekari spurningar fyrir vitnin. Í sama þinghaldi var tekin skýrsla af dómfellda Kristjáni Viðari að eigin ósk. Óskaði verjandi dómfellda eftir því að hann yrði spurður hvort hann hafi orðið Guðmundi Einarssyni að bana. Bókað var í þingbókina að svar dómfellda Kristjáns Viðars hafi verið á þessa leið: „Ég veit ekkert um hvarf Guðmundar Einarssonar. Ég fór fram á það 12. maí s.l. í Hegningarhúsinu við Skólavörðustíg og 6. júlí s.l. í þinghaldi í Geirfinnsmálinu að þetta yrði bókað, en því var hafnað.“ Aðspurður hvers vegna hann hafi gefið dóms- og lögregluskýrslurnar í Guðmundarmálinu svaraði dómfelldi Kristján Viðar: „Vegna þess að lögreglumenn fóru fram á það og ég taldi mér ekki heimilt að neita því. Ég og meðákærðu vorum yfirheyrðir saman, án þess að skýrsla væri tekin og við látnir hjálpast að við að muna atburði, sem ekki hefðu skeð, en lögreglumenn töldu að átt hefðu sér stað. Ég var ekki staddur í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974 ásamt meðákærðu og Guðmundi Einarssyni og Gunnari Jónssyni.“ Lýstu viðstaddir verjendur því yfir að þeir gerðu ekki frekari kröfu um rannsókn á sakarefni ákærunnar frá 8. desember 1976 í svokölluðu Guðmundarmáli.²¹³⁶ Bókað var í dagbók fangelsisins við Síðumúla að endurupptökubeiðandi hafi átt viðtal við verjanda sinn um kvöldið í rúma hálfu klukkustund.

²¹³⁵ Málsgrein 852.

²¹³⁶ Málsgrein 856.

1624. Sama dag ritaði fulltrúi yfirsakadómara bréf til dómsformanns sem framhald af bréfi hans dagsettu 22. september 1977. Gat hann ekki upplýst hvers vegna endurupptökubeiðandi hafi verið tekinn í yfirheyrslu í ein 30 skipti án þess að gerðar hafi verið skýrslur. Hann hafi sjálfur ekki yfirheyrð hann án þess að það hafi verið bókað og kvaðst alltaf hafa haft votta viðstadda. Staðfesti hann framangreinda framburði rannsóknarlögreglumanna og ritaði um að ekki tíðkaðist að hafa votta viðstadda lögregluyfirheyrslur en þeir væru alltaf kallaðir til við undirritun skýrslu. Áfram ritaði hann orðrétt: „Hvaða erindi lögreglumenn hafa átt við Tryggva Rúnar fram í yfirheyrsluherbergi í ein 30 skipti get ég ekki sagt til um en erindin geta verið mýmörg án þess að um yfirheyrslu hafi verið að ræða þó ekki væri nema til þess að spyrja hann hvort hann hafi eitthvað nýtt fram að færa sem svo hafi ekki reynst vera neitt.“ Taldi hann rétt að geta þess að endurupptökubeiðandi hafi oft beðið lögreglumenn um viðtal og verið gæti að þau hafi farið fram í yfirheyrsluherberginu, en þau viðtöl hafi oft verið óviðkomandi málsrannsókninni.²¹³⁷
1625. Hinn 29. september 1977 kom endurupptökubeiðandi fyrir sakadóm Reykjavíkur ásamt verjanda sínum. Af hálfu ákærvaldsins var þess krafist að endurupptökubeiðandi yrði úrskurðaður í áframhaldandi gæsluvarðhald. Bókað var að kröfunni hafi ekki verið mótmælt af hálfu verjanda. Var endurupptökubeiðandi úrskurðaður í framhaldinu í allt að 120 daga gæsluvarðhald.²¹³⁸ Seinna sama dag var dómþingi framhaldið. Kom dómfelldi Kristján Viðar fyrir dóminn og lýsti því yfir að hann hafi verið á kvikmyndasýningu í Laugarásbíói laugardagskvöldið 26. janúar 1974. Að henni lokinni hafi hann labbað heim en komið við hjá nafngreindum kunningja sínum á leiðinni. Aðspurður kvaðst hann hafa verið kominn heim um klukkan 21:00 umrætt kvöld. Sagði hann framburði sína í samprófunum í Guðmundarmálinu vera tóman þvætting.²¹³⁹ Daginn eftir kom verjandi endurupptökubeiðanda til viðtals við hann í 50 mínútur.²¹⁴⁰
1626. Fyrir liggur bréf verjanda endurupptökubeiðanda til dómsformanns, dagsett 3. október 1977. Óskaði hann upplýsinga um hvers vegna verjendur hafi ekki verið boðaðir til þinghalds 30. apríl, 2. maí og 3. maí 1977, þegar [GunJ] hafi verið til yfirheyrslu fyrir dóminum. Þá innti hann svara við því hvort farið hafi verið með [GunJ] að Hamarsbraut 11 fyrir eða eftir þinghaldið 30. apríl 1977 og hverjir hafi þá farið með honum. Loks óskaði hann upplýsinga um hvernig málið hafi verið reifað fyrir vitninu í sama þinghaldi og hvaða þætti málsins [GunJ] hafi rakið sjálfstætt í þinghaldinu. Óskaði verjandinn eftir því að kvaðningin til [GunJ] yrði lögð fram í málinu.²¹⁴¹ Vert er að geta þess að bókað var í þingbók sakadóms 2. maí 1977 að farið hafi verið með vitnið á laugardeginum 30. apríl 1977 en fyrsti framburður var bókaður eftir vitninu 2. maí.

²¹³⁷ Málsgrein 855.

²¹³⁸ Málsgrein 864.

²¹³⁹ Málsgrein 866.

²¹⁴⁰ Málsgrein 867.

²¹⁴¹ Málsgrein 874.

1627. Dómþing var sett í sakadómi Reykjavíkur sama dag og fór þá fram munnlegur málflutningur. Bókað var að endurupptökubeiðandi hafi verið viðstaddur málflutninginn ásamt dómfelldu Kristjáni Viðari og Sævari. Krafðist sækjandinn þess að endurupptökubeiðandi yrði dæmdur til þingstu refsingar að lögum. Þá lýsti sækjandinn því yfir að ákæran í 1. tölulið I. kafla ákærunnar væri ekki lengur byggð á því að dómfelldi Kristján Viðar hafi ráðist að Guðmundi Einarssyni með hnífi og stungið hann, heldur að allir dómfelldu hafi hver fyrir sig átt jafnan þátt í árásinni á Guðmund og dauða hans. Um væri að ræða óaðskiljanlegan samverknað þeirra á dauða Guðmundar. Bókað var í þingbók að bréf verjanda endurupptökubeiðanda hafi verið lagt fram. Í framhaldinu var bókað af hálfu dómara málsins að við þingfestingu hafi verjendum verið tilkynnt um að málsmeðferð héldi áfram næstu daga og vikur og þeim væri frjáls aðgangur að öllum þinghöldum. Minntust dómara málsins þess ekki að verjendur hafi látið í ljós ósk um að vera viðstaddir önnur þinghöld en þau, er skjólstaðingar þeirra væru mættir. Var þeim því ávallt tilkynnt um slík þinghöld en ekki önnur að jafnaði. Vísuðu dómaraþeir til þingbókar varðandi öll þau atriði er lutu að vitninu [GunJ].²¹⁴²
1628. Daginn eftir, 4. október 1977, ritaði endurupptökubeiðandi í dagbók sína um þinghaldið og hverjir hafi verið viðstaddir. Í lok færslunnar ritaði hann um að eiga von á tveggja til fjögurra ára fangelsisrefsingu ef dæmt yrði út úr kerfinu, eins og hann orðaði það. Í framhaldinu ritaði hann orðrétt: „Gumma-málið er ég saklaus, sýkn. Nauðgunarkæran saklaus, sýkn. Brunann og smá afbrotin 2 til 4 mest.“²¹⁴³ Sama dag birtist heilsíðugrein í Morgunblaðinu um sóknarræðu sækjanda málsins, en þar sagði orðrétt: „Bragi Steinarsson sagði í sóknarræðu sinni í gær að sakborningarnir hefðu ítrekað játað á sig öll þau brot í málinu sem ákæran væri byggð á og fyrri framburður þeirra væri studdur svo mörgum rökum að telja yrði að lögfullar sannanir lægju fyrir sekt þeirra, þótt þeir nú á síðari stigum málsins neituðu öllum sakargiftum. Væri því sem áður krafizt þingstu refsingar af hálfu ákæruvaldsins.“
1629. Bókað var í dagbók Síðumúlafangelsisins að verjandi endurupptökubeiðanda hafi vitjað hans í 15 mínútur 5. október og í 35 mínútur 6. október 1977.²¹⁴⁴
1630. Verjandi endurupptökubeiðanda flutti varnarræðu fyrir hans hönd á dómþingi sakadóms Reykjavíkur 6. október 1977. Gerði hann þær kröfur að endurupptökubeiðandi yrði sýknaður meðal annars af I. kafla ákærunnar frá 8. desember 1976.²¹⁴⁵ Daginn eftir birtist opnugrein í Morgunblaðinu þar sem ræða verjanda endurupptökubeiðanda var umfjöllunarefnið. Fram kom að verjandinn hafi gert athugasemdir við orðalag lögregluskýrslna og sagt það benda til þess að það væri komið frá lögreglumönnunum, en ekki dómfelldu, líkt og lög gerðu ráð fyrir. Dómfelldu hafi verið lögð í munn sömu orðin og greinilegt að lögreglumennirnir sem hafi tekið skýrslurnar hafi verið leiðandi aðili í yfirheyrslunum. Fram kom að verjandinn hafi lesið upp yfirlýsingu endurupptökubeiðanda um sakleysi sitt. Þá gerði verjandinn

²¹⁴² Málsgrein 873.

²¹⁴³ Málsgrein 878.

²¹⁴⁴ Málsgreinar 880 og 883.

²¹⁴⁵ Málsgrein 884.

nokkrar athugasemdir við yfirheyrslur yfir [GunJ]. Rakið var að verjandinn hafi greint frá því að réttargæslumenn sakborninganna hafi kært fyrsta gæsluvarðhaldsúrskurðinn til Hæstaréttar Íslands en þá hafi fulltrúi yfirsakadómarar boðað þá á sinn fund, óskað eftir góðu samstarfi og beðið réttargæslumennina um að fá skjólstæðinga sína til að draga kærurnar til baka. Kærurnar hafi verið bókaðar í þingbók, en ekki afturhvarfið, hvergi kæmi fram í skjölum málsins að fallið hafi verið frá kærunum. Þá hafi hann gert framburð dómfelldu Erlu frá 20. desember 1975 að umtalsefni, en hún hafi ekki þekkt þriðja manninn að Hamarsbraut 11 umrætt kvöld. Minnti verjandinn á að dómfellda Erla hafi talið sig hafa gert skissu af þessum þriðja manni við framangreinda yfirheyrslu, en þrátt fyrir ítrekaða leit hafi sú skissa ekki fundist. Þá hafi skissa sem talið væri að endurupptökubeiðandi hafi gert af herbergjaskipan að Hamarsbraut 11 ekki fundist. Orðrätt sagði í fréttinni: „Augljóslega sór Erla Bolladóttir annað hvort rangan eið, þegar hún sagðist ekki hafa þekkt Tryggva Rúnar í fyrstu skýrslu sinni, eða þá að hún ber rangar sakir á Tryggva, sagði verjandinn. Og það væri þá ekki í fyrsta sinn sem Erla Bolladóttir ber rangar sakir á menn. Þannig byggist ákæran á hendur Tryggva á framburði Erlu Bolladóttur sem hefur eiðsvarið að þekkja hann ekki, sagði verjandinn.“ Í fréttinni kom fram að verjandi endurupptökubeiðanda hafi fullyrt að flestar meginreglur sem ætlað væri að vernda sakaða menn hefðu verið þverbrotnar af hálfu rannsakenda. Þá vísaði hann til skýrslu dómfellda Alberts Klahn sem hafi sagt fljótlega eftir handtökuna að hann teldi sig vera orðinn eitthvað skrýttinn í höfðinu og væri hættur að geta áttað sig á mörkum raunveruleika og ímyndunar. Vakti verjandinn athygli á því að samt hafi ekki verið krafist geðrannsóknar á Alberti. Vararíkissaksóknari hafi tekið mikið mark á framburði hans, án þess að vita hvort maðurinn væri sakhæfur.²¹⁴⁶

1631. Mánudaginn 19. desember 1977 var dómur í málinu kveðinn upp. Hinn 22. febrúar 1980 var í Hæstarétti Íslands kveðinn upp dómur í máli nr. 214/1978.
1632. Hér að framan hafa verið raktar ástæður að baki því að grunur beindist að dómfelldu um aðild að hvarfi Guðmundar, á hvaða upplýsingum rannsakendur byggðu þann grun, hvað dómfelldu báru í upphafi og hvernig framburður þeirra þróaðist. Í kaflanum gefur að líta greiningu endurupptökunefndar á því hvenær og við hvaða aðstæður dómfelldu gáfu þá framburði sem taldir voru fela í sér játningu um aðild að refsiverðri háttsemi og hvaða þættir hafa áhrif á sönnunargildi þessara framburða. Líkt og gerð hefur verið ítarleg grein fyrir í kafla VII.5.2 hafa ýmsir samverkandi þættir áhrif á sönnunargildi framburða dómfelldu í málinu, svo sem langvarandi gæsluvarðhald og einangrunarvist, beiting harðræðis undir rannsókn málsins og þær rannsóknar- og yfirheyrsluaðferðir sem voru viðhafðar. Við úrlausn um beiðni endurupptökubeiðanda um endurupptöku dóms Hæstaréttar er til skoðunar hvort skilyrðum c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála sé fullnægt, að verulegar líkur hafi verið leiddar að því að sönnunargögn sem færð voru fram í málinu hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess. Dómstólar höfðu svipaðan lagagrundvöll að styðjast við á sínum tíma og nú við mat á sönnunargildi og trúverðugleika framburða. Gildandi

²¹⁴⁶ Málsgrein 888.

meginreglur um sönnun í sakamálum voru þær sömu og svipaðar réttarreglur í gildi um sönnun, sönnunarbyrði og sönnunarmat. Eins og rakið hefur verið í úrskurði þessum er nánast engum sýnilegum sönnunargögnum til að dreifa og vægi þeirra því lítið við sönnunarmatið. Úrslitum ræður því hvort fyrirbyggjandi gögn og upplýsingar varpi nýju ljósi á mat á sönnunargildi framburða dómfelldu og vitna fyrir lögreglu og fyrir dómi, þar á meðal játningar og afturhvarf frá játningum. Að mati endurupptökunefndar vege þau atriði sem ítarlega hafa verið rakin í kafla VII.6.2 þungt í heildarmati á því hvort rétt sé að fallast á endurupptöku málsins á grundvelli heimildar í c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.

VII.6.3 Greining á því hvort verulegir gallar hafi verið á meðferð máls

1633. Endurupptökunefnd getur orðið við beiðni um endurupptöku meðal annars á þeim grunni að verulegir gallar hafi verið á meðferð máls þannig að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess, samanber d-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Eftirfarandi tilvik eru helstu tilvik sem þykja geta bent til þess að á þennan staflíð geti reynt í máli þessu.

VII.6.3.a Fyrirkomulag dómsmeðferðar eftir útgáfu ákæru

1634. Fyrir liggur að bókað var í þingbók sakadóms af hálfu dómsins 3. október 1977 um fyrirkomulag málsmeðferðar. Bókun þessi var gerð eftir á, af gefnu tilefni, í lok sex mánaða meðferðar málsins fyrir dómi þegar komið var að málflutningi. Á þeim tímapunkti var búið að taka skýrslur af öllum dómfelldu og öllum vitnum og málflutningsræður einar eftir. Bókun dómsins laut að því að tilkynnt hafi verið við þingfestingu málsins, 21. mars 1977, að málsmeðferð héldi áfram næstu daga og vikur og væri verjendum frjálst aðgangur að öllum þinghöldum. Fram kom í bókuninni að dómarmar málsins minntust þess ekki að verjendur hefðu látið í ljós ósk um að vera viðstaddir önnur þinghöld en þau sem skjólstæðingar þeirra væru boðaðir til. Þeim hafi því ávallt verið tilkynnt um slík þinghöld en ekki önnur að jafnaði.
1635. Ákveðið hafði verið við þingfestingu málsins 21. mars 1977 að málsmeðferðin færi fram fyrir luktum dyrum og munu dómfelldu ekki hafa haft heimild til að fylgjast með skýrslutökum og ekki fengið aðgang að skjölum málsins, þar með talið framburðarskýrslum, fyrr en að skýrslutökum afstöðnum. Samkvæmt þágildandi lögum fengu verjendur aðgang að gögnum máls en var ekki heimilt að kynna skjólstæðingum þau nema með samþykki dómsins. Munnlegur málflutningur var í opnu þinghaldi.
1636. Þetta fyrirkomulag á málsmeðferðinni hafði þær afleiðingar að aðrir dómfelldu og vitni voru ekki gagnspurð af verjendum nema hugsanlega í sampröfunum með skjólstæðingum þeirra.
1637. Í þessu sambandi má sem dæmi nefna úr Geirfinnsmálinu framburð manns sem gefið hafði sig fram og bar um að hafa ekið ungri stúlku frá Keflavík að Grindarvíkurafleggjara að morgni 20. nóvember 1974. Við sakbendingu fannst honum dómfellda Erla koma til greina sem sú sem hann hefði ekið. Fyrir lögreglu bar hann um að hafa verið handlama og af þeim sökum ekki í vinnu á þessum tíma og að hann

hafi verið að koma frá dóttur sinni þar sem hann hafði verið í heimsókn. Hann hafi verið á rauðri Skoda bifreið með G skráningarnúmeri. Dómfellda Erla hafði borið um það hjá lögreglu að hafa fengið far með eldri manni á gamalli Moskvitch bifreið með V skráningarnúmeri og hafi hann sagst vera frá Vestmannaeyjum. Fyrir dómi kom ekkert fram um að vitnið væri frá Vestmannaeyjum, hefði verið handlama og óvinnufær á þessum tíma eða að hann hefði fyrr borið um að hafa verið á Skoda bifreið sinni. Á hinn bóginn var bókað að hann hefði mögulega getað verið á lánsbifreið af Moskvitch gerð frá samstarfsmanni sínum og að hann hafi rætt við þann mann strax í kjölfarið um að hafa tekið stúlku upp í bifreiðina. Samstarfsmaðurinn kannaðist við að hafa lánað vitninu bifreiðina einu sinni einhvern tímann um haustið 1974. Þegar dómfellda Erla var innt eftir þessum atvikum treysti hún sér ekki til að bera um hvort sá sem gefið hefði henni far hefði verið á Moskvitch eða Skoda bifreið og gat hún ekkert fullyrt um lit bifreiðarinnar og vildi ekki andmæla framburði vitnisins. Ekkert virðist hafa verið spurt út í meiðsli vitnisins sem héldu honum frá vinnu, til dæmis hvort þau hefðu háð honum við akstur og hvort meiðslin hefðu verið þannig að dómfelldu hefði ekki átt að dyljast þau. Mjög brýnt sýnist að verjendum allra dómfelldu í Geirfinnsmálinu, þar með talið dómfelldu Erlu sem ákærð var fyrir hlutdeild í málinu, hefði gefist tækifæri á að spyrja þetta vitni ítarlega fyrir dómi enda eina vitnið sem tengdi eitthvert af þeim dómfelldu við Keflavík 20. nóvember 1974. Um lykilverni var þannig að ræða.

1638. Að sama bruni ber hvað Guðmundarmálið áhrærir um framburð [GunJ], þess eina sem var viðstaddur átök að Hamarsbraut 11 sem var ekki ákærður. Vitnið gaf fyrst skýrslu fyrir dómi rúmum þremur árum eftir hvarf Guðmundar án þess að verjendum dómfelldu hafi verið gert aðvart um að vitnið væri komið til landsins. Þá gafst verjendum hvorki tækifæri til að vera viðstaddir fyrirtöku laugardaginn 30. apríl 1977 né gera athugasemd við að farið væri með vitnið í vettvangsferð að Hamarsbraut 11 þann dag, áður en tekin var skýrsla af vitninu. Á laugardegi hefði verjendum væntanlega verið ókleift að komast að því að dómþing var háð þann dag. Mjög brýnt sýnist að verjendum allra dómfelldu hefði gefist tækifæri á að spyrja þetta vitni ítarlega fyrir dómi samhliða því að ákærvaldið og dómara spurðu vitnið. Sýnist enda mörgum spurningum ósvarað um framburð þessa lykilvernis.
1639. Með þessu fyrirkomulagi, að yfirheyra hugsanleg vitni án aðildar verjenda dómfelldu og meina dómfelldu um aðgang að yfirheyrslunum, voru dómfelldu í raun svipt möguleikanum á að halda uppi raunhæfum vörnum að þessu leyti. Dómfelldu höfðu enga raunhæfa möguleika á að hlutast til um að vitni og önnur dómfelldu yrðu gagnspurð, hvorki með hliðsjón af þeim framburði sem viðkomandi hafði látið í té né eftir atvikum nánar um málsatvik.

VII.6.3.b Bann við samskiptum við verjendur

1640. Á þeim tíma sem málin voru til meðferðar fyrir sakadómi tók dómurinn í tvígang ákvörðun um að banna dómfelldu í Geirfinnsmálinu, sem sættu gæsluvarðhaldi, að hitta verjendur sína. Fyrst var slík ákvörðun tekin í byrjun júlí 1977 þegar dómurinn einangraði dómfelldu Guðjón og Sævar algerlega í tæpa viku. Fangavörðum í

Síðumúlafangelsi var tilkynnt að þeir tveir mættu hvorki hitta verjendur sína né nokkra aðra á þessum tíma og var fangelsispresturinn ekki undanþeginn þessu banni. Bann þetta var sett með vísan til þess að samprófun milli þeirra tveggja stæði fyrir dyrum. Einu gilti þótt dómfelldi Guðjón mótmælti banninu og vildi fá rökstuðning fyrir lögmæti þess. Banninu varð ekki haggð og stóð frá 6. til 11. júlí 1977. Á þeim tíma var dómfellda Guðjóni neitað um að hitta fangelsisprestinn og verjanda dómfellda Sævars sem kom til að vitja dómfellda var vísað frá.

1641. Í tilefni af afturhvarfi vitnisins [SÓH] frá framburði sínum var bókað í fangelsisdagbók 12. október 1977 að rannsóknarlögreglustjóri hafi haft samband við Síðumúlafangelsið og lagt áherslu á að dómfelldu fengju ekki að vita að vitnið hefði verið fangelsað þar. Degi síðar hafði dómsformaður síðan samband og kynnti, sem samhljóða ákvörðun dómaranna, að verjendur dómfelldu Guðjóns, Kristjáns Viðars og Sævars mættu ekki undir neinum kringumstæðum tala við skjólstæðinga sína. Þess var getið að bannið stæði þar til dómsformaður afturkallaði það. Bókað var að dómsformaður byggist við því að bannið yrði ekki nema í nokkra daga. Svo fór að banninu var aflétt af dómfellda Guðjóni 16. nóvember 1977 en það stóð gagnvart dómfelldu Kristjáni Viðari og Sævari allt til 12. desember 1977 fram yfir framhaldsmálflutning sem haldinn var þann dag. Á þessu tímabili hitti dómfelldi Guðjón verjanda sinn einu sinni í viðurvist starfsmanns sakadóms og dómfelldi Kristján Viðar sinn verjanda einnig. Heimsóknir þessar voru leyfðar með því skilyrði að verjendurnir ræddu ekki dómsmálið við skjólstæðinga sína. Verjandi dómfellda Sævars hitti hann ekki á þessu tveggja mánaða tímabili. Fyrir liggur að ástæðu þessa banns, sem var breyttur framburður vitnisins [SÓH], var haldið frá dómfelldu. Ekki liggur fyrir hvort dómfelldu Kristján Viðar og Sævar hafi komist að ástæðunni eða almennt vitað af breyttum framburði vitnisins. Svo virðist sem fangavörðum hafi ekki hugnast bann þetta eftir því sem ráða má af skrifum dómfellda Guðjóns í dagbók hans því einn þeirra laumaðist til að láta hann sjá dagblað á tannlæknastofu þar sem fjallað var um breyttan framburð vitnisins, auk þess sem varðstjóri í fangelsinu hafði milligöngu um að koma skilaboðum milli dómfellda Guðjóns og verjanda hans.
1642. Engum dómfelldu gafst ráðrúm til að ræða við verjanda sinn um mögulega þýðingu þessa breytta framburðar vitnisins fyrir varnir þeirra. Sýnast dómfelldu sem sátu í gæsluvarðhaldi hafa verið svipt möguleikanum á að halda uppi raunhæfum vörnum í þessum efnum í kjölfar afturköllunar framburðar þessa lykilvitis.

VII.6.3.c Áhrif harðræðis

1643. Eins og rakið er, meðal annars í kafla VII.5.2.d.3, hefur að mati endurupptökunefndar verið upplýst að dómfelldi Sævar sætti harðræði frá lokum apríl 1976 fram í september sama ár. Þetta harðræði fólst meðal annars í skerðingu á aðbúnaði hans og möguleikum á dægradvöl í einangrun í Síðumúlafangelsinu. Hann var sviptur sæng, honum neitað um tóbak í nærri þrjá mánuði, lesefni í tvo mánuði og um skriffæri og pappír í rúma fjóra mánuði. Að auki sætti hann hörðum agaviðurlögum í tvígang á gæsluvarðhaldstímanum, sem fólust í að vera í fótajárnum, fyrst 23 daga fyrir stroktilraun og svo ellefu daga fyrir að hafa átt í samskiptum milli klefa við annan

gæslufanga sem jafnframt útvegaði honum tóbak. Í málinu eru einnig sterkar vísbendingar um að lagðar hafi verið hendur á hann í fleiri skipti en þegar hann var lostinn kinnhesti 5. maí 1976 sem fjallað er um í dómi Hæstaréttar. Að sama skapi liggja fyrir sterkar vísbendingar um að endurupptökubeiðandi og dómfelldu Kristján Viðar og Sævar hafi sætt harðræði á fyrstu vikum og mánuðum gæsluvarðhaldsvistar í árslok 1975 og byrjun árs 1976. Dómfelldu Sævar og Kristján Viðar báru báðir með mjög keimlíkum hætti um þetta í dómskýrslum eftir útgáfu ákæru. Dómfelldi Sævar þegar hann dró játningu sína til baka í Guðmundarmálinu 29. mars 1977 og dómfelldi Kristján Viðar þegar hann neitaði sök vegna ákæru fyrir rangar sakargiftir 13. maí 1977. Vert er að hafa í huga að dómfelldu sættu einangrun þannig að þeir áttu þess ekki kost að samræma framburði sína í þessum efnunum. Þótt þeir hafi báðir verið í Hegningarhúsinu fyrstu mánuði ársins 1977 var dómfelldi Kristján Viðar undir sérstakri sólarhringsvakt fangavarða vegna sjálfsvígshættu þannig að samráð þeirra á milli er ólíklegt. Endurupptökubeiðandi bar ekki um beint harðræði en vék ítrekað að því að vistin í Síðumúlafangelsinu hafi verið mjög slæm þessa fyrstu mánuði. Vísbendingar um harðræði í hans garð og dómfellda Sævars er einnig að finna í framburðum tveggja fangavarða sem gáfu skýrslu þegar svonefnd harðræðisrannsókn stóð yfir árið 1979, þess þriðja sem lýsti harðræði í tilefni af fyrstu endurupptökubeiðni dómfellda Sævars árið 1997 og þess fjórða sem ræddi um slíkt í viðtali við starfshóp innanríkisráðherra árið 2012.

VII.6.3.d Framkvæmd einangrunar í gæsluvarðhaldi undir dómsmeðferð

1644. Úr því var leyst í fjórum dómum Hæstaréttar sem kveðnir voru upp 3. mars 1983 í málum nr. 124/1983, 125/1983, 126/1983 og 127/1983 að einangrunarvist þeirra fjórmenna, Einars Bollasonar, Magnúsar Leópoldssonar, Sigurbjörns Eiríkssonar og Valdimars Olsen, sem sætt höfðu gæsluvarðhaldi að ósekju í 90 til 105 daga í Síðumúlafangelsinu hafi verið óvenju langvinn og falið í sér fáheyrða andlega og líkamlega raun. Í dómi Hæstaréttar í máli nr. 214/1978 var gæsluvarðhald þessara manna skilgreint sem alllangt. Dómfelldu í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum voru, allir nema dómfelldi Albert, miklu lengur en fjórmeningarnir í einangrun, aðallega í Síðumúlafangelsinu. Dómfelldi Albert var í einangrun í 88 daga, dómfellda Erla í 241 dag, dómfelldi Guðjón í 412 daga, dómfelldi Kristján Viðar í 682 daga, dómfelldi Sævar í 741 dag og endurupptökubeiðandi 627 daga. Um miðjan febrúar 1977 var sakadómurum, sem fengið höfðu Guðmundarmálið til dómsmeðferðar, falin yfirumsjón með gæsluvarðhaldi dómfelldu sem höfðu þá verið ákærðir. Það var gert í samræmi við ráðagerð þeirra um að hafa dómfelldu í einangrun meðan á dómsmeðferðinni stæði og leyfa ekki viðtöl við þá nema með sérstakri heimild hverju sinni. Dómfelldu fengu í takmörkuðum mæli að eiga einslega í samskiptum við verjendur sína allt þar til þeir höfðu allir gefið skýrslu fyrir dómi um ákæruatriðin.
1645. Þá sýnist einnig hafa verið samhengi milli þess á hvern veg dómfelldu báru um einstök sakarefni og þess hversu ströng einangrun var og í hvaða fangelsi dómfelldu voru vistaðir. Dómfelldu sóttust allir eftir því að komast úr Síðumúlafangelsinu, aðrir en dómfelldi Guðjón. Ritaði verjandi dómfellda Sævars til að mynda sakadómi ítrekað bréf þar sem þess var farið á leit að hann yrði fluttur úr Síðumúlafangelsinu eftir að

hafa verið fluttur þangað aftur 9. maí 1977. Dómfelldi ritaði jafnframt sjálfur dómsmálaráðuneytinu bréf þar að lútandi í nóvember 1977. Endurupptökubeiðandi hafði verið á Litla-Hrauni lengst af síðari hluta árs 1976 en var fluttur í Síðumúlafangelsið í janúar 1977. Þar var hann svo vistaður í einangrun fram yfir dómsuppsögu þrátt fyrir að skýrslutökum af honum hafi lokið í byrjun maí 1977 en hann hafði notað fyrsta tækifæri fyrir dóminum til að afturkalla játningu sína. Ítrekuðum óskum hans um að vera fluttur annaðhvort í Hegningarhúsið eða austur að Litla-Hrauni var synjað. Dómfelldi Kristján Viðar var vistaður fyrri hluta árs 1977 í Hegningarhúsinu undir stöðugri sjálfsvígsvakt vegna andlegrar vanlíðunar en eftir að hann hafði játað fyrir dómi að hafa átt þátt í dauða Guðmundar og Geirfinns var hann fluttur í fangelsið að Litla-Hrauni. Þar var hann allt til 5. júlí 1977 er hann var fluttur til Reykjavíkur til samprófunar við dómfelldu Erlu. Við þá samprófun dró hann játningu sína til baka og var í kjölfarið vistaður aftur í Síðumúlafangelsi. Í dómi sakadóms var dvöl dómfellda á Litla-Hrauni við venjulegt fangaviðurværi, eins og það var orðað, sett í beint samhengi við afturköllun hans á játningu.

1646. Dómfelldi Sævar var fluttur í janúar 1977 í Hegningarhúsið og var þar til 9. maí er hann var fluttur aftur í Síðumúlafangelsið en þá hafði hann dregið játningu sína í Guðmundarmálinu til baka. Virðist sem ástæða flutningsins hafi blasað við öðrum þar sem dómfelldi Guðjón ritaði um flutninginn í dagbók sína eftir að hafa heyrt af honum frá fangelsisprestinum. Skilgreindi hann flutninginn sem hefndarráðstöfun dómsins þar sem dómfelldi Sævar hefði dregið framburð sinn til baka og nefndi þetta vafasamt athæfi af hálfu dómsins.
1647. Í aðdraganda þess að dómarar sakadóms fóru í sumarleyfi var bókað eftir dómsformanni í dagbók fangelsisins við Síðumúla að dómfelldu Guðjón, Kristján Viðar og Sævar og endurupptökubeiðandi ættu að vera í Síðumúlafangelsinu þar til undirréttardómur myndi falla og þess getið sérstaklega að vonlaust væri að ræða það frekar við dómara þar sem um einróma ákvörðun væri að ræða af þeirra hálfu. Gekk það síðan eftir að þessir dómfelldu sátu í einangrun í Síðumúlafangelsinu fram yfir uppkvaðningu dóms sakadóms 19. desember 1977. Virðist dómurinn hafa lagt gæsluvarðhaldsvist og einangrun algerlega að jöfnu í þessum efnunum eftir því sem forstöðumaður Síðumúlafangelsisins ritaði í dagbók fangelsisins 14. október 1977 um samskipti sín við dómsformann. Þá leitaði forstöðumaðurinn hófanna um að einangrun yrði létt af dómfelldu. Samkvæmt færslu í fangelsisdagbókinni hafnaði dómsformaður því með þeim rökum að þeir væru í gæsluvarðhaldi.
1648. Þessi háttur á framkvæmd gæsluvarðhalds sýnist vart hafa verið í samræmi við þær kröfur um framkvæmd slíkrar vistunar sem mannréttindanefnd Evrópu hafði sett fram á grundvelli túlkunar ákvæða mannréttindasáttmálans á þessum tíma. Samkvæmt þeim var lögð áhersla á að gætt væri meðalhófs við einangrun fanga og að allar slíkar skerðingar þyrftu að vera til stöðugar endurskoðunar.

VII.6.3.e Skortur á að kynna sakborningum réttarstöðu

1649. Í dómi Hæstaréttar segir að „í fáein skipti verði eigi séð“ að þess hafi verið gætt að benda sakborningum sem yfirheyrðir voru hjá lögreglu á ákvæði 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála um að þeim væri óskýlt að svara spurningum um sakarefni. Greining endurupptökunefndar á fyrirliggjandi gögnum hefur leitt í ljós að tilvik þessi hafi verið miklu fleiri en lagt var til grundvallar í dóminum. Vísa má til umfjöllunar í kafla VII.5.2.d.5 og VII.6.2 hér að framan í þessum efnunum.
1650. Í tilvitnuðum köflum er fjallað um ýmsar yfirheyrsluáðferðir og aðferðir við upplýsingaöflun sem vekja efasemdir um að þessara grundvallarréttinda hafi verið gætt. Upplýsingar liggja fyrir um mörg tilvik þar sem yfirheyrslur, viðtöl og vettvangsferðir hafi farið fram sem ekkert var bókað efnislega um. Þá er jafnframt mikill fjöldi rannsóknaraðgerða sem sagt er frá í upplýsingaskýrslum sem fela í sér frásagnir dómfelldu án þess að nokkuð sé bókað um að gætt hafi verið að réttarstöðu sakbornings. Sérstaklega var slíkt algengt í samantektarskýrslum um yfirheyrslur sem Karl Schütz stjórnaði. Sagt er frá efni viðkomandi skýrslutöku og tiltekinn texti jafnvel bókaður sem orðréttur framburður dómfelldu innan gæsalappa án þess að viðkomandi staðfesti með undirritun sinni að rétt hafi verið haft eftir. Þá liggur jafnframt fyrir að dómfelldu undirgengust rannsóknaraðgerðir annarra en lögreglumanna sem höfðu þann tilgang að leiða málsatvik í ljós án þess að nokkuð komi fram um að sakborningi hafi verið kynnt réttarstaða. Í þeim efnunum má nefna sefjunarmeðferð dómfellda Alberts og lygamælingapróf dómfelldu Guðjóns og Sævars. Fyrir sakadómi virðist hafa verið spurt út í efni slíkra skriflegra gagna án þess að því væri gefinn sérstakur gaumur hvort viðkomandi hafi verið kynnt réttarstaða sín þegar skýrslunnar var aflað. Sem dæmi má nefna að fyrir dómi var endurupptökubeiðandi meðal annars spurður út í ummæli um málsatvik sem geðlæknir hafði eftir honum í skýrslu um geðrannsókn.
1651. Þá vekur athygli þegar rýnt er í framburð dómfellda Alberts að allt frá handtöku hans 23. desember 1975 til 21. september 1976 er framburður hans einungis skráður þrisvar sinnum efnislega, 23. desember 1975, 19. mars 1976 og 7. ágúst 1976. Þegar dómfelldi mætti fyrir dóm við rannsókn málsins var bókað að hann hafi borið um málsatvik en að öðru leyti látið við það sitja að vísa til fyrsta framburðar hans fyrir lögreglu 23. desember 1975. Í þessi þrjú skipti í yfirheyrslu hjá lögreglu var annaðhvort bókað að hann nyti réttarstöðu vitnis eða honum beinlínis sagt að hann væri ekki beinlínis afbrotamaður, eins og haft var eftir Karli Schütz.²¹⁴⁷ Lagður var þannig grundvöllur að framburði dómfellda sem vitnisburði þrátt fyrir að allt frá öndverðu hafi leikið grunur á að hann hafi tekið þátt í refsiverðri háttsemi, að raska ummerkjum refsiverðrar háttsemi í andstöðu við 2. mgr. 112. gr. almennra hegningarlaga, en dómfelldi Albert var síðan sakfelldur fyrir þá háttsemi.
1652. Þau atriði sem rakin eru í þessum kafla eru hvert um sig slíkt grundvallaratriði réttlátrar málsmeðferðar að mati endurupptökunefndar að horfa verður til þess við úrlausn endurupptökumáls þessa hvort skilyrði d-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála séu uppfyllt.

²¹⁴⁷ Málsgrein 223.

VIII. Niðurstaða

VIII.1 Grunnforsendur endurupptökunefndar

1653. Sú endurupptökubeiðni sem endurupptökunefnd fjallar um í þessum úrskurði er að hluta til reist á endurupptökuheimildum sem ekki höfðu verið lögfestar þegar fyrri endurupptökubeiðnir vegna dóms í hæstaréttarmálinu nr. 214/1978 komu til afgreiðslu Hæstaréttar. Þá er endurupptökubeiðnin studd ýmsum nýjum gögnum sem ekki lágu fyrir við fyrri úrlausnir Hæstaréttar, þar sem endurupptöku dómsins var hafnað. Má þar nefna sérfræðilega álitserð tveggja sálfræðinga um áreiðanleika framburða dómfelldu en í úrlausn Hæstaréttar frá 18. mars 1999 var þess sérstaklega getið að dómfelldi Sævar hefði ekki óskað eftir því að sérstök rannsókn yrði gerð á áreiðanleika skýrslna sem hann gaf fyrir lögreglu og dómi við rannsókn og meðferð málsins.
1654. Þess ber að geta að settur ríkissaksóknari hefur ekki lagst gegn beiðni endurupptökubeiðanda um endurupptöku á dómnum.
1655. Ákvæði sakamálalaga um endurupptöku dóma eru byggð á réttaröryggis- og réttlætissjónarmiðum. Endurupptökuheimildirnar fela í sér þrönga undantekningu frá grundvallarreglunni um endanleika dóma og verður að beita af mikilli varfærni.
1656. Við mat á því hvort uppfyllt séu skilyrði a–d-liða 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála til endurupptöku Guðmundar- og Geirfinnsmálanna ber að leggja til grundvallar þær réttarfarsreglur, meginreglur opinbers réttarfars og mannréttindaákvæði sem lögreglu, ákærvaldi og dómstólum bar að vinna eftir við rannsókn, saksókn og dómsmeðferð á þeim tíma sem málin voru til meðferðar. Endurupptökunefnd hefur gert sér far um að forðast að leggja mælistiku þeirra viðhorfa sem nú ríkja í sakamálaréttarfari á fjörutíu ára gamla rannsókn og dómsmeðferð. Óhjákvæmilegt er þó að beita að nokkru leyti nýrri þekkingu á áreiðanleika munnlegra framburða við mat á því hvort skilyrði framangreindra endurupptökuheimilda teljast uppfyllt.
1657. Í kafla VII.3.2 hér að framan er fjallað almennt um skilyrði endurupptökuheimildarinnar í b-lið 1. mgr. 211. gr. Endurupptökunefnd hefur komist að þeirri niðurstöðu að gögn málsins gefi ekki tilefni til að ætla að lögregla, ákærandi, dómari eða aðrir hafi haft í frammi refsiverða háttsemi í því skyni að fá fram þau málalok sem málið fékk. Endurupptöku á grundvelli b-liðar er því hafnað.
1658. Fyrir liggur að endanlegur sakfellingardómur Hæstaréttar í málinu byggðist fyrst og fremst á mati á sönnunargildi munnlegra framburða og trúverðugleika fráhrarfs þriggja dómfelldu frá játningum, þótt ýmis önnur atriði væru talin styðja sakfellingu. Þau nýju gögn sem liggja fyrir endurupptökunefnd, hvort sem þau varða atvik málsins, meðferð dómfelldu í gæsluvarðhaldi, yfirheyrslur, aðrar rannsóknaraðferðir eða meðferð málsins fyrir dómi, eru fyrst og fremst til þess fallin að varpa nýju ljósi á áreiðanleika munnlegra framburða og þar með sönnunargildi þeirra. Það er mat endurupptökunefndar að ekkert þessara gagna sé eitt og sér til þess fallið að uppfylla skilyrði a-liðar 1. mgr. 211. gr. fyrir endurupptöku. Endurupptökunefnd telur hins

vegar að nákvæm greining á hinum nýju gögnum sem nú liggja fyrir og samanburður við þau gögn sem lágu fyrir Hæstarétti við meðferð málsins varpi nýju ljósi á sönnunargildi munnlegra framburða í málinu og sönnunarmat Hæstaréttar.

1659. Fyrir endurupptökunefnd liggur því að meta heildstætt hvort ætla megi að hefðu öll hin nýju gögn verið komin fram í málinu áður en dómur gekk hefðu þau skipt verulega miklu máli við heildarmat á sönnun og þar með fyrir niðurstöðu málsins, samanber a-lið 1. mgr. 211. gr. Jafnframt þarf endurupptökunefnd að meta hvort verulegar líkur séu á að sönnunargögn sem færð voru fram í málinu hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess, samanber c-lið 1. mgr. 211. gr. Loks þarf endurupptökunefnd að leggja mat á hvort verulegir gallar hafi verið á meðferð máls þannig að áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins, samanber d-lið 1. mgr. 211. gr. Mat á því hvort skilyrði endurupptökuheimildanna í a-, c- og d-liðum 1. mgr. 211. gr. teljist uppfyllt í þessu máli er mjög samtvinnuð þótt ný gögn eða upplýsingar þurfi ekki nauðsynlega til að koma svo skilyrði c- og d-liða teljist uppfyllt. Matið snýst í raun að stærstum hluta um hvort ný gögn og upplýsingar, þar með talið um málsmeðferð, varpi nýju ljósi á þau sönnunargögn sem dómur Hæstaréttar var grundvallaður á með þeim hætti að verulegar líkur teljist á að sönnunargildi framburða dómfelldu og vitna, þar með talið sönnunargildi játninga dómfelldu og afturhvarf þriggja þeirra á játningum, hafi verið rangt metið þannig að áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins. Óhjákvæmilega er því um að ræða heildarmat á nýjum gögnum og þeim gögnum sem lágu fyrir Hæstarétti. Því þykir rétt að fjalla í samfelldu máli um helstu atriði sem máli geta skipt við mat á því hvort skilyrði a-, c- og d-liða teljist uppfyllt.

VIII.2 Sérkenni Guðmundar- og Geirfinnsmálanna

1660. Rannsókn lögreglu, hvað dómfelldu varðaði, beindist að því að þau hefðu með saknæmum hætti átt aðild að hvarfi tveggja manna og þau voru síðar ákærð fyrir að hafa orðið þessum mönnum að bana og borið aðra menn röngum sökum. Dómfelldu voru þannig sökuð um mjög alvarlega glæpi sem þung viðurlög liggja við.
1661. Sú óvenjulega staða var uppi við sönnunarmat í þessum tveimur málum að lík hinna horfnu manna fundust aldrei, engin ummerki um manndráp eða átök fundust á meintum brotavettvangi og engar áþreifanlegar staðreyndir lágu yfirleitt fyrir um að þeim hafi verið ráðinn bani. Þar af leiðandi lá ekkert áþreifanlegt fyrir um mögulega áverka, meintar dánarorsakir, mögulegar verknaðaraðferðir eða mögulega gerendur.
1662. Rannsókn málsins byggðist þannig frá upphafi á því að yfirheyra sakborninga og vitni og freista þess þannig að afla upplýsinga sem unnt væri að staðreyna með samanburði við áþreifanlegar staðreyndir eða framburði annarra. Það gerði rannsóknina erfiðari en ella að hún beindist ekki að dómfelldu fyrir en rúmt ár var liðið frá hvarfi Geirfinns og tæp tvö ár frá hvarfi Guðmundar og óhjákvæmilegt að minni dómfelldu og vitna væri farið að dofna um hvað þau höfðust að á þeim tíma sem Guðmundi og Geirfinni átti að hafa verið ráðinn bani.
1663. Dómfelldu sættu gæsluvarðhaldi og einangrun um mjög langan tíma meðan á rannsókninni stóð og sættu hvert um sig tugum formlegra og óformlegra yfirheyrslna

og viðtala af hálfu lögreglumanna, annarra rannsækenda, fangavarda og sérfræðinga. Þá sættu þau löngum samprófunum, tvö eða fleiri saman, og ýmsum öðrum rannsóknaraðgerðum. Undir hælinn var lagt hvað skráð var af því sem fram fór um þessar rannsóknaraðgerðir.

1664. Vegna þeirrar sérstöku stöðu sem uppi var við rannsókn þessara alvarlegu sakamála var sérstaklega brýnt að lögregla, ákærvald og dómstólar gættu fyllstu varfærni, nákvæmni og fagmennsku við rannsókn, saksókn og dómsmeðferð og tryggðu að dómfelldu nyttu allra þeirra réttinda sem þeim skyldu tryggð samkvæmt þágildandi réttarfarslögum og meginreglum opinbers réttarfars.

VIII.3 Almenn atriði sem varða öll dómfelldu í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum

VIII.3.1 Ný gögn sem liggja fyrir endurupptökunefnd

1665. Endurupptökunefnd hefur undir höndum frumrit dagbóka Síðumúlafangelsisins frá þeim tíma sem dómfelldu sátu þar í gæsluvarðhaldi. Endurritaður útdráttur úr dagbókunum var meðal gagna málsins fyrir Hæstarétti en eingöngu hvað varðaði skýrslutökur og vitjanir rannsóknaraðila til dómfelldu. Heldur nákvæmari uppskrift var lögð fyrir Hæstarétt vegna dómfellda Sævars í tilefni af fyrstu endurupptökubeiðni hans en í þá uppskrift vantaði hins vegar ýmsar mikilvægar færslur, til dæmis um rannsóknaraðgerðir sem engar aðrar opinberar heimildir eru til um. Endurupptökunefnd telur því að dagbækurnar í heild sinni teljist ný gögn í málinu. Um er að ræða samtímaheimild sem opinberir starfsmenn rituðu um ýmis samskipti sín og annarra við dómfelldu. Um er að ræða stuttar og hnitmiðaðar færslur og er engin ástæða til annars en að ætla að þær hafi í meginatriðum verið sannleikanum samkvæmar og trúverðugar svo langt sem færslurnar ná. Þessar dagbókarfærslur eru mikilsverð viðbót við þær upplýsingar sem liggja fyrir um gæsluvarðhaldsvist dómfelldu og eru jafnframt eina opinbera heimildin um ýmsar rannsóknaraðgerðir, auk þess sem þær varpa skýrara ljósi á þær rannsóknaraðgerðir sem aðrar heimildir eru til um.
1666. Fyrir endurupptökunefnd hafa einnig verið lagðar dagbækur endurupptökubeiðanda og dómfellda Guðjóns. Endurupptökunefnd þykir hafið yfir vafa að dagbækurnar hafi í raun verið ritaðar meðan þeir sátu í gæsluvarðhaldi. Ekkert er upplýst um hvaða aðgengi fangaverðir eða rannsóknaraðilar höfðu að efni þessara dagbóka á sínum tíma. Efni dagbókanna er fyrst og fremst frásagnir endurupptökubeiðanda og dómfellda Guðjóns af daglegum athöfnum þeirra og hugleiðingar og vangaveltur þeirra um stöðu sína og líðan. Efni dagbókanna varpar þannig nýju ljósi á þann aðbúnað sem þeir máttu sæta, hugarástand þeirra, tengsl þeirra og samskipti við fangaverði og rannsóknaraðila. Þótt ekkert verði fullyrt um sannleiksgildi þess sem ritað er í dagbækur endurupptökubeiðanda og dómfellda Guðjóns og um þær hvatir sem lágu að baki dagbókarskrifunum er afar margt í þeim sem samrýmist og styður það sem fram kemur í dagbókum Síðumúlafangelsisins, lögregluskýrslum sem og öðrum fyrirliggjandi gögnum. Saman virðast þessar heimildir varpa upp nokkuð trúverðugri mynd. Endurupptökunefnd telur ótvírætt að um ný gögn teljist vera að ræða í skilningi a-liðar.

1667. Um skýrslu starfshóps innanríkisráðherra um Guðmundar- og Geirfinnsmál hefur áður verið fjallað. Með þeim fyrirvörum sem þar eru gerðir lítur endurupptökunefnd svo á að skýrslan hafi að geyma greiningu á nýjum og eldri gögnum og feli þannig í sér upplýsingar sem teljist til nýrra gagna í skilningi a-liðar. Þetta á einnig við um sérfræðiálit sálfræðinganna Gísla H. Guðjónssonar og Jóns Friðriks Sigurðssonar um áreiðanleika framburða dómfelldu í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum, sem er hluti af skýrslunni.
1668. Til nýrra gagna teljast einnig ýmis gögn sem starfshópur innanríkisráðherra dró fram í dagsljósið og urðu til við rannsókn Guðmundar- og Geirfinnsmálanna en voru ekki meðal málsgagna fyrir sakadómi Reykjavíkur eða Hæstarétti. Gerð er grein fyrir þessum gögnum í kafla VII.6.1. Eins og nánar verður gerð grein fyrir hér síðar varpa ýmis þessara gagna nýju ljósi á sönnunargildi munnlegra framburða í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum.
1669. Í kafla VII.6.1 hér að framan hefur verið fjallað um ný gögn sem aflað hefur verið af hálfu endurupptökubeiðenda og setts ríkissaksóknara og lögð fyrir endurupptökunefnd. Fæst þessara gagna vega ein og sér mikið við ákvörðun um hvort skilyrði endurupptöku séu fyrir hendi en geta haft þýðingu við heildarmat á öllum þeim gögnum sem nú liggja fyrir.

VIII.3.2 Áhrif framkvæmdar gæsluvarðhalds og einangrunar

1670. Eins og áður hefur verið fjallað um var sakamálaréttarfar hér á landi að þróast úr rannsóknarréttarfarir yfir í ákæruréttarfar á áttunda áratug síðustu aldar. Aðferðir og tækni sem lögregla notaði til að upplýsa mál voru um margt frumstæðar, jafnt yfirheyrslutækni sem tæknirannsóknir. Mikil áhersla var lögð á að ná fram játningu sakbornings og í mörgum tilvikum var löngu gæsluvarðhaldi beitt til að knýja fram játningu.
1671. Áður hefur verið rakið hvaða áhrif Mannréttindadómstóll Evrópu og áður mannréttindanefndin hefur talið að einangrunarvist hafi á þá sem henni sæta. Í ákvörðun mannréttindanefndarinnar frá 8. júlí 1978 í máli Ensslin, Baader og Raspe gegn Þýskalandi var vikið að áhrifum algjörar einangrunar, hvað varðar skynjun og félagsskap, og talið að slíkt gæti án vafa að lokum eyðilagt persónuleika og þar með talist vera ómannleg meðferð í skilningi 3. gr. mannréttindasáttmála Evrópu. Jafnframt hafa verið raktar athugasemdir í greinargerð með frumvarpi sem varð að lögum nr. 53/1979 þar sem gagnrýnd er sú áhersla sem dómstólar leggja á notkun langrar gæsluvarðhaldsvistar sem áhrifaríks tækis til að knýja fram játningu sökunautar.
1672. Í dómum Hæstaréttar frá 3. mars 1983 í málum nr. 124/1983, 125/1983, 126/1983 og 127/1983 var fjallað um bótakröfur þeirra fjögurra manna sem sátu í gæsluvarðhaldi í Síðumúlafangelsinu í 90 til 105 daga vegna framburðar dómfelldu í máli þessu. Í forsendum Hæstaréttar sagði orðrét: „Húsakynni þau sem hann var vistaður í, voru ekki forsvaranleg til svo langrar vistunar.“ Við ákvörðun miskabóta þeim til handa leit Hæstiréttur til þess að einangrunarvistin hafi verið „óvenju langvinn“ auk þess sem

horft var til þeirrar „fáheyrðu og andlegu og líkamlegu raunar, sem henni var samfara“.

1673. Með vísan til framangreinds má ráða að nokkur vitneskja hafi verið til staðar hér á landi í kringum 1980 um skaðleg áhrif einangrunar og mögulegar afleiðingar hennar á áreiðanleika og þar með sönnunargildi framburða.
1674. Fræðimenn nú á dögum virðast almennt á einu máli um að einangrun geti valdið svefntruflunum og þannig veikt mótstöðu sakborninga við yfirheyrslur og aukið sefnæmi þeirra og undanlátssemi. Jafnframt að löng einangrunarvist sé til þess fallin að ýkja veikleika sakborninga við yfirheyrslur. Almennt sé meiri hætta á óáreiðanlegum framburðum eftir því sem gæsluvarðhald sé lengra og sakborningur einangraðri. Áhrif einangrunar á áreiðanleika framburða ráðist þó jafnframt af fleiri þáttum, þar á meðal persónulegum eiginleikum sakborninga.
1675. Hér að framan hefur verið gerð nákvæm greining á því hversu lengi hvert dómfelldu sætti einangrun í gæsluvarðhaldi vegna rannsóknar Guðmundar- og Geirfinnsmálanna. Einangrunarvist dómfellda Alberts var styst eða 88 dagar en dómfelldi Sævar var lengst í einangrun eða samtals 741 dag.
1676. Gögn málsins bera með sér að dómfelldu sættu nær algeru heimsóknarbanni, fengu lengst af ekki að ræða við réttargæslumenn sína í einrúmi og um tæpra tveggja mánaða skeið áður en málið var endanlega dómtekið í héraði sættu þeir dómfelldu Kristján Viðar og Sævar algeru banni við að ræða við verjendur sína. Þá fengu dómfelldu mjög takmarkaða útivist og fékk dómfelldi Sævar til að mynda ekki heimild til útivistar í fangelsisgarði fyrr en í október 1976 þegar hann var farinn að bera um aðild sína að dauða Geirfinns. Fullyrða má að sú einangrunarvist sem aðrir dómfelldu en Albert sættu, og þá sérstaklega dómfelldi Sævar, hafi verið sérstaklega löng og harðneskjuleg og á hún sér enga hliðstæðu hér á landi á síðustu áratugum.
1677. Af nákvæmri skoðun á nýjum gögnum og þeim sem lágu fyrir dómi verður ráðið að ákvarðanir þeirra sem stjórnðu rannsókninni um fyrirkomulag einangrunarinnar hafi í mörgum tilvikum ráðist af því hversu samvinnuþýð dómfelldu voru við að gefa nýjar upplýsingar sem samræmdust þeim rannsóknartilgátum sem lögregla vann eftir á hverjum tíma. Hvort sem það var beinlínis sagt af hálfu rannsóknaraðila eða gefið í skyn með einum eða öðrum hætti mátti dómfelldu löngu vera orðið ljóst þegar leið á einangrunina að framburður þeirra gæti haft mikil áhrif á fyrirkomulag gæsluvarðhaldsins.

VIII.3.3 Persónulegar aðstæður dómfelldu í gæsluvarðhaldi

1678. Fyrir liggur að dómfelldu voru ung að árum eða um tvítugt þegar þau voru hneppt í gæsluvarðhald nema dómfelldi Guðjón sem var um þrítugt. Ráðið verður af niðurstöðum geðrannsókna sem dómfelldu sættu að þau voru sum með fremur slaka greind og haldin ýmsum geðrænum vandamálum, höfðu flest hlotið mjög takmarkaða menntun, höfðu neytt fíkniefna í talsverðum mæli og mörg hver með brotaferil að baki. Ekki verður séð að sakadómur Reykjavíkur eða Hæstiréttur hafi tekið sérstakt tillit til þessara persónulegu þátta við mat á sönnunargildi framburða þeirra. Ætla

verður að margir þessara einstaklingsbundnu þátta hafi magnað skaðleg áhrif langvarandi einangrunarvistar á framburði þeirra. Að mati endurupptökunefndar er tvímælalaust að taka hefði þurft tillit til slíkra þátta við sönnunarmatið.

1679. Í þeim gögnum sem liggja fyrir endurupptökunefnd eru fjölmargar vísbendingar um að andleg heilsa dómfelldu í einangrunarvistinni hafi nánast frá upphafi verið afar bágborin og þurftu þau á ýmsum lyfjum að halda til að þrauka frá degi til dags. Sjálfsvígstilraunir dómfellda Kristjáns Viðars, þrálátt minnisleysi dómfellda Alberts og endurupptökubeiðanda og ruglástand dómfelldu Sævars og Kristjáns Viðars sem getið er um í lögregluskýrslum bera ásamt fleiru vott um þetta. Þeir höfðu ekkert samneyti við aðra fanga og heimsóknir ættingja voru ýmist bannaðar eða mjög takmarkaðar. Félagslegt samneyti þeirra við annað fólk takmarkaðist því langtímum saman við fangaverði og rannsóknaraðila.
1680. Meðan á einangrunarvistinni stóð sættu þau fjölmörgum og oft löngum yfirheyrslum og viðtölum sem nánari grein er gerð fyrir hér að framan. Athygli vekur að ekkert er vikið að mögulegum áhrifum einangrunarinnar á trúverðugleika framburða dómfelldu í dómum sakadóms Reykjavíkur eða Hæstaréttar. Endurupptökunefnd telur verulegar líkur á að þessi langvinna einangrun við þær aðstæður sem voru í Síðumúlafangelsinu og tíðar og langar yfirheyrslur hafi verið til þess fallnar að brjóta niður allt viðnám dómfelldu gagnvart rannsóknarmönnum þannig að þau hafi smám saman verið tilbúin að segja það sem þeim þótti helst geta orðið til þess að binda endi á einangrunarvistina jafnvel þótt það hefði í för með sér langan fangelsisdóm. Dómfelldi Kristján Viðar reyndi að binda endi á einangrunarvistina með sjálfsvígstilraunum. Augljóst dæmi um hvernig einangrunarvistin og vonin um að losna úr einangrun virðist hafa haft áhrif á framburði dómfelldu eru þær breytingar sem urðu á framburði dómfellda Sævars þegar líða tók á haustið 1976, en þá virðist hann hafa séð möguleika á að komast í lausagæslu í Hegningarhúsinu við Skólavörðustíg ef hann gæfi framburði sem samræmdust sem mest framburðum annarra dómfelldu. Þá má benda á dæmi um breytingu á framburðum í gagnstæða átt eftir að dómfelldu losnuðu úr einangrunarvist. Svo virðist sem samhengi sé á milli þess að dómfelldi Kristján Viðar var fluttur í lausagæslu á Litla-Hraun eftir að hafa játað að hafa átt aðild að atlogum að Guðmundi og Geirfinni og þess að hann var aftur færður í einangrun í Síðumúlafangelsið eftir að hann hafði dregið játningu sína í Geirfinnsmálinu til baka. Sama má segja um dómfellda Sævar sem færður hafði verið í Hegningarhúsið í lok janúar 1977 en var fluttur aftur í einangrun í Síðumúlafangelsið í maí sama ár eftir að hafa dregið játningu sína í Guðmundarmálinu til baka. Útilokað er annað en að álykta sem svo að það hafi gefið dómfelldu aukinn viðnámsþrótt að vera laus úr einangrun í Síðumúlafangelsinu þótt þau sættu áfram frelsisskerðingu og jafnvel einangrun í öðru fangelsi. Samkvæmt framansögðu verður að ætla að það hafi verið dómfelldu ljóst að ef þau héldu sig ekki við þá framburði sem þau voru búin að gefa yrði hlutskipti þeirra að sitja áfram í einangrun.
1681. Ákvarðanir rannsóknaraðila og dómara um fyrirkomulag gæsluvarðhaldsvistarinnar virðast í sumum tilvikum hafa þjónað þeim tilgangi að ná fram játningum og síðar að tryggja að dómfelldu héldu sig við þá framburði sem þau höfðu gefið.

1682. Skráðar lögregluskýrslur af dómfelldu og vitnum bera það með sér að rannsóknarmenn hafi í talsverðum mæli notað þá yfirheyrslutækni að bera á milli dómfelldu valdar upplýsingar sem aðrir dómfelldu og vitni höfðu gefið. Þótt slíkar yfirheyrsluaðferðir geti átt rétt á sér er nauðsynlegt að þeim sé beitt af sanngirni og blekkingum sé ekki beitt. Jafnframt sættu dómfelldu oft og ítrekað samprófunum. Engu að síður virðast dómáramur hafa staðið í þeirri trú að dómfelldu hefði sjálfum tekist að samræma framburði sína og því væri þörf á strangri einangrun þeirra. Í sumum tilvikum virðast ályktanir dómara hafa byggst á hreinum misskilningi eins og til dæmis þegar það var ranglega bókað í þingbók, og tekið upp í dóm sakadóms, að dómfelldi Sævar hafi verið í klefa við hlið endurupptökubeiðanda í Hegningarhúsinu, þar sem hann var aldrei vistaður í gæsluvarðhaldi. Virðist sú ályktun hafa verið dregin af þessu að dómfelldi Sævar hafi haft áhrif á það að endurupptökubeiðandi dró framburð sinn til baka fyrir dómi 31. mars 1977.
1683. Fyrir liggja sterkar vísbendingar um að endurupptökubeiðandi og dómfelldu Kristján Viðar og Sævar hafi allir mátt sæta umtalsverðu harðræði á fyrstu vikum gæsluvarðhalds. Báðir dómfelldu Kristján Viðar og Sævar báru um það fyrir dómi, dómfelldi Sævar þegar hann neitaði sök í Guðmundarmáli 29. mars 1977 og dómfelldi Kristján Viðar þegar hann neitaði sök varðandi ákæru um rangar sakargiftir 13. maí 1977. Endurupptökubeiðandi bar ekki um harðræði fyrir dómi en vék ítrekað orðum að því í dagbók sinni að vistin í Síðumúlafangelsi í upphafi gæsluvarðhalds hafi verið mjög erfið. Hann sætti á þeim tíma stífum yfirheyrslum og þurfti að sprauta hann niður þar sem hann svaf ekki og virðist hafa verið nánast með óráði. Upplýsingar um harðræði á fyrstu vikum gæsluvarðhalds dómfelldu, þar á meðal gagnvart endurupptökubeiðanda, komu jafnframt fram af hálfu tveggja fangavarda í harðræðisrannsókninni sem framkvæmd var haustið 1979, sem og í framburði þriðja fangavardarins sem lét yfirlýsingar í té í tilefni af fyrstu endurupptökubeiðni dómfellda Sævars. Þær lýsingar sem fram komu af hálfu dómfelldu og fangavardanna um framkvæmd harðræðis eru keimlíkar, lúta að því að dómfelldu hafi verið sviptir svefni og hrelldir með ýmsum hætti þannig að þeir hafi verið mjög óttaslegnir og í tilfinningalegu uppnámi.
1684. Eins og fjallað hefur verið um bera upplýsingar í fangelsisdagbók með sér að dómfelldi Sævar hafi sætt harðræði allt frá 25. apríl 1976 fram á haust það ár er fólst í því að hann var um lengri eða skemmri tíma sviptur tóbaki, lesefni, skriffærum, pappír og sæng. Að auki var dómfelldi Sævar í fótajárnum í ellefu daga á tímabilinu í refsingarskyni fyrir að skiptast á orðsendingum við annan fanga. Þess má geta að hann var hafður í fótajárnum í febrúar 1976 í 23 daga vegna flóttatilraunar sem fólst í því að hann tók á sprett fyrir utan fangelsið þegar hann var í fylgd rannsóknaraðila en náðist strax.
1685. Dómfelldu, aðrir en Albert, sættu margfalt lengri og harðneskjulegri einangrun en þeir fjórmenningar sem dæmdar voru bætur í framangreindum dómum Hæstaréttar árið 1983 og má fullyrða að áhrifin hafi verið talsvert skaðlegri. Ætla verður að áhrif einangrunarvistarinnar á dómfelldu hafi orðið því alvarlegri þeim mun lengur sem einangrunarvistin stóð og sönnunargildi framburða þeirra minna sem því nemur.

Endurupptökunefnd þykir ljóst að einstaklingsbundnir þættir höfðu talsverð áhrif á hversu fljótt einangrunarvistin fór að hafa áhrif á framburði dómfelldu. Þannig virðist jafnvel yfirvofandi einangrunarvist hafa haft áhrif á að dómfelldi Albert bar á þann veg sem hann gerði.

1686. Sú rannsókn á meintu harðræði í Síðumúlafangelsinu, sem rannsóknarlögregla ríkisins framkvæmdi haustið 1979, eftir að héraðsdómur gekk í málinu, var tiltölulega þröngt afmörkuð. Rannsóknin tók eingöngu til hluta þeirra tilvika sem dómfelldi Sævar hafði bent á og tók þannig ekki til annarra dómfelldu eða aðstæðna almennt í fangelsinu. Rannsóknin gat því ekki gefið heildstæða mynd af meðferð dómfelldu í fangelsinu heldur eingöngu varpað ljósi á einstök atvik, svo sem um kinnhest sem dómfelldi Sævar var lostinn við sampröfun. Hæstiréttur var því ekki í aðstöðu til að gera sér grein fyrir aðstæðum sem nú liggur fyrir að dómfelldu sættu í Síðumúlafangelsinu og því síður að draga ályktanir um áhrif þessara aðstæðna á sönnunargildi framburða þeirra. Endurupptökunefnd telur að þýðing umrædds kinnhests hafi verið hverfandi í samanburði við heildaráhrif einangrunarinnar og þess harðræðis sem endurupptökubeiðandi og dómfelldu Kristján Viðar og Sævar voru beittir.
1687. Í ákvörðun Hæstaréttar frá 15. júlí 1997 um fyrstu endurupptökubeiðni dómfellda Sævars var fjallað um ýmis agaviðurlög sem dómfelldi var beittur í Síðumúlafangelsinu, svo sem notkun fótajárna, tóbaksbann og sviptingu lesefnis og ritfanga auk þess sem ýmis ótilhlýðileg ummæli hafi verið höfð um hann í færslum í dagbók fangelsisins. Komist var að þeirri niðurstöðu að dómfelldi hefði sætt ólögmati meðferð í gæsluvarðhaldsvistinni einkum í apríl og maí 1976 í nokkrum meira mæli en kunnugt hafi verið um við úrlausn málsins. Þess var getið að ekki hefðu komið fram nýjar upplýsingar sem líklegar væru til þess að hafa breytt niðurstöðu dóms Hæstaréttar 22. febrúar 1980. Þótt þess sé ekki getið berum orðum má ráða af rökstuðningi Hæstaréttar að harðræðið hafi ekki verið talið hafa áhrif á sönnunargildi framburða dómfellda Sævars vegna þess að þau atvik sem rétturinn vísaði til hafi átt sér stað á tímabili í gæsluvarðhaldsvist dómfellda sem hafi verið „annars vegar nokkrum mánuðum eftir að hann gaf skýrslur, þar sem hann játaði að eiga þátt í hvarfi Guðmundar Einarssonar og þar einnig sakir á fjóra nafngreinda menn um aðild þeirra að hvarfi Geirfinns Einarssonar, og hins vegar mörgum mánuðum áður en hann gekkst við aðild sinni að hvarfi hins síðarnefnda“.
1688. Af nákvæmri skoðun endurupptökunefndar á dagbókum Síðumúlafangelsisins, dagbókum þeim sem endurupptökubeiðandi og dómfelldi Guðjón rituðu, svo og af öðrum nýjum gögnum og upplýsingum og samanburði við þau gögn sem lágu fyrir við meðferð málsins í Hæstarétti, má ráða að einangrun endurupptökubeiðanda og dómfellda Guðjóns, aðstæður í Síðumúlafangelsinu og sú meðferð sem þeir sættu þar hafi haft mikil áhrif á andlega og líkamlega heilsu þeirra með þeim hætti að rétt hefði verið að taka verulegt tillit til þessara þátta við mat á sönnunargildi framburða þeirra. Endurupptökunefnd telur í ljós leitt að það harðræði sem dómfelldu voru beittir hafi ekki verið bundið við tiltekin tímabil líkt og virðist hafa verið lagt til grundvallar við afgreiðslu fyrstu endurupptökubeiðni dómfellda Sævars.

1689. Þar sem sakfelling bæði í Guðmundar- og Geirfinnsmálinu byggði á því að um samverknað þriggja dómfelldu hefði verið að ræða höfðu framburður hvers dómfellda mikil áhrif á mat á sök hinna. Þá löguðu dómfelldu í mörgum tilvikum framburði sína að framburðum hinna þannig að framburðirnir þróuðust í takt. Af því má draga þá ályktun að hafi harðræði haft áhrif á framburð eins dómfellda hafi það haft áhrif á sönnunarmat hvað alla dómfelldu varðaði.
1690. Það er mat endurupptökunefndar að vegna takmarkaðri upplýsinga um harðræði en nú liggja fyrir hafi Hæstiréttur vanmetið þessi áhrif við sönnunarmat bæði í Guðmundar- og Geirfinnsmálinu með þeim hætti að verulegar líkur séu á að það hafi haft áhrif á niðurstöðu málanna.

VIII.3.4 Yfirheyrslur, viðtöl og samprófanir svo og skráning þeirra

1691. Fyrir liggur að dómfelldu sættu fjölda yfirheyrslna af hálfu lögreglu og fyrir dómi á rannsóknarstigi svo sem nánar hefur verið rakið hér að framan. Í allmörgum tilvikum braut lögregla gegn brýnu banni 40. gr. þágildandi laga um meðferð opinberra mála með því að láta yfirheyrslur standa lengur yfir en sex klukkustundir. Um þessar yfirheyrslur voru ýmist ritaðar framburðarskýrslur sem dómfelldu undirrituðu að jafnaði, óundirritaðar samantektarskýrslur lögreglumanna eða alls ekkert skráð. Í dómi Hæstaréttar kemur fram að í fáein skipti verði eigi séð að þess hafi verið gætt að benda sökuðum manni sem yfirheyrður var fyrir rannsóknarlögreglu á ákvæði 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála og við hafi borið að yfirheyrsla hafi staðið samfellt lengur en sex klukkustundir, samanber 3. mgr. 40. gr. sömu laga. Í inngangsorðum þessara athugasemda Hæstaréttar við málsmeðferðina segir orðrétt: „Rannsókn sakamáls þessa er hin umfangsmesta á landi hér á síðari árum. Rangir og reikulir framburðir ýmissa þeirra sem rannsóknin beindist gegn, ollu þeim, sem með rannsóknina fóru, miklum örðugleikum.“ Af dómi Hæstaréttar má þannig ráða að þessi brot gegn málsmeðferðarreglum hafi verið talin afsakanleg enda leiddu þau hvorki til frávísunar, ómerkingar héraðsdóms eða sýknu og virðast engin áhrif hafa haft á mat á sönnunargildi framburða dómfelldu.
1692. Dómfelldu sættu jafnframt ítrekað löngum samprófunum, tvö eða þrjú saman, ásamt einum eða fleiri rannsóknarmönnum en að jafnaði var ekkert skráð um þessar samprófanir. Að auki voru þau oft tekin til viðtals af lögreglumönnum og fulltrúa yfirsakadómara auk þess sem fangaverðir virðast hafa tekið við þau viðtöl. Að jafnaði var ekkert skráð um slík viðtöl fyrir utan færslur í dagbók Síðumúlafangelsisins um að þau hafi átt sér stað og í sumum tilvikum skýringar á þeim.
1693. Samkvæmt skýrslu starfshóps innanríkisráðherra var heildarfjöldi yfirheyrslna, bókaðra og óbókaðra, viðtala við dómfelldu á klefa, samprófana og vettvangsferða 641 fram að dómtöku málsins í sakadómi Reykjavíkur, þar af beindust 180 aðgerðir að dómfellda Sævari en 160 að dómfellda Kristjáni Viðari. Þessar aðgerðir stóðu yfir í samtals 976 klukkustundir. Þeir tveir voru samtals í 555 klukkustundir í samskiptum sem þessum.

1694. Hvernig sem á er lítið má vera ljóst að fjöldi yfirheyrslna og annarra samskipta sem höfðu það að markmiði að afla upplýsinga frá dómfelldu voru, hvort sem til þeirra var stofnað að frumkvæði rannsækenda, fangavarða eða jafnvel dómfelldu sjálfra, yfirgengilega margar og umfangsmiklar. Þar sem almennt er viðurkennt að áreiðanleiki framburða minnkar með síendurteknum upprifjunum er ljóst að rannsóknaraðferðir í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum voru ekki vel til þess fallnar að leiða sannleikann í ljós.
1695. Í þeim tilvikum sem ekki kemur fram í skýrslum um yfirheyrslur að gætt hafi verið að þeim mikilvægu réttindum sem fólust í 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála, um að sakborningi væri óskýlt að svara spurningum sem felld gætu á hann sök, er óhjákvæmilegt annað en að líta svo á að það hafi ekki verið gert. Í þeim skýrslum sem aðeins hafa að geyma samantektir lögreglumanna er þess ekki getið að gætt hafi verið að þessum réttindum sakbornings og verður á sama hátt að líta svo á að svo hafi ekki verið gert. Sama má segja um þær yfirheyrslur sem ekkert var skráð um, samprófanir og viðtöl rannsóknarmanna, fangavarða, lækna og annarra við dómfelldu en dæmi eru um að upplýsingar sem komu fram í slíkum viðtölum hafi verið notaðar í rannsókninni og þeirra getið í dómi sakadóms Reykjavíkur. Ekki verður séð að horft hafi verið til slíkra brota gegn réttindum dómfelldu við sönnunarmat Hæstaréttar en að mati endurupptökunefndar er ótvírætt um að ræða annmarka sem bar að líta til við mat á sönnunargildi þeirra framburða sem um ræðir.
1696. Af skoðun á hinum formlegu skýrslum verður lítið sem ekkert ráðið um þær spurningar sem lagðar voru fyrir dómfelldu, hvaða upplýsingar rannsóknarmenn gáfu dómfelldu um framburði annarra og það sem skráð var eftir dómfelldu og vitnum aðeins endursögn lögreglumanna á framburðum þeirra. Í mörgum tilvikum er ekkert samræmi milli tímans sem yfirheyrsla tók og lengdar skýrslu. Sem dæmi má nefna skýrslu um yfirheyrslu yfir dómfellda Sævari frá 20. september 1976. Tilefni yfirheyrslunnar var afmarkað við það eina atriði hvort dómfellda ræki minni til hvorum megin lík Guðmundar hafi verið sett inn í bifreið þegar það var flutt frá Hamarsbraut 11. Yfirheyrslan stóð yfir í fimm klukkustundir en afurð hennar var einungis hálfra blaðsíðu lögregluskýrsla.
1697. Margar sterkar vísbendingar liggja fyrir um að rannsóknarmenn hafi valið úr framburðum dómfelldu tilteknar upplýsingar og borið undir aðra dómfelldu ásamt eigin rannsóknartilgátum. Í kafla VII.5.2.d voru nefnd dæmi um svör dómfelldu sem gefa til kynna að þau hafi verið spurð mjög leiðandi spurninga. Virðist þannig talsvert hæft í svokölluðum áburði dómfelldu, líkt og það er nefnt í dómi Hæstaréttar, um að rannsóknarmenn hafi leitt þau áfram í yfirheyrslum. Enn minna er að sjálfsögðu vitað um hvað dómfelldu voru spurð og um framburði þeirra í hinum fjölmörgu yfirheyrslum og viðtölum sem ekkert var skráð um. Tekið skal fram að skráning framburða í yfirheyrslum yfir dómfelldu tók nokkrum breytingum til batnaðar eftir að Karl Schütz kom að rannsókn málanna í júlí 1976. Jafnframt kom þá betur í ljós hversu leiðandi spurningum rannsóknarmenn beittu oft og tíðum í yfirheyrslum.

1698. Svo sem áður hefur verið vikið að voru skýr fyrirmæli um það í niðurlagi 39. gr. þágildandi laga um meðferð opinberra mála að þess skyldi jafnan gætt vandlega að svör manna við spurningum væru skilmerkilega og rétt færð í letur og sem orðréttust, einkum ef um svör grunaðra manna væri að tefla. Ljóst er að brotið var alvarlega gegn þessum lagafyrirmælum, jafnt þegar formlegar skýrslur voru gerðar og með enn alvarlegri hætti í þeim fjölda formlegra og óformlegra yfirheyrslna, viðtala og samprófana sem ekkert var skráð um.
1699. Sönnunargildi framburða sakaðra manna og vitna ræðst mjög af því hvaða spurninga þeir eru spurðir og hvernig er vísað í gögn málsins og framburði annarra sakborninga og vitna. Mikilvægt er að rannsóknarmenn beiti ekki blekkingum eða ósannindum í yfirheyrslum þar sem slíkt getur haft veruleg áhrif á framburð og jafnvel orðið til þess að sakborningur játi á sig verknað sem hann hefur ekki framið. Ef skráning yfirheyrslna er ófullkomin er nánast ómögulegt fyrir dómara að átta sig á hvernig frásögn sakbornings eða vitnis er til komin og hvernig hún var í reynd. Endurupptökunefnd telur að við rannsókn svo alvarlegra brota hafi það mikla þýðingu að skrá allt nákvæmlega sem fram kemur í yfirheyrslum og viðtölum við sakborninga, jafnt spurningar og svör.
1700. Í tilefni af athugasemdum verjanda endurupptökubeiðanda um skýrslutökur sem ekkert hafi verið skráð um var bókað orðrétt eftir einum rannsóknarlögreglumannanna: „Það er ekki venja í yfirheyrslum að bóka allar yfirheyrslur og yfirleitt ekki bókað í yfirheyrslu nema eitthvað nýtt komi fram eða sá sem er yfirheyrður vilji bæta einhverju við framburð sinn.“ Fyrir liggur að skortur á skráningu um það sem fram fór í þessum formlegu og óformlegu yfirheyrslum og ófullkomnar skráningar að öðru leyti var ekki í samræmi við 39. gr. laga um meðferð opinberra mála, um skráningu svara við yfirheyrslur. Þessi vanræksla gerði það jafnframt að verkum að útilokað var að leggja mat á hvort fyrirmælum 1. mgr. 40. gr. laganna hefði verið fullnægt en þar sagði meðal annars að spurningar lögreglumanna skyldu vera skýrar, stuttar og ótvíræðar og að þeir mættu ekki reyna með nokkrum hætti að rugla menn með ósannindum eða á annan hátt þannig að verða kynni til þess að hann vissi miður en ella hverju hann svaraði eða til þess að hann svaraði röngu.
1701. Ákveðinnar mótsagnar gætir í framburði rannsóknarlögreglumanna fyrir dómi. Fyrir liggja upplýsingar um viðleitni dómfelldu til að draga framburði sína til baka, mun fyrir heldur en dómstólar lögðu til grundvallar, án þess að um það hafi verið gerð skýrsla. Ekki verður annað ráðið af fullyrðingu rannsóknarlögreglumanna en að í þeim tilvikum hafi ekki verið talið tilefni til að bóka nokkuð eftir dómfelldu þar sem ekki hafi verið um að ræða viðbót við framburð eða nýjar upplýsingar. Endurupptökunefnd telur að Hæstiréttur hafi ranglega tekið skýringar rannsóknarmanna um skort á skráningu yfirheyrslna og viðtala góðar og gildar.
1702. Í dómi Hæstaréttar er í nokkrum tilvikum greint frá því að dómfelldu hafi greint sjálfstætt frá atburðum í yfirheyrslum hjá lögreglu en sú ályktun sýnist byggja á framburðum rannsóknarlögreglumanna fyrir dómi sem fullyrtu í þessa veru. Vegna vanrækslu rannsakenda á að skrá það sem fram kom í yfirheyrslum verður á hinn

bógin afar takmarkað ráðið um hvað dómfelldu hafa borið um sjálfstætt og að hvaða marki dómfelldu hafa staðfest þau atriði sem undir þau voru borin. Jafnframt er á löngum köflum í rannsókninni útilokað að meta hvernig framburðir dómfelldu þróuðust en sterkar vísbendingar liggja fyrir um að þau hafi miklu oftast en fram kemur í lögregluskýrslum neitað sök, ekki kannast við það sem þau voru spurð um og jafnframt dregið játningar sínar til baka. Þá virðist sem dómfelldu hafi komið fram með miklu fleiri útgáfu af meintri atburðarás í málinu en skráð var. Dagbækur endurupptökubeiðanda og dómfellda Guðjóns, ýmsar athugasemdir í skráðum lögregluskýrslum og samanburður á þróun framburða dómfelldu benda meðal annars til þessa. Þá styðja framburðir rannsóknarmanna þessa ályktun.

1703. Í dómi Hæstaréttar er fjallað um þann áburð dómfelldu að játningar þeirra hafi verið fengnar með því að rannsóknarmenn og fangaverðir hefðu beitt þau ólögmati harðneskju, leitt þau til ákveðinna frásagna, samræmt sögur þeirra og viðhaft óhæfilegar og ólögmatar rannsóknaraðferðir. Meðal forsendna Hæstaréttar fyrir þeirri mikilvægu niðurstöðu að afturkallanir dómfelldu Kristjáns Viðars og Sævars á játningum þeirra hafi ekki verið marktækar var sú að réttilega megi ráða „af gögnum málsins að hinir ákærðu hafa mjög leitað að fyrra bragði eftir viðtölum við rannsóknarmenn og að skýrslur yrðu af þeim teknar“. Þótt þau gögn sem liggja fyrir endurupptökunefnd beri með sér að dómfelldu hafi í einhverjum mæli leitað til rannsóknarmanna virðist Hæstiréttur ekki setja þessa háttsemi dómfelldu í samhengi við að þau voru í einangruninni svipt nær öllu sambandi við umheiminn og rannsóknarmennirnir einu mannlegu samskiptin sem þau áttu kost á. Varpa dagbækur fangelsisins við Síðumúla og þær dagbækur sem dómfelldi Guðjón og endurupptökubeiðandi rituðu skýru ljósi á þessar aðstæður. Vel er þekkt að óheilbrigð og óviðeigandi tengsl af þessu tagi geta myndast milli fanga og þeirra sem halda þeim fönngnum. Samkvæmt frásögn rannsóknarlögreglumanns og fangavarðar hvöttu þeir sem stýrðu rannsókninni rannsóknarmenn og fangaverði til að mynda slík tengsl í því skyni að afla upplýsinga frá dómfelldu í þágu rannsóknarinnar. Hæstiréttur virðist því hafa dregið rangar ályktanir af frumkvæði dómfelldu að samskiptum við rannsóknarmenn.
1704. Í ljósi þeirra nýju gagna og upplýsinga sem liggja fyrir endurupptökunefnd verður að telja að Hæstarétti hafi ekki verið fullkunnugt um hversu mikið var um óskráðar yfirheyrslur, viðtöl og samprófanir. Þá virðist rétturinn ekki hafa lagt mat á þýðingu ófullkominna skráninga fyrir sönnunargildi skýrslna um framburð dómfelldu og vitna. Þar við bætist að Hæstiréttur virðist ekki hafa haft yfirsýn yfir alla þá upplýsingaöflun frá dómfelldu sem fangaverðir, lækmar og aðrir önnuðust í þágu rannsóknar málsins. Endurupptökunefnd telur að ónákvæm skráning og skortur á skráningu fjölmargra yfirheyrslna, viðtala og annarra samskipta rannsóknarmanna og annarra við dómfelldu á löngum tímabilum varpi mikilli rýrð á trúverðuleika rannsóknarinnar í heild. Endurupptökunefnd telur að við sönnunarmat í málinu hefðu dómfelldu átt að njóta vafans um það sem fram fór í þessum óskráðu samskiptum og að þetta sé eitt þeirra atriða sem skipti miklu máli við mat á því hvort sönnunargögn í málinu hafi verið rangt metin svo áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins.

1705. Hin langa einangrunarvist dómfelldu sem beitt var að mestu leyti samfelldt allt fram að dómsuppsögu í héraði, í tilvikum dómfelldu Kristjáns Viðars og Sævars, virðist hafa verið réttlætt með því að mikilvægt væri að dómfelldu gætu ekki spillt rannsókn málsins og þá einkum með því að samræma framburði sína. Jafnvel eftir að meðferð málsins hófst fyrir dómi var hert á einangrun dómfelldu í þessu skyni.
1706. Margar skráðar skýrslur um framburði dómfelldu og vitna bera það glögglega með sér að dómfelldu hafa með einhverjum hætti fengið vitneskju um tiltekin atriði í framburði annarra dómfelldu eða vitna. Vegna þeirrar einangrunar sem dómfelldu sættu er nærtækast að álykta að rannsóknarmenn hafi borið á milli dómfelldu valda framburði í þeim tilgangi að fá þau til að leysa frá skjóðunni. Virðist í mörgum tilvikum hafa tekist að samræma framburði dómfelldu að einhverju leyti með þessum hætti. Vegna þess hversu skýrslur um spurningar og svör eru ónákvæmar verður að líta svo á að þessar yfirheyrsluáðferðir hafi valdið talsverðum spilliáhrifum. Afar erfitt er þannig að meta hvort lýsingar dómfelldu séu byggðar á eigin upplifun og minni, komnar frá öðrum dómfelldu í gegnum rannsóknarmenn eða hvort þau hafi einvörðungu tekið undir leiðandi spurningar rannsóknarmanna um rannsóknartilgátur. Meta verður sönnunargildi framburða dómfelldu í því ljósi.
1707. Sem fyrr segir voru dómfelldu jafnframt ítrekað samprófuð, ýmist tvö eða fleiri saman. Slíkar samprófanir voru sérstaklega margar og langar sumarið 1976 og var þá yfirleitt aðeins einn rannsóknarlögreglumaður viðstaddur. Ekkert var skráð um það sem fram fór í þessum löngu samprófunum. Ætla verður að í þessum samprófunum hafi verið bornir saman framburðir dómfelldu um meint málsatvik og þau þannig fengið miklar upplýsingar um hvað önnur dómfelldu höfðu borið.
1708. Endurupptökunefnd telur að þessar viðamiklu samprófanir dómfelldu sumarið 1976, sem ekkert var skráð um, hafi haft svo mikil spilliáhrif á minni dómfelldu og þar með framburði þeirra að ekki hafi verið unnt að líta á framburði þeirra eftir það sem sjálfstæða upprifjun á raunverulegum atvikum. Í dómi Hæstaréttar er jafnvel fjallað um framburði dómfelldu, sem þau gáfu eftir þessar samprófanir, sem sjálfstæða og heildstæða. Jafnframt er þar að finna ályktun um að ýmislegt hafi verið í frásögn dómfelldu Kristjáns Viðars og Sævars „sem ekki gat verið frá öðrum komið en þeim sjálfum“.
1709. Í ljósi framangreinds og umfjöllunar um rannsóknaraðferðir lögreglu í kafla VII.5.2.d þykja framangreindar ályktanir um sönnunarmat í dómi Hæstaréttar fremur hæpnar og telur endurupptökunefnd að þetta sé eitt þeirra atriða sem skipti máli við mat á því hvort verulegar líkur séu á að sönnunargögn í málinu hafi verið rangt metin svo áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins.
1710. Af dómi Hæstaréttar verður ráðið að framburðir dómfelldu á rannsóknarstigi og þá sérstaklega játningar þeirra fyrir dómi á rannsóknarstigi hafi vegið sérstaklega þungt við sönnunarmatið. Fyrir liggur að aðstæður við skýrslutökur lögreglu og við skýrslutökur fyrir dómi voru að flestu leyti þær sömu frá bæjardyrum dómfelldu séð. Í báðum tilvikum fóru skýrslutökur oftast fram í sama herbergi í Síðumúlafangelsi, fulltrúi yfirsakadómara sem viðstaddur var fjölda lögreglu yfirheyrslna var jafnframt

dómari, réttargæslumenn virðast ekki hafa verið kallaðir til í meira mæli en til lögregluþyrheyrslna og skráning þess sem þar fór fram virðist hafa verið brotakennd. Virðist þannig aðeins hafa verið formlegur og lagalegur munur á þessum yfirheyrslum en ólíklegt er hins vegar að dómfelldu hafi gert skýran greinarmun á. Við þessar sérstöku aðstæður virðist því tæplega hafa verið raunverulegur grundvöllur til að meta sönnunargildi framburða dómfellu fyrir dómi á rannsóknarstigi með öðrum hætti en framburði þeirra samkvæmt lögregluskýrslum. Sérstaklega á þetta við um framburði fyrir dómi í þeim tilvikum sem réttargæslumaður var ekki viðstaddur.

1711. Svo sem fram kemur í kafla II. var vestur-þýski rannsóknarlögreglumaðurinn Karl Schütz fenginn hingað til lands í júlí 1976, einkum til að veita aðstoð við rannsókn Geirfinnsmálsins. Sem fyrr segir varð mikil breyting á rannsókn Geirfinnsmálsins eftir komu hans, rannsóknin varð markvissari og skýrslur nákvæmari. Af skoðun áðurgreindra vikuskýrslna sem hann ritaði um framvindu rannsóknarinnar og framburðarskýrslna eftir að hann fór að setja mark sitt á rannsóknina má glöggst sjá að rannsóknaraðgerðir undir hans stjórn miðuðu að því að „útrýma ósamræmi í framburðum“ og „styrkja játningar“ eins og það var orðað í skýrslum hans. Þrátt fyrir alla þá misvísandi framburði sem dómfelldu höfðu gefið um meint málsatvik var reynt að takmarka rannsóknina við fram komnar játningar og markvisst unnið að því að fylla inn í þá atburðarás. Sérstaklega virtist hafa verið gætt að spyrja dómfelldu ekki frekar um þá þætti í atburðarásinni sem tekist hafði að samræma. Draga má í efa að gætt hafi verið lögbundinnar hlutlægni í samræmi við 39. gr. laga um meðferð opinberra mála við rannsókn málsins undir hans verkstjórn.
1712. Sem fyrr segir kemur orðrétt fram í niðurlagi dóms Hæstaréttar: „Rannsókn sakamáls þessa er hin umfangsmesta á landi hér á síðari árum. Rangir og reikulir framburðir ýmissa þeirra, er rannsókn beindist gegn, ollu þeim, sem með rannsóknina fóru, miklum örðugleikum.“ Í dómi Hæstaréttar er víðar vísað til þess að framburðir dómfelldu hafi verið óljósir um ýmis atriði, þau hafi greint á ýmsa vegu um atburði, jafnvel margoft breytt framburðum sínum og ekki hafi tekist að samræma framburði þeirra. Í dómi Hæstaréttar er þó ekki gerð tilraun til að rekja allan þann mikla fjölda framburða dómfelldu sem ekki fá samrýmst þeirri atburðarás sem lögð er til grundvallar. Þá var ekki kannað af nákvæmni hvernig framburðir dómfelldu þróuðust og virðist það ekki hafa haft þýðingu hversu margt í upphaflegum framburðum stóðst ekki nánari rannsókn. Þar að auki er ekki vikið að því að rangir og reikulir framburðir dómfelldu séu til þess fallnir að veikja sönnunargildi þeirra framburða sem lagðir voru til grundvallar sakfellingu í málunum.
1713. Endurupptökunefnd telur að framburðir dómfelldu í bæði Guðmundarmálinu og Geirfinnsmálinu hafi verið mun óljósari og meira misvísandi en fram kemur í dómum sakadóms Reykjavíkur og Hæstaréttar og stóðir undir þeirri atburðarás sem lögð var til grundvallar hafi verið mun veikari en ráða má af dómunum. Eins og nánar er rakið hér á eftir má finna fjölda dæma um að við rannsókn lögreglu, dómsrannsókn og dómum hafi verið horft fram hjá staðreyndum og framburðum sem ekki féllu að þeirri atburðarás sem á endanum var lögð til grundvallar. Hvorki var aflað frekari

sönnunargagna né vitnisburða um slík atriði. Samræmist það engan veginn hlutlægnisskyldu rannsækenda og dómara.

1714. Dómstólar stóðu frammi fyrir tveimur valkostum við að skýra hvers vegna framburðir dómfelldu voru ruglingslegir og misvísandi. Annars vegar að líta svo á að dómfelldu hafi vísitandi og jafnvel með samræmdum hætti reynt að afvegaleiða rannsóknarmenn en smám saman hafi með játningum dómfelldu tekist að leiða raunverulega atburðarás í ljós. Það styður vissulega niðurstöðu Hæstaréttar að algengt er að þeir sem sakaðir eru um brot játi ekki strax en gefi sig hins vegar smám saman og kjósi að lokum að játa brot sín.
1715. Hinn kosturinn var að líta svo á að misvísandi og ruglingslegir framburðir gætu stafað af því að framburðir dómfelldu ættu sér ekki stoð í raunverulegum minningum og skynsamlegur vafi væri þar með um að þau hafi átt aðild að hvarfi Guðmundar og Geirfinns.
1716. Það styður mjög þá ályktun að misvísandi framburðir dómfelldu hafi ekki byggst á raunverulegum minningum, að þeim virtist ganga afar illa að muna meginatriðin í þeirri atburðarás sem verið var að bera undir þau og virtust aldrei geta rakið neina atburði sem unnt hefði verið með góðu móti að staðreyna. Hins vegar greindu þau með ólíkum og misvísandi hætti frá ýmsum smáatriðum sem ekki var unnt að staðreyna með nokkrum hætti. Þannig var það frekar regla en undantekning að framburðir dómfelldu um málsatvik breyttust að meira eða minna leyti frá einni yfirheyrslu til annarrar og það þótt fyrri frásögn hefði verið tiltölulega heilleg og nákvæm. Gögn málsins, þar á meðal dagbækur endurupptökubeiðanda og skráðar framburðarskýrslur, bera það með sér að dómfelldu hafi að jafnaði verið samstarfsfús við rannsóknarmenn og lagt sig fram um að muna hvað gerðist en orðið lítið ágengt. Þannig voru þau ávallt tilbúin að gangast undir ýmsar tæknilegar rannsóknaraðgerðir til að skerpa minnið eða jafnvel kalla fram minningar en sem dæmi um þetta má nefna lygapróf, sprautun með eins konar sannleikslyfi, sefjunarmedferð og dáleiðslu. Fremur ólíklegt má teljast að sakborningar sem hyggjast leyna aðild sinni gangist sjálfviljugir undir slíkar rannsóknaraðgerðir.
1717. Enda þótt verulegt samræmi næðist í framburði dómfelldu að lokum telur endurupptökunefnd að dómfelldu hafi verið svo margsaga og hvarflandi í framburði sínum að framburðir þeirra í heild geti ekki talist trúverðugir. Endurupptökunefnd telur því verulegan vafa leika á um það að framburðir þeirra um meinta refsiverða háttsemi hafi byggst á eigin upplifun þeirra.

VIII.3.5 Möguleikar á að halda uppi vörnum

1718. Rakið var í kafla VII.5.2.e að Hæstiréttur taldi að brotið hefði verið gegn rétti sakborninga til aðgengis að réttargæslumanni og verjanda og öðrum réttarfarsákvæðum sem ætlað var að tryggja réttarstöðu sakborninga. Ekki verður hins vegar séð að brot á þeim réttarfarsákvæðum sem vísað var til í dómi Hæstaréttar hafi haft áhrif við mat á sönnunargildi þeirra skýrslna sem fengnar voru fram í viðkomandi skipti. Þá virðast slík brot ekki hafa verið sett í samhengi við mannréttindaákvæði þótt ráða megi af

úrlausnum mannréttindanefndar Evrópuráðsins fyrir 1980 hvaða skilningur var á þeim tíma lagður í rétt sakbornings til að halda uppi vörnum og réttinn til aðgengis að verjanda.

1719. Við meðferð endurupptökumáls þessa hafa komið fram upplýsingar um fleiri tilvik en lágu fyrir Hæstarétti um að brotið hafi verið gegn réttindum dómfelldu í tengslum við skýrslutökur og aðgengi að verjanda. Skýrara ljósi hefur auk þess verið varpað á þau tilvik sem Hæstiréttur hafði þá þegar upplýsingar um.
1720. Áður hefur verið rakið hvernig réttargæslumönnum og síðar verjendum var lengst af við rannsóknina meinað að ræða við dómfelldu einslega. Þá var þeim ekki tilkynnt sérstaklega um og gefinn kostur á að vera viðstaddir skýrslutökur af lykilvernum og gagnspyrja þau fyrir dómi. Þetta var réttlætt með því að verjendum hafi í upphafi margra mánaða meðferðar fyrir sakadómi Reykjavíkur verið tilkynnt að þeim væri frjálst að vera viðstaddir skýrslutökur en yrði aðeins tilkynnt um skýrslutökur af skjólstæðingum þeirra. Þótt verjendum hafi væntanlega staðið til boða að hringja sérstaklega í sakadóm Reykjavíkur og spyrjast fyrir um skýrslutökur í málinu sýnist vafasamt að þessi framkvæmd hafi verið í samræmi við ákvæði 4. mgr. 134. gr. laga um meðferð opinberra mála.
1721. Svo sem áður hefur verið fjallað um var getið um samtal milli dómsformanns og varðstjóra í dagbók fangelsisins við Síðumúla 3. mars 1977 þess efnis að endurupptökubeiðandi hafi haft það á orði snemma sumars 1976 að draga til baka framburð sinn um að hann hafi verið staddur að Hamarsbraut 11 nóttina sem Guðmundur hvarf. Hins vegar var engin lögregluskýrsla gerð af því tilefni. Endurupptökubeiðandi var fluttur af Litla-Hrauni til Reykjavíkur í október 1976 í tilefni af yfirheyrslu um síðari líkflutninga sem hann kannaðist ekki við. Ritaði hann í dagbók sína 27. október 1976 um viðtal við verjanda sinn sem fram fór í áheyrn rannsóknarlögreglumanns. Ritaði hann um að hafa lýst yfir sakleysi sínu og sagst hafa sagt ósatt í yfirheyrslum um átökin. Færsla í dagbók Síðumúlafangelsisins staðfestir að þeir töluðust við í umrætt sinn.
1722. Þá er upplýst að dómsformaður í málinu hafði vitneskju, í síðasta lagi 3. mars 1977, um þann ásetning endurupptökubeiðanda að draga játningu sína til baka áður en skýrslutökur hófust í málinu fyrir sakadómi Reykjavíkur seint í mars 1977. Þrátt fyrir þessa vitneskju rannsakenda og dómenda var ekki gerður reki að því að taka skýrslu af endurupptökubeiðanda. Hafa verður í huga að dómfelldu voru öll í einangrun á þessum tíma og fyrir upphaf dómskýrslna var þeim ekki kunnugt um ásetning endurupptökubeiðanda að draga framburð sinn til baka. Hvort sem það var tilviljun eða ekki var endurupptökubeiðandi síðastur í röð dómfelldu til að gefa skýrslu fyrir dómi og dró hann þá játningu sína til baka. Þá hafði dómfelldi Sævar að vísu dregið játningu sína í Guðmundarmálinu til baka í þinghaldi deginum áður eftir að hafa í upphafi skýrslutökunnar staðfest fyrri játningu. Ekki verður séð að verjandi endurupptökubeiðanda hafi verið viðstaddur þá dómskýrslu. Augljóst er af dómskýrslum að dómáramálsins voru undir það búnir að endurupptökubeiðandi drægi játningu sína til baka og voru þá þegar bornar undir hann lögregluskýrslur og

dómskýrslur þar sem greint var frá játningum hans. Þá vekur það sérstaka athygli að við samprófun var eingöngu borinn undir endurupptökubeiðanda fyrri hluti dómskýrslu dómfellða Sævars frá því tveimur dögum áður þar sem hann hélt fast við játningu sína en ekki síðari hlutinn þar sem hann afturkallaði játninguna. Endurupptökunefnd telur að í umræddri málsmeðferð hafi falist alvarlegt brot á jafnræðisreglu opinbers réttarfars og þar með hafi verið brotið gegn rétti endurupptökubeiðanda til að halda uppi vörnum í málinu.

1723. Brotið var gegn réttindum dómfelldu í Guðmundarmálinu með sérstaklega alvarlegum hætti með því að tilkynna hvorki þeim né verjendum þeirra um það þegar skýrslur voru teknar fyrir dómi af vitninu [GunJ], þar sem hann hafði ekki verið yfirheyrður af lögreglu fyrir útgáfu ákæru þegar þar var komið sögu. Þá höfðu verið teknar skýrslur af dómfelldu og öðrum vitnum fyrir dómi. [GunJ] var sem fyrr segir sóttur til Spánar af tveimur lögreglumönnum og komu hans til landsins leynt fyrir verjendum og dómfelldu. Verjendum gafst þannig ekki kostur í reynd á að gagnsþyrja vitnið [GunJ] og gæta að öðru leyti réttar skjólstæðinga sinna við skýrslutökur af honum. Þeim gafst heldur ekki færi á að vera viðstaddir langa samprófun [GunJ] með dómfellða Alberti sem kom fyrir dóm án verjanda og var einnig vitni um þann þátt málsins sem [GunJ] bar um. Þótt verjendum hafi gefist kostur á að vera viðstaddir síðar þegar skjólstæðingar þeirra voru samprófaðir með [GunJ] bætti það lítið úr skák þar sem vitnið hafði áður gefið þann framburð sem lagður var til grundvallar án þess að gætt væri að rétti dómfelldu til að halda uppi vörnum í málinu.
1724. Endurupptökunefnd telur að þessi takmörkun á möguleikum endurupptökubeiðanda og dómfelldu Kristjáns Viðars og Sævars til að halda uppi vörnum sé eitt þeirra atriða sem skipti máli við mat á því hvort verulegar líkur séu á að sönnunargögn í málinu hafi verið rangt metin svo áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins.

VIII.4 Atriði sem varða sérstaklega endurupptöku dóms Hæstaréttar í Guðmundarmáli

VIII.4.1 Framburður dómfelldu og lykilvitna og trúverðugleiki játninga og afturkallana

1725. Endurupptökubeiðandi og dómfelldu Kristján Viðar og Sævar voru ákærðir fyrir að hafa aðfaranótt sunnudagsins 27. janúar 1974 í félagi ráðist á Guðmund Einarsson, í kjallaraíbúð að Hamarsbraut 11, Hafnarfirði, og misþyrmt honum svo að hann hlaut bana af og komið líki hans síðan fyrir á ókunnum stað. Töldust þeir hafa gerst brotlegir samkvæmt 211. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Með dómi Hæstaréttar voru þeir hins vegar sakfelldir fyrir brot á 218. og 215. gr. almennra hegningarlaga, með því að verða Guðmundi Einarssyni að bana 27. janúar 1974 með því að misþyrma honum svo í átökum við hann að til bana hafi dregið. Dómfelldi Albert var dæmdur fyrir eftirfarandi hlutdeild í fyrrgreindum verknæði með því að veita öðrum dómfelldu liðsinni við að fjarlægja og koma líki Guðmundar fyrir á ókunnum stað og þannig leitast við að afmá ummerki brotsins, bæði þegar fyrrgreinda nótt og síðar síðla sumars sama ár er líkamsleifar Guðmundar voru fluttar á enn annan stað.

1726. Svo virðist að rannsókn lögreglu á aðild dómfelldu að Guðmundarmálinu hafi leitt til rannsóknar á aðild þeirra að Geirfinnsmálinu. Því skiptir það í raun máli við úrlausn um beiðnir um endurupptöku beggja málanna á hvern hátt það bar til að grunsemdir beindust að dómfelldu í upphafi Guðmundarmálsins en það hefur aldrei verið upplýst af hálfu lögreglu.
1727. Gögn sem lögð hafa verið fyrir endurupptökunefnd benda sterklega til þess að [SSA] hafi veitt lögreglu upplýsingar sem leiddu til þess að grunur beindist að dómfelldu um aðild að hvarfi Guðmundar. [SSA] hafði verið í afplánun refsidóms á Litla-Hrauni og hafði verið þar með dómfellda Kristjáni Viðari. Það hvernig staðið var að hléi á afplánun refsidóms [SSA] og rannsókn nýs brots, sem hans gerði sig strax sekan um í kjölfarið og játaði að hafa framið, gefur sterklega til kynna að hann hafi veitt þessar upplýsingar í því skyni að sleppa betur frá sínum eigin afbrotum.
1728. Þrátt fyrir að ekkert lík og engin áþreifanleg sönnunargögn frá meintum brotavettvangi lægju fyrir virðast rannsakendur frá upphafi hafa byggt á rannsóknartilgátu sem sprottin var af upplýsingum sem [SSA] veitti þeim og laut að því að Guðmundur hafi látist í átökum við endurupptökubeiðanda og dómfelldu Kristján Viðar og Sævar. Engin gögn lágu fyrir við meðferð málsins hvaðan upplýsingar um aðild dómfelldu að hvarfi Guðmundar hefðu komið og dómfelldu var því nokkuð þröngur stakkur skorinn að vefengja gildi upplýsinganna.
1729. Endurupptökunefnd hefur farið ofan í saumana á því hvernig framburðir dómfelldu þróuðust frá fyrstu yfirheyrslum yfir þeim og eftir því sem á einangrunarvistina leið, allt frá því að þeir könnuðust við að hafa verið á vettvangi og þar til þeir játuðu í raun aðild að atlögu að Guðmundi. Er þá greiningu að finna í kafla VII.6.2.
1730. Fyrir liggur að endurupptökubeiðandi og dómfelldu Sævar og Kristján Viðar neituðu allir í upphafi að hafa átt þátt í hvarfi Guðmundar Einarssonar. Hafa verður í huga að í fyrstu yfirheyrslum yfir þeim má ætla að grunur lögreglu hafi annars vegar verið reistur á fyrrgreindum upplýsingum sem lögreglu höfðu borist til eyrna og endurupptökunefnd telur líklegast að hafi verið komnar frá samfanga dómfellda Kristjáns Viðars um að þeir dómfelldi Sævar og endurupptökubeiðandi væru viðriðnir hvarf Guðmundar og hins vegar á framburði dómfelldu Erlu um flutning á líki í íbúðinni að Hamarsbraut 11. Framburður dómfelldu Erlu var í heild fremur óljós en innihélt þó nokkuð ítarlega lýsingu á ýmsum atriðum.
1731. Framburður endurupptökubeiðanda og dómfelldu Kristjáns Viðars og Sævars þróaðist með þeim hætti að þeir könnuðust tiltölulega fljótt við að hafa verið að Hamarsbraut 11 umrædda nótt en töldu sig hafa verið sjónarvotta að einhverjum átökum við ónefndan mann. Smám saman viðurkenndu þeir hver um sig að hafa tekið einhvern þátt í átökum við manninn sem leitt hefðu til dauða hans. Lítið samræmi var að öðru leyti í frásögnum þeirra. Það sem einkenndi þróun skráðra framburða þeirra var að þegar nýtt atriði kom fram í framburði eins þeirra virðist það atriði fljótlega hafa verið borið undir hina og þeir yfirleitt fallist á það. Þegar um var að ræða atriði sem hefði átt að vera unnt að staðreyna kom gjarnan í ljós að umrætt atriði stóðst alls ekki. Dæmi um þetta er framburður dómfellda Sævars um að hafa hringt í dómfellda Albert til að

fá hann til að koma á bifreið til að flytja lík Guðmundar. Þetta atriði var á tímabili hluti af framburði allra dómfelldu. Þegar í ljós kom að síminn að Hamarsbraut 11 var lokaður vegna vanskila breyttist framburður allra dómfelldu, annarra en endurupptökubeiðanda, á þann veg að dómfelldi Albert hefði verið á Hamarsbraut 11 þegar átökin við Guðmund áttu sér stað. Sama má segja um þróun framburða varðandi tegund bifreiðar sem dómfelldi Albert átti að hafa ekið umrædda nótt. Í framburðum dómfelldu var fyrst um að ræða gula Toyota bifreið og lýstu dómfelldu nákvæmlega og með myndrænum hætti flutningi á líki í farangursrými þeirrar bifreiðar. Þegar í ljós kom að slík bifreið var ekki komin í eigu föður dómfellda Alberts á þeim tíma breyttu allir dómfelldu framburði sínum og báru að líkið hefði verið flutt í aftursæti Volkswagen bifreiðar og lýstu líkflutningi í þeirri bifreið jafn nákvæmlega en þó með öðrum hætti en fyrr.

1732. Þrátt fyrir að lítið hafi verið skráð í skýrslur um það sem fram fór í yfirheyrslum, viðtölum og samprófunum verður ráðið af því sem þó var skráð að dómfelldu hafi borið með nákvæmum en þó ósamrýmanlegum hætti um fjölmörg atriði í hinni meintu atburðarás. Þannig játaði dómfelldi Kristján Viðar að hafa stungið Guðmund og var hann upphaflega ákærður fyrir það. Sú játning samræmdest ekki öðrum framburðum en upphaflegum framburði dómfelldu Erlu um saur í laki og sterka lykt frá líki, sem dómfelldi Kristján Viðar tók undir á tímabili. Aðrir dómfelldu könnuðust hvorki við að dómfelldi Kristján Viðar hefði stungið Guðmund né saur í laki.
1733. Dómfelldu báru á ýmsa vegu um flutninga á líki Guðmundar og hvar líki hans var komið fyrir. Margar þessar frásagnir voru nákvæmar en tóku ítrekað margvíslegum breytingum og útilokað var að fá nokkurt samræmi í þær. Framburðir dómfelldu um hvernig þeir fjórir fluttu lík Guðmundar í aftursæti Volkswagen bifreiðar var frá upphafi með miklum ólíkindablæ. Þá er hvergi vikið að færð eða veðri umrædda nótt í framburðarskýrslum hjá lögreglu, skýrslum fyrir dómi eða í dómum sakadóms Reykjavíkur eða Hæstaréttar, þrátt fyrir þá staðreynd að svo mikil snjókoma og ófærð var umrædda nótt að leigubifreiðar voru jafnvel hættar að aka. Sú staðreynd virðist ekki hafa gefið rannsakendum tilefni til að spyrja dómfelldu um áhrif ófærðar á líkflutninginn umrædda nótt og þeir virðast sjálfir ekki hafa tengt snjókomu og ófærð við þau ferðalög.
1734. Það er vissulega afar algengt að þeir sem grunaðir eru um alvarleg afbrot neiti sök í upphafi og geri ýmislegt til að afvegaleiða rannsóknarmenn en breyti framburði sínum smám saman þegar fleiri sannanir og vísbendingar koma fram sem benda til tengsla þeirra við verkið. Við rannsókn á aðild dómfelldu að hvarfi Guðmundar komu hins vegar aldrei fram nein áþreifanleg sönnunargögn um að Guðmundi hefði verið ráðinn bani, hvað þá að dómfelldu hefðu verið þar að verki. Allar tilraunir lögreglu til að tengja framburði dómfelldu við hlutrænar staðreyndir virðast hafa mistekist enda langt liðið frá atvikum þegar rannsókn á meintri aðild dómfelldu að hvarfi Guðmundar hófst. Framburðir dómfelldu sjálfra og vitna um það sem talið var að hefði gerst voru því einu sönnunargögnin í málinu.

1735. Sakfellingardómur Hæstaréttar yfir dómfelldu í Guðmundarmálinu byggðist sem áður segir fyrst og fremst á játningum allra dómfelldu á rannsóknarstigi, bæði í yfirheyrslum hjá lögreglu og fyrir dómi. Sakfelling hvað varðar hina meintu atlögu að Guðmundi var jafnframt studd framburði dómfellda Alberts, vitnisburði dómfelldu Erlu og vitnisins [GunJ]. Í ljósi umfjöllunar Hæstaréttar um játningar dómfelldu svo og afturhvarf þeirra frá játningum var af hálfu endurupptökunefndar greint hvenær og hvernig játningar dómfelldu komu til. Jafnframt taldi endurupptökunefnd nauðsynlegt að skoða nánar hvenær dómfelldu afturkölluðu fyrst framburði sína og hver hafi verið aðdragandinn að því. Þetta er nauðsynlegt í því skyni að meta hvort verulegar líkur séu á því að sönnunargögn hafi verið rangt metin svo áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins.

VIII.4.1.a Framburður dómfelldu Erlu Bolladóttur

1736. Dómfellda Erla hafði frá upphafi stöðu vitnis í Guðmundarmálinu og því verður að líta á framburði hennar í því sem vitnaframburði. Í forsendum dóms Hæstaréttar kemur fram að játningar hinna fjögurra dómfelldu fái meðal annars stoð í framburði hennar. Rétt þykir að fjalla um framburði hennar áður en fjallað verður um framburði annarra dómfelldu.
1737. Samkvæmt því sem áður er rakið er ljóst að dómfellda Erla gaf þeim upplýsingum, sem lögregla hafði fengið um meinta aðild dómfelldu að hvarfi Guðmundar, byr undir báða vængi með fyrsta framburði sínum um flutninga dómfelldu Kristjáns Viðars, Sævars og þriðja manns á mannlíkama í hvítu laki að Hamarsbraut 11 nóttina sem Guðmundur hvarf og um saur í lakinu. Fyrir liggur að dómfellda Erla hafði þá verið í gæsluvarðhaldi í nokkra daga vegna póstsvikamálsins. Dómfellda játaði fyrra tilvik póstsvikamálsins 18. desember 1975 en var áfram í yfirheyrslu fram á kvöld. Ekkert var skráð um þessa yfirheyrslu. Sama dag hafði [SSA] verið fluttur í fangelsið. Degi síðar, 19. desember 1975, var dómfellda Erla áfram í yfirheyrslum en engin rannsóknargögn liggja fyrir um hvað þar fór fram. [SSA] var sleppt úr haldi skömmu eftir hádegi þann dag en dómfellda var yfirheyrð áfram án þess að um það hafi verið bókað. Um kvöldið játaði hún síðan seinna tilvik póstsvikamálsins og til stóð að láta hana lausa. Laugardaginn 20. desember 1975 var hins vegar tekin skýrsla af dómfelldu sem vitni um Guðmundarmálið. Á þessum tíma var dómfellda Erla tiltölulega nýbúin að eignast barn og jólin að ganga í garð.
1738. Eins og áður hefur verið rakið samrýmist ýmislegt í þessum fyrsta framburði dómfelldu Erlu ekki þeirri atburðarás sem síðar var lögð til grundvallar í málinu. Í þessum framburði, sem og mörgum öðrum framburðum dómfelldu, greindi hún frá mörgum smáatriðum sem voru til þess fallin að ljá framburðum hennar trúverðugleikablæ. Við nánari rannsókn kom á hinn bóginn ítrekað í ljós að margar af þessum nákvæmu lýsingum dómfelldu var ekki unnt að staðreyna og voru veigamikil atriði í ósamræmi við hlutrænar staðreyndir. Sem dæmi má nefna nákvæma frásögn hennar um þátttöku í líkflutningi í Hafnarfjarðarhraun, sem rituð var eftir henni af forstöðumanni Síðumúlafangelsisins í ágúst 1976, en þar bar hún meðal annars um að hafa gengið á grasi og vaðið forarpytt en fyrir liggur að þykkt snjólag var umrædda nótt.

1739. Þótt framburðir dómfelldu Erlu tækju ýmsum breytingum, væru um margt ósamrýmanlegir innbyrðis og bæri ekki saman við framburði annarra dómfelldu og hlutrænar staðreyndir dró hún framburði sína í Guðmundarmálinu ekki að öllu leyti til baka. Í viðtali við hana sem birt var í Helgarpóstinum skömmu eftir dómtöku málsins í Hæstarétti er haft eftir henni um atburði á Hamarsbraut 11 nótt eina síðari hluta janúar 1974 að daginn eftir fyrstu skýrslutöku hafi hún betur getað greint frá þessari erfiðu nótt, en henni hafi ekki frekar en nú verið fullljóst hvað hún hafi upplifað. Orðrétt var haft eftir dómfelldu Erlu: „En eitthvað í líkingu við það sem ég hef sagt fyrir dómi gerðist. Ég ætla ekkert að bakka með neitt af því sem ég sagði þarna.“ Sagði hún að reynsla hennar af atburðunum á Hamarsbrautinni væri ekki uppspuni hennar. Sagði hún atburðina vera eins og martröð í huga sínum og eiga erfitt með að skýra þá. Lýsti hún því þannig að hún hafi að öllum líkindum upplifað eitthvað sem hafi gert hana svo hrædda að hún hafi kæft það í undir meðvitund sinni. Þetta blaðaviðtal og margt í framburði dómfelldu Erlu í málinu bendir til þess að hún hafi á þessum tíma átt erfitt með að greina á milli hugarburðar og veruleika.
1740. Hafa verður í huga að dómfellda Erla var fyrst og fremst að bera sakir á aðra með framburði sínum og hún hafði frá upphafi réttarstöðu vitnis í Guðmundarmálinu. Aðdragandi að fyrstu skýrslu hennar, svo og sérstaklega reikull og misvísandi framburður hennar sem gat ekki staðist um ýmis atriði, er til þess fallinn að draga verulega úr trúverðugleika framburðar hennar allt frá upphafi. Hafa verður í huga að fyrsti framburður dómfelldu Erlu í Guðmundarmálinu hafði afgerandi áhrif á þróun rannsóknarinnar og á framburði annarra dómfelldu þar sem hún bendlaði dómfelldu Kristján Viðar og Sævar við að hafa átt saknæman þátt í hvarfi Guðmundar en þessi framburður hennar var þegar í stað borinn undir þá. Sá vafi sem uppi er um trúverðugleika framburða dómfelldu Erlu er þannig til þess fallinn að hafa áhrif á mat á sönnunargildi allra annarra framburða í málinu.

VIII.4.1.b Framburður dómfellda Sævars

1741. Við mat á sönnunargildi fyrstu framburða dómfellda Sævars verður að hafa í huga að þau dómfellda Erla höfðu nýlega eignast saman barn þegar þau voru hneppt í gæsluvarðhald vegna póstsvikamálsins og jólin að ganga í garð.
1742. Ekkert var skráð um fyrstu yfirheyrslu yfir dómfellda Sævari 21. desember 1975. Í óundirritaðri samantektarskýrslu lögreglu um yfirheyrslu yfir dómfellda daginn eftir kom fram að tilefnið væri skýrsla sem dómfellda Erla hafi gefið um afdrif Guðmundar Einarssonar. Yfirheyrslan hófst klukkan 11:00 um morguninn án réttargæslumanns. Hlé var tekið klukkan 13:00 en yfirheyrslu haldið áfram klukkan 14:00. Réttargæslumaður dómfellda Sævars mætti klukkan 15:30. Bókað var að dómfelldi hefði „margspurður“ neitað allri vitneskju um hvarf Guðmundar. Þá var dómfellda bent á að sambýliskona hans, dómfellda Erla, hefði skýrt frá vitneskju sinni og sagt hann viðriðinn málið. Í framhaldinu mun framburðarskýrsla dómfelldu hafa verið lesin fyrir hann. Dómfelldi Sævar hafi síðan óskað eftir því að lesturinn yrði stöðvaður og þá gengist við að hafa verið á Hamarsbraut 11 umrædda nótt. Í þessari skýrslu játaði dómfelldi Sævar ekki að hafa tekið þátt í átökum sem leiddu til dauða Guðmundar

heldur einungis að hafa verið á staðnum þegar átök við hann brutust út og tekið þátt í flutningi á líki Guðmundar. Í skýrslunni kemur fram að dómfelldi Sævar hafi skýrt frá atburðum mjög á sömu lund og dómfellda Erla hafði þá þegar gert. Í lok samantektarskýrslunnar er fært til bókar að skrifleg skýrsla hafi ekki verið tekin af dómfellda Sævari vegna þess að mjög hafi verið liðið á yfirheyrslutíma og einnig hafi réttargæslumaður dómfellda óskað eftir því.

1743. Raunveruleg játning af hálfu dómfellda Sævars kom ekki fram fyrir en í dómskýrslu 11. janúar 1976, en þá játaði hann aðför að ónefndum manni að Hamarsbraut 11. Á þeim tímapunkti hafði dómfelldi verið í samtals 30 daga í einangrunarvist í Síðumúlafangelsinu og yfirheyrður í 17 skipti frá 22. desember 1975 vegna þriggja sakarefna. Fyrir liggur að í upphafi þessa sama þinghalds dró dómfelldi til baka framburð sinn um að hafa verið á Hamarsbraut 11 umrædda nótt og bar við að hafa verið þvingaður til að játa á sig sakir við rannsókn á hvarfi Guðmundar. Ekkert var hins vegar um það bókað í þingbók og gaf fulltrúi yfirsakadómara, sem stýrði þinghaldinu, síðar þá skýringu í skriflegri samantekt að hann hefði vitað betur, eins og hann orðaði það.
1744. Dómfelldi Sævar kom næst fyrir dóm vegna málsins 11. mars 1976 og kvaðst þá ekki hafa neitt nýtt fram að færa. Dómfelldi var síðan til samprófunar með dómfellda Alberti 30. apríl 1976, en þá lýsti hann því yfir að framburður dómfellda Alberts um atburði þá nótt sem Guðmundur hvarf væri ósannur og tómur uppspuni. Eftir ítrekaðar samprófanir með öðrum dómfelldu kom dómfelldi Sævar fyrir dóm 9. júní 1976 þar sem hann var úrskurðaður í áframhaldandi gæsluvarðhald með vísan til þess að hann og aðrir dómfelldu hefðu viðurkennt að Guðmundur hafi látið lífið í átökum við þá. Í lögregluskýrslu 30. september 1976 lýsti dómfelldi aðkomu sinni sem heyrnar- og sjónarvottur að atburðum en játaði hlutdeild í flutningi á líki Guðmundar. Næst var dómfelldi yfirheyrður vegna málsins 27. febrúar 1977 og sagði þá atburðarásina að Hamarsbraut 11 ekki vera sannleikanum samkvæma þar sem síminn í íbúðinni hafi verið lokaður í umrætt sinn. Hinn 9. mars 1977 lýsti hann aftur aðkomu sinni að atburðum sem sjónar- og heyrnarvottur en játaði þá aðild að líkflutningi.
1745. Það var svo fyrir dómi 29. mars 1977 sem dómfelldi neitaði sök og kvaðst ekki hafa neina vitneskju um málið. Lýsti hann því yfir að hafa verið þvingaður til að játa á sig sakargiftir við rannsókn málsins.
1746. Af þróun framburða dómfellda virðist ýmislegt benda til þess að fyrsti framburður dómfelldu Erlu hafi miklu ráðið um að eftir tveggja daga yfirheyrslur, að mestu án réttargæslumanns, hafi dómfelldi Sævar að einhverju leyti fallist á tiltekna þætti í framburði hennar. Framburður hans eftir það um meinta atlögu að Guðmundi tók miklum breytingum frá einni skýrslu til annarrar og virðist hann mun oftara hafa lýst atlögunni sem sjónarvottur fremur en beinn þátttakandi. Framburður hans virðist þannig þróast með framburðum annarra dómfelldu og vegna áhrifa frá þeim. Þetta lýsir sér til dæmis í því að þegar í ljós kom að hlutrænar staðreyndir útilokuðu tiltekin atriði í framburði hans var hann fljótur að breyta framburði sínum eða taka undir

breytta framburði annarra dómfelldu. Framburður hans í heild getur vart talist heildstæður og stöðugur eða trúverðugur.

VIII.4.1.c Framburður dómfellda Kristjáns Viðars

1747. Í fyrstu yfirheyrslu vegna málsins, 23. desember 1975, kvaðst dómfelldi Kristján Viðar ekki hafa minnstu hugmynd um afdrif Guðmundar, en þeir hafi verið fyrrum skólabræður. Dómfelldi neitaði að undirrita skýrsluna eða yfirleitt að tjá sig nokkuð um málið. Í kjölfarið var hann úrskurðaður í 90 daga gæsluvarðhald og til að sæta geðrannsókn. Fimm dögum síðar var dómfelldi aftur yfirheyrður vegna málsins og var honum kynnt að tilefnið væri hvarf Guðmundar Einarssonar. Í framburði sínum lýsti dómfelldi aðkomu sinni sem sjónar- og heyrnarvottur að átökum að Hamarsbraut 11 milli endurupptökubeiðanda og manns sem hann gat ekki komið fyrir sig hver hafi verið. Þá hafi hann verið sjónarvottur að flutningum á poka út úr íbúðinni, inn í gula Toyota bifreið dómfellda Alberts sem ekið hafi verið með út í Hafnarfjarðarhraun. Þar hafi endurupptökubeiðandi og dómfelldi Sævar borið pokann út í náttmyrkrið. Dómfelldi var aftur yfirheyrður vegna málsins 3. janúar 1976 og lýsti þá aðkomu sinni aðallega sem heyrnar- og sjónarvottur að atburðum að Hamarsbraut 11 þar sem maður hafi látið lífið. Játaði hann veru sína í íbúðinni og að hafa togað í útlím á manninum, en gerði hlut sinn að öðru leyti að engu. Síðar í yfirheyrslunni fullyrti hann að maðurinn sem um ræddi hafi verið Guðmundur Einarsson. Hins vegar gat hann ekki greint frá atburðum eftir að hafa farið út í bifreið dómfellda Alberts. Í umræddri skýrslutöku breytti dómfelldi framburði sínum frá 28. desember 1975 og sagði dómfellda Albert hafa verið á svartri Volkswagen bifreið. Í næstu framburðum hjá lögreglu og fyrir dómi bar dómfelldi á svipaðan veg og gaf meðal annars þær skýringar á slæmu minni sínu um atburði að hann hefði sennilegast fengið höfuðhögg í átökunum og misst meðvitund. Ekki er unnt að líta á þennan framburð sem skýra og greinargóða játningu á aðild að atöku að Guðmundi.
1748. Hinn 7. apríl 1976 varð ákveðin vending í framburði dómfellda þegar hann játaði að hafa stungið Guðmund til bana með byssusting. Gaf dómfelldi þá ítarlegan framburð um átökin að Hamarsbraut 11 og flutning á líki Guðmundar út í Hafnarfjarðarhraun. Á þeim tímupunkti hafði dómfelldi verið samfleytt í 106 daga í einangrun í Síðumúlafangelsi. Dómfelldi var ítrekað samprófaður með öðrum dómfelldu vegna málsins um sumarið 1976.
1749. Þegar líða tók að hausti fóru framburðir dómfellda að bera merki hrakandi andlegrar heilsu hans auk þess sem hann játaði á sig morð á tveimur mönnum sem áttu það eitt sameiginlegt að hafa horfið sporlaust hér á landi. Voru framburðir dómfellda Kristjáns Viðars með miklum ólíkindablæ, en dómfelldi bar meðal annars um aðkomu ömmu sinnar að því að hluta lík annars mannsins niður. Á sama tímabili gaf hann ítarlega og nákvæma framburði í Guðmundarmálinu þar sem hann greindi með ýmsum hætti frá aðild sinni að átökum og líkflutningi. Bar hann þó um að minni sitt um atburði væri á köflum þokukennt. Um miðjan októbermánuð 1976 var dómfelldi sprautaður með einhvers konar lyfi í þeim tilgangi að aðstoða hann við að muna betur eftir atburðum. Þegar líða tók að áramótum fóru framburðir hans í Guðmundarmálinu að bera enn

frekari merki um andlegan óstöðugleika. Fyrir liggur að hann gerði tvívegis tilraun til að svipta sig lífi í Hegningarhúsinu, annars vegar 24. desember 1976 og hins vegar 5. janúar 1977. Var dómfelldi upp frá því undir stöðugu eftirliti vegna sjálfsvígshættu sem ekki var aflétt fyrr en um miðjan maí 1977 er hann var fluttur í lausagæslu á Litla-Hraun. Dvölin þar virðist hafa haft mikil áhrif á líðan dómfellda til hins betra.

1750. Dómfelldi dró formlega til baka framburð sinn í Guðmundarmálinu fyrir dómi 27. september 1977, en þá lýsti hann því yfir að hann vissi ekkert um hvarf Guðmundar. Í sama þinghaldi bar hann um að hafa farið fram á það 12. maí 1977 í Hegningarhúsinu og aftur 6. júlí 1977 í fyrirtöku á Geirfinnsmálinu, að einnig yrði bókað um afturhvarf hans frá játningum í Guðmundarmálinu en því hafi verið hafnað. Dómarar virðast ekki hafa séð ástæðu til að bregðast við bókun dómfellda.
1751. Af þróun framburða dómfellda virðist ýmislegt benda til þess að fyrstu framburðir dómfelldu Erlu og Sævars hafi miklu ráðið um að dómfelldi Kristján Viðar féllst fljótlega að einhverju leyti á tiltekna þætti í framburði þeirra um átök að Hamarsbraut 11 og líkflutninga þaðan. Framburður hans eftir það um meinta atlögu að Guðmundi tók miklum breytingum frá einni skýrslu til annarrar og virðist hann mun oftara hafa lýst atlögunni sem sjónarvottur fremur en beinn þátttakandi. Framburður hans virðist þannig þróast með framburðum annarra dómfellda og vegna áhrifa frá þeim. Þetta lýsir sér til dæmis í því að þegar í ljós kom að hlutrænar staðreyndir útilokuðu tiltekin atriði í framburði hans var hann fljótur að breyta framburði sínum eða taka undir breytta framburði annarra dómfellda. Nokkur atriði í framburði dómfellda, sem ekki samræmdust fyrirleggjandi staðreyndum, voru til þess fallin að rýra trúverðugleika framburða hans. Sem dæmi um þetta má nefna frásögn hans af atlögu sinni að Guðmundi með byssusting sem vitni báru um að hefði verið hent löngu áður. Mikill ólíkindablær er á mörgum atriðum í framburði dómfellda. Framburður hans í heild getur vart talist heildstæður og stöðugur eða trúverðugur.

VIII.4.1.d Framburður endurupptökubeiðanda

1752. Endurupptökubeiðandi þvertók fyrir alla aðild og vitneskju um Guðmundarmálið þegar hann var úrskurðaður í gæsluvarðhald vegna málsins 23. desember 1975. Af upplýsingum í fangelsisdagbók verður ráðið að andlegt ástand endurupptökubeiðanda hafi þá þegar verið orðið bágborið og sáu fangaverðir ástæðu til að bóka að hann hefði verið að tala við sjálfan sig aðfaranótt 27. desember 1975. Þegar hann var tekinn til yfirheyrslu daginn eftir, nærri hádegi, var hringt á fangelsislækninn til að fá hann til að koma og sprauta endurupptökubeiðanda niður svo hann gæti sofnað. Hann mun þá hafa vakað nánast óslitið frá því hann var settur í gæsluvarðhald. Þrátt fyrir þetta ástand sætti hann stífum yfirheyrslum að því er virðist um aðild að hvarfi Guðmundar og hugsanlega aðild að öðru mannshvarfi svo og aðild að andláti stúlku. Á tímabilinu 28. desember 1974 til 8. janúar 1976 var endurupptökubeiðandi yfirheyrður eða hans vitjað fimm sinnum og farið með hann í leiðangra samtals í 21 og hálfu klukkustund án þess að nokkur skýrsla hafi verið gerð um þessi samskipti rannsóknarmanna við hann og því ekkert vitað um hvað þar fór fram, hver réttarstaða hans hafi verið eða hvort honum hafi verið kynnt hún, hvers hann var spurður og hvaða svör hann gaf.

1753. Skrifleg skýrsla var ekki tekin af endurupptökubeiðanda að nýju fyrir en 9. janúar 1976. Þar var ekki gætt ákvæða 40. gr. laga um meðferð opinberra mála um að kynna honum réttarstöðu hans. Þá hafði endurupptökubeiðandi verið í 17 daga í gæsluvarðhaldi. Bókað var í skýrsluna að hann hefði hugsað mikið um málið og hygðist skýra frá nokkrum þáttum þess. Framburður hans var mjög óljós og hikandi. Þannig lýsti hann sem sjónarvottur með óljósum hætti ósamkomulagi og átökum við mann sem hann þekkti ekki. Kvaðst hann hafa komið dómfellda Sævari til hjálpar og reynt að ganga á milli hans og mannsins. Þá hafi hann fengið högg frá þeim síðarnefnda og hélt endurupptökubeiðandi að hann hafi þá slegið manninn aftur. Við það hafi hann fallið í gólfíð, en ekki misst meðvitund heldur dasast eitthvað. Endurupptökubeiðandi kvaðst hvorki muna hvað þeir hefðu verið að gera fyrir átökin né hvað þeir hafi gert eftir þau og kvaðst ekki vita hvar húsnæðið var sem hann var staddur í. Sagði endurupptökubeiðandi að þótt þeir hafi hlotið að hafa gert eitthvað við látinn manninn þá kæmi hann því ekki fyrir sig. Hann gat hins vegar lýst herbergjaskipan nokkuð ítarlega og tilfæringum með lík mannsins innandyra og var sú lýsing í samræmi við framburði annarra. Þegar rýnt er í þennan framburð sýnist næsta augljóst að nákvæm lýsing á herbergjaskipan hafi verið afrakstur vettvangsferðar lögreglumanna með endurupptökubeiðanda að Hamarsbraut 11. Þetta atriði er til þess fallið að veita skýrslunni ranglega nokkurn trúverðugleikablæ. Annað úr frásögn endurupptökubeiðanda virðist endurómur af framburðum annarra dómfelldu. Það greinir hins vegar framburð endurupptökubeiðanda frá framburðum annarra dómfelldu að hann virðist hafa átt erfitt með að fylla í eyðurnar í atburðarásinni og greindi hann frá mun færri smáatriðum en hinir. Fá atriði sem lögregla lagði til grundvallar í atburðarásinni voru þannig frá endurupptökubeiðanda komin og hann kom ekki fram með jafn margar útgáfur af atburðum og hinir dómfelldu.
1754. Eftir þetta bar endurupptökubeiðandi ekki á móti aðkomu sinni að atlögu að Guðmundi á meðan rannsókn lögreglu stóð og tók meðal annars þátt í vettvangsferðum í leit að líki Guðmundar. Á þessum tíma sendi endurupptökubeiðandi einum af rannsóknarlögreglumönnum hlýleg og persónuleg bréf bæði um einkamálefni og sakarefni málsins.
1755. Endurupptökubeiðandi dró framburði sína til baka og afturkallaði þar með játningar sínar 30. mars 1977 eða við fyrsta tækifæri eftir að dómsmeðferð hófst. Hann gaf þá skýringu á játningum sínum að hann hafi talið það skynsamlegast. Það rökstuddi hann með vísan til þess hvernig staðið hefði verið að yfirheyrslum og vanlíðanar sinnar í upphafi rannsóknar. Honum hafi verið hótáð því af rannsóknarmönnum að hann gæti þurft að rotna í Síðumúlanum í tvö ár og hann yrði dæmdur af því að allir bentu á hann. Endurupptökubeiðandi hafði verið sýknaður af þjófnaðarbroti 5. desember 1975 í máli sem hann hafði játað sakir í upphafi en dregið svo játningu til baka fyrir dómi. Af skrifum endurupptökubeiðanda í dagbók hans má ráða að hann hafi verið sannfærður um að eins myndi fara í þessu máli. Hann virðist hafa verið fullur tilhlökkunar þegar leið að því að hann ætti að mæta fyrir dóm 30. mars 1977, því þá gæfist honum loks tækifæri til að koma sakleysi sínu á framfæri þannig að á þann framburð yrði hlustað. Erfitt er að meta hvort hann hafi talið skynsamlegt við þessar

aðstæður að játa ranglega á sig sakir og treysta á réttláta málsmeðferð fyrir dómi þar sem hið sanna yrði leitt í ljós eða hvort um brellu var að ræða af hans hálfu. Það síðara virðist ólíklegt ef mið er tekið af dagbókarfærslum hans og tiltölulega lágri greind.

1756. Endurupptökubeiðandi neitaði staðfastlega allri aðild að hvarfi Guðmundar við sex yfirheyrslur í samtals 21 klukkustund frá 23. desember 1975 til 8. janúar 1976. Framburður hans um að hafa tekið þátt í atlögu að Guðmundi var í upphafi hikandi og óljós og hann lýsti aldrei með nákvæmum og heildstæðum hætti aðdraganda atlögunnar og þátttöku í líkflutningum. Framburður hans virðist þannig þróast með framburðum annarra dómfelldu og vegna áhrifa frá þeim. Þetta lýsir sér til dæmis í því að þegar í ljós kom að hlutrænar staðreyndir útilokuðu tiltekin atriði í framburði hans var hann fljótur að breyta framburði sínum eða taka undir breytta framburði annarra dómfelldu. Framburður hans í heild getur vart talist heildstæður og stöðugur eða trúverðugur.

VIII.4.1.e Framburður dómfellda Alberts

1757. Þar sem dómfelldi Albert játaði brot sitt og dró þann framburð aldrei til baka vó framburður hans um meinta atlögu meðákærðu að Guðmundi þungt við mat á sekt annarra dómfelldu.
1758. Í dómi Hæstaréttar er fullyrt að endurupptökubeiðandi og dómfelldu Kristján Viðar og Sævar hafi flutt lík Guðmundar Einarssonar frá Hamarsbraut 11 með aðstoð dómfellda Alberts en talið að ekki hafi tekist að leiða í ljós hvert lík hans hafi verið flutt og hvar líkamsleifar hans séu. Tekið er fram að framburðir endurupptökubeiðanda og dómfelldu Kristjáns Viðars og Sævars séu mjög á reiki um líkflutninginn en leggja verði til grundallar að dómfelldi Albert hafi tvívegis átt þátt í flutningi á líki Guðmundar og var hann sakfelldur fyrir brot gegn 2. mgr. 221. gr. almennra hegningarlaga fyrir þá háttsemi.
1759. Nafn dómfellda Alberts virðist tiltölulega fljótt hafa komið fram í yfirheyrslum yfir dómfellda Sævari. Ekki er ljóst hvort dómfelldi Sævar tengdi dómfellda Albert við málið af sjálfsdáðum eða hvort lögregla bar nafn hans undir dómfellda. Dómfelldi Sævar var ekki með ökuréttindi á þessum tíma og fyrir liggur að dómfelldi Albert hafði snattast mikið með dómfellda Sævar í tengslum við fíkniefnaviðskipti hans. Yfirheyrsla 21. desember 1975 yfir [ViG] leigubifreiðastjóra, sem oft ók dómfellda Sævari, bendir til að lögregla hafi þá verið byrjuð að skoða hverjir hefðu mögulega ekið líki Guðmundar frá Hamarsbraut 11 nóttina sem hann hvarf þannig að ekki er sjálfgefið að dómfelldi Sævar hafi átt frumkvæði að því að nefna dómfellda Albert til sögunnar.
1760. Upphafsaðgerðir lögreglu gagnvart dómfellda voru næsta sérstæðar. Hann var sóttur með leiguflogi frá Seyðisfirði aðfaranótt Þorláksmessu, 23. desember 1975, af tveimur rannsóknarlögreglumönnum og færður í fangelsið við Síðumúla þar sem hann var settur beint inn á klefa. Eftir hádegi sama dag var hann tekinn til yfirheyrslu og hafði réttarstöðu vitnis þrátt fyrir aðdragandann. Honum var tjáð að dómfelldi Sævar hefði borið um að maður hefði verið barinn í íbúð hans að Hamarsbraut 11. Samkvæmt

dagbók Síðumúlafangelsisins fóru fimm rannsóknarlögreglumenn og fulltrúi yfirsakadómara út með dómfellda í miðri skýrslutökunni án þess að um það hafi verið bókað í lögregluskýrsluna. Leiða má líkum að því að farið hafi verið að Hamarsbraut 11 líkt og áður hefur verið fjallað um. Í skýrsluna var bókað að dómfelldi Sævar hefði fengið dómfellda Albert til flutninga á þungri byrði frá Hamarsbraut út í Hafnarfjarðarhraun og var framkvæmd þeirra flutninga lýst ítarlega. Framburðurinn og á köflum myndræn frásögn dómfellda Alberts byggðist á þeim röngu forsendum að dómfelldi Sævar hefði hringt í hann og hann komið á Toyota fólksbifreið. Í kjölfar þessa vitnisburðar dómfellda var hann leiddur fyrir dóm með réttarstöðu sakbornings og bókaður framburður eftir honum að nýju, auk þess sem honum var gert að staðfesta eigin vitnisburð fyrir lögreglu. Hann var síðan úrskurðaður í 45 daga gæsluvarðhald.

1761. Án þess að nokkuð væri um það bókað héldu yfirheyrslur og vettvangsferðir áfram næstu daga en gæsluvarðhaldsvistin virðist hafa verið dómfellda þungbær því hann varð óður, eins og það var orðað, strax 27. desember 1975. Næst kom hann fyrir dóm 11. janúar 1976 og var þá bókað að hann hefði skýrt sjálfstætt frá en efnislega var þó vísað í vitnaskýrslu hans frá 23. desember 1975. Því var ekki gefinn nokkur gaumur að upplýst hafði verið á þeirri stundu að dómfelldi hafði ekki umráð Toyota bifreiðar þegar Guðmundur hvarf. Á þessum tíma var búið að yfirheyra dómfellda eða fara með í leiðangra í samtals rúmar tólf klukkustundir án nokkurra bókana um hvað fram hefði komið af hans hálfu.
1762. Ekki verður séð að sú staðreynd að ýmis grundvallaratriði í fyrsta framburði dómfellda Alberts reyndust röng, og framburðurinn um flutning á líki Guðmundar því augljóslega rangur í veigamiklum atriðum, hafi kallað á sérstök viðbrögð af hálfu rannsóknaraðila. Þannig virðist ekki hafa verið tekin skýrsla af dómfellda fyrr en 5. febrúar 1976 í tilefni af framlengingu gæsluvarðhalds. Þá var einungis bókað um fullvissu hans um að hafa flutt lík Guðmundar í átt að Sædýrasafninu. Engar lögregluskýrslur voru heldur gerðar í febrúar en upplýsingar liggja fyrir um nokkrar árangurslausar leitarferðir með Alberti í rannsóknardagbók lögreglumanna. Í byrjun mars var dómfelldi enn fyrir dómi í tilefni af fyrirtöku um framlengingu gæsluvarðhalds og bar í það skiptið um að hafa farið tvær ferðir til þess að flytja lík fyrir dómfelldu Kristján Viðar og Sævar. Rannsóknaraðilum virðist hafa verið ljóst að dómfelldi átti í miklum erfiðleikum með að rifja upp málsatvik og hlutuðust til um að hann undirgengist sérstaka sálfræðimeðferð, sefjun, sem mun hafa verið ætlað að kalla fram gleymdar minningar. Virðist mega draga þá ályktun af því að bæði dómfelldi og rannsóknaraðilar hafi verið tilbúnir að teygja sig mjög langt til að fá upplýsingar frá honum. Að meðferðinni lokinni var að hans ósk, eftir því sem bókað var, tekin af honum ítarleg lögregluskýrsla, og þá með réttarstöðu vitnis þótt í gæsluvarðhaldi væri, þar sem hann bar loks um að hafa verið á Volkswagen bifreið. Hann var látinn laus úr gæsluvarðhaldi í kjölfarið. Allt fram til þess að honum var sleppt var hann 33 sinnum í yfirheyrslum, viðtölum og leiðöngurum samtals í tæpa 41 klukkustund.
1763. Dómfelldi dró framburði sína aldrei til baka en var hins vegar fljótur að aðlaga framburði sína að rannsóknartilgátum lögreglu þegar í ljós kom að fyrri framburðir hans stóðust ekki. Þess sjást víða merki í málinu að lögregla hafi tekið skýrslur af

dómfellda í kjölfar þess að fram komu nýjar upplýsingar og að hann hafi jafnan tekið undir þær. Virðist honum hafa verið mjög í mun að vera samvinnuþýður þótt hann ætti erfitt með að greina á milli hugarburðar og veruleika. Sem dæmi um þetta má nefna að komið var með dómfellda Albert í Síðumúlafangelsið skömmu fyrir miðnætti 3. mars 1977 en hann hafði þá verið í skýrslutökum hjá lögreglu. Bókað var í samantektarskýrslu lögreglu að dómfelldi hafi borið fyrir sig miklu minnisleysi en hafi þó virst færast nær raunveruleikanum þegar leið á samtalið. Daginn eftir var dómfelldi í skýrslutökum hjá lögreglu og fyrir dómi frá klukkan 13:00 til 02:00 með klukkustundar matarhléi. Við þetta tækifæri bar hann í fyrsta skipti um þátt vitnisins [GunJ] í atburðum aðfaranótt 27. janúar 1974, en dómfelldi Sævar hafði nefnt þann mann á nafn skömmu áður í samtali við lögreglu. Dómfelldi Albert gjörbreytti þar með framburði sínum eftir að hafa verið yfirheyrður í samtals 13 klukkustundir en bókað hafði verið í þingbók að frestað hafi verið ákvörðun um úrskurð um gæsluvarðhald yfir honum. Eftir tvær nætur í fangelsi var dómfellda Alberti sleppt.

1764. Dómfelldi Albert virðist hafa haft ríkan vilja til að svara spurningum lögreglu og varpa ljósi á þá atburðarás sem rannsóknartilgátur lögreglu byggðust á en virtist þó lítið hafa munað og rannsóknarlögreglumenn gert sér grein fyrir því. Framburðir hans voru þó ítrekað í mótsögn við staðreyndir eða fengu enga stoð í framburðum annarra, sérstaklega um ítrekaða líkflutninga og hvar líkinu var komið fyrir. Í fyrstu féllst hann aðeins á að einhverjum þungum hlut hefði verið komið fyrir í bifreið hans. Virðist hann fyrst og fremst hafa staðið í þeirri trú að það sem aðrir dómfelldu hefðu sagt hlyti að hafa gerst og mótmælti því ekki. Hafa verður í huga að frá upphafi virðist hafa verið gengið út frá því að hann hefði ekki tekið þátt í atögu að Guðmundi heldur eingöngu annast flutning á líki hans frá Hamarsbraut 11. Endurupptökunefnd telur að með vísan til framangreinds hafi framburðir hans sem vitnis um atögu að Guðmundi haft afar lítið sönnunargildi. Jafnframt sé mjög vafasamt að framburðir sem hann gaf eftir fyrrnefnda sefjunarmedferð hafi byggst á raunverulegum minningum.
1765. Í dómi Hæstaréttar er enginn fyrirvari gerður um sönnunargildi framburðar dómfellda Alberts, ekkert vísað til minnisleysis hans, sem ítrekað er þó minnst á í lögregluskýrslum, og ekki getið um umrædda sefjunarmedferð sem hann gekkst undir. Endurupptökunefnd telur því að verulegar líkur séu á að sönnunargildi framburðar dómfellda Alberts hafi verið rangt metið í Hæstarétti og að það sé eitt þeirra atriða sem skipti máli við mat á því hvort verulegar líkur séu á að sönnunargögn í málinu hafi verið rangt metin svo áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins.

VIII.4.1.f Framburður vitnisins [GunJ]

1766. Rannsókn málsins og framburðir allra dómfelldu gengu út frá þeirri forsendu allt frá upphafi í desember 1975 og fram til loka febrúarmánaðar 1977 að dómfelldi Sævar hefði hringt í dómfellda Albert aðfaranótt 27. janúar 1974 og beðið hann um að koma á bifreið að Hamarsbraut 11. Þegar staðfest var með framhaldsrannsókn, eftir útgáfu ákæru, að síminn í íbúðinni hefði verið lokaður vegna vanskila kvöldið sem Guðmundur hvarf tóku framburðir þriggja dómfelldu miklum en samræmdum breytingum; fyrst dómfellda Sævars, síðan dómfellda Alberts og loks dómfellda

Kristján Viðars. Breyttust framburðirnir allir í þá átt að [GunJ] og dómfelldi Albert hefðu verið staddir inni í íbúðinni að Hamarsbraut 11 er atлага að Guðmundi hafi átt sér stað. Nafn umrædds [GunJ] hafði þá aldrei borið á góma í tengslum við málið á þeim rúmu 14 mánuðum sem það hafði verið til meðferðar. Í framhaldinu fóru tveir rannsóknarlögreglumenn til Spánar 23. apríl 1977 með skriflega kvaðningu dómsformanns sem laut efnislega að því að fram væri komið í málinu að [GunJ] hafi verið viðstaddur átök að Hamarsbraut þar sem Guðmundur hafi beðið bana. Rannsóknarlögreglumennirnir birtu kvaðninguna fyrir [GunJ] og kom hann heim með þeim 29. apríl 1977. Var hann þá vistaður á hóteli í Reykjavík undir lögregluftirliti. Daginn eftir heimkomuna, laugardaginn 30. apríl 1977, var [GunJ] færður fyrir dóm, málið reifað fyrir honum og bókað að hann hafi rakið ýmsa þætti málsins sjálfstætt en því frestað að taka af honum skýrslu. Var skýrslutökum yfir [GunJ] frestað til 2. maí 1977 en hann hafður undir lögregluftirliti fram að því. Að lokinni fyrirtökunni 30. apríl 1977 var farið með [GunJ] að Hamarsbraut 11 og honum sýnd íbúðin eftir því sem bókað var í þingbók. [GunJ] kom aftur fyrir dóminn 2. maí 1977 og voru honum þá sýndar blaðafréttir af hvarfi Guðmundar og myndir úr sakaskrá af 20 mönnum, þar á meðal dómfelldu. Myndir af dómfelldu bar hann kennsl á enda kunnugur þeim. Framburður vitnisins var á hinn bóginn mjög ómarkviss og í raun frásögn af mjög óljósum minningabrotum um ökuferðir með dómfellda Alberti um Reykjavík og Hafnarfjörð. Lýsti hann aðkomu í kjallaraíbúð, minnisstæðum stiga, þvottahúsi og geymslu. Lét dómurinn þess þá getið í þingbók að vitnið hafi komið að Hamarsbraut 11 tveimur dögum áður og þá fundist hann kannast við þessi rými íbúðarinnar. Voru [GunJ] sýndar myndir af íbúðinni að Hamarsbraut 11 í þinghaldinu. Bar hann þá um stutta viðdvöl í íbúð með dómfellda Alberti en gat ekki staðhæft að aðrir dómfelldu hafi verið þar staddir. Vitnið gerði fjölda fyrirvara við svör sín og af þingbókinni verður ráðið að hann hafi verið afar hikandi í framburði sínum. Daginn eftir var [GunJ] til ítarlegrar samprófunar við dómfellda Albert í fimm klukkustundir. Að henni lokinni fóru málsatvik að rifjast upp fyrir vitninu. Næstu daga á eftir var [GunJ] yfirheyrður fyrir dómi og honum kynntir framburðir dómfelldu. Þess var ekki getið hvaða framburðir voru kynntir honum en fyrir liggur að endurupptökubeiðandi og dómfelldi Sævar höfðu þá báðir dregið framburði sína í málinu til baka. [GunJ] var samprófaður við endurupptökubeiðanda og dómfelldu Sævar og Kristján Viðar en ekki tókst að ná samræmi í framburðina nema að hluta með dómfellda Kristjáni Viðari.

1767. Sem fyrr segir hafði koma vitnisins [GunJ] til landsins sérkennilegan aðdraganda. Hann var sóttur til Spánar af tveimur lögreglumönnum og eftir heimkomuna einangraður undir eftirliti lögreglumanns í eins konar stofufangelsi. Þrátt fyrir að meðferð málsins fyrir dómi væri löngu hafin og um væri að ræða lykilvitni sem ekki hafði verið tekin lögregluskýrsla af voru dómfelldu ekki upplýstir um komu hans til landsins. [GunJ] mætti fyrir sakadóm 30. apríl 1977, daginn eftir komuna til landsins, og var málið þá reifað fyrir honum en skýrsla ekki tekin. Eftir þinghaldið var farið með hann að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði. Í því sambandi verður að hafa í huga að afar yfirgripsmikil fjölmiðlaumfjöllun hafði þá verið um málið og þátt dómfelldu í því í fjórtán mánuði og þar sem [GunJ] þekkti til dómfelldu leikur ekki vafi á að hann hafi

verið kunnugur þeirri umfjöllun. Óhjákvæmilega hefur hann þannig vitað um hvað málið snerist í stórum dráttum.

1768. Í dómi Hæstaréttar virðist framburði [GunJ] hafa verið gefið aukið vægi fyrir þær sakir að hann gat lýst herbergjaskipan og staðhættum að Hamarsbraut 11. Hæstiréttur vísar sérstaklega til þess að í skýrslu sem rannsóknarlögreglumennirnir tveir sem sóttu [GunJ] til Spánar gáfu fyrir sakadómi Reykjavíkur, 11. janúar 1980, fyrir flutning málsins fyrir Hæstarétti, hafi komið fram að þeir hafi verið samsaga um að ekki hafi verið farið með [GunJ] að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði áður en fyrsta skýrsla var tekin af honum. Um alvarlegan misskilning virðist hafa verið að ræða hjá Hæstarétti þar sem í dómskýrslum af lögreglumönnunum tveimur var hvor þeirra um sig spurður hvort hann hefði farið með [GunJ] að Hamarsbraut 11 en ekki hvort farið hefði verið með [GunJ] þangað. Fyrir liggur að 2. maí 1977 var tekin framburðarskýrsla af [GunJ] fyrir dómi og þá bókað í þingbók sakadóms Reykjavíkur að farið hefði verið með [GunJ] að Hamarsbraut 11 tveimur dögum áður. Það sama kom fram í skýrslutöku yfir honum fyrir dómi. Í þessu þinghaldi lýsti hann aðkomu í kjallarafbúð, minnisstæðum stiga, þvottahúsi og geymslu sem honum hefur væntanlega veist auðvelt eftir að hafa verið þar tveimur dögum áður. Sú ályktun Hæstaréttar að ekki hefði verið farið með [GunJ] að Hamarsbraut 11 fyrir fyrstu skýrslu var ekki í samræmi við skýra bókun í þingbók sakadóms Reykjavíkur heldur byggð á rangri túlkun á framburði tveggja lögreglumanna.
1769. Í dómi Hæstaréttar er jafnframt greint frá því að umræddir lögreglumenn hafi borið að þeir hafi ekki vitað til þess að [GunJ] hefði rætt við dómfellda Albert áður en skýrslur voru teknar af [GunJ] eða meðan á skýrslutöku stóð. Ekki er hins vegar greint frá því að [GunJ] var í fimm klukkustunda samprófun með dómfellda Alberti 3. maí 1977 fyrir dómi. Eftir þá samprófun fóru málsatvik fyrst að rifjast upp fyrir [GunJ].
1770. Mat Hæstaréttar á sönnunargildi framburðar [GunJ] virðist því hafa byggst á mistúlkun á gögnum málsins og þar með á röngum grunni. Þá verður að telja að það rýri verulega sönnunargildi framburða [GunJ] að sakborningum var ekki kunnugt um fyrirhugaðar skýrslutökur af [GunJ]. Jafnframt liggur fyrir að verjendur dómfelldu voru ekki boðaðir til dómþings þegar skýrslurnar voru teknar og ekki tilkynnt um þær sérstaklega frekar en aðrar skýrslutökur þar sem skjólstæðingar þeirra voru ekki yfirheyrðir. Verjandi endurupptökubeiðanda gerði athugasemdir við þetta atriði við upphaf munnlegs málflutnings í héraðsdómi. Það var ekki fyrr en [GunJ] var samprófaður með hverjum dómfellda fyrir sig sem verjendur voru viðstaddir. Verjandi dómfellda Alberts var þó ekki viðstaddur samprófun hans við [GunJ]. Verjendur áttu því ekki í raun kost á að nýta þann rétt sem lög um meðferð opinberra mála veittu sakborningum að gagnsþyrja þetta mikilvæga vitni sem ekki hafði gefið skýrslu fyrir lögreglu.
1771. Sem fyrr segir var [GunJ] ljóst að dómfelldu í málinu höfðu verið á annað ár í gæsluvarðhaldi vegna meintrar aðildar sinnar að atlögu að Guðmundi. Enginn dómfelldu hafði þó borið um beina aðild [GunJ] að atlögunni og hafði hann réttarstöðu vitnis í málinu. Augljóst er að mikill þrýstingur var á [GunJ] að vera samvinnuþýður í

skýrslutökum til þess að forðast að staða hans í málinu yrði verri. Öll framangreind atriði, og þá sérstaklega hvernig framburður hans fyrir dómi þróaðist eftir vettvangsferð að Hamarsbraut 11 og langa sampröfun með dómfellda Alberti, eru til þess fallin að varpa miklum vafa á að mat Hæstaréttar á sönnunargildi framburðar hans hafi verið rétt. Endurupptökunefnd telur að framangreind atriði varðandi mat á sönnunargildi framburða [GunJ] séu meðal þeirra atriða sem skipti miklu máli við mat á því hvort sönnunargögn í málinu hafi verið rangt metin svo áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins.

VIII.4.2 Mat Hæstaréttar á framburðum dómfelldu og trúverðugleika játninga þeirra

1772. Í dómi Hæstaréttar segir réttilega: „Snemma í rannsókn málsins, fyrir miðjan janúar 1976, viðurkenndu ákærðu Kristján, Sævar og Tryggvi, að þeir hefðu verið staddir að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974 ásamt manni, er Kristján kvað hafa verið Guðmund Einarsson. Hinir tveir kváðu sig ekki hafa borið kennsl á manninn, en þeir töldu síðar í rannsókninni, að maður þessi hefði verið Guðmundur Einarsson.“ Hæstiréttur lýsir síðan þeim framburði dómfelldu sem rétturinn virðist líta á sem játningar þeirra með eftirfarandi hætti: „Samkvæmt skýrslum þeirra, sem raktar eru ítarlega í héraðsdómi, hefur þar komið til átaka milli þeirra og Guðmundar, sem leitt hafi til dauða hans.“ Síðar í dómi Hæstaréttar er gengið út frá því að um fullkomnar játningar dómfelldu hafi verið að ræða með svofelldri fullyrðingu: „Játningar hinna ákærðu komu fram í skýrslum þeirra í janúar 1976 og voru endurtekna síðar bæði fyrir rannsóknarlögreglu og á dómþingum að viðstöddum verjendum þeirra Kristjáns og Tryggva.“
1773. Í samræmi við meginregluna um milliliðalaus sönnunarfærslu hafa lögregluskýrslur um framburði sakborninga og vitna í yfirheyrslum hjá lögreglu að jafnaði mun minna sönnunargildi en framburðir fyrir þeim dómurum sem dæma í máli. Ýmis atriði geta þó ýmist aukið sönnunargildi slíkrar skýrslu eða dregið úr því, svo sem hvort skýrsla er einungis samantektarskýrsla lögreglumanns, hvort skýrslan er undirrituð af þeim sem var yfirheyrður, hvort verjandi var viðstaddur og loks hvort sá sem yfirheyrður var staðfestir fyrir dómi það sem eftir honum var haft í slíkri skýrslu. Um þetta atriði vísast nánar til umfjöllunar í kafla VII.5.
1774. Í ljósi afturköllunar dómfelldu á játningum sínum var sérstaklega mikilvægt að fyrir lægi hvað hvert dómfelldu játaði nákvæmlega og hvenær nákvæmlega þær játningar sem Hæstiréttur byggði á komu fram. Þess er í engu getið í dómi Hæstaréttar að dómfelldu slógu úr og í um þátt sinn í meintri atlögu, framburðir þeirra tóku miklum breytingum, lítið samræmi var í framburðunum og á löngum tímabilum í rannsókninni var ekkert skráð um það sem fram fór við fjölda yfirheyrslna, viðtala og samprófana. Þá verður ekki séð að því sem fram kom í upplýsingaskýrslum lögreglu hafi verið tekið með hæfilegri tortryggni og ekki tekið tillit til þess að lögregluskýrslur höfðu aðeins að geyma endursögn rannsakenda á framburði dómfelldu en ekki lá fyrir hvaða spurningar voru lagðar fyrir þau og með hvaða hætti.
1775. Með vísan til framangreindrar umfjöllunar endurupptökunefndar er ljóst að játningar dómfelldu, um aðild að meintri atlögu að Guðmundi sem hafi leitt hann til dauða, voru

mun óljósari en ráða má af forsendum Hæstaréttar og langt í frá að dómfelldu hafi haldið sig við þær jafn einarðlega og fram kemur í dómi Hæstaréttar.

VIII.4.3 Afturköllun játninga og mat Hæstaréttar á trúverðugleika afturkallana

1776. Um afturköllun dómfelldu á játningum sínum segir í forsendum Hæstaréttar: „Breyttu þeir ákærðu Sævar og Tryggvi eigi þessum játningum fyrr en í lok mars 1977, eins og að framan greinir. Ákærði Kristján hélt fast við játningu sína, þegar hann var samprófaður við ákærða Sævar og ákærða Tryggva 29. og 30. mars 1977, og hvarf eigi frá henni fyrr en 27. september s. á.“ Þessar fullyrðingar Hæstaréttar eru ekki í samræmi við gögn málsins eins og rakið er hér að framan.
1777. Hvað dómfellda Sævar varðar var meint játning hans á dómþingi 11. janúar 1976 ekki afdráttarlausari en svo að í upphafi þinghaldsins hafði hann þvertekið fyrir að hafa verið staddur að Hamarsbraut 11 kvöldið sem Guðmundur hvarf þótt ekkert hafi verið skráð um það í þingbók. Þá voru höfð eftir honum ummæli í skýrslum frá 30. apríl 1976, 30. september 1976, 27. febrúar 1977 og 9. mars 1977 sem líta verður á sem afturhvarf frá játningu að hluta eða öllu leyti. Að teknu tilliti til þeirra gagna sem liggja fyrir endurupptökunefnd eru ályktanir Hæstaréttar um endurteknar játningar dómfellda Sævars á aðild að atlögu að Guðmundi og hvenær hann afturkallaði þessar játningar fyrst þannig ýmist ónákvæmar eða beinlínis rangar.
1778. Hvað dómfellda Kristján Viðar varðar bar hann fyrst um þátt sinn í aðför að Guðmundi 3. janúar 1976. Játaði hann þá veru sína í íbúðinni og að hafa togað í útlím á manninum, en gerði hlut sinn að öðru leyti engan. Í næstu framburðum hjá lögreglu og fyrir dómi bar dómfelldi á svipaðan veg þar til hann játaði 7. apríl 1976 að hafa stungið Guðmund til bana með byssusting. Fram á haustið 1976 voru framburðir hans með miklum ólíkindablæ og greindi hann með ýmsum hætti frá aðild sinni að átökum og líkflutningi. Dómfelldi dró formlega til baka framburð sinn í Guðmundarmálinu fyrir dómi 27. september 1977, en þá lýsti hann því yfir að hann vissi ekkert um hvarf Guðmundar Einarssonar. Með vísan til þess sem áður hefur verið rakið um þróun framburða dómfellda Kristjáns Viðars virðast forsendur Hæstaréttar um endurteknar játningar hans vera ónákvæmar og mikilvægum atriðum sleppt, svo sem rangri játningu hans um að hafa orðið Guðmundi að bana með byssusting. Þá ber þingbók sakadóms Reykjavíkur það með sér að dómfelldi hafi viljað afturkalla játningu sína strax 12. maí 1977 og aftur 6. júlí 1977 en dómarrar sáu ekki ástæðu til að gera athugasemdir við þá bókun. Til þessa var hins vegar í engu litið í forsendum Hæstaréttar um afturhvarf dómfellda frá játningu.
1779. Hvað endurupptökubeiðanda varðar bar hann fyrst um aðild sína að átökum við Guðmund 9. janúar 1976 en þá bar hann um að hafa komið dómfellda Sævari til hjálpar þegar hann var að verða undir í átökum við óþekkta mann og haldið að hann hafi þá slegið manninn. Framburður hans var mjög óljós og hikandi. Eftir þetta bar endurupptökubeiðandi ekki á móti aðkomu sinni að atlögu að Guðmundi á meðan rannsókn lögreglu stóð. Endurupptökubeiðandi dró framburði sína til baka og afturkallaði þar með játningar sínar 30. mars 1977 eða við fyrsta tækifæri eftir að dómsmeðferð hófst. Málsgögn endurupptökunefndar bera á hinn bóginn með sér að

endurupptökubeiðandi hafi viljað afturkalla játningu sína strax snemma sumars 1976 og aftur 27. október 1976 en þess ekki getið í dómi Hæstaréttar.

1780. Gögn málsins benda eindregið til þess að dómfelldu hafi aldrei fengið aðrar upplýsingar meðan á rannsókn málsins stóð en að aðrir dómfelldu hefðu játað sök. Dómfelldu voru því ekki í aðstöðu til að verjast ákæruefninu á grundvelli réttra upplýsinga um afstöðu annarra dómfelldu til þess.
1781. Í forsendum dóms Hæstaréttar er gerð sú grein fyrir skýringum dómfelldu á afturköllun játninga að endurupptökubeiðandi og dómfelldi Sævar hefðu staðhæft að rannsóknarmenn og fangaverðir hefðu beitt þá harðræði í því skyni að knýja þá til játninga. Fram kemur að dómfelldi Kristján Viðar hafi hins vegar borið fyrir sig að rannsóknarmenn hafi haft óeðlileg áhrif á dómfelldu í því skyni að samræma framburði þeirra. Skýringar dómfelldu voru í raun allítarlegri. Þannig skýrði endurupptökubeiðandi til dæmis játningar sínar að hann hafi talið skynsamlegast að játa með tilliti til þess hvernig staðið hefði verið að yfirheyrslum og vanlíðanar sinnar í upphafi rannsókna. Honum hafi verið hótáð því af rannsóknarmönnum að hann gæti þurft að rotna í Síðumúlanum í tvö ár og hann yrði dæmdur af því að allir bentu á hann.
1782. Hæstiréttur taldi hins vegar að ekki yrði séð að játningar dómfelldu hefðu verið fengnar með ólögumætum aðferðum og vísaði til rækilegrar rannsóknar bæði fyrir og eftir uppsögu héraðsdóms varðandi meint harðræði og ólögmeta rannsóknarhætti. Sérstaklega var vísað til þess að kinnhestur sá, sem sannað var talið að fangavörður hefði lostið dómfellda Sævar 5. maí 1976, hefði átt sér stað all löngu eftir að hann játaði atferli sitt að Hamarsbraut 11. Hæstiréttur taldi því að leggja bæri játningar dómfelldu til grundvallar dómi í málinu enda þætti ekki mark takandi á afturköllunum þeirra.
1783. Svo sem áður hefur verið gerð grein fyrir tók rannsókn sú á harðræði og ólögumætum rannsóknarháttum, sem Hæstiréttur vísaði til, aðeins til afmarkaðs tímabils og var rannsóknin takmörkuð við hluta þeirra tilvika sem dómfelldi Sævar hafði bent á. Með vísan til þess og margvíslegra nýrra gagna um aðbúnað dómfelldu í einangrunarvistinni, ákvarðanir um ívilnanir og sviptingu þeirra, takmarkað aðgengi að réttargæslumönnum, brot á lagaákvæðum um framkvæmd yfirheyrslna, svo og skort á skráningu um það sem fram fór í yfirheyrslum, viðtölum og sampröfunum telur endurupptökunefnd verulega ofsagt að umrædd rannsókn hafi verið rækileg. Nákvæm skoðun endurupptökunefndar á færslum í dagbók Síðumúlafangelsisins sem margar eiga sér samsvörun í dagbókum endurupptökubeiðanda bendir eindregið til þess að dómfelldu og þá sérstaklega þeir Sævar og endurupptökubeiðandi hafi mátt þola mun meira harðræði og um lengri tíma en Hæstiréttur hafði vitneskju um. Jafnframt verður ráðið að skýrslutökur, viðtöl og samprófanir rannsóknarmanna, fangavarda og annarra hafi verið mun fleiri en gögn sem lágu fyrir Hæstarétti bentu til. Virðist Hæstiréttur því ranglega hafa litið á meint harðræði sem einstök tilvik frekar en viðvarandi ástand, auk þess sem upplýsingar um rannsóknaraðferðir voru takmarkaðar. Jafnframt virðist sem Hæstiréttur hafi, þrátt fyrir þá þekkingu sem lá fyrir á þeim tíma, vanmetið áhrif

einangrunar á áreiðanleika framburða þeirra sem henni sæta. Endurupptökunefnd telur að nákvæm skoðun á öllum þeim gögnum sem fyrir nefndinni liggja gefi fullt tilefni til að álykta að skýringar dómfelldu á játningum sínum og afturhvarfi þeirra frá þessum játningum hafi um margt verið trúverðugar.

1784. Dómfelldu virðast í engu hafa fengið að njóta þess vafa sem augljóslega var uppi um trúverðugleika játninganna. Með vísan til framangreinds telur endurupptökunefnd verulegar líkur á að mat Hæstaréttar á áreiðanleika játninga endurupptökubeiðanda og dómfelldu Kristjáns Viðars og Sævars um aðild að meintri atlögu að Guðmundi hafi ekki verið í samræmi við fyrirliggjandi gögn og upplýsingar um þróun framburða dómfelldu og að verulegar líkur séu jafnframt á að Hæstiréttur hafi lagt rangt mat á trúverðugleika afturkallananna. Telur endurupptökunefnd þetta atriði vega þungt við mat á því hvort verulegar líkur séu á að sönnunargögn í málinu hafi verið rangt metin svo áhrif hafi haft á niðurstöðu þess.

VIII.4.4 Framburðir annarra vitna

1785. Í dómi Hæstaréttar var talið sannað með vættisburði þriggja vitna að Guðmundur Einarsson hafi verið á götu í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974 ásamt manni, er tvö vitnanna hafi talið vera dómfellda Kristján Viðar. Að sögn vitnanna hafi þeir tveir reynt að stöðva bifreiðar, er óku þar um, sýnilega í því skyni að fá sér far með þeim. Þótt umræddir vitnisburðir hafi ekki lotið að meintri atlögu að Guðmundi er ljóst að þeir voru mikilvægir hlekkir í sönnunardejuni.
1786. Fyrir liggur að mörg vitni gáfu sig fram eftir að lýst var eftir Guðmundi. Eitt þessara vitna, [EJR], kvaðst hafa verið á ferð um Strandgötu ásamt annarri stúlku aðfaranótt 27. janúar 1974. Þar hefði hún séð Guðmund á gangi með eldri pilti nálægt Bæjarbíói, en hún kvaðst kannast við Guðmund í sjón. Piltinum lýsti hún sem nokkuð ölvuðum, með dökkskollitað hár, jakkalausum og í gulri skyrtu. Hefðu þeir reynt að stöðva bíla en stúlkurnar ekki þorað að stöðva fyrir þeim vegna sláttar í piltinum í gulu skyrtunni. Við framhaldsrannsókn í byrjun árs 1977 taldi hún piltinn hafa verið í dökkum buxum, hvítri skyrtu og með jakka á handleggnum. Hún og vitnið [SM], sem var með [EJR] í bifreið í umrætt sinn, bentu á mynd af dómfellda Kristjáni Viðari í myndbendingu 22. janúar 1977 og töldu hann líkjast samferðamanni Guðmundar mest af þeim myndum sem þeim voru sýndar. Samkvæmt gögnum málsins bentu þessi vitni síðan á dómfellda Kristján Viðar í sakbendingu fimm dögum síðar en þeim var kunnugt um að hann væri meðal þeirra sem stillt var upp og töldu líklegt að hann hefði verið samferðamaður Guðmundar. Eins og fyrr var rakið gaf annað vitnanna yfirlýsingu 26. ágúst 1996 þar sem það dró framburði sína í Guðmundarmálinu til baka. Bæði vitnin komu síðan fyrir dóm 20. og 21. júní 1997 í tengslum við meðferð fyrstu endurupptökubeiðni dómfellda Sævars. Þær báru báðar í skýrslum fyrir dómi að útilokað væri að dómfelldi Kristján Viðar hafi verið sá maður sem þær sáu með Guðmundi í Hafnarfirði umrædda nótt þar sem þær hefðu síðar komist að því að dómfelldi Kristján Viðar væri mun hávaxnari en sá maður. Fyrir liggur að umræddar mynd- og sakbendingar fóru fram tæpum þremur árum eftir hvarf Guðmundar. Þá höfðu ítrekað birst myndir af dómfellda Kristjáni Viðari í dagblöðum og hann verið

nafngreindur sem einn banamanna Guðmundar. Framkvæmd mynd- og sakbendingar var jafnframt háð margs konar öðrum annmörkum og telur endurupptökunefnd að það sem að framan greinir varpi nýju ljósi á sönnunargildi framburða þessara tveggja vitna.

1787. Tvö önnur vitni gáfu sig fram við lögreglu og kváðust hafa séð Guðmund á gangi þessa nótt. Vitnin [SRV] og [SKK] staðfestu fyrir dómi að hafa séð Guðmund á Reykjavíkurveginum til móts við frystihúsið og taldi annar þeirra að það hafi verið um klukkan 02:15 til 02:30 en hinn taldi það hafa verið um klukkan 02:00 til 03:00. Sögðu þeir hann hafa verið með dökkt og mikið hár, ölvaðan og einan á ferð. Hann hafi baðað út höndum og reynt að stöðva bifreiðar. Hefði hann gengið í veg fyrir bíl þeirra og við það fallið í götuna. Skömmu síðar hefðu þeir ekið til baka sömu leið en þá hvergi séð Guðmund. Annar þeirra taldi engan vafa á að umræddur maður hefði verið Guðmundur Einarsson. Framburðir þeirra um að Guðmundur hefði verið einn á ferð og kominn upp á Reykjavíkurveg, að því er virðist að reyna að fá far til Reykjavíkur, samræmist ekki þeirri atburðarás sem lögð var til grundvallar í dómi Hæstaréttar.
1788. Dómfelldu voru frá upphafi margsaga um hvernig þeir hittu Guðmund umrædda nótt. Framburður þeirra gekk í stórum dráttum út á að endurupptökubeiðandi og dómfelldi Kristján Viðar hefðu verið með dómfellda Alberti á akstri í Hafnarfirði í þeim tilgangi að ræna veskjum af fólki. Síðar bættist vitnið [GunJ] inn í þá atburðarás. Guðmundur hefði verið að reyna að útvega sér far til Reykjavíkur og þeir því staðnæmst en dómfelldi Albert ekki viljað taka Guðmund upp í bifreiðina. Endurupptökubeiðandi og dómfelldi Kristján Viðar hefðu því farið úr bifreiðinni og þeir þrír reynt saman að útvega sér far. Endurupptökubeiðandi hefði þá falið sig en þeim þó ekki tekist að útvega sér far. Í stað þess að fara til Reykjavíkur hefði leið þeirra þriggja síðan legið að Hamarsbraut 11 og það þrátt fyrir að þeir hefðu skömmu áður hitt húsráðanda þar, dómfellda Sævar, í Kópavogi. Margt er með ólíkindum í þessum framburðum og hafa þeir og aðdragandi þeirra á sér þann blæ að smám saman hafi verið leidd fram atburðarás sem gat að einhverju leyti samrýmst framburði vitnanna [EJR] og [SM].
1789. Samkvæmt framansögðu voru augljósir gallar á mynd- og sakbendingum. Jafnframt var ósamræmi milli lýsingar vitnis á klæðaburði þess manns sem átti að hafa verið með Guðmundi á Strandgötu skömmu eftir lokun Alþýðuhússins klukkan 02:00 og þess klæðnaðar sem önnur vitni báru um að dómfelldi Kristján Viðar hefði verið í. Loks báru tvö vitni hjá lögreglu að hafa séð Guðmund á sama tíma eða síðar á Reykjavíkurvegi á móts við frystihúsið sem var við Flatahraun. Þrátt fyrir það virðast dómfelldu við sönnunarmat Hæstaréttar í engu hafa fengið að njóta þess vafa sem var fyrir hendi um að framburður vitna styddi það að endurupptökubeiðandi og dómfelldi Kristján Viðar hefðu hitt Guðmund á götu í Hafnarfirði og orðið samferða honum að Hamarsbraut 11. Telur endurupptökunefnd að þetta sé eitt þeirra atriða sem skipti máli við mat á því hvort verulegar líkur séu á að sönnunargögn í málinu hafi verið rangt metin svo áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins.

VIII.4.5 Um áhrif veðurs, færðar og annarra hlutrænna staðreynda á sönnunarmat

1790. Endurupptökubeiðandi og dómfelldu Kristján Viðar og Sævar voru sakfelldir fyrir að hafa í félagi átt í átökum við Guðmund að Hamarsbraut 11 og misþyrmt honum svo, að til bana hafi dregið. Í dómi Hæstaréttar kemur fram að ekkert verði fullyrt um að hverju marki þáttur hvers einstaks hinna dómfelldu Kristjáns Viðars og Sævars og endurupptökubeiðanda hafi ráðið sköpum, en allir hafi þeir átt sameiginlega þátt í aðförinni að Guðmundi og verið samvaldir að því að veita honum slíka áverka, að bani hlaust af.
1791. Af þessum forsendum Hæstaréttar fyrir sakfellingu má ráða að rétturinn hafi talið að margt væri óljóst um það sem gerðist að Hamarsbraut 11 þrátt fyrir játningar dómfelldu, sem þeir drógu reyndar til baka. Vegna þeirrar sérstöku sönnunarstöðu sem uppi var í málinu, það er að lík Guðmundar fannst aldrei og engin áþreifanleg sönnunargögn lágu fyrir um að honum hafi verið ráðinn bani á Hamarsbraut 11, var sérstaklega mikilvægt að hafið væri yfir skynsamlegan vafa að Guðmundur hefði verið á Hamarsbraut 11 umrædda nótt, hvernig hann komst þangað og hvort og þá hvernig líki hans var komið þaðan.
1792. Sem fyrr segir telur endurupptökunefnd að verulegur vafi leiki á því að endurupptökubeiðandi og dómfelldi Kristján Viðar hafi hitt Guðmund í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974 og farið með honum að Hamarsbraut 11. Svo sem áður hefur verið rakið bar vitnum saman um að Guðmundur hafi verið á dansleik í Hafnarfirði sem lauk um klukkan 02:00 um nóttina. Samkvæmt gögnum sem lágu fyrir Hæstarétti var mikil snjócoma og ófærð á götum á höfuðborgarsvæðinu umrædda nótt og vitni bar að leigubifreiðastjórar hafi hætt akstri. Ítarlegri gagna um veður og færð en lágu fyrir dómstólum á sínum tíma var aflað í tilefni af fyrstu endurupptökubeiðni dómfellda Sævars. Í ákvörðun Hæstaréttar um að synja um endurupptöku var ekki talið að þessi nýju gögn bættu neinu við fyrri upplýsingar.
1793. Samkvæmt því sem lagt var til grundvallar í dómi Hæstaréttar um atvik í aðdraganda þeirrar háttsemi dómfelldu sem talin var hafa leitt til dauða Guðmundar fóru dómfelldu og vitni margar ferðir um höfuðborgarsvæðið umrædda nótt í lítilli Volkswagen bifreið. Í þeim fjölmörgu lögregluskýrslum sem ritaðar voru um yfirheyrslur yfir dómfelldu og vitnum um ferðir þeirra um höfuðborgarsvæðið umrædda nótt, þar á meðal með lík Guðmundar suður fyrir Hafnarfjörð löngu eftir miðnætti, var hvergi minnst á veður eða færð á götum eða vegum. Af því má draga þá ályktun að dómfelldu og vitni hafi aldrei verið spurð um veður og færð umrædda nótt og þau ekki séð ástæðu til að minnst á þessi atriði. Þar sem ferðalög í umræddri Volkswagen bifreið voru mjög stór þáttur í hinni meintu atburðarás í aðdraganda og kjölfar meints dauða Guðmundar má ætla að einhverjum dómfelldu væru þessi veður- og akstursskilyrði minnisstæð ef þau hefðu verið þátttakendur í hinni meintu atburðarás og þá sérstaklega ferð með lík Guðmundar út í hraun.
1794. Þrátt fyrir að veður og færð umrædda nótt hefði nokkuð örugglega verið til þess fallin að hafa áhrif á meinta atburðarás er hvorki vikið að þessum þáttum í sönnunarmati sakadóms Reykjavíkur né Hæstaréttar. Upplýsingar um veður og færð og að

leigubifreiðastjórar hafi jafnvel hætt að aka á Reykjavíkursvæðinu eftir miðnætti umrædda nótt voru til þess fallnar að vekja verulegan vafa um að framburðir dómfelldu og vitna um umræddar ökuferðir væru trúverðugir. Er þetta eitt þeirra atriða sem skiptir máli við mat á því hvort verulegar líkur séu á að sönnunargögn í málinu hafi verið rangt metin svo áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins.

1795. Til þess að sú sönnunardegja sem Hæstiréttur byggði á í málinu héldi þurfti að gera ráð fyrir miklum akstri á úttnefndri Volkswagen bifreið, bæði áður en dómfelldi Albert og vitnið [GunJ] áttu að hafa komið á Hamarsbraut 11, akstri dómfellda Alberts með [GunJ] þaðan og til Reykjavíkur og til baka eftir að Guðmundi hafi verið ráðinn bani og loks með lík Guðmundar á óþekktan stað. Hringl í framburðum dómfelldu um hvernig það atvikaðist að dómfelldi Albert kom um nóttina að Hamarsbraut 11 og síðbúnar upplýsingar um þátttöku vitnisins [GunJ] í atburðarásinni eftir að í ljós kom að síminn að Hamarsbraut 11 var lokaður, draga mjög úr trúverðugleika framburða dómfelldu og vitna. Sama máli gegnir um nákvæmar en ósamrýmanlegar lýsingar á hvernig líki Guðmundar var komið fyrir annars vegar í farangursrými gulrar Toyota bifreiðar og hins vegar í aftursæti Volkswagen bifreiðar. Frásagnir dómfelldu um ökuferðir á vegslóðum sunnan Hafnarfjarðar og hvernig þeir komu líki Guðmundar fyrir hefði átt að kalla fram spurningar um áhrif veðurs og snjólaga á athafnir þeirra enda ganga framburðir þeirra um ferðir og tímasetningar atburða tæpast upp ef þessir þættir eru teknir inn í myndina.
1796. Gríðarleg áhersla var lögð á það af hálfu rannsóknarmanna að finna lík Guðmundar en framburðir dómfelldu um líkflutninga og hvar líkinu var fyrir komið voru eins ólíkir eins og þeir voru margir. Dómfelldu bentu á fjölmarga mögulega staði en leit reyndist árangurslaus. Í ljósi upplýsinga um snjó og ófærð umrædda nótt er mikill ólíkindablær á öllum frásögnum um flutninga á líki í þröngum smábíl, utan alfaraleiða, síðla nætur í svartamyrkri um vegslóða fjarri mannabústöðum í nágrenni Reykjavíkur og hvernig þeir komu líkinu fyrir. Þótt vissulega sé ekki loka fyrir það skotið að dómfelldu hafi losað sig við lík Guðmundar með öðrum hætti síðar komu engar upplýsingar fram um það í málinu.
1797. Þar sem dómfelldu höfðu allir játað að hafa átt aðild að því að bana Guðmundi virðist erfitt að finna skynsamlega skýringu á því að dómfelldu, einn eða fleiri, upplýstu ekki nákvæmlega hvernig lík Guðmundar var flutt frá Hamarsbraut 11, enda má ætla að slíkir atburðir séu minnisstæðir.
1798. Sú skýring að dómfelldu hafi viljað forðast að líkið fyndist virðist afar ósennileg í ljósi þess að þeir höfðu allir játað að hafa átt þátt í atlögu að Guðmundi og komið líki hans fyrir. Um framburði dómfelldu um líkflutningana á það sama við og um aðra framburði sem mögulega hefði verið unnt að staðreyna með áþreifanlegum sönnunargögnum að það tókst ekki. Enn má minna á að í engum tilvikum minntust dómfelldu á snjó eða ófærð í annars nákvæmum frásögnum sínum um líkflutninga umrædda nótt.
1799. Endurupptökunefnd telur að framburðir dómfelldu sem lutu að ferðum þeirra umrædda nótt og þá sérstaklega líkflutningum gefi tilefni til að draga í efa trúverðugleika

reikulla framburða dómfelldu um sjálfa atloguna að Guðmundi. Endurupptökunefnd telur að um sé að ræða alvarlega veikleika í sönnunardegju málsins og að þetta sé eitt þeirra atriða sem skipti máli við mat á því hvort verulegar líkur séu á að sönnunargögn í málinu hafi verið rangt metin svo áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins.

VIII.4.6 Um sýnileg sönnunargögn

1800. Í niðurstöðu dóms sakadóms Reykjavíkur er fjallað um rannsókn á sýnilegum sönnunargögnum. Þar var meðal annars fjallað um rannsókn sem gerð var á blóðdropum á frakka þeim sem dómfelldi Kristján Viðar sagðist hafa verið í nóttina sem Guðmundur hvarf og reyndist það vera af blóðflokki A. Með blóðflokkarannsókn var því slegið föstu að blóðið gæti ekki verið úr endurupptökubeiðanda eða dómfelldu Erlu, Kristjáni Viðari eða Sævari. Ekki lágu fyrir upplýsingar um blóðflokk Guðmundar. Rannsókn var gerð á blóðflokkum foreldra Guðmundar og útilokaði sú rannsókn að blóðið gæti verið úr honum, að því gefnu að hann væri ekki rangt feðraður sem móðir hans tjáði lögreglu að væri algerlega útilokað.
1801. Þá var í dómnum fjallað um rannsókn á hluta teppis úr forstofu að Hamarsbraut 11 en þar fannst þykkur blóðdropi sem reyndist vera mannsblóð en ekki var unnt að greina nánar. Þá var tekinn til athugunar framburður vitnis sem bar um að hafa verið að Hamarsbraut 11 um mánaðamótin janúar og febrúar 1974 og séð blóðbletti á gólfteppi í svefnherbergi, á legubekk og víðs vegar um herbergið. Spratt af framburði þessum lögreglurannsókn að tilhlutan dómsins en hún skilaði engum árangri.
1802. Loks var í niðurstöðu dómsins getið um að blóðkám hefði fundist innan á klæðningu úr 19 ára gamalli Volkswagen bifreið sem dómfelldi Albert var talinn hafa ekið dómfelldu í með lík Guðmundar. Tvö og hálf ár voru þá liðin frá hvarfi Guðmundar og reyndist ekki unnt að greina blóð þetta nánar.
1803. Ekkert framangreindra sönnunargagna virðist hafa verið til þess fallið að styrkja niðurstöðu um sakfellingu dómfelldu. Þess má sérstaklega geta að settur ríkissaksóknari kannaði hvort framangreind sýni væru tiltæk til frekari rannsókna en svo reyndist ekki vera.

VIII.4.7 Samantekt um hvort skilyrðum til endurupptöku Guðmundarmálsins teljist fullnægt

1804. Endurupptökunefnd hefur lagt til grundvallar að við mat á málsmeðferð verði að byggja á réttarfarsreglum sem giltu á þeim tíma sem rannsókn og dómsmeðferð í málinu átti sér stað og meginreglum opinbers réttarfars eins og þær voru á þeim tíma. Sönnunarreglur í lögum um meðferð opinberra mála voru í stórum dráttum þær sömu og nú eru í lögum um meðferð sakamála og meginreglur um sönnun í megindráttum hinar sömu. Þá sem nú gildi sú regla að sönnunarbyrðin hvíldi á ákærvaldi og að sönnun um atriði sem varða sekt sakbornings verði að vera hafin yfir skynsamlegan vafa.
1805. Niðurstaða endurupptökunefndar byggir á nákvæmri skoðun og samanburði á nýjum gögnum og upplýsingum, gögnum sem töldust vera ný við afgreiðslu fyrri endurupptökubeiðna og þeim gögnum sem lágu fyrir Hæstarétti í málinu nr. 214/1978.

1806. Endurupptökunefnd telur að vissulega hafi legið fyrir ýmsar sterkar vísbendingar um að framburðir dómfellda Sævars og annarra dómfelldu sem lúta að því að þeir hafi átt saknæman þátt í hvarfi Guðmundar Einarssonar hafi átt við rök að styðjast. Hafa verður í huga að almennt séð verður að telja ólíklegt að svo margir einstaklingar játi ranglega aðild að atlögu að manni sem leitt hafi hann til dauða og að þrjú vitni beri ranglega á sama veg. Þess þekkjast þó dæmi erlendis frá. Játningar þriggja einstaklinga eru vissulega til þess fallnar að styðja hver aðra þótt játningarnar hafi verið afturkallaðar fyrir dómi og munnlegir framburðir þeirra og þriggja vitna hafi allt frá upphafi um margt verið óljósir og misvísandi.
1807. Þótt hvarflandi framburður sakbornings um meinta saknæma háttsemi sé að jafnaði talinn ótrúverðugur og þannig styðja sakfellingu á það varla við í þessu máli þar sem sakfelling var eingöngu byggð á játningum dómfelldu og framburðum lykilvitna, sem öll höfðu gefið hvarflandi framburði og dómfelldu dregið framburði sína til baka en engum sýnilegum sönnunargögnum til að dreifa sem tengdu dómfelldu, svo óyggjandi væri, við málið.
1808. Það að lík Guðmundar fannst ekki og að engin ápreifanleg sönnunargögn lágu fyrir um hvort, hvar og þá hvernig honum hafi verið ráðinn bani gaf rannsakendum og dómstólum sérstakt tilefni til að vanda til rannsóknar og málsmeðferðar á öllum stigum og gæta að réttindum dómfelldu samkvæmt þágildandi lögum um meðferð opinberra mála og meginreglum opinbers réttarfars, þar á meðal að láta dómfelldu njóta skynsamlegs vafa um hvert það atriði sem varðaði sekt þeirra.
1809. Endurupptökunefnd telur að framangreindar takmarkanir á möguleikum endurupptökubeiðanda og dómfelldu Kristjáns Viðars og Sævars til að halda uppi vörnum, sem meðal annars fólst í takmörkun á aðgengi þeirra að réttargæslumönnum, algeru samskiptabanni milli þeirra og verjenda síðustu tvo mánuði fyrir síðari dómtöku málsins í héraði, raunveruleg skerðing á rétti til að gagnsyrja vitni svo og skortur á upplýsingum um afturhvarf annarra dómfelldu frá játningum, séu eitt þeirra atriða sem skipti máli við mat á því hvort verulegar líkur séu á að sönnunargögn í málinu hafi verið rangt metin svo áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins.
1810. Endurupptökunefnd telur að í ljósi þess að dómfelldi Sævar hvarf fyrir dómi frá játningu sinni hafi skort á að hann hafi fengið að njóta þess vafa sem ónákvæm skráning, þess sem gerðist í yfirheyrslum yfir dómfelldu öllum hjá lögreglu og skortur á skýrslum um fjölmargar yfirheyrslur, viðtöl og samprófanir, skapaði um rannsóknaraðferðir og um þróun framburða. Sterkar vísbendingar þykja fram komnar um að framburðir einstaka dómfelldu og vitna í mörgum og löngum yfirheyrslum hafi fyrir tilstuðlan rannsóknarmanna litað framburði annarra dómfelldu og ásamt harðneskjulegri einangrun haft áhrif á framburði þeirra allra. Fjölmargar samprófanir dómfelldu sem ekkert var skráð um voru til þess fallnar að valda enn meiri spilliáhrifum. Telur endurupptökunefnd að verulegur vafi sé á að framburðir dómfelldu eftir þær geti endurspeglað raunverulegar minningar þeirra um meinta atburði.

1811. Endurupptökunefnd telur að þær upplýsingar sem fyrir liggja bendi til þess að dómfelldu hafi að jafnaði verið samvinnuþýð við rannsakendur og lagt sig fram um að muna atburði. Þannig hafi dómfelldi Albert gengist undir eins konar sefjunarmedferð og endurupptökubeiðandi og dómfelldu Erla og Kristján Viðar undirgengust lyfjagjöf í þeim tilgangi að skerpa minni þeirra. Það hversu dómfelldu voru viljug til að taka þátt í slíkum rannsóknaraðferðum bendir ekki til þess að þau hafi haft eitthvað að fela eða hafi markvisst verið að afvegaleiða rannsakendur með röngum og reikulum framburðum. Endurupptökunefnd telur að umræddar rannsóknaraðferðir hafi orkað verulega tvímælis og verið til þess fallnar að draga úr trúverðugleika þeirra framburða sem dómfelldu gáfu síðar.
1812. Endurupptökunefnd telur að nákvæm skoðun á öllum þeim gögnum sem nefndin hefur haft aðgang að sýni að þau gögn sem Hæstiréttur hafði undir höndum hafi ekki gefið heildstæða og rétta mynd af rannsóknaraðferðum í málinu en sem dæmi má nefna að upplýsingar um fjölmargar og langar samprófanir milli dómfelldu Erlu og Sævars, sem fram fóru í júlí 1976, samtals í 32 klukkustundir, lágu ekki fyrir Hæstarétti.
1813. Endurupptökunefnd telur að dagbókarfærslur endurupptökubeiðanda veiti vísbendingu um að játningar hans hjá lögreglu og fyrir dómi á rannsóknarstigi hafi verið til komnar sökum þess að hann hafi talið skynsamlegt við þessar aðstæður að játa á sig rangar sakir og treysta á réttláta málsmeðferð fyrir dómi þar sem hið sanna yrði leitt í ljós. Þá er það til þess fallið að valda nokkrum vafa um trúverðugleika játninga endurupptökubeiðanda að hann virðist að jafnaði aðeins hafa fallist á atriði sem aðrir dómfelldu höfðu þegar borið um og fátt lagt til málanna um atburðarásina. Þá dró hann játningu sína formlega til baka við fyrsta tækifæri eftir að dómsmeðferð hófst en nokkru áður hafði hann upplýst verjanda sinn og rannsóknarlögreglumann um að hann hygðist gera það.
1814. Sú niðurstaða sálfræðinganna Gísla H. Guðjónssonar og Jóns Friðriks Sigurðssonar að framburðir endurupptökubeiðanda, bæði hjá lögreglu og fyrir dómi, hafi verið óáreiðanlegir, styðja þessa ályktun endurupptökunefndar.
1815. Endurupptökunefnd telur verulegar líkur á að Hæstiréttur hafi byggt mat sitt á sönnunargildi framburðar vitnisins [GunJ] á þeirri röngu forsendu að honum hefði ekki verið sýnt húsnæðið að Hamarsbraut 11 fyrir fyrstu skýrslutöku af honum en að auki hafi áhrif langrar samprófunar við dómfellda Albert á trúverðugleika framburðarins verið vanmetin. Endurupptökunefnd telur jafnframt að dómfelldu hafi í engu fengið að njóta þess margvíslega og réttmæta vafa sem uppi var í málinu um áreiðanleika framburða dómfelldu Erlu og vitnisins [GunJ]. Þá telur endurupptökunefnd að verulegar líkur séu á að Hæstiréttur hafi lagt rangt mat á framburði vitna sem gengið var út frá að hefðu séð Guðmund á gangi í Hafnarfirði með dómfellda Kristjáni Viðari nóttina sem Guðmundur hvarf. Jafnframt telur endurupptökunefnd að ranglega hafi verið litið fram hjá áhrifum snjókomu og ófærðar á höfuðborgarsvæðinu, nóttina sem Guðmundur hvarf, á trúverðugleika framburða dómfelldu og vitna um ökuferðir þeirra umrædda nótt, þar á meðal með lík Guðmundar.

1816. Endurupptökunefnd telur að verulegar líkur séu á að áhrif langrar og harðneskjulegrar einangrunar dómfelldu, rannsóknaraðferða, ónákvæmra skráninga framburða, takmarkaðs aðgengis dómfelldu að verjendum, annarra brota á málsmeðferðarreglum og annarra atriða sem nefnd eru í þessum kafla, á trúverðugleika framburða dómfelldu hafi ekki verið metin með réttum hætti í dómi Hæstaréttar. Endurupptökunefnd telur jafnframt að verulegar líkur séu á að Hæstiréttur hafi lagt ónákvæmt og í ýmsum tilvikum rangt mat á inntak og þróun játninga dómfelldu og trúverðugleika afturkallana á játningu sem og hvenær þær komu til.
1817. Niðurstöður sálfræðinganna Gísla H. Guðjónssonar og Jóns Friðriks Sigurðssonar um áreiðanleika framburða dómfelldu í skýrslu starfshóps innanríkisráðherra styðja það álit endurupptökunefndar að Hæstiréttur hafi horft fram hjá ýmsum mikilvægum þáttum sem voru til þess fallnir að draga verulega úr sönnunargildi játninga allra dómfelldu.
1818. Endurupptökunefnd telur að leiddar hafi verið að því verulegar líkur að sönnunarmat í málinu hafi í framangreindum atriðum ekki verið í samræmi við þá meginreglu opinbers réttarfars sem fram kom í 109. gr. laga um meðferð opinberra mála á þessum tíma að dómari meti hvort nægileg sönnun sem ekki verði vefngd með skynsamlegum rökum sé komin fram um hvert það atriði sem varðar sekt ákærða.
1819. Endurupptökunefnd telur að samanburður og heildarmat á nýjum gögnum og upplýsingum, þar á meðal um málsmeðferð við rannsókn og dómsmeðferð, og þeim gögnum sem lágu fyrir Hæstarétti, hafi varpað nýju ljósi á svo mörg atriði í sönnunarmati í þeim þætti málsins sem varðaði aðild endurupptökubeiðanda að atlögu að Guðmundi Einarssyni að telja verði að hin nýju gögn hefðu verulega miklu skipt fyrir niðurstöðu málsins hvað endurupptökubeiðanda varðar ef þau hefðu komið fram áður en dómur gekk. Endurupptökunefnd telur að í mjög mörgum atriðum hafi vantað upp á að endurupptökubeiðandi nyti þess margvíslega vafa sem uppi var um málsatvik og að verulegar líkur hafi verið leiddar að því að sönnunargögn sem færð voru fram í málinu hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess. Endurupptökunefnd telur því að fullnægt sé skilyrðum endurupptökuheimildanna í a-, c- og d-liðum 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála og veitir því leyfi á grundvelli 1. mgr. 215. gr. sömu laga til að þessi þáttur málsins verði tekinn til meðferðar og dómsuppsögu að nýju í Hæstarétti.
1820. Endurupptökunefnd telur þóknun Lúðvíks Bergvinssonar héraðsdómslögmanns, talsmanns endurupptökubeiðenda, erfingja Tryggva Rúnars Leifssonar, hæfilega ákveðna 6.138.000 krónur, að meðtöldum virðisaukaskatti, og greiðist þóknunin úr ríkissjóði.

ÚRSKURÐARORÐ

Fallist er á beiðni endurupptökubeiðenda, erfingja Tryggva Rúnars Leifssonar, um endurupptöku á dómi í hæstaréttarmálinu nr. 214/1978 hvað varðar sakfellingu hans fyrir brot á 218. og 215. gr. almennra hegningarlaga, með því að verða, ásamt tveimur öðrum mönnum, Guðmundi Einarssyni að bana 27. janúar 1974.

Þóknun talsmanns endurupptökubeiðenda, Lúðvíks Bergvinssonar héraðsdómslögmanns, 6.138.000 krónur, að meðtöldum virðisaukaskatti, greiðist úr ríkissjóði.

Björn L. Bergsson formaður

Ásgerður Ragnarsdóttir

Sigurður Tómas Magnússon